

1. INTERNATIONAL & 3. NATIONAL ÇUKUROVA WOMEN'S STUDIES CONGRESS

November 20-21, 2024 / Adana, TÜRKİYE

1. INTERNATIONAL ÇUKUROVA WOMEN'S STUDIES CONGRESS THE PROCEEDINGS BOOK

EDITOR

Prof. Dr. Nigar YARPUZ BOZDOĞAN

Assistant Editors

Prof. Dr. Nüket ELPEZE ERGEÇ
Prof. Dr. Müge KANTAR DAVRAN
Prof. Dr. M. Eren ÖZTEKİN

ISBN: 979-8-89695-001-1

1. INTERNATIONAL & 3. NATIONAL ÇUKUROVA WOMEN'S STUDIES CONGRESS

November 20-21, 2024 / Adana, TÜRKİYE

EDITOR

Prof. Dr. Nigar YARPUZ BOZDOĞAN

Assistant Editor

Prof. Dr. Nüket ELPEZE ERGEÇ
Prof. Dr. Müge KANTAR DAVRAN
Prof. Dr. M. Eren ÖZTEKİN

20.12.2024

by Liberty Publishing House
New York, USA

ALL RIGHTS RESERVED NO PART OF THIS BOOK MAY BE REPRODUCED IN ANY FORM, BY PHOTOCOPYING OR BY ANY ELECTRONIC OR MECHANICAL MEANS, INCLUDING INFORMATION STORAGE OR RETRIEVAL SYSTEMS, WITHOUT PERMISSION IN WRITING FROM BOTH THE COPYRIGHT OWNER AND THE PUBLISHER OF THIS BOOK.

© Liberty Academic Publishers 2024

The digital PDF version of this title is available Open Access and distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) which permits adaptation, alteration, reproduction and distribution for noncommercial use, without further permission provided the original work is attributed. The derivative works do not need to be licensed on the same terms.

ISBN: 979-8-89695-001-1

Designed by
Mariam RASULAN

CONGRESS ID

CONGRESS TITLE

1. INTERNATIONAL & 3. NATIONAL ÇUKUROVA WOMEN'S STUDIES CONGRESS

DATE and PLACE

November 20-21, 2024 / Çukurova University, Adana, Türkiye

ORGANIZATION

ÇUKUROVA UNIVERSITY

Iksad Institute

COORDINATORS

Gönül EDEŞLER

Neslihan BALCI

NUMBER of ACCEPTED PAPERS - 252

NUMBER of REJECTED PAPERS - 35

PARTICIPANT COUNTRIES

Türkiye-115, Albania-2, Algeria-4, Argentina-2, Azerbaijan-1, Bangladesh-2, Benin-2, Bosnia and Herzegovina-1, Bulgaria-1, Congo-3, Georgia-3, India-45, Indonesia-8, Iran-5, Kazakhstan-1, Kyrgyzstan-1, Kosovo-1, Lithuania-1, Malaysia-2, Moldova-1, Nigeria-23, Pakistan-18, Philippines-1, Portugal-1, Romania-2, Saudi Arabia-1, Ukraine-1, Uzbekistan-1, Vietnam-2, Greece-1

1. INTERNATIONAL & 3. NATIONAL ÇUKUROVA WOMEN'S STUDIES CONGRESS

November 20-21, 2024 / Adana, TÜRKİYE

(THE PROCEEDINGS BOOK)

<https://tr.iksadkongre.com/kadaum>

CONGRESS HONORARY PRESIDENT

Prof. Dr. Hamit Emrah BERİŞ - Rector of Çukurova University, Türkiye

CONGRESS PRESIDENT

Prof. Dr. Nigar YARPUZ BOZDOĞAN - Çukurova University, Türkiye

ORGANIZING COMMITTEE MEMBERS

Prof. Dr. Nüket ELPEZE ERGEÇ - Çukurova University, Türkiye

Prof. Dr. Müge KANTAR DAVRAN - Çukurova University, Türkiye

Prof. Dr. M. Eren ÖZTEKİN - Çukurova University, Türkiye

Assoc. Prof. Dr. Hatice YAZGAN - Çukurova University, Türkiye

Assoc. Prof. Dr. Burcu AVCIBAY VURGEÇ - Çukurova University, Türkiye

Assoc. Prof. Dr. Mine Tülin ZATEROĞLU - Çukurova University, Türkiye

Assist. Prof. Dr. Olcay KARACAN - Çukurova University, Türkiye

CONGRESS SECRETARIAT

Prof. Dr. Serin MEZARCIÖZ - Çukurova University, Türkiye

Assoc. Prof. Dr. Mine Tülin ZATEROĞLU - Çukurova University, Türkiye

Assoc. Prof. Dr. Aygül DÜZENLİ - Çukurova University, Türkiye

Lect. Dr. Beyza KABADAYI - Çukurova University, Türkiye

Lect. Seda DEMİRCİ - Çukurova University, Türkiye

Res. Assist. Azad DURAK - Çukurova University, Türkiye

Esmâ UZAN - Çukurova University, Türkiye

Ayşe KELKİT - Çukurova University, Türkiye

İnci GEDİKOĞLU - Çukurova University, Türkiye

Ayşegül TEMEL - Çukurova University, Türkiye

INTERNATIONAL SCIENCE COMMITTEE

Prof. Dr. Müge KANTAR DAVRAN - Çukurova University, Türkiye

Prof. Dr. Gülşah SEYDAOĞLU - Çukurova University, Türkiye

Prof. Dr. Fatma ÇEVİK - Çukurova University, Türkiye

Prof. Dr. Nüket ELPEZE ERGEÇ - Çukurova University, Türkiye

Prof. Dr. Naime Zülal ELEKCİOĞLU - Çukurova University, Türkiye

Prof. Dr. Serin MEZARCIÖZ - Çukurova University, Türkiye

Prof. Dr. Mehmet Eren ÖZTEKİN - Çukurova University, Türkiye

Prof. Dr. Sema YILDIRIM BECERİKLİ - Ankara University, Türkiye

Prof. Dr. Meral SERASLAN - Selçuk University, Türkiye

Prof. Dr. Gülen ÖZDEMİR - Tekirdağ Namık Kemal University, Türkiye

Prof. Dr. Harpreet Kaur JASWAL - Delhi University, India

Prof. Dr. Irina DERGACHEVA- Moscow State Cultural Institute, India

Prof. Ana CAMPINA - Universidade Fernando Pessoa, Portugal

Prof. Pranita Gaur - Delhi University, Mata Sundri College for Women, India

Prof. Sevinc RAHIMOVA - Baku Girls University, Azerbaijan

Prof. Violla MAKHZOUM - Lebanon University

Prof. Dr. Laura DIACONU (MAXIM) - "Al. I. Cuza" University, Romania

Prof. Dr. Sadhna Jain - University of Delhi, India

Prof. Dr. Daljit Kaur - Mata Sundri College, Delhi University, India
Assoc. Prof. Dr. Funda Gülay KADIOĞLU - Çukurova University, Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Burcu AVCIBAY VURGEÇ - Çukurova University, Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Fatma ŞAHİN - Çukurova University, Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Ayşe İpek KOCA BALLI - Çukurova University, Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Hatice YAZGAN - Çukurova University, Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Özlem ŞENYİĞİT SARIKAYA - Çukurova University, Türkiye
Assoc. Prof. Dr. F. Bihter ZAIMOĞLU ONAT - Çukurova University, Türkiye
Assoc. Prof. Dr. İrem KAVASOĞLU - Çukurova University, Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Dilek SAY - Çukurova University, Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Metehan ÇELİK - Çukurova University, Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Tüzün AYTEKİN - Çukurova University, Türkiye
Assoc. Prof. Dr. İlkay KUTLAR - Akdeniz University, Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Emine YILMAZ - Tekirdağ Namık Kemal University, Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Süheyla ÜÇİŞİK ERBİLEN - Eastern Mediterranean University, TRNC
Assoc. Prof. Dr. Mukhayyokhon SAIDOVA - Tashkent State Technical University, Uzbekistan
Assoc. Prof. Dr. Aygül DÜZENLİ - Çukurova University, Türkiye
Assist. Prof. Dr. Fela ÖZBEY - Çukurova University, Türkiye
Assist. Prof. Dr. Olcay KARACAN - Çukurova University, Türkiye
Assist. Prof. Dr. Ebru ERÜNAL ÜSDÜN - Çukurova University, Türkiye
Assist. Prof. Dr. Esra DEMİRTÜRK - Çukurova University, Türkiye
Assist. Prof. Dr. Hülya SAYGI - Çukurova University, Türkiye
Assist. Prof. Dr. Fatma YENİLMEZ - Çukurova University, Türkiye
Assist. Prof. Dr. Gönül SEVİNÇ - Harran University, Türkiye
Assist. Prof. Dr. Fatma ÖCAL KARA - Harran University, Türkiye
Lect. Dr. Nermin TANBUROĞLU - Çukurova University, Türkiye
Lect. Dr. Dr. Ayşenur MUTLU - Çukurova University, Türkiye
Lect. Dr. Beyza KABADAYI - Çukurova University, Türkiye
Lect. Dr. Dilek Nesrin AKMAN KONAKLI - Çukurova University, Türkiye
Lect. Dr. Gülay HALİDİ - Çukurova University, Türkiye
Lect. Dr. Seda DEMİRCİ - Çukurova University, Türkiye
Dr. Alketa Çausi - Sport University of Tirana, Albanian
Dr. Bushra Sumaiya - Integral University, India
Dr. Shahnila Tariq - School of Professional Psychology (SPP) University of Management and Technology, Pakistan
Dr. Irina-Ana Drobot - Technical University of Civil Engineering Bucharest, Romania
Dr. Ananda Majumdar - Harvard University, ABD
Dr. K.R.PADMA - Sri Padmavati Mahila Visvavidyalayam Women's University, India
Dr. Naseem Akhter - Shaheed Benazir Bhutto Women University, Pakistan
Dr. Miranda Jankhoteli - Georgian Technical University, Georgia
Dr. Eliona GREMI - A. Xhuvani University, Albania
Dr. Shom Prakash Kushwaha - Integral University, India
Dr. Jyoti PANDEY - APS University, India

1. INTERNATIONAL & 3. NATIONAL ÇUKUROVA WOMEN'S STUDIES CONGRESS

November 20-21, 2024 / Adana, TÜRKİYE

1. INTERNATIONAL ÇUKUROVA WOMEN'S STUDIES CONGRESS CONGRESS PROGRAM

Participant Countries: 30 countries

Türkiye, Albania, Algeria, Argentina, Azerbaijan, Bangladesh, Benin, Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Congo, Georgia, India, Indonesia, Iran, Kazakhstan, Kyrgyzstan, Kosovo, Lithuania, Malaysia, Moldova, Nigeria, Pakistan, Philippines, Portugal, Romania, Saudi Arabia, Ukraine, Uzbekistan, Vietnam, Greece

Önemli, Dikkatle Okuyunuz Lütfen

- Kongremizde Yazım Kurallarına uygun gönderilmiş ve bilim kurulundan geçen bildirimler için online (video konferans sistemi üzerinden) sunum imkanı sağlanmıştır.
- Online sunum yapabilmek için <https://zoom.us/join> sitesi üzerinden giriş yaparak "Meeting ID or Personal Link Name" yerine ID numarasını girerek oturuma katılabilirsiniz.
- Zoom uygulaması ücretsizdir ve hesap oluşturmaya gerek yoktur.
- Zoom uygulaması kaydolmadan kullanılabilir.
- Uygulama tablet, telefon ve PC'lerde çalışıyor.
- Her oturumdaki sunucular, sunum saatinden 5 dk öncesinde oturuma bağlanmış olmaları gerekmektedir.
- Tüm kongre katılımcıları canlı bağlanarak tüm oturumları dinleyebilir.
- Moderatör – oturumdaki sunum ve bilimsel tartışma (soru-cevap) kısmından sorumludur.

Dikkat Edilmesi Gerekenler- TEKNİK BİLGİLER

- Bilgisayarınızda mikrofon olduğuna ve çalıştığına emin olun.
- Zoom'da ekran paylaşma özelliğine kullanabilmelisiniz.
- Kabul edilen bildiri sahiplerinin mail adreslerine Zoom uygulamasında oluşturduğumuz oturuma ait ID numarası gönderilecektir.
- Katılım belgeleri kongre sonunda tarafınıza pdf olarak gönderilecektir
- Kongre programında yer ve saat değişikliği gibi talepler dikkate alınmayacaktır

-Opening Ceremony-

Date: 20.11.2024

Time: 10:00-11:00

Cukurova University Mithat Ozsan Amphitheatre

Cukurova University State Conservatory

-Online Panel Session-

Date: 21.11.2024

Time: 10:00-12:00

Zoom ID: 897 0755 8402 / Zoom Passcode: 131313

<https://us02web.zoom.us/j/89707558402?pwd=Y33RoY9eQBSCl9Rujgog02v8BzrHdr.1>

Moderator: İrem ERDEM ATAK

Jülide Ceren YILDIRIM- Istanbul University

MOTHERS IN EXILE: PERINATAL AND POSTPARTUM EXPERIENCES OF REFUGEE WOMEN

Özgün TAKTAKOĞLU YERLİOĞLU- Istanbul University

BEYOND THE IDEALIZED MOTHERHOOD: A HISTORICAL AND PSYCHOLOGICAL PERSPECTIVE

Neval SİPAHİ - Equinox Psychiatry and Psychotherapy Center

A CURRENT REVIEW ON FEMININITY AND THE FEMALE BODY FROM A PSYCHOANALYTIC PERSPECTIVE

İrem ERDEM ATAK- Istanbul University

KEY IDEAS ON THE DEVELOPMENT OF FEMININITY

1. INTERNATIONAL & 3. NATIONAL ÇUKUROVA WOMEN'S STUDIES CONGRESS

November 20-21, 2024 / Adana, TÜRKİYE

(THE PROCEEDINGS BOOK)

<https://tr.iksadkongre.com/kadaum>

20.11.2024 | FACE TO FACE SESSION-1 HALL-1

Ankara Local Time: 13⁰⁰-15⁰⁰

Cukurova University Mithat Ozsan Amphitheatre

HEAD OF SESSION: Assoc. Prof. Dr. Fatma ŞAHİN

Authors	Affiliation	Presentation title
Hanife Dilek BATISLAM	Çukurova University	WOMEN'S EDUCATION IN HÜSEYİN REMZİ'S MİR'ATÜ'L-BEYT
Türkân YEŞİLYURT	Sinop University	RAPE ON ANOTHER WEDDING NIGHT
Yasin Mahmut YAKAR Semra YAZAR	Erzincan Binali Yıldırım University	DETECTIVE CHILDREN'S BOOKS: A PERSPECTIVE FROM THE SOCIAL GENDER PERCEPTION
Belde AKA KİYAĞA	Cag University	CONCUBINE IN DİVAN POETRY
Bilge KARGA GÖLLÜ	Çukurova University	ISTANBUL LADIES IN THE OTTOMAN MENTALITY
Mustafa Can KIZGINDEMİR	Çukurova University	A PIONEER WOMAN IN THE WORLD OF TYPOGRAPHY: BEATRICE WARDE
S. Tuğba Arabalı KOŞAR Hande BİLVAR	Çukurova University	FEMALE ARTISTS AND TEXTILES IN FEMINIST ART PRACTICES
Maide Şila TİFTİKÇİ Andaç ÇUHADAR Neval AKÇA BERK Nazlı Pınar ÜNLÜ	Çukurova University Çukurova Municipality	EXPECTATIONS OF FEMALE STUDENTS FROM LOCAL GOVERNMENT: THE CASE OF TEACHER CANDIDATES
Seda ŞAHİN Gülseren ERHAN	İnönü University	REPRESENTATION OF OLDER WOMEN IN CHILDREN'S PICTURE BOOKS: AN ANALYSIS WITH IN THE FRAMEWORK OF GENDER ROLES
Fazilet CEYHANLI Mine CERANOĞLU TERECE	Çukurova University	THE "ELI BELİNDE" MOTIF AND WOMAN IMAGE CREATED WITH TEXTILE MATERIALS: INSTALLATION ART
Nilay YANALAK KARASU	Sivas Cumhuriyet University	WOMEN, LABOUR AND LOVE WITH MELODIES MUSICAL ANALYSIS OF YAŞAR NEZİHE BÜKÜLMEZ POEMS

(All speakers required to be connected to the session 10 min before the session starts)

Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

20.11.2024 | FACE TO FACE SESSION-2 HALL-1

Ankara Local Time: 15³⁰-17³⁰

Cukurova University Mithat Ozsan Amphitheatre

HEAD OF SESSION: Prof. Dr. Serin MEZARCIÖZ

Authors	Affiliation	Presentation title
Marella BODUR ÜN	Çukurova University	A CRITICAL ANALYSIS OF DISCOURSES AND STRATEGIES OF ANTI-GENDER MOVEMENTS
Beyza Nur DEMİR	Ankara University	A NEW SEXUAL CRIME: AI-GENERATED PORN
Vildan SALİ DUMAN	Bursa Uludağ University	EVALUATION OF THE AMBIGUITY IN THE DEFINITION OF ADULTERY IN ISLAMIC FAMILY LAW AND TURKISH FAMILY LAW
Keziban Göksu TURGUT	Ankara University	THE ROLE OF HUMAN RIGHTS-BASED LEGAL EDUCATION IN SEEING INJUSTICE
Fatoş Bulut ATEŞ	Çukurova University	PSYCHOLOGICAL COUNSELING WITH WOMEN VICTIMS OF DOMESTIC VIOLENCE
Berivan SALTİK	Adıyaman University	FREEDOM OR CENSORSHIP: POPULAR CULTURE'S COMPLICATED RELATIONSHIP WITH VIOLENCE AGAINST WOMEN
Neriman YALÇIN Mehmet GÜNEŞ	Adana Alparslan Türkeş Science and Technology University	DO INDICATORS OF WOMEN'S PRESENCE IN BUSINESSES AFFECT FIRM PERFORMANCE?

(All speakers required to be connected to the session 10 min before the session starts)

Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

21.11.2024 | FACE TO FACE SESSION-1 HALL-1

Ankara Local Time: 10:⁰⁰-12:⁰⁰

Cukurova University Mithat Ozsan Amphitheatre

HEAD OF SESSION: Assoc. Prof. Dr. Burcu AVCIBAY VURGEÇ

Authors	Affiliation	Presentation title
Gölnaz ERDİ Nihal SEVİNÇ TEMİZ Burcu AVCIBAY VURGEÇ Ebru GÖZÜYEŞİL	Kahramanmaraş Sütçü İmam University Yüreğir Municipality Women and Family Services Directorate Çukurova University	PSYCHOLOGICAL CHANGES IN MENOPAUSAL PERIOD; ANXIETY AND DEPRESSION
Ayseren ÇEVİK Sultan ALAN	Çukurova University	MIGRATION AND WOMEN'S HEALTH
Şule KORKMAZ Selim KADIOĞLU	Çukurova University	PROFESSOR TÜRKAN AKYOL MD: FIRST WOMAN MINISTER OF TURKEY
Cemile ONAT KÖROĞLU Havva SÖNMEZATEŞ Nazlı BATAN Rabiye ERENOĞLU	Hatay Mustafa Kemal University	BEING A WOMAN IN THE WAR
Türkan ŞAHİN Ebru BEKMEZCİ	Adiyaman University	SEXUAL HEALTH LITERACY AMONG WOMEN
Maide MAĞARA Zeliha Yelda ÖZER Sevgi ÖZCAN	Çukurova University	POST-TRAUMATIC STRESS DISORDER CONDITIONS AND RELATED FACTORS DUE TO KAHRAMANMARAŞ TWIN EARTHQUAKES IN PREGNANT WOMEN REGISTERED AT ÇUKUROVA UNIVERSITY FAMILY HEALTH CENTER
Damla KISRIK Burcu AVCIBAY VURGEÇ	Çukurova University	CLIMATE CHANGE AND WOMEN'S HEALTH FROM A GENDER EQUALITY PERSPECTIVE
Damla KISRIK Burcu AVCIBAY VURGEÇ	Çukurova University	EFFECTS OF DISASTERS ON WOMEN'S HEALTH

(All speakers required to be connected to the session 10 min before the session starts)

Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

21.11.2024 | FACE TO FACE SESSION-1 HALL-2

Ankara Local Time: 10:00-12:00

Cukurova University Mithat Ozsan Small Amphitheatre

HEAD OF SESSION: Prof. Dr. Müge KANTAR DAVRAN

Authors	Affiliation	Presentation title
Selva Seza CANDAN Seliha Seçil BAYRAM	Karabuk University	STRENGTHENING THE NETWORKING CAPACITY OF WOMEN'S CO-OPERATIVES: 'WOMEN STRONGER TOGETHER' PROJECT
Selva Seza CANDAN Seliha Seçil BAYRAM	Karabuk University	DEVELOPING ENTREPRENEURSHIP TENDENCIES IN WOMEN'S CO-OPERATIVES: THE CASE OF KARABÜK 'WOMEN STRONGER TOGETHER' PROJECT
İsmail GÜNEŞ	Çukurova University	MODERN SLAVERY AND WOMEN
İdil Eren KURT Ecesu ALPŞAR	Cukurova University Tarsus American College	CYBER DATING VIOLENCE AND DATING VIOLENCE MYTHS IN ADOLESCENTS: THE MEDIATING ROLE OF CONFLICT
Ayten DOLANÇAY İsmail GÜNEŞ	Adana Metropolitan Municipality Çukurova University	SOCIAL AND ECONOMIC EMPOWERMENT OF WOMEN: CASE OF ADANA METROPOLITAN MUNICIPALITY

(All speakers required to be connected to the session 10 min before the session starts)

Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

21.11.2024 | FACE TO FACE SESSION-2 HALL-1

Ankara Local Time: 14:⁰⁰-16:⁰⁰

Cukurova University Mithat Ozsan Amphitheatre

HEAD OF SESSION: Assoc. Prof. Dr. Hatice YAZGAN

Authors	Affiliation	Presentation title
Saniye TEZE Sevde YILMAZ	Gaziantep University	DOMESTIC VIOLENCE AGAINST WOMEN IN THE CONTEXT OF SOCIAL LEARNING
Saniye TEZE Sevde YILMAZ	Gaziantep University	PERCEPTION OF VIOLENCE AGAINST WOMEN IN TURKEY: A QUALITATIVE STUDY
Gülbin ABATAY Hatice TURUT Zerrin KARAKUZULU	Sakarya University	WOMEN'S LABOR AND INVISIBILITY: SOCIO- SPATIAL DYNAMICS IN OLIVE PRODUCTION IN DERIK
M. Çağlar KURTDAŞ	Adiyaman University	MEDICALIZED WOMEN'S HEALTH
Emine Meliha KURTDAŞ	İnönü University	AN IDENTITY BUILDING PROCESS FOR WOMEN: "AESTHETICS"
Melek AKDOĞAN GEDİK	Çukurova University	CLMATE CHANGE AND WOMEN
Ünsal ÇİMEN	Muş Alparslan University	MASCULINE LINEARITY AND FEMININE CIRCULARITY IN ARISTOTLE'S COSMOLOGY

(All speakers required to be connected to the session 10 min before the session starts)

Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

21.11.2024 | FACE TO FACE SESSION-2 HALL-2

Ankara Local Time: 14:⁰⁰-16:⁰⁰

Cukurova University Mithat Ozsan Small Amphitheatre

HEAD OF SESSION: Assoc. Prof. Dr. Tüzün AYTEKİN

Authors	Affiliation	Presentation title
Ali Emrah ŞAHİN Gamze DOĞDU YÜCETÜRK Arzu BERBER	Bolu Abant İzzet Baysal University Kırşehir Ahi Evran University	THE EMPOWERING ROLE OF WOMEN'S COOPERATIVES IN BOLU IN ACHIEVING GENDER EQUALITY
Tuğba Deniz TOMBAL KARA	Adana Alparslan Türkeş Science and Technology University	EXPLORING GENDER EQUITY IN MINING ENGINEERING: A REVIEW OF CHALLENGES, INITIATIVES, AND FUTURE DIRECTIONS
Sibel AYBEK Eylem Perihan KİBAR	Çukurova University	GENDERED PEJORATIVES AND THEIR IMPACT ON YOUNG WOMEN IN DIGITAL SPACES
Fatma KİRMAN	Çukurova University	INTERNET SHOPPING ADDICTION (WOMEN'S CLUB EXAMPLE)
Sümbül YALNIZCA YILDIRIM Meral ATICI	Cukurova University	EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN AMBIVALENT SEXISM AND EMOTIONAL ABUSE IN YOUNG ADULTS
Sümbül YALNIZCA YILDIRIM Fulya CENKSEVEN ÖNDER	Cukurova University	DEVELOPING OF THE ROMANTIC RELATIONSHIP EMOTIONAL ABUSE AWARENESS SCALE (RREAAS)

(All speakers required to be connected to the session 10 min before the session starts)

Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

20.11.2024 | SESSION-1 | HALL-1

Ankara Local Time: 10:00-12:00

Meeting ID: 897 0755 8402 | Passcode: 131313

HEAD OF SESSION: Z. Gönül BALKIR

Authors	Affiliation	Presentation title
Merve AĞZITEMİZ	Ankara University	ANALYSIS OF THE DIRECTIVE (EU 2024/1385) ON COMBATING VIOLENCE AGAINST WOMEN AND DOMESTIC VIOLENCE WITHIN THE FRAMEWORK OF EUROPEAN UNION LAW AND THE ISTANBUL CONVENTION
Aybala LALE KAHRAMAN	Bursa Technical University	WOMEN IN THE SHADOW OF IDEOLOGY: WOMEN'S RIGHTS IN NORTH KOREA
Z. Gönül BALKIR Gülbahar KESKİN Gülay ASİT	Istanbul Aydın University Haliç University Cyprus Science University	DISCUSSIONS ON THE RIGHT TO LIFE OF THE FETUS AND ITS MOTHER
Z. Gönül BALKIR Gülbahar KESKİN Gülay ASİT	Istanbul Aydın University Haliç University Cyprus Science University	DISCUSSIONS ON GENDER-BASED ABORTION
Yeliz BOZKURT GÜMRÜKÇÜOĞLU	Ibn Haldun University	EUROPEAN UNION DIRECTIVE 2023/970 AND THE ROLE OF TRANSPARENCY IN PREVENTING GENDER PAY INEQUALITY
Nazmiye GÜVEYİ	Dokuz Eylül University	IMPORTANCE OF GENERAL RECOMMENDATIONS IN LIGHT OF THE CEDAW COMMITTEE

(All speakers required to be connected to the session 10 min before the session starts)
Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

20.11.2024 | SESSION-1 | HALL-2

Ankara Local Time: 10:00-12:00

Meeting ID: 897 0755 8402 | Passcode: 131313

HEAD OF SESSION: Hatice OBAN KENEŞ

Authors	Affiliation	Presentation title
Seval KILIÇ Zekavet KABASAKAL	Private Change Psychology Counseling Center Dokuz Eylül University	AN OVERVIEW OF PSYCHOEDUCATIONAL STUDIES CONDUCTED WITH WOMEN
Burcu ZENGİN Gönül DİNÇER	Ministry of Education Ankara Hacı Bayram Veli University	BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF SCIENTIFIC RESEARCH ON THE CHALLENGES AND OPPORTUNITIES FACED BY WOMEN ENTREPRENEURS
Hatice OBAN KENEŞ Gölsüm HOŞ	Munzur University	MENSTRUATION: THE SOCIAL BOUNDARIES OF THE BODY AND A STORY OF FEMINIST TRANSFORMATION
Hatice OBAN KENEŞ Evun Sevgi OKUMUŞ	Munzur University	THE GENDERED FOUNDATIONS OF MOBBING AND HARASSMENT AGAINST WOMEN: THE INVISIBLE FACE OF PSYCHOLOGICAL VIOLENCE
Pınar KISBET IŞıl SARIOĞLU Melisa ETİN Elif KAYTAN ÖZ	Aegean University Izmir Democracy University	SOCIAL IDENTITY PERCEPTION OF MOTHERHOOD AND HOUSEWIFE
Yasemin TARCAN	Suleyman Demirel University	AN EVALUATION ON WORKING MOTHERS WITH CHILDREN 0-6 YEARS OLD

(All speakers required to be connected to the session 10 min before the session starts)

Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

20.11.2024 | SESSION-1 | HALL-3

Ankara Local Time: 10:⁰⁰-12:⁰⁰

Meeting ID: 897 0755 8402 | Passcode: 131313

HEAD OF SESSION: Ramshin Rahiman

Authors	Affiliation	Presentation title
Nur Asiah Ningsih Ely Mufidah, M.S.I	UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan	CHILDREN'S LEVEL OF DEVELOPMENT (PRE-SCHOOL AND SCHOOL)
Ramshin Rahiman	B.S.A Crescent University	GENDER, RELIGION AND HIGHER EDUCATION: STRATEGIES OF MUSLIM WOMEN IN INDIA
Julius Ademola OYEWOLE OLALEKAN, ISAAC ADEWUYI Ibraheem Adewale Moshood	University of Ilesa	DIGITAL LITERACY IN EDUCATIONAL MANAGEMENT: ENHANCING ENGLISH LANGUAGE LEARNING AMONG FAMILIES AND YOUTH IN THE DIGITAL AGE
ASABE EDWARD BASH	University of Jos	THE ROLE OF WOMEN IN THE ADVANCEMENT OF SCIENCE AND TECHNOLOGY IN SECONDARY SCHOOLS IN PLATEAU STATE, NIGERIA
Ayisha Sidique Kanchal Gupta	UPES Dehradun	EDUCATION AND EMPLOYMENT PROGRAMS FOR WOMEN IN PRISON: A PATHWAY TO REDUCING RECIDIVISM?
G'opporova Odinoxon	Chirchik State Pedagogical University	THE ROLE OF WOMEN LEADERSHIP AND EDUCATION IN SOCIETY
Preeti Pareek	Bikaner Technical University	FEMALES EQUIPPING THEMSELVES IN BUSINESS THROUGH E- LEARNING
J. K. Oladejo O.A. Odebiyi A.A. Taiwo	Ladoke Akintola University of Technology	ANALYSIS OF PRE-EXPOSURE PROPHYLAXIS STRATEGIES FOR HIV PREVENTION AMONG WOMEN

(All speakers required to be connected to the session 10 min before the session starts)

Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

20.11.2024 | SESSION-1 | HALL-4

Ankara Local Time: 10:00-12:00

Meeting ID: 897 0755 8402 | Passcode: 131313

HEAD OF SESSION: U. Pushpalatha

Authors	Affiliation	Presentation title
Deepti Patil	College of Non-Conventional Vocational Courses for Women	ECO-STEWARDS OF INDIA: EXPLORING WOMEN'S ROLE IN ENVIRONMENTAL PRACTICES
Dauda A. Abdulwaheed Ochepa A. Abdulhafiz Yakubu M. Mustapha	Federal Universty	EFFECT OF WOMEN BUSINESS LEADERSHIP ON ECONOMIC DEVELOPMENT OF NORTHERN NIGERIA
Abdul Waheed Asma Bibi Asma Akram	Bahauddin Zakariya University	ROLE OF WOMEN IN LIVESTOCK PRODUCTION- WOMEN AND PROFESSIONAL EDUCATION
Vaishnavi R Karve, Jayashri D Jamadade	Commerce and A.M. Science (KTHM) College	ROLE OF SCHOOL CHILDREN IN ACHIEVING SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS
Ms. Thorat Jayashri Sanjay	Commerce and A.M. Science (KTHM) College	ROLE OF WOMEN IN THE ENVIRONMENT CONSERVATION AND PROTECTION - SCENARIO IN INDIA
U. Pushpalatha	KCG College of Technology	THE UNIVERSAL STRUGGLES FACED BY WOMEN ACROSS VARIOUS CULTURES AND GENERATIONS
Devy Arisandi Muhammad Taufiq Abadi Ira Farmawati	State Islamic University K.H.	EMPOWERING RURAL WOMEN: ENHANCING WELFARE THROUGH SUSTAINABLE CULTIVATION OF CLITORIA TERNATEA FOR NUTRITIONAL FOOD AND BEVERAGE SOLUTIONS
RETEM CHAHIRA DJOUINI AMINA BAIRI ABD EL MADJID	Badji Mokhtar University	BIOCHEMICAL AND BEHAVIORAL RESPONSES OF FEMALE WISTAR RATS TO RESTRAINT STRESS

(All speakers required to be connected to the session 10 min before the session starts)

Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

20.11.2024 | SESSION-1 | HALL-5

Ankara Local Time: 10:00-12:00

Meeting ID: 897 0755 8402 | Passcode: 131313

HEAD OF SESSION: Katayoun Fekripour

Authors	Affiliation	Presentation title
Asya Sakine UÇAR	Iğdır Üniversitesi	UNHEARD VOICES, NEW VISIONS: CONTEMPORARY WOMEN WRITERS AND GREEK MYTHS
Palak Sharma Daljit Kaur	University of Delhi	WOMEN'S STATUS IN ANCIENT INDIA AND ANCIENT EGYPT: A STUDY OF AMBIGUITIES AND CONTRASTS
Festus Moses ONIPEDE Gabriel Abiodun ABIOYE	The Federal Polytechnic	LITERATURE AS PORTRAYAL OF GIRL-CHILD EMANCIPATION IN BUCHI EMECHETA'S SECOND CLASS CITIZEN: A CRITICAL DISCOURSE ANALYSIS OF GENDER EQUALITY AS A RESOURCE FOR TVET
Qurat-ul-aen Malik Rafraf Shakil Ansari	Sharda University	SILENT WITNESSES: NARRATIVES OF HALF MOTHERS AND HALF WIDOWS IN NORTH KASHMIR, INDIA
Abderrahmane Reggad Nabila NAIMI	Hassiba Benbouali University	DIASPORA AND IDENTITY STRUGGLE IN MOHJA KAHF'S THE GIRL IN THE TANGERINE SCARF
Katayoun Fekripour	Research Institute of Cultural Heritage and Tourism	WOMEN'S RIGHTS IN THE SASANIAN PERIOD BASED ON THE BOOK MĀDIYĀN- Ī HEZĀR DĀDISTĀN
Khalida Madoui	Higher College	A FEMINIST REVOLUTION AS PER ASSIA DJEBAR'S PEN

(All speakers required to be connected to the session 10 min before the session starts)

Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

20.11.2024 | SESSION-1 | HALL-6

Ankara Local Time: 10:00-12:00

Meeting ID: 897 0755 8402 | Passcode: 131313

HEAD OF SESSION: Sameer Nanivadekar

Authors	Affiliation	Presentation title
Naseem Akhter	Shaheed Benazir Bhutto Women University	EDUCATION FOR ANTI-CORRUPTION AND CONTEMPORARY SOCIETY
Naseem Akhter	Shaheed Benazir Bhutto Women University	WOMEN IN STEM ENTREPRENEURSHIP
Sadaf Mushtaq Nasti Roshan Benjamin Khan	Bherulal Patidar Govt PG College	BREAKING TIME'S CHAINS: FEMALE AGENCY AND TEMPORAL LIBERATION IN MARGE PIERCY'S WOMAN ON THE EDGE OF TIME
Sudeshna Das Anshit Mukherjee Biswadip Basu Mallik	Maulana Abul Kalam Azad University of Technology	ENGAGING MORE WOMEN IN ACADEMIC INNOVATION : A CRITICAL REVIEW
MAHADEVAN BALASUBRAMANIYAN KANNADASAN KARUPPAIAH	Adhiparasakthi Institute of Medical Sciences and Research	ADVANCING EDUCATIONAL EMPOWERMENT AMONG TRIBAL WOMEN IN TAMIL NADU
Saniya Atalatti Sameer Nanivadekar	Savitribai Phule Pune University	THE FOUNDATION OF WELLBEING: COUNSELING PSYCHOLOGY APPROACHES TO SOCIO-EMOTIONAL LEARNING IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION
Saniya Atalatti Sameer Nanivadekar	Savitribai Phule Pune University	EMPOWERING ADOLESCENTS IN EDUCATION: INTEGRATIVE COUNSELING STRATEGIES FOR ENHANCING MENTAL HEALTH AND ACADEMIC SUCCESS
Niksha Sahil Chouhan Anju Thapa	Central University of Jammu	EMPOWERING WOMEN THROUGH DIGITAL TRANSFORMATION: A STUDY ON ADVANCING EDUCATION IN JAMMU AND KASHMIR

(All speakers required to be connected to the session 10 min before the session starts)

Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

20.11.2024 | SESSION-2 | HALL-1

Ankara Local Time: 12:³⁰-14:³⁰

Meeting ID: 897 0755 8402 | Passcode: 131313

HEAD OF SESSION: F. Burcu SAVAŞ KUTSAL

Authors	Affiliation	Presentation title
A.Özge YENİCE CEYLAN	Çukurova University	VICTIM PROTECTION AND ACCESS TO JUSTICE UNDER THE EUROPEAN UNION DIRECTIVE 2024/1385 ON COMBATING VIOLENCE AGAINST WOMEN AND DOMESTIC VIOLENCE
Şafak GÜLEÇ	KTO Karatay University	PROTECTION OF WOMEN IN FAMILY MEDIATION
F. Burcu SAVAŞ KUTSAL	Bahcesehir University	A NEW CHALLENGE FOR THE FEMALE WORKFORCE: ALGORITHMIC DISCRIMINATION
Deniz ALKIŞ CEMİLOĞLU	Çukurova University	AN EVALUATION OF THE PROTECTIVE REGULATIONS FOR WOMEN EMPLOYEES IN TURKISH LABOUR LAW IN TERMS OF WOMEN'S EMPLOYMENT AND WORK-LIFE BALANCE POLICIES
Gonca KOZANOĞLU	Çukurova University	THE CONCEPT OF WOMEN OMBUDSMAN IN TURKEY AND THE FUNCTIONALITY OF OMBUDSMAN SUPERVISION
Gizem GÜNER YAŞAR	Çukurova University	ASSESSMENT OF DIFFERENT PENALTY THRESHOLDS FOR SOME CRIMES AGAINST WOMEN IN TERMS OF THE PRINCIPLE OF EQUALITY
Elif VURUCULAR KESİMCİ	Bursa Technical University	CHILDREN'S PLAYGROUNDS AS ENCOUNTER PLACES FOR MOTHERS

(All speakers required to be connected to the session 10 min before the session starts)

Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

20.11.2024 | SESSION-2 | HALL-2

Ankara Local Time: 12:³⁰-14:³⁰

Meeting ID: 897 0755 8402 | Passcode: 131313

HEAD OF SESSION: Nuryanti Mustari

Authors	Affiliation	Presentation title
Amit Joshi Wilson Dhana Marthen Shorya Jaiswal	---	IMPACT OF GENDER EQUALITY SCHEMES ON RURAL INDIAN WOMEN
Md.Mizanur Rahman	Bangabandhu Sheikh Mujibur Rahman Science and Technology University	GENDER-BASED VIOLENCE AND ITS IMPACT ON WOMEN'S MENTAL HEALTH: A CASE STUDY APPROACH
Mrs. Jayeeta Brahmachari Namrata Kumari Smita Biswas	Gauhati University	EMPOWERING WOMEN FOR A BRIGHTER FUTURE
Mariia CHERNYKH Olga PODPALOVA Viktoriiia KRAVCHENKO Yevdokiya RESHETNIK Ihor ZYMA Olha YALOVENKO	Taras Shevchenko National University of Kyiv	CHANGES IN THE ACTIVITY OF THE CEREBRAL CORTEX IN WOMEN UNDER THE INFLUENCE OF CHRONIC STRESS
Ali Safari	Hazrat Masoumeh University	THE DIFFERENCE BETWEEN SPEECH OF MEN AND WOMEN IN FACEBOOK POSTS
Léa Blandine MBOUILOU NDOULOLOU	université Denis SASSOU-NGUESSO	MEN DOMINION ON BLACK WOMEN: AN EXPLORATION OF TONI MORRISON'S BELOVED, PARADISE, LOVE, AND A MERCY
Nuryanti Mustari Diky Chandra	Muhammadiyah University of Makassar	GLOBAL PERSPECTIVES ON WOMEN'S EMPOWERMENT: AN ANALYSIS OF GENDER STUDIES AND SOCIAL TRANSFORMATION
Huyen Ho Dieu	Vietnam Academy of Social Sciences	FACTORS AFFECTING THE ROLE OF WOMEN IN THE CURRENT CONTEXT
Mohaddisa batol	Ah LUL Bait International University	TOPIC OF ARTICLE: HIJAB IN THE EYES OF ISLAM AND HIJAB IN THE EYES OF FEMINISTS

(All speakers required to be connected to the session 10 min before the session starts)

Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

20.11.2024 | SESSION-2 | HALL-3

Ankara Local Time: 12:³⁰-14:³⁰

Meeting ID: 897 0755 8402 | Passcode: 131313

HEAD OF SESSION: Preeti Pareek

Authors	Affiliation	Presentation title
Tushar Panchal Krupa Mehta	GTU School	HOW WOMEN BUSINESS OWNERS EMBRACE NEW TECH?
Daniel Marcel Juliana Philip Ndalnamu Charity Adamu Medugu	Mudiame University	GENDER EQUALITY IN MANAGERIAL POSITION AND EMPLOYEE PERFORMANCE: A STUDY OF ADAMAWA STATE MINISTRY OF ART, CULTURE, TOURISM AND THE CREATIVE ECONOMY; A REVIEW OF LITERATURE
Preeti Pareek	Bikaner Technical University	INDIAN STARTUPS RUN BY FEMALE ENTREPRENEURS
Amadou SALAMI Sévérin M. MEHOUENOU Gilles N'DARI	University of Abomey-Calavi	THE PROBLEMATIC OF CHILDREN RIGHTS AND DUTIES IN CHARLES DICKENS OLIVIER TWIST
Sévérin M. MEHOUENOU Amadou SALAMI Gilles N'DARI	University of Abomey-Calavi	THE PROBLEMATIC OF BRITISH MONARCHY IN THE CONTEXT OF A DEMOCRATIC RULE
Murtaz Todadze Miranda Jankhoteli Elguja Todadze Endzela Machavariani	Georgian Technical University	THE ROLE OF SPORTS MEDICINE IN EMPOWERING WOMEN: GENDER PERSPECTIVES AND PUBLIC POLICY IMPLICATIONS
Oana-Maria Cozma Alexandru Ioan Cuza	University of Iasi	WOMEN AND WORK: A COMPARATIVE ANALYSIS OF NEOCLASSICAL AND FEMINIST LABOUR THEORIES
Angela Pirlog	Republic of Moldova	PROFILE OF MOLDOVAN WOMEN: TRADITION, RESILIENCE AND MODERN AMBITION

(All speakers required to be connected to the session 10 min before the session starts)

Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

20.11.2024 | SESSION-2 | HALL-4

Ankara Local Time: 12:³⁰-14:³⁰

Meeting ID: 897 0755 8402 | Passcode: 131313

HEAD OF SESSION: Anupama Rajput

Authors	Affiliation	Presentation title
Mark Anthony Polinar Bertella G. Rabanes	Mabolo National High School	EXPLORING THE INTERPLAY BETWEEN SOCIAL MEDIA INFLUENCERS' CREDIBILITY AND FEMALE STUDENTS' INTENTION TO PURCHASE SKINCARE PRODUCTS
Pratheesha .P K.S.Suresh Kumar	University of Kerala	BEHAVIOURAL ECONOMICS IN WOMEN; A COMPARATIVE STUDY BETWEEN URBAN AND RURAL WORKING WOMEN IN THE EDUCATION INDUSTRY
Damira BAIGONUSHOVA Razia ABDIEVA	Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi	KIRGIZISTAN'DA BAĞIMSIZLIK SONRASI KADIN İŞGÜCÜ VE EKONOMİK KATKILARI: GÖÇ, TİCARET VE SEKTÖREL DÖNÜŞÜM WOMEN'S LABOR FORCE AND ECONOMIC CONTRIBUTIONS IN POST-INDEPENDENCE KYRGYZSTAN: MIGRATION, TRADE, AND SECTORAL TRANSFORMATION
Anupama Rajput Bhawna Rajput	University of Delhi	EMPOWERING WOMEN THROUGH MICROFINANCE- LESSONS FROM INDIA
Rrezarta GASHI	AAB College	WOMEN ENTREPRENEURS IN THE DIASPORA AND THEIR IMPACT ON SUPPORT WOMEN ENTREPRENEURS IN KOSOVO
Muhammad Imran Mudaseera Muhammad	University of Veterinary and Animal Sciences	DOMESTIC TECHNOLOGY AND WOMEN: OWNERSHIP, LABOR MARKET ENTRY, AND TIME- SAVING BENEFITS FOR HOMEMAKER
Cheah Chee Keong Adam Arif Lee Aik Keang Ong Hock Siong KongYin Mei Wong Kok Yaw Nakesvari A/P Shanmugam	Jalan Universiti	INTERSECTIONAL AGEISM IN WORKFORCE RE-ENTRY FOR OLDER WOMEN: A CONCEPTUAL FRAMEWORK
AMRITHA LJ	SRM University	FINANCIAL LITERACY AND FINANCIAL INCLUSION FOR WOMEN EMPOWERMENT:AN EMPIRICAL STUDY FROM INDIA

(All speakers required to be connected to the session 10 min before the session starts)

Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

20.11.2024 | SESSION-2 | HALL-5

Ankara Local Time: 12:³⁰-14:³⁰

Meeting ID: 897 0755 8402 | Passcode: 131313

HEAD OF SESSION: Roopha S

Authors	Affiliation	Presentation title
Perez Gamón Carolina	University of the North Santo Tomas de Aquino	REVEALING THE PAST: STORIES OF PERUVIAN WOMEN
Harish Kumar Mukesh Kumar Verma	NCERT New Delhi	ACHIEVEMENTS AND CONTRIBUTIONS OF MS. SONIKA TANDI IN WOMEN'S HOCKEY: A CASE STUDY
Roopha S Patchainayagi S	Vellore Institute of Technology	ART, ACTIVISM, AND ARCHIVING: INTERPRETING JOHANNA BONGER'S ROLE AS A WOMAN CURATOR IN SELECT BIOFICTIONS
Riski Amelia	Universitas Islam Negeri K.H. Abdurrahman Wahid	WOMEN'S ROLE IN PRESERVING CULTURE AND TRADITION
Julius Oluwayomi OLUWADAMILARE Adekemi Edith ALIYU	University of Ilesa	WOMEN, LANGUAGE AND THE USE OF FOLKSONGS IN THE UPBRINGING OF CHILDREN IN NIGERIA
Julius Oluwayomi OLUWADAMILARE Adekemi Edith ALIYU	University of Ilesa	WOMEN, LANGUAGE AND THE USE OF FOLKSONGS IN THE UPBRINGING OF CHILDREN IN SOUTH WEST NIGERIA
Julius Oluwayomi OLUWADAMILARE Olushola Ebenezer Adekemi Edith OYADIJI Abdulazeez Olajide ABDULAH Ifunanya Gertrude UGWU Adekemi Edith ALIYU	University of Ilesa	WOMEN MUSIC HISTORIANS AND THE USE OF TRADITIONAL AFRICAN MUSIC AS A TOOL FOR HISTORICAL NARRATIVES AND LANGUAGE PRESERVATION AMONG THE YORUBA OF SOUTH-WEST NIGERIA

(All speakers required to be connected to the session 10 min before the session starts)

Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

20.11.2024 | SESSION-2 | HALL-6

Ankara Local Time: 12:³⁰-14:³⁰

Meeting ID: 897 0755 8402 | Passcode: 131313

HEAD OF SESSION: Zaheer Ahmed

Authors	Affiliation	Presentation title
Rahul Sharma Zaheer Ahmed	MIT World Peace University	WOMEN'S RIGHTS IN THE GLOBAL ARENA
Tuba TAŞLICALI KOÇ	---	DISCRIMINATION AGAINST WOMEN IN AFGHANISTAN AND INTERNATIONAL SECURITY
Mahboba Akbary	Maharaja University	POST-2001 AFGHANISTAN: CONSTITUTIONAL PROMISES AND THE REALITY OF WOMEN'S RIGHTS
Mr. Satish Kumar Singh Pallavi Lakhera	Central University	WOMEN'S EMPOWERMENT THROUGH THE PUBLIC DISTRIBUTION SYSTEM IN RURAL INDIA: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES
Mr. Vaibhav Kumar Ms. Simmi Pal	Sharda University	CYBER CRIME AGAINST WOMEN: A CRITICAL ANALYSIS OF EXISTING LAWS
Mr. Satish Kumar Singh Sadanand Patel Pallavi Lakhera	Central University	EVALUATING THE INDIAN CONSTITUTION'S IMPACT ON WOMEN'S RIGHTS: ACHIEVEMENTS AND CONTINUING CHALLENGES
Vaibhavi Mishra Simmi Pal	---	PREVENTION OF SEXUAL HARASSMENT OF WOMEN AT WORKPLACE IN INDIA: AN ANALYSIS OF LEGAL PROVISIONS

(All speakers required to be connected to the session 10 min before the session starts)

Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

20.11.2024 | SESSION-3 | HALL-1

Ankara Local Time: 15:00-17:00

Meeting ID: 897 0755 8402 | Passcode: 131313

HEAD OF SESSION: H. Tuğba EROĞLU

Authors	Affiliation	Presentation title
Sibel AKYILDIZ	Yeditepe University	BARRIERS AND OPPORTUNITIES IN WOMEN'S ENTREPRENEURSHIP: COMPARATIVE EXPERIENCES OF SMALL-SCALE BUSINESS OWNERS IN ISTANBUL, 2018-2023
Deniz SEZGİN	Ankara University	THE EVOLUTION OF WOMEN'S EMPOWERMENT CAMPAIGNS: THE CASE OF THE UNITED KINGDOM
H. Tuğba EROĞLU	Selcuk University	UNREPRESENTED WOMEN IN POLITICS
Neşe YILDIZ	Karabuk University	WOMEN ISSUES FROM THE PERSPECTIVE OF INTERNATIONAL TRADE UNIONS
Canan DURAL TASOUJİ Nermin ALKAN	Mersin University	THE NEW DISCOURSE OF STORYTELLING: RECLAIMING WOMEN'S VOICES IN THE DIGITAL AGE
Gülşah ÖZDEMİR	Balıkesir University	DIPLOMACY AND SECURITY IN INTERNATIONAL RELATIONS FROM A FEMALE PERSPECTIVE

(All speakers required to be connected to the session 10 min before the session starts)

Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

20.11.2024 | SESSION-3 | HALL-2

Ankara Local Time: 15:00-17:00

Meeting ID: 897 0755 8402 | Passcode: 131313

HEAD OF SESSION: Cemile ONAT KÖROĞLU

Authors	Affiliation	Presentation title
Tayyibe İN Nurcan KIRCA	Akdeniz University	THE EFFECTS OF DISASTERS ON WOMEN IN THE POSTPARTUM PERIOD
Sibel YALVAÇ Ebru GÖZÜYEŞİL	Tarsus University Çukurova University	THE EFFECT OF CLIMATE CHANGE AND ENVIRONMENTAL POLLUTION ON MENOPAUSE
Özge ÖZGEN Alihan YEŞİL Dilek GÜNEŞ Mehmet Cihan BALCI Meryem KARACA Güliden Fatma GÖKÇAY Fatmahan ATALAR	Istanbul University	AN ANALYSIS OF THE CARE BURDEN EXPERIENCED BY WOMEN WITH CHILDREN DIAGNOSED WITH RARE DISEASES IN TURKIYE
Seyhan TÜRKMEN Cemile ONAT KÖROĞLU	Mustafa Kemal University	THE EFFECTS OF GENDER INEQUALITY ON WOMEN'S MENTAL HEALTH: MENTAL HEALTH LITERACY AND BARRIERS TO ACCESS TO HEALTH SERVICES
Çiler ÇOKAN DÖNMEZ	Çukurova University Hospital	THE EFFECT OF PELVIC FLOOR DYSFUNCTIONS ON FEMALE SEXUALITY
Çiler ÇOKAN DÖNMEZ	Çukurova University Hospital	CURRENT APPROACHES IN GYNECOLOGICAL SCREENING
Emine YILDIRIM Neriman GÜDÜCÜ	Osmaniye Korkut Ata University	DETERMINING THE QUALITY OF LIFE AND POST-TRAUMATIC STRESS DISORDER LEVELS OF MIDWIFERY STUDENTS EXPERIENCING AN EARTHQUAKE
Emine YILDIRIM Neriman GÜDÜCÜ	Osmaniye Korkut Ata University	THE EFFECT OF ONLINE EMOTIONAL FREEDOM TECHNIQUES ON STRESS, ANXIETY, AND DEPRESSION IN UNIVERSITY STUDENTS EXPERIENCING EARTHQUAKES
Ayşe Nur TOPUZ Merve KIRVAR Sevgi ÖZCAN	Çukurova University Van Catak State Hospital	EVALUATION OF SEXUAL COMMUNICATION LANGUAGES AND COUNSELLING NEEDS OF MOTHERS REGISTERED IN ÇUKUROVA UNIVERSITY EDUCATION FAMILY HEALTH CENTRE

(All speakers required to be connected to the session 10 min before the session starts)

Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

20.11.2024 | SESSION-3 | HALL-3

Ankara Local Time: 15:⁰⁰-17:⁰⁰

Meeting ID: 897 0755 8402 | Passcode: 131313

HEAD OF SESSION: Saira Akhtar

Authors	Affiliation	Presentation title
Huma Ikram Darakhshan Jabeen Haleem	University of Karachi	UNRAVELING THE CONNECTION: EXPLORING MEMORY DISORDERS IN WOMEN – RISKS, RESILIENCE, AND RECOVERY
Anshit Mukherjee Biswadip Basu Mallik Avishek Gupta	Maulana Abul Kalam Azad University of Technology	THE IMPACT OF DIGITAL TECHNOLOGY ON FAMILY DYNAMICS AND CHILD DEVELOPMENT
Ayma Fatima Arshi Fatima Abdul Ahad	Integral University	EMPOWERMENT OVER OPPRESSION: UNCOVERING PATHWAYS TO END VIOLENCE AGAINST WOMEN
Baffa Bashari Ibrahim Ilyyasu Ibrahim Ringim Auwalu Abdullahi	Jigawa State College	IMPACT OF VARIOUS MEDIA CONTENT ON CHILDREN'S BEHAVIOR AND LEARNING: PARENTAL STRATEGIES AND INTERVENTIONS
Dita CAPRAZ	University of Sarajevo	ONLINE BULLYING (CYBERBULLYING) OF WOMEN ON SOCIAL MEDIA
NEHAYATUL NAJWA Hendri Hermawan ADINUGRAHA	UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan	THE ROLE AND CHALLENGES OF WOMEN IN MODERN SOCIETY A MULTIDISCIPLINARY STUDY
Lainuvar	Universitas Islam Negeri K. H. Abdurrahman Wahid	WOMEN, SPIRITUALITY, AND LEADERSHIP: A STUDY OF THE ROLE OF WOMEN IN ISLAMIC TRADITION
Sobia Maqsood Saira Akhtar	University of Agriculture Faisalabad	THE IMPACT OF COMMUNICATION STYLES ON MARITAL SATISFACTION IN PAKISTAN

(All speakers required to be connected to the session 10 min before the session starts)

Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

20.11.2024 | SESSION-3 | HALL-4

Ankara Local Time: 15:00-17:00

Meeting ID: 897 0755 8402 | Passcode: 131313

HEAD OF SESSION: Shalva Zarnadze

Authors	Affiliation	Presentation title
Safia Irshad Ahmad	Batterjee Medical College	WOMEN'S HEALTH- WHY IT BOTHERS ALL OF US?
Narmin Shiri	Baku Engineering University	HEAVY METALS AS A GROWING RISK TO WOMEN REPRODUCTIVE HEALTH
Shalva Zarnadze Irine Zarnadze Levan Baramidze Lili Lomtadze Marina Kajrishvili Devi Tabidze	Tbilisi State Medical University	BARRIERS TO EDUCATION AND HEALTH EDUCATION FOR WOMEN AND GIRLS WITH DISABILITIES
A. Abbas D.Y. Kanya V.E Ukatu	Kebbi State University of Science and Technology	STUDY ON THE BURDEN OF PLASMODIUM FALCIPARUM INFECTION, AMONG THE CHILDREN 0-50 MONTHS ATTENDING GENERAL HOSPITAL MAIYAMA, KEBBI STATE
Shama Parveen Rahmuddin khan Zeenat Iqbal M. Aamir Mirza	School of Pharmaceutical Education and Research	ELECTROSPUN METFORMIN- LOADED NANOFIBERS FOR POLYCYSTIC OVARIAN SYNDROME
Muhammad Asif Rubab Saher Ayseha Rani Zaib un Nisa M. Fakhar-e-Alam	---	INVESTIGATION OF GADOLINIUM DOPED MANGANESE NANO SPINEL FERRITES VIA MAGNETIC HYPOTHERMIA THERAPY EFFECT TOWARDS MCF-7 BREAST CÂNCER
Daniela Sula Chrysoula – Rozalia Athanasiadou Antigoni Sarantaki	University of West Attica	CHILDBIRTH EXPERIENCES AND CHALLENGES FOR WOMEN WITH SENSORY DISABILITIES: A SYSTEMATIC REVIEW OF DELIVERY METHODS AND HEALTHCARE BARRIERS

(All speakers required to be connected to the session 10 min before the session starts)

Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

20.11.2024 | SESSION-3 | HALL-5

Ankara Local Time: 15:⁰⁰-17:⁰⁰

Meeting ID: 897 0755 8402 | Passcode: 131313

HEAD OF SESSION: Dao Lan Huong

Authors	Affiliation	Presentation title
Dao Lan Huong Le Thi Ngoc Lan	Vietnam Women's Academy University of Science and Education	WELLBEING OF ADOLESCENTS AND THEIR PARENTING BEHAVIOR AND THEIR FAMILY COHESION
Ishika Sahu Hina Vaish	Chhatrapati Shahu Ji Maharaj University	THE EFFECT OF AEROBIC EXERCISES ON SLEEP QUALITY AMONG MENOPAUSAL WOMEN: A LITERATURE REVIEW
Azzeddine Choughrem Lamia Berkane	University of El Oued	INFLUENCE OF PARENTAL MENTAL HEALTH ON CHILD DEVELOPMENT AND BEHAVIOR
Oluwatomi Jeremiah Dada Dr. A.O Udeze Emmanuel Oluwatobi Moses Semilore Agboluaje Miracle Ene-Ojo Igoche	University of Ilorin	DETECTION OF ANTI-HCV ANTIBODIES AMONG SECOND TRIMESTER PREGNANT WOMEN ATTENDING GENERAL HOSPITAL ILORIN, KWARA STATE, NIGERIA
Andrey POPATANASOV Valya GRIGOROVA	Bulgarian Academy	QUALITY OF LIFE AND HARDSHIPS OF WOMEN WITH HIV/AIDS IN MALAWI: CULTURAL, SOCIOLOGICAL AND PSYCHOLOGICAL FACTORS – STATUS AND SOME PROSPECTS

(All speakers required to be connected to the session 10 min before the session starts)

Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

20.11.2024 | SESSION-3 | HALL-6

Ankara Local Time: 15:⁰⁰-17:⁰⁰

Meeting ID: 897 0755 8402 | Passcode: 131313

HEAD OF SESSION: Isabel Celeste Fonseca

Authors	Affiliation	Presentation title
Mahsa Shalchi Tousi	Azad University	EXAMINING THE QURAN'S APPROACH TO THE EDUCATION AND LEARNING OF WOMEN
Isabel Celeste Fonseca	University of Minho School	LOCAL GOVERNANCE AND THE PARITY LAW: NOTES ON AN (UN)KNOWN AND (UN)CONTINUED VIOLENCE IN PORTUGAL AND EUROPE
Udeme Edukere Ettetuk Esq	University of Uyo	FEMALE INHERITANCE IN IBIBIO LAND OF SOUTHERN NIGERIA: BETWEEN THE DESIRED AND REALITY
Lutfiyatun Nissa Mansyur chadi Mursyid	Universitas Islam Negeri K.H. Abdurrahman Wahid	ANALYSIS OF THE CAUSES OF TEENAGE DELINQUENCY AND SOLUTIONS TO OVERCOME IT
Khushbu Sharma Kanchal Gupta	UPES	REPRODUCTIVE RIGHTS AND LEGAL FRAMEWORKS FOR WOMEN IN INDIA: A COMPREHENSIVE ANALYSIS
Aswin M Nair Rimjhim Singh Bhumika Sharma	Sharda University	GLOBAL HUMAN RIGHTS COMMITMENTS WITH REGARD TO WOMEN RIGHTS

(All speakers required to be connected to the session 10 min before the session starts)

Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

21.11.2024 | SESSION-1 | HALL-1

Ankara Local Time: 12:³⁰-14:³⁰

Meeting ID: 897 0755 8402 | Passcode: 131313

HEAD OF SESSION: Serap SARIBAŞ

Authors	Affiliation	Presentation title
Gülcan Irmak ASLANOĞLU	University of Economics	NARRATIVE SUBVERSION IN MARGARET ATWOOD'S THE PENELOPIAD
Ayşe ÇALAL	Ankara University	AN OVERVIEW OF AYŞE SIDIKA HANIM'S MORAL EDUCATION FROM THE FRAMEWORK OF VALUE EDUCATION APPROACHES: A QUALITATIVE CONTENT ANALYSIS
Çağrı ONAR	National Defense University	DETERMINATION OF DOWRY PRICES ACCORDING TO SİVAS- KONYA ŞER'İYYE RECORDS BETWEEN 1785-1800
Serap SARIBAŞ	Karamanoğlu Mehmetbey University	AMERICAN LEGAL DRAMA: LEGITIMIZATION OF CRIME-VICTIM'S LONELINESS, THE ACCUSED
Serap SARIBAŞ	Karamanoğlu Mehmetbey University	AN EXPLOITED ARTIST, MARGARET KEANE AND HER SAD, BIG-EYED CHILD PORTRAITS
Çiğdem AYDIN YILMAZ	Gaziantep University	WOMEN AND TRACES OF GENDER IN ORHAN KEMAL'S NOVELS
Özlem YILDIRIM KOÇ	Kafkas University	AN ANALYSIS OF PROVERBS ABOUT WOMEN

(All speakers required to be connected to the session 10 min before the session starts)

Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

21.11.2024 | SESSION-1 | HALL-2

Ankara Local Time: 12:³⁰-14:³⁰

Meeting ID: 897 0755 8402 | Passcode: 131313

HEAD OF SESSION: Yeşim FETTAHOĞLU

Authors	Affiliation	Presentation title
Büke KOYUNCU KAHVECİOĞLU	MSGSÜ	RETHINKING POWER IN THE CONTEXT OF CARE ETHICS
Yeşim FETTAHOĞLU	Gumushane University	MARRIAGE PRESSURE ON WOMEN IN ĞÂDE 'ABDUL'ÂL'S NOVEL I WANT TO GET MARRIED
Zübeyde Betül PANCAR	Isparta University of Applied Sciences	"NEW URBAN AGENDA" IN THE CONTEXT OF GENDER
Gonca Hülya YAYAN Özgecan ERAYDIN	Gazi University	AN EXAMPLE OF AN UNUSUAL ATTITUDE IN THE CONTEXT OF ART AND COMMUNICATION: SEMİHA BERKSOY
Elçin ACUN	Mimar Sinan Fine Arts University	THE ARTIST'S OWN BODY AS A NARRATIVE SIGNIFIER IN VIDEO ART

(All speakers required to be connected to the session 10 min before the session starts)

Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

21.11.2024 | SESSION-1 | HALL-3

Ankara Local Time: 12:³⁰-14:³⁰

Meeting ID: 897 0755 8402 | Passcode: 131313

HEAD OF SESSION: Semra ÇİNEMRE

Authors	Affiliation	Presentation title
Zülal ŞAHİN	Yalova University	MOTHERING PAIN IN LONE MOTHERING PRACTICES
Şenay LEYLA KUZU	Gaziantep University	SYRIAN WOMEN UNDER TEMPORARY PROTECTION IN THE CONTEXT OF MIGRATION LITERATURE IN TURKEY
Pelin KILINÇ ÖZÜÖLMEZ	Mersin University	AN ANALYSIS OF THE PRESENTATION OF IDEALIZED FEMALE BODIES IN THE AXIS OF BODY POSITIVITY
Hava YAVUZ	Batman University	AN ANALYSIS OF THE CHALLENGES FACED BY WOMEN IN THE WORKFORCE AND GENDER INEQUALITY IN TÜRKİYE: THE CASE OF PETROL-İŞ KADIN DERGİSİ
Burçin TONGA Alper GÜRER	Kırıkkale University	RELATIONSHIP BETWEEN LEADERSHIP BEHAVIOR IN WOMEN AND CHILDHOOD ATTACHMENT STYLES: THE KIRIKKALE EXAMPLE
Gaye NİSANOĞLU Tuğba CANBULUT	Istanbul University - Cerrahpaşa	THE UNEQUAL CONSTRUCTION OF CHILDHOOD IN THE CONTEXT OF THE 'GIRL' EXPERIENCES OF WOMEN GROWING UP WITH BROTHERS
Semra ÇİNEMRE	Trabzon University	WOMEN'S POLICIES AT CIVIL AREA IN GERMANY: A STUDY ON THE ACTIVITIES OF THE GERMAN WOMEN'S COUNCIL
Tenzile TÜRKMEN Ceyda GELEN Ayşe DELİKTAŞ DEMİRCİ	Akdeniz University	AWARENESS OF SEX AND GENDER ISSUES OF WOMEN BY THE NURSING STUDENTS: A QUALITATIVE STUDY

(All speakers required to be connected to the session 10 min before the session starts)

Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

21.11.2024 | SESSION-1 | HALL-4

Ankara Local Time: 12:³⁰-14:³⁰

Meeting ID: 897 0755 8402 | Passcode: 131313

HEAD OF SESSION: Naseem Akhter

Authors	Affiliation	Presentation title
Naseem Akhter	Shaheed Benazir Bhutto Women University	ROLE OF WOMEN IN RESEARCH AND INNOVATION
Naseem Akhter	Shaheed Benazir Bhutto Women University	GENDER EQUITY IN HIGHER EDUCATION
MAHADEVAN BALASUBRAMANIYAN KANNADASAN KARUPPAIAH	Adhiparasakthi Institute of Medical Sciences and Research	EDUCATIONAL EMPOWERMENT OF RURAL TRIBAL WOMEN: AN EMPIRICAL STUDY IN TAMILNADU, INDIA
Ayesha Batool Farkhanda Anjum	University of Agriculture	IMPACT OF ECONOMIC DISPARITIES AND POVERTY ON WOMEN'S OPPORTUNITIES IN PAKISTAN: A SYSTEMATIC REVIEW
Amna Ashfaq Rabia Khadim	University of Management and Technology	PSYCHOSOCIAL FACTORS: UNDERSTANDING THE CORRELATION THAT INFLUENCE MENTAL WELL-BEING IN YOUNG GIRLS WITH PCOS
Alphonse Dorien Makosso Sandrine Judicael Milandou	Université Marien Ngouabi	STEPPING OUT OF THE BOUNDARIES OF ATAVISM AND WOMEN'S SELF-RECONSTRUCTION IN CHIKA UNIGWE'S NIGHT DANCER
Rasool Bux Junejo Faiz Muhammad Shaikh Liaquat Ali Bhutto Muhammad Zafar Wassan Syed Mehtab Ali Shah	---	DOMESTIC VIOLENCE AGAINST WOMEN: A CASE STUDY OF RANIPUR DISTRICT KHAIRPUR-SINDH
Léa Blandine MBOUILOU NDOULOU	Université Denis SASSOU-NGUESSO	MEN DOMINION ON BLACK WOMEN: AN EXPLORATION OF TONI MORRISON'S BELOVED, PARADISE, LOVE, AND A MERCY

(All speakers required to be connected to the session 10 min before the session starts)

Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

21.11.2024 | SESSION-1 | HALL-5

Ankara Local Time: 12:³⁰-14:³⁰

Meeting ID: 897 0755 8402 | Passcode: 131313

HEAD OF SESSION: Aneela Afzal

Authors	Affiliation	Presentation title
Paul Abiodun Babarinde Adetunji Olusegun Adeyinka Olusegun Adetokunbo Adekunle Amao Oyetoun Dunmola Aishatu Shettima Atibioke Oluwatoyin Adeola Makinde Olufunmilola Olawunmi Adetoro Gbenga Opeyemi Ayodele Tajudeen Justice	university of Ilorin	ECONOMIC ANALYSIS OF OIL PALM FRUITS PRODUCTION AMONG WOMEN IN EDO STATE, NIGERIA
Okoro, John Chukwuma Aguorah, Loveth Ogechi	University of Nigeria	WATER SAFETY INFORMATION NEEDS OF RURAL WOMEN FARMERS IN NSUKKA AGRICULTURAL ZONE, ENUGU STATE, NIGERIA
Umar, S. S Muhomammad U. H Ibrahim, M	Federal University of Technology	EFFECTS OF SHEA BUTTER PROCESSING ON LIVELIHOOD STATUS OF RURAL WOMEN IN NIGER STATE, NIGERIA
Abdullahi B Ogaji A Egamana, M. N. Yakubu, M Muhomammad U. H Bature, C	Federal University of Technology	EFFECTS OF FUEL SUBSIDY REMOVAL ON POVERTY STATUS OF RURAL WOMEN IN NIGER STATE, NIGERIA
Aneela Afzal	PMAS Arid Agriculture University	GENDER DEVELOPMENT AND CLIMATE CHANGE: FOOD LOSS REDUCTION IN MANGO AND TOMATO VALUE CHAINS IN PAKISTAN
Malvina Hysa Dori Risilia	Agricultural University of Tirana	WOMEN'S INVOLVEMENT IN FINANCIAL DECISION-MAKING IN THE BUSINESS SECTOR

(All speakers required to be connected to the session 10 min before the session starts)

Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

21.11.2024 | SESSION-2 | HALL-1

Ankara Local Time: 15:00-17:00

Meeting ID: 897 0755 8402 | Passcode: 131313

HEAD OF SESSION: Okoro, John Chukwuma

Authors	Affiliation	Presentation title
Ogaraku Nneoma Bridget Ayozie Daniel Ogechukwu	IMO STATE UNIVERSITY	EXPLORING FACTORS AFFECTING WOMEN ENTREPRENEURS AND BUSINESS PERFORMANCE IN LOKOJA METROPOLIS, KOGI STATE ANALYSING WOMEN ACCESS TO MONEY AND FAMILY COMMITMENTS
Ogaraku Nneoma Bridget Ayozie Daniel Ogechukwu	IMO STATE UNIVERSITY	THE FACTORS AFFECTING THE PERFORMANCE OF WOMEN ENTREPRENEURS IN LOKOJA: EVALUATING THE SOCIO-CULTURAL ISSUES AND LEVEL OF EDUCATION VARIABLES
Okoro, John Chukwuma Ngwu Blessing Sochima	University of Nigeria	FEMALE-HEADED HOUSEHOLDS' ADAPTATION STRATEGIES TO HERDERS' FARM INTRUSION IN NSUKKA AGRICULTURAL ZONE OF ENUGU STATE, NIGERIA
Ameilia Zuliyanti Siregar Ahdiat Leksi Siregar Indra Rahmadi Abdul Hafiz Ab Majid	University of Sumatera Utara	THE USE OF HORTICULTURE BY VERICULTURE IN WOMEN FARMERS' GROUP (WFG) IN WEST KISARAN, DISTRICT OF ASAHAN, NORTHERN SUMATERA
Dhivya C R Arunkumar	Tamil Nadu Agricultural University	TECHNOLOGY-DRIVEN EXTENSION FOR WOMEN FARMERS: EXPANDING ACCESS TO KNOWLEDGE AND INNOVATION
Asma Bibi Asma Akram Abdul Waheed	Bahauddin Zakariya University	EMPHASIZING INFORMATION TECHNOLOGY EDUCATION FOR WOMEN

(All speakers required to be connected to the session 10 min before the session starts)

Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

21.11.2024 | SESSION-2 | HALL-2

Ankara Local Time: 15:⁰⁰-17:⁰⁰

Meeting ID: 897 0755 8402 | Passcode: 131313

HEAD OF SESSION: Suganthi.P

Authors	Affiliation	Presentation title
Mihaela Oprea Mihaela Vlădescu	School of Advanced Studies of the Romanian Academy	WOMEN'S EVOLUTION ON THE ROMANIAN LABOR MARKET (1992-2021)
AKSHAYA SWATI R Suganthi.P	RMKEC	PREDICTIVE MODELING OF ECONOMIC EMPOWERMENT INITIATIVES FOR WOMEN: ANALYZING IMPACT, SUSTAINABILITY AND LONG-TERM OUTCOMES
Shahi Shaika	Amity University Noida	BREAKING THE STEREOTYPICAL WOMEN REPRESENTATION IN BOLLYWOOD: A CASE STUDY OF MARDANI
Sadiq, M.S Singh, I.P Ahmad, M.M Sani, B.S	FUD	DIGITAL MARKETPLACES FOR FARM PRODUCTS: BUILDING AN ONLINE PLATFORM FOR YOUTH-DRIVEN AGRIBUSINESS IN NIGERIA
Sadiq, M.S Singh, I.P Ahmad, M.M Sani, B.S	FUD	THE ROLE OF DIGITAL FINANCIAL LITERACY IN PROMOTING FINANCIAL INCLUSION FOR RURAL WOMEN AGRIPRENEURS IN NIGERIA
Süreyya Yiğit	New Vision University	GLOBAL SOUTH AND FEMINISM
Asma Akram Abdul Waheed	Bahauddin Zakariya University	A REVIEW ON: ROLE OF WOMEN IN SCIENCE AND TECHNOLOGY
Rose Paul	Albertian Institute of Science and Technology	PARTICIPATION OF WOMEN IN GDP CREATION THROUGH HOUSEHOLD WORK

(All speakers required to be connected to the session 10 min before the session starts)
Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

21.11.2024 | SESSION-2 | HALL-3

Ankara Local Time: 15:00-17:00

Meeting ID: 897 0755 8402 | Passcode: 131313

HEAD OF SESSION: Priya J

Authors	Affiliation	Presentation title
Nida Aqbila	Universitas Islam Negeri K.H. Abdurrahman Wahid	WOMEN AND THEIR DUAL ROLE IN THE MODERN ECONOMY
Priya J	CHRIST University	THEORETICAL PERSPECTIVES IN WOMEN'S STUDIES: A COMPREHENSIVE OVERVIEW
Shamsun Nahar	Shahjalal University of Science and Technology	WOMEN ENTREPRENEURSHIP IN SYLHET CITY: DETERMINANTS, BENEFITS, AND BARRIERS
Mohaddisa	Ah LUL Bait International University	TOPIC: WOMEN'S PARTICIPATION IN PAKISTANI POLITICS
Hema P Menon Gokuladas V K	Sreepathy Institute of management and Technology	IMPACT OF WORK-LIFE BALANCE ON WOMEN'S WELL BEING AND CAREER PROGRESSION CHALLENGES
Emira SPAHAJ Blerta AVDIA Tedi SPAHAJ	Logos University College	WOMEN'S CONTRIBUTION TO ECONOMIC SCIENCES
Hadia Noor	Rawalpindi Women University	POLITICAL STRUGGLE FOR WOMEN EMPOWERMENT: A COMPARATIVE STUDY OF GENERAL ZIA-UL-HAQ AND GENERAL PERVEZ MUSHARRAF

(All speakers required to be connected to the session 10 min before the session starts)

Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

21.11.2024 | SESSION-2 | HALL-4

Ankara Local Time: 15:00-17:00

Meeting ID: 897 0755 8402 | Passcode: 131313

HEAD OF SESSION: Nevin ÇITAK BİLGİN

Authors	Affiliation	Presentation title
Ayşe Gül KABAKCI	Çukurova University	THE ANATOMICAL FACE OF VIOLENCE IN HEALTHCARE: FEMALE GENITAL MUTILATION
Yunus Emre SUSUZ Fatih SÜLÜN Muhammed Siddik ÇEMÇ Filiz Fatma ÇOLAKOĞLU	National Defense University Trakya University Boğaziçi University Gazi University	DETERMINATION OF THE PHYSICAL SELF-DEFENSE LEVELS OF WOMEN PRACTICING JUDO, KARATE, AND TAEKWONDO
Sibel KIYAK Hamide AYGÖR	Necmettin Erbakan University	SEXUAL HEALTH LITERACY: A COMPARATIVE STUDY BETWEEN WOMEN AND MEN
Ece KAPLAN DOĞAN	Gaziantep University	THE IMPACT OF CLIMATE CHANGE ON WOMEN'S HEALTH
Emine AKSÜT AKÇAY Hatice Gül ÖZTAŞ	Kahramanmaraş Sütçü İmam University	MENOPAUSE AND WOMEN'S MENTAL HEALTH
Diğer ERDİNÇ Nurten YILMAZ Gökhan KANDİLCİ	Diğer Erdinç Alternative Therapy Clinic	HOLISTIC APPROACHES TO WOMEN'S ANXIETY AND FIBROMYALGIA
Nurten YILMAZ Elif DAĞGEÇEN COŞKUN Bilge TEKİN ALA	Çukurova University Kahramanmaraş Sütçü İmam University Adana City Hospital	SUSTAINABLE DIETARY SUPPLEMENT USE TRENDS AMONG ACADEMIC WOMEN: PROBIOTICS AND MEDICINAL AROMATIC PLANTS
Nevin ÇITAK BİLGİN Beyza UÇAR	Bolu Abant İzzet Baysal University Karabuk University	VIOLENCE AGAINST WOMEN AND THE ROLE OF NURSING
Gülşen FILAZOĞLU ÇOKLUK Burak GÜNDOĞAN	Toros University Hatay Psychologists Association	THE PERCEPTION OF THE CONCEPT OF HONOR AMONG UNIVERSITY STUDENTS AND ITS RELATIONSHIP WITH VIOLENCE AGAINST WOMEN
Elif COŞKUN DAĞGEÇEN Nurten YILMAZ	Kahramanmaraş Sütçü İmam University Çukurova University	WOMEN'S LEADERSHIP IN BIOENTREPRENEURSHIP: ENVIRONMENTAL AND SOCIAL TRANSFORMATION

(All speakers required to be connected to the session 10 min before the session starts)

Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

21.11.2024 | SESSION-2 | HALL-5

Ankara Local Time: 15:00-17:00

Meeting ID: 897 0755 8402 | Passcode: 131313

HEAD OF SESSION: German Kim

Authors	Affiliation	Presentation title
Tatiana Marisel Pizarro	Universidad Nacional de San Juan	DEPICTING ARGENTINE WOMEN WORKERS: PERSPECTIVES ON THE PENSION SYSTEM AND SOCIAL INCLUSION
Hilal BEKTAŞ Müge IŞIKLAR KOÇAK	Dokuz Eylul University	TRANSLATING WOMEN'S EXPERIENCES THROUGH INTERSECTIONALITY: THE COLOR PURPLE (1982) IN TURKISH
Gintare Vaznoniene	Vytautas Magnus university	WOMEN'S ATTITUDE TO THEIR SUBJECTIVE WELL-BEING: A TERRITORIAL APPROACH
R.VIDHYALAKSHMI K.RAJAGANAPATHY	Bharath Institute Of Higher Education And Research	INTERSECTIONALITY IN FEMINISM: UNDERSTANDING THE MULTIPLE IDENTITIES OF WOMEN
K.R.Padma K.R.Don	Bharath University	EXPLORING ORGANIZATIONAL POLICIES AND PROCESSES TO ADDRESS GENDER DISPARITIES IN THE WORKPLACE
German Kim	Institute of Asian	METAMORPHOSES OF FAMILY RELATIONS AMONG KOREAN DIASPORAS IN THE POST-SOVIET CENTRAL ASIA
Rehana Kanwal	National College	WOMEN EMPOWERMENT AND GENDER EQUALITY IN THE LIGHT OF ISLAMIC TEACHINGS
Ms. Ammara Salman Raf Raf Shakil Ansari	Sharda University	I AM MALALA: A VOICE OF CHANGE

(All speakers required to be connected to the session 10 min before the session starts)

Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

PHOTO GALLERY

1. INTERNATIONAL & 3. NATIONAL ÇUKUROVA WOMEN'S STUDIES CONGRESS
November 20-21, 2024 / Adana, TÜRKİYE
(THE PROCEEDINGS BOOK)
[https:// tr.iksadkongre.com/kadaum](https://tr.iksadkongre.com/kadaum)

1. INTERNATIONAL & 3. NATIONAL ÇUKUROVA WOMEN'S STUDIES CONGRESS
November 20-21, 2024 / Adana, TÜRKİYE
(THE PROCEEDINGS BOOK)
<https://tr.iksadkongre.com/kadaum>

1. INTERNATIONAL & 3. NATIONAL ÇUKUROVA WOMEN'S STUDIES CONGRESS
November 20-21, 2024 / Adana, TÜRKİYE
(THE PROCEEDINGS BOOK)
[https:// tr.iksadkongre.com/kadaum](https://tr.iksadkongre.com/kadaum)

1. INTERNATIONAL & 3. NATIONAL ÇUKUROVA WOMEN'S STUDIES CONGRESS
November 20-21, 2024 / Adana, TÜRKİYE
(THE PROCEEDINGS BOOK)
<https://tr.iksadkongre.com/kadaum>

1. INTERNATIONAL & 3. NATIONAL ÇUKUROVA WOMEN'S STUDIES CONGRESS
November 20-21, 2024 / Adana, TÜRKİYE
(THE PROCEEDINGS BOOK)
<https://tr.iksadkongre.com/kadaum>

1. INTERNATIONAL & 3. NATIONAL ÇUKUROVA WOMEN'S STUDIES CONGRESS
November 20-21, 2024 / Adana, TÜRKİYE
(THE PROCEEDINGS BOOK)
<https://tr.iksadkongre.com/kadaum>

1. INTERNATIONAL & 3. NATIONAL ÇUKUROVA WOMEN'S STUDIES CONGRESS
November 20-21, 2024 / Adana, TÜRKİYE
(THE PROCEEDINGS BOOK)
<https://tr.iksadkongre.com/kadaum>

1. INTERNATIONAL & 3. NATIONAL ÇUKUROVA WOMEN'S STUDIES CONGRESS
November 20-21, 2024 / Adana, TÜRKİYE
(THE PROCEEDINGS BOOK)
<https://tr.iksadkongre.com/kadaum>

1. INTERNATIONAL & 3. NATIONAL ÇUKUROVA WOMEN'S STUDIES CONGRESS
November 20-21, 2024 / Adana, TÜRKİYE
(THE PROCEEDINGS BOOK)
<https://tr.iksadkongre.com/kadaum>

1. INTERNATIONAL & 3. NATIONAL ÇUKUROVA WOMEN'S STUDIES CONGRESS
November 20-21, 2024 / Adana, TÜRKİYE
(THE PROCEEDINGS BOOK)
[https:// tr.iksadkongre.com/kadaum](https://tr.iksadkongre.com/kadaum)

1. INTERNATIONAL & 3. NATIONAL ÇUKUROVA WOMEN'S STUDIES CONGRESS
November 20-21, 2024 / Adana, TÜRKİYE
(THE PROCEEDINGS BOOK)
[https:// tr.iksadkongre.com/kadaum](https://tr.iksadkongre.com/kadaum)

1. INTERNATIONAL & 3. NATIONAL ÇUKUROVA WOMEN'S STUDIES CONGRESS
November 20-21, 2024 / Adana, TÜRKİYE
(THE PROCEEDINGS BOOK)
<https://tr.iksadkongre.com/kadaum>

1. INTERNATIONAL & 3. NATIONAL ÇUKUROVA WOMEN'S STUDIES CONGRESS
November 20-21, 2024 / Adana, TÜRKİYE
(THE PROCEEDINGS BOOK)
[https:// tr.iksadkongre.com/kadaum](https://tr.iksadkongre.com/kadaum)

1. INTERNATIONAL & 3. NATIONAL ÇUKUROVA WOMEN'S STUDIES CONGRESS
November 20-21, 2024 / Adana, TÜRKİYE
(THE PROCEEDINGS BOOK)
[https:// tr.iksadkongre.com/kadaum](https://tr.iksadkongre.com/kadaum)

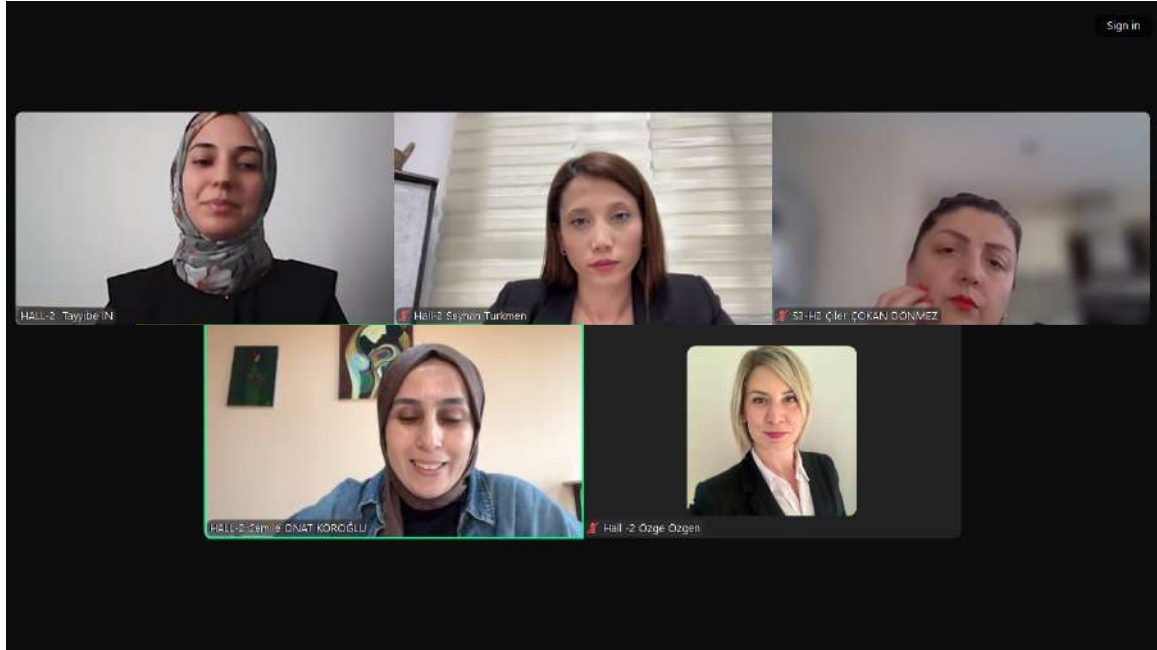
1. INTERNATIONAL & 3. NATIONAL ÇUKUROVA WOMEN'S STUDIES CONGRESS
November 20-21, 2024 / Adana, TÜRKİYE
(THE PROCEEDINGS BOOK)
[https:// tr.iksadkongre.com/kadaum](https://tr.iksadkongre.com/kadaum)

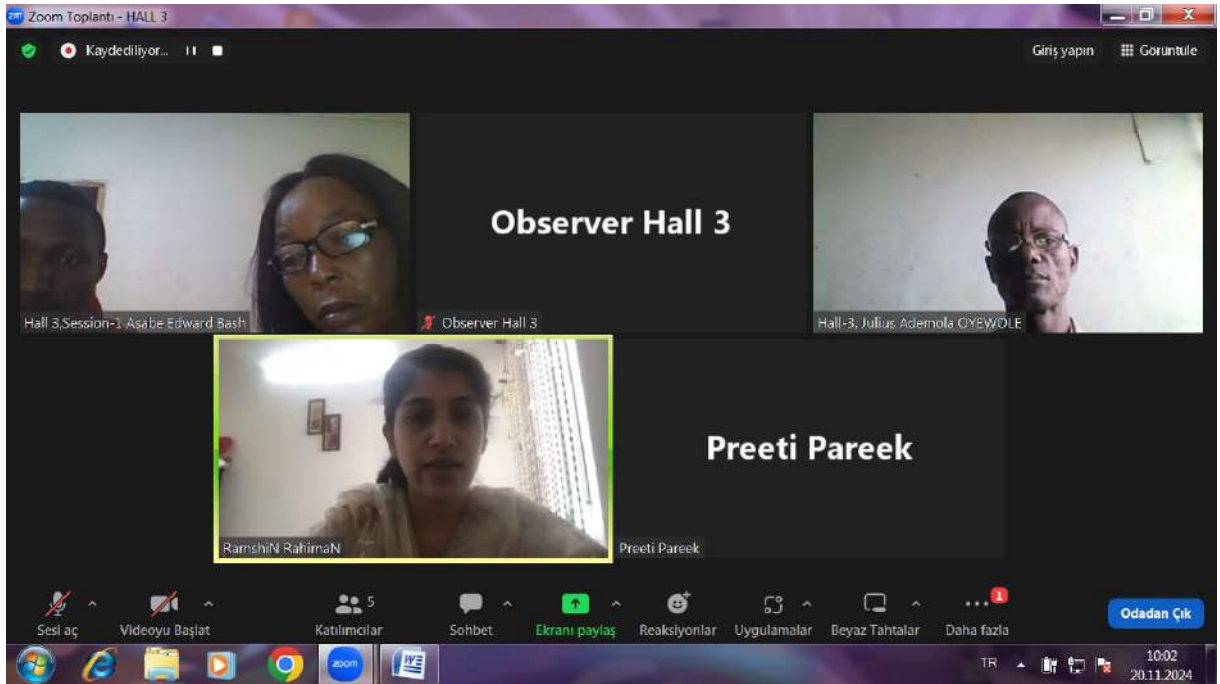
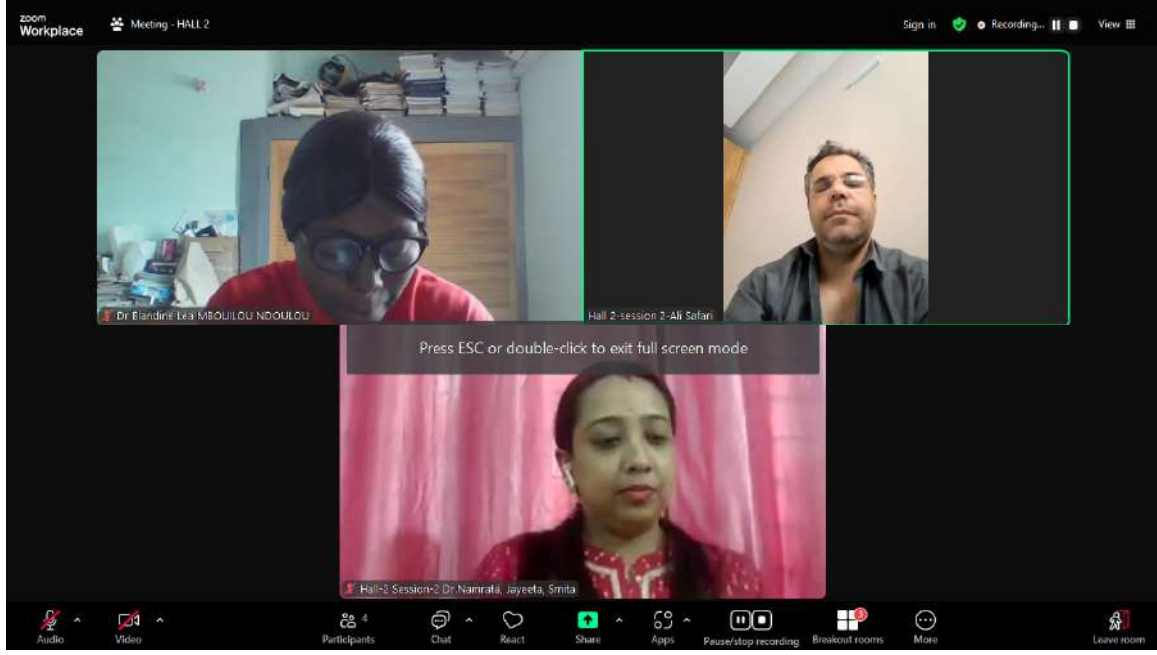
1. INTERNATIONAL & 3. NATIONAL ÇUKUROVA WOMEN'S STUDIES CONGRESS
November 20-21, 2024 / Adana, TÜRKİYE
(THE PROCEEDINGS BOOK)
<https://tr.iksadkongre.com/kadaum>

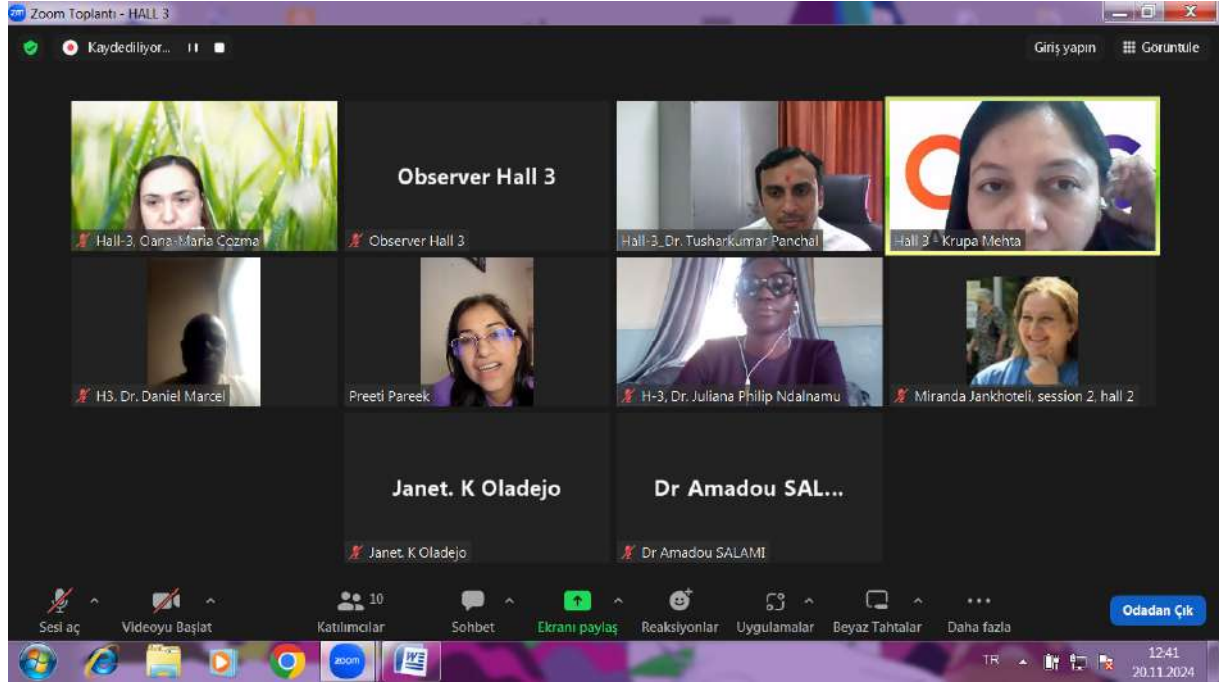
1. INTERNATIONAL & 3. NATIONAL ÇUKUROVA WOMEN'S STUDIES CONGRESS
November 20-21, 2024 / Adana, TÜRKİYE
(THE PROCEEDINGS BOOK)
<https://tr.iksadkongre.com/kadaum>

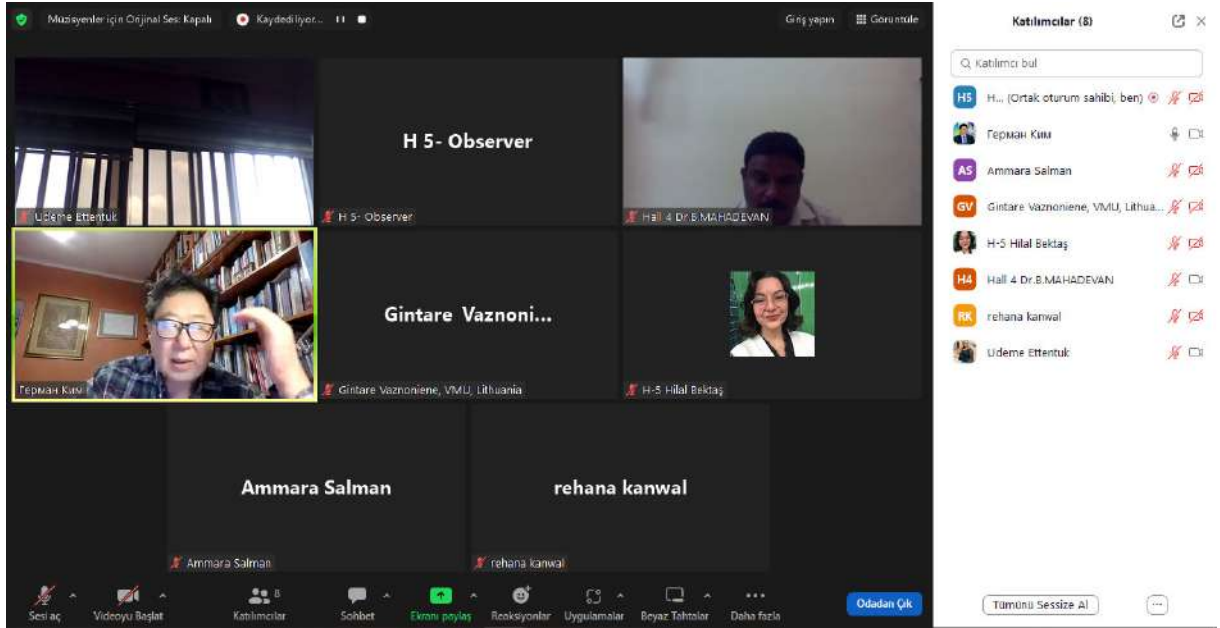
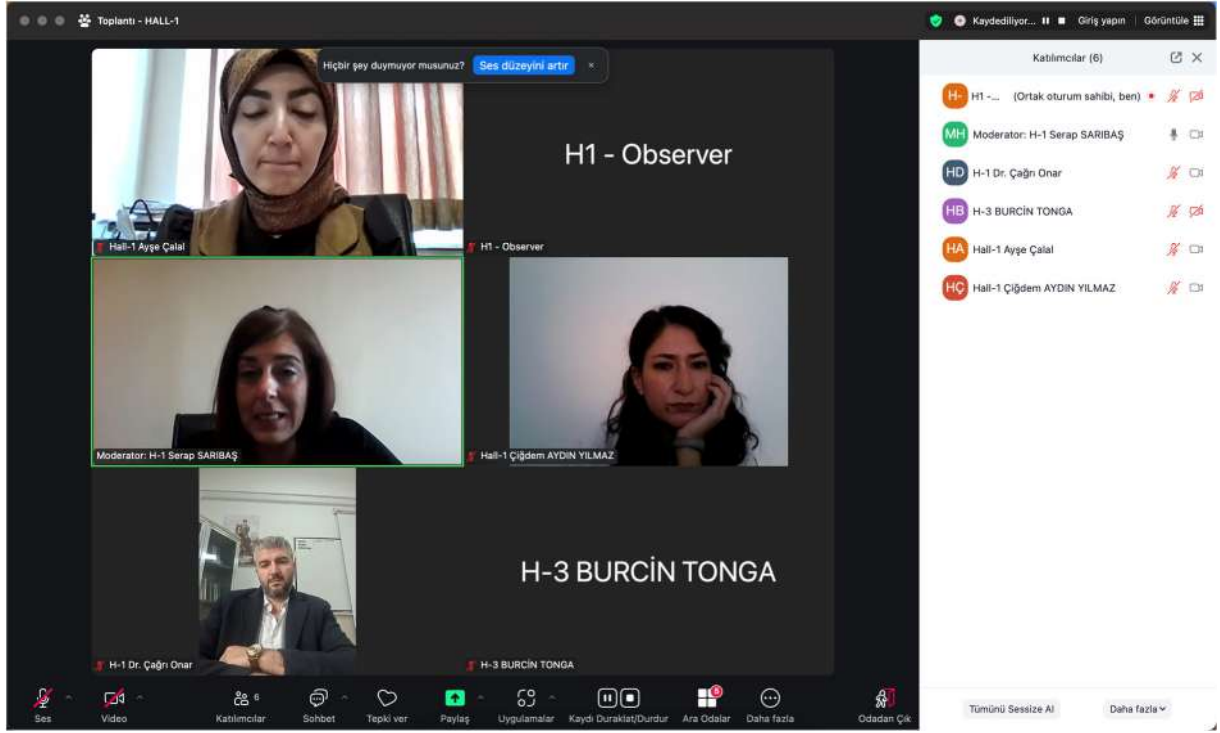
1. INTERNATIONAL & 3. NATIONAL ÇUKUROVA WOMEN'S STUDIES CONGRESS
November 20-21, 2024 / Adana, TÜRKİYE
(THE PROCEEDINGS BOOK)
<https://tr.iksadkongre.com/kadaum>

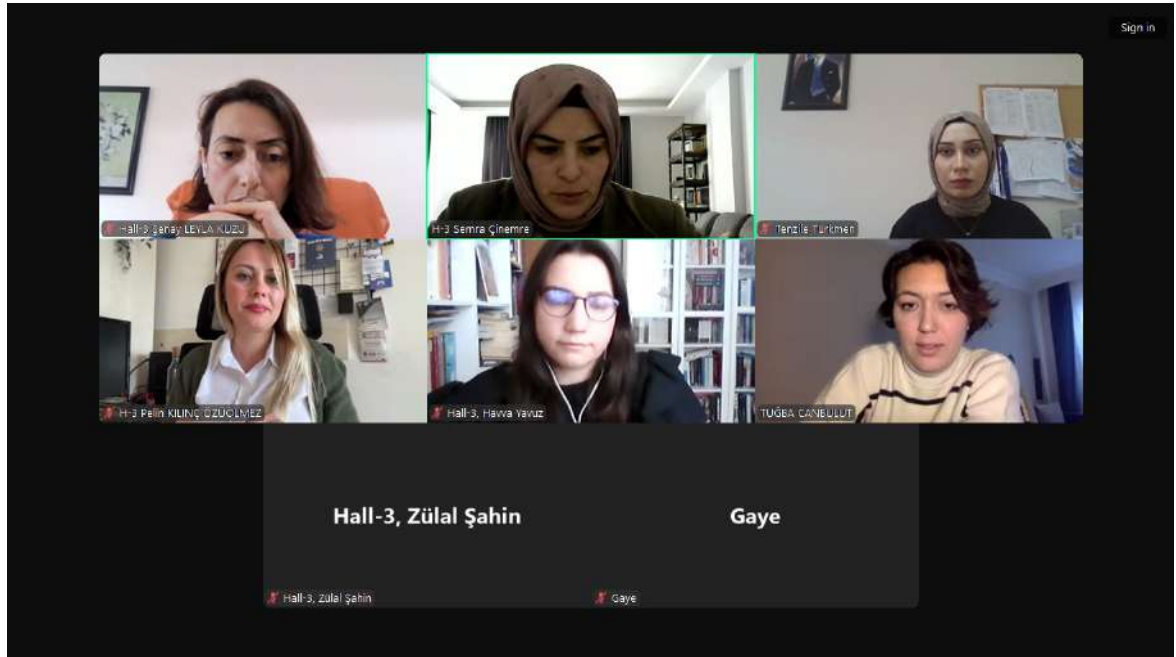
1. INTERNATIONAL & 3. NATIONAL ÇUKUROVA WOMEN'S STUDIES CONGRESS
November 20-21, 2024 / Adana, TÜRKİYE
(THE PROCEEDINGS BOOK)
<https://tr.iksadkongre.com/kadaum>

1. INTERNATIONAL & 3. NATIONAL ÇUKUROVA WOMEN'S STUDIES CONGRESS
November 20-21, 2024 / Adana, TÜRKİYE
(THE PROCEEDINGS BOOK)
[https:// tr.iksadkongre.com/kadaum](https://tr.iksadkongre.com/kadaum)

1. INTERNATIONAL & 3. NATIONAL ÇUKUROVA WOMEN'S STUDIES CONGRESS
November 20-21, 2024 / Adana, TÜRKİYE
(THE PROCEEDINGS BOOK)
<https://tr.iksadkongre.com/kadaum>

1. INTERNATIONAL & 3. NATIONAL ÇUKUROVA WOMEN'S STUDIES CONGRESS
November 20-21, 2024 / Adana, TÜRKİYE
(THE PROCEEDINGS BOOK)
<https://tr.iksadkongre.com/kadaum>

CONTENTS

AUTHORS	PRESENTATION TITLE	NO
Jülide Ceren YILDIRIM	MOTHERS IN EXILE: PERINATAL AND POSTPARTUM EXPERIENCES OF REFUGEE WOMEN	I
Özgün TAKTAKOĞLU YERLİOĞLU	BEYOND THE IDEALIZED MOTHERHOOD: A HISTORICAL AND PSYCHOLOGICAL PERSPECTIVE	II
Neval SİPAHİ	A CURRENT REVIEW ON FEMININITY AND THE FEMALE BODY FROM A PSYCHOANALYTIC PERSPECTIVE	III
İrem ERDEM ATAK	KEY IDEAS ON THE DEVELOPMENT OF FEMININITY	IV
Hanife Dilek BATISLAM	WOMEN'S EDUCATION IN HÜSEYİN REMZİ'S MİR'ATÜ'L-BEYT	1-12
Türkân YEŞİLYURT	RAPE ON ANOTHER WEDDING NIGHT	13-19
Yasin Mahmut YAKAR Semra YAZAR	DETECTIVE CHILDREN'S BOOKS: A PERSPECTIVE FROM THE SOCIAL GENDER PERCEPTION	20-21
Belde AKA KİYAĞA	CONCUBINE IN DİVAN POETRY	22-37
Bilge KARGA GÖLLÜ	ISTANBUL LADIES IN THE OTTOMAN MENTALITY	38-53
Mustafa Can KIZGINDEMİR	A PIONEER WOMAN IN THE WORLD OF TYPOGRAPHY: BEATRICE WARDE	54-61
S. Tuğba Arabalı KOŞAR Hande BİLVAR	FEMALE ARTISTS AND TEXTILES IN FEMINIST ART PRACTICES	62-80
Maide Şila TİFTİKÇİ Andaç ÇUHADAR Neval AKÇA BERK Nazlı Pınar ÜNLÜ	EXPECTATIONS OF FEMALE STUDENTS FROM LOCAL GOVERNMENT: THE CASE OF TEACHER CANDIDATES	81-82

Seda ŞAHİN Gülseren ERHAN	REPRESENTATION OF OLDER WOMEN IN CHILDREN'S PICTURE BOOKS: AN ANALYSIS WITH IN THE FRAMEWORK OF GENDER ROLES	83-92
Fazilet CEYHANLI Mine CERANOĞLU TERECE	THE "ELI BELİNDE" MOTIF AND WOMAN IMAGE CREATED WITH TEXTILE MATERIALS: INSTALLATION ART	93-112
Nilay YANALAK KARASU	WOMEN, LABOUR AND LOVE WITH MELODIES MUSICAL ANALYSIS OF YAŞAR NEZİHE BÜKÜLMEZ POEMS	113
Marella BODUR ÜN	A CRITICAL ANALYSIS OF DISCOURSES AND STRATEGIES OF ANTI-GENDER MOVEMENTS	114
Beyza Nur DEMİR	A NEW SEXUAL CRIME: AI-GENERATED PORN	115
Vildan SALI DUMAN	EVALUATION OF THE AMBIGUITY IN THE DEFINITION OF ADULTERY IN ISLAMIC FAMILY LAW AND TURKISH FAMILY LAW	116-117
Keziban Göksu TURGUT	THE ROLE OF HUMAN RIGHTS-BASED LEGAL EDUCATION IN SEEING INJUSTICE	118-119
Fatoş Bulut ATEŞ	PSYCHOLOGICAL COUNSELING WITH WOMEN VICTIMS OF DOMESTIC VIOLENCE	120-121
Berivan SALTİK	FREEDOM OR CENSORSHIP: POPULAR CULTURE'S COMPLICATED RELATIONSHIP WITH VIOLENCE AGAINST WOMEN	122-123
Neriman YALÇIN Mehmet GÜNEŞ	DO INDICATORS OF WOMEN'S PRESENCE IN BUSINESSES AFFECT FIRM PERFORMANCE?	124-125
Gülnaz ERDİ Nihal SEVİNÇ TEMİZ Burcu AVCIBAY VURGEÇ Ebru GÖZÜYEŞİL	PSYCHOLOGICAL CHANGES IN MENOPAUSAL PERIOD; ANXIETY AND DEPRESSION	126-136
Ayseren ÇEVİK Sultan ALAN	MIGRATION AND WOMEN'S HEALTH	137-138

Şule KORKMAZ Selim KADIOĞLU	PROFESSOR TÜRKAN AKYOL MD: FIRST WOMAN MINISTER of TURKEY	139-140
Cemile ONAT KÖROĞLU Havva SÖNMEZATEŞ Nazlı BATAN Rabiye ERENOĞLU	BEING A WOMAN IN THE WAR	141-142
Türkan ŞAHİN Ebru BEKMEZCİ	SEXUAL HEALTH LITERACY AMONG WOMEN	143-144
Maide MAĞARA Zeliha Yelda ÖZER Sevgi ÖZCAN	POST-TRAUMATIC STRESS DISORDER CONDITIONS AND RELATED FACTORS DUE TO KAHRAMANMARAŞ TWIN EARTHQUAKES IN PREGNANT WOMEN REGISTERED AT ÇUKUROVA UNIVERSITY FAMILY HEALTH CENTER	145
Damla KISRIK Burcu AVCIBAY VURGEÇ	CLIMATE CHANGE AND WOMEN'S HEALTH FROM A GENDER EQUALITY PERSPECTIVE	146-147
Damla KISRIK Burcu AVCIBAY VURGEÇ	EFFECTS OF DISASTERS ON WOMEN'S HEALTH	148-149
Selva Seza CANDAN Seliha Seçil BAYRAM	STRENGTHENING THE NETWORKING CAPACITY OF WOMEN'S CO-OPERATIVES: 'WOMEN STRONGER TOGETHER' PROJECT	150-151
Selva Seza CANDAN Seliha Seçil BAYRAM	DEVELOPING ENTREPRENEURSHIP TENDENCIES IN WOMEN'S CO-OPERATIVES: THE CASE OF KARABÜK 'WOMEN STRONGER TOGETHER' PROJECT	152-158
İsmail GÜNEŞ	MODERN SLAVERY AND WOMEN	159
İdil Eren KURT Ecesu ALPŞAR	CYBER DATING VIOLENCE AND DATING VIOLENCE MYTHS IN ADOLESCENTS: THE MEDIATING ROLE OF CONFLICT	160-161
Ayten DOLANÇAY İsmail GÜNEŞ	SOCIAL AND ECONOMIC EMPOWERMENT OF WOMEN: CASE OF ADANA METROPOLITAN MUNICIPALITY	162-174
Saniye TEZE Sevde YILMAZ	DOMESTIC VIOLENCE AGAINST WOMEN IN THE CONTEXT OF SOCIAL LEARNING	175-181

Saniye TEZE Sevde YILMAZ	PERCEPTION OF VIOLENCE AGAINST WOMEN IN TURKEY: A QUALITATIVE STUDY	182-185
Gülbin ABATAY Hatice TURUT Zerrin KARAKUZULU	WOMEN'S LABOR AND INVISIBILITY: SOCIO- SPATIAL DYNAMICS IN OLIVE PRODUCTION IN DERİK	186-187
M. Çağlar KURTDAŞ	MEDICALIZED WOMEN'S HEALTH	188-193
Emine Meliha KURTDAŞ	AN IDENTITY BUILDING PROCESS FOR WOMEN: "AESTHETICS"	194-195
Melek AKDOĞAN GEDİK	CLMATE CHANGE AND WOMEN	196-197
Ünsal ÇİMEN	MASCULINE LINEARITY AND FEMININE CIRCULARITY IN ARISTOTLE'S COSMOLOGY	198
Ali Emrah ŞAHİN Gamze DOĞDU YÜCETÜRK Arzu BERBER	THE EMPOWERING ROLE OF WOMEN'S COOPERATIVES IN BOLU IN ACHIEVING GENDER EQUALITY	199-200
Tuğba Deniz TOMBAL KARA	EXPLORING GENDER EQUITY IN MINING ENGINEERING: A REVIEW OF CHALLENGES, INITIATIVES, AND FUTURE DIRECTIONS	201-217
Sibel AYBEK Eylem Perihan KİBAR	GENDERED PEJORATIVES AND THEIR IMPACT ON YOUNG WOMEN IN DIGITAL SPACES	218-219
Fatma KİRMAN	INTERNET SHOPPING ADDICTION (WOMEN'S CLUB EXAMPLE)	220-229
Sümbül YALNIZCA YILDIRIM Meral ATICI	EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN AMBIVALENT SEXISM AND EMOTIONAL ABUSE IN YOUNG ADULTS	230-231
Sümbül YALNIZCA YILDIRIM Fulya CENKSEVEN ÖNDER	DEVELOPING OF THE ROMANTIC RELATIONSHIP EMOTIONAL ABUSE AWARENESS SCALE (RREAAS)	232-244

Merve AĞZITEMİZ	ANALYSIS OF THE DIRECTIVE (EU 2024/1385) ON COMBATING VIOLENCE AGAINST WOMEN AND DOMESTIC VIOLENCE WITHIN THE FRAMEWORK OF EUROPEAN UNION LAW AND THE ISTANBUL CONVENTION	245-246
Aybala LALE KAHRAMAN	WOMEN IN THE SHADOW OF IDEOLOGY: WOMEN'S RIGHTS IN NORTH KOREA	247-248
Z. Gönül BALKIR Gülbahar KESKİN Gülay ASİT	DISCUSSIONS ON THE RIGHT TO LIFE OF THE FETUS AND ITS MOTHER	249-252
Z. Gönül BALKIR Gülbahar KESKİN Gülay ASİT	DISCUSSIONS ON GENDER-BASED ABORTION	253-257
Yeliz BOZKURT GÜMRÜKÇÜOĞLU	EUROPEAN UNION DIRECTIVE 2023/970 AND THE ROLE OF TRANSPARENCY IN PREVENTING GENDER PAY INEQUALITY	258-259
Nazmiye GÜVEYİ	IMPORTANCE OF GENERAL RECOMMENDATIONS IN LIGHT OF THE CEDAW COMMITTEE	260-261
Seval KILIÇ Zekavet KABASAKAL	AN OVERVIEW OF PSYCHOEDUCATIONAL STUDIES CONDUCTED WITH WOMEN	262-278
Burcu ZENGİN Gönül DİNÇER	BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF SCIENTIFIC RESEARCH ON THE CHALLENGES AND OPPORTUNITIES FACED BY WOMEN ENTREPRENEURS	279-308
Hatice ÇOBAN KENEŞ Gülsüm HOŞ	MENSTRUATION: THE SOCIAL BOUNDARIES OF THE BODY AND A STORY OF FEMINIST TRANSFORMATION	309-310
Hatice ÇOBAN KENEŞ Evun Sevgi OKUMUŞ	THE GENDERED FOUNDATIONS OF MOBBING AND HARASSMENT AGAINST WOMEN: THE INVISIBLE FACE OF PSYCHOLOGICAL VIOLENCE	311
Pınar KISBET Işıl SARIOĞLU Melisa ÇETİN Elif KAYTAN ÖZ	SOCIAL IDENTITY PERCEPTION OF MOTHERHOOD AND HOUSEWIFE	312-313

Yasemin TARCAN	AN EVALUATION ON WORKING MOTHERS WITH CHILDREN 0-6 YEARS OLD	314-320
Nur Asiah Ningsih Ely Mufidah, M.S.I	CHILDREN'S LEVEL OF DEVELOPMENT (PRE-SCHOOL AND SCHOOL)	321-328
Ramshin Rahiman	GENDER, RELIGION AND HIGHER EDUCATION: STRATEGIES OF MUSLIM WOMEN IN INDIA	329
Julius Ademola OYEWOLE OLALEKAN, ISAAC ADEWUYI Ibraheem Adewale Moshood	DIGITAL LITERACY IN EDUCATIONAL MANAGEMENT: ENHANCING ENGLISH LANGUAGE LEARNING AMONG FAMILIES AND YOUTH IN THE DIGITAL AGE	330
ASABE EDWARD BASH	THE ROLE OF WOMEN IN THE ADVANCEMENT OF SCIENCE AND TECHNOLOGY IN SECONDARY SCHOOLS IN PLATEAU STATE, NIGERIA	331-338
Ayisha Sidique Kanchal Gupta	EDUCATION AND EMPLOYMENT PROGRAMS FOR WOMEN IN PRISON: A PATHWAY TO REDUCING RECIDIVISM?	339-342
G'opporova Odinaxon	THE ROLE OF WOMEN LEADERSHIP AND EDUCATION IN SOCIETY	343-345
Preeti Pareek	FEMALES EQUIPPING THEMSELVES IN BUSINESS THROUGH E- LEARNING	346-349
J. K. Oladejo O.A. Odebiyi A.A. Taiwo	ANALYSIS OF PRE-EXPOSURE PROPHYLAXIS STRATEGIES FOR HIV PREVENTION AMONG WOMEN	350-361
Deepti Patil	ECO-STEWARDS OF INDIA: EXPLORING WOMEN'S ROLE IN ENVIRONMENTAL PRACTICES	362
Dauda A. Abdulwaheed Ochepa A. Abdulhafiz Yakubu M. Mustapha	EFFECT OF WOMEN BUSINESS LEADERSHIP ON ECONOMIC DEVELOPMENT OF NORTHERN NIGERIA	363

Abdul Waheed Asma Bibi Asma Akram	ROLE OF WOMEN IN LIVESTOCK PRODUCTION- WOMEN AND PROFESSIONAL EDUCATION	364
Vaishnavi R Karve, Jayashri D Jamadade	ROLE OF SCHOOL CHILDREN IN ACHIEVING SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS	365
Ms. Thorat Jayashri Sanjay	ROLE OF WOMEN IN THE ENVIRONMENT CONSERVATION AND PROTECTION - SCENARIO IN INDIA	366
U. Pushpalatha	THE UNIVERSAL STRUGGLES FACED BY WOMEN ACROSS VARIOUS CULTURES AND GENERATIONS	367
Devy Arisandi Muhammad Taufiq Abadi Ira Farmawati	EMPOWERING RURAL WOMEN: ENHANCING WELFARE THROUGH SUSTAINABLE CULTIVATION OF CLITORIA TERNATEA FOR NUTRITIONAL FOOD AND BEVERAGE SOLUTIONS	368-375
RETEM CHAHIRA DJOUINI AMINA BAIRI ABD EL MADJID	BIOCHEMICAL AND BEHAVIORAL RESPONSES OF FEMALE WISTAR RATS TO RESTRAINT STRESS	376
Asya Sakine UÇAR	UNHEARD VOICES, NEW VISIONS: CONTEMPORARY WOMEN WRITERS AND GREEK MYTHS	377-378
Palak Sharma Daljit Kaur	WOMEN'S STATUS IN ANCIENT INDIA AND ANCIENT EGYPT: A STUDY OF AMBIGUITIES AND CONTRASTS	379
Festus Moses ONIPEDE Gabriel Abiodun ABIOYE	LITERATURE AS PORTRAYAL OF GIRL-CHILD EMANCIPATION IN BUCHI EMECHETA'S SECOND CLASS CITIZEN: A CRITICAL DISCOURSE ANALYSIS OF GENDER EQUALITY AS A RESOURCE FOR TVET	380-388
Qurat-ul-aen Malik Rafraf Shakil Ansari	SILENT WITNESSES: NARRATIVES OF HALF MOTHERS AND HALF WIDOWS IN NORTH KASHMIR, INDIA	389

Abderrahmane Reggad Nabila NAIMI	DIASPORA AND IDENTITY STRUGGLE IN MOHJA KAHF'S THE GIRL IN THE TANGERINE SCARF	390
Katayoun Fekripour	WOMEN'S RIGHTS IN THE SASANIAN PERIOD BASED ON THE BOOK MĀDIYĀN- Ī HEZĀR DĀDISTĀN	391
Khalida Madoui	A FEMINIST REVOLUTION AS PER ASSIA DJEBAR'S PEN	392
Naseem Akhter	EDUCATION FOR ANTI-CORRUPTION AND CONTEMPORARY SOCIETY	393
Naseem Akhter	WOMEN IN STEM ENTREPRENEURSHIP	394
Sadaf Mushtaq Nasti Roshan Benjamin Khan	BREAKING TIME'S CHAINS: FEMALE AGENCY AND TEMPORAL LIBERATION IN MARGE PIERCY'S WOMAN ON THE EDGE OF TIME	395
Sudeshna Das Anshit Mukherjee Biswadip Basu Mallik	ENGAGING MORE WOMEN IN ACADEMIC INNOVATION : A CRITICAL REVIEW	396-407
MAHADEVAN BALASUBRAMANIYAN KANNADASAN KARUPPAIAH	ADVANCING EDUCATIONAL EMPOWERMENT AMONG TRIBAL WOMEN IN TAMIL NADU	408
Saniya Atalatti Sameer Nanivadekar	THE FOUNDATION OF WELLBEING: COUNSELING PSYCHOLOGY APPROACHES TO SOCIO-EMOTIONAL LEARNING IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION	409-413
Saniya Atalatti Sameer Nanivadekar	EMPOWERING ADOLESCENTS IN EDUCATION: INTEGRATIVE COUNSELING STRATEGIES FOR ENHANCING MENTAL HEALTH AND ACADEMIC SUCCESS	414-418
Niksha Sahil Chouhan Anju Thapa	EMPOWERING WOMEN THROUGH DIGITAL TRANSFORMATION: A STUDY ON ADVANCING EDUCATION IN JAMMU AND KASHMIR	419

A.Özge YENİCE CEYLAN	VICTIM PROTECTION AND ACCESS TO JUSTICE UNDER THE EUROPEAN UNION DIRECTIVE 2024/1385 ON COMBATING VIOLENCE AGAINST WOMEN AND DOMESTIC VIOLENCE	420-421
Şafak GÜLEÇ	PROTECTION OF WOMEN IN FAMILY MEDIATION	422-423
F. Burcu SAVAŞ KUTSAL	A NEW CHALLENGE FOR THE FEMALE WORKFORCE: ALGORITHMIC DISCRIMINATION	424-425
Deniz ALKIŞ CEMİLOĞLU	AN EVALUATION OF THE PROTECTIVE REGULATIONS FOR WOMEN EMPLOYEES IN TURKISH LABOUR LAW IN TERMS OF WOMEN'S EMPLOYMENT AND WORK-LIFE BALANCE POLICIES	426-427
Gonca KOZANOĞLU	THE CONCEPT OF WOMEN OMBUDSMAN IN TURKEY AND THE FUNCTIONALITY OF OMBUDSMAN SUPERVISION	428-429
Gizem GÜNER YAŞAR	ASSESSMENT OF DIFFERENT PENALTY THRESHOLDS FOR SOME CRIMES AGAINST WOMEN IN TERMS OF THE PRINCIPLE OF EQUALITY	430-437
Elif VURUCULAR KESİMCİ	CHILDREN'S PLAYGROUNDS AS ENCOUNTER PLACES FOR MOTHERS	438-439
Amit Joshi Wilson Dhana Marthen Shorya Jaiswal	IMPACT OF GENDER EQUALITY SCHEMES ON RURAL INDIAN WOMEN	440
Md.Mizanur Rahman	GENDER-BASED VIOLENCE AND ITS IMPACT ON WOMEN'S MENTAL HEALTH: A CASE STUDY APPROACH	441
Mrs. Jayeeta Brahmachari Namrata Kumari Smita Biswas	EMPOWERING WOMEN FOR A BRIGHTER FUTURE	442

Mariia CHERNYKH Olga PODPALOVA Viktoriiia KRAVCHENKO Yevdokiya RESHETNIK Ihor ZYMA Olha YALOVENKO	CHANGES IN THE ACTIVITY OF THE CEREBRAL CORTEX IN WOMEN UNDER THE INFLUENCE OF CHRONIC STRESS	443-444
Ali Safari	THE DIFFERENCE BETWEEN SPEECH OF MEN AND WOMEN IN FACEBOOK POSTS	445-452
Léa Blandine MBOUILOU NDOULOU	MEN DOMINION ON BLACK WOMEN: AN EXPLORATION OF TONI MORRISON'S BELOVED, PARADISE, LOVE, AND A MERCY	453
Nuryanti Mustari Diky Chandra	GLOBAL PERSPECTIVES ON WOMEN'S EMPOWERMENT: AN ANALYSIS OF GENDER STUDIES AND SOCIAL TRANSFORMATION	454
Huyen Ho Dieu	FACTORS AFFECTING THE ROLE OF WOMEN IN THE CURRENT CONTEXT	455
Mohaddisa batol	TOPIC OF ARTICLE: HIJAB IN THE EYES OF ISLAM AND HIJAB IN THE EYES OF FEMINISTS	456
Tushar Panchal Krupa Mehta	HOW WOMEN BUSINESS OWNERS EMBRACE NEW TECH?	457
Daniel Marcel Juliana Philip Ndalnamu Charity Adamu Medugu	GENDER EQUALITY IN MANAGERIAL POSITION AND EMPLOYEE PERFORMANCE: A STUDY OF ADAMAWA STATE MINISTRY OF ART, CULTURE, TOURISM AND THE CREATIVE ECONOMY; A REVIEW OF LITERATURE	458
Preeti Pareek	INDIAN STARTUPS RUN BY FEMALE ENTREPRENEURS	459-461
Amadou SALAMI Sévérin M. MEHOUEYOU Gilles N'DARI	THE PROBLEMATIC OF CHILDREN RIGHTS AND DUTIES IN CHARLES DICKENS OLIVIER TWIST	462
Sévérin M. MEHOUEYOU Amadou SALAMI Gilles N'DARI	THE PROBLEMATIC OF BRITISH MONARCHY IN THE CONTEXT OF A DEMOCRATIC RULE	463

Murtaz Todadze Miranda Jankhoteli Elguja Todadze Endzela Machavariani	THE ROLE OF SPORTS MEDICINE IN EMPOWERING WOMEN: GENDER PERSPECTIVES AND PUBLIC POLICY IMPLICATIONS	464-469
Oana-Maria Cozma Alexandru Ioan Cuza	WOMEN AND WORK: A COMPARATIVE ANALYSIS OF NEOCLASSICAL AND FEMINIST LABOUR THEORIES	470
Angela Pirlog	PROFILE OF MOLDOVAN WOMEN: TRADITION, RESILIENCE AND MODERN AMBITION	471-477
Mark Anthony Polinar Bertella G. Rabanes	EXPLORING THE INTERPLAY BETWEEN SOCIAL MEDIA INFLUENCERS' CREDIBILITY AND FEMALE STUDENTS' INTENTION TO PURCHASE SKINCARE PRODUCTS	478
Pratheesha .P K.S.Suresh Kumar	BEHAVIOURAL ECONOMICS IN WOMEN; A COMPARATIVE STUDY BETWEEN URBAN AND RURAL WORKING WOMEN IN THE EDUCATION INDUSTRY	479-487
Damira BAĠONUSHOVA Razia ABDĠEVA	WOMEN'S LABOR FORCE AND ECONOMIC CONTRIBUTIONS IN POST-INDEPENDENCE KYRGYZSTAN: MIGRATION, TRADE, AND SECTORAL TRANSFORMATION	488-489
Anupama Rajput Bhawna Rajput	EMPOWERING WOMEN THROUGH MICROFINANCE- LESSONS FROM INDIA	490
Rrezarta GASHI	WOMEN ENTREPRENEURS IN THE DIASPORA AND THEIR IMPACT ON SUPPORT WOMEN ENTREPRENEURS IN KOSOVO	491
Muhammad Imran Mudaseera Muhammad	DOMESTIC TECHNOLOGY AND WOMEN: OWNERSHIP, LABOR MARKET ENTRY, AND TIME-SAVING BENEFITS FOR HOMEMAKER	492
Cheah Chee Keong Adam Arif Lee Aik Keang Ong Hock Siong KongYin Mei Wong Kok Yaw Nakesvari A/P Shanmugam	INTERSECTIONAL AGEISM IN WORKFORCE RE-ENTRY FOR OLDER WOMEN: A CONCEPTUAL FRAMEWORK	493-494

AMRITHA LJ	FINANCIAL LITERACY AND FINANCIAL INCLUSION FOR WOMEN EMPOWERMENT: AN EMPIRICAL STUDY FROM INDIA	495
Perez Gamón Carolina	REVEALING THE PAST: STORIES OF PERUVIAN WOMEN	496
Harish Kumar Mukesh Kumar Verma	ACHIEVEMENTS AND CONTRIBUTIONS OF MS. SONIKA TANDI IN WOMEN'S HOCKEY: A CASE STUDY	497
Roopha S Patchainayagi S	ART, ACTIVISM, AND ARCHIVING: INTERPRETING JOHANNA BONGER'S ROLE AS A WOMAN CURATOR IN SELECT BIOFICTIONS	498
Riski Amelia	WOMEN'S ROLE IN PRESERVING CULTURE AND TRADITION	499
Julius Oluwayomi OLUWADAMILARE Adekemi Edith ALIYU	WOMEN, LANGUAGE AND THE USE OF FOLKSONGS IN THE UPBRINGING OF CHILDREN IN NIGERIA	500
Julius Oluwayomi OLUWADAMILARE Adekemi Edith ALIYU	WOMEN, LANGUAGE AND THE USE OF FOLKSONGS IN THE UPBRINGING OF CHILDREN IN SOUTH WEST NIGERIA	501
Julius Oluwayomi OLUWADAMILARE Olushola Ebenezer Adekemi Edith OYADIJI Abdulazeez Olajide ABDULAH Ifunanya Gertrude UGWU Adekemi Edith ALIYU	WOMEN MUSIC HISTORIANS AND THE USE OF TRADITIONAL AFRICAN MUSIC AS A TOOL FOR HISTORICAL NARRATIVES AND LANGUAGE PRESERVATION AMONG THE YORUBA OF SOUTH-WEST NIGERIA	502
Rahul Sharma Zaheer Ahmed	WOMEN'S RIGHTS IN THE GLOBAL ARENA	503
Tuba TAŞLICALI KOÇ	DISCRIMINATION AGAINST WOMEN IN AFGHANISTAN AND INTERNATIONAL SECURITY	504-505
Mahboba Akbary	POST-2001 AFGHANISTAN: CONSTITUTIONAL PROMISES AND THE REALITY OF WOMEN'S RIGHTS	506

Mr. Satish Kumar Singh Pallavi Lakhera	WOMEN'S EMPOWERMENT THROUGH THE PUBLIC DISTRIBUTION SYSTEM IN RURAL INDIA: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES	507
Mr. Vaibhav Kumar Ms. Simmi Pal	CYBER CRIME AGAINST WOMEN: A CRITICAL ANALYSIS OF EXISTING LAWS	508
Mr. Satish Kumar Singh Sadanand Patel Pallavi Lakhera	EVALUATING THE INDIAN CONSTITUTION'S IMPACT ON WOMEN'S RIGHTS: ACHIEVEMENTS AND CONTINUING CHALLENGES	509
Vaibhavi Mishra Simmi Pal	PREVENTION OF SEXUAL HARASSMENT OF WOMEN AT WORKPLACE IN INDIA: AN ANALYSIS OF LEGAL PROVISIONS	510
Sibel AKYILDIZ	BARRIERS AND OPPORTUNITIES IN WOMEN'S ENTREPRENEURSHIP: COMPARATIVE EXPERIENCES OF SMALL-SCALE BUSINESS OWNERS IN ISTANBUL, 2018-2023	511-512
Deniz SEZGİN	THE EVOLUTION OF WOMEN'S EMPOWERMENT CAMPAIGNS: THE CASE OF THE UNITED KINGDOM	513-519
H. Tuğba EROĞLU	UNREPRESENTED WOMEN IN POLITICS	520-521
Neşe YILDIZ	WOMEN ISSUES FROM THE PERSPECTIVE OF INTERNATIONAL TRADE UNIONS	522-528
Canan DURAL TASOUJİ Nermin ALKAN	THE NEW DISCOURSE OF STORYTELLING: RECLAIMING WOMEN'S VOICES IN THE DIGITAL AGE	529-530
Gülşah ÖZDEMİR	DIPLOMACY AND SECURITY IN INTERNATIONAL RELATIONS FROM A FEMALE PERSPECTIVE	531-539
Tayyibe İN Nurcan KIRCA	THE EFFECTS OF DISASTERS ON WOMEN IN THE POSTPARTUM PERIOD	540-545

Sibel YALVAÇ Ebru GÖZÜYEŞİL	THE EFFECT OF CLIMATE CHANGE AND ENVIRONMENTAL POLLUTION ON MENOPAUSE	546-551
Özge ÖZGEN Alihan YEŞİL Dilek GÜNEŞ Mehmet Cihan BALCI Meryem KARACA Gülden Fatma GÖKÇAY Fatmahan ATALAR	AN ANALYSIS OF THE CARE BURDEN EXPERIENCED BY WOMEN WITH CHILDREN DIAGNOSED WITH RARE DISEASES IN TURKIYE	552-554
Seyhan TÜRKMEN Cemile ONAT KÖROĞLU	THE EFFECTS OF GENDER INEQUALITY ON WOMEN'S MENTAL HEALTH: MENTAL HEALTH LITERACY AND BARRIERS TO ACCESS TO HEALTH SERVICES	555-557
Çiler ÇOKAN DÖNMEZ	THE EFFECT OF PELVIC FLOOR DYSFUNCTIONS ON FEMALE SEXUALITY	558-559
Çiler ÇOKAN DÖNMEZ	CURRENT APPROACHES IN GYNECOLOGICAL SCREENING	560-561
Emine YILDIRIM Neriman GÜDÜCÜ	DETERMINING THE QUALITY OF LIFE AND POST-TRAUMATIC STRESS DISORDER LEVELS OF MIDWIFERY STUDENTS EXPERIENCING AN EARTHQUAKE	562-563
Emine YILDIRIM Neriman GÜDÜCÜ	THE EFFECT OF ONLINE EMOTIONAL FREEDOM TECHNIQUES ON STRESS, ANXIETY, AND DEPRESSION IN UNIVERSITY STUDENTS EXPERIENCING EARTHQUAKES	564-565
Ayşe Nur TOPUZ Merve KIRVAR Sevgi ÖZCAN	EVALUATION OF SEXUAL COMMUNICATION LANGUAGES AND COUNSELLING NEEDS OF MOTHERS REGISTERED IN ÇUKUROVA UNIVERSITY EDUCATION FAMILY HEALTH CENTRE	566
Huma Ikram Darakhshan Jabeen Haleem	UNRAVELING THE CONNECTION: EXPLORING MEMORY DISORDERS IN WOMEN – RISKS, RESILIENCE, AND RECOVERY	567

Anshit Mukherjee Biswadip Basu Mallik Avishek Gupta	THE IMPACT OF DIGITAL TECHNOLOGY ON FAMILY DYNAMICS AND CHILD DEVELOPMENT	568-579
Ayma Fatima Arshi Fatima Abdul Ahad	EMPOWERMENT OVER OPPRESSION: UNCOVERING PATHWAYS TO END VIOLENCE AGAINST WOMEN	580
Baffa Bashari Ibrahim Iliyasu Ibrahim Ringim Auwalu Abdullahi	IMPACT OF VARIOUS MEDIA CONTENT ON CHILDREN'S BEHAVIOR AND LEARNING: PARENTAL STRATEGIES AND INTERVENTIONS	581
Dita CAPRAZ	ONLINE BULLYING (CYBERBULLYING) OF WOMEN ON SOCIAL MEDIA	582
NEHAYATUL NAJWA Hendri Hermawan ADİNUGRAHA	THE ROLE AND CHALLENGES OF WOMEN IN MODERN SOCIETY A MULTIDISCIPLINARY STUDY	583
Lainuvar	WOMEN, SPIRITUALITY, AND LEADERSHIP: A STUDY OF THE ROLE OF WOMEN IN ISLAMIC TRADITION	584-587
Sobia Maqsood Saira Akhtar	THE IMPACT OF COMMUNICATION STYLES ON MARITAL SATISFACTION IN PAKISTAN	588
Safia Irshad Ahmad	WOMEN'S HEALTH- WHY IT BOTHERS ALL OF US?	589
Narmin Shiri	HEAVY METALS AS A GROWING RISK TO WOMEN REPRODUCTIVE HEALTH	590
Shalva Zarnadze Irine Zarnadze Levan Baramidze Lili Lomtadze Marina Kajrishvili Devi Tabidze	BARRIERS TO EDUCATION AND HEALTH EDUCATION FOR WOMEN AND GIRLS WITH DISABILITIES	591-592
A. Abbas D.Y. Kanya V.E Ukatu	STUDY ON THE BURDEN OF PLASMODIUM FALCIPARUM INFECTION, AMONG THE CHILDREN 0-50 MONTHS ATTENDING GENERAL HOSPITAL MAIYAMA, KEBBI STATE	593-599

Shama Parveen Rahmuddin khan Zeenat Iqbal M. Aamir Mirza	ELECTROSPUN METFORMIN- LOADED NANOFIBERS FOR POLYCYSTIC OVARIAN SYNDROME	600
Muhammad Asif Rubab Saher Ayseha Rani Zaib un Nisa M. Fakhar-e-Alam	INVESTIGATION OF GADOLINIUM DOPED MANGANESE NANO SPINEL FERRITES VIA MAGNETIC HYPOTHERMIA THERAPY EFFECT TOWARDS MCF-7 BREAST CÂNCER	601
Daniela Sula Chrysoula – Rozalia Athanasiadou Antigoni Sarantaki	CHILDBIRTH EXPERIENCES AND CHALLENGES FOR WOMEN WITH SENSORY DISABILITIES: A SYSTEMATIC REVIEW OF DELIVERY METHODS AND HEALTHCARE BARRIERS	602
Dao Lan Huong Le Thi Ngoc Lan	WELLBEING OF ADOLESCENTS AND THEIR PARENTING BEHAVIOR AND THEIR FAMILY COHESION	603-611
Ishika Sahu Hina Vaish	THE EFFECT OF AEROBIC EXERCISES ON SLEEP QUALITY AMONG MENOPAUSAL WOMEN: A LITERATURE REVIEW	612-620
Azzeddine Choughrem Lamia Berkane	INFLUENCE OF PARENTAL MENTAL HEALTH ON CHILD DEVELOPMENT AND BEHAVIOR	621
Oluwatomi Jeremiah Dada Dr. A.O Udeze Emmanuel Oluwatobi Moses Semilore Agboluaje Miracle Ene-Ojo Igoche	DETECTION OF ANTI-HCV ANTIBODIES AMONG SECOND TRIMESTER PREGNANT WOMEN ATTENDING GENERAL HOSPITAL ILORIN, KWARA STATE, NIGERIA	622
Andrey POPATANASOV Valya GRIGOROVA	QUALITY OF LIFE AND HARDSHIPS OF WOMEN WITH HIV/AIDS IN MALAWI: CULTURAL, SOCIOLOGICAL AND PSYCHOLOGICAL FACTORS – STATUS AND SOME PROSPECTS	623
Mahsa Shalchi Tousi	EXAMINING THE QURAN'S APPROACH TO THE EDUCATION AND LEARNING OF WOMEN	624-625
Isabel Celeste Fonseca	LOCAL GOVERNANCE AND THE PARITY LAW: NOTES ON AN (UN)KNOWN AND (UN)CONTINUED VIOLENCE IN PORTUGAL AND EUROPE	626

Udeme Edukere Ettentuk Esq	FEMALE INHERITANCE IN IBIBIO LAND OF SOUTHERN NIGERIA: BETWEEN THE DESIRED AND REALITY	627
Lutfiyatun Nissa Mansyur chadi Mursyid	ANALYSIS OF THE CAUSES OF TEENAGE DELINQUENCY AND SOLUTIONS TO OVERCOME IT	628-633
Khushbu Sharma Kanchal Gupta	REPRODUCTIVE RIGHTS AND LEGAL FRAMEWORKS FOR WOMEN IN INDIA: A COMPREHENSIVE ANALYSIS	634-639
Aswin M Nair Rimjhim Singh Bhumika Sharma	GLOBAL HUMAN RIGHTS COMMITMENTS WITH REGARD TO WOMEN RIGHTS	640
Gülcan Irmak ASLANOĞLU	NARRATIVE SUBVERSION IN MARGARET ATWOOD'S THE PENELOPIAD	641
Ayşe ÇALAL	AN OVERVIEW OF AYŞE SIDIKA HANIM'S MORAL EDUCATION FROM THE FRAMEWORK OF VALUE EDUCATION APPROACHES: A QUALITATIVE CONTENT ANALYSIS	642-649
Çağrı ONAR	DETERMINATION OF DOWRY PRICES ACCORDING TO SİVAS- KONYA ŞER'İYYE RECORDS BETWEEN 1785-1800	650-656
Serap SARIBAŞ	AMERICAN LEGAL DRAMA: LEGITIMIZATION OF CRIME-VICTIM'S LONELINESS, THE ACCUSED	657-658
Serap SARIBAŞ	AN EXPLOITED ARTIST, MARGARET KEANE AND HER SAD, BIG-EYED CHILD PORTRAITS	659-660
Çiğdem AYDIN YILMAZ	WOMEN AND TRACES OF GENDER IN ORHAN KEMAL'S NOVELS	661-662
Özlem YILDIRIM KOÇ	AN ANALYSIS OF PROVERBS ABOUT WOMEN	663-668
Büke KOYUNCU KAHVECİOĞLU	RETHINKING POWER IN THE CONTEXT OF CARE ETHICS	669-670

Yeşim FETTAHOĞLU	MARRIAGE PRESSURE ON WOMEN IN ĞÂDE 'ABDUL'ÂL'S NOVEL I WANT TO GET MARRIED	671-672
Zübeyde Betül PANCAR	"NEW URBAN AGENDA" IN THE CONTEXT OF GENDER	673-678
Gonca Hülya YAYAN Özgecan ERAYDIN	AN EXAMPLE OF AN UNUSUAL ATTITUDE IN THE CONTEXT OF ART AND COMMUNICATION: SEMİHA BERKSOY	679-692
Elçin ACUN	THE ARTIST'S OWN BODY AS A NARRATIVE SIGNIFIER IN VIDEO ART	693-694
Zülat ŞAHİN	MOTHERING PAIN IN LONE MOTHERING PRACTICES	695-704
Şenay LEYLA KUZU	SYRIAN WOMEN UNDER TEMPORARY PROTECTION IN THE CONTEXT OF MIGRATION LITERATURE IN TURKEY	705-712
Pelin KILINÇ ÖZÜÖLMEZ	AN ANALYSIS OF THE PRESENTATION OF IDEALIZED FEMALE BODIES IN THE AXIS OF BODY POSITIVITY	713-714
Hava YAVUZ	AN ANALYSIS OF THE CHALLENGES FACED BY WOMEN IN THE WORKFORCE AND GENDER INEQUALITY IN TÜRKİYE: THE CASE OF PETROL-İŞ KADIN DERGİSİ	715-723
Burçin TONGA Alper GÜRER	RELATIONSHIP BETWEEN LEADERSHIP BEHAVIOR IN WOMEN AND CHILDHOOD ATTACHMENT STYLES: THE KIRIKKALE EXAMPLE	724-737
Gaye NİSANOĞLU Tuğba CANBULUT	THE UNEQUAL CONSTRUCTION OF CHILDHOOD IN THE CONTEXT OF THE 'GIRL' EXPERIENCES OF WOMEN GROWING UP WITH BROTHERS	738-739

Semra ÇİNEMRE	WOMEN'S POLICIES AT CIVIL AREA IN GERMANY: A STUDY ON THE ACTIVITIES OF THE GERMAN WOMEN'S COUNCIL	740-747
Tenzile TÜRKMEN Ceyda GELEN Ayşe DELİKTAŞ DEMİRCİ	AWARENESS OF SEX AND GENDER ISSUES OF WOMEN BY THE NURSING STUDENTS: A QUALITATIVE STUDY	748-750
Naseem Akhter	ROLE OF WOMEN IN RESEARCH AND INNOVATION	751
Naseem Akhter	GENDER EQUITY IN HIGHER EDUCATION	752
MAHADEVAN BALASUBRAMANIYAN KANNADASAN KARUPPAIAH	EDUCATIONAL EMPOWERMENT OF RURAL TRIBAL WOMEN: AN EMPIRICAL STUDY IN TAMILNADU, INDIA	753
Ayesha Batool Farkhanda Anjum	IMPACT OF ECONOMIC DISPARITIES AND POVERTY ON WOMEN'S OPPORTUNITIES IN PAKISTAN: A SYSTEMATIC REVIEW	754
Amna Ashfaq Rabia Khadim	PSYCHOSOCIAL FACTORS: UNDERSTANDING THE CORRELATION THAT INFLUENCE MENTAL WELL-BEING IN YOUNG GIRLS WITH PCOS	755
Alphonse Dorien Makosso Sandrine Judicael Milandou	STEPPING OUT OF THE BOUNDARIES OF ATAVISM AND WOMEN'S SELF-RECONSTRUCTION IN CHIKA UNIGWE'S NIGHT DANCER	756
Rasool Bux Junejo Faiz Muhammad Shaikh Liaquat Ali Bhutto Muhammad Zafar Wassan Syed Mehtab Ali Shah	DOMESTIC VIOLENCE AGAINST WOMEN: A CASE STUDY OF RANIPUR DISTRICT KHAIRPUR-SINDH	757
Léa Blandine MBOUILOU NDOULOU	MEN DOMINION ON BLACK WOMEN: AN EXPLORATION OF TONI MORRISON'S BELOVED, PARADISE, LOVE, AND A MERCY	758

Paul Abiodun Babarinde Adetunji Olusegun Adeyinka Olusegun Adetokunbo Adekunle Amao Oyetoun Dunmola Aishatu Shettima Atibioke Oluwatoyin Adeola Makinde Olufunmilola Olawunmi Adetoro Gbenga Opeyemi Ayodele Tajudeen Justice	ECONOMIC ANALYSIS OF OIL PALM FRUITS PRODUCTION AMONG WOMEN IN EDO STATE, NIGERIA	759-760
Okoro, John Chukwuma Aguorah, Loveth Ogechi	WATER SAFETY INFORMATION NEEDS OF RURAL WOMEN FARMERS IN NSUKKA AGRICULTURAL ZONE, ENUGU STATE, NIGERIA	761
Umar, S. S Muhommad U. H Ibrahim, M	EFFECTS OF SHEA BUTTER PROCESSING ON LIVELIHOOD STATUS OF RURAL WOMEN IN NIGER STATE, NIGERIA	762
Abdullahi B Ogaji A Egamana, M. N. Yakubu, M Muhommad U. H Bature, C	EFFECTS OF FUEL SUBSIDY REMOVAL ON POVERTY STATUS OF RURAL WOMEN IN NIGER STATE, NIGERIA	763-764
Aneela Afzal	GENDER DEVELOPMENT AND CLIMATE CHANGE: FOOD LOSS REDUCTION IN MANGO AND TOMATO VALUE CHAINS IN PAKISTAN	765
Malvina Hysa Dori Risilia	WOMEN'S INVOLVEMENT IN FINANCIAL DECISION-MAKING IN THE BUSINESS SECTOR	766-771
Ogaraku Nneoma Bridget Ayozie Daniel Ogechukwu	EXPLORING FACTORS AFFECTING WOMEN ENTREPRENEURS AND BUSINESS PERFORMANCE IN LOKOJA METROPOLIS, KOGI STATE ANALYSING WOMEN ACCESS TO MONEY AND FAMILY COMMITMENTS	772
Ogaraku Nneoma Bridget Ayozie Daniel Ogechukwu	THE FACTORS AFFECTING THE PERFORMANCE OF WOMEN ENTREPRENEURS IN LOKOJA: EVALUATING THE SOCIO- CULTURAL ISSUES AND LEVEL OF EDUCATION VARIABLES	773

Okoro, John Chukwuma Ngwu Blessing Sochima	FEMALE-HEADED HOUSEHOLDS' ADAPTATION STRATEGIES TO HERDERS' FARM INTRUSION IN NSUKKA AGRICULTURAL ZONE OF ENUGU STATE, NIGERIA	774
Ameilia Zuliyanti Siregar Ahdiat Leksi Siregar Indra Rahmadi Abdul Hafiz Ab Majid	THE USE OF HORTICULTURE BY VERICULTURE IN WOMEN FARMERS' GROUP (WFG) IN WEST KISARAN, DISTRICT OF ASAHAN, NORTHERN SUMATERA	775
Dhivya C R Arunkumar	TECHNOLOGY-DRIVEN EXTENSION FOR WOMEN FARMERS: EXPANDING ACCESS TO KNOWLEDGE AND INNOVATION	776
Asma Bibi Asma Akram Abdul Waheed	EMPHASIZING INFORMATION TECHNOLOGY EDUCATION FOR WOMEN	777
Mihaela Oprea Mihaela Vlădescu	WOMEN'S EVOLUTION ON THE ROMANIAN LABOR MARKET (1992-2021)	778
AKSHAYA SWATI R Suganthi.P	PREDICTIVE MODELING OF ECONOMIC EMPOWERMENT INITIATIVES FOR WOMEN: ANALYZING IMPACT, SUSTAINABILITY AND LONG-TERM OUTCOMES	779
Shahi Shaika	BREAKING THE STEREOTYPICAL WOMEN REPRESENTATION IN BOLLYWOOD: A CASE STUDY OF MARDAAANI	780
Sadiq, M.S Singh, I.P Ahmad, M.M Sani, B.S	DIGITAL MARKETPLACES FOR FARM PRODUCTS: BUILDING AN ONLINE PLATFORM FOR YOUTH-DRIVEN AGRIBUSINESS IN NIGERIA	781-795
Sadiq, M.S Singh, I.P Ahmad, M.M Sani, B.S	THE ROLE OF DIGITAL FINANCIAL LITERACY IN PROMOTING FINANCIAL INCLUSION FOR RURAL WOMEN AGRIPRENEURS IN NIGERIA	796-806
Süreyya Yiğit	GLOBAL SOUTH AND FEMINISM	807-813
Asma Akram Abdul Waheed	A REVIEW ON: ROLE OF WOMEN IN SCIENCE AND TECHNOLOGY	814

Rose Paul	PARTICIPATION OF WOMEN IN GDP CREATION THROUGH HOUSEHOLD WORK	815
Nida Aqbila	WOMEN AND THEIR DUAL ROLE IN THE MODERN ECONOMY	816
Priya J	THEORETICAL PERSPECTIVES IN WOMEN'S STUDIES: A COMPREHENSIVE OVERVIEW	817
Shamsun Nahar	WOMEN ENTREPRENEURSHIP IN SYLHET CITY: DETERMINANTS, BENEFITS, AND BARRIERS	818
Mohaddisa	TOPIC: WOMEN'S PARTICIPATION IN PAKISTANI POLITICS	819
Hema P Menon Gokuladas V K	IMPACT OF WORK-LIFE BALANCE ON WOMEN'S WELL BEING AND CAREER PROGRESSION CHALLENGES	820
Emira SPAHAJ Blerta AVDIA Tedi SPAHAJ	WOMEN'S CONTRIBUTION TO ECONOMIC SCIENCES	821-830
Hadia Noor	POLITICAL STRUGGLE FOR WOMEN EMPOWERMENT: A COMPARATIVE STUDY OF GENERAL ZIA-UL-HAQ AND GENERAL PERVEZ MUSHARRAF	831
Ayşe Gül KABAKCI	THE ANATOMICAL FACE OF VIOLENCE IN HEALTHCARE: FEMALE GENITAL MUTILATION	832-839
Yunus Emre SUSUZ Fatih SÜLÜN Muhammed Siddik ÇEMÇ Filiz Fatma ÇOLAKOĞLU	DETERMINATION OF THE PHYSICAL SELF-DEFENSE LEVELS OF WOMEN PRACTICING JUDO, KARATE, AND TAEKWONDO	840-846
Sibel KIYAK Hamide AYGÖR	SEXUAL HEALTH LITERACY: A COMPARATIVE STUDY BETWEEN WOMEN AND MEN	847-848
Ece KAPLAN DOĞAN	THE IMPACT OF CLIMATE CHANGE ON WOMEN'S HEALTH	849-850

Emine AKSÜT AKÇAY Hatice Gül ÖZTAŞ	MENOPAUSE AND WOMEN'S MENTAL HEALTH	851-860
Dinçer ERDİNÇ Nurten YILMAZ Gökhan KANDİLCİ	HOLISTIC APPROACHES TO WOMEN'S ANXIETY AND FIBROMYALGIA	861-862
Nurten YILMAZ Elif DAĞGEÇEN COŞKUN Bilge TEKİN ALA	SUSTAINABLE DIETARY SUPPLEMENT USE TRENDS AMONG ACADEMIC WOMEN: PROBIOTICS AND MEDICINAL AROMATIC PLANTS	863-864
Nevin ÇITAK BİLGİN Beyza UÇAR	VIOLENCE AGAINST WOMEN AND THE ROLE OF NURSING	865-874
Gülşen FILAZOĞLU ÇOKLUK Burak GÜNDOĞAN	THE PERCEPTION OF THE CONCEPT OF HONOR AMONG UNIVERSITY STUDENTS AND ITS RELATIONSHIP WITH VIOLENCE AGAINST WOMEN	875-876
Elif COŞKUN DAĞGEÇEN Nurten YILMAZ	WOMEN'S LEADERSHIP IN BIOENTREPRENEURSHIP: ENVIRONMENTAL AND SOCIAL TRANSFORMATION	877-878
Tatiana Marisel Pizarro	DEPICTING ARGENTINE WOMEN WORKERS: PERSPECTIVES ON THE PENSION SYSTEM AND SOCIAL INCLUSION	879
Hilal BEKTAŞ Müge IŞIKLAR KOÇAK	TRANSLATING WOMEN'S EXPERIENCES THROUGH INTERSECTIONALITY: THE COLOR PURPLE (1982) IN TURKISH	880
Gintare Vazoniğne	WOMEN'S ATTITUDE TO THEIR SUBJECTIVE WELL-BEING: A TERRITORIAL APPROACH	881
R.VIDHYALAKSHMI K.RAJAGANAPATHY	INTERSECTIONALITY IN FEMINISM: UNDERSTANDING THE MULTIPLE IDENTITIES OF WOMEN	882
K.R.Padma K.R.Don	EXPLORING ORGANIZATIONAL POLICIES AND PROCESSES TO ADDRESS GENDER DISPARITIES IN THE WORKPLACE	883

German Kim	METAMORPHOSES OF FAMILY RELATIONS AMONG KOREAN DIASPORAS IN THE POST- SOVIET CENTRAL ASIA	884
Rehana Kanwal	WOMEN EMPOWERMENT AND GENDER EQUALITY IN THE LIGHT OF ISLAMIC TEACHINGS	885-894
Ms. Ammara Salman Raf Raf Shakil Ansari	I AM MALALA: A VOICE OF CHANGE	895

MOTHERS IN EXILE: PERINATAL AND POSTPARTUM EXPERIENCES OF REFUGEE WOMEN

Araştırma Görevlisi Jülide Ceren YILDIRIM

İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü

ORCID: 0000-0001-6126-5430

ABSTRACT

Migration is a complex psychosocial process resulting in long-standing effects in the individual. At the intersection of international migration routes, Turkey is currently hosting more than 3 million Syrians due to the world's largest refugee crisis which results in displacement of millions of people. Regardless of the reasons for migration, whether voluntary or involuntary, women and children are the most affected groups. Previous research has established that Syrian refugee women are at heightened vulnerability to mental health issues such as post-traumatic stress disorder, anxiety, depression, and somatization. However, motherhood brings unique challenges which need to be understood. In this presentation, refugee mothers' perinatal and postpartum experiences will be explored based on psychoanalytic theory. First, the psychological dynamics of migration will be presented. Migration involves the loss of home, family and friends, culture, language, and familiar environment and these multiple losses trigger different anxieties in refugee women which lead to regressive states. Moreover, refugee women's migration experiences along with perinatal and postpartum stressors increase their psychological vulnerability, which could impair maternal functions and disrupt the emotional quality of the early mother-child relationship. Nevertheless, some refugees' capacity for emotional resilience may serve as a protective factor for preventing perinatal and postpartum problems. How refugee mothers cope with feelings of migratory loss and mourning is closely attached to their early object relations, ego functions, and defense mechanisms. This study will synthesize existing literature on refugee mothers' subjective experiences of pregnancy, childbirth, and motherhood. By understanding the unique psychological processes of refugee mothers, mental health professionals can foster a more supportive environment that contributes to the well-being of refugee mothers and children.

Keywords: motherhood, migration, refugee mothers

BEYOND THE IDEALIZED MOTHERHOOD: A HISTORICAL AND PSYCHOLOGICAL PERSPECTIVE

Dr. Arş. Gör. Özgün TAKTAKOĞLU YERLİOĞLU

İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü

ORCID: 0000-0002-6375-848X

ABSTRACT

The concept of motherhood has been associated with a diverse range of cultural and psychological characteristics throughout history. Currently, a multitude of attributions are made regarding the characteristics of motherhood and the qualities that a "good mother" should possess. The extent to which these attributions represent a realistic and objective evaluation is open to question. This presentation will begin with an examination of the historical shifts in the perception of motherhood within the broader socio-political framework. It will then trace the emergence of the contemporary notion of "intensive mothering." Subsequently, the influence of psychological theories from the late 19th and early 20th centuries, such as W. James's "instinct theory," S. Freud's "psychoanalytic theory," and J. Bowlby's "attachment theory," on the perception of motherhood and the evolution of conventional mothering practices will be examined. Additionally, the presentation will address the contemporary portrayals of maternal ideals and child-rearing practices, which are contradictory and confusing. Despite the prevailing discourse on idealized and uniform motherhood and parenting, it is necessary to acknowledge the existence of diverse modes and forms of motherhood. This presentation will present various forms of motherhood through a series of clinical examples from the field of clinical psychology and psychoanalysis. The clinical examples will elucidate the subjective experiences of new mothers, which are often obscured by prevailing ideals. Additionally, this presentation will explore the potential negative consequences of striving for unrealistic ideals on maternal mental health.

Keywords: motherhood, psychology, maternal mental health, maternal ideals

A CURRENT REVIEW ON FEMININITY AND THE FEMALE BODY FROM A PSYCHOANALYTIC PERSPECTIVE

Neval SİPAHİ

Equinox Psikiyatri ve Psikoterapi Merkezi

ORCID: 0000-0002-0864-8341

ABSTRACT

Starting from a very early age and throughout one's life story, the body always harbors secrets on different levels (Baudin, 2013). The body is not only physiological or biological but also erotic, and the erotic body is born from the physiological body. According to Erikson (1959), the maturational stages of the life cycle include the uniquely female bodily changes of puberty, leading to the psychological effects of adolescence, the first pregnancy, and the birth of a child, which are important milestones in a young woman's growth towards the establishment of a mature female identity. In normal development, the child acquires a sense of himself as attractive and loveable through the earliest, preverbal, interactions with others, most notably with the mother (Britton, 1998). Sensual, bodily components of this earliest relationship and how critical it is to establish a "desirable" body-self as the foundation for the expectation that the self will be loved. A woman needs to feel that she was satisfied by her mother's body as an infant to feel that her own body satisfied her mother (Perelberg, 1997). Where there are difficulties in the early relationship with the mother these may become manifest in the form of disturbances of body image in which the body is perceived to be ugly and so has to be concealed or altered. (Lemma, 2009). In light of all this information, this study will focus on the changes, gains, and losses that womanhood and the female body undergo throughout life. It is remarkable what the female body symbolizes and what the woman tries to express symbolically through her body. Today, pathologies such as body dysmorphism will be discussed in light of psychoanalytic information about the female body and the implications of the female body being "manipulated" through various interventions.

Keywords: femininity, female identity, female body, maturation, psychology

KEY IDEAS ON THE DEVELOPMENT OF FEMININITY

Doçent Dr. Öğretim Üyesi İrem ERDEM ATAK

İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü

ORCID: 0000-0003-1155-8416

ABSTRACT

Psychoanalysis began with Sigmund Freud's analysis of Anna O., a case of hysteria. For Freud, the feminine remained as a dark continent, or a riddle for a long time. Freud also discovered the basic importance of a primal fixation of the female child on the mother. The female child is particularly attached to the mother as love object. It is a fusional or a passionate relationship. But, at the same time, the idea that her own body will be attacked by an evil and retaliatory mother, that her inner good objects will be damaged and stolen, plays the most prominent role in the anxiety of the female child. The girl's discovery of male genitalia causes her a narcissistic injury. The thought of the primary "injury" is recalled again and again during the first intercourse and every menstrual period. While the first differentiation takes place in the phallic-castrated distinction, the distinction between male-penis and female-vagina will take place later, in puberty. Femininity is also a matter of sexuality and gender and therefore of identity and experience. The opening of the "feminine" of the woman depends not on herself but on a sexual object, the lover, who is constantly identified with the impulse (Schaffer, 1999). And at the end, pregnancy can lead the woman to give up her desires to possess her mother and to put forward her own womb. As it is known, since the original discoveries of Freud, developments and modifications have been continued in all areas of psychoanalysis: theory, research, and therapy. And in this presentation, the key ideas, changes and developments on femininity in psychoanalytical theory will be discussed with a historical and explorative approach.

Keywords: femininity, psychoanalysis, mother-daughter relationship, identity.

DR. HÜSEYİN REMZİ'NİN MİR'ATÜ'L-BEYT'İNDE KADINLARIN EĞİTİMİNE YÖNELİK BİLGİLER

Prof. Dr. Hanife Dilek BATISLAM

Çukurova Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

ORCID: 0000-0001-9809-5711

ÖZET

Hüseyin Remzi Bey, İstanbul'da 27 Mart 1839'da doğmuştur. Bir Osmanlı hekimi olan Hüseyin Remzi, mikrobiyoloji alanında çalışmalar yapmıştır. Doktor Hüseyin Remzi Bey'in yazdığı Mir'atü'l-beyt (Hanımlara Yadigâr) adlı eser, İstanbul'da Âlem matbaasında 1308 (1891)'de basılmıştır. Resimli ve 284 sayfadır. Yazar bu eseri hanımları çeşitli konularda eğitmek amacıyla yazmıştır. Eski harflerle basılmış kitapta mukaddimeyi (Ön Sözü) izleyen kısım başlıklı üç bölümle bir lahika (ek) vardır.

Birinci kısımda daha çok aile ve aile hayatına; ikinci kısımda ev işleri, temizlik ve yemeğe; üçüncü kısımda ise, sağlık, hastalık ve sağlığın korunmasına yönelik bilgilere yer verilmiştir. Lahikada şiir ve güzel sözlerle genç kızlara ve hanımlara bazı konularda nasihat edilerek yol gösterilmeye çalışılmıştır. Kitap, yazıldığı dönemde toplumun kadına ve kadının eğitimine bakışı konusunda içerdiği bilgiler açısından dikkate değerdir.

Mir'atü'l-beyt'in özellikle eklerden oluşan dördüncü bölümünde (lahikada) yer verilen "Duhter-i Pâke Nasihat (Temiz Genç Kıza Öğüt)" başlıklı şiir ve Fransız kadın edebiyatçılarından bir matmazel ile dört madamın hikemiyât adı altında kadınlıkla ilgili yol gösterici sözleri kadın eğitimine etkisi bakımından önemlidir. Bu son bölümde Victor Hugo'nun görüşleriyle bir annenin kızına hitabı da bulunmaktadır.

Bildiride, Mir'atü'l-beyt'in yazarı ve eseri kısaca tanıtılıp eserin sonundaki nasihat şiirinden, Fransız etkisini gösteren bölümden alınmış örnek metinlerden yola çıkılarak Hüseyin Remzi'nin kitabında kadının toplumdaki yerine, eğitimine dair tespit ve görüşler değerlendirilecektir. Böylece kadın eğitimine yönelik bir eserdeki önemli bilgiler ortaya konulmuş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Hüseyin Remzi, Mir'atü'l-beyt, kadın eğitimi, genç kızlara öğütler.

WOMEN'S EDUCATION IN HÜSEYİN REMZİ'S MİR'ATÜ'L-BEYT

ABSTRACT

Hüseyin Remzi, an Ottoman physician born in Istanbul in 1839, made significant contributions to the field of microbiology. His work, Mir'atü'l-beyt (Mirror of the House), published in Istanbul in 1891, was a comprehensive guide for Ottoman women. This illustrated 284-page book aimed to educate women on various subjects, including family life, household management, health, and hygiene.

The book, written in Ottoman Turkish, is divided into three main sections and a concluding appendix. The first section primarily focuses on family and domestic life, the second on household chores, cleanliness, and cooking, and the third on health, illness, and preventive measures. The appendix includes poetry and advice for young women and wives. Mir'atü'l-beyt offers valuable insights into Ottoman society's attitudes towards women and their education.

The fourth and final section of the book, the appendix, is particularly significant for its discussion of women's education. This section includes a poem titled "Advice to a Pure Young Girl" and quotes from French female writers. These passages, along with a section featuring Victor Hugo's views on motherhood, highlight the influence of Western ideas on Ottoman conceptions of women's roles.

This paper will analyze Hüseyin Remzi's views on women's place in society and their education by examining the advice and quotes presented in *Mir'atü'l-beyt*. By exploring this 19th-century Ottoman text, we can gain a deeper understanding of the historical context of women's education in the Ottoman Empire.

Keywords: Hüseyin Remzi, *Mir'atü'l-beyt*, Women's education, Advice for young women.

GİRİŞ

Dr. Hüseyin Remzi edebiyat dünyasında daha çok Lügat-ı Remzi adlı eseriyle bilinir (Keklik, 2021). Doktor olması nedeniyle son zamanlarda Hüseyin Remzi tıp tarihi ile ilgilenen araştırmacıların da dikkatini çekmiş, yazara ait bilgiler ve yayınlar artmıştır (Karacaoğlu, 2015, s. 69-83). Kastamonulu Emir Mustafa'nın oğlu olan *Mir'atü'l-beyt*'in yazarı Hüseyin Remzi, Kasımpaşa Ortaokulunu ve ardından Askerî Tıp Okulunu bitirmiştir. Mekteb-i Tıbbiye-i Şahâne'den 1865'te mezun olmuş, askerî hastanelerde doktorluk ve askerî okullarda öğretmenlik yapmıştır. 1876'dan sonra çeşitli okullarda Tarih-i Tabi'î (Doğa Tarihi) dersleri vermiştir. Darüşşafaka'da bir Doğa Tarihi Müzesi kurmuştur. 1884'te Profesör Zorias Paşa ile kuduz hastalığının tedavisini öğrenmek için Paris'e gitmiştir. Pasteur Enstitüsü'nde incelemeler yapmıştır. İstanbul'a döndükten sonra bakteriyoloji alanındaki yenilikleri uygulamak ve yaymak için büyük çaba harcamıştır. 1892'de Hüseyin Remzi'nin girişimleriyle İstanbul'da "Telkihâne-i Şahâne" adıyla bir aşı merkezi açılmıştır. Şark bilginleri cemiyetine üye olmuştur. Mirliva (Tuğgeneral) rütbesindeyken 18 Aralık 1896'da İstanbul'da vefat etmiştir (ML, 1971, s. 94; TDEA, 1981, s. 302; AB, 1988, s. 319).

Hüseyin Remzi ile ilgili yukarıda verilen bilgilerden farklı olarak yeni tarihli bazı kaynaklarda benzer isimdeki kişilerin eserlerinin ve hayat hikâyelerinin Hüseyin Remzi'yle karıştırıldığı anlatılmaktadır. Bu kaynaklardan birinde; "Hekimliğe ve dile ait birçok kitap yazan, yazdığı eserlerde halkın anlayacağı ifadeler kullanan Hüseyin Remzi, ahlâkının güzelliğinden dolayı "Evliya Hüseyin Bey" veya "Evliya Hoca" diye tanınmıştır. Cem'iyet-i Tıbbiye'nin kurucu üyelerinden olan Hüseyin Remzi, Paris'teki Ma'ârif-i Kadîme-i Şarkıyye Cem'iyet-i 'İlmiyyesi adlı cemiyete de üye seçilmiştir." (Arslan, 2020) denilmektedir. Diğer bir kaynakta anlatılan hayat hikâyesi aynı olmamakla birlikte, eser listesinde benzerlikler bulunmaktadır. Yazar, "Hüseyin Remzi'nin eserleri Mekteb-i Tıbbiyye-i Şahâne muallimlerinden Miralay Hüseyin Remzi Bey (ö. 1898) ve Dârüşşafaka mezunu Hüseyin Remzi Bey'in (ö. 1925) eserleriyle karıştırılmaktadır." açıklamasını yapmıştır (Akgün, 2020, s. 571-572). Dolayısıyla Hüseyin Remzi'nin hayat hikâyesi ve eserleri hakkında eski ve yeni kaynaklarda yer alan bilgiler birbirleriyle çelişkilidir.

Hüseyin Remzi'nin yirmiden fazla eseri vardır. Bunların büyük bir bölümü tıbbı ve hayvanâta aittir. Ayrıca, yazarın dil ve edebiyatla ilgili eserleri arasında Münşeatü'l-ettâl (1871), İlâveli Müntehabât-ı Lügat-ı Osmaniye (1878), Lügat-ı Remzî (1889), Dürer-i Esdâf (Sadef İncileri), Müntehabât-ı Hüseyin Remzi (Hüseyin Remzi'den Seçmeler), İhtiyâr-ı Erbâb-ı Kemal (Olgunluk Sahipleri), Rehber-i Hakikat (Gerçek Kılavuzu) adlı eserler bulunmaktadır (ML, 1971, s. 94; TDEA, 1981, s. 302; AB, 1988, s. 319).

1. *Mir'atü'l-Beyt*

Hüseyin Remzi'nin yazdığı *Mir'atü'l-beyt*'in bu çalışmada yararlanılan baskısı ilk baskı olup 22 Mart 1306 tarihlidir. İstanbul'da Âlem matbaasında basılmıştır. 284 sayfadır ve resimlidir. Eserin 2. baskısı da yine İstanbul'da 1316'da Arakel Matbaası'nda yapılmıştır (Özege, 1975, s. 1164).

Mir'atü'l-beyt mukaddimeyi izleyen kısım başlıklı üç bölümle bir lahika (ek) bölümünden oluşmaktadır. Kitaptaki bütün bölümler kadının eğitimiyle ilgili olmakla birlikte, dönemin anlayışı gereği, kadının eş, anne, ev hanımı sorumluluğunun öne çıktığı bölümler daha geniş yer tutmaktadır.

Eserin sağlık ve hastalığa dair bölümü dışında kalan bütün bölümlerinde kadının eğitimi için önemli görülen konular ele alınmıştır. Ayrıca özellikle “Lahika”da genç kızlara ve hanımlara öğüt verilir ve yol gösterilmeye çalışılmıştır.

2. Mir’atü’l-beyt’in Bölümleri

Bölümlerde yer alan başlıklar aşağıda sıralanmıştır.

2.1. Birinci Kısım: Aile, aile içinde kadın, aile içinde zevc (eş), peder ve vâlîde (baba ve anne), büyük baba, büyük vâlîde (büyük anne), karındaşlar (kardeşler), aile içinde kız çocuğu, kitaplar, idare-i beyt (ev idaresi), tuvâlet (süslenme, kadının giyimi), bir hânenin harâbı, kanâ’at, bahl ve hisset (cimrilik ve tamahkârlık), mürüvvet ve sehâvet (iyilikseverlik ve cömertlik), sefâhat (zevk ve eğlenceye aşırı düşkünlük), hizmetçiler, taharet (temizlik), fantaziye ve hüsn-i idâre (gösteriş ve evin iyi idare edilmesi), emniyet sandığı, bebeklere ninni¹, bir vâlîdenin yeni doğmuş çocuğuna hitabı, çocukların rezâ’ ve tedâbir-i sâ’iresi (çocukların süt emmesi ve diğer tedbirler), tıfl-ı nevzâd hakkında ba’zı tedâbir-i mühimme (yeni doğmuş çocukla ilgili alınması gereken bazı önemli tedbirler), fitâmı müte’akib etfâli beslemenin tariki (sütten kesilen bebeğin beslenmesi) başlıklarıdır.

Başlıklardan da anlaşılacağı gibi bu bölümde kadının içinde yer aldığı aile, aile hayatı, fertlerin aile içindeki yeri, ev idaresi ve bebeklerin bakımı, beslenmesi gibi konular üzerinde durulmaktadır. Büyük ölçüde kadının eş ve annelik sorumluluklarına yönelik eğitimin bir parçası olarak görülen bilgilere yer verilmiştir.

2.2. İkinci Kısım: El işleri, el işleri için lâzım olan edevât (elişleri için gerekli olan araçlar), hânece ittihazı lâzım gelen tedâbir (ev halkının alması gereken tedbirler), kız mektepleri, çamaşır yıkamak tariki (çamaşır yıkama), ütü, marka, lekeleri mahv itmek usulü (leke çıkarma), hânenin teshîn ve tenvîri, (evin ısıtılması ve aydınlatılması), ta’âm (yemek), alafranga ta’âm itmek usulü (alafranga yemek, sofraya hazırlama), hazm-ı ta’âm (yemeğin hazmı), matbah ve ta’âm ihzârı (mutfak ve yemek hazırlama), matbah ve kiler takımlarının temizlenmesi (mutfak ve kilerin temizlenmesi), hayvânî ve nebâtî et’amme (hayvansal ve bitkisel yiyecekler), et’amme-yi muhafazanın tariki (yiyecekleri saklama), zahîre (kilerde saklanan yiyecekler), yemiş, yemişlik, reçel istihsâli (reçel yapımı), ziyâret ve i’âde-i ziyâret (ziyaret ve ziyareti iade), kart dı vizit (kartvizit), salon, hanenin odaları hakkında bir iki söz, yatak, ba’zı nasâyih-i müfîde (bazı faydalı öğütler), muhâverât-ı fenniye (ilmî konuşmalar).

Bu bölümde el işleri ve ev işlerinin yapılışı, çamaşır yıkama, leke çıkarma, evin temizliği, düzenlenmesi, yeme içme, yiyeceklerin hazırlanması ve saklanması, mutfak ve kilerin temizliği, ziyaretler ve ziyaretler sırasında dikkat edilmesi gereken kurallar konusundaki bilgiler öne çıkmaktadır.

2.3. Üçüncü Kısım: Ağırlıklı olarak sağlık ve hastalıkla ilgili konularda gerekli olabilecek önemli bilgilere ve bitkilerle tedavi yöntemlerine yer verilmiştir². Bölüm sonunda ayrıca bağ bahçe işleriyle uğraşma, şehir ve köy hayatı, evde yapılması gereken küçük tamir ve düzenlemeler üzerinde de durulmuştur.

2.4. Lahika (Ek): Ek bilgilerin olduğu dördüncü bölümde, “Duhter-i Pâke Nasihat (Temiz Genç Kıza Öğüt)” başlıklı bir şiir bulunmaktadır. Şiirin ardından Fransız kadın yazarlarından bir matmazelle dört madamın kadınlıkla ilgili yol gösterici sözleri hikemiyât başlığı altında ayrı ayrı sırasıyla verilmiştir.

¹ Kitaptaki ninniye dair bir çalışma için bk. Batıslam, H. D. (2019). Mir’atü’l-beyt’te çocuk ve bir ninni örneği. B. V. Yıldız (Ed.), *VI. Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildirileri* (18-19 Ekim 2019 Bakü/AZERBAYCAN) içinde (s. 189-196). İstanbul: Akademi Ajans.

² Eserin sağlık ve hastalıkla ilgili bölümü daha önce yapılan iki ayrı çalışmada incelenmiştir. bk. Batıslam, H. D. (2021). Mir’atü’l-Beyt’te şifalı bitkiler. *Doğan Kaya Armağanı, 70. Yaş Hatırası I* [çinde, s. 383-392]. Sivas: Vilayet Matbaası; Batıslam, H. D. (2024). Hüseyin Remzi’nin Mir’atü’l-Beyt’inde bitkilerle tedavi. TFA, *Türk Folklor Araştırmaları*, 369, 68-80.

“Şebân (Gençlik)” alt bölümünde gençlikle ilgili düşünceler dile getirilmiştir. “Sadaka” başlıklı bir diğer küçük bölümde Victor Hugo’nun görüşleri yer almaktadır. “Beşik İle Yuva”, “Çiçekleri Seviniz”, “Tuvalet (Giyinme, süslenme) Hakkında Bir Vâlidenin Kızına Hitabı” başlıklı kısa bölümlerin ardından eser tamamlanmıştır.

3. Nasihat Şiiri

Yazarın lahikada (ekte) yer verdiği nasihat şiiri aruzun “Mef’ûlü/ Mefâilün/ Feûlün” vezni ve mesnevi nazım şekliyle yazılmıştır. 32 beyitten meydana gelen Hüseyin Remzi’ye ait şiir, dönemin kadına ve genç kızlara yönelik düşüncelerini yansıtan bir metin örneğidir.

Duhter-i Pâke Nasîhat³

Ey duhter-i pâk-i behcet-ârâ!

Ey sun‘-ı latîf-i Hak Te‘âlâ!

Ey ‘âleme bâ‘is-i sa‘âdet!

Gencîne-i ‘iffet ü selâmet!

‘Âlî olarak yarattı Hâlik

Meftûn-ı hasâ’iliñ halâ’ik

Cinsiñdir ‘avâlimiñ kıvâmı

Bu devr-i zamânîñ intizâmı

Sen olmasañ ey latîf duhter

‘Âlem de şûre-zâra beñzer

Sen olmasañ ey melâhat-ârâ

Olmazdı bekâ-yı âdem asla

Mahlûk-ı ‘azîzsiñ muhakkak

Herkes nazarında bu musaddak

Sensiñ o kerîme-i mukaddes

Mahbûb-ı kulûb u tab‘-ı herkes

Mâdâmki sâhib-i a‘lâsiñ

Ser-defter-i sun‘-ı kibriyâsiñ

Bil kadriñi ‘âlem içre var ol!

Hemcinsiñe pek vefâ-şi‘âr ol!

Evvelce gurûr u ‘ucbu terk it!

Râh-ı kerem ü ‘inâyete git!

Her şeyde kızım kusûr bulma!

‘Âlî-nazar ol da huysuz olma!

Terk it hasedi fenâdır ol hâl

Eyler dem-i müsterîhiñ ihlâl

Sensiñ ev içinde mahz-ı râhat

Evlâd u ‘iyâliñe mürüvvet

Sen olmalısıñ hemân hayır-hâh

Böyle diliyor Cenâb-ı Allah

Lâzım saña ey kızım metânet

Hiçbir şeye etme kîn ü hiddet!

Evde meselâ olunca hasta

Hasta gibi sen de ol şikeste!

‘Atf-ı nazar it o bî-mecâle

Yüksünme sakın bu türlü hâle!

³ Kitaptan alıntılanan metinlerin çeviri yazısında Arapça ve Farsça kelimelerdeki aslı uzunluklar ve nazallıklar gösterilmiş, büyük ölçüde orijinal metindeki imlaya bağlı kalınmıştır.

Al gönlünü o zavallınıñ sen
Memnûn ola hüsn-i hulkuñdan
 Hisset saña olmasın mülâki
 Ol feyz-i sehâvetiñle bâkî
Terk eyle şi'âr-ı imtinâmı
Doldurma gazap ile cinânı
 Kıl mâderiñe hemân itâ'at
 'Âlemde budur 'ulüv-haslet
Ders al oku ehl ü fazl-ı 'ilm ol!
Hem sâhibe-i şi'âr-ı hilm ol!
 İncitme cihânda kimseyi sen
 Ey tab'ı latîf ü hulki ahsen
Efkâr-ı selîmi iktisâb it
İtbâ'-ı kerîmi intihâb it
 Sev 'âileñi evinde dâ'im
 Ev halkı ola seniñle kâ'im
Dillerde güzel adıñ dolansın
Herkes seni bir ferîşte sansın
 İyi huyluyu dâ'imâ severler
 Hakkında da ihtirâm ederler
Bir meclise girse bir melek-hû
Herkesler ider aña tekâpû
 Bed hasleti kim sever cihânda?
 Bir fikr-i selîm var mı anda?
Her yerde görür 'itâb u tekdîr
Herkes ider ol le'îmi tahkîr
 Bu sözleri zîb-i gûş-ı cân it!
 Tut pend-i hekîmi pür cinân it! (Hüseyin Remzi, 1306, s. 262-265)

Hüseyin Remzi genç kızlara öğüt vermek amacıyla yazdığı bu şiirde önce kız çocuklarının yaradılışlarından getirdikleri özellikleri sıralar ve kızların dünyadaki yeriyle ilgili düşüncelerini verir. Dünyanın kızlar olmadan çorak bir yer olacağını ve insanlığın devamının kız çocuklarının varlığına bağlı olduğunu belirtir. Şiirin sonraki beyitlerinde özellikle güzel ahlâklı olmanın gerekleri ve yararı üzerinde durur. Nasihatler, güzel ahlâka yönelik davranışlar üzerinde yoğunlaşır. Genç kızlar daima hayır ve iyilikten yana olmalı, öfke, kin, gurur, hiddet, haset gibi kötü huylardan kurtulmaya ve uzak olmaya çalışmalıdır. Genç kızlardan beklenen güzel davranışlar; cömertlik, hastalara iyi davranma, anneye itaat etme, aileye saygı gösterme, umuşaklık, başkalarını incitmeme, iyi huylu ve saygıdeğer bir kişi olmadır. Bu tür davranışlar toplumca onaylanır, kişilerin sevgi ve saygı kazanmasını sağlar. Kötü davranışlı insanları hiç kimse sevmez. Yazar, genç kızlara okumuş, bilgi sahibi kimseler olmalarını tavsiye eder. Hüseyin Remzi'nin şiirinde söz ettiği öğütlerin benzerlerine dönemin diğer sanatçılarının eserlerinde de rastlanmaktadır.

Batılılaşma öncesi Divan edebiyatı döneminde de manzum nasihat yazma geleneği vardır. Bu dönemde yazılan nasihat-nâmeler konuları bakımından dinî-tasavvufî, sosyal içerikli ya da çeşitli ilimlerle ilgili nasihat-nâmeler olarak sınıflandırılabilir. Nazım şekilleri açısından da mesnevi, kaside, gazel ve terci'-i bent nazım şekliyle yazılmış nasihat-nâme örnekleri bulunur (Kaplan, 1995, s. 1-3). Genel ahlâk konulu nasihat-nâmelerde çoğunlukla kişide olması ve olmaması gereken özellikler üzerinde durulur. Sosyal hayat nasihat-nâmelerinde insan ilişkilerine yönelik öğütler verilir (Kaplan, 1995, s. 23).

Nasihat-nâmelerde kadınları yakından ilgilendiren evlilik, çocuk eğitimi, komşu hakkı, giyim-kuşam, gelenek ve göreneklerle ilgili konulara ya da sosyal hayata dair nasihatler görülür. Ancak gelenekteki nasihat-nâmeler Hüseyin Remzi'nin nasihat-nâmesi gibi doğrudan kızlara ya da kadınlara yazılmamışlardır. Toplumun geneline hitap ediyor görünmekle birlikte, kimi nasihat-nâmeler daha çok erkek çocukları için kaleme alınmış ve erkek çocuklarına meslek seçimi hakkında tavsiyelerde bulunulmuştur. Bunlar arasında Nâbî'nin Hayriyye'si ile Sünbülzâde Vehbî'nin Lutfiyye'si sayılabilir. Enderunlu Vâsıf'ın kadınların kullandığı tabirlerle annenin ağzından kızına nasihat amacıyla yazdığı tahmis ve kızın cevabı mahiyetindeki ikinci bir tahmisi (Şentürk, 1999, s. 638-643) Divan edebiyatı döneminde kadınlar için yazılmış nasihat içerikli şiirlere örnek verilebilir. Bu şiirler kullanılan dil ve üslup açısından bilinenlerden farklı özellikler taşımaktadır. Şair, şiirlerinde halk söyleyişlerine ve argo kelimelere sık sık yer verir. Ayrıca söz konusu şiirlerde mizah ve hiciv ön plandadır. Annenin öğütleri ve beklentileriyle kızın anneye verdiği cevap tamamen birbirinin zıddıdır. Şair, tahmislerinde kendi döneminin genç kıza ve kadına bakışını, genç kızdan beklenenleri, dönemin anlayışını belli ölçüde yansıtmıştır. Annenin ağzından yazılan tahmisin ilk bendinde bulunan:

Kız diñle nush u pendimi kavliñde sâdık ol

Gözle rızâ-yı kaynatayı kul halâyık ol

Kim der saña ki bir çamura var bulaşık ol

Ne kesret ile zâhîde ne pek de açık ol

Olma sokak süpürgesi kadın kadıncık ol (Şentürk, 1999, s. 638)

dizelerinden anlaşılacağı gibi şiirin yazıldığı dönemde kadının kadın ve eş olma sorumluluğu, bu sorumlulukla ilgili davranışları önemsenmektedir. Genç kız annesinin sözünü dinlemeli, kocasının ailesine karşı saygılı ve fedakâr olmalı, kötülükten uzak durmalı, ne çok tutucu ne de çok açık olmalıdır. Kızdan ya da kadından beklenen geleneksel eş ve kadın rolünün gereklerini yerine getirmeleridir. Kadın “sokak süpürgesi” değil “kadın” olmalıdır.

4. Fransız Kadın Yazarların Sözlerinden Örnekler

Kadının kadınlık görevlerinin ve ahlâkının ön planda tutulduğu yaklaşım tarzı Batılılaşma döneminde de belli ölçüde sürmekle birlikte bir ikilem yaşanmaktadır. Kadının yerinin değişmesi gerektiği, eğitim almasının önemi bilinmektedir. Fakat bu eğitimde öncelik nelere ve ne ölçüde verilmelidir sorusunun cevabı uzun süre açıklık kazanamamıştır. Aynı ikilem Hüseyin Remzi'nin eserinde de görülmektedir. Bir yandan kadına geleneksel bakışın etkileri yansıtılırken diğer yandan pek çok yönden Fransız eğitim kurumları ve eğitim anlayışı örnek alınmış, eserin ek bölümündeki edebî örneklerin büyük bir bölümü Fransız Edebiyatı'ndan seçilmiştir. Hüseyin Remzi'nin kitabındaki Fransız madamlarının sözlerinden seçilmiş üç örnek aşağıda verilmiştir:

4.1. Matmazel De Scudery'niñ Hikemiyâtı⁴

1. Dünyada dikensiz gül dostlukdur.

2. Dünyada nezaket ve zarafet kadar mûcib-i hürmet ve ri'âyet bir şey yokdur.

3. Nezaket ve zarafet birlikde yaşamakda olduğu insana medâr-ı fahr-ı ibtihâcdır. Böyle bir zâtıñ yapmış olduğu işden ‘umûm memnun olur. Bu ise üç sözde cem’ olmuşdur: Büyüklere ta‘zîm, akranlara ihtirâm, küçükleri taltîfden ‘ibâretidir.⁵

⁴ Kitabın Matmazel De Scudery'niñ resminin bulunduğu yerde; “Fransa edîbelerinden olup (Le) Havr (e)’de 1607 senesinde tevellüd itmiş 1701 senesi Paris’de vefat etmiştir.” bilgisi verilmiştir. bk.: Hüseyin Remzi (1306). *Mir’atü’l-beyt (Hanımlara yadigâr)*. İstanbul: Âlem Matbaası, s. 266.

⁵ Matmazel De Scudery hakkında bilgi için ayrıca bk.: Vardar, B. (1998). *Fransız edebiyatı*. İstanbul: Multilingual Yay., s. 131.

4.2. Madame De Stael'in Hikemiyâtı⁶

1. Safvet-i kalb ve doğruluk kadının ba'is-i 'izzetidir.
2. Zaman ve fikriñ izâle edemediği şey vicdânın nefsi insâniye dâ'ima ta'n ve teşnî'idir.
3. Nef(i)sde olan salâbet ve şiddeti diğerlerinden evvel insân kendi nefsinde tecrübe etmelidir.
4. Bir hanımın hüsn ve hulkı, şeref ve sa'âdeti dimektir.
5. Mücrim bir kadın yine fazileti sevebilir. Fakat onu diğerine nasihat etmeğe hakkı yoktur.
6. Bizi terk edenî 'âli-cenâbâne bırakmak gâ'ib ittiğiniñ fevkinde bulunmaktır.
7. Kadınların ufkı evleriniñ dîvarları ile mahdûd bulunmalıdır.
8. Fikriñ telezzüzâtı kalp yaralarına karşı mu'âlecedir.
9. Hissiyât-ı gayr-ı meşrû'ayı tenkîs iden zaman hissiyât-ı meşrû'aya takrîb etdirir.
10. Hayat ekseriya uzun bir fırtınadır ki dostluk şan ve şeref kazâzede olanlarıñ enkâzıdır. Yaşadığımız müddetçe güzerân iden zamanın sevâhili de bu enkâz ile mestûrdur.⁷

4.3. Madame De Sévigné'nin Hikemiyâtı⁸

1. Bir kadın yaş yaşamış, güngörmüş kemâle ermiş olanlarıñ hâlini pek çabuk iktisâb etmelidir. Bu ise pek kolay değildir.
2. Dünyanın hâli bir raddede kalmaz, insân tenâsüb-i a'zâsına mağrûr olmamalıdır.
3. 'Akıl felâketlere tahammül eder, şecâ'at onlar ile mücâdele eyler, dindarlık ise onlara gâlip gelir.
4. Örmüş olduğu gâyet ince yuvasına büyücek bir sinek düşmüş olduğu hâlde aña saldıran za'if örümceğin hâli gibi insanların tama' nokta-i nazarından ahvâli dahi öyledir.
5. Hastalık uzadıkça evcâ'ı (ağrıları) tahfif ittiği gibi uzun ümidler dahi sürûri izâle eder.
6. Divanelerle 'âşıklarıñ her yaptıklarını afv itmek icâb ider.
7. Muhabbet istikbâl ve maziyi unutturur.⁹

Yazar, dönemin ünlü Fransız kadın yazarlarının güzel sözleri aracılığıyla kadınlara ve genç kızlara nasihatine devam etmiştir.

5. Bir Annenin Kızına Hitabı

Kitabın sonunda bir annenin dilinden kızına hitaben süslenme konusunda nasihat edilen aşağıdaki metin dönemin bu konudaki bakışını yansıtan örneklerdendir.

“Tuvalet Hakkında Bir Vâlidenin Kızına Hitabı”

“Beni Diñle kızım!

Tuvalet hususunda zerre kadar hadd-i ma'rûfu tecavüz etme! Tuvaletiñ güzel ya'ni fukarâ ve ağniyâ nezdinde hoş görünsün! Seniñ cânıñ, ruhun saf olsun! Nâsiyeñ üzerinde şî'âr-ı sa'âdet ve ikbâliñ bulunsun! Yüreğin nikâbı sût-re-i hayâ ve hicâbıñ olsun! Arkañdaki elbisen bî-günâhlığıña, safvet-i kalbiyeñe delâlet itsün! İncileriñ ve mücevherâtıñ meskenetin olsun!

⁶ Kitapta Madame De Stael'in resminin altında; “Fransa edibelerindedir. XVI. Lui'niñ vüzerasından Baron Necker nâm zâtıñ kızıdır. Paris'de 1766 senesinde doğmuş, 1817 senesinde vefat etmiştir.” bilgisi bulunmaktadır. bk.: Hüseyin Remzi (1306). *Mir'atü'l-beyt (Hanımlara yadigâr)*. İstanbul: Âlem Matbaası, s. 267.

⁷ Madame De Stael'e dair bilgi için bk.: Mme de Steal. (1989). *Edebiyata dair*. (Çeviren: Safiye Hatay-Vahdi Hatay). İstanbul: MEB Yay., s. I-III.

⁸ Metinde Madame De Sévigné'nin resminden sonra; “Markiz de Sévigné Fransa edibelerinde 1626 senesinde tevellüd etmiş ve 1696 senesinde Grinyan (Grignan) şatosunda vefat etmiştir. Kızı kontes de Grinyan'a yazmış olduğu mektuplarla bir iştilhâr-ı ebediyeye nâ'il olmuştur.” açıklaması yer almaktadır. bk.: Hüseyin Remzi (1306). *Mir'atü'l-beyt (Hanımlara yadigâr)*. İstanbul: Âlem Matbaası, s. 269.

⁹ Madame De Sévigné hakkında geniş bilgi için bk.: Vardar, B. (1998). *Fransız edebiyatı*. İstanbul: Multilingual Yay., s. 183-184).

Seniñ için mir'at-ı mücellâ mücerred kalb-i musaffan olsun! (Hüseyin Remzi, 1306, s. 277-278). Metinden anlaşıldığı üzere genel olarak genç kızlara süslenmede aşırıya kaçmamak, sadelik ve doğallık tavsiye edilmektedir.

6. Kadın ve Kızların Eğitimi Konulu Diğer Bölümler ve Hüseyin Remzi'nin Görüşleri

Hüseyin Remzi eserini çeşitli konularda hanımlara bilgi vermek amacıyla yazmış, eserinin önsözünde de hanımların eğitilmesinin niçin önemli ve gerekli olduğunu dönemin anlayışı doğrultusunda açıklamaya çalışmıştır. Eserin bölümleri arasında yer alan “Aile İçinde Kadın”, “Aile İçinde Kız Çocuğu”, “Kız Mektepleri” gibi bölümler doğrudan kadınların ve kız çocuklarının durumları hakkındaki bilgilerin yer aldığı bölümlerdir. Bu bölümlerin dışında aile, aile-toplum ilişkileri, ev yönetimi, çocuk bakımı, temizlik, sağlık, beslenme, şifalı bitkiler vb. kadınları ilgilendirdiği düşünülen diğer pek çok konuda çeşitli bilgiler verilmektedir.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde kadının eğitimi ve toplumsal hayattaki yeri, İmparatorlukta yaşanan siyasi, ekonomik ve toplumsal gelişmelere paralel olarak değişmiştir. Mir'atü'l-beyt'in yazıldığı dönem II. Abdülhamit dönemidir ve bu dönemde kadınların eğitimi konusunda yazarın eserinin ön sözünde de belirttiği gibi önemli adımlar atılmış, kadınların eğitilmesinin gerekliliği fark edilmiştir. Mir'atü'l-beyt'in mukaddimesinde (ön sözünde) yazar, medeniyet gereği kadın ve erkeği toplum içindeki yerini, görevlerini doğru bir biçimde bilmek ve sorumluluklarını gerçekleştirmek yükümlülüğüyle tanımlar. Erkeklerin görevlerini tam bildiklerini kadınların bilgili olmadıklarını belirtir. Bunun nedeni de “kadınların ilimden yeterince yararlanamamalarıdır” der. Yazar, o dönemdeki okur-yazarlık oranlarına değinir. Erkeklerin tamamının okuma yazma bilmesi beklenirken ancak yüzde altmışının okuduğunu anlayacak, anladığını yazacak durumda olduğunu söyler. Kadınlar için durum çok daha kötüdür. Kadınların yüzde beşi bile tamamıyla ismini yazamaz ve “kadınlık görevleri”nin neler olduğunu bilemez durumdadır.

Hüseyin Remzi II. Abdülhamit devrinde eğitimin yaygınlaşmasının gerekli olduğunun farkına varılarak kadınların eğitilmesi amacıyla okullar açıldığını söyler. Bunun gerekliliğinin ortada olduğunu anlatan yazar, “çocukların ilk eğitimlerini veren kişiler annelerdir dolayısıyla annelerin bilgi sahibi olmaları şarttır” der. Kötü terbiyenin çocuğun, toplumun ve ailenin gelecekteki hayatında ne kadar ciddi sorunlara neden olabileceği üzerinde durur. Eğitimli bir annenin çocuğunu iyi eğiteceğini, çocuğun da gelecekte aldığı terbiyeyle kendi çocuğunu yetiştirmekte başarılı olacağını söyleyen yazar, sağlıklı ve iyi eğitilmiş bir toplum meydana getirmenin kadının eğitiminden geçtiğine olan inancını dile getirir. Bir annenin çocuğunun eğitimini ve terbiyesini sağlıklı bir biçimde sürdürecektir kadar bilgiye sahip olmasının önemine değinir. Yazar, eserini kadının eğitilmesinin toplum hayatındaki yeri ve önemi fikrinden yola çıkarak, kadınlara eğitim açısından yararlı olmak için yazdığını söyler. Eserine anlatılanların daha iyi anlaşılması için resimler de eklediğini, o günün şartlarında aileyle ilgili işlerin yapılmasında yararlı olacağı bilinen bütün bilgilere yer vermeye çalıştığını belirtir (Hüseyin Remzi, 1306, s. 3-7).

Mir'atü'l-beyt'te özellikle doğrudan kadınları ilgilendiren bölümlerde eserin yazıldığı dönemde Osmanlı Devleti'nde kadınların eğitiminin ne durumda olduğu görülmektedir. Mukaddimedede verilen bilgilerden anlaşılacağı üzere, o dönemde kadının eğitime olan ihtiyacının dikkate alınmasında özellikle kadının eş ve anne olma sorumluluğu önceliklidir. Kadının toplumdaki yeri de eş ve anne olmakla önem kazanmaktadır. Yazar, aynı düşüncüyü, Mir'atü'l-beyt'in birinci kısmında yer alan “Aile İçinde Kadın” başlıklı bölümde de kadının evin ve ailenin korunması, çocukların yetiştirilmesi ve eşine karşı görev ve sorumluluklarını yerine getirme konusunda gösterdiği başarı ölçüsünde değer bulacağını anlatarak aile içindeki önemini vurgular.

Kadının aile hayatındaki rolüne değinen yazar, bu rolün iyi bir şekilde gerçekleştirilmesinin kadının aile terbiyesi almış, eğitilmiş bir kimse olmasına bağlı olduğunu belirtir (Hüseyin Remzi, 1306, s. 10-13).

Mir'atü'l-beyt'in "Aile İçinde Kız Çocuk" başlıklı bölümünde yazar, kız çocuklarının erkek çocuklarla bir tutulmalarını gerektiğini, kızlarda bulunan karakter özellikleriyle erkeklerde bulunan karakter özelliklerinin birbirinden farklı olduğunu söyler. Kız çocuklarının mutlaka eğitilmesinden yana olduğunu dile getiren Hüseyin Remzi, eğitimsiz insandan hiçbir yarar beklememek gerektiğini ifade eder. Ailenin korunması için kadının bilgili olmasının şart olduğunu belirtir. Ancak kız çocuklarının öğrendikleri bilgileri doğru bir biçimde, yerli yerinde kullanmayı bilmelerinin de önemli olduğuna dikkat çeker. Kızlar geleceğin anneleri olacaklarını unutmamalıdır. Yazar, "Bilgi gösteriş için değil daha iyi, daha mutlu bir yaşam sürmek için kullanılmalıdır" der (Hüseyin Remzi, 1306, s. 27-33).

Mir'atü'l-beyt'te "Kız Mektepleri" başlıklı bölümde de kızlara eğitim görecekları okullarda neler öğretilmesi gerektiği üzerinde durulur. Hüseyin Remzi Fransa'da bulunan kız okullarını örnek verir. İnas Mekteplerinde öğretilen derslerin ve el işlerinin yeterli olmayacağını söyleyen yazar, kız okullarında ev idaresi konusunda da bilgi verilmesinin yararlı olacağını belirtir (Hüseyin Remzi, 1306, s. 96-98). Yazarın burada yeterli bulmadığını söylediği inas rüştiyelerinin ders programları üzerinde o dönemde aydınlar arasında da çeşitli tartışmalar olmuştur. Bu okullarda verilen bilgilerin erkek okullarından farklı olması ve okul programının iyi bir anne, eş ve ev kadını yetiştirme amacına uygun bir biçimde düzenlenmesi gerektiği vurgulanmıştır (Kurnaz, 1999, s. 101).

Hüseyin Remzi'nin örnek verip tavsiye ettiği gibi Fransız etkisi eğitim kurumlarında belli dönemlerde yaygın bir biçimde gözlenmiş hatta eğitim kurumlarının mimarisinde bile Fransız tarzı benimsenmiştir. Kız öğrenciler için kabul edilen üniformalar Fransız okullarından alınmıştır. Biçki-dikiş kurslarında kullanılan patronlar, müzik derslerinde kullanılan notalar bile bazen Osmanlıcaya çevrilmeden eğitimde kullanılmıştır. XIX. yüzyılın son çeyreğinden itibaren Fransa'nın nüfuz bölgelerindeki gücünü kaybetmesiyle Osmanlı Devleti'nde görülen Fransız kültürü etkisi giderek azalmış eğitim programları daha sonraki dönemde yeniden gözden geçirilmiştir (Doğramacı, 1992, s. 21).

SONUÇ

Sonuç olarak; Dr. Hüseyin Remzi'nin hanımları eğitmek, onlara özellikle ev ve aile hayatının nasıl yürütüleceği hakkında bilgi vermek amacıyla yazdığı Mir'atü'l-beyt adlı eser, dönemin kadına, kadın eğitimine, kadının aile içindeki yerine, görev ve sorumluluklarına ilişkin bilgiler vermesi açısından üzerinde durulması gereken önemli bir eserdir. Eserde dikkati çeken bir başka nokta örneklerin büyük bir bölümünün Fransız Edebiyatı'ndan seçilmesi ve eğitimle ilgili kimi konularda Fransız okullarının örnek gösterilmesidir. Bu durum Fransa'nın o dönem toplumunun eğitim kurumları ve eğitim anlayışı üzerinde ne denli etkili olduğunu, toplumdaki kültürel değişmeyi göstermesi bakımından dikkat çekicidir.

Mir'atü'l-beyt'in yazıldığı dönemde kadının eğitimi konusunda öne çıkan düşünce daha çok kadına eş ya da anne olmakla ilgili görev ve sorumlulukların öğretilmesi yönündedir. Kadın ve kız çocuklarının eğitimi bu açıdan önemli görülmektedir. Kadına bakışta bazı değişiklikler olsa da Batılılaşmanın getirdiği kültür ikilemi yaşanmaktadır. Geleneksel roller ve değer yargıları tam anlamıyla değişmemiştir. O dönemde henüz kız çocuklarının eğitilmesi ve eğitimin bütün insanlar için cinsiyet ayrımı ya da toplumsal roller dikkate alınmaksızın gerçekleştirilmesinin ne denli önemli olduğu yeterince fark edilmemiştir. Bu anlayışın tam anlamıyla yerleşmesi daha sonraki dönemlerde toplumsal yaşamda meydana gelen değişmelere paralel olarak gerçekleşmiştir.

Hüseyin Remzi'nin Mir'atü'l-beyt'i hem kadınların ve kız çocuklarının eğitimi, hem de bu eğitimden beklenenler konusundaki görüşler, eğitim tarihi, tıp tarihi, sosyal yaşam ve yazıldığı dönemin hayatına dair anlattıklarıyla pek çok konuda geçmişe ışık tutmaktadır. Böyle eserlerin incelenip değerlendirilmesi geçmişten bugüne toplumda yaşanan değişimleri, gelişmeleri anlamak, yeniliklerin izlerini sürebilmek için yararlı ve değerlidir.

KAYNAKLAR

Akgün, B. (2020). Hüseyin Remzi. *DİA* [Göz. geç. 2. bs., C. Ek1, s. 571- 572]. Ankara: TDV Yay.

Ana Britannica (AB). (1988). Hüseyin Remzi Bey [C.11, s. 319]. İstanbul: Ana Yay.

Arslan, M. (2020). *Remzî, Hüseyin Remzî Paşa. Türk edebiyatı isimler sözlüğü*. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/remzi-huseyin-remzi-pasa> (ET:18.09.2024)

Batıslam, H. D. (2002). Meşrutiyet döneminde kadınları eğitmek için yazılmış bir eser: Mir'atü'l-Beyt. *KADIN/WOMAN 2000, Kadın Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 165-179.

Batıslam, H. D. (2019). Mir'atü'l-beyt'te çocuk ve bir ninni örneği. B. V. Yıldız (Ed.), *VI. Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildirileri* (18-19 Ekim 2019 Bakü/AZERBAYCAN) içinde (s. 189- 196). İstanbul: Akademi Ajans.

Batıslam, H. D. (2021). Mir'atü'l-Beyt'te şifalı bitkiler. *Doğan Kaya Armağanı*, 70. *Yaş Hatırası 1* [içinde, s. 383-392]. Sivas: Vilayet Matbaası.

Batıslam, H. D. (2024). Hüseyin Remzi'nin Mir'atü'l-Beyt'inde bitkilerle tedavi. *TFA, Türk Folklor Araştırmaları*, 369, 68-80.

Doğramacı, E. (1992). *Türkiye'de kadının dünü ve bugünü*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yay.

Hüseyin Remzi (1306). *Mir'atü'l-beyt (Hanımlara yadigâr)*. İstanbul: Âlem Matbaası.

Kaplan, M. (1995). *Hayriyye-i Nâbî (inceleme-metin)*. Ankara: AKDITYK. AKM Yay.

Karacaoğlu, E. (2015). Doktor Hüseyin Remzi Bey (ö.1896), hayatı, eserleri ve bilimsel bir diyalogu. *Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi*, 5(2), 69-83.

Keklik, M. (2021). *Lugat-ı Remzî (Remzî). Türk edebiyatı eserler sözlüğü*. <http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/lugat-i-remzi-remzi> (ET: 18.09. 2024).

Kurnaz, Ş. (1999). Osmanlıdan Cumhuriyete kadınların eğitimi. *Milli Eğitim, Eğitim, Sanat, Kültür Dergisi*, 143, 99-111.

Meydan Larousse Büyük Lugat ve Ansiklopedi (ML) (1971). Hüseyin Remzi. [C. 6, s. 94]. İstanbul: Meydan Yay.

Mme de Steal. (1989). *Edebiyata dair*. (Çeviren: Safiye Hatay-Vahdi Hatay). İstanbul: MEB Yay.

Özege, M. S. (1975). *Eski harflerle basılmış Türkçe eserler kataloğu* [C. 3]. İstanbul: Fatih Kitabevi.

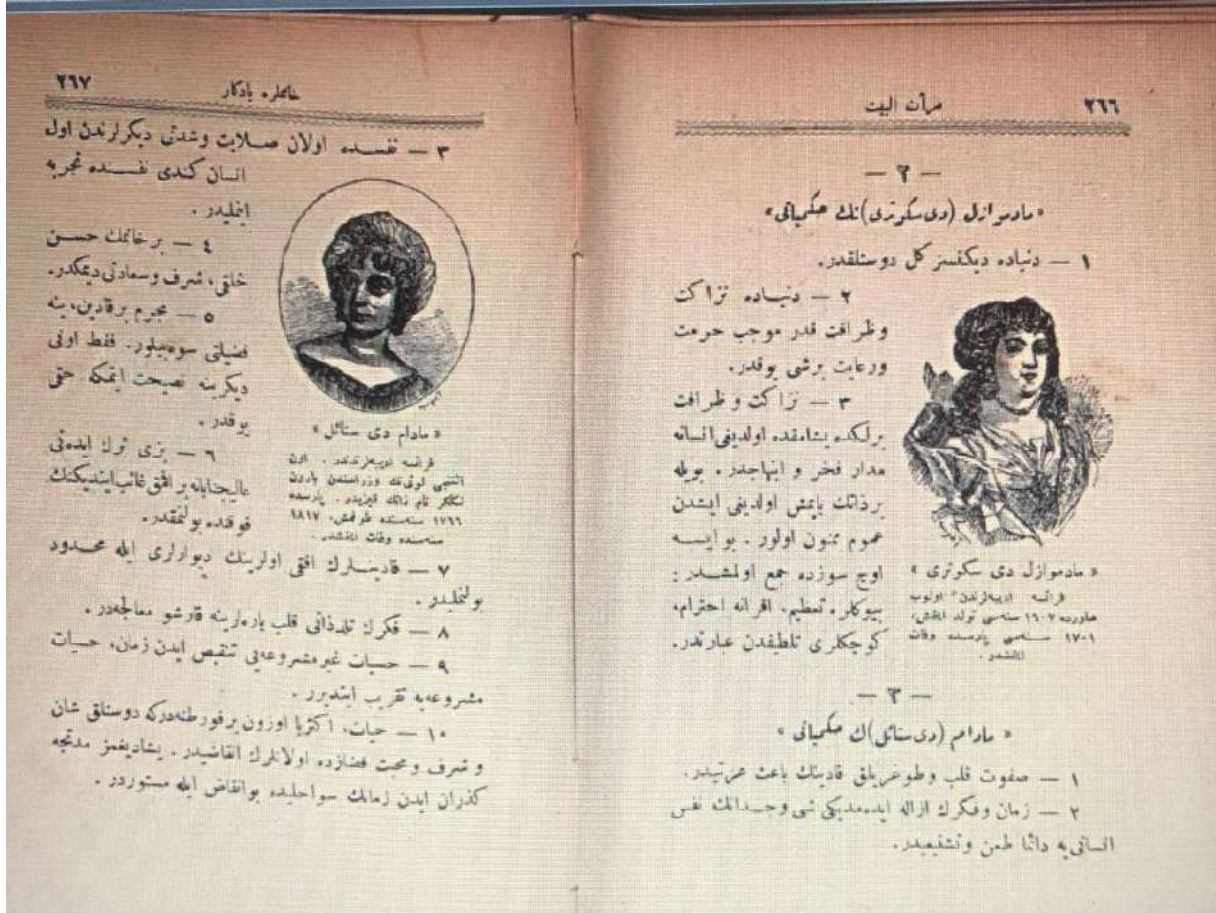
Şentürk, A. A. (1999). *Osmanlı şiiri antolojisi*. İstanbul: Yapı Kredi Yay.

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (TDEA) (1981). Hüseyin Remzi Paşa [C.4, s. 302]. İstanbul: Dergâh Yay.

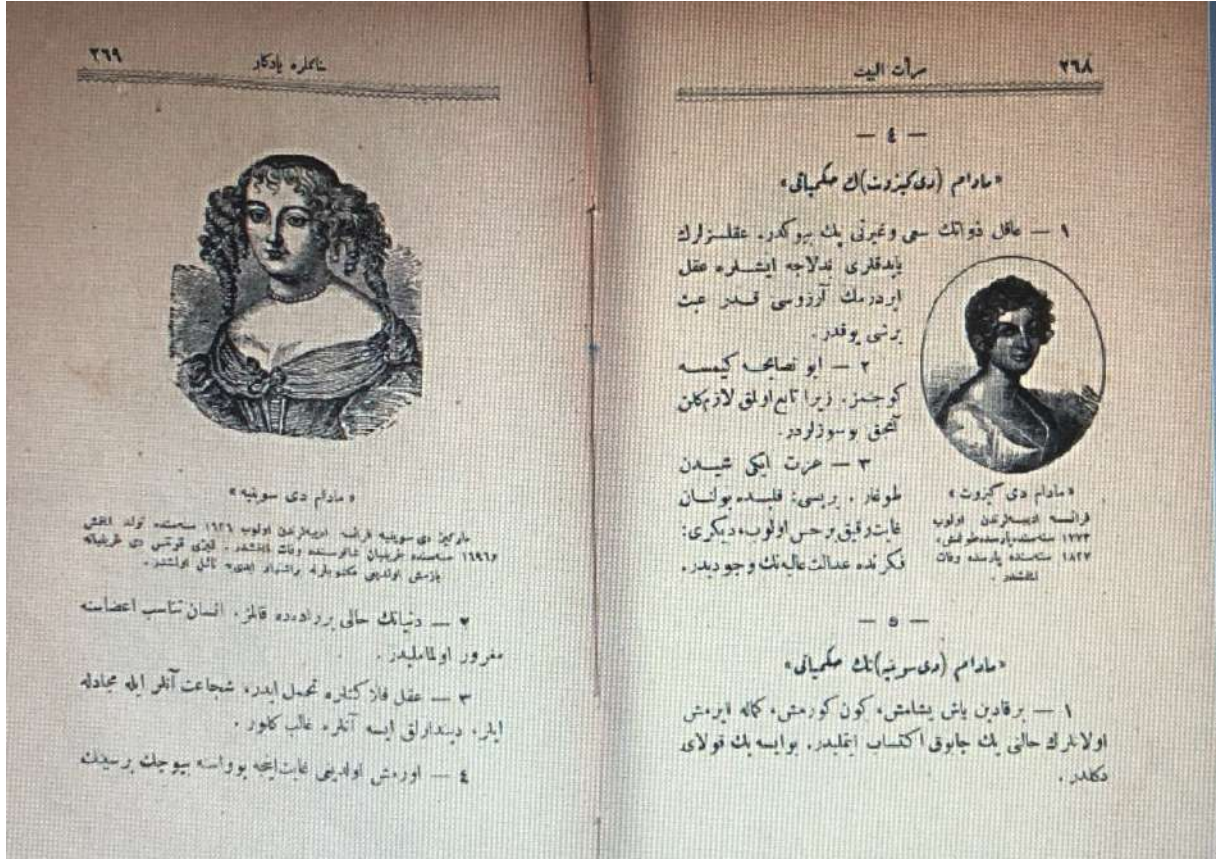
Vardar, B. (1998). *Fransız edebiyatı*. İstanbul: Multilingual Yay.

Ekler:

Aşağıda Hüseyin Remzi'nin kitabında bulunan ve bir kısmının çeviri yazısının bildiri metninde verildiği Fransız madamlarının hikmetli sözlerinin olduğu bölümden örnek birkaç sayfa yer almaktadır. Yazar sadece hikmetli sözleri değil, onların yanı sıra Fransız kadın yazarların resimlerini ve resim altında kısa hayat hikâyelerini de vermiştir. Yazarların adı resimlerin altında belirtilmiştir.

Mir'atü'l-beyt, (Hanımlara Yadigâr), s.266-267 (Sayfanın sağ tarafında Matmazel De Scudery sol tarafındaki resimde Madame De Sta'el yer almaktadır.)

Mir'atü'l-beyt, (Hanımlara Yadigâr), s.268-269 (Sayfanın sağ tarafında Madame De G(u)izot sol tarafındaki resimde Madame De Sévigné bulunmaktadır.)

BİR BAŞKA DÜĞÜN GECESİ'NDE TECAVÜZ

Doç. Dr. Türkân YEŞİLYURT

Sinop Üniversitesi

ORCID: 0000-0003-3138

Özet

Erendiz Atasü'nün *Bir Başka Düğün Gecesi* adlı yapıtı, başkişisi Menekşe, üzerine kuruludur. Roman cinsel şiddet biçimlerinden biri olan tecavüz bağlamında irdelenmiştir. Cinsel şiddet araştırmalarında üç kuramsal yaklaşım söz konusudur: Sınırlayıcı, yapısal ve militan. Feministlerin tercih ettiği militan yaklaşıma göre cinsel şiddetin nedeni ataerkil sistemdir. Atasü'nün romanlarında işlediği temel sorunlardan biri ataerkil sistem olduğundan *Bir Başka Düğün Gecesi*'ne feminist anlayışla bakılmıştır. Menekşe'nin cinsel saldırıya uğraması sonucunda ne mahkemenin ne emniyetin kadını koruduğu görülür. Menekşe'nin giydiği etekler nedeniyle bu duruma maruz kaldığını ifade eden yengesi cinsel şiddetle ilgili önyargısını ortaya koyar. Menekşe babasının horlayıcı bakışlarına maruz kalır. Hıdır, ona bir mal olarak yaklaştığından yarattığı yıkımın farkında olmadığı gibi kendisini de sorgulamaz. Avukatı Oğuz, cinsel şiddet görmüş bir kadına nasıl yaklaşılması gerektiğini düşünmeden hareket ettiği için Menekşe'nin travmasını tetikler. Ağabeyisi Cenk, kız kardeşinin öcünü almak için Hıdır'ın karısına cinsel saldırıda bulunarak tecavüzü onaylamış olur. Buna karşın annesi, ağabeyisi Oktay, Yusuf dayı, avukatı ve eşi, psikolojik danışmanı ve eşi Menekşe'nin arkasında dururlar. Onlar Menekşe'nin kişisel destek sistemini meydana getirirler. Menekşe cinsel saldırıya uğramış bir kadın olarak bedeninden tikslenme, aşağılanma, suçlanma ve her fırsatta kendini anımsatan sızı ile yaşama tutunmaya çabalar. Atasü, Menekşe'nin yaşamında gelecekte ne olacağı hakkındaki yorumu okuyucuya bırakır. Ancak ataerkil sistemde kadın olmanın tehlikeye açık olmak anlamına geldiğini ortaya koyar.

Anahtar sözcükler: ataerkil sistem, tecavüz, Erendiz Atasü, kadın, roman.

RAPE ON ANOTHER WEDDING NIGHT

Abstract

Erendiz Atasü's work called *Bir Başka Düğün Gecesi* is based on its main character, Menekşe. The novel is examined in the context of rape, which is one of the forms of sexual violence. There are three theoretical approaches in sexual violence research: restrictive, structural and militant. According to the militant approach preferred by feminists, the cause of sexual violence is the patriarchal system. Since one of the main problems that Atasü deals with in her novels is the patriarchal system, *Bir Başka Düğün Gecesi* has been viewed with a feminist perspective. As a result of Menekşe's sexual assault, it is seen that neither the court nor the police protect the woman. Stating that Menekşe was exposed to this situation because of the skirts she wore, her aunt reveals her prejudice about sexual violence. Menekşe is exposed to her father's contemptuous gaze. Since Hıdır treats her as a commodity, he is not aware of the destruction he has created, nor does he question himself. Her lawyer Oğuz triggers Menekşe's trauma because he acts without thinking about how to approach a woman who has experienced sexual violence. His older brother Cenk approves the rape by sexually assaulting Hıdır's wife in order to avenge his sister. On the other hand, his mother, his older brother Oktay, Uncle Yusuf, his lawyer and his wife, his psychological counselor and his wife stand behind Menekşe. They make up Menekşe's personal support system. As a woman who was sexually assaulted, Menekşe tries to hold on to life with disgust for her body, humiliation, blame, and the pain that reminds her of herself at every opportunity.

Atasü leaves the interpretation of what will happen in the future in Menekşe's life to the reader. However, it reveals that being a woman in the patriarchal system means being open to danger.

Keywords: patriarchal system, rape, Erendiz Atasü, woman, novel.

Giriş

Cinsel şiddet araştırmalarında üç kuramsal yaklaşım söz konusudur: Sınırlayıcı, yapısal ve militan. Sınırlayıcı yaklaşıma göre ruhsal durum belirleyicidir. İlgili kişi “sapkın”, davranışı ise “cinsel sapkınlık” olarak adlandırılır. Ancak kadına yönelik cinsel şiddeti yalnızca erkeğin patolojik özellikleriyle açıklamak yetersiz kalmaktadır. Yapısalcı yaklaşıma göre kişisel davranışı kültür belirler. Bu yaklaşımda, sınırlayıcı yaklaşım gibi, suçluyu ve kurbanı toplumdaki soyutlama söz konusudur. Özellikle feministlerce rağbet gören militan yaklaşıma göre cinsel şiddetin nedeni ataerkil sistemdir. Bugün cinsel şiddetin araştırılmasında bilim insanları bu üç bakış açısının ayrı bileşimlerinden ortaya çıkan üç yaklaşımdan yararlanmaktadır. Belirlemeci yaklaşım, insanların şiddet kullanmayı yaşadıkları çevreden nasıl öğrendiğini konu edinir. Durumsal yaklaşım, kadın ve erkeklerin ne tür davranış olanaklarının olduğunu tartışır. Çevrimsel yaklaşım, şiddetin saldırgan ve mağdur üzerindeki etkilerini ortaya koyar (1992, s. 23-25).

Cinsel şiddet; cinsel saldırı, cinsel istismar veya cinsel taciz biçiminde gerçekleşebilir. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda on sekiz yaşından büyüklere karşı gerçekleştirilen temas içeren cinsel eylemler “cinsel saldırı” (tecavüz); on sekiz yaşından küçüklere karşı gerçekleştirilen temas içeren cinsel eylemler “cinsel istismar” olarak adlandırılır. Bir kimsenin cinsel olarak vücut bütünlüğü ihlal edilmeksizin, yani mağdurun vücuduna dokunulmaksızın, cinsel amaçlı söz söylenmesi, hareket yapılması veya cinsel içerik taşıyan hâl, hareket ve davranışlarla rahatsız edilmesi durumlarında “cinsel taciz” ifadesi kullanılır (Yeldan, 2021, s. 23-24).

Cinsel saldırı ilk buluşmada tecavüz, kaçırma ve tecavüz, toplu tecavüz, tecavüz ettikten sonra öldürme veya öldürdükten sonra tecavüz etme, gözü altında tecavüz, savaş tecavüzü ve etnik tecavüz biçiminde gerçekleşmektedir (Saim, 2004, s. 277). Ayrıca evlilik içi tecavüze de dikkat çekmek gerekir. Tarık Solmuş'un belirttiği gibi bir kadın tanımadığı biri tarafından tecavüze uğrayabileceği gibi romantik ilişki yaşadığı sevgilisi veya evli olduğu eşi tarafından da tecavüze uğrayabilir. Aynı evi, aynı yatağı paylaştığı eşinin tecavüzüne maruz kalan kadının durumu daha sarsıcıdır. Evlilik tecavüz gerçeğini ortadan kaldırmaz. Cahide Günay da bir kadınla onun isteği dışında kurulan bütün cinsel yakınlıkların tecavüz olduğuna dikkat çeker (2008, s. 45). Evlilikte tecavüz üç biçimde gerçekleşir. Tamamen yıkıcı tecavüz, güç amaçlı tecavüz ve takıntılı tecavüz. İlkinde eşin amacı cinsel ilişkiye girmek değil; sevgilisini, karısını her bakımdan yıkmak veya ona öfkesini kusmaktır. Bu durumda sevgili, eş ya tecavüzden biraz önce eşini döver ya da tecavüz sırasında aynı anda fiziksel şiddet uygular. İkincisinde sevgilinin, kocanın amacı eşinin üzerinde güç göstermektir. Bu durum eşin cinsel ilişkiyi reddetmesi sonucu ortaya çıkar. Üçüncüsünde ise erkek sevgilisinden, eşinden olağandışı, acı verici şeyler yapmasını ister (2010, s. 83-85).

Erendiz Atasü'nün *Bir Başka Düğün Gecesi*'nin başkışisi Menekşe, beş kişinin tecavüzüne yani toplu tecavüze uğrar. Bu bakımdan roman feminist bir yaklaşımla cinsel şiddet biçimlerinden biri olan cinsel saldırı bağlamında irdelenmiştir.

Bir Başka Düğün Gecesi

Menekşe yirmi yaşında, ortaokul mezunu, bir çocuk yuvasında çalışmakta olan genç bir kızdır. Arada sırada evlere temizliğe giden annesi Cemile de daha önce bu işi yapmıştır. Minibüs şoförü olan babası artık evde oturmaktadır. Menekşe'nin iki ağabeyi vardır: Oktay ve Cenk. İlki bekârdır, ikincisi evlidir. Cenk'in eşi Hatçe kaynanası gibi evlere temizliğe gitmektedir. Yıldız Hanım, Hatçe'nin evine gündeliğe *gittiği* emekli bir öğretmendir.

Yalnız yaşayan Yıldız Hanım'ın, Belgin adında bir kız kardeşi bulunmaktadır. Belgin, Oğuz'la evlidir. Yasemin ve Erdem çifti onların yakın arkadaşlarıdır. Ailenin ve Menekşe'nin zor zamanlarında yanında olan eski devrimci Yusuf dayıdır. Yusuf dayı, Yıldız Hanım'ın eski sevgilisidir. Ancak Yıldız Hanım onun öldüğünü sanmaktadır. Hıdır, Menekşe'nin çalıştığı çocuk yuvasında servis şoförlüğü yapmaktadır. Aynı zamanda ailenin kapı komşusu olan Hıdır'ın eşiyle de Menekşe'nin annesi yakındır. Hıdır bir gün Menekşe'yi iş çıkışı eve götürmek için kamyonetine alır. O, Menekşe'yi Ankara'ya yakın bir ilde, ücra bir motele kaçıtır. Burada Menekşe'ye beş erkek tecavüz eder. Ağabeyleri tarafından aranan kayıp Menekşe bulunamayınca babanın eski bir arkadaşı olan emekli komiser başvurur. Emekli komiser, Menekşe'nin nerede olduğunu bulur. Bulduğu motel adresini Cenk ve Oktay'a verir. Ancak Hıdır üst makamlarla çalıştığından bundan çekinen emekli komiser, ağabeylerinden önce Menekşe'ye ulaşır. Oğuz, Menekşe'nin avukatlığını yapmayı istemediği hâlde eşi Belgin'in ısrarı üzerine onu savunmayı kabul eder. Ailede baba, Menekşe'yi suçlar; Cenk, eşinden ve çocuklarından uzaklaşır; anne, Oktay, Yusuf dayı Menekşe'ye destek olur. Suçlular beraat eder. Belgin aracılığıyla Menekşe tedavi görmek üzere Yasemin'in kliniğine gidip gelir. Burada Yasemin'in eşi Erdem, Menekşe'yi görüp ondan etkilenir. Bu durumdan habersiz olan Yasemin'in isteği üzerine Menekşe, Erdem'in hukuk bürosunda çalışmaya başlar. Ona tecavüzü hatırlatan bir olay nedeniyle içine kapanan Menekşe tedavisini bırakır. Erdem'in Menekşe'den etkilendiğini Yasemin'e itiraf etmesi üzerine Erdem ve Menekşe'nin evlilikleri sarsılır. Menekşe, dayısının elektrikçi dükkânında çalışmaya başlar. Burada Oktay'ın eski arkadaşı Haydar, Menekşe'yi görüp beğenerek onunla evlenmek ister. Bu sırada Cenk kız kardeşinin intikamını almak için Hıdır'ın eşine tecavüz eder. Oktay kalp krizi geçirerek ölür. Bu nedenle düğün bir süre ertelense de sonunda Menekşe ile Haydar evlenir. Menekşe akşamüstü çalıştığı yuvadan çıkmış, omuzunda çantası, rüzgârda uçuşan saçları, mini eteğiyle yürümektedir. Menekşe'nin yürüdüğü kaldırıma çalıştığı yuvanın servis şoförü ve kapı komşuları Hıdır'ın kamyoneti yaklaşır. Eve dönmekte olan Hıdır'ın ısrarı üzerine Menekşe, şoför mahalline "ağabey" dediği komşularının yanına oturur. Hıdır, onu Ankara'ya komşu bir şehre, ücra bir motele kaçıtır. Burada gözleri, elleri, ayakları ve ağız bağlanan Menekşe'ye beş kişi tecavüz eder. Başka bir deyişle "toplu tecavüz" gerçekleşir. Susan Brownmiller'nin belirttiği gibi toplu tecavüz iki ya da daha çok erkeğin bir kadına saldırmasıdır (1984, s. 236). Toplu tecavüz erkeklerin kadının varlığına haksız bir biçimde sahip olarak onu aşağılamasıdır:

Erkekler çift ya da çete halinde kadına saldırdıklarında, durumlarının fiziksel üstünlüğü açık ve kuşku götürmezdir. Erkeğin kadını ele geçirmesinden ibaret bir olay olmayan topluca ırza geçme, erkeklerin kadını ele geçirişidir. Eşit savaşıma olanağı bulunmayan toplu ırza geçme olgusu, erkeklere özgü zorbalık ideolojisini en çarpıcı biçimde kanıtlar. Sayısal eşitsizlik yabansı amaçların kanıtıdır. [...] Bu eşitsizlik hem erkekler arasında görülen bağıllık ilişkilerinin hem de bireylerin kimliklerinin bilinmediği toplu saldırı yoluyla kurbanı ırza geçmenin de ötesinde aşağılama isteğinin kanıtıdır]. (1984, s. 239)

Bir Başka Düğün Gecesi'nde de toplu tecavüzün içinde yer alan erkeklerden biri de Menekşe'nin gözlerinin içine bakmasını isterken görmek istediği aşağılanan bir kadının bakışlarıdır: "Para verdim, istediğimi yapsın." (Atasü, 2021, s. 32).

Alberto Godenzi'nin belirttiği gibi kadınlar cinsel şiddet nedeniyle panik, çaresizlik, iğrenme, öfke, yok edilme duygusu yaşar (1992, s. 67-68). Menekşe yok edildiğini duyumsar:

Karanlık kuyu... baş aşağı gidiyorum... daracak... dipsiz... indikçe iniyorum... içimde bir tıkaç... ileri geri gittikçe... itiyor beni... aşağıya daha aşağıya... dipsiz kuyudayım... ayaklarımı çözdüler... kolaylık için... ayaklarım yok ki... yok oluyorum... dokundukları yerlerim ölüyor... ayaklarım... bacaklarım... dizlerim... yok oldular... ben yokum zaten... tıkaç durmamacasına gidip geliyor... içimi oyuyor... karnum yok oldu... göğüslerimi eziyorlar... onlar yok oldu... ağzımı yırtıyorlar... dudaklarım yok oldu... başım... başım bir şeye çarpıyor... duvar mı ne... (Atasü, 2021, s. 31)

O karanlıktadır. Sohaila Abdulali'nin i cümlesiyle "Tecavüz ışığı tüketir" (2019: 29). Menekşe yok olmak, silinmek, ölmek ister; çünkü kendinden, bedeninden iğrenmektedir: "Tiksiniyordu onu kaplayan deriden, bir zamanlar güler ve parlak olan, şimdi eline çalı gibi gelen saçlarından; ağzı kirliydi ve bir türlü temizlenemiyordu. [...] O iğrenç solukların kokusu hâlâ asılı burun deliklerinde. Ölmek istiyordu, ölmek, yok olmak, dünya yüzünden bir leke gibi silinip gitmek" (Atasü, 2021, s. 91).

Baskın, derdest edilip karakola götürülme Menekşe'de bir tepki doğurmamıştır. Amirinden kıza "rıızamla gittim" anlamına gelecek yazılı ifadeyi imzalatma görevini almış olan memur, Menekşe'ye zorla parmak bastırır. Alberto Godenzi'nin belirttiğine göre "Emniyet yetkilerinin büyük bir kararlılıkla, yanlı tutum takındıkları ve duyarsız davrandıkları suçlamalarına karşı kendilerini savunmalarına ve son zamanlarda sorgu sürecinde iyileşmeler görülmesine rağmen pek çok cinsel şiddet kurbanının polis ve mahkemelerde yaşadığı olumsuz deneyimler polise başvuru konusunda hâlâ önemli bir engel[dir]" (1992, s. 166). Sonunda Menekşe ailesine teslim edilir.

Menekşe'nin cinsel şiddet sonrası iletişim kurabildiği, yardım alabildiği kişilerden oluşan ağa sahip olması önemlidir. Annesi, ağabeyi Oktay, akrabaları Yusuf dayı, Menekşe'yi mahkemede savunması için eşine ısrar eden Belgin ve avukat Oğuz, ona Belgin sayesinde psikolojik danışmanlık yapan Yasemin, Yasemin'in ricası üzerine onu avukatlık bürosuna sekreter olarak alan eşi Erdem, Menekşe'nin kişisel destek sistemini oluşturur. Ayrıca Hatçe'nin görünmesi Menekşe'ye yardım etmek için büyük çaba harcayan Belgin'in bu mağduriyete seyirci kalmayıp müdahale etmesi kayda değerdir. Ancak olaydan sonra Menekşe'nin Cenk ağabeyinin karısı ve çocukları ile iletişimi bozulur. Babası sesiz bir biçimde Menekşe'yi horlar. Alberto Godenzi'nin belirttiği gibi "Tecavüze uğramış kadınların en aciz kaldıkları durumlardan biri, kocanın, erkek arkadaşın ya da baba ve annenin başından geçenlere inanmamaları, tersine ondan kuşkulunıp aşağılamalarıdır" (1992, s. 29). Cenk'in eşi Hatçe de başına gelenlerden Menekşe'yi sorumlu tutar. Ne de olsa kısa etek giymiştir: "Yüzsüz meret, diye içinden geçirdi Hatçe, nankör! Var bu kızda bir melanet, bütün aileyi perişan etti; niye ona oldu da başkasına değil bu kaza? Var elbette bir sebebi, öyle değil mi... Neden onun başına geldi, kıçının tepesinde etekler giymeseydi gelir miydi..." (Atasü, 2021, s. 100). Hatçe bir kadın olarak ataerkil anlayış içinde mantık yürütür: Hilal Özçetin'in belirttiği gibi "Bu mantığa göre kadınlar salt ahlaken uygunsuz giyindikleri için kınanmazlar; erkeklerin yanlı davranışlarından da sorumlu tutulurlar. Bir erkek cinsel güdülerine kapılacak olursa kadın tahrik edici giyindiği için olmuştur; dolayısıyla asıl sorumluluk kadındadır" (2024, s. 55). Cinsel şiddetle ilgili birçok önyargı söz konusudur: "Kadınlar cinsel şiddeti tahrik ediyor, hiçbir kadına rızası dışında tecavüz edilemez, kadınlar gizli gizli tecavüze uğramak istiyor, tecavüz içgüdüsel bir cürümdür, saldırgan bir yabacıdır" (Godenzi, 1992, s. 27-29). Hatçe de "iyi kızlara tecavüz edilmez" ön yargısıyla Menekşe'ye yaklaşarak onun yaşadığı mağduriyetin nedenini hanım hanımcık giyinmemesine bağlar. Hilal Özçetin'in belirttiği gibi "Hanım hanımcık kadınlar feminen kimliklerini öne çıkaracak şekilde giyinirken bedeni cinselliği örtecek şekilde sunarlar. Özetle kadınlar, tevazu normuyla feminenlik normu arasında sıkışırlar. Bu normlardan herhangi birine uyulmadığında ya erkek fatmalıkta olduğu gibi maskülenlikle ya da hafif kadınlıkta olduğu gibi ahlaksızlıkla etiketlenirler" (2024, s. 79).

Gerçekten de başlarına gelenlerden dolayı kadınlar suçlanmışlardır: “Niye bu elbiseyi giydin, niye onu evine çağırdın, niye akşam vakti yürüyüşe çıktın” (Angier, 2018, s. 73).

Hatçe onu suçladığı hâlde Menekşe'nin yaşadığı olayda hiçbir rolü yoktur. Kaldı ki kadınlar da erkekler kadar özgürdür. Ancak kadınların özgürlüğü ataerkil düşünceye sahip olanları rahatsız eder. Slavoj Žizek, erkeğin etkin kadının edilgen konumunda görülmesi durumunda kadınların özgürleşemeyeceğini ifade eder: “Kadın cinsel özgürleşmesi, sadece ahlaki saflık yanlısı bir biçimde (erkeklerin cinsel nesnesi olarak) “nesneleştirilmekten” çekilmek değil, kendini nesneleştirmekle etkin biçimde oynama, kendini dilediği gibi sunma ve geri çekme hakkıdır” (2021, s. 193).

Menekşe'yi kaçıran ve para karşılığında erkeklerin ona tecavüz etmesine neden olan Hıdır, mahkemede yalan beyanda bulunarak onun kendisini pazarlamasını istediğini ifade eder: “Valla Hâkim beyim, kendi bana geldi, yardım istedi. Çok borcu varmış. Üst baş almış. Ağabeylerime söyleyemiyorum kızarlar diye, dedi. Oh, Hıdır Ağabeyim ne olursa senden olur, bana bir ek iş, dedi. Ne iş, bizim kız, dedim. İşte anla, dedi. Sana uygun iş yok, dedim. Vardır, vardır, dedi. Öff Hıdır Ağabey, anla işte, utanıyorum, söyleyemem, dedi” (Atasü, 2021, s. 79). Hâkim, Hıdır'ın yalanını sorgulamaz. “Kuzu kuzu gitmişsin bakıyorum. Ne biçim kaçırılmaksa!” (2021, s. 79) dediği Menekşe'ye ise güvenmez. O, Pınar Kür'ün *Asılacak Kadın*'ndeki ağır ceza başyargıcı Faik İrfan'ı hatırlatır (Yeşilyurt, 2018, s. 105). Faik İrfan da Hüsrev'in eşi Melek'in başka erkeklerle ilişkiye girmesini sağlayıp onları izleyerek romantik tecavüzün en tehlikeli biçimi olan takıntılı tecavüzü gerçekleştirdiği hâlde Melek'i güvenilir bulmaz. Menekşe'nin mahkemesinin sonunda suçlular beraat eder. Ataerkil sistem cinsel şiddetin üstünü örter:

Ataerkil toplumlar, referans çerçeveleri kadın bakış açısını içermeyen erkekler ürettiği ve ayrıca kültürleri onlara bir dizi gerekçeye sığınma imkânı verdiği için, erkekler cinsel şiddeti görmezden gelebiliyorlar. Bu aynı zamanda, tecavüz eden erkeklerin kurbanları tarafından nasıl algılandıklarını ya hiç anlamamalarına ya da yanlış yorumlamalarına yol açıyor. Tecavüzcü erkekler kadınları salt bir cinsel nesne olarak gördükleri için, cinsel şiddete dayalı davranışları düzene koyması beklenebilecek duyguların hiçbirine sahip görünmüyorlar. Gerçekten, bu tip adamlar tecavüz ediyorlarsa, bu, değer sistemlerinde tecavüzü önleyecek hiçbir mekanizma bulunmamasındandır. Nitekim inkârcıların hiçbirisi kendini tecavüzcü olarak görmemektedir. (Scully, 2014, s. 140)

Suçluların beraat etmesi sonucunda Menekşe'nin ağabeyi Cenk, uzun süredir tasarladığı Hıdır'ın eşine tecavüz etme planını gerçekleştirir. Cenk tarafından tecavüze uğrayan kadın intihar eder. Cenk'in kocasından intikam almak için Hıdır'ın karısına tecavüz etmesi dikkat çekicidir. Ataerkil normlarla hareket eden Cenk, içinde bir boşluk hisseder; ancak tecavüzü normalleştirdiğini ayırt edemez: “Cenk işini bitirdikten sonra bir çuval kemiği yere bırakır gibi ayırıyor kadını kendinden ve içinde, kavuşmayı umduğu, başını dik tuta tuta, göğsünü gere gere, insan içinde yürüyebilmesini sağlayacak o zafer duygusu yerine, elma şekerini yiyemeden yere düşürmüş de hayretle elinde kalan sapa bakan bir veledin umutsuzluğuna benzer bir boşluk taşıyarak hızla uzaklaşıyor o mahalden” (Atasü, 2021, s. 123-124). Cenk'in “namus tecavüzü” ahlaksal açıdan maruz görülemez. Üstelik olayın sorumlusu Hıdır'ın karısı değil Hıdır'dır. Ancak Cenk ataerkil sistemin içinde yetişmiştir. Sohaila Abdulali bu sistemin tecavüz kültürünü nasıl beslediğini şöyle açıklar:

Belki küçük şeylerin tek tek her biri değil: İyi bir Hintli anne gibi yemeği önce oğlunuza vermek tecavüzü tasvip ettiğiniz anlamına gelmez; kadın şoförlerle dalga geçmek tecavüzü tasvip ettiğiniz anlamına gelmez; kızınızın başlık parası için para biriktirmek tecavüzü tasvip ettiğiniz anlamına gelmez; parkta “oğlan çocuğu işte,” demek tecavüzü tasvip ettiğiniz anlamına gelmez.

Ancak bunların hepsi kadınların ve genç kızların kendilerine olan güvenini zedeler ve erkeklere kendilerinin biraz daha fazla hak sahibi, biraz daha önemli olduklarını, dünyayı yağmalayabileceklerini ve istediklerini düşünmeden alabileceklerini hissettirir. (2019, s. 139)

Cenk'in eyleminden habersiz olan Menekşe, psikolojik destek almak için Yasemin'in kliniğine devam eder; Erdem'in avukatlık bürosunda çalışır. Yasemin'in armağan ettiği çuvaldızı yanında taşımak ona güven verir. Hatta roman ve şiir okumaya başlar. İlk maaşını aldığı ay, asgari ücret de olsa, omuzları daha dikleşir. Ancak kitap okumak dışında mutluluğa benzeyen ruh durumuna henüz kavuşmamıştır: “Zaten kimseye güçlü duygular besleyemiyordu, duygularındaki don henüz çözülmemişti. Mutluluğa en çok benzeyen ruh hali kitapları okurken ve resimlere bakarken onu etkiliyordu” (Atasü, 2021, s. 155). Ne var ki Erdem'i bürosunda ziyarete gelen Oğuz'un dışı ağrıyan Menekşe'ye -rakının ağrısına iyi geleceği düşüncesiyle- “Aç, ağzını yavrum, bakayım!” diye gürlmesiyle onun travması tetiklenir: “Menekşe nerede ve kimlerle olduğunu unutmuştu, korku algısını felç etmişti; bu yaklaşan kimdi, yoksa babası mı? Yoksa, yoksa... İki eliyle ağzını sımsıkı kapatmış, gözlerini yummuş, uluma benzeri hayvani sesler çıkarıyordu, oturduğu yere yığıldı; kaskatı kesilmişti” (Atasü, 2021, s. 163). Avukatlığını yapmış olan Oğuz'un Menekşe'nin psikolojik alanına girmesi, ağzını açmaya zorlaması, ona daha önce uğramış olduğu cinsel saldırıyı hatırlatır. Büroda yaşadığı olaydan sonra buradan ayrılan Menekşe içine kapanır. Daha sonra Yusuf dayının iş teklifini kabul ederek onun dükkânında çalışmaya başlar. Ne ki yaşadığı olayın sızısı geçmemiştir: “Hiç geçmeyen yara gibi; bazen unutuporum, dükkânda gelen gidenle oyalanıyorum, bu geçti demek değil, o hep orada. Birden sızlıyor, kendini bana hatırlatıyor, aniden çakan şimşek gibi, o şimşekten sanki aydınlık değil, kan boşalıyor, yaram kanıyor, kanıyor... O kanla benim içimde ne varsa, ne varsa akıp gidiyor ve geriye boşluk kalıyor, hiçlik, bedenim parça parça akıp gidiyor, yok oluyorum” (Atasü, 2021, s. 215-216). Alberto Godenzi'nin belirttiği gibi “Çaresizlik, teslimiyet, kirlenmişlik, kişisel sınırların çığnenmesi duyguları unutulmuyor. Kadınlar yıllarca sonra dahi bu korku ve aşağılanmayı duyumsamaya devam ediyor” (1992, s. 166). Yasemin, Menekşe'de üç nirengi noktası yakalar: “Menekşe'nin bulanık çocukluk anısı, başından geçen kaçırılma ve tecavüze uğramanın dehşet verici anısı ve elinde rakı şişesi, üstüne doğru yürüyen Oğuz'un çağrışımlar uyandıran imgesi...” (Atasü, 2021, s. 224). Bulanık çocukluk anısı Menekşe'nin çocukluğunda cinsel istismara maruz kaldığını imler. Uğradığı cinsel saldırı Menekşe'nin çocukluğunda yaşadığı cinsel istismarı da net olmayan bir biçimde ortaya çıkarır.

Dükkâna gelip gitmeye başlayan Oktay ağabeyinin eski arkadaşı Haydar, Menekşe'den etkilenir; onunla evlenmek ister. Bu arada Menekşe asıl dayanağı Oktay ağabeyini kaybeder. Bu kayıp onu derinden sarsar: “Artık kimsesi yok Menekşe'nin, Haydar'dan başka... Anası, dert kumkuması; Cenk, itici bir varlık, varlığındansa yokluğu yeğlenen; Hatçe, artık bir yabancı; Yusuf dayı, bir ayağı çukurda; Menekşe varlığının güçlenmiş iç duvarları içinde acısıyla baş başa... Bir Haydar var, el uzaktan” (Atasü, 2021, s. 234). Yaşamının gerçekliğini derinden kavrayan Menekşe, bir sığınak olarak gördüğü Haydar'ın evlilik teklifini kabul eder:

Oturup kalkan, söylenene kısa da olsa yanıtlar veren, Haydar'ın kolunda mobilya seçmeye, gelinlik provasına giden Menekşe, sadece bir kalıptı; Menekşe okyanusun dibinde yatıyordu. Bazen hayatını anımsamaya çalışıyordu; gözünün önünde beyaz beyzi bir cisim beliriyor, bu cisim hoyratça yere çalınıp kırılıyor, parçalanıp saçılıyordu, Sonra acı ve yakıcı kezzap dökülüyordu üstüne, yere bulaşanlar eriyip buharlaşıyordu. Geriye kalandan, okyanus dibindeki tek hücreli canlıdan yeni bir hayat yükselebilir miydi? (2021, s. 242)

Erendiz Atasü, Menekşe'nin yaşamında gelecekte ne olacağı hakkındaki yorumu okuyucuya bırakır. Ancak *Bir Başka Düğün Gecesi* bağlamında ataerkil sistemde kadın olmanın tehlikeye açık olmak anlamına geldiğini ortaya koyar.

Sonuç

Erendiz Atasü, *Bir Başka Düşün Gecesi* adlı romanında yirmi yaşında, lise mezunu, anaokulunda çalışan Menekşe'nin uğradığı cinsel saldırı sonucunda yaşadıklarına odaklanır. Aslında roman ataerkil sistemde kadın olmanın bedelinin ne kadar ağır olduğunun sorgulanmasıdır.

Yasal sistem kadından yana değildir. Hâkim yalan beyanda bulunan cinsel suçluyu beraat ettirir. Menekşe yalnızca mahkemede değil, karakolda da olumsuz deneyim yaşamıştır. Tecavüze uğrayarak büyük bir travma geçiren Menekşe, babasının horlayıcı bakışlarına maruz kalır. Ağabeyisi Cenk, kız kardeşine tecavüz eden Hıdır'ın karısına cinsel saldırıda bulunarak tecavüzü onayladığının farkında değildir. Cenk'in karısı giydiği kısa etekler nedeniyle Menekşe'nin başına bu işin geldiğini ifade ederek cinsel şiddetle ilgili önyargısını ortaya koyar. Bir kadın olarak erkek egemen anlayışla mağdur eden erkeği değil, mağdur edilen kadını suçlar. Avukatı Oğuz, cinsel şiddet görmüş bir kadına nasıl yaklaşılması gerektiğini düşünmeden Menekşe'nin travmasını tetikler. Hıdır ise kadına bir özne değil, nesne olarak yaklaştığından onu alınıp satılacak bir mal olarak görür. Cinsel şiddete dayalı davranışları üzerine düşünmez.

Atasü, sürekli olarak kadınlar ve erkekler tarafından ataerkil sistemin yeniden üretildiğini ve kuvvetlendirildiğini Menekşe'nin somutunda ortaya koyar. Daha önce televizyon dizilerindeki yaşamlara özenen Menekşe, bu olaydan sonra bilinçlense de babası, Cenk ağabeyisi, yengesi ve Hıdır bu sistemin parçaları olarak yaşamlarını sürdürürler.

Ataerkil toplumlarda çelişkili bir biçimde kadınlar; aileleri, akrabaları ve çevreleri tarafından bir yandan onları korumak adına baskı altında tutulurken öte yandan cinsel saldırı (tecavüz), cinsel taciz ve cinsel istismar gibi cinsel şiddet biçimlerine karşı korumasız bırakılırlar.

Kaynakça

- Abdulali, S. (2019). *Tecavüzü konuşmamız lazım*. D. Kizen (çev.). İstanbul: Mundi Kitap.
- Angier, N. (2018). *Kadın: sonsuz coğrafya*. T. Togo (çev.). İstanbul: Kolektif.
- Atasü, E. (2021). *Bir başka düşün gecesi*. İstanbul: Can Sanat Yayınları.
- Brownmiller, S. (1984). *Cinsel zorbalık: ırza tecavüz olgusunun bir tarihçesi*. S. Öncü (çev.). İstanbul: Cep Kitapları.
- Godenzi, A. (1992). *Cinsel şiddet: yaşayanların/yaşatanların anlatımlarıyla*. S. Kurucan-Coşar ve Y. Coşar (çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Günay, Cahide (2008). *Şiddetin bahanesi olmaz!* İstanbul: Tepe Yayınlar.
- Saim, H. (2004). *Tecavüz*. İstanbul: İnkılâp.
- Scully, D. (2014). *Cinsel şiddeti anlamak: tutuklu tecavüzcü erkekler üzerine bir inceleme*. Ş. Tekeli ve L. Aytekin (çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Solmuş, T. (2010). *Romantik terörizm ve romantik tecavüz*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Özçetin, H. (2024). *Ahlakı giyinmek: Türkiye'de cinsel ahlak üzerine bir deneme*. Simten Coşar (haz. ve çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Yeldan, D. (2021). *99 soruda cinsel suçlar*. Ankara: Seçkin.
- Yeşilyurt, T. (2018). *Romandan bakan düşkün kadınlar*. Ankara: Efil Yayınevi.
- Zizek, S. (2021). *İnsan sonrası kapitalizm çağında iktidar: güpegündüz hırsız gibi*. I. Yıldız (çev.). İstanbul: Eksik Parça Yayınları.

POLİSİYE ÇOCUK KİTAPLARI: TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISI PERSPEKTİFİNDEN BİR BAKIŞ*

Doç. Dr. Yasin Mahmut YAKAR

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eğitim Fak. Türkçe Eğitimi ABD

ORCID: 0000-0001-9835-981X

Semra YAZAR

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitimi ABD

ORCID: 0000-0002-3702-2663

ÖZET

Çocukluk döneminde okunan kitaplar, çocuğun hayatının diğer dönemlerindeki okuma kültürünün temelini oluşturmaktadır. Çocuk kitaplarının temel bileşenlerinden biri olan karakter ise çocukla kitap arasında bir kesişim noktası olarak öne çıkmaktadır. Çocuk edebiyatının bir alt türü olan polisiye romanlar, gizemli-sorgulayıcı yapısıyla çocuk okurların ilgisini çeken türlerin başında gelmektedir. Çocuklara yönelik polisiye eserlerle ilgili çalışmaların sayıca az olması ancak bu çalışmalarda da ilgili eserlerdeki dedektif karakterlerin toplumsal cinsiyet algısı çerçevesinde değerlendirilmesi özelinde bir çalışmanın yapılmamış olması bu çalışmanın hareket noktasını oluşturmaktadır. Çalışmanın bu noktada literatürdeki boşluğu dolduracağı düşünülmektedir. Bu bağlamda çalışmada “Çocuklara yönelik polisiye eserlerde yer alan dedektif karakterlerin sayıca dağılımı ve toplumsal cinsiyet algısı bağlamındaki görünüşleri nasıldır?” sorusuna cevap aranmıştır. Çalışmada nitel araştırma geleneği çerçevesinde doküman analizi deseni kullanılmıştır. Çalışmada incelenen dokümanları bünyesinde dedektif karakter barındıran farklı yazarlara ait toplam otuz sekiz çocuk kitabı oluşturmaktadır. Çalışma sonucunda elde edilen bulgular çocuklar için kaleme alınan polisiye içerikli eserlerde yer alan dedektif karakterlerin cinsiyet dağılımında yazarların toplumsal cinsiyet algısından etkilendikleri tespit edilmiştir. Bununla birlikte çocuklar için yazılan polisiye eserlerde dedektif karakterlerin resmedilmesinde erkek ve kadın karakterler arasında büyük bir farkın olmadığı da görülmektedir. Çalışmada elde edilen bir diğer sonuç da eserlerde yer alan gerek kadın gerekse erkek karakterlerin idealize karakterler olarak betimlenmemesidir. Çocuklar için polisiye eserler kaleme alan yazarların dedektif karakterleri sadece nitelik değil sayıca dağılım bakımından da eşit betimlemelerinin toplumsal cinsiyet algısının olumlu yönde değişmesi ve çocukların bu bağlamdaki farkındalıklarının artması bakımından önerilebileceği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet, polisiye çocuk kitapları, çocuk edebiyatı

DETECTIVE CHILDREN'S BOOKS: A PERSPECTIVE FROM THE SOCIAL GENDER PERCEPTION

ABSTRACT

Books read during childhood form the foundation of a child's reading culture in later life. One of the fundamental components of children's books is the character, which serves as a point of intersection between the child and the book. Detective novels, a subgenre of children's literature, stand out as one of the types that capture the interest of young readers with their mysterious and inquisitive structure.

* Bu çalışma Semra Yazar tarafından Yasin Mahmut Yakar danışmanlığında hazırlanan yüksek lisans tezinden yararlanılarak üretilmiştir.

The limited number of studies on children's detective literature, along with the lack of research specifically assessing the perception of gender in the detective characters of these works, forms the basis for this study. It is believed that this study will fill a gap in the literature. In this context, the study seeks to answer the question: "What is the distribution and portrayal of detective characters in children's detective literature regarding gender perception?" The research utilizes a document analysis design within the qualitative research tradition. A total of thirty-eight children's books from various authors featuring detective characters were examined. The findings indicate that the gender distribution of detective characters in detective literature for children is influenced by the authors' perceptions of gender. Furthermore, there is no significant difference in the portrayal of male and female detective characters. Another finding is that both male and female characters are not depicted as idealized figures. It is suggested that authors of children's detective literature should depict detective characters equally, both qualitatively and quantitatively, as a means to positively influence gender perceptions and enhance children's awareness in this context.

Keywords: Gender, detective children's books, children's literature

DİVAN ŞİİRİNDE CARIYE

Doç. Dr. Belde AKA KİYAĞA

Çağ Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

ORCID: 0000-0002-0452-5889

ÖZET

Köleliğin tarihinin çok eskiye dayandığı bilinmektedir. “Modern öncesi” toplumlarda köleliğin meşru ticaretinin yapıldığı, köle pazarlarında erkek ve kadınların yaşları, fiziksel durumları, güzellikleri, yetenekleri vb. ölçüsünde belirlenen paralar karşılığında satıldığı kaynaklarda yer alan bilgilerdendir.

Osmanlı toplum hayatına dair pek çok unsur barındıran Divan şiirinde, saray/ konak/ ev yaşantısına dair kişi ve durumlar farklı özellikleriyle söz konusu edilmişlerdir. Savaş sonucunda esir edilen, parayla satın alınan, hediye yoluyla gelen ve “cariye” olarak adlandırılan kadın köleler de bu yaşantıya ait kişilerdendir. Divan şiirinde “halayık, kenîz, kenîzek” gibi kelime karşılıklarıyla da yer alan “cariye”, şairler tarafından bu şiirin kendine has dünyası içinde türlü hayal ve benzetme unsurlarıyla ilişkilendirilmiştir.

Bu bildiri XIV. yüzyıl ile XIX. yüzyıl arasından seçilen divanlar taranmış ve cariyeye yer veren beyitler incelenerek Divan şairlerinin cariyeyi nasıl söz konusu ettikleri, hangi kişi ve unsurlarla ilişkilendirdikleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Cariyenin başta çiçekler olmak üzere türlü doğa unsurları ve gök cisimleriyle benzerlik ilgisi içinde bulunduğu beyitlerde genellikle memduh ya da sevgili övgüsü amacıyla hizmetkâr anlamına gelecek şekilde kullanıldığı görülmüştür. Cariyelerin çeşitli hizmetlerine dair göndermelerin bulunduğu beyitler, toplumsal hayattan sahneler sunmaları açısından da dikkate değerdir. Bu bağlamda beyitlerde cariyelere verilen adlar, cariyelerin eğitilmesi, süslenmeleri, hizmetleri gibi yaşantıya dair kimi durum ve unsurlar tespit edilmiştir. Bununla birlikte şairlerin vefat eden cariyeleri için düşündükleri tarihler de divanlarda karşılaşılan şiirler arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Divan şiiri, toplumsal hayat, cariye.

CONCUBINE IN DİVAN POETRY

ABSTRACT

It is known that the history of slavery dates back to ancient times. It is reported in the sources that in “pre-modern” societies, slavery was a legitimate trade, and men and women were sold in slave markets for a certain amount of money, depending on their age, physical condition, beauty, abilities, etc.

In Divan poetry, which contains many elements about Ottoman social life, people and situations related to palace/mansion/home life are mentioned with their different characteristics. Female slaves who were captured as a result of war, bought with money, brought as gifts and called “concubine”s are also among the people who belong to this lifestyle. The word “concubine”, which also appears in Divan poetry with its equivalents such as “halayık, kenîz, kenîzek”, has been associated with various elements of imagination and simile by the poets within the unique world of this poetry.

In this paper, the “divan”s selected between the 14th and 19th centuries were scrutinized and the couplets that included the concubine were examined, and it was tried to reveal how the Divan poets mentioned the concubine and which people and elements they associated it with. It has been observed that the word concubine is generally used in the sense of servant in couplets where it is likened to various natural elements, especially flowers, and celestial bodies, in order to praise the praised or the beloved.

The couplets containing references to the various services of the concubines are also noteworthy in terms of presenting scenes from social life. In this context, some situations and elements related to life such as the names given to the concubines, the education of the concubines, their adornment and services have been identified in the couplets. In addition, the dates that poets wrote for their deceased concubines are also among the poems encountered in the “divan”s.

Keywords: Divan poetry, social life, concubine.

GİRİŞ

Tarihi en eski medeniyetlere kadar uzanan köleliğe Osmanlı Devleti özelinde bakıldığında, ilk esirlerin I. Murad döneminde Rumeli fetihleri sırasında alınmaya başlandığı ve esirlik müessesesinin tek kaynağının uzunca bir süre savaşlar olduğu görülür. I. Murad’ın saltanat yıllarında devletin asker ihtiyacını karşılamak üzere yürürlüğe giren pençik kanununa göre savaş esirlerinden askerliğe elverişli olanların beşte biri asker yapılmış; devletin hissesine düşen esirlerin bir kısmı ise esaret altındaki Müslümanlarla takas edilmiştir. Asker yapılan esirler, I. Murad döneminde kurulan Yeniçeri Ocağı’nın çekirdeğini oluşturmuştur. Diğer esirler ise savaş ganimeti olarak gaziler arasında taksim edilmiş; onlar bu esirleri ya kendi hizmetlerinde kullanmış ya da satmışlardır. Bu şekilde işlemeye başlayan esirlik müessesesi fetihler yoluyla sınırların genişlemesiyle gelişmiş, esirler sosyal hayatın önemli bir unsuru olmuşlardır (Engin, 2002, s. 246). Zamanla savaş esirlerinin azalmasıyla köle ticareti artmış; Osmanlı Devleti’nde belli kurallar içinde ve sadece Müslümanların yapmasına izin verilen bu ticaretin önemli merkezleri başta İstanbul olmak üzere, Asya’da Bağdat, Şam, Erzurum, Konya, Medine, Halep, Afrika’da Kahire, Avrupa’da ise Belgrad ve Sofya olmuştur (Engin, 2002, s. 247).

Savaş neticesinde esir edilen ya da para ile satın alınan erkekler “köle”; aynı durumdaki kadınlar ise “cariye” olarak adlandırılmıştır (Pakalın, 1993a, s. 259). Köle ve cariye tabirleri arasında hukuki muhteva bakımından hiçbir fark yoktur. Her ikisi de kölelik manasını ifade etmek üzere kullanılmıştır (Akgündüz, 2000, s. 116). Cariye sözlüklerde “1. [P]ara ile satın alınan halayık, hizmetçi kız; kız. 2. [H]arpte esir düşmüş veyâ odalık olarak alınmış kız” (Devellioğlu, 2009, s. 126); “[A]kçe ile alınıp satılan kız yahut karı” (Redhouse, 2016, s. 51); “Halayık, akçe ile satılıp alınan hizmetçi kız. 2. Esasen harpte esarete giriftar olmuş veya sâhib-i evveli tarafından satılarak mu’âmele-i zevciyye için alınmış kız” (Şemseddin Sami, 2023, s.170) karşılıklarıyla yer alır.

Haremin önemli mensuplarından olan cariyelerin de esas kaynağı savaşlardan alınan esirlerdir; fakat zamanla bu kaynağın yetersiz kalmaya başlamasıyla İstanbul gümrük emirlerine satın aldırarak suretiyle saraya cariye temini yoluna gidilmiştir. Ayrıca çeşitli devlet ricali tarafından saraya ve padişaha hediye edilen cariyeler de bulunmaktadır. Farklı yollarla saraya alınan bu cariyeler Müslüman adap ve erkânına göre yetiştirilmiş, onlara okuma yazma ve dini bilgiler öğretilip yetenekleri doğrultusunda musiki, dikiş nakış gibi dersler verilmiştir. Bu acemilik döneminden sonra ilerleme gösterenler kalfa, usta seviyelerine yükselmişlerdir (İpşirli, 1997, s. 136).

Köle ticareti açısından cariyelerin kıymetleri ve bedelleri; sağlık durumlarına, terbiyelerine, iş hüneri ve kabiliyetlerine, hanendelik, sazendelik, rakkaselik gibi sanatlarına, körpeliklerine, vücut yapısı ve yüz çizgilerinin güzelliklerine göre belirlenmiştir. Cariyelerin “bir kısmı doğrudan hizmet için, bir kısmı da sâhibi olacak erkek tarafından istifâş edilmek üzere” satın alınmışlardır (Koçu, 1963, s. 3382). Cariyelerin talim ve terbiyesinin pek kazançlı bir iş olduğu kaynaklarda yer alan bilgilerdendir. Bu yolda para kazanmak isteyen kişi esir pazarına gidip zekâ ve yetenek sahibi bir cariye satın alarak ona şiir, edebiyat, şarkı, çalgı, Kur’an okumak, ev idaresi gibi şeylerden birini öğrettikten sonra aldığı fiyatın birkaç misline satabilmiştir.

Cariyelere bu denli rağbet gösterilince ekâbir ve eâzımın konaklarında cariyelerin sayısı çoğalmış; onları süslü ve güzel giydirmek için türlü süslemelere ve harcamalara başvurulmuştur (Pakalın, 1993a, s. 259- 260).

ARAŞTIRMA VE BULGULAR

Toplumsal hayatın bir parçası olan cariyeler, “halayık, kenîz, kenîzek” gibi kelime karşılıklarıyla Divan edebiyatında anılan tipler arasındadır. Nasihatname türünde yazılan kimi eserlerde şair ve yazarların cariyeye dair bakış açıları tespit edilebilmektedir. Örneğin Nâbî, oğluna öğüt vermek amacıyla kaleme aldığı *Hayriyye* adlı ünlü mesnevisinin evlilik bahsinde oğluna evleneceği kişiyi iyice araştırmasını; aksi durumda evlenmeyip cariyeye edinmesini söyler:

İzdivâcuñda taħarrî eyle

Şaķın evlenme teserrî eyle¹ (Kaplan, 2008, s. 263)

“Evliliğinde iyi araştır, [uygun değilse] sakın evlenme cariyeye edin.”

Devam eden beyitlerde evliliğin ve bir kadına bağlı kalmanın zorluğundan bahseden Nâbî, cariyede bu mahzurun olmadığını, oğluna “tazeden tazesini” alıp huzur içinde yaşamasını öğütler ve çeşitli milletlerden cariyeler hakkındaki görüşlerini ifade eder:

Yok kenîzekde hele bu maħzûr

Tâzeden tâzesin al eyle ħuzûr

Nâzûk ü nerm ise de alma Urûs

En eyüsi olur anuñ menħûs

Ĥâyin olur Urus’un merd ü zeni

Ĥapu ardında ħurarlar düzeni

Gerçi Çerkes Abaza öyle degül

Olma anlara da çokluķ mâ’il

[...]

Çerkes’ün câriyesi âfet olur

Abaza kızları bî-iffet olur (Kaplan, 2008, s. 263- 264)

“Cariyede bu mahzur yok, tazeden tazesini alıp huzurlu ol. Rus nazik ve mülayim ise de alma, onun en iyisi uğursuz olur. Rus’un kadını da erkeği de hain olur, kapı ardında hile düzenlerler. Gerçi Çerkez ve Abaza öyle değil [ama] onlara da çok meyletme. [...] Çerkez’in cariyesi afet olur, Abaza kızları iffetsiz olur.”

Mosķov u Nemçe vü Efrenc ü Macar

Cümlesi ħâyin-i nâ-ber-ħurdâr

Bunlaruñ biri [M]üselmân olmaz

Nâ’il-i devlet-i îmân olmaz (Kaplan, 2008, s. 264)

“Moskof, Avusturyalı, Frenk ve Macar hepsi nasipsiz hainlerdir. Bunların biri Müslüman olmaz, iman saadetine ulaşamazlar.”

¹ Beyitlerin yazımında yararlanılan kaynakların transkripsiyonuna sadık kalınmıştır.

'Arab' uñ da çoğı olur bed-ħû
Gerçi kim ħizmete eyler tek ü pû

Ĥasenü'l-vech degüldür alma
Ĥâm sevdâlara kendüñ şalma (Kaplan, 2008, s. 264)

"Gerçi hizmete koştururlar ama Arapların da çoğu kötü huyludur. Güzel yüzlü değildir alma, kendini ham seveya salma."

Olmağ istersen eğer kim râĥat
Gürci'den ġayrıya itme rağbet

Gerçi kim ağır olur tenbel olur
Câmesi kirlü olur mühmel olur

Bâđınuñ zûd-res olur çemeni
Kehle meştâsı olur pîreheni

Lîk efendilerine şâdığ olur
Cümlesinden nazara lâyığ olur

Müstağimânedür etvârları
Şığka nezdîkdür ikrârları (Kaplan, 2008, s. 264)

"Rahat etmek istersen Gürcü'den başkasına rağbet etme. Gerçi ağır ve tembel olur, elbisesi kirli, ihmalkâr olur. Bağının çemeni hızlı büyür, gömleği bitlere kışlak olur; fakat efendilerine sadık olur, hepsinden [diğerlerine göre] iltifata layık olur. Tavırları doğru/ namusludur; sözleri gerçekliğe yakındır."

Nâbî'nin nasihatnamesine benzer şekilde Sünbülzâde Vehbî'nin oğlu Lutfullah'a öğüt vermek amacıyla kaleme aldığı *Lutfiyye*'sinin "Der- Emr-i İzdivâc" bölümünde şairin cariyeye edinme konusundaki fikirlerine rastlanır. Evliliği tehlikeli bir iş olarak gören şair, akıllı insanların bunu iyice araştırdığını, çoğunun cariyeye meylettiğini ifade eder:

İzdivâc emri hele emr-i ĥaťir
Anda vardır niçe maĥzûr-ı keşîr

'Uğalâ anda taharrî eyler
Ekşeri meyl-i teserrî eyler (Tanıdır Alıcı, 2011, s. 226)

"İzdivaç işi hele tehlikeli iş; onda nice sakıncalar vardır. Akıllılar onu iyice araştırır; çoğu cariyeye edinmeye meyleder."

Gerçi yok ĥürr ü kenîziñde vefâ
Bulmadım câriyede lîk şafâ

Ne lisânında letâfet bulunur
Ne edâsında nezâket bulunur

Olsa da ĥüsn-i cemâli ma'lûm
Ĥüsn-i aĥlâkı değildir meczûm

Belki bir hâne-ber-endâz çıkar
Eviñi başına bir günde yıkar

Çün karışdı Moralı Boğdanlı
Azdır cârîye nâmlı şânlı (Tanıdır Alıcı, 2011, s. 226)

“Gerçi hür olanında da cariyesinde de vefa yok ama cariyede safa bulmadım. Ne dilinde letafet ne edasında nezaket bulunur. Yüzünün güzelliği malum olsa da ahlakının güzelliği bilinmez. Belki bir ev yıkıcı çıkar, evini başına bir günde yıkar. Çünkü Moralı Boğdanlı birbirine karıştı; namlı şanlı cariyeye azdır.”

Vehbî de Nâbî gibi oğluna cariyeye meylederse Gürcü’ye bakmasını, onların erkeğinin de kadının da çok sadık olduğunu söyler:

Sen de meyl eyler iseñ Gürciye bak
Vardır anlarda hâkîkat el-hâkık

Anlarıñ merd ü zeni aşdağdır
İ’tibâr eylemege elyağdır (Tanıdır Alıcı, 2011, s. 230)

“Sen de meyledersen Gürcü’ye bak, doğrusu onlarda sadakat/ bağlılık vardır. Onların erkeği ve kadını çok sadıktır; itibar göstermeye layıktır.”

Vehbî cariyeye konusundaki beyitlerini tamamlarken oğluna cariyeye bağlanmamasını, iyi aileye mensup biriyle evlenmesinin güzel olacağını öğütler:

İtmeyüp cârîyeye haşr-ı emel
Kişi-zâde alabilseñ ne güzel (Tanıdır Alıcı, 2011, s. 230)

“Cariyeye gönül bağlamayıp kişizade alabilsen ne güzel!”

Nasihatnamelerde cariyelere ilişkin devrin türlü görüş ve kabullerini yansıtabilecek nitelikte beyitler yer alırken divanlarda ise cariyeye daha çok bir hayal ve benzetme unsuru olarak yer almıştır. Cariye ve cariyeye karşılık gelen kelimelerin beyitlerde nasıl söz konusu edildiği aşağıdaki başlıklarla incelenmiştir:

Memduh Övgüsünde Cariye

Divan şairleri kasidelerinde padişah ya da devlet büyüğünün övgüsünü yaparken türlü doğa unsurlarının onun cariyesi olmak istediği hayalini söz konusu etmişlerdir. Bu unsurlardan özellikle çiçeklerin adları anılmıştır. Bunda cariyelere sıklıkla çiçek adlarının verilmesinin etkisi vardır.

Köle sahiplerinin, köle ve cariyelerine onları aldıktan sonra yeni isim verdikleri bilinmektedir. Madeline C. Zilfi, *Osmanlı İmparatorluğu’nda Kölelik ve Kadınlar (1700- 1840)* adlı kitabında bu isimlendirme ritüelinde, erkek ve kadın köle sahiplerinin genellikle şairlik tasladığını ve kadın kölelere çiçek ve değerli taş isimleri verildiğini; saraydaki odalıklar için "gül", "zarif" ve "narın" isimlerinin sonu gelmeyen çeşitlemelerinin her zaman revaçta olduğunu dile getirir (2010, s. 185). İncelenen şiirlerde Divan şairlerinin cariyeye ve çiçek adları arasında türlü ilgiler kurduğu görülmüştür. Örneğin Ahmedî, Emir Süleyman için kaleme aldığı bir kasidesinde Farsça bir kelime olan ve çiçek anlamına gelen “şükûfe”nin, memduhunun cariyesi olmak için “çiçek” adını aldığı husn-i ta’lil yoluyla şöyle dile getirir:

Şükûfe kenîzek olam dir saña

Anuñ-ıçun adını eyler çiçek

Ahmedî (Akdoğan, (t.y.), s. 116)

“Şükûfe sana cariye olayım dediği için adını çiçek eyler.”

Benzer bir hayal Ahmed-i Rıdvan'ın çiçek redifli kasidesindeki aşağıdaki beytinde de yer bulur:

Şükûfe kenîzek ola diyü çarh

Cihânda anuñ ismin eyler çiçek

Ahmed-i Rıdvan (Çeltik, 2017, s. 152)

“Şükûfe cariye olsun diye felek cihanda onun ismini çiçek eyler.”

Hükümdarın sarayında/ haremde cariye olan çiçeklerden biri de nergistir. Ahmedî'ye göre nergis bu nedenle başına taç takılmasına layıktır:

Çün çiçek bigi kenîz oldu sera-perdeñde

Lâyık ol kim urına başına efser nergis

Ahmedî (Akdoğan, (t.y.), s. 110)

“Otağında çiçek gibi cariye olduğu için nergisin başına taç takınması yaraşır/ layıktır.”

Serâ-perde, “padişah otağı” anlamının yanında “[s]ahn-ı dar'a çekilen perdeye ve harem-i has önlerinde ve çadırlarda sokak tabir olunan perdeye” verilen addır (Mütercim Âsım Efendi, 2009, s. 666). Ahmedî, Emir Süleyman için yazdığı methiyesinde nergis çiçeğinin şeklen durumunu hüsn-i ta'lil yoluyla memduhunun haremde cariye olduğu için başına taç takılmasına bağlar.

Ahmedî, yine aynı memduhu için yazdığı terki-i bendinin bir beytinde de nergisin hareme cariye olması hayalinden yararlanır; fakat burada fark güneşin onu büyütüp eğitimden geçirerek sultan yapmasındadır:

Nergis kenîzek oldu serâ-perdeñde meger

Kim mihr terbiyet-ile anı tâc-ver kılur

Ahmedî (Akdoğan, (t.y.), s. 199)

“Nergis, otağına cariye oldu; meğer güneş onu eğiterek sultan kılar.”

Erken Osmanlı dönemi şairi olan Ahmedî, bir dönem Emir Süleyman ile Edirne sarayında bulunmuştur (Şentürk ve Kartal, 2019, s.193). Harem hayatının Osmanlı sarayında kuruluşun itibaren mevcut olduğu bilinmekle birlikte harem Fatih Sultan Mehmet zamanında teşkilatlandırılmıştır. Bu nedenle İstanbul'un fethinden önceki Edirne sarayının haremiyle ilgili elde pek bilgi bulunmamakta; XVI. yüzyılın ikinci yarısından itibaren saray haremiyle ilgili bilgiler kısmen çoğalmakta ve saraydaki hayata ilişkin bazı ayrıntılara rastlanmaktadır (İpşirli, 1997, s. 135). Ahmedî'nin yaşadığı dönemde her ne kadar saray hayatı ve cariyelere dair yeterli bilgi bulunmasa da beyitte güneşin bir cariye olan nergisi eğittiğinden bahsedilmesi kayda değerdir.

Tâcizâde Cafer Çelebi de Şehzade Ahmed'i övdüğü kasidesinde nergisi altın ve süsle bezenmiş bir cariyeye teşbih eder:

Bir kenîzekdür ayağ üstine karşında turur

Eyleyüp kendüzini pür-zer ü zîver nergis

Cafer Çelebi (Erünsal, 2018, s. 272)

“Nergis, kendisini altın ve süsle bezeyerek karşında ayakta duran bir cariyedir.”

Şair nergisin beyaz ve sarı renkteki taç yaprakları ile altın ve süs arasında benzerlik ilgisi kurarak çiçeğin bu hâliyle doğal görüntüsünü şehzadeye hizmet etmek üzere ayakta bekleyen bir cariye olarak hayal eder.

Mesîhî, Nişancı Bey övgüsünü içeren kasidesinde hüsn-i ta'lil yoluyla jalenin açılmamış goncaları memduhuna cariye etmek için yakalarına gümüş düğmeler dizdiğini söyler. Böylece beyitte goncalar yakalarına jaleden gümüş düğmeler takmış cariyelere teşbih edilir:

Kenîzek itmeg için saña bîkr-i goncaları

Yağalarına gümüş tüğmeler dizer jâle

Mesîhî (Mengi, 1995, s. 37)

“Jale, açılmamış goncaları sana cariye yapmak için yakalarına gümüş düğmeler dizer.”

Bursalı Rahmî ise nevrûziyyesinde gül bahçesinin memduhuna “Gülbahar” adlı bir cariye olduğunu söyler:

Gül-bahâr adı kenîzek saña şâhâ gülşen

Zeyn ider bâğuñı bir çâker-i ahkar nevrûz

Rahmî (Erdoğan, 2017, s.70)

“Ey şah, gül bahçesi sana adı ‘Gülbahar’ [olan bir] cariye, nevrüz bağını süsleyen hakir bir kuldur.”

Sehî Bey, Defterdar İskender Çelebi'nin de övgüsünü içeren gül kasidesinde gül bahçesinin nigâristân-ı Çin'e döndüğünü ve burada gülün “Gülnar” isimli bir cariye olduğunu dile getirir:

Çîn nigâristânına döndi şanasın gülsitân

Kim kenîzekdür içinde ismile gül-nâr gül

Sehî Bey (Yekbaş, 2010, s. 134)

“Gül bahçesi sanki Çin nigâristânına dönmüştür ki gül onun içindeki ‘Gülnar’ isimli cariyedir.”

Nigâristan, “resim ve heykellerin bulunduğu yer” anlamının yanında Çinli nakkaş ve ressam Mânî'nin ünlü resim mecmuasının adıdır (Pala, 2009, s. 359). Şair beyitte bahar mevsiminde çiçeklerin açmasıyla bahçenin türlü renklerle donanmasını Nigâristan teşbihi ve telmihiyle ifade ederken gülü de “Gül-nâr” isimli bir cariyeye benzeter.

Lâmi'î Çelebi, Sultan Süleyman'ın övgüsünde yine gül bahçesi tasvirinden yararlanır; fakat burada akarsu yasemin göğüslü bir cariye teşbihiyle yer alır:

Gülşenünde bir semenber câriye âb-ı revân
Dergehünde bir güneş tal'atlu hizmet-kâr gül
Lâmi'î Çelebi (Burmaoğlu, 1983, s. 122)

“Gül bahçende akarsu yasemin göğüslü bir cariyeye, dergâhında gül, güneş yüzlü hizmetkârdır.”

Beyitte akarsu renk bakımından göğsü yasemin gibi beyaz olan bir cariyeye benzetilmiştir. Şair beytinde cariyeyi akarsuya teşbih ederken Arapça “cârî” kelimesinin “akmak” manasına da işaret edecek şekilde bir ilgi kurar.

Gelibolulu Âlî, Sultan III. Mehmed'in tahta çıkışı münasebetiyle yazdığı cülûsiyyesinde Valide Sultan'ı överken onun harem halkını da söz konusu eder. Âlî'ye göre Valide Sultan'ın meclisindeki “el değmemiş cariyeler” âdeta hurilerdir ve bu hâliyle meclis, cennetin gül bahçesini kıskandıracak niteliktedir. Gül bahçesi, sultanın “Gülizar” adlı hizmetçisi/ beslemesi, akarsu ise onun hizmetinde bir cariyedir:

Bezm-i hâşuñdaki düşîze cevârî havrâ
Meclisüñ oldı hâsed-kerde-i gülzâr-ı cinân

Gül-‘izâr adlu perestâruñ olupdur gülşen
Şanki bir câriyedür hizmetüñe âb-ı revan
Gelibolulu Âlî (Aksoyak, 2018, s. 193)

“Meclisindeki el değmemiş cariyeler huriler[dir]. Meclisin [bu hâliyle] cennetin gül bahçesini kıskandırır. Sanki gül bahçesi senin “Gülizar” adlı hizmetçin, akarsu hizmetinde bir cariyedir.”

Osman Nevres, Abdülmecid Han'ı övdüğü kasidesinde benzer bir ilgiden yararlanır:

Sâye-i himmetine şifte zıll-i Tûbâ
Çeşme-i re'fetine câriye mâ-i Kevşer
Osman Nevres (Kaya, 2017a, s. 326)

“Himmetinin gölgesine Tûbâ ağacının gölgesi düşkün, merhametinin çeşmesine Kevser suyu cariyeye[dir].”

Şaire göre, cenneti gölgelediğine inanılan Tûbâ ağacı padişahın himmetinin gölgesine tutkun; cennette bulunan Kevser suyu ise onun merhametinin çeşmesinin cariyesidir. “Cârî” kelimesinin “akmak” anlamı da dikkate alındığında beyitte mübalağa yoluyla Kevser suyunun bile padişahın merhametinin çeşmesine aktığı söylenmektedir. Aynı şair Yusuf Kâmil Paşa'yı övdüğü kasidesinde de cömertlik Kevser'inin onun aciz bir cariyesi olmaya susadığını dile getirerek yine Kevser suyu ile cariyeye arasında benzerlik ilgisi kurar:

Sen ol zülâl-i mürüvvet değil misin ki seniñ
Kemîne câriyeñ olmağa teşne Kevşer-i cûd
Osman Nevres (Kaya, 2017a, s. 334)

“Sen o mertliğin/ iyilikseverliğin tatlı suyu değil misin ki cömertlik Kevser'i senin aciz cariyen olmaya susamıştır.”

Osman Nevres, Bağdad Valisi Ali Rıza Paşa için yazdığı methiyesinde ise Ceyhun ve Nil nehirlerinin Paşa'nın lütuf ve keremine iki cariyeye olduğunu ifade eder:

Luţf u cûduña iki câriye Ceyhûn ile Nîl
Başt u kabzîña iki bende vücûd ile ‘adem

Osman Nevres (Kaya, 2017a, s. 362)

“Ceyhun ve Nil lütuf ve cömertliğine iki cariyeye, bast u kabzına varlık ve yokluk iki kul[dur].” Şair yine “cârî” kelimesinin “akmak” manasından yararlanmış ve mübalağalı bir şekilde Ceyhun ile Nil nehirlerini memduhunun cariyelerine teşbih etmiştir. Açılma ve sıkılma hallerinin karşılığı olarak kullanılan bast u kabz, tasavvufî açıdan iki haldir. Kabz halindeki kul tutuk ve zihnen kısır bir durumdadır; aklına ve gönlüne bir şey gelmez, bildiklerini unuttur. Bast halinde ise gönlü şen olup zihni açıktır (Uludağ, 2002, s. 68). Osman Nevres memduhunun bast haline varlığın, kabz haline ise yokluğun kul olduğunu söyleyerek övgüsünü yapar.

Şairler hükümdar övgülerinde cariyeyi bağ ve bahçe unsurları yanında gök cisimleriyle de ilişkilendirerek söz konusu etmişlerdir. Bu ilgiyi kurmalarında yine cariyelere ay, güneş ve kimi yıldızların isimlerinin verilmesinin etkisi olduğu düşünülebilir. Ahmedî, Sultan Murad’ın övgüsünün yer aldığı gazelinde Zühre yıldızının cariyeye olmak için ona kendisini bağışladığını şöyle dile getirir:

Olmahlığa kenîz serâ-perdesinde anuñ
Kendüzin aña zühre-i zâhir bağışlaya

Ahmedî (Akdoğan, (t.y.), s. 550)

“Onun otağında/ harem perdesinde cariyeye olmak için (gökyüzünde) görünen zühre kendisini ona bağışlar.”

Divan şiirinde zühre, feleğin sazendesi olarak bilinir. Efsaneye göre İranlı, çok şuh ve güzel bir kadinken Harut ile Marut adlı meleklerden göğe yükselmenin yolunu öğrenip oraya çıkmıştır (Pala, 2009, s. 494). Zührenin edebiyatta güzel bir kadın olarak anılması ve göğün çalgıcısı olarak hayal edilmesinin şair için ideal bir cariyeye teşbihi oluşturduğu söylenebilir. Bu bağlamda beyitte zührenin memduhunun cariyesi olmak istediği için gökyüzünde görünmesiyle hüsn-i ta‘lil sanatı da yapılmıştır. Şairin Emir Süleyman’ın övgüsünü yaptığı başka bir gazelinde de benzer bir hayalden yararlandığı görülür:

Zühre saña kenîzek ü perde-serâ vü mâh
Cân-ıla ayaguñ tozına oldı müşteri

Ahmedî (Akdoğan, (t.y.), s. 591)

“Zühre sana cariyeye ve çalgıcı ve ay canıyla ayağının tozuna müşteri oldu.”

Beyitte yine Zühre, cariyeye ve çalgıcıya teşbih edilmiş, ayın ise memduhunun ayağının tozuna müşteri olduğu söylenmiştir. Müşteri kelimesi ayrıca aynı adlı yıldızı da hatırlatacak şekilde kullanılmıştır. Cariyelerin yetenekli oldukları konularda eğitilip ilerleme kaydettikleri düşünüldüğünde, şairin zühreyi edebiyattaki kullanımına uygun olarak musiki konusunda ustalaşmış bir cariyeye olarak tasavvur ettiği anlaşılmaktadır.

Tâcîzâde Cafer Çelebi ise kasidesinde güneşi “Hurşid” adlı bir cariyeye benzeterek mübalağa yoluyla memduhunun övgüsünü yapar:

‘Âlem-i hüsni bezerken hüsünüñe hurşid nâm
Bir kenîzüñdür senüñ mihr-i cihân-ârâ yine

Cafer Çelebi (Erünsal, 2018, s. 141)

“Cihanı süsleyen güneş, yine güzellik âlemini bezerken güzelliğine Hurşid adlı bir cariyedir.” Fuzûlî ise Veys Bey’i övdüğü kasidesinde renk bakımından kurduğu ilgiyle akşamın onun emirlerini düzenlemek için Hintli bir cariye, sabahın ise Anadolu’lu bir köle olduğunu dile getirir:

Emr-i ikbâlin müretteb kılmağa olmuş aña
Şâm bir hindî kenîzek subh bir Rûmî gulâm
Fuzûlî (Parlatır, 2012, s. 100)

“Saadetli emirlerini tertip etmek için akşam bir Hintli cariye, sabah bir Anadolu’lu köle olmuş.”

Şair beyitte “ikbâl” kelimesini ihâm-ı tenasüp yoluyla “sarayın haremde padişahın eşi, gözdesi olmaya namzet cariye” (Devellioğlu, 2009, s. 423) anlamını da çağrıştıracak şekilde kullanmıştır.

Sevgili Övgüsünde Cariye

Divan şiirinde aşkın sultanı sevgilidir. Bu bağlamda şairler sevgili ve onun güzelliğine ilişkin övgülerinde, memduh methiyelerinde olduğu gibi doğa ve gökyüzüne ait unsurları sevgilinin cariyesi olarak nitelemişlerdir.

Hem servi kâmetüne senüñ bende kıldı bâd
Hem nergisi gözüñe kenîzek düzetti bâğ
Ahmedî (Akdoğan, (t.y.), s. 417)

“Hem rüzgâr serviyi senin boyuna köle etti. Hem bağ nergisi gözüne cariye kıldı.”

Divan şiirinde sevgilinin boyu serviyile gözü ise nergisle benzerlik ilgisi içinde yer alır. Beyitte Ahmedî sevgilinin boyuna servinin kul, gözüne ise nergisin cariye olduğunu söyleyerek sevgilinin boyunu serviden gözünü ise nergisten üstün tutar. Aynı şair sevgilinin saçının övgüsünde de benzer bir anlayışla beytini kurar:

Zülfine diler bende ola ‘anber ü reyhân
Nîte ki kenîz-ekdür aña nergis ü nesrîn
Ahmedî (Akdoğan, (t.y.), s. 490)

“Amber ve reyhan saçına köle olmayı diler ki ona nergis ve yaban gülü cariyedir.”

Divan şiirinde sevgilinin saçı güzel kokusu ve rengi nedeniyle misk, amber kokularının yanında sümbül, reyhan gibi çiçeklere sıklıkla teşbih edilir. Beyitte Ahmedî amber ve reyhanın sevgilinin saçına kul olmayı istediğini söylerken nergis ve yaban gülünün onun cariyesi yani hizmetinde olduğunu dile getirir. Böylece mübalağa yoluyla sevgilinin çiçeklerden üstünlüğünü vurgular. Ahmedî aşağıdaki beytinde de aynı ilgiden yararlanır; fakat bu defa sevgilinin saçına cariye olan çiçek menekşedir:

Kenîzek oldu zülfüne benefşe
Gözüne nergis ü yüzüne nesrîn
Ahmedî (Akdoğan, (t.y.), s. 507)

“Saçına menekşe, gözüne nergis ve yüzüne yaban gülü cariye oldu.”

Güneşin sevgiliye cariyeye olması hayaline ise Muhyî'nin aşağıdaki beytinde şöyle rastlanır:

Göster yüzün ki alnuña bedr ay gulâm ola
Gün haddüñe kenîzek-i hurşid-nâm ola
Muhyî (Arslan, 2020, s. 572)

“Yüzünü göster ki alınına dolunay kul ola. Güneş, yanağına Hurşid adlı cariyeye ola.”

Beyitte sevgilinin alnı parlaklığı yönüyle dolunaydan, yanağı ise güneşten üstün tutulmuştur. Beyânî ünlü aşk kahramanlarını söz konusu ettiği beytinde Ferhat'ı ve Mecnun'u aşk padişahının kulları, Leyla'yı cariyesi, Şirin'i ise dadısı olarak hayal eder:

Dediler Ferhâd u Kays'a şâh-ı 'aşkuñ çâkeri
Leylî'ye biz de kenîzek Şîrîn'e dâdı derüz
Beyânî (Başpınar, (t.y.), s. 289)

“Ferhat ve Kays (Mecnun)'a aşk şahının kulu dediler. Biz de Leyla'ya cariyeye, Şirin'e dadı deriz.”

Türlü Hizmetleriyle Cariye

Cariyelerin köle pazarlarından alınıp ev ve konak hayatının bir parçası olarak türlü hizmetlerde bulunmaları beyitlerde farklı ilgilerle söz konusu edilmiştir. Gelibolulu Âlî, aşağıdaki beytinde saba rüzgârını kapalı istiare yoluyla köle tüccarına, gülü ise pazarda satılan bir cariyeye teşbih ederek cariyelerin alınıp satılmasına telmihte bulunur:

Cûybâr üzre şabâ lâleler evrâkı şayup
Şatdı gül câriyesin şarsara pulluğ pulluğ
Gelibolulu Âlî (Aksoyak, 2018, s. 829)

“Saba, akarsu üzerinde lalelerin yapraklarını sayıp gül cariyesini sarsara pul pul sattı.”

Saba ılık ve hafif esen, sarsar ise şiddetli esen rüzgârdır. Beyitte gülün sarsara satılması, havaların soğuyup kış mevsiminin gelmesine işarettir. Aşağıdaki beyitte ise cariyelerin satın alınması Divan şiirinin temel konularından aşkla ilişkilendirilmiştir:

Biñ naqd-i niyâz ile döküp dirhem-i eşki
Bir câriye-i sîm-beden dil-ber alırsın
Lazikîzâde Feyzullah Nafiz (Demir, 2017, s. 403)

“Bin yalvarma akçesiyle gözyaşı paralarını döküp bir gümüş bedenli güzel cariyeye alırsın.”

Beyitte âşğın yalvarıp yakarmaları akçeye, gözyaşları gümüş paraya teşbih edilmiş; renk bakımından kurulan ilgiyle bunların karşılığında gümüş bedenli bir cariyeye satın alınabileceği söylenmiştir. Hasan Ziyâ'î ise aşkı bir pazar olarak nitelendirdiği beytinde ahını kula gözyaşlarını ise cariyeye teşbih eder:

Kul mıdur âh-ı sîne gözüm yaşı câriye
Bâzâr-ı 'aşkda gel e gör hâce-i gamı
Hasan Ziyâ'î (Gürgendereli, 2017, (s. y.))

“Aşk pazarında gam hocasını gel gör ki sine ahı kul, gözüm yaşı cariye midir?”

Beyitte köle pazarlarından hareketle şair aşk pazarında ahının kul, gözyaşının ise cariye olarak satılığa çıktığına işaret etmektedir. Hasan Ziyâ’î gözyaşını cariyeye benzetirken “cârî” kelimesinin “akmak” anlamından da yararlanmıştır.

Cariyelerin köle pazarlarında alınıp satılmasıyla birlikte onların hizmetlerine ilişkin beyitler de toplumsal hayattan sahneler sunmaları açısından dikkate değerdir. Örneğin Mesîhî gülü bir geline benzettiği beytinde, hava kabarcıkları oluşturarak akan ırmağı başı üstünde leğen taşıyan cariyeye teşbih eder:

Gül ‘arûsınuñ öñince yürüyüp cûy-ı habâb

Baş üstünde legence götürür cârîye-vâr

Mesîhî (Mengi, 1995, s. 42)

Leğen, çeyiz eşyaları arasında yer alan kap kacaklardandır. Çamaşır yıkamaya vesaireye mahsus olanından başka el ve yüz yıkamakta kullanılan çeşidine el leğeni adı verilir. Geniş kenarlı büyükçe, çukur ve kapaklı olan el leğenin çeşitli madenlerden hatta gümüş ve altından yapılanları da mevcuttur (Pakalın, 1993a, s. 357- 358). Mesîhî “cârî” kelimesinin akmak anlamından da yararlanarak akarsuyu cariyeyle, hava kabarcıklarını da şekil itibarıyla küçük leğenle ilişkilendirmiştir. Bursalı Rahmî de gülü yeni gelin olarak nitelendirdiği beytinde nergisi onun ardında başının üstünde altın bir leğen taşıyan cariyeye teşbih eder:

Nev-‘arûs-ı gülün ardına düşüp cârîye-vâr

Götürür başınuñ üzre legen-i zer nergis

Rahmî (Erdoğan, 2017, s.75)

“Nergis, gül yeni gelininin ardına düşüp başının üstünde altın leğen taşır.”

Beyitte şair nergisi şekli ve sarı rengi dolayısıyla gelinin arkasında çeyizdeki altın leğeni taşıyan bir cariye olarak hayal etmiştir. Cariyelerin başlarında leğen taşımaları Azmizâde Hâletî’nin müfred beytine de konu olmuştur:

Cümle bânû-yı mu‘azzamları İstanbul’un

Başda şimdi legence götürür cârîye-vâr

Azmizâde Hâletî (Kaya, 2017b, s. 603)

“İstanbul’un bütün ulu/mühim hanımları şimdi cariye gibi başta leğençe götürür.”

Edirneli Nazmî’nin bir beytinde akarsuyun goncanın ayaklarının dibinden akması, cariyelerin hizmetinde oldukları kişinin ayaklarına su döküp yıkamalarından hareketle şöyle hayal edilmiştir:

Gonçe ebkârınun ayagina mâ’-i cârî

Su döker tas habâb-ıla gelüb cârîye-vâr

Edirneli Nazmî (Üst, 2018, s. 97)

“Akarsu, açılmamış goncanın ayağına hava kabarcıkları taşıyla cariye gibi gelip su döker.”

Beyitte hava kabarcıkları tasa, akarsu cariye, gonca ise hizmette bulunan kişiye teşbih edilmiştir.

Nev’î beytinde sultanın etrafında onun eteklerini toplayan cariyeleri gül ve gonca benzetmesiyle söz konusu eder:

Jaleden ter düşmesün diyü götürdi damenin

Ğoncalardur câriye sultan-ı devlet yâr gül

Nev’î (Tulum ve Tanyeri, 1977, s. 99)

“Devletin sultanı [olan] gül sevgili, çiğ tanelerinden ıslanmasın diye cariyeye goncalar eteğini topladı.”

Aynı şair sûriyyesinde sünnet düğünü için yapılan kına gecesinde kadınların ellerinde mum taşımalarına telmihte bulunurken ayı, elinde mum tutan cariyeye teşbih eder:

Hınna gicesi şem‘ tutup câriye-i mâh

Ûs-ı felek içre şafağı kıldı müheyyâ

Nev’î (Tulum ve Tanyeri, 1977, s. 15)

“Kına gecesini ay cariyesi mum tutup felek taşı içinde şafağı hazırladı.”

Cariye Divan şiirinde yukarıda belirtilen yaygın kullanımları dışında farklı ilgilerle de beytlere konu olmuştur. Örneğin Beyânî, meyhanede kadehe rağbetin çok olmasını üzüm kızının onun hizmetinde bir cariyeye olmasına bağlar:

Duhter-i rez hıdmetinde bir kenîzek olmasa

Kimse rağbet eylemezdi sâkiyâ peymâneye

Beyânî (Başpınar, (t.y.), s. 509)

“Ey saki, asma/ üzüm kızını hizmetinde bir cariyeye olmasa kimse kadehe rağbet etmezdi.”

Meyhanede sürekli kadehin istenmesinin sebebi içindeki şaraptan ötürüdür. Şair beyitte “duhter-i rez” tamlamasıyla şarabı kadehin hizmetindeki bir cariyeye kıza teşbih eder.

Cariyelerin Ölümü Üzerine Düşürülen Tarihler

İncelenen divanlarda şairlerin gerek kendi gerekse devlet büyüklerinin cariyelerinin ölümü üzerine düşürdükleri tarih manzumeleri de tespit edilmiştir². Burada Leyla Hanım’ın Divanı’nda annesi Hatice Hanım’ın veba nedeniyle ölen Seyyâre adlı cariyesi hakkında söylediği tarih manzumesi örnek olarak verilmiştir:

Tarih-i Rihlet-i Cârîye Seyyâre

Bî-vefâdır dehr-i dâna aldanup umma vefâ

Dem-be-dem şerbet yerine şundığı zehr ü belâ

“Alçak dünya vefasızdır, aldanıp vefa umma. Daima şerbet yerine sunduğu zehir ve bela[dır].”

Hüzn ü fûrkatde kodı şimdi Hâdîce Hanım'ı

Bir perestârı idüp ‘azm-i reh-i dâr-ı beka

² Örneğin Leyla Hanım’ın divanında kendi cariyesinin ölümü üzerine düşürdüğü bir tarih kıt’ası (Arslan, 2003, s. 219) bulunurken, Lebîb divanında devlet büyüklerinin cariyelerinin ölümü üzerine düşürülen tarih manzumesinin bir örneğine (Kurtoğlu, 2017, s. 224) rastlanmıştır.

“Bir beslemeyi ahiret yoluna gönderip şimdi Hatice Hanım’ı hüzün ve ayrılıkta bıraktı.”

Vâlidem anı çerâğ itmek ümîdindeydi âh

"İrci'î" emrini gûş itdikde bulmadı rehâ

“Validem onu evlendirmek ümidindeydi ah! ‘Geri dön’ emrini duyunca kurtulamadı.”

Gitdi ‘uqbâyâ cihândan toymadı dünyâyâ hiç

Çâre ne firdevsi mesken eyleye Bârî aña

“Dünyaya hiç doymadan ebediyete gitti. Çare yok, Allah ona cenneti mesken etsin.”

Söyledim Leylâ kemâl-i hüzn ile târîhîni

“Genc iken Seyyâre'ye kıydı bu dem tîr-i vebâ”

Leyla Hanım (Arslan, 2003, s. 226)

“Leyla, büyük üzüntüyle tarihini söyledim. Veba oku bu zamanda genç iken Seyyare’ye kıydı.”

Leyla Hanım’ın beyitlerinde cariyeye ilişkin “çerağ etme” tabiriyle karşılaşılmaktadır. “Çerağ olmak” ev bark verilip evlendirilip çıkarılan cariyeler hakkında kullanılan bir ifadedir (Pakalın, 1993b, s. 352). Şairin annesinin, cariyesini küçük yaşta alıp büyüttüğü ve evlendirip azat etmeyi umduğu anlaşılmaktadır. Alıntılanan beyitler -Divan şiirinin sembolik dünyasında türlü benzetme ve hayallerle söz konusu edilen cariyeye tipinin uzağında- ailenin bir ferdi olarak görülen cariyenin kaybı üzerine duyulan samimi acı ve üzüntüyü ifade etmeleri yönüyle dikkate değerdir.

SONUÇ

Osmanlı toplum hayatında görülen tiplerden olan cariyeye, Divan şiirinin benzetme ve hayal dünyasında daha çok memduh ve sevgili övgüsünde onlara hizmet etmekle ilişkili olarak söz konusu edilmiştir. Cariyelere çiçek adlarının verilmesinden hareketle şairler türlü çiçekleri övülen şahsa veya sevgiliye hizmet etmek için hazır bekleyen cariyelere teşbih etmişlerdir. “Nergis, gonca, gül, nesrin, menekşe” beyitlerde cariyeye benzetilerek adları anılan çiçeklerdir. Çiçekler dışında cariyeye aynı ilgi içinde yer verilen doğa unsurları “gülşen” ve “akarsu”dur. Şairler “akarsu” benzetmesinde Arapça “cârî” kelimesinin “akmak” anlamına gelmesinden de yararlanmışlardır. Memduhun övgüsü münasebetiyle mübalağa yoluyla “Kevser suyu”, “Ceyhun” ve “Nil” nehirleri de övülen şahsın hizmetindeki cariyeler olarak hayal edilmiştir.

İncelenen beyitlerde gökyüzü unsurlarının da cariyeye benzetmesiyle yer aldığı tespit edilmiştir. Bu ilginin kurulmasında yine cariyelere ay, güneş ve kimi yıldızların adlarının verilmesinin etkili olduğu düşünülebilir. Bu bağlamda zühre, Divan şiirinde güzelliği ve feleğin sazdesesi olarak anılması nedeniyle şairler için ideal bir teşbih unsuru olmuştur.

Şairler, cariyelerin satın alınmaları, ev ve konaklarda türlü hizmetlerde çalıştırılmalarını yine şiirin sembolik dili ve dünyasına uygun şekilde konu etmişlerdir. Beyitlerde cariyelerin başları üstüne leğençe taşımaları, hizmetinde buldukları kişinin ayaklarına su döküp yıkamaları, eteklerini toplamaları, kına gecesinde ellerinde mum tutmaları gibi yer alan ayrıntılar toplumsal hayattan sahneler sunmaları açısından da dikkate değerdir.

KAYNAKLAR

Akdoğan, Y. (t.y.). *Ahmedî divanı*. Erişim tarihi: 13.09.2024, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10591,ahmedidivaniyasarakdoganpdf.pdf?0>

Akgündüz, Ahmed (2000). *İslâm hukukunda kölelik- câriyelik müessesesi ve Osmanlı'da harem*. İstanbul: Osmanlı Araştırmaları Vakfı.

Aksoyak, İ. H. (2018). *Gelibolulu Mustafa Âlî dîvânı*. Erişim tarihi: 02.10.2024, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/58695,gelibolulu-mustafa-ali-divanipdf.pdf?0>

- Arslan, M. (2003). *Leylâ Hanım Divanı*. İstanbul: Kitabevi.
- Arslan, M. (2020). *Muhyî dîvânı*. Erişim tarihi: 03.10.2024, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/78626,muhyi-divanipdf.pdf?0>
- Başpınar, F. (t.y.). *Beyânî dîvân İnceleme- metin (A-B)*. Erişim tarihi: 13.09.2024, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10598,beyani-apdf.pdf?0>
- Burmaoğlu, H. B. (1983). *Lâmi'î Çelebi dîvânı hayatı, edebî kişiliği, eserleri ve Dîvânı'nın tenkidli metni* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Çeltik, H. (2017). *Ahmed-i Rıdvan divanı*. Erişim tarihi: 13.09.2024, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55738,ahmed-i-ridvan-divanipdf.pdf?0>
- Demir, H. (2017). *Lâzikîzâde Feyzullah Nâfiz ve Dîvânı (İnceleme-Metin)*. Erişim tarihi: 13.09.2024, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/54126,53959lazikizade-feyzullah-nafizdivanpdf.pdf?0>
- Devellioğlu, F. (2009). *Osmanlıca – Türkçe ansiklopedik lûgat*. Ankara: Aydın Kitabevi.
- Engin, N. (2002). Osmanlılarda kölelik. *DİA* (C. 26, s. 246- 248). İstanbul: TDV Yayınları.
- Erdoğan, M. (2017). *Bursalı Rahmî dîvânı*. Erişim tarihi: 14.09.2024, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55910,bursali-rahmi-divanipdf.pdf?0>
- Erünsal, İ. E. (2018). *Tâcî-zâde Ca'fer Çelebi dîvânı*. Erişim tarihi: 02.10.2024, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59332,taci-zade-cafer-celebi-divanipdf.pdf?0>
- Gürgendereli, M. (2017). *Mostarlı Hasan Ziyâ'î dîvânı*. Erişim tarihi: 02.10.2024, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56211,mostarli-hasan-ziyai-divanipdf.pdf?0>
- İpşirli, M. (1997). Osmanlı Devleti'nde harem. *DİA* (C. 16, s. 135-138). İstanbul: TDV Yayınları.
- Kaplan, M. (2008). *Hayriyye-i Nâbî*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- Kaya, B. A. (2017a). *Osman Nevres dîvânı*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Kaya, B. A. (2017b). *Azmizâde Hâletî dîvânı*. Erişim tarihi: 02.10.2024, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56159,azmizade-haleti-divanipdf.pdf?0>
- Koçu, R. E. (1963). Cârîye. *İstanbul Ansiklopedisi* (C. VI, s. 3382- 3386). İstanbul: Reşad Ekrem Koçu ve Mehmed Ali Akbay İstanbul Ansiklopedisi ve Neşriyat Kollektif Şirketi.
- Kurtoğlu, O. (2017). *Diyarbakırlı Lebîb dîvânı (İnceleme- Tenkitli Metin- Sözlük)*. Erişim tarihi: 13.09.2024, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55756,lebib-divanipdf.pdf?0>
- Mengi, M. (1995). *Mesîhî dîvânı*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Mütercim Âsım Efendi (2009). *Burhân-ı Katı*. (Haz. M. Öztürk ve D. Örs). İstanbul: TDK Yayınları.
- Pakalın, M. Z. (1993a). *Osmanlı tarih deyimleri ve terimleri sözlüğü I*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Pakalın, M. Z. (1993b). *Osmanlı tarih deyimleri ve terimleri sözlüğü II*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Pala, İ. (2009). *Ansiklopedik Divân şiiri sözlüğü*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Parlatır, İ. (2012). *Fuzulî Türkçe divan*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Redhouse, J. W. (2016). *Müntahabât-ı Lügât-i Osmâniyye*. (Haz. R. Toparlı, B. Eyövge Yılmaz ve Y. Yılmaz). Ankara: TDK Yayınları.
- Şentürk, A. A. ve Kartal, A. (2019). *Eski Türk edebiyatı tarihi*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Şemseddin Sami (2023). *Kamus-ı Türkî*. (Haz. P. Yavuzarslan). Ankara: TDK Yayınları.
- Yekbaş, H. (2010). *Sehî Bey dîvânı*. İstanbul: Kitabevi.

Tanıdır Alıcı, G. (2011). *Lutfiyye-i Vehbî Çeviri yazı- Günümüz Türkçesi- Tıpkıbasım*. Kahramanmaraş: Ukde Yayınları.

Tulum, M. ve Tanyeri, M. A. (1977). *Nev'î divan*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Uludağ, S. (2002). *Tasavvuf terimleri sözlüğü*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

Üst, S. (2017). *Edirneli Nazmî Dîvânı*. Erişim tarihi: 02.10.2024, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/57766,edirneli-nazmi-divanipdf.pdf?0>

Zilfi, M. C. (2010). *Osmanlı İmparatorluğu'nda kölelik ve kadınlar (1700- 1840)*. (Çev. E. Kılıç). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

OSMANLI ZİHNİYETİNDE İSTANBUL HANIMLARI

Doç. Dr. Bilge KARGA GÖLLÜ

Çukurova Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
0000-0002-6786-3842

ÖZET

Türk destanlarında erkeğin yanı başında olan ve at binip kılıç kuşanan kadın, İslamiyet'in kabulüyle birlikte gelişen divan edebiyatı ürünlerinde eski vasıflarını kaybeder. "Kadın olmak" zorlu süreçler ve olumsuzlukları beraberinde getirir. Sevgili, güzelliğiyle benzersiz olmasına rağmen kötü imajlarla âşığın karşısında yer alır. Şairlerin dilinde çeşitli hayallerle tasvir edilen kadın güzelliği büyüleyicidir; ancak satır aralarında kadınlar hakkında dile getirilenler kendisinden beklenen davranış ve tutumlar bağlamında katı kurallarla sınırlandırılır.

Gelenek çerçevesinde kadına dair oluşan menfi algı, benzetme dünyası ile kadınların güzelliği, vefasızlığı, giyim-kuşama, kabul gören/görmeyen davranışları, kadın şairler vb. çeşitli araştırmalara konu olur. Bu çalışmada ise Osmanlı İmparatorluğu'nun başkenti olması, tarihi ve coğrafi yapısı, pek çok medeniyete ev sahipliği yapması gibi nedenlerle İstanbul'u konu edinen şehrengizler/shengiz geleneğine dayanan eserlerdeki kadınlar üzerinde durulacaktır. Azî'nin (öl. 1585) *İstanbul Şehrengizi*, münazara ve şehrengiz arasında konumlandırılan Sümbülzâde Vehbî'nin (d. 1718-öl. 1808) *Şevk-engîz'i*, müstehcenliği nedeniyle toplatılıp yakılan Enderunlu Fâzıl'ın (öl. 1810) *Zenannâme*'sinin "Zikr-i Ahvâl-i Zen-i İslambol" bölümü esas alınarak İstanbul kadınlarının beğenilen ve beğenilmeyen yanları (fizikî özellikler, davranışlar vb.) tespit edilecektir. Elde edilen bilgiler kıyaslanarak dönem insanının İstanbul kadınlarında aradığı özellikler ortaya konulup XVI. yüzyıldan XVIII. yüzyıla kadın algısının ne şekilde değiştiği gözlenmiş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Divan Edebiyatı, XVI-XVIII. Yüzyıl, Kadın.

ISTANBUL LADIES IN THE OTTOMAN MENTALITY

ABSTRACT

A woman who is next to a man in Turkish epics, riding a horse and wearing a sword, loses her old qualities in the products of divan literature, which developed with the acceptance of Islam. "Being a woman" brings with it difficult processes and negativities. Although the lover is unique with her beauty, she takes place in front of the lover with bad images. The female beauty depicted in various dreams in the language of poets is fascinating; however, what is said about women between the lines is limited by strict decrees in the context of the behavior and attitudes expected of him.

The negative perception of women formed within the framework of tradition, the world of analogy, the beauty of women, infidelity, clothing, acceptable/unacceptable behavior, female poets, etc. it is the subject of various researches. In this study, women in works based on the şehrengiz/shengiz tradition, which takes Istanbul as a subject for reasons such as its being the capital of the Ottoman Empire, its historical and geographical structure, and its being home to many civilizations, will be focused on. Azî's (d. 1585) *Şehrengiz of Istanbul*, Sümbülzade Vehbî's *Şevk-engiz* which was positioned between münazara and şehrengiz (b. 1718-d. 1808), Enderunlu Fazıl's (d. 1810) *Zenannâme* (section of "Zikr-i Ahval-i Zen-i İslambol") which was rounded up and burned because of its obscenity based on what is said about women in some couplets in the cities of Istanbul, the liked and disliked sides of Istanbul women (physical characteristics, behaviors, etc.) will be identified.

By comparing the information obtained, the characteristics that the period person is looking for in women from Istanbul are revealed from 16th century to 18th century. It will be observed how the perception of women has changed in the century.

Keywords: Divan Literature, 16th-18th. Century, Woman.

GİRİŞ

XIII. yüzyıl ile XIX. yüzyıl arasında yaklaşık altı asır kaleme alınan edebî metinlerde kadın ve kadınlıkla ilgili söylenenler genellikle cinsiyetçi bir yaklaşımla erkeği baş tacı yaparken kadını ötekileştirir. Hâlbuki X-XI. yüzyılda yaşamış olan Oğuz Türklerini, İslam'ın temel inançları ve hayatın içinden olaylarla anlatan *Dede Korkut Hikâyeleri*'nde (Serdar-Işık, 2018) kadın erkek gibi at binip kılıç kuşanır.¹ Erkek, kadında kahramanlık vasıflarını arar. Kadın aşk ve haz duyulan bir kişi olarak metinlerde geçmez. Sadece bir hikâyede kadının kocasına duyduğu aşk ve bağlılık anlatılır. Kimi zaman erkeğinin kurtarıcısı olur, bazen de annelik duygusuyla ele alınır. İslamiyet'ten önce ve göçebelik devrinde alp tipine yaklaşan, yeri geldiğinde düşmanla savaşan kadın, yerleşik medeniyet ile İslami kültür dairesine girildiğinde erkekten daha pasif bir karakterle tarih sahnesine çıkar. Kahramanlık vasıflarını kaybederek arzu konusu olur. Batı medeniyeti tesiri altında ise beşerî haklarını müdafaa eden kadın, tamamen erkekle eşit bir hâle gelir (Kaplan, 1951, s. 99-107).

Kur'ân ve hadislerde kadınların erkeklerden aşağı görülmemesine rağmen İslami dönemle birlikte Türkler arasında neden küçümsendiği, kadınlara toplumsal hayatta eşlik ve annelik dışında niçin faaliyet alanı bırakılmadığı tartışma konusu olur. Günay, bu durumun İslamiyet'in kabulünden sonra dâhil olunan kültür dairesindeki Arap-Fars-Hint geleneklerinden kaynaklandığını belirtir. Hatta olumsuz bakışın daha İslam medeniyetinin ilk eserlerinden olan *Kutadgu Bilig*'de kendini göstermeye başladığını ileri sürer (2000, s. 4-6). Levend maruz kalınan ataerkil aile yapısının, yabancı milletlerle temasın kadının cemiyetteki yerini değiştirdiğini; onu git gide ev içine ve kafes arkasına ittiğini söyler (2015, s. 590). Kadının toplum hayatından tamamen soyutlanmasında İstanbul'un fethinin ardından² Fatih Sultan Mehmet'in Bizans saraylarındaki gibi³ haremlik ve selamlık uygulamasını başlatmasının⁴ da rolü vardır. Türk kadını böylelikle haremın gizliliği içinde hayat geçirmeye başlar. Bu hayat tarzı ve düşünce yapısı kadının çoğunlukla divan edebiyatı geleneği içinde yazılmış edebî ürünlere kötü imajlarla yansımına neden olur (akt. Çetinkaya, 2008, s. 281-282).

¹ Anadolu masallarında kendi ayakları üzerinde duran, zorluklarla mücadele eden kadınlar için bk.: Şimşek, E. (2017). Türk Masallarından Hareketle Kadında Aranan Özellikler ve Bunların Sosyo-Kültürel Açından Değerlendirilmesi. *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatında "Kadın" Sempozyumu [4-6 Mayıs 2017, Amasya, s. 867-881]. Bildiriler Kitabı*. Amasya: KIBATEK Yay.

² Kadının toplumsal hayattan silinmesinde Osmanlı'nın Bizans saltanatıyla temasının etkili olduğuyla ilgili bk.: Levend, A. S. (2015). *Divan edebiyatı kelimeler ve remizler mazmunlar ve meşhumlar*. İstanbul: Dergâh Yay., s. 590.

³ Bizans saraylarındaki haremlik-selamlık anlayışıyla ilgili bk.: Sonkur, G. (2023). Bizans kültürü 829-1204. *Kültür Araştırmaları Dergisi*, 16, 343-354. Haremlik-selamlık usulünün farklı etkenlerle birlikte hadis ve sahabe itikadından kaynaklandığıyla ilgili bk.: Özaydın, A. & Bozkurt, N. (1997). İslam devletlerinde harem. *İslâm Ansiklopedisi* [C. 16, s. 133-135]. İstanbul: TDV.

⁴ Harem hayatının tam anlamıyla ne zaman başladığı bilinmese de Harem-i Hümayun'un II. Mehmed döneminde kurumsallaştığı, Kanuni döneminde ise gittikçe büyüdüğü bilinir. bk.: Özcan Demir, N. (2003). Osmanlı Devleti'nde harem kurumu. *Sosyoloji Konferansları*, 28, 77-87.

Divan şiirinde sevgili tek tiptir⁵ ve güzellik unsurları (göz, saç vb.) yüce hayallerle türlü benzetmelere konu olur.⁶ Gelenek kapsamındaki edebî eserlerde canını sevgili yolunda feda etmeye hazır bir âşık ve zalim sevgili vardır. Sevgili rakibe meylederken âşığın hâminden anlamaz. Çaresizliğine ve dertlerine rağmen âşık, vuslat yolunda çekilen çilenin bitmesini istemez. Bu edebî metinlerin asırlar içinde kadının değerini ortaya koymadaki rolünü Levend şöyle ifade eder: “Hiçbir vesika, kadının bu hakir mevkiini, edebî vesikalar kadar ifade ve tespit edemez”⁷ (2015, s. 590). Divan, mesnevi ve pendnameler başta olmak üzere pek çok eserde kadın ahmak, akli kısa (nâkısü'l-'akl), evde oturmaya mahkûm, fettan, güvenilirmez, hain, hilekâr, kurnaz, süslenmeye düşkün, şeytan, vefasız, yalancı, vb. vasıflarla anılır.⁸ Diğer İslam topluluklarındaki gibi namus, iffet gibi değerler kadının sosyal hayattan kopmasına yol açar. Erkeklerden uzak ve genellikle ev içinde zaman geçiren kadınlar sosyal hayatta kendilerine yer bulamaz. Enderunlu Vâsıf'ın *Dîvân*'ında bir annenin kızına öğütlerini içeren muhammesinin tekrar eden mısraı “Olma sokak süpürgesi kadın kadıncık ol” şeklindedir. Şairler yüzüne güneş değmemiş kadını namuslu addederler. Ortaçağ Türk-İslam dünyası, kadın ve kadın sevgisini edebî alanda anlatmayı küçümser, sevgide vefasız olduklarından kadınlar aşkla sevlmeye layık görülmezler. Bir kadına âşık olmak yerine genç erkek güzellere gönül vermeyi tercih eden divan şairleri de vardır. Hayretî, Gelibolulu Âlî, Sümbülzâde Vehbî ve Sun'î bu şairlerdendir. Nedim bir rubaisinde kadına ilgi duyan kimsenin kalmadığını, yeni mazmunların bakire kıza benzediği için kullanılmadığını söyler (Çetinkaya, 2008, s. 282-327).

Osmanlı'nın klasik öncesi döneminde kaleme alınan mesnevilerinde âşık ve maşuk bir araya gelir, sevişir. Şair, gerdek gecesinde yaşananları ayrıntılarıyla anlatır. Ancak estetik kaygıyı ön planda tutarak örtme çabasıyla en müstehcen anları benzetmeliklerin arkasına gizler. Bu dönemde yazılan mesnevileri “ahlâkî kabuller doğrultusunda yazılmış eserler olarak da değerlendirmek mümkündür”. Metinlerde az da olsa kadının kadın gibi davrandığı kısımlara rastlanır (Kutlar, 2002, s. 108). Züleyhâ geleneğe kafa tutan tarafıyla (Akpınar, 2017, s. 34), Şîrîn ve Leylâ aşkları için mücadele etme özellikleriyle genel kabulün dışında hareket ederler (Ayan Nizam, 2017, s. 183). Kadının adına yer verilen⁹ aşk mesnevilerinde sevgili vefalı, âşığa sadık, ona kavuşmak için zorluklarla savaşan bir portre çizer. O güzel, iyi kalpli, kurnaz ve zeki, yetenekli, namuslu, kötülüklerle başa çıkan kurnaca bir kadındır. Ancak bir anlamda yine erkeğin hizmetindedir ve toplumsal alanda güç göstermek için kıyafet¹⁰ değiştirmek zorundadır (Tezcan, 2012, s. 108).

⁵ Cinsiyetten çok rollerin ön plana çıktığı, sevgiliyle ilgili ortak bir fiziki portrenin olduğu ve sevgili için tercih edilen adlandırmaların hem erkek hem kadın için kullanılabildiğiyle ilgili bk.: Batislam, H. D. (2003). Divan şiirinde âşık, sevgili, rakip üçlüsü ve ölüm. *Folklor-Edebiyat*, IX, 187; Bilgin, A. A. & Kılıncı, A. (2022). Mesnevilerde “mahbûb”ün anlam çeşitliliği ve cinsiyeti. *Belleten*, 74, 161-192; Gönel, H. (2010). Divan şiirinde sevgiliye dair. *Turkish Studies*, 5(3), 219.

⁶ Halk şiirinde sevgilinin güzelliği divan şiirinden farklı olarak daha sade ve samimi şekilde dile getirilir. bk.: Kaya, D. (2000). Divan şiiri ve XIX. yüzyıl halk şiirinde güzel tasviri. *Âşık Edebiyatı Araştırmaları*, 243-266.

⁷ Rüyaların esas itibarıyla erkekler tarafından görüldüğü var sayılarak yazılmış tabirnameler olmakla birlikte bu eserlerde erkeğin kadını boşama delillerinin çok azı kadın için delil sayılmaktadır. bk.: Bayraktar, F. S. (2017). Tabirü'l-Menamât'ta kadının toplumsal cinsiyet rolüne bir bakış. *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatında “Kadın” Sempozyumu [4-6 Mayıs 2017, Amasya, s. 197-213]*. Bildiriler Kitabı. Amasya: KIBATEK Yay.

⁸ Divan şiirinde kadının mel'ûne, kaşık düşmanı, hilekâr, güvenilirmez, vefasız, yalancı; erkeğe eziyet eden, şeytanın iplerini tutan, aşkı cehennem azabı olan ve erkekle eşit olmayan kişiler şeklinde tanımlanarak baykuş, akrep gibi hayvanlara benzetildiği ile ilgili bk.: Levend, A. S. (2015). *Divan edebiyatı kelimeler ve remizler mazmunlar ve mefhumlar*. İstanbul: Dergâh Yay., s. 590-599.

⁹ Osmanlı döneminde eve gelen cariyeye, köle veya hizmetçiye eski ismi ne olursa olsun farklı bir ad verilir. Kadınlar için gül, sümbül, nergis, benefşe gibi çiçek adları tercih edilirdi. bk.: Öztoprak, N. (2000). Divan şiirinde Osmanlı geleneğinin izleri. *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, 3, 170.

¹⁰ Divan şiirinde giyim kuşam, takı ve aksesuar kullanımı için bk.: Dikmen, M. & Çetin, K. (2012). Klâsik Türk şiirinde kadın takı ve aksesuarları. *Bilgi*, 61, 71-98; Öztoprak, N. (2010). Divan şiirinde giyim kuşam üzerine bir inceleme. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 4, 103-154.

Osmanlı kadın şairleri çoğunlukla bürokrat ailelerin yazmaya meraklı çocukları; konaklarda büyüyüp özel dersler alan ve imkânlarını yetenekleri için kullanan şanslı kadınlardır. Bu şairler, sayıca az olduklarından¹¹ dayanışma içinde hareket ederek erkek şairler ve seçkinler arasında yer edinmeye çalışırlar. Yazma çabası üstü kapalı da olsa erkek egemen topluma sessiz bir başkaldırıdır. Otoritenin tepkisini çekmeden özde ataerkil söylem çizgisinde kalırlar. Kuralcı bir edebiyat dünyasında kalem oynatan bu kadın şairler, doğaları gereği kendi dillerini mısralarında hissettirseler de eril söyleyişle geleneğin aşk anlayışına, âşık tipine uyarlar (Ertek Morkoç, 2017, s. 3458-3469). Şair Zeynep Hanım, kendisi bir kadın olmasına karşın dünya malına bağlılığı dile getirdiği beyitlerinden birinde kendisine “Erkekçe bu düşkünlükten vazgeç, süsü, ihtişamı terk et” der (Çetinkaya, 2008, s. 303). Leyla Hanım ve Şeref Hanım da klasik şiirin kalıplarından pek kurtulamazken Mihrî Hatun kadın kimliğini¹² onlara göre daha açık şekilde gösterir (Arslan, 2017, s. 131). Şaireler duygularını ancak annelik¹³ ve evlatlarına duydukları sevgi noktasında kadınca dile getirirler. Şairlikleri nedeniyle çeşitli engellerle karşılaşan kadınlar, erkek şairlerin şiirlerine nazire yazdıklarında hoş karşılanmazlar. Burada Necâtî’ye nazire yazan Mihrî Hatun’u hatırlamak gerekir. Hadise karşısında Necâtî kendisine bir kadın tarafından nazire yazılmasını ayıplar (Ertek Morkoç, 2011, s. 227-231). Kadınlara ilişkin yaygınlaşan olumsuz algıya kadın şairler de dizelerinde yer verir. Bu durum kadın şairlerin varlıklarını sürdürübilme çabasıyla açıklanabilir (Tunç, 2017, s. 958).

Divan edebiyatı bağlamında “kadın” üzerine yapılan veya kadına dair bilgi içeren çalışmalar incelendiğinde kadın dili, kadını sembolize eden gök cisimleri, kadın sultanlar, Osmanlı dönemi basınında ve karikatürlerinde kadın, güzellik/çirkinlik vb. unsurları ele alan metin merkezli değerlendirmeler; annelik, kadın şairler, Mevlânâ’nın kadına bakışı, karşılaştırma ve bibliyografya çalışmaları; Farsça şiirlerde sevgili tipi (Adıbeş, 2023; Aka Kıyağa, 2021; Akpınar, 2017; Alp, 2014; Arslan, 2007; Arslan, 2017; Avcı, 2016; Ayan Nizam, 2017; Batislam, 2003; Batislam, 2008; Batislam, 2011; Batislam, 2017; Batislam, 2021; Bayraktar, 2017; Bayram, 2017; Bekiroğlu, 1999; Bilgin ve Kılınç, 2022; Cebeci, 2009; Cunbur, 1966; Cunbur, 2011; Çetinkaya, 2008; Demir, 2017a; Demir, 2017b; Derdiyok, 2017; Dikmen ve Çetin, 2012; Dinçer, 2014; Doğanay, 2003; Durkaya, 2021; Dursun Önen, 2021; Ersöz, 2014; Ertek Morkoç, 2011; Ertek Morkoç, 2017; Gönel, 2010; Gür, 2017; Hakverdioğlu, 2017; İlhan, 2017; İspirli, 2017; Kaçar, 2017; Kalkışım, 2017; Kaplan, 1999; Karaca, 2017; Karga Göllü, 2019; Kartal, 2017; Keleş, 2020; Koç Giannopoulos, 2021; Köksal, 2017; Köksal, 2020; Köksal, 2023; Kurtoğlu, 2017; Kut, 2021; Kutlar, 2002; Kültürel ve Sıbıç, 2021; Öztekin, 2016; Öztoprak, 2010; Özülkü, 2024; Peri, 2017; Sılay, 2010; Şahin, 2020; Taş, 2021; Tezcan, 2012; Toska, 2006; Tökel, 2017; Tunç, 2017; Yıldız, 1987; Yılmaz, 2012; Yılmaz, 2017) gibi çeşitli incelemelerle karşılaşılır. Divan şiirinde kadının konumu ve kadın

¹¹ Yapılan çalışmayla literatürde adları anılmayan Sâfiye Hanım, Râbia Hatun, Râziye Hatun, Fatıma Zehrâ Hanım, Münire Hanım’ın mevcut kadın şairlere eklenmesiyle şaire sayısının 50’den 55’e çıkarıldığı çalışma için bk.: Köksal, M. F. [2017]. Şiir mecmuaları ve cönklerde kadın divan şairleri. *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatında “Kadın” Sempozyumu [4-6 Mayıs 2017, Amasya, s. 629-637]. Bildiriler Kitabı.* Amasya: KIBATEK Yay.

¹² Her şairin yazamadığı ve hüner gösterme gayreti içinde olduğunu gösteren elifnameleri için bk.: Batislam, H. D. (2017). Mihrî Hatun’un Elifnâmeleri. *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatında “Kadın” Sempozyumu [4-6 Mayıs 2017, Amasya, s. 185-196]. Bildiriler Kitabı.* Amasya: KIBATEK Yayınları. Ayrıca şairin biyografisini her yönüyle ortaya koyan Nicholas N. Martinovitch’in Mihrî Hatun ile ilgili çalışmasının tanıtım ve değerlendirmesi için bk.: Gür, N. (2017). Bir Osmanlı Kadın şairinin biyografisini yeniden yazmak: Rus Orientalist Nicholas N. Martinovitch’in Mihrî Hatun çalışması. *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatında “Kadın” Sempozyumu [4-6 Mayıs 2017, Amasya, s. 431-447]. Bildiriler Kitabı.* Amasya: KIBATEK Yay.

¹³ Kadın şairlerin divanlarında ninni örnekleri için bk.: Öztekin, Ö. (2016). Ninniyi divan şairlerinden dinlemek. *folklor/edebiyat*, 22(88), 45-68. Divan şiirinde kadın en fazla doğurganlığıyla geçer. bk.: Karga Göllü, B. (2019). *Divân şiirinde “anne” ve “sütanne” algısı bağlamında bazı değerlendirmeler.* *Disiplinlerarası Kadın Çalışmaları II* [Ed. Oya Işık]. Adana, s. 53-62.

şairler konusunda birçok çalışmaya rastlanırken farklı yüzyıllarda kadın konusunda kaleme alınan metinlerin kıyaslandığı ve ona bakışın yüzyıllar içinde değişimine dair tespitlere yer verilen daha az araştırmanın olduğu görülür. Genellikle kadın üzerine yazılan eserlerin metninin ortaya konulduğu araştırmalarda kadınların özelliklerinden bahsedilmiş, bazı karşılaştırmalar yapılmıştır. Bu çalışmada ise İstanbul'u anlatan şehrengiz/şehrengiz özelliği gösteren eserlerde İstanbul hanımlarının beğenilen ve beğenilmeyen yanları üzerinde durulmuştur. XVI. yüzyıldan XVIII. yüzyıla kadar kaleme alınmış üç eser seçilerek elde edilen veriler, asırlar içinde kadına bakıştaki değişimi göstermesi bakımından önemlidir. Aşağıda esas alınan eserlerdeki kadınların beğenilen ve beğenilmeyen özellikleri beyitler üzerinden örneklendirilmiş, beyitler günümüz Türkçesine çevirisi ile verilmiştir.

Azîzî'nin İstanbul Şehrengizi'nde İstanbul Hanımları

Azîzî'nin (öl. 1585) hayatı ve edebî kişiliğine dair bilgi veren tezkireler onu daha çok şiirdeki başarısı ve kadın düşkünlüğüyle anar. Çağdaşlarının aksine kaleme aldığı şehrengizde erkekleri değil, kadınları konu edinen Azîzî yaşadığı yüzyılda farklılık yaratır. Ancak anlattığı kadınların divan edebiyatı geleneğindeki idealize edilmiş tipler olarak resmedildiği söylenebilir (Çetinkaya, 2014). Azîzî'nin güzelda aradığı özellikler aşağıda beyit örnekleriyle sunulmuştur:

Sevgili güzellik kilisesinin İsa nefeslisidir, onun siyah saçları bu kilisenin buhurumeryem çiçeğidir/tütsüsüdür:

Güzellik deyrinün 'İsî-demidür

Siyeh zülfi bahûr-ı Meryem'idür (Azîzî, b. 80)¹⁴

(Güzellik kilisesinin İsa nefeslisidir; siyah saçı buhurumeryem çiçeğidir.)

Sevgilinin ense saçı âşıkları kendinden geçirir:

Alur dil kişverinden zülfi bâcı

Beni başdan çıkardı ense saçı (Azîzî, b. 68)

(Onun ense saçı beni baştan çıkardı; saçı gönül ülkesinden vergiyi alır.)

Sevgilinin yüzü parlaklığı nedeniyle aya benzer. Kıvrıcık bir saçın yüze düşüşü de ay tutulmasını andırır:

Yüzünde pîçe gördükce hemânâ

Tutuldu sanuram mâh-ı şeb-ârâ (Azîzî, b. 104)

(Yüzünde saç kıvrımı gördükçe geceyi süsleyen ay hemen tutuldu sanırım.)

Teni pamuk gibi nazik ve tazedir. Beyazlığıyla yumurta gibidir:

Birisi Penbe 'Aynı bir semen-ber

Teni mânend-i penbe nâzük ü ter (Azîzî, b. 69)

(Birisi Penbe 'Aynı [isimli güzeldir] bir yasemin göğüslüdür; teni pamuk gibi nazik ve tazedir.)

Nice sevmeyeyin ol şîve-kârı

Teni ak pakçadur yumurda vâri (Azîzî, b. 107)

(O cilveli sevgiliyi nasıl sevmeyeyim? Teni yumurta gibi akça pakçadır.)

Yanağı gelincik çiçeğidir ve kızıoğlankızdır, el değmemiş bir güzeldir:

Saçı dil bâğınun zülf-i nigârı

Gelincik çiçeğidir san 'izârı

Zen-i meşhûredür gerçi o fettân

Dem-i vuslatda ammâ kim kızoglan (Azîzî, b. 73-74)

(Sanki saçı gönül bahçesinin resmedilmiş saçı, yanağı gelincik çiçeğidir; gerçi o fettan meşhur kadındır ama kavuşma anında kızıoğlankızdır.)

¹⁴ Metin alıntılarının yapıldığı kaynak: Çetinkaya, Ü. (2014). Bir kadın şehrengizi: Azîzî'nin İstanbul Şehrengizi. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 54(1), 229-268.

Yanakları lale, ağzı goncadır:

Yanağı lâle-i gül-gûn olupdur

Dehânı gönçe-i mevrûn olupdur (Azîzî, b. 128)

(Yanağı gül renkli lale, ağzı düzgün goncadır.)

Göbeği şarap içilecek bir kâsedir:

Tolular içmege bezm-i safâda

O olupdur ke's-i nâfi câm-ı bâde (Azîzî, b. 76)

(Göbeği eğlence meclisinde şarap içmek için kadeh olmuştur.)

Yüzünün güzelliğiyle/parlaklığıyla meleğe, periye benzer. Ay ve güneş onun kapısının toprağıdır:

Melekdür ol sanem yâhod perîdür

K'anun ay ile gün hâk-i deridür (Azîzî, b. 82)

(O put [gibi olan sevgili] melek veya peridir ki onun ay ile güneş kapısının toprağıdır.)

Cennetteki ahu gözlü güzellere benzer:

N'ola benzetsem anı hûr-ı 'îne

Cemâli ta'n ider huld-ı berîne (Azîzî, b. 85)

(Onu cennetteki ahu gözlü güzellere benzetsem ne olur? Yüz güzelliği cenneti kıskandırır.)

Kadınların en güzelidir ve padişahı kendisine kul eder:

Odur hayl-i zenâna şimdi ser-dâr

Kul olurdu göreydi anı hünkâr (Azîzî, b. 95)

(Kadınlar zümresinin reisi odur; onu padişah görseydi kul olurdu.)

Boynundaki halhalla cennet bahçesindeki kumruya benzer. Kaşları hilal gibidir, alını parlaktır:

Odur bâg-ı cinâna kumrî-i cân

Ki halhâl olmuş ana tavk-ı gerdân (Azîzî, b. 106)

(Cennet bahçesine can kumrusu odur; halhal ona boyun halkası olmuş.)

Cemâli âftâb-ı 'âlem-ârâ

Hilâl-ebrû cebîni mâh-ı garrâ (Azîzî, b. 109)

(Yüz güzelliği dünyayı süsleyen güneş[tir]; hilal kaşlı, beyaz alınlı[dır].)

Zarif ve alımlı yürüyüşüyle keklik ve sülüne benzer; salınışı tavus kuşunu kıskandırır:

Biri Bihzâd Hümâsı'dur kim ol yâr

O olupdur bâg-ı hüsne kebk-reftâr (Azîzî, b. 117)

(Biri Bihzâd Hümâsı [adındaki güzeldir] ki o sevgili güzellik bağında keklik gibi yürür.)

Nice sevmeyeyin ol boyı servi

Fezâ-yı şîvenün oldur tezervi (Azîzî, b. 122)

(O boyu serviyi nasıl sevmeyeyim? Cilve gökyüzünün sülünü odur.)

Kaçan kim nâzile cevân ider ol

Cinân tâvûsını hayrân ider ol (Azîzî, b. 211)

(Ne zaman ki naz ile yürür, cennetin tavus kuşunu kendine hayran bırakır.)

Göğüsleri, portakal bahçesidir. Sesi öyle etkileyicidir ki bülbülün ötüşü onun yanında değerini yitirir:

N'ola gögsine dirsem gülşen-i cân

Dü pistânı iki nârenc-i bustân (Azîzî, b. 127)

(Göğsüne canın gül bahçesi desem ne olur? İki göğsü iki portakal bahçesidir.)

Söze geldükde ol yâr-i gül-i ter

Anun yanında bülbül cır cır öter (Azîzî, b. 131)

(O taze sevgili söze başladığında onun yanında bülbül cır cır öter.)

Elleri güzel ve kınalıdır:

Birisi elleri güzel Cemîle

Ki benzer hüsnile hûr-ı cemîle (Azîzî, b. 135)

(Birisi elleri güzel Cemile[’dir]; güzelliğiyle güzel [bir] huriye benzer.)

Biri hınnâcı kızı Ümmî Hân'dur

Zenân içre o bir genc-i nihândur

Gönüller almaga âl ile mahzâ

Yakınmış ellerine al hınnâ (Azîzî, b. 207-208)

([Güzellerden] biri Kınacı kızı Ümmü Han'dır. Kadınlar içinde o gizli bir hazinedir; ancak hile ile gönüller almak için ellerine kırmızı kına yakınmıştır.)

Altın küpe takar, çeng çalar:

Yüzine virmek için zîb ü zîver

Takınur kulagina küpe-i zer (Azîzî, b. 145)

(Yüzünü süslemek için kulağına altın küpe takar.)

Eline aldugınca nâzile çeng

İder çengine gökde Zühre âheng (Azîzî, b. 157)

(Cilveyle eline çeng aldığında gökyüzünde Zühre onun çengine eşlik eder.)

Dudağı gonca, beli incedir. Saçı sümbül kokan sevgilinin yüzündeki ben siyahlığıyla karabibere benzer. Onu gören âşık sevgiliyi hemen kucaklamak ve doyana kadar öpmek ister:

Biri Küçük Nisâ bir şûh u şengül

Saçı sünbül beni fülful yüzi gül

Lebi gonçe bili mû gibi ince

Hemân öpe koçayidün doynca (Azîzî, b. 162-163)

([Güzellerden] biri Küçük Nisâ [adlı] bir nazlı ve neşeli, saçı sünbüle, beni karabibere, yüzü güle [benzeyen], dudağı gonca, beli kıl gibi ince [sevgilidir]. Onu hemen kucaklayıp doyuncaya kadar öpseydin/öpmek istersin.)

Güzellikte Kaydâfe¹⁵ gibidir:

N'ola dirsem ana fahru'n-nisâ'dur

Güzellik bahri içre Kaydefâ'dur (Azîzî, b. 191)

(Ona kadınların övücü dersem ne olur? Güzellik denizi içinde Kaydefâ'dır.)

Sîm-Sîne Kulak Emine isimli güzelin gümüş renkli kolları olup kulaklarında küpeleri vardır:

Kulak dinse 'aceb mi ol nigâra

Gümüş gibi kolu ak zülfi kara

Gider 'aklum görünse zülfi bağı

Beni öldürdi mengüşlü kulağı (Azîzî, b. 202-203)

(O sevgiliye "Kulak" denilse şaşılır mı? Gümüşe benzeyen kolu beyaz, saçı kara[dır]; saçının bağı görünse aklım gider, küpeli kulağı beni öldürdü.)

"Bânû-yı Cefâ-Pîşe Topuklu 'Âyişe" isimli sevgilinin güzelliği derecesinde biri yoktur:

Egerçi bahr-i hüsne âşnâ çok

Velî anun topugına çıkar yok (Azîzî, b. 215)¹⁶

(Güzellik denizini bilen çoktur; ama onun güzelliğinde biri yoktur.)

Azîzî, Rus ve Rum güzellerinden bahseder. Çirimenli¹⁷ bir hanımı anlattığı mısralarda ise güzelin İstanbullu olmadığını; fakat bu şehirde eşi benzerinin bulunmadığını dile getirir:

Biri Moskov nigârı nâmı 'Aynî

Kim oldur hûr-ı 'înün nûr-ı 'aynı

Güzellikde mehi 'aynına almaz

Hilâli kaşı kirpügine saymaz (Azîzî, b. 132-133)

¹⁵ İskender destanlarında geçen kraliçe Kaydâfe için bk.: Uysal, D. (2022). *Ahmedî'nin İskender-nâme'sinde İskender'e sunulan öğütlerin değerler eğitimi açısından incelenmesi*. Artvin Çoruh Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Artvin, s. 64-88.

¹⁶ Mısradaki "anun topugına çıkar yok" ifadesinden topuklu ayakkabı/terlik giyildiği düşünülebilir. XVI. yüzyılda Venedikli aristokrat kadınların prestij göstergesi olarak platformlu terlikler giydiğine dair bilgiler mevcuttur. bk.: İmre, M. & Gürcan Akbaş, K. (2020). Sadberk Hanım Müzesi koleksiyonundan örneklerle Osmanlı dönemi kadın ayakkabı tasarımları üzerine tespitler. *Sanat ve Tasarım Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 76.

¹⁷ Ayrıntılı bilgi için bk.: Halaçoğlu, Y. (1993). Çirimen, *İslâm Ansiklopedisi* [C. 8, s. 341-342]. İstanbul: TDV.

([Güzellerden] biri Rus güzeli[dir], ismi ‘Aynî[’dir]. Ki o cennetteki ahu gözlülerin gözünün nurudur. Güzellikte kendini ayla kıyaslamaz. Hilal kaşı kirpiğine saymaz.)

Biri Çirmenlü ‘Âyişe bir âfet

Cihân ‘ayyâşudur ol mâh-tal’at

Egerçi kim degül şehri o mehveş

Velî yok bu şehirde ana bendeş (Azîzî, b. 180-181)

([Güzellerden] biri Çirmenli ‘Âyişe[dir], bir afet[tir]. O ay yüzlü dünya sarhoşudur. O ay yüzlü İstanbullu değildir; ama bu şehirde ona benzer [bir güzel] yoktur.)

Yukarıda görüldüğü gibi Azîzî siyah ve güzel kokan saçları, ay gibi parlak yüzü, gonca ağzı, yanağında beni, hilal kaşı, uzun boyu, kınalı ve nazik elleri, portakala benzeyen göğüsleri, ince beli, şarap içilecek kadar güzel göbeği, etkileyici sesi, çeng çalışı, zarif yürüyüşü, bekâreti, pamuk gibi beyaz/taze teniyle kadınları tasvir eder. Şairin kadınlarda sevmediği özellikler ise onların vefasızlığı, merhametsizliği, başkalarıyla görüşmesidir:

Birisi de Müdâm-ı bî-vefâdur

Be-gâyet ehl-i cevri pür-cefâdur (Azîzî, b. 75)

([Güzellerden] birisi de vefasız Müdâm’dır; pek fazla eziyet eden, acı çektirendir.)

Nazîri yok nigâr-ı dil-sitândur

Velî ‘âlem gibi nâ-mihr-bândur (Azîzî, b. 110)

(Benzeri yok gönül alan [bir] güzeldir; ancak dünya gibi merhametsizdir.)

Bize bir gece sayd olmaz o garrâ

Koçılır güpegündüz gayra ammâ (Azîzî, b. 146)

(O güzel bize bir gece av olmaz; ama güpegündüz başkalarıyla kucaklaşır.)

Şevk-engîz ve Zenannâme’de İstanbul Hanımları

Sünbülzâde Vehbî’nin (d. 1718-öl. 1808) *Şevk-engîz*’i, müstehcenliği nedeniyle toplatılıp yakılan Enderunlu Fâzıl’ın (öl. 1810) *Zenannâme*’sinin “Zikr-i Ahvâl-i Zen-i İslambol” kısmı Azîzî’den yaklaşık üç asır sonra İstanbul’da yaşayan kadınları ele alır. Geçen zamanla birlikte kadına yaklaşımın ve kadın güzelliğine bakışın bazı noktalarda değiştiği gözlenir. *Şevk-engîz* ve *Zenan-nâme*’deki kadınların durumu ve onlara karşı erkeklerin tutumu her iki eserden örneklerle aşağıda açıklanmıştır.

Şevk-engîz’de çarşıda ve sokakta gezen kadınlara rastlanır. Ancak kadının güzelliği karşısında erkeklerin davranışları onları rahatsız edecek, acılar içinde bırakacak derecededir:

Kanda gîsûsını sarkıtısa zenân

Bu da sarkıntılık eylerdi hemân

Söz atıp yanlarına varır idi

Rahmı vardır diyü yalvarır idi (Vehbî, b. 42-43)¹⁸

(Nerede kadınlar saçlarını sarkıtısa bu da hemen sarkıntılık ederdi; laf atıp yanlarına giderdi, merhameti vardır diye onlara yalvarırdı.)

Sûk-i haffâfdan etdikce güzer

Kınalı bir topuga etse nazar

Açılıp ağzı misâl-i pâpûş

Terliği şevkine eylerdi hurûş (Vehbî, b. 51-53)

(Ayakkabı çarşısından geçip kınalı bir topuğa bakınca ağzı ayakkabı gibi açılıp arzusuyla coşardı.)

Görücek Altunoluk şalvârı

Olur âb-ı dehen elbet cârî (Vehbî, b. 290)

(İşlemeli şalvarını görünce ağzın suyu elbette akar.)

Geçse bir semte gürûh-ı nisvân

O gün alırdı hemân pûye-künân (Vehbî, b. 55)

¹⁸ Metin alıntılarının yapıldığı kaynak: Süreli, B. (2007). *XVIII. yüzyıl Osmanlı şiirinde değişim ve Sünbülzâde Vehbî’nin Şevk-engîz’i*. Bilkent Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

(Bir semte kadın topluluğu geçse o gün hemen [o yana] koşardı.)

Teni kaymak gibiler şevkinden

Sütçüler yanın ederdi mesken

Erişip mevsim-i Kâğıdhâne

Nâzeninler çıkıcak seyrâne (Vehbî, b. 61-62)

(Teni kaymak gibi olan güzellerin arzusundan Sütçüler tarafını mesken ederdi; Kâğıthane mevsimi gelince nazlı sevgililer dolaşmaya çıkınca ...)

Sıkma ferâceli bir 'işve-zeni

Görse sık sık bakıp ol göz dikeni

Yakasına dikilip tenhâda

Sıkmağa olur idi âmâde (Vehbî, b. 66-67)

(Sıkma feraceli¹⁹ bir nazlı kadını görse göz[ünün] dikenini [kadının] yakasına [iğne gibi] dikilip [onu] tenha [bir] yerde sıkma için hazır olurdu.)

Neler etmişdi o dûşizelere

Saplamışdı çiğerin nîzelere (Vehbî, b. 78)

(O bakire kızlara neler etmişti, onların ciğerini mızraklara saplamıştı.)

Görse bir tâze fidan-veş hûb-rû

Derdi virmez mi 'aceb şeftâlû (Vehbî, b. 116)

(Bir taze fidan gibi güzel yüzlü görse "Acaba şeftali vermez mi?" derdi.)

Dest-hûş eyleyerek pistânın

Ohşasaydım sıkarak her yânın (Vehbî, b. 275)

(Memesini oyuncak edip her yanını okşayarak sıksaydım.)

Küsmelerle nedir ol küsmemeler

Elini çek a bu cânım dimeler (Vehbî, b. 280)

(Nedir o küsmeler, küsmemeler; "Elini çek a canım" demeler.)

Sevgilinin kaşları mihrap, gamzesi fettan, gözleri sürmelidir. Yüzünün ışıltısı ise altın işlemeli elbiseleri olduğundan daha parlak gösterir:

Pertev-endâz olıcak ruhsârı

Parıldar elbise-i zer-kârî

Kaşları kantara-i misk-i hoten

Gamzeye togrı güzergâh-ı fiten

Ki odur câmi'-i hüsne mihrâb

Kıble-i dil-şüdegân-ı bî-tâb

O siyeh gözleri kim sürmelidir

[B]ûs edip göz göre yüz sürmelidir (Vehbî, b. 246-249)

(Yanağı ışık saçtığına altın işlemeli elbise parıldar; kaşları Hoten miski köprüsü[dür], fitneler yan bakışlarından gelir; odur güzellik caminin mihrabı, takatsiz âşıkların kiblesi; o siyah gözleri sürmelidir ki öpüp göz göre göre [ona] yüz sürmelidir.)

Güzellerin kulağındaki küpeler gündüz vakti görünen yıldızlar gibi gösterişlidir. Boyunlarındaki elmas gerdanlarını tamamıyla aydınlatır:

Küpeler şa'ş'a'alı cevherdir

Küpe gündüz görünür ahterdir (Vehbî, b. 266)

Bend-i gerdândaki elmâsı hemân

Gerden-i sâfî eder pür leme'ân (Vehbî, b. 271)

(Küpeler gösterişli cevherdir, kübe gündüz/güpegündüz görünen yıldızdır; boynundaki elmas saf gerdanı parlattır.)

¹⁹ Kadınların sokakta yaşmakla birlikte giydikleri üst elbisesi. Ayrıntılı bilgi için bk.: Tezcan, H. (1995). Ferace. *İslâm Ansiklopedisi* [C. 12, s. 349-350]. İstanbul: TDV.

Kadınların iki kolu altın bileziklerle süslüdür:

Sâ'id-i sîmde destîne-i zer

Ki iki başı serâser cevher (Vehbî, b. 276)

(Gümüş kolda altın bilezikler [vardır]; ikisi de baştan başa cevher[dir].)

Kadınlar haram olandan kaçmalı ve gizli birer hazine gibi evlerinde oturmalıdır:

Sakınır kendüni nâ-mahremden

San perîdir ki kaçır âdemden

Hânedede genc-i nihândır onlar

Cevher-i 'ismete kândır onlar (Vehbî, b. 219-220)

(Onlar sanki insandan kaçan peridir, kendini haram olandan sakınır; evde gizli hazinedir, temizlik cevherinin madenidir.)

Kına yakılmış parmakları hünnap rengindedir. Ciğer kanına bulaşmış gibidir; göbeği ise fincana benzer.

Âh o 'unnâb gibi parmaklar

Dil-i hûnın ciğeri tırnaklar (Vehbî, b. 279)

(Ah o hünnap gibi parmaklar, kanlı gönlün ciğerini tırnaklar.)

Ya o fîncân göbeği kim vâveylâ

Görün âdem diye eyvâ eyvâ (Vehbî, b. 283)

(Ya o fincan göbeği ki eyvah [bir] görün! İnsan [onu görünce] "eyvâh/ayva" desin.)

Sünbülzâde Vehbî'nin eserinde kadınların fiziksel olarak (yüz güzelliği, saçlar vb.) beğenildiği görülür. Altın bilezikleri ve gösterişli küpeleri; şalvar, ferace gibi giysileri, kınalı elleriyle erkekleri kendilerine hayran bırakırlar. Çarşıda, pazarda serbestçe dolaşabilen kadınlar erkeklerin rahatsız edici davranışlarıyla karşı karşıyadır. Süsle güzelleşme, aldatma, erkeği menfaati için kullanma, hemen gebe kalma, insanlardan kaçmama/erkeklerden uzak durmama vb. özellik ve davranışlar eserde makbul görülmezken kadınların güzellik cevheri ve gizli bir hazine gibi evde durması gerektiği dile getirilir:

Zen gibi yapma mıdır hüsn-i sîfât

Anadan togma güzeldir bi'z-zât (Vehbî, b. 365)

([Erkeklerin] kadın gibi güzelliği yapma mıdır? Kendisi anadan doğma güzeldir.)

Aldatıp el ile çok insânı

Kuru ağaca sürerler kanı (Vehbî, b. 543)

(Başkalarıyla çok insanı aldatıp kanı kuru ağaca sürerler.)

Nice hammâl gibi nâ-kâma

Taşıtır bogçasını hammâma

(Âşığa hamal gibi bohçasını hamama kadar taşıtır.)

Duhterin zevki dahî yekşebedir

Sonra karnın şişirir der gebedir (Vehbî, b. 597)

(Kızın zevki bir geceliktir; sonra karnını şişirir, gebe olduğunu söyler.)

Ba'zı zen kaçmasa da âdemden

Sen kaçır nefsini nâ-mahremden (Vehbî, b. 705)

(Bazı kadın insandan/erkekten kaçmasa da sen nefsini haram olandan sakın.)

Enderunlu Fâzıl, *Zenannâme*'nin "Zikr-i Ahvâl-i Zen-i İslambol" bölümünde İstanbul güzellerini anlatır. İstanbul'daki güzellerin diğer bütün şehir ve ülkelerdeki kadınlardan daha güzel olduğunu, dünya kadınlarına güzellik mayası olan bu şehirde dünyaya gelenlerin pamuk gibi bir ten ve gonca yanaklarla doğduğunu, nezaket ve zarafetin İstanbul'dan kaynaklandığını belirtir:²⁰

Zen-i dünyâya budur mâye-i hüsn

Çehre-i 'âleme pîrâye-i hüsn

²⁰ Azîzi de İstanbul'un dünyada güzel kadınlarıyla bilindiğini dile getirir: "Egerçi yok zenâna hadd ü pâyân/Velî bunlar durur makbûl-i devrân" (Azîzi, b. 216).

...

Penbedendir ten her mevlûdu

Goncadandır ruh-ı sürh-i âlûdu

Sanki a'zâsı elvân tertîb

Penbeden goncadan olmuş terkîb

İşte iklim-i nezâketdir bu

Menşe'-i zevk u zarâfetdir bu (Enderunlu Fâzıl, s. 111)²¹

(Dünya kadınına güzellik mayası, dünya yüzüne güzellik süsü budur; her doğanın teni pamuktandır, kırmızıya çalan yanağı goncadandır; sanki bedenindeki her uzvu rengârenk dizilmiş, pamuktan goncadan meydana gelmiş; işte bu [şehir] nezaket iklimi, zevk ve zarafet kaynağıdır.)

Servi boylu kadınlar eflatun renkli ve süslü feraceleri, gösterişli elmas küpeleri ve arkalarında birkaç cariyeyle çarşılarda dükkân dükkân dolaşır. Ayakları birbirine bağıymış gibi nazik bir edayla yürüyen bu kadınlar insanın aklını alır:

Giyer envâ libâs-ı zînet

Sanki bir serv-i murassa' kâmet

O felâtûnî yeni ferrâce

'Akl-ı insânı verir tarâce

Âh o ger-nâmeli ol debdebeli

O mücevherli o elmâs küpeli

Bir iki câriye ardında revân

Tolaşur çârsûyı dükkân dükkân

Öyle nâzende yürür haste gibi

Ayağı birbirine beste gibi (Enderunlu Fâzıl, s. 113)

(Sanki bir düzgün boylu servi çeşit çeşit süslü elbiseler giyer, o eflatun renkli yeni ferace insan aklını yağmalar; o gösterişli mücevherli elmas küpeli [güzel] arkasında bir iki cariyeyle çarşığı dükkân dükkân dolaşır; hasta gibi öyle nazlı yürür [ki] ayağı birbirine bağı gibi[dir].)

Kadın şişedeki gonca, kafesteki papağan gibi korunmalıdır. Dışarıya çıkmamalı, yüzüne güneş bile değmemelidir:

Goncadır şişede olmuş mahrûs

Tûtîdir sanki kafesde mahbûs

Değmemiş turesine bâd-ı sabâ

Görmemiş rûyini hurşîd aslâ (Enderunlu Fâzıl, s. 112)

(Şişede korunan gonca, kafeste hapsolan papağandır; kâkülüne seher yeli değmemiş, yüzü asla güneş görmemiştir.)

Fâzıl, gece yarısı evden çıkıp kocasını aldatan bir kadının hâlini şöyle anlatır:

Kocası yok olası divâne

Gice nısfında gider dükkâne

Kâr u kesbinde gezer bîçâre

Ne bilür neyledi ol mekkâre

Gelür ahşâm evine ol hayvân

Lokmadan sonra yatur bîdermân

...

Zevki ammâ ki ider hâtûnu

Dâ'imâ zevk u safâ meftûnu

O meşakkat ile dükkândadır

Bu da dostı ile seyrândadır (Enderunlu Fâzıl, s. 114-115)

²¹ Metin alıntılarının yapıldığı eser: Öztürk, N. (2002). *Zenânnâme Enderûnlu Fâzıl*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

(Kocası yok olası deli gece yarısında dükkâna gider; [kocası] çaresiz çalışmaya gider, o hilekâr ne yaptı, ne bilsin? O hayvan akşam evine gelir, yemekten sonra takatsiz yatar. Ama zevki daima eğlence düşkününü karısı yapar. O [ise] zorluk içinde dükkândadır, bu da dostu ile gezmededir.)

Kadını güzelleştirenin süs olduğu, çeşitli ilaçlarla kötü yüzünün renklendiği söylenerek güzelliğinin doğuştan olmadığı vurgulanır:

Koya envâ'-ı 'ilâc humara

Tâ kızılık bula ol bed çehre

Gösteren rospuyı çün çehresidir

Mevkî'-i nazara-i âvâresidir (Enderunlu Fâzıl, s. 116)

(Baygın gözüne çeşitli ilaçlar koyar [ki] o kötü yüz kızılık bulsun; kötü kadını gösteren yüzüdür, serseri bakışların yeridir.)

Enderunlu Fâzıl'ın eserinde kadınlar eflatun renkli elbiseleri, gösterişli elmas küpe ve gerdanlıklarıyla tasvir edilir. Cariyeleriyle dükkânlarda dolaşan bu kadınların yürüyüşlerinde zarafet vardır. Şair kadınların fiziki özelliklerini överken süsle gelen güzelliği ve kocalarını aldatan kadınları ağır bir şekilde eleştirir. Ona göre kadın şişedeki gonca gibi korunmalı, kafesteki papağan gibi evde hapsedilmelidir.

SONUÇ

Azîzî'nin *İstanbul Şehrengizi*, Sünbülzâde Vehbî'nin *Şevk-engîz*'i ve Enderunlu Fâzıl'ın *Zenannâme*'sinde kadının fiziksel güzelliğinden beklenenler (saçın siyah olması, yüz güzelliği, boy uzunluğu vb.) ortaktır. Ancak XVI. yüzyıldan XVIII. yüzyıla kadının güzelliği karşısında erkeğin tutumunda değişiklik gözlenir. Azîzî, kadınlara olan hayranlığını geleneksel çizgide yaşar. Hayal dünyasında kadını sever ve onu uzaktan seyreder. *İstanbul Şehrengizi*'nden yaklaşık üç asır sonra yazılan *Şevk-engîz* ve *Zenannâme*'de sokağa çıkan, alışveriş yapan kadınların bir şekilde erkeklerce rahatsız edildiği, peşine düşüldüğü görülür. Korkudan yüzünün rengi atan ve temas hâlinde erkeğe tepki gösteren kadınlarla karşılaşılır. XVIII. yüzyıldaki metinlerde kadından evde oturması beklenir ve laf atılan, peşinden gidilen kadınlar sanki dışarıya çıktıkları için bir ceza olarak bunu yaşarlar.

Eserlerden elde edilen bilgiler çerçevesinde İstanbul hanımları siyah saçlı, aydınlık beyaz yüzlü, küçük ağızlı, hilal kaşlı, uzun boylu, el ve ayakları kınalı, ince belli, ayva göbekli, güzel göğüslü, beyaz tenli, zarif yürüyüşlüdür. Eğlence meclislerinde çeng çalan ve güzel bir sese sahip bu kadınlar sokağa tek veya grup hâlinde çıktıkları gibi XVIII. asırda cariyeleriyle de hareket ederler. Her dönemde altına rağbet eden İstanbullu kadınların zamanla elmas ve mücevher kolyelere yöneldikleri; ancak yine de altından vazgeçemedikleri dikkati çeker. Yüzyıllar geçtikçe küpe ve diğer aksesuarların daha gösterişli hâle geldiği söylenebilir. Altın işlemeli elbiselerin yerini işlemeli şalvarlar, feraceler alır. İstanbul'da yaşayan hanımların eflatun renkli elbiseleri de tercih ettiği gözlenir.

Nezakat ve zarafetin timsali olarak görülen İstanbul hanımlarının XVI. yüzyılda divan edebiyatı geleneğine uygun şekilde merhametsiz, vefasız, rakiple görüşme gibi yönleri beğenilmezken Vehbî ve Fâzıl'ın eserlerinde süsle gelen güzellik, kocasını aldatan, evinde oturmayıp haramdan sakınmayan kadınlar eleştirilir.

Pek çok kültür ve medeniyete ev sahipliği yapan İstanbul'da yaşayan kadınların bu çalışma kapsamında ele alınmasıyla tarih içinde İstanbul hanımlarından beklentinin ne şekilde gelişim ve değişim gösterdiği ortaya konulmuş, İstanbul hanımlarının portresi çizilmeye gayret edilmiştir.

KAYNAKLAR

Adıbeş, A. (2023). Şemsettin Sivâsî'nin "İbretnümâ" mesnevisinde iffet temsili olarak kadın. *Medeniyet Kültürel Araştırmalar Belleteni*, 3(5), 34-45.

Aka Kıyağa, B. (2021). Divan şairinin kaleminde “kadın gibi” olma(ma)k. *Kadın* [Ed. Gülden Sağol Yüksekaya ve Döne Arslan]. İstanbul: Kesit Yay.

Akpınar, Ş. (2017). Divan şairinin kadın âşığı: Züleyhâ. *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatında “Kadın” Sempozyumu [4-6 Mayıs 2017, Amasya, s. 21-36]*. *Bildiriler Kitabı*, Amasya: KIBATEK Yay.

Alp, N. (2014). *Osmanlıda kadın şairler*. İstanbul: Büyük Anadolu Medya Grup.

Arslan, M. (2007). *Mihri Hâatun Divânı*. Ankara: Amasya Valiliği Yayını.

Arslan, M. (2017). Kadın divan şairlerinde kadınca söyleyişler var mıdır (Mihri Hâatun, Şeref Hanım ve Leylâ Hanım divanları bağlamında). *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatında “Kadın” Sempozyumu [4-6 Mayıs 2017, Amasya, s. 115-131]*. *Bildiriler Kitabı*. Amasya: KIBATEK Yay.

Avcı, İ. (2016). Balıkesirli Mehmed Gazâlî'nin ‘Türk kadın şairleri’ başlıklı yazı dizisi üzerine. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(36), 31-80.

Ayan Nizam, E. (2017) “Husrev ü Şîrin” ve “Leylâ vü Mecnûn” mesnevilerindeki Şîrin ve Leylâ karakterlerinin Propp metoduna göre karşılaştırılması. *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatında “Kadın” Sempozyumu [4-6 Mayıs 2017, Amasya, s. 173-184]*. *Bildiriler Kitabı*. Amasya: KIBATEK Yay.

Batıslam, H. D. (2003). Divan şiirinde âşık, sevgili, rakip üçlüsü ve ölüm. *Folklor-Edebiyat*, IX, 186-199.

Batıslam, H. D. (2008), Nedim divanı'ndaki giyim kuşam ve süslenmeyle ilgili unsurlar. *ICANAS Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, [10-15 Eylül 2007, Ankara]*. *Bildiriler*, Maddî Kültür. Ankara: AKM, I, 261-281.

Batıslam, H. D. (2017). Mihri Hatun'un Elifnâmeleri. *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatında “Kadın” Sempozyumu [4-6 Mayıs 2017, Amasya, s. 185-196]*. *Bildiriler Kitabı*. Amasya: KIBATEK Yay.

Batıslam, H. D. (2021). Çeşm-i Âfet'in iki manzum seyahatnâmesi. *Kadın* [Ed. Gülden Sağol Yüksekaya ve Döne Arslan]. İstanbul: Kesit Yay.

Bayraktar, F. S. (2017). Tabirü'l-Menamât'ta kadının toplumsal cinsiyet rolüne bir bakış. *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatında “Kadın” Sempozyumu [4-6 Mayıs 2017, Amasya, s. 197-213]*. *Bildiriler Kitabı*. Amasya: KIBATEK Yay.

Bayram, Y. (2017). Divan şiirinden günümüze aşk algısı ve kadın. *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatında “Kadın” Sempozyumu [4-6 Mayıs 2017, Amasya, s. 215-230]*. *Bildiriler Kitabı*. Amasya: KIBATEK Yay.

Bekiroğlu, N. (1999). Osmanlıda kadın şairler. *Osmanlı* [C. 9, s. 802-812]. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.

Bilgin, A. A. & Kılınç, A. (2022). Mesnevilerde “mahbûb”un anlam çeşitliliği ve cinsiyeti. *Belleten*, 74, 161-192.

Cebeci, D. (2009). *Divan Şiirinde Kadın*. İstanbul: Bilgeoğuz Yay.

Cunbur, M. (1966). Mevlâna ve Kadınlık. *Türk Kadını*, 1(7), 6-8.

Cunbur, M. (2011). Osmânî dönemi Türk kadın şairleri. Ankara: Türk Kadınları Kültür Derneği Yayını.

Çetinkaya, Ü. (2008). Divan edebiyatında kadına genel bakış. *Turkish Studies*, 3(4), 279-334.

Çetinkaya, Ü. (2014). Bir kadın şehrengizi: Azîzî'nin İstanbul Şehrengizi. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 54(1), 229-268.

Demir, A. (2017a). Son Dönem Osmanlı edebiyatında otorite olarak kadın yazar ve tek sesli söylem. *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatında “Kadın” Sempozyumu [4-6 Mayıs 2017, Amasya, s. 277-297]*. *Bildiriler Kitabı*. Amasya: KIBATEK Yay.

Demir, H. (2017b). Leylâ Hanım'ın Fıtnat Hanım ve Nesîbâ Tefrika Hanım'a yazdığı nazireler. *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatında "Kadın" Sempozyumu [4-6 Mayıs 2017, Amasya, s. 299-309]. Bildiriler Kitabı*. Amasya: KIBATEK Yay.

Derdiyok, İ. Ç. (2017). Nigâr Binti Osmân'ın Safahât-i Kalb'i. *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatında "Kadın" Sempozyumu [4-6 Mayıs 2017, Amasya, s. 347-352]. Bildiriler Kitabı*. Amasya: KIBATEK Yay.

Dikmen, M. & Çetin, K. (2012). Klâsik Türk şiirinde kadın takı ve aksesuarları. *Bilig*, 61, 71-98.

Diñçer, Zeynep (2014). Klasik Türk edebiyatında şairelerin mahlas kullanımı ve Diyarbakırlı iki şaire: İffet Hatice ve Sırrî Râhile Hanım. *Ali Emîrî Hatırasına VIII. Klasik Türk Edebiyatı Sempozyumu* [s. 151-161]. Diyarbakır: Diyarbakır Valiliği Yayınları.

Doğanay, E. (2003). *Kızılbaş kadın şairler*. Ankara: İtalik Yayınları.

Durkaya, H. (2021). Divan şiirinde Zühre. *Kadın* [Ed. Gülden Sağol Yüksekaya ve Döne Arslan]. İstanbul: Kesit Yay.

Dursun Önen, K. F. (2021). İktidarın Kötücül Gücü, Tarihi Oyunların Kötü Kadınları: Hürrem Sultan ve Kösem Sultan Örneği. *Kadın* [Ed. Gülden Sağol Yüksekaya ve Döne Arslan]. İstanbul: Kesit Yay.

Ersöz, E. (2014). XV.-XVI. yy. Osmanlı döneminde kadın şairler. *Dört Öge*, 3(5), 177-186.

Ertek Morkoç, Y. (2011). Klasik Türk edebiyatında kadın şairlere bir bakış. *Sosyal Bilimler Dergisi Prof. Dr. Mahmut Kaplan Armağan Sayısı*. 9(2), 223-235.

Ertek Morkoç, Y. (2017). Osmanlı Kadın şairlerinin divan edebiyatı geleneğinden ayrılan sesi ve farklı ifade biçimleri. *Journal of Human Sciences*, 14(4), 3456-3471.

Gönel, H. (2010). Divan şiirinde sevgiliye dair. *Turkish Studies*, 5(3), 219.

Gür, N. (2017). Bir Osmanlı Kadın şairinin biyografisini yeniden yazmak: Rus Oryantalist Nicholas N. Martinovitch'in Mihrî Hatun çalışması. *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatında "Kadın" Sempozyumu [4-6 Mayıs 2017, Amasya, s. 431-447]. Bildiriler Kitabı*. Amasya: KIBATEK Yay.

Günay, U. (2000). İslâmî Dönemde Türk toplumunda kadının yeri ve önemi. *Milli Folklor*, 12(46), 4-9.

Hakverdioğlu, M. (2017). Nigâr Hanım ve Mir Hamza'nın Nigâr-nâmesi. *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatında "Kadın" Sempozyumu [4-6 Mayıs 2017, Amasya, s. 459-500]. Bildiriler Kitabı*. Amasya: KIBATEK Yay.

Halaçoğlu, Y. (1993). Çirmen, *İslâm Ansiklopedisi* [C. 8, s. 341-342]. İstanbul: TDV.

İlhan, M. (2017). Osmanlı'nın Kadın şairleri üzerine yapılmış çalışmalara genel bir bakış. *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatında "Kadın" Sempozyumu [4-6 Mayıs 2017, Amasya, s. 511-518]. Bildiriler Kitabı*. Amasya: KIBATEK Yay.

İmre, M. & Gürcan Akbaş, K. (2020). Sadberk Hanım Müzesi koleksiyonundan örneklerle Osmanlı dönemi kadın ayakkabı tasarımları üzerine tespitler. *Sanat ve Tasarım Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 73-89.

İspirli, S. A. (2017). Firûze. *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatında "Kadın" Sempozyumu [4-6 Mayıs 2017, Amasya, s. 37-43]. Bildiriler Kitabı*. Amasya: KIBATEK Yay.

Kaçar, M. (2017). Şeyh Gâlib'in geleneğe mugâyir sevgili karakteri: Hüsn. *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatında "Kadın" Sempozyumu [4-6 Mayıs 2017, Amasya, s. 547-554]. Bildiriler Kitabı*. Amasya: KIBATEK Yay.

Kalkışım, M. (2017). Mecnûn'un hakikata ulaşmasında bir köprü: Leylâ. *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatında "Kadın" Sempozyumu [4-6 Mayıs 2017, Amasya, s. 573-583]. Bildiriler Kitabı*. Amasya: KIBATEK Yay.

Kaplan, M. (1951). Dede Korkut Kitabında kadın. *Türkiyat Mecmuası*, 9, 99-112.

Kaplan, M. (1999). Divan şiirinde kadın aşkı yok mudur?. *Osmanlı-Divan Şiiri Üzerine Metinler*. [s. 263-264] [haz.: Mehmet Kalpaklı]. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Karaca, N. (2017). Osmanlı'dan Cumhuriyet'e karikatür penceresinden "Kadın" algısına bakış. *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatında "Kadın" Sempozyumu [4-6 Mayıs 2017, Amasya, s. 585-610]. Bildiriler Kitabı*. Amasya: KIBATEK Yay.

Karga Göllü, B. (2019). Divân şiirinde "anne" ve "sütanne" algısı bağlamında bazı değerlendirmeler. *Disiplinlerarası Kadın Çalışmaları II* [Ed. Oya Işık]. Adana, s. 53-62.

Kartal, A. (2017). Türk saray merkezli Farsça şiirde Türk güzeli. *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatında "Kadın" Sempozyumu [4-6 Mayıs 2017, Amasya, s. 621-627]. Bildiriler Kitabı*. Amasya: KIBATEK Yay.

Kaya, D. (2000). Divan şiiri ve XIX. yüzyıl halk şiirinde güzel tasviri. *Âşık Edebiyatı Araştırmaları*, 243-266.

Keleş, R. (2020). Alevi-Bektaşî edebiyatının kadın şairleri ve bazı tartışmalar. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 93, 111-142.

Koç Giannopoulos, A. (2021). Kadın diline bir örnek: Veled Çelebi'nin "Hanımların Tâbirât-ı Mahsûsası". *Kadın*. [Ed. Gülden Sağol Yüksekaya ve Döne Arslan]. İstanbul: Kesit Yay.

Köksal, M. F. [2017]. Şiir mecmuaları ve cönklerde kadın divan şairleri. *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatında "Kadın" Sempozyumu [4-6 Mayıs 2017, Amasya, s. 629-637]. Bildiriler Kitabı*. Amasya: KIBATEK Yay.

Köksal, M. F. (2020). İşte Bu Gerçek Râbia Hatun. *Türk Edebiyatı Dergisi*, 555, 23-29.

Köksal, M. F. (2023). Osmanlının meçhul kadın şairleri. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 30, 343, 368.

Kurtoğlu, O. (2017). Kadın şairlerin diliyle Kerbelâ. *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatında "Kadın" Sempozyumu [4-6 Mayıs 2017, Amasya, s. 655-667]. Bildiriler Kitabı*, KIBATEK Yay., Amasya 2017,

Kut, G. (2021). Kadınlarımız: Dede Korkut Hikâyeleri ve Ahmedî'nin İskender-nâme'si örneğinde. *Kadın* [Ed. Gülden Sağol Yüksekaya ve Döne Arslan]. İstanbul: Kesit Yay.

Kutlar, F. S. (2002). Cinselliğin estetik anlatımı [Hüsrev ü Şîrîn, Hümâ vü Hümâyûn, Cemşîd ü Hurşîd]. *Kebikeç*, 13, 89-110.

Kültürel, Z. & Sıbiç, B. (2021). Osmanlı Dönemi basın yayın hayatında kadın ve güzellik. *Kadın* [Ed. Gülden Sağol Yüksekaya ve Döne Arslan, s. 481-519]. İstanbul: Kesit Yay.

Levend, A. S. (2015). *Divan edebiyatı kelimeler ve remizler mazmunlar ve mefhumlar*. İstanbul: Dergâh Yay.

Özaydın, A. & Bozkurt, N. (1997). İslam devletlerinde harem. *İslâm Ansiklopedisi* [C. 16, s. 133-135]. İstanbul: TDV.

Özcan Demir, N. (2003). Osmanlı Devleti'nde harem kurumu. *Sosyoloji Konferansları*, 28, 77-87.

Öztekin, Ö. (2016). Ninniye divan şairlerinden dinlemek. *folklor/edebiyat*, 22(88), 45-68.

Öztoprak, N. (2000). Divan şiirinde Osmanlı geleneğinin izleri. *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, 3, 163-176.

Öztoprak, N. (2010). Divan şiirinde giyim kuşam üzerine bir inceleme. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 4, 103-154.

Öztürk, N. (2002). *Zenânnâme Enderûnlu Fâzıl*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Özülkü, B. (2024). *19. yüzyıl kadın divan şairlerinde "renkler"*. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Konya.

Peri, B. (2017). 16. yüzyıl kadın şairi Nisâyi'nin bir şiirine notlar. *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatında "Kadın" Sempozyumu* [4-6 Mayıs 2017, Amasya, s. 779-791]. Bildiriler Kitabı, Amasya: KIBATEK Yay.

Serdar, M. & Işık, H. (2018). Dede Korkut Hikâyeleri'nde Türk-İslam inanışlarının itikâdî göstergeleri. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, 22(1), 489-513.

Sılay, K. (2010). "Erkeğin ağzından söylenen gazel: Osmanlı kadın şairler ve ataerkilliğin gücü. *Modernleşmenin eşiğinde Osmanlı kadınları* [s.203-204, 210]. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Sonkur, G. (2023). Bizans kültürü 829-1204. *Kültür Araştırmaları Dergisi*, 16, 343-354.

Sürelli, B. (2007). XVIII. yüzyıl Osmanlı şiirinde değişim ve Sümbülzâde Vehbî'nin Şevk-engîz'i. Bilkent Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Şahin, K. Ş. (2020). Klasik Türk şiirinde çirkin ve çirkinlik. *Ulakbilge*, 51, 869-883.

Şimşek, E. (2017). Türk Masallarından Hareketle Kadında Aranılan Özellikler ve Bunların Sosyo-Kültürel Açısından Değerlendirilmesi. *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatında "Kadın" Sempozyumu* [4-6 Mayıs 2017, Amasya, s. 867-881]. Bildiriler Kitabı. Amasya: KIBATEK Yay.

Taş, F. (2021). Nedim'in şiirlerinde yenilikçi kadın imajı. *İlim, Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 1(1), 34-41.

Tezcan, H. (1995). Ferace. *İslâm Ansiklopedisi* [C. 12, s. 349-350]. İstanbul: TDV.

Tezcan, N. (2012). Divan edebiyatında aşk, kadın kahramanlar ve kıyafet değiştirme motifi. *Acta Turcica Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi*, 2-1, 104-117.

Toska, Z. (2006). Divan şiirinde kadın şairlerin sesi. *Türk Edebiyatı Tarihi* [C. 2, s. 670-680] İstanbul: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Tökel, D. A. (2017). Bir sevgili olarak kadın imgesinin doğuşu: Leylâ İle Mecnûn. *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatında "Kadın" Sempozyumu* [4-6 Mayıs 2017, Amasya, s. 923-932]. Bildiriler Kitabı. Amasya: KIBATEK Yay.

Tunç, S. (2017). 15-16. yüzyıl divanlarında kadına dair inanış ve kabuller. *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatında "Kadın" Sempozyumu* [4-6 Mayıs 2017, Amasya, s. 933-963]. Bildiriler Kitabı, Amasya: KIBATEK Yay.

Uysal, D. (2022). *Ahmedî'nin İskender-nâme'sinde İskender'e sunulan öğütlerin değerler eğitimi açısından incelenmesi*. Artvin Çoruh Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Artvin.

Yıldız, N. (1987). Mutasavvıf Türk kadın şairleri üzerine bir araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi SBE. Ankara.

Yılmaz, A. (2012). Geçmişten günümüze kadın şairlerin konumuna genel bir bakış. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 1(2), 46-63.

Yılmaz, M. (2017). Seyyid Nigârî'nin eşi Lutfiye Hanım'ın şiirleri. III. Milletlerarası Hamza Nigari Türk Dünyası Kültürel Mirası Sempozyumu [17-18.05.2017 Şamahı, Azerbaycan, Ed. Halil Farizli ve Metin Hakverdioğlu]. Amasya.

TİPOGRAFI DÜNYASINDA ÖNCÜ BİR KADIN: BEATRICE WARDE

Öğr. Gör. Dr. Mustafa Can KIZGINDEMİR

Çukurova Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Bölümü

ORCID: 0000-0001-8200-4379

ÖZET

Bu çalışma, 20. yüzyılın başlarında tipografi dünyasında öncü bir kadın olarak öne çıkan tipograf, yazar ve matbuat tarihçisi Beatrice Warde'in yaşamını, mesleki ve toplumsal katkılarını feminist bir perspektiften incelemektedir. Warde, Monotype Corporation'da çalışırken, erkek egemen bir meslek alanında kadın olarak başarılı olmanın zorluklarını kararlı bir şekilde aşmış ve tipografinin işlevselliğini vurgulayan yenilikçi fikirler geliştirmiştir. 1930'lu yıllarda, İngiliz Tipograflar Loncası önünde yaptığı ve "The Crystal Goblet" (Kristal Kadeh) başlıklı konuşması, tipografinin görünmezliği ve metnin ön planda tutulması gerekliliği üzerine cesur bir duruş olarak nitelendirilmektedir. Bu konuşma, sadece mesleki bir başarı olarak değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet normlarına ve bu meslek alanında neredeyse hiç duyulmayan kadın sesinin duyulması adına bir baş kaldırı niteliği taşıyan feminist bir duruş olarak da değerlendirilmektedir.

Çalışmanın ilk bölümünde Warde'in yaşamı, çalışmaları, New York'tan Londra'ya taşınması ve meslek hayatında önemli bir yere sahip olan Monotype Corporation'da gerçekleştirdiği çalışmaları incelemektedir. İkinci bölümde Warde'in İngiliz Tipograflar Loncasında gerçekleştirdiği "The Crystal Goblet" (Kristal Kadeh) başlıklı tarihi konuşması ve o dönemki yankılarına yer verilmiştir. Üçüncü bölümde ise erkek egemen bir sektörde Beatrice Warde'in yeri ve tipografi alanına katkıları bulunan diğer kadınlara yer verilmiştir.

Çalışma, 20. Yüzyıl başlarında kadınların entelektüel ve profesyonel alanlarda karşılaştıkları zorluklar ve bu zorlukları aşmak için verdikleri mücadeleler kapsamında Beatrice Warde'in öncü bir kadın figürü olarak önemini vurgulayarak, akademik literatüre katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar kelimeler: Beatrice Warde, Tipografi, Feminizm, 20. Yüzyıl

A PIONEER WOMAN IN THE WORLD OF TYPOGRAPHY: BEATRICE WARDE

ABSTRACT

This study employs a feminist lens to examine the life, professional, and social contributions of Beatrice Warde, a typographer, writer, and print historian who emerged as a pioneering woman in the field of typography in the early 20th century. While employed at the Monotype Corporation, Warde demonstrated resilience in overcoming the obstacles associated with being a woman in a male-dominated profession. She also exhibited a capacity for innovation, developing concepts that emphasised the functional aspects of typography. In the 1930s, her speech before the British Guild of Typographers, entitled 'The Crystal Goblet', has been characterised as a bold stance on the invisibility of typography and the need to prioritise text. This speech is evaluated not only in terms of its professional achievements, but also in terms of its feminist stance, which can be seen as a rebellion against gender norms and the almost unheard female voice in this professional field.

The initial section of the study analyses Warde's life, his work, his relocation from New York to London and his role at the Monotype Corporation, which constituted a significant aspect of his professional career. The second part of the study includes an analysis of Warde's historical speech, titled 'The Crystal Goblet', delivered at the British Typographers Guild and its repercussions at the time. The third part of the study analyses the role of Beatrice Warde in a male-dominated sector and the contributions of other women to the field of typography.

The aim of the study is to make a contribution to the academic literature by emphasising the importance of Beatrice Warde as a pioneering female figure within the context of the difficulties faced by women in intellectual and professional fields in the early 20th century and their struggles to overcome these difficulties.

Keywords: Beatrice Warde, Typography, Feminism, 20th Century

GİRİŞ

20. yüzyılın başları, 19. Yüzyıl sonlarında ivme kazanan kadın hakları mücadelelerinin sonucunda kadınların toplumsal, entelektüel ve profesyonel alanlarda görünürlük kazanmaya başladığı, ancak erkek egemen yapıların halen hayatın pek çok noktasında kendini hissettirdiği bir dönemdir. Kadınlar, özellikle bilim, sanat ve teknik alanlarda kendilerini kanıtlamakta zorluk çekmekte ve toplumun onlara dayattığı cinsiyet rollerinin ötesine geçmek için yeni mücadele stratejileri geliştirmek zorunda kalmaktaydı. Bu durumun bir yansıması olarak tasarım tarihinin yazımında erkek eksenli bir anlayışın hakim olduğu görülmektedir. Durmaz, bu durumu şöyle ifade etmektedir: “tasarım tarihi yazımının eleştirilen yönlerinden biri de erkek tasarımcıları öne çıkaran, tasarımın sadece aktörlerini önemseyen yaklaşımıdır.” (Durmaz, 2018, s.404). Tasarım tarihine bakıldığında kadın tasarımcı ve teorisyenlerin ancak 20. Yüzyılın üçüncü çeyreğinden itibaren görünürlük kazandığı görülmektedir.

Beatrice Warde, hayatı ve mesleki başarıları, yaşadığı yıllarda toplumsal cinsiyet engellerine karşı nasıl mücadele verdiğine dair güçlü bir örnek sunmaktadır. Tipografi dünyasında Warde, sadece işlevsellik üzerine geliştirdiği yenilikçi fikirleriyle değil, aynı zamanda kimliğini Paul Beaujon takma adıyla gizleyerek yazdığı yazılarla da tanınır. Warde’in kariyerinin erken dönemlerinde Paul Beaujon takma adıyla yayımladığı yazılar, kadınların entelektüel alanda tanınma mücadelesine ve cinsiyetçi engelleri aşmak için geliştirdiği stratejilere dair önemli bir ipucudur. Bu takma ad, döneminin erkek egemen tipografi dünyasında fikirlerini özgürce ifade etmesine olanak tanımış ve mesleki otoritesini pekiştirmiştir. Beatrice Warde’in bu ikili kimlik kullanımı, feminist teori bağlamında kadınların kimlik ve ifade özgürlüğü mücadelesine dair önemli çıkarımlar sunmaktadır.

Warde’in 1930’da gerçekleştirdiği The Crystal Goblet (Kristal Kadeh) başlıklı konuşması, tipografinin yüksek niteliği ve işlevselliği üzerine getirdiği cesur bir bakış açısını yansıtırken, aynı zamanda kadınların entelektüel dünyada seslerini duyurma mücadelesinin de bir parçası olarak değerlendirilmektedir. Bu konuşma, yalnızca tipografi dünyasında bir yenilik olarak değil, aynı zamanda kadınların erkek egemen alanlarda var olma mücadelesinin bir simgesi olarak da feminist bir anlam taşımaktadır.

Bu bağlamda, Beatrice Warde, tipografi ve tasarım dünyasında öncü bir kadın figürü olarak dikkat çekmektedir. Matbuat tarihçisi, yazar Warde, o dönemin erkek egemen tipografi dünyasında kararlılığı ve entelektüel birikimiyle kendine önemli bir yer edinmiştir.

Bu çalışma, Beatrice Warde’in yaşamını ve mesleki katkılarını feminist bir perspektiften ele alarak, onun toplumsal cinsiyet eşitsizliklerine karşı verdiği mücadeleyi ve tipografi dünyasındaki öncü rolünü tartışmayı amaçlamaktadır. Çalışma ayrıca Warde’in tipografi teorisine kazandırdığı perspektifler ve toplumsal normlara karşı duruşunu açıklayarak akademik literatüre katkı sunmayı amaçlamaktadır.

YAŞAMI ve ÇALIŞMALARI

Beatrice Lamberton Becker (Warde) (1900-69), 20 Eylül 1900’de piyanist ve besteci Gustav Becker’in (1861-1959) ve o zamanki eşi gazeteci ve edebiyat eleştirmeni May Lamberton Becker’in (1873-1958) tek çocuğu olarak New York’da dünyaya gelmiştir. (Glaser, 2024 s.5) Columbia Üniversitesine bağlı Barnard College’da eğitim alan Warde, 13 yaşında kaligrafi sanatı ile tanışmış ve dolaylı olarak tipografi dünyasına ilk adımını atmıştır.

Warde'in mezuniyetinden sonra kariyerinin erken döneminin önemli bir kilometre taşı, aile dostları olan tipograf, kitap tasarımcısı ve basım uzmanı Bruce Rogers ile tanışmasıdır. Rogers'in tavsiyesi üzerine New Jersey'de yer alan American Type Founders Library'de kütüphane asistanı olarak çalışmaya başlayan Warde, burada tipografi üzerine çalışmalarını sürdürmüş ve tipografi tarihine ve literatürüne hakim olmaya başlamıştır. American Type Founders Library'nin Warde'in kariyerindeki bir diğer önemli yeri, kariyerinin yönünü önemli ölçüde etkileyen ve Warde için çok önemli bir meslektaş ve mentor olan tipograf Stanley Morison ile tanışmasıdır.

The Fleuron dergisi ve Paul Beaujon takma adıya kaleme aldığı yazılar.

Beatrice 1922 yılında Princeton Üniversitesinde basım uzmanı olan Frederic Warde ile evlenmiştir. Warde çifti dostları Stanley Morison'ın tavsiyesi üzerine Haziran 1925'de tipografi çalışmalarını sürdürmek için Londra'ya taşınmışlardır. (brighton.ac.uk, 2015) 1926'da Warde çifti Morison'ın editörlüğünü üstlendiği tipografi üzerine yazıların yayınlandığı The Fleuron adlı dergide çalışmaya başlamışlardır. Morison Frederic'e The Fleuron'da tasarımcılık ve Monotype şirketinde kendi asistanlığı görevini vermiştir. (Tomazović, t.y.) Aynı dergide Beatrice ise yazarlık görevi üstlenmiştir. Ancak çiftin evlilikleri uzun sürmemiş ve Kasım 1926'da boşanmışlardır. Ayrılıklarının ardından Frederic çalışmalarının bir kısmını yürüttüğü Paris'e taşınmış, Beatrice ise çalışmalarını Londra'da sürdürmeye devam etmiştir.

Beatrice Warde 1926'dan 1930'a kadar The Fleuron dergisinde tipografi ve yazıtipleri üzerine araştırmalar kaleme almaya devam etmiştir. Ancak dönemin erkek egemen basım dünyasında bir kadının kendi adıyla yazılar yazması pek de alışılacak bir durum sayılmıyacağı için Warde Fleuron'daki kariyeri boyunca yazılarını Paul Beaujon takma adıyla kaleme almak zorunda kalmıştır.

Warde'in 1926'da kaleme aldığı "*Garamond yazı tipleri - onaltıncı ve onyedinci yüzyıl kaynakları üzerinden bir değerlendirme*" adlı makale, kariyerinde bir dönüm noktasıdır. Warde bu çalışmasında tipografi dünyasındaki büyük bir yanlış anlaşılmayı ortaya çıkarmış ve arşiv kaynaklarına dayalı bir araştırma ortaya koyarak bu yanlış anlaşılmayı düzeltmiştir. Bu yanlış anlaşılma, 16. yüzyılda Claude Garamond'un geliştirdiği zarif ve okunabilir yazı tipinin, bir yüzyıl sonra Jean Jannon'un tasarladığı, daha ince ve eğik bir yapıya sahip yazı tipiyle karıştırılmasından kaynaklanır. Jannon'un tasarımı, 19. yüzyılda Fransa'daki Imprimerie Nationale (Ulusal Matbaa) koleksiyonunda bulunmuş, Imprimerie Nationale, Jannon'un yazı tipini Garamond'un kayıp çalışması sanarak ona atfetmiştir ve bu durum, Jannon'un tasarımının Claude Garamond'a ait sanılmasına neden olmuştur. Beatrice Warde deyim yerindeyse adeta bir tipografik dedektif gibi çalışarak Paris'te Imprimerie Nationale'in arşivleri üzerinde yaptığı incelemede bu iki tasarım arasındaki farkları keşfetmeyi başarmıştır. Warde, Jannon'un Erken Barok Roman yazı karakteri Garamond'dan kontrast ve daha büyük formlara sahip olmasıyla ayrıldığı (Storm Type Foundry, t.y.) önemli farkları makalesinde ortaya koymuştur.

Warde veya makaleyi kaleme aldığı takma adıyla Paul Beaujon, bu çalışması ile İngiliz tipografi camiasında adından söz ettirmeye ve dikkat çekmeye başlamıştır. Warde'in bu başarılı ve titiz çalışması aynı zamanda ona dönemin ünlü yazıtipi üreticisi Monotype şirketinin kapılarını açacaktır. Bu başarılı araştırmasının sonucu olarak Monotype şirketinin yayını olan Monotype Recorder için kendisine yarı zamanlı editörlük görevi teklif edilmiş ve bu görevden sonra 1929 yılında tanıtım ve pazarlama müdürlüğüne terfi etmiş ve 1960'ta emekli olana kadar bu görevi sürdürmüştür. (De La Warr Pavilion, 2017)

Monotype Corporation

Monotype Corporation şirketi Beatrice Warde'ın yaşamında oldukça önemli bir yere sahiptir. Burada New York'dan Londra'ya taşınmasını teşvik eden meslektaşısı Morison ile daha yakın çalışma fırsatı bulmuştur. Warde, Monotype çatısı altında çalıştığı yıllarda bugün de dünyada en çok kullanılan yazıtipleri olan Gill Sans ve Perpetua başta olmak üzere pek çok ünlü yazı tipinin tanıtım ve pazarlama çalışmalarını yürütmüştür.

Warde'ın yürütmüş olduğu tanıtım ve pazarlama çalışmaları içinde ticari açıdan en başarılı, en tanınan ve geniş kitlelere ulaşan yazıtipi Times New Roman olmuştur. 1931 yılında aynı zamanda The Times gazetesinin tipografik danışmanlığını da yürüten Stanley Morison ve The Times'ın reklam departmanında çalışan ressam Victor Lardent ile iş birliği ile eski roman karakterlerinin modernize edilmiş bir versiyonu olan Times New Roman ilk defa 3 Ekim 1932'de The Times gazetesinde okurlarla buluşmuştur. Dünyanın önde gelen gazetelerinden biri olan The Times'da bir gecede yaşanan bu radikal değişim, son derece muhafazakar olan okur kitlesi tarafından başta şaşkınlıkla karşılanırsa da Times New Roman'ın okunaklılığı ve net yapısı sayesinde takdirlerini kazanmış ve bu sayede 20. Yüzyılın en yaygın kullanılan yazıtiplerinden biri haline gelmiştir. (Meggs, 2011, s.341)

Times New Roman'ın tasarım süreci ve ticari başarısı üzerine yapılan çalışmalarda Beatrice Warde'ın adı pek geçmese de bu yazı tipinin dünya çapında tanınmasında Warde'ın kararlı tanıtım faaliyetleri önemli bir rol oynamıştır. Savoie'nin belirttiği gibi, Times New Roman yazı tipinin tasarımı ve üretiminden sonra, Monotype Recorder'ın editörü olarak Beatrice Warde, yazı tipinin tanıtımında olağanüstü bir iş başarmış ve bu nedenle Times New Roman'ın hikayesinde önemli bir yer edinmiştir. (Savoie, 2022, s.12)

Warde her ne kadar Monotype şirketinin tanıtım ve pazarlama sorumlusu olsa da şirketin yayın organı olan Monotype Recorder ile bağını koparmamış ve editörlük ve yazarlık görevlerini de eş zamanlı olarak sürdürmüştür. Warde, Monotype Recorder dergisinde yayınladığı "The Times New Roman: A New Type for the Times" ve "On the Choice of Typeface" adlı makaleler başta olmak üzere pek çok yazı yayınlamış ve Times New Roman yazı tipinin pek çok basım evi tarafından sipariş edilmesini sağlayarak yazıtipinin ticari başarısına önemli katkılar sağlamıştır.

Warde, Monotype çatısı altında kariyerinde iz bırakan pek çok çalışmaya imza atmıştır. Bu çalışmalar yalnızca Monotype tarafından üretilen yazı tiplerinin tanıtım faaliyetleri ile sınırlı kalmamıştır. Warde aynı çatı altında tipografi teorisi üzerine çalışmalarına emekliliğine kadar devam etmiştir. Bu çalışmaların arasında manifesto niteliği taşıyan bazı konuşmalar ve yazılar da mevcuttur. Bu konuşmaların en ünlüsü ve bugün Warde' tipografi tarihine kazıyan ve onu "Tipografinin First Lady'si" olarak adlandırılmasına neden olan meşhur konuşması Kristal Kadeh olmuştur.

Kristal Kadeh veya Basım Neden Görünmez Olmalıdır?

7 Ekim 1930, hem Beatrice Warde hem de İngiliz Tipograflar Loncası (British Typographers' Guild) için tarihi bir gündür. Bu tarih, Warde'ın tipografi tarihine geçen "Kristal Kadeh veya Basım Neden Görünmez Olmalıdır?" başlıklı konuşmasını gerçekleştirdiği ve aynı zamanda, kesin bir kanıt olmasa da Lonca'da ilk kez bir kadın konuşmacının konferans verdiği gün olarak anılmaktadır. Warde'ın "Kristal Kadeh veya Basım Neden Görünmez Olmalıdır?" konuşması, özellikle tipografinin görünmezlik ve işlevsellik ilkelerini savunmasıyla büyük yankı uyandırmış ve onun teorik etkisini daha geniş çevrelere taşımıştır. Bu konuşma, onun entelektüel olarak kabul görmesini sağladığı gibi, tipografi alanında kadınların sesini duyurması açısından da önemlidir.

Warde bu tarihi konuşmasında tipografinin, sade, anlaşılır, okunaklı ve süslemeden uzak olması gerektiğini bir kristal kadeh metaforu üzerinden anlatmıştır. Beatrice Warde'ın "Kristal Kadeh veya Basım Neden Görünmez Olmalıdır?" konuşmasında kullandığı kristal kadeh metaforu, tipografinin temel işlevini sade, anlaşılır ve "görünmez" bir araç olarak tanımlamak için kullanılmıştır. (Warde, 1955, s.11-17) Warde, kristal kadeh örneği üzerinden, tipografinin yalnızca süsleme değil, bilginin saf bir biçimde aktarımını sağlamak amacıyla düzenlenmesi gerektiğini anlatmıştır. Warde'a (1955) göre Tıpkı kristal bir kadehin, içindeki şarabın rengini ve dokusunu net bir şekilde göstermesi gibi, iyi tipografi de metnin anlamını net ve açık bir ve görünmez biçimde iletmelidir.

Warde'a göre, okuyucu metne odaklanabilmeli, tasarımın kendisi bir engel yaratmadan mesajı alıcıya ulaştırmalıdır. Bu "görünmez tipografi" anlayışı, dikkati dağıtan dekoratif unsurlardan uzak durulması gerektiğini vurgulamaktadır. Warde bu metaforla tipografinin amacının estetik beğeni yaratmaktan ziyade iletişimi kesintisiz ve net kılmak olduğunu vurgulamıştır.

Warde'ın 1930'larda gerçekleştirdiği Kristal Kadeh konuşması, İngiliz Tipograflar Loncası gibi erkek egemen bir meslek topluluğunda yapılan iddialı bir sunum olarak cesur bir meydan okuma niteliğindedir. Bu dönemde, birçok meslek alanında olduğu gibi tipografi ve baskı endüstrisi de büyük ölçüde erkeklerin hâkimiyetinde olduğu bilinmektedir. Kadınların entelektüel ve sanatsal alanlarda öne çıkmaları, genellikle cinsiyetçi önyargılar ve sınırlamalarla engellenmekteydi.

Warde'ın Kristal Kadeh konuşmasında tipografinin işlevselliği ve görünmezliği gibi yenilikçi fikirler sunması, yalnızca mesleki bir eleştiri değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet normlarına karşı dolaylı bir duruş olarak da yorumlanabilir. Kadınların bilgi ve entelektüel birikimlerini sergileyebilecekleri platformlara sınırlı erişimi olduğu bir dönemde, Warde'ın bu denli güçlü bir konuşma yapması, tipografi dünyasında kadınların sesini duyurma mücadelesinin sembolik bir örneği olarak da değerlendirilebilir.

Dolayısıyla, Warde'ın konuşması, yalnızca tipografiye yönelik bir perspektif sunmakla kalmayıp, erkeklerin egemen olduğu alanlarda da kadınların entelektüel otoriteye sahip olabileceğini gösteren bir meydan okuma olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Burası Bir Basımevidir.

Beatrice Warde 1932 yılında basım dünyası için sembolik bir manifesto niteliği taşıyan "This is a Printing Office" (Burası Bir Basımevi) adlı metni kaleme almış ve bu manifesto 1940'larda kadar geniş bir ün kazanmıştır. Metin, bir basımevinin toplumsal işlevini ve tipografinin önemini vurgulayan bir açıklama olarak kabul edilmektedir.

Warde manifestosunda:

Burası bir basım evi.

Medeniyetlerin buluşma noktası

Zamanın yıkıcılığına karşı bütün sanatların sığınağı.

Fısıldaşan söylentiye karşı korkusuz hakikatin zırhı.

Sanatın kesintisiz trompeti

Bu yerden kelimeler ses dalgaları üzerine yokolmaksızın ve yazarın elinde değiştirmeksizin zaman içine sabitlenmiş ve kanıtla doğrulanmış olarak uzaklara uçabilir

Arkadaşım, kutsal bir yerde duruyorsun

Burası bir basımevi (Warde, 1932/1940, çev. Solak Kedi, s. 6)

sözlerine yer vermiştir. Bu manifesto niteliğindeki metinde Warde, bir basımevinin yalnızca bir işletme olmadığını, aynı zamanda bilgi ve kültür aktarımını sağlayan bir merkez olduğunu savunmaktadır.

Tipografinin ve basımın gücünü açıklayarak, basımevlerinin demokrasiyi, özgür düşünceyi ve bilgiye erişimi destekleyen araçlar olduğuna dikkat çekerken. "This is a Printing Office" ifadesiyle başlayan metinde Warde, basımın toplumun gelişimindeki rolünü ve tipografinin toplum üzerindeki etkisini gözler önüne sermektedir.

Metinde geçen bazı ifadeler, basımın bir bilgi ışığı olduğunu, insanların zihnini aydınlattığını ve toplumda değişim yarattığını vurgulamaktadır. Warde'in metni hem tipografi dünyasında hem de kültürel bağlamda geniş yankı uyandırmış ve başta Birleşik Devletler Hükümet Matbaası'nın girişinde bronzdan dökülmüş plaka şeklinde olmak üzere (Gilliland, 2023) birçok basımevinde duvarlara asılarak tipografinin anlamını yüceltmıştır.

Özetle, "This is a Printing Office" manifestosu, Warde'in tipografinin toplumsal değerini nasıl gördüğünü gösteren, anlamı ve etkisi bakımından tipografi tarihinde iz bırakan bir çalışma olmuştur.

Erkek Egemen Bir Sektörde Beatrice Warde

Basım ve tipografi tarihine bakıldığında kadınların hiçbir zaman zanaatkar düzeyde iş gücüne katılamadığı, ancak soylu kadınların hobi olarak basım veya tipografi ile ilgilendiği görülmektedir. Parré (2020) hobi olarak baskı yapmanın yani bir bakıma 'asil sanatının' yalnızca prenslerle sınırlı olmadığını prenseslerin de dizgici zanaatını deneyimleyebildiğini ve Kraliçe Charlotte'un (1744-1818) 1809'da Windsor'daki Frogmore Lodge'da özel bir baskı makinesi kurduğunda devam ettirdiği bir gelenek olduğunu vurgulamaktadır. 20. Yüzyıla gelindiğinde ise basım endüstrisinde kadın iş gücü yavaş yavaş varlığını oluşturmaya başlasa da kadınlar isimleri duyuramamakta ve cinsiyet ayrımcılığına maruz kalmaktadırlar. Ancak genel anlamda 20. yüzyılda hem toplumda hem de basım dünyasında erkek egemen bir yapının olduğu görülmektedir.

Hartmann'ın 20. Yüzyılı kapsayan meslekî ayrışma üzerine yaptığı analiz gibi araştırmalar, ataerkil sistemlerin erkek egemen sendikalar tarafından nasıl pekiştirildiğini ve kadınların daha yüksek maaşlı ya da nitelikli rollere erişiminin çoğunlukla kısıtlandığını ortaya koymaktadır (Hartmann, 1976) Basım dünyası bu ve benzeri pek çok ayrımcı tutuma dönemin koşullarında çok kadının maruz kaldığı çeşitli araştırmalarda görülmektedir. Savoie (2022) Monotype şirketinde Times New Roman yazıtipinin tasarım süreci üzerine yaptığı araştırmada Beatrice Warde'in erkek egemen bir sektörde nasıl mücadele ettiğini açıklarken aynı zamanda Times New Romanın tasarım sürecinde adı anılmayan, gölgede kalmış kadınlara ve onların maruz kaldığı eşitsizliklere de ışık tutmaktadır. Araştırmada Monotype'daki kadın çalışanların erkeklerden daha düşük ücretler aldığı ve çalışma koşullarının genellikle zorlu olduğu, kadın işçilerin hem finansal hem de mesleki olarak dezavantajlı konumda bulunduğu belirtilmiştir. Ayrıca Monotype'in tasarım departmanı olan TDO'nun (Type Drawing Office) kadınların hakimiyetinde olmasına rağmen, yönetici pozisyonlarının çoğunun erkeklerde olması ve kadınların katkılarının sıklıkla göz ardı edilmesi, sektördeki cinsiyetçi yapının bir yansımasıdır.

Warde'in, dönemin baskılarına rağmen yüksek statüye ulaşması bir başarı hikayesi olarak görülebilir. Ancak bu başarıyı anlatırken ona katkıda bulunan kadınları anmamak haksızlık olur. Özellikle Times New Roman'ın tasarımında harf ve rakam setlerini oluşturmak, teknik çizimler yapmak ve ölçümleri belirlemek gibi önemli işler üstlenen (University of Reading, 2022) ancak Warde kadar adı duyulmayan Dora Laing, Dora Pritchett ve Warde'in başarıya ulaşmasının arka planında yer alan diğer pek çok Monotype çalışanı kadının emeği unutulmamalıdır. Monotype Corporation'da çalışan diğer kadınlar, teknik becerileri ve titizlikleriyle pek çok yazı tipinin tasarım süreçlerinde büyük rol oynamışlardır. Ancak, Beatrice Warde dışında, bu kadınların isimleri tarih yazımında yeterince yer almamıştır. Bu, o dönemde kadınların entelektüel katkılarının genellikle göz ardı edildiğini ve erkek egemen bir sistemin kadınların görünürliğini sınırlandırdığını göstermektedir.

Warde, kariyerine bakıldığında şanslı olduğu varsayılabilir. Eşi Frederic Warde ve Stanley Morison gibi Monotype'ın diğer önde gelen isimlerin desteğini alarak kariyerinde ilerlemesi, görüşlerinin yazıtipi tasarım ve tanıtım süreçlerinde dikkate alınması Warde'ı bulunduğu dönemde hemcinslerine göre şanslı bir konumda değerlendirilmesine neden olabilir. Ancak dönemine göre bu ayrıcalıklı konum bile Warde'in cinsiyet ayrımcılığından tamamen muaf olduğu anlamına gelmez. Kariyerinin başında tipografiye dair görüşlerini Paul Beaujon takma adıyla yayınlamış olması, ilerleyen yıllarda sektörde kendi adıyla başarılı bir şekilde var olmasına karşın profesyonel ve sosyal bağlantılar kurmak için basım sektörünün elitleri tarafından kurulan Double Crown Club'dan cinsiyeti nedeniyle dışlanması (Glaser, 2024 s.81) Warde'ın uğradığı cinsiyet ayrımcılığının en büyük kanıtı niteliğindedir.

Ancak Warde'ın işine saplantılı derecedeki tutkusu, çalışkanlığı, tipografiye dair bitmek bilmeyen merakı onun karşısına çıkan engelleri aşmasında en önemli motivasyon kaynaklarından biri olmuştur.

SONUÇ

Beatrice Warde'ın kariyeri, yalnızca tipografi dünyasındaki yenilikçi katkılarıyla değil, aynı zamanda erkek egemen bir alandaki mücadeleleriyle tanınmaktadır. Warde, entelektüel birikimi, çalışma azmi ve yenilikçi düşünceleriyle dönemin cinsiyet engellerini aşmış tipografi ve basım dünyasında tanınmış bir figür haline gelmiştir. Ancak bu başarı, bireysel bir çabadan çok daha fazlasını temsil etmektedir; Warde aynı zamanda erkeklerin egemen olduğu bir sektörde kadınların sesini duyurabilmesinin mümkün olduğunu göstermiştir.

Beatrice Warde'ın *The Crystal Goblet* gibi eserleri ve *This is a Printing Office* manifestosu, sadece tipografi alanındaki yenilikçi fikirlerini değil, aynı zamanda bilgiye erişim ve ifade özgürlüğü gibi daha geniş toplumsal değerleri de yansıtmaktadır. Onun çalışmaları, tipografi dünyasında işlevsellik ve estetik arasında denge kurmayı başarmış ve aynı zamanda entelektüel alanda kadınların katkılarının tanınması gerektiğini vurgulamıştır.

Bununla birlikte, Warde'ın ön planda olduğu bu başarı hikayesinde, Monotype Corporation gibi kurumlarda çalışan ancak görünmez kalan birçok kadın çalışanın varlığını göz ardı etmemek gerekmektedir. Dora Laing ve Dora Pritchett gibi kadınlar başta olmak üzere tipografi ve basım dünyasında Warde'ın çağdaşı olan pek çok kadın bulunmaktadır. Ayrıca, Beatrice Warde'ın cesareti, girişkenliği ve çalışkanlığı, tipografi ve basım dünyasında yer almak isteyen pek çok kadına cesaret ve ilham vermiş olması mümkündür. 2018-2021 yılları arasında Reading Üniversitesi'nin Tipografi ve Grafik İletişim Bölümü tarafından yürütülen "Women in Type" gibi projeler, isimleri tipografi ve basım tarihinin yazımında yer almamış olan pek çok kadını gün yüzüne çıkararak bu alandaki literatürü günden güne genişletmektedir.

Sonuç olarak, Warde'ın yaşamı ve çalışmaları, tipografi tarihine kazandırdığı değerlerin yanı sıra, kadınların entelektüel ve profesyonel alanlarda görünürlük mücadelesine dair güçlü bir örnek sunmaktadır. Bu çalışma, Warde'ın ve onun gibi tasarım, basım ve tipografi alanında çalışmış olan pek çok kadın mirasının, feminist bir perspektif ışığında yeniden değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koyarak, tipografi tarihindeki bu öncü figürün katkılarını daha geniş bir çerçevede anlamayı hedeflemektedir.

KAYNAKLAR

Durmaz, Ö. (2018). Sabiha Bozcalı ve Türkiye Grafik Tasarım Tarihi. *Sanatın Gölgedeki Kadınları*, 404-419

De Bondt, S. (1959). *Beatrice Warde: Manners and type*. *Eye Magazine*. Erişim tarihi: 10 Kasım 2024, <https://www.eyemagazine.com/feature/article/beatrice-warde-manners-and-type>

Glaser, J. (2024). *In search of the First Lady of Typography: A reappraisal of Beatrice Warde* (Doctoral dissertation, Birmingham City University).

University of Brighton (2015). Women Designing. Erişim tarihi: 10 Kasım 2024, <https://blogs.brighton.ac.uk/womendesigning/2015/11/12/beatrice-warde-1900-1969/>

Tomazović, D. (Çev.). (t.y.). Frederic Warde. Tipometar. Erişim tarihi: 10 Kasım 2024, <https://www.tipometar.org/kolumne/TipoPoezija/iFramesEng/FredericW.html>

Storm Type Foundry. (t.y.). Jean Jannon. Erişim tarihi: 10 Kasım 2024, <https://www.stormtype.com/people/jean-jannon>

De La Warr Pavilion. (2017, 23 Şubat). Finding Beatrice Warde. Erişim tarihi: 11 Kasım 2024, <https://www.dlwp.com/finding-beatrice-warde/>

Meggs, P. B. (2011). *Meggs' History of Graphic Design*. John Wiley & Sons Inc.

Savoie, A. (2020). The women behind Times New Roman: The contribution of type drawing offices to twentieth century type-making. *Journal of Design History*, 33(3), 209-224.

Warde, B. (1955). *The crystal goblet: Sixteen essays on typography, books and printing*. Cleveland: New York: World Publishing Company.

Warde, B. (1940). This is a Printing Office [Burası Bir Basımevi] (çev. Solak Kedi).

Gilliland, M. (2023, October 20). *Beatrice Warde: First lady of typography*. History in the Margins. <https://www.historyinthemargins.com/2023/10/20/beatrice-warde-first-lady-of-typography/>

Archer-Parré, C. (2020). Private pleasures and portable presses: do-it-yourself printers in the eighteenth-century.

Hartmann, H. (1976). Capitalism, patriarchy, and job segregation by sex. *Signs: Journal of women in Culture and Society*, 1(3, Part 2), 137-169.

FEMİNİST SANAT PRATİKLERİNDE KADIN SANATÇILAR VE TEKSTİL

Doç. S. Tuğba Arabalı KOŞAR

Çukurova Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü
ORCID: 0000-0003-1320-5649

Öğr. Gör. Hande BİLVAR

Çukurova Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü
ORCID: 0000-0003-3784-9254

ÖZET

Bu çalışma, feminist düşüncenin felsefesini ve bu çerçevede katkıda bulunan kadın sanatçıların eserlerini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Giriş bölümünde, feminist hareketin tarihsel kökenleri ve felsefi temelleri analiz edilecek ve sanat dünyasındaki toplumsal cinsiyet eşitsizliği, ataerkil yapılar ve erkek egemenliğine yönelik feminist eleştiriler sunulacaktır. Ayrıca; sanatta feminist söylemin oluşumu ve bu söylemin sanat eserlerine yansıma biçimleri analiz edilecektir.

Gelişme bölümünde, feminist sanatın öncülerinden başlayarak, farklı dönemlerden kadın sanatçıların tekstil malzemeleri ve geleneksel tekstil tekniklerini kullanarak ürettikleri eserlere yer verilecektir. **Judy Chicago, Tracey Emin, Louise Bourgeois ve Senga Nengudi** gibi sanatçıların eserleri detaylı incelenerek, geleneksel toplumsal cinsiyet standartlarına karşı çıkışları ve feminist sanattaki biçimsel ve kavramsal ilerlemeler vurgulanacaktır. Feminist sanatın birçok coğrafya ve kültürel bağlamda tekstil sanatı aracılığıyla ifadesine odaklanılacaktır. **Sonuç** bölümünde feminist sanatın çağdaş sanattaki yeri ve önemi değerlendirilerek, hareketin tekstil sanatındaki etkisi ve günümüz kadın sanatçılarına sağladığı yollar analiz edilecektir. Feminist sanatın toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmedeki rolünün yanı sıra, sanatı toplumsal mücadele için bir araç olarak kullanmanın önemi de vurgulanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Feminist Sanat, Kadın Sanatçılar, Lif Sanatı, Tekstil, Sanat.

FEMALE ARTISTS AND TEXTILES IN FEMINIST ART PRACTICES

ABSTRACT

This study aims to analyze the philosophy of feminist thought and the works of women artists who have contributed within this framework. In the introduction, the historical origins and philosophical foundations of the feminist movement will be examined, and feminist critiques of gender inequality, patriarchal structures, and male dominance in the art world will be presented. Furthermore, the formation of feminist discourse in art and the ways in which this discourse is reflected in art pieces will be analyzed.

In the development section, starting with the pioneers of feminist art, the works of female artists from different periods who employed textile materials and traditional textile techniques will be highlighted. The works of artists such as Judy Chicago, Tracey Emin, Louise Bourgeois, and Senga Nengudi will be examined in detail, emphasizing their challenges to traditional gender norms and the formal and conceptual advancements in feminist art. The focus will be on the expression of feminist art through textile art across various geographical and cultural contexts.

In the conclusion, the position and significance of feminist art in contemporary art will be evaluated, analyzing the impact of the movement on textile art and the pathways it has paved for today's women artists.

The role of feminist art in promoting gender equality, as well as the importance of using art as a tool for social struggle, will also be emphasized.

Keywords: Feminist Art, Women Artists, Fiber Art, Textile, Art.

YÖNTEM

Bu çalışma, feminist sanatın teorik altyapısını ve tekstil sanatıyla ilişkisini anlamak amacıyla nitel bir araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Feminist hareketin tarihsel ve felsefi temellerini ele almak için literatür taraması yapılmış, feminist sanat eleştirileri ve ilgili akademik kaynaklar incelenmiştir. Çalışmada, Judy Chicago, Tracey Emin, Louise Bourgeois ve Senga Nengudi gibi sanatçıların eserleri analiz edilmiştir. Bu analizler, eserlerin felsefi arka planını, kullanılan teknikleri ve malzeme seçimlerini değerlendirme yoluyla gerçekleştirilmiştir. Feminist söylemin sanat eserlerine yansımalarını anlamak için eserlerin kavramsal içeriği, üretim süreçleri ve kullanılan materyaller bağlamında incelenmesi hedeflenmiştir. Çalışma, feminist sanatın sanat dünyasında yarattığı dönüşümü ve çağdaş kadın sanatçılara sağladığı katkıları derinlemesine ele almayı amaçlamaktadır.

GİRİŞ

Feminizm, kadın ve erkek arasındaki ilişkileri; aile, eğitim, iş yaşamı, siyaset, kültür ve tarih gibi birçok alanda eleştirel bir şekilde inceleyen ve bu ilişkilerdeki güç dengesini değiştirmeyi hedefleyen bir politik hareket olarak tanımlanabilmektedir (Çaha, 2017, s.43). Tarih boyunca yaşanan siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel değişimlerin hepsi feminizm üzerinde etkili olmuştur ve bu değişimler günümüzde de hareketi şekillendirmeye devam etmektedir. Feminizmin öznesi olan kadınların durumunun farklılaşmasının bir başka yolu da çeşitli küresel kadın hareketlerinin farklı süreçlerle hissedilmesinden kaynaklanmaktadır.

Feminist hareket, tarih boyunca ortak temellere dayanan farklı tanımlarla varlığını sürdürmüştür. Bell Hooks, feminizmi, cinsiyetçilik, cinsiyet temelli sömürü ve baskıya son vermeyi amaçlayan bir mücadele olarak tanımlamaktadır (Hooks, 2012, s.9). Freedman ise feminizmi, kadın ve erkeğin doğası gereği eşit değere sahip olduğu anlayışı üzerinden ele almakta ve "eşitlik" yerine "eşit değer" kavramını tercih etmektedir. Freedman'a göre, "eşitlik" kavramı, erkeklerin ekonomik, politik ya da toplumsal konumlarının kadınlar için bir hedef ya da standart olarak görülmesi gibi yanlış bir algıya yol açmaktadır (Freedman, 2002, s.5). Kadınların egemen ataerkil zihniyet tarafından dışlandığı ve pasifize edildiği gerçeği nedeniyle, feminizm tarih boyunca çeşitli mücadele taktikleri ve stratejileri kullanmak üzere evrim geçirmiştir. Hak temelli bir hareket olarak feminizmin kökleri Fransız Devrimi'ne kadar uzanmaktadır. Feministler 19. yüzyılda küresel olarak kolektif eylemlere başlamış ve farklı siyasi perspektiflerden çeşitli meseleleri savunmuşlardır. Mary Wollstonecraft'ın 1792'de kaleme aldığı Kadın Haklarının Savunusu, Fransız Devrimi'nin temel fikirlerine bir eleştiri olarak yazılmış ve modern feminizmin ilk metni olarak kabul edilmiştir. Bu eser, kadınların da insan olmaları nedeniyle erkeklerle eşit hak ve ayrıcalıklara sahip olmasını gerektiğini savunmaktadır. Çok bileşenli bir hareket olan feminizm, güç yapılarını değiştirmeyi ve sosyo-ekonomik ve kültürel bağlamlardan kaynaklanan eşitsizliklerle yüzleşmeyi amaçlayan teorik ve siyasi ilerlemeler yaratmıştır.

Fransız Devrimi, kadınların kendileri ve hakları üzerine düşünmeye başlamalarını sağlayan önemli ve dönüştürücü bir süreç olarak değerlendirilebilir. Bu dönemde, insan hakları bildirgesi yayımlanmış ve bireysel haklar ile özgürlükler yasal güvence altına alınmıştır. Tarih boyunca farklı amaçlarla ortaya çıkan kadın hareketi, genellikle birinci, ikinci ve üçüncü dalga feminizm şeklinde sınıflandırılmıştır. Ancak feminist hareket, bu dalgalardan önce ya da sonra da varlığını sürdürmüştür. Bununla birlikte, o dönemlerdeki feminist hareketler, topluluk temelli sosyal hareketler niteliğinde değildir.

Bu nedenle feminizm dalgaları, doğrudan feminizmin tarihini yansıtmak yerine, feminizmin kolektif bir hareket olarak kabul edildiği tarihsel dönemlere işaret etmektedir (Mann & Huffman, 2005, s.58).

Feminist Dalgalar ve Kuşaklar

Bir hareket veya hareketler topluluğu olarak feminizmin zaman içinde nasıl değiştiği ve evriminin nasıl dönemselleştirileceği, tarihçileri ve aktivistleri meşgul eden sorulardır. Feminizmi analiz ederken, evrimini dönemselleştirmek ve farklı zamanlardaki önemli özelliklerini yakalamak için genellikle 'dalgalar' metaforuna başvurulur. Kadınların başta özgürlük ve eşitlik olmak üzere sosyal ve siyasi hak talepleri feminist hareketin arkasındaki itici güç olmuştur. Feminizmin işlevsel olarak “birinci dalga (19. yüzyıl)”, “ikinci dalga (20. yüzyılın son çeyreği)” ve “üçüncü dalga (20. yüzyılın sonu ve 21. yüzyılın başı)” şeklinde kategorize edilmesi konusunda yaygın bir görüş ve nitelendirme söz konusudur. Ancak 2008 yılında başladığı varsayılan üçüncü ve dördüncü dalgalar bu kategorinin geçersiz olduğunu kanıtlamaktadır.

18. ve 19. yüzyıllardan itibaren kadın hareketi, kadının özel ve kamusal alanlardaki rolünü sorgulayarak pek çok alanda etkili olmuş ve dönüşümlere yol açmıştır. Siyasal, toplumsal ve ekonomik hayatta meydana gelen değişimler, toplum üzerinde olduğu kadar sanat alanında da hızlı değişimlere neden olmuştur. Kadınların tarih boyunca maruz kaldığı baskı ve ayrımcılığa karşı ilk itirazlar 17. yüzyıldan itibaren ortaya çıkmaya başlamıştır. Ancak sistemli bir feminist teorinin oluşumu, 18. ve 19. yüzyıllara dayanmaktadır (Berktaş, 2010, s.89).

Birinci dalga feminist hareket, kadınlar ve erkekler için sosyal, ekonomik ve siyasi eşitlik arayışındaydı. 1800'lerin kadın hareketi eğitim, mülkiyet ve oy kullanma hakkını desteklemiştir (Richard, 2008, s.7). İkinci dalga, kadınların toplumdaki ezilmişliğini ve ikincilliğini vurgularak, bireysellikten ziyade birlik ve dayanışmayı öne çıkarmıştır. Üçüncü dalga feministler ikinci dalganın “kız kardeşlik” kavramını reddederek, bu kavramın kadınları genelleştirdiğini ve farklılıklarını görmezden geldiğini söyler. Üçüncü feminist dalga, kadın sorunlarına ırk, sınıf, etnik köken ve toplumsal cinsiyeti göz önünde bulunduran bireyci bir yaklaşım benimsemiştir (Donovan, 1997, s.349).

1960'ların sonlarından itibaren ikinci dalga feminizm olarak adlandırılan hareket, feminist söylemleri yeni bir boyuta taşımıştır. Bu dönemde, Simone de Beauvoir'ın “Kadın Doğulmaz, Kadın Olunur” anlayışından yola çıkan feminist hareketler, kadınların erkeklerden farklı olduklarını, kendilerine özgü bir kültür ve tarza sahip olduklarını savunmuştur. Amaç, erkeklik ve kadınlık arasındaki kutuplaşmayı azaltmaktan ziyade, kadınların tarihsel ve psikolojik deneyimlerinden güç kaynağı olabilecek unsurları keşfedip tanımlamaktır (Kılıç, 1998, s.359).

Kadınların ataerkil toplumsal yapıda değersizleştirildiklerini eleştirel bir bakış açısıyla ele alan feminist düşünce, bütüncül bir teori geliştirememiştir. Çeşitli dalgaların sınıflandırılmasına ilişkin yalnızca kuşaklar arası çatışmalar değil, aynı zamanda herhangi bir dalganın özelliklerinin nasıl tanımlanacağı konusunda da fikir birliği yoktur. Analistler, tanımlama amaçlarına yönelik önceliklendirmelerinde de farklılık göstermektedir. Hemmings gibi bazı akademisyenler feminist akademik çalışmalara ve çeşitli dalgalarla ilişkili teorik değişimlere (Marksist, post-yapısalcı, neo-materyalist) odaklanırken, diğerleri feminizmin pratiklerini ve politik doğasını (liberal/neo-liberal, radikal, sosyalist) incelemektedir. Feminizmi dönemselleştirmenin analitik değerini eleştirenler, doğru bir şekilde, zaman içindeki sürekliliklerin, belirli anları veya dalgaları tanımlama çabalarını tehlikeye atan bir örtüşme etkisi yarattığını iddia etmektedir (Banaji, 2012, s.38). Feminizm, bir yandan kadınların içinde buldukları koşulların daha fazla farkına varmalarına yardımcı olurken, diğer yandan da kadınların bilgi birikiminin bu koşullarda bir değişim yaratmasına odaklanmıştır.

Feminist Sanatın Doğuşu

Feminist sanatın doğuşu, 1960'lı yılların sonlarına doğru kadınların içinde buldukları toplumsal durum ve feminist hareketle yakından ilişkilidir. Bu hareket, kadınların toplumda karşılaştığı eşitsizlikleri sorgulama amacıyla ortaya çıkmış ve sanat dünyasında güçlü bir yansıma bulmuştur. Feminist sanat, kadınların sadece sanat dünyasında değil, genel olarak toplumsal yapıda da daha fazla görünürlük ve saygı kazanmasını amaçlamaktadır (Dinçer, 2022, s.50). Kadınların içinde buldukları toplumsal durumu değerlendirerek yola çıkan bu sanat akımı, 1971 yılında Linda Nochlin, "Neden Hiç Büyük Kadın Sanatçı Yok?" Başlıklı makalesini kaleme almıştır. Bu makalenin ardından, Thalia Gouma-Peterson ve Patricia Mathews, Sanat Tarihinin Feminist Eleştirisi adlı yazılarıyla feminist sanat tarihine dikkat çekmişlerdir. Bu eserlerde, kadınların yaratıcı süreçte karşılaştıkları dışlayıcı tutumlar ele alınmaktadır. Ancak yazarların asıl amacı, kadın sanatçıları yeniden keşfetmek değil; cinsiyet ayrımcılığını detaylı bir şekilde ortaya koyarak okuyucuları bu konuda düşünmeye ve sorgulamaya yönlendirmektir (Anahtar, 2022, s.82). Feminist sanat, kadın sanatçının kimliğini, bedenselliğini, duygularını ve toplumsal statüsünü somutlaştırır. Feminist sanat eserleri analitik ve sorgulayıcıdır; kadınların doğasını anlamaya çalışır ve sürekli söylem için bir platform görevi görür. Feminist sanat hareketi, feminist sanatın yörüngesini ve içeriğini etkileyen farklı tarihsel ve sosyal durumlar geliştirmiştir.

Birinci dalga feminizm olarak adlandırılan ve tarihsel olarak 19. yüzyılın ikinci yarısına rastlayan dönem, hak ve özgürlük mücadelesi, eşit iş, eşit ücret taleplerinin dile getirildiği, siyasal hakların kazanımına yönelik eylemlerin gerçekleştirildiği bir süreci beraberinde getirmiş ve I. Dünya Savaşı'nın sonucunda siyasal hak kazanımlarıyla sonuçlanmıştır (Çakır, 2007, s.418). Sanat bağlamında, bu dönem kadın sanatçıların görünürlüğünü artırma çabalarına karşılık gelmektedir. Kadın sanatçılar, sanat dünyasında kabul görmeye çalışırken eserlerinde toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dikkat çekmiştir. Ancak bu dönemde, eserler daha çok geleneksel sanat tarzında üretilmiş ve içeriğinde belirgin bir feminist mesaj barındırmamıştır.

Sanat dünyasında ikinci dalga feminizmde (1960'lar ve 1980'ler) ise kadın bedenini, kimlik sorunlarını ve cinsiyet rollerini sorgulayan eserlerin ortaya çıktığı bir dönemdir. Judy Chicago'nun "The Dinner Party" gibi çalışmalarında, kadınların tarih boyunca bastırılmış öyküleri ele alınmış ve kadın kimliğinin sanatta güçlü bir şekilde temsil edilmesi için çaba gösterilmiştir. Yüksek sanata dâhil edilmeyen kadın sanatçılar, ifade araçlarını değiştirerek, performans sanatı, video sanatı ve kavramsal sanat gibi yeni medya sanatlarını yaygın olarak kullanmaya başlamışlardır.

1990'lar ve sonrasında ortaya çıkan üçüncü dalga feminizm sanatında sadece kadın haklarına değil, tüm ezilen grupların haklarına ve kimliklerinin temsiline yer verilir. Feminist sanatçılar, daha kapsayıcı bir bakış açısıyla toplumsal yapıları eleştirir. Cindy Sherman ve Kara Walker gibi sanatçılar, kimlik, beden politikaları ve toplumsal cinsiyet konularında eleştirel çalışmalar üretmişlerdir (Nochlin, 1971, s.150). Bu dönemde sanat, sosyal medyanın da etkisiyle daha küresel bir platformda paylaşılır hale gelmiştir, bu da feminist sanatın daha geniş bir kitleye ulaşmasını sağlamıştır.

Feminist sanat erkekleri, kadınları ve kuir cinsiyetlerini kapsamakla birlikte, ana odak noktası kadın cinselliği ve toplumsal cinsiyet kimlikleridir. Birçok feminist sanat eseri, eşit ve özgür yurttaşlık hakkının savunulmasında önemli bir unsur temsil ederken, aynı zamanda demokrasi kavramını da sorgulamaktadır. Ağırlıklı olarak kadın sanatçılardan oluşan bu akımdaki sanatçıların eserlerinde tekstili malzeme ve teknik olarak sıkça görmekteyiz. Disiplinler arası sanat bağlamında araştırıldığında post modern sanat akımlarının içinde tekstili en yoğun kullanan sanat akımının feminist sanat olduğu görülmektedir. Feminist düşüncenin sanattaki etkileri, özellikle 1970'li yıllarda üretilen eserlerde daha net gözlemlenebilir.

Kadın sanatçılar, eserleri aracılığıyla ataerkil toplumun baskılarını ve kadının sosyal konumunu ele alarak, toplumsal cinsiyet rollerini sorgulamışlardır. Bu eserler, kadın kimliğini sanat aracılığıyla yeniden tanımlama çabası içinde olmuştur.

Şekil 1. Bauhaus Tekstil Atölyesinde Dokuma Dersi

Kaynakça: <https://tr.pinterest.com/pin/482448178822583240/> (erişim: 27.11.2024)

Feminist Sanatın Tekstil İle Olan İlişkisi

Kökleri kadın hakları ve eşitlik mücadelesine dayanan feminizm, sürekli gelişen talep ve beklentileri kapsayan yeni anlayışlara yol açmıştır. Feminizm, 20. yüzyılda kadınların biyolojisi üzerinde bir hâkimiyet olarak kendini göstermeye başlamış ve 1970'ler, toplumsal cinsiyet rolleri ve farklılıkları hakkındaki tartışmaların hâkim olduğu bir dönüm noktası olmuştur. Toplumsal cinsiyet kavramı ve bu kavramın yarattığı eşitsizlik hiçbir dönem kişinin doğasından kaynaklanmamış, daha çok içinde bulunulan toplumun dini, ekonomik, siyasi, kültürel yapısına bağlı olarak şekillenmiştir.

İlk olarak toplumsal cinsiyet kavramını tekstillerle bağlantılı olarak Bauhaus Okulu'nda görmekteyiz. 1919 yılında Almanya'da kurulduğunda modern sanat ve tasarım dünyasına öncü bir vizyon sunan ve yaratıcı alanlarda devrim yapmayı amaçlayan, "sanat ve zanaat arasında bir birlik" yaratma idealiyle şekillenen Bauhaus Okulu, kadınları da sanat eğitimine kabul ederek bu anlamda bir ilerleme kaydetmiştir. Ancak okulun iç işleyişine yakından bakıldığında, kadın sanatçılar ve öğrenciler için fırsatların ciddi anlamda kısıtlandığı ve cinsiyet temelli bir ayrımcılığın var olduğu görülmektedir. Bauhaus'un ilk dönemlerinde, kadınlar resmi olarak okula kabul ediliyor olsa da, onlara verilen olanaklar ve alanlar kısıtlı kalmıştır. Kadın öğrencilerin büyük bir çoğunluğu, resim, heykel ve seramik gibi "yüksek sanat" olarak görülen disiplinlerden uzak tutulmuş, daha ziyade dokuma, kumaş tasarımı gibi el işlerine yönlendirilmiştir. Bu ayrım, o dönemin toplumsal normlarının sanat eğitimine yansımından kaynaklanmaktadır (Bauhaus Archives, 1998, s.77). Zamanla, Bauhaus'taki bu cinsiyetçi tutum ve kadınların sanatsal alanlardaki kısıtlamaları sorgulanmaya başlanmıştır. Kadın sanatçılar, sadece dokuma ile sınırlı kalmak istememiş ve diğer alanlarda da kendilerini ifade etmek için daha fazla fırsat talep etmişlerdir. 1920'lerin sonunda ve 1930'ların başında Bauhaus içindeki bazı değişikliklerle birlikte kadınların diğer disiplinlere geçiş yapmaları kolaylaşmış ve dokuma atölyesinde sadece kadınlar değil, erkekler de eğitim almaya başlamıştır. Erkek sanatçılar, dokuma alanına dâhil olduğunda ise dokuma sanatı, geleneksel "kadın işi" olarak görülen zanaat statüsünden daha fazla ayrılarak sanatsal bir saygınlık kazanmıştır. Bu durum, toplumsal cinsiyet normlarının sanat ve zanaat üzerindeki etkisini gözler önüne sermekte ve dokuma sanatının uzun süredir ihmal edilen sanatsal değerinin yeniden değerlendirilmesine katkı sağlamaktadır.

Feminist sanat hareketiyle birlikte, sanat ve güzel sanatlar ayrımı, cinsiyet ve ırk gibi toplumsal hiyerarşilerden etkilenmiş ve bu hiyerarşiler doğrultusunda şekillenmeye devam etmiştir. Bu ayrım, kadın sanatının statüsünü sınırlandıran birçok toplumsal gücün bir parçasını oluşturmuştur.

Feminist sanat hareketinin ortaya koyduğu potansiyel, lif el sanatlarının uygulama süreçleri ve post-minimalist yaklaşımlarından bağımsız bir şekilde gelişmiştir (Arabalı Koşar, 2019, s.25).

“Dönemin kadın sanatçılarının eserlerinde tekstil malzeme ve yöntemlerini tercih etmeleri erkek egemenliğine tepki olarak simgesel bir anlam yüklenmiştir. Kadın sanatçıların erkek egemen sanat dünyasında varlık gösterme mücadelelerinde ‘kadın işi’ olarak görülen tekstil malzemeleri ve yöntemlerini tercih etmişlerdir. Mermer, ahşap gibi malzemelerle çalışmanın gerektirdiği kas gücüne ithafen ‘erkek işi’ olarak görülen heykel sanatına kadınla özdeşleştirilen dokumayla, dikişle, örgüyle, bağlama ve düğümlemeyle ve iplikle birleştirerek, kumaşların içlerini doldurarak ve hacimlendirerek bir varlık mücadelesine girişmişlerdir. Bu mücadele ile sembolik bir dille meydan okumuşlardır. Kadınların yüzyıllar boyunca sanatın nesnesi ve konusu olmaları birtakım sınıflandırmalarla kategorize edilmeleri birçok kadın sanatçıyı bu imgeleri düzeltmeye yöneltmiştir. Bir nesne olmaktan çıkıp ‘sanatçı’ konumuna geçen kadın, artık kendi imgesini de üretebilir hale gelmiştir. Artık yalnızca bu imgenin muhatabı değil, aynı zamanda da yaratıcısı olmuştur” (Arabalı Koşar, 2019, s.141).

Feminist sanatçılar, sanat tarihçileri ve eleştirmenler, sanat ve zanaat arasında kesin ve aşılmaz bir ayırım kuran, faydacı amaçlara yönelik yaratımların zanaat olduğunu ve sonuç olarak yalnızca estetik zevk için üretilen sanattan daha az değerli kabul edildiğini iddia eden bir sanat geleneği içinde öncüllerini tanımlamak için çalışmışlardır. Kendini ifade etme ve özgünlük aracı olarak iğne işi kullanan üçüncü dalga feministler, 1960'lar ve 1970'ler boyunca kadın sanatçıları ve kadın sanatını savunan ikinci dalga feministlere önemli bir minnet borçludur. Ne yazık ki, tarih boyunca kadınlar ağırlıklı olarak zanaat alanıyla sınırlandırılmış ve sanatsal katkıları genellikle erkeklerle ilişkilendirilenlerden daha az saygı görmüştür. Yorgancılık ve nakış da dâhil olmak üzere iğne işi, kuşkusuz ana akım toplum tarafından marjinalleştirilen ve değersizleştirilen bu zanaatkârlık alanına dâhil edilmiştir.

1960'ların ve 1970'lerin feminist hareketleri kapsamında tekstiller, feminist sanatçılar ve aktivistler tarafından toplumsal cinsiyet temelli sorunlara karşı duruş sergileyen, beden kabulü gibi idealleri teşvik eden ve insanlara ilham verip onları güçlendirmek için kullanılmıştır. Lif sanatlarının güzel sanatlar statüsünden dışlanmasını eleştirmeye başladığından beri, tekstiller kendini ifade etmenin yıkıcı unsurları haline gelmiş ve nihayet kültürel önemlerinin yanı sıra ifade potansiyelleri ve kadınların baskı karşısında gösterdikleri dirence dair sağladıkları değerli tanıklık nedeniyle de tanınmaya başlamışlardır. Womanhouse'un çöküşü, 1970'lerin başında kadın sanatçıların ne kadar az kurumsal desteğe sahip olduğunun da altını çizmiştir. Toplumsal cinsiyet kısıtlamalarına karşı bir direniş aracı olarak kullanılmaya başlanan tekstil sanatı yıkım, katılım, yeniden inşaa ve sanatçının önerisinin gerçek bir uzantısı olarak, miras alınan, aktarılan ve ödünç alınan gelenekler ve jestler aracılığıyla coğrafi veya bedensel sınır kavramlarını yeniden canlandırmıştır.

Tekstilde feminist hareket, kadın sanatlarının değersizleştirilmesine tarihsel ve sanatsal rol modellerini geri kazanarak yanıt vermiş ve böylece tekstil sanatını, meşru sanat formları olarak geri kazanmıştır. Tekstil sanatı yüksek düzeyde beceri ve estetik kaygı ile yaratılan, geleneksel-işlevsel amaçlarına rağmen başarılı sanat eserleri olarak tanımlanmaya başlanmıştır.

Şekil 3. Studium Faktur,
Magdalena, Abakanowicz, Sisal, Figür, 54
x 43 x 9 cm, 1964 Kaynak:
<https://www.artsy.net/artwork/magdalena-abakanowicz-studium-faktur> (erişim:
01.12.2024)

Şekil 2. Magdalena Abakanowicz , Oturan
Figür, 1974–1976 Kaynak:
<https://old.muoz.cz/en/collections/sculpture--45/abakanowicz-magdalena--394/> (erişim:
01.2024.2024)

Geleneksel kadın sanatlarına yeniden bağlanma, çağdaş sanatçılara tarihsel kadın geleneklerinden gurur duyma duygusu aşılamış ve kendi yaratıcı çabaları için bir temel sağlamıştır. Tekstil sanatları geçmişle bir bağ kurarak kadınların atalarını gururla yeniden değerlendirmelerini ve ev içi geleneklerden utanç yerine tatmin duygusuyla evrimleşmelerini sağlamıştır. Feminist sanatçılar tekstil malzemesini kullanarak, kadının tarihsel olarak ev içi alanlarla sınırlandırılmış rolünü sorgulamış ve bu rolü sanatsal bir platforma taşımışlardır. Sanat tarihçisi Rozsika Parker, “The Subversive Stitch: Embroidery and the Making of the Feminine” adlı eserinde, tekstilin yalnızca işlevsel değil, aynı zamanda kadınların toplumsal pozisyonlarına yönelik eleştirel bir araç olarak görülebileceğini öne sürmektedir. Parker’a göre, dikiş ve nakış gibi işler tarihsel olarak kadınları belirli kalıplara hapsetmiş olsa da, feminist sanatçılar bu teknikleri yeniden yorumlayarak toplumsal cinsiyet rollerine meydan okuma fırsatı bulmaktadır (Parker, 2010).

Abakanowicz de tekstil malzemesi ile birçok sanat eseri oluşturmuştur. Gerçek insan ölçeğinde, oturan figürlerini, bir kişinin ön ve arka tarafının alçı kalıplarını yaparak başladı. Tam bir figür oluşturma fikrini terk ederek, bir parçaya odaklandı. Figürün ön yüzünün kalıbından, alçı yüzeyine balmumu uygulayıp kaba bir çuval bezinden kesilmiş parçaları yüzeye yapıştırarak çok sayıda döküm yaptı. Çuval bezi ve yapıştırıcı, alçı kalıptan çıkarılabilen sert bir kabuk oluşturdu; bu kabuk başsız, elsiz ve cinsiyetsiz bir gövdeydi. Abakanowicz bu gövdeyi, geleneksel heykel kaidesinden farklı olarak şeffaf ve zarif bir tel kaide üzerine monte etti. Orijinal dizide yer alan on sekiz oturan figür için aynı kalıbı kullandı ve her seferinde yüzey, sanatçının aynı konu üzerine yaptığı çizim serilerindeki gibi, kararsızlıklarını ve jestlerini ortaya koyarak farklılık gösterdi.

Bu oturan figürler, bacakları ve ayakları donmuş bir hareketin içinde kalmış, bedenleri kontrol eden beyinden kopmuş halde, genellikle önden sunulmaktadır. Ancak izleyicinin, onların çevresinde dolaşması ve aralarına girerek bu figürlerin konkav kabuklar olduğunu keşfetmesi amaçlanmıştır. Yakından incelendiğinde, çıkıntı yapan iplikleri ve sarkan kordonları, insan sinir sistemini çağrıştırmaktadır.

Şekil 4. Abakanowicz, M., 1979, “Oturan Figürler”

Kaynakça: Rose, B. (1994). Magdalena Abakanowicz. New York: Harry N. Abrams, s.24

Faith Gillespie, 'The Masterless Way: Kadınlar ve Zanaat (1987) adlı antolojide yer alan 'Aktif Bir Direnişi Dokumak' adlı makalesinde, tekstil ile uğraşmanın bir tür 'ret' ve 'muhalefet' olduğunu ileri sürmektedir. Gillespie zanaatkârları, pazar talebini karşılamak için değil, kendi motivasyonlarını yerine getirmek için üretim yapan, “insan varoluşunun temelde farklı bir kademesinde arzu edilen ve gerekli olanı yaratan”, yöneticilerden yoksun emekçiler olarak tanımlamıştır. Ancak, küresel bağlamda ele alındığında, tekstillerin bize yaşama biçimimiz, hissetme biçimimiz ve dünyanın örgütlenme biçimi hakkında söyleyecek çok şeyi vardır. Tekstiller, toplumsal cinsiyet ayrımları ve hiyerarşileri oluşturmanın yanı sıra karşı çıkmak ve belgelemek için de kullanılmışlardır. Dolaşım ve mübadele, yerinden edilme ve el koyma tarihlerinde de kilit bir rol oynarlar (Gillespie, 1987, s.178).

20.yüzyılda İngiltere'de lif sanatı ve feminizm birbiriyle yakından ilişkiliyken, ABD'de farklı ilişki eğiliminde olmuşlardır. Polonyalı sanatçı Magdalena Abakanowicz tarafından yaratılan ve 1971 ve 1972 yıllarında müzelerde sergilenen dokuma lif enstelasyonları, tığ işi üretimi ile dikkate değer bir benzerlik taşımıştır. Aynı zamanda zanaatkârlığa özgü teknik ve araçlarla devrim yaratmaya çalışan İspanyol Aurelia Munoz, Amerikalı Claire Zeisler, Lenore Tawney ve Sheila Hicks'in ifade edici ve kavrama dayalı feminist sanatlarında tekstil kullanımı, en başarılı örnekler arasındadır. 20. yüzyılın sanatında feminizmin, atık nesneden sürdürülebilirlik kavramına, beden ve performans sanatından kiç, ironi vb. gibi referanslar içermekte olduğu da görülmektedir (Berber ve Arabalı Koşar, 2020, s.1702). Bahsi geçen yüzyıllarda sanatçıların, tekstil tekniklerinin temel doğasını ve ölçeğini değiştirerek toplumsal cinsiyet normlarını ve yaratıcı sektörler ile zanaat sektörleri arasındaki engelleri ortadan kaldırmayı amaçladıkları aşikârdır.

Feminist Söylem Kapsamında Tekstil Malzemesinin Kullanımı ve Örnek Sanatçılar

Tekstil malzemesi sanat ve yaşam arasında yer alır; sanat ve yaşamı son derece alakalı yollarla birbirine bağlayan duyuşsal, bilişsel, algısal, fiziksel ve duyuşsal özelliklere sahiptir. Tekstiller günlük hayatımızın bir parçasıdır ve sanatçılar bunları kişisel ve sosyal deneyimlerin kaydını oluşturmak için kullanırlar.

Söz konusu örnek sanatçıların seçilme nedeni, eserlerinde kullandıkları tekstil malzemeleri ve kavramsal mesajlarının incelenmesinin feminist sanat hareketi bağlamında önemli ipuçları sunabileceği düşüncesidir.

Judy Chicago, Tracey Emin, Louise Bourgeois ve Senga Nengudi tüm kuralları yıkan bir sanatsal hareketin parçası olsalar da, sırf kadın oldukları için eserlerine değer verilmemesi onları kadının toplumdaki yeri üzerine düşünmeye ve bu soruyu eserlerinin odağı haline getirmeye itmiştir.

İncelenen sanatçılardan ilki Amerikalı görsel sanatçı Judy Chicago dur. 1964'te California Üniversitesi'nin sanat okulundan mezun olduktan sonra, minimal sanat için bir dönüm noktası olan Primary Structures Sergisi, (Yahudi Müzesi, New York, 1966) sırasında ilk kez sergilenen “Rainbow Pickets” (Şekil 5) gibi neredeyse minimalist sanat eserleriyle tanınmıştır. Bugün Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Feminist Sanat hareketinin kurucularından biri olarak bilinen Judy Chicago, tümüyle biçimci olduğunu düşündüğü minimalizmin dilini sorgulayarak, kendini kadınsı deneyimlerin keşfine adanmıştır.

Şekil 5. Judy Chicago, 1966, Minimalist Ve Erken Feminist Dönemi “Rainbow Pickets”
Yahudi Müzesi, New York

Kaynak: <https://www.lecho.be/culture/expo/luma-le-parc-atelier-des-artistes-migrateurs/10555373.html>

Şekil 6'da görülen, Judy Chicago'nun “The Dinner Party” adlı eseri, feminist sanatın en bilinen örneklerinden biridir ve kadın sanatçıların tarih boyunca görmezden gelinmiş katkılarını anıtlıdır. Chicago'nun bu eseri, sanat tarihinde kadınların görünürliğini artırma amacı taşır ve feminist sanatın kavramsal gücünü yansıtmaktadır. Bugün feminist sanatın ana anıtı olarak kabul edilen “The Dinner Party” şu anda Brooklyn Müzesi'nde kalıcı olarak sergilenmektedir. 400 gönüllünün katıldığı ve çok sayıda el işi ve tekstil tekniğinin bir araya getirildiği bu geniş enstalasyon, 39 çığır açan kadın sanatçının, astronom, akademisyen, hatip, bilim insanı, filozof, din ve devlet liderinin bir araya gelmesini hayal etmektedir. The Dinner Party'deki her yer,

Şekil 6. Judy Chicago, 1979 “The Dinner Party” Seramik, Porselen Ve Tekstil, 1463 X 1463 cm Brooklyn Müzesi

Kaynak: The Brooklyn Museum,

https://www.brooklynmuseum.org/eascfa/dinner_party/home, (erişim: 18.11.2024)

lokantanın öncü keşiflerini gösteren iğne işi tekstillerin üzerine el yapımı sofrata takımlarıyla donatılmıştır: genel olarak erkek egemen bir tarihe alternatif bir anlatı sunmaktadır.

Feminist sanatın günümüzdeki en tanınmış isimlerinden biri de Tracey Emin dir. Emin'in çalışmaları, kapitalist sistemde kadının ezilmişliğine bir eleştiri ve bugün kapitalizmde zengin olan tüm sapkın yapıları bir karşı çıkıştır. Emin'in toplumsal cinsiyet, cinsellik, sınıf ve ırk ile karakterize edilen bedenleşmiş yaklaşımı, özünde feminist bir değere sahip olabilir. Bu durum, Emin'in kadın kimliğini, bu kimlik ister doğuştan gelsin isterse inşa edilmiş olsun, ifade etme konusundaki kayda değer özgüveniyle daha da vurgulanmaktadır. İngiliz sanatçı Emin, Chicago'dan daha fazla popülerite kazanmış ve benzer bir zanaat tarzını kullanmıştır.

Şekil 7. Tracey Emin, Otomatik Orgazm (Bana Gel), 2001, Aplike Edilmiş Battaniye, 263 × 214 cm

Kaynak: Medina, M. Á., 2014, Tracey Emin: Life Made Art, Art Made from Life. In Arts (Vol. 3, No. 1 s.63).

Şekil 8. Tracey Emin, Otomatik Orgazm (Bana Gel), 2001, Aplike Edilmiş Battaniye, 263 × 214 cm

Kaynak: <https://www.theguardian.com/culture/2024/feb/08/textile-art-unravel-barbican-art-gallery> (erişim: 18.11.2024)

Topluma ve devlete karşı meydan okumasını ve onlardan yabancılaşmasını dile getiren 1999 tarihli No chance (WHAT A YEAR) adlı eserinde kişisel yaşamından yola çıkarak, dikiş ve nakış gibi geleneksel tekstil tekniklerini kullanmıştır. Bu applike battaniye, sanatçının kariyeri boyunca geliştirdiği benzersiz bir otoportre biçimini yansıtmaktadır: aşk ve arzusunun, kayıp ve kederin, acı ve öfkenin, kırılmalık ve direncin düğümlenmiş bir göstergesidir. My Bed (1998) adlı eseri, Emin'in en bilinen çalışmalarındandır ve kadınların içsel dünyasına dair samimi bir portre sunar. Emin, tekstil ve nesnelere aracılığıyla kişisel deneyimlerini toplumsal bir boyuta taşıyarak kadın kimliği ve duygusal kırılmalık üzerine bir eleştiri sunar. Tekstil malzemesi, Emin'in eserlerinde yalnızca bir ifade aracı değil, aynı zamanda kadınların duygu ve deneyimlerini paylaşma yolu olarak da işlev görür.

Şekil 8'de yer alan My Bed (Yatağım), İngiliz sanatçı Tracey Emin tarafından ilk olarak 1998'de yaratılmış ve 1999 yılında Tate Galerisi'nde sergilenerek Turner Ödülü için finale kalan bir çağdaş sanat eseri olmuştur. Bu eser, dağınık bir yatak odasını ve kullanılmış prezervatifler, sigara izmaritleri, peçeteler, boş alkol şişeleri gibi çeşitli nesnelere dolu bir yatağı betimlemektedir. Açık artırmada 2.546.500 £ karşılığında alıcı bulan bu çalışma, sanatçının dört gün boyunca sadece alkolle hayatta kaldığı, ağır bir depresyonun ardından ortaya çıkmıştır.

Tracey Emin, intihar düşüncelerinin eşlik ettiği bu süreç sonunda yatağına baktığında, onu kurtaran bu alanı, planlanmamış bir şekilde sanata dönüştüğünü fark etmiştir. Eleştirilenler, dağınık bir yatak

Şekil 9. Tracey Emin, Benim Yatağım, 1998, Karışık Teknik, 79 Cm × 211 cm × 234 cm, Saatchi Galerisi'nin İzniyle, Londra

Kaynak: Medina, M. Á., (2014, Tracey Emin: Life Made Art, Art Made from Life. In Arts (Vol. 3, No. 1 s.60).

Odasının sıradan bir manzara olduğunu ve herkesin benzer bir yatağı sanat eseri olarak sunabileceğini öne sürerek eseri eleştirmişlerdir. Ancak Emin, bu yorumlara kendinden emin bir şekilde “Ama sunmadılar, değil mi?” yanıtını vererek eleştirileri geri çevirmiştir (Dr. Folland, 2020, s.63).

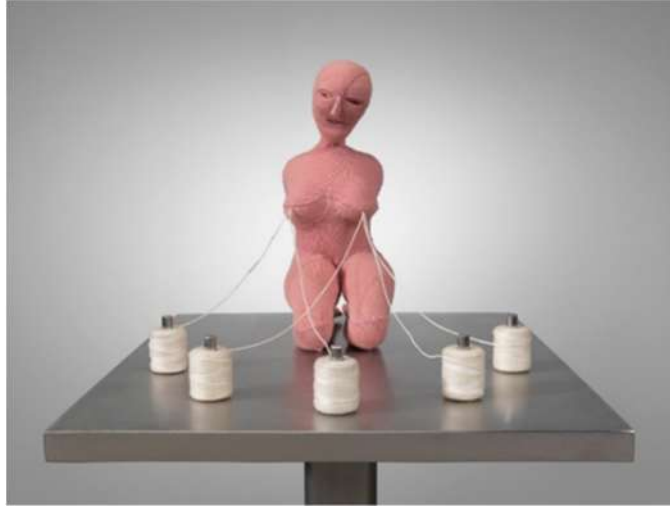
Amerikan feminist hareketinde aktif bir rol oynayan Louise Bourgeois, eski giysiler ve kumaşlarla dolgun formlarda yarattığı figüratif heykelleri ile bilinmektedir. Bourgeois, bu heykellerinde, kumaşların yumuşaklığı ile kadın bedeninin kırılabilirlik ve dayanıklılık gibi çelişkili niteliklerini yansıtmaktadır. Kumaş parçalarını katmanlayarak veya doldurarak kadın figürleri yaratan Bourgeois, bedenin fiziksel yapısının yanı sıra duygusal ve psikolojik derinliklerine de dikkat çekmektedir. Bu yönüyle Bourgeois, tekstil malzemelerini yalnızca estetik bir unsur olarak değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet kimliklerini ve kadınlık deneyimlerini ele alan bir anlatı aracı olarak kullanmaktadır. Sanatçı kumaşın yumuşak, esnek doğasını, geleneksel heykelin genellikle katı formlarıyla tezat oluşturarak, hem rahatsız edici hem de derinden dokunaklı bir kırılabilirlik ve akışkanlık hissi yaratarak kullanır.

Şekil 10. Louise Bourgeois, 2003, İyi Anne, Easton Vakfı/VG Bild-Kunst Bonn.

Kaynak:

<https://delphicampbell.wordpress.com/2020/03/15/louise-bourgeois-2/> (erişim: 30.11.2024)

Şekil 10. Louise Bourgeois, 2002, Kadın, Yün Kumaş, Doldurma.

Kaynak:

<https://delphicampbell.wordpress.com/2020/03/15/louise-bourgeois-2/> (erişim: 30.11.2024)

Bourgeois'nın Sürrealist sanatın ayırt edici özelliklerinden biri olan tuhaf ve tekinsiz olanı keşfi, gerçeküstü yan yana getirmeler ve dönüşümler kullanmasında kendini gösterir. Heykelleri sıklıkla organik ve cansız bileşenleri bir araya getirerek tanıdık ve tuhaf olan arasındaki gerilimi araştırır ve Sürrealizm'in simgesi olan bir huzursuzluk hissi uyandırır. Bu durum, annelik ve koruma temalarını korku ve grotesk imalarla iç içe işleyen devasa bir örümcek heykeli olan Maman gibi eserlerde açıkça görülmektedir.

Bourgeois'in annesine ithafen yarattığı Cells (1990'lar) serisi ve Maman (1999) adlı eseri, annelik, koruyuculuk ve kadınlık kavramlarını sorgular niteliktedir. Özellikle Şekil12'de görülen Maman adlı eseri, dev bir örümcek heykeli olarak annelik kavramını hem kırılğan hem de güçlü bir sembolizmle ele almaktadır. Bourgeois, tekstil malzemelerini hem kişisel travmalarını işlemek hem de kadın kimliğinin derin psikolojik temalarını yansıtmak için kullanmıştır. Kumaş, iplik ve dokuma gibi malzemelerle çalışarak, kadınların sanat yoluyla duygusal ve toplumsal deneyimlerini açığa çıkarmayı amaçlamaktadır.

Şekil 11. "Louise Bourgeois, 2022, The Woven Child" Sergisinin Hayward Gallery'deki Yerleştirme Görünümü, The Easton Foundation/DACS, Londra Ve VAGA At Artists Rights Society (ARS), The Hayward Gallery, New York

Kaynak: <https://www.deptfordgreen.lewisham.sch.uk/news/?pid=3&nid=1&storyid=63>
(erişim: 01.12.2024)

Bourgeois'nın kadın bedenine ve kimliğine dair bu sembolik anlatımı, özellikle feminist sanat çevrelerinde büyük yankı uyandırmış ve onu bu hareketin önemli bir figürü haline getirmiştir. Kadınların duygusal ve fiziksel deneyimlerini içsel bir dille ortaya koyduğu eserleri, toplumun kadın bedeni ve kimliği üzerindeki beklentilerini sorgulayan güçlü bir duruş sergiler. Bourgeois'in sanatı, kadının hem bedeninin hem de iç dünyasının derinliklerine inen bir keşif olarak feminist sanatın sınırlarını genişletmiş ve tekstil malzemelerinin sanatsal değerini yeniden tanımlamıştır.

Tekstil sanatı, kadınların sanat yoluyla seslerini duyurma çabalarını ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğine karşı çıkma mücadelelerini desteklemektedir. Tekstil sanatıyla feminist bir ifade geliştiren sanatçılardan bir diğeri Senga Nengudi dir. 1970'lerde feminist sanat ve Afrikalı Amerikalı toplulukların sanatsal temsili üzerinde yoğunlaşan önemli bir sanatçıdır. Nengudi, eserlerinde genellikle elastik tekstil malzemeleri, özellikle de kadın çorapları kullanarak kadın bedeni, kimlik ve toplumsal cinsiyet rolleri üzerine güçlü mesajlar verir. Sanatçı, kadın çoraplarını kullanarak hem kadın bedeninin kırılganlığını hem de esnekliğini sembolize eder. Çorapların şekil değiştirebilir ve gergin yapısı, bedenin ve kadın kimliğinin toplumsal normlar altında nasıl sıkıştırılabileceğine dair bir metafor oluşturmaktadır. Çorapların esnek yapısı aracılığıyla hem bedenin hem de toplumsal cinsiyet rollerinin şekil alabilirliğini vurgulamaktadır. Çorapların gerilmesi, bükülmesi ve zamanla eski haline dönmesi, toplumsal cinsiyet kimliklerinin katı bir biçimde belirlenmediği; esneyebileceği ve değişebileceği fikrine gönderme yapar.

Şekil 12. Senga Nengudi, 10 Parça Naylon Çorap Ve Kum, Ölçüleri Değişken, Moma, New York, 2003

Kaynak: https://www.moma.org/learn/moma_learning/senga-nengudi-r-s-v-p-i-19772003/ (erişim: 29.11.2024)

Bu seride (Şekil, 13,14,15,16) kullanılan tekstil malzemesi, aynı zamanda kadınların çoğunlukla ev içi işlerle tanımlanan rollerine bir göndermedir. Tekstil ve ev içi materyallerin sanatta güçlü bir ifade biçimi olarak kullanılması, feminist sanatçılar için önemli bir sembolik anlam taşır ve Nengudi'nin eserleri, kadınlık deneyimlerine dair eleştirel bir bakış sunmaktadır. Senga Nengudi, çorapların esnek yapısı aracılığıyla hem beden hem de toplumsal cinsiyet rollerinin şekil alabilirliğini vurgulamaktadır.

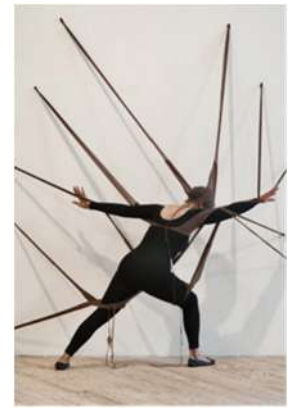

Şekil 14. Senga Nengudi, Naylon Çorap Ve Kum, Ölçüleri Değişken, Moma, New York, 2003

Kaynak: https://www.moma.org/learn/moma_learning/senga-nengudi-r-s-v-p-i-19772003/, (erişim: 29.11.2024)

Şekil 15. Senga Nengudi, Maren Hassinger Tarafından Çekilmiş Performans Anından Resim, Grey Art Gallery, NYU, 2013
Kaynak: http://radicalpresenceny.org/?page_id=356 (erişim: 29.11.2024)

Şekil 13. Senga Nengudi, Nylon Çorap, Kum Ve Buluntu Metaller, 152.4x121.9x121.9 Cm, Moma, New York, 2003

Kaynak: <https://www.artsy.net/artwork/senga-nengudi-rsvp-reverie-scribe> (erişim: 29.11.2024)

Çorapların gerilmesi, bükülmesi ve zamanla eski haline dönmesi, toplumsal cinsiyet kimliklerinin katı bir biçimde belirlenmediği; esneyebileceği ve değişebileceği fikrine gönderme yapar. Bu seride kullanılan tekstil malzemesi, aynı zamanda kadınların çoğunlukla ev içi işlerle tanımlanan rollerine bir göndermedir. Tekstil ve ev içi materyallerin sanatta güçlü bir ifade biçimi olarak kullanılması, feminist sanatçılar için önemli bir sembolik anlam taşır ve Nengudi'nin eserleri, kadınlık deneyimlerine dair eleştirel bir bakış sunmaktadır. Kişisel ve siyasi hikayeler anlatırken aynı zamanda kültürel bir destek ya da ikonografik bir unsur olarak hizmet eden sembolik bir doku yaratmak için kumaşlara başvuruyoruz.

BULGULAR

Bu çalışmanın bulguları, feminist sanatın tekstil malzemesi ve tekniklerini kullanarak toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini nasıl ele aldığına odaklanmaktadır. Feminist sanatçıların eserlerinin analizi, tekstil malzemelerinin yalnızca estetik bir araç değil, aynı zamanda toplumsal eleştiri ve kadın deneyimlerinin ifadesi için güçlü bir metafor olduğunu göstermiştir. Judy Chicago, Tracey Emin, Louise Bourgeois ve Senga Nengudi gibi sanatçılar, tekstilin geleneksel olarak “kadın işi” olarak görülmesinden kaynaklanan tarihsel sınırlamaları sorgulayarak, bu malzemeyi sanatsal ifade ve toplumsal dönüşüm için etkili bir platforma dönüştürmüştür.

Judy Chicago'nun The Dinner Party adlı eseri, kadınların tarih boyunca sanat ve toplumsal alanda görünmez kılınışını dokuma ve el işi teknikleriyle ele alarak, kadınların sanatsal katkılarını anıtlıştırmaktadır. Bu eserin analizi, kadınların tarihsel bağlamda bastırılan hikâyelerini görünür kılma çabasını gözler önüne sermektedir. Benzer şekilde, Tracey Emin'in My Bed adlı eseri, tekstil ve gündelik objeler aracılığıyla, kadınların duygusal kırılma noktalarını ve bireysel deneyimlerini toplumsal bir eleştiriyle birleştirmiştir. Louise Bourgeois ve Senga Nengudi'nin eserlerinde, tekstil malzemelerinin toplumsal cinsiyet rollerine karşı bir direniş aracı olarak kullanıldığı görülmüştür. Bourgeois, kumaşın esnek ve yumuşak doğasını kadın bedeninin kırılma noktası ve dayanıklılığıyla ilişkilendirirken, Nengudi, kadın çorapları gibi gündelik tekstil malzemelerini metaforik bir araç olarak kullanarak kadın bedeninin ve kimliğinin toplumsal normlar tarafından nasıl şekillendirildiğini eleştirmiştir. Her iki sanatçının da tekstil malzemesini fiziksel ve duygusal anlamlar yükleyerek sanatsal bir araç haline getirdiği belirlenmiştir.

Feminist sanatçılar, tekstil malzemesini kullanarak geleneksel “zanaat” algısını kırmayı başarmış ve tekstili, toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesinde bir ifade aracı olarak öne çıkarmıştır. Feminist söylemin sanat eserleri ile bütünleşmesi, özellikle 1970'lerden itibaren sanat dünyasında daha görünür hale gelmiştir. Çalışmada, feminist sanatçıların tekstili sadece estetik bir araç olarak değil, aynı zamanda geçmişte kadınlarla ilişkilendirilen ev içi rollerin eleştirisi ve yeniden tanımlanması için bir sembol olarak kullandıkları ortaya konulmuştur. Bu bulgular, feminist sanatın tekstil aracılığıyla hem geçmişe bir eleştiri hem de geleceğe yönelik bir görüş sunduğunu ve bu sayede toplumsal cinsiyet eşitsizliklerine dikkat çektiğini göstermektedir.

SONUÇ

Feminist teori, kadınların toplumdaki rollerini ve haklarını genişletmeyi amaçlayan ve onları toplumsal cinsiyet rolleriyle sınırlamaktan kaçınan bir doktrindir. Çok sayıda sanatsal mecra konuları kapsayan feminizm, kadınların toplumda karşılaştığı sorunları ele alma konusunda cesur bir yaklaşım sergilemiştir. Öyle ki, Feminist sanatta somutlaşan feminizmin sanatsal etkileri, faaliyet gösterdiği her alanda önemli eserler üretmekten geri durmamış ve sayısız örnek sunmuştur. Feminist sanat, çağdaş ve süregelen bir sanat hareketini temsil etmektedir. Hâlihazırda, bu uygulama dünya çapında kadın sanatçıların yanı sıra bazı erkekler tarafından da gerçekleştirilmektedir. Çalışmalar, kültür, coğrafya, ırk, din, etnik köken, cinsel yönelim ve insan bireyselliğinin çeşitli nitelikleri gibi faktörlerle şekillenen her sanatçının özgün ve ayırt edici kişisel içeriğine odaklanmayı sürdürürken üslup çeşitliliği de sergilemektedir.

Çalışmamız için seçilen sanatçıların, argümanlarını desteklemek için belirli geleneksel formları veya teknikleri kullandıklarını iddia etmedikleri sürece, zanaat ile bir bağ kurmadıkları düşünülmektedir. İster zanaatsal ister endüstriyel olsun, tekstil üretim yöntemlerinin teknik analizi ve anlaşılması burada ele alınmamış, bunun yerine, sanatçıların tekstil malzemeleri kullanımına ve altta yatan kavramlarına odaklanılmıştır.

Amacımız, okuyucuya tekstil uygulamalarının artık basit bir zanaat formu olarak değil, yıkıcılığı, yapıcılığı, katılımı ve geleneği bütünleştiren çağdaş bir ifade aracı olarak görülmesi gerektiğini göstermektir. İncelenen sanatçıların eserlerine baktığımızda da bu amaç doğrultusunda eserlerine yön verdiklerini görmekteyiz. Geleneksel olarak değersizleştirilmiş “zanaat” kavramlarıyla bağlantılı yeniden kullanılan ortam ve malzemelerin dilsel ironisini vurgulamışlardır.

Tekstil sanatının feminist sanattaki köklü yeri, kadın kimliğinin ve bedensel deneyimlerinin sanatsal olarak yeniden inşa edilmesini sağlarken, aynı zamanda izleyiciye toplumsal cinsiyet rollerini sorgulatan bir zemin sunmaktadır. Feminist sanat, yalnızca sanatta değil, toplumsal yapıların dönüşümünde de etkili bir araç olarak, kadınların sanattaki katkılarının ve ifade gücünün bir simgesi haline gelmiştir.

Tekstil eserlere baktığımızda bize zamanı, tarihi ve kültürü hatırlatabilir ama aynı zamanda kadınların duygu ve düşüncelerini de kavramsal kodlarla aktarır. Bu çalışma, kadın sanatçılar tarafından kullanılan belirli teknik ve malzemelere dayalı olarak kişisel otobiyografik uygulamaları, özellikleri ve feminist pozisyonları araştırmış ve incelemiştir.

Tekstil uygulamaları burada en geniş anlamda ele alınmalıdır. Tekstil yerleştirme, işlemeli parçalar, kumaş heykeller (yumuşak sanat), fotoğraflanmış kumaşlar, vb. Ele alınan sanatçıların eserlerinde kullanılan malzemeler ve sanat anlayışında benzerlikler bulunmasına karşın, sanatçıların feminizme bakış açıları ve bunu sanat eserlerine yansıtma biçimleri uygulama yöntemleri açısından farklılık göstermektedir. Tekstilin, feminist sanatta sadece bir malzeme değil, aynı zamanda kadınların sanatta ve toplumsal hayatta yer alma mücadelesini yansıtan güçlü bir sembol olduğu sonucuna varılmıştır. Süslü estetiği, duygusal açıklığı ve karşılıklılık ilkesini vurgulayan femme-etik bir metodoloji kullanan sanatçılar tekstili yeniden yorumlamakla kalmamış, aynı zamanda onu kuşaklar arası yakınlık ve işbirliği için dinamik bir alan olarak belirlemiştir.

Genel olarak, kadın cinsiyetinin sembolik temsili Judy Chicago, ve Louise Bourgeois gibi feminist sanatçılar arasında yaygın bir uygulama alanı bulmuştur. Eserlerinin biçim seçimi son derece çağrışımcıdır ve sanatçılar ataerkil diktalara karşı bir direnç oluşturmaktadırlar. Amerikalı sanat tarihçisi Lisa Tickner'a göre, kadın cinsiyetinin sembolik temsili, 1970'lere kadar erkek baskısına maruz kalan kadınların bedenleri hakkındaki ataerkil söylemin yapısökümüne ve sömürgecilikten kurtulmalarına katkıda bulunmuştur. Kısa sürede kendi kuşağının önde gelen feminist sanatçılarından biri olarak kabul edilen Emin ise çalışmalarında nakışı kişisel ifadenin birincil aracı olarak kullanarak kişisel olanın politik olduğunu değil, kişisel olanın evrensel olduğunu iddia etmektedir. Emin'in tekstil çalışmalarının sanatçının muğlak annelik arzusunu vurgulayan işleri Bourgeois'ın eserleriyle ilişkilendirilebilir. 1970'lerde yaşamış siyahi kadın sanatçılardan biri olan Senga Nengudi, sanat eserleri ile batılı olmayan kadın işçiliği uygulamaları arasındaki bağlantıyı vurgulamak için tekstil ürünlerini kullanmıştır. Nengudi'nin çorap serisi, normal “ten renkleri”ne ilişkin birçok tonu nedeniyle sıklıkla ırksal olarak kodlanan bir malzeme olan naylon çorapları performans bileşenleri olarak mekânsal çalışmalar halinde sunmuştur. Naylon ağdan yapılmış unsurların “her zaman hareketle bağlantılı” olduğunu düşündüğümüzde hâlâ dünyanın bedeni nasıl etkilediğinin somut, performatif kanıtları olarak görülebilir.

Günümüzün kadın sanatçıları çok çeşitli kültürel, multidisipliner ve teknolojik olarak gelişmiş ortamlarda çalışmakta ve önemli ifade araçları olarak tekstil malzeme ve teknikleri ile çığır açan deneysel sanat eserlerine en yüksek katkıları sağlamaktadır. Günümüzde birçok sanat enstitüsü ve küratör, kadın sanatçılara yönelik bu düşük seviyeli geleneksel sömürü kalıplarını kırmaya ve kadın sanatçılara erkek sanatçılarla eşit fırsatlar vermeye çalışmaktadır.

Tekstil teknikleri nesilden nesile öğrenilir, ancak akademik bir ortamda güzel sanatlar olarak resmi akademik öğrenimin bir parçası olarak benimsenebilir.

Kadınlar olarak, içinde bulunduğumuz dönemde sanat adına her şeyi (doküman, fotoğraf, video sanatı, performans, yerleştirme, resim ve heykel) yapma özgürlüğüne sahip teorik eklektizm söylemi varsa, belki de bunu feminist hareketin savunucusu olan kadınlara borçluyuz.

KAYNAKÇA

Anahtar, İ. (2023). Feminist Sanat Eleştirisi Bağlamında Gerilla Kızlar. *İnsanat Sanat Tasarım Ve Mimarlık Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 82-95.

Arabalı Koşar, S. T. (2016). Lif Sanatında Hacmin Etkilerine Farklı Yaklaşımlar. *Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü.*

Banaji, S. 2012. "A Tale of Three Worlds or More: Young People, Media and Class." In *Generation X Goes Global: Mapping a Youth Culture in Motion*, edited by C. Henseler, 33-50. New York: Routledge.

Berber, G.Ş ve Arabalı Koşar, S.T. Değirmenci, M. (2020). Türkiye'deki Akademisyen Sanatçıların Eserlerinde Mini Tekstil-Mini Textile in The Works of Academician Artists in Turkey, *SSDjournal Social Science Development Journal*, Issue: 75, s. 1695-1704, doi: 10.7816/idil-09-75-06

Bauhaus Archives. (1998). *Bauhaus: Women in Art*. New York: Bauhaus Publishing.

Berktaş, F. (2010). *Tarih, Toplum ve Siyaset: Toplu Yazılar 1*. İstanbul: Metis Yayınları.

Çakır, S. (2007). Kadınlar Ve Sosyal Haklar. *İnsan Hakları ve Kadın Araştırmaları Dergisi*, 418.

Çaha, Ö. (2017). *Sivil Kadın*, 4. Baskı, Ankara: Savaş Yayınevi

Chicago, J. (1979). *The Dinner Party*. The Brooklyn Museum. Retrieved from Chicago, J. (1979). *The Dinner Party*. The Brooklyn Museum. (erişim: 18.11.2024, https://www.brooklynmuseum.org/eascfa/dinner_party/home

Diñçer, M. N. (2022). *Mamut Art Project'e Kısa Bir Bakış Ve Kadın Sanatçıların Eserlerinde Öne Çıkan Yaklaşımlar*, Uluslararası Hakemli ve Açık Erişimli Elektronik Dergi International Peer-Reviewed and Open Access Electronic Journal, 47-58.

Donovan, J. (1997). *Feminist Theory: The Intellectual Traditions of American Feminism*. New York: Continuum.

Dr. Folland, T. (2020, August 5). Tracey Emin, My Bed. Smarthistory. Retrieved December 4, 2020, from <https://smarthistory.org/tracey-emin-my-bed-1998/Smarthistory>

Emin, T. (1998). *My Bed*. Tate Gallery. Retrieved from <https://www.tate.org.uk/art/artworks/emin-my-bed-l03662>

Freedman, J. (2002). *Feminism*. Philadelphia: Open University Press.

Gillespie, F. (1987). The masterless way: Weaving an active resistance. In G. Elinor, S. Richardson, S. Scott, A. Thomas, & K. Walker (Eds.), *Women and craft* (ss. 175-182). London: Virago Press.

Hooks, B. (2012). *Feminism is for Everybody: Passionate Politics*. Taylor & Francis. Retrieved from <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9781315878248/feminism-everybody-bell-hooks>

hooks, b. (2012). *Feminism is for everybody: Passionate politics*.

Jones, A. (1996). *Sexual Politics: Judy Chicago's Dinner Party in Feminist Art History*. University of California Press.

Jones, A. (2010). *The Feminism and Visual Culture Reader*. Routledge.

Kılıç, Z. (1998). Cumhuriyet Türkiye'sinde Kadın Hareketine Genel Bir Bakış. 75 Yılda Kadınlar ve Erkekler içinde (ss.347-360). İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.

Kretz, K. (n.d.). *Kate Kretz Portfolio*. Retrieved from <https://www.katekretz.com>

Nochlin, L. (1971). *Why have there been no great women artists?* Art News, 69(9), 22-39, 67-71.

Mann, S. A. ve Huffman, D.J. (2005). The Decentering of Second Wave Feminism and the Rise of the Third Wave. *Science and Society* 69 (1):56 – 91

Medina, M. Á. (2014, February). Tracey Emin: Life Made Art, Art Made from Life. In Arts (Vol. 3, No. 1, pp. 54-72). MDPI.

Parker, R. (2010). The subversive stitch: Embroidery and the making of the feminine. London: I.B. Tauris. (erişim:2024, <https://philpapers.org/rec/PARTSS-2>)

Richard, H. (2008). *Feminism and Women's Rights*. Cambridge: Cambridge University Press.

Ringgold, F. (1991). Tar Beach. The Guggenheim Museum. Retrieved from <https://www.guggenheim.org/artwork/artist/faith-ringgold>

Ringgold, F. (1995). *We Flew Over the Bridge: The Memoirs of Faith Ringgold*. Duke University Press.

Rose, B. (1994). *Magdalena Abakanowicz*. New York: Harry N. Abrams.

Storr, R. (2003). *Intimate Geometries: The Art and Life of Louise Bourgeois*. Tate Publishing.

Tate Museum. (n.d.). *Louise Bourgeois - Maman*. Retrieved from

KADIN ÖĞRENCİLERİN YEREL YÖNETİMDEN BEKLENTİLERİ: ÖĞRETMEN ADAYLARI ÖRNEĞİ

Arş. Gör. Maide Şıla TİFTİKÇİ

Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi
ORCID: 0000-0003-0974-7090

Öğretim Görevlisi Andaç ÇUHADAR

Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi ve Sosyal Bilimler Eğitimi
ORCID: 0000-0002-2243-9538

Doç. Dr. Neval AKÇA BERK

Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi
ORCID: 0000-0002-1383-8123

Nazlı Pınar ÜNLÜ

Çukurova Belediyesi
ORCID: 0009-0007-4420-8363

ÖZET

Bu çalışmada, Adana'da bir devlet üniversitesinde sosyal bilgiler eğitimi lisans programında eğitimlerine devam eden kadın öğrencilerin yerel yönetimden beklentilerine odaklanılmıştır. Başka bir ifadeyle katılımcıların yerel yönetimden beklentilerini, ihtiyaçlarını ve yaşamakta oldukları şehirde sosyal, ekonomik veya kültürel alanlarla ilgili karşılaştıkları/ olası problemlerini açığa çıkarmak ve konuyla alternatif çözüm önerileri üretmek araştırmanın temel amacını ve problem durumunu oluşturmaktadır. Araştırmanın alt amaçları arasında, kadın üniversite öğrencilerin yerel yönetimle temas alanlarını keşfetmek, bu temasın nasıl olduğunu açıklamak ve katılımcıların bu bağlamdaki beklentilerini ortaya çıkarmak yer almaktadır.

Bu doğrultuda, çalışma nitel araştırma deseni ile tasarlanmış olup durum çalışması şeklinde organize edilmiştir. Nitel araştırma doğası gereği nasıl sorusunu derinlemesine inceler. Dolayısıyla bu çalışmada, durum çalışması deseni ile araştırmanın problemi detaylı olarak incelenmiştir. Katılımcılar amaçlı örnekleme ile seçilmiştir.

Araştırmanın veri toplama süreci devam etmekte olup veriler 2024-2025 yılı güz dönemi ile sınırlandırılmıştır. Veri toplama sürecinde birden fazla veri toplama aracılığı ile çeşitlendirme yapılmıştır. Bu verilerin iki aşamada toplanması planlanmıştır.

Elde edilecek veriler ilk aşamada, açık uçlu soruların yer aldığı görüşme formu ile yazılı olarak, ikinci aşamada ise gönüllü olan katılımcılarla derinlemesine görüşmeler yoluyla toplanması hedeflenmektedir.

Görüşme formundan ulaşılabilecek veriler doküman incelemesi ile yarı yapılandırılmış görüşmeler sonucunda ortaya çıkacak veriler ise yazıya aktarıldıktan sonra kod ve temalara ulaşılarak içerik analizi yapılması planlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: kadın üniversite öğrencileri, yerel yönetim, beklenti.

EXPECTATIONS OF FEMALE STUDENTS FROM LOCAL GOVERNMENT: THE CASE OF TEACHER CANDIDATES

ABSTRACT

This study focuses on the expectations of female students who continue their education in a social studies education undergraduate programme at a state university in Adana from local government. In other words, the main purpose and problem of the research is to reveal the expectations of the participants from the local government, their needs and the problems they encounter / possible problems related to social, economic or cultural areas in the city where they live and to produce alternative solutions to the problem. The sub-objectives of the research include exploring the areas of contact between university students and local government, explaining how this contact is made and revealing the participants' expectations in this context.

Accordingly, the study was developed using a qualitative research design and organised as a case study. Qualitative research, by its very nature, explores the how question in depth. Therefore, this study used a case study design to explore the research question in depth. Participants were selected through purposive sampling.

The data collection process of the research is ongoing and the data is limited to the autumn semester of 2024-2025. The data collection process was diversified using multiple data collection tools. It was planned to collect the data in two stages.

In the first stage, the data collected is to be collected in writing using an interview form with open-ended questions, and in the second stage, it is to be collected through in-depth interviews with volunteer participants.

The data to be obtained from the interview form will be analysed by document analysis, and the data to be obtained as a result of the semi-structured interviews will be examined by content analysis by obtaining codes and themes after being transferred to writing.

Keywords: female university students, local government, expectation.

RESİMLİ ÇOCUK KİTAPLARINDA YAŞLI KADINLARIN TEMSİLİ: TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ ÇERÇEVESİNDE BİR İNCELEME

Dr. Öğr. Üyesi Seda ŞAHİN

İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü

ORCID: 0000-0002-4034-7864

Öğr. Gör. Dr. Gülseren ERHAN

İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü

ORCID: 0000-0002-5655-039X

ÖZET

Toplumsal cinsiyet rolleri, yaşlı kadınların yaşamlarını belirgin şekilde şekillendirmekte ve yaşlanma süreciyle birlikte bu rollerde değişimler gözlenmektedir. Gençlik döneminde kadınlara dayatılan güzellik, üretkenlik ve cinsellik gibi roller, yaşlılıkla birlikte toplum nezdinde önemini yitirmekte ve bunun yerini bakım verme, bilgelik ve deneyim sahibi olma gibi nitelikler almaktadır. Ancak, bu geçiş sürecinde bile yaşlı kadınlar sıklıkla görünmez hale getirilmekte, toplum tarafından değersizleştirilmekte ve ayrımcılıkla karşılaşmaktadır. Çocukların dünyayı algılamasında önemli bir yere sahip olan resimli çocuk kitapları, toplumsal cinsiyet rollerini yansıtarak çocukların yaşlı kadınlara yönelik algılarını etkilemektedir. Çocuklar, bu kitaplarda gördükleri yaşlı kadın karakterlerini zihinlerinde somutlaştırarak onları gerçek hayattaki yaşlı kadın figürleriyle özdeşleştirebilmekte ve toplumsal rolleri bu temsiller aracılığıyla içselleştirmektedir. Özellikle, hikayelerde güçlü ve bağımsız yaşlı kadın karakterlerin yer alması, çocuklara yaşlı kadınların liderlik yapabileceği veya güçlü olabileceği mesajını iletebilirken, geleneksel temsiller toplumsal cinsiyet normlarının pekişmesine neden olabilmektedir. Bu nedenle erken çocukluk dönemindeki çocuklara yönelik hazırlanmış resimli çocuk kitaplarının içeriklerindeki yaşlı kadın figürlerinin içerik ve görsel unsurlar bağlamında incelenmesi bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Bu çalışmada, farklı yayınevlerinden çıkmış ve farklı yıllarda basılmış, yaşlı kadınların ana karakter olarak temsil edildiği 17 resimli çocuk kitabı belirlenmiş ve incelenmiştir. Nitel araştırma yöntemi kullanılarak yürütülen çalışma fenomenolojik araştırma desenindedir. Veriler doküman incelemesi yoluyla ve içerik analizi ile değerlendirilmiştir. İki araştırmacının birlikte yürüttüğü analizde kodlayıcı güvenilirlik katsayısı %91,7 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, resimli çocuk kitaplarında yaşlı kadınlar çoğunlukla güvenilir bir bakıcı, kültür ve bilgiyi aktaran, aile içinde yalnız, huysuz veya bakıma muhtaç bireyler olarak sunulmaktadır. Yaşlı kadınların çocuk bakımında rol almasının ve ev içi işlerde gösterilmesinin toplumsal cinsiyet rolleriyle ilişkili olduğu düşünülmüştür. Aynı zamanda, yaş aldıkça elde edilen bilginin çocuklarla paylaşılması, kadınların geleneksel eğitici rolünün sürdüğünün bir göstergesidir. Bu temsiller, çocuklara yaşlı kadınların toplumda nasıl görüldüğü konusunda ipuçları vererek, cinsiyet rolleri algısını etkilemektedir. Çalışma, toplumsal cinsiyet eşitliği ve yaşlılık konularında daha kapsamlı araştırmalar yapılmasına katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet, yaşlı kadınlar, resimli çocuk kitapları, okul öncesi.

REPRESENTATION OF OLDER WOMEN IN CHILDREN'S PICTURE BOOKS: AN ANALYSIS WITH IN THE FRAMEWORK OF GENDER ROLES

ABSTRACT

Gender roles significantly shape the lives of older women, and changes in these roles are observed as women age. Roles such as beauty, productivity, and sexuality imposed on women in youth lose importance in the eyes of society in old age and are replaced by qualities like caregiving, wisdom, and experience. However, even during this transition, older women are often rendered invisible, devalued, and discriminated against by society. Children's picture books, which play an important role in children's understanding of the world, affect children's perceptions of older women by reflecting gender roles. Children mentally embody the older women characters they see in these books, identifying them with real-life older women figures and internalizing social roles through these representations. The inclusion of strong and independent older female characters in stories may convey the message that older women can lead or be strong, while traditional representations may reinforce gender norms. For this reason, the aim of this study is to examine the depictions of older women in children's picture books designed for early childhood, focusing on both content and visual elements. This study analyzed 17 illustrated children's books published by different publishers in various years, in which older women are represented as main characters. The study employed a qualitative research methodology, following a phenomenological research design. Data were analyzed through document review and evaluated via content analysis. In the analysis conducted jointly by two researchers, the coder reliability coefficient was calculated at 91.7%. Findings show that older women in children's picture books are mostly presented as reliable caregivers, transmitters of culture and knowledge, or as lonely, cranky, or needy individuals within the family. The role of older women in childcare and domestic work was interpreted as related to gender roles. Furthermore, the depiction of older women sharing their knowledge with children as they age suggests the continuation of the traditional role of women as educators. These representations provide children with cues about how older women are perceived in society and influence their understanding of gender roles. This study aims to contribute to broader research on gender equality and aging.

Keywords: Gender, older women, illustrated children's books, preschool

GİRİŞ

Toplumsal cinsiyet rolleri, bireylerin toplumsal yapı içerisindeki rollerinin, cinsiyetlerine göre şekillendiğini ifade etmektedir. Bu rollerin oluşumunda kültürel kodlar, toplumsal normlar ve görsel temsil araçları kritik bir rol oynamaktadır (Dökmen, 2019). Çocuk edebiyatı, bireyin toplumsal kimliğinin erken yaşlardan itibaren şekillenmesinde önemli bir araçtır. Özellikle resimli çocuk kitapları, metinsel ve görsel unsurların birleşimiyle çocuklara hem dilsel hem de kültürel değerler sunmaktadır (Sever, 2015). Çocuk dünyasından bakıldığında ise resimli çocuk kitapları, çocukların dış dünyaya açılan pencereleridir.

Resimli çocuk kitapları, çocukların gelişim alanlarını desteklemekte ve onların dünyayı anlamlandırılmalarına olanak sunmaktadır. Erken yaşlardan başlayarak çocukların yaşantısının önemli parçası olan resimli çocuk kitapları, görsel ve yazılı anlatılarla çocukların çevrelerini keşfetmelerini, yeni kavramlar öğrenmelerini sağlamakta ve sosyal duygusal gelişimlerinin önemli bir parçasını oluşturan empati becerilerini güçlendirmektedir (Horst & Houston-Price, 2015). Resimli çocuk kitaplarının en güçlü etkisi, özellikle toplumsal kuralların erken yaşlardan itibaren çocuklara aktarılmasını sağlamasıdır. Dünyayı tanımaya çalışan çocukların yaşama ilişkin düşüncelerinin oluşmasına olanak sağlayan resimli çocuk kitapları toplumsal cinsiyet algılarının oluşmasında da büyük bir role sahiptir (Dökmen, 2019).

Resimli çocuk kitaplarının genellikle toplumsal yapının ve cinsiyet rollerinin çocuklara aktarılmasında önemli bir işlevi bulunmaktadır (Steyer, 2014). Özellikle toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında yapılan çalışmalarda, resimli çocuk kitaplarının çocukların toplumsal cinsiyet algılarını şekillendirme gücü olduğu belirtilmektedir (Gooden & Gooden, 2001). Bu kitaplar, aynı zamanda aile bağları, yaşlanma ve kuşaklararası ilişkiler gibi soyut kavramların çocuklara somut bir biçimde sunulmasını sağlamaktadır (McGuire, 2003).

Resimli çocuk kitaplarında sunulan karakterler, çocukların kalıp yargılara sahip olmasına neden olabilmektedir; bu kalıp yargılardan biri de yaş, yaşlanma ve yaşlılık üzerine odaklanmaktadır. Çocuklar, çevrelerindeki yetişkinleri sınıflandırırken birçok faktörden yararlanmaktadır. Ancak çocukların insanları sınıflandırmalarında yaş faktörü genellikle ön plana çıkmaktadır (Mendonça vd., 2018). Levy ve Hughes'e (2009) göre, çocuklardaki kalıp yargılar sosyal öğrenme, bilişsel ve sosyal-bilişsel öğrenme kuramlarıyla açıklanabilmektedir. Bu kuramlara göre, çocuklar deneyim eksiklikleri nedeniyle bazı kavramları genelleştirmektedir; bu da kendi sosyal gruplarına daha olumlu, diğer gruplara ise ayrımcı bir tutum geliştirmelerine yol açmaktadır. Günümüzde toplumsal yapılar ve yaş grupları arasında yaygın olarak gözlemlenen yaşçılık, yaşlılara yönelik kalıp yargılar, önyargılar ve ayrımcılıktan oluşan üç temel bileşeni içermektedir (Rupp vd., 2005; Swift vd., 2017). Yaşlı bireylere olumsuz özellikler atfetme eğilimi kalıp yargıları oluşturmaktadır; bu kalıp yargılar, yaşlılara yönelik negatif duyguların gelişmesine (önyargı) yol açmakta ve nihayetinde ayrımcı davranışların oluşmasıyla sonuçlanmaktadır. Yaşçılığın bu üçlü yapısı, çok erken yaşlardan itibaren toplumda kökleşmiş olumsuz algıların oluşmasına katkıda bulunmaktadır. Araştırmalar, çocukların yaşlı bireylere dair kalıp yargıları erken yaşlarda öğrendiğini ve toplumsal süreçte bu algıların pekiştiğini göstermekte ve erken çocukluk döneminde, yaşlı bireyler hakkında olumlu algılar geliştirilmesi için destekleyici yaklaşımların önemi vurgulanmaktadır (Flamion vd., 2019).

Toplumun yaşlı kadınlar hakkında oluşturduğu kalıp yargılar, çocuklar üzerinde güçlü bir etki yaratmaktadır ve bu etki erken yaşlardan itibaren başlamaktadır (Flamion vd., 2019). Çalışmalar, çocukların yaşlı bireylerle ilgili olarak onları üzgün, yalnız ve pasif bireyler olarak gördüklerini ortaya koymaktadır. Bunun yanında çocuklar yaşlı bireyleri bilgili olarak görmekte, ancak aile bireyi değilse yaşlı yetişkinlerle çok fazla teması bulunmamaktadır (Burke, 1982). Bu nedenle, çocukların içeriğindeki karakterlerle özdeşim kurduğu veya rol model olarak gördükleri resimli çocuk kitaplarındaki yaşlı kadın temsillerinin incelenmesinin önemlidir.

Yapılan çalışmalarda, çocuk kitaplarının büyük bir kısmında kadın karakterlerin daha pasif ve duygusal, erkek karakterlerin ise maceracı ve bağımsız bir şekilde resmedildiği belirtilmiştir (Dumanlı & Esen, 2022; Batmaz, 2021). Araştırmalar, yaşlı kadınların çocuk kitaplarında sıklıkla "bilge büyükanne" veya "kötü cadı" gibi kalıp yargılarla sınırlandırıldığını ortaya koymaktadır (Derdiyok, 2024). Bu temsiller, yaşlı kadınlara yönelik geliştirilen toplumsal ve bireysel algıyı etkilemekte ve toplumsal cinsiyet normlarının yeniden üretilmesine neden olmaktadır. Aynı zamanda yaşlı kadınlara ilişkin toplumsal algıyı daraltmakta ve çocukların yaşlı bireylere dair önyargılar geliştirmesine zemin hazırlamaktadır. Bu temsillerin yaygınlığı, toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik çabalar açısından eleştirel bir bakış açısıyla incelemeye değer görülmektedir. Alan yazında resimli çocuk kitaplarındaki karakterlerin cinsiyete göre dağılımlarını ve cinsiyete özgü belirli özelliklerini inceleyen araştırmalar (Akıncı Coşgun & Yılmaz, 2022; Derdiyok, 2024; Dumanlı & Esen, 2022; Filipović, 2018; Gürşimşek & Günay, 2005; Hamilton vd., 2006; McCabe vd., 2011; Şeren, vd., 2022) bulunmaktadır. Bunun yanı sıra yaşlı bireylerin kitaplarda nasıl yansıtıldıklarını gösteren çalışmalar (Avcı & Erhan, 2022; Casey vd., 2021; Crawford & Bhattacharya, 2014; Dellmann-Jenkins & Yang, 1997; Fenwick & Morrison, 2001) da mevcuttur.

Ancak yaşlı kadınların temsilleri ve bu temsillerin toplumsal cinsiyet bağlamında nasıl mesajlar içerdiğini inceleyen çalışmalara rastlanmadığından bu çalışma özgün nitelik taşımaktadır.

Bu çalışmanın amacı, resimli çocuk kitaplarında yaşlı kadın karakterlerin hangi demografik özelliklerde (yaş, sosyal konum, hanede birlikte yaşadıkları birey vb.), hangi fiziksel özelliklerde ve hangi mekanlarda temsil edildiğini ve bu temsillerin toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının oluşmasına nasıl katkıda bulunduğunu ortaya koymaktır. Yaşlı kadınlar genellikle bilgelik, şefkat veya dışlanmışlık gibi kalıp yargılarla tanımlanmaktadır. Bu temsiller toplumsal cinsiyet rolleriyle doğrudan ilişkilidir (Swift vd., 2017). Toplumsal cinsiyet bağlamında ve yaşlılık çalışmaları perspektifinden yapılan bu araştırma, yaşlı kadınların daha kapsayıcı ve çeşitli biçimlerde temsil edilmesine yönelik farkındalık yaratmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda, yaşlı kadınların temsillerinin toplumsal cinsiyet bağlamında sunulmuş biçimlerinin çocuk edebiyatındaki etkileri hem bireysel kimliklerin oluşumu hem de toplumsal eşitlik çabaları açısından oldukça önemlidir (Levy, 2003). Çocuk edebiyatının güçlü etkisi göz önüne alındığında, yaşlı kadınların kalıp yargılarla sunulmuş biçiminden kurtarılarak daha çeşitli ve olumlu rollerle sunulmasının, toplumsal cinsiyet eşitliği çabalarına önemli bir katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırma nitel araştırma yönteminde ve olgubilim (fenomenoloji) desenindedir. Olgubilim gündelik yaşamımızda sıklıkla karşılaştığımız ancak detaylı bilgi edinemediğimiz ya da üzerine düşünmediğimiz olguların derinlemesine incelenmesine olanak sunmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu çalışmada incelenen temel olgu yaşlı kadınlara ilişkin toplumsal cinsiyet algısıdır. Veriler doküman incelemesi yoluyla incelenmiş ve içerik analizi yoluyla değerlendirilmiştir. Bu çalışmada yaşlı kadın temsillerini içeren resimli çocuk kitapları doküman olarak ele alınmıştır. İçerik analizi, belirli bir olgunun özelliklerine yönelik çıkarımlarda bulunmak için önceden belirlenmiş belirli niteliklere dayalı kodlardan yola çıkılarak kategorilere ulaşılmaya dayanan (Boyraz & Tepe, 2019) bir analiz yöntemidir. Verilerin analizinde iki araştırmacı önce iki ayrı kitaba ilişkin kodları birlikte oluşturmuş, daha sonra ikişer kitaba ilişkin kodlamaları araştırmacılar ayrı ayrı yapmıştır. Araştırmanın güvenilirlik hesaplamasında Miles ve Huberman'ın (1994) önerdiği güvenilirlik formülü kullanılmıştır. Güvenirlik = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı) formülüne göre yapılan hesaplamalarda, araştırmacıların ayrı ayrı yaptıkları kodlamalardaki güvenilirlik katsayısı %91,7 olarak hesaplanmıştır. Buna göre analizlerin güvenilir olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada 19 resimli çocuk kitabı değerlendirmeye alınmıştır. Resimli çocuk kitaplarının belirlenmesinde ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Buna göre; araştırmada Türkiye'de 2008-2018 yılları arasında basılmış, üç- sekiz yaşa yönelik, yaşlı karakterleri insan olan ve fiziksel betimlemeleri 60 yaş ve üstü özellikler gösteren yazınsal nitelikli resimli kitaplar ölçüt olarak belirlenmiştir. Kitaplar temin edilirken Türkiye'de en çok kitap satan iki internet kitap satış sitesindeki arama motorlarına “yaşlı”, “nine”, “babaanne”, “büyükanne”, “anneanne” terimleri yazılarak çıkan resimli çocuk kitaplarından tanıtım metinlerinde aranan sözcüklerin yer almasına dikkat edilmiştir. Bunun yanı sıra kitapların ön ve arka kapak görsellerine bakılarak yaşlı karakter görsellerini içeren kitaplar olmasına özen gösterilmiştir. Bu ölçütler doğrultusunda yapılan elemeler sonucunda bu çalışmada incelemek amacıyla 19 resimli çocuk kitabı belirlenmiştir. Bu kitaplar satın alınma ve temin edilme sırasına uygun şekilde kodlar verilerek (K1, K2...) sıralanmıştır. Araştırma kapsamında incelenen kitaplara ilişkin betimsel özellikler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırmada incelenen resimli çocuk kitaplarına ilişkin betimsel özellikler

Kitap Kodu	Türü	Basım Yılı	Yazar Ülkesi	Cinsiyeti	Çizer Ülkesi	Cinsiyeti
K1	Yerli	2015	Türkiye	Kadın	Türkiye	Kadın
K2	Yerli	2015	Türkiye	Kadın	Türkiye	Kadın
K3	Çeviri	2016	Avusturya	Erkek	Avusturya	Kadın
K4	Yerli	2015	Türkiye	Kadın	Türkiye	Erkek
K5	Yerli	2015	Türkiye	Kadın	Türkiye	Erkek
K6	Yerli	2015	Türkiye	Kadın	Türkiye	Erkek
K7	Yerli	2015	Türkiye	Kadın	Türkiye	Erkek
K8	Çeviri	2014	İskoçya	Kadın	İskoçya	Kadın
K9	Çeviri	2013	İran	Erkek	İran	Kadın
K10	Çeviri	2018	Fransa	Kadın	Fransa	Erkek
K11	Yerli	2015	Türkiye	Kadın	Türkiye	Kadın
K12	Yerli	2018	Türkiye	Kadın	Türkiye	Kadın
K13	Yerli	2013	Türkiye	Erkek	Türkiye	Erkek
K14	Çeviri	2016	Avusturya	Kadın	Avusturya	Kadın
K15	Çeviri	2010	Belçika	Erkek	Belçika	Kadın
K16	Çeviri	2011	İngiltere	Kadın	İngiltere	Erkek
K17	Çeviri	2010	ABD	Kadın	ABD	Kadın
K18	Çeviri	2008	İngiltere	Kadın	Türkiye	Kadın
K19	Yerli	2018	Türkiye	Kadın	Türkiye	Kadın

Tablo 1 incelendiğinde, analiz edilen resimli çocuk kitaplarının büyük çoğunluğunun kadın yazarlar tarafından yazıldığı (%68,4), erkek yazarlara ait yaşlı kadın temalı kitapların ise daha az olduğu (%31,6) görülmektedir. Kitapların çizerlerinin cinsiyet dağılımı incelendiğinde, kadın çizerlerin (%73,7) erkek çizerlere (%26,3) oranla daha fazla olduğu tespit edilmiştir. İncelenen kitapların çoğunluğunu yerli resimli çocuk kitapları (%52,6) oluşturmaktadır.

Yazarların ülkelerine göre dağılımına bakıldığında, kadın Türk yazarların çoğunlukta olduğu, yalnızca bir erkek yazarın bulunduğu belirlenmiştir. Yazar çeşitliliği açısından en fazla temsili Avrupa kıtasındaki ülkelere (Avusturya, İskoçya, Fransa, Belçika, İngiltere) geldiği dikkat çekmektedir. Avrupa'dan çevrilen eserlerde kadın çizerlerin sayısının daha fazla olduğu, yazarların ise cinsiyet açısından dengeli bir dağılım sergilediği görülmektedir. Çeviri yoluyla ülkemiz çocuk edebiyatına kazandırılan, yaşlı kadın temsili içeren resimli çocuk kitaplarının oranının ise daha düşük olduğu (%47,4) tespit edilmiştir.

Yazarların büyük çoğunluğunun Avrupa kıtasında yaşayan yazarlardan oluştuğu belirlenmiş ve incelenen resimli çocuk kitaplarının en fazla 2014-2016 yılları arasında basıldığı (%47,4) gözlemlenmiştir.

BULGULAR

Bu çalışma resimli çocuk kitaplarında yaşlı kadın karakterlerin hangi demografik özelliklerde (yaş, sosyal konum, hanede birlikte yaşadıkları birey vb.), hangi fiziksel özelliklerde ve hangi mekanlarda temsil edildiğinin incelenmesi ve bu temsillerin toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının oluşmasına nasıl katkıda bulunduğunu ortaya çıkarması amacıyla yapılmıştır. Bulguların sunumunda resimli çocuk kitaplarında yaşlı kadın karakterlerin demografik özellikleri, fiziksel özellikleri ve konumlandırıldıkları mekanlara ilişkin başlıklar halinde sunulmuştur.

Yaşlı Kadınların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırmada incelenen resimli çocuk kitaplarında yaşlı kadınların demografik özellikleri çeşitli yönlerden ele alınmıştır. Bu bağlamda, ilk olarak yaşlı kadınlara ilişkin *yaş* unsuru öne çıkmaktadır. Çalışma kapsamındaki kitaplarda temsil edilen yaşlı kadın karakterlerin tamamı 60 yaş ve üzeri bireylerden oluştuğu belirlenmiştir.

Resimli çocuk kitaplarındaki yaşlı kadınlar *sosyal konumları* açısından incelendiğinde, yaşlı kadın karakterlerin toplumsal kimliklerinin en çok "komşu teyze" rolüyle ilişkilendirildiği ve bunun yanında "büyükanne" rolüne uygun şekilde kurgulandığı karakterlerin de olduğu görülmüştür. Komşu teyze olarak temsil edilen yaşlı kadınların sıklıkla mahalle hayatının bir parçası olarak yardımlaşma ve sosyal bağlarla ilişkilendirilmiştir. Bu noktada yaşlı kadınlar ya bakıma muhtaç olmaları nedeniyle çocukların bakım işlerini verecekleri kişiler olarak sunulmakta ya da hasta ve yardıma muhtaç oldukları için kendilerine yardım edilen kişiler olarak sunulmaktadır. Büyükanne rolündeki yaşlı kadınlarda da yine çocuk bakımı, deneyim sahibi olma gibi özelliklerinden yola çıkılarak aile içindeki destekleyici ve koruyucu bir figürü temsil etmektedir.

Hanedeki birey sayısına ilişkin olarak, kitaplarda yaşlı kadınların yaşam biçimleri arasında farklılıklar gözlemlenmiştir. Yaşlı kadın karakterlerin çoğunlukla yalnız yaşayan figürler olarak betimlendiği belirlenmiştir. Sadece bir kitapta eşyle birlikte yaşayan bir yaşlı kadın temsili bulunmaktadır. Bununla birlikte, yalnız yaşayan kadınların bir kısmı evcil hayvanlarla birlikte yaşayan yaşlı kadınlar olarak sunulmuştur.

Yaşlı Kadınların Fiziksel Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırmada resimli çocuk kitaplarındaki yaşlı kadınların fiziksel özellikler bakımından nasıl sunulduğuna ilişkin analize ihtiyaç duyulmuştur. Bu bağlamda yapılan analizlerde kadınların saç stilleri, giyimleri, klasik büyükanne figürü özellikleri ve bedensel görünüşleri temalarına ulaşılmıştır.

Resimli çocuk kitaplarındaki yaşlı kadınların saç stillerinin çeşitlilik gösterdiği belirlenmiştir. Bu çeşitliliğe rağmen en sık dağınık saçlara sahip oldukları, bunun yanında topuz yapılan saçların da yaygın olduğu belirlenmiştir. Yaşlı kadınların çoğunlukla küt ve uzun saçları olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra, tesettürlü ya da şapka gibi aksesuarlarla örtülen saçlar da temsil edilmektedir. Bu betimlemelerin, farklı kültürel bağlamlarda yaşlı kadınların görünüşüne dair kodları yansıttığı anlaşılmaktadır.

Yaşlı kadın temsillerinin giyim tarzları incelendiğinde, yaşlı kadın karakterlerin çoğunlukla uzun ve vücut hatlarını göstermeyen elbiseler veya eteklerle tasvir edildiği görülmektedir. Giysiler temiz, ütülü ve özenli bir görünümde resmedilmiştir. Bununla birlikte, giysilerin farklı renklerde resmedildiği, ancak yine de koyu renkteki giysilerin yoğun olduğu görülmüştür. Bazı yaşlı kadın karakterlerin giysilerinin renkli olması ve takılar gibi detaylara yer verilmesi, bu yaşlı kadın karakterlerin canlı bir ruh haline sahip olduklarını vurgulamaktadır. Ancak, kitaplarda yaşlı kadınların modern giysiler, iş giysileri veya spor giysilerle temsil edilmediği dikkat çekmektedir. Bu durum, yaşlı kadınların geleneksel giysileri giymeye zorunlu kılındığı ve belirli bir yaşa gelindiğinde o yaşa özgü toplumca kabul edilen bir giyim tarzına hapsedildiklerini göstermektedir.

Klasik büyükanne figürü, resimli çocuk kitaplarında sıklıkla gözlük, şal veya fular gibi aksesuarlarla tasvir edilmiştir. Ayrıca gri ya da beyaz saçlar ve yüzde belirgin kırışıklıklar, yaşlılık göstergesi olarak öne çıkan fiziksel özelliklerdendir. Bedensel görünüş açısından ise iki temel temsil dikkat çekmektedir: yuvarlak hatlı ve kilolu yaşlı kadınlar ile ince ve zayıf kadın figürleri. Bununla birlikte, bazı kitaplarda yaşlı kadınlar "korkutucu-kötü karakter" özellikleriyle abartılı bir şekilde tasvir edilmiştir. Bu tür tasvirler, özellikle "cadı" figürleri gibi negatif stereotiplerin yaşlı kadınlarla ilişkilendirilmesine yol açabilmektedir. Buna karşılık, sportif veya atletik görünümlü yaşlı kadın temsillerine rastlanmamıştır.

Yaşlı Kadınların Konumlandırıldıkları Mekanlara İlişkin Bulgular

Resimli çocuk kitaplarında yaşlı kadın temsilleri, konumlandırıldıkları mekanlara göre de incelenmiştir. Buna göre ev, yaşlı kadınların en sık konumlandırıldığı mekânlardan biridir. Özellikle oturma odasında, pencere önünde dışarıyı izlerken veya yatak odasında yatarken tasvir edilen sahnelerde, yaşlı kadınlar genellikle hastalık nedeniyle dinlenme, rahatlık ve aile içi bağlarla ilişkilendirilmiştir. Yatak sahnelerinde yaşlılıkla özdeşleşen dinginlik ve bakım ihtiyacı öne çıkarılmıştır. Bu temsiller, yaşlı kadınların ev içi rollerine dair geleneksel algıları güçlendirmektedir.

Ev dışı mekanlarda ise yaşlı kadınlar, daha çok çocuk karakterlerle birlikte betimlenmiştir. Lunapark, orman ve deniz gibi eğlence ya da keşif mekanlarında yaşlı kadınlar genellikle rehberlik eden, çocuklara eşlik eden veya onlara destek olan bir figür olarak temsil edilmektedir. Markette geçen sahnelerde ise yaşlı kadınlar, alışveriş arabası ve poşetleriyle betimlenerek günlük yaşamın sıradan bir parçası olarak temsil edilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma kapsamında incelenen resimli çocuk kitaplarındaki yaşlı kadınlar, genellikle 60 yaş ve üzerindeki bireyler olarak temsil edilmektedir. Bu yaş grubundaki bireylerin, yaygın toplumsal anlayışlara göre ileri yaşın bilgeliğini ve deneyimini simgelemeleri nedeniyle, sıklıkla büyükanne rollerine uygun biçimde kurgulandıkları görülmüştür. Resimli çocuk kitaplarında yaşlı kadınlar çoğunlukla "komşu teyze" veya "büyükanne" rollerinde tasvir edilmektedir. Komşu olarak sunulan yaşlı kadınların dahi, genellikle büyükanne sıfatıyla ilişkilendirildiği dikkat çekmektedir. Yaşlı kadınların bu temsilleri, toplumsal cinsiyet kalıp yargılarıyla örtüşmektedir. Söz konusu kitaplarda yaşlı kadın karakterlerin genellikle ailevi bağlarla, yardımlaşma, paylaşma ve hasta olmaları durumunda ihtiyaçlarının karşılanması gibi sosyal sorumluluklarla anıldıkları gözlemlenmiştir. Özellikle, yaşlı kadınların çoğunlukla yalnız yaşayan bireyler olarak sunulmaları, bir yandan onların bağımsız bireyler olarak algılanmasına zemin hazırlarken, diğer yandan büyükanne kimliğiyle ilişkilendirilerek aile bağlarına vurgu yapılmakta ve bu yolla toplumsal yaşamdaki bakım rollerine gönderme yapılmaktadır. Bu kadınların yalnız olarak temsil edilmeleri, kendi kendine yetebilme becerilerine dikkat çekerken, çoğunlukla bir evcil hayvanla birlikte yaşayan bireyler olarak gösterilmeleri, toplumsal cinsiyet kalıplarını yeniden üreten bir bakış açısını da ortaya koymaktadır. Bu durum, bir yandan yaşlı kadınların yalnızlık duygusunu hafifletmek için hayvanlarla bağ kurma yönündeki eğilimlerini desteklerken, diğer yandan onları toplumsal normlarla sınırlı roller içinde sunmaktadır. İnsan-hayvan bağının ön plana çıkarılması, yaşlı kadınların yaşamlarına ilişkin önemli bir detay olarak değerlendirilmektedir.

Araştırma bulgularına göre, resimli çocuk kitaplarındaki yaşlı kadın temsilleri, fiziksel özellikler açısından çeşitlilik gösterse de belirli kalıplar çerçevesinde sunulmaktadır. Saç stillerindeki çeşitlilik, farklı kültürel bağlamları yansıtırken, genel olarak dağınık veya topuz yapılmış saçların öne çıkması, yaşlı kadınların geleneksel ve sade bir görünümle ilişkilendirildiğini göstermektedir. Tesettürlü veya şapka gibi aksesuarlarla saçların örtülmesi, kültürel ve dini değerlerin bu temsillerde yer bulduğunu ortaya koymaktadır. Ancak, bu çeşitliliğe rağmen modern saç stillerine veya yaşlı kadınların bireysel tarzlarını yansıtabilecek daha özgün tasvirlerle rastlanmamış olması, yaşlı kadınların görünümünün belirli kalıp yargılarıyla sınırlandırıldığını işaret etmektedir. Giyim tarzlarına ilişkin bulgular da benzer bir durumu ortaya koymaktadır. Yaşlı kadınların uzun, vücut hatlarını göstermeyen ve genellikle koyu renklerden oluşan giysilerle tasvir edilmesi, toplumsal cinsiyet normlarının bu yaş grubunda da etkili olduğunu göstermektedir. Canlı renkler veya takılar gibi detaylar bazı yaşlı kadın karakterlere canlılık katarken, modern, işlevsel veya spor giyim tarzlarının yer almaması, bu karakterlerin çağdaş toplumsal yaşamdan uzaklaştırıldığını düşündürmektedir.

Bu durum, yaşlı kadınların geleneksel rollere hapsedildiğini ve bireyselliklerinin yeterince temsil edilmediğini ortaya koymaktadır. Klasik büyükanne figürünün gri ya da beyaz saçlar, gözlük ve şal gibi aksesuarlarla tasvir edilmesi, yaşlılık göstergeleriyle örtüşmekle birlikte, bu figürlerin belirli kalıplarla özdeşleştirilmesine yol açmaktadır. Fiziksel görünüş açısından yuvarlak hatlı ve kilolu karakterlerle ince ve zayıf karakterlerin sıklıkla yer alması, iki temel kalıp yargının olduğunu göstermektedir. Buna karşılık, sportif veya atletik görünümlü yaşlı kadınların resmedilmemesi, yaşlı kadınların aktif, sağlıklı ve çağdaş yaşam tarzlarını yansıtmayacak şekilde temsil edilmediğini ortaya koymaktadır. Bazı kitaplarda yaşlı kadınların "korkutucu-kötü karakter" özellikleriyle abartılı biçimde tasvir edilmesi, özellikle "cadı" figürüyle ilişkilendirilmeleri, yaşlı kadınların negatif kalıp yargılarıyla özdeşleştirilmesine yol açmaktadır. Bu tür temsiller, yaşlı kadınların yalnızca bireysel özelliklerini değil, aynı zamanda toplumsal rollerini ve algılarını da olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Yaşlı kadınların fiziksel temsillerindeki bu sınırlamalar, toplumsal cinsiyet normlarının ve yaş ayrımcılığının çocuk edebiyatındaki yansımaları olarak değerlendirilebilir. Sonuç olarak, resimli çocuk kitaplarındaki yaşlı kadın temsilleri, fiziksel özellikler açısından çeşitlilik barındırıyor da toplumsal cinsiyet normlarının ve yaşa bağlı kalıp yargıların belirgin etkisi altında olduğu belirlenmiştir. Bu durum, yaşlı kadınların bireysel ve özgün özelliklerini yansıtan, aktif yaşam biçimlerine yer veren, daha dengeli bir temsile ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırma bulgularına göre, resimli çocuk kitaplarındaki yaşlı kadınların konumlandırıldıkları mekanlar, onların toplumsal rollerine ve yaşa bağlı algılara ilişkin önemli ipuçları sunmaktadır. Yaşlı kadınların en sık ev içi mekanlarda, özellikle oturma odası veya yatak odası gibi alanlarda betimlenmesi, onların ev içi rollerle ilişkilendirildiğini ve bu rollerin çocuk kitaplarında yeniden üretildiğini göstermektedir. Bu tasvirler, yaşlı kadınların bakım ihtiyacı, dinginlik ve aile bağları gibi unsurlarla özdeşleştirilmesine neden olmaktadır. Özellikle yatak sahnelerinde, yaşlılıkla ilişkilendirilen pasiflik, fiziksel zayıflık ve dinlenme ihtiyacı ön plana çıkmaktadır. Bu temsiller, yaşlı kadınların aktif bireyler olmaktan çok, evin ve ailenin bir parçası olarak görüldüğüne işaret etmektedir. Yapılan araştırmalar özellikle resimli çocuk kitaplarında, kadın karakterin yaş fark etmeksizin çoğunlukla pasif, bağımlı bireyler olarak gösterildiği veya rollerinin ev içi rollerle sınırlandırıldığı gözlemlenmiştir (Diekman & Murnen, 2004; Filipović, 2018). Bu durum bu araştırma ile benzerlik göstermekle birlikte, durumun toplumsal cinsiyet rolleriyle örtüştüğünü de ortaya koymaktadır. Bu araştırmada ev dışı mekanlarda yaşlı kadınların daha çok çocuk karakterlerle birlikte betimlendiğini, onların rehberlik eden veya destek sağlayan bir figür olarak sunulduğunu göstermektedir. Lunapark, orman veya deniz gibi keşif ve eğlence mekanlarında yer almaları, yaşlı kadınların bu bağlamda çocuklarla kurulan etkileşimleri üzerinden tanımlandığını ortaya koymaktadır. Ancak, bu tür mekanlarda dahi yaşlı kadınların bireysel bir amaçla değil, daha çok çocuklara eşlik etme veya onlara rehberlik etme rolüyle yer almaları, onların bağımsız bireyler olarak temsil edilmediğini göstermektedir. Markette geçen sahnelerde, yaşlı kadınların alışveriş arabası ve poşetlerle betimlenmesi, onların günlük yaşamın sıradan bir parçası olarak resmedildiğini ortaya koymaktadır. Ancak, bu tür sahnelerde yaşlı kadınların kişisel ihtiyaçlarını karşılamaktan ziyade, ailevi sorumlulukların bir uzantısı olarak alışveriş yaptığı izlenimi verilmesi dikkat çekicidir. Bu durum, yaşlı kadınların toplumsal rollerinin bireysellikten çok ailevi ve sosyal sorumluluklarla çerçevelendiğini göstermektedir.

Sonuç olarak, yaşlı kadınların mekanlarla ilişkilendirilme biçimi, toplumsal cinsiyet normlarının ve yaşa dayalı stereotiplerin çocuk kitaplarındaki yansımalarından biri olarak değerlendirilebilir. Ev içi mekanlarda bakım ve pasiflikle ilişkilendirilmeleri, ev dışı mekanlarda ise çocuklara hizmet eden veya rehberlik eden bir figür olarak sunulmaları, yaşlı kadınların bireysel ve özgür temsillerinin eksikliğine işaret etmektedir.

Daha çeşitli mekanlar ve bireysel rollerle yaşlı kadınların temsiline yer verilmesi, çocuk edebiyatında toplumsal cinsiyet eşitliğine ve yaş ayrımcılığının önlenmesine katkı sağlayabilir.

Araştırma sonuçlarına göre yaşlı kadınların temsillerinde belirli konularda yeterli çeşitliliğin olmadığı görülmüştür. Bu durum, kitaplar aracılığıyla yaşlı bireylere karşı bir bakış açısına sahip olan çocukların yaşlı bireylerle olan etkileşimlerinde önyargılı tutumlar geliştirmelerine neden olabilmekte ve yaşlı bireylerin toplumsal yaşama katkılarına dair olumlu algılar geliştirmelerini engelleyebilmektedir (Güldenoğlu, 2018). Bu bağlamda, daha kapsayıcı ve çeşitli yaşlı kadın temsillerinin hem toplumsal cinsiyet eşitliği hem de yaşlılığın önlenmesi adına önemli bir adım olacağı söylenebilir. Öte yandan, Filipović'in (2018) çalışması, erken çocukluk döneminde cinsiyet kalıp yargılarının yalnızca bireysel kimlik gelişimini değil, aynı zamanda çocukların sosyal ve kültürel algılarını da etkilediğini göstermektedir. Bu bağlamda, toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına meydan okuyan ve farklı karakterlerin çeşitliliğini sunan resimli çocuk kitapları çocukların olumlu benlik algıları geliştirmelerine katkı sağlayabileceği unutulmamalıdır.

KAYNAKÇA

Akıncı Coşgun, A., & Yılmaz, T. P. (2022). STEM içerikli resimli çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet rollerinin sunumu. *Ihlara Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 139–148.

Avcı, A., & Erhan, G. (2022). Ageing versus active aging: How old age is represented in children's books. *Educational Gerontology*, 48(4), 145-159. <https://doi.org/10.1080/03601277.2021.2024399>

Batmaz, Ö. (2021). Resimli çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet eşitliğine bir bakış. *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 1–18.

Boyraz, S., & Tepe, M. E. (2019). Verilerin analizi. G. Ocak (Ed.), *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (s. 274-322). Pegem Akademi.

Burke, J. L. (1982). Young children's attitudes and perceptions of older adults. *The international journal of aging and human development*, 14(3), 205-222.

Casey, K., Novick, K., & Lourenco, S. F. (2021). Sixty years of gender representation in children's books: Conditions associated with overrepresentation of male versus female protagonists. *PLoS ONE*, 16(12). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0260566>

Crawford, P. A., & Bhattacharya, S. (2014). Grand images: Exploring images of grandparents in picture books. *Journal of Research in Childhood Education*, 28(1), 128-144. <https://doi.org/10.1080/02568543.2013.853004>

Dellmann-Jenkins, M., & Yang, L. (1997). The portrayal of older people in award-winning literature for children. *Journal of Research in Childhood Education*, 12(1), 96-100. <https://doi.org/10.1080/02568549709594720>

Derdiyok, R. (2024). Resimli çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet eşitliği konusu üzerine bir inceleme. *SDÜ ART-E Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi*, 17(33), 139–165. <https://orcid.org/0000-0003-3600-7071>

Dökmen, Y. Z. (2019). *Toplumsal cinsiyet: Sosyal psikolojik açıklamalar*. Remzi Kitabevi.

Dumanlı, E., & Esen, Y. (2022). Çocuk kitaplarında toplumsal cinsiyet bağlamı: araştırma gündeminin değişkenleri. *Eğitim Bilim Toplum*, 20(79), 118–148.

Fenwick, G., & Morrison, A. (2001). Images of grandparents in young children's picture books in the United Kingdom. *New Review of Children's Literature and Librarianship*, 7(1), 127-145. <https://doi.org/10.1080/13614540109510649>

Filipović, K. (2018). Gender representation in children's books: case of an early childhood setting. *Journal of Research in Childhood Education*, 32(3), 310–325. <https://doi.org/10.1080/02568543.2018.1464086>

Flamion, A., Missotten, P., Marquet, M., & Adam, S. (2020). Old age-related stereotypes of preschool children. *Frontiers in Psychology, 11*, 807. Erişim adresi: <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2020.00807/full>

Gooden, A. M., & Gooden, M. A. (1999). Gender representation in notable children's picture books: 1995–1999. *Sex Roles, 45*(2), 89–101.

Güldenöglü, B. N. D. (2018). Examining the place of female characters' social and cultural lives in children's novels. *Elementary Education Online, 17*(2), 926–946. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2018.419343>

Gürşimşek, I., & Günay, V. D. (2005). Çocuk kitaplarında cinsiyet rollerinin işlenişinde kullanılan dilsel ve dildışı göstergelerin değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 18*, 53–63.

Hamilton, M. C., Anderson, D., Broaddus, M., & Young, K. (2006). Gender stereotyping and under-representation of female characters in 200 popular children's picture books: A twenty-first century update. *Sex Roles, 55*(11–12), 757–765. <https://doi.org/10.1007/s11199-006-9128-6>

Horst, J. S., & Houston-Price, C. (2015). Editorial: An open book: What and how young children learn from picture and story books. *Frontiers in Psychology, 6*, 1719. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2015.01719>

Levy, S. R., & Hughes, J. M. (2009). Development of racial and ethnic prejudice among children. In T. D. Nelson & T. D. Nelson (Eds.), *Handbook of prejudice, stereotyping, and discrimination* (pp. 23–42). New York: Psychology Press

McCabe, J., Fairchild, E., Grauerholz, L., Pescosolido, B. A., & Tope, D. (2011). Gender in twentieth-century children's books: Patterns of disparity in titles and central characters. *Gender and Society, 25*(2), 197–226. <https://doi.org/10.1177/0891243211398358>

McGuire, S. L. (2003). Growing up and growing older: Books for young readers. *Childhood Education, 79*(3), 145–151. <https://doi.org/10.1080/00094056.2003.10522214>

Mendonça, J., Marques, S., & Abrams, D. (2018). Children's attitudes toward older people: Current and future directions. In L. Ayalon & C. Tesch-Römer (Eds.), *Contemporary perspectives on ageism* (pp. 515–536). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-73820-8_31

Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). SAGE Publications.

Sever, S. (2015). Çocuk ve edebiyat. Tudem Yayınları.

Steyer, I. (2014). Gender representations in children's media and their influence. *Campus-Wide Information Systems, 31*(2–3), 171–180. <https://doi.org/10.1108/CWIS-11-2013-0065>

Swift, H. J., Abrams, D., Lamont, R. A., & Drury, L. (2017). The risks of ageism model: How ageism and negative attitudes toward age can be a barrier to active aging. *Social Issues and Policy Review, 11*(1), 195–231.

Şeren, N., Aydoğmuş, M., & Ateş, S. (2022). Gender roles in illustrated children's books: an example of the reading fish electronic library. *KEFAD Cilt, 23*(3), 2399–2440. <https://doi.org/10.29299/kefad.1119177>

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınları.

TEKSTİL MATERYALLERİ İLE OLUŞTURULMUŞ ELİ BELİNDE MOTİFİ VE KADIN İMGESİ: YERLEŞTİRME SANATI

Arş. Gör. Fazilet CEYHANLI

Çukurova Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü
ORCID: 0000-0002-9569-8581

Doç. Dr. Mine CERANOĞLU TERECE

Çukurova Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü
ORCID: 0000-0002-5338-6301

ÖZET

Cinsiyet ve kimlik rollerinde dişi olarak tanımlanan kadınlar, sosyal olarak da birçok anlam ve pratiği bünyesinde bulunduran yetişkin bireylerdir. Kadınlar, tarih boyunca toplumlarda farklı renk, sembol, figür, motif vb. biçimler ile simgeleşmiştir. Kimlikleri ifade eden motifler de kültürlere ait değerleri ortaya koymakla beraber yaşam değerlerini sanatsal ifade eden öğelerdir. Kadın kimliğini ifade eden “Eli Belinde” motifi; dişilik, annelik, üretkenlik, doğurganlık, verimlilik, bereket gibi anlamlara gelmektedir.

Çalışmada, “Eli Belinde” motifinin tarihsel süreci sosyokültürel bağlamda ele alınmış ve dişiliği, doğurganlığı, anneliği kısacası kadınlığı sembolik olarak ifade eden “Eli Belinde” motifi ile tekstil materyalleri kullanılarak üç adet yerleştirme sanatı yapılmıştır. “Eli Belinde” motifinin sanatsal, estetik ve sembolik yönleri ele alınmış, tekstil ve diğer sanat alanlarında kullanımları incelenerek kültürel mirasın sürdürülebilirliğine vurgu yapılmıştır. Kadının gücü, doğum süreci, yeni bir bireyin dünyaya gelişi, bu süreç içerisinde kadının karşılaştığı zorluklar ve güçlükler, “Eli Belinde” motifi ile üç aşamada somutlaştırılmıştır. Ayrıca kadın ile özdeşleşen el sanatları da yerleştirme sanatında kullanılarak yeniden doğuş ifade edilmiştir. Bu bağlamda çalışmada uygulamalı araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Çalışmanın sonunda, “Eli Belinde” motifinin sürdürülebilirliği sağlanarak ve yapısı değiştirilmeden farklı sanat alanlarında, farklı materyaller ile kullanılacağı ve ilgili platformlarda tanıtılabileceği hakkında önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: “Eli Belinde” motifi, kadın, motif, sanat, tekstil, yerleştirme sanatı.

THE “ELI BELINDE” MOTIF AND WOMAN IMAGE CREATED WITH TEXTILE MATERIALS: INSTALLATION ART

ABSTRACT

Women, who are defined as female in gender and identity roles, are adult individuals who also contain many meanings and practices socially. Women have been symbolized in societies throughout history with different colors, symbols, figures, motifs, etc. Motifs expressing identities are also elements that reveal values belonging to cultures and artistically express life values. The “Eli Belinde” motif expressing female identity means femininity, motherhood, productivity, fertility, efficiency, abundance.

In the study, the historical process of the “Eli Belinde” motif was discussed in a sociocultural context and three installation arts were made using textile materials with the “Eli Belinde” motif symbolically expressing femininity, fertility, motherhood, in short, femininity. The artistic, aesthetic and symbolic aspects of the “Eli Belinde” motif were addressed, and its uses in textile and other art fields were examined, and the sustainability of cultural heritage was emphasized. The power of women, the birth process, the birth of a new individual, and the difficulties and challenges women face during this process were embodied in three stages with the “Eli Belinde” motif.

In addition, handicrafts identified with women were used in installation art to express rebirth. In this context, the applied research method was used in the study.

At the end of the study, suggestions were made that the “Eli Belinde” motif could be used in different art fields, with different materials, and introduced on relevant platforms by ensuring its sustainability and without changing its structure.

Keywords: “Eli Belinde” motif, woman, motif, art, textile, installation art.

GİRİŞ

Cinsiyet kavramı sosyal ve beşeri bilimlerin ayrılmaz bir parçasıdır. Sosyal, kültürel, tarihsel, ekonomik, politik, eğitimsel ve dini alanlarda cinsiyet kavramı, tüm temel insan etkileşim türlerinin analizinde, yorumlanmasında ve açıklanmasında kullanılmaktadır. Cinsiyetlerden biri olan kadınlar, toplumların kültürlerine göre sosyal bir takım roller üstlenmektedir. Anne, eş, ev hanımı gibi roller yüklenmiş kadın pek çok toplumda hala ikincil konumda yer almaktadır.

Geçmişten günümüze medeniyetler geliştikçe her şeyini paylaşan kadın ve erkek arasında büyük farklılıklar oluşmuştur. Dönem dönem kadın ve erkek, birbirleri üzerinde egemenlik kurmaya çalışmıştır. Bu durum kimi zaman kadınların lehine kimi zaman da erkeklerin lehine sonuçlanmıştır. Fiziksel olarak güçlü konumda olan erkek, kadını diğer erkeklerden korumaya çalışırken kadına yaşattığı acıların büyüklüğünü fark etmemiştir (Ünal, 2001, s. 4).

Kadının rolü ve toplumsal cinsiyet algısı, zaman içinde önemli değişikliklere uğramıştır. Geçmişte, birçok toplumda kadınlar genellikle evdeki işlere ve aileye odaklanırken, erkekler genellikle kamusal alanlarda faaliyet göstermişlerdir. Kadının aile olgusuyla özdeşleştirilmesi ve toplumsal cinsiyet algısının buna dayandığı görüşü, tarihsel olarak birçok kültürde yaygın olan bir durumdur. Birçok toplum, kadınları evdeki rolleriyle ilişkilendirmiş ve onların ailenin temel bir parçası olduğunu kabul etmiştir. Bu görüşler, çoğunlukla ataerkil toplumlarda, erkek egemenliği ve cinsiyet rollerinin sıkı bir şekilde tanımlandığı toplumlarda daha belirgin olmuştur. Uygarlık tarihinde önemli bir yere sahip olan Yunan Medeniyetinin belirlemiş olduğu kadının konumu günümüz dünyasındaki kadın ve aile ikilisinin temelini oluşturmaktadır. Yunan toplumunda, bir kadının iyi olarak kabul edilmesi için kadında güzellik, sabır, evi çekip çevirme, zevkli olma, çocuklarına karşı şefkatli bir anne olma, kocasına karşı sadık olma gibi özellikler aranmaktadır (Doğdu, 2005, s. 54).

‘Kadın, kadın olmak, kadınlık, kadınsılık’ sosyal bilimlerde üzerine oldukça söz edilmiş bir konudur. Toplumun birçok alanında ikincil bir statü sahibi olan, ezilen, üstü açık veya kapalı bir şekilde baskı gören, bir aile düzeni içinde çalışıyor olsa da eve gelince yemek yapmak zorunda olan ve bunun gibi yaptırımlar yüzünden erkekle ve ataerkil toplumla devamlı mücadele eden bir cinsiyet olmuştur. Geleneksel kadın-modern kadın, çalışan kadın-çalışmayan kadın, doğulu kadın-batılı kadın gibi, “kadın” adının önüne birbirine zıt birçok sıfat kullanılmaktadır. Bunlar kadına kimlikler verirken aynı zamanda kadının arasında ikilerin çıkmasına neden olmaktadır (Elçi, 2010, s. 23-24).

Geleneksel toplumlarda kadınlar; bağımlı olmaya, güçten ve başarıdan uzaklaştırılmaya çalışılırken erkekler ise duygularını ifade etmekten kaçınmaya ve güç sahibi olmaya doğru yönelmektedirler. İnsanlık tarihi boyunca kadına eş, anne gibi rollerin yanı sıra bakım, yetiştirme gibi sorumlulukların da yüklendiği görülmektedir. İnsanlar bir erkek ya da kadın olarak nasıl davranmaları ve nasıl düşünmeleri gerektiğini içerisinde yaşadıkları kültürde öğrenerek bilmektedirler. Bu roller doğumdan sonra kadının ve erkeklerin hayatını biçimlendirmek yaşanan zamanı ve kültürel değişimlere göre de zaman geçtikçe farklılıklar olabilmektedir (Esen, vd., 2017; Ayaz ve Atılğan, 2024, 93).

Paleolitik çağdan itibaren kadın, içinde bulunulan zaman ve topluma göre çeşitli şekillerde anlatılmıştır. Kadın imgesi; farklı renk, sembol, figür, motif vb. biçimler ile simgeleşmiştir (Turan, 2021, s. 521).

Erken Anadolu Uygarlıklarında kadın, doğurma yetisinden dolayı tanrıçalaştırılmıştır. Halı, kilim gibi dokumalara bezenmiş “Eli Belinde” motifi de ana tanrıça ile ilişkilendirilmiş ve günümüze kadar gelmiştir.

Sanat tarihi incelendiğinde; başlangıç döneminden günümüze kadar gelen süreç içerisinde en sık ele alınan ve vurgulanan imgeler arasında kadın imgesi yer almakta; kadının çağdaş sanat tarihi içerisinde metaforik bir imge durumuna geldiği görülmektedir (Tomkins, 1913, s. 63-73-79). Özel ve İlden (2022, s. 1285-1286) yerleştirme sanatını; birçok sanatsal disiplinin bir arada yaşatıldığı günümüz disiplinler arası sanatına örnek teşkil eden sanatsal yaklaşımlardan biri” olarak tanımlamaktadır. Ayrıca bu etkinliği gerçekleştirilmeden önce sanatçının tayin ettiği bir mekânı kendi çalışmalarına uygun bir şekilde düzenlediğini ve verilecek mesajların daha etkili olmasını amaçladığını belirtmektedirler.

Kadının kimlik, kodu ve rolü, toplum içindeki sıfatı, yaşadığı sıkıntılar, kimi zaman tekstil malzemesi ile kimi zaman seramik malzemesi ile kimi zaman da birbirinden değişik malzemeler kullanılarak çeşitli sanat alanlarında anlatılmıştır. Çalışmada kadını simgeleyen “Eli Belinde” motifi, tekstil materyalleri kullanılarak yerleştirme sanatında imgesele dönüştürülmüştür.

“ELİ BELİNDE MOTİFİ”

Fransız antropolog Claude Levi-Strauss’ un (1908-2009) motifin ağırlıklı olarak mitoloji ve geleneksel kültürlerde yer edinmiş yapısal anlam biçimleri üzerine incelemeleri içeren ve kültürel motifler ile ilgili teorik bilgiler veren “Structural Anthropology” isimli kitabında; motifin genel tanımını net bir biçimde yapmamıştır; ancak bir anlatı veya kültürel yapı içerisinde tekrar eden anlamlar taşıyan bir unsur; mitler, hikâyeler ve efsanelerin anlamsal yapılarını somutlaştıran bir birleştirici; yüzey üzerinde farklı kültürel biçimlerde tespit edilse de derinlemesine incelendiğinde evrensel insan düşünce sistemine dair anlamlar barındırdığı ve evrensel olan bazı bilişsel süreç ve edinimlerin dışavurumu şeklinde ifade etmiştir (Levi-Strauss, 1963, s.272).

Türkçeye hiçbir değişime uğramadan giren “motif” kelimesi, bir yüzeyi güzelleştirmek amacıyla oluşturulan kompozisyon içindeki en küçük parçaya verilen addır (Karataş, 2013, s. 2). Motifler, zenginlik ve çeşitliliği ile Türk süsleme sanatının ana unsurlarından biri olmuştur ve tarih boyunca kuşaktan kuşağa gelişerek varlığını sürdürmüştür. Motiflerin pek çok toplumda bireyi koruduğuna inanılmaktadır. Ayrıca motifler, birer iletişim aracı olarak kullanılmış; kişilerin duygu ve düşüncelerini, medeni durumunu belirtmiştir (Akpınarlı ve Üner, 2017, s. 630).

İnsanlar, doğal çevresinde gördüğü insan, hayvan, bitki ve somut nesnelere soyut şekle dönüştürerek ve anlamlar katarak farklı yüzeylere aktarmıştır. Bu şekillerden biri olan motifler, çeşitli biçimlerde bir araya gelip desen ve kompozisyonları oluşturmuşlardır. Kimi zaman aynı şekil motifler ya farklı isimle adlandırılmakta ya da farklı yörelere göre anlamlar taşımaktadır. Hatta bazen bir yere ait ürünler belirli bir motifle tanımlanmaktadır (Oyman, 2019, s. 6-7).

Motifler, genellikle kilim, halı gibi dokumalarda kullanılmasının yanı sıra pek çok farklı yüzeye de bezenmiştir. Motifler, geçmiş dönem kültürü hakkında bilgi verirken işlendikleri ya da yapıldıkları teknik türünü, motifi yüzeye yansıtan kişinin içinde buldukları durumu, duygularını toplumsal statülerini, isteklerini ve beklentilerini ifade eden semboller şeklindedir.

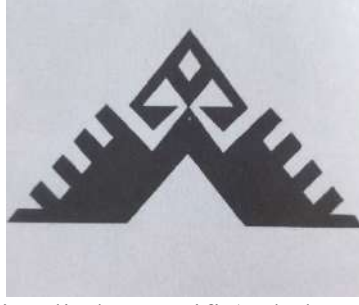
Motifler, belli sembollerden türemiştir ve karşılıklı anlaşılma ihtiyacına yöneliktir. Motiflerin anlamları içerisinde bir takımın mitolojik kalıntılar ve dini inançların izlerine de rastlanılmaktadır. Bundan dolayı motifler, yalnızca bir süs ve estetik unsuru olarak değil psikolojik içerik açısından da önemlidir. Motifler; işlevleri, simgesel anlamları ile insanları tarihsel derinliklere götürmektedir.

Tarihi aydınlatmada yaşayan kültür ile geçmiş arasındaki bağı kurmada en önemli köprü vazifesini görmektedir (Ünal, 2008, s. 530-531). Motifler, geçmiş nesillerin yaratıcılığının ve kültürel zenginliğinin bir kanıtı olan ve genellikle nesilden nesile aktarılmış estetik öğelerdir. Motifler; bitki motifi, çiçek motifi, hayvan motifi, geometrik motif ve geleneksel motif olarak çeşitlenmektedir. Asma, dal, ağaç ve çiçek gibi bitkiler, bitkisel motife; çiçekleri birleştirerek hoş ve dengeli bir kompozisyon yaratmak çiçek motifine; at, kuş gibi çeşitli hayvanlar hayvan motifine; üçgen, daire, kare, dikdörtgen, elmas vb. gibi çizgiler geometrik motife, haç, İslam amirali, hilal ve yıldız gibi semboller geleneksel motiflere örnek olarak verilebilir. Motifler halı, seramik, ahşap, vb. pek çok alanda yüzey süsü olarak kullanıldığı gibi mitolojik anlamları da bünyesinde taşımaktadır. Motifler; dağınık düzenleme, yarım damla, alternatif desen, tekrarlanan desen, spiral düzenleme, ortaya yerleştirilmiş düzenleme, elmas tekrarı, ayna tekrarı gibi şekille de düzenlenmektedir.

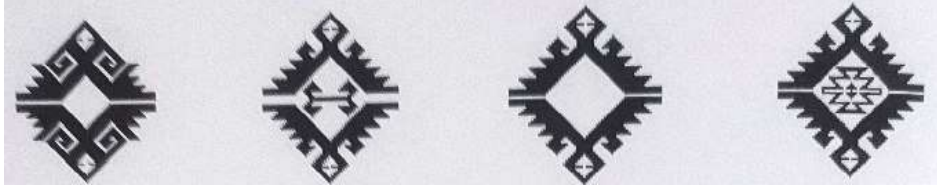
Ressam, yazar ve şair Bedri Rahmi Eyüboğlu (1911-1975), “Bizim memleketimiz motif bakımından eşine dünyada az rastlanan bir zenginlik gösterir. Motif, kundaktan mezar taşına kadar bizimle beraberdir.” diyerek motifin Türk insanının hayatında doğumdan ölüme kadar yer aldığını ve önemini vurgulamıştır (Eyüboğlu, 2012, s.111).

“Eli belinde” motifinin anlamı ve kökeni üzerine çeşitli görüşler bulunmaktadır. Disiplinin simgesidir. Sadece analık ve doğurganlık değil aynı zamanda uğur, bereket, kısımet, mutluluk ve neşeyi sembolize eder. İnsanlığın yaratılışından bu yana “ana” kavramı hayatın ilk nüvelerinin oluştuğu ve geliştiği kaynağı ifade etmektedir. Bundan dolayı toprak ve deniz, ana olma durumuyla özdeşleştirilmiştir. Bu görüş, tüm canlıların toprak ve sudan oluştuğu varsayımı ile de örtüşmektedir. Anadolu inançlarında yaşam ve ölüm ayrılmaz bir bütündür. Basitçe ifade etmek gerekirse doğmak ana rahminden ayrılmak, ölmekse toprağa dönmek demektir. M.Ö. 5500 yıllarına kadar gerilere gidildiğinde “Eli belinde” motifi, ana tanrıça ile bütünleştirilmiştir. Özellikle tarıma dayalı yerleşim merkezlerinde kadının üretimi olan katkısı erkeğe kıyasla çok daha büyüktür. Kent kadını yaşamsal sorumlulukları erkekle paylaşırken köylü kadınının üretimde ve çoğalmada egemen bir konumda olduğu gözlemlenir. Dolayısıyla Anadolu’da üretilen el sanatlarından, dokumadan, ahşaba kadar kısaca çok yaygın olarak varlığını sürdüren ara tanrıça sembolü diğer adıyla “Eli belinde” motifi kadını, bereketi, doğurganlığı simgelemektedir (Yayan ve Kılıç, 2014, s. 50).

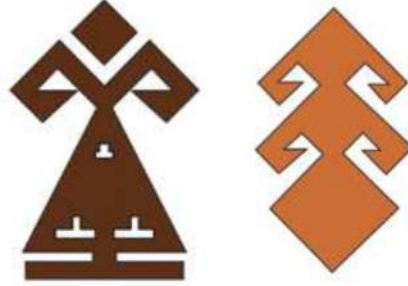
Eli Belinde motifinin farklı yörelerde farklı isimler aldığı da görülmektedir. Örneğin Hakkari ilinde “Eli Belinde” motifi Sarya’ nın Gülü adını almaktadır. Sarya yörede sık kullanılan bir kadın ismidir, Gülsarya’ nın “Gül-ü Sarya” tamlamasından “Sarya’ nın Gülü” ya da “Sarya Gülü” anlamına geldiği düşünülmektedir (Karahana, 2007, s. 56). “Eli belinde” motifi, dişiliğin yanı sıra analığı, doğurganlığı şansı, bereketi, kısımeti ve mutluluğu ifade etmektedir (Eldener, 2011, s. 38). Erbek (202, s. 12), “Eli Belinde” motifinin ana kız, çocuklu kız ve gelin kız gibi adlarla da isimlendirildiğini belirtmektedir. Bu motif, genellikle anneden kıza, nesilden nesile geçmiştir. Yeni öğrenenlerin eski bir dokuma parçasından bakarak çalıştıkları gibi bu amaçla eski dokuma parçalarını sakladıkları da bilinmektedir. Motiflerin aktarımı usta çırak ilişkisi içinde öğrenilmekte, ustalık seviyesine gelindiğinde zihinde kalan motife özgün ifadeler yerleştirilmektedir (Soysaldı, 2009, s. 49-50). Aşağıda farklı kaynaklardan alınmış farklı biçimlerde “Eli Belinde” motifleri yer almaktadır:

Resim 1. “Eli Belinde” Motifi (Kılıçkan, 2004, s. 146).

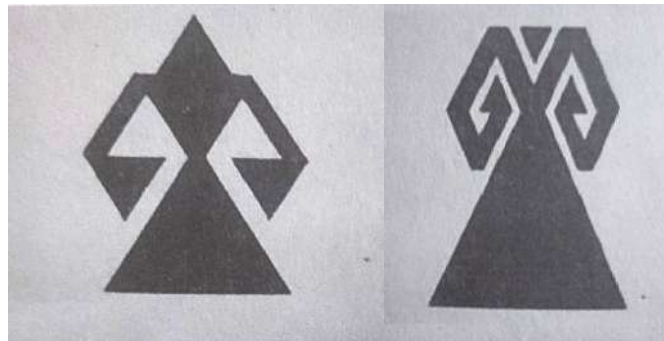
Resim 2. “Eli Belinde” Motifleri (Karahana, 2007, s. 62).

Resim 3-4. “Eli Belinde” Motifleri (ANMOGEP, 2017, s. 97).

Resim 5-6-7. “Eli Belinde” Motifleri (Soysaldı, 2004, s. 66-170-176).

Resim 8-9. “Eli Belinde” Motifleri (Yayan ve Kılıç, 2014, s. 50).

KADIN VE “ELİ BELİNDE” MOTİFİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Kadın imgesi, sanatın hemen hemen her alanında içerisinde yer aldığı dönemi, temsil ettiği düşünceyi yansıtan kültürel, sosyolojik ve psikolojik öğelerden irisidir (Topcuoğlu, 2018, s. 135-147). Kadın imgesi, onların toplum içerisinde karşılaştıkları psikolojik, sosyolojik, dini, siyasi, teknolojik gelişim/değişim ile birlikte dönüşmüştür. Kadın, bazen en güçlü karakter, ilham veren, yüce temsil iken değişen zaman ve şartlar içerisinde ikinci konuma gelebilmiş, kısıtlamalara maruz kalabilmiştir.

Kadın figürü, sanatın tarihi boyunca en önemli temalardan biri olmuştur ve kadının toplumdaki yeri ile toplumsal süreçler, kadın imgesinin şekillenmesinde belirleyici bir rol oynamıştır. Türk sanatında kadın figürü değişen toplumla birlikte zamanla büyük değişimlere uğramıştır. Anadolu'nun en eski medeniyetlerinden olan Çatalhöyük'te kadın imgesi Ana Tanrıça olarak tasvir edilmiştir (Karaduman ve Özdemir, 2023, s. 741).

Tarımın gelişmesi ve yerleşik hayata geçiş süreci sonunda kadının inanç sisteminde değişiklikler yaşanmış ve kadın daha etkin konuma gelmiştir. İnsanoğlu, “Ana Tanrıça ve Toprak Ana” figürleri oluşturmuş, sanat eserinde bu figürlere daha çok yer vermeye başlanmış ve böylelikle kadının kutsallaştırılması hayatın her alanına dâhil edilmiştir. Anadolu birçok medeniyeti içinde barındırdığı için en yaygın eserler; bolluk, bereket, çoğalma ve doğurganlık kavramlarını içermektedir. Değişen zaman içinde biçimsel değişikliğe uğrayan eserler, anlam ve değer bakımından çok büyük farklılık yaşanmamıştır. Bu dönemler içerisinde tekstil alanında da motif biçimleri içerisinde “Ana Tanrıça” anlamına gelen figürler de yer almaktadır.

Birbirine benzeyen desenleri bünyesinde barındıran sanat eserleri, hayatın farklı dönemlerinde, farklı bölgelerde ve birbiri ile herhangi bir iletişimi olmayan toplumlar arasında ortak biçimde bulunabilmektedir. Bahsi geçen bu benzer desenler öncelikle yüzyıllar öncesine dayanan mitolojik masalarda görülmüştür. Mitolojik masalların ve kutsal inançların ilkel insanlarda yoğun bir biçimde hissedilmesi, bu desenlerin sanat eserlerine yansımada etkin olmuştur. İsveç psikiyatrist Carl Gustav Jung (1875-1961), totem sanat eserlerinde dikkat çeken bu desenlerin benzerliğini arketip (ilk örnek) kavramı olarak nitelendirmiştir. Arketipler kolektif bilinçaltında ortaya çıkmakta ve şekil olarak değişime uğramasına rağmen anlamsal olarak aynı ya da benzer anlamlara sahip ürünler geliştirme eğiliminde olmuştur (Oran, 2021, s. 350).

Anne ya da kadın arketipi, Jun tarafından geliştirilen ve yorumlanan ana arketiplerden biridir. Annelik kavramının insan üzerindeki psikolojik etkisi ve yansıtma biçimi, sanat yapıtlarında kaçınılmaz bir psikolojik etki ile somutlaştırılmasına imkân tanımıştır. Farklı bölgelerde, farklı zaman dilimlerinde, farklı kültürlerde çeşitlenen desen ve türde ancak anlamsal ifade biçimi açısından benzer çok sayıda eser keşfedilmiştir. Bunların birçoğu “Ana Tanrıça” ya gönderme olan heykelticiklerden oluşmaktadır. Bu heykelticiklerin ortak biçimsel özellikleri; genel olarak geniş kalça, kalçalarda bükülen eller ve etli vücut tipinden oluşmaktadır. Bu biçimsel özellikleri ile doğurganlığı, bolluğu ve bereketi temsil etmektedir. Anadolu sınırları içerisinde doğurganlık, bolluk, bereket anlamı taşıyan çok sayıda motif yer almakta, bunlar içerisinde yaygın olarak karşımıza “Eli Belinde” motifi çıkmaktadır. Aşağıdaki görsellerde yer alan duruşlar, biçimsel özellikler, cinsiyet, ellerin bel ve kalça hizasında olması yönünden “Eli Belinde” motifi ile benzerlik göstermektedir. Tüm bu benzerliklere dikkat edilerek incelendiğinde; birbiri arasında çıkış noktası söz konusu olabilir denilebilir.

Resim 10. Bronz Tanrıça Heykeli-Suriye (MÖ. 1950-1750)
(<https://www.christies.com/en/lot/lot-5567183>, Erişim Tarihi: 01.09.2024).

Resim 11. Caynalar'ın kozmik kadını (kumaş üzerine guaj boyama - Hindistan 18.yy)
(Rawson, 1973; Wujastyk, 2009 s. 196).

Resim 12. Neolitik Venüs Figürini (MÖ. 6300-5500)
(<https://retrofire.livejournal.com/1656598.html>, Erişim Tarihi: 10.10.2024).

Anadolu topraklarında “kadın” betimlemesi, 8 bin yıl öncesine dayanan bir geçmişe sahiptir. Anadolu’nun erken dönem yerleşim bölgesinden biri olan Çatalhöyük’te özellikle kadın figürü etkin konumdadır. Kadın, içerisinde bulunduğu ortamda gelişimi tetikleyen bir güç imgesindedir. Bu rol ile birlikte toplumlarda; doğurganlık, verimlilik, bereketlilik konularındaki inancı kuvvetlendiren “Ana Tanrıça Kültü” oluşmuştur (Kaya, vd., 2023, s. 743). Ana Tanrıça Kültü; genç kadın, yaşlı kadın ve doğum yapan anne olarak üç temel aşamada betimlenmiş ve tanrıça olarak kabul edilmiştir (Tuna, 2000, s. 51).

Resim13. Ayakta duran tanrıça heykelciği (Kulaçoğlu, 1992, s. 47).

Resim 14. Ankara Anadolu Medeniyetler Müzesi’nde Bulunan Ana Tanrıça Heykeli (Çelik, 2023, s. 7).

“ELİ BELİNDE” MOTİFİNİN SANATA YANSIMALARI

“Eli Belinde” motifi; mimaride, yapıların ahşap aksamlarında, seramik öğelerde, çini uygulamalarında, diğer tezyini sanatlarda ve özellikle düz dokuma yaygılarda birçok farklı kompozisyonda hem detay hem de ana anlatım unsuru olarak kullanılmıştır. Değişen dünya şartları ve bu şartlar içinde toplumların yaratılarının kendilerine yer bulabilmesi, tarihî ve kültürel değer taşıyor olmalarının dışında çoğunlukla mümkün olamamaktadır. Öyle ki modern dünyanın beğenileri çerçevesinde değişime uğrayan estetik algı ve bu algı ile şekillenen beğenilme, talep görme, değerli olma durumunu sürdürme gibi olanakların sanatsal yaratıların ya da etnografik ürünlerin sürekliliğine önemli ölçüde etki yaptığı bir gerçektir. Değişen toplumsal şartlar ve beğenilerin kültür tarihi içinde önemli yer tutan kimi unsurların unutulmasına, bilinmemesine sebep olabilmektedir. Kültürel yaratıların toplumların tarihî süreç içerisinde bırakmış olduğu ayak izleri olduğu gerçeğinden hareket edecek olursak yaşanan çağın getirileri ve olanakları çerçevesinde kültürel yaratıların bu değişime uygun olarak, fakat kendi karakter ve söylemlerini sürdüreceği biçimde devamlılığının sağlanması gerekliliği kendiliğinden ortaya çıkmaktadır (Güven, 2015, s. 105).

Resim 15. Sırtında Eli Belinde Motifli Bir Heybe İçinde Çocuk Taşıyan Kız/Kadın, Tunceli, Türkiye, 1980 (Krody vd., 2018, s. 9).

“Eli Belinde” motifi ve motifin farklı biçimleri özellikle dokumalarda kullanılmıştır. Kilim, halı, alaçuvallar, heybeler vb. dokuma eserlerde “Eli Belinde” motifi özellikle tercih edilen motifler arasındadır. Josephine Powell tarafından 1980 yılında Tunceli’de çekilmiş fotoğrafta “Eli Belinde” motifli bir heybe görülmektedir. Heybenin yer aldığı fotoğraf, Koç Üniversitesi Suna Kırac Kütüphanesi arşivinde yer almaktadır.

Resim 16. Kahramanmaraş Sandığı (Yayan ve Kılıç, 2014, s. 83).

Kahramanmaraş’ta bulunan Erdemler Sandık tarafından 2011 yılında yapılan oyma çeyiz sandığının ön yüzeyinde ve köşelerinde “Eli Belinde” motifi kullanılmıştır. Stilize edilen “Eli Belinde” motiflerinin arasında Hun gülü motifi yer almaktadır.

Resim 17-18. Kaplama ve Kakma tekniğiyle “Eli Belinde” motifli sehpa ve mücevher kutusu uygulaması (Dizel ve Özkaya, 2019, 274-275).

Dizel ve Özkaya, “Eli Belinde” motifini mobilya ve ahşap yüzeylerde marketri (kakmacılık) tekniğiyle uygulamıştır. Ürünler, Pamukkale Üniversitesi Denizli Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu Mobilya ve Dekorasyon Programı öğrencileri tarafından mobilya atölyesinde farklı dönemlerde gerçekleştirilmiştir. Motifin aslına sadık kalınmıştır.

Resim 19-20-21-22-23. Eli Belinde Motifi Kullanılan Seramik Tabakları (Yıldız Kişisel Fotoğraf Koleksiyonu, 2022).

Yıldız, yapmış olduğu duvar tabaklarında Türk halı ve kilimlerinde görülen “Eli Belinde” motifini ve Selçuklu motiflerini bir arada kullanarak beş adet çağdaş kompozisyon oluşturmuştur. Yıldız, duvar tabaklarında Türk kadını ile özdeşleşen “Eli Belinde” motifinin çalışmalarda kadının onurlu ve güçlü kişiliğini temsil ettiğini belirtmiş ve “Eli Belinde” motifinin anlamını dışavurum olarak şekillendirmiştir.

Resim 24-25. Eli Belinde” Motifi Kullanılan Sofra Seramiği Dekor Tasarımı (Erzincan vd., 2021, s. 146).

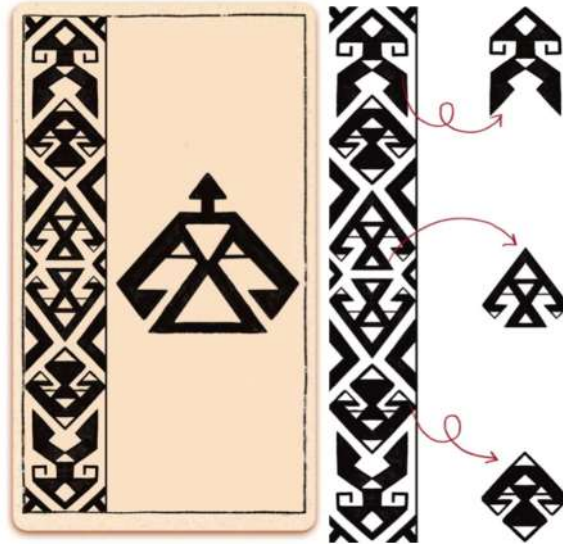
Erzincan vd. “Eli Belinde” motifini sofraya seramiği dekor tasarımında kullanmıştır. “Eli Belinde” motifini ile beraber bereket, göz, koçboynuzu, kuş ve pıtrak motifleri de kullanılmıştır.

Tabak ölçüleri; 27 cm, 22 cm, 20 cm, 12 cm'dir ve dijital baskı tekniği ve mat-parlak sır kullanılmıştır. Sofra seramiğinde kullanılan motifler ile sofranın bereketli olması, kötülüklerin haneden uzak olması, bir arada yemek yenmesi, bolluk temsil edilmiştir.

Resim 26. “Eli Belinde” Motifli Ahşap Malzeme Üzerine Ebru Murakka (Güven, 2015, s. 90-91).

Güven, 2015 yılında 50 x 67,5 cm (çerçevesiz) boyutunda ahşap malzeme üzerine ebru murakka uygulamış ve esere “Umay Ana” ismini vermiştir. Kompozisyonda kadının varlığı, bütünlüğü, gücü ve bağlılığı üzerine vurgu yapılmıştır. Çiçekli ebru zemini bukağı motifini ile biçimlenerek bağlılığa vurgu yapılmıştır. “Eli Belinde” / Umay Ana figürü, anıtsal bir form bütünlüğü ile kutsiyeti simgelemektedir. Ana zemindeki ince damarlı açık mavi gökyüzünü / Tengri’yi temsil etmektedir.

Resim 27-28. Eli belinde motifini kart tasarımı bordür detayı (Zaim, 2023, s. 36).

Zaim, Anadolu Motiflerini kullanarak tarot kartı mantığı ile yeni kartlar tasarlamış, kullanılan motiflerin anlamları doğrultusunda kartlara öğretici ve eğlenceli metinler yazmıştır. Bu sayede Anadolu Motifleri sadece bir biçim ya da çizgisel bir birim olarak değil, bir anlamı ve mesajı temsil eden belirli semboller haline getirilmiştir.

Resim 29. “Eli Belinde” Motifinden Üretilen Gümüş Kolye Ucu
(https://antalyaolgunlasma.meb.k12.tr/icerikler/desenlerin-dili_14363842.html, Erişim Tarihi: 25.10.2024).

Antalya Olgunlaşma Enstitüsü 2023 yılında “Desenlerin Dili” Projesi kapsamında “Eli Belinde” motifinden kolye ucu üretmiştir. Kolye ucunda malzeme olarak 925 ayar gümüş kullanılmış; teknik olarak sadekar ve telkâri uygulanmıştır.

Resim 30-31. “Eli Belinde” Motifinden Üretilen Çeşitli El Sanatları Ürünleri
(<https://m.star.com.tr/kultur-sanat/eli-belindeyle-kadina-siddete-karsi-cikacaklar-haber-1519289/>, Erişim Tarihi: 08.09.2024).

Adana Olgunlaşma Enstitüsü, 2020 yılında kadının gücü ile özdeşleşen “Eli Belinde” motifinin yer aldığı güncel koleksiyon oluşturmuştur. Geleneksel el sanatlarında yaygın olarak kullanılan “Eli Belinde” motifin yer aldığı el sanatları ürünleri insanların beğenisine sunulmuştur. Son günlerde kadına olan şiddetin artması, sürekli kadına şiddetin konuşuluyor olmasına farkındalık oluşturmak ve insanların “Eli Belinde” motifi gördüklerinde kadına Anadolu’da verilen değeri hissetmeleri adına böyle bir proje yapılmıştır.

Resim 32-33-34-35. “Eli Belinde” Motifi Uygulanmış Eko Baskı (Şanlı ve Uzgidim, 2020, s. 1617).

Şanlı ve Uzgidim 2020 yılında dokuz deneysel eko baskı yapmıştır. Yapılan eko baskıda işlem görmemiş pamuklu kumaş, paslı suda bekletilmiş pamuklu kumaş ve safran ile doğal boyanmış pamuklu kumaş kullanılmıştır. Şanlı ve Uzgidim, çekiçle dövme ve pas baskı teknikleri uygulayarak “Eli Belinde” motifinin kumaştaki etkisini gözlemlemiştir. Boyanın tutması için sirke ve pas suyu tercih edilmiş; çekiçle dövme tekniğinde gül çiçeği ve yaprağı; pas baskıda paslı çiviler kullanılmıştır.

Resim 36. The Symbols of Change (<https://cacheistanbul.co/pages/the-symbols-of-change>, Erişim Tarihi: 07.11.2024).

Cachéİstanbul ve Rafineri iş birliği yaparak The Symbols of Change isimli bir sosyal sorumluluk projesi yapmış ve kadınların eşitlik mücadelesi için motiflerin biçimleri değiştirilmiştir. “Eli Belinde” motifinde eller yukarıya kaldırılarak kadınların gücü ortaya koyulmuştur.

YÖNTEM

Çalışmada betimsel yöntem kullanılarak “Eli Belinde” motifinin anlamı, kadın ile olan bağı anlatılmış; “Eli Belinde” motifinin kullanıldığı farklı sanat alanlarına ait çalışmalar incelenmiştir. Çalışmada üretilmiş veya üretilmekte olan bilgilerin denemeli uygulamalarını kapsayan uygulamalı araştırma yöntemi kullanılmış ve “Eli Belinde” motifi tekstil materyalleri ile oluşturularak yerleştirme sanatında izlenebilir forma dönüştürülmüştür.

BULGULAR

Çalışmada üç adet “Eli Belinde” motifi, yerleştirme sanatında kullanılmış ve kadının dişiliği, anneliği, doğurganlığı, gebelik süreci ve yeni bireyin doğumu anlatılmıştır. Araştırmacılar tarafından oluşturulan esere “VAROLUŞ” ismi verilmiştir.

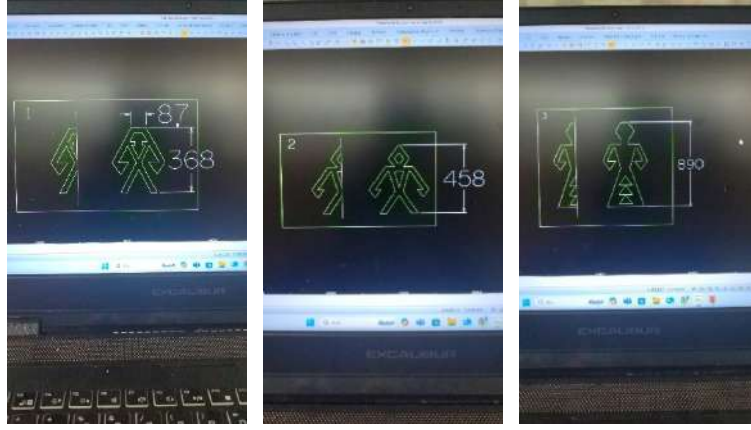

Resim 37. “Varoluş” Adlı Eser (Ceyhanlı ve Ceranoğlu Terece Kişisel Fotoğraf Koleksiyonu, 2024).

“Eli Belinde” motifinin her çalışmada boyutu büyümekte ve bu durum yeni bireyin anne karnındaki gelişim sürecini anlatmaktadır. Yerleştirme sanatındaki her çalışmada farklı şekilde “Eli Belinde” motifi kullanılmıştır. Öncelikle kaynaklardan alınan üç adet minyatür ölçekli “Eli Belinde” motifinin orijinal yapısı bozulmadan büyük boyutta elde çizimi yapılmış ve oluşturulan yerleştirme sanatında hangi ebatlarda olacağına karar verilmiştir. Daha sonra “Eli Belinde” motiflerinin autocad programında çizimi yapılmış ve ham MDF’den kesimi yapılmıştır. MDF’den kesimi yapılan birinci ve ikinci “Eli Belinde” motifi; tel ve iplikler ile örülen kadın bedeni içine yerleştirilmiş, üçüncü “Eli Belinde” motifi ise el sanatları ürünleri ile bezenmiştir.

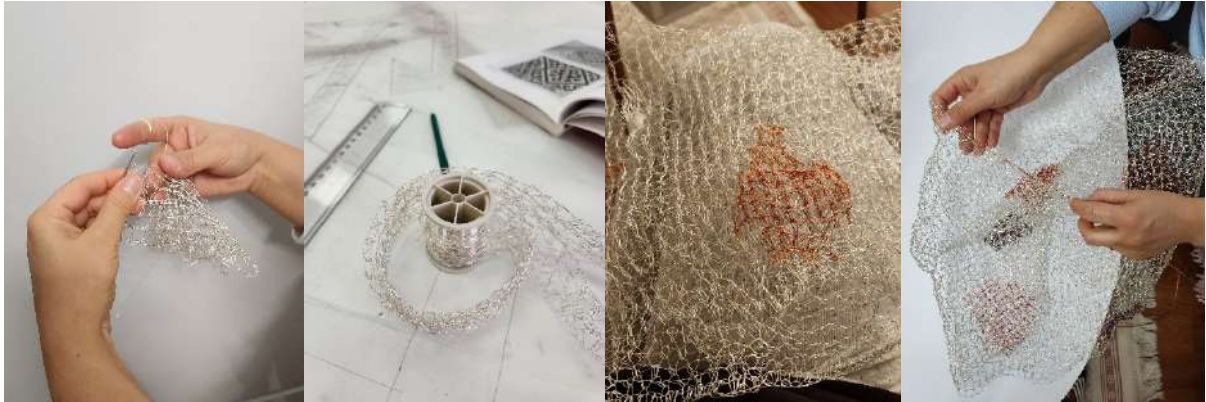
Resim 38-39. “Eli Belinde” Motifinin Araştırmacılar Tarafından Elde Çizimi (Ceyhanlı ve Ceranoğlu Terece Kişisel Fotoğraf Koleksiyonu, 2024).

Resim 40-41-42. “Eli Belinde” Motifinin Araştırmacılar Tarafından Autocad Programında Çizimi (Ceyhanlı ve Ceranoğlu Terece Kişisel Fotoğraf Koleksiyonu, 2024).

Resim 43-44. “Eli Belinde” Motifinin MDF’den Kesimi (Ceyhanlı ve Ceranoğlu Terece Kişisel Fotoğraf Koleksiyonu, 2024).

Resim 45-46-47-48. “Eli Belinde” Motifinin Yerleştirildiği Birinci ve İkinci Kadın Beden Formunun Araştırmacılar Tarafından Tel ve İplikler İle Örülmesi (Ceyhanlı ve Ceranoğlu Terece Kişisel Fotoğraf Koleksiyonu, 2024).

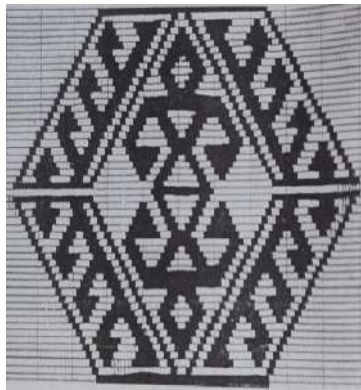

Resim 49. Birinci Yerleştirmede Kullanılan “Eli Belinde Motifi” (Soysaldı, 2004, s. 67).

Resim 50-51-52. Birinci Yerleştirmedeki Çalışmanın Yapım Aşamaları ve Son Hali (Ceyhanlı ve Ceranoğlu Terece Kişisel Fotoğraf Koleksiyonu, 2024).

Birinci çalışmada “Eli Belinde” motifi, farklı renkli teller ve iplikler ile örülmüş kadın bedeni içine yerleştirilmiştir. Farklı renkler, her farklı ten rengine sahip kadını temsil etmektedir. Kadın bedeni örülürken formda bozulmalar yapılmıştır. Bu durum, her kadının aynı beden özelliğine sahip olmaması ve gebelik sürecinde beden formunda değişimlerin başlamasını anlatmaktadır. Doğum sürecinde her kadın, farklı tepkiler verebilmekte ya da duygular yaşayabilmektedir.

Resim 53. İkinci Yerleştirmede Kullanılan “Eli Belinde Motifi” (Soysaldı, 2009, s. 169).

Resim 54-55. İkinci Yerleştirmedeki Çalışmanın Yapım Aşamaları ve Son Hali (Ceyhanlı ve Ceranoğlu Terece Kişisel Fotoğraf Koleksiyonu, 2024).

İkinci çalışmada farklı renkli teller ve iplikler ile örülmüş kadın bedeni içinden “Eli Belinde” motifi çıkmaya başlamıştır. Doğum sürecinde sona yaklaşıldığını ifade etmektedir. Teller ve iplikler ile örülmüş kadın bedeninin bazı yerlerinde yapılan yırtıklar, kadının gebelik esnasında yaşadığı yıpranmaları, zorlukları ve acıları temsil etmektedir.

Resim 56. Üçüncü Yerleştirmede Kullanılan “Eli Belinde Motifi” (MEGEP, 2011, s. 5).

Resim 57-58. Üçüncü Yerleştirmedeki Çalışmanın Yapım Aşamaları ve Son Hali (Ceyhanlı ve Ceranoğlu Terece Kişisel Fotoğraf Koleksiyonu, 2024).

Üçüncü çalışmadaki “Eli Belinde” motifinde yeni bireyin dünyaya gelişi anlatılmaktadır. “Eli Belinde” motifinin yüzeyi, kadın ile özdeşleşen farklı el sanatları ile oluşturulmuş parçalar bezenmiştir. Bu parçalar, kadının üretkenliğini, yaratıcılığını ve aynı zamanda genetik olarak kodların yeni bireye aktarıldığını temsil etmektedir.

SONUÇ

Kadın, genellikle yetişkin bir insan dışısını ifade etmektedir. Kadın terimi, cinsiyetin yanı sıra eş, anne, ev hanımı, ev geçimine destek sağlayan kişi olarak birçok farklı rolü ve deneyimi kapsayan çok yönlü bir kavramdır ve kadın kelimesinin anlamı; kültürel, sosyal ve tarihsel nedenlere bağlı olarak değişebilmektedir. Kadın söylemi, tarihi süreçte içinde bulunulan zaman ve toplum tarafından değişmiş ve kadına verilen değer, kimi toplumlarda artarken kimi toplumlarda ise azalma göstermiştir.

Geçmişten günümüze pek çok toplumda kadın denilince akla gelen imgeler farklılık gösterse de annelik, doğurganlık, dişilik gibi anlamlar ortaktır. Tüm kadınlar anne değildir, ancak tüm kadınlar anne adayıdır. Anne olmak; birey yetiştirmek, beslemek, eğitmek gibi sorumlulukları da beraberinde getirmektedir. Kadınlar, hane içindeki rolleri dışında; kültürel değerleri, ilkeleri ve inançları çocuklarına aktarmaya çalışmakta ve bunları yaşamları boyunca uygulama eğilimindedirler. Farklı meslek gruplarında çok başarılı işler yapan kadınların dünya üzerinde oynadığı roller çok büyük ve anlamlıdır. Kadınlar, başta ailelerine olmak üzere topluma da pek çok katkı sunmaktadır. Birey yetiştirerek topluma, el sanatları ile uğraşarak kültüre, tarla ve sanayide çalışarak hem ev hem de ülke ekonomisine katkılar sağlayan kadınların imgesi; neredeyse tüm sanat dallarında ele alınmış ve özellikle kadınlar, “Ana Tanrıça” ile özdeşleştirilmiştir. Ana tanrıça özellikleri de geçmişten günümüze toplumlarda pek çok renk, sembol, işaret ve motif ile anlatılmıştır.

Motifler, tasarımlarda veya dekoratif öğelerde tekrarlanan şekillerdir ve bir desen oluşturmak için kullanılmaktadır. Desenin öğeleri veya birimleri olan motifler; renklerden, şekillerden, çizgilerden vb. oluşurlar. Motif, doğal veya yapay nesnelere, soyut, geometrik, düzenli veya düzensiz şekillerden oluşturulabilir. Motifler, herhangi bir boyutta olabilir, ancak genellikle herhangi bir eserdeki tüm motifler aynı boyuttadır. Motifler, sadece bir deseni oluşturmaz, üzerinde taşıdığı anlamlar bakımından simgesel bir dil haline dönüşmüştür. Yüzeylerde bulunan her motifin bir kültürel ya da mitolojik anlamı bulunmakta ve nesiller boyunca aktarılmaktadır. Estetik çekiciliğinin ötesinde motifler, gizli sembolleri aracılığıyla derin mesajlar taşımaktadır. Bu motiflerden biri de “Eli Belinde” dir ve kadını betimleyen ve özellikle dokumalarda kullanılan kültürel bir öğedir.

“Eli Belinde” motifi ile kadının doğurganlığı, dişiliği, verimliliği, uğuru, bereketi, şansını anlatmasının yanı sıra nakşedildiği alana bereket getirmesi amaçla da uygulanmıştır. Heykel, resim, müzik gibi sanatın her alanında işlenen kadın imgesi, son dönemlerde yerleştirme sanatında da farklı biçimlerde ele alınmıştır.

“Eli Belinde” motifinin kullanıldığı farklı sanat dallarına ait eserler incelendiğinde sanatçıların kimi zaman motif olduğu gibi kimi zaman ise stilize ederek çalışmalarına yansıttığı görülmektedir. Çalışmada “Eli Belinde” motifi, çağdaş sanatla bütünleştirilerek yerleştirme sanatında kullanılmış ve kadının dişiliği, anneliği, doğurganlığı, gebelik süreci ve yeni bireyin doğumu anlatılmıştır. “Eli Belinde” bir yüzey motif olmaktan çıkıp izlenebilir sanat nesnesine dönüştürülmüştür. Çalışmada “Eli Belinde” motifi olduğu gibi kullanılarak genç nesillere aktarılmaya çalışılmış; böylelikle kültürel mirasın korunmasına, muhafaza edilmesine ve kültürel sürdürülebilirliğinin devamına katkı sağlanmıştır. Çalışmada “Eli Belinde” motifi gibi kültürümüzde bulunan diğer motiflerin de, çok farklı sanat alanlarında kullanılarak tanınırlığı artırılabilir.

KAYNAKLAR

Akpınarlı, F. ve Üner, İ. (2017). İç Anadolu bölgesi halılarında görülen figüratif sembol ve motifler. *Sdü Art-E Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi* 10 (20), 630-651.

ANMOGEP. (2017). *Antakya mobilyası "motiften koleksiyona"*. İstanbul: Scala.

Ayaz, E. ve Atılğan, C.B. (2024). Toplumsal cinsiyet bağlamında femvertising kavramının stratejik açıdan değerlendirilmesi: reklam örnekleri incelemesi. İsmail Bakan, Günsu Yılma Şakalar ve Burcu Erşahan, (Ed.) *Kadın ve tasarım, tasarım süreçlerine stratejik bakış* içinde (s. 91-112).

Ceyhanlı, F. ve Terece, C. M. (2024). Eli Belinde Motifli Çalışmalar Fotoğraf Koleksiyonu.

Çelik, S. (2023). The mother goddess and the reflections of mythological characters in comics today. Yüksek lisans tezi, Yaşar Üniversitesi, İzmir.

Dizel, T. ve Özkaya, K., (2019). Geleneksel Türk motiflerinin bazı örneklerinin marketri (kakmacılık) tekniğiyle mobilya ve ahşap yüzeylerde uygulanması. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 0, (37), 261-279.

Elçi, E. (2010). Kadın olmanın anlamının kadınların söylemindeki inşası ve bu inşayı yaparken kullanılan dilsel kaynaklar. Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Eldener, K. T. (2011). *Yeni dokunan dekoratif kilimler*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi

Erbek, M. (2002). *Çatalhöyük'ten günümüze Anadolu motifleri*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Erzincan, A., Yıldız, N., Erken, E., Parlak, D., Akbak, S., Evren B., Ebeoğlu, S., Arslan, M., Mercin, M. (2021). Anadolu kilim motiflerinin sofraya seramiklerine yansımaları. *Medeniyet Sanat - İMÜ Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 7, (1), 127-162.

Esen, E., Siyez, D., Soylu, Y. ve Demirgürz, G. (2017). Üniversite Öğrencilerinde Toplumsal cinsiyet algısının toplumsal cinsiyet rolü ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmesi. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8 (1), 46-63.

Eyüboğlu, B. (2012). *Resme başlarken*. İstanbul: Türkiye İş Bankası.

Doğdu, S. (2005). *Kadının serüveni-kadın ve yaratılışı*. Ankara: Demet.

Güven, İ. M. V. N. (2015). Türk ebru sanatında çağdaş bir tasarım ögesi olarak eli belinde motif. Yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.

Karaduman, K. B. ve Özdemir, G. (2023). Değişen Türk toplumuyla birlikte kadın figürünün Türk sanatındaki yansımaları. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (34), 741-758. DOI: 10.29000/rumelide.1316220.

Karahan, R. (2007). Dünden bugüne Hakkari kilimleri, Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Karataş, M. (2013). *Türk dilinde yanış (motif) adları-Anadolu sahası*. Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.

Kılıçkan, H. (2004). *Orta Asya'dan Anadolu'ya Türk bezeme sanatı ve örnekleri*. İstanbul: İnkılap.

Kulaçoğlu, B. (1992). *Tanrılar ve Tanrıçalar*. Ankara: Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü.

Krody, B. S., Atlıhan, Ş., Denny, B. W. and Hart, K. (2018). *A nomad's art kilims of Anatolia*. Italy: EBS.

Levi-Strauss, C., (1963). *Structural anthropology*. USA: Basic.

MEGEP. (2011). *Karışık motif çizimleri*. Ankara: MEB.

Oran, F. D. (2021). The mother archetype and hands on hips motif. *Zeitschrift Für Die Welt Der Türken Journal of World of Turks*, 13 (1), s.335-355

Oyman, N. R. (2019). Bazı Anadolu kilim motiflerinin sembolik çözümlemesi. *Arış Dergisi* (14), 4-22. <https://doi.org/10.34242/akmbaris.2019.119>

Özel, A. K. ve İlden, S. (2022). 2000'lerden günümüze sanatta feminizm ve kadın çalışmaları. *International Academic Social Resources Journal*. 7, (43), 1283-1292.

Rawson, P. (1973). *The art of Tantra*. London: Thames and Hudson.

Soysaldı, A. (2009). *Düz dokuma teknikleri ve teknik desen çizimleri*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi.

Şanlı, H. S. ve Uzgidim, G. (2020). Ekolojik baskı ile elbelinde motifi uygulamaları. *İdil*, 74 1610–1622. doi: 10.7816/idil-09-74-09

Tomkins, C., (1913). *The world of Marcel Duchamp, 1887-1968*. New York: Time Life.

Topcuoğlu, Ö. Ü. I. (2018). Kavramsal sanatın öncüsü Marcel Duchamp'ın çalışmalarında kadın imgesi. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi, Kadın Çalışmaları Özel Sayısı*, 19 (42), 135-147.

Tuna, C. (2000). *Mağaradan kente Anadolu'nun eski yerleşim yerleri*. İstanbul: İletişim.

Turan, A. (2021). Kars halılarında görülen figüratif (hayvan/insan) motiflerin incelenmesi. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28, 503-527.

Ünal, S. (2001). Geçmişten günümüze kadın olmak. *Dipnot, Kadınlar Günü Özel Sayısı*, 4-14.

Ünal S. F. (2008, 15 Aralık). *Ege Bölgesi kadın kıyafetleri ve kullanılan bazı motiflerin anlamları*. Çalışma Halk Kültüründe Giyim Kuşam ve Süslenme Uluslararası Sempozyumunda sunulmuş bildiri.

Wujastyk D. (2009). Interpreting the image of the human body in premodern India, *International Journal of Hindu Studies* 13 (2), 189–228.

Yayan, G. ve Kılıç, A. (2014). *Kahramanmaraş sandıklarında kullanılan motif ve sembollerin dili*. Ankara: Öncü.

Yıldız, F. (2022). Eli Belinde Motifli Seramik Tabakları Fotoğraf Koleksiyonu.

Zaim, E. (2023). Halı ve kilimlerde kullanılan Anadolu motifleri ile oluşturulan 'sembol kart' tasarımları. Yüksek lisans tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.

İnternet Kaynakları:

https://antalyaolgunlasma.meb.k12.tr/icerikler/desenlerin-dili_14363842.html, Erişim Tarihi: 25.10.2024.

<https://cacheistanbul.co/pages/the-symbols-of-change>, Erişim Tarihi: 07.11.2024.

<https://m.star.com.tr/kultur-sanat/eli-belindeyle-kadina-siddete-karsi-cikacaklar-haber-1519289/>, Erişim Tarihi: 08.09.2024.

<https://retrofire.livejournal.com/1656598.html>, Erişim Tarihi: 10.10.2024.

<https://www.christies.com/en/lot/lot-5567183>, Erişim Tarihi: 01.09.2024.

MELODİLERLE KADIN, EMEK VE AŞK YAŞAR NEZİHE BÜKÜLMEZ ŞİİRLERİNİN MÜZİKAL İNCELEMESİ

Öğretim Görevlisi Nilay YANALAK KARASU

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Türk Müziği Devlet Konservatuvarı

ORCID: 0000-0003-3332-6536

ÖZET

Yaşar Nezihe Bükülmez (1882-1971), Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemi ve Cumhuriyeti'n ilk yıllarında kadınlar için kadının özgürlüğü, kadının eğitimdeki yeri, kadın işçilerin hakları, sosyal adalet ve yoksulluk gibi toplumsal meseleleri cesurca dile getiren öncü şair ve yazardır. Döneminde Kadın hakları ve emek mücadelesi için verdiği mücadele şiirleriyle günümüze ulaşmıştır. Çocuk yaşta annesini kaybetmiş, eğitimsiz bir ortamda yetişmiş, erkenden evlendirilmiş ve maddi zorluklar içinde bir hayat sürmüş olması yazdığı şiirlerin temelini oluşturmuştur.

Yaşar Nezihe'nin şiirleri emeğin, bozuk düzenin, baskının ve aşkın en güzel anlatıldığı şiirlerdendir. Ve bu yüzden musiki çevrelerinde yer bulmuştur. 250'ye yakın şiiri bestelenmiştir. Urfa sıra gecelerinde şiirleri gazele dönüşmüş ve gazelhanların dikkatini çeken kadın güftekar olmayı başarmıştır. Bu çalışma da Yaşar Nezihe'nin Nihavend, Hüzzam ve Hicaz çoğunlukta olmak üzere farklı makamlarda bestelenmiş eserlerinden müzikal inceleme yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaşar Nezihe Bükülmez, kadın şair, özgürlük, müzikal inceleme

WOMEN, LABOUR AND LOVE WITH MELODIES MUSICAL ANALYSIS OF YAŞAR NEZİHE BÜKÜLMEZ POEMS

ABSTRACT

Yaşar Nezihe Bükülmez (1882-1971) was a pioneering poet and writer who courageously addressed a range of social issues, including women's emancipation, the role of women in education, the rights of women workers, social justice, and the challenges faced by women in poverty during the final years of the Ottoman Empire and the initial stages of the Republic. Her efforts to advance women's rights and advocate for workers' rights during her lifetime have endured through her poetic legacy. The circumstances of her early life, including the loss of her mother at a young age, her lack of education, her early marriage, and her subsequent experience of financial difficulties, formed the basis of her poetic output.

Yaşar Nezihe's poems represent some of the most poignant expressions of labour, corrupt order, oppression and love. Consequently, she gained a foothold in the musical community, with approximately 250 of her poems set to music. Her work was adapted into ghazals during Urfa sıra nights, establishing her as a notable female songwriter who garnered the attention of ghazal singers. This study presents a musical analysis of Yaşar Nezihe's compositions in various makams, predominantly Nihavend, Hüzzam, and Hijaz.

Keywords: Yaşar Nezihe Bükülmez, women poet, freedom, musical analysis

A CRITICAL ANALYSIS OF DISCOURSES AND STRATEGIES OF ANTI-GENDER MOVEMENTS

Assoc. Prof. Marella BODUR ÜN

Çukurova University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Political Science and International Relations

ORCID: 0000-0001-6828-3690

Abstract

While gender equality norms are firmly established in international and regional conventions, they have been subjected to contestation by conservative transnational, regional, and local anti-gender actors and campaigns. This study investigates the rise of anti-genderism worldwide, using empirical research on anti-gender campaigns and movements from Turkish, European (EU member states such as France, Austria, Italy, Croatia, Poland, and Hungary), North American, and Latin American contexts. It examines the discursive strategies that anti-gender advocates employ to challenge and discredit feminist and LGBTQI+ claims, as well as to reject global gender standards in various political contexts, including both pluralistic democracies and authoritarian regimes. The analysis reveals that same-sex marriage, reproductive rights, laws and policies combatting VAW, and the Istanbul Convention are the critical issues that have occupied a central place on the agenda of the anti-gender actors and movements. The findings also indicate that anti-gender actors utilize several discursive strategies to devalue global gender norms. These tactics not only aim to undermine the legitimacy of global gender frameworks but also bolster specific political agendas, such as promoting less democratic governance. By analyzing these strategies, the study sheds light on how anti-gender movements operate and the implications of their actions on the broader landscape of gender politics. Ultimately, it reveals the significant role that discourse plays in shaping public perceptions and political realities related to gender issues globally.

Keywords: Anti-genderism, global gender norms, discourse

YENİ BİR CİNSEL SUÇ: YAPAY ZEKÂyla ÜRETİLMİŞ PORNO

Beyza Nur DEMİR

Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı

ORCID: 0009-0005-3151-093X

ÖZET

Yapay zekâ, genellikle kullanışlı bir asistandan ibaret gibi görülmektedir. Oysa yapay zekânın yaygın kullanım amaçları, asistanlıktan çok farklıdır. Son yıllarda, görsel veya video üreten modeller gibi yeni yapay zekâ teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte, yapay zekâyla üretilmiş pornonun (bir diğer adıyla deepfake pornonun) popülaritesi, önemli ölçüde artmıştır. Pek çok yapay zekâ uygulaması, herhangi bir sınırlamaya tabi olmaksızın pornografik görseller veya videolar üretmek için kullanılmaktadır. Bunun sonucunda özellikle kadınlar ve çocuklar, yapay zekâyla üretilmiş cinsel istismar içeriklerinin mağduru olmaktadır. Ancak hâlihazırda var olan ceza kanunları, bu yeni suç karşısında yetersiz kalmaktadır. Bu yetersizliğin iki nedeni vardır. Birincisi, pornografinin herhangi bir zarara yol açmadığı ya da diğer cinsel taciz biçimlerinden daha az zarara yol açtığı yönündeki yaygın kabuldür. İkincisiyse belli bir kişinin yüzünün kullanılmadığı, yapay zekâyla rastgele oluşturulmuş pornografik bir içeriğin de cinsel şiddet olduğunun anlaşılabilmesidir. Bu bildiride amaçlanan, yapay zekâyla üretilmiş her tür pornografik içeriğin neden cinsel istismar olduğunu ve hukukun bu sorunla nasıl başa çıkması gerektiğini açıklamaktır. Bu doğrultuda Catharine MacKinnon'un pornografi hakkındaki eleştirisi benimsenecek ve yapay zekânın cinsel istismar yönü kavramsallaştırılmaya çalışılacaktır. Ardından Türk Ceza Kanunu'nun çeşitli maddeleri incelenecek ve neden mevcut hükümlerden farklı bir düzenlemeye ihtiyaç olduğu gösterilecektir. Son olarak yapay zekâyla üretilmiş porno konusunda yapılacak düzenlemelerin yeterli olabilmesi için sağlanması gereken koşullar belirlenecektir.

Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ, pornografi, üretken yapay zekâ, deepfake, cinsel istismar.

A NEW SEXUAL CRIME: AI-GENERATED PORN

ABSTRACT

Artificial Intelligence (AI) is considered only a convenient assistant by many, yet the reality is different. The popularity of AI-generated porn (or deepfake porn) has increased significantly in recent years due to the development of new AI technologies such as image or video generators. Most AI applications are used to create pornographic images or videos without any limitations. Today, especially women and children suffer from AI-generated sexual abuse materials. However, existing criminal codes fall short of responding to this new crime. Because on the one hand, it is common to think that pornography does not cause any harm or as much harm as other forms of sexual harassment, and on the other hand, it is hard to grasp the fact that not only using a certain person's face to create pornographic materials is a type of sexual violence, but also creating random porn with generative AI. This paper aims to explain why all AI porn is sexual abuse and how the law should deal with this problem. To do so, I will adopt Catharine MacKinnon's criticism of pornography and try to conceptualize the sexual abuse aspect of AI. Then, I will analyze various articles of the Turkish Criminal Code and attempt to show why a different regulation is needed. Conclusively, I will identify principles for adequate AI-generated porn regulation.

Keywords: Artificial Intelligence, pornography, generative AI, deepfake, sexual abuse.

İSLÂM AİLE HUKUKU VE TÜRK AİLE HUKUKUNDA ZİNANIN TANIMINDAKİ MUĞLAKLIĞIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Vildan SALİ DUMAN

Bursa Uludağ Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri, İslam Hukuku
ORCID: 0000 0002 2930 218X

ÖZET

Kadın ve erkeğin yaşamlarını birlikte sürdürmek, çocuk sahibi olmak, sosyal hayatta tanınır hale gelmek, huzur, mutluluk ve nitelikli paylaşım için bir araya geldiği müesseseye aile denmektedir. Aile kurumu eşlerin kanun önünde evlilik akdi ile bir araya gelmesiyle oluşmaktadır. Bu kurumu ayakta tutan unsurlardan birisi de eşlerin birbirine sadakatidir. Ancak sadakat yükümlülüğünün ihlali olan zina, eşlerin karşı cins yerine bazen hemcinsleriyle de yapılmaktadır. Özellikle evli kadınlar, eşleri kendilerini hemcinsleriyle aldattığında zorluklar yaşamaktadır. Toplumsal baskı, dinî ve hukukî bilginin eksikliği, kocasına yetersiz olan kadın damgası vurulması ve ekonomik açıdan bağımlılık kadınların bu davranışları gün yüzüne çıkarmasına engel teşkil etmekte ve eşlerinden ayrılma süreçlerini neredeyse imkânsız hale getirmektedir. Aile içinde yaşanan ve dışarıya karşı paylaşımı ayıp ve kınanması olan bu davranışların psikolojik, sosyolojik, dinî ve hukukî bağlamda ele alınması ve çözümler üretilmesi elzem görünmektedir.

Çalışmada evli ve çocuklu erkeklerin başka erkeklerle cinsel birliktelik yaşamalarının aile ve kadın açısından durumu İslâm aile hukuku ve Türk aile hukuku bağlamında değerlendirilecektir. İslâm hukukuna göre livâta fiilini işleyen kocanın davranışının zina hükmünde olup olmadığı ve evlilik akdi bakımından sonuçları üzerinde durulacaktır. Buna göre livâtanın İslâm aile hukuku ve İslâm ceza hukukundaki yaptırımlarına değinilecektir. Türk hukukunda da benzer şekilde zinanın tanımındaki eksiklikten dolayı kadınların eşcinsel birliktelik yaşayan kocalarını hangi boşanma sebebine dayanarak boşamalarının mümkünlüğü üzerinde durulacak ve Türk aile hukuku bağlamında incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: İslâm Aile Hukuku, Türk Aile Hukuku, Evlilik, Zina, Kadın.

EVALUATION OF THE AMBIGUITY IN THE DEFINITION OF ADULTERY IN ISLAMIC FAMILY LAW AND TURKISH FAMILY LAW

ABSTRACT

The institution where men and women come together to live their lives together, to have children, to become recognised in social life, for peace, happiness and quality sharing is called a family. The institution of family is the coming together of spouses before the law through a marriage contract. One of the elements that keeps this institution alive is the loyalty of spouses to each other. However, adultery, which is a violation of the obligation of loyalty, is sometimes committed with a man of the same sex instead of the opposite sex. Especially when married women cheat on their husbands with men of the same sex. Social pressure, lack of religious and legal knowledge, the stigma of being an inadequate woman to their husbands and economic dependency prevent women from revealing their behaviors and make the process of leaving their husbands almost impossible. It seems essential to address these behaviours, which are shameful and reprehensible to share within the family and outside, in psychological, sociological, religious and legal contexts and to produce solutions.

In this study, the situation of married men with children having sexual intercourse with other men in terms of family and women will be evaluated in the context of Islamic family law and Turkish family law.

According to Islamic law, whether the behaviour of the husband who commits the act of livâta is adultery or not and its consequences in terms of the marriage contract will be discussed. Accordingly, the sanctions of livâta in family law and criminal law will be mentioned. Similarly, in Turkish law, due to the lack of definition of adultery, the possibility of women divorcing their husbands who have homosexual intercourse on the basis of the grounds of divorce will be emphasised and examined in the context of family law.

Keywords: Islamic Family Law, Turkish Family Law, Marriage, Fornication, Woman.

İNSAN HAKLARI TEMELLİ EĞİTİMİN ADALETSİZLİĞİ GÖRMEDEKİ ÖNEMİ

Keziban Göksu TURGUT

Ankara Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Kamu Hukuku- Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Anabilim Dalı

ÖZET

Uçan Süpürge Vakfı ve Kanada Büyükelçiliği işbirliğinde yürütülen ve 14 haftalık bir eğitimi kapsayan “Kadına Yönelik Şiddeti Önleme” projesinde akran eğitici olarak diğer üniversite öğrencilerine bu eğitimi vermeyi içermektedir. Bu çalışmada bu proje özelinde, eğitimlerin meslek hayatındaki yol gösterici rolü ve belli eşitsizlik ve adaletsizlikleri görmedeki önemi üzerinde durulacaktır. Bu eğitimlerin en önemli yönlerinden biri “bağlamı görmeyi önemine” yer vermesi ve bu konuda farkındalık kazandırmasıdır. Çünkü insanların yaşadığı adaletsizliği görmek için bağlamdan hareket etmek gerekmektedir. Bağlamı görmek ise, hukuki akıl yürütmenin sadece hukuk normlarının değerlendirilmesiyle sınırlı kalınmayıp, her tek durumun nedenlerinin anlaşılması, her tek durumun insanın değeriyle ilişkilendirilmesi ve insanın değeri ve değerler bilgisinden hareketle bağlantıların kavranması gerekmektedir. Bu da ancak, özen göstermeyle, ilgiyle, Gülriz Uygur’un deyimleriyle “dertlenerek ilgilenmeyle” mümkün olabilir.

Bağlamdan hareket etmek tam olarak bilinmediğinde ise kişi kendi ön yargıları ile hareket edebilmekte ve bu da çoğu zaman o insanların değersiz hissettirilmesine, onların yaşadığı koşulların görmezden gelinmesine ve gerekli özenin gösterilmemesine sebep olabilmektedir. Tüm bunlar da aslında onların yaşadığı hak ihlallerini görünmez kılabilir. Bu eğitimler de bağlamdan hareket etmenin gerekliliklerini ve “hakkaniyete uygun karar vermek için, o anki eşitsizliği, adaletsizliği görebilmek için o kişilerin haklarını gözetebilmek için” nasıl değer koruyucu şekilde davranabileceğine yardım etmektedir.

Anahtar Kelimeler: eğitim, adaletsizlik, bağlam

THE ROLE OF HUMAN RIGHTS-BASED LEGAL EDUCATION IN SEEING INJUSTICE

ABSTRACT

It included providing this training to other university students as a peer trainer in the "Preventing Violence Against Women" project, which was carried out in cooperation with the Flying Broom Foundation and the Canadian Embassy and included a 14-week training. In this study, specifically for this project the guiding role of the trainings in professional life and their importance in seeing certain inequalities and injustices will be emphasized. One of the most important aspects of these trainings is that they include "the importance of seeing the context" and raise awareness on this issue. Because it is necessary to act from the context to see the injustice that people, on the other hand, requires that legal reasoning is not limited to evaluating only legal norms, but also to understand the reasons for each situation, to relate each situation to the value of the person, and to grasp the connections based on the knowledge of the value of the person and values. This can only be possible with care, attention, and, in the words of Gülriz Uygur, "concern and concern".

When it is not fully known how to act from context, a person can act with their own prejudices, and this can often cause those people to feel worthless, their living conditions to be ignored, and the necessary care not to be shown. All of these can actually make the rights violations they experience invisible.

These trainings also help with the requirements of acting from context and how to act in a value-preserving manner "in order to make fair decisions, to see the inequality and injustice at that moment, and to be able to protect the rights of those people."

Keywords: training, injustice, context

AİLE İÇİ ŞİDDET MAĞDURU KADINLAR İLE PSİKOLOJİK DANIŞMA

Dr. Öğr. Üyesi Fatoş Bulut ATEŞ

Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü.

ORCID: 0000-0002-8606-355X

ÖZET

Aile içi şiddet, şiddet eylemi sona ermiş olsa bile uzun vadeli etkileri devam eden, hem mağdurun hem de toplumun ruh sağlığı açısından ciddi risk oluşturan, insan haklarına aykırı, yıkıcı bir eylemdir. Aile içi şiddet yalnızca mağduru bireysel olarak etkileyen bir olgu olmaktan ziyade psikolojik, ekonomik, sosyo-kültürel, politik sonuçları olan bir halk sağlığı sorunudur. Bununla birlikte bu çalışma aile içi şiddetin mağdur kadınların psikolojisi üzerindeki etkilerine, psikolojik danışma süreçlerinin daha iyi anlaşılmasına ve hem ülkemizde hem de dünyada mağdur kadınlara yönelik gerçekleştirilen müdahale yaklaşımlarının tanıtılmasına odaklanmaktadır. Aile içi şiddet, kadınlar üzerinde ciddi psikolojik etkiler bırakır ve bu etkiler kısa süreli travmalardan uzun vadeli ruhsal bozukluklara kadar geniş bir yelpazede görülebilir. Bu etkilerden bazıları şu şekilde sıralanabilir: Depresyon, kaygı, düşük özsaygı, öğrenilmiş çaresizlik, somatik semptomlar, bağımlılık, intihar ...vb. Aile içi şiddet mağduru bir kadınla psikolojik danışma sürecinde terapötik hedefler belirlenirken kadının ihtiyaçları, yaşadığı şiddetin türü ve içinde bulunduğu ruhsal durumun gözetilmesi önemlidir. Bununla birlikte şiddet içeren ilişkinin devam edip etmemesi durumuna göre terapötik hedefler oldukça farklılaşacaktır. Devam eden ve şiddetin yaşandığı bir ilişki içinde öncelikli odak noktası şiddetin sonlanması olmalıdır. Eğer çiftler ilişkinin bitmesini istiyorsa sağlıklı bir ayrılık sürecinin yaşanması için onlara rehberlik yapmak uygun olacaktır. İlişkinin devam etmesini istiyorlarsa, güvenin, saygının yeniden inşası, çatışma çözme becerileri kazanmaları, aile içi şiddetin ebeveyn, çocuk, kardeş alt sistemleri üzerindeki olumsuz etkilerinin giderilmesi gibi sistemik hedefler üzerinde çalışılabilir (Scerri et.al., 2017). Bu derleme çalışmasında, şiddet içeren bir ilişkinin sonlanmasından sonra şiddet mağduru kadınlara yönelik planlanan psikolojik danışma sürecinin yapısı üzerinde durulacaktır. Aile içi şiddet mağduru kadınlara yönelik psikolojik müdahale süreçlerinin standartlaştırılmasının, kısa sürede aksiyon almak, daha fazla sayıda mağdur kadına psikolojik destek sunabilmek, sunulan desteğin kalitesini arttırmak, bu popülasyona hizmet eden ruh sağlığı çalışanlarına kolaylık sağlamak gibi birçok avantaj sağlayacağı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Aile içi şiddet, psikolojik danışma, travma.

PSYCHOLOGICAL COUNSELING WITH WOMEN VICTIMS OF DOMESTIC VIOLENCE

ABSTRACT

Domestic violence has significant psychological effects on women, which can range from short-term traumas to long-term mental disorders. Some of these effects include depression, anxiety, low self-esteem, learned helplessness, somatic symptoms, dependency, and suicidal tendencies. In the counseling process with a woman who has experienced domestic violence, it is important to consider her needs, the type of violence she has experienced, and her current mental state when setting therapeutic goals. Additionally, therapeutic goals will vary significantly depending on whether the violent relationship is ongoing. If the violence continues within the relationship, the primary focus should be on ending the violence. If the couple decides to end the relationship, it would be appropriate to guide them through a healthy separation process.

If they wish to continue the relationship, systemic goals could include rebuilding trust and respect, developing conflict resolution skills, and addressing the negative impacts of domestic violence on the subsystems within the family, such as parent-child and sibling relationships (Scerri et al., 2017). This review study will focus on the structure of counseling processes planned for women who have experienced domestic violence after the end of a violent relationship. It can be said that standardizing psychological intervention processes for women who have experienced domestic violence would provide many advantages, such as taking action quickly, providing psychological support to a greater number of victims, improving the quality of the support offered, and facilitating mental health workers who serve this population.

Keywords: Domestic violence, psychological counseling, trauma.

ÖZGÜRLÜK MÜ YOKSA SANSÜR MÜ: POPÜLER KÜLTÜRÜN KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE KARMAŞIK İLİŞKİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Berivan SALTİK

Üniversite, Adıyaman Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı

ORCID: 0000-0003-0435-9910

ÖZET

Bu bildiri, özellikle Türkiye'de kadına yönelik şiddete odaklanarak, popüler kültürdeki şiddeti ele almada sansürün karmaşık rolünü incelemektedir. Geleneksel sansür, zararlı içeriklerin medyada yayılmasını sınırlamayı amaçlarken; Discord ve diğer sosyal ağlar gibi yeni medya platformları sansürsüz paylaşımına izin vermektedir. Bu da şiddet eylemlerinin sürekli medyada dolaşımına yol açmaktadır. Bu kontrolsüz erişim, yeni medyanın kadınlara yönelik şiddeti teşvik edip etmediği veya normalleştirip normalleştirmediği konusunda tartışmalara yol açmıştır. Türkiye'de son zamanlarda yaşanan olaylar, örneğin Ayşenur Halil ve İkbal Uzuner adlı iki genç kadının vahşice öldürülmesi, özellikle kadın cinayetleri ve çocuk cinayetlerinin rahatsız edici derecede sık hale geldiğinin bir göstergesidir. Bu konularda kamuoyunun tepkisi sosyal medyada ve sokaklarda giderek artmıştır. Bu olaylar sonrasında, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan bir konuşmasında "Gençlerimizi modern popüler kültürün insafına terk edemeyiz." şeklinde bir ifade kullandı. Ardından, Türkiye'de belirli gruplar arasında 'incel' siber zorbalığı, çocuk istismarı ve kadın cinayetlerine yönelik rahatsız edici övgülerin paylaşıldığı ekran görüntülerinin sosyal medyada yayılması ile Discord yasaklandı. İşin ilginç, bu yasaklamalar ve bazı tutuklamalar, sosyal medyada bu bilgiler yayıldıkça gerçekleşti. O zaman popüler kültür bir tehdit mi yoksa şiddetle mücadele için bir araç mı sorusu ile karşı karşıya kaldık.

Geleneksel sansür uygulamalarının ve yeni medyanın kısıtlanmamış doğasının eleştirel bir analizi yoluyla, bu bildiri sansürün şiddet içeriklerini engellemek için uygulanabilir bir çözüm olup olmadığını incelemektedir. Ayrıca, yeni medyanın riskler oluştururken aynı zamanda artan kamu farkındalığına ve aktivizmine nasıl katkı sağladığını ve bireylerin kurumlar üzerinde kurduğu baskıyı nasıl artırdığını gözler önüne seriyor. Bu bildiri, yeni medyanın bu ikili doğası -hem potansiyel bir şiddet teşviki hem de toplumsal seferberlik aracı olarak- toplumsal normları ve tepkileri şekillendirmedeki rolü hakkında önemli sorular ortaya koyuyor. Geleneksel sansür uygulamalarının ve yeni medyanın kısıtlanmamış doğasının eleştirel bir analizi yoluyla, bu bildiri sansürün şiddet içeriklerini engellemek için uygulanabilir bir çözüm olup olmadığını incelemektedir. Ayrıca, yeni medyanın riskler oluştururken aynı zamanda artan kamu farkındalığına ve aktivizmine nasıl katkı sağladığını ve bireylerin kurumlar üzerinde kurduğu baskıyı nasıl artırdığını incelemektedir. Bu bildiri, yeni medyanın bu ikili doğasını ve toplumsal normları ile tepkileri şekillendirmedeki rolünü irdelemektedir. Sonuç olarak, bu makale sansürün ve yeni medyanın kadına yönelik şiddete etkilerini anlamaya çalışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kadına Yönelik Şiddet, Sansür, Yeni Medya, Popüler Kültür.

FREEDOM OR CENSORSHIP: POPULAR CULTURE'S COMPLICATED RELATIONSHIP WITH VIOLENCE AGAINST WOMEN

ABSTRACT

This paper examines the complex role of censorship in addressing violence within popular culture, with a particular focus on violence against women in Turkey. Traditional censorship aims to limit the dissemination of harmful content via media; however, new media platforms such as Discord and other social networks permit uncensored sharing.

This leads to the ongoing circulation of violent acts. This unregulated access has sparked debates on whether new media encourages or normalizes violence against women. Recent incidents in Turkey, such as the brutal murders of two young women named Ayşenur Halil and İkbal Uzuner, are indicative of the disturbingly frequent occurrences of violent femicide and child killings. Public reactions to these issues have been increasingly vocal on social media and in the streets. Following these events, President Recep Tayyip Erdoğan stated in a speech, "We cannot leave our youth at the mercy of modern popular culture." Subsequently, Turkey banned Discord after the spread of social media screenshots featuring disturbing praise for femicides, child exploitation, and 'incel' cyberbullying among certain groups. Interestingly, these bans and some arrests occurred as this information circulated on social media. Thus, we are confronted with the question: Is popular culture a threat or a tool for combating violence?

Through a critical analysis of traditional censorship practices and the unrestricted nature of new media, this paper explores whether censorship is a viable solution for curbing violent content. It also examines how new media, while posing risks, contributes to increased public awareness and activism, enabling individuals to exert pressure on institutions. This paper raises important questions about the dual nature of new media—as both a potential promoter of violence and a tool for social mobilization—and its role in shaping societal norms and responses. Ultimately, this study seeks to understand the impacts of censorship and new media on violence against women.

Keywords: Violence Against Women, Censorship, New Media, Popular Culture.

İŞLETMELERDE KADIN TEMSİLİ GÖSTERGELERİ FİRMA PERFORMANSINI ETKİLİYOR MU?

Doç. Dr. Neriman YALÇIN

Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü

ORCID: 0000-0002-2196-4779

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet GÜNEŞ

Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Finansman Bölümü

ORCID: 0000-0002-1938-6914

ÖZET

Son dönemlerde yapılan araştırmalar, kadınların şirketlerin yönetim kurullarında daha fazla temsil edilmeye başladığını göstermektedir. Bu araştırmalar, yönetim kurulunda kadın temsilinin şirket performansı üzerindeki etkisini inceleyerek önemli sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Literatürde yer alan bu araştırmalara göre, yönetim kurulu üyelerinin her biri, işletmelerdeki karar alma süreçlerini birlikte belirlediğinden, yönetim kurulunun kompozisyonu bir şirketin performansını etkileyebilmektedir.

Önceki araştırmaların bulgularından bazıları, yönetim kurullarında kadın üye olan şirketlerin, olmayan şirketlere göre daha iyi performansa sahip olduğunu göstermektedir (Rovers, 2011; Lückerath-Rovers, 2013; Liu vd. 2014). Yönetim kurulunda kadın temsili, bir firmanın piyasada bilinirliğini artırarak, risk ve performans üzerinde olumlu bir etki yaratmaktadır (Arayssi vd., 2016). Diğer yandan, kadın yöneticilerin demografik (örneğin; cinsiyet, eğitim, meslek, milliyet vb.) ve yönetim kurulu temsil özellikleri (örneğin; bağımsız üye, denetim komitesi üyesi vb.), yönetim kurulunda kadın temsilinin firma performansı üzerine etkilerini farklılaştırmaktadır (Bennouri vd. 2018). Ancak, bu çalışmaların aksine, yönetim kurulunda kadın temsilinin şirket performansı ile önemli ölçüde ilişkili olmadığını ortaya koyan çalışmalar da bulunmaktadır (Darmadi, 2013).

Fakat, kadın temsili, gerçekten şirketlerin finansal performanslarını artıracak kadar etkili midir? Bu kapsamda bu çalışmada, Türkiye'de Borsa İstanbul'da listelenen 116 şirketin, 2019-2023 yılları arasında, yönetim kurullarında ve yönetim politikalarında kadın temsili ile ilgili göstergelerinin, finansal performanslarını etkileyip etkilemediği araştırılmıştır. Araştırmada, Refinitiv Eikon veri tabanından edinilen kadın temsili ile ilgili on üç gösterge (yönetim kurulunda kadın oranı, üst yönetimde kadın oranı, yeni kadın çalışan oranı, sürdürülebilir kalkınma hedefi 5'e uyum oranı, yönetim kurulunda çeşitlilik politikası, kadın çalışan oranı, kadın yönetici oranı, işgücü skoru, toplam ESG skoru, ESG sosyal skoru, ESG yönetim skoru, şirket hedeflerinde çeşitlilik varlığı, şirket politikalarında çeşitlilik varlığı) ile seçilen finansal göstergeler (toplam aktif karlılığı, öz kaynak karlılığı, yatırımların karlılığı ve işletme büyüklüğü) arasında ilişki olup olmadığı çok değişkenli regresyon analizi ile test edilmiştir.

Analiz sonuçları, finansal göstergelerden aktif karlılığı, yatırımların karlılığı ve işletme büyüklüğünün, kadın temsili göstergeleri ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkisi olduğunu göstermektedir. Ancak, öz kaynak karlılığı ile kadın temsili göstergeleri arasında istatistiksel olarak önemli bir düzeyde ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular, Türkiye örneğinde yönetim kurulunda kadın temsilinin işletmelerin finansal performansı üzerindeki etkilerini ortaya koymaktadır. Bu çalışma, şirketlerin kadın temsili politikalarını artırarak, finansal faydalar elde edebileceğine dair kanıtlar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yönetim kurulunda kadın, finansal performans, Borsa İstanbul şirketleri

DO INDICATORS OF WOMEN'S PRESENCE IN BUSINESSES AFFECT FIRM PERFORMANCE?

ABSTRACT

Recent studies have shown that women are becoming more represented on the boards of directors of firms. These studies have revealed important results by examining the effect of female representation on the board of directors on firm performance. According to these studies in the literature, the composition of the board of directors can affect the performance of a firm since each board member determines the decision-making processes in the firms together.

Some of the findings of previous studies show that firms with female members on the board of directors have better performance than firms without (Rovers, 2011; Lückerath-Rovers, 2013; Liu et al. 2014). Female representation on the board of directors creates a positive effect on risk and performance by increasing the awareness of a firm in the market (Arayssi et al., 2016). On the other hand, demographic characteristics of women directors (e.g. gender, education, profession, nationality, etc.) and board representation characteristics (e.g. independent member, audit committee member, etc.) differentiate the effects of women's representation on the board of directors on firm performance (Bennouri et al. 2018). However, contrary to these studies, there are also studies that show that women's representation on the board of directors is not significantly related to firm performance (Darmadi, 2013).

However, is women's representation really effective enough to increase the financial performance of firms? In this context, this study investigated whether the indicators related to women's representation on boards and management policies of 116 firms listed on Borsa Istanbul in Turkey affected their financial performance between 2019 and 2023. In the study, the relationship between thirteen indicators related to women's representation obtained from the Refinitiv Eikon database (women's ratio on the board, women's ratio in senior management, new women's employee ratio, compliance rate with sustainable development goal 5, diversity policy on the board, women's employee ratio, women's executive ratio, workforce score, total ESG score, ESG social score, ESG governance score, diversity in firm goals, diversity in firm policies) and selected financial indicators (total return on assets, return on equity, profitability of investments and business size) was tested with multivariate regression analysis.

The analysis results show that the financial indicators of return on assets, return on investments and business size have a statistically significant relationship with women's representation indicators. However, it was concluded that there was no statistically significant relationship between return on equity and women's representation indicators. These findings reveal the effects of women's representation on the financial performance of businesses in the Turkish sample. This study provides evidence that firms can gain financial benefits by increasing their female representation policies.

Keywords: Women on the board, financial performance, Borsa Istanbul firms.

MENOPOZAL DÖNEMDE YAŞANAN PSİKOLOJİK DEĞİŞİKLİLER; ANKSİYETE VE DEPRESYON

Arş. Gör. Gülnaz ERDİ

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü
ORCID: 0000-0002-9371-6571

Ebe Nihal SEVİNÇ TEMİZ

Yüreğir Belediyesi Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü
ORCID: 0000-0002-5963-3502

Doç. Dr. Burcu AVCIBAY VURGEÇ

Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü
ORCID: 0000-0003-2467-5101

Doç. Dr. Ebru GÖZÜYEŞİL

Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü
ORCID: 0000-0002-9193-2182

ÖZET

Menopoz, östrojen üretiminin azalması sonucu menstrüasyonun kalıcı olarak kesilmesi ve üreme yeteneğinin kaybolması şeklinde tanımlanan fizyolojik bir olaydır. Menopoz, kadınlar için tıbbi, psikososyal ve kültürel önem taşıyan, hayatın önemli bir yaşam olayıdır. Menopoz yaş ortalaması dünyada 42-53 iken Türkiye’de 45-47’dir. Menopozal dönemde görülen değişiklikler, östrojen seviyesindeki düşüşün erken ve geç dönem etkileri olarak incelenmektedir. Erken dönemde, vazomotor, psikolojik, uyku değişiklikleri, genitoüriner sistem, deri, kıkırdak ve bağ dokusunda değişiklikler ve geç dönemde ise kardiyovasküler hastalıklar, osteoporoz ve merkezi sinir sistemi değişiklikleri görülmektedir. Bu süreçte yaşanan psikolojik değişiklikler arasında sinirlilik, sabırsızlık, tükenmişlik gibi duygusal dalgalanmalar, anksiyete ve depresyon yer almaktadır. Derlememizin amacı menopoza giren kadınların yaşadığı psikolojik değişikliklerden olan anksiyete ve depresyonu inceleyerek literatüre katkı sağlamaktır. Araştırmalar, kadınların menopoza geçiş sırasında göz ardı edilen ruh sağlığında depresif bir dönem geçirme olasılığının 2-4 kat daha fazla olduğu, cerrahi yöntemlerle ve erken yaşta menopoza giren kadınlarda depresyon riskinin daha yüksek olduğu, anksiyete prevalansının menopoz öncesi %3.1, menopoz geçişi sırasında %7 ve menopoz sonrası dönemde ise %7.4 olduğu belirlenmiştir. Ebeler kadınının menopozal semptomlarını değerlendirerek anksiyete ve depresyon semptomları açısından risk oluşturabilecek faktörleri belirlemeli ve gerekli danışmanlıkları sağlamalıdır.

Anahtar Kelimeler: Menopoz, anksiyete, depresyon, ebelik bakımı.

PSYCHOLOGICAL CHANGES IN MENOPAUSAL PERIOD; ANXIETY AND DEPRESSION

ABSTRACT

Menopause is a physiological event defined as the permanent cessation of menstruation and loss of reproductive ability as a result of decreased estrogen production. Menopause is an important life event of medical, psychosocial and cultural importance for women. The average age of menopause is 42-53 years in the world and 45-47 years in Turkey. The changes seen in menopausal period are analysed as early and late effects of the decrease in estrogen level.

In the early period, vasomotor, psychological, sleep changes, changes in the genitourinary system, skin, cartilage and connective tissue and in the late period, cardiovascular diseases, osteoporosis and central nervous system changes are observed. Psychological changes during this period include emotional fluctuations such as irritability, impatience, burnout, anxiety and depression. The aim of our review is to contribute to the literature by examining anxiety and depression, which are psychological changes experienced by women entering menopause. Studies have shown that women are 2-4 times more likely to have a depressive period in mental health that is ignored during the transition to menopause, the risk of depression is higher in women who enter menopause surgically and at an early age, the prevalence of anxiety is 3.1% before menopause, 7% during the menopausal transition and 7.4% in the postmenopausal period. Midwives should evaluate the menopausal symptoms of women, identify the factors that may pose a risk for anxiety and depression symptoms and provide the necessary counselling.

Keywords: Menopause, anxiety, depression, midwifery care.

GİRİŞ

Kadın hayatının evreleri çocukluk, puberte, cinsel olgunluk, klimakteriyum ve yaşlılıktan oluşmaktadır (Özcan ve Oskay,2013). Klimakterik dönem kadının vücudunda fizyolojik ve anatomik değişikliklerin olduğu, kadınların fertil dönemden infertil döneme geçtiği 40 ila 65 yaşları arasına uzanan dönem olarak tanımlanmaktadır (Yıldız,2019; Zangirolami Raimundo et al.,2023). Klimakterik dönem de kendi içerisinde premenopoz, perimenopoz, menopoz ve postmenopoz evrelerinden oluşmaktadır (Taşkın,2016; Sis Çelik ve Pasinlioğlu, 2022; Pelit Aksu ve Şentürk Erenel, 2023). Menopoz dönemi kadının menstruasyonun son bulunduğu dönemdir ve ardışık 12 ay süre boyunca menstruasyonun olmaması sonucu kadının menopoza girdiği kabul edilmektedir (Sis Çelik ve Pasinlioğlu, 2022). Menopoz, overlerin folikül fonksiyonlarının kaybı ve dolaşımdaki kan östrojen düzeylerinin azalması sonucu doğal olarak ortaya çıkabileceği gibi her iki overin çıkarılmasını içeren cerrahi işlemler veya overlerin fonksiyonunun durmasına neden olan tıbbi müdahaleler (radyoterapi veya kemoterapi) sonucunda da ortaya çıkabilmektedir (WHO,2022).

Bir kadının ne zaman menopoza gireceğini tahmin etmek mümkün değildir. Çünkü menopoz yaşı genel sağlık durumu, menstrual siklus bozukluklarının yaşanma durumu, menarş yaşı, gebelik sayısı ve ilk gebelik yaşı, yaşanan coğrafi bölge, etnik köken, emzirme, fiziksel aktivite, stres, beslenme, oral kontraseptif kullanımı, sigara ve alkol kullanımına göre farklılar göstermektedir (Bozkurt ve Sevil,2016; Sis Çelik ve Pasinlioğlu, 2022; Yavan ve Köprülü, 2022). Menopoz yaş ortalaması dünyada 42-53 arasında değişkenlik gösterirken ülkemizde ise 45-47 aralığındadır (Sis Çelik ve Pasinlioğlu, 2022; Vardar, Özkan ve Serçekuş, 2020). Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmaları (TNSA) 2018 verilerine göre 48-49 yaş grubunda yer alan kadınların %45'i menopoza girmektedir (TNSA,2018).

Menopozal dönemde, ürogenital, kardiyovasküler, vazomotor alan gibi pek çok sistemde değişiklikler meydana gelmekte ve yaşanan bu değişikliklerle ilgili bazı semptomlar görülmektedir (Sis Çelik ve Pasinlioğlu, 2022; Pelit Aksu ve Şentürk Erenel, 2023). Bu semptomlar kısa ve uzun dönem semptomlar olarak iki kategoriye ayrılabilir (Şekil 1) (Alagöz ve Apaydın,2023; Büyükkaplan, Höbek Akarsu, Şahan ve Akarsu, 2020; WHO,2022; Pelit Aksu ve Şentürk Erenel, 2023). Bu semptomların görülme sıklığı ve şiddeti kişiden kişiye değişmektedir. Fakat uzun vadeli semptomların morbidite ve mortaliteye neden olabileceği unutulmamalıdır (Sis Çelik ve Pasinlioğlu, 2022).

Kısa Dönem Semptomlar	Uzun Dönem Semptomlar
<ul style="list-style-type: none">•Vazomotor değişiklikler (sıcak basması, gece terlemeleri)•Genito-üriner sistem değişiklikleri•Cilt ve bağ dokusu değişiklikleri•Uyku sorunları (uykuya dalmada güçlük, sık sık uyanma)•Ruh hali değişiklikleri (duygusal dalgalanmalar, anksiyeteye depresyon)	<ul style="list-style-type: none">•Kardiyovasküler sistem değişiklikleri•Kemik dokusu değişiklikleri (osteoporoz, kemik yıkımı)

Şekil 1. Menopoz döneminde görülen semptomlar

Menopozda görülen semptomları azaltmak için başta yaşam stili değişiklikleri, farmakolojik olarak hormon replasman tedavisi (HRT) veya hormon dışı ilaç tedavisi ya da non-farmakolojik tedavi seçenekleri kullanılmaktadır. (Gozuyesil ve Baser, 2016; Goldstein ve diğeleri, 2016; Bromberger ve Epperson, 2018; Kilci ve Ertem,2020).

MENOPOZAL DÖNEMDE RUHSAL DEĞİŞİKLİKLER

Menopoz dönemi kadınlarda birtakım ruhsal değişikliklere neden olmaktadır. Bu değişiklikler öz güvende ve benlik saygısında azalma, sinirlilik, sabırsızlık, tükenmişlik, anksiyete ve depresyondan oluşmakla beraber kadınların neredeyse % 70' i bu ruhsal değişiklikleri deneyimlemektedir. Kadınların deneyimledikleri ruhsal değişimler kadının menopozu algılama şekli, içinde yaşadığı kültür ve kişilik özelliklerine göre değişmektedir (Özdemir ve Kavak Budak 2021; Yılmaz, Boztaş Elverişli ve Atılğan,2023).

Anksiyete

Dünya çapında oldukça yaygın olan anksiyete belirsiz fiziksel ya da psikolojik tehditlerin oluşturduğu emosyonel durum olarak tanımlanmaktadır (Siegel ve Mathews, 2015; Yıldız,2019). Göğüste sıkışma hissi, kalp çarpıntısı, terleme, huzursuzluk gibi belirtileri olan anksiyetenin şiddeti kişiden kişiye değişebilmektedir (Tanrıverdi ve Uzdil, 2023). Kadınlarda erkeklere göre iki kat daha fazla görülen anksiyetenin yaygınlığı klimakterik dönemde farklılıklar göstermektedir. Menopozu geçiş sırasında %39,8 ila %58,43 arasında değişen anksiyetenin yaygınlığı menopoz döneminde %52,5 olarak tahmin edilmektedir (Yisma, Eshetu, Ly ve Dessalegn, 2017; Jaeger ve diğeleri, 2021; Vaziri Harami ve diğeleri, 2024). Anksiyete ve menopoz ile ilgili literatürde yer alan çalışmalar ise postmenopozal dönemde anksiyete belirtilerinin görülme riskinin daha fazla olduğunu belirtmektedir (Mulhall, Andel ve Anstey, 2018; Tang ve diğeleri, 2019). Tang ve diğeleri (2019)'nin yürüttüğü 10 yıllık kohort çalışmasında anksiyete belirtilerinin yaygınlığının premenopozal dönemde %3,1, perimenopozal dönemde %7,0 ve postmenopozal dönemde ise %7,4 oranında bildirilmiştir.

Menopozda anksiyete gelişmesinde başlıca risk faktörleri, vazomotor semptomlar, stresli yaşam olayları, düşük ekonomik veya eğitim durumu, yetersiz fiziksel aktivite şeklindedir (Abedi, Nikkhah ve Najar, 2016; Bener, Saleh, Bakir ve Bhugra,2016; Nunez Pizarro ve diğeleri, 2017; Alblooshi, Taylor ve Gill, 2023). Nunez Pizarro ve diğeleri (2017)'nin çok merkezli çalışmasında vazomotor semptomlardan olan sıcak basması ile anksiyete arasında ilişki olduğu görülmüştür. Abedi, Nikkhah ve Najar (2016)'in İran'da yaptıkları çalışmada düzenli yapılan yürüyüşün anksiyete düzeylerini düşürdüğü belirlenmiştir. Bromberger ve diğeleri (2013)'nin yapmış olduğu çalışmada eğitim seviyesi lise veya daha düşük olan, temel ihtiyaçlarını karşılamakta zorluk çeken ve vazomotor semptomların sık görüldüğü kadınların anksiyete seviyelerinin yüksek olduğu görülmüştür.

Anksiyete şiddetinin çok yüksek olması ve uzun sürmesi durumunda kadınlar günlük yaşamını sürdüremez ve bu durum uyku bozukluklarına, kötü yaşam kalitesine, duygu durum bozukluklarına ve var olan tıbbi hastalıkların kötüleşmesine yol açabilir (Siegel ve Mathews, 2015; Zagalaz Anula ve diğerleri, 2019; Tanrıverdi ve Uzdil, 2023). Literatürde yapılan çalışmalar uykuya dalmada zorluk ile anksiyetenin ilişkili olduğunu (Terauchi ve diğerleri, 2012; Tang ve diğerleri, 2019), uyku bozukluklarının yaşam kalitesindeki değişimin %16,7'sini açıkladığını (Greenblum, Rowe, Neff ve Greenblum, 2013) belirtmektedir. Menopoz semptomları ile uyku kalitesi arasındaki ilişkiyi inceleyen bir başka çalışmada da anksiyete şiddetinin düşük uyku kalitesi ile ilişkili olduğu ifade edilmiştir (Zagalaz Anula ve diğerleri, 2019).

Anksiyete Tedavisi

Anksiyete tedavisinin temelinde kadını etkileyen çevresel stres faktörleri göz önünde bulundurularak kadına gereken desteğin sağlanması yer almalıdır (Santoro, Epperson ve Mathews, 2015). Sosyal destek, danışmanlık/psikolojik terapi, egzersiz dahil sağlıklı yaşam tarzı, meditasyon/farkındalık, beslenme müdahaleleri gibi non-farmakolojik yöntemler anksiyete tedavisinde sıklıkla kullanılmaktadır (Alblooshi, Taylor ve Gill, 2023). Aibar Almazan ve diğerleri (2019)' nin yapmış olduğu randomize kontrollü çalışmada pilates egzersiz müdahalesinin anksiyete üzerinde yararlı etkileri olduğu görülmüştür. Fitoöstrojen içeren besinlerin anksiyete üzerine etkisi ile ilgili yapılan sistematik derlemelerde çemen otu, maça otu, şerbetçiotu, soya, kırmızı yonca, rezene ve kava kava gibi bitkilerin anksiyetesi olan kadınlarda pozitif etkiye sahip olduğu belirtilmektedir (Fattah, 2017; Shahmohammadi ve diğerleri, 2019). Asama ve diğerleri (2018)'nin çift kör randomize kontrollü çalışmasında arı sütü takviyesinin anksiyeteyi hafifletmede etkili olduğu gösterilmiştir. Menopoz dönemindeki kadınlarda anksiyete non-farmakolojik yöntemlerin yanı sıra farmakolojik yöntemlerde tedavi edilmektedir. Farmakolojik olarak serotonin geri alım inhibitörleri (SSRI-selective serotonin reuptake inhibitor) veya serotonin norepinefrin geri alım inhibitörleri (SNRI-selective noradrenaline reuptake inhibitor) ile HRT tedavileri kullanılabilir (Kopciuch, Paczkowska, Zaprutko, Michalak ve Nowakowska, 2017; Stute ve Lozza Fiacco, 2022). SSRI olarak paroksetin, sitalopram ve fluoksetin kullanılırken SNRI olarak da duloksetin ve venlafaksin kullanılmaktadır. Tedavinin farmakolojik mi yoksa non-farmakolojik mi olacağı konusu hasta ile tartışılmalıdır (Stute ve Lozza Fiacco, 2022).

Depresyon

Depresyon, dünya çapında 300 milyondan fazla insanı etkileyen ve sıklıkla önemli kişisel, toplumsal ve ekonomik maliyetlere yol açan bir sağlık problemidir (Soares,2019). Menopoza geçiş sırasında ruh hali değişiklikleri yaşayan kadınların bu dönemde depresif modda olma olasılığı 2-4 kat daha fazladır (Sertkaya 2024). Ağralı (2021)'nin menopoz dönemindeki 382 kadınla yapmış olduğu çalışmada depresyon görülme oranı %27.5 olarak bulunmuştur. Dünya'da yapılan diğer çalışmalarda menopoz dönemindeki kadınların depresyon oranının %27,1 ila %46,5 arasında değiştiği görülmektedir (Onya ve Otorqpa, 2018; Zeng ve diğerleri, 2019; Yadav ve diğerleri, 2021).

Menopoz döneminde görülen depresyonda hem biyolojik hem de psikososyal faktörler rol oynamaktadır (Yavan ve Köprülü, 2022). Bu faktörler östrojen hormonu seviyelerindeki dalgalanmalar, menopoz döneminde görülen semptomlar, kilo alımı, yaşam geçişleri, stresli yaşam olayları, gelir ve eğitim seviyelerinin düşüklüğü, sigara kullanımı, sosyal destek eksikliği, cerrahi yöntemlerle ve erken yaşta menopoza girme şeklinde sıralanabilmektedir (Bromberger ve Epperson, 2018; Shea ve diğerleri, 2020; Chu ve diğerleri, 2022; Balkan, 2023; Sertkaya 2024).

Gan ve diğerleri (2023)'nin yapmış oldukları meta analizde medeni durum, gelir düzeyi, kronik hastalık varlığı, sosyal destek, egzersiz durumu, yaş ve stresli olayların menopoza geçiş dönemindeki depresyonla ilişkili olduğu belirlenmiştir. Menopozal dönemde depresyonda etkili olan faktörler aynı zamanda menopoza geçiş sırasında kadınların beden imajını ve yaşam kalitesini de negatif yönde etkileyebilmektedir (Yavan ve Köprülü,2022; Sertkaya 2024). Örneğin menopozal dönemde görülen depresyonda etkili olan faktörlerden eğitim seviyesi düşüklüğü aynı zamanda yaşam kalitesini de düşürebilmektedir. Abay ve Kaplan (2015)'nin menopozal dönem ve yaşam kalitesi ile ilgili yapmış olduğu çalışmada kadınların eğitim düzeyi düştükçe yaşam kalitesinde azalma olduğu tespit edilmiştir.

Depresyon Tedavisi

Depresyonun tedavisinde farmakolojik veya non-farmakolojik yöntemler önerilmektedir (Yavan ve Köprülü,2022). Farmakolojik olarak hormonal olmayan SSRI veya SNRI kullanılırken ve hormonal olarak östrojen tedavileri kullanılmaktadır. Tedavide non-farmakolojik olarak zihin-beden terapileri (meditasyon, yoga gibi), olumlu duygu düzenleme stratejileri (yeniden odaklanma ve yeniden değerlendirme gibi), hasta eğitimi, fiziksel aktivite, beslenme müdahalesi ve psikoterapi kullanılmaktadır (Santoro, Epperson ve Mathews, 2015; Yavan ve Köprülü,2022, Selçuk Arpınar ve Selçuk Alakel, 2021; Herson ve Kulkarni, 2022; Grigolon ve diğerleri, 2023). Selçuk Arpınar ve Selçuk Alakel (2021)'in menopozal dönemde olan 414 kadınla yapmış olduğu tanımlayıcı çalışmada olumlu duygu düzenleme stratejilerinden olan olumlu yeniden odaklanma ve olumlu yeniden değerlendirme stratejilerinin kadınlarda depresyon düzeyini azalttığı görülmüştür. Ayrıca bitter çikolatanın depresyon üzerine etkisi ile ilgili yapılan bir araştırmada bitter çikolatanın menopozal dönemdeki kadınların depresyon puanlarında iyileşmelere katkıda bulunabileceği belirlenmiştir (Abdoli ve diğerleri, 2024)

MENOPOZAL DÖNEMDE RUHSAL DEĞİŞİKLİKLERİN YÖNETİMİNDE EBELİK BAKIMI

Menopozal dönemde kadınlar kaliteli sağlık hizmetlerine, onları destekleyebilecek topluluklara ve sistemlere erişmeye ihtiyaç duymaktadır. Fakat menopozal dönem ile ilgili bilgi, farkındalık ve hizmetlere erişimde çoğu ülkelerde hala zorluklarla karşılaşabilmektedir. Bu zorlukların içerisinde aileler, topluluklar veya sağlık hizmeti ortamlarında kadınların menopoz semptom deneyimleri hakkında konuşmak istememesi ve destek isteme konusunda utangaç/mahcup hissetmesi, sağlık hizmeti sağlayıcısının yani ebelerin menopoz hakkında bilgilerinin yeterli düzeyde olmaması ve menopoz geçişinden sonra sağlıklı kalma konusunda danışmanlık yapmak üzere eğitilmemiş olması yer almaktadır (WHO,2022). Menopozal dönemdeki kadına destek ve danışmanlık sağlayabilmek için öncelikle ebelerin menopoz hakkında bilgilerinin yeterli düzeyde olması gerekmektedir. Sonrasında da ebeler kadınların menopoz semptomlarını, yaşam koşullarını ve klinik geçişini sorgulayarak kadının durumuna uygun danışmanlık, yaşam tarzı ve davranış değişiklikleri önermelidirler (Australasian Menopause Society, 2023)

Kadınların fiziksel olarak değil ruhsal olarak da etkilendiği menopoza döneminde semptomların değerlendirilmesi aynı zamanda bu dönemde gelişebilecek ruhsal değişikliklerin gelişimini etkileyen potansiyel risk faktörlerin belirlenmesine yardımcı olabilmektedir (Lee ve diğerleri, 2023). Kadınlara iletişim haline geçen ebeler kadının menopozal semptomlarını değerlendirerek anksiyete ve depresyon semptomları açısından risk oluşturabilecek faktörleri belirlemeli ve uygun müdahale için planlamalar yapmalıdır.

Kadınlar toplum tarafından damgalanma korkusu nedeniyle kötüleşen ruh halleri hakkında bilgi vermek istemeyebilir. Ebeler kadına anksiyete ve depresyon gibi ruhsal problemlerin menopozal dönemde ortaya çıkabileceğini ve menopozdan sonra bu problemlerin azalabileceğini açıklayarak tedavi için uygun merkezlerde danışmanlık alabileceğini belirtmelidir (Pelit Aksu ve Şentürk Erenel, 2023). Ayrıca bu konuda geliştirilecek destek stratejileri ve baş etme yöntemleri ile kadının cesaretlenmesi ve süreçle baş edebilmesi sağlanabilir (Çıtak ve Bekar,2021).

Menopozal dönemde uygulanabilecek yaşam tarzı değişiklikleri ve non-farmakolojik müdahaleler ruhsal değişikliklerle baş etmede önemli bir yere sahiptir. Yaşam tarzı değişikliği müdahaleleri arasında dengeli beslenme, fiziksel aktivite, sosyal etkinliklere katılım sağlama, alkol alımını sınırlandırma yer alırken non-farmakolojik müdahaleler arasında bilişsel davranış terapisi, yoga, hipnoterapi ve farkındalık (mindfulness) meditasyonu yer almaktadır (Australasian Menopause Society, 2023; Sis Çelik ve Pasinlioğlu, 2022). Ebeler menopozal dönemde ruhsal değişiklikler yaşayan kadınlara bu müdahaleleri açıklayıp kadın için uygun olan yöntemi önerebilirler.

Sonuç olarak menopozal dönemdeki kadınlar ruhsal değişiklikler açısından yüksek risk altında olduğu ve bu dönemdeki kadınların ruh sağlığının göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Eğitici ve koruyucu rolleri bulunan ebelerin multidisipliner ekip içinde yer alarak menopoz dönemindeki kadınlara gerekli eğitimleri vererek kadınların ruh sağlıklarını koruyucu planlamalar gerçekleştirmelidir.

KAYNAKLAR

Abay, H., & Kaplan, S. (2015). Menopozal dönem yaşam kalitesini nasıl etkiliyor?. Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi, 4(1), 1-24. https://doi.org/10.1501/Asbd_0000000048

Abdoli, E., Rezaie, E., Mirghafourvand, M., Payahoo, L., Naseri, E., & Ghanbari-Homaie, S. (2024). A clinical trial of the effects of cocoa rich chocolate on depression and sleep quality in menopausal women. Scientific reports, 14(1), 23971. <https://doi.org/10.1038/s41598-024-74804-8>

Abedi, P., Nikkhah, P., & Najar, S. (2015). Effect of pedometer-based walking on depression, anxiety and insomnia among postmenopausal women. Climacteric : the journal of the International Menopause Society, 18(6), 841–845. <https://doi.org/10.3109/13697137.2015.1065246>

Ağralı C. (2021). Menopoz dönemindeki kadınların sezgisel yeme ve depresyon düzeyi arasında ilişki. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi.

Aibar-Almazán, A., Hita-Contreras, F., Cruz-Díaz, D., de la Torre-Cruz, M., Jiménez-García, J. D., & Martínez-Amat, A. (2019). Effects of Pilates training on sleep quality, anxiety, depression and fatigue in postmenopausal women: A randomized controlled trial. Maturitas, 124, 62–67. <https://doi.org/10.1016/j.maturitas.2019.03.019>

Alagöz E, Apaydın MB. Kadın Ruh sağlığında Psikiyatri Hemşireliği. Ed. Uyar Hazar E. Sağlık & Bilim 2023: Hemşirelik II. 2023. Efe Akademi Yayınları.İstanbul. 71-72.

Alblooshi, S., Taylor, M., & Gill, N. (2023). Does menopause elevate the risk for developing depression and anxiety? Results from a systematic review. Australasian psychiatry : bulletin of Royal Australian and New Zealand College of Psychiatrists, 31(2), 165–173. <https://doi.org/10.1177/10398562231165439>

Asama, T., Matsuzaki, H., Fukushima, S., Tatefuji, T., Hashimoto, K., & Takeda, T. (2018). Royal Jelly Supplementation Improves Menopausal Symptoms Such as Backache, Low Back Pain, and Anxiety in Postmenopausal Japanese Women. Evidence-based complementary and alternative medicine : eCAM, 2018, 4868412. <https://doi.org/10.1155/2018/4868412>

Australasian Menopause Society. (2023). Menopause and mental health. Erişim: <https://www.menopause.org.au/health-info/fact-sheets/menopause-and-mental-health> Erişim tarihi: 18.11.2024

Balkan, E. (2023). Menopozda Psikososyal, Bilişsel Semptomlar ve Bakım. N. Hotun Şahin ve M. Kaydırak (Ed.), Menopoz, Bakım, Tedavi ve Destekleyici Uygulamalar, Nobel Akademik Yayıncılık.

Batır, S. (2018). *Menopozal dönemdeki kadınlarda cinsel fonksiyonun değerlendirilmesi* (Master's thesis, Biruni Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü).

Bener, A., Saleh, N. M., Bakir, A., & Bhugra, D. (2016). Depression, Anxiety, and Stress Symptoms in Menopausal Arab Women: Shedding More Light on a Complex Relationship. *Annals of medical and health sciences research*, 6(4), 224–231. https://doi.org/10.4103/amhsr.amhsr_341_15

Bozkurt, Ö. D., & Sevil, Ü. (2016). Menopoz ve cinsel yaşam. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 3(4).

Bromberger, J. T. and Epperson, C. N. (2018). “Depression During and After the Perimenopause: Impact of Hormones, Genetics, and Environmental Determinants of Disease.” *Obstetrics And Gynecology Clinics Of North America*, 45 (4), 663–678. <https://doi.org/10.1016/j.ogc.2018.07.007>

Bromberger, J. T., Kravitz, H. M., Chang, Y., Randolph, J. F., Jr, Avis, N. E., Gold, E. B., & Matthews, K. A. (2013). Does risk for anxiety increase during the menopausal transition? Study of women's health across the nation. *Menopause (New York, N.Y.)*, 20(5), 488–495. <https://doi.org/10.1097/GME.0b013e3182730599>

Büyükkaplan, B., Höbek Akarsu, R., Şahan, Ö., Akarsu, G. D. (2020). Menopozal Semptomların Yönetiminde Egzersiz Uygulamasının Rolü. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 386-394. <https://doi.org/10.38021/asbid.836667>

Chu, K., Shui, J., Ma, L., Huang, Y., Wu, F., Meng, X., Luo, J., Ruan, F. ve Zhou, J. (2022). Biopsychosocial Risk Factors of Depression During Menopause Transition in Southeast China. *BMC Women's Health*, 22(1): 273. Doi:10.1186/s12905-022-01710-4

Çıtak G, Bekar M. Menopozal dönemde kadının cinsel yaşamını etkileyen faktörler: Güncel durum. *Haliç Üniv Sağ Bil Der*. 2021; 55-60 Doi: 10.48124/husagbilder.798640

Fattah A. (2017). Effect of Phytoestrogen on Depression and Anxiety in Menopausal Women: A Systematic Review. *Journal of menopausal medicine*, 23(3), 160–165. <https://doi.org/10.6118/jmm.2017.23.3.160>

Gan, Q., Yu, R., Lian, Z., Wei, L., Li, Y., Yuan, Y., & Zheng, L. (2023). Risk factors for perimenopausal depression in Chinese women: a meta-analysis. *Frontiers in psychiatry*, 14, 1199806. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2023.1199806>

Goldstein, K. M, McDuffie, J. R, Shepherd-Banigan, M, Befus, D, Coeytaux, R. R, Van Noord, M. G, Goode, A. P, Masilamani, V, Adam, S, Nagi, A. and Williams, J. W. (2016). “Nonpharmacologic, nonherbal management of menopause-associated vasomotor symptoms: an umbrella systematic review (protocol)”. *BMC Medicine*, 5

Gozuyesil, E., & Baser, M. (2016). The effect of foot reflexology applied to women aged between 40 and 60 on vasomotor complaints and quality of life. *Complementary therapies in clinical practice*, 24, 78–85. <https://doi.org/10.1016/j.ctcp.2016.05.011>

Greenblum, C. A., Rowe, M. A., Neff, D. F., & Greenblum, J. S. (2013). Midlife women: symptoms associated with menopausal transition and early postmenopause and quality of life. *Menopause (New York, N.Y.)*, 20(1), 22–27. <https://doi.org/10.1097/gme.0b013e31825a2a91>

Grigolon, R. B., Ceolin, G., Deng, Y., Bambokian, A., Koning, E., Fabe, J., Lima, M., Gerchman, F., Soares, C. N., Brietzke, E., & Gomes, F. A. (2023). Effects of nutritional interventions on the severity of depressive and anxiety symptoms of women in the menopausal transition and menopause: a systematic review, meta-analysis, and meta-regression. *Menopause* (New York, N.Y.), 30(1), 95–107. <https://doi.org/10.1097/GME.0000000000002098>

Herson, M., & Kulkarni, J. (2022). Hormonal Agents for the Treatment of Depression Associated with the Menopause. *Drugs & aging*, 39(8), 607–618. <https://doi.org/10.1007/s40266-022-00962-x>

<https://doi.org/10.1016/j.fertnstert.2019.08.005>

Jaeger, M. B., Miná, C. S., Alves, S., Schuh, G. J., Wender, M. C., & Manfro, G. G. (2021). Negative affect symptoms, anxiety sensitivity, and vasomotor symptoms during perimenopause. *Revista brasileira de psiquiatria* (Sao Paulo, Brazil : 1999), 43(3), 277–284. <https://doi.org/10.1590/1516-4446-2020-0871>

Johnson A, Roberts L, Elkins G. (2019). Complementary and alternative medicine for menopause. *Journal of evidencebased integrative*, 24,1-14doi: <https://doi.org/10.1177/2515690X19829380>

Kilci Ş, Ertem G. (2020). Menopozda Semptom Yönetiminde Kullanılan Kanıta Dayalı Uygulamalar. *Sakarya Üniversitesi Holistik Sağlık Dergisi*, 2(3),36-54.

Kopciuch, D., Paczkowska, A., Zaprutko, T., Michalak, M., & Nowakowska, E. (2017). Conventional or Natural Pharmacotherapy and the Prevalence of Anxiety and Depression During Menopause. *Alternative therapies in health and medicine*, 23(2), 12–19.

Lee, D. Y., Andreescu, C., Aizenstein, H., Karim, H., Mizuno, A., Kolobaric, A., Yoon, S., Kim, Y., Lim, J., Hwang, E. J., Ouh, Y. T., Kim, H. H., Son, S. J., & Park, R. W. (2023). Impact of symptomatic menopausal transition on the occurrence of depression, anxiety, and sleep disorders: A real-world multi-site study. *European psychiatry : the journal of the Association of European Psychiatrists*, 66(1), e80. <https://doi.org/10.1192/j.eurpsy.2023.2439>

Li, R. X., Ma, M., Xiao, X. R., Xu, Y., Chen, X. Y., & Li, B. (2016). Perimenopausal syndrome and mood disorders in perimenopause: prevalence, severity, relationships, and risk factors. *Medicine*, 95(32), e4466. <https://doi.org/10.1097/MD.0000000000004466>

Moore TR, Franks RB, Fox C. (2017). Review of efficacy of complementary and alternative medicine treatments for menopausal symptoms. *Journal of midwifery & women's health*,62(3),286-297.

Mulhall, S., Andel, R., & Anstey, K. J. (2018). Variation in symptoms of depression and anxiety in midlife women by menopausal status. *Maturitas*, 108, 7–12. <https://doi.org/10.1016/j.maturitas.2017.11.005>

Nunez-Pizarro, J. L., González-Luna, A., Mezones-Holguín, E., Blümel, J. E., Barón, G., Bencosme, A., Benítez, Z., Bravo, L. M., Calle, A., Flores, D., Espinoza, M. T., Gómez, G., Hernández-Bueno, J. A., Martino, M., Lima, S., Monterrosa, A., Mostajo, D., Ojeda, E., Onatra, W., Sánchez, H., ... Chedraui, P. (2017). Association between anxiety and severe quality-of-life impairment in postmenopausal women: analysis of a multicenter Latin American cross-sectional study. *Menopause* (New York, N.Y.), 24(6), 645–652. <https://doi.org/10.1097/GME.0000000000000813>

Onya, O. N., & Otokpa, C. (2018). Biological and Environmental Correlates of Post-Menopausal Depression Among God Attendees in Fmc, Lokoja, Nigeria. *West African journal of medicine*, 35(3), 153–157.

Özcan, H., & Oskay, Ü. (2013). Menopoz döneminde semptom yönetiminde kanıta dayalı uygulamalar. *Göztepe Tıp Dergisi*, 28(4), 157-163. doi:10.5222/J.GOZTEPETRH.2013.157

Özdemir A, Kavak F. Menopoz dönemindeki kadınların psikolojik iyi oluşları ile algılanan sosyal destek düzeyi arasındaki ilişki. *JGON*. 2021;18(2):787-91.

Papazisis, G., Tsakiridis, I., Ainatzoglou, A., Pappa, A., Bellali, T., Kouvelas, D., & Dagklis, T. (2022). Prevalence of post-menopausal depression and associated factors: A web-based cross-sectional study in Greece. *Maturitas*, 156, 12–17. <https://doi.org/10.1016/j.maturitas.2021.10.014>

Pelit Aksu, S., & Şentürk Erenel, A., (2023). Menopozal dönem semptomları ve hemşirelik bakımı. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi* , 8(1), 1-10.

Santoro, N., Epperson, C. N., & Mathews, S. B. (2015). Menopausal symptoms and their management. *Endocrinology and Metabolism Clinics of North America*, 44(3), 497-515. doi:10.1016/j.ecl.2015.05.001.

Selçuk Arpınar, M., (2021). The Effect of Cognitive Emotion Regulation on Anxiety, Depression and Stress in Menopausal Women. *Balkan and Near Eastern Journal of Social Sciences* , 7, Special Issue, 154-161.

Sertkaya, G. (2024). Aile sağlığı merkezine başvuran 40-55 yaş arası kadınlarda görülen menopoz semptomlarının depresyon üzerine etkisi (Master's thesis, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi).

Shahmohammadi, A., Ramezanpour, N., Mahdavi Siuki, M., Dizavandi, F., Ghazanfarpour, M., Rahmani, Y., Tahajjodi, R., & Babakhanian, M. (2019). The efficacy of herbal medicines on anxiety and depression in peri- and postmenopausal women: A systematic review and meta-analysis. *Post reproductive health*, 25(3), 131–141. <https://doi.org/10.1177/2053369119841166>

Shea, A. K., Sohel, N., Gilsing, A., Mayhew, A. J., Griffith, L. E., & Raina, P. (2020). Depression, hormone therapy, and the menopausal transition among women aged 45 to 64 years using Canadian Longitudinal Study on aging baseline data. *Menopause (New York, N.Y.)*, 27(7), 763–770. <https://doi.org/10.1097/GME.0000000000001540>

Shorey S, Ang L, Lau Y. (2020). Efficacy of mind-body therapies and exercise-based interventions on menopausalrelated outcomes among Asian perimenopause women: A systematic review, meta-analysis, and synthesis without a meta-analysis. *Journal of advanced nursing*, 76(5), 1098– 1110. <https://doi.org/10.1111/jan.14304>

Siegel, A. M., & Mathews, S. B. (2015). Diagnosis and Treatment of Anxiety in the Aging Woman. *Current psychiatry reports*, 17(12), 93. <https://doi.org/10.1007/s11920-015-0636-3>

Sis Çelik, A. & Pasinlioğlu, T. (2022). Klimakteryum ve Menopoz. Ed. Nazik, E. Doğum, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği. Akademisyen Kitabevi, Ankara, ss: 717-725

Soares C. N. (2019). Depression and Menopause: An Update on Current Knowledge and Clinical Management for this Critical Window. *The Medical clinics of North America*, 103(4), 651–667. <https://doi.org/10.1016/j.mcna.2019.03.001>

Stute, P., & Lozza-Fiacco, S. (2022). Strategies to cope with stress and anxiety during the menopausal transition. *Maturitas*, 166, 1–13. <https://doi.org/10.1016/j.maturitas.2022.07.015>

Tang, R., Luo, M., Li, J., Peng, Y., Wang, Y., Liu, B., Liu, G., Wang, Y., Lin, S., & Chen, R. (2019). Symptoms of anxiety and depression among Chinese women transitioning through menopause: findings from a prospective community-based cohort study. *Fertility and sterility*, 112(6), 1160–1171.

Tanrıverdi, D. ve Uzdil, N. (2023). Menopoz döneminde psikososyal sağlık ve hemşirelik yaklaşımı. Ed. Terzioğlu, F. Vefikuluçay Yılmaz, D. Kadınlığın Dönüm Noktası: Menopoz. Vize yayıncılık, Ankara, ss: 183-186

Taşkın L. Kadın Hayatının Evreleri. İçinde: Taşkın L. (Editörler). Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği, Genişletilmiş XIII. Baskı. İstanbul, Akademisyen Tıp Kitap Evleri, 2016: 567-78.

Terauchi, M., Hiramitsu, S., Akiyoshi, M., Owa, Y., Kato, K., Obayashi, S., Matsushima, E., & Kubota, T. (2012). Associations between anxiety, depression and insomnia in peri- and post-menopausal women. *Maturitas*, 72(1), 61–65. <https://doi.org/10.1016/j.maturitas.2012.01.014>

Türkiye Menopoz ve Osteoporoz Derneği. Üreme Çağı Sonrası Kadın Sağlığı & Menopoz Hormon Tedavisi, 1. Baskı. İstanbul, Güncel Kılavuz, 2017: 1-20.

Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması. TNSA 2018 Ana Rapor. TNSA, 2018. Erisim: (http://www.sck.gov.tr/wp-content/uploads/2020/08/TNSA2018_ana_Rapor.pdf). Erişim tarihi: 23.09.2024

Vardar, O., Özkan, S., & Serçekuş Ak, P. (2020). Menopoz ve andropoz: Benzerlikler ve farklılıklar. *Androloji Bülteni*.

Vaziri-Harami, R., Kazemi, S. N., Vaziri-Harami, S., Hazari, V., Farokh, P., & Valadbeigi, T. (2024). The prevalence of depression and anxiety in premenopausal and menopausal women: A cross-sectional study. *Health science reports*, 7(7), e2267. <https://doi.org/10.1002/hsr2.2267>

WHO. Menopause. 2022. Erişim: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/menopause> Erişim tarihi: 17.09.2024

Yadav, V., Jain, A., Dabar, D., Goel, A. D., Sood, A., Joshi, A., Agarwal, S. S., & Nandeshwar, S. (2021). A meta-analysis on the prevalence of depression in perimenopausal and postmenopausal women in India. *Asian journal of psychiatry*, 57, 102581. <https://doi.org/10.1016/j.ajp.2021.102581>

Yaşar Yetişmiş, H., Hadımlı, A. ve Karaca Saydam, B. (2023). Menopozda Semptom Yönetimi ve Tamamlayıcı Tıp. *Muş Alparslan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(2), 41-53.

Yavan, T., & Köprülü, Ç. (2022). Menopoz. Yavan, T., & Uğurlu, M. (Eds). *Menopoz ve Kadın Sağlığı*. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri; 1-14.

Yıldız, Z. (2019). *Klimakterik dönemdeki kadınlarda fiziksel aktivite düzeyinin yaşam kalitesi, uyku ve anksiyete üzerine etkileri* (Master's thesis, İstanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü).

Yılmaz, R. Ö., Boztaş Elverişli, G. ve Atılğan, E. (2023). Erken ve Geç Dönem Postmenopozal Kadınlarda Ekonomik Aktivite, Yaşam Kalitesi, Depresyon, Anksiyete, Yorgunluk ve Uyku Kalitesinin Karşılaştırılması. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(3), 1332-1345. <https://doi.org/10.37989/gumussagbil.1228607>

Yisma, E., Eshetu, N., Ly, S., & Dessalegn, B. (2017). Prevalence and severity of menopause symptoms among perimenopausal and postmenopausal women aged 30-49 years in Gulele sub-city of Addis Ababa, Ethiopia. *BMC women's health*, 17(1), 124. <https://doi.org/10.1186/s12905-017-0484-x>

Zagalaz-Anula, N., Hita-Contreras, F., Martínez-Amat, A., Cruz-Díaz, D., Aibar-Almazán, A., Barranco-Zafra, R. J., & Lomas-Vega, R. (2019). The associations between menopausal symptoms and sleep quality in Spanish postmenopausal women. *Climacteric : the journal of the International Menopause Society*, 22(5), 511–517. <https://doi.org/10.1080/13697137.2019.1609439>

Zangirolami-Raimundo, J., Sorpreso, I. C. E., Rebouças, C. M. P., Bezerra, P. C. L., Costa, L. M. P. R. D., Baracat, E. C., Soares Junior, J. M., & Raimundo, R. D. (2023). Depression in women in climacteric period: a brief review. *Revista da Associação Medica Brasileira* (1992), 69(7), e20230385. <https://doi.org/10.1590/1806-9282.20230385>

Zeng, L. N., Yang, Y., Feng, Y., Cui, X., Wang, R., Hall, B. J., Ungvari, G. S., Chen, L., & Xiang, Y. T. (2019). The prevalence of depression in menopausal women in China: A meta-analysis of observational studies. *Journal of affective disorders*, 256, 337–343. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2019.06.017>

GÖÇ VE KADIN SAĞLIĞI

Öğr. Gör. Ayseren ÇEVİK

Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü

ORCID: 0000-0002-9648-1667

Prof. Dr. Sultan ALAN

Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü

ORCID: 0000-0002-5403-3778

ÖZET

Göç, sadece bir yerden bir yere hareket etmeyi ifade etmeyen dinamik, çok yönlü ve kompleks bir kavramdır. Göçün sosyal, ekonomik, kültür, hukuk ve sağlık alanında birçok farklı etkileri bulunmaktadır. Göç edilen yerin toplumsal cinsiyet rolleri, sosyal, siyasal ve kültürel yapısının farklı olması adaptasyon sürecini güçleştirmekte ve damgalanma sorunlarına yol açabilmektedir. Göç sırasında ve sonrasında bireyler damgalanma dışında birçok sorunla karşılaşabilmekte ve baş etmede güçlük yaşayabilmektedir. Göç sürecinde göçmenler; aile bireylerinde kayıp, aile üyelerinden ayrılma, travmatik yolculuk deneyimi, barınma ve güvenlik sorunları, eğitim ve istihdam engelleri, dil bariyeri, düşük gelir düzeyi, yetersiz beslenme, bulaşıcı hastalıklar, yetersiz sağlık hizmeti, göçmenlik statüsü, fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddet gibi sorunları ile karşılaşmaktadır. Bu süreçte; engeli bireyler, çocuklar, yaşlılar, etnik azınlık gruplar, göçmenler/mülteciler, yoksullar, evsizler, yalnız yaşayanlar, tanı almış mental bozukluğu olan hastalar, biseksüel, transseksüel ve interseks bireyler savunmasız grupları oluşturmaktadır. Sosyal belirleyiciler perspektifinden bakıldığında ise çocuklar, kadınlar ve yaşlılar daha fazla dezavantajlar sahip savunmasız grupları oluşturmaktadır. Göçmen kadınlar, özellikle üreme sağlığı ve cinsel sağlık açısından büyük risk altındadır. Türkiye'de yaşayan göçmen kadınlarda en sık görülen sağlık sorunları arasında bulaşıcı hastalıklar, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar, fiziksel ve cinsel şiddet, ruh sağlığı sorunları, yetersiz aile planlaması hizmeti sebebiyle istenmeyen gebelikler, abortuslar, çoklu ve kısa aralıklarla meydana gelen gebelikler yer almaktadır. Bu sorunların çözümünde uygun ve nitelikli sağlık bakımı kilit roledir. Sağlık hizmetlerinin kültürel bakıma duyarlı sunulması, bakım ve danışmanlık hizmetlerinin ulaşılabilir ve sürdürülebilir olması, kadınların eğitim ve farkındalık düzeylerinin artırılması ve tüm bu girişimlerin sağlık politikaları ile desteklenmesi göçmen kadın sağlığını iyileştirme ve geliştirme için en önemli girişimleri oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç, göçmen, kadın, kadın sağlığı, mülteci, sığınmacı.

MIGRATION AND WOMEN'S HEALTH

ABSTRACT

Migration is a dynamic, multifaceted and complex concept that does not only mean moving from one place to another. Migration has many different effects in the social, economic, cultural, legal and health fields. The gender roles, social, political and cultural structure of the place of migration are different, which makes the adaptation process difficult and may lead to stigmatization problems. During and after migration, individuals may encounter many problems other than stigmatization and have difficulty coping. During the migration process, migrants encounter problems such as loss of family members, separation from family members, traumatic travel experience, housing and security problems, education and employment barriers, language barriers, low income level, malnutrition, infectious diseases, inadequate health services, immigration status, physical, psychological and sexual violence.

In this process; disabled individuals, children, elderly, ethnic minority groups, immigrants/refugees, the poor, homeless, those living alone, patients with diagnosed mental disorders, bisexual, transgender and intersex individuals constitute vulnerable groups. From the perspective of social determinants, children, women and elderly constitute vulnerable groups with more disadvantages. Migrant women are at great risk, especially in terms of reproductive and sexual health. The most common health problems among migrant women living in Turkey include infectious diseases, sexually transmitted infections, physical and sexual violence, mental health problems, unwanted pregnancies due to inadequate family planning services, abortions, multiple and short-interval pregnancies. Appropriate and qualified health care plays a key role in solving these problems. Providing health services that are sensitive to cultural care, ensuring that care and counseling services are accessible and sustainable, increasing women's education and awareness levels, and supporting all these initiatives with health policies constitute the most important initiatives to improve and develop migrant women's health.

Keywords: Migration, migrant, women, women's health, refugee, asylum seeker.

PROFESÖR DOKTOR TÜRKAN AKYOL: TÜRKİYE'NİN İLK KADIN BAKANI

Şule KORKMAZ

Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tıp Tarihi ve Etik ABD

ORCID: 0009-0009-1851-0678

Prof. Dr. Selim KADIOĞLU

Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik ABD

ORCID: 0000-0002-5803-3708

ÖZET

Türkiye Cumhuriyeti tarihindeki ilk kadın bakan, ilk kadın sağlık bakanı ve ilk kadın rektör olan Profesör Doktor Peyman Türkan (Pekdemir) Akyol, akademik ve politik kariyerlerini başarıyla sürdürmüş bir rol modeli, yaşamı boyunca önemli konumlarda nitelikli işler gerçekleştirirken bir yandan da ülkesinin geçirdiği dramatik dönüşümlere tanıklık etmiş bir tarihsel kişidir.

Tarihe geçen kadınlar, yaşadıkları çağ için alışılmadık-beklenmedik olan pırıltılı başarılar göstermiş, insanlığın özgürlükçülük ve akılcılık yolunda ilerleyişinde kadın olma onurunu izini bırakmıştır. Dolayısıyla onları etüt eden çalışmalar, biyografik bilgi aktarmanın ötesinde geçmiş çağlara içeriden bakmayı ve insanlığın serüvenini derinden anlamayı da sağlar. Bu anlayış çerçevesinde hazırlanan çalışmamız, Türk yakın tarihinin çarpıcı bir figürü olan Akyol'u tanıtmanın ve değerlendirmenin yanı sıra ülkemizde politik ve akademik hayatta kadının yeri sorununu da gündeme getirmeyi amaçlamaktadır.

Akyol, 12 Ekim 1928 tarihinde İstanbul'da dünyaya gelmiş, ilkokul ve ortaokul eğitimini, Anadolu'nun çeşitli illerinde-okullarında almıştır. İstanbul'da Erenköy Kız Lisesi'ni bitirdikten sonra, 1953 yılında tıp doktoru olarak mezun olacağı Ankara Üniversitesi'nde yükseköğrenim görmeye başlamıştır. Uzmanlık eğitimini aynı kurumun göğüs hastalıkları biriminde tamamlamış ve sonrasında oranın öğretim kadrosuna katılmıştır.

Akyol, 12 Mart 1971 muhtırası sonrası Nihat Erim'in kurduğu 33. kabinede Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı olarak görev alıp Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk kadın bakanı olarak siyaset sahnesine çıkmıştır. Sürpriz bir davetle üstlendiği bu görevden 1972 yılında istifa ederek akademik hayata dönen Akyol, 1980'de Ankara Üniversitesi Rektörü seçilmiş; Türkiye'de seçimle göreve gelen ilk kadın rektör olmuştur. Aynı yıl yine seçimle Üniversiteler Arası Kurul başkanı konumuna gelmiştir. Siyasete dönüşü, 1983 yılında Sosyal Demokrat Parti'nin kurucu üyelerinden biri olması ve sonra parti genel başkan yardımcılığı, milletvekilliği ve bakanlık yapması şeklinde gerçekleşmiştir.

Evli ve iki çocuk annesi olan Akyol, Ankara'da 7 Eylül 2017 tarihinde yaşama veda etmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Cumhuriyeti tarihi, ilk kadın bakan, Türkan Akyol.

PROFESSOR TÜRKAN AKYOL MD: FIRST WOMAN MINISTER of TURKEY

ABSTRACT

Professor Peyman Türkan (Pekdemir) Akyol MD, the first female minister and the first female rector in Turkish history, is a role model who had successfully continued her academic and politic careers. She is also a historical figure who has witnessed the dramatic transformations her country has gone through while performing qualified work in important positions throughout her life.

Female historical figures, had shown extraordinary and unexpected successes for the era they lived in, and had left a mark of the honor of being a woman with their contribution in humanity's progress towards freedom and rationality.

Therefore, studies that consider them provide a look at past eras from the inside, beyond providing biographical information, and a deep understanding of humanity's adventure. Our study, prepared within this framework, aims to introduce and evaluate Akyol, a striking figure in Turkish recent history, as well as to bring to the agenda the issue of women's place in political and academic life in our country.

Akyol was born in Istanbul on October 12, 1928, and received her primary and secondary education in various schools in Anatolia. After graduating from Erenköy Girls' High School in Istanbul, she began her higher education at Ankara University, where she graduated as a medical doctor in 1953. She completed her specialist training in the chest diseases unit of the same institution and later joined the teaching team there.

Following the memorandum of army in March 12, 1971 Akyol took office as Minister of Health and Social Assistance in the 33rd cabinet formed by Nihat Erim, and entered the political scene as the first female minister of the Turkish Republic. She took on this position upon a surprise invitation and didn't stay long time in it, resigned in 1972 and returned to academic life. She was elected Rector of Ankara University in 1980, thus she became the first elected female rector Turkey. Then she was also elected as the President of the Inter-University Board in the same year. She returned to politics in 1983, becoming one of the founding members of the Social Democratic Party and later serving as the party's deputy chairman, member of parliament and minister.

Akyol who was married and mother of two children, passed away in Ankara on September 7, 2017.

Keywords: History of Turkish Republic, first female minister, Türkan Akyol.

SAVAŞTA KADIN OLMAK

Öğr. Gör. Cemile ONAT KÖROĞLU

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği
ORCID: 0000-0002-9674-4076

Havva SÖNMEZATEŞ

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği

Nazlı BATAN

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği

Doç. Dr. Rabiye ERENOĞLU

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği
ORCID: 0000-0003-3649-9336

ÖZET

Savaş, devletler arasında barışçıl yol ile halledilemeyen sorunları çözmek amacıyla milli güçlerinin tamamı veya bir kısmı ortaya konularak karşılıklı güç ile yapılan mücadeleleri içeren bir süreçtir. Çok sayıda insanın etkilendiği dünya savaşlarına kadar değişiklik gösteren savaşlar son yıllarda çok fazla ölüme ve sakatlanmaya neden olmaktadır. Ayrıca doğal yaşam alanlarını bozarak ekonomiye de ciddi zararlar veren önemli bir sorundur. Savaş ortamında mağdur olan kişilerin barınma, beslenme, güvenlik ve sağlık hizmetlerinden yararlanma gibi temel ihtiyaçları karşılanmamaktadır. Savaşta yaşanan çatışmalar ve sonuçlarından etkilenen popülasyonların büyük bir kısmını yüksek risk altında yaşayan kadınlar (≥ 18 yaş) ve çocuklar (0-18 yaş) oluşturmaktadır. Ülkelerin sahip olduğu toplumsal kültür ve cinsiyet rolleri savaşta kadın ve erkek pozisyonu üzerine etkili olmakta ve çoğunlukla savaşlarda erkeklerin cephe önünde bulunması istenirken, kadınlar hep cephe gerisinde barınma, beslenme, çocuk bakımı, bulaşıcı hastalıklar, gibi çeşitli zorluklar ile mücadele etmek zorunda kalmaktadır. Ayrıca kadınlar bu süreçte savaşın etkileri ve zorlukları ile yüzleşirken, bazı durumlarda ise buldukları yerden göç etmek zorunda kalmaktadır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) verilerine göre, savaşlar sırasında uluslararası sınırı geçen ve zorla yerinden edilmiş kişiler olarak tanımlanan mültecilerin sayısının geçtiğimiz on yılda 10.5 milyondan neredeyse iki katına çıkarak yaklaşık 21 milyon olduğu tahmin edilmektedir. Bu grubun çoğunluğu kadın ve çocuklardan oluşturmaktadır. Savaş süreci ve sonrasında yaşanması muhtemel göç durumunda kadınlar ve çocuklar ölüm veya ölümcül olmayan yaralanmalar ve fiziksel sakatlanmalar, yetersiz beslenme, bulaşıcı hastalıklar, cinsel sağlık ve üreme sağlığı gibi birçok sorunla karşılaşmaktadır. Halen dünyanın çeşitli yerlerinde savaşlar göz önüne alındığında bu süreçte kadın sağlığının korunması ve sürdürülmesinde sürdürülebilir kalkınma hedefleri kapsamında çok paydaşlı iş birliğinde her alan ve meslek grubuna önemli görevler düşmektedir. Bu mesleklerden özellikle hemşire ve ebelerin de savaşlarda bireyin sağlığındaki olumsuz etkilerini azaltmada önemli rolleri vardır. Tarih boyunca savaş esnası ve sonrasında sağlığın korunması ve geliştirilmesi, hastalıkların önlenmesi gibi birtakım uygulamalar hemşireler ve ebeler tarafından gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Savaş, Göç, Kadın, Hemşire, Ebe

BEING A WOMAN IN WAR

ABSTRACT

War is a process that includes struggles between states with mutual force by putting all or part of their national forces in order to solve problems that cannot be resolved peacefully. Wars, which have varied until the world wars where a large number of people are affected, have caused many deaths and injuries in recent years. It is also an important problem that causes serious damage to the economy by disrupting natural habitats. The basic needs of victims of war such as shelter, nutrition, security and access to health services are not met. Women (≥ 18 years of age) and children (0-18 years of age) living at high risk constitute the majority of populations affected by conflicts and their consequences. The social culture and gender roles of countries affect the position of women and men in war, and while men are often required to be on the front lines in wars, women are always forced to struggle with various difficulties such as shelter, nutrition, childcare, and infectious diseases behind the lines. In addition, women face the effects and difficulties of war during this process, and in some cases, they are forced to migrate from where they are. According to the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), the number of refugees, defined as forcibly displaced persons who cross international borders during wars, is estimated to be around 21 million, almost doubling from 10.5 million in the past decade. The majority of this group consists of women and children. Women and children face many problems such as death or non-fatal injuries and physical disabilities, malnutrition, infectious diseases, sexual and reproductive health, as well as many other problems during and after the war. Considering the wars in various parts of the world, every field and professional group has important duties in multi-stakeholder cooperation within the scope of sustainable development goals in the protection and maintenance of women's health in this process. Among these professions, especially nurses and midwives have important roles in reducing the negative effects of wars on the health of individuals. Throughout history, some practices such as protecting and improving health and preventing diseases during and after wars have been carried out by nurses and midwives.

Keywords: War, Migration, Women, Nurse, Midwife

KADINLARDA CİNSEL SAĞLIK OKURYAZARLIĞI

Dr. Öğrt. Üyesi Türkan ŞAHİN

Adıyaman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik

ORCID: 0000-0001-6637-1873

Ebru BEKMEZCİ

Adıyaman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik

ORCID: 0009-0004-9507-3831

ÖZET

Sağlığın önemli bir boyutu olan cinsel sağlık duygusal, zihinsel ve sosyal olarak cinsellikle ilgili iyilik hali olup, aynı zamanda yaşam kalitesinin önemli bir ögesidir. Cinsel sağlığın geliştirilmesinde sağlık okuryazarlığının önemli rolü vardır. Cinsel sağlık okuryazarlığı cinsellik ve cinsel sağlık konularında bilgi kaynaklarına erişme, anlama, değerlendirme ve kullanma yeteneğidir. Dünya Sağlık Örgütü, cinsel sağlık okuryazarlığının cinsel sağlık bilgilerini anlama, analiz etme ve bu bilgilerin uygulanabilmesini, cinsel yolla bulaşan hastalık riskini azalttığı ve sağlığın ötesinde birçok yararlar sağladığını belirtmektedir. Cinsel sağlık okuryazarlığının kazanılmasının özellikle erken yaştaki cinsel birliktelikleri ve bunun sonucunda istenmeyen gebelikleri, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar, cinsel şiddet, cinsel disfonksiyon gibi sorunların azalacağı bilinmektedir. Cinsel sağlık okuryazarlığının kazanılması; cinsel ilişkilerdeki görev ve sorumlulukların doğru şekilde yerine getirilmesini, cinsel rollerin doğru ifade edilmesine, cinsel sağlıkla ilgili riskleri anlamayı, riskli davranışlardan kaçınmayı ve bunun sonucunda bireysel olarak cinsel sağlığın iyileştirilmesini ve geliştirilmesini sağlar. Kadınlarda sağlık okuryazarlığının kadınların üreme sağlığı üzerindeki etkilerine dair daha az çalışma mevcuttur. Düşük sağlık okuryazarlığı kadınların sağlık bilgisini olumsuz bir şekilde etkilemektedir. DSÖ, özellikle ergenler ve genç kadınlar için cinsel sağlık okuryazarlığının geliştirilmesiyle birlikte cinsel sağlıkla ilgili bilgilerin doğru anlaşılacağını ve bu bilgiler ışığında hastalık riskinin azalacağını belirtmektedir. Cinsel sağlık okuryazarlık düzeyi düşük olan kadınlarda bilgi düzeylerinin düşük olduğu ve evlilik öncesi cinsel ilişkiye girme konusunda sosyal çevre ve aile baskısından kaynaklı geleneksel davranışları devam ettirdikleri bilinmektedir. Cinsel sağlık okuryazarlığı cinsel sağlığın sürdürülmesi ve cinsel yolla bulaşan hastalıkların önlenmesi için oldukça önemlidir. Bireylerin cinsel yaşam kalitelerinin devamını sağlamak, cinsel sağlık sorunlarının farkına varmak, cinsel sağlık sorunlarının erken tanı ve tedavisi için bilgi edinmeye ihtiyacı vardır. Kadınlarda cinsel sağlık sorunları dünya genelinde oldukça yaygın görülmesine rağmen cinsel sağlık okuryazarlıkları ile ilgili yapılan çalışmalar yetersiz ve çok az seviyededir. Bu derleme çalışmasında kadınlarda cinsel sağlık okuryazarlığı ile ilgili bilgiler literatür doğrultusunda paylaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Cinsel sağlık, Cinsel Sağlık Okuryazarlığı, Kadınlar

SEXUAL HEALTH LITERACY AMONG WOMEN

ABSTRACT

Sexual health, an essential dimension of overall health, is a state of emotional, mental, and social well-being related to sexuality and a crucial element of quality of life. Health literacy plays a significant role in promoting sexual health. Sexual health literacy is defined as the ability to access, understand, evaluate, and use information on sexuality and sexual health.

The World Health Organization states that sexual health literacy enables individuals to comprehend, analyze, and apply sexual health information, reducing the risk of sexually transmitted diseases and providing numerous benefits beyond health. Acquiring sexual health literacy can help reduce issues such as early sexual relationships, unwanted pregnancies, sexually transmitted infections, sexual violence, and sexual dysfunction. It enables individuals to fulfill responsibilities in sexual relationships, accurately express sexual roles, understand sexual health risks, avoid risky behaviors, and ultimately improve and enhance personal sexual health. There are fewer studies on the effects of health literacy on women's reproductive health, yet it is known that low health literacy negatively impacts women's health knowledge. According to the WHO, developing sexual health literacy, particularly for adolescents and young women, helps ensure that information about sexual health is correctly understood, thereby reducing the risk of disease. Women with low levels of sexual health literacy tend to have limited knowledge and may continue traditional behaviors due to social and family pressures, such as refraining from sexual intercourse before marriage. Sexual health literacy is crucial for maintaining sexual health and preventing sexually transmitted diseases. Individuals need accurate information to sustain the quality of their sexual lives, recognize sexual health problems, and enable early diagnosis and treatment.

Although sexual health issues among women are common worldwide, studies on sexual health literacy are limited and insufficient. This review provides information about sexual health literacy in women based on the existing literature.

Keywords: Sexual health, Sexual Health Literacy, Women.

POST-TRAUMATIC STRESS DISORDER CONDITIONS AND RELATED FACTORS DUE TO KAHRAMANMARAŞ TWIN EARTHQUAKES IN PREGNANT WOMEN REGISTERED AT ÇUKUROVA UNIVERSITY FAMILY HEALTH CENTER

Maide MAĞARA

Çukurova University, Faculty of Medicine, Department of Family Medicine
ORCID: 0009-0007-9849-7324

Assistant Professor. Dr. Zeliha Yelda ÖZER

Çukurova University, Faculty of Medicine, Department of Family Medicine
ORCID: 0000-0003-4753-1311

Prof. Dr. Sevgi ÖZCAN

Çukurova University, Faculty of Medicine, Department of Family Medicine
ORCID: 0000-0003-4601-5032

ABSTRACT

Aim: This study aimed to evaluate post-traumatic stress disorder conditions and related factors due to the 2023 Kahramanmaraş twin earthquakes in pregnant women.

Materials and Methods: The study population consisted of pregnant women registered in three units at Çukurova University Education Family Health Center between the 9th and 16th weeks after the earthquake. A survey form, questioning sociodemographic information, pregnancy characteristics, earthquake experiences, and including the "Family APGAR Scale," "Post-Traumatic Stress Disorder (PTSD) Checklist," and "Fetal Health Locus of Control Scale," was applied. Chi-Square, Fisher's Exact, and Pearson correlation tests were used.

Results: It was determined that the mean age of the 88 included pregnant women was 29.1 ± 4.7 (20-43) years, and 25% of them were identified in the PTSD group. The rate of PTSD was higher in those who were employed ($p=0.035$), those not currently staying at home ($p=0.049$), those whose homes were damaged ($p=0.026$), and those who suffered economic losses after the earthquake ($p=0.023$). A significant negative relationship was observed between PTSD score and APGAR score ($r= -0.239$, $p=0.05$), and a significant positive relationship was found between internal health locus of control ($r= 0.317$, $p=0.01$).

Conclusion: The relationship between PTSD and the fact that pregnant women were working, had damage to their homes, had economic losses, and were unable to stay at home was found to be remarkable. The negative relationship between PTSD and APGAR total score demonstrates the importance of family support. Participants with a high internal health control, who believe that they have control over their own and their baby's health, may be at an increased risk of PTSD due to their inability to intervene in situations such as disasters. For early diagnosis and appropriate management, it is recommended that health professionals consider our findings when providing care to pregnant women after an earthquake.

Keywords: Health professionals, earthquakes, pregnancy, post-traumatic stress disorders

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ PERSPEKTİFİNDEN İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ve KADIN SAĞLIĞI

Damla KISRİK

Araştırma Görevlisi Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü
ORCID: 0000-0002-9930-2863

Doçent Dr. Burcu AVCIBAY VURGEÇ

Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü
ORCID: 0000-0003-2467-5101

ÖZET

İklim değişikliği, toplumsal cinsiyet eşitsizliği sorunuyla desteklenen önemli bir küresel sağlık tehdididir. İklim değişikliğinin gıda güvenliği, temiz su, hastalık vektörleri ve hava kalitesi gibi temel sağlık belirleyicileri üzerindeki olumsuz etkisi nedeniyle her yıl milyonlarca ölüme yol açtığı bilinmektedir. Toplumsal cinsiyet açısından tarafsız olmayan iklim değişikliği, doğrudan ve dolaylı mekanizmalar aracılığıyla sağlığı etkilediği görülürken, mevcut sağlık eşitsizliklerini daha da kötüleştirmektedir.

Birçok toplumda kadınlar, özellikle geçim kaynakları için doğal kaynaklara en çok bağımlı olduklarından ve doğal afetlere yanıt verme kapasitesi zayıf olduklarından iklim değişikliğinden daha çok etkilenmektedir. Kadınlar genellikle ev işleri, çocuklar, hasta ve yaşlılara bakım verme sorumlulukları üstlenmektedirler. Ayrıca, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin kültürel ve dini normlar bazen afet durumlarında kadınların hızlı karar alma yetilerini sınırlandırabilmektedir ve bazı durumlarda giydikleri kıyafetler ya da bakıcı rolü üstlenmesi nedeniyle doğal afet gibi acil durumlarda hareket kabiliyetlerini engelleyebilmekte ve afet sonrası dönemlerde sağlık hizmeti alma kararlarını olumsuz etkilemektedir. Bu durum iklim değişikliğinin sonuçlarına maruz kalan kadınların, fiziksel, ruhsal ve sosyal sağlık açısından diğer popülasyonlara oranla daha fazla etkilenmesine yol açmaktadır. Öte yandan ekonomik fırsatlar ve üretken kaynaklara erişim konusundaki eşitsizlikler de kadınları iklim değişikliğine karşı daha savunmasız hale getirmektedir, çünkü kadınlar genellikle daha yoksul, daha az eğitilmiş ve hayatlarını etkileyen siyasi, toplumsal ve aile içi karar alma süreçlerine dahil olamamaktadır.

Kadınlar iklim değişikliğine toplumsal yanıtta hayati bir rol oynamaktadır ve kadınların her düzeydeki katılımları, vatandaşların ihtiyaçlarına daha fazla yanıt verilmesiyle ve sürdürülebilir çıktılarla sonuçlanacaktır. Kadınlar eğitimci, bakım verici, bilgi sağlayıcı ve liderlik rolleri ile toplumsal değişimin güçlü temsilcileri olarak kabul edilmelidir. İklimle bağlı eşitlikçi bakış açısı gerçekleşmezse, kadınlar iklim değişikliği etkilerine karşı daha fazla riske maruz kalmaya devam edecektir.

Anahtar Kelimeler: İklim değişikliği, kadın, sağlık, toplumsal cinsiyet

CLIMATE CHANGE AND WOMEN'S HEALTH FROM A GENDER EQUALITY PERSPECTIVE

ABSTRACT

Climate change is a major global health threat, exacerbated by the issue of gender inequality. It is known to cause millions of deaths each year due to its negative impact on fundamental health determinants such as food security, clean water, disease vectors, and air quality. Climate change, which is not gender-neutral, affects health through both direct and indirect mechanisms, further worsening existing health inequalities.

In many societies, women are more affected by climate change, especially because they are more dependent on natural resources for their livelihoods and have a weaker capacity to respond to natural disasters. Women often take on responsibilities for household chores, child care, and care for the sick and elderly. Furthermore, cultural and religious norms related to gender roles can sometimes restrict women's ability to make quick decisions in disaster situations, and in some cases, their clothing or caregiving role may hinder their mobility during emergencies like natural disasters, negatively affecting their ability to seek healthcare in the aftermath. This leads to women being more severely affected by the consequences of climate change in terms of physical, mental, and social health compared to other populations. Additionally, inequalities in access to economic opportunities and productive resources make women more vulnerable to climate change, as they are often poorer, less educated, and excluded from political, social, and family decision-making processes that affect their lives. Women play a vital role in the societal response to climate change, and their participation at all levels will lead to better responses to citizens' needs and more sustainable outcomes. Additionally, women should be recognized as strong representatives of social change in their roles as educators, caregivers, knowledge providers, and leaders. If an equitable perspective on climate issues is not realized, women will continue to be at greater risk from the effects of climate change.

Keywords: Climate change, woman, health, gender

AFETLERİN KADIN SAĞLIĞINA ETKİLERİ

Araştırma Görevlisi Damla KISRİK

Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü

ORCID: 0000-0002-9930-2863

Doçent Dr. Burcu AVCIBAY VURGEÇ

Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü

ORCID: 0000-0003-2467-5101

ÖZET

Afetler geniş politik ve sosyoekonomik değişiklikler sonucunda sağlık ve refahı toplumsal düzeyde etkileyebilen önemli bir halk sağlığı sorunudur. Fiziksel, ruhsal ve sosyal sağlık üzerinde kısa ve uzun vadeli etkileri bulunan doğal afetler, kadınların sağlığı üzerinde daha yıkıcı etkiler meydana getirmektedir. Kadınlar, biyolojik, sosyal, kültürel ve üreme sağlığı farklılıkları nedeniyle toplumun diğer gruplarına oranla afetlerden daha fazla etkilenmektedir. Afetlerle ilgili yapılan araştırmalarda kadınların gebelikte, fiziksel yaralanmalar, bulaşıcı hastalıklar ve enfeksiyon riski, gebelik ve doğum hizmetlerine ilişkin bakım alamama, kürtaj, ölü doğum, erken doğum ve düşük doğum ağırlığı gibi olumsuz gebelik komplikasyonları, doğum sonrası emzirme sorunları, Travma Sonrası Stres Bozukluğu gibi sorunlar yaşadıkları bildirilmektedir. Afetlere sağlık hizmetlerinin kesintiye uğraması, özellikle cinsel sağlık ve üreme sağlığı ve aile planlaması ihtiyaçlarının karşılanmaması gibi sorunların eklenmesi afetlerin kadın sağlığına etkilerini daha da kötüleştirmektedir. Diğer yandan erkeklerle karşılaştırıldığında daha yüksek ölüm oranlarına ve yerinden edilme nedeniyle yetersiz beslenme, cinsel sömürü ve taciz oranlarına yol açabileceği ve bunun da cinsel şiddete maruziyeti artırabileceği bildirilmektedir.

Afetlerde kadın sağlığını iyileştirmeye yönelik müdahaleler, kadınların karşı karşıya kaldığı sağlık risklerini azaltacak, topluma yeniden entegre olmasını hızlandıracaktır. Bu bağlamda kadınlara acil doğum ve yenidoğan hizmetleri verilmeli, gebelik ve doğum sonu bakım ve takipler sağlanmalı, aile planlaması ihtiyaçları giderilmelidir. Ayrıca cinsel şiddet için güvenli alanlar ve kriz merkezleri oluşturulmalı, psikososyal ve ruh sağlığı hizmetleri verilmeli, kadınlara özel cinsiyet odaklı afet planlaması yapılmalı ve afetler konusunda toplumsal farkındalık ve eğitimler planlanmalıdır. Bu müdahaleler afetlerin kadınlar üzerindeki etkilerini hafifletmeye ve onların sağlık ve refahını korumaya katkıda bulunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Afetler, kadın, sağlık, müdahale.

EFFECTS OF DISASTERS ON WOMEN'S HEALTH

ABSTRACT

Disasters are a significant public health issue that can impact health and well-being at the societal level as a result of broad political and socioeconomic changes. Natural disasters, which have short- and long-term effects on physical, mental, and social health, cause more devastating impacts on women's health. Women are more affected by disasters compared to other groups in society due to biological, social, cultural, and reproductive health differences. Research on disasters reports that women experience adverse pregnancy complications during pregnancy, such as physical injuries, the risk of infectious diseases and infections, inability to access pregnancy and childbirth services, abortion, stillbirth, preterm birth, and low birth weight. Postpartum breastfeeding issues and problems like Post-Traumatic Stress Disorder (PTSD) are also reported.

The impact of disasters on women's health worsens with the disruption of healthcare services, particularly the failure to meet sexual and reproductive health and family planning needs. Additionally, compared to men, women are reported to have higher mortality rates and, due to displacement, may experience malnutrition, sexual exploitation, and harassment, which further increases their exposure to sexual violence.

Interventions aimed at improving women's health during disasters will reduce the health risks they face and expedite their reintegration into society. In this context, women should be provided with emergency childbirth and newborn services, pregnancy and postpartum care, and follow-up services, as well as their family planning needs should be met. Additionally, safe spaces and crisis centers for sexual violence should be established, psychosocial and mental health services should be provided, gender-specific disaster planning should be implemented for women, and societal awareness and education about disasters should be planned. These interventions will help mitigate the impact of disasters on women and contribute to protecting their health and well-being.

Keywords: Disasters, woman, health, intervention.

KADIN KOOPERATİFLERİNİN AĞ OLUŞTURMA KAPASİTELERİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ: “KADINLAR BİRLİKTE DAHA GÜÇLÜ” PROJESİ

Dr. Selva Seza CANDAN

ORCID: 0000-0001-5645-7470

Dr. Öğr. Üyesi Seliha Seçil BAYRAM

Karabük Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü

ORCID: 0000-0002-6061-6160

ÖZET

Türkiye’de kadınların işgücüne katılım oranı, OECD ve AB ülkeleri ile karşılaştırıldığında düşük seviyelerde kalmaktadır. Kalkınma Bakanlığı’nın 2019-2023 Raporu’na göre, kadınların işgücüne katılımının artması sadece ekonomik bağımsızlık kazandırmakla kalmayıp, aynı zamanda sosyal hayatta daha aktif ve etkin rol üstlenmelerini de sağlamaktadır. Kadın girişimciler tarafından yönetilen işyerlerinde kadın istihdam oranının diğer işletmelere kıyasla daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Bu nedenle, kadın girişimciliğini teşvik etmek, toplumsal ve ekonomik kalkınma açısından büyük önem taşımaktadır.

Kadın kooperatifleri, iş birliği, demokratik katılım ve karşılıklı yardımlaşma gibi özellikleri sayesinde kadınların sosyal ilişkiler geliştirmesine, ekip olarak çalışmasına ve fırsat eşitliğinin sağlanmasına katkı sunmaktadır. Bu yönleriyle kadınların beklentilerini karşılamada önemli bir rol üstlenir. Kadın kooperatifleri, kadınlara iş ve gelir olanağı sağlamanın yanı sıra, yerel kalkınmaya ve ülke ekonomisine de katkı sunmaktadır. Kadınların ekonomik bağımsızlıklarını kazanmasında ve güçlendirilmesinde kadın kooperatiflerinin önemli bir etkisi bulunmaktadır (Karakuş, 2022: 248).

Karabük Uğraşan Kadın Üretim ve İşletme Kooperatifi, 1 Mart - 1 Eylül 2024 tarihleri arasında Avrupa Komisyonu ve Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı (KEDV) tarafından finanse edilen “Kadınlar Birlikte Daha Güçlü” projesiyle kadın kooperatiflerini destekleme programından faydalanmıştır. Bu projede Karabük ilindeki kooperatiflerle iş birliği yaparak kadın kooperatiflerinin bilinirliğini ve sosyal-ekonomik gücünü artırmak amaçlanmıştır. Proje kapsamında Karabük’te faaliyet gösteren dört kadın kooperatifi temsilcileri bir araya getirilmiş, deneyim paylaşımı yapılmış, sorunlara çözüm önerileri geliştirilmiştir. Ayrıca, dört kooperatif üyesine yönelik satış ve pazarlama eğitimleri düzenlenmiştir. Projenin sonunda ise Karabük Valiliği, Karabük kamu müdürlükleri ve önde gelen iş insanlarının katıldığı bir etkinlik düzenlenmiştir.

Proje çıktıklarına göre; gerçekleştirilen toplantı, çalıştay ve seminerlere katılan kişi sayısı 204, erişilen dezavantajlı kadın sayısı 80, kadın kooperatiflerinin birlikte yürüttüğü faaliyet sayısı 2, kadın kooperatiflerine yeni üye sayısı 5 ve merkezi kamu kurumları ile kurulan işbirliği sayısı 2 olarak kaydedilmiştir.

Sonuç olarak, kadın kooperatifleri hem kadınların ekonomik güçlenmesinde hem de yerel kalkınmaya sağladıkları katkılarla toplumsal dönüşümde etkili bir model olarak değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadın kooperatifleri, kadın girişimciliği, kadın istihdamı

STRENGTHENING THE NETWORKING CAPACITY OF WOMEN'S CO-OPERATIVES: 'WOMEN STRONGER TOGETHER' PROJECT

ABSTRACT

The labor force participation rate of women in Turkey is lower than in OECD and EU countries. The 2019-2023 Report by the Ministry of Development highlights that increasing women's workforce participation not only provides economic independence but also fosters their active and effective role in society. Research shows that businesses led by women entrepreneurs have higher female employment rates, emphasizing the importance of promoting women's entrepreneurship for social and economic progress.

Women's cooperatives support women's social relations, teamwork, and equal opportunities through collaboration, democratic participation, and mutual support. These cooperatives not only create employment and income opportunities for women but also contribute to local and national economic development, thus playing a key role in women's empowerment (Karakuş, 2022: 248).

The Karabük Uğraşan Women's Production and Enterprise Cooperative participated in the "Women Stronger Together" project from March to September 2024, funded by the European Commission and the Foundation for the Evaluation of Women's Work (KEDV). This project aimed to boost the visibility and socio-economic influence of women's cooperatives in Karabük through collaboration. Representatives from four women's cooperatives in the region met, shared experiences, and addressed challenges together. Furthermore, sales and marketing training sessions were provided to members of these cooperatives. At the project's conclusion, an event included the Karabük Governorship, local public authorities, and key business figures.

Project outcomes included 204 participants in events, reaching 80 disadvantaged women, organizing two collaborative activities among women's cooperatives, adding five new cooperative members, and establishing partnerships with two public institutions.

In summary, women's cooperatives emerge as effective models for social transformation, significantly contributing to women's empowerment and local development.

Keywords: Women's cooperatives, women's entrepreneurship, women's employment

KADIN KOOPERATİFLERİNDE GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ: KARABÜK “KADINLAR BİRLİKTE DAHA GÜÇLÜ” PROJESİ ÖRNEĞİ

Dr. Selva Seza CANDAN

ORCID: 0000-0001-5645-7470

Dr.Öğr.Üyesi Seliha Seçil BAYRAM

Karabük Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü

ORCID: 0000-0002-6061-6160

ÖZET

Karabük Kadın Üretim ve İşletme Kooperatifi, Mart-Eylül 2024 tarihleri arasında Avrupa Komisyonu ve Kadın Emekini Değerlendirme Vakfı (KEDV) tarafından finanse edilen “Kadınlar Birlikte Güçlü” projesi kapsamındaki faaliyetlerden biri aracılığıyla Karabük'teki dört kadın kooperatifinden kadın ortakların girişimcilik eğilimlerini geliştirmeyi amaçlamıştır. Proje çerçevesinde, kadınların girişimcilik yönelimlerini geliştirmek amacıyla girişimcilik, pazarlama ve satış eğitim programları uygulanmıştır. Kadın girişimcilerin kısa vadeli finansal kazanımlarını gözlemlemek mümkün olmadığından, girişimcilik eğilimlerindeki değişiklikler ölçüm yoluyla analiz edilmiştir.

Girişimcilik eğilimini değerlendirmek için Bolton ve Lane (2012) tarafından geliştirilen ve Ercan ve Yıldırım (2021) tarafından Türkçeye uyarlanan bir ölçüm aracı kullanılmıştır. Bu araç üç boyuta dayanmaktadır: risk alma, yenilikçilik ve proaktiflik.

Eğitim kapsamında risk alma, yenilikçilik ve proaktifliği geliştirmeyi amaçlayan interaktif bir program uygulanmıştır. Programa 17 kadın kooperatif üyesi katılmıştır. Katılımcıların girişimcilik eğilimleri eğitimden önce ölçülmüş, bir sonraki değerlendirme ise eğitimden bir ay sonra yapılmıştır. Eğitim öncesi ve sonrasında girişimcilik durumu ve değişikliklerine ilişkin bulgular aşağıdaki gibidir: Ön testte ortalama toplam girişimcilik puanları 40 üzerinden 28.47 iken eğitim sonrasında 31.47'ye yükselmiştir. Bu değişim, girişimcilik eğiliminde istatistiksel olarak anlamlı bir artışa işaret etmektedir ($p=0,003$). Ayrıca, eğitim sonrasında yenilikçilik ve proaktiflik eğilimleri alt ölçeklerinde de önemli artışlar gözlenmiştir. Ancak, risk alma eğiliminde herhangi bir değişiklik kaydedilmemiştir. Bu bulgu, diğer girişimcilik çabalarına kıyasla kooperatif faaliyetleriyle ilişkili riskin daha düşük olmasına bağlanabilir.

Sonuç olarak, kadınların girişimciliğini ve ekonomik bağımsızlığını desteklemek için girişimcilik eğilimlerinin eğitim yoluyla geliştirilebileceği görülmüştür. Bu bağlamda, kadınların kooperatifleşme yoluyla iş dünyasında daha aktif bir rol üstlenmelerini sağlayacak girişimcilik projelerinin geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadın girişimciliği, Kadın kooperatifleri, Eğitim

DEVELOPING ENTREPRENEURSHIP TENDENCIES IN WOMEN'S CO- OPERATIVES: THE CASE OF KARABÜK ‘WOMEN STRONGER TOGETHER’ PROJECT

ABSTRACT

The Karabük Women's Production and Management Cooperative aimed to enhance the entrepreneurial tendencies of women members from four women's cooperatives in Karabük through one of the activities within the "Women Are Stronger Together" project, funded by the European Commission and the Foundation for the Support of Women's Work (KEDV), between March and September 2024.

Within the framework of the project, entrepreneurship, marketing, and sales training programs were implemented to enhance women's entrepreneurial orientations. As it was not feasible to observe the short-term financial gains of women entrepreneurs, changes in entrepreneurial tendencies were analyzed through measurement.

To assess entrepreneurial inclination, a measurement instrument developed by Bolton and Lane (2012) and adapted to Turkish by Ercan and Yıldiran (2021) was utilized. This instrument is based on three dimensions: risk-taking, innovativeness, and proactiveness.

This educational intervention was attended by 17 female cooperative members, who received interactive training aimed at developing risk-taking, innovation, and proactivity. Participants' entrepreneurial tendencies were measured prior to the training, with a subsequent assessment conducted one month post-intervention. The findings regarding entrepreneurial status and changes before and after the training are as follows: In the pre-test, the average total entrepreneurship scores were 28.47 out of 40, which increased to 31.47 post-training. This change indicates a statistically significant increase in entrepreneurial tendency ($p=0.003$). Furthermore, significant increases were observed in the subscales of innovation and proactivity tendencies following the training. However, no change was noted in risk-taking propensity. This finding may be attributed to the lower risk associated with cooperative activities compared to other entrepreneurial endeavors.

Consequently, it is evident that entrepreneurial tendencies can be enhanced through education to support women's entrepreneurship and economic independence. In this context, it is recommended to develop entrepreneurship projects to enable women to assume a more active role in the business world through cooperativization.

Keywords: Women's entrepreneurship, Women's cooperatives, Education

GİRİŞ

Kadın girişimciliği, bireysel başarıların ötesinde toplumların ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimine katkı sağlayan kritik bir faktördür. Son yıllarda kadınların iş dünyasına ve girişimcilik ekosistemine katılımı hızla artarak küresel ekonomi ve toplumsal kalkınma üzerinde önemli bir etki yaratmıştır. Bununla birlikte, toplumsal cinsiyet rolleri, finansal kaynaklara erişim, sınırlı ağ kurma fırsatları, eğitim ve deneyim eksikliği, ailevi ve sosyal sorumluluklar, destekleyici politikaların yokluğu ve özgüven sorunları gibi çok sayıda engel kadınların girişimcilik alanlarına katılımını engellemektedir. Özellikle toplumsal normlar, kadınların girişimcilikte kendilerini ifade etmelerini engellemekte ve girişimcilik için kısıtlayıcı bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır (Özçatal, 2023). Karabük ili işgücü piyasası araştırması sonucuna göre, araştırmaya dahil edilen işletmelerde toplam çalışanlar arasında erkeklerin oranı %77,1, kadınların oranı ise %22,9 olarak belirlenmiştir.

Girişimcilik motivasyonu üzerine yapılan çalışmalar, kadınların finansal kazanç motivasyonunun erkeklere kıyasla daha düşük olduğunu göstermiştir (Cromie, 1987); ancak son araştırmalar, cinsiyetin girişimcilik eğilimi üzerinde doğrudan bir etkisi olmadığını göstermektedir (Gençer & Gürdoğan, 2022; s.129). Bu durumun sonucu olarak girişimciliğin eğiliminin kadınlarda eğitim eksikliğinin giderilmesi ile dönüştürülebileceği fikri doğmuştur. Girişimcilik eğitimleri, girişimci olmak isteyen bireylerin potansiyellerini ortaya çıkarmada ve bu potansiyeli geliştirmede önemli bir rol oynamaktadır (Yıldız & Zehir, 2019). Eğitim yoluyla girişimcilik alanındaki bilgi birikiminin artması, bireylerin girişimcilik kariyerine yönelme motivasyonlarını artırmaktadır (Sezer, 2013).

Karabük Kadın Üretim ve İşletme Kooperatifi tarafından yürütülen “Kadınlar Birlikte Güçlü” projesi, Avrupa Komisyonu ve Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı (KEDV) tarafından finanse edilmiş ve Karabük'teki dört kadın kooperatifinde uygulanmıştır. Proje, kadın kooperatiflerinin faaliyetlerini genişletmek, kadın ortakların iş dünyasında daha aktif rol almalarını sağlamak ve girişimcilik eğilimlerini artırmak amacıyla tasarlanmıştır.

Bu çerçevede, kadınların iş kurma ve yönetme becerilerini güçlendirmek amacıyla girişimcilik, pazarlama ve satış gibi alanlarda eğitim programları uygulanmıştır. Proje kapsamında 17 kadın kooperatif üyesi bu eğitimlere katılmış ve özellikle risk alma, yenilikçilik ve proaktiflik gibi girişimcilik boyutlarına vurgu yapılmıştır.

Kadın kooperatifleri, kadınların ekonomik hayatta aktif rol üstlenmelerine, kendi gelir kaynaklarını oluşturmalarına ve ekonomik bağımsızlık kazanmalarına olanak sağlayan önemli mekanizmalardan biridir. Kooperatifler aracılığıyla kadınlar, iş hayatında dayanışma içinde, kolektif olarak bir araya gelerek üretim süreçlerinde yer almakta ve çeşitli girişimcilik faaliyetlerini yürütmektedir. Türkiye'de kadın kooperatifleri, hem kadınların sosyal ve ekonomik açıdan güçlendirilmesi hem de yerel kalkınmanın desteklenmesi açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Bununla birlikte, kadın kooperatiflerinde girişimcilik eğilimlerinin güçlendirilmesi, kooperatiflerin sürdürülebilirliği ve etkili bir şekilde işlemesi için kritik bir gerekliliktir. Bu bağlamda, Karabük Kadın Üretim ve İşletme Kooperatifi'nin (KABUK) Mart-Eylül 2024 tarihleri arasında uyguladığı "Kadınlar Birlikte Güçlü" projesi, kadınların girişimcilik yönelimlerinin geliştirilmesine yönelik önemli bir örnek teşkil etmektedir. Bu çalışmada proje kapsamında girişimcilik eğitimi verilen kooperatif üyesi kadınların girişimcilik eğilimindeki değişim test edilerek, eğitimin girişimcilik eğilimi üzerine etkisi test edilmesi amaçlanmıştır.

ARAŞTIRMA PROBLEMİ

Kadın kooperatifleri, kadınların ekonomik hayatta daha aktif rol üstlenmelerini, bağımsız gelir kaynakları yaratmalarını ve kendi işlerini kurmalarını sağlayan önemli yapı taşlarıdır (Adar vd., 2023). Ancak, Türkiye'de kadın kooperatiflerinde girişimcilik eğilimlerinin sürdürülebilir şekilde güçlendirilmesi halen ciddi bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır (Halaç & Meşe, 2021). Kooperatiflerde kadınların girişimcilik yönelimlerinin desteklenmesi, kadınların ekonomik ve sosyal güçlenmesi için elzemdir; fakat toplumsal cinsiyet rolleri, finansal kaynaklara erişim zorlukları ve eğitim eksiklikleri gibi engeller, kadınların girişimcilikte etkin bir şekilde yer almasını zorlaştırmaktadır. Bu çalışmada, Karabük Kadın Üretim ve İşletme Kooperatifi'nin yürüttüğü "Kadınlar Birlikte Güçlü" projesi örneğinde olduğu gibi, kadın kooperatiflerinde girişimcilik eğilimlerinin geliştirilmesine yönelik eğitimlerin, kadınların girişimcilik özelliklerini (risk alma, yenilikçilik ve proaktiflik) nasıl etkilediğinin araştırılması hedeflenmektedir. Bu çalışmanın amacı, kadın kooperatiflerinde girişimcilik eğilimlerini güçlendirmeye yönelik eğitimlerin kadınların iş kurma ve iş yönetme yetenekleri üzerindeki etkisini ortaya koymak ve bu etkinin kooperatiflerin sürdürülebilirliği açısından ne derece kritik olduğunu analiz etmektir.

LİTERATÜR

Girişimcilik eğilimi, bireylerin planlanan davranışları en iyi şekilde gerçekleştirme tutumları ve fırsat yaratma, fırsatları değerlendirme ile yaratıcılığı içeren unsurlar olarak tanımlanabilir. Ayrıca, bu eğilim, bireylerin arzu ve niyetlerini harekete geçirerek girişimcilik potansiyelini ortaya çıkaran davranışları içerir (Ajzen, 1991; Thompson, 1999; Atabay ve Alamur, 2016). Bolton ve Lane (2012), girişimcilik eğilimini ölçmek amacıyla risk alma, yenilikçilik ve proaktiflik üzere üç boyutlu bir ölçek geliştirmiştir. Bu ölçek, Ercan ve Yıldırım (2021) tarafından Türkçeye uyarlanmış ve 0,80 güvenilirlik katsayısıyla oldukça güvenilir bulunmuştur. Ölçekte, risk alma ilk üç soruyu, yenilikçilik dört, proaktiflik ise son üç soruyu kapsamaktadır. Girişimciliğin önemli bir unsuru olan risk alma, belirsiz pazarlara girme, kaynakları riskli girişimlere yönlendirme gibi cesur adımları içermektedir (Lumpkins ve Dess, 2001). Yenilikçilik boyutu, sürekli yeni ürün ve hizmetlerle rekabet avantajı sağlamaya odaklanmakta; yenilikçi işletmelerin pazar fırsatlarından yararlanarak büyümeye ve öğrenmeye devam ettiği görülmektedir (Covin ve Miles, 1999).

Proaktiflik ise bireyin çevresel bilgileri takip ederek ortaya çıkan trendleri erkenden fark etmesi ve yeni çözümler üreterek bu eğilimlerin önüne geçme çabası olarak tanımlanır (Kraus ve diğerleri, 2019). Bu üç boyut, girişimcilik eğilimlerini ve iş dünyasında başarıya ulaşma potansiyelini anlamada kritik rol oynar.

Girişimcilik eğitimini inceleyen Bozkurt ve Alparslan'ın (2013) çalışmasında uygulamaya yönelik dersler, girişimcilerin katılımı ve cesaretlendirme önerilerinde bulunurken; öğrenciler de benzer şekilde uygulamalı projeler, alanlarına yönelik eğitim ve başarılı girişimcilerin katılımını vurgulamıştır. Girişimcilik eğitiminde katılımcı ve cesaretlendirici unsurların olması girişimcilik eğilimini artırdığı düşünülmektedir. Girişimcilik eğitimleri, girişimci olmak isteyen bireylerin potansiyellerini ortaya çıkarmada ve bu potansiyeli geliştirmede önemli bir rol oynamaktadır (Yıldız & Zehir, 2019). Eğitim yoluyla girişimcilik alanındaki bilgi birikiminin artması, bireylerin girişimcilik kariyerine yönelme motivasyonlarını artırmakta ve tutumlarıyla niyetleri üzerinde olumlu etkiler yaratmaktadır (Sezer, 2013).

YÖNTEM

Kadınların girişimcilik eğilimlerini değerlendirmek amacıyla, Bolton ve Lane (2012) tarafından geliştirilen ve Ercan ve Yıldız (2021) tarafından Türkçeye uyarlanmış olan bir ölçüm aracı kullanılmıştır. Bu araç, girişimcilik eğilimlerini üç boyutta ölçmektedir: risk alma, yenilikçilik ve proaktiflik. Katılımcıların girişimcilik eğilimleri eğitimden önce ölçülmüş ve eğitimden bir ay sonra tekrar değerlendirilmiştir. Eğitim programı toplam 6 saat olarak, hedefe kitleye yönelik hazırlanmış, katılımcıların risk alma, yenilikçilik ve proaktiflik eğilimlerini artırmaya yönelik interaktif etkinlikler ve uygulamalardan oluşmuştur. Ön test ve son test ölçümleri kullanılarak eğitim sürecinin girişimcilik eğilimlerindeki etkisi analiz edilmiştir.

Karabük ilinde faaliyet göstermekte olan 4 kadın kooperatifi üyeleri hedef kitleyi oluşturmaktadır. Eğitime katılanlar bu kooperatif üyesi 17 kadından oluşmaktadır. Katılımcılara ön test ve son test şeklinde uygulanan ölçek, katılımcı sayısının 30'un altında olması ve sonuçların normal dağılmaması sebebiyle non parametrik test ile analiz edilmiştir. Normallik testi için Shapiro-Wilk istatistiğinden yararlanılmış, hipotezlerin testi için paried t testinin non-parametrik karşılığı olarak wilcoxon işaret testi uygulanmıştır.

Hipotezler

- H1: Girişimcilik eğitiminin risk alma eğilimi değiştirmeye etkisi vardır.
- H2: Girişimcilik eğitiminin yenilikçilik eğilimini değiştirmeye etkisi vardır.
- H3: Girişimcilik eğitiminin proaktiflik eğilimini değiştirmeye etkisi vardır.
- H4: Girişimcilik eğiliminin toplam girişimcilik eğilimini değiştirmeye etkisi vardır.

Bulgular

Eğitim programının kooperatif üyesi kadın katılımcıların girişimcilik eğilimleri üzerindeki etkisi SPSS ve Jamovi programları ile analiz edilmiştir. Eğitim öncesinde ve sonrasında elde edilen veriler için ölçeğin alt boyutlarının ve maddelerin toplam skorları hesaplanmıştır. Hesaplanan skorlar Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1: Tanımlayıcı İstatistikler

	N	Mean	Std. Deviation	Minimum	Maximum	Percentiles		
						25th	50th (Median)	75th
öntest_riskalma	17	8,41	2,37	5,00	12,00	6,50	9,00	10,00
öntest_yenilikçilik	17	11,35	2,66	6,00	16,00	9,00	11,00	13,50
öntest_proaktiflik	17	8,70	1,49	5,00	11,00	8,00	9,00	9,50
öntest_girişimcilik_total	17	28,47	4,03	24,00	39,00	25,50	27,00	31,00
sontest_riskalma	17	9,05	2,51	4,00	12,00	7,00	9,00	11,50
sontest_yenilikçilik	17	12,88	1,69	10,00	16,00	11,50	13,00	14,00
sontest_proaktiflik	17	9,52	1,90	5,00	12,00	9,00	9,00	11,50
sontest_girişimcilikttotal	17	31,47	4,33	25,00	39,00	27,50	32,00	35,50

On maddeli girişimcilik yönelimi ölçeğinin ilk 3 maddesi “risk alma”, 4 maddesi “yenilikçilik”, son 3 maddesi ise “proaktiflik” alt boyutlarını açıklamaktadır. Toplam girişimcilik skoru ise bu 3 alt boyutun toplamı ile ifade edilmiştir. Girişimcilik skoru en fazla 0-40 puan arasında bir değer alması beklenir. Skorum 20-30 arasında olması girişimci olarak ifade edilebilir. Skorum 30’un üzerinde olması ise girişimciliği yüksek olarak ifade edilebilir (Ercan & Yıldırım,2021).

Katılımcı sayısının 30’un altında olmasından dolayı hipotez testlerinde non-parametrik istatistiklerden yararlanılmıştır. Ancak öncesinde normallik testi olarak Shapiro-Wilk testi uygulanmış ve ölçek alt boyutlarının normal dağılıma uymadığı görülmüştür. (Tablo 2).

Tablo 2: Normallik Testi (Shapiro-Wilk)

			W	p
öntest_riskalma	-	sontest_riskalma	0.904	0.081
öntest_yenilikçilik	-	sontest_yenilikçilik	0.888	0.042
öntest_proaktiflik	-	sontest_proaktiflik	0.898	0.064
öntest_girişimcilik_total	-	sontest_girişimcilikttotal	0.923	0.169

Normallik testi sonucunda non-parametrik testlerin uygun olduğu ve Paired T istatistiği yerine non-parametrik karşılığı olan wilcoxon işaret testi tercih edilmiştir. Test sonuçları Tablo 3’de gösterilmiştir.

Eğitim öncesinde, katılımcıların toplam girişimcilik puanları 40 üzerinden ortalama 28.47 olarak ölçülmüştür. Eğitim sonrasında ise bu puan 31.47’ye yükselmiştir. Elde edilen sonuçlar, girişimcilik eğiliminde istatistiksel olarak anlamlı bir artış olduğunu ($p=0,003$) ortaya koymaktadır. Tüm alt boyutlarında görülen bu yükseliş eğitimin katılımların girişimcilik eğiliminde bir değişim yarattığını göstermektedir. Özellikle yenilikçilik ve proaktiflik alt boyutlarında önemli artışlar gözlenirken, risk alma eğiliminde herhangi bir değişiklik saptanmamıştır. Bu durum, kooperatiflerde girişimciliğe yönelik risk algısının nispeten düşük olması ve kooperatif faaliyetlerinin genellikle düşük riskli girişimlerle sınırlı kalmasıyla açıklanabilir.

Girişimcilik eğitiminin alt boyutları ile birlikte toplam girişimciliğe etkisinin hipotez testi sonuçları şöyledir.

H1: Girişimcilik eğitiminin risk alma eğilimi değiştirmeye etkisi vardır. H1: Red $p>0,05$

H2: Girişimcilik eğitiminin yenilikçilik eğilimini değiştirmeye etkisi vardır. H2: Kabul $p<0,05$

H3: Girişimcilik eğitiminin proaktiflik eğilimini değiştirmeye etkisi vardır. H3: Kabul $p<0,05$

H4. Girişimcilik eğiliminin toplam girişimcilik eğilimini değiştirmeye etkisi vardır. H4: Kabul $p < 0,05$

Risk alma eğilimde meydana gelen değişim istatistiksel olarak anlamlı değildir. Ancak Toplam girişimcilik eğilimi ile yenilikçilik ve proaktiflik eğilimlerindeki değişimler anlamlı bulunmuştur.

Tablo 3: Hipotez Test İstatistikleri (Wilcoxon İşaret Testi)

	sontest_riskalma - öntest_riskalma	sontest_yenilikcilik - öntest_yenilikcilik	sontest_proaktiflik - öntest_proaktiflik	sontest_girişimcilik total - öntest_girişimcilik total
Z	-1,231	-2,508	-2,228	-3,021
Asymp. Sig. (2- tailed)	,218	,012	,026	,003

SONUÇ

Bu çalışma kapsamında elde edilen bulgular, kadınların girişimcilik eğilimlerinin eğitim yoluyla geliştirilebileceğini göstermektedir. Kadınların kooperatifleşme yoluyla ekonomik hayatta daha fazla yer alabilmesi ve iş dünyasında daha etkin rol oynayabilmesi için girişimcilik projelerinin önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Kooperatiflerde girişimcilik eğilimlerinin güçlendirilmesi, kadınların kendi işlerini kurabilmelerini ve sürdürülebilir bir şekilde işletmelerini sağlayarak ekonomik bağımsızlık kazanmalarına katkıda bulunacaktır. Bu doğrultuda, kadın kooperatiflerinin girişimcilik, pazarlama, finans ve satış gibi alanlarda eğitimlere erişimini artırmak ve girişimcilik projelerini desteklemek önem arz etmektedir. Ayrıca, kadın kooperatiflerini güçlendirmek için devletin ve sivil toplum kuruluşlarının kadın girişimciliğine yönelik fon ve teşvik programları sağlaması, bu tür projelerin sürdürülebilirliğini ve etkisini artıracaktır.

KAYNAKÇA

Adar, A. Ş., Dedeoğlu, S., & Kurtuluş, G. (2023). Türkiye’de kadın kooperatifleri: mevcut durum analizi, kadın güçlenmesi ve istihdam yaratma potansiyeli. *Çalışma ve Toplum*, 2(77), 1174-1208. <https://doi.org/10.54752/ct.1280833>

Ajzen, I. (1991). Theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50, 179-211.

Atabay, İ. & Alamur B. (2016). İşletme ve muhasebe eğitimi alan meslek yüksekokulu öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Global Business Research Congress*. 2. İstanbul.

Bolton, D. L. & Lane, M. D. (2012). Individual Entrepreneurial Orientation: Development Of A Measurement Instrument, *Education+Training*, Vol. 54, No. 2/3, 219-233.

Bozkurt Çetinkaya, Ö & Alparslan A.M. (2013), Girişimcilerde Bulunması Gereken Özellikler İle Girişimcilik Eğitimi: Girişimci ve Öğrenci Görüşleri, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(1),s.7-28.

Cromie, S. (1987). Motivations of aspiring male and female entrepreneurs. *Journal of Organizational Behavior*, 8(3), 251-261. <https://doi.org/10.1002/job.4030080306>

Covin, J. G. & Miles, M. P. (1999). “Corporate Entrepreneurship and The Pursuit of Competitive Advantage”, *Entrepreneurship Theory and Practice*, 3(23), 47–63.

Ercan, S. & Yıldırım, C. (2021). Bireysel Girişimcilik Yönelimi Ölçeği’nin Türkçe’ye Uyarlanması; *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi* , 16 (1) , 91-105 .

Gençer, G. & Gürdoğan, A. (2022). Turizm öğrencilerinin kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimleri üzerine bir araştırma (a study on personality traits and entrepreneurship tendency of tourism students). *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 121-138. <https://doi.org/10.26677/tr1010.2022.944>

Halaç, D. S. & Meşe, G. (2021). Toplumsal cinsiyet bakış açısından Türkiye’de kadın girişimciliğinin durumu. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (68), 255-270. <https://doi.org/10.51290/dpusbe.838567>

Lumpkin, G. T., & Dess, G. G. (2001). “Linking Two Dimensions Of Entrepreneurial Orientation To Firm Performance: The Moderating Role Of The Environment And Industry Life Cycle”, *Journal of Business Venturing*, 16(5), 429-451.

Kraus, S., Breier, M., Jones, P. & Hughes, M. (2019). “Individual Entrepreneurial Orientation And Intrapreneurship In The Public Sector”, *International Entrepreneurship and Management Journal*, 15, 1247-1268.

Özçatal, E. Ö. (2023). Sosyo-Kültürel ve Yapısal Faktörler Temelinde İşgücü Piyasasında Kadınların Ekonomik Güçlenme Süreci Önündeki Sorunları ve Nedenleri. *Fiscaoconomia*, 7(3), 2539-2571. <https://doi.org/10.25295/fsecon.1332298>

Sezer, C. (2013). Kariyer Olarak Girişimcilik ve Girişimcilik Niyetini Etkileyen Faktörlerin İçerik Analizi İle Belirlenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*. c. 2. s. 6: 49-60.

Thompson, J. L. (1999). A Strategic perspective of entrepreneurship. *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, 5 (6), 279-296

Yıldız, H., & Zehir, C. (2019). Uygulamalı Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerindeki Etkisi: Mühendis Adayları Üzerinde Bir Araştırma. *Journal of Management and Economics*, 26(2), 453-476. <https://doi.org/10.18657/yonveek.494050>

MODERN KÖLELİK VE KADIN

Doç. Dr. İsmail GÜNEŞ

Çukurova Üniversitesi İİBF

ORCID: 0000-0001-9048-9433

ÖZET

Modern kölelik aynı zamanda çağdaş kölelik veya neo-kölelik olarak da adlandırılmaktadır. Modern kölelik birçok biçimde karşımıza çıkmaktadır. En yaygın olanları İnsan ticareti. Zorla çalıştırma. Borç köleliği/bağlı işçilik, soy temelli kölelik, çocuk köleliği, zorla ve erken evlilik ve Ev hizmetçiliği olabilir. Modern kölelik, dünyanın her bölgesini etkileyen bir sorundur.

Çalışmamızın ana amacı Türkiye ve Dünya'da modern köleliğin analiz edilmesidir. Bu çalışmada sunulan küresel ve bölgesel tahminler Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Walk Free ve Uluslararası Göç Örgütü (IOM) tarafından geliştirilmiştir. Tahminler ortaklaşa geliştirilen bir metodolojiye dayanmaktadır. 2021 hesaplamaları birden fazla veri kaynağından türetilmiştir.

Kadınlar ve kız çocukları modern kölelikten orantısız bir şekilde etkilenmektedir. Çocukluk, ergenlik ve yetişkinlik yaşamlarında geçiş yaparken, ayrımcılığın etkileri çoğalmakta ve cinsiyet eşitsizliği büyümektedir. Modern kölelik herkesi etkilese de, kadınlar ve kızların zorla evlendirme veya zorla ticari sömürüye maruz kalma olasılıkları çok daha yüksektir. Modern kölelik cinsiyete dayalı bir sorundur. Dünya çapında tahmini 50 milyon insan modern kölelik kapsamında yaşamaktadır. Bunun %54'ü kadın ve çocuktur. Kadınlar ve kız çocukları bu suça karşı daha savunmasızdır.

Anahtar Kelimeler: Modern Kölelik, Kadın, Çocuk, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

MODERN SLAVERY AND WOMEN

ABSTRACT

Modern slavery also referred to as contemporary slavery or neo-slavery. Modern slavery as when an individual is exploited by others, for personal or commercial gain. Whether tricked, coerced, or forced, they lose their freedom. This includes Human trafficking, Forced labour, Debt bondage, Descent-based slavery, Child slavery, Forced and early marriage and Domestic servitude.

The main purpose of this study is to analyze the level of modern slavery in Türkiye and the World. Global Slavery Index data will be used in our analysis. The global and regional estimates presented in this study were developed by the Australian Walk Free Organisation, International Labour Organization (ILO), and the International Organization for Migration (IOM). The estimates are based on a jointly developed methodology. Global estimates 2021 calculations are derived from multiple data sources.

Women and girls are disproportionately affected by modern slavery. As they transition through childhood, adolescence and adult life, the impacts of discrimination multiply and gender inequality grows. Although modern slavery affects everyone, it is a gendered issue. Women and girls are far more likely to experience forced marriage or forced commercial exploitation. According to Walk Free An estimated 50 million people worldwide are trapped in Modern Slavery. The ratio of women and children is 54%. Women and girls are more vulnerable to this crime.

Keywords: Modern Slavery, Women, Children, Gender Equality

ERGENLERDE SİBER FLÖRT ŞİDDETİ VE FLÖRT ŞİDDETİNE İLİŞKİN MITLER: ÇATIŞMANIN ARACI ROLÜ

Dr. Öğr. Üyesi İdil Eren KURT

Çukurova Üniv. Eğitim Fakültesi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Abd

ORCID: 0000-0001-8243-0685

Ecesu ALPŞAR

Tarsus Amerikan Koleji, Psikolojik Danışma ve Rehberlik

ORCID: 0000- 0009-8073-3872

ÖZET

Ergenlik döneminde gelişimsel olarak romantik ilişkilere ilgi artmaktadır. Bu dönemde yaşanan yakın ilişkiler bireyin gelişiminde önemli rol oynasa da bazen şiddet ve istismar gibi yıkıcı sonuçlar doğurabilmektedir. Ergenlikte biyopsikososyal değişimler ve yaşam değerlerinin henüz netleşmemesi nedeniyle gençlerin maruz kaldıkları şiddeti fark edememeleri olasıdır. Flört şiddetinin farklı boyutları olsa da gençler arasında en sık gözlenen tür siber şiddettir. Siber flört şiddeti, saldırılar yoluyla partnere zarar veren davranışları içerdiği gibi, partnerin sosyal ilişkilerini ve herhangi bir zamanda ne yaptığını izlemek amacıyla kontrol edici davranışları da kapsar. Toplumsal cinsiyet normlarının yüklediği flört ilişkilerine dair mitlerin kabul düzeyi arttıkça siber şiddetin de artacağı öngörülmektedir. Ayrıca çift ilişkisinde yaşanan çatışmaların da siber şiddet uygulama düzeyini artıracığı düşünülmektedir. Bu doğrultuda gerçekleştirilen bu araştırmanın amacı, ergenlerde siber flört şiddeti uygulama ve flört şiddetine ilişkin mitler arasındaki ilişkide çatışmanın aracı rolünü incelemektir. Araştırmaya Adana ilinde çeşitli liselerde öğrenim gören 370 (195 kız, 175 erkek) öğrenci katılmıştır. Veri toplama aracı olarak Siber Flört İstismarı Ölçeği, Flört Şiddeti Mitleri Ölçeği ve Gençler Arası Flört İlişkilerinde Çatışma Ölçeği kullanılmış; veriler SPSS 22 ve AMOS 22.0 programları ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde, çalışma grubunun demografik özelliklerini belirlemek için betimsel istatistikler; değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek için Pearson korelasyon analizi; aracılık rolünü belirlemek için ise Yapısal Eşitlik Modeli kullanılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, flört şiddeti mitleri ile siber flört şiddeti ve flört çatışması arasında pozitif yönde anlamlı; benzer şekilde flört çatışması ile siber flört şiddeti arasında da pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Flört şiddeti mitleri ile siber flört şiddeti arasındaki ilişkiye flört çatışmasının eklenmesi ile anlamlılık düzeyi azalmış ve çatışmanın ilişkide kısmi aracı bir rolü olduğu belirlenmiştir. Ergenlerde flört ilişkilerinde şiddet mitlerinin kabulü, çatışmalar aracılığıyla siber flört şiddeti uygulama düzeyini artırmaktadır. Elde edilen bulgular literatür ışığında tartışılmış; teori ve uygulamaya yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Siber flört şiddeti, şiddet mitleri, çatışma, ergenlik

CYBER DATING VIOLENCE AND DATING VIOLENCE MYTHS IN ADOLESCENTS: THE MEDIATING ROLE OF CONFLICT

ABSTRACT

During adolescence, interest in romantic relationships increases as part of developmental changes. Although close relationships experienced during this period play an important role in an individual's development, they can sometimes lead to destructive outcomes such as violence and abuse.

Due to the biopsychosocial changes occurring in adolescence and the lack of clarity in life values, adolescents may be less likely to recognize the violence they experience. Although dating violence has different dimensions, the most frequently observed type among young people is cyber violence. Cyber dating violence includes behaviors intended to harm the partner through attacks, as well as controlling behaviors aimed at monitoring the partner's social interactions and activities at any given time. It is predicted that as the acceptance level of myths related to dating relationships imposed by gender norms increases, cyber violence will also increase. Additionally, conflicts experienced in relationships are thought to increase the level of cyber violence. Accordingly, the aim of this study is to examine the mediating role of conflict in the relationship between cyber dating violence and acceptance of dating violence myths among adolescents. The study included 370 students (195 female, 175 male) studying at various high schools in Adana province. The Cyber Dating Abuse Scale, the Dating Violence Myths Scale, and the Conflict in Adolescent Dating Relationships Inventory were used as data collection tools; data were analyzed using SPSS 22 and AMOS 22.0 software. Descriptive statistics were used to determine the demographic characteristics of the study group; Pearson correlation analysis was used to determine the relationships between variables; and Structural Equation Modeling was employed to identify the mediating role.

According to the results of the study, there are significant positive relationships between dating violence myths, cyber dating violence, and dating conflict; similarly, there is also a significant positive relationship between dating conflict and cyber dating violence. When dating conflict is added to the relationship between dating violence myths and cyber dating violence, the level of significance decreases, indicating that conflict has a partial mediating role in this relationship. The acceptance of dating violence myths in adolescent dating relationships increases the level of cyber dating violence through conflicts. The findings were discussed in light of the literature, and recommendations were provided for theory and practice.

Keywords: Cyber dating violence, violence myths, conflict, adolescent.

KADININ SOSYAL VE EKONOMİK KONUMUNUN GÜÇLENDİRİLMESİ: ADANA BŞB ÖRNEĞİ

Ayten DOLANÇAY

Adana Büyükşehir Belediyesi, Kadın ve Aile Hizmetleri Daire Başkanı

Doç. Dr. İsmail GÜNEŞ

Çukurova Üniversitesi İİBF

ORCID: 0000-0001-9048-9433

ÖZET

Adana Büyükşehir Belediyesi, Kadın ve Aile Hizmetleri Dairesi Başkanlığı (ABB-KAHDB) 'kadın', 'çocuk' 'yaşlı', 'engelli' ve 'sığınmacı/göçmen' gruplarının uluslararası ve ulusal yasalar tarafından garanti altına alınmış haklarının kent yaşamında pratiğe geçirilmesi, gündelik hayata uyarlanmasını ve belediye hizmetlerine yansıtılmasını hedefleyerek hizmet sunmaktadır. Bu hizmetleri sunarken Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin sağlanması ve kentteki kadın ve tüm bireylerin güçlendirilmesi ana hedefidir. Daire başkanlığımız kadın hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın istihdamı ve ekonomik güçlenme gibi konular üzerinde yoğunlaşırken tüm hizmetlerini "Kadın Eğitim ve Araştırma Şube Müdürlüğü" ve "Kadın Ekonomisini Güçlendirme Şube Müdürlüğü" aracılığıyla sürdürürken 2022 yılında "Çocuk Hizmetleri Şube Müdürlüğü" nü bünyesine alarak çalışma kapsamını genişletmiştir. Çalışmamızda ABB-KAHDB'nın kadının toplumdaki konumunun güçlendirilmesi konusundaki faaliyetleri kadınların ekonomik yönden güçlendirilmesi çalışmaları, kadının eğitimi ve araştırma çalışmaları, kadın danışma merkezleri ve çocuklara yönelik hizmetler başlıkları altında bilgiler verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Belediye, Kadın, Çocuk, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği,

SOCIAL AND ECONOMIC EMPOWERMENT OF WOMEN : CASE OF ADANA METROPOLITAN MUNICIPALITY

ABSTRACT

Adana Metropolitan Municipality, Women and Family Services Department (AMM-WFSD) aims to put into practice the rights of 'women', 'children', 'elderly', 'disabled' and 'refugee/immigrant' groups, which are guaranteed by international and national laws, into practice in urban life, adapt them to daily life and reflect them in municipal services. AMM-WFSD aims to implement the rights of 'women', 'children', 'elderly', 'disabled', and 'refugee/immigrant groups, which are guaranteed by international and national laws, in urban life, adapt them to daily life, and reflect them in municipal services. While AMM-WFSD provides these services, its main goal is to ensure Gender Equality and to empower women and all individuals in the city. Our department works on issues such as women's rights, gender equality, women's employment and economic empowerment.

AMM-WFSD continues its services through the "Women Education and Research Department" and the "Women's Economic Strengthening Department". In 2022, the "Child Services Department" was incorporated into our department. Thus, its field of work has expanded. In our study, information will be provided under the titles of the activities of the AMM-WFSD on strengthening the position of women in society, women's economic empowerment studies, women's education and research studies, women's counseling centers and services for children.

Keywords: Municipality, Women, Children, Gender Equality

1.GİRİŞ

Yerel yönetimler, toplumun temel taşı olan kadınlar ve çocukların yaşam kalitesini artırmak, haklarını korumak ve toplumsal eşitliği sağlamak için önemli hizmetler sunmaktadırlar. Bu hizmetler, yerel halkın ihtiyaçlarına göre şekillenir ve daha geniş kapsamlı sosyal politika çalışmalarına katkıda bulunurlar. Özellikle kadınlar ve çocuklar için sağlanan bu hizmetler, toplumsal kalkınmanın temel dinamiklerini güçlendirmektedir.

Yerel yönetimlerde kadın ve çocuk çalışmaları, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak, kadınların sosyal, ekonomik ve kültürel hayatlarına katkıda bulunmak ve çocukların refahını artırmak amacıyla önemli bir alanı kapsamaktadır. Bu çalışmalar, özellikle yerel düzeyde kadınların güçlendirilmesi, çocukların sağlıklı gelişimi ve aile içi destek mekanizmalarının güçlendirilmesi için hayati bir önem taşımaktadır.

Yerel Yönetimlerin kadının güçlendirilmesi ve cinsiyet eşitliğinin yerleştirilmesi için görev ve sorumluluklarının yasal dayanakları 1979 tarihli Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW), Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Komitesinin 19 ve 32 nolu kararları, Çocuk Hakları Sözleşmesi, Lanzarote Sözleşmesi, 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Kanunu, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele IV. Ulusal Eylem Planı 2021-2025 ve Kadın ve Aile Hizmetleri Daire Başkanlıklarının yönetmelikleridir.

Bu temel belgelere dayanarak kurulan ABB-KAHDB temel bir hak olan eşitlik ilkesinin hayata geçirilmesi ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği anlayışının hakim kılınması için kentteki tüm bireylere hizmet vermeyi amaçlamaktadır. ABB-KAHDB toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kentteki kadının güçlendirilmesi amacı ile bir dizi çalışmalar yürütmektedir. Bu faaliyetleri yürütürken her türlü eğitici, geliştirici ve güçlendirici hizmetler için üniversiteler, kamu kurum ve kuruluşları, STK ve dernekler ile iş birliği içerisinde koordineli olarak faaliyet yürütmektedir.

2. KADIN KONULU ÇALIŞAMALAR ve ARTAN ÖNEMİ

Aksay (2023) 1975-2023 arasında 80 farklı kaynaktan 83,117 bilimsel doküman makale, bildiri, kitap bölümü derleyerek kadın çalışmalarını incelemiştir. Bu dönemde kadın temalı çalışmaların literatüründe yıllık büyüme oranı %3,52 olarak hesaplanmıştır. Bu konunun giderek artan biçimde tüm dünyanın ilgisini çektiğini göstermektedir. Kadın konulu çalışmalar neredeyse tüm disiplinlerin çalışma alanına girebilmektedir. Bu açıdan konunun çok geniş kapsamlı olduğunu ifade etmek gerekmektedir. Tüm literatürün derlenmesi bu anlamda mümkün görünmemektedir. Ancak konularımız açısından ilgili bazı çalışmalara yer verilmiştir.

Maghina, Ruheza, & Mwangole (2023) kadınların sosyo ekonomik güçlenmesini artırmada mikrofinans kuruluşlarının (MFI) rolünü, özellikle Tanzanya'daki Iringa Belediyesi'ndeki uygulamayı incelemişlerdir. Kadınlar, ihtiyaçlarına göre uyarlanmış erişilebilir finansal hizmetler sunarak işlerine yatırım yapabilmiş ve işlerini büyütebilmiş, bunun sonucunda sürdürülebilir gelir ve gelişmiş finansal refah elde etmişlerdir.

Kadınların güçlendirilmesi, bir toplumun gelişimi için bütünsel ve sürdürülebilir bir hedeftir. Ailenin, toplumun, topluluğun ve ulusun kaynaklarıdır. Bir ekonominin en büyük varlığıdır. Kentsel bağlamlarda cinsiyet rollerinin dönüşümü, yönetimin yanı sıra daha geniş bir topluluk katılımını gerektirecektir. Banerjee, & Maity, (2020) Çalışmalarında toplumdaki kadınların güçlendirilmesinin özelliklerine, eğitim durumlarına, istihdam fırsatlarına, sosyal ve ekonomik durumlarına ve gelecekteki stratejilere odaklanmıştır.

Gnawali (2018). Kadınları güçlendirmek, toplumun düşük gelirli kesimine fayda sağlamak için bir ekonomik kalkınma yaklaşımı olarak ortaya çıkan Mikro finans hizmetinin geleneksel olarak bankacılık ve ilgili hizmetlere erişimi olmayan tüketiciler ve serbest çalışanlar da dahil olmak üzere düşük gelirli kadınlar üzerindeki etkileri ele alınmıştır.

Sadat, (2013) Temel Teoriye Dayalı Savunmasız Kadınların Ekonomik Güçlendirilmesine Yönelik Bir Model Sunulması örnek Çalışmasını Tahran Belediyesi tarafından desteklenen savunmasız kadınlar projesinde geliştirmiştir.

Manuel, Ivonne, vd (2019). Meksika'nın Puebla eyaletine bağlı Tepatlaxco de Hidalgo belediyesinde 30 kırsal kadının, çam ağacından el sanatları üretme ve pazarlama işine başlamasını aktarmaktadır. Ekonomik yoksunluktan kaynaklanan ailelerinin yaşam kalitesini iyileştirmek için sürdürülebilirlik perspektifiyle “ocoxal” adı verilen çam yaprağından el sanatları üretme ve pazarlama işine başladılar. Özel sektör ve işbirliği yapan Tepatlaxco belediyesinden altı kadınla görüşüldü. Elde edilen veriler iki değişkene göre analiz edildi. Sosyal girişimcilik ve kırsal kadınların güçlendirilmesinde üç kategori kullanıldı: kendi işi, öğrenme ve sürdürülebilirlik. Görüşülen kişilerin sonuçları, işletmenin karlı olduğunu ve bu durumun ailelerinin yaşam kalitesinin bazı yönlerinin iyileştirilmesine olanak sağladığını göstermiştir.

Peñaloza, Bautista, & Rodríguez,(2020).2006-2014 yılları arasında Kolombiya'dan belediye düzeyinde bir panel veri seti kullanarak sosyo-kültürel ve ekonomik faktörlerin kadınlara yönelik şiddet düzeyiyle olası ilişkilerini araştırmışlardır. Daha düşük eğitim, şiddet içeren ortamlar ve daha yüksek çocuk doğurma oranlarının kadına yönelik şiddet riskinin daha yüksek olmasıyla ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Ayrıca, mekansal ekonometrik bir analiz yoluyla coğrafi ortamın ve kültürel örüntülerin Kolombiya'da cinsiyete dayalı şiddetin yoğunlaşmasında önemli bir faktör olduğunu tespit etmişlerdir.

García & Huerta (2015). Çalışmalarında sürdürülebilir kalkınmaya öncülük etmek için tabandaki kadınların kapasitesini güçlendirmeyi amaçlayan yenilikçi bir sosyal eylem deneyimini aktarmaktadır. Bu deneyim, Meksika'daki Chihuahua'daki Aquiles Serdan Belediyesi'nde yoksul kadınları için Dayanışma Temelli Ekonomi İş Merkezi'nin kurulması etrafında şekillenmiştir. Bu Merkezin kurulması, kadınları toplum temelli üretim süreçlerinde güçlendirme ve onlara güç veren ve gelirlerini artırma seçenekleri sunan mekanizmalar ve araçlar sağlama ihtiyacına yanıt vermiştir. Bu mekanizma, yoksulluğun azaltılmasına, kadınların, ailelerinin ve toplumlarının yaşam kalitesinin iyileştirilmesine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Merkezin kurulması, güvensizlik sorunlarını tespit ederek, suçu azaltarak ve daha güvenli şehirler inşa etmek için yenilikçi metodolojiler kullanarak toplumsal şiddet ve kadına yönelik şiddet risk faktörlerini azaltmayı amaçlayan kapsayıcı kentsel kalkınma uygulamalarıyla birlikte uygulanmıştır.

Ravat (2024) Araştırma, kooperatiflerin sürdürülebilir kadın güçlenmesini teşvik etmedeki rolünü araştırmaktadır Özellikle düşük gelirli ülkelerde etkilerine ilişkin bilgi eksikliğini ele almaktadır. Güçlendirmenin çok yönlü doğasını vurgulamakta ve ekonomik, sosyo-kültürel, girişimcilik, liderlik becerileri, savunuculuk ve farkındalık boyutlarının nasıl kesiştiğini araştırmaktadır. Birendranagar Belediyesi'ndeki bir kooperatif örgütünün kadın üyeleri arasında yapılan ankete dayalı bulgular sunulmaktadır.

Sharma & Shahi (2022) Çok Amaçlı Kooperatif içinde yer alan kadınların güçlendirilmesinin ekonomik, sosyo-kültürel ve politik yönlerine yaptığı katkıyı belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu nedenle çalışma Surkhet ilçesinin Birendranagar Belediyesinde kooperatife üye 120 kadın yararlanıcısıyla yürütülmüştür. Kadın üyelerin faaliyetleri aracılığıyla ekonomik faaliyetlerinde güçlendiği, sosyal ilişkilerini sürdürdüğü, cinsiyet eşitsizliğini azalttığı, sosyal programa katıldığı, kültürel programı yürüttüğü ve politik programa katıldığı bulunmuştur. Tasarruf ve kredi programı aracılığıyla ilişki ağlarını genişletmişlerdir.

Matovu, B. (2021) Sosyoekonomik Kalkınma İçin Gelir Getiren Faaliyetlere Kadınların Katılımını Uganda Mityana Belediyesi'nin Bir Vaka Çalışması kapsamında incelemiştir.

Kadınların girişimcilik kapasitelerinin güçlendirilmesi ve sağlam, kapsayıcı ve rekabetçi bir iş ortamının oluşturulması, kadınların mikro ve makro düzeylerde ekonomik güçlenmesi ve geçim kaynaklarının geliştirilmesi için bir reçete olabilir sonucuna ulaşmışlardır. Çalışma, kadınların gelir getirici faaliyetlere katılımının değeri konusunda toplumsal duyarlılığın artırılması, kadın işlerinden sorumlu özel bir departman kurulması ve mali teşvikleri ve desteği artırmak için kadın girişimciliğinin desteklenmesi gibi önerilerde bulunmuştur.

Ayme (2022) Kadın girişimciliğini teşvik eden yerel aktörlere daha fazla dikkat edilmesi gerektiğini savunmaktadır. Alt sınıflara mensup kadınları hedefleyen projeleri Gaziantep'teki bir el sanatları pazarının etnografik araştırmasına dayandırmaktadır. Kadın girişimciliğinin teşvikinin muhafazakar çevrede ve yerel işletmelerin stratejilerine uyumunu sorgulamaktadır.

Şahin(2011) Ekonomide toplumsal cinsiyete duyarlı hale getirme çalışmalarının anaakım iktisadın genişletilmesi ve içeriğinin zenginleştirilmesi ve anaakım iktisadın temel varsayımlarını ve analitik kategorilerini reddeden heterodoks iktisat yaklaşımı olarak görülen çalışmalar olduğunu ifade eder. Feminist iktisadın ayırt edici özelliklerinin başında cinsiyete dayalı işbölümü, ataerkil ideoloji, eril iktidar ilişkileri, cinsiyet ayrımcılığı, kadınların karşılıksız emeği, bakım ekonomisi, cinsel şiddet, cinsel sömürü, eril tahakküm gibi çözümleme araçları ve kavramsal çerçeve gelmektedir.

Korkmaz (2023) belediyelerin stratejik planlarında kadın konusu araştırmıştır. İstanbul Ankara ve İzmir Büyükşehir Belediyeleri çalışma kapsamına alınmıştır. Çalışma kapsamında ilgili belediyeler tarafından en son hazırlanan 2020-2024 stratejik planları ve 2021 faaliyet raporları kadın konusu merkeze alınarak irdelenmiştir. Çalışmada nitel analiz tekniklerinden doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Kaşıkırık, A. (2021). Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartı'nı imzalayan belediyelerin, 2020-2024 stratejik planlarını toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle mücadele perspektifiyle incelemektir. Bu çalışmada, Türkiye'de "Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Şartı'nı imzalayan belediyelerin stratejik planları kategorik olarak içerik analizi ile değerlendirilerek, elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak sunmuştur.

Tekdere ve Polat (2022) belediyelerin kadın konukevi açma görevini yerine getirmediği sayısal verilerle ortaya koyarak, yerine getirilmeyen görev çerçevesinde kadına şiddeti önleme açısından birtakım eleştiriler yapmış ve öneriler sunmuştur. Güney, Akbudak vd (2022) kadın dostu kentin planlama dilinin oluşturulmasına katkı sağlamak üzere güvenli kent kapsamında bir model önerisi getirmeye çalışmıştır. Bu doğrultuda metin, İzmir İli'nin Çiğli İlçesi'nde pilot alan olarak seçilen Köyiçi Mahallesi örneğinde böyle bir çalışma için hangi verilerin toplanması gerektiği ve bu verilerin nasıl analiz edileceği ve değerlendirileceği konularında başlangıç olma ve geliştirilerek model olma amacı taşımaktadır.

Erbaydar (2012) Kadın sığınma evleri konusunu incelerken, Yılmaz (2020) Belediye Kadın Hizmetleri rehberi ile kadınlara dönük hizmetlerden nasıl faydalanılacağını anlatmıştır.

Ergun, & Kazanoğlu, (2024). AB'nin Türk STK'larının güçlendirilmesine katkısı genel olarak belirsiz olsa da, kadın örgütleri katılım süreciyle bağlantılı fırsatlardan yararlandığı tespitinde bulunmuştur. Devlet düzeyindeki AB'den uzaklaşma sonrasında AB'nin sivil toplum üzerindeki etkisinin zayıflamasıyla da sonuçlandığı tespitinde bulunmaktadır. Demiroğlu (2024) Araştırmasında Türkiye'deki yerel eşitlik eylem planlarının içeriğini inceleyerek bu belediyelerin göçmen kadınları nasıl ele aldığını ortaya koymaya çalışmıştır. Toplumsal cinsiyet eşitliği ve kesişimsellik teorisi bağlamında, kadınların kentsel ortamdaki rol ve statülerini yerel ölçekte nasıl ele alındığını yerel eşitlik eylem planlarının içerik analizinden elde edilen sonuçlar ışığında değerlendirmektedir. Alıcı ve Kandeğer (2017) belediyelerin yönetiminde "kadının rolü" büyükşehir belediyelerinde görev yapan ve belediye başkanının atamaya yetkili olduğu yöneticiler özelinde bir değerlendirmeye tabi tutmuştur.

Bu bağlamda otuz büyükşehir belediyesinden edinilen bilgiler çerçevesinde seçilmişlerle atanmış kadınların sayıları mukayese edilmiştir.

Turan ve Şentürk (2016) yerel yönetimler tarafından kadınların ekonomik alanda sosyal, kültürel ve cinsiyet yaşamına daha etkin bir şekilde katılımını sağlamak için cinsiyete duyarlı bütçeleme yaklaşımının geçerliliğini İstanbul'daki 39 ilçede incelenmiştir. Cinsiyete duyarlı bütçelemenin yarattığı ayrımı açıklığa kavuşturmak için kümeleme analizinden yararlanılmıştır

Tesev tarafından hazırlanan ve Dr. Elisabeth Klatzer (2012) 'in yazdığı Yerel Yönetimlerde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Bütçeleme Kılavuzu, toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarını hayata geçirmek için deneyim eksikliği olan yerel yönetimler ve Kadın Meclislerinin ve paydaşlarının bu konuda eğitilmesini ve farkındalığının artırılmasını amaçlamaktadır.

Nalbant ve Korkmaz (2019) Kadının erkek karşısındaki konumunu daha sağlam zeminde inşa etmek ve kadın-erkek arasındaki eşitsizliğin ortadan kalkmasını sağlayabilmek amacıyla ortaya çıkan feminist hareketin 18. ve 19. yüzyıldan itibaren etkilediği alanları ve kadının özel kamusal alandaki yerinin sorgulanmasını ve dönüşümünü incelemiştir.

Akdoğan (2021) Türkiye'de ve Dünya'da kadının ekonomik yoksunluğunu incelenmiştir. Akdoğan kadının ekonomik yoksunluğu beraberinde politik ve sosyal katılımının da sınırlandığını vurgulamıştır. Kadının ekonomik olarak güçlendirilmesi, sürdürülebilir ekonomik ve sosyal kalkınma için bir ön koşul olduğu ve kadınların güçlendirilmesini sağlamak için sağlam kamu politikaları, bütüncül bir yaklaşım ve uzun vadeli taahhütler gerektiği ifade edilmiştir.

Akdemir & Duman (2019). Çalışmada, kadınların çalışma hayatı içerisinde daha fazla yer almasını sağlamak amacıyla farkındalık oluşturmak ve cam tavan sendromunun performans üzerindeki olumsuz etkilerini ortaya koymak için teorik bir araştırma niteliği taşımaktadır. Hiyerarşik bir yapı içerisinde kadınların veya azınlıkların daha üst pozisyonları elde etmelerini engelleyen, maddi olarak var olmayan engeller ve yapay bariyerler olarak tanımlanan Cam tavan sendromu genellikle kadın çalışanlar için kullanılmaktadır. Kadınların üst yönetim basamaklarına ulaşmalarını engelleyen görünmeyen cam tavanları ifade etmektedir.

3. ABB-KAHDB GÖREV VE SORUMLULUKLARI ve BAŞLICA FAALİYETLERİ

ABB-KAHDB, temelde kadınların ve kız çocuklarının olmak üzere tüm insan ve canlı haklarının korunması ve geliştirilmesi ve her tür ayrımcılığı karşı hak savunuculuğu konularında çalışmalar düzenleyerek; kadın, çocuk ve aile bireylerinin sosyal refahını artırmak amacıyla projeler ve faaliyetler yürütmeyi esas alan bir misyona/kapsama sahiptir.

Kadın, çocuk ve aile bireylerinin ruhsal ve fiziksel bütünlüğünün korunması, sosyal ve ekonomik refahlarının artırılmasına yönelik faaliyetler yürütmektedir. Kadının toplumdaki konumunun güçlendirilmesi, kadın emeğinin değerlendirilmesi için projeler üretmektedir. Aynı zamanda şiddete maruz kalmış veya kalma ihtimali olan barınma ihtiyacı duyan bireyler için çalışmalar yürütmektedir. Kadınlara yönelik şiddeti, aile içi şiddeti, çocuk ihmal ve istismarı önlemek amacıyla çalışmalar yürütmektedir. ABB-KAHDB yönetmeliği 8.Md göre görev ve sorumlulukları tablo-1'de gösterilmektedir. Tabloda gösterilen alanlarda hizmet sunumu gerçekleştirmektedir (Adana BŞB,2024)

ABB-KAHDB ulusal ve uluslararası düzeyde özel veya kamu kurum ve kuruluşları, diğer yerel yönetimler, kadın kurumları, sivil toplum kuruluşları ve üniversiteler ile iş birliği yaparak projelere destek ve finansman kaynağı yaratarak, gönüllülerin katılımını sağlamaktadır. Belediye hizmetlerinden ve kentin olanaklarından engellilerin, kadınların ve diğer katılabilir şansı bulunmayan grupların en üst düzeyde yararlanmalarını kolaylaştırmak, toplumdaki bu grupları özellikle kadınları, çocukları, engelli bireyleri, yoksulları, sosyal hayata katacak etkinlikler düzenlenmektedir.

Uygun mekânlar içinde iyileştirici geliştirici ve kaynaştırıcı çalışmalar yapmak amacıyla kadın-çocuk dostu mekanlar oluşturmak, eşitlik perspektifi ile toplumsal ve ekonomik yaşama tam anlamıyla katılabilme şansı bulunmayan gruplara yönelik sosyal çalışmalar ve projelerini sürdürmektedir.

ABB-KAHDB belediyenin tüm plan, bütçe, proje ve çalışmalarına cinsiyet eşitliği perspektifinin yerleştirilmesi için birimle koordineli olarak çalışmalar yürütmektedir. Tüm hizmetlerden cinsiyetlerin eşit olarak yararlanmasını sağlamayı hedeflemekteyiz. Belediye bütçesinin temel insan ve canlı haklarını koruyan ve cinsiyet eşitliğine dayalı şekilde hazırlanması, gelir ve giderlerin cinsiyet eşitliğini geliştirecek şekilde yapılandırılmasını amaçlayan çalışmalar yürütmektedir. Bu amaçla Kadın – Erkek Eşitlik Komisyonu ile koordinasyon ve uyum içinde çalışmaktadır.

Tablo-1: Adana BŞB Kadın ve Aile Hizmetleri Dairesi Başkanlığı Görev ve Sorumlulukları

Kadın ve kız çocukları başta olmak üzere tüm insan ve canlı haklarının korunması ve geliştirilmesi ve ayrımcılığa karşı hak savunuculuğu çalışmaları yapmak.	Kadın, çocuk ve aile bireylerinin ruhsal ve fiziksel bütünlüğünün korunması, sosyal ve ekonomik refahlarının arttırılmasına yönelik faaliyet yürütmek
Kadının toplumdaki konumunun güçlendirilmesi, kadın emeğinin değerlendirilmesi için projeler üretmek. Alanda çalışan akademisyenler ile işbirliği yapmak, eğitim ve araştırma kapasitesini güçlendirmek. AB, ulusal ve uluslararası projelere katılım sağlamak, Ulusal ve Uluslararası önemli günlerde etkinlikler düzenlemek	Kadınların toplumsal yaşamın her alanında eşit faydalanması için sosyal hizmet faaliyetleri yürütmek, kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlarla iş birliği yapmak, Cinsiyet eşitliği perspektifi ile tüm bireyleri destekleyici kurum içi ve kurumlar arası eğitim, proje, konferans, seminer, kampanya ve benzeri etkinlikleri düzenlemek; danışmanlık ve rehberlik hizmeti vermek, eğitici programlar yürütmek
Çocuk ihmal ve istismarı, kadınlara yönelik her tür şiddeti, önlemek amacıyla çalışmalarda bulunmak, barınma gereksinimi olan kadınların çocukları ile geçici bir süre barınmasının sağlanması sosyal danışmanlık, rehberlik hizmeti vermek amaçlı Kadın Danışma Merkezi açmak, Şiddete karşı koruyucu ve önleyici çalışmalar yürütmek	tüm diğer grupların grupların hizmetlerden yararlanmalarını kolaylaştırmak onları sosyal yaşama katmak, iyileştirici, geliştirici ve kaynaştırıcı çalışmaları uygun mekânlarda yapmak, Üniversiteler, kamu kurum ve kuruluşları, STK ve dernekler ile iş birliği içerisinde sosyal çalışmalar ve projeler yapmak.
Hızlı nüfus artışı ve kentleşme nedeniyle, artan hizmet talebini “İnsan Hakları Kentleri” herkese duyarlı ve kapsayıcı şekilde sunmak. Plan dahilinde projeler, yeni teknolojiler ve bilimsel gelişmeler yardımıyla çözümler üretmek. Tüm grupların uluslararası ve ulusal yasalar tarafından garanti altına alınmış haklarının pratikte uygulanabilir olmasını sağlamak.	Kadınlara özgü mekan tasarımı, kent planlaması konularında projelerle ve birimle koordineli çalışarak işbirliği yapmak, Belediyenin Stratejik Plan ve Yıllık Bütçelerinde cinsiyet eşitliği perspektifinden hazırlanması ve cinsiyete dayalı bütçe yapılması, yerel yönetim politikalarına cinsiyet eşitliğinin yerleştirilmesi için tüm birimle koordineli olarak çalışmalar yürütmek, Kadın – Erkek Eşitlik Komisyonu ile iletişim içinde olmak, Çalışmaların bağımsız dış gözlemciler aracılığı ile denetlenebilirliğini sağlamak, veriler ve raporlar sunmak

Yerel yönetimlerin yaptığı plan hazırlamada cinsiyet eşitliği, sağlık, eğitim ve kültür olmak üzere belediyenin stratejik planlarında, mevcut durum analizi çalışmalarında kadın örgütleri ve üniversitelerle aktif koordinasyon sağlamak, çalışmaların sürdürülebilirliğini ve hakkaniyetini bağımsız dış gözlemciler aracılığı ile denetlenebilirliğini sağlamak, bu konuda veriler ve raporlar hazırlayarak şeffaflık ilkemizi hayata geçirmektedir.

Adana sınırları içerisinde her türlü risk haritaları oluşturmak; şiddet, madde bağımlılığı, uyuşturucu, alkol, tütün vb. konularında gerekli inceleme, araştırmalar yaparak bu risklerin kişi, aile ve toplum üzerindeki etkileri ile ilgili tüm kamu kurum ve sivil kuruluşlarla işbirliği yaparak halka hizmet sunulmaktadır. Bu amaçla, Adana BŞB 'kadın', 'çocuk' 'yaşlı', 'engelli' ve 'sığınmacı/göçmenlerle ilgili çalışmaları yapmak için Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu İle Federasyon bünyesindeki Acil Yardım Hattı'nın uzmanlığından faydalanmaktadır. Deprem Bölgesindeki Kadın, Çocuk, Yaşlı ve Engelli Bireyler için Şiddetten Arınmış Güvenli Alanlar Olan Mor Yerleşke Psikososyal Destek, Birleşmiş Milletler Kadın Birimi (UN-WOMAN) Türkiye Ofisi ile Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Yönelik Farkındalık Artırma Ve Davranış Değişikliğini Teşvik Etme konusunda İyi Niyet Mektubu, Kadına Özgürlük ve Eşitlik Derneği ve Kadın Koalisyonu İşbirliği ile Adana Kadın Yaşam Merkezi'nde -, Türkiye Aile Sağlığı ve Planlaması Vakfı ile Kadın Sağlığı/Güvenli Annelik Bilgilendirme Ve Danışmanlık ve alan çalışmaları yapılmıştır. Şiddete maruz kalan veya kalma riski bulunan, bu nedenle ABB-KAHDB'na başvuran kadınların hukuki destek almaları amacıyla; Adana Barosu ile "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumsal İş Birliği" ve "Çocuğun Bedensel Söz Haklarını Yaygınlaştırma Programı" ile ilgili Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği arasında iş birliği protokolü imzalanmıştır.

3.1. Belediyenin Kadınların Ekonomik Yönden Güçlendirilmesi Çalışmaları

Kadının ekonomik yönden eşitliğini, çalışma hayatına etkin katılımını, çalışma hayatında toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması amacıyla tedbirler almak, kadın emeğinin görünür hale gelmesi, kadın istihdamının artırılması, kadın girişimciliğinin teşvik edilmesi amacıyla çalışmalar yürütülmektedir. Kadınların, toplumun diğer yarısı ile eşit bir şekilde ekonomik ve sosyal imkânlarla erişememeleri önemli bir sorundur. Bu sorunun çözüm noktasında Kadın İstihdamı ve Girişimciliğini desteklemek için Yerel yönetimler, kadınların iş gücüne katılımını artırmak ve ekonomik bağımsızlıklarını sağlamak amacıyla mesleki eğitim kursları, mikro krediler ve girişimcilik destek programları düzenlenmektedirler. Özellikle kadın kooperatiflerinin desteklenmesi bu alanda önemli bir yer tutar. Kadın kooperatifleri ile belediyelerin iş birliğinin, kadınların yaşamlarına temas etmek, hizmetleri onların lehine planlamak anlamına gelmektedir. Kadın kooperatiflerin kuruluş aşamasından itibaren eğitim, danışmanlık, teknik ve uzmanlık alanlarında destek verilmektedir. Kadın kooperatiflerinin ve kadın girişimciliğinin teşvik edilmesi, bu alanda çalışma yürüten kurumlarla ortak çalışmalar yapmak, kadınların ekonomik fırsat ve imkânlardan eşit şekilde yararlanmasını ve çalışma hayatına etkin katılımını sağlamak, çalışma hayatında toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması amacıyla tedbirler almak, kadın emeğinin görünür hale gelmesi, istihdamının artırılması, desteklenmesi ve teşvik edici çalışmalar yürütmek gibi görev alanına giren konularda destekleyici ve teşvik edici çalışmalar yürütülmektedir. Bu kapsamda kadın emeği pazarları kurulması, kadınların iş ve istihdama yönlendirilmesinin yapılması, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlanması gibi faaliyetler yanında sanayide kadın istihdamını artırmak için kurumlarla iş birliği yapılmaktadır.

Yürütülen bu çalışmalardan biri de kadın istihdamını arttırmak amacıyla mesleki eğitim kursları açılması olmuştur. Kadın istihdamını destekleyen, işe alımda ve yükseltmede kadın çalışanlar lehine pozitif tutum belirleyen, kadınlar için kolaylaştırıcı hizmetler sunan işletmeleri destekleyici ve teşvik edici çalışmalar yaparak kadının ekonomik yönden güçlendirilmesine katkı sağlamak için, TMMOB Adana Makine Mühendisleri Odası ile

yapılan iş birliği kapsamında “**Güçlü Kadın Güçlü Adana**” projesi hayata geçirilmiştir. Projenin amacı mesleklerde toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak ve sanayide kadın istihdamını arttırmaktır. Bu amaçla “**İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi**”, “**Kalite Kontrol Temel Eğitimi**”, “**Toplumsal Şiddete Karşı Kadına Yönelik Şiddet Eğitimleri**” verilmektedir. Eğitimler sonunda kadınların çalışma hayatın etkin katılımını destekleyerek Adana Organize Sanayi Bölgesi’ne istihdam edilmeleri sağlanmaktadır.

Kadınların ürettiği ürünlerin kolay pazarlanması amacıyla kentin çeşitli merkezlerinde kadınların ekonomi içerisinde aktif rol almasını desteklenmektedir. Kadın girişimciliğine katkıda bulunmak için “**Ürettikçe Hep Güçlü**” sloganıyla Kadın Emegi Pazarları kurulmaktadır.

Kadınların ekonomik hayata katılımlarını ve istihdama katılımlarını sağlamak için gündüz bakım evlerimizde çocuklara hizmet verilmekte ve çalışmak isteyen kadınlara zaman yaratılmaktadır. Düşük gelirli ailelerin çocuk bakımına erişimini kolaylaştırmak için, Çocuk Hizmetleri Şube Müdürlüğümüze bağlı 8 adet Gündüz Bakımevi 37-72 ay aralığındaki çocuklara hizmet sunmaktadır. Şiddete maruz kalan kadınların beraberindeki farklı yaşlardaki çocuklar için gündüz bakımevlerinde özel kontenjan bulunmaktadır. Gündüz bakımevlerinde çocukların yaşlarına uygun oyunlar, aktiviteler ve eğlenceli etkinlikler sunularak sosyal ve zihinsel gelişimlerine katkı yapılmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı müfredatı doğrultusunda eğitimler verilmektedir.

3.2. Kadın Eğitim ve Araştırma Çalışmaları

ABB-KAHDB’nın toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya dönük yaptığı bir dizi çalışma bulunmaktadır. Toplumsal cinsiyet, kadın ve erkek arasındaki sosyal ve kültürel rol farklılığının yanı sıra, kadın ve erkek olmaya toplumun ve kültürün yüklediği anlam ve beklentilerdir. Cinsiyet, bireyin kadın ya da erkek olarak gösterdiği genetik, fizyolojik ve biyolojik özellikleridir. Cinsiyet, toplum tarafından bireye atfedilen bir konum, temel bir statüdür. Bunları bertaraf etmek için çalışan kadınlar ve kadın örgütleri uzun süredir dünya ölçüsünde çaba harcamaktadırlar. Bu çabaların sonucunda çalışma yaşamında sırasıyla eşitlik ve olumlu ayrımcılık politikaları gündeme gelmeye başlamıştır. Yerel düzeyde toplumsal farkındalık yaratmak amacıyla kadınlara ve toplumun diğer kesimlerine yönelik toplumsal cinsiyet eşitliği, kadınların hakları konusunda bilinçlenmesini ve toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili kalıplaşmış düşüncelerin kırılması yönünde belediye personeline ve diğer kamu çalışanlarına yönelik cinsiyet eşitliği ve ayrımcılık kapsamında çalışmalar yürütülmektedir.

Kadına karşı şiddet, cinsiyete dayanan, ona zarar veren, fiziksel, cinsel, ruhsal hasarla sonuçlanma olasılığı bulunan, toplumsal ve özel yaşamda baskı uygulanarak özgürlüklerin kısıtlanmasına neden olan her türlü davranışlar insan hakları ihlali kapsamındadır. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi için; öncelikle yasaların uygulanması ve kadınların kazanımlarının garanti altına alınması gerekmektedir. Kadına karşı şiddeti bir insan hakkı ihlali ve ayrımcılık türü olarak tanımlayan İstanbul Sözleşmesi; şiddetin önlenmesi, etkin soruşturma yürütülmesi, destek ve koruma mekanizmaları sağlanması ve kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda en kapsamlı İnsan Hakları Sözleşmesidir. Toplumsal cinsiyet eşitliğini hem yasalarda hem de toplumsal yaşamda sağlanmasını ve kadının güçlendirilmesini esas alan İstanbul Sözleşmesi’nin yürürlükten kaldırılması ile kadınlar bu haklardan mahrum bırakılmıştır.

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında; ABB-KAHDB, şiddete maruz kalan ya da kalma ihtimali bulunan sosyal destek, ekonomik destek talebi olan ve başvuru yapan kadınlara danışmanlık hizmeti sunmaktadır. Ayrıca tüm aile bireylerinin gerekli hizmetleri almaları için ilgili kurumlara yönlendirmeleri yapılmaktadır.

Şiddete maruz kalmış veya kalma ihtimali olan kadın ve kız çocuklara koruyucu ve önleyici çalışmalar yapılmakta ve buna yönelik gerekli mekanizmalar oluşturulmaktadır. Şiddet ve ayrımcılığa maruz kalan veya kalma riski bulunan kadınlara, sosyal, psikolojik, ekonomik ve hukuki destek hizmetleri oluşturularak hizmetlerin kapasitesi arttırılmaya çalışılmaktadır. Kadınların destek alabilecekleri başkaca kurum, kuruluş irtibatında kolaylaştırıcılık yapılmaktadır. Çocuk yaşta erken ve zorla evlilikleri önlemek amacıyla gerekli önlem, etkinlik ve çalışmalar yapılmakta başka kurumlardan bu alanda sürdürülen mevcut faaliyetlere uygunluk kapsamında katılım sağlanmaktadır. Kadın sorunlarını tespit etmek amacıyla saha araştırmaları yapılmakta ve tespit edilen sorunların çözümüne dönük projeler geliştirilmektedir. Belediye hizmetlerinden ve kentin olanaklarından yeterli düzeyde faydalanamayan engellilerin, kadınların, ve diğer tüm grupların yararlanmalarını kolaylaştırmak, sosyal yaşama katılımlarını sağlayacak etkinlikler düzenlenmektedir. Uygun mekânlar içinde iyileştirici geliştirici ve kaynaştırıcı çalışmalar, mülteci ve yerinden edilmiş kadınların belediye hizmetlerinden ve kentin olanaklarından yararlanmalarını kolaylaştırıcı eşitlik perspektifi ile etkinlikler düzenlenmektedir. Çocuklara yönelik şiddet, ihmal ve istismarın önlenmesi amacıyla çalışmalar yapılmaktadır. Çocukların karar mekanizmalarında yer almalarını sağlamaya dönük eğitimler, çocuk hakları konularında farkındalık çalışmaları düzenlenmek ve çocuk işçiliğinin önlenmesine yönelik diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla ortak proje ve programlar yapmak gibi faaliyetler yürütülmektedir.

Adana sınırları içerisinde her türlü risk haritaları oluşturmak suretiyle şiddet, madde bağımlılığı, uyuşturucu, alkol, tütün vb. konularında gerekli inceleme, araştırmalar yapmak; bu risklerin kişi, aile ve toplum üzerindeki etkileri ile ilgili tüm kamu kurum ve sivil kuruluşlarla iş birliği içerisinde çalışmalar yapılmaktadır. Bugüne kadar kadın ve çocuklara yönelik şiddetle mücadele çerçevesinde yapılan çalışmalar arasında Selahattin Eyyubi Mahallesi, Mustafa Kemal Paşa Bulvarı, Yüreğir Başkent Hastanesi farkındalık ve toplumu bilgilendirmek adına “Çocuk Hakları Sözleşmesi” maddeleri ve olumsuz durumlarla karşılaşılması halinde ulaşılabilecek numaralar yer aldığı “**Çocuk Hakları Durağı**” eğitimleri gerçekleştirilmiştir. Adana Bülent Angın 2. Durak - Niv Göz Hastanesi'nin yakınındaki durakta “Kadın Hakları İnsan Hakkıdır”, “Şiddetsiz ve Eşit Bir Yaşam Temel Haktır” sözlerin yer aldığı Kadın Hakları Durağında kadınlar şiddete maruz kaldıklarında 7/24 aranabilecek numaraların olduğu kadın hakları ile ilgili farkındalık oluşturmak için **Kadın Hakları Durağı** oluşturulmuştur.

3.3. Kadın Danışma Merkezleri

Yerel yönetimlerin toplum merkezlerinde, bireylerin sosyal bağlarını güçlendirecek, kişisel gelişimlerine katkı sağlayacak etkinlikler ve eğitim programları düzenlenmektedir. Bu merkezler, sosyal izolasyonu azaltma, toplumsal uyumu güçlendirme ve kişisel yetkinlikleri artırma amacı gütmektedirler. Deprem, sel gibi afetlerde ya da toplumsal olaylar sonrasında yerel yönetimler, toplumsal dayanıklılığı artırmak için psikososyal destek programları düzenlerler. Afetzedelere veya kriz yaşayan bireylere yönelik psikososyal ilk yardım hizmetleri sunar. Kadınlara yönelik şiddet, aile içi sorunlar gibi alanlarda psikolojik ve hukuki danışmanlık hizmetleri sunmaktadır. Kadın sığınma evleri ve kriz merkezleri gibi kurumlarla destek sağlayarak kadınların sosyal hayatta güçlenmelerine yardımcı olması amaçlanmaktadır. ABB KAHDB 40 kapasiteli Kadın Sığınmaevi'ni 2024 yılı sonuna kadar faaliyete geçirmeyi amaçlanmaktadır.

ABB-KAHDB'na bağlı, **Atakent Kadın Danışma Merkezi** (Yüreğir), **Kadın ve Gençlik Danışma Birimi** (Ticaret Borsası Binasında), Adana **Kadın Yaşam Merkezi** (19 Mayıs Mahallesi), **Mor Yerleşke** (Dağlıoğlu Mahallesi/Kadın Akademisi/Kadın Danışma Merkezi (Sucuzade Mahallesi) olmak üzere 5 adet danışma merkezi bulunmaktadır.

Bu danışma merkezleri; eğitim hizmetleri, danışmanlık ve rehberlik hizmetleri, hukuki destek hizmetleri, psikososyal destek hizmetleri, çocuk koruma hizmetleri, meslek edindirme hizmetleri, çocuk ve kadınlar için bilişsel davranış terapisi/ psikolojik sağlamlık programı, travma sonrası stres bozukluğu, kısa süreli çocuk odaklı terapi, ebeveynlere ve çocuklara yönelik eğitimler, sosyal hizmet modelleri ile ilgili danışmanlık ve rehberlik, üreme sağlığı ve kadın sağlığı danışmanlığı, kadın hakları ve toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalık eğitimleri, kadına yönelik şiddet, çocuk yaşta erken ve zorla evliliklerle mücadele çalışmaları konusunda hizmet vermektedir. 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında şiddete maruz kalan ya da kalma ihtimali bulunan sosyal destek, ekonomik destek talebi olan ve bize başvuru yapan kadınların ve tüm aile bireylerin gerekli hizmetleri almaları için ilgili kurumlara yönlendirmeleri yapılmaktadır.

Adana'da yaşayan ve Adana'ya depremden dolayı göç eden insanlara Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu ve Adana BŞB Güney Yıldızı Parkında hayata geçirilen "Mor Yerleşke" ile kadınlar, çocuklar, yaşı nedeniyle bakıma ihtiyaç duyanlar ve engelli bireylerin koşullarını iyileştirmeyi, en temel ihtiyaçlarını sağlayarak psiko-sosyal açıdan güvenli alanlar yaratarak çalışmalar yapılmıştır. Mor Yerleşkelerde Emzirme odaları, Çocuklar için aktivite alanları, Çocuklar ve yetişkinler için psikolojik danışmanlık, Hijyen malzemelerine erişim ve daha birçok destek sunulmaktadır.

Yine 19 Mayıs Mahallesinde "Adana Kadın Yaşam Merkezi" kurulmuştur. Kadın Koalisyonu ve Kadına Özgürlük ve Eşitlik Derneği (KÖVED) iş birliği ile kurulan Adana Kadın Yaşam Merkezinde; kadınların, çocukların ve yaşlıların güvenli bir ortamda bir araya geldikleri, hakları konusunda bilgi edindikleri, Psiko-sosyal destek/grup çalışmalarının yapıldığı, çamaşırhane olanağına sahip, yararlanıcıların birlikte sohbet edip zaman geçirdikleri sosyal bir mekân oluşturulmuştur.

Başta kadınlar olmak üzere eşit haklardan yararlanamayan tüm toplumsal gruplar için yaşanabilir bir kent inşa etmek, toplumsal cinsiyet temelli şiddet ile etkin mücadele etmek amacıyla **Yerel Eşitlik Eylem Planı (YEEP)** belediye meclisinde kabul edilerek hayata geçirilmiştir. YEEP, yerel düzeyde toplumsal cinsiyet eşitliğini odağa alarak kadınların farklı sorun ve ihtiyaçlarına yönelik hedefler belirlemeyi içeren planlardır. YEEP' in temel dayanağı kadınların temel haklarının yaşama geçirilmesi, gündelik yaşam koşullarının iyileştirilmesi ve bunun içinde yerel düzeyde somut önlemler alınmasını içerir. Özellikle kadınların ve diğer grupların (engellilerin, yaşlıların, mültecilerin, çocukların vs.) yaşadıkları sorunları anlamak, bu sorunlara uygun çözümler ve çözüm önerileri geliştirebilmek, konunun tüm yönlerine bir bütün olarak bakmak ve birbirleriyle ilişkili stratejiler geliştirmek ve eşitlikçi bir kent yaratmayı amaçlamaktadır. Bir diğer çalışma "Mor Haritam Uygulaması"; kadınlar, erkekler, yaşlılar ve toplumun her kesiminin farklı ihtiyaçları ve önceliklerine uygun olarak tasarlanmış politikalar üretmek ve kadın merkezlerini, sosyal yardımlar, gündüz bakımevleri gibi hizmetleri gösteren, aynı zamanda belediyeye doğrudan geri bildirim verilmesine imkân tanımaktadır. Adana'nın kadınlar için daha eşit ve daha güvenli hale getirilmesine katkı koymayı hedeflemektedir. Uygulamaya morharitam.adana.bel.tr adresinden ulaşılabilir.

ABB KAHDB, parçası olduğu kurumun içindeki ve etki alanındaki grupların ihtiyaç ve önceliklerini belirleyip, mevcut politika, işleyiş, ürün veya hizmetlerin mümkün olan en eşitlikçi ve katılımcı şekilde düzenlenmesini sağlamakla yükümlü ve yetkili birim olan "Eşitlik Birimi"nin kurulması için UN WOMEN ile iş birliği içerisinde 03.08.2023 tarihinde çalışmalara başlanmıştır ve birimin oluşturulması yıl sonuna kadar hedeflenmektedir.

Adana BŞB çalışanlarını kapsayan "**Çalışanlara Yönelik Hane İçi Şiddet Politika Rehberi**" oluşturulmuştur. Tüm çalışanlara eşitlik ilkesi ile sağlıklı, güvenli bir ortamda, dayanışma kültürü ile destek ve yardım alabilecekleri, şiddetin hiçbir türüne hoşgörü göstermeyen bir iş yeri ortamı amaçlanmaktadır.

Şiddete maruz kalan çalışanın hukuki, psikolojik ve tıbbi destek almaları konusunda kendisine yardımcı olunmaktadır. Bu çalışma, Sosyal Demokrasi Vakfı (SODEV), Türkiye çapındaki belediyelerin cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik, İsveç merkezli Olof Palme International Center iş birliğiyle organize edilen “Cinsiyet Eşitlikçi Dönüşüm Ödülleri’nin “Yerel Yönetimlerin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Duyarlılığı Kapasitesinin Artırılması Yolunda Sunulan En İyi Uygulama” kategorisinde ödüle layık görülmüştür.

3.4. Çocuklara Yönelik Hizmetler

Çocuk Hizmetler Şube Müdürlüğümüz Uluslararası ve ulusal yasalar tarafından garanti altına alınmış ‘çocuk’ haklarının kent yaşamında pratiğe geçirilmesini, gündelik hayata uyarlanmasını ve belediye hizmetlerine yansıtılmasını hedefleyerek hizmet üretmektedir. Bu amaçla çocuklarımızı bağımlılık yapan maddelerden uzak tutmak için farkındalık eğitimleri, bağımlılığın her türüsünü önleme ve uyuşturucu ile mücadelede ilgili kurumlarla iş birliği yapmak, Adana’da olumsuzluk tespit edilen bölgelerde bulunan çocukların ve gençlerin sosyo-kültürel seviyelerine katkı sağlamak için çalışmalar yapılmıştır. Çocukları sosyal hayata katacak etkinlikler düzenlemek, çocuklara uygun mekânlar içinde iyileştirici geliştirici ve kaynaştırıcı çalışmalar yapılmakta, çocuk dostu mekanlar oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Cinsiyet eşitliği perspektifi ile farklılıklara, engellere saygılı, başarıya duygusunu destekleyen, çocukların bedensel, zihinsel ve duygusal olarak sağlıklı gelişmesine ve iyi alışkanlıklar kazanmasına katkıda bulunacak çalışmalar yapılmaktadır. Sosyo-ekonomik durumu yetersiz olan çocukların, gençlerin ve erişkinlerin eğitimde/mesleki eğitimde fırsat eşitliğinden yararlanabilmelerini sağlamak amacıyla destekleyici çalışmalar yürütülmektedir. Çocuklara yönelik şiddet, ihmal ve istismarın önlenmesi amacıyla, kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği yapmak, Çocuk yaşta, erken ve zorla evlilikleri önlemek amacıyla gerekli tüm önlemleri almak, başka kurumlardan bu alanda sürdürülen mevcut faaliyetlere katılım sağlamak, çocukların karar mekanizmalarında yer almalarını sağlamak, çocuk hakları konularında farkındalık ve eğitim çalışmaları düzenlenmektedir. Çocuk işçiliğinin önlenmesine yönelik diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla ortak proje ve programlar yapılması ise hedeflenmektedir.

Kadın/Çocuk Dostu bir belediye yaratmak, kadın istihdamını arttırmak ve tüm çocukların güvenli ortamlarda eşit fırsatta eşit eğitim alabilmeleri için erken çocukluk eğitimine önem verilmektedir. Bu amaçla ABB-KAHDB Çocuk Hizmetleri Şube Müdürlüğü’ne bağlı olarak Merkez Gündüz Bakımevi (Reşatbey Mahallesi/Seyhan), Ali AKBULUT Gündüz Bakımevi (Kenan Evren /Çukurova), Şehit Enes ÖZGÜL Gündüz Bakımevi (Sarıçam), Dr.Mehmet ŞEKER Gündüz Bakımevi (Bahçeşehir Mahallesi /Seyhan), Kamil TUĞAL Gündüz Bakımevi, (Haydaroğlu Mahallesi /Yüreğir), Türkan Saylan Gündüz Bakımevi (Yüzüncüyıl/Çukurova), Sirelif Gündüz Bakımevi (Kozan), Pozantı Gündüz Bakımevi olmak üzere 8 adet gündüz bakımevinde eğitim öğretim döneminde 890 öğrenciye hizmet verilmektedir.

4. SONUÇ

Adana BŞB, kadın, çocuk, yaşlı, engelli ve sığınmacı/göçmen gruplarının uluslararası ve ulusal yasalar tarafından garanti altına alınmış haklarının kent yaşamında pratiğe geçirilmesini, gündelik hayata uyarlanmasını ve belediye hizmetlerine yansıtılmasını hedeflemektedir. Sosyal Hizmet Modelleri ile ilgili Danışmanlık ve Rehberlik, Üreme Sağlığı ve Kadın Sağlığı Danışmanlığı, Kadın Hakları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği farkındalık eğitimleri, kadına yönelik şiddet, **Çocuk Yaşta Erken Ve Zorla Evliliklerle Mücadele** çalışmalarının yanında şiddete maruz kalan ya da kalma ihtimali bulunan kadın ve kız çocuklarına yönelik hizmetlerin sunulması ve şiddetin önlenmesi, kadınlara yönelik her türlü sosyal danışmanlık, rehberlik hizmetlerini yürütmektedir.

Hiçbir ayırım gözetmeksizin her sosyal kesimden kadınların bilgilendirilmeleri, desteklenmeleri, güçlendirilmeleri amacıyla; şiddete (fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik gibi) uğrayan ve uğrama riski taşıyan kadınların, yüz yüze, telefonla, internet aracılığı ile ya da mektupla başvurmaları halinde, kadın danışma merkezlerinde ücretsiz olarak hukuksal bilgilendirme ve psiko-sosyal alanda danışmanlık hizmeti sunulmaktadır.

Kadının toplumdaki konumunun güçlendirilmesi, kadın emeğinin değerlendirilmesi kadın emeğinin görünür hale gelmesi, kadın istihdamının artırılması, kadın girişimciliğinin teşvik edilmesi amacıyla bu alanda kurumsal çalışmalar yanında bu alanda çalışan diğer kurum ve kuruluşlarla ortak çalışmalar yürütülmektedir. Kadının ekonomik fırsat ve imkanlardan eşit şekilde yararlanmasını, çalışma hayatına etkin katılımı, çalışma hayatında Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin sağlanması konusunda çalışmalar devam etmektedir.

Gündüz bakım evlerinde Millî Eğitim Bakanlığı müfredatı doğrultusunda çocukların erken çocukluk eğitimi almasını sağlayarak, eğitim ve öğretim desteği, yaratıcı faaliyetler, resim, el işleri gibi etkinliklerle çocukların yaratıcılıkları teşvik etmek, Bahçe oyunları, spor etkinlikleri, dans gibi fiziksel aktivitelerle çocukların hareketliliği konusunda çalışmalar yürütülmektedir.

Kadın yaşam merkezlerinde psikolojik destek verilmektedir ve şiddet mağduru kadınlar için yönlendirme hizmetleri sağlanmaktadır. Bu hizmetler, kadınların sosyal güvencelerini artırarak, onların bağımsızlıklarını kazanmalarına yardımcı olmak amaçlanmaktadır. Toplumumuzu derinden yaralayan erken yaşta zorla evliliklerle mücadele etmek amacıyla araştırmalar ve çalışmalar yaparak bu konuda çözüm projeler yürütülmektedir. Kadınların toplumdaki yerini güçlendirmek için toplumsal cinsiyet eşitliği, kadının cinsel hakları, çocuk hakları ve mülteci hukuku gibi konularında çalışmalar ve eğitici atölyeler ve seminerler aracılığıyla Adanalı kadınların bilgi ve farkındalık düzeylerinin artırılması hedeflenmektedir. Bu konudaki çalışmalarını sürdürülebilir ve en yüksek sosyal faydayı sağlayacak şekilde sürdürülmesi amaçlanmaktadır.

KAYNAKÇA

Adana BŞB (2024) Kadın ve Aile Hizmetleri Daire Başkanlığı Online Erişim : <https://www.adana.bel.tr/tr/birim-detay/194> [24.10.2024]

Akdoğan, Melek (201) Kadın ve Ekonomik Yoksunluk , Karahan Kitabevi

Akdemir, B., & Duman, M. Ç. (2019). Kadın Çalışanların Performansında Cam Tavan Sendromu Engeli!. *Journal of Academic Value Studies*, 3(15), 517-526.

Banerjee, S., & Maity, A.K. (2020). Basic Features and Strategies of Women's Empowerment of a Developing Urban Area – A Case Study of Memari Municipality, Purba Bardhaman, West Bengal, India.

Aymé, P. (2022). Housewives and Entrepreneurs: Local Coalitions of Power and the Political Construction of Women's Entrepreneurship in Turkey. *Social Politics: International Studies in Gender, State and Society*, 29, 856 - 879.

Demiroğlu, E. T. (2024). Belediyelerin Yerel Eşitlik Eylem Planlarında Göçmen Kadınlar: Türkiye'deki Belediyelerin Eylem Planları Üzerine Bir Araştırma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(1), 56-76.

Erbaydar, N. P. (2012). Kadın Sığınmaevleri. *Erişim: [http://www. huksam. hacettepe. edu. tr/ Turkce/ Aylikyazi. php]. Erişim Tarihi, 1511, 2016.*

Ergun, A., & Kazanoğlu, N. (2024). Civil society negotiating between internationalization and de-Europeanization: the case of women's organizations in Turkey. *Turkish Studies*, 25(3), 474-498.

García, M., & Huerta, M.G. (2015). Women's Economic Empowerment In Aquiles Serdán, México: The Experience Of Ceneso.

Gnawali, D.A. (2018). Impact of Microfinance Institutions in Women Economic Empowerment : With reference to Butwal Sub-Municipality.

Güney, M. E., Akbudak, H., Ay, F., Tuncay, B., Tanrıverdi, S., & Şanlı, N. (2022). Kadın dostu kent planlama yaklaşımı kapsamında güvenlik kriterinin değerlendirilmesi: Çiğli örneği. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (31), 16-58.

Keskin Aksay, N., & Yalçın, H. (2023). Kadın Çalışmalarının Yarıım Yüzyılı: Bibliyometrik Bir Analiz. *KADEM Journal of Women's Studies*, 9(1).

Korkmaz, H. (2023). Stratejik Planlarda Kadın: Belediyelerde Bir İnceleme. *Uluslararası İktisadi Ve İdari İncelemeler Dergisi*(40), 99-112. <https://doi.org/10.18092/ulikidince.1292097>

Klatzer, E. (2012). *Yerel yönetimlerde toplumsal cinsiyet eşitliği ve bütçeleme kılavuzu*. TESEV Yayınları.

Yılmaz-Bayram, Z. (2020). Belediyeler Kadın Hizmetleri Rehberi.

Kaşıkkırık, A. (2021). Avrupa Yerel Yaşamda Kadın-Erkek Eşitliği Şartını İmzalayan Belediyelerin Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Perspektifi. *Econder International Academic Journal*, 5(1), 81-101. <https://doi.org/10.35342/econder.933325>

Maghina, M.G., Ruheza, S., & Mwangole, F.P. (2023). Contribution of Microfinance Institutions to Women Socio-economic Empowerment: A Case of BRAC Branch Iringa Municipal Council, Tanzania. *Asian Journal of Economics, Business and Accounting*.

Manuel, V.L., Ivonne, T.V., Fernando, G.G., Sigfrido, N.M., & Fabiola, S.F. (2019). Social Entrepreneurship and Empowerment of Rural Women: Artemali Case. *Science Journal of Business and Management*.

Matovu, B. (2021). Women Participation In Income Generating Activities For Socioeconomic Development: A Case Study Of Mityana Municipality, Uganda.

Nalbant, F., & Korkmaz, T. (2019). Feminist teori temelinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin Türkiye bağlamında değerlendirilmesi. *Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 165-186.

Orhan Veli ALICI-- Barış Kandeğer (2017).Belediyelerin Yönetiminde Kadın Yöneticiler. *The Journal of Academic Social Science*

Peñaloza, A.J., Bautista, J.P., & Rodríguez, D.A. (2020). Contribution of Municipality-level Socio-Economic and Cultural Factors on Violence against Women in Colombia: Does Geographic Setting Matter? *International Journal Of Gender & Women's Studies*.

Rawat, K.R. (2024). Role of Cooperative for Sustainable Women Empowerment in Birendranagar Municipality. *Journal of Entrepreneurship & Management Studies*.

Sadat, M.E. (2013). Presenting a Model for Economic Empowerment of Vulnerable Women based on Grounded Theory (Case of Study: Vulnerable Women Supported by Tehran Municipality). *IAU International Journal of Social Sciences*, 3, 53-62.

Sharma, L.K., & Shahi, M.B. (2022). Role of Cooperatives in Women Empowerment: A Case of Surkhet District, Nepal. *Cognition*.

Şahin, Mustafa(2011) “Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçeleme (TCDB) Yazınına Kuşbakışı,” *Fe Dergi* 3, sayı 2 (2011), 85-100.

Tekdere M, Polat T. Kadına Şiddetle Mücadelede Kadın Konukevi Hizmeti ve Belediyeler. *MJSS*. April 2022;11(2):683-701. doi:10.33206/mjss.923394

Turan, H., & Senturk, A. (2016). Local government budgeting for gender equality. *Procedia economics and finance*, 38, 224-231.

DOMESTIC VIOLENCE AGAINST WOMEN IN THE CONTEXT OF SOCIAL LEARNING

Assistant Professor Dr. Saniye TEZE

Child Development, Gaziantep University, Vocational Scholl, Department of Child Development

ORDIC: 0000-0003-0079-7382

Sevde YILMAZ

Gaziantep University, Migration Institute, Department of Women's Studies

ORDIC: 0009-0006-4310-3909

ABSTRACT

While social learning theory emphasizes that individuals learn by observing their environment, violence against women in the family leads to the most destructive consequences of this learning. Children grow up imitating the behavior of their parents; in this process, a child who sees violence in the family accepts violence as a normal form of communication. This creates a trauma that affects not only individuals but the entire structure of society. Individuals who witness parental violence in childhood internalize these behaviors and reproduce similar patterns in their future relationships. Violence against women in the family is not only an individual problem, but also a deep trauma that is transmitted across generations. While violence is learned through observation, it also shapes the way social norms are perceived. Family dynamics make it difficult to establish healthy relationships and pass on these negative patterns to future generations. While violence against women takes physical, sexual, psychological and economic forms, new forms such as cyber violence and stalking have become widespread in the modern era. These forms of violence negatively affect not only women, but also their families and the entire structure of society. This situation, which is a reflection of gender inequality, causes both physical and psychological harm to women and weakens children's ability to form healthy relationships. But it is possible to break this cycle. Education, empathy and healthy communication skills are the keys to tackling this problem. Every individual has the potential to be an agent of a peaceful way of life. Social change starts with creating a safe and loving environment within the family. Standing against the normalization of violence is essential for the freedom and respect of all individuals. Therefore, the fight for gender equality must start from the foundations of the family. It should not be forgotten that healthy family structures are the foundation of healthy societies.

Keywords: Violence against Women, Social Learning Theory, Domestic Violence

SOSYAL ÖĞRENME KURAMI BAĞLAMINDA AİLE İÇİ KADINA YÖNELİK ŞİDDET

ÖZET

Sosyal öğrenme kuramı, bireylerin çevrelerinden gözlemleyerek öğrenme süreçlerini vurgularken, aile içindeki kadına yönelik şiddet, bu öğrenmenin en yıkıcı sonuçlarını doğurur. Çocuklar, ebeveynlerinin davranışlarını taklit ederek büyür; bu süreçte ailede şiddet gören bir çocuk, şiddeti normal bir iletişim biçimi olarak kabul edebilir. Bu durum, yalnızca bireyleri değil, toplumun tüm yapısını etkileyen bir travma yaratır. Çocukluk döneminde ebeveyn şiddetine tanık olan bireyler, bu davranışları içselleştirebilir ve ileriki ilişkilerinde benzer kalıpları yeniden üretebilir. Aile içindeki kadına yönelik şiddet, sadece bireysel bir sorun olmanın ötesinde, nesiller arası aktarılan derin bir travmadır.

Şiddet gözlem yoluyla öğrenilirken, toplumsal normların algılanış biçimini de şekillendirir. Aile dinamikleri, sağlıklı ilişkilerin kurulmasını zorlaştırarak, gelecekteki nesillere de bu olumsuz kalıpları aktarır. Kadına yönelik şiddet, fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik biçimlerde karşımıza çıkarken, modern çağda siber şiddet ve ısrarlı takip gibi yeni şekilleri de yaygınlaştırmıştır. Bu şiddet türleri, yalnızca kadınları değil, onların ailelerini ve toplumun tüm yapısını olumsuz etkiler. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir yansıması olan bu durum, kadınların hem fiziksel hem de psikolojik açıdan zarar görmesine neden olurken, çocukların sağlıklı ilişki kurma yeteneklerini de zayıflatır. Ancak bu döngüyü kırmak mümkündür. Eğitim, empati ve sağlıklı iletişim becerileri, bu sorunla başa çıkmanın anahtarlarıdır. Her birey, barışçıl bir yaşam tarzının temsilcisi olma potansiyeline sahiptir. Toplumsal değişim, aile içinde güvenli ve sevgi dolu bir ortam yaratmakla başlar. Şiddetin normalleşmesine karşı durmak, tüm bireylerin özgürlüğü ve saygısı için elzemdir. Bu nedenle, toplumsal cinsiyet eşitliği için mücadele, ailenin temelinden başlamalıdır. Unutulmamalıdır ki, sağlıklı aile yapıları sağlıklı toplumların temelini oluşturur.

Anahtar Kelimeler: Kadına Yönelik Şiddet, Sosyal Öğrenme Kuramı, Aile İçi Şiddet

INTRODUCTION

Violence against women is defined as a violation of human rights and has acquired a global dimension as a result of unequal power relations between men and women. From a public health perspective, violence against women continues to spread across the globe, regardless of cultural, economic and geographical boundaries, and constitutes a major challenge that requires a united national and international response. Violence against women is a serious social problem that violates women's fundamental human rights and freedoms. Violations of these rights and freedoms have a negative impact not only on women, but also on their families and society as a whole (Kekeç, 2022; Uygur, 2016). Today, violence against women is defined by various sub-categories such as domestic violence, gender-based violence and violence at the workplace. Domestic violence is an important phenomenon that affects not only women, but also other family members such as children, men and the elderly, and negatively affects large segments of society. This type of violence is a problem that cannot be ignored due to the large number of families it affects and its profound impact on society(Harcar vd., 2008).

SOCIAL LEARNING THEORY

The first emergence of social learning theory is based on Tarde's 'Laws of Imitation' theory and was developed and put forward by Albert Bandura. According to this theory, children learn by observing the environment, modeling and imitating, and interacting with the outside world. In other words, children learn by imitating the behaviors they see (Karagün, 2024). According to the social learning theory, individuals are not born with a tendency towards violence; they learn violence in childhood by observing it in the environment and in life. When a child witnesses or is exposed to parental violence, he/she not only learns about violence but also interprets it in his/her own way. This interpretation that the child learns and develops forms the basis of the individual's view of social life (Ghanbarlou, 2020).

The family is a social institution where the child observes all aspects of the child's behavior, imitates it and takes it as a model. Therefore, the family is the first stage of the education process. The individual, who starts learning from birth, goes through various learning processes consciously or unconsciously. Especially in the period between the ages of 2-6, the child becomes open to observing and responding to the behaviors around him/her and to education. In this process, children acquire behaviors through social learning. Social learning theory suggests that individuals' learning processes are based on mutual interaction.

Children who are exposed to or witness violence in the family environment can reproduce violence with the influence of this process. The basis of violence against women in the family is related to the cultural elements and codes learned and acquired in the first socialization process, that is, in the family. Children who are exposed to violence in the family learn to accept violence as a normal behavior or a cultural form, and this behavior can be passed on to the next generation. The fact that children who have experienced violence in the family constantly witness their fathers inflicting violence on their mothers leads them to perceive the use of violence in situations of anger and conflict as a normal behavior and to learn violence as a natural solution (Metin et al., 2022; Serinsu & Doğan, 2020). In the home environment where children experience their first socialization processes, witnessing the violence inflicted by their fathers on their mothers constantly leads to the perception that this behavior is acceptable (Karagün, 2024; Pehlivan, 2017).

DOMESTIC VIOLENCE AGAINST WOMEN

Domestic violence is defined as a form of violence perpetrated by one family member against the other with the aim of causing physical or emotional harm, coercive, humiliating, demonstrating power or expressing anger. Domestic violence is one of the most common forms of violence in social life today. The content and dimensions of domestic violence against women vary from society to society and from culture to culture. Women and children are the groups most affected by domestic violence. This type of violence is a phenomenon that is often recurrent, persistent and leaves long-term damage on family members. Domestic violence is usually experienced between spouses and is most commonly perpetrated by men against women. Worldwide, men are the gender most likely to perpetrate domestic violence. This shows that acts of violence are usually based on power relations and that the strong tend towards the weak. In this context, violence is most often perpetrated by men against women or children (Saritaş, 2023; Karal, Aydemir, 2012).

Of the 2949 women who applied to the Women's Solidarity Foundation's women's counseling center for violence between 2013 and 2022, 51% experienced violence from the man they were married to, 12% from their own family or relatives, 9% from acquaintances or friends, 8% from their ex-husbands, 4% from their partners, 4% from their ex-partners and 4% from strangers. These data reveal how widespread domestic violence against women is in our society (Kahraman & Arılık, 2024). According to a study conducted in 2013 by the Family Research Council of the Prime Ministry, one third of families in Turkey experience physical violence and in three quarters of these families, children are also witnesses to violence. It was stated that children who are exposed to violence or witness violence are more likely to perpetrate violence against their future children and spouses, and that bullying and violent behaviors are seen at higher rates in these children (Karagün, 2024). Violence against women can be defined as any behavior that harms women based on their gender, causes mental, sexual and physical damage, puts pressure on women in their social or private lives and restricts their freedoms (Erpolat, 2024; Doğrucan & Yıldırım, 2020).

Every day, many women in Turkey and around the world are subjected to domestic violence, which causes mental and physical injuries and permanent damage. Women who are constantly subjected to violence sometimes become victims of honor killings (Erpolat, 2024). As a result of violence against women, we are faced with femicides. Data for 2023 reveals that a significant portion of femicides are committed within the home. According to data obtained from the We Will Stop Femicide Platform, 65% of women murdered in 2023 were killed in their homes. In the same period, it was observed that women were mostly killed by their married men; 41% of the women killed in 2023 were killed by their married men (URL-1).

Violence against women is rooted in complex and multifaceted factors stemming from women's unequal status in society. Discourses and behaviors that are widely accepted in society, such as gender inequality, dominant patriarchal culture, and traditional oral values, are the main drivers of violence. For example, proverbs that have become a part of patriarchal culture, such as “If you vomit blood, you will say that you drank cranberry sherbet”, “He who does not beat his daughter beats his knee” and “You will not spare the stick from the woman's back and the burden from her belly”, almost legitimize violence against women (Kahraman, 2021; Yıldırım, 2016). There are different classifications of violence against women. In this context, violence against women is generally classified as physical, psychological/emotional, sexual and economic. In addition to these, it is possible to include different types of violence such as cyber violence, mobbing, stalking in the classification (Akkaş & Uyanık, 2016; Örnek, 2024).

PHYSICAL VIOLENCE AGAINST WOMEN

Physical violence can be defined as any attack that violates a person's bodily integrity and inviolability and causes pain and suffering. It includes all kinds of acts and omissions that cause physical harm to the person. As a result of physical violence against women, women's health, development and dignity are harmed and their survival becomes more difficult. Physical abuse methods, pushing, shoving, beating, slapping, slapping, kicking, beating, hair pulling, detention, imprisonment, beating, damaging the body with hard objects, forcing to live in bad conditions, early or forced marriage, killing, honor killings are acts of physical violence (Ghanbarlou, 2020; Akkuş, Yıldırım, 2018).

ECONOMIC VIOLENCE AGAINST WOMEN

It is defined as actions that affect women's participation in employment or cause them to suffer economic loss. The perpetrator of violence often confiscates the income earned by the woman, restricts her spending money or interferes with where she spends it. At the same time, economic violence is also defined as the fact that decisions on economic matters are taken by the man alone and the woman is deprived of the financial resources to meet her household needs (Tiryaki, 2023; Gökkaya, 2011).

PSYCHOLOGICAL/EMOTIONAL VIOLENCE AGAINST WOMEN

Emotional violence, which is generally practiced in conjunction with physical and sexual violence, but can sometimes occur alone, is defined as systematic psychological pressure, emotional exploitation, shouting, intimidation, swearing, threats, insults, confinement, interference in everything women do, humiliation, name-calling, threatening not to show their children (İkinci, 2014; Orbay, 2022).

SEXUAL VIOLENCE AGAINST WOMEN

Sexual violence against women is defined as forcing a woman to perform a sexual act without her consent or touching her against her will. Acts such as sexual assault, sexual abuse, sexual harassment in the workplace, educational institutions or other places, forced marriage, forced trafficking in women, forced prostitution are defined as sexual violence (Köseoğlu, 2018; Atman, 2003).

CYBER VIOLENCE AGAINST WOMEN

Increased access to the internet, widespread use of social media and the rapid spread of mobile information have led to the emergence of cyber violence against women as a rapidly growing global problem.

Acts such as hacking personal information, cyber-stalking, revenge pornography, gender-based insults and attacks, rape and death threats are defined as cyber violence against women. Cyber violence should not be seen as separate from other forms of violence.

CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS

In our society, women are generally subjected to violence by men within the family. Violence violates women's right to life in many ways. Violence against women affects not only the woman who is subjected to violence, but also all individuals who witness violence directly or indirectly. Therefore, violence against women is a very important problem that needs to be addressed with a collective consciousness in our society. In the light of the information obtained from many studies and numerical data, this problem is becoming an increasing problem.

For this reason, many studies to be carried out or planned to be carried out in our society on domestic violence against women are very essential. For the solution of domestic violence against women, it is very important and critical to act jointly as a whole society, men and women, regardless of gender. All social organizations should do their part as a result of their duties and responsibilities. In the legal, political, economic and social spheres, gender inequalities should be taken into consideration and reorganizations should be made.

At the same time, violence is a universal problem that threatens humanity all over the world and in our country as it causes fatal consequences and requires urgent measures to be taken.

In order to prevent incidents of violence in the family, which is the first place where the child is socialized, the issues of respecting and valuing oneself and others should be adopted from childhood in the family. Violence against women is a crime because it is a violation of human rights. In order to prevent this crime, it is very important to raise awareness and consciousness by organizing trainings and seminars for all layers of society.

REFERENCES

Akkaş, İ., Uyanık, Z. (2016). Kadına Yönelik Şiddet. Nevşehir Hacı Bektaş Veli University SBE Journal, 6(1), 32-42.

Akkuş, S., Yıldırım, Ş. (2018). Erkeklerin Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet Uygulamasına Etki Eden Faktörlerin İncelenmesi. Gaziantep University Journal of Social Sciences, 17(4), 1368-1388.

Atman, Ü. C. (2003). Kadına Yönelik Şiddet; Cinsel Taciz/İrza Geçme. Sted Journal, 12(9), 333-335.

Ayhan, F. N.,& Ak, H. Ş. (2023). Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden Psikolojik Şiddet. Ondokuz Mayıs University Journal of Women and Family Studies, 3(2), 139-160.

Çakır, Ö., Harcar, T., Sürgevil, O., Budak, G. (2014). Kadına Yönelik Şiddet ve Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddetin Durumu. Society and Democracy Journal, 2(4), 51-70.

Doğrucan, A., Yıldırım, Z. (2020). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Üzerine Bir İnceleme. Hacettepe University Journal of Social Sciences, 2(2), 122-138.

Doğan, R. (2014). Kadına Yönelik Şiddetin Bir Türü Olarak, İsrarlı Takip (Stalking) Kavramı ve Suçu. Ankara Bar Association Journal, (2), 135-154.

Dursun, S., Özdemir, E. (2024). Türkiye'de İş Yerinde Kadına Yönelik Şiddetin Yaygınlığı ve Etkisi: Kesitsel Bir Anket Çalışması. KADEM Journal of Women's Studies, 10(1), 305-332.

Erpolat, A. (2024). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddette Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSSB) ve Depresyonun Gelişmesinde Etki Eden Faktörlerin İncelenmesi. Journal of Eurasian Social and Economic Research, 11(1), 240-261.

Ghanbarlou, R. M. (2020). Kadına Yönelik Şiddeti Etkileyen Toplumsal Faktörler Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme. Tarsus University Journal of Faculty of Economics and Administrative Sciences, 1(1), 58-68.

Gökkaya, V. B. (2023). Kadına Yönelik Şiddetin Israrlı Takip Boyutu Üzerine. Cumhuriyet University Faculty of Arts and Sciences Journal of Social Sciences, 47(1), 51-59.

Gökkaya, V. B. (2011). Türkiye’de Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet. Cumhuriyet University Journal of Economics & Administrative Sciences, 12(2).

İkinci, S. S. (2014). Toplumun Kanayan Yarası: Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Kavramı ve Yansımaları. Ankara Health Services Journal, 13(2), 21-28.

Kahraman, A. B. (2024). Kadına Yönelik Şiddet Olgusunun Sosyolojik Analizi. The Journal of Social Sciences, (51), 1-18.

Kahraman, İ., Arılık, M. (2024). Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Mekanizmaları İzleme Raporu 2013-2022.

Karal, D.,& Aydemir, E. (2012). Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet. International Strategic Research Organization (USAK).

Karagün, E. (2024). Toplumsal Şiddet, Aile ve Kadın. Shura Academy, (7 Women and Family),23-38.

Kekeç, S. G. (2022). Kadına Yönelik Psikolojik Şiddet Bağlamında Borgen Dizisinin Değerlendirilmesi. Communicata, (24), 13-19.

Köseoğlu, M. (2018). Kadına Yönelik Şiddette Sosyalleşme Süreci ve Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Etkisinin Değerlendirilmesi. Journal of Social and Humanities Research, 19(42 Special Issue on Women's Studies), 77-96.

Metin, G. A., Zengin, O., Erkoç, B. (2022). Çocuklarda Sosyal Öğrenme Sürecinin Sosyal Hizmet Perspektifinden İncelenmesi. Journal of Social Policy Studies, 22(54), 43-62.

Orbay, İ. (2022). Görünmeyene Işık Tutmak: Psikolojik Şiddet. Community and Social Service, 33(1), 267-290.

Örnek, S. A. (2024). Aile İçi Şiddet Mağduru Kadınların Suçluluk Duygusu Düzeyleri ve Psikolojik Dayanıklılıklarının İncelenmesi. Social Sciences Studies Journal (SSSJJournal), 5(39), 3663-3684.

Özgentürk, İ., Karğın, V., & Baltacı, H. (2012). Aile İçi Şiddet ve Şiddetin Nesilden Nesile İletilmesi. Journal of Police Sciences, 14(4),55-77

Öksüzöğlu, T. Ö. (2021). Kadınlara Yönelik Siber Zorbalık Durumları ve Önlem Çalışmaları. European Journal of Educational and Social Sciences, 6(1), 67-75.

Polat, O. (2016). Şiddet. Marmara University Faculty of Law Journal of Legal Studies, 22(1), 15-34.

Pehlivan, M. (2024). Aile İçi Şiddet (Söğütlü İlçesi Örneği). The Journal of Academic Social Science Studies, 5(58), 551-569.

Sarıtaş, S. (2023). Aile İçi Kadına Yönelik Şiddetin Sosyal ve Kültürel Dinamikleri. Motif Academy Journal of Folklore, 16(44), 1688-1700.

Serinsu, M. E., Doğan, R. (2020). Sosyal Öğrenme Kuramı Çerçevesinde 2-6 Yaş Dönemi Çocuklar İçin Ailede Değer Eğitimi İlkeleri. Religious Studies, 23(58 (Religious Education: Prof. Dr. Beyza Bilgin Special Issue)), 151-170.

Temur, N. (2019). Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddetin Başka Bir Biçimi: Siber Şiddet https://www.academia.edu/43141949/Toplumsal_Cinsiyete_Dayali%C4%B1_Siber_%C5%9Eiddet

Tiryaki, S. (2023). Ekşi Sözlük Kullanıcılarının Kadına Şiddeti Önlemeye Dair Çözüm Önerilerinin Analizi. Marmara University Journal of Women and Gender Studies, 7(2), 37-64.

Uygur, G. (2016). Kadına Yönelik Şiddeti Önlemede Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Önemi. Religious Studies, 19(49), 209-227.

URL-1: <https://kadincinayetlerinidurduracagiz.net/2023> Yıllık Veri Raporu

Yıldırım, S. (2017). Kadına Yönelik Şiddet ve Ataerkillik. Ataturk University, Institute of Social Sciences, Department of Sociology. Master's thesis, Erzurum.

PERCEPTION OF VIOLENCE AGAINST WOMEN IN TURKEY: A QUALITATIVE STUDY

Assistant Professor Dr. Saniye TEZE

Child Development, Gaziantep University, Vocational Scholl, Department of Child Development

ORDIC: 0000-0003-0079-7382

Sevde YILMAZ

Gaziantep University, Migration Institute, Department of Women's Studies

ORDIC: 0009-0006-4310-3909

ABSTRACT

Objective: The aim of this study is to examine the perception of violence against women in Turkey.

Method: Using action research design, one of the qualitative research methods, the study was conducted with 37 volunteer participants in Gaziantep province. The sample of the research was determined by random sampling method. Data were collected using the "Personal Information Form" and "semi-structured interview" technique prepared by the researchers. While percentage, mean and standard deviation were used in quantitative data, qualitative data were analyzed by content analysis.

Results: Of the participants, 26 (70.3%) were female and 11 (29.7%) were male. The mean age was 30.81 ± 6.92 years (min.: 23; max.: 53), and while there were participants at all educational levels, 32 (86.5%) were undergraduate graduates, 20 (54.1%) were married, and 16 (43%) were civil servants. 19 (54.4%) of the participants think that children are the most frequent victims of domestic violence; 34 (91.2%) of the participants think that one of the reasons for perpetrating violence is being exposed to or witnessing violence in childhood. 35 (94.5%) people do not find the state's policies to prevent violence absolutely sufficient. 32 (86.4%) think that in the past, women could not get divorced even if they were subjected to a lot of violence/torment in marriage. When the answers given to the qualitative questions are analyzed, it is seen that the themes of "suggestions to prevent domestic violence against women", "the effects of violence against women and family on women's raising healthy children" and "the aspect of violence against women in society affecting the order of society" come to the fore.

Conclusion: Based on the information analyzed by creating sub-themes from the specified themes, solution suggestions were presented.

Keywords: Women, Family, Violence, Qualitative research

TÜRKİYE'DE KADINA YÖNELİK ŞİDDET ALGISI: NİTELİKLİ BİR ÇALIŞMA

ÖZET

Amaç Bu çalışmanın amacı Türkiye'de kadına yönelik şiddet algısını incelemektir.

Yöntem: Nitel araştırma yöntemlerinden biri olan eylem araştırması deseninin kullanıldığı çalışma Gaziantep ilinde 37 gönüllü katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örnekleme tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" ve "yarı yapılandırılmış görüşme" tekniği kullanılarak toplanmıştır. Nicel verilerde yüzde, ortalama ve standart sapma kullanılırken, nitel veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir.

Bulgular: Katılımcıların 26'sı (%70,3) kadın, 11'i (%29,7) erkektir. Yaş ortalaması 30,81±6,92 yıl (min.: 23; maks.: 53) olup, her eğitim düzeyinden katılımcı bulunmakla birlikte 32'si (%86,5) lisans mezunu, 20'si (%54,1) evli ve 16'sı (%43) memurdur. Katılımcıların 19'u (%54,4) aile içi şiddetin en sık mağdurunun çocuklar olduğunu düşünmektedir; katılımcıların 34'ü (%91,2) şiddet uygulama nedenlerinden birinin çocuklukta şiddete maruz kalmak veya tanık olmak olduğunu düşünmektedir. 35 kişi (%94,5) devletin şiddeti önlemeye yönelik politikalarını kesinlikle yeterli bulmamaktadır. 32'si (%86,4) eskiden kadınların evlilikte çok fazla şiddete/ eziyete maruz kalsalar bile boşanamadıklarını düşünmektedir. Niteliksel sorulara verilen cevaplar incelendiğinde “aile içi şiddeti önlemeye yönelik öneriler” temalarının öne çıktığı görülmektedir.

Sonuç: Belirtilen temalardan alt temalar oluşturularak analiz edilen bilgilere dayanarak çözüm önerileri sunuldu.

Anahtar kelimeler: Kadın, Aile, Şiddet, Nitel araştırma

INTRODUCTION

In the last few decades, the world has witnessed major socioeconomic and political transformations, and an increase in violence has been observed in this process. Although the diversification of information sources on violence has increased public perception and awareness of this issue, violence still remains a global social problem. This study focuses on domestic violence, which has a particular impact on women. In the past, violence against women was seen as a limited problem, but today it is considered a broader social problem (García-Moreno et.al. 2002; Koçer and Korkmazlar, 2009). The aim of this study is to examine the perception of violence against women in Turkey.

Method: Using action research design, one of the qualitative research methods, the study was conducted with 37 volunteer participants in Gaziantep province. The sample of the research was determined by random sampling method. Data were collected using the “Personal Information Form” and “semi-structured interview” technique prepared by the researchers. While percentage, mean and standard deviation were used in quantitative data, qualitative data were analyzed by content analysis. Participants were numbered in the responses to the qualitative questions (K1, K2, K3... K37)

Results

Of the participants, 26 (70.3%) were female and 11 (29.7%) were male. Average age 30.81±6.92 years (min: 23; max: 53). While there were participants at all education levels, 32 (86.5%) had a bachelor's degree, 20 (54.1%) were married and 16 (43%) were civil servants. 19 of the participants (54.4%) think that children and 14 participants (37.8%) think that women are the most common victims of domestic violence. 34 of the participants (91.2%) think that one of the reasons for using violence is being exposed to or witnessing violence in childhood. 35 of the participants (94.5%) find the state's policies to prevent violence completely inadequate. 32 of the participants (86.4%) think that women cannot get divorced even though they have been subjected to a lot of violence/torture in their marriages in the past. Participants were asked open-ended questions about violence against women. When the responses to the qualitative questions were examined, the themes of

1. “Suggestions to prevent domestic violence against women”,
2. “Effects of violence against women and the family on women raising healthy children”,
3. “The aspect of violence against women in society that affects social order” come to the fore.

Theme 1: “Recommendations for preventing domestic violence against women”,

Sub-themes:

1a: Recommendations for education:

«Everyone needs to be made aware and educated enough to combat this issue together.» (K1)

«Social awareness should be raised, education and the country's welfare level should be increased (K1, K6, K7, K9, K,10, K,23, K31, K37)

1b: Recommendations for implementation

«There should be a family psychologist like a family doctor» (K2)

«They should be protected by the state» (K5)

1c: Recommendations for education and implementation:

«Psychological analyses of individuals should be done before marriage and young people should be educated about family» (K3, K22)

«Before entering the institution of marriage, attention should be paid to choosing the right spouse and it should be mandatory to receive certain trainings, since it is a multidisciplinary event, there are many external factors and experts in the field should contribute to these» (K4)

«Anger management therapies should be done within the family. It should not be limited to men only, but also courses should be given to raise awareness of women under the name of how to be a family.» (K31)

«In addition to the level of education, the socioeconomic level of the country should be increased.» (K18)

Theme 2: “The effects of violence against women and the family on women raising healthy children”

Sub-themes:

2a: The effects on the social order and family structure:

The social order and the development of the child and the family structure are negatively affected (P2, P8, P9, P24)

«It causes women to be stigmatized in society after divorce. The perception that a divorced woman is at fault and has done something shameful is very common. If there is a child and the parents are not conscious enough, they grow up with a corrupted personality with two different upbringing styles. And this builds a corrupted society and a corrupted future.» (P37)

2b: The relationship between violence and divorce

«The high divorce rates indicate a major collapse for our social dynamics. I think the increase in the education level of our women is due to the fact that men who were raised in a matriarchal/patriarchal way cannot communicate with our educated new generation of women.» (P15)

«I do not think this situation has anything to do with violence.» (P18)

«This question is a very feminist question. If this rate is evaluated as being entirely due to the man, then yes, the woman will have great difficulty in raising the child, she will grow up deprived of the father and lacking the moral courage given by the father, and this will perhaps be reflected in the child's social life. It would be wrong to evaluate the reasons for marriage and divorce only from the man's perspective» (K31)

Theme 3: “The aspect of violence against women in society that affects the social order”

Sub-themes

3a: Raising Children

«It negatively affects women's ability to raise healthy children. Since the social order is now planned to eliminate the family structure, it is difficult to predict what will happen. I do not think that the increase in divorce rates is a factor that affects violence.» (K28)

«It creates homes where violence is normalized and violence is now normal for children growing up in these homes.» (K36).

3b: The future of the child

«It is seen that children growing up in families prone to violence cannot lead healthy social and marital life.» (K27)

3c: Its effect on the marriage-divorce rate

«I think that the marriage and divorce rates would not harm the society because there may be differences of opinion etc. I see it as the right decision.» (K33)

«I think that divorce disrupts the family unity. However, I think that divorce is the most logical option rather than being restless and unhappy. But since not every relationship ends healthily, I think divorce increases violence against women. I think that a divorced and abused woman will be psychologically deficient in raising children and that the child she raises will be unhealthy. This means poor health and a psychologically unstable society.» (K21)

CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS

In our study, in addition to the conclusion that society in general is against violence, it is seen that there are different perspectives on violence as seen in the qualitative themes. Among the permanent solutions to prevent violence are the duties of the state and citizens. It is important to take precautions against violence from childhood.

Limitations of the study: Our study group, which was interviewed one-on-one, is limited to 37 people.

References

García-Moreno, C., H.A.F.M. Jansen, M. Ellsberg, L. Heise, C. Watts. eds. (2005)

WHO Multi-Country Study on Women's Health and Domestic Violence Against Women. Geneva: World Health Organization

Koçer B., Korkmazlar Ü. (2009). Women And Domestic Violence: A Qualitative Study Of Perception Of Domestic Violence Among Women In Turkey (oral presentation). IMWC (International Multidisciplinary Women's Congress)

KADIN EMEĞİ VE GÖRÜNMEZLİK: DERİK'TE ZEYTİN ÜRETİMİNDE SOSYO-MEKÂNSAL DİNAMİKLER

Gülbin ABATAY

Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0002-3642-6922

Dr. Öğr. Üyesi Hatice TURUT

Sakarya Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Coğrafya
ORCID: 0000-0002-6081-4132

Prof. Dr. Zerrin KARAKUZULU

Sakarya Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Coğrafya
ORCID: 0000-0002-3642-6922

ÖZET

Ataerkil sistem, kadın emeğinin değersizleştirilmesi ve bunun sonucunda mülksüzleşmesini birbiriyle bağlantılı halkalar şeklinde bir süreç olarak değerlendirmektedir. Kadın emeğinin sömürsü sadece ev içi ve özel alanla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda kamusal alana da yayılmaktadır; bu durum özellikle yerel üretim türlerinde daha belirgin bir şekilde gözlemlenmektedir. Dünya genelinde, özellikle tarımsal üretimde kadın emeğinin kayıt dışı istihdamının kolaylıkla entegre edilebildiği bölgelerde, bu emeğin değersizleştirilmesi daha yaygın bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Tarımsal üretimde kadın emeği, ev içindeki duygusal ve fiziksel emek türlerinde olduğu gibi zorunlu bir bileşen olarak kabul edilmekte; emeğin maddi değeri ise göz ardı edilmekte ve sonuç olarak görünmez hale gelmektedir. Kadının hane içinde harcadığı emek türü incelendiğinde, bu emek literatürde duygusal emek olarak adlandırılmaktadır.-Mardin'in Derik ilçesinde zeytin üretim sürecinde yer alan kadın tarım işçilerinin hane içindeki ve tarımdaki emek süreçlerine sosyo-mekânsal boyutlarıyla birlikte yaklaşımını anlamak bu araştırmanın temel problemidir. Araştırma, nitel araştırma yöntemin yarı yapılandırılmış görüşme ile Derik'ten toplam 10 tarım işçisi kadın ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Etnik köken, göçmenlik, coğrafi konum gibi faktörler katılımcıların deneyimlerini önemli ölçüde etkilemektedir. Derik'te, kadın emeğinin eşit(siz)liği toplumsal ilişkiler çerçevesinde kadınlar tarafından (yeniden) şekillendirilmektedir. Bu nedenle, bu çalışma kadın emeğinin öneminin öncelikle onu üretenler tarafından anlaşılması gerektiğini bir kez daha vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kadın emeği, duygusal emek, nitel yöntem, Derik

WOMEN'S LABOR AND INVISIBILITY: SOCIO-SPATIAL DYNAMICS IN OLIVE PRODUCTION IN DERIK

ABSTRACT

The patriarchal system perceives the devaluation of women's labor and, consequently, their dispossession as interconnected links in a process. The exploitation of women's labor is not confined to the domestic and private sphere; it also extends to the public domain, a phenomenon that is particularly evident in local production types. Globally, especially in agricultural production, the devaluation of women's labor is more prevalent in regions where informal employment can be easily integrated. In agricultural production, women's labor is recognized as a necessary component, akin to the emotional and physical labor types within the household; however, the material value of this labor is often overlooked, resulting in its invisibility.

When examining the types of labor expended by women within the household, this labor is referred to in the literature as emotional labor. The primary concern of this research is to understand the socio-spatial dimensions of the labor processes of female agricultural workers involved in olive production in the Derik district of Mardin. The study employs a qualitative research method, conducting in-depth interviews with a total of 10 female agricultural workers from Derik using semi-structured interviews. Factors such as ethnic origin, migration, and geographical location significantly influence the participants' experiences. In Derik, the equality (or inequality) of women's labor is reshaped by women within the framework of social relations. Therefore, this study emphasizes once again that the significance of women's labor must be understood primarily by those who produce it.

Keywords: Women's labor, emotional labor, qualitative methods, Derik

MEDİKALİZE EDİLEN KADIN SAĞLIĞI

Doç. Dr. M. Çağlar KURTDAS

Adıyaman Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü

ORCID: 0000-0002-8292-9977

ÖZET

Günümüzün hâkim tıp anlayışı olan modern tıp, bilimsel gelişmelerin sonucu ortaya çıkan ve sağlık/hastalık konularını bilimsel bilgiler ışığında ele alıp değerlendiren bir yaklaşımdır. Modern tıp, geleneksel tıbbın aksine bilimsel veriler ve bulgulardan yola çıkar ve daha çok hastalık ortaya çıktıktan sonra onu tedavi etmeye çalışır. Bu konuda da oldukça başarılı olduğu söylenebilir. Modern tıp sayesinde pek çok hastalığın tedavisi bulunmuş, geçmişte salgınlara ve kitlesel ölümlere yol açan pek çok hastalık ortadan kaybolmuştur. Günümüzde ortalama yaşam süresinin artmasında da modern tıbbın önemli katkıları vardır. Ancak modern tıp yaklaşımının yaratmış olduğu bazı problemlerden de bahsedilebilir. Bu problemlerden biri de medikalizasyondur. Medikalizasyon, bir meselenin tıbbi terimlerle tanımlanması, ele alınması ve bir hastalık olarak değerlendirilip tedavi edilmesi sürecidir. Medikalizasyon süreci ile birlikte geçmişte rahatsızlık ya da hastalık olarak tanımlanmayan pek çok durum günümüzde bir hastalık olarak tanımlanmakta ve tedavi edilmeye çalışılmaktadır. Bu durum gündelik yaşamın modern tıbbın denetimi altına girmesine neden olmaktadır. Gündelik yaşamın medikalize edilmesinde özellikle kadın sağlığının ön planda olduğu görülmektedir. Örneğin doğum, hamilelik depresyonu, doğum sonrası sendrom, menstürasyon, menstürasyon öncesi sendromu, menopoz, yeme bozuklukları, bedenin görünüşü vb. durumlar medikalizasyon ile birlikte tıbbi bir durum olarak ele alınmaktadır. Bu durum kadınların yaşamlarının doğal evrelerinin ve gündelik yaşamlarının tıbbın denetimi ve kontrolü altına girmesine yol açmaktadır. Bu çalışmanın amacı, kadın sağlığının medikalize edilmesi ve bunun yarattığı sorunların bu alanda yapılmış çalışmalardan yola çıkarak kuramsal düzlemde bir değerlendirmesini yapmaktır.

Anahtar Kelimeler: Hastalık, sağlık, modern tıp, medikalizasyon, sosyal kontrol.

MEDICALIZED WOMEN'S HEALTH

ABSTRACT

Modern medicine, which emerged as a result of scientific developments and examines and evaluates health/disease issues in the light of scientific knowledge, is today's dominant medical approach. Unlike traditional medicine, modern medicine starts from scientific data and findings and tries to treat the disease after it occurs. It can be said that he was quite successful in this regard. Thanks to modern medicine, many diseases have been treated, and many diseases that caused epidemics and mass deaths in the past have disappeared. Today, modern medicine has made significant contributions to the increase in average life expectancy. However, some problems created by the modern medical approach can also be mentioned. One of these problems is medicalization. Medicalization is the process of defining an issue in medical terms, addressing it, and evaluating and treating it as a disease. With the process of medicalization, many conditions that were not defined as illnesses or diseases in the past are now defined as diseases and attempts are being made to treat them. This situation causes daily life to come under the control of modern medicine. It seems that women's health is especially at the forefront in the medicalization of daily life. For example, birth, pregnancy depression, postpartum syndrome, menstruation, premenstrual syndrome, menopause, eating disorders, body appearance, etc. These conditions are treated as a medical condition along with medicalization.

This situation causes the natural stages of women's lives and their daily lives to come under the supervision and control of medicine. The aim of this study is to make a theoretical evaluation of the medicalization of women's health and the problems it creates, based on the studies done in this field.

Keywords: Disease, health, modern medicine, medicalization, social control.

GİRİŞ

Geçmişten günümüze bütün toplumlarda bireylerin sağlık ihtiyacını karşılayan sağlık kurumu, toplumsal yapının önemli unsurlarından biri olmuştur. Yerleşik hayata geçilmediği dönemlerde ve tarım toplumlarında daha çok tecrübi ve dogmatik bilgilere dayalı olan sağlık bilgisi, modern toplumlarda bilimsel yöntem ve metotlarla elde edilen bilgilere dayanmaktadır. Modern tıp olarak da adlandırılan günümüz sağlık anlayışı sayesinde sağlık/hastalık konularında önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Geçmişte kitlesel ölümlere yol açan pek çok salgın hastalık ortadan kaybolmuş, pek çok hastalığın tedavisi bulunmuştur. Ortalama yaşam süresinin uzamasında da modern tıbbın çok önemli katkıları vardır. Günümüzde her ne kadar geleneksel ya da alternatif tıp yaklaşımlarına artan bir ilgi olsa da modern tıp hâkim yaklaşım olarak egemenliğini korumaktadır.

Modern tıbbın sağlık konusunda elde ettiği başarılarla rağmen sağlık/hastalık olgularına yaklaşımının yaratmış olduğu birtakım problemlerden de bahsedilebilir. Bu problemlerin başında medikalizasyon gelmektedir. Medikalizasyon en genel ifadesi ile yaşamın modern tıp tarafından denetlenmesini ve kontrol edilmesini anlatan bir kavramdır. Medikalizasyon süreçleri ile modern tıbbın denetimi ve kontrolü altına giren gündelik yaşamda, geçmişte hastalık olarak kabul edilmeyen pek çok durum ya da dönem artık hastalık olarak kabul edilmekte ve tedavi süreçleri uygulanmaktadır.

Gündelik yaşamın medikalize edilmesinde özellikle kadın sağlığının ön planda olduğu söylenebilir. Örneğin doğum, hamilelik depresyonu, doğum sonrası sendrom, menstürasyon, menstürasyon öncesi sendromu, menopoz, yeme bozuklukları, bedenin görünüşü vb. durumlar medikalizasyon ile birlikte tıbbi bir durum olarak ele alınmaktadır. Böylece özellikle kadınların yaşamlarının doğal evreleri ve gündelik yaşamları tıbbın denetimi ve kontrolü altına girmektedir. Bu durumun yaratmış olduğu problemden yola çıkan bu çalışmanın amacı, kadın sağlığının medikalize edilmesi ve bunun yarattığı sorunların bu alanda yapılmış çalışmalardan yola çıkarak kuramsal düzlemde bir değerlendirmesini yapmaktır.

MODERN TIBBIN SAĞLIK ve HASTALIĞA BAKIŞ AÇISI

Biyomedikal model olarak da adlandırılan modern tıp, Batı Avrupa'da başlayan bilimsel gelişmelerin bir sonucudur. Modern tıbbın hâkim tıp anlayışı olarak ön plana çıkmasından çok daha önce de sağlık/hastalık konularında bilimsel gözlem ve verilere dayalı bir anlayış vardı. Ancak modern öncesi dönemlerde sağlık/hastalık konularında daha çok tecrübi ve dogmatik bilgilerin egemen olduğu bir anlayışın hâkim olduğu görülmektedir. Bu dönemlerde hastalık daha çok bir takım doğa üstü güçlere bağlanmış ya da bireylerin/toplumların eylemlerine verilen ilahi cezalar olarak görülmüştür. Hastalıkların tedavisinde ise tecrübi bilgilerden ya da dini ritüellerden faydalanılmıştır. Ancak aydınlanma düşüncesi ve beraberinde gelen bilimsel gelişmeler, toplumsal yapının diğer unsurlarında olduğu gibi sağlık alanında da rasyonel ve bilimsel bilginin hâkim bilgi olmasına yol açmış, modern tıbbın sağlık konusunda uzun bir süre neredeyse tek söz sahibi olması ile sonuçlanmıştır.

Modern tıp, bilimsel bilgi ve bulgulardan hareket ederek sağlık konusunda eğitim almış insan gücü ve teknolojik aygıtların yardımı ile temel sağlık hizmetleri sunan yaklaşım (Kızılcık, 1995: 39) olarak tanımlanabilir. Modern tıba göre hastalığın sebebi, bedenin normal işleyişini aksatan iç ve dış etkenlerdir. Modern tıbbın dolayısıyla hekimlerin görevi, bedenin normal işleyişini bozan etkeni bulmak ve ona müdahale etmektir.

Sağlıklı olmak hasta olmamak anlamına gelir (Fişek, 1983: 1). Sağlıklı olmak aynı zamanda normal olarak adlandırılan durumun karşılığıdır. Hastalık ise anormal bir durumdur. Böylece normal ve anormal arasındaki ayrım modern tıbbın temelini oluşturmuştur. Normal ile anormal arasındaki fark ise deneylerle test edilebilen ve ölçülebilen farktır (Bauman, 2001: 157). Bu bakış açısı aynı zamanda bedeni bir tür makine olarak görmek anlamına gelmektedir. Modern tıba göre hastalık makine bedeninin parçalarında ortaya çıkan bir aksaklıktır. Modern tıbbın bu aksaklıkları teşhis ve tedavi edecek özel yöntemleri vardır (Turner, 2011: 239). Modern tıp üç temel varsayıma dayanır (Giddens, 2008: 302-303). Birincisi, modern tıba göre hastalık bedeninin normal işleyişini bozan bir durumdur. Bozulmaya neden olan etken bulunmalı ve tedavi edilmelidir. İkinci olarak, modern tıba göre zihin ve beden ayrı ayrı tedavi edilebilir. Hasta beden diğer etkenler dikkate alınmadan tedavi edilebilir. Üçüncü olarak ise hastalığın tedavisi sadece tıp eğitimi almış uzmanlar tarafından yapılabilir. Bilimsel temeli olmayan uygulamalar ve tıp eğitimi almamış kişiler tedavi sürecinde yer alamaz. Modern tıbbın sağlık-hastalığa dair temel bakış açıları şu şekilde özetlenebilir (Akşit, 1995: 19):

- 1- Modern tıp bilimsel temelli bir rasyonelliğe dayanır
- 2- Modern tıpta objektif ve numaralara dayanan ölçümler vardır
- 3- Modern tıp fizyolojik ve kimyasal verilere dayanır
- 4- Modern tıp bedeni ve zihni ayrı görme eğilimindedir
- 5- Modern tıp hastalıklara odaklanır

6- Modern tıp hastaya içinde yaşadığı toplumdan ayrı, “hasta birey” olarak yaklaşır

Modern tıbbın sağlık/hastalık konusunda yaratmış olduğu pek çok olumlu etkiye rağmen bazı konularda da eleştirilerin hedefi olduğu görülmektedir (Giddens, 2008: 302-303). Bu eleştirilerin başında modern tıbbın etkinliğinin abartılı olduğu, sağlık konusunda yaşanan iyileşmelerin çoğunun toplumsal ve çevresel değişimlerden kaynaklandığı iddiasıdır. İkinci bir eleştiri, modern tıbbın hastaların düşünce ve deneyimlerini dikkate almadığı yönündedir. Her hastaya tedavi edilmesi ve kurtarılması gereken “hasta beden” gibi bakan modern tıp, hastayı tedavi sürecinden dışlamakta ve onu bir makine gibi görmektedir. Üçüncü olarak, modern tıp kendisini geleneksel ya da alternatif tıp gibi diğer sağlık modellerinden üstün görmektedir. Bilimsel olmayan her şeyi değersiz gören modern tıp, hastalığa bütüncül bir bakış açısından yoksundur. Diğer bir eleştiri, modern tıbbın insan yaşamını denetim altına almasına yöneliktir. Modern tıp neyin hastalık olduğu neyin olmadığı konusunda belirleyici bir otorite olduğundan her geçen gün gündelik yaşam daha fazla tıbbın denetimi ve kontrolü altına girmektedir. Son olarak modern tıbbın temel varsayımları, özellikle nitelikli üreme yoluyla insan ırkının kalıtsal açıdan ıslahını hedefleyen çalışmalar tarafından istismar edilmeye açıktır.

MEDİKALİZASYON NEDİR?

En genel anlamıyla medikalizasyon ya da tıbbileştirme, hastalık olarak tanımlanmayan bazı durumların tıbbi olarak tanımlanması ve tedavi edilmesi süreci olarak tanımlanabilir (Gabe & Bury & Elston, 2004: 59-60). Medikalizasyon sürecinde, geçmişte tıbbi bir durum olarak görülmeyen şeyler, hastalık veya işlev bozukluğu olarak tanımlanmakta ve tedavi süreci kapsamına dahil edilmektedir (Applbaum, 2011: 101). Örneğin geçmişte ahlakdışı, suç ya da günah olarak tanımlanan alkol ve uyuşturucu bağımlılıkları, zihinsel bozukluklar, cinsel sapma ya da bozukluklar artık kusurdan hastalığa doğru evrilmişlerdir. Bunların yanında endişe, menstürasyon (adet), doğum, menopoz, yaşlılık, ölüm, stres, panik atak vb. pek çok durum tıbbi profesyonellerin onları hastalık olarak tanımlamasıyla beraber, yaygın olarak bilinen hastalık ya da rahatsızlık haline geldiler (Conrad, 2007: 3-6). Böylece gündelik yaşamın önemli bir kısmı tıbbın ilgi alanı içine çekilerek, sağlık/hastalık kavramları insan varlığının en önemli parçaları haline geldi (Zola, 1994: 43).

Modern tıbbın ortaya çıkışı ve sağlık alanında neredeyse tek otorite haline gelmesi ile birlikte ortaya çıkan bir durum olan medikalizasyonun, sağlık/hastalık konusunda bazı olumlu etkileri olduğu kabul edilse de genellikle eleştirildiği görülmektedir. Medikalizasyonun en çok eleştirildiği nokta, medikalizasyon süreçleri ile birlikte modern tıbbın bir sosyal kontrol mekanizması haline gelmesidir. Medikalizasyon, gündelik belirli pratiklerin, deneyimlerin ve davranışların, tıbbın otorite alanına tabi kılınmasıdır. Böylece medikalizasyon ile birlikte bedenler ve gündelik deneyimler üzerinde tıp yolu ile kontrol oluşturulmaktadır (Cindioğlu & Cengiz, 2010: 53). Örneğin I. Illich, yaşamın tüm yönleriyle tıbbın etkisi ve kontrolü içine girdiğini belirterek “yaşamın tıplaştırılması” sürecine vurgu yapmaktadır (Illich, 1995). Turner’da medikalizasyonu toplumsal kontrol mekanizması bağlamında ele almış ve medikalizasyonun ortaya çıkış sebebinin modern tıbbın gelişmesi olduğunu söylemiştir. (Turner, 2011: 240). Bu bağlamda medikalizasyon sürecinin gelişimi şu başlıklar altında ele alınabilir (Zola, 1994: 54):

- Tıp ile ilgili olabileceği düşünülen her nesne tıbbın ilgi alanına dâhil edilmiştir.
- Bazı teknik prosedürler bütünüyle tıbbın tekeline terk edilmiştir.
- Tıbbın at oynattığı sahalardan bazıları diğer disiplinler için bütünüyle tabu haline dönüştürülürken tıbbın önündeki tüm tabular yıkılmıştır.
- Tıbbın ilgi alanına dâhil edilen her şeyin sağlıklı bir yaşam için gerekli olduğu görüşü benimsenip benimsetilmiştir.

KADIN SAĞLIĞI ve MEDİKALİZASYON

Medikalizasyon, tıbbın yetki alanının artması ve sağlık/hastalık konularında tıbbi profesyonel egemenliğinin genişlemesi ile birlikte sağlık hastalık üzerinden gündelik yaşamın tıp tarafından kontrolünü (Gabe & Bury & Elston, 2004: 61) anlatan bir kavramdır. Medikalizasyon süreçleri ile yaşam tıp aracılığı ile kontrol edilirken bu süreçte özellikle kadınların ön planda olduğu görülmektedir.

Medikalizasyonun ve süreçlerinin daha çok kadın üzerinden yürütülmesi sık karşılaşılan bir durumdur. Toplumsal yaşamda tüketim kalıpları ve kadın bedenine atfedilen anlamlar bağlamında, kadın bedeninin erkek bedenine oranla daha fazla kontrol edildiği görülmektedir. Ayrıca hastalığın daha çok kadına atfedilen bir durum olması ve kadının “hasta” olarak inşası medikalizasyon sürecinde kadının daha çok ön planda olmasına neden olmaktadır.

Daha çok kadınlara ve kadın sorunlarına yönelik olan medikalizasyon özellikle hamilelik, doğum öncesi ve sonrası süreçler, menopoz, adet ve adet öncesi sendrom gibi konularda yoğunlaşmıştır. Örneğin doğal bir süreç olan hamilelik ve doğum süreçleri tedavi edilmesi gereken hastalıklar olarak tıbbileştirilmiştir. Feminist yaklaşım da modern tıbbın hamilelik ve doğum gibi doğal olayları kendi tekeline aldığı ve tıbbileştirdiğini ileri sürer. Geçmişte ebeler tarafından evlerde yapılan doğum artık hastanelerde ve çoğunlukla erkek uzman hekimler yönetiminde yapılmaktadır. Yayıgın ve doğal bir olay olarak görülen gebelik ve doğum, günümüzde riskleri ve tehlikeleri beraberinde getiren bir “hastalık” olarak görülmektedir. Böylece bilgi birikimleri ve düşünceleri hekimlerce gereksiz bulunan kadınlar kendi gebelik süreçlerinden dışlanmaktadır (Giddens, 2008: 305). Özellikle sezaryanla doğum tıbbileşmenin en çok yaşandığı alanların başında gelir. Türkiye’de doğumun medikalizasyonu çarpıcı bir şekilde artış göstermektedir. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) standartlarına göre, tüm doğumlar içinde sezaryenle doğum oranının yüzde 15’i geçmemesi tavsiye edilmektedir. Ancak Türkiye’de sezaryenle doğum oranı her geçen yıl artmaktadır. (Cindioğlu & Cengiz, 2010:54-55). Türkiye’de sezaryenle doğum oranı özellikle 1990’lardan itibaren artmaya başlamıştır. Türkiye Nüfus Sağlık Araştırması verilerine göre bu oran 1993’te %8 ve 1998’de %14 iken, 2003 yılında %21’e, 2008 yılında ise %36,7 seviyelerine kadar yükselmiştir. Sağlık Bakanlığı’nın verilerine göre 2007-2011 yıllarında bu oran %46,6’ya kadar çıkmıştır.

(https://www.medipol.edu.tr/sites/default/files/document/SD_24_1415.sayfalar_Mustafa_Ozturk_Mustafa_Aksoy_Sema_Sanisoglu.pdf). 2020’li yıllara gelindiğinde ise bu oranların artarak devam ettiği görülmektedir. 2020 yılında sezaryen ameliyatlarının hastane doğumları içindeki oranı %59,6, 2021 yılında %60,9 ve 2022 yılında %62,8 olmuştur (Topaktaş & Beylik, 2024: 106). Türkiye’de özellikle sezeryanla doğum oranlarının bu denli yüksek olmasında normal doğuma dair yanlış bilinçlenme ve inançların etkisi fazladır. Her şeyden önce modern tıp açısından sezeryanla doğum normal doğuma göre daha kolaydır. Bu nedenle hekimlerin çoğu sezeryanla doğumu teşvik etmektedir. Normal doğumun bazı risklerinin olduğunun hekimlerce önemle belirtilmesi ve doğum esnasında oluşabilecek risklerden hekimlerin sorumluluk almaması, kadınların normal doğum sürecine korkuyla bakıp yabancılaşmalarına ve doğumun medikalize edilmesine yol açmaktadır.

SONUÇ

Medikalizasyon ya da tıbbileştirme modern tıbbın sağlık alanındaki gücünün ve otoritesinin artmasının bir sonucudur. Medikalizasyon ile birlikte sağlık bilincinde ve düzeyinde bir artış yaşanmış olsa da medikalizasyonun olumsuz etkilerine yapılan vurgu daha fazladır. Bu konuda yapılan en önemli eleştiri, tıbbileştirme ile birlikte modern tıbbın bir sosyal kontrol mekanizması olarak işlev görmesidir. Bunun sonucunda gündelik yaşamın pek çok normal durumu ya da evresi modern tıp tarafından denetlenmekte ve kontrol edilmektedir. Medikalizasyon ile birlikte yaşamın normal evreleri ve durumları bir hastalık olarak kabul edilmekte ve tedaviye açık hale gelmektedir. Bu durum aynı zamanda sağlığın tüketim endüstrisinin önemli bir kolu haline gelmesine de yol açmaktadır. Gündelik yaşama dair pek çok durum ve dönem tıbbileştirilerek tedavi edilmeye çalışılması, sosyal yaşam içerisinde düzeltilebilecek pek çok sorunun ilaçla ve çeşitli tedavi biçimleri ile düzeltilmeye çalışılmasına ve böylece bireylerin daha fazla tıbbın kontrolü altına girerek birer sağlık tüketicileri olmasına neden olmaktadır.

Medikalizasyon her ne kadar herkes için geçerli bir olgu olsa da kadınların bu konuda daha ön planda olduğu söylenebilir. Toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında kadınların “hasta” olarak inşa edilmesi, medikalizasyonunun daha çok kadınlara ve kadın sağlığına yönelik olmasına yol açmaktadır. Özellikle hamilelik, doğum öncesi ve sonrası süreçler, menopoz, adet ve adet öncesi sendrom gibi konularda medikalizasyonun yoğunlaştığı görülmektedir. Bu konuda en çarpıcı örnek doğumun medikalizasyonu sürecidir. Geçmişte hastanelerin dışında, ebeler tarafından yaptırılan doğum, modern tıp ile birlikte erkek egemen tıbbın denetimi ve kontrolü altına girmiş, doğum yapacak kadın da dahil olmak üzere kadınlar bu sürecin dışına itilmiştir. Örneğin Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tüm doğumlar içinde sezeryanla doğum oranının %15’i geçmemesi gerektiğini tavsiye ederken bu oran Türkiye’de 1990’lı yıllardan itibaren artmış, 2020’li yıllarda %60’lara kadar ulaşmıştır. Bu durum kadın sağlığının medikalize edilmesi hususunda çok önemli bir örnektir. Sonuçta modern tıbbın sağlık alanındaki katkıları tartışılmaz bir gerçekliktir. Ancak modern tıbbın medikalizasyon ile birlikte gündelik yaşamı denetlemesi ve bir kontrol mekanizması işlevi görmesinin yarattığı olumsuz durumların göz ardı edilmemesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Akşit, B. T. (1995) Toplum, Kültür ve Sağlık. Münevver Bertan - Çağatay Güler (Ed.). *Halk Sağlığı* içinde. Ankara: Güneş Kitapevi.

Applbaum, K. (2011). Sağlıkta Küresel Pazarlama: İlaç Entrikaları. Leo Panitch – Colin Leys (Ed.). *Kapitalizmde Sağlık Sağlıksızlık Semptomları* içinde. İstanbul: Yordam Kitap.

Bauman, Z. (2001). *Parçalanmış Hayat Postmodern Ahlâk Denemeleri*. İsmail Türkmen (Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Cindioğlu, D & Cengiz F.S. (2010). Türkiye'de Doğumların Medikalizasyonu; Feminist Bir Bakışla Sezaryen Problemini Düşünmek. *II. Kadın Hekimlik ve Kadın Sağlığı Kongresi Kongre Kitabı*, sh:51-64.

Conrad, P. (2007). *The Medicalization of Society*, The Johns Hopkins University Press, USA.

Fişek, N., H (1983). *Halk Sağlığına Giriş*. Ankara: Hacettepe Ünv. - Dünya Sağlık Örgütü Hizmet Araştırma ve Araştırmacı Yetiştirme Merkezi Yayını.

Gabe, J & Bury, M & Elston, M (2004). *Key Concepts in Medical Sociology*. London: Sage Publications.

Giddens, A. (2005). *Sosyoloji*. Ankara: Ayraç Yayınevi.

Illich, I. (1995). *Sağlığın Gaspi*. Süha Sertabiboğlu (Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Kızılçelik, S. (1995). Postmodernizm ve Alternatif Tıp I. *Birikim Dergisi*. (80):38-47.

Topaktaş, G. & Beylik, U. (2024). Türkiye Sezaryen Oranı Durum Analizi ve Politika Önerileri. *Jinekoloji - Obstetrik ve Neonatoloji Tıp Dergisi*. 21(2): 102-113.

Turner, B. S. (2011). *Tıbbi Güç ve Toplumsal Bilgi*. Ümit Tatlıcan (Çev.). Bursa: Sentez Yayıncılık.

Zola, I. K. (1994). Sağlık ve Köreltici Tıp. Cevdet Cerit (Çev.). *Profesyoneller İktidarı* içinde. İstanbul: Pınar Yayınları.

https://www.medipol.edu.tr/sites/default/files/document/SD_24_1415.sayfalar_Mustafa_Ozturk_Mustafa_Aksoy_Sema_Sanisoglu.pdf

KADINLAR İÇİN BİR KİMLİK İNŞA SÜRECİ: “ESTETİK”

Doç. Dr. Emine Meliha KURTDAŞ

İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümü

ORCID: 0000-0001-8483-064X

ÖZET

Toplum içinde yaşayan her bireyin sosyal yaşamda çeşitli kimlikleri vardır ve bu kimlikler ile var olurlar. Sosyolojik bağlamda kimlikler toplumsallaşma süreci ile başlar ve birey yaşamı boyunca çeşitli kimlikler edinir. Etnik köken ya da cinsiyet gibi birincil kimlikler yaşamın erken evrelerinde şekillenirken, ikincil kimlikler statü ve rolleri kapsar ve yaşamın belli bir döneminden sonra şekillenmeye başlar. Kimlikler birey ve toplum için oldukça önemlidir. Çünkü sosyal yaşamda etkileşim kimlikler aracılığıyla olur. Bu nedenle her birey toplumda kabul göreceği ve diğerlerinden farklı, özel kimliklere sahip olmak ister. Bu durum geleneksel toplumlarda çok mümkün olmasa da modern ve postmodern toplumlarda daha olanaklı hale gelmiştir. Kimliklerin oluşumunda bireyin sahip olduğu bedensel özelliklerin önemli bir yeri vardı. Çünkü her birey toplumsal yaşama bedenleri ile katılır. Kimlik oluşumunda ve ifadesinde bedenin önemi günümüzde daha da artmıştır. Artık güzel ve beğenilen bir bedene sahip olmak, arzu edilir ve çekici olmak önemli bir değer olarak kabul edilmektedir. Özellikle kadınlar için bir buyruk haline gelen güzellik ve ideal beden olgusu, kadınların üzerinde bir baskı yaratmakta ve bedenlerini çağın buyruklarına göre şekillendirmek istemektedirler. Bunu yapabilmeyen en kolay yollarından biri de estetik operasyonlarıdır. Artık hem erkekler hem de özellikle kadınlar estetik operasyonlarla bir kimlik inşa süreci oluşturma yeteneğine ve kapasitesine sahiptir. Tıbbi teknolojilerin gelişmesi ile birlikte bedene müdahalenin sınırları da genişlemiş, beden şekil verilebilen ve yeniden düzenlenebilen bir olgu haline gelmiştir. Dolayısıyla uzun bir süredir estetik cerrahi yöntemleri ile kadınlar için bir kimlik inşa edilmektedir. Bu çalışmanın amacı kadınlar özelinde estetik ile kimlik inşa sürecini sosyolojik bağlamda ele almak ve açıklamaktır.

Anahtar Kelimeler: Kimlik, beden, güzellik, estetik.

AN IDENTITY BUILDING PROCESS FOR WOMEN: “AESTHETICS”

ABSTRACT

Every individual living in society has various identities in social life and they exist with these identities. In the sociological context, identities begin with the socialization process and the individual acquires various identities throughout his life. While primary identities such as ethnicity or gender are formed in the early stages of life, secondary identities include status and roles and begin to take shape after a certain period of life. Identities are very important for the individual and society. Because in social life, interaction occurs through identities. For this reason, every individual wants to have a special identity that will be accepted in society and different from others. Although this is not possible in traditional societies, it has become more possible in modern and postmodern societies. The physical characteristics of the individual had an important place in the formation of identities. Because every individual participates in social life with their bodies. The importance of the body in the formation and expression of identity has increased even more today. Having a beautiful and admired body, being desirable and attractive is now considered an important value. The phenomenon of beauty and ideal body, which has become an imperative especially for women, creates pressure on women and they want to shape their bodies according to the dictates of the age. One of the easiest ways to do this is through aesthetic surgeries.

Now, both men and especially women have the ability and capacity to create an identity building process through plastic surgery. With the development of medical technologies, the limits of intervention in the body have expanded and the body has become a phenomenon that can be shaped and rearranged. Therefore, an identity for women has been constructed through plastic surgery methods for a long time. The aim of this study is to discuss and explain the process of identity construction through aesthetics for women in a sociological context.

Keywords: Identity, body, beauty, aesthetics.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE KADIN

Prof. Dr. Melek AKDOĞAN GEDİK

Çukurova Üniversitesi İİBF Maliye Bölümü

ORCID: 0000-0001-6470-5796

ÖZET

Cinsiyet eşitsizliği ve iklim değişikliği arasındaki ilişki, tüm dünyada kadınların zorluklarla karşı karşıya kalmasına neden olmaktadır. Bu zorluklar farklı şekillerde gözlenmektedir. Kadınlar, iklim değişikliğinin neden olduğu afetlerin yaşandığı bölgelerden göç etmek zorunda kalmaktadırlar. Kadının sorumluluğunda olan hane halkının bakımı, sınırlı finansal kaynaklara erişim ve mülk haklarındaki kısıtlamalar gibi önemli engellerle karşılaşır. Zorunlu göçe bağlı, işsizlik, çocuk yaşta evlilik, insan ticareti ve cinsiyete dayalı şiddet gibi risklere maruz kalabilmektedirler. İklim değişikliği, kadınlarda üreme sağlığı, sıtma gibi hastalıkların yayılmasını artırarak anne sağlığını ve hamilelik sonuçlarını olumsuz etkileyerek kronik sağlık sorunlarına neden olabilmektedir. Kadınlar, çoğu zaman sağlık hizmetlerine erişim konusunda da zorluklar yaşayabilirler. Su kıtlığı, kadınların suya erişimini zorlaştırabilir. Değişen iklim koşulları nedeniyle su kaynaklarının azalması, kadınları uzun mesafeler kat etmeye veya kirli su kullanmaya zorlayabilir. Tüm dünyada kadınlar, gıda üretiminde önemli bir rol oynamaktadırlar. İklim değişikliği, tarımda verimliliğin azalmasına neden olduğundan, kadınların geçim kaynaklarını olumsuz etkileyebilir. İklim kaynaklı gıda güvencesizliği ve ruh sağlığı sorunları kadınlar arasında daha belirgindir. Kadınlar karar alma süreçlerinde ciddi şekilde temsil edilmemektedirler. Bu görevlerde genelde erkekler rol almakta ve bu durum, kadınların özel ihtiyaçlarını ele alan iklim politikalarını şekillendirme üzerinde kadınların etkisinin azalmasına neden olmaktadır. Kadın liderliğindeki sivil toplum kuruluşları, iklim eylemleri için yeterli kadar fona sahip değildirler. Kadınların çevresel sorunlara yönelik faaliyetler için ihtiyaç duydukları finansal kaynaklar hayırsever destekle karşılandığından, etkili iklim uyum ve hafifletme için gerekli finansal kaynaklara erişim konusunda da kısıtlar yaşanmaktadır. Kriz durumlarında kadınlara yönelik şiddet artabilir. Ekonomik zorluklar ve sosyal huzursuzluk, cinsiyet temelli şiddeti tetikleyebilir ve kadınların güvencesizliğini artırabilir. İklim değişikliği, mevcut cinsiyet eşitsizliklerini derinleştirerek kadınların geçim kaynaklarına yönelik özel tehditler oluşturmaktadır. Bu tehditlerin azaltılması ve ortadan kaldırılmasına yönelik politika tedbirleri önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyet Eşitsizliği, İklim Değişikliği, Kadın

CLMATE CHANGE AND WOMEN

ABSTRACT

The relationship between gender inequality and climate change presents significant challenges for women globally. These challenges manifest in various ways. For instance, women are often forced to migrate from areas affected by climate-related disasters. During this migration, they encounter substantial barriers, such as the responsibility of maintaining their households, limited access to financial resources, and restrictions on property rights. Women may also face heightened risks, including unemployment, child marriage, human trafficking, and gender-based violence as a result of forced migration. Moreover, climate change adversely impacts maternal health and pregnancy outcomes by exacerbating the spread of diseases like malaria, which can lead to chronic health issues affecting female reproductive health. Accessing healthcare services can be particularly difficult for women. Water scarcity compounds these challenges, as changing climate conditions can necessitate long journeys to obtain water or compel women to use contaminated sources.

Women also play a crucial role in global food production. However, climate change threatens their livelihoods by reducing agricultural productivity. As a result, women are disproportionately affected by food insecurity and mental health issues related to climate change. Additionally, women are significantly underrepresented in decision-making processes, which are typically dominated by men. This lack of representation diminishes their ability to influence climate policies that cater to their specific needs. Women-led civil society organizations often struggle to secure adequate funding for climate action. The financial resources they require for environmental initiatives are primarily dependent on philanthropic support, which poses limitations on their capacity for effective climate adaptation and mitigation. In crisis situations, violence against women can increase. Economic hardship and social unrest often trigger gender-based violence, heightening insecurity for women. Overall, climate change poses particular threats to women's livelihoods, perpetuating existing gender inequalities. Therefore, implementing policy measures to mitigate these threats is crucial.

Keywords: Gender Gap, Climate Change, Women

ARİSTOTELES'İN KOZMOLOJİSİNDE ERİL DOĞRUSALLIK VE DİŞİL DAİRESELLİK

Doç. Dr. Ünsal ÇİMEN

Muş Alparslan Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü

ORCID: 0000-0003-0575-6053

Özet

Aristoteles'in biyolojisinde, meni, üremede etkin ilke olarak, adet kanı ise edilgin ilke olarak değerlendirilir. Peki ya onun kozmolojisi? Ateş, hava, su ve toprak gibi yersel elementlerin doğrusal hareketleri dişil kabul edilmesi gereken Ay-altı bölgede, göksel element eterin dairesel hareketi ise Ay-üstü bölgede gerçekleşmektedir. Emanuela Bianchi'ye göre bu, zamana dair dairesel anlayışın dişil, doğrusal anlayışın ise eril olarak kabul edildiği modern anlayışımızla çelişmektedir. Bu sunumda, Bianchi'nin aksine, daireselliği dişillığe ve doğrusallığı erillığe bağlayan modern bakış açımızla Aristoteles arasında bir karşıtlık olmadığını savunacağım. Bunu yapmak için daireselliği ve doğrusallığı uzaydaki konumsal hareketler olarak değil de, daireselliği türeyiş ve bozunma, doğrusallığı ise türeyiş ve bozunmadan özgür olma anlamında 'değişmezlik' olarak ele almayı öneriyorum.

Anahtar Kelimeler: Aristoteles, Dişillik, Erillik, Ay-Üstü ve Ay-Altı Bölgeler

MASCULINE LINEARITY AND FEMININE CIRCULARITY IN ARISTOTLE'S COSMOLOGY

Abstract

In Aristotle's biology, semen is considered the active principle and menstrual blood the passive principle in reproduction. But what about his cosmology? While the linear motion of earthly elements such as fire, air, water and earth occurs in the sublunar region, which should be considered feminine, the circular motion of the celestial element ether occurs in the superlunary region. According to Emanuela Bianchi, this contradicts our modern understanding of time, where the circular understanding is considered feminine, and the linear understanding is considered masculine. In this presentation, I will argue, unlike Bianchi, that there is no opposition between Aristotle and our modern perspective that attributes circularity to femininity and linearity to masculinity. To do this, I propose to consider circularity and linearity not as spatial movements in space, but rather, circularity as generation and corruption and linearity as 'immutability' in the sense of freedom from generation and corruption.

Keywords: Aristotle, Femininity, Masculinity, Superlunary and Sublunary Regions

BOLU'DAKİ KADIN KOOPERATİFLERİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNİ SAĞLAMADAKİ GÜÇLENDİRİCİ ROLÜ

Ali Emrah ŞAHİN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü
ORCID: 0000-0001-6872-1398

Dr. Öğr. Üyesi Gamze DOĞDU YÜCETÜRK

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Çevre Mühendisliği Bölümü
ORCID: 0000-0002-0278-8503

Doç Dr. Arzu BERBER

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü
ORCID: 0000-0003-0788-6281

ÖZET

Toplumsal cinsiyet eşitliği küresel olarak muazzam sosyo-ekonomik çıktıları olan temel bir insan hakkıdır. Kadınların güçlendirilmesi, gelişen ekonomileri besler, üretkenliği ve büyümeyi teşvik eder. Kadın kooperatifleri, kadınların ekonomik güçlenmelerine, sosyal statülerinin yükselmesine ve karar alma mekanizmalarında daha etkin rol oynamalarına imkân tanımaktadır. Bu çalışmada Bolu ilinde faaliyet gösteren ve tamamen ortaklarının kadın olduğu tarımsal kalkınma kooperatifinin toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin azaltılmasında oynadığı kritik rol vurgulanarak Bolu'daki kadın çiftçiler için fırsatlar ve zorluklar tartışılmıştır. Çalışmaya konu olan Bolu ilinde faaliyet gösteren 10 kadın kooperatifi ekonomik bağımsızlık, farkındalık yaratma, sosyal ağların güçlenmesi ve siyasi katılım biçimleriyle topluma örnek olmaya çalışarak kooperatiflerin “birimiz hepimiz, hepimiz birimiz için” şeklindeki sloganın asıl anlamını gösterme uğraşısı içindedirler. Bu kadın kooperatiflerinin amaçları, ortakların her türlü bitkisel, hayvancılık, ormancılık konularındaki istihsalini geliştirmek ve ihtiyaçları ile ilgili temin, tedarik, işletme, pazarlama, değerlendirme faaliyetlerinde bulunmak, ortakların ekonomik ve sosyal yönden gelişmelerine yardımcı olmak, iş sahası temin etmek, ortakların ekonomik gücünü artırmak için tabi kaynaklardan faydalanmak, el ve ev sanatları ile tarımsal sanayinin gelişmesini sağlayıcı tedbirler almaktır. Bolu ilinde faaliyet gösteren kadın kooperatiflerinden Merkez ilçe Demirciler Köyü'nde faaliyet gösteren Gelincik (Hanımeli) Kadın Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, Gerede Hünerli Eller Kadın Kooperatifi, Göynük Üreten Eller Kadın Girişim ve İşletme Kooperatifi ve Mudurnu Ahi Bacıyan Kadın Girişim ve İşletme Kooperatifi en aktif kadın kooperatifleridir. Sonuçta, kadın kooperatifleri, cinsiyet eşitsizliğinin azaltılmasında ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasında önemli bir araçtır. Bu kooperatiflerin güçlendirilmesi için; devlet ve özel sektör tarafından finansal destek sağlanması, kooperatif yönetimi, pazarlama, finans gibi konularda eğitimlerin düzenlenmesi, ürünlerin pazarlanması için destek verilmesi, kooperatiflerin faaliyet göstermelerini kolaylaştıracak yasal düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Kooperatiflerin sürekliliğini sağlamak için tabana dayalı çiftçi gruplarının teşvik edilmesinin yanı sıra tarımda çok sektörlü bir yaklaşıma ve çiftçiliğin tüm aşamalarında uygun teknolojik uygulamaların yoğunlaştırılmasına büyük ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kadın kooperatifleri, Bolu, Cinsiyet, Sürdürülebilir kırsal kalkınma, Ekonomik güçlenme

THE EMPOWERING ROLE OF WOMEN'S COOPERATIVES IN BOLU IN ACHIEVING GENDER EQUALITY

ABSTRACT

Women's cooperatives enable women to gain economic empowerment, increase their social status and play a more active role in decision-making. This study highlights the critical role of an all-women agricultural development cooperative in Bolu province in reducing gender inequality and discusses opportunities and challenges for women farmers in Bolu. The 10 women's cooperatives in Bolu province that are the subject of the study strive to set an example for the community through economic independence, awareness raising, strengthening social networks, and political participation, demonstrating the true meaning of the cooperatives' motto: "one for all, all for one". The aims of these women's cooperatives are to enhance the production of various crops, livestock, and forestry, as well as to conduct procurement, supply, operational, marketing, and evaluative activities pertinent to their requirements. They aim to encourage the economic and social advancement of members, create employment opportunities, optimize the use of natural resources to improve members' economic strength, and implement strategies to promote the development of handicrafts, home crafts, and the agricultural industry. The most active women's cooperatives in Bolu are Gelincik (Hanımeli) in Demirciler Village in the central district, Gerede Hünnerli Eller, Göynük Üreten Eller and Mudurnu Ahi Bacıyan Women's Enterprise and Business Cooperative. Ultimately, women's cooperatives are an important tool for reducing gender inequality and achieving sustainable development. In order to strengthen these cooperatives, the government and the private sector should provide financial support, trainings on cooperative management, marketing and finance, support for the marketing of products, and legal regulations to make it easier for cooperatives to operate. To ensure the sustainability of cooperatives, there is a great need for a multi-sectoral approach to agriculture and the intensification of appropriate technological practices at all stages of farming, as well as the promotion of grassroots farmer groups.

Keywords: Women's cooperatives, Bolu, Gender, Sustainable rural development, Economic empowerment

MADEN MÜHENDİSLİĞİNDE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNİN ARAŞTIRILMASI: ZORLUKLAR, GİRİŞİMLER VE GELECEK YÖNELİMLER ÜZERİNE BİR İNCELEME

Arş. Gör. Dr. Tuğba Deniz TOMBAL KARA

Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Maden Mühendisliği Bölümü

ORCID: 0000-0001-5658-6854

ÖZET

Madencilik sektöründe toplumsal cinsiyet çeşitliliğinin öneminin giderek daha fazla kabul görüyor olmasına rağmen, kadınların işyerinde kariyer ilerlemesini ve güvenliğini engelleyen yerleşik toplumsal cinsiyet önyargıları, mesleki tehlikeler ve sistematik ayrımcılık gibi önemli engeller devam etmektedir. Maden mühendisliğinde toplumsal cinsiyet eşitliği, toplumsal cinsiyet çalışmaları ve mühendislik disiplinlerinin daha geniş bağlamı içinde kritik ancak yeterince araştırılmamış bir alan olmaya devam etmektedir. Araştırmalar, madencilik sektörünün kadınları genellikle ötekileştiren, rollerini ve katkılarını sınırlayan cinsiyetçi normları ve uygulamaları pekiştiren bir kültürle karakterize olduğunu göstermektedir. Bu çalışma, geleneksel olarak erkek egemen olan bu alanda kadınların katılımını artırmak için çok yönlü zorluklara, girişimlere ve gelecekteki potansiyel yönere odaklanarak maden mühendisliğinde toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin kapsamlı bir inceleme sunmaktadır. Bu bağlamda, kadınların maden mühendisliğinde temsiline ilişkin mevcut literatürü sentezlemeyi ve sistematik engeller, işyeri kültürü ve iş-yaşam dengesi ile ilgili konular da dahil olmak üzere karşılaştıkları çok yönlü zorlukları incelemeyi amaçlamaktadır. İleriye dönük olarak bu çalışma, maden mühendisliğinde toplumsal cinsiyet eşitliğine öncelik veren sürekli araştırma ve politika geliştirme ihtiyacının altını çizmektedir. Gelecekteki yönelimlere, madencilikle ilgili alanlarda kadınlar için eğitim fırsatlarının artırılması, güvenli ve adil çalışma koşullarının sağlanması için sağlam politikaların uygulanması dahil edilebilir. Madencilik sektörü, bu kritik alanları ele alarak, tüm işgücü üyelerinin potansiyelini tanıyan ve kullanan daha eşitlikçi bir geleceğe doğru ilerleyebilir.

Anahtar Kelimeler: Maden Mühendisliği, Erkek Egemen Meslekler, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

EXPLORING GENDER EQUITY IN MINING ENGINEERING: A REVIEW OF CHALLENGES, INITIATIVES, AND FUTURE DIRECTIONS

ABSTRACT

Despite growing recognition of the importance of gender diversity in the mining sector, significant barriers remain, such as entrenched gender biases, occupational hazards and systematic discrimination that impede women's career advancement and safety in the workplace. Gender equality in mining engineering remains a critical but under-researched area within the broader context of gender studies and engineering disciplines. Research shows that the mining industry is characterised by a culture that often marginalises women, reinforcing sexist norms and practices that limit their roles and contributions. This study provides a comprehensive review of gender equality in mining engineering, focusing on the multifaceted challenges, initiatives and potential future directions for increasing women's participation in this traditionally male-dominated field. In this context, it aims to synthesise the existing literature on women's representation in mining engineering and examine the multifaceted challenges they face, including systematic barriers, workplace culture and issues related to work-life balance.

Going forward, this study underlines the need for continued research and policy development that prioritises gender equality in mining engineering. Future directions could include increasing educational opportunities for women in mining-related fields and implementing sound policies to ensure safe and fair working conditions. By addressing these critical areas, the mining sector can move towards a more equitable future that recognises and harnesses the potential of all workforce members.

Keywords: Mining Engineering, Male-dominated Professions, Gender Equality

GİRİŞ

Madencilik sektörü geçmişten bu yana belirgin cinsiyet eşitsizlikleri ile karakterize edilmiştir. Sektörün her kademesinde ağırlıklı olarak erkekler rol almaktadır. Bu erkek egemen kültürün kökleri, madencilik ve ilgili mühendislik alanlarında kadınların yetersiz temsilini sürdüren geleneksel toplumsal cinsiyet normlarına ve toplumsal beklentilere dayanmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin önemini giderek daha fazla kabul görülmesine rağmen, madencilik küresel olarak çeşitliliğin en az olduğu sektörlerden biri olmaya devam etmektedir. Kadınlar genellikle iş hayatına başlangıçta ve ilerleyen kariyerlerinde sistematik engellerle karşılaşmaktadır (Moraka, 2024; Botha & Cronjé, 2019; Botha, 2018). Madencilikte toplumsal cinsiyetin tarih boyunca süregelen dinamikleri, fiziksel taleplerin, toplumsal güç ve kabiliyet algılarının kadınların birçok rolden dışlanmasına yol açtığı sektörün başlangıcına kadar uzanmaktadır. Bu dışlanma, kadınların madencilik katılımını kolaylaştıracak destekleyici politika ve uygulamaların eksikliği ile daha da artmıştır (Botha & Cronjé, 2019; Ledwaba & Nkomo, 2021). Örneğin, Güney Afrika gibi ülkelerde toplumsal cinsiyet kapsayıcılığını teşvik etmek için yasal çerçeveler oluşturulmuş olsa da bu politikaların pratikte uygulanması genellikle yetersiz kalmakta ve kadınları ayrımcılık ve önyargılarla işaretlenmiş zorlu bir ortamda yol almak zorunda bırakmaktadır (Botha, 2018; Ledwaba & Nkomo, 2021).

Madencilikte cinsiyet eşitliği sadece bir adalet meselesi değildir; sektörün sürdürülebilirliği ve yenilikçiliği için çok önemlidir. Araştırmalar, çeşitliliğe sahip ekiplerin daha etkili ve yenilikçi olduğunu göstermektedir; bu da özellikle teknolojik ilerlemelerin ve sürdürülebilir uygulamaların giderek daha fazla öncelik kazandığı madencilik sektörü için geçerlidir (Fältholm & Norberg, 2017; Mayes & Pini, 2014). Kadınların mühendislik ve madencilik rollerine dahil edilmesi, daha iyi karar alma süreçlerine ve daha geniş bir perspektif yelpazesine yol açarak nihayetinde kurumsal performansı artırabilmektedir (Wilk, 2024; Mayes & Pini, 2014). Ayrıca, cinsiyet eşitsizliklerinin ele alınması, grup düşüncesi ve değişime direnç gibi homojen bir işgücüyle ilişkili risklerin azaltılmasına yardımcı olabilmektedir (Fältholm & Norberg, 2017; Mayes & Pini, 2014).

Dahası, toplumsal cinsiyet eşitliğinin önemi iş yerinin ötesine geçerek madencilik faaliyetlerinden etkilenen topluluklara kadar uzanmaktadır. Kadınlar genellikle madencilik sosyal ve çevresel etkilerinin yükünü taşımaktadır, ancak karar alma süreçlerinde sesleri sıklıkla marjinalleştirilmektedir (Jenkins, 2014). Madencilikte toplumsal cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesi, kadınları yalnızca sektörde değil, aynı zamanda toplumlarında da güçlendirerek daha adil kalkınma sonuçlarına ve sosyal uyumun artmasına yol açacaktır (Pimpa, 2019; Jenkins, 2014). Madencilik sektörü toplumsal cinsiyet eşitliğine sadece ahlaki bir zorunluluk olarak değil, aynı zamanda stratejik bir avantaj olarak öncelik vermelidir. Sektör, kadınların katılımını ve ilerlemesini destekleyen kapsayıcı bir ortamı teşvik ederek işgücünün tüm potansiyelini değerlendirebilecek, inovasyonu teşvik edebilecek ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine katkıda bulunabilecektir.

Maden mühendisliğinde cinsiyet eşitliği arayışı, çeşitli zorlukları, başarılı girişimleri ve gelecekteki yönelimleri kapsayan çok yönlü bir çabadır. Bu zorlukların ele alınması, yalnızca kadınlara fayda sağlamakla kalmayıp aynı zamanda sektörün genel etkinliğini ve sürdürülebilirliğini de artıran kapsayıcı bir ortamın teşvik edilmesi için çok önemlidir. Maden mühendisliğinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasındaki temel zorluklardan biri, kadınların madencilik de dahil olmak üzere STEM alanlarına katılımını caydıran toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının ve önyargılarının devam etmesidir. Araştırmalar, eğitimdeki erken deneyimlerin çocukların mühendislik ve teknolojiye ilişkin algılarını önemli ölçüde etkileyebileceğini göstermektedir (McGuire vd., 2022; Mitchell vd., 2022). Bu stereotiplerle mücadele etmek için, cinsiyete duyarlı müfredat ve eğitim programlarını teşvik etmeyi amaçlayan girişimler çok önemlidir. Bu tür programlar, kız çocuklarının mühendisliğe olan ilgisini korumaya ve madencilikle ilgili alanlara katılımlarını teşvik etmeye yardımcı olabilecektir (Mitchell vd., 2022; Pellissier vd., 2022). Ayrıca, sektörde kadın rol modellerinin ve mentorların eksikliği, kariyerlerinde yol gösterecek rehberlik ve destekten yoksun oldukları için kadınların karşılaştığı zorlukları daha da artırmaktadır (Botha, 2018).

Maden mühendisliğinde toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmeyi amaçlayan başarılı girişimler çeşitli bağlamlarda ortaya çıkmıştır. Örneğin, kadınların öncülük ettiği sosyal inovasyonlar, toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili yapısal zorlukları ele almak için etkili stratejiler olarak tanımlanmıştır (Sarkki vd., 2021). Bu girişimler yalnızca kadınları güçlendirmekle kalmamakta, aynı zamanda madencilik sektöründe toplumsal kalkınmaya ve sürdürülebilir uygulamalara da katkıda bulunmaktadır. Ayrıca, Güney Afrika gibi ülkelerdeki yasal çerçeveler, toplumsal cinsiyet kapsayıcılığını teşvik eden politikaların uygulamaya konulmasıyla görüldüğü üzere, kadınların madencilik katılımını artırmada etkili olmuştur (Botha, 2018). Bununla birlikte, bu politikaların uygulanması, madencilikte kadınların karşılaştığı benzersiz zorlukları etkili bir şekilde ele almalarını sağlamak için genellikle sürekli değerlendirme ve uyarlama gerektirmektedir.

Geleceğe bakıldığında, maden mühendisliğinde kapsayıcı bir kültürü teşvik etmeye devam etmek zorunludur. Bu, sektördeki kadınların beceri ve yetkinliklerini geliştirmeye odaklanan hedefli eğitim ve gelişim programları aracılığıyla mümkündür (Mulenga & Besa, 2022). Ayrıca, kadınlar için sağlık ve güvenliğe öncelik veren destekleyici işyeri ortamları yaratmak, madencilikte kadın yetenekleri elde tutmak için çok önemlidir (Botha & Cronjé, 2015). Toplumsal cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesinde erkeklerin müttefik olarak yer alması da işyeri kültürlerinin dönüştürülmesinde ve mevcut önyargıların ortadan kaldırılmasında önemli bir rol oynayacaktır (Kansake vd., 2021). Maden mühendisliğinde cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında önemli zorluklar devam etmekle birlikte, daha kapsayıcı bir geleceğin önünü açabilecek umut verici girişimler ve stratejiler de bulunmaktadır. Kalıplaşmış yargıları ele alarak, destekleyici ortamları teşvik ederek ve etkili politikalar uygulayarak madencilik sektörü, tüm işgücü üyelerinin farklı yeteneklerinden yararlanarak en nihayetinde daha fazla inovasyon ve sürdürülebilirlik sağlayabilir.

TOPLUMSAL CİNSİYET TEMSİLİNDE GÜNCEL DURUM

Maden mühendisliği rollerinde işgücünün cinsiyet bileşimi, çeşitli bölgeler ve ülkeler arasında önemli eşitsizlikleri yansıtmaktadır. Teknik ve yönetsel pozisyonlarda kadınların yeterince temsil edilmemesi, sektördeki toplumsal cinsiyet rollerini etkileyen daha geniş toplumsal ve kültürel normların bir göstergesidir. Örneğin, Moğolistan'daki Oyu Tolgoi madeninde yapılan bir araştırma, yaklaşık 20.000 çalışan arasında 66 kadının mühendis ve teknisyen olarak istihdam edildiğini ortaya koymuştur (Ochir, 2023). Avustralya'da kadınlar madencilik iş gücünün yaklaşık %17'sini temsil etmektedir ve teknik rollerde bu oran daha da düşüktür (Mayes & Pini, 2014).

Bu arada, Kanada'nın bazı bölgelerinde, kadınların mühendisliğe katılımını artırmayı amaçlayan girişimler, hala azınlık olmalarına rağmen, alana giren kadın sayısında kademeli bir artışa yol açmıştır (Jarboe, 2019). Bu çarpıcı cinsiyet dengesizliği, kadınların madencilik sektörüne girişte ve sektörde ilerlemede karşılaştıkları sistematik engelleri vurgulamaktadır. Farklı bölgelerdeki karşılaştırmalı analizler, maden mühendisliğinde cinsiyet çeşitliliğinin farklı derecelerde olduğunu ortaya koymaktadır. Güney Afrika'da, madencilik şirketlerinin kadınları aktif olarak işe almalarını gerektiren Madencilik Tüzüğü gibi yasal önlemler, cinsiyet kapsayıcılığını teşvik etmek için uygulanmıştır (Kilu vd., 2020). Bu çabalara rağmen, kadınlar hala kariyerlerinde ilerlemelerini engelleyen taciz ve ayrımcılık gibi önemli zorluklarla karşılaşmaktadır (Botha, 2016; Iradukunda vd., 2021). Buna karşılık, Gana'nın küçük ölçekli altın madenciliği endüstrisi, geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin erkekler ve kadınlar için kabul edilebilir görülen iş türlerini belirlemeye devam ettiği ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini pekiştirdiği farklı bir dinamik göstermiştir (Koomson, 2018). Ayrıca, mühendislik alanlarındaki toplumsal cinsiyet önyargısı algısı kadınların katılımını önemli ölçüde etkilemektedir. Araştırmalar, kadınların bir alanı ayrımcı olarak algıladıklarında, o alanda kariyer yapma olasılıklarının daha düşük olduğunu göstermektedir (Ganley vd., 2017). Bu algı genellikle işgücündeki mevcut cinsiyet oranlarına göre şekillenmekte; burada kadın temsilinin eksikliği, madenciliğin erkek egemen bir alan olduğu fikrini devam ettirebilmektedir (Bowman, 2011; Fältholm & Norberg, 2017). Maden mühendisliği pozisyonlarındaki cinsiyet oranları, kadınların yetersiz temsiline katkıda bulunan kültürel, yasal ve kurumsal faktörlerin karmaşık bir etkileşimini ortaya koymaktadır. Bazı bölgeler kapsayıcılık yönünde adımlar atmış olsa da madencilik sektöründe cinsiyet eşitliğini teşvik etmek için devam eden çabaları gerektiren önemli zorluklar devam etmektedir.

Madencilikte toplumsal cinsiyet temsiline ilişkin tarihsel perspektif, sektörde uzun süredir devam eden bir erkek egemenliği modelini ortaya koymakta ve kadınlar hem teknik hem de yönetsel rollerde tarihsel olarak marjinalleştirilmektedir. 20. yüzyılın başlarında kadınlar, fiziksel olarak zorlayıcı ve tehlikeli olarak algılanan madencilik işlerinden büyük ölçüde dışlanmışlardır. Bu dışlanma, toplumsal cinsiyet rollerini belirleyen ve erkekleri madencilik faaliyetlerinde birincil işgücü olarak konumlandıran toplumsal normlarla pekiştirilmiştir (Botha, 2018; Botha & Cronjé, 2019). Ancak yıllar içinde, özellikle de çeşitli ülkelerde toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmeyi amaçlayan yasal çerçevelerin yürürlüğe girmesinin ardından, bu paradigmanda kademeli bir değişim yaşanmıştır. Örneğin Güney Afrika'da 2002 yılında Maden ve Petrol Kaynakları Geliştirme Yasası'nın ve ardından 2004 yılında Geniş Tabanlı Sosyo-Ekonomik Güçlendirme Tüzüğü'nün uygulamaya konması, madencilik sektöründe toplumsal cinsiyet kapsayıcılığına yönelik çabalarda önemli kilometre taşları olmuştur (Botha, 2018; Botha & Cronjé, 2019). Bu politikalar, madencilik şirketlerinin kadınları aktif olarak işe almalarını ve temel madencilik faaliyetlerinde temsil edilmelerini sağlamalarını zorunlu kılmıştır. Sonuç olarak, madencilik iş gücündeki kadın sayısı artmış olsa da ayrımcılık ve taciz gibi zorluklar kariyerlerinde ilerlemelerini engellemeye devam etmektedir (Moalusi & Jones, 2019; Botha & Cronjé, 2015). İşe alma ve işte tutma stratejilerindeki değişiklikler de madencilikte cinsiyet temsiline iyileştirilmesinde önemli bir rol oynamıştır. Kuruluşlar, kadınların katılımını destekleyen kapsayıcı çalışma ortamları yaratmanın önemine farkına varmaya başlamıştır. Örneğin, iş-yaşam dengesi sağlayan girişimlerin, mentorluk programlarının ve hedefli işe alım çabalarının kadınların yönetici rollerinde temsilini artırdığı görülmüştür (Baker vd., 2018). Avustralya'da yapılan araştırmalar, cinsiyet açısından farklı üst yönetim ekiplerine (TMT) sahip kuruluşların, kadınları liderlik pozisyonlarına çekmede daha başarılı olduğunu ve böylece cinsiyete göre dikey ayrımı azalttığını göstermektedir (Baker vd., 2018).

Bu olumlu eğilimlere rağmen, çalışanları elde tutmak önemli bir zorluk olmaya devam etmektedir. Madencilik sektöründeki kadınlar genellikle toplumsal cinsiyet önyargısı ve destek eksikliği ile karakterize edilen düşmanca bir çalışma ortamıyla karşı karşıya kalmakta ve bu da yüksek işten ayrılma oranlarına yol açabilmektedir (Moalusi & Jones, 2019; Botha & Cronjé, 2015). Bu elde tutma sorunlarının ele alınması, yalnızca eşitlikçi işe alım uygulamalarını değil, aynı zamanda sahadaki kadınlar için sürekli destek ve gelişim fırsatlarını da içeren kapsamlı bir yaklaşım gerektirmektedir (Moalusi & Jones, 2019; Botha, 2018). Madencilik sektöründe cinsiyet temsiline ilerleme kaydedilmiş olsa da önemli engeller varlığını sürdürmektedir. Tarihsel dışlanmışlık daha kapsayıcı bir çerçeveye evrilmiş olsa da işe alma ve elde tutma stratejilerinin etkinliği, mevcut toplumsal cinsiyet önyargıları ve işyeri kültürleri tarafından test edilmeye devam etmektedir. İleriye dönük olarak, madencilik sektörünün toplumsal cinsiyet eşitliğini stratejik bir zorunluluk olarak önceliklendirmesi ve kadınların sadece bu alana girmelerini değil, aynı zamanda bu alanda başarılı olmalarını sağlaması çok önemlidir.

MADENCİLİK SEKTÖRÜNDE KADINLARIN KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR

Maden mühendisliği alanında kadınların karşılaştığı zorluklar, kültürel ve kurumsal faktörlerin yanı sıra madencilik ortamıyla ilgili güvenlik endişelerini de kapsayan sistematik engellere dayanmaktadır. Bu engeller, kadınların sektöre katılımını ve sektörde ilerlemesini önemli ölçüde sınırlamaktadır.

Sistematik Engeller

Kültürel ve kurumsal engeller, madencilikte toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin sürdürülmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Geleneksel toplumsal cinsiyet normları genellikle madenciliğin erkek egemen bir alan olduğunu dikte ederek kadınların marjinalleşmesine yol açmakta ve teknik rollerdeki yeteneklerini sorgulayan klişeleri güçlendirmektedir (Mugo vd., 2021). Örneğin, Kenya'da zanaatkar ve küçük ölçekli madencilik (ASM) alanında çalışan kadınlar, bürokratik engeller ve ilgili prosedürler hakkında farkındalık eksikliği nedeniyle ruhsat alma konusunda önemli zorluklarla karşılaşmaktadır (Mugo vd., 2021). Bu sistematik dışlanma, kadınların madencilik fırsatlarına erişimini sınırlamakla kalmayıp sektördeki ekonomik eşitsizlikleri de sürdürmektedir. Ayrıca, madencilik sektörü tarihsel olarak toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmeyi amaçlayan destekleyici politikaların eksikliği ile karakterize olmuştur. Güney Afrika Madencilik Tüzüğü gibi kadınların katılımını artırmayı amaçlayan yasal önlemlere rağmen, bu politikaların uygulanması genellikle yetersiz kalmakta ve kadınları güvencesiz pozisyonlarda bırakmaktadır (Botha, 2019). Kadınlar kendilerini sıklıkla temel teknik pozisyonlardan ziyade idari veya destekleyici rollerde bulmakta, bu da kariyerlerinde ilerleme ve mesleki gelişim fırsatlarını sınırlamaktadır (Botha, 2019). Ayrıca, yetersiz mentorluk sistemleri ve şeffaf kariyer yollarının eksikliği, madencilikte kadınların karşılaştığı zorlukları daha da kötüleştirilmektedir (Mahlasela, 2023).

Güvenlik endişeleri, kadınların madencilik katılımını etkileyen bir diğer kritik unsurdur. Madencilik ortamı genellikle tehlikeli olarak algılanmaktadır. Fiziksel güvenlik, sağlık ve refahla ilgili riskler özellikle kadınlar için daha belirgindir (Kilu vd., 2020). Madencilikte çalışan kadınlar sıklıkla ayrımcılık, cinsel taciz ve güvenli olmayan çalışma koşulları yaşadıklarını bildirmekte ve bu da onları bu alanda kariyer yapmaktan caydırabilmektedir (Kilu vd., 2020; Mangaroo-Pillay & Botha, 2020). Madenciliğin tehlikeli bir meslek olarak algılanması, madencilik topluluklarında birçok kadının karşılaştığı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet gerçeğiyle birleşerek kadınların katılımını daha da caydırıcı düşmanca bir çalışma ortamına yol açmaktadır (Bashwira & Haar, 2020). Yeterli güvenlik önlemlerinin ve kadınların ihtiyaçlarına uygun tesislerin bulunmaması da önemli zorluklar yaratmaktadır.

Örneğin, kadınlar genellikle hijyen olanakları gibi temel kaynaklara sınırlı erişime sahiptir ve bu da sağlıklarını ve genel iş memnuniyetlerini etkileyebilmektedir (Mangaroo-Pillay & Botha, 2020). Ayrıca, genellikle erkeklik ve sertlikle karakterize edilen madencilik kültürü, kadınlar için hoş olmayan bir atmosfer yaratarak izolasyon ve dışlanma duygularına yol açabilmektedir (Kilu vd., 2020). Madencilik sektöründe kadınların karşılaştığı sistematik engeller ve güvenlik endişeleri çok yönlüdür, sektörün kültürüne ve kurumsal uygulamalarına derinlemesine yerleşmiştir. Bu zorlukların ele alınması, destekleyici politikaların uygulanması, güvenlik önlemlerinin artırılması ve madencilikte kadınların katkılarını tanıyan ve değer veren daha kapsayıcı bir ortamın teşvik edilmesi için ortak bir çaba gerektirmektedir.

İşyeri Kültürü

Madencilik sektöründeki işyeri kültürü, kadınların deneyimlerini ve kariyer ilerlemelerini önemli ölçüde etkileyen toplumsal cinsiyet önyargıları ve ayrımcılıktan büyük ölçüde etkilenmektedir. Bu kültür genellikle erkek egemenliği ile karakterize edilmekte, kadınlar için zorlayıcı veya hoş karşılanmayan bir ortam yaratmakta ve böylece sistematik eşitsizlikleri sürdürmektedir. Madencilik sektöründeki toplumsal cinsiyet önyargıları, işe alımları, terfileri ve günlük etkileşimleri etkileyebilen açık ayrımcılık ve ince önyargılar da dahil olmak üzere çeşitli şekillerde ortaya çıkmaktadır. Araştırmalar, madencilik sektöründe çalışan kadınların, genellikle erkeksi olarak algılanan teknik roller için yeteneklerini ve uygunluklarını sorgulayan kalıp yargılarla sıklıkla karşılaştıklarını göstermektedir (Lewis ve Simpson, 2011; Reuben vd., 2014). Bu önyargılar, erkeklerin deneyim ve katkılarına değer verirken kadınlarınkini ötekileştiren bir kültür tarafından pekiştirilmektedir. Örneğin, kadınlar yetenekleri hakkındaki önyargılar nedeniyle liderlik rolleri veya zorlu görevler için göz ardı edilebilmekte, bu da işyerinde görünürlük ve tanınma eksikliğine yol açmaktadır (Lewis ve Simpson, 2011; Reuben vd., 2014). Bununla birlikte, madencilik sektöründeki meritokrasi inancı, cinsiyet ayrımcılığının gerçeklerini gizleyebilmektedir. Pek çok kadın, erkek meslektaşlarına kıyasla katkılarında değer verilmediğini düşünmekte ve bu da izolasyon ve hayal kırıklığı duygularına yol açabilmektedir (Seron vd., 2018; Valadares vd., 2022). Meritokratik bir sistem inancı, ilerlemedeki eşitsizliklerin sistematik engellerden ziyade bireysel performanstan kaynaklandığını ima ettiğinden, genellikle mevcut eşitsizlikleri meşrulaştırmaya hizmet etmektedir (Seron ve ark., 2018). Sonuç olarak, kadınlar bu önyargıları içselleştirerek kendilerine olan güvenlerinin ve hırslarının azalmasına yol açabilmekte ve eksik temsil döngüsünü daha da kalıcı hale getirebilmektedir (Fouad vd., 2017).

Madencilik sektöründe yaygın olan erkek egemen kültür, kadınların deneyimleri ve kariyer yörüngeleri üzerinde derin etkilere sahiptir. Kadınlar genellikle erkek merkezli ortamlarda kendilerini ötekileştirilmiş hissettiklerini ve kariyer ilerlemesi için çok önemli olan gayriresmi ağlardan ve mentorluk fırsatlarından dışlanma gibi zorluklarla karşılaşabildiklerini bildirmektedir (Fouad vd., 2017; Botha, 2018). Bu dışlanma, profesyonel gelişimlerini engelleyebilmekte ve kariyer gelişimini kolaylaştıran temel kaynaklara ve destek sistemlerine erişimlerini sınırlayabilmektedir (Botha, 2018). Ayrıca, madencilik sektörünün agresif ve rekabetçi yapısı kadınlar arasında yabancılaşma duygularını daha da şiddetlendirebilmektedir. Kültür genellikle atılganlık ve sertlik gibi geleneksel olarak erkeklikle ilişkilendirilen özellikleri vurgulamakta, bu da bu normlara uymayan kadınlar için hoş olmayan bir atmosfer yaratabilmektedir (Lewis & Simpson, 2011; Norberg & Fálholm, 2018). Sonuç olarak, kadınlar uyum sağlamak için erkeksi davranışları benimseme baskısı hissedebilmekte ve otantik benlikleri ile iş yerinin beklentileri arasında bir çatışmaya yol açabilmektedir (Norberg & Fálholm, 2018). Bu önyargıların ve kültürel dinamiklerin kümülatif etkisi, kadınların madencilikteki kariyer ilerlemelerini önemli ölçüde etkileyebilmektedir.

Araştırmalar, kadınların çalışma ortamlarından duydukları memnuniyetsizlik, ilerleme fırsatlarının olmaması ve ayrımcılık deneyimleri nedeniyle sektörden ayrılma olasılıklarının daha yüksek olduğunu göstermiştir (Fouad vd., 2017; Botha, 2018). Bu süreç sadece bireysel kariyerleri etkilemekle kalmamakta, aynı zamanda yetersiz temsil döngüsünü sürdürdüğü ve madencilik sektöründeki daha geniş toplumsal cinsiyet eşitsizliği sorununa da katkıda bulunmaktadır (Fouad vd., 2017). Madencilik sektöründeki işyeri kültürü, kadınların deneyimlerini ve kariyer ilerlemelerini olumsuz yönde etkileyen önemli cinsiyet önyargıları ve ayrımcılıkla şekillenmiştir. Bu zorlukların ele alınması, madencilikte kadınların katkılarını tanıyan ve değer veren daha kapsayıcı ve eşitlikçi bir ortamın teşvik edilmesi için ortak bir çaba gerektirmektedir.

Madencilik sektöründeki kadınlar için iş-yaşam dengesi ile ilgili zorluklar çok yönlüdür ve çalışma programları, seyahat talepleri ve aile sorumluluklarından önemli ölçüde etkilenmektedir. Bu zorluklar, uzun çalışma saatleri, uzak çalışma yerleri ve genellikle işe kişisel yaşamdan daha fazla öncelik veren bir kültür de dahil olmak üzere sektörün kendine has özellikleri nedeniyle daha da artmaktadır. Maden mühendisliği görevleri sıklıkla uzun ve düzensiz çalışma saatleri gerektirmekte, bu da profesyonel ve kişisel yaşamlarını dengelemeye çalışan kadınlar için önemli engeller yaratabilmektedir. Bu rollerin zorlu doğası genellikle uzun vardiyalara ve uzak sahalara seyahat etme gerekliliğine yol açmakta, bu da aile rutinlerini ve sorumluluklarını aksatabilmektedir (Peetz & Murray, 2011). Örneğin, madencilik sektöründeki kadınlar kendilerini ailelerinden ve toplumlarından soyutlanmış hissetmelerine yol açabilecek geliş-gidiş (fly-in/fly-out) düzenlemelerinde çalışırken bulabilmektedir (Allan, 2011). Bu tür düzenlemeler yalnızca kişisel ilişkileri zorlamakla kalmayıp aynı zamanda sosyal destek eksikliği nedeniyle ruh sağlığı sorunlarına da katkıda bulunmaktadır (Peetz & Murray, 2011). Ayrıca, madencilik sektöründe uzun çalışma saatleri kültürü yaygındır ve çalışanlar iş taahhütlerini aile yükümlülüklerine göre önceliklendirmek için baskı altında hissedebilmektedir. Bu baskı, genellikle aile sorumluluklarının yükünü taşıyan kadınlar için özellikle belirgin olabilmekte ve kadınların hem mesleki görevlerini hem de ev işlerini yürüttüğü "ikinci vardiya" olarak bilinen bir olguya yol açmaktadır (Sørensen, 2017; Hagqvist vd., 2016). Kadınların zorlu işlerde çalışırken bile bakım rollerini yerine getirmeleri beklentisi, kariyer ilerlemelerini ve iş tatminlerini engelleyebilecek önemli bir dengesizlik yaratmaktadır (Dasaradhan & Selvasundaram, 2019).

Aile sorumlulukları, madencilik sektöründe çalışan kadınlar için iş-yaşam dengesini daha da karmaşık hale getirmektedir. Geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri genellikle kadınların çocuk bakımı ve ev idaresinden birincil derecede sorumlu olmasını gerektirmekte, bu da iş ve aile yükümlülükleri arasında çatışmalara yol açabilmektedir (Dasaradhan & Selvasundaram, 2019; Mulik, 2017). Bu beklenti, iş taleplerinin öngörülemez ve zaman alıcı olabildiği bir sektörde özellikle zorlayıcıdır. Kadınlar profesyonel ve kişisel yaşamlarını dengelemeye çalışırken daha fazla stres ve kaygı yaşayabilmektedir (Lakshmi vd., 2012). Araştırmalar, iş-yaşam dengesi için yeterli desteği sağlayamayan kuruluşların kadın çalışanlar arasında yüksek işten ayrılma oranlarına katkıda bulunabileceğini göstermiştir (Mashaba, 2023). Kadınlar genellikle hem iş hem de aile sorumluluklarını yönetme çabalarında desteklenmediklerini hissettiklerini, bunun da tatminsizliğe ve nihayetinde sektörden ayrılma kararına yol açtığını bildirmektedir (Lakshmi vd., 2012). Bu yıpranma sadece bireysel kariyerleri etkilemekle kalmayıp aynı zamanda maden mühendisliği rollerinde kadınların yetersiz temsilini de sürdürmektedir. Uzun çalışma saatleri, seyahat talepleri ve aile sorumlulukları, kadınların sektöre katılımını ve ilerlemesini engelleyebilecek karmaşık bir manzara yaratmaktadır. Bu zorlukların ele alınması, kuruluşların daha sağlıklı bir iş-yaşam dengesini teşvik eden destekleyici politika ve uygulamaları hayata geçirmek için ortak bir çaba göstermesini ve nihayetinde madencilikte kadınlar için daha kapsayıcı bir ortamı teşvik etmesini gerektirmektedir.

CİNSİYET KAPSAYICILIĞININ MADENCİLİK SEKTÖRÜNE ETKİSİ

Cinsiyet kapsayıcılığının madencilik sektöründe işgücü performansı üzerindeki etkisi, son yıllarda önemli ölçüde dikkat çeken çok yönlü bir konudur. Araştırmalar, cinsiyet çeşitliliği ile üretkenlik ve inovasyon da dahil olmak üzere çeşitli performans ölçütleri arasında sürekli olarak pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bu ilişki, özellikle madencilik gibi geleneksel olarak erkek egemen olan ve günümüzde daha kapsayıcı uygulamalara doğru kaymalar yaşayan sektörlerde dikkat çekmektedir. Araştırmalar, cinsiyet çeşitliliğinin daha geniş bir perspektif ve fikir yelpazesini teşvik ederek kurumsal performansı artırabileceğini göstermektedir. Örneğin, Machokoto ve arkadaşları, cinsiyet çeşitliliğine dayalı yönetim ekiplerine sahip firmaların yenilikçi davranışlar sergileme olasılığının daha yüksek olduğunu, çünkü çeşitliliğe dayalı ekiplerin yaratıcı çözümler üretmek için farklı bakış açılarından yararlanabileceğini vurgulamaktadır (Machokoto vd., 2023). Benzer şekilde, Hemmert ve arkadaşları, üst yönetim ekiplerindeki cinsiyet çeşitliliğinin, madencilikle operasyonel benzerlikler paylaşan imalat da dahil olmak üzere çeşitli sektörlerde inovasyon performansı ile olumlu yönde ilişkili olduğunu bulmuştur (Hemmert ve ark., 2022). Bu durum, madencilik sektörünün de benzer şekilde cinsiyet çeşitliliğinin artırılmasından fayda sağlayabileceğini göstermektedir; zira çeşitliliğe sahip ekipler, karmaşık zorlukların üstesinden gelmek ve inovasyonu teşvik etmek için daha donanımlıdır. Ayrıca, madencilik kuruluşlarında liderlik rollerinde kadınların bulunmasının kurumsal yönetimi olumlu yönde etkilediği gösterilmiştir. Carvajal ve arkadaşları, yönetim kurullarında cinsiyet çeşitliliğinin madencilik gibi kaynak ekstraksiyonu yapılan sektörlerde çok önemli olan çevre politikalarının iyileştirilmesine yol açabileceğini vurgulamaktadır (Carvajal vd., 2021). Gana'nın madencilik sektöründe kadınların temsilini teşvik eden girişimlerin daha etkili bir cinsiyet karışımına ve azınlık etkisinin azalmasına yol açtığını ve böylece kurumsal performansı artırdığını belirten Kilu ve diğerleri de bu görüşe katılmaktadır (Kilu vd., 2020). Bu tür bulgular, madencilikte daha eşitlikçi bir işgücü yaratmayı amaçlayan Güney Afrika mevzuatının zorunlu kıldığı kapsayıcı işe alım uygulamalarının önemini altını çizmektedir (Kilu vd., 2020). Ayrıca, cinsiyet çeşitliliği ve üretkenlik arasındaki ilişki, çeşitli bağlamlardan elde edilen ampirik kanıtlarla desteklenmektedir. Örneğin, Abbey ve Adu-Danso'nun yaptığı çalışma, cinsiyet çeşitliliğine sahip iş gücünün daha geniş bir yetenek havuzundan faydalanarak ve yenilikçi problem çözme yeteneklerini teşvik ederek üretkenliğin artmasına katkıda bulunduğunu göstermektedir (Abbey & Adu-Danso, 2022). Bu durum, cinsiyet çeşitliliğinin imalat firmalarında yenilikçiliği ve üretkenliği olumlu yönde etkilediğini savunan Gallego ve Gutiérrez'in bulgularıyla örtüşmekte ve madencilik sektöründe de benzer dinamiklerin söz konusu olabileceğini düşündürmektedir (Gallego & Gutiérrez, 2018). Madencilik sektöründe cinsiyet kapsayıcılığının entegrasyonu sadece bir sosyal eşitlik meselesi değil, aynı zamanda işgücü performansının iyileştirilmesine yol açabilecek stratejik bir zorunluluktur. Ortaya konan bulgular, toplumsal cinsiyet çeşitliliğini benimseyen kuruluşların daha fazla inovasyon, daha iyi karar alma ve daha fazla üretkenlik deneyimi yaşayacaklarını ve böylece zorlu bir sektör ortamında kendilerini rekabetçi bir şekilde konumlandıracaklarını göstermektedir.

Madencilik operasyonlarında çeşitlilik içeren ekiplerin entegrasyonunun güvenlik sonuçlarını önemli ölçüde artırdığı gösterilmiştir. Araştırmalar, ekiplerdeki bilişsel çeşitliliğin, özellikle madencilik gibi yüksek riskli ortamlarda, gelişmiş problem çözme yeteneklerine ve daha iyi karar alma mekanizmalarına yol açabileceğini göstermektedir. Örneğin Martins ve arkadaşları, bilişsel çeşitliliğin, güvenliğin kritik önem taşıdığı karmaşık ve dinamik durumlarda ekip performansını nasıl artırabileceğini tartışmaktadır (Martins vd., 2012). Bu çeşitlilik, ekiplerin potansiyel tehlikeleri daha etkili bir şekilde tanımlamasına ve daha geniş bir senaryo yelpazesini hesaba katan kapsamlı güvenlik protokolleri geliştirmesine olanak tanımaktadır. Ayrıca, farklı ekiplerin varlığı, açık iletişim ve paylaşılan sorumluluğu vurgulayan bir güvenlik kültürüne katkıda bulunabilmektedir.

Haskins ve Roets hemşirelikte “adil bir kültürün” önemini vurgulamaktadır; bu kültür, ekip üyelerinin cezalandırılma korkusu olmadan güvenlikle ilgili endişelerini bildirme konusunda kendilerini güçlü hissettikleri madencilğe de uyarlanabilir (Haskins & Roets, 2022). Bu proaktif katılım, risklerin yüksek olduğu ve güvenlik ihmallerinin sonuçlarının felaket olabileceği madencilik operasyonlarında çok önemlidir. Kuruluşlar, tüm ekip üyelerinin güvenlik tartışmalarına katkıda bulunduğu kapsayıcı bir ortamı teşvik ederek genel güvenlik kültürlerini geliştirebilirler.

BAŞARILI STRATEJİLER VE ÖRNEK UYGULAMALAR

Madencilik sektöründe toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmek için mentorluk, eğitim ve ağ oluşturma yoluyla kadınların katılımını artırmaya odaklanan çeşitli girişimler hayata geçirilmiştir. Etkili stratejilerden biri, deneyimli kadın profesyonelleri alana yeni giren genç kadınlarla buluşturan mentorluk programlarının oluşturulmasıdır. Mousa ve arkadaşları, resmi mentorluk fırsatlarının kadınların kariyer başarılarını ve memnuniyetlerini önemli ölçüde artırabileceğini ve erkek egemen ortamlarda gezinirken temel rehberlik ve destek sağlayabileceğini vurgulamaktadır (Mousa vd., 2022). Bu programlar yalnızca bilgi aktarımını kolaylaştırmakla kalmayıp, aynı zamanda kadınlar arasında güven oluşturmaya yardımcı olarak liderlik rollerini üstlenmelerini sağlamaktadır. Madencilik sektöründeki kadınlar için özel olarak tasarlanan eğitim programları da umut vaat etmektedir. Kilu ve arkadaşları, Gana'da madencilik sektöründe ilerlemeleri için kritik önem taşıyan beceri geliştirme ve liderlik eğitimi yoluyla kadınları güçlendirmeye odaklanan girişimleri tartışmaktadır (Kilu vd., 2020). Bu programlar genellikle teknik beceriler, güvenlik protokolleri ve liderlik yetkinlikleri üzerine atölye çalışmaları içermekte ve kadınları madencilik operasyonlarındaki çeşitli rollerde başarılı olmak için gerekli araçlarla donatmaktadır. Ağ kurma fırsatları, toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmenin bir diğer hayati bileşenidir. Araştırmalar, kadınların kendi alanlarındaki akranları ve akıl hocalarıyla kurdukları bağlantılardan önemli ölçüde fayda sağladığını göstermektedir. Bridges ve arkadaşları, erkek egemen mesleklerde kadınların başarısında sosyal ve kültürel sermayenin rolünü vurgulayarak, ağ kurmanın kadınlara aksi takdirde ulaşamayacakları kaynaklara ve fırsatlara erişim sağlayabileceğini belirtmektedir (Bridges vd., 2021). Kuruluşlar hem erkekleri hem de kadınları içeren ağları teşvik ederek kadın çalışanların mesleki gelişimini destekleyen daha kapsayıcı bir ortam yaratabilmektedir.

Bazı madencilik şirketleri, sektördeki en iyi uygulamalara örnek teşkil edecek şekilde, toplumsal cinsiyeti kapsayıcı politikaları başarıyla uygulamıştır. Örneğin, madencilik devi BHP, işgücünde kadın temsiliğini artırmaya yönelik girişimler başlatmıştır. Şirket, cinsiyet çeşitliliği için iddialı hedefler belirlemiş ve kadınlar için işe alma, işte tutma ve kariyer gelişimine odaklanan programlar uygulamıştır (Botha, 2019). BHP'nin toplumsal cinsiyet eşitliğine olan bağlılığı yalnızca işyeri kültürünü iyileştirmekle kalmamış, aynı zamanda farklı bakış açılarından yararlanarak operasyonel performansını da artırmıştır. Dikkate değer bir başka örnek de küresel operasyonlarında toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmek için kapsamlı bir strateji oluşturan Anglo American'dır. Şirket, esnek çalışma düzenlemeleri, hedefli işe alım çabaları ve kadınlar için liderlik geliştirme programları içeren politikalar uygulamıştır (Botha, 2019). Sonuç olarak, Anglo American, liderlik pozisyonlarındaki kadın sayısında önemli bir artış görmüş ve cinsiyet kapsayıcı politikaların hem çalışanlar hem de bir bütün olarak kuruluş için somut faydalar sağlayabileceğini göstermiştir.

Madencilik sektöründe toplumsal cinsiyet eşitliğini daha fazla desteklemek için sektör genelinde birkaç temel tavsiye yapılabilir. İlk olarak, madencilik şirketleri resmi cinsiyet çeşitliliği hedefleri benimsemeli ve kaydettikleri ilerlemeyi düzenli olarak raporlamalıdır. Bu şeffaflık hesap verebilirliği artırabilir ve kuruluşları stratejik planlamalarında toplumsal cinsiyet eşitliğine öncelik vermeye teşvik edebilir (Botha, 2019).

İkinci olarak, tüm çalışanlar için toplumsal cinsiyet duyarlılığı ve bilinçsiz önyargıya odaklanan kapsamlı eğitim programlarının uygulanması, daha kapsayıcı bir işyeri kültürü oluşturulmasına yardımcı olabilir. Bu tür bir eğitim, madencilikte kadınların karşılaştığı zorluklar konusunda farkındalığı artırabilir ve saygı ve destek kültürünü teşvik edebilir (Brink, 2013). Son olarak, kadınlara madencilik kariyerine giden yolları açmak için eğitim kurumlarıyla ortaklıklar kurmak faydalı olabilir. Bu ortaklıklar bursları, stajları ve mentorluk programlarını kolaylaştırarak kadınların madencilik sektörüne girmeleri ve bu sektörde başarılı olmaları için gerekli desteğe sahip olmalarını sağlayabilir (Filho vd., 2022). Madencilik sektörü, bu politikaları uygulayarak toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama yolunda önemli adımlar atabilir, nihayetinde kurumsal performansın artmasına ve daha kapsayıcı bir çalışma ortamına yol açabilir.

MADENCİLİKTE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ ÜZERİNE KÜRESEL PERSPEKTİFLER

Madencilikte toplumsal cinsiyet konuları, yerel kültürel, ekonomik ve yasal bağlamlardan etkilenen önemli bölgesel farklılıklar göstermektedir. Örneğin Güney Afrika'da, Maden ve Petrol Kaynakları Geliştirme Yasası'nın yürürlüğe girmesi, madencilik sektörüne kadın katılımında kayda değer bir artışa yol açmıştır, ancak toplumsal cinsiyet önyargısı ve cinsel taciz gibi zorluklar devam etmektedir Botha (2018). Botha ve Cronjé, yasama çabalarına rağmen kadınların sektörde ilerleme konusunda hâlâ önemli engellerle karşılaştığını vurgulayarak gerçek bir toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması için yapısal değişikliklerin gerekli olduğunu belirtmektedir (Botha & Cronjé, 2019). Buna karşılık Moğolistan, madencilik sektörünün belirgin cinsiyet eşitsizlikleri ile karakterize edildiği farklı bir senaryo sunmaktadır. Ochir tarafından yapılan araştırma, jeobilim ve madencilikte kadın temsili artırmaya yönelik girişimler olsa da, yerleşik kültürel normlar ve mesleki ayrımcılık nedeniyle kadınların genel katılımının düşük kaldığını göstermektedir (Ochir, 2023). Moğolistan'ın madencilik sektöründeki cinsiyete dayalı ücret farklılığı, madencilğe dayalı büyümenin kadınlar için eşit fırsatlara dönüşmediğini vurgulayan Batchuluun'un da belirttiği gibi, sektörel ayrışma nedeniyle daha da kötüleşmektedir (Batchuluun, 2021). Gana'da madencilikte toplumsal cinsiyet dinamikleri değişmekte ve kadınların hem resmi hem de gayriresmi madencilik sektörlerindeki rolleri giderek daha fazla kabul görmektedir. Kilu ve arkadaşları, toplumsal cinsiyete duyarlı politika ve uygulamaların benimsenmesi için kolektif çabaların sarf edildiği Gana madenlerinde bir "kadın devriminin" ortaya çıktığını tartışmaktadır (Kilu, 2017). Bu durum, Kalinda ve Thankian tarafından vurgulandığı üzere, kadınların madencilik sektöründe sahiplik ve yönetim açısından genellikle ötekileştirildiği Zambiya'daki durumla tezat oluşturmaktadır (Kalinda & Thankian, 2023). Bu bölgesel farklılıklar, madencilikte toplumsal cinsiyet eşitliğini ele almak için yerel kültürel ve ekonomik bağlamları dikkate alan özel yaklaşımlara duyulan ihtiyacın altını çizmektedir.

Kültürel bağlamlar, madencilik sektöründeki toplumsal cinsiyet dinamiklerinin şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Birçok toplumda geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri, özellikle madencilik gibi fiziksel olarak zorlayıcı sektörlerde kadınların iş gücüne katılımını belirlemektedir. Iradukunda ve arkadaşları, kültürel önyargıların ve tarihsel dezavantajların madencilikte kadınların kariyer gelişimini önemli ölçüde engellediğini ve eşitsizlik döngülerini sürekli hale getirdiğini savunmaktadır (Iradukunda vd., 2021). Bu kültürel arka plan genellikle cinsel tacizin yaygın olduğu ortamlara yol açarak kadınların sektöre katılımını daha da caydırmaktadır. Avustralya'da madencilik sektörü, kadınların geleneksel toplumsal cinsiyet normlarına giderek daha fazla meydan okuduğu bir "kadın devrimi" yaşamıştır. Ancak Mayes ve Pini'nin de belirttiği gibi, kadın maden yöneticileri, ağırlıklı olarak eril bir kültüre uyum sağlamak için kadınlıklarını küçümseme baskısı hissetmektedir (Mayes & Pini, 2010).

Bu olgu, işyerinde farklı toplumsal cinsiyet kimliklerinin gerçek anlamda kapsanmasını ve kabul edilmesini engelleyebilecek daha geniş toplumsal beklentileri yansıtmaktadır. Buna karşılık, Afrika'nın bazı bölgeleri gibi kadınların tarihsel olarak zanaatkar ve küçük ölçekli madencilikle uğraştığı bölgelerde, kültürel değişimler kadınların katkılarını tanımaya başlamaktadır. Lahiri-Dutt, kadınların ekonomik gereklilikler nedeniyle kayıt dışı madencilik faaliyetlerine giderek daha fazla katılımıyla madenciliğin nasıl feminizasyonunun gerçekleştiğini tartışmaktadır (Lahiri-Dutt, 2015). Bu değişim sadece geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine meydan okumakla kalmamakta, aynı zamanda madencilik sektöründe kadın haklarını ve güçlendirilmesini destekleyen politikalara duyulan ihtiyacı da vurgulamaktadır. Kültürel etkiler madencilikte toplumsal cinsiyet dinamiklerini önemli ölçüde etkilemekte ve farklı bölgelerde farklı sonuçlar doğurmaktadır. Bu kültürel engellerin ele alınması, toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik eden ve kadınların madencilik sektöründeki değerli katkılarını tanıyan kapsayıcı bir ortamın geliştirilmesi için elzemdir.

ARAŞTIRMA VE UYGULAMAYA İLİŞKİN GELECEĞE YÖNELİK ÖNERİLER

Madencilikte toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda giderek artan literatüre rağmen, daha fazla araştırılması gereken bazı kritik araştırma boşlukları bulunmaktadır. Önemli alanlardan biri, madencilik bağlamında toplumsal cinsiyetin ırk, sınıf ve yaş gibi diğer sosyal kategorilerle kesişimidir. Mevcut çalışmalar genellikle toplumsal cinsiyete tekil bir kategori olarak odaklanmakta ve bu kesişen kimliklerin kadınların madencilikteki deneyimlerini ve fırsatlarını nasıl etkilediğini ihmal etmektedir (Jenkins, 2014). Ayrıca, özellikle gelişmekte olan ülkelerde madencilik şirketleri tarafından uygulanan toplumsal cinsiyeti kapsayıcı politikaların uzun vadeli etkilerine ilişkin kapsamlı veri eksikliği bulunmaktadır. Lahiri-Dutt'un araştırması, kadınların zanaatkar ve küçük ölçekli madencilikteki rollerinin tanınmasına rağmen, bu rollerin toplumsal kalkınma ve ekonomik sürdürülebilirlik üzerindeki daha geniş etkilerinin yeterince araştırılmadığını göstermektedir (Lahiri-Dutt, 2015). Bir başka boşluk da kadınların madencilik sektörüne girişte ve sektörde ilerlemede karşılaştıkları psikolojik ve sosyal engellerin anlaşılması konusunda yaşanmaktadır. Bazı çalışmalarda işyeri kültürü ve ayrımcılık ele alınmış olsa da, kadınların madencilikteki yetenekleri ve rollerine ilişkin içselleştirilmiş algıları üzerine sınırlı araştırma bulunmaktadır ve bu da kariyer yörüngelerini önemli ölçüde etkileyebilmektedir (Morgan vd., 2016). Ayrıca, teknolojik gelişmelerin ve otomasyonun madencilikte toplumsal cinsiyet eşitliği üzerindeki etkisi, özellikle bu değişikliklerin işgücündeki kadınları orantısız bir şekilde nasıl etkileyebileceği konusunda daha fazla odaklanmış araştırma gerektiren yeni bir alandır (Jenkins, 2014).

Gelecekteki araştırmalar, madencilikteki toplumsal cinsiyet sorunlarının daha incelikli bir şekilde anlaşılmasını sağlamak için karma metodolojileri benimsemelidir. Derinlemesine görüşmeler ve odak grupları gibi nitel yaklaşımlar, çeşitli madencilik bağlamlarında kadınların yaşadığı deneyimleri ortaya çıkarabilirken, nicel çalışmalar toplumsal cinsiyet eşitliği girişimlerinin etkinliğini ölçmeye yardımcı olabilir (Spector vd., 2019). Ayrıca, madencilikte kadınların kariyer gelişimini zaman içinde takip eden boylamsal çalışmalar, toplumsal cinsiyeti kapsayıcı politika ve uygulamaların uzun vadeli etkileri hakkında değerli bilgiler sağlayabilir. Gelecekteki araştırma konuları arasında, madencilikteki kadınlar için özel olarak tasarlanmış mentorluk ve eğitim programlarındaki en iyi uygulamaların araştırılmasının yanı sıra sektörde toplumsal cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesinde erkek müttefiklerin rolü de yer alabilir (Kilu vd., 2020). Farklı bölgelerde madencilikte kadınlara yönelik kültürel tutumların etkisinin araştırılması da karar ve uygulamaları bilgilendirecek önemli bulgular sağlayabilir (Jenkins, 2014). Son olarak, araştırmalar kurumsal sosyal sorumluluk (CSR) girişimlerinin toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmedeki etkinliğini, özellikle de bu girişimlerin daha geniş sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle nasıl uyumlu hale getirilebileceğini incelemelidir (Denoncourt, 2022).

Madencilikte toplumsal cinsiyet eşitliği savunuculuğunun sürdürülmesi, sektörün daha kapsayıcı ve eşitlikçi bir alana dönüştürülmesi için hayati önem taşımaktadır. Madencilik şirketleri, hükümetler ve sivil toplum kuruluşları da dahil olmak üzere paydaşlar, faaliyetlerinin ve politikalarının temel bir bileşeni olarak toplumsal cinsiyet eşitliğine öncelik vermelidir. Bu, yalnızca toplumsal cinsiyeti kapsayıcı işe alım uygulamalarını hayata geçirmeyi değil, aynı zamanda çeşitliliğe değer veren ve ayrımcılık ve tacizi aktif bir şekilde ele alan bir işyeri kültürünü teşvik etmeyi de içermektedir (Botha, 2019). Ayrıca, savunuculuk çalışmaları, kadınların madencilığe katkıları ve karar alma süreçlerine katılımlarının önemi konusunda farkındalık yaratmaya odaklanmalıdır. Paydaşlar, kadınların seslerini ve deneyimlerini güçlendirerek sektörde toplumsal cinsiyet eşitliğini engelleyen bariyerlerin ortadan kaldırılmasına yardımcı olabilir (Buss & Rutherford, 2020). En iyi uygulamaları ve kaynakları paylaşmak için çeşitli paydaşları bir araya getiren işbirlikçi girişimler, madencilikte toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etme çabalarını daha da artırabilir. Madencilikte toplumsal cinsiyet sorunlarının ele alınması, ilgili tüm paydaşların ortak bir çaba göstermesini gerektirmektedir. Araştırma boşluklarını belirleyerek, gelecekteki çalışmalar için sağlam metodolojiler önererek ve toplumsal cinsiyet eşitliğine sürekli bağlılığı savunarak, madencilik endüstrisi toplumun tüm üyelerine fayda sağlayan daha kapsayıcı bir geleceğe doğru ilerleyebilir.

SONUÇ

Madencilik sektörü tarihsel olarak cinsiyet eşitsizlikleri ile karakterize edilmiş olup, kadınlar mesleki ayrımcılık, kültürel önyargılar ve katılımlarını ve ilerlemelerini engelleyen yetersiz destek sistemleri gibi engellerle karşılaşmaktadır. Madencilik sektöründe toplumsal cinsiyet eşitliğinin araştırılması hem önemli zorluklarla hem de umut verici girişimlerle karakterize edilen karmaşık bir manzara ortaya koymaktadır. Tespit edilen başlıca zorluklar arasında, kadınların madencilığe katılımını ve ilerlemesini engelleyen kalıcı toplumsal cinsiyet önyargıları, mesleki ayrımcılık ve kültürel engeller yer almaktadır. Bu zorluklara yanıt olarak, madencilikte toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmek için çeşitli girişimler ortaya çıkmıştır. Mentorluk programları, hedefe yönelik eğitimler ve ağ kurma fırsatları, kadın katılımını artırmada ve sektördeki kadınlar için destekleyici ortamları teşvik etmede etkili olmuştur. Bununla birlikte, özellikle toplumsal cinsiyetin diğer sosyal kategorilerle kesişimselliği ve toplumsal cinsiyeti kapsayıcı girişimlerin uzun vadeli etkileri konusunda önemli araştırma boşlukları bulunmaktadır. Gelecekteki çalışmalar için öneriler, madencilikte kadınların ayrıntılı deneyimlerini yakalamak ve mevcut toplumsal cinsiyet eşitliği girişimlerinin etkinliğini araştırmak için karma metodolojilere duyulan ihtiyacı göstermektedir. Paydaşların yalnızca yasal gerekliliklere uymakla kalmayıp aynı zamanda tüm çalışanlar için saygı ve destek kültürünü teşvik eden kapsayıcı uygulamalara öncelik vermesi gerektiğinden, toplumsal cinsiyet eşitliği için savunuculuğun sürdürülmesi esastır.

Madencilik sektöründe toplumsal cinsiyet eşitliğinin önemi yadsınamaz. Sektör, sosyal ve çevresel etkileri konusunda artan bir incelemeyle karşı karşıya olduğundan, toplumsal cinsiyet kapsayıcılığını benimsemek yalnızca bir sosyal adalet meselesi değil, aynı zamanda stratejik bir zorunluluktur. Toplumsal cinsiyet eşitliği inovasyonu teşvik edebilir, güvenlik sonuçlarını iyileştirebilir ve kurumsal itibarı artırabilir, nihayetinde madencilik sektörünün sürdürülebilirliğine ve dayanıklılığına katkıda bulunabilir. Madencilik sektörü geliştikçe, tüm paydaşların (hükümetler, şirketler ve sivil toplum) kadınların katkılarına tanıyan ve değer veren kapsayıcı bir ortamı teşvik etmeyi taahhüt etmesi çok önemlidir. Madencilik sektörü, toplumsal cinsiyet eşitliğine öncelik vererek daha adil bir geleceğin yolunu açabilir ve cinsiyet ayrımı gözetmeksizin tüm bireylerin gelişme ve sektörün başarısına katkıda bulunma fırsatına sahip olmasını sağlayabilir.

KAYNAKLAR

- Abbey, E. and Adu-Danso, E. (2022). Gender diversity and productivity in manufacturing firms: evidence from six sub-saharan african (ssa) countries. *Journal of Management & Organization*, 29(6), 1029-1050. <https://doi.org/10.1017/jmo.2022.50>
- Allan, J. (2011). Mining's relocation culture. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 31(5/6), 272-286. <https://doi.org/10.1108/014433311111141264>
- Amponsah-Tawiah, K., Jain, A., Leka, S., Hollis, D., & Cox, T. (2013). Examining psychosocial and physical hazards in the ghanaiian mining industry and their implications for employees' safety experience. *Journal of Safety Research*, 45, 75-84. <https://doi.org/10.1016/j.jsr.2013.01.003>
- Baker, M., Ali, M., & French, E. (2018). Effectiveness of gender equality initiatives in project-based organizations in australia. *Australian Journal of Management*, 44(3), 425-442. <https://doi.org/10.1177/0312896218805809>
- Bashwira, M. and Haar, G. (2020). Necessity or choice: women's migration to artisanal mining regions in eastern drc. *Canadian Journal of African Studies / Revue Canadienne Des Études Africaines*, 54(1), 79-99. <https://doi.org/10.1080/00083968.2019.1674170>
- Batchuluun, A. (2021). The gender wage gap in mongolia: sectoral segregation as a driving factor. *Review of Development Economics*, 25(3), 1437-1465. <https://doi.org/10.1111/rode.12763>
- Botha, D. (2016). Women in mining still exploited and sexually harassed. *Sa Journal of Human Resource Management*, 15. <https://doi.org/10.4102/sajhrm.v14i1.753>
- Botha, D. (2018). Barriers to career advancement of women in mining: a qualitative analysis. *African Journal of Employee Relations*, 41, 15-32. <https://doi.org/10.25159/2664-3731/3766>
- Botha, D. and Cronjé, F. (2015). Occupational health and safety considerations for women employed in core mining positions. *Sa Journal of Human Resource Management*, 13(1). <https://doi.org/10.4102/sajhrm.v13i1.652>
- Botha, D. and Cronjé, F. (2019). Women in mining: a conceptual framework for gender issues in the south african mining sector. *African Journal of Employee Relations*, 39(1), 10-37. <https://doi.org/10.25159/2520-3223/5880>
- Bowman, K. (2011). Potential impacts of creating biomedical engineering programs on gender distribution within leading engineering colleges.. *Journal of Diversity in Higher Education*, 4(1), 51-64. <https://doi.org/10.1037/a0021738>
- Bridges, D., Bamerry, L., Wulff, E., & Krivokapic-Skoko, B. (2021). "a trade of one's own": the role of social and cultural capital in the success of women in male-dominated occupations. *Gender Work and Organization*, 29(2), 371-387. <https://doi.org/10.1111/gwao.12764>
- Brink, M. (2013). Power and resistance in gender equality strategies.. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199658213.013.015>
- Buss, D. and Rutherford, B. (2020). Gendering women's livelihoods in artisanal and small-scale mining: an introduction. *Canadian Journal of African Studies / Revue Canadienne Des Études Africaines*, 54(1), 1-16. <https://doi.org/10.1080/00083968.2019.1691028>
- Carvajal, M., Nadeem, M., & Zaman, R. (2021). Biodiversity disclosure, sustainable development and environmental initiatives: does board gender diversity matter?. *Business Strategy and the Environment*, 31(3), 969-987. <https://doi.org/10.1002/bse.2929>
- Dasaradhan, S. and Selvasundaram, K. (2019). A comparative study on repercussion of work life balance of working women in chennai city (with reference to it, ites and manufacturing sector). *International Journal of Scientific Research and Reviews*, 08(04), 306-315. <https://doi.org/10.37794/ijssr.2019.8422>

Denoncourt, J. (2022). Supporting sustainable development goal 5 gender equality and entrepreneurship in the tanzanite mine-to-market. *Sustainability*, 14(7), 4192. <https://doi.org/10.3390/su14074192>

Fältholm, Y. and Norberg, C. (2017). Gender diversity and innovation in mining – a corpus-based discourse analysis. *International Journal of Gender and Entrepreneurship*, 9(4), 359-376. <https://doi.org/10.1108/ijge-06-2017-0029>

Filho, W., Kovaleva, M., Tsani, S., Țircă, D., Shiel, C., Dinis, M., ... & Tripathi, S. (2022). Promoting gender equality across the sustainable development goals. *Environment Development and Sustainability*, 25(12), 14177-14198. <https://doi.org/10.1007/s10668-022-02656-1>

Fouad, N., Chang, W., Wan, M., & Singh, R. (2017). Women's reasons for leaving the engineering field. *Frontiers in Psychology*, 8. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.00875>

Gallego, J. and Gutiérrez, L. (2018). An integrated analysis of the impact of gender diversity on innovation and productivity in manufacturing firms.. <https://doi.org/10.18235/0000987>

Ganley, C., George, C., Cimpian, J., & Makowski, M. (2017). Gender equity in college majors: looking beyond the stem/non-stem dichotomy for answers regarding female participation. *American Educational Research Journal*, 55(3), 453-487. <https://doi.org/10.3102/0002831217740221>

Hagqvist, E., Gådin, K., & Nordenmark, M. (2016). Work–family conflict and well-being across europe: the role of gender context. *Social Indicators Research*, 132(2), 785-797. <https://doi.org/10.1007/s11205-016-1301-x>

Haskins, H. and Roets, L. (2022). Nurse leadership: sustaining a culture of safety. *Health Sa Gesondheid*, 27. <https://doi.org/10.4102/hsag.v27i0.2009>

Hemmert, M., Cho, C., & Lee, J. (2022). Enhancing innovation through gender diversity: a two-country study of top management teams. *European Journal of Innovation Management*, 27(1), 193-213. <https://doi.org/10.1108/ejim-08-2021-0383>

Iradukunda, S., Nahayo, O., & Saptandari, P. (2021). Gender bias and sexual harassment in the mining industry: unceasing hurdles to females' career development and work safety. *The Indonesian Journal of Occupational Safety and Health*, 10(3), 402. <https://doi.org/10.20473/ijosh.v10i3.2021.402-411>

Jarboe, L. (2019). Regional, institutional, and departmental factors associated with gender diversity among bs-level chemical and electrical engineering graduates. *Plos One*, 14(10), e0223568. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0223568>

Jenkins, K. (2014). Women, mining and development: an emerging research agenda. *The Extractive Industries and Society*, 1(2), 329-339. <https://doi.org/10.1016/j.exis.2014.08.004>

Kalinda, R. and Thankian, K. (2023). Women and mining in zambia: opportunities and challenges. *Journal of Scientific Research and Reports*, 29(4), 34-43. <https://doi.org/10.9734/jsrr/2023/v29i41742>

Kansake, B., Sakyi-Addo, G., & Dumakor-Dupey, N. (2021). Creating a gender-inclusive mining industry: uncovering the challenges of female mining stakeholders. *Resources Policy*, 70, 101962. <https://doi.org/10.1016/j.resourpol.2020.101962>

Kilu, R. (2017). Beyond the barriers: witnessing shifting gender dynamics in multinational mine jobs in ghana. *Gender Technology and Development*, 21(3), 206-216. <https://doi.org/10.1080/09718524.2018.1434992>

Kilu, R., Omoredede, A., Udén, M., & Sanda, M. (2020). Women leading change: re-shaping gender in ghanaian mines. *International Journal of Development Issues*, 20(1), 113-125. <https://doi.org/10.1108/ijdi-09-2019-0167>

Koomson, E. (2018). Work patterns and gender reproduction in the talensi small-scale gold-mining industry in Ghana: implications for social welfare policy. *International Journal of Social Welfare*, 28(1), 100-107. <https://doi.org/10.1111/ijsw.12310>

Lahiri-Dutt, K. (2015). The feminisation of mining. *Geography Compass*, 9(9), 523-541. <https://doi.org/10.1111/gec3.12229>

Lakshmi, K., Ramachandran, T., & Boohene, D. (2012). Analysis of work life balance of female nurses in hospitals - comparative study between government and private hospital in Chennai, TN., India. *International Journal of Trade Economics and Finance*, 213-218. <https://doi.org/10.7763/ijtef.2012.v3.202>

Ledwaba, S. and Nkomo, T. (2021). An exploration of motivations for women mine workers to work underground. *Sage Open*, 11(3), 215824402110321. <https://doi.org/10.1177/21582440211032157>

Lewis, P. and Simpson, R. (2011). Kanter revisited: gender, power and (in)visibility. *International Journal of Management Reviews*, 14(2), 141-158. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2370.2011.00327.x>

Machokoto, M., Lemma, T., Dsouli, O., Fakoussa, R., & Igudia, E. (2023). Coupling men-to-women: promoting innovation in emerging markets. *International Journal of Finance & Economics*, 29(3), 3656-3677. <https://doi.org/10.1002/ijfe.2842>

Mahlasela, M. (2023). Women's perceived working conditions in the mining industry: a qualitative study. *Health Sa Gesondheid*, 28. <https://doi.org/10.4102/hsag.v28i0.2212>

Mangaroo-Pillay, S. and Botha, D. (2020). An exploration of women's workplace experiences in the South African mining industry. *Journal of the Southern African Institute of Mining and Metallurgy*, 120(8). <https://doi.org/10.17159/2411-9717/1099/2020>

Martins, L., Schilpzand, M., Kirkman, B., Ivanaj, S., & Ivanaj, V. (2012). A contingency view of the effects of cognitive diversity on team performance. *Small Group Research*, 44(2), 96-126. <https://doi.org/10.1177/1046496412466921>

Mashaba, N. (2023). Factors affecting the attraction of women to technical mining positions in South Africa. *Sa Journal of Human Resource Management*, 26(1). <https://doi.org/10.4102/sajhrm.v21i0.2227>

Mayes, R. and Pini, B. (2010). The 'feminine revolution in mining': a critique. *Australian Geographer*, 41(2), 233-245. <https://doi.org/10.1080/00049181003742336>

Mayes, R. and Pini, B. (2014). The Australian mining industry and the ideal mining woman: mobilizing a public business case for gender equality. *Journal of Industrial Relations*, 56(4), 527-546. <https://doi.org/10.1177/0022185613514206>

McGuire, L., Hoffman, A., Mulvey, K., Hartstone-Rose, A., Winterbottom, M., Joy, A., ... & Rutland, A. (2022). Gender stereotypes and peer selection in STEM domains among children and adolescents. *Sex Roles*, 87(9-10), 455-470. <https://doi.org/10.1007/s11199-022-01327-9>

Mitchell, A., Lott, K., & Tofel-Grehl, C. (2022). Cookie-jar alarms: an analysis of first-grade students' gendered conceptions of engineers following a programming design task. *Education Sciences*, 12(2), 110. <https://doi.org/10.3390/educsci12020110>

Moalusi, K. and Jones, C. (2019). Women's prospects for career advancement: narratives of women in core mining positions in a South African mining organisation. *Sa Journal of Industrial Psychology*, 45. <https://doi.org/10.4102/sajip.v45i0.1564>

Moraka, N. (2024). Mining corporate boardrooms still a male club? experiences and challenges faced by South African women. *Journal of the Southern African Institute of Mining and Metallurgy*, 124(1), 15-24. <https://doi.org/10.17159/2411-9717/2789/2024>

Morgan, R., George, A., Ssali, S., Hawkins, K., Molyneux, S., & Theobald, S. (2016). How to do (or not to do)... gender analysis in health systems research. *Health Policy and Planning*, 31(8), 1069-1078. <https://doi.org/10.1093/heapol/czw037>

Mousa, M., Teede, H., Garth, B., Winship, I., Prado, L., & Boyle, J. (2022). Using a modified delphi approach and nominal group technique for organisational priority setting of evidence-based interventions that advance women in healthcare leadership. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(22), 15202. <https://doi.org/10.3390/ijerph192215202>

Mugo, D., Mwaura, F., & Omolo, M. (2021). Effects of the mining legal framework on women participation in artisanal and small scale mining: lessons from taita taveta county (kenya). *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 11(7). <https://doi.org/10.6007/ijarbss/v11-i7/9969>

Mulenga, S. and Besa, B. (2022). Assessing the impact of covid-19 pandemic on zambia's preparedness to train mining engineers for the future: a case study.. <https://doi.org/10.35542/osf.io/re5s2>

Mulik, S. (2017). A study of gender differences in the perception of work life balance. *International Journal of Economics and Management Studies*, 4(11), 48-52. <https://doi.org/10.14445/23939125/ijems-v4i11p108>

Norberg, C. and Fältholm, Y. (2018). "learn to blend in!". *Equality Diversity and Inclusion an International Journal*, 37(7), 698-712. <https://doi.org/10.1108/edi-12-2017-0270>

Ochir, G. (2023). A comparative study of gender disparities in geoscience and mining in mongolia. *Geosciences*, 13(9), 262. <https://doi.org/10.3390/geosciences13090262>

Peetz, D. and Murray, G. (2011). 'you get really old, really quick': involuntary long hours in the mining industry. *Journal of Industrial Relations*, 53(1), 13-29. <https://doi.org/10.1177/0022185610390294>

Pellissier, R., Siluk, F., Flynn, C., & Kanaan, M. (2022). Approaching equity, diversity, inclusion, and social justice education as imperative to engineering curricula. *Proceedings of the Canadian Engineering Education Association (Ceea)*. <https://doi.org/10.24908/pceea.vi.15924>

Pimpa, N. (2019). Gender equality for lao women: mining community's perspective. *International Review of Management and Business Research*, 8(3), 288-294. [https://doi.org/10.30543/8-3\(2019\)-4](https://doi.org/10.30543/8-3(2019)-4)

Reuben, E., Sapienza, P., & Zingales, L. (2014). How stereotypes impair women's careers in science. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 111(12), 4403-4408. <https://doi.org/10.1073/pnas.1314788111>

Sarkki, S., Torre, C., Fransala, J., Živojinović, I., Ludvig, A., Górriz-Mifsud, E., ... & Nijnik, M. (2021). Reconstructive social innovation cycles in women-led initiatives in rural areas. *Sustainability*, 13(3), 1231. <https://doi.org/10.3390/su13031231>

Seron, C., Silbey, S., Cech, E., & Rubineau, B. (2018). "i am not a feminist, but. . .": hegemony of a meritocratic ideology and the limits of critique among women in engineering. *Work and Occupations*, 45(2), 131-167. <https://doi.org/10.1177/0730888418759774>

Sørensen, S. (2017). The performativity of choice: postfeminist perspectives on work-life balance. *Gender Work and Organization*, 24(3), 297-313. <https://doi.org/10.1111/gwao.12163>

Spector, N., Asante, P., Marcelin, J., Poorman, J., Larson, A., Salles, A., ... & Silver, J. (2019). Women in pediatrics: progress, barriers, and opportunities for equity, diversity, and inclusion. *Pediatrics*, 144(5). <https://doi.org/10.1542/peds.2019-2149>

Valadares, S., Neto, A., Santos, C., & Diniz, D. (2022). Women in mining: from subtle barriers to open prejudice. *Revista De Gestão*, 31(3), 262-274. <https://doi.org/10.1108/rega-10-2021-0193>

Wang, Q. (2024). Underground mine safety and health: a hybrid merec-cocoso system for the selection of best sensor. *Sensors*, 24(4), 1285. <https://doi.org/10.3390/s24041285>

Wilk, N. (2024). 35a - supporting women in mining: diversity and inclusion. *Annals of Work Exposures and Health*, 68(Supplement_1), 1-1.
<https://doi.org/10.1093/annweh/wxae035.135>

GENDERED PEJORATIVES AND THEIR IMPACT ON YOUNG WOMEN IN DIGITAL SPACES

Arş. Gör. Dr. Sibel AYBEK

Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İngiliz Dili Eğitimi
ORCID: 0000-0002-8116-6699

Arş. Gör. Eylem Perihan KİBAR

Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İngiliz Dili Eğitimi
ORCID: 0000-0001-5942-0497

ABSTRACT

The study of pejoration, particularly gendered pejoratives, has gained increasing attention in sociolinguistics and feminist media studies. Pejoratives, defined as words or expressions that convey contempt or disapproval, often serve as tools of exclusion and control, shaping identity and reinforcing societal power structures (Allan & Burrige, 2007). These expressions disproportionately target women in digital spaces, contributing to their marginalization. This research explores the impact of gendered pejoratives on young women's self-perception and behavior, with a focus on Turkish and English-speaking digital environments. Drawing on theories from feminist linguistics and sociolinguistics, this study investigates how gendered pejoratives, particularly in digital spaces, are not merely expressions of hostility but function as powerful tools that shape self-perception and behavior, ultimately limiting young women's participation and agency in online discourse. Previous studies, including those by Mišćević (2017) and Megarry (2014), highlight how these pejoratives function to regulate women's participation in the public sphere, particularly on social media platforms like Twitter. This study employs a mixed-methods approach to gain a comprehensive understanding of how gendered pejoratives affect young women in Turkish and English-speaking digital environments. A survey has been conducted to assess young women's awareness of gendered insults, frequency of exposure, and emotional and behavioral impacts. Additionally, semi-structured interviews were conducted with participants to explore personal narratives surrounding these insults and gain deeper understanding of participants' experiences. The data were analyzed using SPSS for statistical analysis and Creswell and Creswell (2017) thematic analysis framework for qualitative insights. Preliminary findings suggest that Turkish-speaking participants report a higher emotional and behavioral impact from gendered pejoratives compared to English-speaking participants, highlighting potential cultural differences in the perception and response to these insults. This research contributes to the growing body of work on gendered language in digital spaces and underscores the need for digital platforms to implement strategies that mitigate the harmful effects of such language. By fostering inclusive and equitable online environments, the impact of gendered pejoratives can be reduced, allowing women to participate fully in digital discourse.

Keywords: pejoratives, slurs, young women, digital spaces, gendered pejoratives

CİNSİYETÇİ AŞAĞILAYICI İFADELER VE DİJİTAL ORTAMLARDA GENÇ KADINLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

ÖZET

Pejorasyon, özellikle cinsiyetçi aşağılayıcı ifadeler, sosyodillbilim ve feminist medya çalışmaları alanında giderek daha fazla ilgi görmektedir. Aşağılayıcı ifadeler, küçümseme veya onaylamama anlamı taşıyan kelimeler veya ifadeler olarak tanımlanır ve genellikle dışlama ve kontrol araçları olarak işlev görür, kimliği şekillendirir ve toplumsal güç yapılarını

pekiştirir (Allan & Burrige, 2007). Bu ifadeler, dijital ortamlarda orantısız bir şekilde kadınları hedef alarak onların marjinalleşmesine katkıda bulunur. Bu araştırma, cinsiyetçi aşağılayıcı ifadelerin genç kadınların öz algısı ve davranışları üzerindeki etkilerini, özellikle Türkçe ve İngilizce konuşulan dijital ortamlarda incelemektedir. Feminist dilbilim ve sosyodilbilim teorilerine dayanarak, bu çalışma, dijital ortamlarda cinsiyetçi aşağılayıcı ifadelerin sadece düşmanca ifadeler olmakla kalmayıp, öz algı ve davranışları şekillendiren güçlü araçlar olarak nasıl işlev gördüğünü ve nihayetinde genç kadınların çevrimiçi söyleme katılımını ve etkinliğini nasıl sınırladığını araştırmaktadır. Mišćević (2017) ve Megarry (2014) gibi önceki çalışmalar, bu aşağılayıcı ifadelerin özellikle Twitter gibi sosyal medya platformlarında kadınların kamusal alandaki katılımını düzenleme işlevini vurgulamaktadır. Bu çalışma, cinsiyetçi aşağılayıcı ifadelerin Türkçe ve İngilizce konuşulan dijital ortamlarda genç kadınlar üzerindeki etkilerini kapsamlı bir şekilde anlamak için karma yöntemli bir yaklaşım benimsemektedir. Genç kadınların cinsiyetçi hakaretlere yönelik farkındalığını, maruz kalma sıklığını ve duygusal ve davranışsal etkilerini değerlendirmek için bir anket uygulanmıştır. Ayrıca, bu hakaretlerle ilgili kişisel anlatıları keşfetmek ve katılımcıların deneyimlerini daha derinlemesine anlamak için yarı yapılandırılmış mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Veriler, istatistiksel analiz için SPSS kullanılarak ve nitel bulgular için Creswell ve Creswell'in (2017) tematik analiz çerçevesi ile analiz edilmiştir. Ön bulgular, Türkçe konuşan katılımcıların cinsiyetçi aşağılayıcı ifadelerden İngilizce konuşan katılımcılara göre daha yüksek duygusal ve davranışsal etkiler bildirdiğini, bu hakaretlere yönelik algı ve tepki farklılıklarını ortaya koyarak kültürel farkların olabileceğini göstermektedir. Bu araştırma, dijital ortamlardaki cinsiyetçi dil üzerine artan çalışmalara katkıda bulunmakta ve dijital platformların bu tür dilin zararlı etkilerini azaltmaya yönelik stratejiler uygulaması gerektiğinin altını çizmektedir. Daha kapsayıcı ve eşitlikçi çevrimiçi ortamlar oluşturularak, cinsiyetçi aşağılayıcı ifadelerin etkisi azaltılabilir ve kadınların çevrimiçi söyleme tam olarak katılmaları sağlanabilir.

Anahtar Kelimeler: aşağılayıcı ifadeler, hakaretler, genç kadınlar, dijital alanlar, cinsiyetçi aşağılayıcı ifadeler

İNTERNET ALIŞVERİŞİ BAĞIMLILIĞI (KADINLAR KULÜBÜ ÖRNEĞİ)

Dr. Fatma KİRMAN

Adana Kız Lisesi

ORCID: 0000-0002-4038-9458

ÖZET

Son zamanlarda modern hayat vurgusu, toplumda kadının daha görünür olması ve tüketim kültürünün oluşmasıyla bireysel yaşamda tüketim ile ilgili alışkanlıklarda birtakım değişiklikler olmuştur. İnternetin yaygınlaşması ile başlayan, pandemi döneminin de etkisiyle artan internet üzerinden alışveriş yapma sıklığı bunlardan biridir. Bu çalışma, kadınların alışveriş davranışlarında yaşanan değişimi çevrimiçi sohbet ortamı olan “Kadınlar Kulübü” örneğinden hareket incelemektedir. Bir diğer ifadeyle bu çalışma, söz konusu kulübün üyesi olan kadınların, ‘internet üzerinden alışveriş’, ‘alışveriş bağımlılığı’ ve ‘alışveriş bağımlılığından kurtulma yolları’ ile ilgili sohbet ve yorumlarının, psikolojik açıdan analizinden oluşmaktadır. Nitel desenli bu araştırmada kolay ulaşılabilir durum örnekleme ile katılımcı havuzundan toplanan yorumların durumsal etnometodolojik yaklaşım ile içerik analizi yapılmıştır. Bu araştırmanın amacı, psikolojik açıdan kadınların alışveriş bağımlılığının nedenlerinin neler olduğunu, ihtiyaç dışı alışveriş öncesi ve sonrasında ne gibi duygular yaşadıklarını ve alışveriş bağımlılığına nasıl çözüm bulmaya çalıştıklarını tespit etmektir. Çalışmada, yorum yapan kadınların çoğunun sıklıkla internette alışveriş yaptıkları tespit edilmiştir. Kadınlar; internet üzerinden alışverişin kendilerini daha çok harcama yapmaya, ihtiyaç dışı nesnelere almaya yönlendirdiğini, alışveriş bağımlılığının psikolojik bir hastalık olduğunu açıkça belirtmişler ve alışveriş sonunda pişmanlık ve suçluluk duygularını dile getirmişlerdir. Ayrıca alışveriş bağımlılığı olan kadınların büyük bir kısmı, alışveriş bağımlılığının daha ziyade içteki boşluk hissi ve stresten kaynaklandığı belirtmiş ve buna karşı çareler aramış ve arkadaşlarına önerilerde bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: İnternet alışverişi, alışveriş bağımlılığı, Kadınlar Kulübü

INTERNET SHOPPING ADDICTION (WOMEN’S CLUB EXAMPLE)

ABSTRACT

Recently, with the emphasis on modern life, women becoming more visible in society and the formation of a consumer culture, there have been some changes in individual habits related to consumption in life. The frequency of shopping over the internet, which started with the widespread use of the internet and increased with the effect of the pandemic period, is one of them. This study examines the change in women’s shopping behaviors based on the example of the online chat environment “Women’s Club”. In other words, this study consists of the psychological analysis of the conversations and comments of women who are members of the club in question about ‘online shopping’, ‘shopping addiction’ and ‘ways to get rid of shopping addiction’. In this qualitative research, content analysis of the comments collected from the participant pool with easily accessible case sampling was conducted with a situational ethno-methodological approach. The aim of this research is to determine the reasons for women’s shopping addiction from a psychological perspective, what kind of emotions they experience before and after unnecessary shopping and how they try to find a solution to shopping addiction. In the study, it was determined that most of the women who commented frequently shop online. Women; They clearly stated that online shopping leads them to spend more and buy unnecessary items, that shopping addiction is a psychological disease, and they expressed feelings of regret and guilt at the end of their shopping.

In addition, a large portion of women with shopping addiction stated that shopping addiction stems from a feeling of emptiness and stress inside, and they sought solutions to this and made suggestions to their friends.

Keywords: Internet shopping, shopping addiction, Women's Club

GİRİŞ

Modernleşme sürecinde bilimsel ve teknolojik gelişmelere paralel olarak iletişim ve ulaşım imkânlarının artmasıyla insan hayatının kolaylaşacağı ve bireylerin daha rahat ve daha konforlu bir yaşam süreceği öngörüsü yaygın bir kabul görmüştü. Bu bağlamda özellikle dünyanın küçük bir köy haline dönüşmesinde (McLuhan & Powers, 1989) son derece etkili olan faktörlerden biri olan internet ağının tüm dünyada yaygınlaşmasıyla bireysel yaşamda tüketim ile ilgili alışkanlıklarda bir takım değişimler gözlenmiştir. Bu durum, tüm dünyada bireylerin yaşamında büyük değişimlere yol açan pandemi sürecinde internet üzerinden alışveriş yapma tutumunun ortaya çıkmasına sebep olmuş ve adeta tüketim çılgınlığına yol açmışa benzetilmektedir.

Bu araştırmada internet alışveriş bağımlılığı kavramının kullanılması, kadınlar kulübünde yorum yapan kadınların psikologlar tarafından bağımlı teşhisi konulduğu anlamına gelmemektedir. Olumsuz bir durumu ifade eden bağımlılık kavramı, bir madde ya da davranışı kullanmayı bırakamama veya kontrol edememe şeklinde tanımlanabilmektedir (Egger ve Rauterberg, 1996). Anlaşılan bağımlılıkta asıl önemli olan şey, bu durumun kişinin sosyal ve ruhsal hayatını ne kadar etkilemeye başladığı ile ölçülmektedir. Kadınların alışverişten kendini alamama ve aldıklarını kullanmaya ihtiyaç duymama hali ile beraber aşırı alışveriş sonrasında yaşadığı olumsuz sosyolojik ve psikolojik etki, bağımlılık kavramını düşündürmektedir. Dolayısıyla kadınların söz konusu kulüpte olumsuz etki sebebiyle kendilerini bağımlı olarak nitelendirmelerinden yola çıkılarak analiz yapılmıştır. Bu araştırmada internet alışveriş bağımlılığı, kadınlar kulübü örneğinden hareketle psikolojik perspektiften ele alınıp değerlendirilmiştir.

1. KAVRAMSAL AÇIKLAMALAR

1.1. Kadınlar Kulübü

Kadınlar Kulübü, kadınların herhangi bir konuda sohbet ettiği, görüşlerini paylaştığı, yorumlar yaptığı bir forum olarak açılmıştır. Bu kulüp 2001'li yıllarda kurulan Instagram, Twitter, Facebook ve Youtube sayfaları olan Türkiye'nin en büyük "kadın" sosyal ağı olarak bilinir (<https://www.kadınarkulubu.com>). Kadınlara yönelik web sitesi açığını kapatmak üzere kurulan kadınlar kulübü, kadınlarla ilgili problemlerin rahatça konuşulduğu bir platformdur. Birbirlerine her konuda danışan, ürün ya da doktor tavsiye eden, nasihat eden, bilgi ve deneyimlerini paylaşan kadınların kendilerini özgürce ifade ettikleri bir mecradır. Bu kulüpte mahrem konulara da girildiği tespit edilmiştir. Evlilik, aile içi sorunlar, cinsellik vb. (Kızılırmak, 2023: 136).

Kadınlar Kulübü, üye olanlara gerçek kimliklerini kullanmaya izin vermeyip sanal kimlikler oluşturabilecekleri bir mecraya olma özelliği taşımaktadır. Kadınlar kulübüne ücretsiz olarak giriş yapılabilmektedir. Bu kulübe erkekler alınmamaktadır. Bu kulüp başlangıçta kadınlara hizmet etmek için açılmış olsa da kadınların kendi cinsine yaptığı yorumlar zaman zaman tartışma konusu olabilmektedir.

1.2. İnternet Alışverişi

Alışveriş davranışı günümüzde teknolojinin de artışıyla elektronik hale evrilmeye başlamıştır. İnternette alışveriş online ve uzaktan ödeme imkanı sunduğu için tüketici sayısının artması açısından önemlidir. Tüketici sayısının artışıyla paralel olarak online satış siteleri de artış göstermiştir. Bu siteler arasında sosyal medya hesaplarıyla yapılan markalar dışında bütün markaların bir arada bulunduğu alışveriş siteleri de bulunmaktadır.

İnternet alışverişi, internet üzerinden çevrimiçi olarak yapılan alışverişi niteleyen bir kavramdır. “Sanal alışveriş” olarak da bilinir. Sanal alemde açılan belli alışveriş sitelerine üye olunarak veya aracısız olarak doğrudan istenilen mal ve ürünleri seçip sepete koyarak ödeme yapılmasıyla gerçekleşir. Seçilerek satın alınan ürünler kargoyla adrese gönderilir. İnternet üzerinden alışveriş işlemi, evden çıkmadan ve istenilen zamanda gerçekleştirilmesinden dolayı çalışan ve küçük çocuğu olan kadınlar için daha elverişlidir. Zaman kaybı olmaması, çok çeşitli ürünlerin karşılaştırılma imkânı, farklı ödeme yöntemleri internette alışveriş yapmaya iten etmenlerdendir.

Pandemi döneminin etkisiyle artış gösteren internet alışverişinin avantajlarının yanında dezavantajlarından da söz edilebilir. Bunların en başında, üzerinde deneme ya da dokunma imkânı olmadan satın almaktır. Alınan ürünün yapısı, cinsi ancak yapılan yorumlara bakılarak anlaşılmaktadır. Bunun yanında tüketicilerde gizlilik ve güvenlik kaygıları da bulunmaktadır. Güvenli sitelere ulaşabilmek için uzun araştırma yapmak da zaman kaybına neden olabilmektedir. Satıcıdan veya kargodan kaynaklı ürün teslimatlarında gecikmeler de tüketicilerin karşılaştığı bir diğer dezavantajlardandır.

1.3. Alışveriş Bağımlılığı

Alışveriş bağımlılığı “oniomania” (onyomani) kavramı ile tanımlanır. 1915 yılında Emil Kreapelin tarafından kullanılmıştır. Onyomani Yunanca satış anlamına gelen “onios” ve çılgınlık, delilik anlamına gelen “mania” kelimelerinden oluşmuştur. 1915 yıllarında ortaya çıkmasına rağmen 1980 yıllarının sonlarına doğru kullanılmıştır (Kearney & Stevens, 2012).

Araştırmaların çoğunda alışveriş denildiğinde akla ilk gelen cinsiyet “kadın” olmuştur. Çünkü kadınlar, indirim günlerini, yeni ürünleri, modayı, reklamları, hangi ürün ve hizmetin nerede ve ne kadar olduğunu en iyi takip eden tüketici grubudur. Dolayısıyla üretici ve satıcılar, kadın tüketici gruplarını daha çok tercih etmektedir (Güleç, 2014: 69).

İnsan, bu hayatta fizyolojik olduğu gibi sosyolojik ve psikolojik ihtiyacı olan bir varlıktır. İhtiyaçlarını karşılamak için kazanması ve alışveriş yapması insanî bir eylemdir. Ancak son zamanlarda alışverişin, ihtiyaçlar için araç olmaktan çıkarak amaç olmaya başladığı görülmektedir. İnsanlar sosyal medya ve televizyondaki reklamların da etkisiyle alışverişini şekillendirmektedir. Ancak alışveriş bağımlılığında sadece sosyal medya ve televizyonun etkisi değil kredi kartı kullanımının, sosyal çevrenin, bireysel ve ailevi durumların etkisinden de söz edilebilir.

2. AŞIRI ALIŞVERİŞİN ÖNCESİ VE SONRASI YAŞANAN DUYGULAR

Bütün araştırmalar karşılanmamış psikolojik ihtiyacın psikolojik problemlere yol açtığını bunları doyuma ulaşması gerektiği ve üst düzey ihtiyaçlara yönelmenin hayatı anlamlı hale getirdiğini ortaya koymaktadır (Kardaş, 2023: 74-5). Karşılanmamış ihtiyaç dışında kendini iyi hissetme hali de olabilir (Khantian, 1997). Yorum yapan kadınlardan M, “Normalde har vurup harman savurmamaya çalışırım ama son zamanlarda kendime engel olamıyorum resmen. Aldıkça alıyorum geliyor. Mutlu hissettiriyor bu bir sendrom ya da hastalık da olabilir bilmiyorum” demiştir. Bu birey, alışveriş bağımlılığının bir hastalığa bağlı olabileceğini çünkü kendini tutamadığını belirtmiş ve sonrasında kendini iyi hissettiğini dile getirmiştir.

Bu birey, anlaşıldığı kadarıyla “son zamanlarda” ifadesiyle bu durumun sürekli yaşadığı bir durum olmadığını, yaşadığı bir olay sonucunda duygusal bir boşluktan kaynaklandığını düşünmektedir.

K adlı birey, “*Arkadaşlar sürekli ama sürekli bir şeyler alıyorum. Ya giysi ya ev eşyası. Evleneli 10-11 ay oldu sanki evin eksigi hiç bitmiyormuş gibi geliyor. Kendimi durduramıyorum. Ve İnternet alışverişi yapıyorum sürekli... Artık kargocularla kanka olduk. Çok utanıyorum doğrusu.*” Bu bireyin alışveriş bağımlılığının farkında ve bundan son derece rahatsız olduğu görülmektedir. Her şeyi yeni olmasına rağmen hala alışveriş isteği, onun düşük bir öz saygısı olabileceğini gösterebildiği gibi içsel bir stres de yaşıyor olabilir. Bir diğer ifadeyle alışveriş, zamanla sadece fizyolojik ihtiyaçların giderilmesi için yapılıyor olmaktan çıkarak bireyler için “olmazsa olmaz” şeklinde görülen, stres atma aracı olarak fonksiyon görmeye başlamıştır (Kırım, 2007: 23-25). Anlaşılan insanların ihtiyaçları ve alışveriş alışkanlıkları zamanla büyük oranda değişiklikler göstermiştir.

Alışverişte ihtiyaç dışına çıkılması sonucu insanlar ekonomik olarak etkilendiği gibi psikolojik olarak da etkilenebilmektedir. En sık yaşanan duygu pişmanlık olmaktadır. Bu durum empati eksikliğinin habercisidir. Bir eylemin sonucunu düşünmek ya da sonuca yönelik plan yapmak, aslında kendi gelecek halimizle empati kurmaktır. Kendimizle empati kurmak başkalarıyla empati becerisini geliştirir (Szalavitz vd, 2023: 209). “Başkalarının benim gibi alışveriş yapması durumunda ben ne hissederdim” düşüncesi insanlar arasındaki haset duygularını da bertaraf edecektir. M adlı birey, *Bir kıyafeti dahi olmayan insanları düşünün belki bu şekilde durursunuz diye diyorum, gerçekten öyle muhtaç insanlar var ki. Mesela bu aralar bir çocuk kıyafeti alın dilenen bir çocuğa verin ya da çocuk çorabı ... Ben balkonda çöp toplayan çocuk gördüm ve ona hediye attım aşağıya o kadar güzel bir duygu ki.* M adlı birey, bu şekilde alışveriş bağımlılığına çözüm bulmuştur. Daha doğrusu alışveriş bağımlılığını güzel bir davranışa çevirmiştir.

Aşırı alışveriş sonrasında kadınların çoğu, pişmanlığını farklı duygulara bürünerek farklı şekillerde göstermektedir. Bunlardan biri de C’dir, C: *Hiç yapmayacağım pedikür setlerini ayak kremlerini almak, mavi maskara, bilmem ne renk göz kalemi, plastik japon kızı ayakkabıları, kullanamayacağım ne varsa alıp sonra benim hiç bir şeyim yok yaa diye ağlamak* şeklinde duygularını ifade etmiştir. Kadınlardan ikisi aşırı alışverişten asla pişman olmadıklarını belirtmiştir. CL adında bir birey, “*Ama ben pişman mıyım hayır. Kaç gündür Zara indirimini kovalıyorum. O trençkot benim olacak. Stokta bulsam kapacağım. Kuzum kim bitiriyor sahi bunları Almayın, almayın*” demiştir. Bu bireyde ise marka ürünleri kaçırmak istememesinden dolayı toplumsal normların etkili olduğu görülmektedir. Herkesin rağbet ettiği ürünleri ilk kendisi alarak rahatlamakta ürün bittiği zaman üzülmemektedir. Aslında birey kendi değerini istediği bir ürünü hızlı davranıp alarak ölçmektedir.

3. YÖNTEM

Bu araştırma, nitel yöntemle yapılmış ve içerik analizi tekniği uygulanmıştır. Analiz esnasında durumsal etnometodolojik yaklaşım sergilenmiştir. Durumsal etnometodolojik yaklaşım, insanların sosyal ortamlarında kendini buldukları tartışma ortamlarını inceleyip anlamaya çalışan bir yaklaşımdır (Balcı, 2021: 31). Yıldırım ve Şimşek'e göre (2011) nitel araştırmalarda kullanılan bir örneklem çeşidi de kolay ulaşılabilir durum örneklemesidir. Bu örneklem türü, verilerini katılımcı havuzundan topladıkları bir türdür. Son derece hızlı, kolay ve ekonomik olduğu için en yaygın kullanılan örnekleme tekniğidir. Bu araştırmada da “kadınlar kulübü”nde yorum yapan kadınların ilgili konu hakkında yorumlarının bulunduğu havuzdan elde edilen veriler kullanılmıştır. Daha sonra literatür taraması yapılmış ve bu platformda internet üzerinden alışveriş bağımlılığı hakkında sohbet eden kadınların yorumları analiz edilmiştir. Bu tartışma ortamında kadınların bu olguyu nasıl anlamlandırdıkları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu analizde birtakım sorulara cevap aranmıştır.

Araştırma soruları şu şekildedir:

1. Kadınlar kulübünde alışveriş bağımlılığı başlığında yorum yapan kadınlarda bağımlılık var mıdır?
2. Kadınları alışveriş bağımlılığına iten etkenler nelerdir?
3. Kadınların alışveriş yaptıkları site seçiminde dikkat ettiği kriterler nelerdir?
4. Alışveriş bağımlılığı başlığında görüşülen konular nelerdir?
5. İnternette daha çok hangi ürünler tercih edilmektedir?
6. İhtiyaç dışı alışveriş sonrası yaşanan duygular nelerdir?
7. İhtiyaç dışı alışveriş yapma durumunda kadınların birbirlerine çözüm önerileri nelerdir?

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Tablo 1: Kadınlar Kulübündeki Kadınların Bağımlılık Durumu

Bireyler	45
Bağımlı olan	25
Bağımlı olup sonra vazgeçen	5
Bağımlı olmayan	15

Dr, adlı birey, *son zamanlarda engel olamıyorum kendime. İnternet üzerinden sürekli gerekli gereksiz alışveriş yapıyorum. Tamam bundan sonra artık bir ihtiyacım kalmadı diyorum daha almayacağım diyorum bakıyorum hoşuma giden bir bluz, gömlek görüyorum, kendimi kredi kartı numarasını girerken buluyorum. Abarttım artık durmalıyım dediğim zaman birkaç gün içinde yine aynı döngüye giriyorum.*

D adlı birey *iş çıkışı eve geldiğimde, elime telefonu her aldığımda alışveriş uygulamalarına bakmaktan kendimi alamıyorum. Bir de genelde aldıklarına dönüp yorumlarına filan da bakıyorum, fiyatı ne kadar olmuş, yorumları nedir filan diye.*

Bu kültüpte yorum yapan kadınların çoğu internette alışveriş yapmaktadır. Hatta bir kişi (K), *Artık bu çağda internette alışveriş yapmayan var mı?* diyerek tavrını ortaya koymuştur. Fakat bir kişi daha önce internette hiç alışveriş yapmamış ve nasıl yapılacağı hakkında bilgi almak için yardım istemiştir. *İnternette çok güzel bir elbise beğendim ve aklım onda kaldı, fiyatı da çok uygun ve kapıda ödeme seçeneği var. Ama ben daha önce hiç internette alışveriş yapmadım! kendimi ikna edemiyorum bir türlü, azıcık geri kafalıyım sanırım.*

B, *bende şu üç günde dört milyarlık kıyafet aldım doldu taşıyor dedim eve geldim hiçbir şeyim yok gibi. Aynıyız senle durdurulamayız* diyerek alışveriş bağımlısı olup kendinden umudunu kesmiş gibi görünmektedir. Alışveriş bağımlılığına bir ölçüde hedonik tüketicilik de denilebilir. Bu bağımlıların bir kısmı bir nesneye bağımlı olup sürekli almak istediği gibi bazıları da her ne olursa olsun alışveriş yapmaktan haz duyarlar. Bu bağlamda hedonik tüketiciler de, haz almaya odaklanan, bireyci tutumlar sergileyen ve kendi amaçlarını gerçekleştirmeye çalışan tipler olarak tanımlanmaktadır (Yanıklar, 2006: 101).

Tablo 2: Kadınları Alışveriş Bağımlılığına İten Etkenler

Boşluk duygusu	11
Stres	7
Anlık zevkler(Haz)	4
Özenti	3
Kıtlık bilinci	1

Kadınları alışveriş bağımlılığına iten en büyük etkenler kendileri tarafından boşluk duygusu ve stres olarak (18) ifade edilmiştir. Bazı araştırmalarda alışveriş bağımlısı olan insanlarda ruhsal rahatsızlıkların daha fazla görüldüğü bilinmektedir (Murali vd, 2012). Bu durum her stres ve can sıkıntısının ruhsal hastalık sonucu olduğunu göstermese de birbiriyle ilintili olduğu yorumu yapılabilir. Boşluk duygusu olumlu ya da olumsuz bir duygu hali olmasa da birey bu can sıkıntısı duygusunu ortadan kaldırmak için kendisini kontrolsüzce bir davranışa yönlendirebilmektedir.

Alışverişten anlık zevk ve haz duyduğunu ifade edenler de (4) olmuştur. Haz veya zevk ile ilgili birçok araştırma yapılmıştır. Örneğin Aritippos, “zevki hem gerçek olgular, hem de kurallar bakımından, insanın hareketlerine yön veren bir ilke olarak görmüştür”. Aritippos’a göre zevke ulaşmak ve acıdan kaçmak hayatın amacı ve erdem kriteridir (Fromm, 1994: 204). Buradan anlaşıldığına göre haz ve zevk, alışveriş davranışında motivasyonel bir rol oynamaktadır.

Modernleşme ile birlikte reklamlarda gösterilen ürünler ile dizi filmlerde sunulan yaşam tarzı geniş kitleleri etkilemektedir. Teknolojinin ilerlemesi, internetin yaygınlaşması sonucu sürekli göz önünde olan çeldiriciler ve alışveriş kolaylaştıran kredi kartlarının da etkisiyle internet üzerinden yapılan alışverişler artmıştır. Tüketim toplumunda bireyler aslında tüketim yoluyla ihtiyaçlarını karşılamaktan çok kimlik edinmeye, kültürel ve sosyal bir alan oluşturmaya da çalışabilir (Bayhan, 2022). Bu durum da bireyleri bazen gösteriş ve özentiyeye sürükleyebilir. D, *Tamamen lüzumsuz şeylerle uğraşıyorum resmen özenti*. Sözleriyle D, alışveriş bağımlılığının sebebinin özenti olduğunu dile getirmiştir. Bu, özenti de olsa anlaşıldığı kadarıyla günlük yaşantısını etkilemektedir. İnternetin yaygınlaşması özellikle gençleri ve kadınları etkilemektedir. Kadınlar reklamlarda gördükleri ürünleri denemek, dizilerdeki kahramanların yaşam tarzlarını örnek almak istemektedir. Çünkü o ürünü kullananlar çok mutlu, dizilerdeki kahramanlar çok zengin ve güzel olarak sunulmaktadır. Bu anlayış, farkında olmadan yavaş yavaş alışveriş bağımlılığına iten unsurlardan biri olmaktadır.

Tablo 3: Alışveriş Yapılan Site Seçiminde Dikkat Edilen Kriterler

Takipçisi çok olma
Olumlu yorumlar
İfade kabul etme
Kapıda ödeme

İnternetin yaygınlaşmasıyla herkes kısa süre içinde kendi alışveriş sitesini açabilmektedir. Bu durum ise alışveriş yapmak isteyenleri güven konusunda tedirgin etmektedir. Kadınlar kulübünde yorum yapan kadınlar ister alışveriş bağımlısı olsun ister olmasın hepsi alışveriş yaptıkları sitelere dikkat etmektedir. Sipariş verecekleri sitenin güvenilir olup olmadığını anlamak için takipçi sayısına bakmakta ve müşteri yorumlarını okumaktadırlar. Bununla birlikte site hakkında kısa bir araştırma yapmakta, kurumun kime ait ve hangi şehirde olduğu hakkında bilgi edinmektedirler. Kadınlar bu araştırmanın vakit kaybına neden olsa da gerekli olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 4: Alışveriş Bağımlılığı Başlığında Görüşülen Konular

Ödeme
Güvenli siteler
Bağımlılık
Stok
2. el siteler
Döviz ya da altın alma
Minimalist yaşam
Kandırılma

Alışveriş bağımlılığı başlığında görüşülen konular sitelerin güvenilir olup olmadığı, bağımlılık ve çözüm önerileri, stok yapma, 2. el siteler, kandırılma, dolandırılmadır. Minimalist yaşam tarzı da konuşulan konular arasındadır. Bu yaşam tarzı internet üzerinden alışveriş bağımlılığını azaltmak için önerilmiştir. Fakat bu tarza sahip kadınlar gereksiz tüketimden kaçınarak daha az ama kaliteli ve daha fonksiyonel ürünleri tercih etmek için yine internette alışverişe yönelmişlerdir.

Tablo 5: İnternette daha çok tercih edilen ürünler

Kozmetik	14
Giysi	13
Ayakkabı/Çanta	6
Yemek	3
Ev eşyası	1
Diğer	1

Kadınlarda en çok kozmetik ürünlerin (14) tercih edildiği görülmektedir. İndirimler takip edilmekte ve indirim giren ürünler stok yapılmaktadır. Kozmetik deyince makyaj malzemeleri, saç ve cilt bakımı ürünleri kastedilmektedir. Kozmetikten sonra ikinci sırada giysi (13) gelmektedir. Giysi ile kastedilen ise gömlek, pantolon, elbise, tişört ve monttur. 6 kişi ayakkabı ve çanta, 3 kişi ise sürekli yemek sepetinden alışveriş yapmaktadır. 1 kişi ise takı almaktadır.

Birkaç kadın alışverişte bir tek nesneye yönelmediğini hepsine birden bağımlılık olduğunu dile getirmiştir. Örneğin C adlı kadın, *Off ben bütün ömrüm boyunca böyleyim. En sevdiğim şey elbise makyaj malzemesi krem şu bu alayım. Ayakkabı alayım. Benim kaç kutu göz kremi açıp devamını getiremeyip tarihini geçirmişliğim var ama hala alıyorum.*

Tablo 6: İhtiyaç dışı alışveriş sonrası yaşanan duygular

Pişmanlık	6
Mutluluk hissi	4
Ağlama krizi	2
Manevi sıkıntı/ Vicdan azabı	2
Utanç	1

İhtiyaçların giderilmesine yönelik yapılan alışveriş, aşırı ve ihtiyaç dışı alışverişe dönüşürse bağımlılık fikrini düşündürmektedir. İhtiyaç dışı alışveriş, insanları sadece ekonomik olarak değil sosyal, kültürel ve psikolojik olarak da etkilemektedir.

İleri boyutta yaşanan ihtiyaç dışı alışveriş; psikolojik olarak pişmanlık, geçici bir mutluluk hissi, ağlama krizi, vicdan azabından kaynaklanan suçluluk duygusuna sebep olabilmektedir. Bu durum ise aile içi tartışmalara neden olabilmektedir.

Örneğin yeni bir eşya alınca geçici mutluluk hissi yaşadıklarını ifade eden kadınlar olmuştur. Dr adlı birey,.....*Bilmiyorum psikolojik bir durum sanırım, mutlu oluyorum yeni bir şeyler aldığımda. Nasıl atlatırım bilmiyorum. Şunu da deneyeyim bunu da deneyeyim diye diye dolduruyorum dolabı, yalnız belki sürekli kullandığım bir iki tanesidir. Dönem dönem oluyor gibi. Bu aralar durduramıyorum kendimi. Kredi kartı limitimi azaltmayı düşünüyorum. Ama ola ki acil bir ihtiyaç olursa diye ona da cesaret edemiyorum. Bu durumu yaşayan var mı aranızda dönem dönem ? Nasıl çözüm buldunuz?* demiştir.

Tablo 7: Alışveriş bağımlılığı konusunda kadınların birbirlerine çözüm önerileri

Uygulama silme
Kart kapatma, limit belirleme ve limite uyma
Alınan nesnelere hediye etme ya da ihtiyaç sahiplerine verme
Hobi edinme
İsrafın günah olduğu fikrini akla getirme

Alışveriş bağımlılığı konusunda bağımlı olmadığını düşünen kadınlar, bağımlı olduğunu düşünenlere çözüm önerileri sunmuştur. Bunlardan öne çıkan alışveriş yapılan uygulamayı silme önerisidir. Telefon ya da bilgisayarda o uygulama görülmezse alışverişten vazgeçileceği düşünülmüştür. Kart kapatma ya da kart limiti belirleme de önerilerden ikisidir. Bu önerileri uyguladığını ve çözüm bulamadığını söyleyen kadınlara ise alışveriş yapılan nesnelere sevilen birilerine hediye etme ya da ihtiyaç sahiplerine bağışlama önerisi sunulmuştur. Kadınlardan biri ise başka bir işle uğraşınca ve bir hobi edinince alışverişin akla gelmeyeceği ve böylece bağımlılıktan kurtulabileceği önerisinde bulunmuştur.

A adlı birey,.... *Ben cüzdanimda para dursa rahatsız olup harcıyordum ama son 7 8 aydır kendime bir limit belirledim mesela 300 lira. Bu ay sadece bu kadar harçayacağım diye kendime limit koydum geri kalanı da sanki borcum varmış gibi hep eşime verdim. Bir hesap açtık o da oraya yatırıyor yoksa bu durum hastalığa doğru giderdi. Şu an sosyal medya ve TV'deki reklamlar bizi alışverişe yönlendiriyor. Instagram açıyorum hep butik, kıyafet, kozmetik. Bilinçaltımızda hep bunlar var. Bir de aklınıza devamlı israf etmenin günah olduğu yokluk çeken insanların olduğu gelsin.*

Bazı bireyler ise her türlü yöntemi denedikleri halde çözüm bulamadıklarını da belirtmiştir. Özellikle Dr, *Limitimi düşürdüm bankayı arayarak. Ancak maaştan sonra ben kendimi yine tutamıyorum. Normalde ihtiyacım olmayan o kadar çok şey almışım ki çok kızıyorum kendime. Yaklaşık 6-7 ay önce aldığım bir gömlek var dolabımda hiç giymedim.*

SONUÇ

Kadınlar kulübünde yorum yapan kadınların hemen hemen hepsi az ya da çok internetten alışveriş yapmaktadır. Kadınlar; internet üzerinden alışverişin kendilerini daha çok harcama yapmaya, ihtiyaç dışı nesnelere almaya yönlendirdiğini belirtmişlerdir. Kadınlar kulübünde 45 hesabın 1000 den fazla yorumu incelenmiş 25 hesap bağımlı olduklarını açıkça dile getirmişlerdir.

Alışveriş bağımlısı olduğunu ifade eden kadınların alışveriş yaptıkları sitelere çoğunlukla dikkat ettikleri ve birtakım kriterlere sahip olanları tercih ettikleri görülmüştür. Bu kulüpte bağımlılık konusu ile beraber bundan kurtulma yolları ve çözüm önerileri de görüşülmüştür. Minimalist yaşamın öneminden bahsedilmiştir.

Alışveriş bağımlısı olduğunu düşünen kadınların yorumları incelendiğinde alışveriş bağımlılığının içindeki boşluk hissi, can sıkıntısı, stres, olumsuz ruh hali ve özentiden kaynaklandığı görülmüştür. Birçok kadın, yaşadıkları stresi hafifletmek veya can sıkıntısı ile başa çıkabilmek için alışverişe çıkmaktadırlar.

Alışveriş bağımlısı olmadığını düşünen kadınlarda tatmin olmuşluk, alışveriş bağımlısı olanlara çözüm önerileri ve onların bu durumuna şaşkınlık duyguları görülürken, kendisini alışveriş bağımlısı olarak tarif eden kadınlarda tatmin olmamışlık, pişmanlık, suçluluk, vicdan azabı ve utanç gibi duygular görülmektedir. Bağımlı olduğunu düşünen kadınlar bizzat alışveriş bağımlılığının psikolojik bir hastalık olduğunu dile getirmişlerdir. Anlaşıldığına göre kadınlar bağımlılığın zararlı olduğunu bilmekte ve çözüm arayışına girmektedir. Ancak bağımlılık hali hala devam ediyor ve çözüm bulamıyorsa bir psikologdan yardım almaktan da kaçınmamalıdır.

KAYNAKÇA

Arıduru Ayazoğlu, B., Aksu, M., Ünübol, H., Hızlı Sayar, G. (2019). “Alışveriş Bağımlılığı”. *Etkileşim*. 4: 44-64.

Balcı, A. (2021). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem Teknik ve İlkeler*, Ankara: Pegem Yay.

Bayhan, M. (2022). Tüketim Toplumunda Kimlik İnşası. *19 Mayıs Sosyal Bilimler Dergisi*, 3/1, 47-57

Gülez, N. (2014). Üç Kuşak Kadın Tüketicilerin Lüks Marka Taklitlerini Satın Alma Tutumları, Yüksek Lisans Tezi, Bolu, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kardaş, F. (2023). *İrade eğitimi*. İstanbul: Timaş.

Kırım, M. (2007), İnternet Kullanan Tüketicilerin İnternetle Alışveriş Yapma Durumları ve Buna İlişkin Görüşleri, Gazi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Kearney, M. & Stevens, L. (2012). “Compulsive Buying: Literature Review and Suggestions for Future Research”. *The Marketing Review* 12(3): 233-251.

Khantzian, E. J. (1997). “The Self-Medication Hypothesis of Substance Use Disorders: A Reconsideration and Recent Applications”. *Harvard Review of Psychiatry* 4(5): 231-244.

Kızılırmak, D. (2023). Mahremiyetin İfşa Edildiği Bir Platform: Kadınlar Kulübü, *Yeni Medya ve Gazetecilik*, Ed: T. Maral, , Livre de Lyon, 135-157

Fromm, E (1994). *Erdem ve Mutluluk*, çev. A. Yörükkan, 2. basım, İstanbul: Türkiye İş Bankası Yay.

McLuhan, M. & Powers. B. R. (1989). *The Global Village*, New York: Oxford University Press.

Maslow, A. (1943). A Theory of Human Motivation. *Psychological Review* 50(4): 370-396.

Murali, V. (2012). “Shopping Addiction”. *Advances in Psychiatric Treatment* 18(4): 263-269.

Szalavitz, M & Bruce, P. D. (2023). *Köpek Gibi Büyütülmüş Çocuk*. İstanbul: Koridor Yay.

Yanıklar, C. (2006) “Tüketimin Sosyolojisi”, Birey Yayıncılık, İstanbul.

Yıldırım, A. - Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 8. baskı, Ankara: Seçkin Yay.

https://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87evrimi%C3%A7i_al%C4%B1%C5%9Fveri%C5%9F15.10.2024

<https://www.kadinlarkulubu.com/>

<https://x.com/kadinlarkulubu>

1. INTERNATIONAL & 3. NATIONAL ÇUKUROVA WOMEN'S STUDIES CONGRESS

November 20-21, 2024 / Adana, TÜRKİYE

WEB: tr.iksadkongre.com/kadaum

E-MAIL: info@worldwomenconference.org

<https://www.facebook.com/kadinlarkulubu>

<https://www.instagram.com/kadinlarkulubu/>

<https://www.youtube.com/kadinlarkulubu>

GENÇ YETİŞKİNLERDE ÇELİŞİK DUYGULU CİNSİYETÇİLİK İLE DUYGUSAL İSTİSMARIN İNCELENMESİ

Dr. Ars. Gör. Sümbül YALNIZCA YILDIRIM

Cukurova University, Education , Education Faculty, Psychological Counseling and Guidance
ORCID: 0000-0002-3347-9965

Meral ATICI

Cukurova University, Education Faculty, Psychological Counseling and Guidance
ORCID: 0000-0003-0675-4439

ÖZET

Yakın partner şiddeti evlilikte ve evlilik öncesi ilişkilerdeki şiddeti kapsayan yaygın bir problemdir. Evlilik öncesi ilişkilerde yaşanan şiddet flört şiddeti olarak tanımlanır. Flört şiddeti en çok ergenlik ve genç yetişkinlik yıllarında görülmektedir. Bu yıllarda yaşanan ilişkilerde şiddetin fark edilmesi ve durdurulması, şiddet içeren evliliklerin yapılmasını engelleyeceğinden çok önemlidir. Bu bağlamda bu çalışma kapsamında genç yetişkinlerin çelişik duygulu cinsiyetçilik, flört ilişkisinde duygusal istismar uygulama ve duygusal istismara maruz kalma düzeyleri bazı sosyo-demografik değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim öğretim yılında Çukurova Üniversitesinde öğrenim görmekte olan 217 katılımcı oluşturmaktadır. Araştırmada Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği ve Çok Boyutlu Duygusal İstismar Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde parametrik olmayan yöntemlerden Mann Whitney U ve Kruskal- Wallis testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda cinsiyet açısından bakıldığında, erkeklerin hem korumacı cinsiyetçilik hem de düşmanca cinsiyetçilik puanlarının kadınlardan anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca erkeklerin kontrole maruz kalma düzeylerinin kadınlardan yüksek olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların düşmanca cinsiyetçilik ve korumacı cinsiyetçilik düzeylerinin şu anda sevgililerinin olup olmaması ya da daha önce sevgililerinin olup olmamasına göre farklılaşmadığı belirlenmiştir. Çalışmada katılımcıların hemdüşmanca cinsiyetçilik hem de korumacı cinsiyetçilik düzeylerinin sınıf düzeyine göre farklılaştığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: genç yetişkinler, duygusal istismar, çelişik duygulu cinsiyetçilik

EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN AMBIVALENT SEXISM AND EMOTIONAL ABUSE IN YOUNG ADULTS

ABSTRACT

Intimate partner violence is a widespread problem that includes violence in marriage and premarital relationships. Violence experienced in premarital relationships is defined as dating violence. Dating violence is most commonly seen in adolescence and young adulthood. Recognizing and stopping violence in relationships experienced during these years is very important as it will prevent violent marriages. In this context, this study examined the levels of young adults' ambivalent sexism, emotional abuse in dating relationships, and exposure to emotional abuse in terms of some socio-demographic variables. The study group of the study was composed of 218 participants studying at Çukurova University in the 2022-2023 academic year. The Ambivalent Sexism Scale and the Multidimensional Emotional Abuse Scale were used in the study. In the analysis of the data, Mann Whitney U and Kruskal-Wallis tests, which are nonparametric methods, were used. As a result of the research, it was found that both benevolent sexism and hostile sexism scores of men were significantly higher than women in terms of gender.

It was also determined that men's levels of exposure to control were higher than women. It was determined that the hostile sexism and benevolent sexism levels of the participants did not differ according to whether they currently had a lover or had a lover before. In the study, it was determined that both hostile sexism and benevolent sexism levels of the participants differed according to their grade level.

Keywords: young adults, emotional abuse, ambivalent sexism

ROMANTİK İLİŞKİDE DUYGUSAL İSTİSMAR FARKINDALIK ÖLÇEĞİ: ÖLÇEK GELİŞTİRME ÇALIŞMASI¹

Dr. Ars. Gör. Sümbül YALNIZCA YILDIRIM

Çukurova University, Education , Education Faculty, Psychological Counseling and Guidance
ORCID: 0000-0002-3347-9965

Prof. Dr. Fulya CENKSEVEN ÖNDER

Çukurova Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0001-9748-626X

ÖZET

Romantik ilişkide şiddet, çok yönlü toplumsal bir sorundur. Bu sorunun çözümünde fiziksel şiddet dışındaki şiddet şekillerinin belirlenmesi ve ölçülmesi büyük önem taşımaktadır. Romantik ilişkide fiziksel şiddetle birlikte görülen, bazı araştırmalarda fiziksel şiddetin yordayıcısı olduğu belirlenen duygusal istismarın ölçülmesi de bu nedenle önemlidir. Yurtiçi ve yurtdışında romantik ilişkide duygusal istismar uygulama ve duygusal istismara maruz kalma düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilen ölçme araçları bulunmaktadır. Ancak bireylerin romantik ilişkide duygusal istismar farkındalık düzeylerini ölçen bir ölçme aracı bulunmamaktadır. Bu çalışma kapsamında üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde farkındalık düzeylerini ölçen bir ölçme aracı geliştirmek amaçlanmıştır. Bu nedenle ilgili alan yazından, deneme uygulaması sonucu alınan geribildirimlerden ve uzman görüşlerinden yararlanarak hazırlanan 50 maddelik form hazırlanmıştır. Madde analizi ve açımlayıcı faktör analizi (AFA) 394 (303 Kadın, 89 Erkek, 2 belirtmemiş) üniversite öğrencisinden veri toplanarak yapılmıştır. Madde analizinde korelasyon katsayısı .30'un altında olan 13 madde elenmiştir. Geriye kalan 32 madde üzerinden yapılan Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri ve Barlett Küresellik Testi sonuçları AFA yapılabileceğini göstermiştir. AFA sonucunda onaltı madde elenmiştir. Geriye kalan 16 maddenin toplam varyansın %49.40'ın açıkladığı ve üç faktörlü bir yapı gösterdiği bulunmuştur. Doğrulayıcı faktör analizi için 525 (400 Kadın, 120 Erkek, 5 belirtilmemiş) öğrenciden veri toplanmış ve analiz sonuçları üç faktörlü yapının kabul edilir düzeyde olduğunu göstermiştir. Romantik İlişkide Duygusal İstismar Farkındalık Ölçeği (RİDİFÖ) adı verilen ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .81'dir. Bu değerlendirmeler RİDİFÖ'nün psikometrik özelliklerinin üniversite öğrencileri için kullanılabilir düzeyde olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: duygusal istismar farkındalık, üniversite öğrencileri, duygusal istismar ölçeği

ROMANTIC RELATIONSHIP EMOTIONAL ABUSE AWARENESS SCALE: A SCALE DEVELOPMENT STUDY

ABSTRACT

Violence in romantic relationships is a multifaceted social problem. In solving this problem, determining and measuring forms of violence other than physical violence is of great importance. For this reason, measuring emotional abuse, which is seen together with physical violence in romantic relationships and has been determined to be a predictor of physical violence in some studies, is also important.

¹ Bu araştırma, birinci yazarın “Duygusal İstismar Farkındalığı Psiko-eğitim Programı'nın Üniversite Öğrencilerinin Romantik İlişkileri Üzerindeki Etkisi” isimli doktora tezinden üretilmiştir. Ayrıca Çukurova Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından desteklenmiştir (Proje Kodu: SDK-2018-10337)

There are measurement tools developed to measure the levels of emotional abuse in romantic relationships and exposure to emotional abuse in Turkey and abroad. However, there is no measurement tool that measures the awareness levels of individuals about emotional abuse in romantic relationships. Within the scope of this study, it was aimed to develop a measurement tool that measures the awareness levels of university students in romantic relationships. Therefore, a 50-item form was prepared by using the relevant literature, feedback received from the trial application, and expert opinions. Item analysis and exploratory factor analysis (EFA) were conducted by collecting data from 394 (303 female, 89 male, 2 not specified) university students. In the item analysis, 13 items with a correlation coefficient below .30 were eliminated. The Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) value and Bartlett's Test of Sphericity results performed on the remaining 32 items showed that EFA could be performed. Sixteen items were eliminated as a result of EFA. It was found that the remaining 16 items explained 49.40% of the total variance and showed a three-factor structure. Data were collected from 525 students (400 female, 120 male, 5 unspecified) for confirmatory factor analysis and the analysis results showed that the three-factor structure was at an acceptable level. The internal consistency coefficient of the scale called Romantic Relationship Emotional Abuse Awareness Scale (RREAAS) is .81. These evaluations show that the psychometric properties of RREAAS are at a usable level for university students.

Keywords: emotional abuse awareness, university students, emotional abuse scale

GİRİŞ

Romantik ilişkide şiddet, dünyada ve ülkemizde yaygın bir sorundur. Hem evlilik içinde hem de öncesinde çiftler arasında görülen şiddet davranışı, birçok araştırmaya konu olmaktadır. Romantik ilişkide şiddet ile ilgili en büyük yanılgı, sadece fiziksel şiddetin “şiddet” davranışı olarak kabul edilmesidir. Bu bakış açısı, şiddetin sadece yüzde ve vücutta olan “kanıtlanabilir” yaralardan ibaret olduğu anlayışını geliştirmiştir. Oysa fiziksel yaralar ve morluklar şiddetin sadece dışarıdan görülen yüzüdür ve bu morluklar görünür olmadan çok önce ruh ve benlik yaralanır. Ruh ve benliği yaralayan ve maruz kalanda fiziksel şiddet kadar vahim yaralar açan bu şiddet türüne duygusal istismar denir. Psikolojik şiddet, psikolojik saldırganlık, duygusal şiddet olarak da adlandırılan bu şiddet türü, gerek evlilik ilişkilerinde gerekse evlilik öncesi ilişkilerde yaygın olarak görülen şiddet türüdür (İftar, 2016; Stark, 2009; Straus, 2004; Toplu-Demirtaş, Hatipoğlu-Sümer & White, 2013).

Romantik ilişkide duygusal/psikolojik istismar, partnerlerden birinin diğerini sindirmek veya korkutmak için sözlü veya davranışsal tehditlerde bulunması olarak tanımlanmaktadır (Hanley & O'Neill, 1997; Murphy & Cascardi, 1999). Tolman'a (1989) göre, duygusal istismar, bireyin partnerini incitmek, izole ve kontrol etmek için fiziksel olmayan yollar kullanmasıdır. Duygusal istismar davranışı, sözlü tacizden (küçümseme, sürekli eleştiri, azarlama) korkutma, manipüle etme ve yaptıklarından memnun olmama gibi ince taktiklere kadar uzanır (Engel, 2002). Smith ve Donnely (2001) psikolojik/duygusal istismara maruz kalan bireylerin, temelde kişisel bütünlüklerinin ve öz-değerlerinin tehdit edildiğini ve mağdurların çoğu zaman şiddet uygulayıcısına karşı korku ve artan bağımlılık geliştirdiklerini belirtmiştir. Sackett ve Saunders (2001) ise şiddeti yeterli düzeydeyse, psikolojik istismar davranışının, maruz kalanın kendisinden şüphe etmesine, kafa karışıklığı yaşamasına ve depresyona girmesine neden olarak kişinin o ilişkiyi bitirmek için varolan gücünü ve seçeneklerini görmesini engellediğini ifade etmişlerdir.

Aile içinde şiddete maruz kalan kadınlarla yapılan görüşmeler romantik ilişkide şiddetin, fiziksel boyutu dışında cinsel, sözel, duygusal/psikolojik, ekonomik olmak üzere birçok boyutu olduğunu (Follingstad & Edmundson, 2010) ve bu şiddet türlerinin genelde birarada bulunduğunu göstermektedir (Cornelius & Resseguie, 2007; Garcia-Moreno, Jansen, Ellsberg, Heise & Watts, 2002).

Hatta romantik ilişkilerde duygusal istismarın fiziksel ve cinsel şiddetin yordayıcısı olduğu (Hyden, 1995; Jacobson, Gottman, Gortner, Berns & Shortt, 1996; Murphy & O'Leary, 1989; Ryan, 1995) ve evliliğin bitmesinde duygusal/psikolojik şiddetin fiziksel şiddetten daha güçlü bir yordayıcı olduğunu (Jacobson ve diğerleri, 1996) gösteren çalışma sonuçları da vardır. Duygusal istismar söz konusu olduğunda durum, üniversite öğrencilerinin yaşadığı ilişkilerde de benzerdir. Yapılan araştırmalar, üniversite öğrencileri arasında en yaygın şiddet şeklinin psikolojik/duygusal istismar olduğunu (White & Koss, 1991), ardından fiziksel şiddet (Straus, 2004) ve cinsel şiddetin (Fisher, Cullen, & Turner, 2000; Gross, Winslett, Roberts, & Gohm, 2006) geldiğini göstermektedir.

Bu bağlamda romantik ilişkide duygusal istismarı fark etmek, sağlıklı ilişkileri belirlemek ve oluşması muhtemel fiziksel şiddet vakalarını önlemek konusunda çok önemli bir adımdır. Çünkü gençler, duygusal istismar davranışlarını sorun olarak görmek yerine normalleştirmekte ve sevginin bir şekli olarak değerlendirmektedirler (Avşar-Baldan & Akış, 2017; Gray & Foshee, 1997; Toplu-Demirtaş, Hatipoğlu-Sümer & Fincham, 2017). Oysa üniversite döneminde (18-24 yaş) romantik ilişkide şiddet mağduru ve uygulayıcısı olma konusunda birincil risk faktörü, sağlıklı romantik ilişkinin nasıl olması gerektiğini bilmemektir (Hays ve diğerleri, 2015). Bu nedenle üniversite öğrencilerinin duygusal istismar davranışlarının ne kadar farkında olduğunu belirlemek gerekmektedir. Bu çalışma kapsamında, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkide duygusal istismar farkındalık düzeylerini ölçmeyi hedefleyen bir ölçek geliştirilmiştir.

Romantik İlişkide Duygusal İstismarın Değerlendirilmesi ve Ölçülmesi

Romantik ilişkide duygusal istismarı ölçmek amacıyla Dünya'da birçok ölçme aracı geliştirilmiştir. Bu ölçme araçlarından bazıları Türkçe'ye uyarlanmış (örn. Conflict Tactic Scale (CTS-2), Multidimensional Emotional Abuse Scale, Attitude Scales Towards Violence, Psychological Maltreatment Women Inventory Short Form) bazıları ise uyarlanmamıştır (örn. Index of Spouse Abuse, Spouse Spesifik Agression and Assertion).

Türkçe'ye uyarlanan ölçeklerden, Çok Boyutlu Duygusal İstismar Ölçeği (Multidimensional Emotional Abuse Scale), kişilerin romantik ilişkide hem duygusal istismar uygulama hem de duygusal istismara maruz kalma düzeylerini ölçen çok boyutlu bir ölçme aracıdır. Murphy ve Hoover (1999) tarafından geliştirilmiş, Toplu-Demirtaş, Hatipoğlu-Sümer ve Murphy (2018) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Straus ve arkadaşları tarafından 1979 yılında geliştirilip 1996 gözden geçirilen Çatışma Çözümüne Yaklaşım Ölçeği (Conflict Tactic Scale-2), Aba ve Kulakaç (2016) tarafından Türkçe'ye uyarlanmış, romantik ilişkide şiddetin duygusal istismarla birlikte farklı boyutlarını ele alan bir ölçme aracıdır. Price, Byers ve DVRT (Dating Violence Research Team) (1999) tarafından geliştirilen ve Yumuşak (2013) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Flörtte Şiddete Yönelik Tutum Ölçekleri bireylerin flörtte duygusal ve fiziksel şiddete dair tutumlarını ortaya çıkartmaya yönelik bir ölçme aracıdır. Konu ile ilgili Türkiye'de geliştirilen ölçekler ise; Romantik İlişkide İstismara Maruz Kalma Ölçeği (Topçu-Seçim, 2018) ve Yetişkinler İçin Algılanan Duygusal İstismar Ölçeğidir (Ersanlı, Yılmaz ve Özcan, 2008). Her iki ölçek de kişilerin romantik ilişkide duygusal istismara maruz kalma düzeylerini ölçmektedir.

Alanyazın incelendiğinde, üniversite öğrencilerinin şiddeti ilişkiyi bitirmek için bir sebep olarak görmediklerini ve duygusal istismar davranışlarını sevgi sandıkları görülmektedir. Bu durum, üniversite öğrencilerinin duygusal istismar ile ilgili farkındalık düzeylerini belirlemenin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Ancak duygusal istismarla ilgili hem Türkiye'de geliştirilen hem de Türkçe'ye uyarlanan ölçekler, kişilerin duygusal istismar davranışı olarak sayılan davranışları gösterip göstermediğini, bunlara maruz kalıp kalmadığını veya şiddet davranışına dair tutumlarını belirlemeyi hedeflemektedir.

Yani duygusal istismarla ilgili yukarıda bahsedilen ölçme araçlarından hiçbiri, romantik ilişkide duygusal istismar farkındalığını ölçmemektedir. Bu çalışma alanyazındaki bu eksikliği gidermek amacıyla yapılmıştır. Belirtilen bilgiler ışında bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkide duygusal istismar farkındalık düzeylerini ölçen bir ölçme aracı geliştirmektir.

YÖNTEM

Katılımcılar

Bu araştırmada iki farklı veri seti kullanılmıştır. Madde analizi ve açımlayıcı faktör analizinin yapıldığı birinci grup, 2018-2019 eğitim öğretim yılında bir devlet üniversitesinde öğrenimine devam etmekte olan 303 (%76,9) kadın, 89 (%22,6) erkek toplam 394 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Öğrencilerin 64(%16,2)'ü birinci sınıf, 103(%26,1) 'ü ikinci sınıf, 148 (%37,6)'i üçüncü sınıf, 79(%20,1)'u ise dördüncü sınıf öğrencisidir. Doğrulayıcı faktör analizinin yapıldığı ikinci veri seti ise 2019-2020 eğitim öğretim yılında farklı üniversiteler öğrenimine devam eden 473 (%76,9)'ü kadın, 137 (%22,3)'si erkek toplam 615 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Çalışmaya katılan bireylerden 5(%0,8)'i cinsiyetini belirtmek istememiştir.

Ölçek Geliştirme Süreci

Bu aşamada öncelikle partner istismarına yönelik alanyazın taraması yapılmıştır. Ardından romantik ilişkide duygusal istismarla ilgili yurtdışında ve ülkemizde daha önce geliştirilen ölçekler incelenmiştir. Romantik ilişkide duygusal istismarla ilgili Index of Psychological Abuse (Sullivan & Bybee, 1999), Murphy ve Hoover (1999) tarafından geliştirilen ve Toplu-Demirtaş, Hatipoğlu-Sümer ve Murphy (2018) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Çok Boyutlu Duygusal İstismar Ölçeği, Romantik İlişkide İstismara Maruz Kalma Ölçeği (Topçu-Seçim, 2018), Yetişkinler İçin Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği (Ersanlı, Yılmaz ve Özcan, 2008) maddelerinden yararlanarak ve alan yazın taramasından elde edilen bilgiler doğrultusunda bir madde havuzu hazırlanmıştır. Madde havuzundaki 54 madde tek tek incelenmiş, düzeltilmiş ve her bir maddenin ayrı bir içerik oluşturması ve birbirleriyle ve ölçmek istenilen nitelikte ilişkili ifadeler olması dikkate alınmıştır.

Deneme formu, daha önce ölçek geliştirmiş ve/veya duygusal istismar ile ilgili çalışan 15 uzman görüşüne sunulmuştur. Bu uzmanlardan her biri eğitim bilimleri alanında en az doktora düzeyinde öğrenim görmektedir. Bu incelemede her bir maddenin, ölçülmek istenen nitelikte ilgili olup olmadığı; açıklığı, anlaşılabilirliği ve uzunluğu; sadece bir niteliği ölçüp ölçmediği; diğer maddelerle binişik olup olmadığı; düz ya da tersine çevrilmiş (reverse) biçimleri, seçilen betimsel ifadeler (Kesinlikle katılmıyorum, Katılmıyorum, Kararsızım, Katılıyorum, Kesinlikle katılıyorum) uygunluğu kontrol edilmiştir. Grubun görüşleri doğrultusunda maddeler üzerinde gerekli değişiklikler ve düzenlemeler yapıldıktan sonra deneme formu Çukurova Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı öğrencilerinden 69 öğrenciye uygulanmıştır. Deneme uygulaması sonrasında ölçekte aynı şeyi ölçtüğü fark edilen maddeler tespit edilmiş; bu maddeler gözden geçirilip, düzeltilerek tek bir madde haline getirilmiştir. Ayrıca, 3 uzman tarafından çıkartılması önerilen 4 madde de ölçekten çıkartılmıştır. Son olarak ölçeğin 50 maddelik uygulama formu oluşturulmuştur. Uzman görüşleri ve deneme uygulamasının ardından 5'li likert tipinde 24'ü ters olmak üzere 50 maddeden oluşan uygulama formu öncelikle 405 üniversite öğrencisine uygulanmıştır. Bu uygulama sonucunda 394 geçerli veri elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizinden önce madde-toplam puan korelasyonu hesaplanmıştır. Güvenirlilik için ise Cronbach alfa güvenirlilik katsayısı hesaplanmıştır. Verilerin analizinde IBM SPSS ve AMOS 24 programları kullanılmıştır.

BULGULAR

Madde Analizi

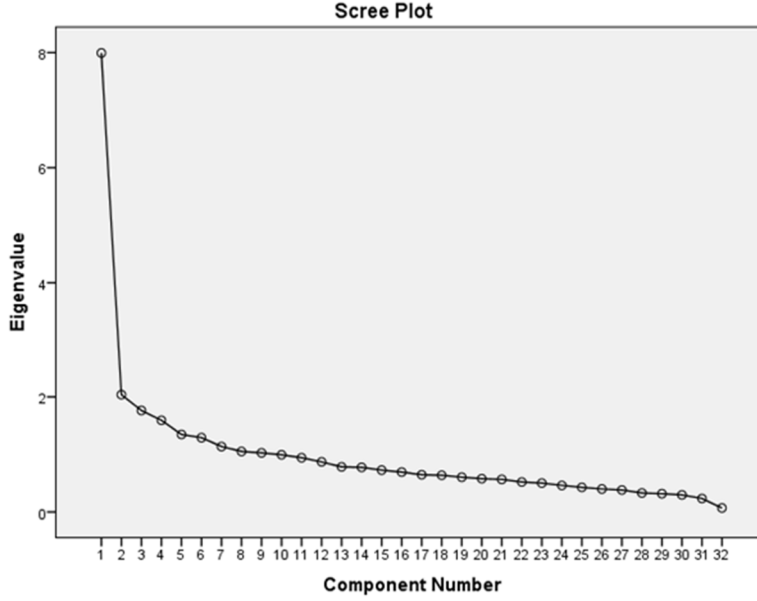
Maddelerin ayırt ediciliğini değerlendirmek amacıyla toplanan 394 veri üzerinde maddelerin düzeltilmiş madde-toplam korelasyonları hesaplanmıştır. Madde toplam korelasyonunun yorumlanmasında değeri .30 ve üzerinde olan maddeler, ölçülecek özelliği ayırt etme açısından yeterli kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2004). Bu bilgiden hareketle, düzeltilmiş madde-toplam korelasyonu .30'un altında olan 1, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 12, 13, 20, 30, 31, 35, 49 ve 50. maddeler çıkarılmış ve analizler tekrarlanmıştır. Yeniden yapılan düzeltilmiş madde-toplam korelasyon hesaplanmasında düzeltilmiş madde-toplam puan korelasyonu .30'un altına düşen 7, 8 ve 9. maddeler de çıkarılmıştır. Geriye kalan 32 maddeye ilişkin değerler Tablo 1'de görülmektedir. Tablo 1 incelendiğinde, düzeltilmiş madde toplam korelasyonlarının .32 ile .53 arasında değiştiği görülmektedir.

Tablo 1. Romantik İlişkide Duygusal İstismar Farkındalık Ölçeği'nin Maddelerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

	Ortalama	Standart Sapma	Madde-Toplam Korelasyonları
Madde 2	4.59	.78	.37
Madde 14	4.07	.99	.35
Madde 15	4.08	.95	.43
Madde 16	4.13	.80	.56
Madde 17	4.22	.73	.51
Madde 18	4.39	.73	.47
Madde 19	4.28	.96	.42
Madde 21	4.57	.66	.44
Madde 22	4.09	.95	.47
Madde 23	4.27	.86	.42
Madde 24	3.65	1.14	.49
Madde 25	4.61	.70	.49
Madde 26	3.56	1.15	.42
Madde 27	4.14	.92	.59
Madde 28	4.11	.91	.50
Madde 29	4.20	.87	.50
Madde 32	4.26	.90	.30
Madde 33	4.34	.86	.39
Madde 34	4.31	.86	.47
Madde 36	3.97	1.11	.51
Madde 37	4.00	1.08	.46
Madde 38	4.52	.78	.44
Madde 39	4.09	1.03	.45
Madde 40	4.25	.92	.40
Madde 41	4.17	.98	.51
Madde 42	3.99	1.01	.44
Madde 43	4.11	1.05	.42
Madde 44	4.38	.82	.42
Madde 45	4.60	.64	.45
Madde 46	4.54	.66	.38
Madde 47	4.78	.52	.44
Madde 48	4.38	1.05	.35

Açımlayıcı Faktör Analizi

Ölçeğin yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla elde edilen 394 geçerli veri üzerinden Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmıştır. Öncelikle verilerin faktör analizi için uygunluğunu belirlemek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett Küresellik Testi sonuçları incelenmiştir. Faktör analizinin yapılabilmesi için KMO değerinin .70'ten büyük olması ve Barlett Sphericity değerinin ise .05'ten küçük olması gerekmektedir (Şencan, 2005). Otuz iki madde üzerinden yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda KMO değeri .85 bulunmuştur. Ardından Barlett Sphericity testine bakılmış [$\chi^2=4484.835$; $p<.01$] ve elde edilen verilerin faktör analizi yapmaya uygun olduğu belirlenmiştir. Açımlayıcı Faktör Analizi Temel Bileşenler analizi ve Varimax döndürme tekniği sonucunda özdeğeri 1'in üzerinde olan 9 faktör olduğu ve bu faktörlerin toplam varyansın %60.13'ünü açıkladığı belirlenmiştir. Şekil 1'de bu 32 maddenin yamaç-eğim grafiği gösterilmektedir.

Şekil 1. Yamaç-Eğim Grafiği

Şekil 1 incelendiğinde, grafiğin 5 faktörlü çözümü desteklediği belirlenmiştir. Bu nedenle yapı 5 boyutlu olmaya zorlanmıştır. Ancak bu durumda açıklanan varyansın %50'nin altına düştüğü (%46) görülmüş ve aynı faktör altında toplanan maddelerin isimlendirilmesinde sorun yaşanmıştır. Bilindiği gibi, faktör analizinin amacı, çok sayıda birbiriyle ilişkili değişkeni bir araya getirerek, az sayıda kavramsal olarak anlamlı yeni değişkenler (faktörler) keşfetmektir (Şekercioğlu & Öztürk, 2014). Tabachnick ve Fidell (2007) bu keşif için yamaç-eğim grafiğinin, bir yol gösterici olarak ele alınması gerektiği ancak istatistiksel ölçütlerin de varolan kuramsal açıklamalar ışığında değerlendirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bunun yanında yamaç-eğim grafiği, farklı araştırmacılar tarafından farklı şekilde yorumlanabilme olasılığı olması nedeniyle eleştirilmektedir (Tabachnick & Fidell, 2007). Bu bilgiler ışığında ve varolan maddeler incelendiğinde kuramsal olarak 3 faktörlü yapının daha uygun olacağı düşünülerek yapı 3 faktörlü yapıya zorlanmıştır.

Döndürülmüş Bileşen Matrisi (Rotated Component Matrix) incelendiğinde, farklı faktörlere yüklenen maddeler olduğu gözlenmiştir. Birden fazla faktöre yüklenen ve faktörlerdeki yük değeri .10'dan küçük olan maddeler ölçekten silinmiştir. (Büyüköztürk, 2014). Bu maddelerin silinmesi ile birlikte dağılan maddeler de silinmiştir. Bu sırada madde kaybını en aza düşürmek ve açıklanan varyansı yüksek tutmak adına maddeler farklı kombinasyonlarla sürece dahil edilmiştir. Yapılan denemeler sonunda ölçekte faktör yükü .40'ın üzerinde olan 17 madde kalmıştır. Ancak bu 17 maddeden 36 ve 37. maddeler arasındaki korelasyonun .90'ın üzerinde olduğu görülmüştür. Bu nedenle bu maddelerin aynı şeyi ölçtüğü düşünülmüştür. Bu maddelerin sırayla süreçten çıkartılması sonucu 37. maddenin çıkartılmasının uygun olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin 16 maddelik hali, üç faktörlü çözüm sırasında varyansın %49.40'ını açıklamaktadır.

Bu bulgulara dayalı olarak geliştirilen ölçeğin 16 madde ve 3 alt ölçekten oluştuğu belirlenmiştir. Ölçeğe Romantik İlişkide Duygusal İstismar Farkındalık Ölçeği (RİDİFÖ) alt ölçeklere ise İlişkiyi Sürdürme (İS), İlişkiyi Yönetme (İYÖ) ve İlişki ile İlgili Yargılar (İY) adları verilmiştir. Madde faktör yükleri, madde sayıları, faktörlerin özdeğerleri ve varyans açıklama oranları Tablo 2'de görülmektedir.

Tablo 2. Madde Faktör Yükleri, Madde Sayıları, Faktörlerin Özdeğerleri, Varyans Açıklama Oranları ve Ranjlar

	Faktörler		
	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3
M21	.58		
M22	.62		
M24	.49		
M25	.61		
M27	.69		
M28	.65		
M29	.70		
<hr/>			
M16		.79	
M17		.86	
M18		.80	
M36		.38	
<hr/>			
M19			.51
M30			.57
M32			.70
M33			.69
M34			.68
<hr/>			
Açıklanan varyans	%19.62	%15.34	%14.44
Madde sayısı	7	4	5
Özdeğer	4.99	1.51	1.41
Cronbach alfa	.79	.77	.69

Çıkartma Yöntemi: Temel Bileşenler Analizi Döndürme Yöntemi: Varimaks Döndürme Tekniği

a. döndürme 5 tekrarla gerçekleştirilmiştir.

Ölçeğin, alt ölçekleri arasındaki ilişkiler Pearson korelasyon katsayıları hesaplanarak bulunmuştur. Tablo 3'te alt ölçeklerin korelasyon katsayıları, ortalamaları ve standart sapma değerleri verilmiştir.

Tablo 3. Ölçeğin Alt Ölçekleri Arasında Korelasyon ve Ortalama Değerleri

	İS	İYÖ	İY	Ortalama	SS
İS	1	.49**	.48**	29.38	4.10
İYÖ	.49**	1	.38**	16.70	2.54
İY	.48**	.38	1	21.52	2.92

**p<.001 (İS=İlişkiyi Sürdürme, İYÖ=İlişkiyi Yönetme, İY=İlişkiyle İlgili Yargılar)

Tablo 3'te görüldüğü gibi, alt ölçekler birbirleriyle .38 ile .49 arasında değişen istatistiksel olarak anlamlı korelasyonlara sahiptir. Bu durum, alt ölçeklerin birbirleriyle anlamlı ilişkiler içinde olduğunu ve tüm maddelerin aynı yapı içerisinde bulunduğunu göstermektedir.

Doğrulayıcı Faktör Analizi

Açımlayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen 16 maddelik form, 2019-2020 eğitim-öğretim yılında 525 üniversite öğrencisine uygulanmıştır. "Ulaşılabilir örnekleme" yoluyla toplanan veriler, hem online ortamda hem de yüz yüze toplanmıştır. Veri toplama sürecinde 640 katılımcıya ulaşılmış, 525 veri analizlere dahil edilmiştir.

Doğrulatoryıcı faktör analizi için verilerin toplandığı çalışma grubu, analiz süreci ve analiz sonucunda elde edilen bilgiler aşağıda yer almaktadır. Çalışmaya katılan bireylerin 400'ü (%76,2) kadınlardan, 120'si (%22,9) ise erkeklerden oluşmaktadır. Çalışmaya katılan bireylerden 5'i (%1) cinsiyetini belirtmemiştir. Katılımcıların sınıf düzeylerine göre dağılımları şu şekildedir; 2(%0,4) katılımcı hazırlık sınıfı, 138 (%26,6) katılımcı 1. sınıf, 166 (%32) katılımcı 2. sınıf, 92 (%17,8) katılımcı 3. sınıf, 120 (%23,23) katılımcı ise 4. sınıf öğrencisidir. Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş aralığı 18-27; yaş ortalaması ise 20,81 ($S_s=1,61$)'dir.

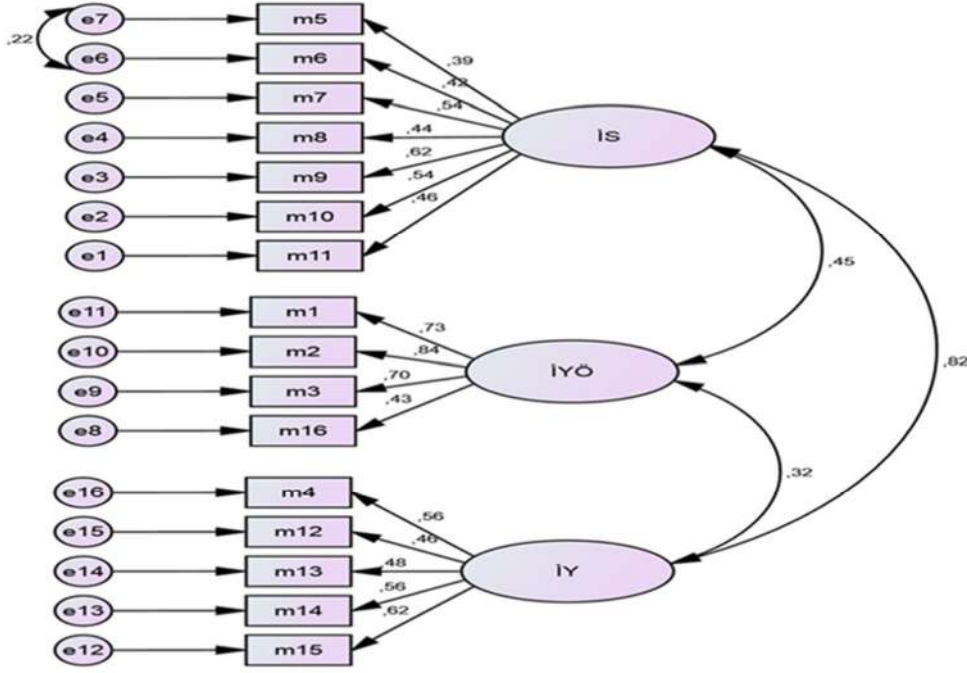
Ölçek geliştirme sürecinde açımlayıcı faktör analizinin ardından yeniden veri toplanmış ve toplanan bu verilere doğrulatoryıcı faktör analizi yapılmıştır. Doğrulatoryıcı faktör analizi, ile ilgili varsayımlar karşılandıktan sonra AMOS paket programı üzerinden maksimum olabilirlik (Maximum likelihood) yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Açımlayıcı faktör analizinde 3 faktörlü yapının ortaya çıkması nedeniyle ölçek, 3 faktörlü yapıda incelenmiştir. Tablo 4'te faktör yükü tahminleri regresyon ağırlıkları ile gösterilmiştir.

Tablo 4. RİDİFÖ'nün Parametre Tahminleri

	Faktör	S.E.	CR	p	
	Yüklenimleri				
M11	İS	1.000			
M10	İS	1.200	.152	7.900	<.001
M9	İS	1.605	.190	8.430	<.001
M8	İS	.827	.118	6.991	<.001
M7	İS	1.553	.197	7.896	<.001
M6	İS	1.085	.160	6.776	<.001
M5	İS	.832	.128	6.499	<.001
M16	İYÖ	1.000			
M3	İYÖ	1.194	.136	8.749	<.001
M2	İYÖ	1.534	.169	9.087	<.001
M1	İYÖ	1.501	.169	8.872	<.001
M15	İY	1.000			
M14	İY	1.001	.105	9.564	<.001
M13	İY	.837	.099	8.474	<.001
M12	İY	.655	.080	8.169	<.001
M4	İY	1.009	.106	9.559	<.001

İS=İlişkiyi Sürdürme, İYÖ=İlişkiyi Yönetme, İY=İlişkiyle İlgili Yargılar

Doğrulatoryıcı faktör analizi sonucunda elde edilen grafik Şekil 2'de sunulmuştur.

Şekil 2. Romantik İlişkide Duygusal İstismar Farkındalık Düzeyi Ölçeği doğrulayıcı faktör analizi

Şekil 2’de 3 alt ölçek ve 16 maddeden oluşan model görülmektedir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda her bir alt ölçeği temsil etmekte olan maddelerin faktör yüklerinin sırasıyla İS=İlişkiyi Sürdürme alt ölçeği için .39-.62; İYÖ=İlişkiyi Yönetme alt ölçeği için .43-.84; İY=İlişkiyle İlgili Yargılar alt ölçeği için .46-.62 aralığında değiştiği görülmektedir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen uyum iyiliği indeksleri Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Modifikasyon Öncesi ve Sonrası RİDİFÖ Doğrulayıcı Faktör Analizleri Uyum İndeksleri

	RMSEA	CFI	IFI	GFI	AGFI	CMIN	CMIN/df
Modifikasyon öncesi	.060	.893	.894	.935	.913	290.781	2.879
Modifikasyon sonrası	.057	.905	.906	.94	.919	267.873	2.679

Tablo 5’te uyum iyiliği indekslerinin iyileştirme yapılmadan önceki ve iyileştirme yapıldıktan sonraki değerleri görülmektedir. Yeterli düzeyde uyumun göstergeleri; Uyum iyiliği indeksi (GFI), düzeltilmiş uyum iyiliği indeksi (AGFI) ve karşılaştırmalı uyum indeksi(CFI) değerlerinin 0.90’dan büyük olmasıdır (Marsh, Hau, Artelt, Baumert ve Peschar, 2006). Değerlerin 0’a yaklaşması uyumun azaldığı, 1’e yaklaşması mükemmel uyuma yaklaşıldığı anlamına gelir. İyi uyumun göstergelerinden bir diğeri de Ortalama kareli yaklaşım hatalarının karekökü (RMSEA)’nın 0.05’ten küçük olmasıdır. RMSEA’nın 0.10’un altında olması ise kabul edilebilir uyum iyiliğini gösterir. Ki-kare değerinin serbestlik derecesine oranının ise 5’in altında olması, iyi uyumu gösterir (Çokluk, Şekercioğlu & Büyüköztürk, 2014).

Modelde iyileştirme yapılırken uyumu azaltan değişkenler belirlenmiş artık değerler arasında kovaryansı en yüksek olan iki madde arasında kovaryans oluşturulmuştur (e6-e7). İyileştirmenin ardından yapılan hesaplamalarda, ki-kare değerinin serbestlik derecesine oranının ($267.873/100 = 2.679$) olduğu belirlenmiştir. Bunun yanında RMSEA=.057, CFI=.905, IFI=.906, GFI=.94, AGFI=.919 olarak bulunmuştur. Bu örnekte CFI, IFI, CMIN, CMIN/df, RMSEA, GFI indekslerinin kabul edilebilir uyum düzeyine sahip olduğu görülmüştür. Bu bağlamda, 16 madde ve 3 faktörlü bu modele ait doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen uyum indekslerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Güvenirlikle İlgili Bulgular

İç Tutarlılık Katsayısı: İç Tutarlılık Katsayısı: Romantik İlişkide Duygusal İstismar Farkındalık Ölçeği'nden elde edilen toplam puan için 525 katılımcıdan toplanan verilerle hesaplanan Cronbach Alfa katsayısı .81; İlişkiyi Sürdürme alt ölçeği için .70; İlişkiyi Yönetme alt ölçeği için .76 ve İlişkiyle İlgili Yargılar alt ölçeği için .65 olarak elde edilmiştir. Güvenirlilik değerleri için alt sınır .60'tır. Bunun yanında .60-.65 arası düşük; .65- .70 arası orta düzey; .70 ve üstü iyi düzey güvenirlilik olarak değerlendirilmektedir (Everit & Skronal, 2010). Bu bağlamda toplam puan ve alt ölçekler için elde edilen Cronbach Alfa düzeylerinin orta ve üst düzey güvenirliliğe işaret ettiği görülmektedir.

Ölçeğin Puanlanması

Ölçek, 16 madde ve 3 alt ölçekten oluşmaktadır. Ölçek maddeleri 5'li likert tipindedir ve "kesinlikle katılmıyorum"(1), "katılmıyorum"(2), "kararsızım"(3), "katılıyorum"(4), "kesinlikle katılıyorum"(5) biçiminde 5'li şeklindedir. Ölçekteki 12 madde tersten puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek puanlar, 16 ile 80 puan arasında değişmektedir. Katılımcıların ölçekten aldıkları yüksek puanlar, romantik ilişkide duygusal istismar ile ilgili farkındalıklarının yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin uygulama süresi 8-10 dakikadır.

TARTIŞMA VE YORUM

Romantik İlişkide Duygusal İstismar Farkındalık Ölçeği geliştirmek amacıyla yapılan bu çalışmada, ölçeğin geçerlik ve güvenirlilik çalışmaları yapılmıştır. Maddeleri alanyazındaki çalışmalara göre oluşturulmuş olan bu ölçme aracının geçerliliğini belirlemek amacıyla açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ölçeğin güvenirliliğini belirlemek için ise Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısına bakılmıştır. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin 16 maddeden ve üç alt ölçekten oluştuğu belirlenmiştir. Bu haliyle ölçeğin psikometrik özelliklerinin üniversite öğrencilerinde kullanıma uygun olduğu belirlenmiştir.

Ölçeğin ilk alt ölçeği romantik ilişkiyi sürdürme ile ilgilidir ve toplam yedi maddeden oluşmaktadır. "Romantik ilişkide istediği yapılmadığında bir tarafın diğerini cezalandırması duygusal istismar değildir" ve "Romantik ilişkide yolunda gitmeyen şeyler için partnerlerin birbirlerini suçlaması duygusal istismar değildir" örnek olarak verilebilir. Görüldüğü gibi maddeler, romantik ilişkiyi sürdürürken gösterilen davranışlarla ilgilidir. Alanyazında bu tarz davranışların ilişkiyi sürdürmek için kullanılan ve sevgi sanılan davranışlar olduğu bilinmektedir (Toplu-Demirtaş, Hatipoğlu-Sümer & Fincham, 2017).

İlişki yönetme ile ilgili olan ikinci alt ölçek, dört maddeden oluşmaktadır. "Romantik ilişkide erkeğin kadını yönetmesi duygusal istismardır" maddesi bu alt ölçek için örnek olarak verilebilir. Maddeler bireylerin romantik ilişkide yönetme ve yönetilme ile ilgili yargılarıyla ilgilidir.

Ölçeğin üçüncü alt ölçeği, ilişkiyle ilgili yargılar ile ilgilidir. Toplam beş maddeden oluşan bu alt ölçek, "Partnerler birbirlerini ne kadar kıskanıyorsa, o kadar çok seviyor demektir" ve "İyi bir romantik ilişkide partnerler zamanlarının tümünü birlikte geçirmelidirler" gibi maddelerden oluşmaktadır. Maddeler, bireylerin romantik ilişki ile ilgili sahip olabileceği yargılarla ilgilidir.

Sonuç olarak, üniversite döneminde yaşanan romantik ilişkilerde duygusal istismarın yaygınlığı göz önünde bulundurulduğunda, duygusal istismar davranışlarıyla ilgili farkındalık geliştirilmenin ne kadar önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. Duygusal istismar davranışlarını fark etmek, onları durdurmak için en kritik adımlardan bir tanesidir. Üniversite döneminde duygusal istismar davranışları fark etmenin, gençlerin hem bugün yaşadıkları ilişkileri daha kaliteli hale getireceği hem de gelecekte daha sağlıklı evlilikler yapmalarına yardım edeceği düşünülmektedir. Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin romantik ilişkide duygusal istismar farkındalık düzeylerini belirlemek amacıyla bir ölçek geliştirilmiştir. Elde edilen bulgular, ölçeğin üniversite öğrencilerinde kullanılabilecek, geçerli ve güvenilir bir araç olduğunu ortaya koymaktadır. Ölçek üniversite öğrencileri üzerinde geliştirildiğinden başka örneklerde kullanılması durumunda geçerlilik güvenilirlik çalışmaları yinelenmelidir. Ayrıca bu araştırmanın çalışma grubu, Türkiye'nin güneyinde bir üniversitede öğrenim görmekte olan öğrencilerdir. Bu yönüyle başka bölgelerde yaşayan üniversite öğrencilerinde de benzer geçerlilik güvenilirlik sonuçlarına ulaşılabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

Aba, Y. A. (2008). Çatışmaların çözümüne yaklaşım ölçeği'nin üniversite öğrencilerinde geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya

Avşar-Baldan, G. & Akış, N. (2017). Flört şiddeti. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 43(1), 41-44.

Cornelius, T. L., & Resseguie, N. (2007). Primary and secondary prevention programs for dating violence: A review of the literature. *Aggression and violent behavior*, 12(3), 364-375.

Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: SPSS ve Lisrel Uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Engel, B. (2002). The emotionally abusive relationship: How to stop being abused and how to stop abusing. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.

Ersanlı, K., Yılmaz, M., & Özcan, K. (2013). Algılanan duygusal istismar ölçeği (ADİÖ): Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Ondokuz Mayıs University Journal of Education Faculty*, 32(1), 147-164.

Everitt, B. & Skrondal, A. (2010) The Cambridge dictionary of statistics. Cambridge: Cambridge University Press.

Fisher, B. S., Cullen, F. T., & Turner, M. G. (2000). *The sexual victimization of college women*. Washington: U.S. Department of Justice Office of Justice Programs

Follingstad, D. R. & Edmundson, M. (2010). Is psychological abuse reciprocal in intimate relationships? Data from a national sample of American Adults. *Journal Family Violence*, 25, 495- 508.

Garcia-Moreno, C., Jansen, H. A., Ellsberg, M., Heise, L., & Watts, C. H. (2006). Prevalence of intimate partner violence: findings from the WHO multi-country study on women's health and domestic violence. *The Lancet*, 368(9543), 1260-1269.

Gray, H. M., & Foshee, V. (1997). Adolescent dating violence: Differences between one-sided and mutually violent profiles. *Journal of Interpersonal Violence*, 12(1), 126-141.

Gross, A. M., Winslett, A., Roberts, M., & Gohm, C. L. (2006). An examination of sexual violence against college women. *Violence Against Women*, 12(3), 288-300

Hays, D.G., Michel, R. E., Bayne, B., Colburn, A. A. N. & Myers, J. S. (2015). Counseling with HEART: A relationship violence prevention program for college students. *Journal of College Counseling*, 18, 49-65.

Hyden, M. (1995). Verbal aggression as a prehistory of woman battering. *Journal of Family Violence*, 10, 55-71.

İftar, M. (2016). Üniversite öğrencilerinin flört şiddetine yönelik tutum ve davranışları. Yüksek lisans tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.

Jacobson, N. S., Gottman, J. M., Gortner, E., Berns, S., & Shortt, J. W. (1996). Psychological factors in the longitudinal course of battering: When do the couples split up? When does the abuse decrease?. *Violence and Victims, 11(4)*, 371-392.

Murphy, C. M., & Cascardi, M. (1999). Psychological abuse in marriage and dating relationships. In R. L. Hampton (Ed.), *Family violence prevention and treatment (2nd ed.)*. Beverly Hills, CA: Sage.

Murphy, C. M., & Hoover, S. A. (1999). Measuring emotional abuse in dating relationships as a multifactorial construct. *Violence and Victims, 14(1)*, 39-53.

Murphy, C. M., & O'Leary, K. D. (1989). Psychological aggression predicts physical aggression in early marriage. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 57(5)*, 579

Price, E.L., Byers, E.S. & The Dating Research Team, (1999). The attitudes towards dating violence scales: development and initial validation. *Journal of Family Violence 14*, 351-375.

Ryan, R. M. (1995). Psychological needs and the facilitation of integrative processes. *Journal of Personality, 63(3)*, 397-427.

Sackett, L. A. & Saunders, D. G. (2001). The impact of different forms of psychological abuse on battered women. K. Daniel O'Leary & Roland D. Maiuro (Ed.) in *Psychological abuse in violent domestic relations* (p. 197-210). New York: Springer

Smith, D. M. & Donnely, J. (2001). Adolescent dating violence: A multi-systemic approach of enhancing awareness in educators, parents, and society. *Journal of Prevention and Intervention in the Community, 21*, 53-64.

Straus, M. A. (2004). Prevalence of violence against dating partners by male and female university students worldwide. *Violence Against Women, 10(7)*, 790-811.

Şencan, H. (2005). Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik (1. Baskı). Ankara: Seçkin Kitabevi.

Tabachnick, B. G. & Fidell, L.S. (2015). Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı. (M. Baloğlu Çev.). Ankara: Nobel Yayıncılık. (*Orjinal çalışma 2013 yılında yayımanmıştır*).

Tolman, R. M. (1989). The development of a measure of psychological maltreatment of women by their male partners. *Violence and Victims, 4(3)*, 159-177.

Topçu-Seçim, G. (2019). Romantik İlişkide Duygusal İstismara Maruz Kalma: İstismara Maruz Kalmanın Ölçülmesi. Ankara: Anı Yayıncılık.

Toplu-Demirtaş, E., Hatipoğlu-Sümer, Z., & Fincham, F. D. (2017). Intimate partner violence in Turkey: The Turkish intimate partner violence attitude scale-revised. *Journal of Family Violence, 32(3)*, 349-356.

Toplu-Demirtaş, E., Hatipoğlu-Sümer, Z., & Murphy, C. M. (2018). Turkish version of the Multidimensional Measure of Emotional Abuse: Preliminary psychometrics in college students. *Violence and Victims, 33(2)*, 275-295.

White, J. W., & Koss, M. P. (1991). Courtship violence: Incidence in a national sample of higher education students. *Violence and Victims, 6(4)*, 247-256.

Yumuşak, A. (2013). Üniversite öğrencilerinin flört şiddetine yönelik tutumları, toplumsal cinsiyetçilik ve narsisistik kişilik özellikleri arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.

KADINLARA YÖNELİK ŞİDDET VE AİLE İÇİ ŞİDDETLE MÜCADELE DİREKTİFİNİN (EU 2024/1385) AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKU ve İSTANBUL SÖZLEŞMESİ ÇERÇEVESİNDE İNCELENMESİ

Dr. Arş. Gör. Merve AĞZITEMİZ

Ankara Üniversitesi / Hukuk Fakültesi-AB Hukuku ABD.

ORCID: 0000-0002-7528-5966

ÖZET

"Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetle Mücadele" başlıklı 2024/1385 sayılı Direktif, Avrupa Birliği'nde (AB) kadın hakları ve toplumsal cinsiyet temelli şiddetle mücadele alanında önemli ve güncel bir dönüm noktası olarak görülmektedir. AB hukuku çerçevesinde atılan ilk ve önemli bir adım olması nedeniyle bu Direktif'in, uluslararası hukukun ilgili enstrümanlarıyla bağlantısının, hukuki yapısının ve AB hukuku çerçevesinde karşılaşılabilecek sorunların üzerinde durulması gerekmektedir. Bu tebliğ kapsamında genel olarak, söz konusu Direktif'in, AB normlar hiyerarşisindeki yeri ve AB hukuku çerçevesinde Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi) ile olan bağlantısı ve Direktif'in hukuki niteliği ile birlikte uluslararası sözleşmeleri yansıtmaya şekli irdelenecektir.

İlk olarak, 2024/1385 sayılı Direktif'in ve ilgili uluslararası enstrümanların AB normlar hiyerarşisindeki yeri ve AB'nin uluslararası anlaşmalar bakımından yetkisi üzerinde durulacaktır. AB Hukuku çerçevesinde direktifler, ikincil hukukun bir parçasını oluştururlar. Bu nedenle, direktiflerin, normlar hiyerarşisinde kendisinden üst basamakta olan hukuki araçlarla uyumlu olması gerekmektedir. 2024/1385 sayılı Direktif'in, toplumsal cinsiyet eşitliği ve insan haklarının korunması konularındaki AB Antlaşmalarına ve ilgili uluslararası sözleşmelerle uygunluğu bu bağlamda ayrıca değerlendirilmelidir.

Bu kapsamda ele alınacak İstanbul Sözleşmesi, Avrupa Konseyi tarafından hazırlanmış olup, kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddetle mücadele konusunda uluslararası standartları belirleme konumundadır. AB bu Sözleşme'ye taraf durumdadır. Dolayısıyla, AB'nin toplumsal cinsiyet eşitliği politikasında önemli bir yer tutan bu Sözleşme'nin, 2024/1385 sayılı Direktif açısından durduğu nokta değerlendirilmelidir. Bu kapsamda AB'nin İstanbul Sözleşmesi'ne taraf olmasına ilişkin hukuki tartışmalar da özellikle yetki çerçevesinde değerlendirilecektir.

İkinci olarak, Direktif'in hukuki niteliği, AB'nin uluslararası yükümlülüklerini nasıl içselleştirdiğini ve bunları uygulamada nasıl şekillendiğini göstermek yönünden değerlendirilecektir. Bu kapsamda, 2024/1385 sayılı Direktif, İstanbul Sözleşmesi ışığında ve AB Hukuku çerçevesinde analiz edilmelidir. Bu analiz kapsamında, 2024/1385 sayılı Direktif'in kapsamı, Sözleşme düzenlemelerini ne derece etkinleştirdiği, Direktif'in iç (ulusal) hukuka aktarım süreci ve bu süreçte yaşanabilecek olası hukuki sorunlar ve olası çözümler hakkında çıkarımlarda bulunulacaktır.

Sonuç olarak, bu çalışma, AB'nin *sui generis* yapısı ve ilgili uluslararası hukuk çerçevesinde, 2024/1385 sayılı Direktif'in hukuki niteliğini ve uygulanma sürecini ele alarak, kadınlara yönelik şiddetle mücadele konusunda AB'nin attığı adımları ve bu adımların etkilerini irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği Hukuku, 2024/1385 sayılı Direktif, İstanbul Sözleşmesi, AB Normlar Hiyerarşisi, Avrupa Konseyi

ANALYSIS OF THE DIRECTIVE (EU 2024/1385) ON COMBATING VIOLENCE AGAINST WOMEN AND DOMESTIC VIOLENCE WITHIN THE FRAMEWORK OF EUROPEAN UNION LAW AND THE ISTANBUL CONVENTION

ABSTRACT

Directive 2024/1385 on "Combating Violence Against Women and Domestic Violence" is seen as a significant and current milestone in the field of women's rights and the fight against gender-based violence within the European Union (EU). Given that it represents the first major step taken within the framework of EU law, the legal structure of this Directive, its relation to relevant instruments of international law, and the potential challenges it may pose within the context of EU law must be examined. In this paper, the Directive's position within the EU hierarchy of norms, its connection with the Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence (Istanbul Convention), its legal framework, and how it incorporates international agreements will be discussed.

Firstly, the position of Directive 2024/1385 and related international instruments within the hierarchy of EU norms, as well as the EU's competence regarding international agreements, will be addressed. Within the framework of EU law, directives form part of secondary legislation. As such, they must be consistent with legal instruments that occupy a higher level within the hierarchy of norms. The compatibility of Directive 2024/1385 with EU treaties and with relevant international agreements should be evaluated in this context.

Istanbul Convention, to be discussed in this context, was drafted by the Council of Europe and establishes international standards for combating violence against women and domestic violence. EU is a party to this Convention. Therefore, the position of this Convention, which holds significant importance in the EU's gender equality policies, must be assessed in relation to Directive 2024/1385. In this regard, the legal debates surrounding the EU's accession to the Istanbul Convention, particularly in terms of competence, will be examined.

Secondly, the legal nature of the Directive will be analyzed to demonstrate how the EU internalizes its international obligations and how these obligations are implemented in practice. In this context, Directive 2024/1385 should be analyzed within the framework of EU law and in light of the Istanbul Convention. This analysis will explore how effectively Directive incorporates the provisions of the Convention as well as the process of transposing the Directive into national law, potential legal challenges that may arise in this process and possible solutions.

In conclusion, this paper will analyze the legal nature and implementation process of Directive 2024/1385 within the sui generis structure of the EU and in the context of relevant international law. It will explore the steps taken by the EU in combating violence against women and the impact of these steps.

Keywords: European Union Law, Directive 2024/1385(EU), Istanbul Convention, EU Hierarchy of Norms, Council of Europe

İDEOLOJİNİN GÖLGESİNDE KADIN: KUZEY KORE'DE KADIN HAKLARI

Dr. Öğr. Üyesi Aybala LALE KAHRAMAN

Bursa Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Uluslararası İlişkiler

ORCID: 0000-0003-3289-5403

ÖZET

Uluslararası sistemde 'kapalı bir kutu' olarak nitelendirilen Kuzey Kore'de hayatın her alanına sirayet eden bir yönetim ideolojisi hakimdir: Juche. Bir kendine yeterli felsefesi olarak kurgulanan Juche, Kuzey Kore'nin otoriter sistemini muhafaza etmesine destek olmaktadır. Bu otoriter ve kapalı toplum yapısında muhtemelen en dezavantajlı grubu kadınlar oluşturmaktadır. Nitekim, Kuzey Kore dünyanın en ağır insan hakları ihlallerinin gerçekleştiği ülkelerden biridir. Ülkenin kuruluş döneminde bir siyasi aktör, devrim temsilcisi ve kurucu unsur olarak şekillenen Kuzey Kore kadınının konumu, günümüzde bambaşka bir yöne evrilmiştir. Resmi söylemde kadın ve anne özdeş olarak kullanılmakla birlikte, kadınların kendilerini tümüyle ideolojinin ve liderin yönlendirmelerine adanması gerektiği sıklıkla ifade edilmektedir. Muhtemelen bu düşüncenin arka planında ideolojinin yanı sıra, Doğu Asya toplumlarını etkisi altına alan Konfüçyüsçü düşünce sisteminin hiyerarşik düzeninin de etkisi vardır. Zira, bu toplumlarda kadın, eşine itaat etmekle mükellef ve bir anne olarak varlık kazanmaktadır. Uluslararası toplum Kuzey Kore'nin nükleer güç sahibi olması tehdidiyle meşgulken, Kuzey Koreli kadınların hakları göz ardı edilmektedir. Günümüzde iltica eden Kuzey Korelilerin büyük bir kısmının kadın olması, durumun ciddiyetini gözler önüne sermektedir. Bu çalışmada, Kuzey Kore'de kadın haklarının Juche ideolojisi çerçevesinde nasıl şekillendiği incelenmektedir. Bilhassa kadınlara resmi olarak sağlanan haklar ile pratikteki uygulamaların farklılaşması ve ideoloji kısılcacında kadının statüsü değerlendirilerek, sosyalist yapının bir parçası olarak sunulan Kuzey Koreli kadınların baskılarla mücadelesi ortaya konmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Kadın Hakları, Juche İdeolojisi, Kuzey Kore.

WOMEN IN THE SHADOW OF IDEOLOGY: WOMEN'S RIGHTS IN NORTH KOREA

ABSTRACT

Described as a 'closed box' in the international system, North Korea is characterized by a governing ideology that penetrates every aspect of life: Juche. Conceived as a philosophy of self-sufficiency, Juche helps North Korea maintain its authoritarian system. In this authoritarian and closed society, women are probably the most disadvantaged group. Indeed, North Korea is one of the world's worst human rights violators. The position of North Korean women, which was shaped as a political actor, representative of the revolution and a founding element during the founding period of the country, has evolved in a completely different direction today. In the official discourse, women and mothers are used synonymously, but it is often stated that women should devote themselves entirely to the ideology and the leader's guidance. Probably, in addition to ideology, the hierarchical order of the Confucian system of thought that has influenced East Asian societies is also behind this idea. In these societies, a woman is obliged to obey her husband and is a mother. While the international community is preoccupied with the threat of North Korea becoming a nuclear power, the rights of North Korean women are ignored. The fact that the majority of North Koreans who defect today are women reveals the seriousness of the situation. This study examines how women's rights in North Korea are shaped within the framework of the Juche ideology.

The study will focus on evaluating the discrepancy between the rights officially granted to women and how these rights are implemented in practice, while also analyzing the status of women under the influence of ideology. It aims to uncover the struggle of North Korean women, who are portrayed as integral to the socialist system, in their fight against oppression.

Keywords: Women, Women's Rights, Juche Ideology, North Korea.

CENİN VE ANNESİNİN YAŞAMA HAKKINA DAİR TARTIŞMALAR

Prof. Dr. Z. Gönül BALKIR

İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi

ORCID: 0000-0003-0710-8375

Dr. Gülbahar KESKİN

Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

ORCID: 0000000228 691383

Dr. Gülay ASİT

Kıbrıs İlim Üniversitesi

ORCID: 0000000168348714

ÖZET

İnsan yaşamının, döllenmeyle başladığını söyleyebilir miyiz? Ya da toplumsal ve hukuksal düzenin belirlediği yasal mevzuatlara göre insan kişiliğinin başlangıcına karar verebilir miyiz? Gebeliğin üçüncü ayından itibaren ana rahmindeki canlıya cenin ya da fetus adı vermekle ya da kürtaja izin vermekle, kürtajı yasaklamakla ya da kürtaj zamanlarını yasalarla belirlemekle, kararlaştırılan zamana bağlı olarak insan kişiliğinin başlangıcına karar vermiş olmuyor muyuz?

İnsan yaşamının, döllenmeden itibaren kişi olarak kabul edilmesi, annenin ve anne bedenine ne olacağına dair karar verme hakkıyla birlikte düşünüldüğünde, son derece problematiktir. Zira insanın gelişimini, döllenmeyle başlayan insan kişiliğinin gelişimi, doğum ve sonrasında büyümeyle gelişerek, ölüme kadar sürekli bir akış halinde devam eder. Bu gelişim çizgisinin herhangi bir noktasında insanın yaşamasına veya ölmesine karar vermek mümkün müdür? Gelişimin başlangıcını inkâr ederek, herhangi bir noktayı seçip, yaşamı bu noktadan başlatmak ve öncesini yok kabul etmek, son derece keyfi bir ayırım değil midir? Seçili bir noktadan sonra, cenini kişi olarak kabul ederek, öncesini inkâr etmeyi, onurlu insan yaşamının neresine yerleştirebiliriz? Kadının kendi bedeni üzerindeki tasarruf hakkı, ona fetüsün yaşamını bilerek sonlandırma hakkı verir mi? Kadının bedeni sadece kendine mi aittir? Meydana getirdiği fetüsle birlikte, aynı beden de yaşayan annenin yaşam hakları çatıştığında, kadının bedeninde söz sahibi olması nedeniyle, üstün yararlı hak, kadının yaşaması ve kadının seçim hakkıdır. Öte yandan, ceninin varoluşuna, annenin eylemiyle sebep olduğu ve yaşam hakkı verdiği de mutlaktır. Ceninle birlikte her ikisinin de annenin bedenini beraberce kullandıkları da kesin olduğuna göre, her ikisinin de aynı yetkiye sahip olması gerekmez mi?

Anahtar Sözcükler: Kürtaj, Cenin, Yaşama Hakkı, Fetüs.

DISCUSSIONS ON THE RIGHT TO LIFE OF THE FETUS AND ITS MOTHER

ABSTRACT

Can we say that human life begins with conception? Or can we decide on the beginning of the human personality according to the legal regulations determined by the social and legal order? Have we not decided on the beginning of the human personality by naming the creature in the womb as a fetus from the third month of pregnancy or by allowing abortion, prohibiting abortion or determining abortion times by law, depending on the agreed time? The acceptance of human life as a person from conception is extremely problematic when considered together with the right to decide what will happen to the mother and the mother's body. Because the development of the human personality, which starts with conception, develops with birth and later growth and continues in a continuous flow until death.

Is it possible to decide whether one should live or die at any point along this line of development? Isn't it an extremely arbitrary distinction, denying the beginning of development, choosing any point, starting life from that point and accepting nothing before? After a selected point, where can we place the denial of the past, accepting the fetus as a person, in honorable human life?

Does the woman's right to dispose of her own body give her the right to end the life of the fetus on purpose? Does the woman's body belong only to her? When the life rights of the mother, who lives in the same body with the fetus she creates, conflict, the superior beneficial right is the woman's right to live and the woman's right to choose because she has a say in the woman's body. On the other hand, it is also absolute that the fetus causes its existence by the action of the mother and gives it the right to life. Since it is certain that both of them use the mother's body together with the fetus, shouldn't they both have the same authority?

Keywords: Abortion, Fetus, Right to Life.

GİRİŞ

İnsan yaşamı ne zaman başlar? İnsan yaşamının döllenmeyle başladığını söyleyebilir miyiz? Ya da toplumsal veya hukuksal düzenin belirleyeceği bir yasal mevzuata göre insan kişiliğinin başlangıcına karar verebilir miyiz?

Bu sorular ve daha birçokları, cenin ve annenin yaşam hakkına dair yaşanan yoğun tartışmalar arasında yer almaktadır. Çalışmamızda kadının kendi bedeni üzerindeki mülkiyet ve tasarruf hakkıyla birlikte cenin ya da fetüsün yaşam hakkı üzerindeki genel tartışmalara odaklanmak istedik.

KÜRTAJ KAVRAMI VE GEBELİĞİN SONLANDIRILMASI

Fetüsün, rahmin ya da uterusun dışında yaşama yeteneğini kazanmadan gebeliğin sonlanmasına kürtaj veya düşük adı verilir (Metin, 2010: 153). Herhangi bir müdahale olmadan sonlanan gebeliğe kendiliğinden düşük, müdahale ile gebeliğin isteyerek sonlanması da isteyerek düşük ya da kürtaj olarak adlandırılmaktadır (Metin, 2010: 154).

Gebeliğin isteyerek sonlandırılması, birçok ülkede son derece sorunludur ve biyoetiğin en tartışmalı alanlarından biridir. Bu konudaki tartışmalar şiddet içeren politik eylemlere yol açmakta, kürtajın yasaklanmasına çalışılmaktadır. İsteyerek düşük yapılmasını yani kürtajın lehine ve aleyhine birçok görüş vardır. Tartışma nedenlerinden biri, fetüsün yaşam hakkı ve buna müdahale edilmesiyse, diğeri konunun cinsel ahlak ve kadının toplumsal rolüyle ilgili olarak bu tartışmanın bir sembol haline gelmesidir.

Antik Yunanda Gebeliğin Sonlandırılması

Eski Yunan düşünürlerinden Platon'a göre fetüslerin öldürülmesi, ideal devlet uygulamalarından biridir. Aristo ise iyi bir toplum yönetiminin nüfusun belli sınırlar içinde tutulmasına bağlı olduğunu söyler. Bunu sağlama yöntemlerinden biri de gebeliğin sonlanmasıdır. Ancak, Aristo'ya göre bu gerekçeye rağmen, kürtaja verilen izin bir sınırı vardır (Metin, 2010: 153).

Antik Yunanda, zamanın bakış açısına göre embriyo erkek ise döllenmeden kırk gün ve kız ise seksen gün sonra hareket ettiğine inanılıyordu. Aristo bu dönemlerden sonra gebeliğin sonlanmasına karşı çıkıyordu. Antik Yunanda Platon ve Stoacılar, insanın hareket etmesinin doğum anı olarak kabul edilip gebelik sürecinde kürtaj yapılabileceğini savundular. Öte yandan Eski Yunanda Pisagorascılar embriyonun döllenme anından itibaren hareket yeteneğine sahip olduğuna inanarak, gebeliğin sonlanmasının canlının yok edilmesi olduğunu ileri sürdüler. Roma da babasınca kabul edilmeyen yeni doğanlar sokağa atılır veya öldürülürlerdi. Yeni doğanlarla, kölelerin yeni doğan çocuklarının öldürülmesi, yaşamın bir parçasıydı. Doğum anında ölen annelerin çocukları da öldürülürdü.

Seneca, anormal çocukların imha edildiğini, zayıf doğan çocukların ise suda boğulduğunu açıkça anlatmaktadır (Metin, 2010: 154).

KÜRTAJ HAKKINDAKİ BİYOETİK TARTIŞMALAR

Gebeliğin isteyerek sonlandırılması, günümüzde kürtajın serbest olduğu ülkelerde bile çok tartışmalı bir konudur. Kürtaj hakkındaki çağdaş biyo-tıp etiğindeki tartışmalar başlıca üç temel eksen etrafında toplanmaktadır. Bu tartışmalar, embriyo cenin ya da fetüsün ahlaki konumundan, anne ile fetüsün yaşama haklarının çatışmasından ve kürtaj hakkının yasalarla sınırlandırılması noktasında yaşanmakta ve aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır (Metin, 2010: 155).

1) Embriyo, cenin, fetüsün ahlaki konumu nedir? Fetüs ne zaman insan kişi olarak tanımlanabilir? 2) Anne ve fetüs arasındaki hakların çatışması durumunda ne yapılması, nasıl bir tercih yapılması gerekmektedir?

3) İsteyerek düşük yapma hakkının kürtajın sınırlandırılmasının sonucunda oluşacak olumsuz tercihler ceninin yaşamının sonlandırılmasıyla oluşacak olumsuz sonuçları dengeleyip dengeleyemeyeceği konusunda sonuçsalcı yaklaşımlar nasıl değerlendirilir?

Kürtaj probleminin, insan hayatının ne zaman başladığının belirlenebilmesi halinde çözümleneceğine inanlar çoktur. Bu konudaki fikir ayrılıkları, aynı zamanda, insan hayatının ne zaman başladığıyla ilgili fikir ayrılıklarıdır.

Cenin, gebeliğin hangi aşamasında malik ya da yaşama hakkına sahip olduğu sorusu, doğrudan kişilikle bağlantılıdır (Çokar, 2008: 120). Cenin ya da fetüs, kişi olarak adlandırıldığında, artık yaşam hakkına sahiptir. Bu yüzden öldürülmesi doğru değildir (Metin, 2010: 156).

Yaşayabilirlik Kıstası

Kişiliğin başlamasıyla ilgili tartışmaların bir ucunda kişiliğin döllenmeyle başladığı, diğer ucunda ise doğumla, doğum sonrasında başladığı yer almaktadır. Kişiliğin anne karnında döllenmeyle başladığına inananlar ise, kürtaj karşıtıdır. Onlara göre, artık bu varlık döllenmeyle birlikte, insan varlığı olarak yaşama hakkını kazanmıştır.

Yaşayabilirlik kıstası, fetüsün kişilik kazandığı geleneksel görüşler arasında yer almaktadır (Çokar, 2008: 120). Bu görüş, ABD Yüksek Mahkemesi tarafından da benimsenmiştir. Yaşayabilirlik kıstası, fetüsün rahmin dışında da canlı kalabilmesi olarak tanımlanmaktadır. Yaşayabilirlik kıstası, aynı zamanda, devletin kadın özerkliğine müdahale edebilmesinin de sınırını oluşturmaktadır (Çokar, 2008: 121).

Fetüsün rahmin dışında yaşayabilmeye başladığı an, bağımsız bir insan varlığının oluştuğu noktadır ve artık fetüs yok edilemez. Çağdaş tıp tekniklerinin gelişmesiyle, prematüre bebeklerin yaşayabilirlik sınırı, çok önceye çekilmiştir (Metin, 2010: 161). Bu konudaki tartışmalara göz attığımızda, yoğun bir görüş farklılığıyla karşılaşmaktayız.

Kişiliğin Başlangıcına Karar Vermek

Genel kabullere bağlı olarak, gebeliğin üçüncü ayından itibaren cenin ya da fetüsün kürtajına izin verilmemektedir. Kürtajı yasaklamakla, kürtaj sorunlarını yasalarla belirlenmekle, kararlaştırılan zamana bağlı olarak, insan kişiliğinin başlangıcına karar vermiş olmuyor muyuz? İnsan yaşamının döllenmeden itibaren kişi olarak kabul edilmesi, anneyle, anne bedeniyle ne olacağına dair karar vermekle birlikte düşünüldüğünde, son derece problematiktir.

Döllenmeyle başlayan insan kişiliğinin gelişimi ve sonrasında kişiliğin büyüüp gelişmesi ölüme kadar sürekli bir akış halinde devam edip gider (Metin, 2010: 164). Bu gelişim çizgisinin herhangi noktasında, insan yaşamını bilerek sonlandırmaya karar verme hakkı var mıdır?

Kişiliğin gelişiminin başlangıcını inkâr ederek, kişiliğin başlangıç noktasını, suni bir şekilde yasayla belirleyerek, insan yaşamını, o noktadan başlatmak ve onun öncesini yok kabul etmek, son derece keyfi bir ayırım değil midir? Kişiliğin başlangıcını yasayla belirleyerek, o noktadan sonrasında, cenini kişi olarak kabul etmek ve öncesini inkâr etmek, onurlu yaşam hakkının neresine yerleştirilebilir?

Anne Bedeni Üzerinde Tasarruf Hakkı

Kadın bedeni sadece kadının kendisine mi aittir? Cenin ya da fetüsle birlikte, aynı bedende yaşayan annenin hakları çatıştığında, annenin bedenine ne olacağına karar verme hakkı, kime aittir? Anne ve fetüsün yaşama hakkı karşılaştırıldığında annenin hakkı üstündür. Annenin yaşam hakkıyla ve fetüsün yaşam hakkı çatıştığında, anneninkine üstünlük tanınmaktadır. Öte yandan fetüs bir kişi olsa ya da annenin yaşamını tehdit etmese bile, kadının kendi bedeni üzerindeki mülkiyet hakkı, yine de fetüsün yaşamını bilerek, sonlandırma hakkı tanınmaktadır (Metin, 2010: 165).

Gerçekten aynı bedende kendi yarattığı fetüsle birlikte yaşayan annenin hakları, ceninin haklarıyla çatıştığında, annenin kendi bedeni üzerindeki söz hakkı, annenin yaşama hakkının, üstün yararlı hak olması nedeniyle, anneye aittir. Öte yandan ceninin var oluşuna annenin eylemiyle sebep olduğu ve annenin ona yaşam hakkı verdiği de mutlak olduğuna göre, aynı şekilde annenin ceninle birlikte müştereken aynı bedeni kullandıkları da kesin olduklarına göre, anne bedeninde her ikisinin de aynı hakka sahip olması gerekmez mi?

SONUÇ

İnsan yaşamının, döllenmeden itibaren kişi olarak kabul edilmesi, annenin ve anne bedenine ne olacağına dair karar verme hakkıyla birlikte düşünüldüğünde, son derece problematiktir. Zira insanın gelişimini, döllenmeyle başlayan insan kişiliğinin gelişimi, doğum ve sonrasında büyümeyle gelişerek, ölüme kadar sürekli bir akış halinde devam eder. Bu gelişim çizgisinin herhangi bir noktasında, yasalarla, insanın yaşamasına veya ölmesine karar vermek mümkün müdür? Yasalarla seçili bir noktadan sonra, cenini kişi olarak kabul ederek, öncesini inkâr etmeyi, onurlu insan yaşamının neresine yerleştirebiliriz?

Kadının kendi bedeni üzerindeki tasarruf hakkı, ona fetüsün yaşamını bilerek sonlandırma hakkı verir mi? Kadının bedeni sadece kendine mi aittir? Meydana getirdiği fetüsle birlikte, aynı beden de yaşayan annenin yaşam hakları çatıştığında, kadının bedeninde söz sahibi olması nedeniyle, üstün yararlı hak, kadının yaşaması ve kadının seçim hakkıdır. Öte yandan, ceninin varoluşuna, annenin eylemiyle sebep olduğu ve yaşam hakkı verdiği ve ceninle birlikte her ikisinin de annenin bedenini beraberce kullandıkları da kesin olduğuna göre, her ikisinin de aynı yetkiye sahip olması gerekmez mi?

KAYNAKLAR

- Çokar, M., (2008). Kürtaj, İstanbul.
- Güriz, A., (1963). Faydacı teoriye göre hukuk ve ahlak, Ankara.
- Gürler, S., (2007). Ahlak ve Adalet: Çağdaş Ahlak Felsefesi Ve Adalet Sorunu, İstanbul.
- Gölpınar, S., Arda, B., (1995). Tıbbi etik açıdan doğum öncesinde Cinsiyet Belirlenmesi', Türkiye Klinikleri Tıp Etiği-Hukuku- Tarihi Dergisi, sayı:2-3, İstanbul.
- Görkey, Ş., 'Gebeliğin Sonlandırılmasında karşılaşılan Etik Sorunlar', Medikal Etik: Doğum, Ölüm Süreçleri ve Yaşamın Anlamı, Editörler: Hüsrev Hatemi, Hanzade Doğan, İstanbul.
- Metin, S., (2010). Biyo-tıp Etiği ve Hukuk, İstanbul.
- Işıkaç, Y., (2009). Hukuk Felsefesi, İstanbul.

CİNSİYETE DAYALI KÜRTAJ ÜZERİNE TARTIŞMALAR

Prof. Dr. Z. Gönül BALKIR

İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi

ORCID: 0000-0003-0710-8375

Dr. Gülbahar KESKİN

Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

ORCID: 0000000228 691383

Dr. Gülay ASİT

Kıbrıs İlim Üniversitesi

ORCID: 0000000168348714

ÖZET

Cinsiyetin taramasıyla birlikte yapılan seçici kürtaj kabul edilebilir mi? Sağlık ve üreme teknolojilerinin gelişimi, fetüsün cinsiyetini belirleme olanağı getirmiştir. Ultrason ve amniyosentezin gittikçe yaygınlaşan kullanımı, erkek çocuğunun sahibi olma isteğinin yoğun olduğu, partiarkal toplumlarda sağlıklı kız ceninlerin kürtajına yol açmaktadır. Partiarkal toplum kültürlerinde, kadının birincil rolü evinin kadını olarak, tercihen erkek çocuk doğurmaktır. Erkek çocuk sahibi olmak, kadının yaşantısını etkilemekte, özellikle ailesel ve toplumsal bir statü elde etmesini ve kabul görmesini sağlamaktadır.

Erkek çocuk doğuramayan bir kadının, kötü muameleden boşanmaya kadar varan tepkilerle karşılaşması, bilinen toplumsal gerçekliklerdendir. Bizzat kadının kendisi de, erkek değil de kadın olduğu için, değer verilmeden, sınırlı ve külfetli bir yaşam sürerken, kız çocuk yerine erkek çocuk doğurmayı tercih etmektedir. Bu durumun toplumsal bedeli, cinsiyet oranları dengesinin kadın aleyhine değişmesidir. Cinsiyete dayalı kürtajın toplumsal yapıya verdiği en büyük zarar, cinsiyet oranlarının dengesinin bozulacak olmasıdır. Çin ve Hindistan hükümetlerinde yaşanan bu durum, son yıllarda kız çocuk oranlarındaki düşüşleri, açıkça ortaya koymaktadır.

Cinsiyet seçiminin önemli bir başka sonucu da, kürtajla ilgili olarak kadın ve kız çocuklara yapılan baskıyı daha da güçlendirip sürdürülmesine hizmet etmesidir. Kadınlar, sadece oğlan doğurma aracı olarak değer görülmelerinin ötesinde, oğlan doğuramadıklarında hiçbir değer taşımamaktadırlar. Bu yüzden, kadınların değersiz kız çocuklarını doğurmaktan kaçınmaları gerekmektedir.

Kadınların, kız ceninleri kürtaj hakları serbesttir. Otonomiden yoksun bir kişinin eylemlerinden dolayı ahlaken sorumlu tutulması mümkün olabilir mi? Kız doğurması halinde, fiziksel ve ruhsal zarara uğrayacak olan kadın, özgürce kürtaj hakkında karar verebilir mi? Ya da isteyerek kürtaj olabilir mi? Karşılaşılabilecek sonuçlar o kadar ağırdır ki, kadın için anlamlı bir seçim yapma olanağı ortadan kalkmıştır. Partiarkal toplum, kız çocuk sahibi olacak kadınların yüz yüze kalacağı zararları, bilinçli bir şekilde arttırmakta ve yönetmektedir. Kadın için, artık bir seçenek yoktur. Olsa olsa, kız çocuk doğurmaktan kaçınma seçeneğinden bahsedilebilir.

Cinsiyete dayalı kürtaj, kadının doğrudan kadın olarak saygı duyma hakkını engelleyen, ayırıcı ve baskıcı bir uygulamadır. Öte yandan genetik tarama sonucunda ortaya çıkan cinsiyete dayalı kürtaja şiddetle karşı çıkmak, herkes için bir insanlık borcu ve kadınlık görevidir. Doğacak çocuğun cinsiyetinin belirlenmesinin etik yerindedliği tartışmalarını bir yana bıraktığımızda, cinsiyete dayalı kürtaj hakkının yasaklanması, insanlık onuruna yakışan bir çözüm olabilir.

Anahtar Sözcükler: Kadın Hakları, İnsanlık Onuru, Fetüs, Kürtaj Hakkı, Cinsiyet Seçimi.

DISCUSSIONS ON GENDER-BASED ABORTION

ABSTRACT

Is selective abortion with gender screening acceptable? The development of health and reproductive technologies has brought the possibility of determining the gender of the fetus. The increasing use of ultrasound and amniocentesis leads to the abortion of healthy female fetuses in parietal societies where the desire to have a boy is intense. In partisan society cultures, the primary role of the woman is to give birth to a male child, preferably as a woman of the house. Having a male child affects the life of the woman and enables her to gain a family and social status and be accepted.

It is one of the known social realities that a woman who cannot give birth to a boy faces reactions ranging from mistreatment to divorce. Since the woman herself is a woman and not a man, she prefers to give birth to a boy instead of a girl while living a limited and burdensome life without being valued. The social cost of this situation is that the balance of gender ratios changes against women. The biggest damage that gender-based abortion causes to the social structure is that the balance of gender ratios will be disturbed.

This situation in the governments of China and India clearly reveals the decreases in the rates of girls in recent years. Another important consequence of gender selection is that it serves to further strengthen and sustain the oppression of women and girls in relation to abortion. Women do not have any value when they cannot give birth to a son, beyond the fact that they are valued only as a means of giving birth to a son. Therefore, women should avoid giving birth to unworthy daughters. Women's rights to abortion of female fetuses are free. Is it possible for a person who lacks autonomy to be held morally responsible for his actions? If she gives birth to a girl, can the woman, who will suffer physical and mental damage, freely decide on abortion? Or could it be a voluntary abortion? The consequences to be encountered are so severe that the possibility of making a meaningful choice for the woman has disappeared.

The partisan society consciously increases and manages the damages that women who will have girls will face. For the woman, there is no longer an option. At the very least, the option of abstaining from giving birth to a girl can be mentioned. Gender-based abortion is a discriminatory and oppressive practice that prevents the right of women to respect directly as women. On the other hand, fiercely opposing gender-based abortion as a result of genetic screening is a duty of humanity and femininity for everyone. Leaving aside the ethical appropriateness of determining the gender of the child to be born, the prohibition of the right to abortion based on gender may be a solution worthy of human dignity.

Keywords: Women's Rights, Human Dignity, Fetus, Abortion Right, Gender Choice.

GİRİŞ

Doğacak çocuğun cinsiyetinin ne olduğu merak edilirken, yeni doğacak çocuğun cinsiyetinin seçimi, son derece önemli bir hale gelmektedir. Özellikle ataerkil aile yapılarında kökleşmiş bulunan toplumsal cinsiyet kodlamasıyla aileler, ele karışacak kız çocuk yerine erkek çocuk istemektedir.

Tıp teknolojisindeki gelişmelerle doğacak çocuğun cinsiyetinin önceden belirlenmesi mümkün olunca, gebeliğin seçici kürtaajla sonlandırılması sorunu ortaya çıkmıştır. Çalışmamızda kökü toplumsal cinsiyet ayrımcılığına dayanan bu konuyu incelemek ve bu konudaki tartışmalara odaklanmak istedik.

CİNSİYETE DAYALI SEÇİCİ KÜRTAJ

Cinsiyetin Belirlenmesi Olanakları

Sağlık bilimi ve teknolojilerinin gelişimi, fetüsün ya da ceninin cinsiyetini belirleme olanağı getirmiştir (Gölpınar ve Arda, 1995: 86). Ultrason ve amniyosentezin gittikçe yaygınlaşmasıyla, bu yaygın kullanım, doğacak çocuğun cinsiyetinin erken safhalarda belirlenmesine olanak yaratmıştır (Metin, 2010: 2007). Ataerkil aile yapısının egemen olduğu kültürlerde erkek çocuk sahibi olma çok önemli bir iktidar belirtisidir. Bu yüzden ataerkil yapının yol açtığı, cinsiyetçi bakış açısıyla erkek çocuk sahibi olma tercihinin yoğun olduğu pek çok ülke de sağlıklı kız ceninlerinin kürtajını yol açmaktadır.

Ataerkil Toplumlarda Cinsiyete Dayalı Kürtaj

Cinsiyetçi bakış açısıyla erkek çocuk sahibi olma tercihinin yoğun olduğu ülkelerde, sağlıklı kız ceninlerinin kürtajına, cinsiyete dayalı seçici kürtaj adı verilir. Cinsiyete dayalı seçici kürtaj, en çok Hindistan ve Çin gibi toplumlarla birlikte, ataerkil topluluklarda da görülmekte ve bu tercih, ataerkil toplum yapısıyla bağlantılı bulunmaktadır (Metin, 2010: 2008).

Ataerkil toplumsal kültürlerde kadının birinci rolü evinin kadını olarak tercihen özellikle erkek çocuk doğurmaktır. Kadının sıkça denetlenmesi ve kontrolü, erkeğin yapabileceği işleri, kadınların yapmasına engel olmaktadır. Erkek çocuk, aile adını devam ettirme yanında gittikçe yaşlanan aile bireyleri için ekonomik destek aracıdır (Metin, 2010: 2008).

Erkek çocuk sahibi olmak, kadın yaşantısını etkilemekte, özellikle ailesel ve toplumsal statü elde etmesini ve kabul görmesini sağlamaktadır. Erkek çocuk doğuramayan bir kadın, kötü muameleden boşanmaya kadar varan tepkilerle karşılaşmaktadır. Bizzat kadının kendisi de erkek değil de kadın olduğu için, değer verilmeden, sınırlı ve külfetli bir yaşantı sürdürürken, kendisi gibi olmasın diye kız çocuk yerine erkek çocuk doğurmayı tercih etmektedir. Cinsiyete dayalı kürtaj olarak seçici kürtajın yüksek oranlara ulaşmasının nedeni, ataerkil sosyal koşulların, erkek çocuğunun yegâne tercih olduğuna inanmaları ve bunu dayatmalarıdır.

Seçici kürtajın toplumsal bedeli ise, cinsiyet oranları değişiminin kadın aleyhine olmasıdır (Metin, 2010: 2009). Cinsiyete dayalı seçici kürtaj sonucunda erkekler çoğalıp kadınlar azalacağı için, sağlıklı bir aile yapısı ve toplum oluşturulamayacak, erkeklerde kendilerine uygun bir eş bulup evlenme olanaklarını kaybedeceklerdir. 2001 yılında Hindistan da yapılan nüfus sayımları, son 10 yılda kız çocuk doğum oranlarında kesin bir düşüş olduğunu göstermektedir.

Aynı durum Çin'de de yaşanmaktadır. Ailelerin sadece tek çocuk sahibi olmalarına izin verilen Çin'de, cinsiyet tercihleri erkek çocuk lehine kullanılmakta ve bunun için fetüsün cinsiyetini belirleyen ultrason testleri kullanılmaktadır. Bu testlerin kullanılışındaki artışla birlikte doğacak çocuğun cinsiyetinin belirlenmesinden sonra, seçici kürtajla kız bebeklerin kürtaj edildiği görülmektedir.

Çin Hükümeti, hatasını anlayıp tek çocuk yasağını kaldırmış olsa da ataerkil toplumsal yapıdaki kabuller, kolay kolay değişmemektedir. Cinsiyet seçimi ve seçici kürtajın bir başka zararlı sonucu, ataerkil yapının kadın ve kız çocuklarına yaptığı baskıyı dahada güçlendirmeye hizmet etmesidir. Kadınlar sadece oğlan doğurma aracı olarak görülmektedir. Oğlan doğurmadıklarında hiçbir değer taşımamaktadırlar. Tam da bu yüzden kadınların değersiz kız çocuklarını doğurmaktan kaçınmaları gerekmektedir.

SEÇİCİ KÜRTAJ ve KÜRTAJIN SINIRLANDIRILMASI

Ayrımcı Bir Yöntem Olarak Seçici Kürtaj

Cinsiyete dayalı seçici kürtaj, kadının, sadece kadın olduğu için doğrudan bir amaç olarak layık olduğu saygıyı görmesini engelleyen, ayrımcı ve baskıcı bir uygulamadır.

Bir başka bakış açısı, kadınların da kız ceninleri kürtaj ettirme hakkı olduğunu söylemektedir. Ne var ki bu hak, kadınlara karşı baskıyı ve ayrımcılığı güçlendirerek paradoksal bir durum yaratmaktadır. Kadınların kız ceninleri kürtaj hakları serbest olsa da özgürce kürtaj seçim hakları yoktur. Zira ataerkil toplumdaki kadınlar otonomiden yoksundurlar. Bağımsızlıktan ve otonomiden yoksun olan bir kişinin, eylemlerinden dolayı ahlaken sorumlu tutulması mümkün müdür?

Kız doğurması halinde, fiziksel ve ruhsal zarara uğrayacak olan kadın, özgürce kürtaj hakkında seçim kararı verebilir mi? Ya da isteyerek seçici kürtaj yaptırabilir mi? Verilen bu kararın sonrasında, kadınlar için karşılaşılabilecek sonuçlar o kadar ağırdır ki anlamlı bir seçim yapma olanağı ortadan kalkmıştır.

Ataerkil toplumlar da özellikle kız çocuk sahibi olan kadınların yüz yüze kalacağı zararları aktarmakta ve bunu bilinçli şekilde arttırmaktadırlar. Bu toplumlarda kadınlar için bir seçenek yoktur. Olsa olsa kız çocuk doğurma seçeneğinden kaçınmaktan bahsedilebilir.

Hindistan'da cinsiyet taraması kanunen yasaklanmıştır. Bu yasağın ihlaline karşı, para ve hapis cezası öngörülmüştür. Çıkarılan kanunda, kadın için ceza öngörülmemekte, ceza sadece koca ve doktor olarak jinekoloğa verilmektedir.

Seçme özgürlüğünü yasaklamak ya da kız çocuğun kürtaj ettirilme hakkını yasaklamak, erkek doğuramayan kadının durumunu güçsüzleştirmekte, öte yandan erkek çocuk doğurabildiği takdirde, kadınların durumunu daha da iyileştirmektedir.

Seçici Kürtajın Yasalarla Sınırlandırılması

Normal ve sağlıklı bir kız fetüsün, cinsiyete dayalı kürtajına izin vererek, cinsiyet ayrımcılığını hukukileştirmek, insan haklarına karşı bir tahkirdir ve toplumun ahlaki dokusunu zayıflatır (Metin, 2010: 2012).

Devletler seçici kürtaja müdahale ederek bunun yasaklanması için hukuksal düzenlemeler yapabilir ve kanunlar çıkarabilirler. Ancak yasaklama yoluyla devletin, bir kez üreme kararları üzerindeki kontrolü ele alması halinde de bu sefer, kaçınılmaz bir şekilde, zaten güçlükle kazanılmış üreme haklarının kaybedilmesi tehlikesi ortaya çıkacaktır.

Liberal feministlerin, kaygan zemin adını verdikleri kadının seçme özgürlüğünün kısıtlanması, ataerkil yapıda zaten dezavantajlı konumda bulunan kadınları, daha da küçük düşürmektedir (Metin, 2010: 211).

Aynı şekilde cinsiyete dayalı seçici kürtaj yasağı, oğlan çocukları tercihine yol açacak nedenleri ortadan kaldıracak sosyo-kültürel değişimleri gerçekleştirmediği, pratikte etkin olamayacaktır (Metin, 2010: 2012).

Cinsiyet seçimi nedeniyle seçici kürtajı yasaklamak, kürtaj haklarını yasaklamakla eş değerdir. Yasalar yoluyla kürtaja belli koşullarda izin verilmekle, kadınlar kürtaja başvurmak için, hukuken meşru ve kabul edilebilir bir neden göstermek zorunda kalacaklardır. Bundan kaçınan kadın için merdiven altı kürtaj tehlikeleri ortaya çıkacaktır. Gerçekten baskı ve eziyetle cinsiyete dayalı seçici kürtajı yasaklamak, seçici kürtajı yer altına kaydırarak, kadın bedenini tehlikeye atacaktır.

Cinsiyet tercihine dayalı seçici kürtaj, kadının, kadın olarak saygı duyma hakkını engelleyen baskıcı ve ayrımcı bir uygulamadır. Genetik tarama sonucunda ortaya çıkan seçici kürtaja şiddetle karşı çıkmak, herkes için kadınlık görevi ve insanlık borcudur. Doğacak çocuğun cinsiyetinin belirlenmesinin etik yerindeliği tartışmalarını bir yana bıraktığımızda bile, cinsiyete dayalı seçici kürtaj hakkının yasaklanması, insanlık onuruna yakışan bir çözüm olacaktır.

SONUÇ

Sağlık ve üreme teknolojilerinin gelişimi, fetüsün cinsiyetini belirleme olanağı getirmiştir. Ultrason ve amniyosentezin gittikçe yaygınlaşan kullanımı, erkek çocuğunun sahibi olma isteğinin yoğun olduğu, partiarkal toplumlarda sağlıklı kız ceninlerin kürtajına yol açmaktadır.

Partiarkal toplum kültürlerinde, kadının birincil rolü evinin kadını olarak, tercihen erkek çocuk doğurmaktır. Erkek çocuk doğuramayan bir kadının, kötü muameleden boşanmaya kadar varan tepkilerle karşılaşması, bilinen toplumsal gerçekliklerdendir. Kadının kendisi de kadın olduğu için, değer verilmeden, sınırlı ve külfetli bir yaşam sürerken, kız çocuk yerine erkek çocuk doğurmayı tercih etmektedir. Bu durumun toplumsal bedeli, cinsiyet oranları dengesinin kadın aleyhine değişmesidir.

Cinsiyet seçiminin önemli bir başka sonucu da, kürtajla ilgili olarak kadın ve kız çocuklara yapılan baskıyı daha da güçlendirip sürdürülmesine hizmet etmesidir. Kadınlar, sadece oğlan doğurma aracı olarak değer görülmelerinin ötesinde, oğlan doğuramadıklarında, hiçbir değer taşımadıklarından, değersiz kız çocuklarını doğurmaktan kaçınmaları gerekmektedir.

Kadınların, kız ceninleri kürtaj hakları serbest olsa da, otonomiden yoksun bir kişinin eylemlerinden dolayı ahlaken sorumlu tutulması mümkün olabilir mi? Kız doğurması halinde, fiziksel ve ruhsal zarara uğrayacak olan kadın, özgürce kürtaj hakkında karar verebilir mi? Ya da isteyerek kürtaj olabilir mi? Karşılaşılabilecek sonuçlar o kadar ağırdır ki, kadın için anlamlı bir seçim yapma olanağı ortadan kalkmıştır. Kadın için, artık bir seçenek yoktur. Olsa olsa, kız çocuk doğurmaktan kaçınma seçeneğinden bahsedilebilir.

Cinsiyete dayalı seçici kürtaj, kadının doğrudan kadın olarak saygı duyma hakkını engelleyen, ayırıcı ve baskıcı bir uygulamadır. Öte yandan genetik tarama sonucunda ortaya çıkan cinsiyete dayalı kürtaja şiddetle karşı çıkmak, herkes için bir insanlık borcu ve kadınlık görevidir. Doğacak çocuğun cinsiyetinin belirlenmesinin etik yerindeliği tartışmalarını bir yana bıraktığımızda, cinsiyete dayalı kürtaj hakkının yasaklanması, insanlık onuruna yakışan bir çözüm olabilir.

KAYNAKLAR

Çokar, M., (2008). Kürtaj, İstanbul.

Güriz, A., (1963). Faydacı teoriye göre hukuk ve ahlak, Ankara.

Gürler, S., (2007). Ahlak ve Adalet: Çağdaş Ahlak Felsefesi Ve Adalet Sorunu, İstanbul.

Gölpınar, S., Arda, B., (1995). Tıbbi etik açıdan doğum öncesinde Cinsiyet Belirlenmesi', Türkiye Klinikleri Tıp Etiği-Hukuku- Tarihi Dergisi, sayı:2-3, İstanbul.

Görkey, Ş., 'Gebeliğin Sonlandırılmasında karşılaşılan Etik Sorunlar', Medikal Etik: Doğum, Ölüm Süreçleri ve Yaşamın Anlamı, Editörler: Hüsrev Hatemi, Hanzade Doğan, İstanbul.

Işıқтаç, Y., (2009). Hukuk Felsefesi, İstanbul.

İnceoğlu, S., (1999). Ölme Hakkı, İstanbul.

Metin, S., (2010). Biyo-tıp Etiği ve Hukuk, İstanbul.

AVRUPA BİRLİĞİ 2023/970 SAYILI DİREKTİFİ VE CİNSİYETE BAĞLI ÜCRET EŞİTSİZLİĞİNİN ÖNLENMESİNDE ŞEFFAFLIĞIN ROLÜ

Prof. Dr. Yeliz BOZKURT GÜMRÜKÇÜOĞLU

İbn Haldun Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, İş Ve Sosyal Güvenlik Hukuku Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0003-2589-0305

ÖZET

Bu çalışmanın temel amacı, ücret eşitsizliğinin azaltılmasında şeffaflığın rolünü Avrupa Birliği'nin 2023/970 sayılı Direktifi çerçevesinde hukuki bir bakış açısı ile incelemektir. Dünya genelinde kadınların eşit işlerde erkeklere oranla daha az kazandığı bilinmekte olup, Türkiye'deki kadın ve erkek çalışanlar arasında da ciddi ücret farkları söz konusudur. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin çalışma yaşamına somut yansımaları teşkil eden ücret eşitsizliği toplumsal adalet ve ekonomik kalkınmanın da önündeki önemli engellerden biridir. Gerek ulusal gerekse uluslararası düzenlemelerle engellenmeye çalışılsa da henüz önüne geçilememiş problemlerden biri olan ücret eşitsizliği ile mücadelede öne çıkan araçlardan biri ücret şeffaflığıdır. Kamu ve özel sektör ayrımı yapmaksızın çalışanları kapsama alan 2023/970 sayılı Direktif kadın ve erkek çalışanlar arasında eşit işe eşit ücret ilkesinin uygulamaya geçirilmesinde ücret şeffaflığını sağlamayı ve uygulama mekanizmalarını güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla işverenlere işe alım sürecinde ücret şeffaflığı, ücretlerin belirlenmesinde esas alınan kriterleri açıklama, belli sayıdan fazla çalışanı olan işletmelerde ücret farklarına ilişkin yıllık rapor sunma, objektif kriterlerle açıklanamayan farkların giderilmesi vb. yükümlülükler getirilmiş ve yaptırımlara bağlanmıştır.

Çalışmamızda öncelikle ücret ayrımcılığının tespiti ve önlenmesinde şeffaflığın ne ölçüde etkili olduğu, Avrupa Birliği'nin 2023/970 Sayılı Direktifi'nin getirdiği ücret şeffaflığına ilişkin yükümlülükler ve bu yükümlülüklerin işverenler ve çalışanlara etkileri incelenecek, ardından Türkiye'de yürürlükte olan mevzuat ile karşılaştırılacaktır. Ayrıca çalışma da nitel bir araştırma yöntemi ile normatif ve eleştirel bir analiz yaklaşımı benimsenerek, 2023/970 sayılı Direktifin getirdiği ücret şeffaflığı önlemlerinin ulusal düzeyde uygulanabilirliği ile mevcut mevzuatın uygulamaya yansımaları analiz edilecek ve ulusal mevzuata ilişkin önerilerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ücret Eşitsizliği, Ücret Şeffaflığı, Avrupa Birliği 2023/970 Sayılı Direktifi, Eşit İşe Eşit Ücret İlkesi, İş Hukuku, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

EUROPEAN UNION DIRECTIVE 2023/970 AND THE ROLE OF TRANSPARENCY IN PREVENTING GENDER PAY INEQUALITY

ABSTRACT

The primary purpose of this study is to examine the role of transparency in reducing wage inequality from a legal perspective within the framework of the European Union Directive 2023/970. It is known that women earn less than men for equal jobs worldwide, and there are significant wage gaps between male and female employees in Turkey. Wage inequality, a concrete reflection of gender inequality in working life, is one of the critical obstacles to social justice and economic development. Although it has been tried to be prevented by national and international regulations, wage transparency is one of the prominent tools in combating wage inequality, which is one of the problems that has yet to be prevented. Directive 2023/970 covers employees regardless of public and private sectors, aims to ensure pay transparency, and strengthen enforcement mechanisms in implementing the principle of equal pay for equal work between men and women.

To this end, employers are obliged and sanctioned to ensure wage transparency in the recruitment process, to disclose the criteria used in determining wages, to submit an annual report on wage differences in enterprises with more than a certain number of employees, to eliminate differences that objective criteria cannot explain, etc.

In our study, we will first examine the extent to which transparency is effective in detecting and preventing wage discrimination, the obligations regarding wage transparency introduced by the European Union Directive 2023/970 and the effects of these obligations on employers and employees, and then compare them with the legislation in force in Turkey. In addition, by adopting a normative and critical analysis approach with a qualitative research method, the study will analyze the applicability of the wage transparency measures introduced by Directive 2023/970 at the national level and the reflections of the current legislation on practice and make recommendations regarding the national legislation.

Keywords: Wage Inequality, Wage Transparency, European Union Directive 2023/970, Equal Pay for Equal Work Principle, Labor Law, Gender Equality

CEDAW KOMİTESİ İŞİĞİNDA GENEL TAVSİYELERİN ÖNEMİ

Arş. Gör. Dr. Nazmiye GÜVEYİ

Dokuz Eylül Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Genel Kamu Hukuku Anabilim Dalı

ORCID: 0000-0002-7131-5136

ÖZET

İnsan haklarının uluslararası ölçekte korunma çabaları, İkinci Dünya Savaşı akabinde Birleşmiş Milletler'in kurulması ve İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si'nin ilan edilmesi ile filizlenmiş, akabinde bağlayıcı insan hakları sözleşmelerinin kabulü neticesinde asıl meyvelerini verebilmiştir. BM dahilinde dokuz adet temel insan hakları sözleşmesi mevcuttur. Bunlardan çalışmaya konu *Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesine İlişkin Sözleşme* (CEDAW), dezavantajlı bir grup olarak kadınların (toplumsal) cinsiyete dayalı ayrımcılığa uğramalarını önlemek ve ihlalleri gidermek üzere, kadın hakları yanında taraf devletleri muhatap alan yükümlülükler de içermektedir. Kadınların insan haklarının güvence altına alınması, kadınlara karşı cinsiyet ayrımcılığının sonlandırılması ve kadın-erkek eşitliğinin tesis edilmesi gibi güncelliğini koruyan amaçlara odaklanmış olması CEDAW'nun önemini pekiştirmektedir.

Bilindiği üzere, temel insan hakları sözleşmelerinin denetimi için komitelerin kurulması öngörülmektedir. Bu doğrultuda CEDAW'nun denetim organı da *Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi*dir. Sözleşmede denetim usulleri kapsamında tek zorunlu denetim usulü olarak *rapor* usulü yer almaktadır. Ek İhtiyari Protokol kapsamında ise rapor usulüne ek olarak, *bireysel başvuru* ve *soruşturma* usulü de getirilmiştir. Bahse konu denetim usulleri haricinde Komite, *genel tavsiyeler* de çıkarabilmektedir.

Genel tavsiyelerin Komiteye, muhatap taraf devletlere ve koruma kapsamındaki süjeye dair pek çok önemli işlevi bulunmaktadır. Nitekim genel tavsiyeler; ilgili Sözleşmeyi ayrıntılı hale getirmekte ve somutlaştırmakta, Sözleşmenin kapsamını ortaya koymakta, uygulanmasında rehber niteliğiyle fayda sağlamakta, güncel sorunlar karşısında nasıl anlaşılması gerektiğini ortaya koyarak Sözleşmenin dinamik kalmasına katkı sunmaktadır. Bununla birlikte Komite bireysel başvuruları inceleyip esasa dair görüşlerini (views) oluştururken genel tavsiyelere başvurmaktadır. Diğer taraftan genel tavsiyelerin, CEDAW'ya 189 devletin taraf olduğu göz önüne alındığında, *uluslararası toplumda* Sözleşmedeki hakların korunmasında yeknesaklığın sağlanmasına yönelik katkı sunduğu da aşikârdır.

Nitelik itibarıyla bir yargısal organ olmasa da Komite görüşlerinin etkili olmadığı düşünülemez. Zira CEDAW'ya kendi rızaları ile taraf olan tüm devletlerin Komitenin görüşlerine uyması beklenmektedir. Bu görüşlerin şekillendirilmesinde etkili olan genel tavsiyeler ise Komite görüşlerinin adeta yapı taşı niteliğindedirler. Dolayısıyla genel tavsiyeler, Sözleşmenin uygulanmasında ve etkinliğinde, Komite, taraf devletler ve süje bakımından büyük önem arz etmektedir. Bu meyanda Türk hukuku açısından, Anayasa m. 90 gereğince, Sözleşmeye ve Ek İhtiyari Protokole taraf olan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin genel tavsiyeleri göz önünde bulundurması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadınlara Karşı Ayrımcılık, Birleşmiş Milletler, Temel Uluslararası İnsan Hakları Sözleşmeleri, Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesine İlişkin Sözleşme (CEDAW), CEDAW Komitesi, Genel Tavsiyeler.

IMPORTANCE OF GENERAL RECOMMENDATIONS IN LIGHT OF THE CEDAW COMMITTEE

ABSTRACT

Efforts to protect human rights on an international scale sprouted with the establishment of the United Nations and the declaration of the Universal Declaration of Human Rights after the Second World War, and subsequently bore their main fruits as a result of the adoption of binding human rights conventions. There are nine basic human rights conventions within the UN. Among them, the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW) which is the subject of this study includes obligations that address the states parties, in addition to women's rights, in order to prevent women as a disadvantaged group from being subject to gender-based discrimination and to eliminate violations. The fact that it is focused on current goals such as ensuring women's human rights, ending gender discrimination against women and establishing gender equality reinforces the importance of CEDAW.

As it is known, it is envisaged to establish committees for the audit of the basic human rights conventions. Accordingly CEDAW's supervisory body is the Committee for the Prevention of Discrimination Against Women. The report procedure is the only mandatory audit procedure within the scope of CEDAW's audit procedures. Within the scope of the Optional Protocol in addition to the report procedure the individual application and investigation procedure have also been introduced. In addition to the aforementioned audit procedures, the Committee may also make general recommendations.

General recommendations have many important functions for the Committee, the addressee states parties and the subject under protection. In fact, general recommendations make the relevant Convention more detailed and concrete, reveal the scope of the Convention, provide guidance in its implementation and contribute to the dynamic nature of the Convention by revealing how it should be understood in the face of current problems. In addition the Committee refers to general recommendations when examining individual applications and forming its views on the merits. On the other hand, considering that 189 states are parties to CEDAW, it is obvious that general recommendations contribute to ensuring uniformity in the protection of rights in the Convention in the international community.

Although it is not a judicial body in nature, the Committee's opinions cannot be considered ineffective. Because all states that are parties to CEDAW of their own free will are expected to comply with the Committee's opinions. The general recommendations that are effective in shaping these opinions are almost like the building blocks of the Committee's opinions. Therefore, general recommendations are of great importance in the implementation and effectiveness of the agreement, in terms of the Committee, the party states and the subject. In this context, in terms of Turkish law, the Republic of Turkey, which is a party to the Agreement and the Additional Optional Protocol, must take the general recommendations into consideration, in accordance with Article 90 of the Constitution.

Keywords: Discrimination against Women, United Nations, The Core International Human Rights Treaties, Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW), CEDAW Committee, General Recommendations.

KADINLARLA YAPILAN PSİKOEĞİTİM ÇALIŞMALARINA GENEL BİR BAKIŞ

Seval KILIÇ

Özel Değişim Psikoloji Danışmanlık Merkezi

ORCID: 0000-0002-5042-5125

Prof. Dr. Zekavet KABASAKAL

Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı

ORCID: 0000-0002-3450-1060

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de yapılmış, örnekleme yalnızca kadınlardan oluşan psikoeğitsel ve psikoterapötik çalışmaların incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda “kadın grup terapisi”, “grup terapisi”, “psikoeğitim”, “grupla psikolojik danışma” anahtar kelimeleri Dergi Park, Yök Ulusal Tez Merkezi ve Ulakbim veri tabanlarında taranmıştır. Ulaşılan çalışmalar sistematik olarak incelenmiş ve doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Tarama sonucunda 901 çalışmaya ulaşılmıştır. Örneklem grubu yalnızca kadınlardan oluşan çalışmalara bakıldığında toplam 60 (17 ulakbim, 39 yök tez, 4 dergipark) makale ve teze ulaşılmıştır. Bir kurama dayalı olmayan ya da belirtilmeyen çalışmalar, tekrara düşen çalışmalar dışlanmıştır. Dahil etme kriterlerini taşıyan 19 (6 makale, 10 doktora tezi, 2 yüksek lisans tezi, 1 tıpta uzmanlık tezi) çalışma incelenmiştir.

Bu çalışmalar tür, yıl, örneklem, çalışmanın amacı, kullanılan terapötik yaklaşım, psikoeğitsel grup çalışmasının sayısı, süresi ve sıklığı, çalışmada kullanılan veri ölçme araçları, çalışmanın türü ve modeli, katılımcıların yaş aralığı, grup çalışmasının kimin tarafından yürütüldüğü, karşılaşılan denek kaybı (drop out) sayısı ve gerçekleştirilmiş psikoeğitsel grup çalışmasının sonuçları açısından incelenmiştir.

Elde edilen bulgular ışığında çalışmaların onunun doktora tezi kapsamındaki çalışmalardan oluştuğu, çalışmaların sayısının 2020 sonrasında arttığı, örneklemelerin ağırlıklı olarak sağlık sorunları yaşayan katılımcılardan oluştuğu, çalışmaların amacının daha çok depresyonu azaltmak ve psikolojik iyi oluşu artırmak üzerine yoğunlaştığı, yedi çalışmanın bilişsel davranışçı terapi yaklaşımı ile gerçekleştirildiği, grup çalışmalarının süresinin 60-270 dakika arasında değiştiği, ortalama haftada bir defa gerçekleştirildiği ve ortalama oturum sayısının 10-12 oturum arasında değiştiği, çalışmalarda çok çeşitli veri ölçme araçlarının kullanıldığı, daha çok ön-test, son-test, kontrol gruplu yarı deneysel ya da deneysel çalışmaların bulunduğu, katılımcıların tüm çalışmalara bakıldığında yaş aralığının 18-61 aralığında değiştiği, doktora tezlerindeki grup çalışmalarının neredeyse tamamının araştırmacıların kendileri tarafından yürütülürken yüksek lisans tezleri ya da makale çalışmalarında araştırmacı ve uzman kişiler tarafından yürütüldüğü, tüm çalışmalardaki ortalama denek kaybı sayısının 3 olduğu görülmüştür. Bir çalışma dışında uygulanan tüm psikoeğitsel grup çalışmalarının etkili olduğu bulgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kadın grup terapisi, grup terapisi, psikoeğitim, grupla psikolojik danışma.

AN OVERVIEW OF PSYCHOEDUCATIONAL STUDIES CONDUCTED WITH WOMEN

ABSTRACT

The aim of this study is to examine psychoeducational and psychotherapeutic research conducted in Turkey that includes only female participants. To achieve this, key terms such as “women’s group therapy,” “group therapy,” “psychoeducation,” and “group psychological counseling” were searched in the Dergi Park, YÖK National Thesis Center, and Ulakbim databases. A total of 901 studies were identified and systematically analyzed using document analysis methods. Upon reviewing studies that focused on female participants, 60 articles and theses were found. Studies that were not based on a theory, were unspecified, or were repetitive were excluded. Nineteen studies that met the inclusion criteria were analyzed. These studies were examined in terms of type, year, sample, purpose of the study, therapeutic approach used, number of psychoeducational group sessions, duration and frequency of the sessions, data measurement tools used, type and model of the study, age range of participants, who conducted the group work, the number of participant dropouts encountered, and the results of the conducted psychoeducational group work.

As a result of the review, it was seen that 10 of the studies were doctoral theses, the number of studies increased after 2020. The samples primarily consisted of participants experiencing health issues. The studies mainly focused on reducing depression and increasing psychological well-being. 7 of the studies utilized cognitive-behavioral therapy approaches. The duration of group sessions varied between 60 and 270 minutes, with sessions typically held once a week and an average of 10-12 sessions conducted. A wide variety of data measurement tools were used, with a predominance of pre-test, post-test, and control group quasi-experimental or experimental designs. The age range of participants across all studies varied between 18 and 61. In doctoral theses, almost all group sessions were conducted by the researchers themselves, whereas in master's theses or article studies, they were carried out by researchers and experts. The average number of participant dropouts across all studies was found to be 3. All psychoeducational group studies, except for one, were found to be effective.

Keywords: Women group therapy, group therapy, psychoeducation, group psychological counseling.

GİRİŞ

Psikoeğitim, psikolojik bilgi ve becerilerin aktarılmasını sağlayan, bireylerin duygusal, zihinsel ve davranışsal sağlığını iyileştirmeyi hedefleyen bir eğitim yaklaşımıdır (Sarkhel, Singh & Arora, 2020). Psikoeğitim, kişinin yaşadığı sorunlarıyla başa çıkmasına yardımcı olan, kişilerin sahip olduğu psikolojik bozukluk ve tedavileri hakkında sistematik ve yapılandırılmış didaktik bilgi sağlayan, umut verici bir grup farmakolojik olmayan müdahale olarak tanımlanabilir (Pedersen vd., 2024).

Psikoeğitim çeşitli amaçlara ve birçok fonksiyona sahiptir. Ayrıca psikoloji alanındaki araştırma ve uygulamaların pratik bir şekilde kullanılmasını içerir ve genellikle bireylerin kendi yaşamlarındaki sorunları ele almalarına yardımcı olur. Başka amaçlarından biri de eğitimle verilen bilginin bireyler tarafından alınıp beceri kazanımının sağlanmasıdır (Brown, 2018). Ayrıca genel sağlık ve ruh sağlığının korunması veya iyileştirilmesine yönelik bilgi paylaşımı sunulması, duygusal destek ile duyguların aktarımının sağlanması, toplumsal kaynaklarla iletişime geçebilmesi ve bu kaynaklardan faydalanabilmesi, kendini yönetme becerisi kazanılabilmesi gibi hedeflerle psikoeğitimler yapılabilmektedir (Palli, 2017; Scholz vd., 2023).

Psikoeğitim hastalık eğitimi, krize müdahale, aile eğitimi, cinsellik ve cinsel kimlik gelişimi, ebeveyn eğitimleri, duygusal destek geliştirmek, bireylere çeşitli konularda bilgi vermek, olumsuz tutum ve inançları değiştirmek, bir konu hakkındaki görüşleri açıklamak, problem çözme becerilerini geliştirmek, kişisel gelişimlerini desteklemek, öfke kontrolü, hastalık belirtilerini erken tanıma ve kontrol altına alabilme, relapsları önleme, yanlış inanış ve tutumları değiştirme, demans, şizofreni, klinik depresyon, anksiyete bozuklukları, yeme bozuklukları ve kişilik bozuklukları gibi ciddi zihinsel bozuklukları olan bireyler için sıklıkla kullanılır. Psikoeğitim geniş bi konu yelpazesine sahiptir ve çocukluktan yaşlılığa kadar da geniş bir katılımcı aralığı bulunmaktadır (Şengün vd., 2011; Tay vd., 2016; Üstün, 2016; Xia vd., 2011).

Psikoeğitimler birey, aile ve grup psikoeğitimleri olarak uygulanabilmektedir. Bir grup yaklaşımı olarak psikoeğitim; eğitsel içeriklerle zenginleştirilmiş, belirlenmiş amaçlar doğrultusunda çeşitli konularda beceri kazandırmayı hedefleyen bir grup türüdür (Brown, 2018).

Grup yapısında yürütülen bir psikoeğitim programı, etkileşim, sosyal öğrenme ve sosyal destek gibi faydalar sağlar. Eğitim programlarından biri olan psikoeğitim, bireylerin sorunlarını paylaşma ve problemle başa çıkma yöntemlerini paylaşarak birbirlerine yardım ve destek olma fırsatı buldukları grup ortamları sağlar. Gruptaki bireyler benzer sorunlar yaşadıklarını gördüklerinde aralarında güçlü bir bağ oluşur; birbirlerinden kabul, anlayış ve destek alırlar ve grup üyelerinden aldıkları geri bildirimlerle hayatlarındaki olayları kolayca fark edebilirler (Abadi vd., 2021; Koksvik, Linaker, Gråwe, Bjørngaard, & Lara-Cabrera, 2018). Bu çalışmada da Türkiye'de kadın örnekleme gerçekleştirilmiş çalışmaların incelenmesinin alan uzmanlarına ve bu konuda bilgi sahibi olmak isteyen kişilere yarar sağlayacağı düşünülmüştür.

Araştırmanın Amacı

Örnekleme yalnızca kadınlardan oluşan psikoeğitsel ve psikoterapötik çalışmalar hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olmak, ilgili alan çalışanlarına bu konuda kaynak sağlamak önemli görünmektedir. Ayrıca alanyazında yapılan tarama sonucunda kadınlarla yapılan psikoeğitim programları ile ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle çalışmanın alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırmanın amacı Türkiye'de yapılmış, örnekleme yalnızca kadınlardan oluşan psikoeğitsel ve psikoterapötik çalışmaların incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda hedeflenen alt amaçlar şu şekildedir:

1. Örnekleme yalnızca kadınlardan oluşan psikoeğitim programlarının türü ve yapılış yılı,
2. Örnekleme yalnızca kadınlardan oluşan psikoeğitim programlarının örnekleme ve amacı,
3. Örnekleme yalnızca kadınlardan oluşan psikoeğitim programlarında kullanılan terapötik yaklaşım,
4. Örnekleme yalnızca kadınlardan oluşan psikoeğitim programlarında grup çalışmasının sayısı, süresi ve sıklığı,
5. Örnekleme yalnızca kadınlardan oluşan psikoeğitim programlarında kullanılan veri ölçme araçları,
6. Örnekleme yalnızca kadınlardan oluşan psikoeğitim programlarında çalışmanın türü ve modeli,
7. Örnekleme yalnızca kadınlardan oluşan psikoeğitim programlarında katılımcıların yaş aralığı,
8. Örnekleme yalnızca kadınlardan oluşan psikoeğitim programlarında grup çalışmasının kimin tarafından yürütüldüğü,
9. Örnekleme yalnızca kadınlardan oluşan psikoeğitim programlarında karşılaşılan denek kaybı (drop out) sayısı,

10. Örneklemi yalnızca kadınlardan oluşan psikoeğitim programlarında gerçekleştirilmiş psikoeğitim grup çalışmalarının sonuçlarıdır.

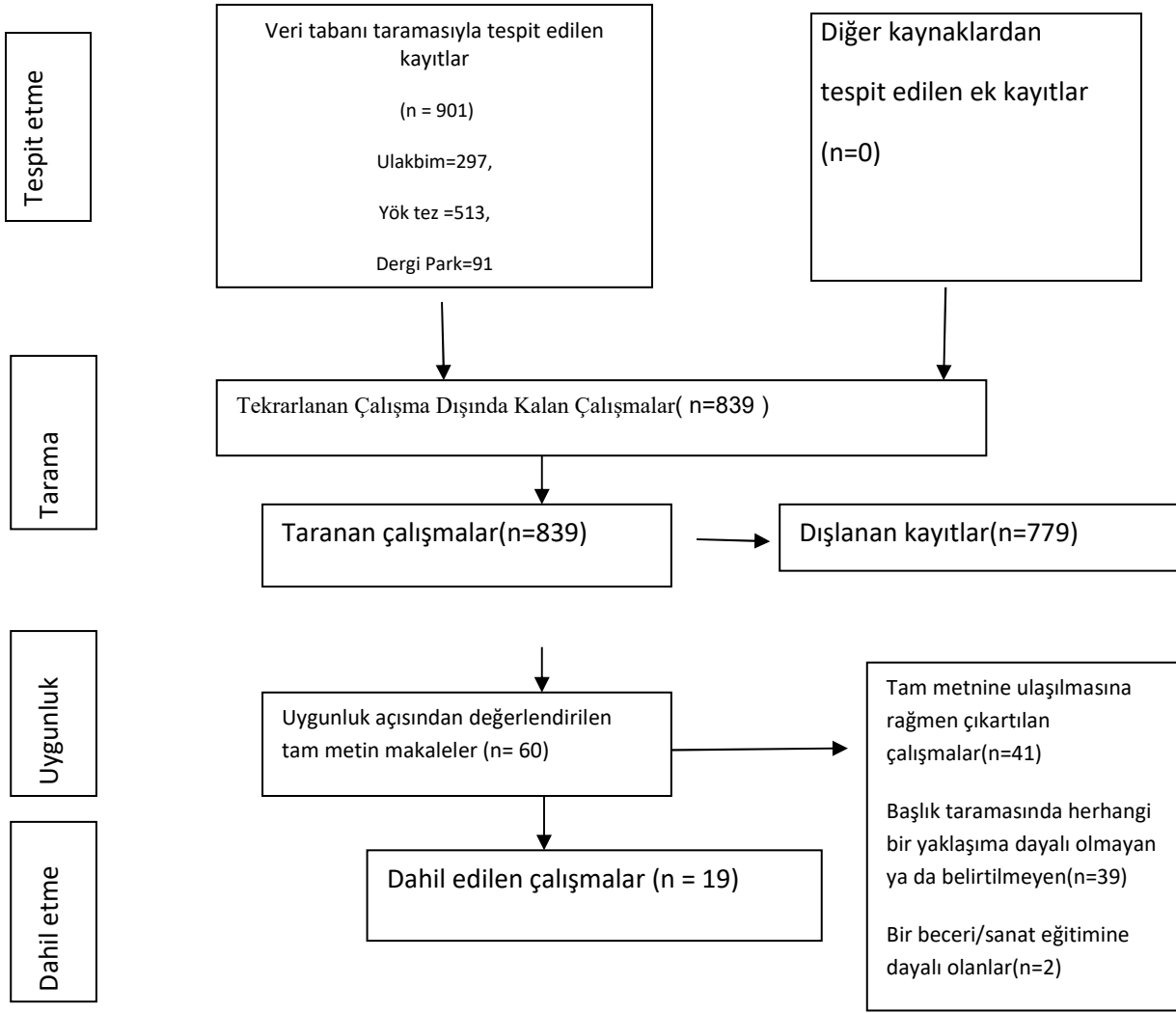
YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmada; örneklemi yalnızca kadınlardan oluşan psikoeğitsel ve psikoterapötik çalışmaları ve bu çalışmaların etkinliğini incelemek amacıyla sistematik inceleme yöntemi kullanılmıştır. Literatür incelemesi gerçekleştirilirken sistematik incelemeler için PRISMA kılavuzu kullanılmıştır (Moher, Libertai, Tetzlaff, Altman ve PRISMA Group, 2009).

Literatür incelemesi, Eylül 2024 yılında yıl sınırlaması olmaksızın Dergi Park, Yök Ulusal Tez Merkezi ve Ulakbim veri tabanlarından “kadın grup terapisi”, ”grup terapisi”, ”psikoeğitim”, ”grupla psikolojik danışma” anahtar kelimeleri ile taranarak gerçekleştirilmiştir.

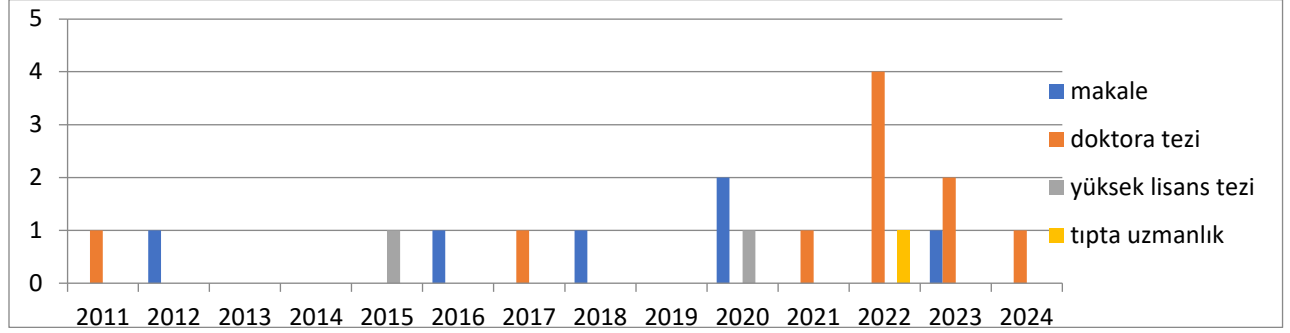
Anahtar kelimeler kullanılarak tarama yapıp, sonucunda 901 çalışmaya ulaşılmıştır ve bu çalışmaların içinden örneklem grubu yalnızca kadınlardan oluşan toplam 60 makale ve teze ulaşılmıştır. Bir kurama dayalı olmayan ya da belirtilmeyen çalışmalar, beceriye dayalı gruplar (ebru sanatı gibi) ve tekrara düşen 41 çalışma dışlanmıştır. Gerekli incelemeler sonrası amaca uygun 19 farklı çalışma tespit edilmiştir. Bu çalışmalar incelendiğinde; 19 çalışmanın 13 tanesine Yök Ulusal Tez Merkezi’nden, 6 tanesine Dergi Park ve Ulakbim veri tabanlarından ulaşılmıştır. 19 çalışmanın 6 tanesi makale, 10 tanesi doktora tezi ve 1 tanesi de tıpta uzmanlık tezidir. Ulaşılan 19 çalışma; bilimsel araştırmaların türü, yılı, örnekleme, çalışmanın amacı, kullanılan terapötik yaklaşım, psikoeğitsel grup çalışmasının sayısı, süresi ve sıklığı, çalışmada kullanılan veri ölçme araçları, çalışmanın türü ve modeli, katılımcıların yaş aralığı, grup çalışmasının kimin tarafından yürütüldüğü, karşılaşılan denek kaybı (drop out) sayısı ve gerçekleştirilmiş psikoeğitsel grup çalışmasının sonuçları açısından incelenmiştir. Araştırmaların sistematik şekilde incelenebilmesi için kullanılan PRISMA akış şeması, Şekil 1’de gösterilmektedir.

Şekil 1. PRISMA Akış Şeması

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında ulaşılan çalışmalar doküman analizi ile incelenmiştir. Doküman analizi araştırmacıların verileri derinlemesine inceleyerek bütüncül ve yenilikçi yaklaşımlar elde edebilmesini sağlayan, bir dokümanın içeriğini ve anlamını anlamak, sınıflandırmak veya özetlemeyi içeren bir analiz çeşididir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

BULGULAR**Örnekleme yalnızca kadınlardan oluşan psikoeğitim programlarının türü ve yapılış yılına ait bulgular****Şekil 2. Bilimsel Araştırma Türü ve Yapılış Yılı**

Araştırma kapsamında örnekleme yalnızca kadınlardan oluşan psikoeğitim programları ile ilgili incelenen 19 bilimsel araştırmaların 10 tanesinin doktora tezi, 2 tanesinin yüksek lisans tezi, 1 tanesinin tıpta uzmanlık tezi ve 6 tanesinin makale türünde olduğu görülmüştür. Örnekleme yalnızca kadınlardan oluşan psikoeğitim programları ile ilgili en fazla 2022 yılında 5 tane bilimsel çalışma yapılmıştır. 2013-2014 ve 2019 yıllarında kadınlarla yapılan psikoeğitim programları ile ilgili hiç bilimsel çalışmanın yapılmadığı görülmektedir. Makale türünde en fazla çalışmanın yapıldığı yıl 2020, doktora tezi türünde en fazla çalışmanın yapıldığı yıl ise 2022 yıllarıdır.

Örnekleme yalnızca kadınlardan oluşan psikoeğitim programlarının örnekleme, yaş aralığı ve araştırmaların amaçlarına ait bulgular

Tablo 1’de araştırma kapsamında incelenen bilimsel çalışmaların örnekleme, yaş aralığı ve amaçlarına yönelik bilgiler bulunmaktadır.

Araştırmanın amacı	Örnekleme ve yaş aralığı	Yapılış Türü			
		Makale	Dr Tez	Yl Tez	Tıpta Uzmanlık Tezi
DDT(Diyalektik Davranış Terapisi) grup beceri eğitiminin üniversite öğrencilerinde pandemi dönemindeki depresyon, kaygı ve stres düzeylerindeki etkililiğinin incelenmesi	18-24 yaş arasında lisans öğrencisi olan toplamda 17 kadın	1			
Psikodrama grup terapisi yönteminin meme kanseri hastalarında algılanan sosyal destek üzerine etkisinin incelenmesi	38-72 yaş arasında en az bir kez meme kanseri tanısı konmuş 33 kadın	1			
Majör depresyon tanısı almış kadınlarda kişilerarası ilişkiler terapisi yaklaşımına dayalı grupla sosyal hizmet uygulamasının depresyon ve sosyal problem çözme düzeyleri üzerine etkisinin incelenmesi	25-56 yaş arası Majör Depresyon tanısı almış ve kişilerarası ilişkilerinde problem yaşayan evli 22 kadın	1			
Kadınların benlik saygısını ve yaşam doyumunu arttırmaya yönelik, bilişsel davranışçı yaklaşıma dayalı bir psikoeğitim programının etkisinin incelenmesi	23 ile 62 yaş arasında kadın danışma merkezine yardım almak için başvuran 54 kadın	1			

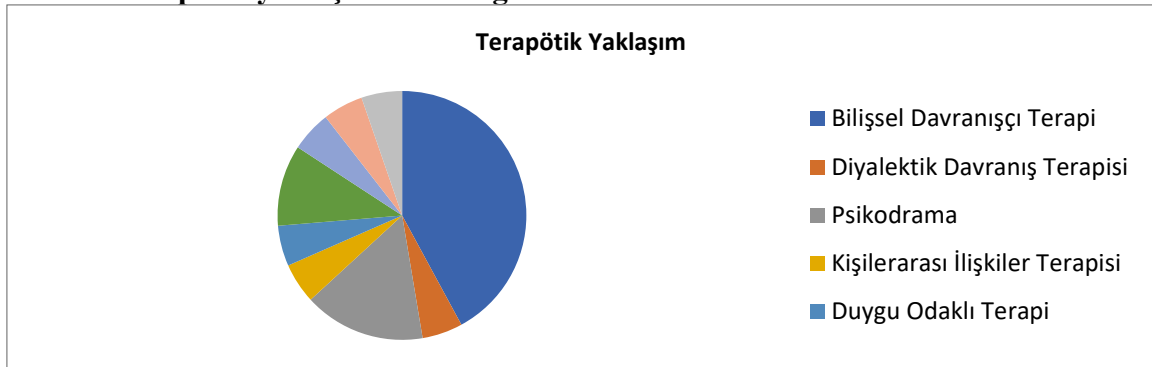
Meme kanseri hastalarında psikodramanın özşefkat ve distres yaşama durumları üzerine etkisini belirlemek	En az bir yıl önce meme kanseri tanısı konmuş 7 kadın	1			
Psikodrama grup terapisi uygulaması ile, fibromiyalji sendromu tanısı alan kadınların, duygu ifadeleri sağlanarak ağrıların ve eşlik eden depresyonlarının azalıp yaşam doyumlarının artmasının incelenmesi	Fizik tedavi ve rehabilitasyon polikliniğinden yönlendirilen, fibromiyalji sendromu tanılı 12 kadın	1			
Bilişsel davranışçı kurama dayalı geliştirilen psiko-eğitim programının boşanmış kadınların boşanma sonrası duygusal/sosyal uyum düzeyleri üzerindeki etkisini incelemek	Boşanma davası tamamlanmış ve boşanmanın üzerinden en fazla iki yıl geçmiş 23 kadın	1			
Bilişsel-davranışçı yaklaşıma dayalı grupla psikolojik danışmanın özel gereksinimli çocuğa sahip annelerin bilişsel duygu düzenleme ve psikolojik iyi oluş düzeylerine etkisini incelemektir	Kastamonu ilinde özel gereksinimli çocuğa sahip anneler arasından seçilen 16 anne	1			
Bilişsel davranışçı terapi odaklı grup çalışmasının zihinsel yetersizliği olan çocuğa sahip annelerin inkâr, suçluluk ve utanç ile öfke duygu durumları üzerindeki etkilerini incelemek	Zihinsel yetersizlik tanısı almış çocuğu olan 35 anne	1			
Bilişsel davranışçı psikoeğitim programının otizmlili çocuğu olan annelerin duygu durumları, psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumları üzerindeki etkisinin incelenmesi	Sakarya ilinde yaşayan ve en az bir otizmlili çocuğu olan 23 anne	1			
Bilişsel davranışçı yaklaşım temelli psikoeğitim programının kadın danışma merkezine başvuran annelerin iyi oluş düzeyi, evlilik doyumu, problem çözme ve iletişim becerilerine etkisinin incelenmesi	Kadın Danışma Merkezi'ne aile içindeki sorunlarla başa çıkamama nedeniyle yardım almak için başvuran 49 kadın	1			
Duygu odaklı grupla psikolojik danışma'nın (DOGPD) boşanmış kadınların duygusal farkındalık ve psikolojik iyi oluş düzeylerine etkisini saptamak ve DOGPD'nin etkililiğine ilişkin gruba katılan kadınların görüşlerini incelemektir	İzmir ilinde yaşayan boşanmış gönüllü 20 kadın	1			
Grup pozitif psikoterapi tedavisinin fibromiyalji sendromu teşhisi almış hastaların yaşadıkları psikolojik sorunların azaltılmasındaki etkililiğini araştırmaktır	fibromiyalji sendromu tanısı almış, 18-65 yaş aralığında olan, İstanbul'da yaşayan 35kadın	1			
Kadınların güçlenmesini ve içselleştirilmiş cinsiyetçilik düzeylerinin azaltılmasını hedefleyen Feminist Terapiye dayalı bir grupla psikolojik danışma programının hazırlanması ve bu programın etkililiğinin incelenmesidir	Akdeniz Bölgesindeki bir üniversitede okumakta olan 26 genç kadın	1			
Pozitif psikoloji temelli çevrimiçi grupla psikolojik danışma programının(PPTGDPD) zihinsel yetersizliği olan çocuğa sahip annelerin psikolojik iyi oluş, öz anlayış ve umut düzeyleri üzerindeki etkisini incelemektir.	Orta ve ağır düzeyde zihinsel yetersizliği olan çocuğa sahip 35 anne	1			

Çevrimiçi grup şema terapisinin şema mod, yaşam kalitesi, ağrı düzeyi, duygu düzenleme güçlüğü, depresyon ve anksiyete düzeyleri üzerinde etkisini incelemek	Fibromiyalji sendromu tanısı alan gönüllü 16 kadın		1	
Bilişel davranışçı tekniklerle hazırlanan öfke grup terapisinin yetişkin kadınların öfkesi üzerinde etkililiğini incelemek	İstanbul Zeytinburnu ilçesinde ikamet eden 25-40 yaş arası gönüllü 24 kadın		1	
Travma yaşayan kadınlara kültüre adapte edilmiş bilişel davranışçı grup terapi uygulanması ve etkilerinin incelenmesi	İstanbul ilinde Kartal ve Kadıköy Belediyesine başvurmuş TSSB tanı ölçütlerini karşılayan 59kadın		1	
Vajinusmus tanılı hastalarda bilinçli farkındalık temelli terapinin cinsel doyum ve ağrı eşiği düzeyine etkisi	DSM-5 tanı kriterlerine göre yapılan değerlendirme sonucunda „Cinsel Organlarda-Pelviste Ağrı/İçe Girme Bozukluğu“ tanısı alan ve çalışmaya katılmayı kabul eden 40 kadın			1

Tablo 1. Örneklem, yaş aralığı ve araştırmaların amaçlarına ait bulgular

Tablo 1’de örnekleme yalnızca kadınlardan oluşan psikoeğitim programları ile ilgili incelenen bilimsel çalışmaların örneklemi incelendiğinde ağırlıklı olarak sağlık sorunları yaşayan katılımcılardan oluştuğu, katılımcıların tüm çalışmalara bakıldığında yaş aralığının 18-61 aralığında değiştiği, çalışmaların amacının ise daha çok depresyonu azaltmak ve psikolojik iyi oluşu artırmak üzerine yoğunlaşmakla birlikte öfkeyi azaltmak, problem çözme becerisini artırmak gibi daha bir çok farklı amaçla yürütüldüğü dikkat çekmektedir.

Örnekleme yalnızca kadınlardan oluşan psikoeğitim programları ile ilgili çalışmalarda kullanılan terapötik yaklaşıma ait bulgular

Şekil 3. Kullanılan Terapötik Yaklaşımlar

Şekil 3’de görüldüğü gibi incelenen çalışmaların 8 tanesi Bilişsel Davranışçı Terapi (1 tanesi Kültüre Adapte Edilmiş BDT) tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu 8 çalışmanın 5’i doktora tezi, 2’si yüksek lisans ve 1 tanesi de makale çalışmasından oluşmaktadır. 3 çalışma psikodrama temelli iken 2 çalışma Pozitif Psikoloji yaklaşımı ile yürütülmüştür. Geriye kalan çalışmalarda farklılıklar söz konusudur.

Örnekleme yalnızca kadınlardan oluşan psikoeğitim programları ile ilgili çalışmalarda grup çalışmasının sayısı, süresi ve sıklığına ait bulgular

Makale	Doktora tez																Yı tez	Tıpta uzm.	
Oturum sayısı	8	12	12	16	21	11	10	9	13	10	16	16	12	9	10	20	12	10	8
Süre	180 dk.	120 dk	90 dk.	150 dk	180 dk	270 dk	150 dk	90 dk	90 dk	120 dk	150 dk	120 dk	120 dk	120 dk	60-90 dk	120 dk	90 dk	120 dk	Bigi yok
Sıklık	Haftada1	Haftada 1	Bilgi yok	Haftada1	Haftada1	Haftada1	Haftada1	Haftada1	Haftada1	Haftada1	Haftada1	Haftada1	Haftada1	Haftada1	Haftada1	Haftada2	Haftada1	Haftada1	Bilgi yok

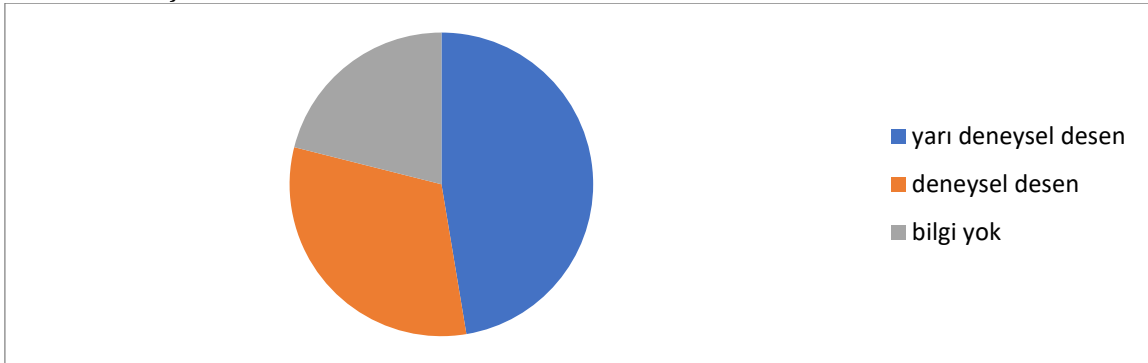
Tablo 2. Grup çalışmasının sayısı, süresi ve sıklığına ait bulgular

Psikoeğitim grup çalışmalarının süresinin 60-270 dakika arasında değiştiği, ortalama haftada bir defa gerçekleştirildiği ve ortalama oturum sayısının 10-12 oturum arasında değiştiği görülmüştür.

Örnekleme yalnızca kadınlardan oluşan psikoeğitim programları ile ilgili çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları

Yapılan incelemelerde çalışmalarda çok çeşitli veri ölçme araçlarının kullanıldığı görülmüştür. Makalelerde kullanılan ölçeklere örnek olarak Beş Faktörlü Bilgece Farkındalık Ölçeği-Kısa Form, Depresyon Kaygı Stres Ölçeği, Rosenberg Benlik Saygısı ölçeği, Yaşam Doyumu Ölçeği, Özşefkat Ölçeği verilebilir. Doktora tezlerinde ise Fisher Boşanmaya/Ayrılığa Uyum Ölçeği, Psikolojik iyi oluş ölçeği, Bilişsel duygu düzenleme ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği, Sürekli Kaygı Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği gibi ölçekler kullanılmıştır. Yüksek lisans tezlerinde ise Sürekli Öfke ve Öfke Tarz Ölçeği, Travma Sonrası Stres Bozukluğu Tanı Ölçeği gibi ölçekler kullanılırken Tıpta uzmanlık tezinde Sosyodemografik ve Klinik Veri Formu, Golombok ve Rust Cinsel Doyum Ölçeği, Beş Boyutlu Bilinçli Farkındalık Ölçeği, Beck Anksiyete Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği gibi çeşitli veri ölçme araçları kullanılmıştır.

Örnekleme yalnızca kadınlardan oluşan psikoeğitim programları ile ilgili çalışmalarda kullanılan araştırma model ve deseni

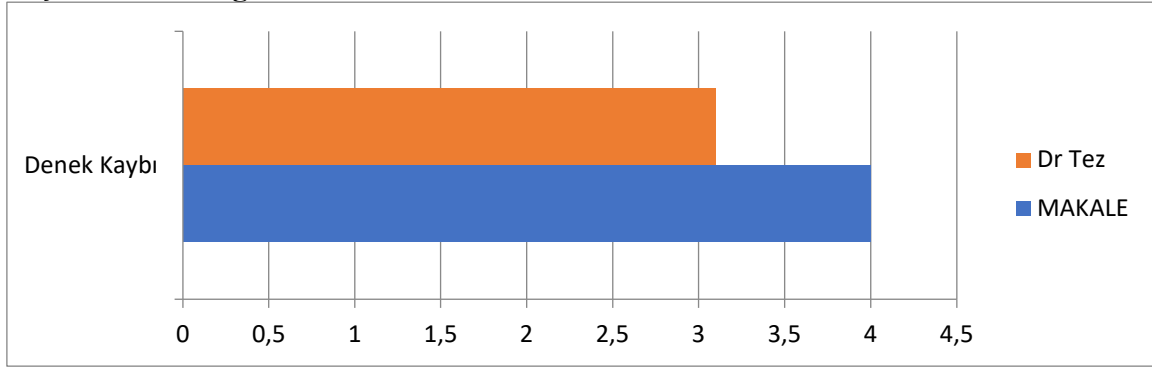
Şekil 4. Araştırma modeli

İncelenen çalışmalarda 19 çalışmanın 9 tanesinin yarı deneysel, 6 tanesinin deneysel araştırma modelinde tasarlandığı görülmüştür. Toplam 4 çalışmada araştırma modeli bilgisine ulaşamamıştır. Bu 9 yarı deneysel araştırma modelinin 5'i doktora tez çalışması iken 3'ü makale çalışması ve 1'i de yüksek lisans çalışmasından oluşmaktadır. 6 deneysel araştırma modelinin ise 5'i doktora tez çalışması iken 1'i yüksek lisans çalışmasıdır.

Örnekleme yalnızca kadınlardan oluşan psikoeğitim programları ile ilgili çalışmaların kimin tarafından yürütüldüğü

Yapılan incelemelerde 6 makale çalışmasının 3 tanesinde psikoeğitim programının grup yöneticisi tarafından yönetilirken, bir çalışmada (DDT) altı klinik psikoloji doktora öğrencisi uzman psikolog ve bir süpervizör tarafından yürütüldüğü, diğer 3 çalışma da zaman zaman yardımcı terapistlerin, psikososyal tedavi merkezi hemşiresinin, bir psikiyatri uzmanı ve psikodramatist uzman psikologun da sürece eşlik ettiği görülmüştür. İncelenen doktora tezlerine bakıldığında ise bir çalışma (iki uzman psikolog tarafından yürütülmüştür) hariç diğer tüm çalışmaların sadece araştırmacı tarafından yürütüldüğü gözlemlenmiştir. Yüksek lisans tezlerinde bir çalışma bir terapist ve bir yardımcı terapist eşliğinde sürdürülürken diğer çalışmada ise konu alanı uzmanı terapist ve yardımcı terapist olmak üzere iki kişi sürdürmüştür. Tıpta uzmanlık tezi ile ilgili bu bilgilere ulaşamamıştır.

Örnekleme yalnızca kadınlardan oluşan psikoeğitim programları ile ilgili denek kaybı sonuçlarına ait bulgular

Şekil 5. Denek Kaybı Sonuçlarına Ait Bulgular

İncelenen çalışmalara bakıldığında 6 makale çalışmasındaki ortalama denek kaybı sayısının 4 olduğu, 10 Doktora tez çalışmasından birinin denek kaybı bilgisine ulaşamamış olup geriye kalan doktora tez çalışmalarındaki ortalama denek kaybı sayısı 3.1'dir. Yüksek lisans tez çalışmalarında denek kaybı yoktur. Tıpta uzmanlık tezi çalışmasının da bilgilerine ulaşamamıştır.

Örnekleme yalnızca kadınlardan oluşan psikoeğitim programları ile ilgili çalışmaların sonuçlarına ait bulgular

Araştırma Sonuçları			
DDT grup beceri eğitiminin depresyon, kaygı ve stres düzeylerinin azalmasında yardımcı olduğu saptanmıştır			
Psikodrama grup terapisine katılan hastaların hem aileden, hem özel saydıkları kişilerden, hem de arkadaşlarından aldıkları sosyal destek algılarında anlamlı bir artış saptanmıştır.			
major depresyon hastalarının sosyal problem çözme beceri düzeyini arttırmada KİPT yaklaşımına dayalı grupla sosyal hizmet müdahalesinin etkili olduğunu göstermiştir			
hazırlanan psikoeğitim programının kadınların yaşam doyumunu ve benlik saygısını arttırmada etkili olduğunu göstermiştir			
Bu çalışma psikodramanın meme kanseri hastalarında stresi düşürme ve özşefkati güçlendirme yönünde destekleyici bir etkisi olduğunu göstermiştir			
fibromiyalji hastalarında psikodrama tekniklerinin kullanımının tedaviye önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmüştür			
Bilişsel Davranışçı Kurama dayalı geliştirilen psiko-eğitim programının boşanmış kadınların boşanma sonrası yaşama uyumunu arttırmada etkili olduğu bulunmuştur			
Bilişsel-davranışçı yaklaşıma dayalı grupla psikolojik danışmanın bilişsel duygu düzenleme ve psikolojik iyi oluş üzerinde etkisinin anlamlı olduğu bulunmuştur			
Bdtnin zihinsel yetersizliği olan çocuğa sahip annelerin depresyon düzeylerinde, yapılan grup çalışmasının anlamlı düzeyde etkili olduğu görülmüştür			
Bdt psikoeğitim programının deney grubunda bulunan annelerin ebeveyn stresi ve kaygı düzeyini azalttığı, psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumunu ise arttırdığı görülmektedir			
Bdt yaklaşımına dayalı psikoeğitim programının annelerin problem çözme beceri düzeylerini, iletişim beceri düzeylerini, evlilik doyumu düzeylerini ve iyi oluş düzeylerini arttırdığı ortaya çıkmıştır			
Uygulanan DOGPD'nin, boşanmış kadınların psikolojik iyi oluş düzeylerinin arttırmada etkili olmadığını ortaya koymuştur			
Geliştirilmiş olan grup pozitif psikoterapi tedavisinin, fibromiyalji sendromu tanısı konmuş kadınların depresyon, sağlık algısı ve nezaket puanlarının düşürülmesinde etkili sonuç ürettiği söylenebilir			
Feminist terapi grup katılımcıların içselleştirilmiş cinsiyetçilik, kendini nesneleştirme, derogasyon, benlik kaybı/içselleştirilmiş güçsüzlük düzeylerinde azalış, psikolojik güç düzeylerinde ise artış olduğu sonucuna ulaşılmıştır			
PPTGPD programı zihinsel yetersizliği olan çocuğa sahip annelerin psikolojik iyi oluş, öz anlayış ve umut düzeylerinde anlamlı farklılıklar oluşturmuştur			
Şema grup terapisi programının FMS hastaları üzerinde uyum bozucu modların düzeyinin azalması uyumlu mod düzeyinin artması, depresyon ve anksiyete düzeyinin düşmesi, fibromiyaljiye bağlı olarak gelişen yaşam kalitesindeki düşüşün olumlu olarak değişmesi, hastaların ağrı düzeyinde azalmanın olduğu görülmüştür			
Bdt sonrasında deney grubundaki kadınların, SÖÖT(Süreklili Öfke ve Öfke Tazir Öfke)nin sürekli öfke, içe yöneltilen öfke ve dışa yöneltilen öfke alt ölçeklerinden aldıkları puanların istatistiksel olarak anlamlı düzeyde azaldığı, SÖÖT' nin öfke kontrolü alt ölçeğinden aldıkları puanların ise anlamlı düzeyde arttığını göstermiştir			
KU-BDT(Kültüre adapte edilmiş) nin katılımcıların travma belirtileri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ve olumlu bir etki gösterdiği ortaya konulmuştur			
Bilinçli farkındalık temelli terapi uygulaması sonucunda ağrı eşliği düzeyinde vajinismus ve kontrol grubu arasında anlamlı şekilde fark olduğu ve ağrı eşliği düzeyinde, vajinal penetrasyon bilişlerinde ve cinsel doyumu bazı alanlarda düzelmeye olduğu görülmüştür.			

Tablo 3. Çalışmaların Sonuçlarına Ait Bulgular

Yapılan incelemeler sonucunda Tablo 3'de görüldüğü gibi tek bir çalışma dışında uygulanan tüm psikoeğitsel grup çalışmalarının etkili olduğu bulgulanmıştır. Sadece uygulanan Duygu Odaklı Grupla Psikolojik Danışma (DOGPD) 'nın, boşanmış kadınların psikolojik iyi oluş düzeylerini arttırmada etkili olmadığı ortaya koyulmuştur.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Yapılan bu sistematik inceleme çalışmasında örnekleme yalnızca kadınlardan oluşan psikoeğitim programları ile ilgili bilimsel raporların tür, yıl, örneklem, çalışmanın amacı, kullanılan terapötik yaklaşım, psikoeğitsel grup çalışmasının sayısı, süresi ve sıklığı, çalışmada kullanılan veri ölçme araçları, çalışmanın türü ve modeli, katılımcıların yaş aralığı, grup çalışmasının kimin tarafından yürütüldüğü, karşılaşılan denek kaybı (drop out) sayısı ve gerçekleştirilmiş psikoeğitsel grup çalışmasının sonuçları açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma kapsamında 6 makale, 10 doktora tezi, 2 yüksek lisans tezi ve 1 tıpta uzmanlık tezi incelenmiştir. İnceleme sonucunda doktora kapsamındaki çalışmaların sayısının makale, yüksek lisans ve tıpta uzmanlık tez sayısına göre daha fazla olduğu bulunmuştur. Örnekleme yalnızca kadınlardan oluşan psikoeğitim programları ile ilgili en fazla 2022 yılında 5 tane bilimsel çalışmanın yapıldığı tespit edilmiştir.

Bu bulguya benzer şekilde Dönmezoğulları (2023)'nin gerçekleştirdiği çalışmada yıl olarak çalışmaların sayısında 2017 yılından sonra artış olduğu bulunmuştur. Makale türünde en fazla çalışma 2020 yılında görülürken doktora tezi türünde en fazla çalışmanın ise 2022 yılında yapıldığı görülmektedir. Bu bulguyu destekler şekilde Erdoğan ve Bolat (2023)'in çalışmasında en fazla makale ve yüksek lisans tezinin 2021 yılında, en fazla doktora tezinin ise 2021 ve 2022 yıllarında yapıldığı tespit edilmiştir. 2013-2014 ve 2019 yıllarında örnekleme yalnızca kadınlardan oluşan psikoeğitim programları ile ilgili hiç bilimsel çalışmanın yapılmadığı görülmektedir. Sonuç olarak örnekleme yalnızca kadınlardan oluşan psikoeğitim çalışmalarının daha çok doktora tezleri kapsamında çalışıldığı görülmüştür.

Örnekleme yalnızca kadınlardan oluşan psikoeğitim programları ile ilgili incelenen bilimsel çalışmaların örneklemi incelendiğinde ağırlıklı olarak sağlık sorunları yaşayan katılımcılardan oluştuğu, katılımcıların tüm çalışmalara bakıldığında yaş aralığının 18-61 aralığında değiştiği, çalışmaların amacına bakıldığında bilimsel çalışmaların da birbirinden farklı amaçlar ile yürütülmesi ile beraber daha çok depresyonu azaltmak ve psikolojik iyi oluşu artırmak üzerine yoğunlaştığı ve öfkeyi azaltmak, problem çözme becerisini artırmak gibi daha bir çok farklı amaçla yürütüldüğü dikkat çekmektedir. Benzer şekilde Haspolat, Özdoğan ve Yalçın (2022)'in yapmış oldukları çalışmada da kaygı, benlik saygısı ve depresyon değişkenlerinin lisansüstü tezlerde daha çok çalışıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Yine Güven, Özhan, Kaynak ve Kurt Demirbaş (2018) 'in yapmış olduğu çalışmada yayınlanan makalelerde en çok çalışılan konunun depresyon olduğu görülmektedir.

İncelenen çalışmaların 8 tanesi Bilişsel Davranışçı Terapi (1 tanesi Kültüre Adapte Edilmiş Bilişsel Davranışçı Terapi) tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu 8 çalışmanın 5'i doktora tezi, 2'si yüksek lisans ve 1 tanesi de makale çalışmasından oluşmaktadır. 3 çalışma Psikodrama temelli iken 2 çalışma Pozitif Psikoloji yaklaşımı ile yürütülmüştür. Geriye kalan çalışmalarda farklılıklar söz konusudur (Diyalektik Davranış Terapisi, Duygu Odaklı Terapi, Feminist Terapi Yaklaşımları gibi). İncelenen tüm çalışmalara bakıldığında Bilişsel Davranışçı Terapi Yaklaşımı'nın en çok tercih edilen yaklaşım olduğu sonucuna varılmıştır. Alanyazına bakıldığında Kahıloğulları ve Karaaziz (2024)'in gerçekleştirdiği başka bir derleme çalışmasında vajinismus hastalarında bilişsel davranışçı terapinin büyük oranda etkili olduğu görülmektedir. Aynı zamanda Öngider (2013)' in bir derleme çalışmasında ilaç ve kişiler arası terapi yöntemiyle bilişsel davranışçı terapi kıyaslanmıştır. Yapılan nicel çalışmada eşlerinden ayrılmış kadınların geçirdikleri depresyon üzerinde BDT'nin pozitif yönde işe yaradığı sonucuna varılmıştır. Zakhour, Nardi, Levitan ve Appolinario (2020)'nun yapmış olduğu bir sistematik derlemede; tedaviye dirençli depresyon hastaları için BDT'nin farmakoterapi ile kombinasyonunun, depresif semptomlarını azaltmada kombine olmayan tedavilere göre daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Diğer taraftan incelenen çalışmalarda ikinci tercih edilen kuramın psikodrama olduğu görülmüştür. Bu bulgunun doğrulandığı Gökkaya vd. (2020)'nin yürüttüğü sistematik inceleme çalışmasında 12 psikodrama çalışmasında Psikodrama uygulamasının etkili olduğu saptanmıştır. Bir diğer kullanılan yaklaşımında Pozitif Psikoloji Yaklaşımı olduğuna bakıldığında alanyazında Santos vd. (2013) 'de yaptığı araştırmada pozitif psikoloji yaklaşımının depresyon semptomlarını tedavi etmek ve azaltmak için kullanımında etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Psikoeğitim grup çalışmalarının süresinin 60-270 dakika arasında çalışmalara göre farklılıklar gösterdiği fakat sıklıkla 120 dakikalık oturum sürelerinin tercih edildiği tespit edilmiştir. Öz Soysal ve Ogan (2022) yapmış oldukları sistematik inceleme çalışmasında seans sürelerinin sıklıkla 120 dakikada yürütüldüğünü bulgularını bulmuşlardır. Bu sonuç çalışmanın bulgularıyla örtüşmektedir. Grup oturumlarının ortalama haftada bir defa gerçekleştirildiği fakat bazı çalışmalarda belli oturumların iki oturumdan oluştuğu görülmüştür. Öz Soysal ve Ogan (2022)'in çalışmasında seans sıklıkları belirtilen çalışmalarda seansların sıklıkla haftada 1 gerçekleştirildiği bulgusu çalışmada ki bulguya desteklenmektedir.

Ortalama oturum sayısının ise 10-12 oturum arasında değiştiği bulgulanmıştır. Literatürde benzer bir bulgu Gökkaya vd. (2020) çalışmasında seans sayılarının en az 7 seans ile en çok 21 seans arasında değiştiğinin saptandığı çalışmadır. Yine Şarlak ve Öztürk (2021) çalışmasında psikodrama temelli müdahale programlarının 4 ile 21 oturum arasında değiştiğini tespit etmişlerdir.

İncelenen çalışmalar doğrultusunda kullanılan veri ölçme araçlarının çok çeşitlilik gösterdiği görülmektedir. Psikoeğitim programları ile ilgili yapılan bilimsel raporların veri elde edebilmek için öncelikli olarak ölçekleri kullanmayı tercih ettikleri görülmüştür ve verilerin analizini yapmak için istatistiksel yöntemleri tercih etmişlerdir. Ulaşılan bu sonuç Aydın, Selvitopu ve Kaya (2018) ile lisansüstü tez inceleme üzerine yaptıkları araştırmanın sonucu ile örtüşmektedir. Burdan hareketle çalışmanın amacı, konusu gibi değişkenlere bağlı olarak kullanılan veri ölçme araçlarında da ne kadar çok farklılık oluşabileceği tespit edilmiştir.

İncelenen çalışmalarda 19 çalışmanın 9 tanesinin yarı deneysel, 6 tanesinin deneysel araştırma modelinde tasarlandığı görülmüştür. Toplam 4 çalışmada araştırma modeli bilgisine ulaşılammıştır. Bu 9 yarı deneysel araştırma modelinin 5'i doktora tez çalışması iken 3'ü makale çalışması ve 1'i de yüksek lisans çalışmasından oluşmaktadır. 6 deneysel araştırma modelinin ise 5'i doktora tez çalışması iken 1'i yüksek lisans çalışmasıdır. İncelenen çalışmaların büyük çoğunluğunda yarı deneysel ya da deneysel çalışmaların kullanıldığı bulunmuştur. Deneysel araştırma yönteminin daha çok tercih edilmesi Ahi ve Kıldan (2013) tarafından yapılan araştırmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Yapılan incelemelerde 6 makale çalışmasının 3 tanesinde psikoeğitim programının grup yöneticisi tarafından yönetilirken, bir çalışmanın (Diyalektik Davranış Terapisi) altı klinik psikoloji doktora öğrencisi uzman psikolog ve bir süpervizör tarafından yürütüldüğü, diğer 3 çalışma da zaman zaman yardımcı terapistlerin, psikososyal tedavi merkezi hemşiresinin, bir psikiyatri uzmanı ve psikodramatist uzman psikologun da sürece eşlik ettiği görülmüştür. İncelenen doktora tezlerine bakıldığında ise bir çalışma (iki uzman psikolog tarafından yürütülmüştür) hariç diğer tüm çalışmaların sadece araştırmacı tarafından yürütüldüğü gözlemlenmiştir. Yüksek lisans tezlerinde bir çalışma bir terapist ve bir yardımcı terapist eşliğinde sürdürülürken diğer çalışmada ise konu alanı uzmanı terapist ve yardımcı terapist olmak üzere iki kişi sürdürmüştür. Tıpta uzmanlık tezi ile ilgili bu bilgilere ulaşılammıştır. Burdan hareketle doktora tezleri kapsamındaki çalışmaların büyük çoğunluğunun araştırmacının kendisi tarafından yönetildiği ve buna bağlı olarak araştırmacıya dair karıştırıcı değişken faktörünün elimine edildiği bulgulanmıştır. Gökkaya ve diğerlerinin (2020) çalışmasında terapist sayısına bakıldığında 7 çalışmada buna yönelik bir bilgi verilmediği anlaşılmıştır. Geri kalan 13 çalışmada bir terapistin, 6 çalışmada 2 terapistin ve bir çalışmada da 4 terapistin olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Yardımcı terapist sayılarına bakıldığında ise yalnızca yedi makalenin bu konuda bilgi verdiği belirlenmiştir.

İncelenen çalışmalara bakıldığında 6 makale çalışmasındaki ortalama denek kaybı sayısının 4 olduğu, 10 Doktora tez çalışmasından birinin denek kaybı bilgisine ulaşılammış olup geriye kalan doktora çalışmalarındaki ortalama denek kaybı sayısının 3.1 olduğu bulunmuştur. Yüksek lisans tez çalışmalarında denek kaybı yoktur. Tıpta uzmanlık tezi çalışmasının da bilgilerine ulaşılammıştır. Yüksek lisans çalışmalarında denek kaybının olmamasının sebebi incelenen çalışmalar içerisinde az bir yer kaplıyor olması ile ilişkilendirilebilir. Denek kaybı ile ilgili literatürde bilgiye rastlanamamıştır. Psikoeğitim gruplarında önemli bir konu olduğu göz önünde bulundurulduğunda denek kaybı bilgisine ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

Çalışmaların sonuçları değerlendirildiğinde tek bir çalışma dışında uygulanan tüm psikoeğitsel grup çalışmalarının etkili olduğu bulgulanmıştır. Yalnızca uygulanan Duygu Odaklı Grupla Psikolojik Danışma (DOGPD)'nin, boşanmış kadınların psikolojik iyi oluş düzeylerini arttırmada etkili olmadığı sonucuna varılmıştır.

Alanyazında ise Gökkaya vd. (2020) çalışmasında incelenen çalışmaların sonuçlarının farklı sorunları azaltmada, BDGT, psikodrama ve sanat psikoterapisi uygulamalarının etkili müdahaleler olduğunu gösterirken, çalışmamızı da destekler niteliktedir. Yine Bekiroğlu ve Özden (2021) çalışmasında uygulanan programların ağır ruhsal hastalığa sahip bireylerde sosyal işlevsellik, tedaviye uyum, yaşam kalitesi gibi alanlarda, bakım verenlerde ise subjektif yük, baş etme yöntemleri, duyu dışavurumu, aile işlevselliği gibi alanlarda olumlu yönde etkileri olduğunu ortaya koymuşlardır.

Bu çalışmada Türkiye’de yapılmış olan, örnekleme yalnızca kadınlardan oluşan psikoeğitim programları ile ilgili bilimsel raporların tür, yıl, örneklem, çalışmanın amacı, kullanılan terapötik yaklaşım, psikoeğitsel grup çalışmasının sayısı, süresi ve sıklığı, çalışmada kullanılan veri ölçme araçları, çalışmanın türü ve modeli, katılımcıların yaş aralığı, grup çalışmasının kimin tarafından yürütüldüğü, karşılaşılan denek kaybı (drop out) sayısı ve gerçekleştirilmiş psikoeğitsel grup çalışmasının sonuçları açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Elde edilen bulgulara bakıldığında grup psikoterapilerinden oldukça etkili sonuçlar sağlandığı görülmüştür. Gelecekte gerçekleştirilecek olan çalışmalarda bu çalışmanın ele aldığı değerlendirme kriterlerini farklılaştırarak ya da geliştirerek yeni çalışmaların gerçekleştirilmesinin, kadın grup psikoterapileri ile ilgili daha detaylı katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

KAYNAKÇA

Abadi, M. H., Barker, A. M., Rao, S. R., Orner, M., Rychener, D. & Bokhour, B.G. (2021). Examining the Impact of a Peer-Led Group Program for Veteran Engagement and Well-Being. *Journal of alternative and complementary medicine (New York, N.Y.)*, 27(S1), 37–44. <https://doi.org/10.1089/acm.2020.0124>

Ahi, B. & Kıldan, A. O. (2013). Türkiye’de okul öncesi eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi (2002 – 2011). *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(27), 23-46.

Akkuzu, H., İnce Çolak, A. B., Karaman, G., Yılmaz Halıcı, Ö., Koç, S., Öz, T. ve Bilican, F. I. (2023). Pandemi döneminde diyalektik davranış terapisi-çevrimiçi grup beceri eğitimi etkililiği: Pilot bir çalışma. *Klinik Psikoloji Dergisi*, 7(1), 41-59.

Altın Gündoğdu, N. (2022). *Fibromiyalji sendromlu hastalarda grup pozitif psikoterapi tedavisi ve etkileri*. Doktora tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü: İstanbul.

Altıncılıç, S., Ateşçi, F. & Toker Uğurlu, T. (2020). Fibromiyalji sendromu tanılı kadınlarda psikodrama grup terapisinin ağrı, depresyon ve yaşam doyumu üzerine etkileri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(76), 2153-2164. <https://doi.org/10.17755/esosder.671003>

Asutay, A. & Karaaziz, M. (2023). Depresyon ve Bilişsel Davranışçı Terapi Üzerine Sistemik Bir Derleme. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 10(91), 118–123. <https://doi.org/10.26450/jshsr.3427>

Atılğan, Y. O. (2024). *Bilişsel-davranışçı yaklaşıma dayalı grupla psikolojik danışmanın özel gereksinimli çocuğa sahip annelerin bilişsel duyu düzenleme ve psikolojik iyi oluşlarına etkisi*. Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Sakarya.

Aydın, A., Selvitopu, A. & Kaya, M. (2018). Sınıf yönetimi alanındaki lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, 18(1), 41-56. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2018.-382251>

Bekiroğlu, S. & Attepe Özden, S. (2021). Türkiye’de Ağır Ruhsal Hastalığa Sahip Bireylere ve Ailelerine Yönelik Psikososyal Müdahaleler: Sistemik Bir İnceleme. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 13(1), 52-76. <https://doi.org/10.18863/pgy.721987>

Bozkur, B. (2022). *Feminist terapi temelli grupla psikolojik danışma programının kadınların güçlülük algısı ve içselleştirilmiş cinsiyetçilik düzeylerine etkisi*. Doktora tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Mersin.

Brown, N.W. (2018). *Psychoeducational Groups: Process and Practice* (4th ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315169590>

Canbulat, N. (2017). *Boşanmış kadınlarla yürütülen duygu odaklı grupla psikolojik danışmanın etkililiğinin incelenmesi*. Doktora tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İzmir.

Demir, V. (2018). Bilişsel–davranışçı yaklaşıma dayalı grup terapisi programının görme yetersizliği olan bireylerde depresif belirti ve umutsuzluk düzeylerine etkisi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 22(1), 85-104.

Dönmezoğulları, C. (2023). Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı müdahalelerine ilişkin yapılan çalışmaların incelenmesi. *Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 210-234. <https://doi.org/10.60107/maunef.1365810>

Duman, R. N. (2022). *Fibromiyalji hastalarında çevrimiçi grup şema terapisinin yaşam kalitesi, duygu düzenleme, anksiyete, depresyon ve şema modları üzerindeki etkisi*. Doktora Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü: İstanbul.

Erdoğan, İ. & Bolat, Y. (2023). Çevrimiçi Psikoeğitim Programları: Sistematik Bir İnceleme. *International Journal of Eurasia Social Sciences (IJOESS)*, 14(52), 766-786.

Gökkaya, F., Zorluoğlu, E., Işık, İ., Önkür, B., Bozdemir, T., Kızıltan, R., Mih, C., Salıkyüz, S. & Deniz, C. (2020). Türkiye’de Bilişsel Davranışçı Grup Terapisi, Psikodrama ve Sanat Terapisi Kullanılarak Yapılmış Etkililik Çalışmalarının İncelenmesi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 12(2), 258-273. <https://doi.org/10.18863/pgy.569156>

Güven, M., Özhan, M. B., Kaynak, S. & Kurt Demirbaş, N. (2018). Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi ile Journal of Counselling Psychology’deki Araştırma Eğilimleri. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 8(49), 193-208.

Haspolat, N. K., Özdoğan, A. Ç. & Yalçın, İ. (2022). Türkiye’de grupla psikolojik danışma konusunda yapılan çalışmalara ilişkin bir inceleme. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 77-88. <https://doi.org/10.33437/ksusbd.845068>.

İren Akbıyık, D., Arapaslan, B. & Yardımcı, Y. (2020). Meme kanseri hastalarında psikodrama gruplarının özşefkat ve distres üzerine etkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 21(2), 173-179

İren Akbıyık, D., Soygür, H. & Karabulut, E. (2012). Psiko-onkoloji ve aile hekimliğinde ruh sağlığını güçlendirme: Sosyal destek algısı ve psikodrama grup terapisi uygulamaları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 13(3), 205–209.

Kahıloğulları, S. & Karaaziz, M. (2024). Post Vajinismus ve Bilişsel Davranışçı Terapi Üzerine Sistematik Bir İnceleme. *ISPEC Uluslararası Sosyal Bilimler ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 8 (2), 215–223. <https://doi.org/10.5281/zenodo.12518648>

Kenarlı, Ö. (2023). *Bilişsel davranışçı terapi odaklı grupla psikolojik danışmanın zihinsel yetersizliği olan çocuğa sahip annelerin olumsuz duygularıyla baş etmelerine etkisi*. Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Sakarya.

Koksvik, J. M., Linaker, O. M., Gråwe, R. W., Bjørngaard, J. H., & Lara-Cabrera, M. L. (2018). The effects of a pretreatment educational group programme on mental health treatment outcomes: a randomized controlled trial. *BMC Health Services Research*, 18(1), 665. <https://doi.org/10.1186/s12913-018-3466-2>

Kulbaş, E. (2021). *Pozitif psikoloji temelli çevrimiçi grupla psikolojik danışma programının zihinsel yetersizliği olan çocuğa sahip annelerin psikolojik iyi oluş, öz anlayış ve umut düzeylerine etkisi*. Doktora tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Eskişehir.

Moher, D., Liberati, A., Tetzlaff, J., Altman, D. G., & PRISMA Group. (2009). Preferred reporting items for systematic reviews and meta-analyses: The PRISMA Statement. *Annals of Internal Medicine*, 151(4), 264-269. <https://doi.org/10.7326/0003-4819-151-4-200908180-00135>

Mutlu, H. (2023). *Bilişsel davranışçı psikoeğitim programının otizmlili çocuğu olan annelerin duygu durumları, psikolojik iyi oluş ve yaşam doyumları üzerindeki etkisinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İzmir.

Neroğlu, S. (2022). *Vajinusmus tanılı hastalarda bilinçli farkındalık temelli terapinin cinsel doyum ve ağrı eşiği düzeyine etkisi*. Tıpta Uzmanlık Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Ana Bilim Dalı: Ankara.

Oral, M., & Tuncay, T. (2018). Majör depresyon tanısı almış kadınlarda kişilerarası ilişkiler terapisi yaklaşımına dayalı grupla sosyal hizmet uygulamasının depresyon ve sosyal problem çözme düzeyleri üzerine etkisi: bir karma yöntem araştırması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 29(2), 114-143.

Orhan, Ş. N. (2020). *Travma yaşayan kadınlara kültüre adapte edilmiş bilişsel davranışçı grup terapi uygulanması ve etkilerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

Öngider, N. (2013). Bilişsel davranışçı terapinin boşanmasından sonra kadınların anksiyete, anksiyete ve yalnızlık işlemlerinde gerçekleştirme: bir pilot çalışma. *Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 147-155.

Öz Soysal, F. S. ve Ogan, S. (2022). Travma tedavisinde psikodramanın kullanımı: Sistematik gözden geçirme. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13 (2), 41-55.

Palli, A. (2017). Psychoeducation: The Way To Make Patients Manage Their Illness And Fill Their Future With Life. *Mental Health Family Medicine*, 13, 528-531.

Pedersen, H., Skliarova, T., Pedersen, S. A., Gråwe, R. W., Havnen, A. & Cabrera, M. L. (2024). Psychoeducation for adult ADHD: a scoping review about characteristics, patient involvement, and content. *BMC Psychiatry*, 24, 73. <https://doi.org/10.1186/s12888-024-05530-8>

Pehlivan, H. (2011). *Bilişsel davranışçı yaklaşım temelli psikoeğitim programının Kadın Danışma Merkezine başvuran annelerin iyi oluş düzeyi, evlilik doyumunu, problem çözme ve iletişim becerilerine etkisi*. Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İzmir.

Pehlivan, H. (2016). Kadınların Benlik Saygısını ve Yaşam Doyumunu Artırma: Bilişsel Davranışçı Yaklaşımına Dayalı Bir Grup Müdahalesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(2), 479-492.

Rahmatulin, Z. (2015). *Bilişsel davranışçı tekniklerle hazırlanan öfke grup terapisinin yetişkin kadınların öfkesi üzerinde etkililiği*. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Santos, V., Paes, F., Pereira, V., Arias-Carrión, O., Silva, A. C., Carta, M. G., Nardi, A. E., & Machado, S. (2013). The role of positive emotion and contributions of positive psychology in depression treatment: systematic review. *Clinical practice and epidemiology in mental health : CP & EMH*, 9, 221–237. <https://doi.org/10.2174/1745017901309010221>

Sarkhel, S., Singh, O. P., & Arora, M. (2020). Clinical practice guidelines for psychoeducation in psychiatric disorders general principles of psychoeducation. *Indian journal of psychiatry*, 62(2), 319.

Scholz, L., Werle, J., Philipsen, A., Schulze, M., Collonges, J., & Gensichen, J. (2023). Effects and feasibility of psychological interventions to reduce inattention symptoms in adults with ADHD: a systematic review. *Journal of mental health (Abingdon, England)*, 32(1), 307–320. <https://doi.org/10.1080/09638237.2020.1818189>

Şarлак, D., Öztürk, E. Psikodrama Temelli Müdahale Programları: Sistematik Bir Değerlendirme (2021). *Karya Journal of Health Science*, 2(1), 21-29.

Şengün, F., Üstün, B., & Öner Altıok, H. (2011). Kanıta Dayalı Uygulama: Psikoeğitim. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 27(3), 66-74.

Tay, K. C., Seow, C. C., Xiao, C., Lee, H. M., Chiu, H. F., & Chan, S. W. (2016). Structured interviews examining the burden, coping, self-efficacy, and quality of life among family caregivers of persons with dementia in Singapore. *Dementia (London, England)*, 15(2), 204–220. <https://doi.org/10.1177/1471301214522047>

Tursi, M. F., Baes, C.v, Camacho, F. R., Tofoli, S. M., & Juruena, M. F. (2013). Effectiveness of psychoeducation for depression: a systematic review. *The Australian and New Zealand journal of psychiatry*, 47(11), 1019–1031. <https://doi.org/10.1177/0004867413491154>

Uyar, N. (2022). *Kadınların boşanma sonrası yaşama uyumu: bilişsel davranışçı kurama dayalı psiko-eğitim programının etkililiği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.

Üstün, B. (2016). Psikoeğitim. *Türkiye Klinikleri Psychiatric Nursing-Special Topics*, 2(3), 100-106.

Xia, J., Merinder, L. B., & Belgamwar, M. R. (2011). Psychoeducation for schizophrenia. *The Cochrane database of systematic reviews*, 2011(6), CD002831. <https://doi.org/10.1002/14651858.CD002831.pub2>

Yıldırım A. & Şimşek H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Zakhour, S., Nardi, A. E., Levitan, M., Appolinario, J. C. (2020). Cognitive-behavioral therapy for treatment-resistant depression in adults and adolescents: a systematic review. *Trends Psychiatry Psychother*, 42(1), 92–101. <https://doi.org/10.1590/2237-6089-2019-0033>

GİRİŞİMCİ KADINLARIN KARŞILAŞTIKLARI ZORLUK VE FIRSATLARA YÖNELİK BİLİMSEL ARAŞTIRMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ¹

Burcu ZENGİN

Milli Eğitim Bakanlığı Piktet Projesi

ORCID: 0009-0000-0335-6713

Doç. Dr. Gönül DİNÇER

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İİBF İktisat Bölümü

ORCID: 0000-0001-7579-6048

ÖZET

Girişimcilik, hızla gelişen ve değişen günümüz dünyasında, ekonomilerin büyüme ve kalkınmaları üzerinde önemini günden güne artıran bir kavramdır. Girişimciliğin ekonomik faaliyetteki merkezi rolünü analiz eden pek çok bilimsel araştırma bulunmaktadır ve bu araştırmalar ışığında nüfusun yaklaşık yarısını oluşturan kadınların girişimci olarak ekonomik hayatta daha fazla bulunmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Kadınların atıl kapasitesinin istihdama aktarılması tüm sektörlerde olduğu gibi girişimcilik sektöründe de sosyal ve kültürel sonuçları bakımından olduğu kadar ekonomik büyüme, istihdam artışı ve katma değer üretimi bakımlarından büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada kadın girişimcilerin çalışma hayatında karşılaştıkları fırsatların ve zorlukların ortaya koyulması amaçlanmaktadır. Bu amaçla çalışmada kadın girişimciliği ile ilgili temel kavramların bibliyometrik analizi sunulmuş olup, literatürde bu araştırmaların türleri, araştırma yapan yazarlar, yıllara göre araştırma yoğunluğu, araştırma yapılan ülkelere dair bir profil çizilerek bu spesifik kavramların bibliyometrik analizinin ulusal literatüre kazandırılması amaçlanmıştır. Analizin gösterdiği ilk husus, kadın girişimciliği konusunun son 20 yılda yükselmekte olan, görece yeni bir araştırma alanı olduğudur. Kadın girişimciliği, esas olarak iktisat, işletme, yönetim, siyasal bilimler ve sosyoloji alanlarını etkileyen multidisipliner bir karakter göstermektedir. Buna ek olarak, son on yılda yapılan çalışmalar, girişimcilikte kadın-erkek uçurumunu kapatmayı amaçlayan faktörlerin analizine yönelerek akademik araştırmalarda bir odak değişikliğine işaret etmektedir. Ülke gruplarına göre toplulaştırarak baktığımızda, kadın iş dünyası çalışmalarının büyük çoğunluğunun gelişmiş ülkelerde gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu bulgudan hareketle belirtmelidir ki hâlihazırda kullanılan teorileri test etmek, farklı coğrafi bölgelerdeki dinamikleri analiz etmek ve karşılaştıkları farklı sosyal ve kültürel zorluklara ışık tutmak için kadın girişimciliğine ilişkin akademik çalışmaların gelişmekte olan bölgelerde derinleştirmesi faydalı olacaktır. Yeni çalışmaların, kadınların erkeklerden farklı ve fazla olarak maruz kaldığı zorluk ve engellere yoğunlaşması faydalı olacaktır. Kadınların iş/aile dengesi, profesyonel sektör seçimi ve fırsatların belirlenmesi ile beşeri ve sosyal sermayenin geliştirilmesi açısından işlerini büyütürken karşılaştıkları engellerin araştırılması büyük önem arz etmektedir. Bu nitelikteki kapsamlı araştırmalar vasıtasıyla kadın girişimciliğini artıracak yeni politika önerileri ve teşvikler geliştirilmesine katkı sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, Kadın Girişimciliği, Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği

¹ Bu çalışma, Zengin, B. (2024). Girişimci Kadınların Karşılaştıkları Zorluk ve Fırsatlara Yönelik Bilimsel Araştırmaların Bibliyometrik Analizi. AHBVÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, yayımlanmamış yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF SCIENTIFIC RESEARCH ON THE CHALLENGES AND OPPORTUNITIES FACED BY WOMEN ENTREPRENEURS

ABSTRACT

In today's rapidly developing and changing world, entrepreneurship is a concept that is becoming increasingly important for the growth and development of economies. There are many scientific studies analyzing the central role of entrepreneurship in economic activity, and in the light of these studies, it becomes clear that women, who constitute about half of the population, should be more involved in economic life as entrepreneurs. The transfer of women's idle capacity to employment is of great importance in the entrepreneurship sector, as in all sectors, not only in terms of social and cultural consequences, but also in terms of economic growth, employment growth and value added production. This study aims to reveal the opportunities and challenges faced by women entrepreneurs in working life. For this purpose, the study presents a bibliometric analysis of the main concepts related to women entrepreneurship and aims to provide a bibliometric analysis of these specific concepts to the national literature by drawing a profile of the types of these studies in the literature, authors conducting research, research intensity by years, and countries where research is conducted. The first point that the analysis shows is that women's entrepreneurship is a relatively new research area that has been on the rise in the last 20 years. Women's entrepreneurship shows a multidisciplinary character, mainly affecting the fields of economics, business, management, political sciences and sociology. In addition, studies conducted in the last decade indicate a shift in the focus of academic research towards the analysis of factors aimed at closing the gender gap in entrepreneurship. Aggregated by country groups, the vast majority of women in business studies have been conducted in developed countries. This finding suggests that it would be useful to deepen academic research on women's entrepreneurship in developing regions to test the theories currently used, analyze the dynamics in different geographical regions, and shed light on the different social and cultural challenges they face. New studies should focus on the challenges and barriers that women face differently and in excess of men. Comprehensive new research should contribute to the development of new policy recommendations and incentives to increase women's entrepreneurship.

Keywords: Entrepreneurship, Women Entrepreneurship, Gender Inequality

GİRİŞ

İktisat literatüründe “iktisat” kavramı için pek çok tanım yer almaktadır. Lionel Robbins, 1932 yılında yayımlanan “İktisat Biliminin Önemi ve Doğası Üzerine Bir Deneme” başlıklı eserinde iktisadın günümüzde halen yaygın olarak kullanılan bir tanımını sunmuş, iktisadı “alternatif kullanımları olan kıt araçlar ve amaçlar arasındaki bir ilişki olarak insan davranışını inceleyen bilim” olarak ortaya koymuştur. Kapsamlı bir diğer tanıma göre iktisat bilimi; toplumun karar alma mekanizmaları, sosyal gelenekleri ve siyasi gerçekleri göz önüne alındığında, insanların kaynaklar doğrultusunda istek ve ihtiyaçlarını nasıl koordine ettiklerinin incelenmesidir (Backhouse ve Medema, 2009: 221). Görüldüğü gibi bu tanımlar “kaynak tahsisinin” iktisattaki asli konumuna yerinde bir vurgu vermektedir.

Artan dünya nüfusu, kaynakların azalması, teknolojinin ilerlemesi, bilgiye kolay ulaşım ve benzeri gelişmeler kıt kaynakların daha verimli kullanımını sağlamaya yönelik yeni üretim yöntemlerinin geliştirilmesini, yeni ürünlerin meydana getirilmesi ve yeni kaynakların üretime dâhil edilmesini beraberinde getirmiştir. Üretim faktörlerinden biri olan “girişimci” ise kaynakların en uygun dağıtımını ve üretim ile ilgili bütünleştirici bir role sahiptir.

Girişimciler yaratıcı yıkımın liderleri ve kilit unsurlarıdır. Schumpeter, girişimcinin mutlaka bir ürün ya da mal keşfetmesi gerekmediğine, ancak zaten icat edilmiş olan şeylerle yenilikçi bir bakış açısıyla baktığına dikkat çekmiştir (Cadar ve Badulescu, 2015). İhtiyaçlardan doğan boşluk girişimci tarafından bir fikirle doldurulmakta ve ortaya yeni bir ürün, hizmet çıkmaktadır ya da var olan ürün ve hizmete yenilikçi bir bakış açısı ile yaklaşılmaktadır. Bu bilgiler ışığında girişimcilğe dair ilk örnekleri hayvanların evcilleştirilmesi, tarımsal üretimin yapılıp yerleşik hayata geçilmesi, tarım yapılması için gerekli aletlerin üretimi olarak görebilmekteyiz.

Yerleşik hayata geçiş ile başlayan ekonomik yaşam, tarımsal üretim ve sanayi devrimi ile ileri noktalara taşınmış, günümüzde yaşanan teknolojik gelişmeler ile de bilgi toplumuna geçişi hızlandırmıştır. Bilginin hızlı ve ulaşılabilir olduğu bu dönemde yenilikçi bakış açıları giderek önem kazanmaktadır. Yeni iş fikirlerinin üretilmesi, bu fikirler yoluyla üretime ve istihdama katkı sağlanması tüm ekonomiler için önemli bir olgu haline gelmiştir. Girişimcilik bu nedenle günden güne önemini artırmıştır.

Kadınlar da, insanlığın varoluşundan beri çalışıp üretmekte ve ekonomik büyümeye katkıda bulunmaktadır. Kadınların ekonomik hayattaki varlığı gün geçtikçe artmakta ve girişimci olarak da kayda değer düzeyde ekonomik faaliyette bulunmaktadır.

Kadınların iş hayatına dâhil olmasının özellikle bilgi toplumu ile beraber çoğaldığı dile getirilebilir. Fakat kadınların işgücüne dâhil olmalarıyla girişimcilik faaliyetlerinde yer almaları farklı değerlendirilmelidir. Örneğin, kadın girişimciler erkek girişimciler ile kıyaslandığında daha az risk içeren girişimlere yönelmektedirler (Bedük vd., 2016).

Bu olgu literatürde çeşitli sebeplerle ilintilendirilmiştir. Bunların başında, ataerkil bakış açısı ve toplumsal cinsiyet rolleri, hayatın pek çok alanında erkeklerin kadınlardan baskın olduğu, kadınların genellikle ikinci planda yer aldığı eşit olmayan güç dağılımına neden olduğu varsayımı yer almaktadır. Erkeklerle ve erkeklere yüklenen misyona, işlevlere ve görevlere biçilen değer, birçok yönden kadınlara ve kadınlarla ilişkilendirilen özelliklere atfedilen değerden daha farklıdır (T.C. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2011).

Bu çerçevede kadınların çalışma hayatında ve girişimcilik sektöründe cinsiyet farklılıklarından kaynaklanan etkilerin araştırılması bu araştırmanın temel amaçlarından biridir. Bununla birlikte; “kadın girişimcilerin sektöre girişte yaşadıkları sorunların belirlenmesi”, “kadın girişimcilerin başarılı olmasına etki eden nedenlerin toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında değerlendirilmesi” ve “kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunlar ve fırsatların belirlenmesi” de araştırmanın diğer amaçlarından. Bu eksende bir araştırmanın ülkemizde kadın girişimciliğin yaygınlaşmasını destekleyeceği düşünülmektedir.

ÇALIŞMA HAYATINDA VE İKTİSAT LİTERATÜRÜNDE KADIN EMEĞİ VE KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ

Kadın Girişimciliğine İlişkin Stilize Olgular

Günümüzde teknolojik gelişmeler, kültürel değişimler, modernleşme hareketleri, ekonomik problemler ve eğitime katılım oranlarındaki değişimler sonucunda kadınların ekonomik hayatın her alanında daha çok yer alması söz konusu olmuştur (Tekin, 2019).

Kadınlar ekonomik hayatta zamanla girişimci kimliği ile de yer almaya başlamış, içinde buldukları ekonomik koşullar, daha esnek çalışma türlerine duyulan gereksinim, patron olma isteği, yaratıcı ve yenilikçi bir fikir, bir ailenin sorumluluğu, bir ihtiyacı giderme gibi nedenlerle kendi işletmelerini kurmak istemişlerdir.

Kadın girişimciliği küresel olarak istihdam artışı, yoksulluğun azaltılması ve ekonomik büyümeye katkı yapması gibi öznesinde aslında kadının değil de ailenin olduğu yaklaşımlar çerçevesinde çokça desteklenmiştir (Ecevit, 2007: 47).

Kadın girişimciler ekonomilerin büyümesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bir ülke tam potansiyeline ulaşmadığında, ekonomi bir bütün olarak bu durumdan zarar görür. Daha az sayıda 'yüksek potansiyelli' kadın girişimci, daha az fikrin hayata geçirilmesine, daha az inovasyona, daha az ihracat potansiyeline ve daha az istihdam yaratılmasına neden olur. Yüksek potansiyelli kadın girişimciler, girişimcilik faaliyetleri sayesinde kendi ekonomik refahlarını artırmanın yanı sıra istihdam yaratma, yenilikçi ürün, süreç ve hizmetler ve sınır ötesi ticaret yoluyla toplumun ekonomik ve sosyal dokusunu da iyileştirmektedir (Terjesen ve Lloyd, 2015).

Kadın girişimciler dünya çapında en hızlı büyüyen girişimcilik kategorisini temsil etmektedir ve özellikle son yıllarda birçok akademisyenin dikkatini çekmiştir. Gelişmekte olan literatüre göre, kadınlar girişimcilik faaliyetlerine önemli katkılarda bulunmaktadır (Cardella vd., 2020).

Artan sayıda kadın girişimciyle karşı karşıya kalan araştırmacılar, 1970'lerin sonu ve 1980'lerin başında kadın girişimciliğini incelemeye başlamıştır (d'Andria ve Gabarret, 2017). Kadın girişimciliğini incelemeye yönelik ilk yaklaşımlar, yaş ve eğitim gibi demografik özelliklerin yanı sıra riskten kaçınma, büyüme hırsı veya öz yeterlilik, tutum ve algılar gibi erkek ve kadın girişimcilerin bireysel özelliklerinin karşılaştırılmasını içermekteydi (Terjesen ve Lloyd, 2015).

Literatürde kadın girişimciliği ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında, tanımlarda bir takım ortak noktaların olduğu söylenebilir. Bu ortak noktalar derlendiğinde;

- Kendi adına kurduğu bir işletmesi olan,
- Bir işletmede tek başına veya personelleriyle birlikte çalışan,
- Bir işletmede sahibi olması sıfatıyla ortaklık kuran,
- İş ile ilgili olarak çeşitli kamu ve özel kuruluşlarla temaslara geçen,
- İşletmenin geleceği ile ilgili planlar yapan,
- İşletmeden elde ettiği kazancı, yatırım ve kullanım alanları üzerinde söz sahibi olan,
- İşletmesi adına tüm riski üstlenen kadınlar olarak sıralanabilir.

Bu bağlamda başka bir kurum/kuruluş bünyesinde ücretle kendi mesleğini icra eden kadınlar eğitimini gördükleri alanlarda herhangi bir riske girmeden çalıştıkları için girişimci olarak kabul edilmemektedirler (Soysal, 2010).

Günümüzde bu tanımda önemli değişikliklerin olduğunu dile getirebiliriz; girişimler ev içinde de başlatılabilir hale gelmiştir. Kadınlar pek çok nedenden ama en önemlisi ekonomik kaynakların yetersizliğinden günümüzde girişimlerinin başarılı olamaması durumunda zararı en aza indirmek için ev içinde de girişimcilik faaliyetine başlayabilmektedir.

İş geliştirme ortamındaki verimli güçler olarak kadın girişimciler, özellikle gelişmekte olan ekonomilerde, kendi topluluklarında hem doğrudan hem de dolaylı liderlerdir. Girişimcilik, kadınların kazandıkları geliri ev ve aile hedeflerini desteklemek için kullanmalarına olanak tanımaktadır. Bu olanak ile daha sağlıklı bireyler yetiştirip, ailelerinin yaşam standartlarını yükseltmekte ve özerkliklerini kazanmaktadır (Bullough vd. , 2015).

Kadın girişimciliği kadın istihdamından ayrı değerlendirilmesi gereken bir konudur. Kadın girişimcileri istihdam edilen kadınlardan ayıran en önemli özellik riski üstlenmesi ve işletmesi adına karar alıyor olmasıdır.

Bu dinamik dünyada kadın girişimciler, sürdürülebilir ekonomik kalkınma ve sosyal ilerleme için küresel arayışın önemli bir parçasıdır (Sharma, 2013).

Kadın girişimcilerin erkek girişimcilere kıyasla dezavantajlı oldukları, girişimcilik ve kurumsal performans tartışmalarında yaygın bir temadır. Literatürdeki çalışmalar sıklıkla kadınların küçük işletmelerde sosyalleşme pratikleri, eğitim deneyimleri, aile rolleri, iş bağlantıları ağlarının eksikliği ve benzeri nedenlerle karşılaştıkları engellere işaret etmektedir.

Kadınların tüm bu alanlarda karşılaştıkları zorluklar, kadın girişimlerinde daha yüksek başarısızlık oranlarına ve daha düşük büyüme oranlarına neden olabilmektedir (Kalleberg ve Leicht, 1991).

Cinsiyetten bağımsız olarak bir iş kurmak karmaşık bir konudur, ancak parasal olmayan faktörlere olan duyarlılıkları nedeniyle bu kararın kadınlar için daha karmaşık olabileceğini gösteren kanıtlar bulunmaktadır. Kadınların üreme yaşam döngüsü girişimcilik kararlarında etkili bir rol oynamaktadır (McAdam, 2013). Girişimci olmak istese bile üreme ve yaşam döngüsü kadınlar için tek başlarına söz sahibi olabildikleri bir konu olmadığından yatırım/girişim kararlarını etkilemektedir.

Kadınları girişimci olmaya iten en önemli faktör başarıma isteğidir. Kadınların bağımsızlık ve özgürlük duygusu doğrultusunda yeni bir kariyer planlaması yapma ihtiyacıyla girişimcilik faaliyetlerine yöneldiği söylenebilir. Özellikle risk alma eğilimi yüksek kadınlar başarıma ihtiyacıyla yeni iş alanları yaratabilirler. Kadınları girişimci olmaya iten nedenlere bakıldığında başarı, risk ve bağımsız olma ihtiyaçları ön planda olmakla beraber, başarılı bir girişimci olmalarındaki en önemli etken ise doğru karar alabilme ve geleceğini planlayabilme yeteneklerinin yüksek olması gösterilebilir (Güney, 2006).

Genel olarak kadın girişimciler; yenilikçi bir yapıya sahip, özgüven sahibi, risk üstlenmekten kaçınmayan, kendi geleceğini yönlendirebilme amacıyla yaratıcılığını bir araç olarak kullanarak bir girişim ortaya koyan, hem ekonomik bir bağımsızlık elde eden hem de yeni istihdam olanakları sağlayarak ülke ekonomisine katkı sağlayan bireyler olarak görülmektedir. Girişimcilik ne yazık ki cinsiyet nötr bir olgu değildir. Erkekler ve kadınlar, girişimcilik fırsatlarına ilişkin algıları ve bir işe başlamak için gereken bilgi ve becerilere sahip olduklarına dair motivasyon bakımından farklılık gösterir (GEM, 2019). Girişimciliğin artırılmasına yönelik kamu politikalarının kadın girişimcilerin ihtiyaçlarını karşılayabilmesi amacıyla toplumsal cinsiyetin ana-akımlaştırılması anlayışı gereklidir. Toplumsal cinsiyet analizi kadınlarda doğru yaklaşımla girişimcilik davranışının geliştirilmesi, kadınların uygun girişimci modellerine yönlendirilip, mentorluk hizmetlerinin sunumunu sağlayacaktır (Ata, 2023).

Yeni bir şeyi başlatabilme, bir fırsatı görüp risk alabilme ve başarı ihtiyacı kadınları girişimci olmaya iten temel sebeplerdendir. Bu başarının verdiği tatmin duygusu toplumsal roller ile birlikte değerlendirildiğinde kadınlar için ve toplumsal gelişmenin sağlanması için önemlidir. İçinde buldukları toplum önyargılarını yıkıp, tabulaşmış cinsiyet rollerine son vermek isteyen, yetkinliklerini ve yeteneklerini yenilik üretmeye yönlendiren girişimci kadınlar, fırsatları değerlendirip ekonomik bir kazanç sağlamanın yanı sıra ülke ekonomisinin gelişiminde de katkı sahibi olmayı amaçlamaktadır (Sipahi ve Kartal, 2018).

Toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda ilerleme kaydedilebilmesi için birçok sosyo-kültürel normun sorgulanması gerekmektedir. Ataerkillik: aile birimi, topluluk, dini ve mali kurumlar ve devlet hizmetleri gibi farklı alanlarda görülebilmektedir. Bu alanların tümü girişimcilikle bağlantılıdır. Ataerkilliğin toplumsal cinsiyet ayrımları yaratmadaki rolünü anlamak, bu güç ilişkilerini ele almayı amaçlayan herhangi bir müdahale için bir başlangıç noktası olmalıdır (Bolin, 2018).

Girişimci firmalar on yıllardır erkek egemen bir yapıya sahiptir. Dünya çapında girişimciliğe katılan kadınların oranı hızla artmakla beraber, erkeklerin oranından önemli ölçüde düşük olagelmıştır (Minniti, 2010).

Günümüzde kadınlar "cam tavanı" kırmak ve kendi işlerini yürütmek ya da firmaların en tepesinde yer almak için mücadele etmektedir. Bununla birlikte, girişimcilik alanında erkekler lehine bir uçurum sürmekte ve bu uçurum işgücü piyasasının geneline kıyasla girişimcilik alanında belirginliğini korumaktadır (Ughetto vd., 2020).

Bu durum kadınların girişimci olma niyetlerini negatif yönde etkilemektedir. Girişimcilik niyeti olan ancak erkek egemen bir sektör yapısında kendine bir yer edinmek için savaşmak durumunda kalan kadınlar kendileri ile eşit durumdaki bir erkek girişimciye göre daha fazla çaba sarf etmektedir.

Kadın girişimciliğinin toplumsal normların ötesine geçilip desteklenmesi, yeni kadın girişimcilerin sektöre girişinin teşvik edilmesi ekonomik büyüme ve kalkınmayı sağlamada bir itici güç olacaktır. Bu olgular, kadın girişimciliğinin önündeki engellerin ve fırsatların incelenmesinin önemini beraberinde getirmektedir.

Kadın Girişimciliği ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

Ülkemizde de dünyada olduğu gibi kadın girişimciliği homojen bir yapıda değildir. Kentsel ortamlardaki, daha eğitilmiş, pazarlanabilir becerilere sahip ve işleri için parasal birikimlerini harekete geçirebilecek kadınlar ve kentlerin çeperlerinde ve kırsal kesimde yaşayan eğitim almamış ve diğer beşeri sermaye öğelerinden yoksun kadınlar olarak farklı gruplar ile temsil edilebilir. Birinci gruptaki kadınlar genellikle girişimciliğe mesleki gelişimlerinin bir parçası olarak yönelirken, ikinci gruptakiler için girişimcilik bir yaşam ve geçim stratejisidir (Ecevit, 2007).

Geleneksel cinsiyet rolleri, kalıp yargılar, kadınlarla erkeklerin farklı oldukları inancı, hem kadın hem erkek için olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Bu sonuçlar, insanların kendilerini gerçekleştirmelerine, mutlu olmalarına, hatta sağlıklı olmalarına engel olmaktadır. Erkeklerden iş ve sosyal yaşamda başarılı olmaları ve yüksek statü kazanmaları beklenir. Toplum tarafından “ailenin ekmeğini kazanma” rolü erkekler için verilirken, kadına uygun görülen etkinlikler, özellikler ve davranışlar da değersiz ve aşağı bulunmaktadır (Dökmen, 2009).

Girişimcilik özellikleri incelendiğinde kadınlar ve erkekler arasında pek çok farklılık bulunmaktadır. Bu farklılıklar girişimciliğe yönelen etmenlerden başarısız olma nedenlerine, yatırım ve kaynak bulmaktan motivasyon sağlayan etmenlere kadar pek çok alanda ortaya çıkmaktadır.

Tablo 1. Kadın ve Erkek Girişimciler Arasındaki Farklılıklar

ÖZELLİKLER	ERKEK GİRİŞİMCİLER	KADIN GİRİŞİMCİLER
Motivasyon	İşleri bitirme sonucu elde edilen başarı, Kişisel bağımsızlık, Kontrolü elde bulundurmaktan kaynaklanan iş tatmini,	Bir amacı gerçekleştirmekten dolayı elde edilen başarı, Bir işi yalnız yapmaktan kaynaklanan bağımsızlık,
Hareket Noktası	Çalıştığı işten duyulan tatminsizlik, Eğitim hayatında veya önceki işinde yeni işle ilgilenmiş olma, İşten çıkarılma ya da işi bırakma, Bir şeyler elde etme isteği,	İşten kaynaklanan hayal kırıklığı, Alandaki fırsatı görme,
Fon Kaynakları	Kişisel varlık ve birikimler, Bankalar, Yatırımcılar, Arkadaş ve aileden alınan borçlar,	Kişisel varlık ve birikimler, Kişisel borçlar,
Mesleki Geçmiş	Ücretli iş deneyimi, Tanınmış bir uzman veya o alanda büyük başarılar kazanmış biri olmak, Çeşitli iş alanlarında uzman olma,	İş alanında orta düzey yönetici olmak, Hizmet sektöründe iş geçmişi,
Kişisel Özellikler	İkna edici olmak, Amaç odaklı olmak, Yenilikçi ve idealist olmak, Yüksek düzeyde özgüven sahibi, Şevkli ve enerjik olmak, Kendi kendisinin patronu olma zorunluluğu,	Esnek ve toleranslı olmak, Amaç odaklı olmak, Yaratıcı ve gerçekçi olmak, Orta düzeyde özgüven sahibi, Şevkli ve enerjik olmak, Sosyal ve ekonomik çevre ile uğraşabilme yeteneğine sahip olmak,
Özgeçmiş	25-35 yaş arasında işletme kurma, İşletme sahibi bir babasının olması, Üniversite mezunu olması, Ailenin ilk çocuğu olmak,	35-45 yaş arasında işletme kurma, İş sahibi bir babasının olması, Üniversite mezunu olmak, Ailenin ilk çocuğu olmak,
Destek Grupları	Arkadaşlar, avukat, muhasebeciler, İş dünyasından arkadaşlar, Eş,	Yakın arkadaşlar, Eş ve aile, Profesyonel kadın grupları,
İlk İş Tipi	Üretim ya da inşaat sektörü	Hizmet sektörü

Kaynak: Hisrich ve Peters, 2002.

Tabloda yer alan bilgileri karşılaştırdığımızda kadın ve erkek girişimcilerin temel motivasyonları arasında başarıya ihtiyacının ortak olduğu görülmektedir. Kadınlar kişisel birikimleri ve borçlanarak yeni bir girişimde bulunurken, erkekler banka ve yatırımcılardan da destek alabilmektedir. Kadınların iş hayatına başladıkları sektör genelde hizmet sektörü olurken erkekler çeşitli pek çok alanda kendilerine iş bulabilmektedir.

Kadınlar iş alanında cam tavan engeline takılırken erkek çalışanların üst düzey görevlerde yer alabildiği, uzman olabildiği mesleki geçmişlerinden görülebilmektedir.

Ekonomik alandaki toplumsal cinsiyet eşitsizlikleriyle mücadele etmek amacıyla en öncelikli ve etkin başlangıç noktası olarak, bakım emeğinin cinsiyet dağılımını dengelemeye yönelik politikaları gösterilebilir. Bakım ekonomisinin cinsiyet dağılımını pozitif yönde sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmesi yoluyla, istihdam ve ücretlerdeki cinsiyetçi farklılıklar, mesleki ayrıştırma, cam tavan, karar alma mekanizmaları ve siyaseti temsil dâhil olmak üzere cinsiyet eşitsizliklerinin kaynağında kurutulmasını amaçlamaktadır (İlkkaracan, 2022).

Kadınlar kendi hesabına çalışan grubun çok büyük bir bölümünü oluştursa da, yaptıkları iş genellikle "iş" olarak kabul edilmemektedir, çünkü hâkim olan "ev-içi stratejisi" kadınların üretken faaliyetlerinin ikincil ve erkek işine tabi olarak değerlendirilmesine yol açmaktadır. Kadınların ekonomiye katkıları toplumsal yapıya, ihtiyaçlara, gelenek ve tutumlara bağlı olarak şekillenmektedir. Pek çok kadın girişimcilik faaliyetlerine kötü ekonomik koşullar, yüksek işsizlik oranları ve boşanmalar gibi sebeplerden yönelmektedir (Gayathridevi, 2014).

Toplumsal cinsiyet rollerindeki bu farklılıklar kadınların meslek seçimi ve tercih ettiği/edildiği sektörü de etkilemektedir. Sektörel bu etkiler ücretlerde ve statü de de kendini göstermektedir.

Kepler ve Shane (2007)'e göre; kadın girişimcilerin işletmeleriyle ilgili beklentileri erkek girişimcilere göre daha düşüktür. Bunun ilk nedeni, erkek girişimcilere göre daha düşük kar elde etmeyi ve daha az insanı istihdam etmeyi umuyor olmalarıdır, çünkü para kazanma konusunda daha az motive olmaktadır. İkinci neden ise, erkek girişimciler kadın girişimcilere göre girişimcilik yeteneklerine daha fazla güvenmektedir (Kepler ve Shane, 2007).

Toplumsal cinsiyet rollerine dayalı iş bölümü çerçevesinde, erkekler kamusal alanda, piyasada, ücretli çalışmaya dâhil olarak eve gelir getirme sorumluluğunu üstlenirken, kadınlar özel alanda ücretsiz bakım emeğini icra etmektedir (İlkkaracan, 2022).

GİRİŞİMCİ KADINLARIN KARŞILAŞTIKLARI ZORLUK VE FIRSATLARIN BELİRLENMESİ

Literatür Araştırmasının Yöntemi: Bibliyometrik Analiz

Bibliyometri, bibliyografik materyali sayısal olarak inceleyen araştırma alanıdır (Leangle, 2017). Araştırma yapılan alan ile ilgili makale, kitap, yazar, dergi, yayın sayılarını pek çok yönden nicel veriler olarak ortaya koymaya olanak sağlamaktadır.

Bibliyometrik analiz, belirli bir bilimsel araştırma konusundaki nitel ve nicel değişiklikleri belirlemek, konuyla ilgili yayınların profilini oluşturmak ve bir disiplin içindeki eğilimleri tespit etmek için istatistiksel yöntemlerin uygulanmasından oluşur (Rey-Martí vd., 2016).

Bibliyometrik analiz, bir araştırma konusunda ortaya çıkan eğilimleri, araştırma bileşenlerini ve işbirliği modellerini belirlemek için kullanılabilir büyük hacimli verileri keşfetmeye ve analiz etmeye yönelik bir tekniktir (Castañeda vd., 2022). Bibliyometrik analizler bilimsel araştırmaların sistematikleştirilmesine katkıda bulunmaktadır.

"Bibliyometri" kavramı 1969'da Alan Pitchard tarafından ortaya atılmıştır. Pitchard'a göre bibliyometri; yazılı iletişimin çeşitli yönlerden analiz edilip, bu süreçlere ışık tutmak için matematik ve istatistiksel yöntemlerin uygulanmasıdır (Lawani, 1981).

Araştırmacılar bibliyometrik analizi, makale ve dergi performansında, işbirliği modellerinde ve araştırma bileşenlerinde ortaya çıkan eğilimleri ortaya çıkarmak ve mevcut literatürde belirli bir alanın entelektüel yapısını keşfetmek gibi çeşitli nedenlerle kullanmaktadır. Bibliyometrik analizde merkezde yer alan veriler, doğası gereği büyük ve nesnel olma eğilimindedir, fakat yorumları genellikle bilinçli teknikler ve prosedürler aracılığıyla oluşturulan hem nesnel hem de öznel değerlendirmelere dayanmaktadır (Donthu vd., 2021).

Bibliyometrik yöntemler tanımlama, değerlendirme ve bilimsel ve teknolojik izleme olmak üzere üç ana amaca hizmet eder. Tanımlayıcı bir araç olarak bibliyometri, ülkeler, iller, şehirler veya kurumlar düzeyinde yayıncılık faaliyetlerinin bir hesabını vermekte ve üretkenliğin karşılaştırmalı analizleri için kullanılmaktadır. Veriler daha sonra standart değerlendirme süreçlerinin bir tamamlayıcısı olarak araştırma birimlerinin performansını değerlendirmek için kullanılabilir. Bibliyometrik veriler aynı zamanda bilim ve teknolojinin izlenmesi için bir ölçüt olarak da kullanılır, çünkü bilimsel çıktıya ilişkin uzunlamasına çalışmalar, gelişen veya gerileyen araştırma alanlarının belirlenmesine yardımcı olur (Gauthier,1998).

Sosyal bilimlerde araştırmaların yöneldiği alanlara ilişkin istatistiksel ve matematiksel verilere ulaşmak için bibliyometrik analiz sıkça kullanılmaya başlanmıştır. Kadın girişimciliği alanında dünya üzerinde pek çok araştırma yapılmış olup, bu alanda yapılan araştırmalarında da bibliyometrik analizlere başvurulmaktadır.

Bu alan, dünyanın dört bir yanındaki araştırmacılar arasında iletişimi kolaylaştıran ve belirli bir alandaki katkılara daha hızlı erişim sağlayan internetin ortaya çıkmasından bu yana katlanarak büyümüştür. Mevcut analiz, ilgilenilen faktörleri belirlemek için belirli bir konudaki yayınlardan veri toplamaktadır. Bunlar arasında yazarlar veya en sık atıf yapılan yazarlar, odak konu alanında en fazla yayına sahip bilimsel dergiler ve yayın sayısı açısından konu alanının gelişimi yer almaktadır (Roig-Tierno vd., 2017).

Yöntem

Bu çalışmada yapılan bibliyometrik analizler için Scopus veri tabanı kullanılmış² ve Vosviewer yazılımı kullanılarak haritalandırılmıştır.

Yapılan analizde kullanılan anahtar kelimeler: Gender, Gender Inequality, Toplumsal Cinsiyet, Cinsiyet Eşitsizliği, Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği, Girişimcilik, Women's Labor, Kadın Emeği, Women Entrepreneurship, Women Entrepreneurship Barriers, Women Motivation

Bu anahtar kelimeler ışığında; kadın emeği, kadın girişimciliği ve kadın girişimciliği ile yakından ilgili kavramlara ilişkin araştırmalara ait analizler yapılmış, literatürde bu araştırmaların türleri, araştırma yapan yazarlar, yıllara göre araştırma yoğunluğu, araştırma yapılan ülkelere dair bir çerçeve çizilmiştir.

Bulgular

Bu çalışmanın kapsamını, araştırma amaçları doğrultusunda, ulusal ve uluslararası yazında yer alan "Girişimcilik", "Kadın Girişimciliği", "Toplumsal Cinsiyet" kavramları çevresinde gerçekleştirilen çalışmalar oluşturmaktadır. Araştırma kapsamına dâhil edilen çalışmalar, yazar, yıl, ülkelere göre incelenmiş ve bibliyometrik analiz olarak sunulmuştur.

Literatür için görece yeni bir alan olan bibliyometrik analiz çalışmaları bilimsel araştırmaların kategorize edilmesinde, nicelik ve nitelik olarak gruplanmasında kolaylıklar sağlayan bir analiz yöntemidir.

Bu analiz ile yıllar içinde kadın girişimciliği ile ilgili araştırmaların sayıca ve nitelik olarak hangi alanlara yöneldiği ortaya konmuştur. Kadın girişimciliğinin önündeki engeller ve fırsatlara yönelik çalışmalar, literatürde toplumsal cinsiyet rollerinin etkileri ile ilgili çalışmalar, kadın emeği ve bakım emeği ile ilgili sorumluluklar yönünden gerçekleştirilen araştırmalar bu analizde yer almaktadır.

² Bibliyometrik analiz, şimdilik uluslararası yayın veri tabanlarının bir kısmı için yapılabilmektedir. Ulusal yayın veri tabanlarına yönelik bir program henüz bulunmamaktadır. Bu durum, çalışmada ulusal endeksli alan yazının kapsam dışı kalmasına neden olmakta ve uygulanan bibliyometrik analizin kısıtlılığına işaret etmektedir.

Ortaya konulan analizler hem Türkçe hem de İngilizce anahtar kelimelerde yapılan aramalar sonucu hazırlanmıştır. Bu analizler sonucunda kadın girişimciliğinin önündeki engel ve fırsatlara, bu engel ve fırsatların tespiti için yapılan akademik araştırma yoğunluğuna dair bir çerçeve çizilecektir.

Cinsiyet kavramı ile ilgili dünya üzerinde pek çok araştırma yapılmış olup, bu alanda en çok öne çıkan yazarların; Hazel Conley, Jill Rubery, Sue Williamson, Alison Pullen, Maryan Aldossan, Fang Lee Cooke, Martin Loosemore, Muhammad Ali olduğu görülmektedir. Kadın araştırmacıların yoğunlukta olduğu bir kavram olduğu görülmektedir.

22.440 yazar arasından minimum 3 yayını olan 939 yazar bu analizde yer almaktadır. Analiz yapılırken; psikoloji, ekonomi ve işletme alanında yapılan araştırmalar için filtreleme yapılmıştır.

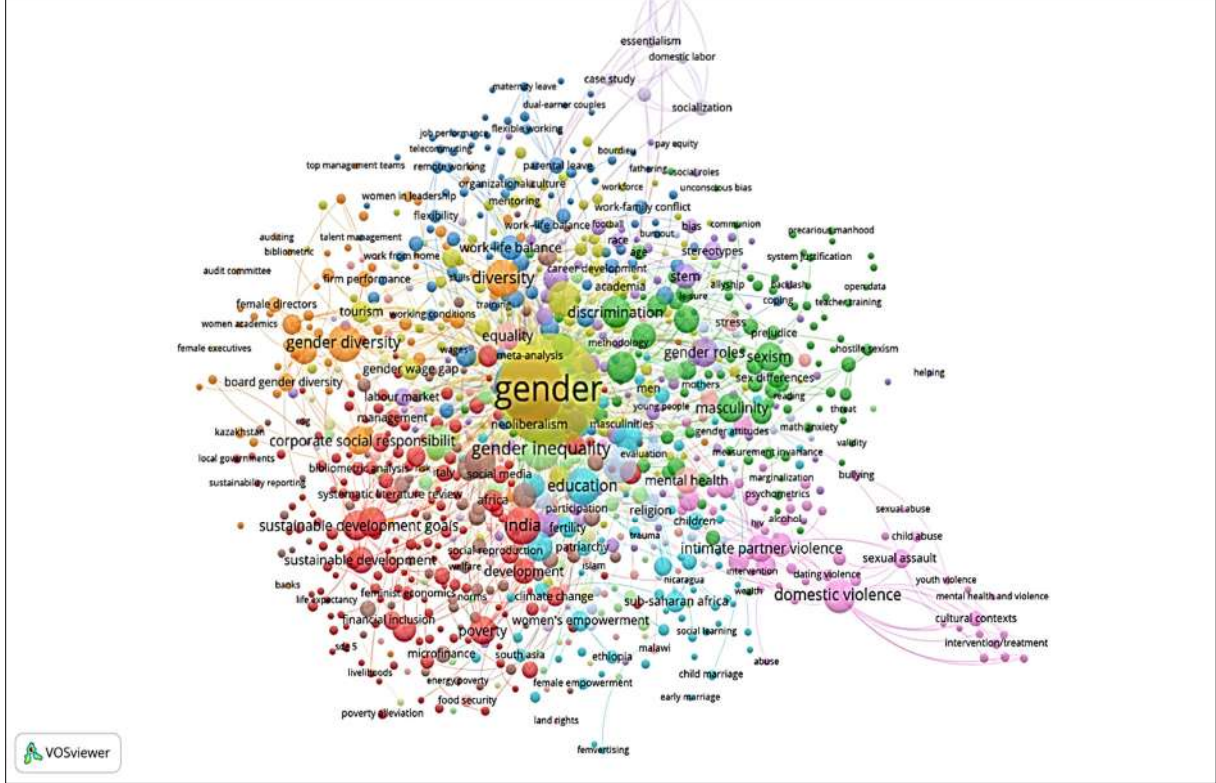
Gender kavramı ile ilgili yapılan araştırmalarda; cinsiyet eşitliği, kadın, eğitim, eşitlik, sosyal medya, çeşitlilik, cinsiyet rolleri, cinsiyetçilik, aile içi şiddet, cinsiyet eşitsizliği, yoksulluk gibi kavramlar da öne çıkmaktadır. Hindistan bu çalışmaların sıklıkla yapıldığı bir bölge olarak analizde yer almaktadır.

Gender Inequality kavramı ile ilgili; Sosyal Bilimler, İşletme, İktisat ve Psikoloji alanında; 34.671'i makale, 6.191'i kitap bölümü, 2.411'i kitap bölümü, 2.25'ü eleştiri, 553'ü konferans bildirisi olmak üzere toplam 46.772 çalışma yapılmıştır.

Bu çalışmaların en yoğun olarak 44.865 araştırma ile İngilizce dilinde hazırlandığı görülmektedir. Araştırmalar 5.923 çalışma ile en çok 2023 yılında gerçekleştirilmiştir. En çok çalışma yapan yazar 46 araştırma ile Stephan Klasen'dir. Klasen'i, 43 çalışma ile Chris G. Sibley, 41 çalışma ile Leah Ruppaner izlemektedir.

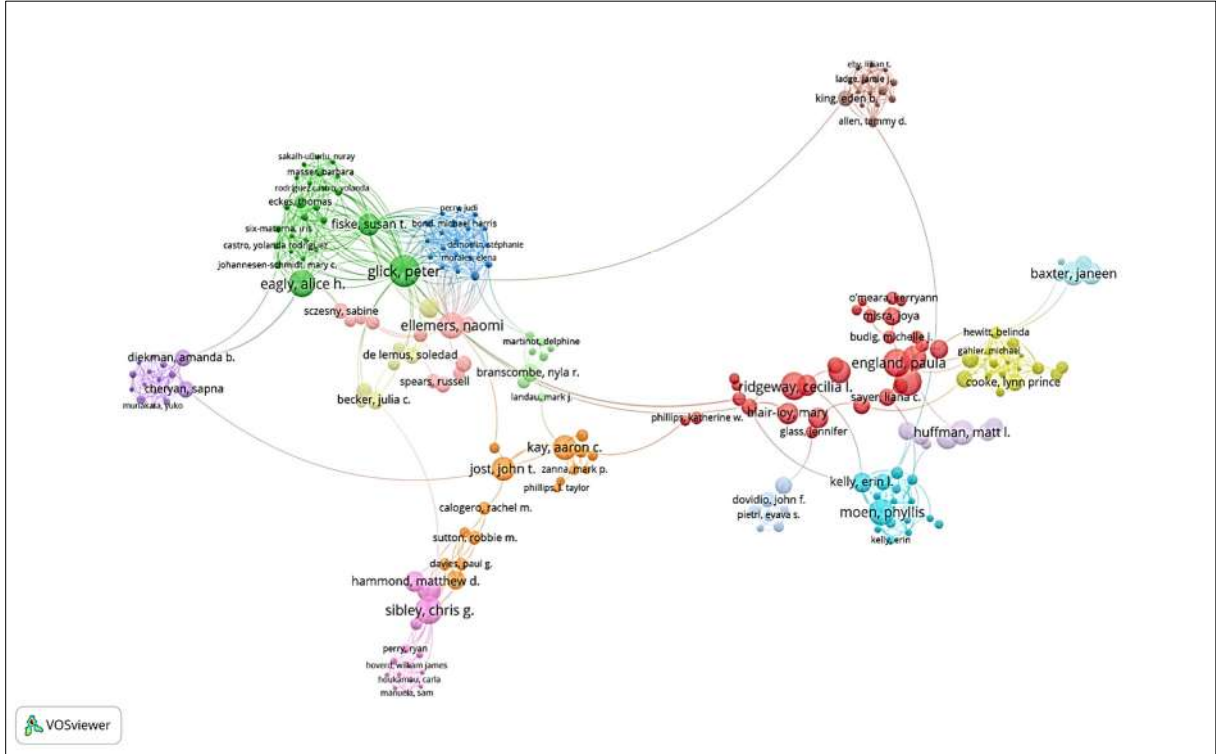
Cinsiyet eşitsizliği alanında İngilizce anahtar kelime araması yaptığımızda ortaya çıkan analizde; 15.367 araştırma ile en çok Amerika Birleşik Devletlerinde bu kavram ile ilgili araştırma yapıldığı görülmektedir. Amerika Birleşik Devletlerini; 6.696 araştırma ile Birleşik Krallık, 2.597 çalışma ile Kanada, 2.567 çalışma ile Avustralya, 2.307 çalışma ile Almanya izlemektedir.

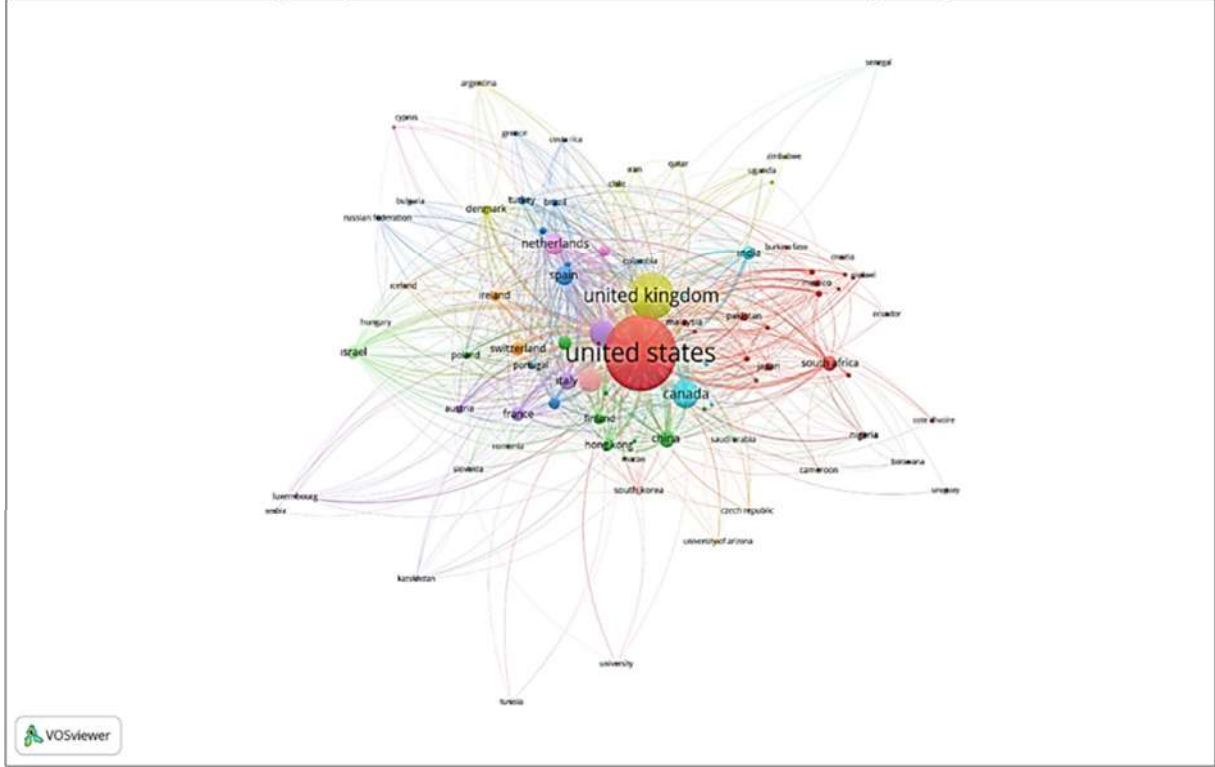
Şekil 1. “Gender” Kavramı İle Birlikte Kullanılan Anahtar Kelimeler

Kaynak: Bu kısımdaki bütün şekiller yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

Şekil 2. “Gender Inequality” Kavramı

Şekil 3. “Gender Inequality” Kavramı Ükelere Göre Araştırma Yoğunluğu

“Toplumsal Cinsiyet” kavramı ile ilgili yapılan Türkçe analizde 1.193 araştırma olduğu görülmektedir. Bu kavram ile ilgili ilk çalışma 1997 yılında Zehra Yaçın DÖKMEN tarafından yapılmıştır. Kavram ile ilgili literatüre en çok 2023 yılında çalışma eklenmiştir. Bu çalışmaların; 18’i konferans bildirisi, 25’i kitap, 45’i eleştiri, 215’i kitap bölümü, 886’sı makaledir.

“Toplumsal Cinsiyet” kavramı ile ilgili en çok çalışma 1010 araştırma ile Türkiye’de yapılmıştır. Bu araştırmaların 76’sı Amerika Birleşik Devletlerinde, 43’ü Birleşik Krallıkta, 30’u Almanya’da gerçekleştirilmiştir. Bu kavrama ilişkin odak ülke Türkiye’dir.

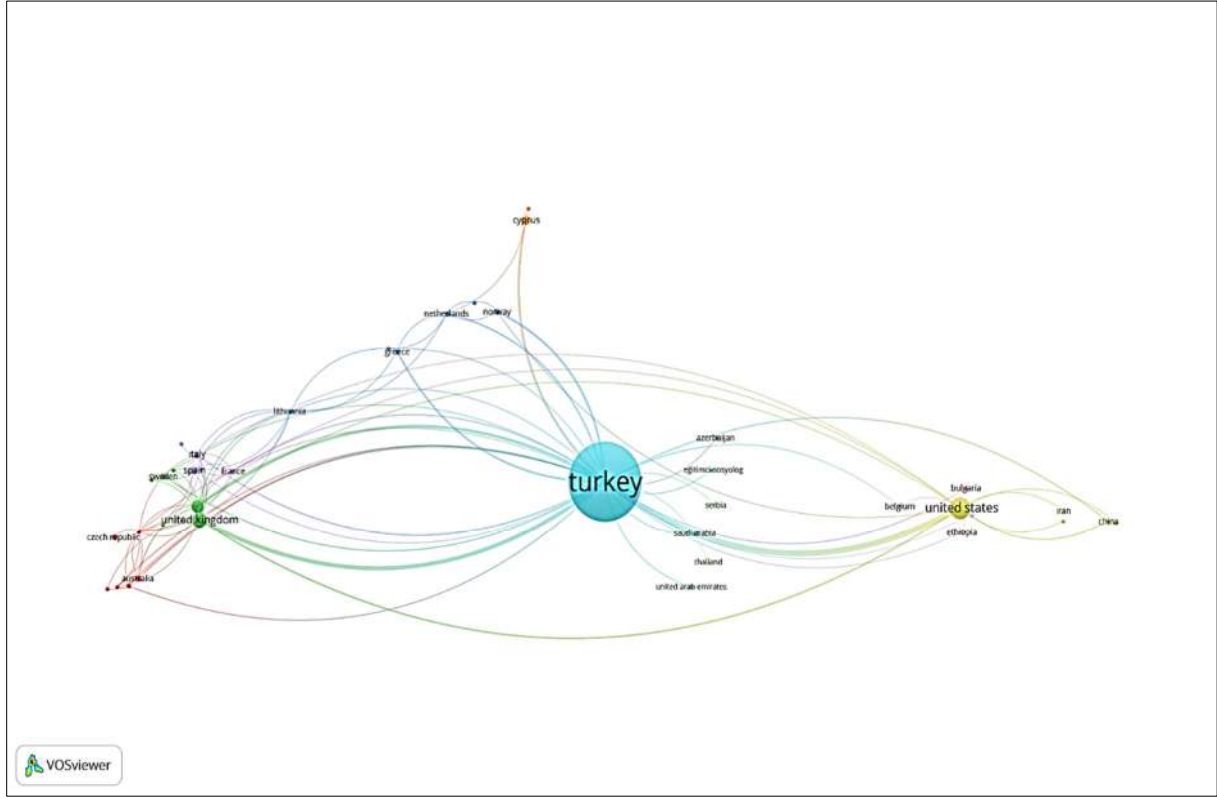
Kavram ile ilgili Türkçe aramalarda 70 çalışma olduğu görülmektedir. En çok 2021 yılında araştırılma yapılan bu kavram ile ilgili; 50 makale, 13 kitap bölümü, 4 kitap, 3 eleştiri bulunmaktadır.

Cinsiyet eşitsizliği kavramına ilişkin araştırma yoğunluğunun 2020 yılından sonra arttığı görülmektedir.

“Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği” kavramı ile ilgili yapılan analizde 67 doküman olduğu görülmüştür. Bu çalışmaların; 49’u makale, 12’si kitap bölümü, 3’ü kitap, 3’ü eleştiridir.

Alanda çalışma yapan; Ahu Sumbas, Adem Yavuz Elveren, Burcu Yakut Çakar alanda en çok çalışma yapan isimlerdir.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği bağlamında en çok araştırma yapan yazarlardan Ahu Sumbas (2018); kadın ve erkeğin iş gücü piyasasına birlikte dâhil olmasıyla, çocukların bakımını düzenlemeyi, emek piyasasında kadın istihdam oranını arttırmayı ve bir açıdan kadın erkek arasındaki eşitsizlikleri azaltmak için, iş-aile yaşamını uzlaştırmayı hedefleyen politikalar üretilmesi gerekliliği üzerine araştırmalar gerçekleştirirken, Burcu Yakut Çakar (2017); Toplumsal cinsiyet perspektifinden kentsel hizmetlerin sunumu, sosyal koruma programları, kent politikaları ve sosyal politikalar ile ilgili araştırmalar gerçekleştirmiştir.

Şekil 4. “Toplumsal Cinsiyet” Kavramı Ünelere Göre Araştırma Yoğunluğu

Girişimcilik kavramı ile ilgili yapılan Türkçe arama sonucunda ortaya çıkan analizde 584 çalışmanın yer aldığı görülmektedir. Kavram ile ilgili 103 çalışma ile en çok 2023 yılında gerçekleştirilmiştir.

Alanda en çok çalışma yapan yazarlar; Yasin Akkuş, İsa Deveci, Salih Çepni'dir.

“Women Labor” kavramı ile ilgili Sosyal Bilimler, İşletme, İktisat ve Psikoloji alanında; 14.017 çalışma yapılmıştır. Kavram ile ilgili en fazla çalışma yapan araştırmacı; 33 araştırma ile Wei-bin Zhang'dır. Kavram ile ilgili 9.964 makale, 1.841 kitap bölümü, 1.094 kitap, 871 eleştiri, 99 konferans bildirisi hazırlanmıştır.

Wei-bin Zhang; “Women Labour” kavramı ile ilişkilendirilen araştırmalarında makroekonomik modeller kullanarak kadın emeği kavramının büyüme ile ilişkisi üzerine yoğunlaşmıştır. “Neo-Klasik Büyüme Modeli”, “Genel Ekonomik Teori”, “Neo-klasik Büyüme Teorisinde Altın Standardı Altında Para ve Fiyat Dinamikleri” benzeri alanlarda teorik araştırmalara ağırlık vermiştir.

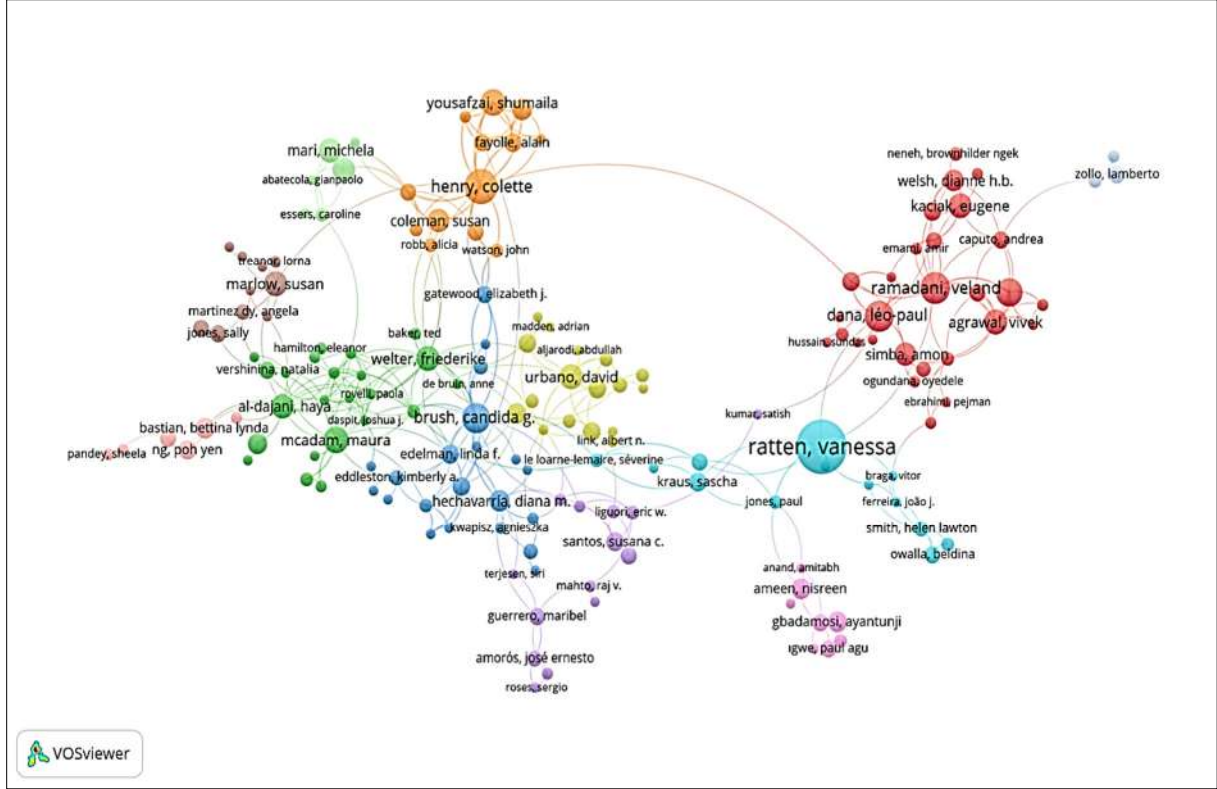
Alanda en çok çalışma; 4.883 araştırma ile Amerika Birleşik Devletlerinde yapılmıştır. Amerika Birleşik Devletlerini; 1.738 araştırma ile Birleşik Krallık, 770 çalışma ile Kanada, 750 çalışma ile Almanya izlemektedir.

“Kadın Emeği” kavramı ile ilgili yapılan arama sonucunda hazırlanan analize göre; 149 çalışma yapıldığı görülmektedir. Çalışma yoğunluğunun 2022'den itibaren arttığı gözlemlenmektedir. Kavram ile ilgili 79 makale, 52 kitap bölümü, 10 kitap, 6 eleştiri, 1 konferans bildirisi hazırlanmıştır. 117 çalışma ile Türkiye kadın emeği araştırmalarının en fazla yapıldığı ülke olmuştur.

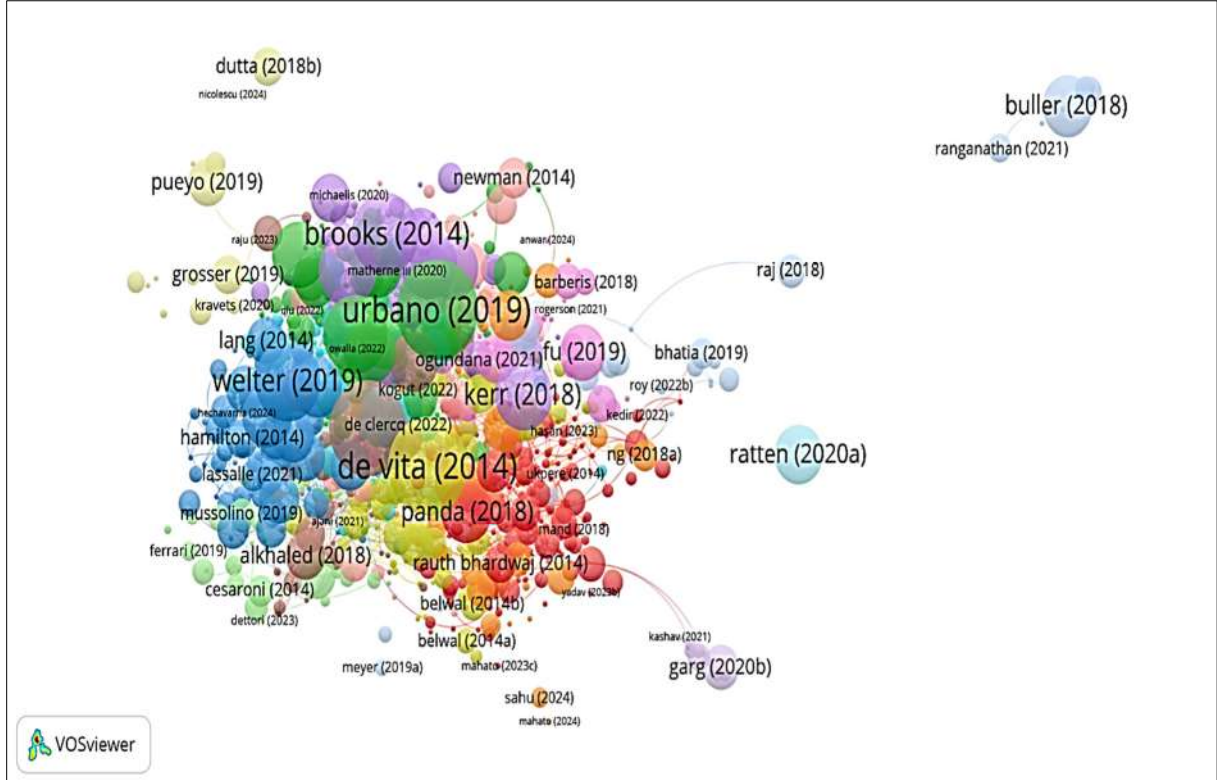
Kadın emeği kavramı üzerinde araştırma yapan en önemli araştırmacılardan Saniye Dedeoğlu; “İstanbul Hazır Giyim Sektöründe Kadınların Ev-Eksenli Çalışması Toplumsal Cinsiyet Eşitsizlikleri ve Endüstriyel Çalışma”, “Türkiye'de Kadın İşçiler: İstanbul'da Küresel Sanayi Üretimi” konularında araştırmalar yapmıştır.

Göçmenlerin işgücüne katılımı ile ilgili “Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler ve Tarım: İş, Güvencesizlik, Hayatta Kalma” konusunda da kırılğan başka bir grubu konu alan bir bilimsel araştırma gerçekleştirmiştir.

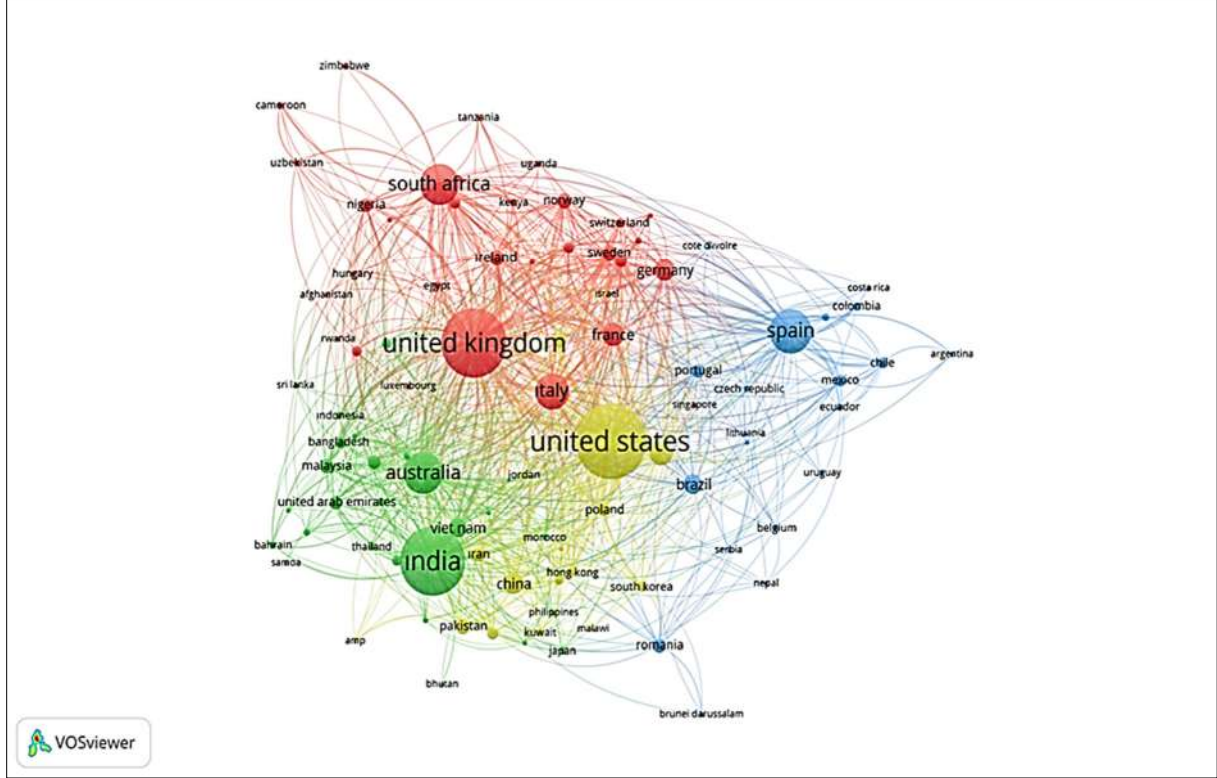
Şekil 5. “Women Entrepreneurship” Kavramı

Şekil 6. “Women Entrepreneurship” Yıllara Göre Araştırma Yoğunluğu

Şekil 7. “Women Entrepreneurship” Ülkelere Göre Araştırma Yoğunluğu

Kadın girişimciliği dünya çapında en hızlı büyüyen girişimcilik kategorisi olarak görülmekte ve son yıllarda pek çok akademisyenin dikkatini çekmekte, pek çok araştırmaya konu olmaktadır. Yapılan araştırmalar literatüre önemli katkılar sağlamaktadır.

Bu alanda araştırma yapan en önemli araştırmacıların; Vanessa Ratten, Colette Henry, Candida G. Brush, David Urbano, Veland Ramadani, Léo Paul Dana olduğu görülmektedir.

Kadın girişimciliği alanında Scopus veritabanında en eski araştırma 1997 yılında yapılmıştır, 2006 yılına kadar araştırma yapan yazar sayısı tek haneli rakamlarda kalmış, en çok çalışma 522 araştırma ile 2023 yılında yapılmıştır.

Kadın girişimciliği ile ilgili yapılan araştırmaların en çok Hindistan, Amerika Birleşik Devletleri ve Birleşik Krallık olduğu görülmektedir. Avustralya, İspanya, Kuzey Afrika ve İtalya araştırma sayısı bakımından en çok araştırma yapılan ülkeler arasındadır.

Bu alanda en çok 236 araştırma ile Hindistan öne çıkmaktadır, Hindistan'ı Amerika Birleşik Devletleri 228, Birleşik Krallık 199 araştırma ile izlemektedir.

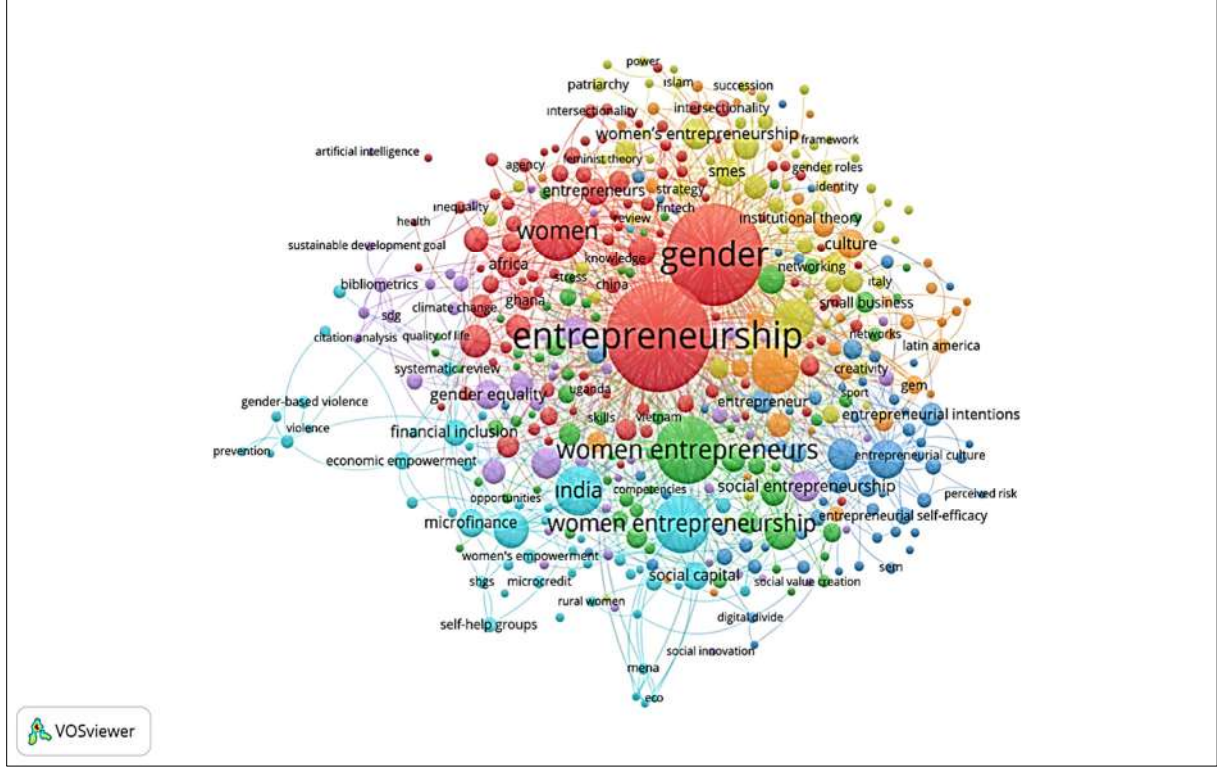
Hindistan'da kadın girişimciliği araştırmalarında akademik çevrelerde araştırmaları domine eden bir ülke olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadın girişimciliği ile ilgili yapılan araştırmalar; sosyal girişimcilik, iş yaşam dengesi, cinsiyet rolleri, inovasyon ve verilen destekler üzerinde yoğunlaşmıştır.

Hindistan'da kadın girişimciliği kavramı ile ilgili bilimsel araştırmalardan en çok atıf alanlar; “Toplumsal Cinsiyet Kalıp Yargılarının Girişimci Algısı ve Girişimci Olma Niyeti Üzerindeki Rolü”, “Kadın Girişimcilerin İş-Yaşam Dengesi Üzerine Çalışma - İnceleme ve Araştırma Gündemi”, “Sosyal Değişim İçin Bir Yol ve Sürdürülebilir Kalkınmanın İtici Gücü Olarak Sosyal Girişimcilik: Sistemik Bir İnceleme ve Araştırma Gündemi”, “Bireysel Sermaye ve Sosyal Girişimcilik: Resmi Kurumların Rolü” konularında gerçekleştirilmiştir.

Ülke gruplarına göre toplulaştırarak baktığımızda, kadın iş dünyası çalışmalarının büyük çoğunluğunun gelişmiş ülkelerde gerçekleştirildiği görülmektedir.

Bu çalışmada ulaşılan bu bulgu, bir diğer çalışmada Rashid ve Ratten (2020) tarafından da teyit edilmiştir; gelişmekte olan ekonomilerde kadın girişimciliği üzerine yaptıkları incelemede, yalnızca 76 tane makale bulmuşlardır.

Şekil 8.“Women Entrepreneurship” Araştırmalarında En Sık Kullanılan Anahtar Kelimeler

Kadın girişimciliği ile ilgili bir çerçeve çizilirken cinsiyet kavramından, kadın emeğinden, bakım emeğine değinmeden literatüre dair bir çerçeve çizmek mümkün değildir.

Kadın girişimciliği ile ilgili yapılan çalışmalarda en çok cinsiyet kavramı, kadın, kadın girişimciler, cinsiyet eşitliği, kültür, girişimci, sosyal girişimcilik, küçük işletme kavramları öne çıkmaktadır. Hindistan’da girişimcilik ile ilgili araştırmaların yoğunluğu burada da görülebilmektedir.

Kadın girişimcilerin karşılaştıkları zorluklar ile ilgili; Eugenie Kaciak 6, D.H.B. Welsh 5 araştırma ile en çok araştırma yapan yazarlardır. Araştırmaların yoğun olarak yapıldığı ülke 10 araştırma ile Amerika Birleşik Devletleridir. Kavram ilgili yapılan araştırmaların 96’sı Amerika Birleşik Devletlerinde, 30’u Birleşik Krallıkta, 23’ü Kanada’da gerçekleştirilmiştir.

Kadın girişimciliğinin önündeki engellere yönelik araştırmalar yapan Eugenie Kaciak; “Girişimcilik Başarısında Cinsiyet Farklılıklarının Etkileri Nasıl Azaltılır?”, “Arap Dünyasında Aile Desteği Ve Ülke İstikrarının Kadın Girişimcilerin Başarısı Üzerindeki Etkisi”, “Aile Zenginleşmesi Ve Kadın Girişimci Başarısı: Aile Müdahalesinin Aracı Etkisi”, “Düşmanca Bir Ortamda Kadın Girişimcilerin Firma Performansının Belirleyicileri” alanlarında araştırmalar gerçekleştirmiştir.

Eugenie Kaciak tarafından yapılan; “Girişimcilik Başarısında Cinsiyet Farklılıklarının Etkileri Nasıl Azaltılır?” konulu araştırmada Hisrich ve diğerleri (2006) da geliştirdiği anketi uyarlamıştır. Anket çalışmasını Hindistan’da tamamı girişimcilerden oluşan kadın ve erkeklere uygulamıştır. Araştırma içeriğinde; cinsiyet, ailelerin moral desteği, sosyal ağ destekleri, başlangıç sermayesi, başlangıçta yerel pazara maruz kalma gibi bağımsız değişkenler araştırmanın anket kısmında değerlendirilmiştir.

Yapılan anket sonucunda; “aile manevi desteği arttığında erkek ve kadın girişimciler arasındaki fark azalmaktadır”, “sosyal ağ desteği arttığında erkek ve kadın girişimciler arasındaki farkın azalacağını”, “buna karşılık başlangıçtaki sermaye finansmanının artmasıyla erkekler ve kadınlar arasındaki farkın azaldığını desteklememektedir” gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Bu konuda yapılan çalışmalarda 2011 yılında bir artış gözlense de en çok araştırma 2023 yılında yapılmıştır. Konu ile ilgili araştırmaların 43’ü makale, 11’i kitap bölümü, 3’ü inceleme, 2’si konferans bildirisidir.

Kavram ile ilgili Sosyal Bilimler, Psikoloji, Ekonomi ve İşletme alanında 240 araştırma yapılmış olup, en çok araştırma 2023 yılında yapılmıştır. Bu araştırmaların; 189’u makale, 22’si kitap bölümü, 14’ü eleştiri, 10’u kitap, 4’ü konferans kitapçığıdır.

Bu analizin bir amacı; kadın emeği, toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliği kavramlarının kadın girişimciliği kavramıyla ilişkisini ve bu ilişkilerden doğan temel soruların bilimsel araştırmalara çizdiği yörüngeyi ortaya koymaktır. Literatür için yeni ve ilgi gören bu alanda araştırmaların yoğun olduğu ülkeleri ve yıllara göre bilimsel araştırma yoğunluğunu, bu alanda ortaya konan araştırma türlerine dair bir analiz ortaya konmuştur.

Ekonomi biliminin yanında, sosyal bilimler, psikoloji ve işletme biliminin de araştırma alanına giren bu kavramlar ile kadınların çalışma hayatına, toplumsal cinsiyet rollerinin kadın işgücüne ve kadın girişimciliğine etkileri üzerine bir analiz gerçekleştirilmiştir. Alanda yapılan bilimsel araştırmalar arttıkça kadın emeğinin iş yaşamında karşılaştıkları sorunlara ışık tutulup, cinsiyet eşitliği bağlamında daha hızlı yol kat edilecektir.

Kadınların iş/yaşam dengesi sorunları, bakım emeği ve ev içi emek ile ilgili zorlukların belirlenmesi, kadın işgücüne yönelik fırsatların belirlenmesi ve bunların sonucunda çözüm önerileri geliştirilebilmesi için araştırmaların bu alanlarda yoğunlaşması önemlidir.

Bu bağlamda değerlendirme yapacak olursak; toplumsal cinsiyet, cinsiyet eşitliği/eşitsizliği ile ilgili araştırmaların Amerika Birleşik Devletlerinde yoğunlaştığını, girişimcilik, kadın girişimciliği kavramlarının ise yoğunlukla Hindistan’da gerçekleştirildiği görülmektedir. Kadın emeği ve kadın girişimciliği ile ilgili en çok araştırmanın batıda, gelişmiş ülkelerde yapıldığı görülmektedir. Uzak Doğu ve Hindistan’da ise yapılan araştırmaların kadın girişimciliğini ekonomik büyüme için itici bir güç olarak gördüğü söylenebilir.

Dünya üzerinde en hızlı büyüyen ve gelişen girişimcilik türü olarak gösterilen kadın girişimciliği üzerine dikkatli bir şekilde düşünmek, dünya nüfusunun yarısını oluşturan bu önemli işgücü kaynağından nasıl fayda sağlanacağına daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacaktır.

Özetle, bu sistematik analizimizin genel amacı, girişimcilik ve kadın arasındaki ilişkiye dair bilimsel literatürü incelemektir. Analizin ortaya koyduğu ilk husus, kadın girişimciliği konusunun görece yeni ve güncel bir araştırma alanı olduğudur. Yıllar içinde akademisyenlerin sürekli ilgisini çekmiş, son 20 yılda ise konuyla ilgili yayınlar sürekli artmıştır.

Kadın girişimciliği, esas olarak işletme ve yönetim alanını, ekonomi, siyasal bilimler, sosyoloji ve benzeri alanları etkileyen multidisipliner bir karakter göstermektedir.

Buna ek olarak, son on yılda yapılan çalışmalar, girişimcilikte kadın-erkek uçurumunu kapatmayı amaçlayan faktörlerin analizine yönelerek akademik araştırmalarda bir odak değişikliği göstermiştir. İlerleyen dönemlerde kadın girişimciliği alanında yapılacak olan çalışmaların; kadınların erkeklerden farklı ve fazla olarak maruz kaldığı zorluk ve engellere yoğunlaşması faydalı olacaktır. Girişimcilik basit bir iş kurma eyleminden daha fazlasıdır, çünkü aynı zamanda mevcut bir şirketi yönetme niyetini de içerir. Bu nedenle, özellikle kadınlar söz konusu olduğunda, iş/aile dengesi, profesyonel sektör seçimi ve fırsatların belirlenmesi ile beşeri ve sosyal sermayenin geliştirilmesi açısından işlerini büyütürken karşılaştıkları engellerin araştırılması büyük önem arz etmektedir.

Bu anlamda, kadınlar için sadece finansal kaynaklara erişim değil, aynı zamanda iş başarısının anahtarını oluşturan maddi olmayan kaynaklar (insan kaynakları ve sosyal sermaye) büyük önem taşımaktadır (Cardella vd., 2020). Ancak bu alandaki çalışmalar sınırlı görünmektedir. Hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ekonomilerdeki kadın girişimciler üzerine daha ayrıntılı araştırmaların yapılması, bu kaynaklardan nasıl faydalanılacağına ortaya koyulmasına katkıda bulunacaktır.

KADIN GİRİŞİMCİLERİN KARŞILAŞTIKLARI FIRSATLAR VE ZORLUKLAR

Gelişmekte olan dünya ve sürekli dönüşen ekonomiler üretimde olduğu gibi istihdam açısından bakıldığında da değişime neden olmaktadır. Kadın istihdamı günden güne artmakta ve potansiyel işgücü olarak kadınların üretim sürecine dâhil olması kalkınma ve büyümeye pozitif etkiye neden olmaktadır.

Tüm bu pozitif gelişmeler yanında kadın istihdamında hala pek çok zorlukla karşılaşmaktadır. Kadınlar uzun çalışma saatlerine ve düşük ücretlerle çalışmaya erkeklerden daha çok maruz kalmaktadır. Bu durumda erkek egemen toplum yapısı ve ataerkil düşüncelerin etkisi büyüktür.

Kadın emeğinin işgücü piyasalarındaki varlığı niceliksel ve niteliksel olarak artsa da hala kadınların işgücüne katılımındaki artış istenilen seviyelere ulaşamamıştır.

Toplumsal cinsiyet farklılıkları, kadınların katılımını etkin bir şekilde artırmaya yardımcı olacak uygun program ve politikaların geliştirilmesi ve tasarlanması amacıyla girişimciliğin geliştirilmesine yönelik ulusal, uluslararası ve küresel programların sonuçlarının objektif bir şekilde değerlendirilmesine yönelik acil bir ihtiyaç yaratmaktadır (Kuschel ve Lepeley, 2016). Bu değerlendirmeler sonucunda kadın girişimcilerin sektörde yaşadığı zorluklara, engellere ve kendi işlerini kurmalarında bulabilecekleri desteklere, kadın girişimcilere yönelik bölgesel, ulusal ve küresel fırsatlara ışık tutulup bu alandaki ihtiyaçlar ortaya konmuş olacaktır.

Emek faktörü olmanın yanında girişimci olarakta günümüzde pek çok kadın hemen her sektörde faaliyet göstermektedir. Kadınların girişimci olarak ekosistemde erkek girişimcilere göre yapısal olarak farklılaşan sorunlar ile muhatap olmaktadır.

Kadın istihdamında yaşanan sorunlar pekâlâ kadınların işveren olduğu durumlarda da yaşanmaktadır. İstihdam edilen kadınlar düşük ücretlere uzun saatler çalışmakta ve toplumsal cinsiyet rolleri nedeniyle ev içi sorumluluklarını da sürdürmektedir.

Girişimcilik; bağımsız iş sahibi olmak, hem kariyer hem de aile sahibi olmak isteyen kadınlar için tüm bileşenlere sahiptir. Kadınlar girişimciliği esneklik ve özerklik, tatmin ve kişisel gelişim, gelir ve saygınlık için aramaktadırlar. Erkek meslektaşları gibi bazı kadınlar da bir fikir veya yenilik nedeniyle iş kurmak istemektedir. Bazıları ise tatmin edici olmayan istihdam deneyimleri nedeniyle kendi işini kurmayı tercih etmektedir (Winn, 2005).

Kendi girişimlerini kuran kadınlarda piyasada emek arz eden pek çok kadın gibi zorluklara ve engellere maruz kalmaktadır. Emek arz eden olarak istihdam edildikleri durumlarda kadınlar; uzun çalışma saatleri, cam tavan engeli, bakım emeği gibi sorunlarla karşılaşırken, işveren konumundaki girişimci kadınların karşılaştıkları başlıca zorluklar maddi kaynak yetersizliği, bilgi ve deneyim eksikliği ve ev içi sorumlulukları üstlenmeye devam etmeleri olarak sayılabilir.

Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Sorunlar;

- Finansal kaynak bulmakta yaşanan güçlükler
- Sermaye yetersizliği
- Kredi kullanmak için izlenmesi gereken bürokratik süreçlerin karmaşıklığı
- İş deneyimi yetersizliği
- Özgüven eksikliği
- Pazara erişimde yaşanan sıkıntılar
- Koçluk ve danışmanlık ihtiyacı

- Teşvik mekanizmalarına erişememe
- İş ve aile yaşamını uyumlaştırmada yaşanan sıkıntılar (www.kadingirisimci.gov.tr).

Bir girişim fikri olsa bile yeterli sermayeye sahip olunmaması, yeterli tecrübe ve bilgi birikiminin olmaması, mentorluk ihtiyaçlarının yanı sıra kadın girişimcilerin bakım emeği açısından da zorluklara maruz kaldığı oldukça açıktır.

Kadınların değişen çalışma ortamlarına uyum sağlama ve sürdürülebilir işler yürütmek amacıyla yenilikçiliği ve verimliliği benimseme kapasitelerinin geliştirilmesi, bireysel, toplumsal ve ulusal düzeyde önemli ekonomik faydalar sağlayacak, aynı zamanda iş fırsat eşitliği üzerinde olumlu bir etki yaratarak sosyal refahta sürdürülebilir iyileşmeye yol açacaktır (Kuschel ve Lepeley, 2016).

Aile içi sorumluluklar kadın emeğini ve girişimci olmak isteyen kadın arzını etkileyen önemli bir faktördür. Girişimci olmak isteyen ve çocuk/yaşlı bakımı üstlenmek zorunda olan pek çok kadın bulunmaktadır. Bu kadınlar girişimci olabilmek için genellikle ev tabanlı planlama ve üretim yapılabilmesine olanak sağlayan girişimlere yönelebilmektedir.

Kadın girişimciliğinin önündeki engellere ilişkin argümanlar, kadınları statüden, ağılardan ve güvenilirlikten yoksun olarak temsil eden toplumsal cinsiyet alt metninin toplumsal olarak yeniden üretilmesine katkıda bulunmuştur. Bu temsil de kurumsal aktörlerin toplumsal algılarını yapılandırmakta ve çoğu zaman kasıtlı olmayan ayrımcı davranışlarını şekillendirmektedir (Bruni vd., 2004:263).

Kadınların ev içi sorumluluklarının çeşitli nedenlerden dolayı işgücü deneyimlerini zayıflatması beklenebilir. Toplumda mevcut annelik/babalık yardımlarının, kreş ve benzeri diğer hizmetlerin kıtlığı, aile ve ücretli iş faaliyetlerini bütünleştirmenin zorluğunu daha da artırmaktadır. Sonuç olarak, çocuklu kadınlar uygun saat ve konuma sahip, dolayısıyla ev içi sorumluluklarına kolayca entegre edilebilecek işleri seçme eğilimindedir (Coverman,1983).

İş hayatında kadın ve erkeğin eşit ücretlerle, eşit statülerde çalışmamasının temelinde yatan neden toplumsal cinsiyet rolleridir. Bu roller kadınların iş sahibi/patron olmasını bırakın istihdam edilmesine bile izin vermeyen yapılara neden olmaktadır. Kadınlar ev içi sorumlulukları nedeniyle yıllarca iş hayatında kabul görmemiş, yapılan işler erkek işi olarak nitelendirilmiştir.

Evdeki cinsel işbölümü işgücü piyasasında yeniden üretilmekte, böylece kadınlar cinsiyete uygun olarak algılanan işlerde (örneğin öğretmen, hemşire, garson vb.) çalışma eğiliminde olmaktadır. Bunun bir sonucu olan işgücü piyasasındaki yaygın cinsel ayrımcılık, cinsiyetler arasındaki ücret eşitsizliğinin önemli bir kaynağı olarak tanımlanmıştır (Coverman,1983).

İşgücü piyasasındaki cinsiyet eşitsizlikleri, evde devam eden cinsiyet eşitsizliklerine de yansımaktadır. Her ne kadar erkeklerin ev işlerine ve bakım işlerine katılımı bazı ülkelerde artmış olsa da, hiçbir yerde bu artış kadınların ücretli istihdama katılımıyla aynı oranda ilerlememektedir. Karşılaştırmalı zaman kullanımı çalışmaları, OECD ülkelerinde çalışan babaların, kadın partnerlerinin ayırdığı saatin dörtte birinden daha azını rutin ev işlerine ayırdığını ve kadın partnerlerine göre çocukların bakımına yarından daha az zaman ayırdıklarını göstermektedir (Bergmann vd., 2009).

Kadın emeğinin önündeki engellerden en önemlisi bakım emeği problemleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadınların işgücüne katılımı artsa da erkeklerin bakım emeğinin yüküne katlanma oranı kadınların işgücüne katılımı oranında gerçekleşmemektedir.

Yemek yapımı, temizlik, yaşlıların bakımı ve çocukların sorumlulukları gibi pek çok sorumluluk kadınların üzerinde kalmaktadır. İş hayatında verdiği emeğin yanında karşılıksız olarak ev içinde de emeğini sürdürmeye devam etmektedir.

Kadın girişimcilerin sektörde karşılaştıkları pek çok sorunu olsa da kadınları girişimciliğe yönlendiren nedenler de kadınlar için itici faktör olarak ekosistemde var olmaları için onlara güç sağlamaktadır. Bu itici faktörlerin başında bağımsız bir iş sahibi olmayı sayabiliriz.

Bağımsız iş sahibi olmak, hem kariyer hem de aile sahibi olmak isteyen kadınlar için tüm bileşenlere sahip gibi görünüyor. Kadınlar girişimciliği esneklik ve özerklik, tatmin ve kişisel gelişim, gelir ve saygınlık için ararlar (Winn, 2005:383).

Bağımsız karar verme dürtüsünün yanında girişimcilik kadınlar için; kendini gerçekleştirme, başarı ve tatmin duygusunu tatma amacını da taşımaktadır. Bu amaçlarla bir start-up girişiminde bulunan kadınlar her zaman bu tatmini yaşayamamaktadır.

Kadın girişimcilerin, işlerini geliştirmelerinin önündeki birinci veya ikinci engel olarak finansmana erişimi gösterme olasılığı daha yüksektir. Krediyeye, özellikle de resmi krediyeye erişim ve kullanımda önemli cinsiyet farklılıkları vardır. Kadınlar tarafından yönetilen işletmelerin kredi alma olasılığı erkekler tarafından yönetilen işletmelere kıyasla daha düşüktür, ancak bu farklar firma büyüklüğü ile azalmakta ve resmi işletmeler arasında daha az olmaktadır (Niethammer, 2013:4).

Kadınların yönettiği şirketlerde ufak bir sorun bile kadınlar için büyük bir sorumluluğa neden olmaktadır. Pek çok kadın finansman bulurken işi batıracağı yönünde güvensizliklerle boğuşmaktadır.

Kültürel ve sosyal gelenekler, toplumsal algılar ve aile ve topluluklardan gelen kıskançlık, kadın girişimcilerin büyümesini engellemektedir. Eğitim ve öğretim eksikliği, finansman elde etmek için iş planları hazırlama, finansal ve yönetim becerileri edinme konusunda eğitim alma şanslarını engellemektedir (Akhalwaya,2010).

Kadınların toplumsal rollerinden kaynaklanan kıskançlıklara maruz kalması, bireysel olarak kendi ayakları üzerinde durabilen kadınların ataerkil toplumlarda eşleri ve aileleri tarafından baskıya maruz kalması kadınları zorlayan etmenlerden biri olarak sayılabilir.

Kadın girişimcilerin kendilerini gerçekleştirmeye çalıştıkları iddia edilirken, erkekler kendi şirketlerini kurduklarını iddia etmektedir çünkü bunu yaparak gelirlerini artıracaklarına inanmaktadırlar. Ancak kadınlar için girişimcilik genellikle daha düşük ekonomik statüyle sonuçlanmaktadır (Winn, 2005).

Kadınlar doğaları gereği eğitim, sosyal hizmetler ve ev işleri gibi ev hizmetleri gibi hizmet sektörlerinde çalışmayı tercih etmektedir. Ancak aynı zamanda işe başlama motivasyonları sektörden sektöre değişmektedir (Sangolagi ve Alagawadi, 2016).

Kadın girişimciler erkeklere göre daha az deneyime ve daha çok önyargıya maruz kalmaktadır. Bu nedenle bir işe giriştiklerinde verdikleri her karar toplum ve sorumlu oldukları kişiler tarafından daha çok sorgulanmaktadır. Bu durum erkekler açısından toplumsal roller nedeniyle çok daha pozitif seyretmektedir.

Kadın girişimci, girişimci bir aileye mensup olduğu sürece; bir erkek eş veya akrabanın yanında belirlenmiş mirasçı olur. Doğal yerlerinin ve birincil sosyal sorumluluklarının aile olduğu varsayımıyla, bu kadınların iş ve ev işleri arasında denge kurmada yaşadıkları zorluklar değişmez bir temadır (Bruni vd., 2004:259).

Kadın girişimciliği, kadınları ekonomik olarak güçlendiren, ekonomik güçlerini ve toplumdaki konumlarını artıran bir iş sahibi olma, yaratma ve kontrol etme eylemi anlamına gelmektedir. Girişimcilik sadece tek bir cinsiyetle sınırlı değildir, çok yönlü ekonomik baskılar nedeniyle kadınlar ailelerinin ve kendi potansiyellerinin hayata geçirilmesinin ancak erkeklerle yan yana çalışmakla olabileceğini günden güne daha net olarak görmektedir (Sangolagi ve Alagawadi, 2016).

Kadın girişimciliği dünyada giderek artan bir araştırma konusu haline gelmiş, ülkemizde ve dünyada bu konu ile ilgili pek çok araştırma yapılmaya başlanmıştır.

Kadın girişimciler üzerine yapılan çalışmaların çoğunda kadın işletme sahiplerinin eğitim durumları dikkate alınmıştır. Bu çalışmalar, kadın girişimcilerin çoğunlukla üniversite mezunu olduğu yönünde oldukça sağlam bir sonucu paylaşmaktadır (Greer ve Greene, 2003).

Ülkeler arasında kadın girişimciliği arasındaki farklılıkları anlamak ulusal düzeydeki politikalar için faydalı olsa da, literatür kadın girişimciliğinin şehirler arası veya bölgeler arası karşılaştırmaları açısından eksiktir. Bu boşluk önemlidir çünkü kadın girişimciliği ve girişimcilik ekosistemlerine ilişkin araştırma akışlarını birbirine bağlamak, politika yapıcılarının ortak çıkarları ve faydaları belirlemelerine ve bölgesel düzeyde kadın girişimciliğini teşvik etmek için önlemler geliştirmelerine yardımcı olur (Berger ve Kuckertz, 2016:5165).

Düşük gelirli ülkelerdeki kadınlar, aynı zamanda çocuk yetiştirme ve ev sorumluluklarıyla uyumlu kendi iş ortamlarını yaratmak için güçlü teşviklere sahiptir. 21. yüzyılın kadın girişimcisi, ailesinin yaşam koşullarını iyileştirmek, gelir yaratmada eşine paylaşımcı bir el sağlamak, çocuklarına kaliteli eğitim vermek, iş fırsatları yaratarak olumlu katkıda bulunmak, diğer kadınları güçlendirmek ve toplumu ekonomik eşitsizlik ve işsizlikten çıkarmak için potansiyel olarak değişim için motive olmaktadır (Sangolagi ve Alagawadi, 2016).

Kadın girişimciler sayıca önemsiz olmaya devam etmektedir dolayısıyla, meşruiyet, kabul ve görünürlük kazanmak için çalışmalarını niceliksel ve niteliksel olarak iyileştirmek için çaba gösterilmelidir (Gayathridevi, 2014).

Kadın girişimcilerin sektörde yaşadıkları zorluklara değinirken nicel olarak kadın girişimci sayısının azlığından da söz etmek gerekir. Kadın girişimcilerin sektörde var olması çok önemli olmakla birlikte, sayıca da artması kadınlar arası dayanışma açısından ve toplumdaki konumlarının güçlenmesi, kadınların girişim sektöründe söz sahibi olması için son derece önemlidir.

Kadın emeğini ve bu alanda zorluk ve fırsatları ortaya koyarken öncelikle toplumsal bakış açısında cinsiyet eşitliği kavramını irdelemek daha doğru olacaktır. Bölgesel ve ulusal farklılıkların anlaşılabilmesi için kültürel özelliklerin dikkate alınması şarttır.

Kadın girişimcilerin karşılaştıkları sorunları derleyecek olursak 4 temel başlıkta toplarsak;

- Maddi nedenlerden kaynaklanan sorunlar,
- Eğitim ve bilgi eksikliğinden kaynaklanan sorunlar,
- Bakım yükü ve ev içi sorumluluklardan kaynaklanan zorluklar,
- Cinsiyet rollerinden kaynaklanan zorluklar olarak sıralayabiliriz.

Ekonomik ve siyasi seviyesinin düşük olduğu ülkelerde kalkınmanın düşük veya çok düşük olduğu durumlarda, kurumsal boşluklara rağmen özel bir iş kurmayı ve yürütmeyi başaran her kadın girişimci, birçok engelin üstesinden gelebilmeli ve güçlü bir kişisel dayanıklılık gösterebilmelidir; her ikisi de onu daha başarılı bir girişimci yapabilir. Dolayısıyla: ülkenin ekonomik ve siyasi gelişimi ile iş-aile çatışması ve diğer kişisel sorunlar arasındaki ilişki doğru orantılıdır (Kaciak, 2020).

Ekonomik ve siyasi stabiliteyi sağlamış gelişmiş ülkelerde kadının toplumsal rollerinden kaynaklanan sorunlar gelişmemiş ve siyasi istikrarını sağlayamamış ülkelere göre daha azdır.

Tablo 2. Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Başlıca Zorluklar

KADIN GİRİŞİMCİLERİN KARŞILAŞTIKLARI BAŞLICA ZORLUKLAR	
Maddi nedenlerden kaynaklanan sorunlar	<ul style="list-style-type: none"> Girişimci olarak krediye ve maddi kaynaklara ulaşmada zorluk Maddi kaynağın aileden elde edilmesinde ve kadının ailesinin desteğini almasında yaşadığı zorluklar
Eğitim ve bilgi eksikliğinden kaynaklanan sorunlar	<ul style="list-style-type: none"> Yeterli deneyimin olmaması, Mentörlüğe ihtiyaç duyulması, Herhangi bir girişimcilik eğitimine sahip olunmaması
Bakım yükü ve ev içi sorumluluklardan kaynaklanan zorluklar	<ul style="list-style-type: none"> Çocuk bakımı ve yaşlı bakımından kaynaklanan zorluklar, Ev içi sorumluluklardan kaynaklanan zorluklar, Medeni durum, Çocuk sayısı,
Cinsiyet rollerinden kaynaklanan zorluklar	<ul style="list-style-type: none"> Kadınların işveren olarak başarısız olacağı düşüncesi, Özgüven eksikliği, Erkeklerin egemen olduğu sektörel yapılar, Kadınların işveren olmalarına karşı duyulan önyargılar,

Kaynak: Yazarlar tarafından hazırlanmıştır.

Ekonomik büyüme ve gelişme arttıkça kadın işgücünün maruz kaldığı engel ve zorluklara yönelik sosyal politikalar artmakta ve kadınların iş-yaşam dengesini sağlaması kolaylaşmaktadır.

Zorlukların yanı sıra kadınları girişimci olmaya iten nedenleri sınıflandıracak olursak;

- Özgürlük, saygınlık ve bağımsızlık duygusu,
- Kendi işinin sahibi olma ve geleceğine yön verme isteği,
- Yenilikçilik ve değişim ihtiyacı,
- Duygusal tatmin ve başarı ihtiyacı olarak sıralayabiliriz.

Kadın girişimciliği hem ekonomi dünyası hem de kalkınma için giderek daha önemli hale gelmektedir. Kadınlar iş kurma ve işlerini büyütme konusunda pek çok engellerle karşılaşılıyor olsa da, kadınların finansmana, eğitime ve pazarlara erişimini teşvik etmek amacıyla belgelenmiş çeşitli başarılı yaklaşımlar bulunmaktadır (Niethammer, 2013).

Çocuk ve yaşlı bakımı emek faktörü olarak değerlendirildiğinde yeni bir istihdam alanı oluşturmakla beraber, kadın emeğinin fırsat eşitliği bağlamında da bir denge faktörü olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadınların iş hayatında karşılaştıkları en önemli zorluk bakım emeği yükünün aile içinde eşit olarak dağıtılamamasıdır.

Zorlukları olmasına karşın kadın girişimciliğinin artırılmasına yönelik fırsatlar da bulunmaktadır. Ülkelerin girişimcilik politikalarında kadın girişimciliğini artırmaya yönelik çalışmaları, bakım emeği yükünün hafifletilmesi ile ilgili geliştirilen politikalar bu fırsatlara örnek olarak gösterilebilir.

Almanya'da Elterngeld adı altında verilen ebeveynlik maaşı, Hollanda'da Kinderbijslag isimli aile ödeneği bu fırsatlara örnek olarak gösterilebilir. Bu tür sosyal politikalar kadının ev içi bakım emeği yükünü hafifletmek ve aile içi sorumluluğu pozitif bir şekilde dağıtmak için son derece önemlidir. Bu uygulamalar yoluyla kadınların işgücünden doğum vb. nedenlerle uzaklaşmasının önüne geçilmektedir.

Ülkemizde de benzeri çalışmalar yapılmakta, kadınların iş yaşam dengesini sağlamaya yönelik uygulamalar, çalışan annelere yönelik bakım yardımı için sosyal politikalar üretilmektedir. Belediyeler ve kurumların kreşleri aracılığı ile çocuk bakımı konusunda pek çok fırsat sağlanmaktadır.

Bu fırsatlara değinecek olursak; Türkiye’de erken çocukluk bakımı ve eğitimi hizmetlerinde bakanlıklar, kamu kurumları, işverenler, sivil toplum kuruluşları (STK) ve belediyeler olmak üzere çeşitli kurum ve kuruluşlar rol almaktadır. Belediyeler de erken çocukluk bakımı ve eğitimi veren en önemli kurumlardan biridir. Nitekim İstanbul Büyükşehir Belediyesinin Yuvam İstanbul Projesi kapsamında Avrupa yakasında on sekiz ilçede toplam yirmi sekiz ve Anadolu yakasında sekiz ilçede toplam on beş olmak üzere İstanbul genelinde toplam kırk üç erken çocukluk bakımı ve eğitimi merkezi açmış bulunmaktadır. Yine İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin Masal Evleri projesi kapsamında altı erken çocukluk bakımı ve eğitimi merkezi hizmet verirken 2022 yılında bu merkezlerin sayısı on ikiye çıkmıştır (Dedeoğlu ve Şahankaya-Adar, 2022).

Belediyeler dışında sivil toplum kuruluşları da bakım hizmetleri ile ilgili destekler sunmaktadır. Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM) 55 merkezde faaliyetini sürdürmektedir. KADEM; kadın hakları ve aileyi ilgilendiren meselelerde, uygulanabilir ve kalıcı çözümler üreterek, adalet merkezli bir söylem oluşturmak için çalışmalar yapmaktadır. Toplumsal hayatın her alanında kadının temsilini güçlendirmeyi hedeflemektedir. KADEM, bu çalışmaları daha fazla insana ulaştırmak için pek çok alanda eğitimler düzenlemektedir (KADEM, 2024).

Eğitilmiş Çocuk Bakıcılarının Teşviki Yoluyla Kayıtlı Kadın İstihdamının Desteklenmesi Projesi; Avrupa Birliği ile Türkiye Cumhuriyeti tarafından ortaklaşa finansa edilen ve SGK tarafından 2019-2022 yılları arasında yürütülmüştür. Ankara, İstanbul ve İzmir illerinde uygulanmıştır. Projenin amaçları arasında; Kadın istihdamını desteklemek, çalışan kadınların iş yaşam dengelerine katkı sağlamak, çocuk bakımı sektörünün desteklenmesi amaçları yer almaktadır. Projede hem çalışan anneler bakım desteği almakta hem de çocuk bakımı yapacak kişiler eğitim teşviki almaktadır. Proje kapsamında 24 milyon Avro harcanmıştır. Proje kapsamında mali destekten faydalanan anne sayısı 5.153 kişidir. Bu anneler proje kapsamında en az 1 ay ve en fazla 31 ay olmak üzere ortalama 14 ay mali destek almışlardır. Çocuk bakım eğitimi için mali destekten 242 kadın faydalanmıştır (Eğitilmiş Çocuk Bakıcılarının Teşviki Yoluyla Kayıtlı Kadın İstihdamının Desteklenmesi Projesi Etki Analizi Raporu, 2022).

Kadın girişimcilik kültürünün oluşması ve gelişmesi sektöre girmek isteyen kadınlara yol gösterici olacaktır, bu kültürün gelişmesi çeşitli dernek, vakıf, STK ve kamu kurumlarının çalışmaları ile güç kazanacaktır. Ülkemizde bu tip çalışmalara öncülük eden kurumlardan bazıları; KOSGEB, KAGİDER, KADEM, Girişimci İş Kadınları Derneği, Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, Kadın Emeği ve İstihdamı Girişimi, İŞKUR, Türkiye İş ve Meslek sahibi Kadınlar Federasyonu olarak sıralanabilir.

SONUÇ

Girişimcilik gelişen ve değişen dünyada, ekonomilerin büyüme ve kalkınmaları üzerinde önemini günden güne artıran bir kavramdır. Girişimcilik kavramı ülkemiz için de stratejik bir öneme sahiptir. Girişimciliğin ekonomik büyümedeki önemini ve istihdama katkısını ortaya koyan pek çok bilimsel araştırma bulunmaktadır ve bu araştırmalar ışığında nüfusun yaklaşık yarısını oluşturan kadınların girişimci olarak ekonomik hayatta daha fazla bulunmasının teşvik edilmesinin önemi ortaya çıkmaktadır.

Kadın emeği kavramı ülkemizde ve dünyada gittikçe daha önemli hale gelmekte ve atıl durumda bulunan kadınların ekonomik aktiviteye daha yüksek oranda katılması, sosyal ve kültürel sonuçları bakımından olduğu kadar ekonomik büyüme, istihdam artışı ve katma değer üretimi bakımından önemsenmektedir.

Kadınların atıl kapasitesinin istihdama aktarılması tüm sektörlerde olduğu gibi girişimcilik sektöründe de büyük önem taşımaktadır.

Bu çalışmada kadın girişimcilerin çalışma hayatında karşılaştıkları fırsatların ve zorlukların ortaya koyulması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda çalışmada öncelikle kadın girişimciliği kavramı ve kadın girişimciliği ile ilgili literatür bilgilerine yer verilmiştir. Ardından, kadınların girişimcilik sektöründe yaşadığı zorluklar veya sahip olduğu fırsatlar toplumsal cinsiyet eşitliği olgusu çerçevesinde değerlendirilmiştir. Cinsiyet farklılığının kadınların sektöre girişinde engellere ve zorluklara neden olup olmadığı analiz edilmiştir. Çalışmada kadın emeği ve kadın girişimciliği ile ilgili temel kavramların bibliyometrik analizi de sunulmuş olup, bu spesifik kavramların bibliyometrik analizinin ulusal literatüre kazandırılması amaçlanmıştır.

Bibliyometrik analiz, belirli bir bilimsel araştırma konusundaki nitel ve nicel değişiklikleri belirlemek, konuyla ilgili yayınların profilini oluşturmak ve bir disiplin içindeki eğilimleri tespit etmek için istatistiksel yöntemlerin uygulanmasından oluşur. Bibliyometrik analizler bilimsel araştırmaların sistematikleştirilmesine katkıda bulunmaktadır.

Bu amaçla bu çalışmada Scopus veri tabanı ve Vosviewer yazılımı kullanılarak kadın girişimciliği ve bu kavramla yakından ilişkili olan çeşitli diğer kavramlar analiz edilmiş ve haritalandırılmıştır.

Yapılan analizde kullanılan anahtar kelimeler; gender, gender inequality, toplumsal cinsiyet, cinsiyet eşitsizliği, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, girişimcilik, women's labor, kadın emeği, women entrepreneurship, women entrepreneurship barriers ve women motivation kavramlarıdır.

Bu anahtar kelimeler ışığında çeşitli analizler yapılmış, literatürde bu araştırmaların türleri, araştırma yapan yazarlar, yıllara göre araştırma yoğunluğu, araştırma yapılan ülkelere dair bir profil çizilerek önemli bulgulara ulaşılmıştır.

Analizin gösterdiği ilk husus, kadın girişimciliği konusunun görece yeni ve güncel bir araştırma alanı olduğudur. Yıllar içinde akademisyenlerin sürekli ilgisini çekmiş, son 20 yılda ise konuyla ilgili yayınlar sürekli artmıştır.

Kadın girişimciliği, esas olarak işletme ve yönetim alanını, ekonomi, siyasal bilimler, sosyoloji ve benzeri alanları etkileyen multidisipliner bir karakter göstermektedir.

Buna ek olarak, son on yılda yapılan çalışmalar, girişimcilikte kadın-erkek uçurumunu kapatmayı amaçlayan faktörlerin analizine yönelerek akademik araştırmalarda bir odak değişikliği göstermiştir.

Ülke gruplarına göre toplulaştırarak baktığımızda, kadın iş dünyası çalışmalarının büyük çoğunluğunun gelişmiş ülkelerde gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu çalışmada ulaşılan bu bulgu, bir diğer çalışmada Rashid ve Ratten (2020) tarafından da teyit edilmiştir; gelişmekte olan ekonomilerde kadın girişimciliği üzerine yaptıkları incelemede, yalnızca 76 tane makale bulmuşlardır. Hâlihazırda kullanılan teorileri test etmek, farklı coğrafi bölgelerdeki farklı dinamikleri analiz etmek ve kadınların bu bağlamlarda karşılaştıkları farklı sosyal ve kültürel zorluklara ışık tutmak için kadın girişimciliğine ilişkin akademik çalışmaların gelişmekte olan bölgelerde derinleşmesi faydalı olacaktır.

Bu çalışmada yer alan analizlerden yola çıkarak denilebilir ki kadın girişimciliği ülkemizde ve dünyada günden güne önemini artıran ve bilimsel araştırmalara sıklıkla konu olan bir kavramdır. Söz konusu araştırmalar vasıtasıyla kadın girişimciliğinin artırılması için yeni politika önerileri ve teşvikler geliştirilecek, kadın girişimciliğinin gelişiminin önündeki engellere yönelik tespitler yapıp sosyal politikalar ile kadın girişimciliğinin artırılmasına katkı sağlanabilecektir.

Analizden yola çıkarak ulaştığımız yayınların sonuçlarını ve kendi analiz bulgularımızı bu bölümün devamında özetle şu biçimde sunabiliriz: Kadınların işgücüne dâhil olması ekonomik kalkınma ve büyümede pozitif ekti yaratmaktadır.

Ancak kadınların işgücüne dâhil olmasının önünde pek çok engel bulunmaktadır. Kadınları işgücüne dâhil etmede yaşanan zorlukların tespiti pek çok bilimsel araştırmanın konusu olmaktadır. Bu engellerin ve zorlukların büyük bir kısmı toplumsal cinsiyet rollerinden kaynaklanmaktadır. Toplumsal cinsiyet normlarının ve ataerkil yapının etkisiyle kadınlar işgücünü dışında kalmaktadır.

Az gelişmiş ve gelişmekte olan pek çok toplumda ev içi sorumluluklar, çocuk ve yaşlı bakımı kadının görevi olarak görülmektedir. Ev içi bakım emeği yükünün kadınların omzunda olması, kadın ve erkeklerin eşit ücretlerle ve eşit şartlarla çalışmaması, kadınların istese bile bazı konumlarda bulunamaması bu engellerden bazılarıdır.

Gelişmiş toplumlarda da kadınlar bakım yükü ile karşı karşıya kalsa da kadınların üzerindeki bu yükü hafifletici destek ve teşvikler uygulanmakta, kadınlar daha iyi şartlarda çalışmaktadır. Ancak kadın işgücünün karşılaştığı tek sorun bakım yükü değildir. Pek çok kadın erkekler ile aynı eğitime aynı beceri ve deneyime sahip olsa bile daha düşük pozisyonlarda düşük ücretlere çalıştırılmaktadır.

Ücret farklılıklarının yanı sıra kadınlar iş hayatında sıklıkla “cam tavan” engeli ile karşılaşmakta, belirli pozisyonlara gelmekte oldukça zorlanmaktadır. Bu pozisyonların kadınlara göre olmadığı düşüncesi, kadınlarının karar mekanizmasına duyulan güvensizlik ve hatta kadınların bilgi ve becerilerinin erkek meslektaşlarına kıyasla daha düşük görülmesi bu pozisyonlara gelmesinde engel oluşturmaktadır.

Kadınların iş hayatında karşılaştıkları başka bir zorluk ise aile planlamasında doğum ve sonraki süreçte vermek zorunda kaldıkları aradan kaynaklanmaktadır. Kadınlar çocuk doğurdıkları için verimsiz görülmekte ve bu dönemde verdikleri zorunlu ara nedeniyle sürekliliği olmayan pozisyonlarda değerlendirilmektedir.

İşlerine ara vermiş ve aile içi sorumlulukları nedeniyle kendini ev hanımı gibi gören ama atıl durumda bulunan pek çok inaktif kadın bulunmaktadır.

Kadınların işgücüne dâhil olurken karşılaştığı zorlukları ve sorunları açıklarken birden çok bağımsız ve birbiri ile ilişkili neden olduğu görülecektir. Bu nedenle kadın işgücünün karşılaştıkları sorunları değerlendirirken, onların homojen bir grup olmadığını bilerek değerlendirmek gerekir. Farklı iş türlerinde ortaya çıkan farklı zorluklar, işin mahiyeti nedeniyle erkek işi olarak nitelendirilmesi, her sektörün ya da iş kolunun kendi içinde bir araştırmaya konu olması gerekliliğini de gözler önüne sermektedir.

Günümüzde sürekli yaşanan teknolojik gelişmeler ve hızlanan ekonomiler girişimciliğin önemini günden güne artırmaktadır. Girişimcilik, sosyal, ekonomik ve bireysel açıdan önemli bir değerdir. Ekonomik büyüme ve istihdam gibi iktisadi sorunlara çözüm oluştururken, yeni üretim teknikleri ve yenilikler ortaya koyarak ekonomik büyümeyi desteklemektedir. Girişimcilik; ekonominin ilgilendiği pek çok soruna hızlı ve yenilikçi çözümler getirmektedir. Girişim yoluyla yeni ve yaratıcı bir ürün veya hizmet meydana gelmektedir.

Kadın girişimciliği, pek çok açıdan ekonomik büyüme ve refahın artırılması için ağırlık verilmesi gereken bir konudur. Dünya nüfusunun yarısını oluşturan kadınlar girişimci olarak ekonomik büyüme ve kalkınmaya pozitif etkiler sunmaktadır.

Kadınların çalıştığı her sektörde olduğu gibi girişimci olarak da pek çok zorlukla karşı karşıya kalmaktadır. Kadın emeğinin önündeki engeller kadın girişimcilerin sektöre girişinde de engel olarak karşılına çıkmaktadır. Her sektörde olduğu gibi girişimcilik sektöründe karşılaşılan belli başlı zorluklar olsa da, sektöre özel başka zorluklardan da bahsetmek mümkündür. Kadın girişimciler, kadın işgücünün maruz kaldığı zorluklara ek olarak finansman ve profesyonel destekler ile ilgili de engellere maruz kalmaktadır.

Girişimci kadınların finansmana erişimi erkek girişimcilere göre çok daha zor koşullarda gerçekleşmektedir. Erkek girişimciler; bankalar, yatırımcılar, arkadaş ve aileden alınan borçlar ile girişim başlatabiliyorken kadın girişimler için fon kaynakları genel olarak kişisel birikimleri ve borçlanmalarından oluşmaktadır.

Kadın girişimciler finansal olarak yaşadıkları zorlukların yanı sıra deneyim eksikliği ve profesyonel desteklere erişimde de zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Mentorluk destekleri ve girişimcilik eğitimlerine erişimde, pazara girişte engeller ile karşılaşmaktadırlar. Tüm bu zorluklar kadın girişimci sayılarının istenilen seviyelere çıkamamasına neden olmaktadır.

Bu yöntemin bize sunduğu bakış açısı ile kadın girişimciliğinin önündeki engellerin tespiti, kadın girişimciliğinin geliştirilmesi, kadın işgücünün artırılması konularında yapılan araştırmalarda öne çıkan vurgulardan yola çıkılarak politika üretimi ve teşvik ihtiyacı duyulan alanların belirlenmesi kolaylaşacaktır.

Gelişmekte olan toplumlarda kadın girişimciliğinin önündeki engelleri kaldırmaya yönelik politikalar geliştirilmesi ve toplumda hem nitel hem de nicel olarak kadın girişimci sayılarının artırılması hedeflenmelidir.

Bu çalışma ile yapılan analizler göstermektedir ki kadın emeği ve kadın girişimciliği dünyada giderek daha fazla araştırmaya konu olan kavramlardır. Diğer taraftan mevcut çalışmaların genellikle kadınların girişimcilik niyeti ekseninde gerçekleştirildiği görülmektedir. Girişim hayata geçirildikten sonraki girişimci davranışı da en az aynı ölçüde önemli bir araştırma konusudur. Gelecekteki çalışmalar, giderek daha fazla kadının, basit girişimcilik niyetiyle ilgili olan başlangıç aşamasının ötesine geçerek, işletmelerini kurduktan sonra işletmenin büyümesi için gereken faktörlere erişimde çeşitli zorluklar yaşadıkları gerçeğini de yansıtmalıdır. Bu farka daha fazla odaklanması ve daha sonraki aşamada olan kadınların erken aşamadakilerle aynı özel zorluklarla karşılaşp karşılaşmadığının vurgulanması tavsiye edilir. Girişimcilik basit bir iş kurma eyleminden daha fazlasıdır, çünkü aynı zamanda mevcut bir şirketi yönetme isteğini ve arzusunu da temsil eder. Bu nedenle, özellikle kadınlar söz konusu olduğunda, iş/aile dengesi, profesyonel sektör seçimi ve fırsatların belirlenmesi ile beşeri ve sosyal sermayenin geliştirilmesi açısından işlerini büyütürken karşılaştıkları engeller üzerinde düşünmek arzu edilir. Bu anlamda, kadınlar için sadece finansal kaynaklara erişim değil, aynı zamanda genel olarak ve özellikle kadınlarda iş başarısının anahtarını oluşturan maddi olmayan kaynaklar (insan ve sosyal sermaye) da büyük önem taşımaktadır. Ancak bu alandaki çalışmalar sınırlı görünmektedir. Hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ekonomilerdeki kadın girişimciler üzerine dikkatli bir şekilde düşünmek, bu kaynaklardan nasıl faydalanılacağına daha iyi anlaşılmasına yardımcı olabilir.

Kadınların iş hayatındaki sorunların çözümü için öncelikle yaşadıkları zorlukların tespiti ardından uzun dönemli politika ve teşviklerin üretilmesi gerekmektedir. Bu politika ve teşvikler kadınların toplumsal roller nedeniyle üstlenmek durumunda kaldığı ev içi sorumlulukları ve bakım yükünü azaltacak, erkek meslektaşlarıyla eşit şartlarda çalışabilmelerine olanak sağlayacak dengeli politikalar olmalıdır.

Kadınların eğitim düzeylerinin artırılması, kişisel gelişimlerine destek sağlaması, iş kurmaları için maddi kaynaklara erişimlerinin ve profesyonel desteklere ulaşımın kolaylaştırılması kadınların iş hayatında daha güçlü bireyler olarak var olmasını sağlamak için önemli yapı taşları olacaktır. Bu da gelir dağılımındaki adaletsizliğin azaltılmasına olanak tanıyacaktır.

Kadınların iş yaşam dengesini sağlamaya yönelik politikalar, annelik izinleri, bakım yükünün aile içinde eşit dağılımının sağlanması için yürütülecek politikalar kadın emeğinin iş yaşamında karşılaştıkları zorlukları aşmalarında etkili olacaktır.

Ülkemizde de pek çok gelişmiş ülkede olduğu gibi çocuk bakımı için destekler verilmesi, kreş desteği ve maddi destekler sağlanması, belediyeler ve sivil toplum kuruluşları aracılığıyla bakım hizmetlerinin ulaşılabilirliğinin artırılması kadın işgücünün iş yaşamındaki sürdürülebilirliğine katkı sağlayacaktır.

Bu desteklere ek olarak; toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına katkı sağlayacak ve bakım yükünün dağıtımında adaleti sağlayacak, eğitim ve mentorluk destekleri ile kadınların gelişimine ve güçlenmesine olanak tanıyacak Avrupa Birliği projeleri hazırlanmalı ve yürütülmelidir.

Araştırmanın içinde yer verilen Eğitimli Çocuk Bakıcılarının Teşviki Yoluyla Kayıtlı Kadın İstihdamının Desteklenmesi Projesi gibi Avrupa Birliği destekli projeler artırılabilir, İstanbul Büyükşehir Belediyesinin Yuvam İstanbul Projesi benzeri sosyal projeler kamu ve özel kurumlarca da yapılabilir ve kadınların işgücü içindeki payı artırılabilir.

Kadınları güçlendirmek, toplumsal rollerin kadınlara ev içinde zorunlu olarak yüklediği sorumlulukların zaman içinde aile içinde eşit dağıtılmasına, sosyal destek ve teşviklerle iş hayatlarında kesintilerin önüne geçilmesine katkı sağlayacaktır.

Bu çalışmada yapılan analizler göstermektedir ki batıda ve gelişmiş ülkelerde kadınların toplumsal cinsiyet rollerinden kaynaklanan sorumluluklarının işgücüne etkileri daha çok çalışmaya konu olmakta, gelişmemiş ve siyasi istikrar sağlayamamış ülkelerde ise bu konu çok daha az çalışmaya konu olmaktadır.

Bu duruma bir istisna olarak Hindistan gösterilebilir. Hindistan'da kadın girişimcilerin ekonomik büyüme ve gelişmeye katkısını ortaya koyan, kadın girişimciliğinin artırılmasını konu alan pek çok çalışma gerçekleştirilmiştir. Hindistan da Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerden biridir. Yapılan araştırmalar sorunları ortaya koymak ve çözüm önerilerinin üretilmesinde önemli bir basamak oluşturmaktadır.

Kadınların eğitiminde çok fazla yol kat ettiğimiz ve kadın işgücüne yönelik politikalara ağırlık verildiği düşünülürse ülkemizde de kadın emeğine, kadın girişimciliğine yönelik araştırmaların artması kadınların işgücüne dâhil olmasında pozitif etkiler yaratacaktır.

KAYNAKLAR

Abbott, P. (2017). Gender Equality, Human Rights And Economic And Political Development. In Gender Equality and Mena Women's Empowerment in the Aftermath of the 2011 Arab Uprisings, 8-9.

Akhalwaya, A. (2010). Barriers that hinder the success of women entrepreneurs in Gauteng, South Africa. University of Johannesburg (South Africa).

Ata, Ç. A. (2023). "Kadın Girişimciliği". Yeni Dünyada Girişimcilik. Ankara: Gazi Kitabevi. 1. Baskı, 39-42.

Backhouse, Roger E., and Steven G. Medema. 2009. "Retrospectives: On the Definition of Economics." *Journal of Economic Perspectives*, 23 (1), 221.

Barutçugil, İ. (2002), İş Yaşamında Kadın Yönetici, İstanbul, Kariyer Yayınları, 28. Yönetim dizisi.

Bedük, A.& Eryeşil K.& Oğuz H. (2016). Kadın ve Erkek Girişimcilerin Algılama Farklılıkları. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi. 19, 1-15.

Berger, E. S., & Kuckertz, A. (2016). Female Entrepreneurship In Start-Up Ecosystems Worldwide. *Journal Of Business Research*, 69(11), 5165.

Bergmann, B., Brenner, J., & Brighouse, H. (2009). Gender Equality: Transforming Family Divisions Of Labor. Verso Books.

Bolin, A. (2018). Transforming gender relations: upscaling collective action in women's entrepreneurship. International Institute for Environment and Development, 1-2.

Bruni, A., Gherardi, S., & Poggio, B. (2004). Entrepreneur-Mentality, Gender And The Study Of Women Entrepreneurs. *Journal Of Organizational Change Management*, 17(3), 259-263.

Bullough, A.& De Luque, M. S. & Abdelzaher, D. & Heim, W. (2015). Developing Women Leaders Through Entrepreneurship Education And Training. *Academy of Management Perspectives*, 29(2), 250.

Cadar, O., & Badulescu, D. (2015). Entrepreneur, Entrepreneurship and Intrapreneurship. *A Literature Review*, 659-660.

Cardella, G. M., Hernández-Sánchez, B. R., & Sánchez-García, J. C. (2020). Women entrepreneurship: A systematic review to outline the boundaries of scientific literature. *Frontiers in psychology*, 11, 1557.

Castañeda, K., Sánchez, O., Herrera, R. F., & Mejía, G. (2022). Highway planning trends: a bibliometric analysis. *Sustainability*, 14(9), 5544.

Columbia Center on Sustainable Investment (CCSI), UNDP, UN Sustainable Development Solutions Network (SDSN), & World Economic Forum. (2016). *SDG5: Gender Equality. In Mapping Mining to the Sustainable Development Goals: An Atlas: 30–32. Sustainable Development Solutions Network. <http://www.jstor.org/stable/resrep15880.10>, Erişim Tarihi:27.02.2024.*

Coverman, S. (1983). Gender, Domestic Labor Time, and Wage Inequality. *American Sociological Review*, 48(5), 623–637.

d'Andria, A.& Gabarret, I. (2017). *Building 21st Century Entrepreneurship (Vol. 2). John Wiley & Sons.*

Dedeoğlu, S.& Şahankaya-Adar, A. (2022). “Toplumsal Cinsiyet Eşitlikçi, sürdürülebilir Büyüme ve Kalkınma İçin Mor Ekonomi”. *İktisat ve Toplum Dergisi*. Ankara: Ayrıntı Basımevi. 146, 70-80.

Doğrul, H.G. (2007). “Kentsel Alanlarda Kadın İşgücü Arzının Belirleyicileri Ve Kadın İşgücü Arzının Ücret Yapısı Üzerindeki Etkisi: Türkiye Üzerine Bir Uygulama” (Doktora Tezi). Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kütahya.

Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N., & Lim, W. M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of business research*, 133, 285-296.

Dökmen, Z. Y. (2009). “Toplumsal Cinsiyet”. *Sosyal Psikolojik Açıklamalar*, 220-225.

Ecevit, Y. (2007). *Türkiye’de Kadın Girişimciliğine Eleştirel Bir Yaklaşım*. Ankara: Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Yayınları.

Eğitilmiş Çocuk Bakıcılarının Teşviki Yoluyla Kayıtlı Kadın İstihdamının Desteklenmesi Projesi (Edu-Care), (2022). *Etki Analizi Raporu*. <https://sgkegitimlibakici.org/public/EgitimliBakicilarinDesteklenmesiProjesiEtkiAnaliziRaporu.pdf>, Erişim Tarihi:31.07.2024.

Gauthier, E. (1998). *Bibliometric Analysis of Scientific and Technological Research: A User’s Guide to the Methodology*. Science and Technology Redesign Project Statistics, Ottawa, Ontario, Canada: Observatoire des Sciences et des Technologies.

Gayathridevi, C. L. (2014). Barriers of women entrepreneurs a study in Bangalore Urban District. *International Journal of Trends in Economics Management & Technology (IJTEMT)*, 3(2): 24-30.

GEM (2019). *GEM Küresel Girişimcilik Monitörü-2019 Türkiye Raporu*, 15-34. <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/7722/yayinlar> Erişim Tarihi:10.10.2023.

Gerlach, M. (2021). *Female Social Entrepreneurship*. In *Female Social Entrepreneurship: Challenging Boundaries And Reframing Gender And Economic Structures* 1, 48–49.

Güney, S. (2006). “Kadın Girişimciliğine Genel Bir Bakış “ https://acikerisim.comu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12428/971/Semra_Guney_Makale.pdf?sequence=1&isAllowed=y Erişim Tarihi:10.01.2024.

Göktepe S. (2019), “Yaşam Stili Turizm Girişimciliği Üzerine Kavramsal Bir Değerlendirme”, *Social Sciences Studies Journal (SSSJJournal)* 2019/5-30, 617-625.

Gökçen, M. & Büyüköze-Kavas, A. (2018). Meslek Seçiminde Toplumsal Cinsiyetin Rolü: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması. *Kariyer Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 1(1),49.

Greer, M. J.,&Greene P. G. (2003). *Women entrepreneurs. Feminist Theory And The Study Of Entrepreneurship*.Information Age Publishing Inc., America: 4.

Hegewisch, A., & Gornick, J. C. (2013). The impact of work-family policies on women's employment: a review of research from OECD countries. *Work and Family Policy*, 128.

Hisrich, R.D. & Peters, M.P.(2002), *Entrepreneurship*, Fifth Edition, McGraw Hill. Dijital ortama aktarımı; 19 Haziran 2009. <https://books.google.com.tr/books?id=PzxEAAAAYAAJ> Erişim Tarihi:10.01.2024.

İlkkaracan, İ. (2022). “Toplumsal Cinsiyet Eşitlikçi, sürdürülebilir Büyüme ve Kalkınma İçin Mor Ekonomi”. *İktisat ve Toplum Dergisi*. Ankara: Ayrıntı Basımevi. 146, 8-12.

Kaciak, E., & Welsh, D. H. (2020). Women entrepreneurs and work–life interface: The impact of sustainable economies on success. *Journal of Business Research*, 112, 281-290.

KADEM. (2024).<https://kadem.org.tr/hakimizda/>, Erişim Tarihi:31.07.2024

Kadın Girişimci, T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, <https://www.kadingirisimci.gov.tr/duyurular/eko-uret%C4%B1m-donusum-program%C4%B1/>, Erişim Tarihi:27.04.2024.

Kalleberg, A. L.& Leicht, K. T. (1991). Gender and Organizational Performance: Determinants of Small Business Survival and Success. *The Academy of Management Journal*, 34(1), 157.

Kepler, E. & Shane, S. (2007). Are Male And Female Entrepreneurs Really That Different?. Washington, DC: Office Of Advocacy, US Small Business Administration, 8.

Klasen, S. (2016). Gender, institutions, and economic development: Findings and open research and policy issues. No: 211. *Discussion Papers*, 4-5.

Kuschel, K. & Lepeley, M. (2016). Women start-ups in technology: Literature review and research agenda to improve participation. *International Journal of Entrepreneurship and Small Business*, 342.

Lawani, S. (1981). *Bibliometrics: Its Theoretical Foundations, Methods and Applications*. Libri, 31(Jahresband), 294-315.

Leangle, S., Merigó, J. M., Miranda, J., Słowiński, R., Bomze, I., Borgonovo, E., ... & Teunter, R. (2017). Forty years of the *European Journal of Operational Research*: A bibliometric overview. *European Journal of Operational Research*, 262(3), 804.

McAdam, M. (2013). *Female entrepreneurship*. Routledge, 6.

Minniti, M. (2010). Female Entrepreneurship And Economic Activity. *The European Journal Of Development Research*, 22, 295.

Niethammer, C. (2013). Women, entrepreneurship and the opportunity to promote development and business. *Brookings blum roundtable policy brief*, 37, 4-10.

Özcelik, M. K. (2017). “Çalışma Hayatında Kadının Yeri ve Kariyer Gelişim Engelleri”. *The Journal of Academic Social Science*, 50.

Rey-Martí, A., Ribeiro-Soriano, D., & Palacios-Marqués, D. (2016). A bibliometric analysis of social entrepreneurship. *Journal of business research*, 69(5), 1652.

Roig-Tierno, N., Gonzalez-Cruz, T. F., & Llopis-Martinez, J. (2017). An overview of qualitative comparative analysis: A bibliometric analysis. *Journal of Innovation & Knowledge*, 2(1), 15-23.

Rubery, J. (2018). A Gender Lens On The Future Of Work. *Journal of International Affairs*, 72(1), 91–106.

Sangolagi, K., & Alagawadi, M. (2016). Women entrepreneurs. *International Journal of Advancement in Engineering Technology, Management and Applied Science*, 3(1), 216-222.

Serdaroğlu, U.& Özkaplan, N. (2010).”Yönetici Kadınlar: Türkiye Savunma Sanayii Örneğinde Bir Analiz”. *İktisat Ve Toplumsal Cinsiyet*. Efil Yayınevi.1.Baskı, 244.

Sharma, P. (2013). Women entrepreneurship development in India. *Global Journal of Management and Business Studies*, 3(4), 371-376.

Sipahi, H.& Kartal, Y. (2018). “Türkiye’de Kadın Girişimciliğin Geleceği: Genç Kadın Girişimcilerin Girişim Serüvenleri”. Giresun Üniversitesi Kadın Çalışmalarında Güncel Konular. Konya: Eğitim Yayınevi, 378-379.

Soysal, A. (2010). Türkiye’de Kadın Girişimciler: Engeller ve Fırsatlar Bağlamında Bir Değerlendirme. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 65-1, 86-90.

Soysal, A. (2015). “Günümüzde Girişimcilik Trendini Yükselten Güçler”. Kaygın, E.& Güven, B. Girişimcilik: Temel Kavramlar, Girişimcilik Türleri, Girişimcilikte Güncel Konular. İstanbul: Siyah İnci Akademi.

T.C. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2008). 2008-2013 Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı, http://www.ceidizleme.org/ekutuphaneresim/dosya/502_1.pdf, Erişim Tarihi:12.01.2024.

T.C. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2011). Kalkınma Planları Çerçevesinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Anlayışının Ekonomik, Toplumsal Ve Siyasal Boyutları, <https://www.aile.gov.tr/media/2528/akinyumus.pdf>, Erişim Tarihi:05.03.2024.

Tekin, E. (2019). “Girişimcilik ve Sosyal Sermaye”. Konya: Eğitim Yayınevi, 20-72.

Terjesen, S. A., & Lloyd, A. (2015). The 2015 female entrepreneurship index. Kelley School of Business Research Paper, 5-6.

Türkcan, B. (2022). “İş Gücü Piyasalarında Farklı Boyutlarıyla Kadınlara Yönelik Cinsiyet Ayrımcılığı: Dünyada ve Türkiye’de Güncel Durum”. İktisat ve Toplum Dergisi. Ankara: Ayrıntı Basımevi. 146, 113-116.

Ughetto, E., Rossi, M., Audretsch, D., & Lehmann, E. E. (2020). Female Entrepreneurship In The Digital Era. Small Business Economics, 55, 305.

Yener, S.(2018). “Kadın Çalışanların Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Rol Stresi Arasındaki İlişki”. Giresun Üniversitesi Kadın Çalışmalarında Güncel Konular. Konya: Eğitim Yayınevi, 324-325.

Yenilmez, F., & Işıklı, B. (2010). The Comparison of Labor Force Participation Rate of Women in Turkey with the World Country Groups.

Winn, J. (2005). Women Entrepreneurs: Can We Remove The Barriers?. The International Entrepreneurship And Management Journal, 1, 381-397.

Zengin, B. (2024). Girişimci Kadınların Karşılaştıkları Zorluk ve Fırsatlara Yönelik Bilimsel Araştırmaların Bibliyometrik Analizi. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

REGL: BEDENİN TOPLUMSAL SINIRLARI VE FEMİNİST BİR DÖNÜŞÜM HİKÂYESİ

Doç. Dr. Hatice ÇOBAN KENEŞ

Munzur Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım

ORCID: 0009-0003-8794-9699

Dr. Öğr. Üyesi Gülsüm HOŞ

Munzur Üniversitesi, Sağlık Fakültesi, Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri

ORCID: 0000-0002-5335-6778

ÖZET

Bu araştırma, feminist metodoloji ilkelerine dayanarak 34 kadın öğrenciyle gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler sonucunda, reglin toplumsal ve kültürel bağlamlardaki anlamını keşfetmektedir. Regl, yalnızca biyolojik bir süreç olmaktan öte, kadınların hayatındaki toplumsal cinsiyet rollerini şekillendiren, kültürel ve politik yapılarla ilişkili bir olgu olarak ele alınmıştır. Çalışma, reglin toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında nasıl dönüştüğü ve içindeki güç dinamiklerinin feminist perspektiflerle nasıl çözümlenebileceğini tartışmaktadır. Kadınların regle dair deneyimleri, utanç, korku ve şok gibi duygular etrafında şekillenmekte, bu süreçte çocukluktan çıkış ve toplumsal rollerin kadınlara dayatılması gibi dönüşümler yaşanmaktadır. Bu bağlamda, regl olma deneyimi, tıbbi bir fenomen olarak değil, kadınların toplumsal cinsiyet eşitliği ve ataerkil yapılarla ilişkileri üzerinden sosyolojik ve feminist bir bakış açısıyla analiz edilmiştir. Araştırmanın temel bulgularından biri, reglin kadınlar tarafından anlamlandırılma biçimlerinin ataerkil ideoloji ve kültürel yapılarla nasıl iç içe geçtiğidir. Ayrıca, çalışmada toplumsal cinsiyet eşitliği teması merkezi bir yer tutmakta ve bu deneyimlerin, kadınların hem bireysel hem de toplumsal düzeydeki varoluşları üzerinde derin etkileri olduğu vurgulanmaktadır. Reglin kadınlar için bir güçsüzlük kaynağı mı yoksa direniş ve farkındalık aracı mı olduğu sorusu, bu çalışmanın önemli tartışma noktalarından biridir.

Anahtar Kelimeler: Regl, toplumsal cinsiyet, feminist metodoloji, güç dinamikleri, ataerkil ideoloji, kültürel yapı.

MENSTRUATION: THE SOCIAL BOUNDARIES OF THE BODY AND A STORY OF FEMINIST TRANSFORMATION

ABSTRACT

This study, based on the principles of feminist methodology, explores the meaning of menstruation within social and cultural contexts through semi-structured in-depth interviews with 34 female students. Menstruation is examined not only as a biological process but also as a phenomenon intertwined with cultural, political, and social gender roles. The study discusses how menstruation is transformed in the context of gender roles and how power dynamics are analyzed through a feminist lens. Women's experiences of menstruation are shaped by emotions such as shame, fear, and shock, reflecting the transition from childhood and the imposition of societal roles on women. In this regard, the experience of menstruation is analyzed from a sociological and feminist perspective, not as a medical phenomenon, but in terms of its relationship with gender equality and patriarchal structures. One of the key findings of the study is the way menstruation is understood by women, and how it intersects with patriarchal ideologies and cultural frameworks. Additionally, gender equality emerges as a central theme in the research, emphasizing the profound impact of these experiences on women's individual and societal existence.

Whether menstruation serves as a source of disempowerment or as a tool for resistance and awareness is one of the critical points of discussion in this study.

Keywords: Menstruation, gender, feminist methodology, power dynamics, patriarchal ideology, cultural structures.

KADINLARA YÖNELİK MOBBİNG VE TACİZİN CİNSİYETÇİ TEMELLERİ: PSİKOLOJİK ŞİDDETİN GÖRÜNMEYEN YÜZÜ

Doç. Dr. Hatice ÇOBAN KENEŞ

Munzur Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım

ORCID: 0009-0003-8794-9699

Evun Sevgi OKUMUŞ

ORCID: 0009-0007-8636938

ÖZET

Bu çalışma, işyerlerinde ve örgütlerde yaşanan mobbing (psikolojik şiddet) ve tacizin, toplumsal cinsiyet eşitsizliği bağlamında nasıl biçimlendiğini ve cinsiyet temelli ayrımcılığın bu süreçteki rolünü incelemektedir. Mobbing, işyerinde belirli bir süre devam eden, sistematik olarak gerçekleştirilen, mağdurun mesleki ve kişisel bütünlüğüne zarar vermeyi amaçlayan saldırgan davranışlar bütünü olarak tanımlanmakta ve bu davranışlar çoğunlukla kadın çalışanları hedef almaktadır. Özellikle toplumsal cinsiyet rolleri ve kalıplaşmış önyargılar, kadınların mobbinge ve psikolojik şiddete daha açık hale gelmesine neden olmakta, bu süreçte kadınlar cinsiyetlerinden ötürü ek bir dezavantajla karşılaşmaktadır. Mobbing davranışlarının cinsel tacizle örtüşmesi ve bu iki olgunun çoğu durumda iç içe geçmesi, mobbingin çok boyutlu bir suç tipi olarak ele alınmasını zorunlu kılmaktadır. Çalışma, literatür taraması yöntemiyle konuyla ilgili yapılmış bilimsel araştırmaları analiz ederek, mobbingin toplumsal cinsiyet temelli dinamiklerini ve kadınlar üzerindeki yıkıcı etkilerini derinlemesine ele almaktadır. Sonuçlar, işyerlerindeki cinsiyetçi güç ilişkilerinin, mobbing ve taciz süreçlerini beslediğini ve bu süreçlerin kadın çalışanlar üzerinde daha kalıcı ve derin olumsuz sonuçlar doğurduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Mobbing, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, cinsel taciz, işyeri, kadın çalışanlar

THE GENDERED FOUNDATIONS OF MOBBING AND HARASSMENT AGAINST WOMEN: THE INVISIBLE FACE OF PSYCHOLOGICAL VIOLENCE

ABSTRACT

This study examines how mobbing (psychological violence) and harassment in workplaces and organizations are shaped within the context of gender inequality, and explores the role of gender-based discrimination in these processes. Mobbing is defined as a set of hostile behaviors, systematically carried out over a period of time in the workplace, aimed at damaging the professional and personal integrity of the victim, and these behaviors predominantly target female employees. Particularly, gender roles and entrenched biases make women more susceptible to mobbing and psychological violence, placing them at an additional disadvantage due to their gender. The overlap between mobbing behaviors and sexual harassment, and the frequent intertwining of these two phenomena, necessitate viewing mobbing as a multifaceted type of crime. Using a literature review methodology, this study analyzes existing scholarly work on the subject, delving into the gender-based dynamics of mobbing and its devastating effects on women. The findings demonstrate that gendered power relations in workplaces fuel mobbing and harassment processes, leading to more lasting and profound negative outcomes for female employees.

Keywords: Mobbing, gender inequality, sexual harassment, workplace female employees.

ANNELİK VE EV HANIMLIĞI TOPLUMSAL KİMLİK ALGISI

Pınar KİSBET

Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji
ORCID: 0009-0005-5859-1522

Işıl SARIOĞLU

Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-0667-7062>

Melisa ÇETİN

İzmir Demokrasi Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji
ORCID: 0009-0007-6379-904X

Elif KAYTAN ÖZ

ORCID: 0000-0002-3074-8744

ÖZET

Annelik, gebelikle başlayan ve biyolojik bir değişimle beraber duygusal bir deneyimi de içeren, doğumdan sonra bebeğin bedensel ve psikolojik gereksinimlerini karşılama ekseninde devam eden toplumsal bir varlık olarak insanın nasıl bir kimse olduğunu gösteren belirti, nitelik ve özelliklerin bütünü kapsayan rol olarak tanımlanabilir. Annelik, dünyanın birçok yerinde kadınların kimliğinin bir parçası hatta bütünü gibi görülebilen bir kavramdır. Anne olmalarıyla birlikte kadınlardan beklenen şeyler kültürlere göre değişim gösterse de kadın kimliğine olan etkisi hemen hemen aynıdır. Anneliğin kadının bireysel kimliğini geri planda bıraktığı da göz önüne alınmalıdır. Anne olan kadının, bir anda tüm benliğini çocuğuyla ilgilenmeye adanmış olduğunu söyleyebiliriz. Kadınların bir kısmına bu iyi gelirken diğer kısım bu durumdan kaynaklı psikolojik problemlerle karşı karşıya gelmektedir. Dolayısıyla kadının annelik kimliği dışında bireysel bir kimliği bulunduğunu unutmaması, çocuk büyütme sürecinde çevresinden destek alarak kendi bireysel varoluşu için kendine zaman ayırması, dinlenebilecek bir alanı olması önemlidir. Chodorow'a göre, aile kurumu ve ideolojiler, toplumsal cinsiyet farklılıklarını üretir ve kadınların aile içindeki kimlik arayışlarını teşvik eder. Ideolojiler ve sosyal kurumlar, annelik isteğinin içselleştirilmesini ve bu durumun doğal bir hal almasını desteklerken bilim de bu süreci meşrulaştırır. Annelik rolünün yanında ev işlerini de herhangi bir ücret talep etmeden yapan ev kadınlarının harcadıkları emeğin nasıl değerlendirildiği önemlidir. Kadınlar günlük hayatlarının önemli bir bölümünü ev işleri ve çocuk bakımı gibi işlere ayırmaları gerekir ve toplumsal cinsiyet farklılıklarına yüklenen atıftan kaynaklı bu normal karşılanır. Günlük hayatlarının önemli bir kısmını ayırdıkları işleri yaparken kendileri ve çevresi tarafından yaptıkları işlerin değerini algılama biçimleri oldukça önemlidir. Kadının yüklenen bu görevler konusunda gösterdiği çabayı ve bu çabanın kendisi tarafından nasıl algılandığı, destek sistemleri incelenmelidir. Annelik, kadınların bireysel kimliklerinin geri planda kalmasına sebep olabilen fakat kendilerine zaman ayırdıklarında ve sosyal destek aldıklarında, psikolojik sağlığı açısından olumlu etkileri olabilecek bir süreçtir. Dolayısıyla, annelerin bireyselliği ve sosyal desteğe olan ihtiyaçları göz önüne alınması gereken fakat şimdiye kadar üzerinde çok fazla durulmamış önemli bir konudur.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Anne, Cinsiyet, Rol, Toplumsal Cinsiyet, Ev hanımlığı

SOCIAL IDENTITY PERCEPTION OF MOTHERHOOD AND HOUSEWIFE

ABSTRACT

Motherhood is a role that begins with pregnancy and includes a blend of biological and emotional changes, continuing with the responsibility of meeting the physical and psychological needs of the child. Often, motherhood is seen as a core component—or even the entirety—of a woman's identity in many cultures. Expectations of mothers vary across societies, but the impact on women's identities is largely similar, as motherhood can sometimes overshadow their personal identity. While some women find fulfillment in this role, others may encounter psychological challenges due to its demands. Thus, it is crucial for mothers to remember their individuality and to seek support from their surroundings, allowing themselves time and space for personal growth and rest.

According to Chodorow, family structures and ideologies reinforce gender differences and encourage women to seek identity within the family. These ideologies promote an internalized desire for motherhood, which science often legitimizes. The value society places on housework and caregiving tasks, typically unpaid, is also a significant issue, as many women spend considerable time managing these responsibilities. How they and society perceive the value of their contributions is vital to understanding the broader impact of these roles. Motherhood can indeed enrich women's mental well-being, provided they have the space and support to maintain their individuality. Consequently, acknowledging mothers' need for individuality and social support is essential, though it remains an under-discussed topic.

Keywords: Woman, Mother, Gender, Role, Social Gender, Housewife

0-6 YAŞ DÖNEMİ ÇOCUKLARI OLAN ÇALIŞAN ANNELER ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Öğr. Gör. Dr. Yasemin TARCAN

Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü

ORCID: 0000-0002-4881-8595

ÖZET

Bebeklik ve erken çocukluk döneminin anne ile geçirilmesinin çocuk açısından önemi üzerine birçok araştırma yapılmıştır. Anne karnından itibaren çocuğun bağ kurduğu, güven duyduğu kişi annesidir. Özellikle ilk üç yaşın anne ile geçirilmesi çocuğun bütün gelişim özellikleri ve psikolojisi açısından önemlidir. Bağlanma döneminde anne şefkati, sevgisi ve ilgisi çocuğun kişilik gelişimi üzerinde oldukça etkilidir. Ancak günümüzde annenin çalışması çocuğun bu dönemi aile büyükleri, bakıcı ya da kreşlerde geçirmesine neden olmaktadır. Türkiye’de çalışma şartlarından kaynaklı olarak doğumdan kısa bir süre sonra işe başlamak zorunda olan kadınlar çocuklarından erken ayrılmaları sebebiyle psikolojik olarak olumsuz etkilenmektedir. Gerek bebeklik döneminde gerekse 3-6 yaş erken çocukluk döneminde annenin çocuktan ayrılırken yaşadığı sorunlar kadının çalışma hayatında verimini de düşürmektedir. Sosyo-ekonomik koşullar bağlamında çalışmak zorunda kalan anneler çocuğundan ayrılırken ya da çocuğu bırakırken kendi iç dünyasında yaşadığı bunalımlar psikolojik olarak çocuğu ve çevresi ile olan ilişkilerini de zorlamaktadır. Çocuğu her bırakışında onu bırakmanın telafisini nasıl yapacağı ile ilgili vicdan azabı yaşayan çalışan annelerin süreci hiç kolay değildir. Bu çalışmada, hem doğum sonrası bebekten ayrılan annenin hem de 3-6 yaş dönemi çocukların kreşe başladığı zaman yaşadığı ve karşılaştığı durumlar üzerine bir değerlendirme yapılacaktır. Çalışma hayatında kadının daha fazla yer alması ve anne olmak isteyen ya da anne olan birçok kadının geçeceği/geçtiği süreçler analiz edilmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Çalışan kadın, Annelik, 0-6 yaş dönemi çocukluk.

AN EVALUATION ON WORKING MOTHERS WITH CHILDREN 0-6 YEARS OLD

ABSTRACT

Many studies have been conducted on the importance of spending infancy and early childhood with the mother for the child. The person the child bonds with and trusts from the womb is the mother. Especially spending the first three years with the mother is important in terms of all developmental characteristics and psychology of the child. During the attachment period, the mother's compassion, love and attention are very effective on the child's personality development. However, today, the mother's employment causes the child to spend this period with family elders, nannies or nurseries. In Turkey, women who have to start working shortly after birth due to working conditions are negatively affected psychologically due to early separation from their children. The problems experienced by the mother while separating from the child, both during infancy and early childhood ages 3-6, also reduce the efficiency of the woman in her working life. Mothers who have to work in the context of socio-economic conditions, the depressions they experience in their own inner world while separating from or leaving their children, psychologically strain their relationships with the child and their environment. The process of working mothers who feel guilty about how to compensate for leaving their child every time they leave them is not easy at all. In this study, an evaluation will be made on the situations experienced and encountered by both the mother who is separated from the baby after birth and the children aged 3-6 when they start nursery.

The increasing presence of women in working life and the processes that many women who want to be mothers or who are mothers will go through/have gone through will be analyzed.

Keywords: Woman, Working woman, Motherhood, 0-6 age period childhood.

GİRİŞ

Kadınların iş gücüne katılımı, son yıllarda birçok ülkede belirgin bir şekilde artmıştır. Bu artış, özellikle ekonomik gelişmişlik, eğitim seviyesinin yükselmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının etkisiyle hız kazanmıştır (OECD, 2020). Ancak, kadınların iş gücüne katılımının artması, kadınların hem iş hayatındaki profesyonel sorumluluklarını yerine getirme hem de aile içindeki annelik ve ev bakım sorumluluklarını dengede tutma gerekliliği, önemli bir toplumsal mesele haline gelmiştir (Gündoğdu, 2019). Kadınların evdeki rolü, ataerkil düşünce yapısının etkisiyle çocuk bakımı ve ev işlerinin büyük kısmını üstlenmelerini gerektirmiştir; bu durum, kadınların iş gücüne katılımının önünde engeller oluşturmuştur. Bu bağlamda, çalışan anneler, evdeki bakım işlevleriyle iş yerindeki profesyonel rollerini uyumlu hale getirme çabası içindedirler.

0-6 yaş dönemi, çocukların fiziksel, zihinsel ve duygusal gelişiminin kritik bir aşamasıdır ve bu dönemde annelerin çocuklarına sağladığı bakım, onların gelecekteki gelişimlerini doğrudan etkiler (Şahin, 2021). Özellikle 0-3 yaş döneminde çocuklar, annelerine yüksek düzeyde bağımlıdır ve sürekli bakım, rehberlik, sevgi ve ilgi talep ederler. Bu bakımdan, anneler, profesyonel iş sorumluluklarının yanı sıra, çocuklarının bu temel bakım ihtiyaçlarını karşılamak durumundadırlar. Ancak, annelerin çocuklarının gelişimsel ihtiyaçları ile iş hayatındaki sorumlulukları arasında denge kurma çabası, çoğu zaman hem fiziksel hem de psikolojik açıdan zorlayıcı olabilmektedir (Yılmaz ve Özdemir, 2020).

Çalışan anneler, iş hayatındaki sorumluluklarının yanı sıra, çocuklarının bakımına yönelik ebeveynlik görevlerini de yerine getirme baskısıyla karşı karşıya kalmaktadır. İş ve aile arasındaki bu sürekli geçiş, anneler üzerinde tükenmişlik ve stres gibi psikolojik yüklerin birikmesine yol açmaktadır. Yapılan araştırmalar, çalışan annelerin sıklıkla zaman yönetimi sorunları yaşadıklarını, hem iş hem de aile hayatını dengelemek için sürekli bir çaba sarf ettiklerini ortaya koymuştur (Gündoğdu, 2019). Bu durum, kadınların iş hayatındaki performanslarını ve kişisel yaşamlarındaki mutluluklarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Çalışan annelerin bu zorluklarla başa çıkabilmesi için uygun sosyal destek sistemlerinin ve toplumsal politikaların güçlendirilmesi gerekmektedir.

Çalışan annelerin yaşadığı bu zorluklar, sadece bireysel anlamda değil, toplumsal anlamda da ciddi etkiler yaratmaktadır. Annelere yönelik sosyal desteklerin eksikliği, onların iş ve aile yaşamını dengelemelerini zorlaştırırken, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini de pekiştirebilmektedir (OECD, 2020). Bu bağlamda, çalışan annelere yönelik kurumsal desteklerin artırılması, yalnızca annelerin yaşam kalitelerini artırmakla kalmayacak, aynı zamanda toplumsal eşitliğin sağlanması yolunda önemli bir adım olacaktır. Çalışan annelerin yaşadığı zorluklar ve bu zorlukların çözümü, sadece kadınların değil, toplumun genel refahının artırılması adına da kritik öneme sahiptir.

Bu bildirinin amacı, 0-6 yaş dönemi çocukları olan çalışan annelerin karşılaştığı zorlukları daha yakından incelemek, bu zorluklarla başa çıkabilmek için kullanılan stratejileri tartışmak ve toplumsal düzeyde geliştirilmesi gereken destek sistemlerini ele almaktır. Çalışan annelerin iş-yaşam dengesini sağlamak için gerekli olan toplumsal farkındalık ve politika değişikliklerinin vurgulanması gerekmektedir.

1. 1. 0-6 YAŞ ÇOCUĞU OLAN ÇALIŞAN ANNELERİN KARŞILAŞTIĞI ZORLUKLAR

Çalışan anneler, iş ve aile yaşamı arasında denge kurmada çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Zaman yönetimi, özellikle 0-6 yaş arası çocukların bakımında büyük bir önem taşır. Çocuklar bu dönemde yoğun ilgi ve bakım gereksinimlerine sahiptirler (Yılmaz ve Özdemir, 2020). Çalışan anneler, çocuklarına yeterince vakit ayıramadıkları ve çocuğu küçük yaştan itibaren bakımı için birine ya da bir yerlere bırakmak zorunda kaldıkları için sık sık suçluluk duygusu yaşayabilirler. Ayrıca, annelerin iş gücüne katılımı, hem kendi ruhsal sağlıkları üzerinde hem de çocuklarının gelişimleri üzerinde farklı etkiler yaratabilir.

Çalışan annelerin karşılaştıkları en büyük zorluklardan birinin aile içindeki bakım sorumluluklarını tek başlarına göğüslemeleridir (Gündoğdu, 2019; Demirtaş ve Yavuz, 2022). Babanın desteğini alamayan anneler bu durumla kendi başına mücadele ederek yalnızlık duygusu da hissetmelerine sebep olmaktadır. Çalışan anneler, zaman kısıtlamaları ve iş hayatındaki yoğunluklar nedeniyle çocuklarının bakımında yetersiz kalabilirler. Bu da çocukların hem duygusal hem de fiziksel sağlıklarını etkileyebilir.

Çocuk bakımının ve eğitiminin sağlanması, çalışan anneler için önemli bir sorundur. 0-6 yaş arası çocuklar, özel bakım ve ilgi gerektiren yaşlardır. Bu nedenle, annelerin çocuklarına yeterli zamanı ayırabilmesi, hem çocuklarının gelişimi hem de annenin iş performansı açısından kritik bir öneme sahiptir. Annelere yönelik destekleyici çocuk bakım politikalarının eksikliği, bu dönemde çalışan anneler için ek bir yük oluşturmaktadır (Çiftçi, 2019).

Çalışan anneler, zamanlarını verimli bir şekilde yönetmek zorundadır. Hem işyerindeki görevlerini yerine getirirken hem de evdeki bakım ve sorumluluklarını üstlenirken, zaman baskısı ve tükenmişlik riski oldukça yüksektir. Yeterli uyku, kişisel zaman ve sosyal ilişkiler gibi unsurlar, genellikle ikinci planda kalmaktadır (Kara & Tütüncü, 2018).

Çalışan annelerin yaşadığı stres, fiziksel ve psikolojik sağlık üzerinde olumsuz etkiler yaratabilir. Çalışma hayatındaki baskılar ve evdeki sorumluluklar, annelerin ruhsal durumlarını olumsuz yönde etkileyebilir. Yapılan çalışmalar, çalışan annelerde daha yüksek stres seviyeleri ve tükenmişlik sendromunun daha yaygın olduğunu ortaya koymaktadır (Şahin & Yalçın, 2020).

Çalışan anneler, hem iş yaşamındaki talepler hem de evdeki sorumluluklar nedeniyle psikolojik olarak büyük bir baskı altında olabilirler. Özellikle suçluluk duygusu, çalışan annelerin en sık yaşadığı psikolojik zorluklardan biridir. Anneler, iş yerinde başarılı olmak için çocuklarına yeterince vakit ayıramadıkları için kendilerini suçlu hissedebilirler. Yılmaz ve Özdemir (2020) bu durumu "çift yük" olarak tanımlamışlar ve bu durumun annelerin ruhsal sağlığını olumsuz etkileyebileceğini ifade etmişlerdir. Ayrıca, stres ve kaygı gibi psikolojik rahatsızlıkların da çalışan annelerde daha yaygın olduğu gözlemlenmiştir (Şahin, 2021).

Fiziksel sağlık açısından da, çalışan anneler yoğun iş temposu ve evdeki bakım sorumlulukları nedeniyle dinlenme süresi bulmakta zorlanabilirler. Yetersiz uyku ve fiziksel yorgunluk, annelerin bağışıklık sistemlerini zayıflatabilir ve genel sağlık sorunlarına yol açabilir. Bu durumu, Aral (2021) "fiziksel tükenmişlik" olarak tanımlamış ve çalışan annelerin özellikle çocuk bakımı ile ilgili yükümlülükleri nedeniyle sık sık sağlık sorunları yaşadıklarını belirtmiştir.

2. 0-6 YAŞ ÇOCUĞU OLAN ANNELERİN ÇALIŞMASININ ÇOCUĞUN GELİŞİMİNE ETKİLERİ

Çalışan anneler, iş ve aile yaşamını dengelemekte zorlanırken, çocuklarının gelişimsel ihtiyaçlarını da karşılamaya çalışmaktadırlar. Ancak, bu dengeyi kurma çabası, anneler üzerinde önemli bir psikolojik yük yaratmakta ve çocukların gelişim süreçlerini etkileyebilmektedir.

2.1. Çalışan Annelerin Çocuk Gelişimi Üzerindeki Olumsuz Etkileri

2.1.1. Bağlanma ve Güven Duygusu

Çocuklar, anne-baba ile kurdukları bağlar üzerinden güven duygusunu geliştirirler. Bu bağlanma, özellikle 0-6 yaş arasındaki çocuklar için kritik öneme sahiptir. Ancak çalışan anneler, iş yaşamları nedeniyle çocuklarıyla yeterince vakit geçiremeyebilirler. Yetersiz anne-çocuk etkileşimi, çocukların güvenli bağlanma kurmalarını engelleyebilir ve bu durum, çocukların psikolojik gelişimini olumsuz etkileyebilir (Karaca, 2018).

2.1.2. Çocukların Bilişsel Gelişimi

0-6 yaş dönemi, çocuğun bilişsel gelişiminin temellerinin atıldığı kritik bir dönemdir. Çalışan anneler, iş yerindeki sorumlulukları nedeniyle, çocuklarıyla yeterli zamanı geçiremeyebilirler. Bu durum, çocuğun zihinsel gelişimi üzerinde olumsuz etkiler yaratabilir. Çocuklarla geçirilen zamanın kısıtlı olması, onların dil gelişimini, problem çözme becerilerini ve erken eğitim fırsatlarını engelleyebilir. Ayrıca, bakım veren kişi sayısının fazla olması, çocuğun bilişsel uyum ve güven duygusu geliştirmesini zorlaştırabilir. Bununla birlikte, çalışan annelerin çocuklarının, erken yaşlardan itibaren daha fazla bağımsızlık kazandıkları ve erken sorumluluklar aldıkları gözlemlenmektedir. Ancak, bu tür erken sorumluluklar çocukların gelişiminde bazı denge sorunlarına yol açabilir (Çiftçi, 2019).

2.1.3. Çocukların Duygusal ve Sosyal Gelişimi

Çocukların duygusal gelişimi, ilk yıllarda ebeveynleriyle kurdukları bağlara bağlıdır. Annenin iş yaşamına katılması, çocuğun annesiyle olan bağını zedeleyebilir ve bu durum çocukta güven duygusu eksikliklerine yol açabilir. Ayrıca, erken yaşta bakım veren kişi değişiklikleri (anne, bakıcı, kreş öğretmeni) çocuğun bağlanma tarzını etkileyebilir. Çalışan annelerin çocukları, duygusal açıdan daha bağımsız ve özdenetim becerileri yüksek çocuklar olarak yetişebilirler. Ancak, anneleriyle geçirdikleri sınırlı zaman nedeniyle, çocukların duygusal ihtiyaçları her zaman yeterince karşılanamayabilir. Bu durum, çocuklarda ayrılık kaygısı, duygusal yoksunluk ve yalnızlık hissi gibi duygusal sorunlara yol açabilir (Yıldız, 2019). Çocukların eğitimi ve sosyal becerilerinin gelişimi, aile içindeki etkileşimin kalitesine bağlıdır. Çalışan anneler, iş sorumlulukları nedeniyle çocuklarının eğitimine yeterince katılım gösteremeyebilirler. Bu da çocukların eğitim hayatında daha sonraki yıllarda başarısızlıklar yaşamasına yol açabilir. Çalışan anneler, çocuklarını okul öncesi eğitime göndermekle birlikte, onlarla evde geçirdikleri zaman diliminin kısıtlı olması sosyal beceri gelişimlerini olumsuz etkileyebilir (Şahin, 2019).

2.1.4. Çocukların Fiziksel Gelişimi

Çocukların fiziksel gelişimi de, bakım koşulları ve ebeveynlerinin dikkatli yaklaşımına bağlıdır. Çalışan annelerin çocukları, genellikle daha fazla dışarıda vakit geçirir, kreşe veya okul öncesi kurumlara katılırlar. Bu da onların fiziksel gelişimlerine katkıda bulunabilir. Ancak, çalışan annelerin çocuklarına yeterli fiziksel aktivite sağlama konusunda zorluklar yaşaması, çocukların motor becerilerinin gelişimini olumsuz etkileyebilir. Ayrıca, evde geçirilen zamanın sınırlı olması, çocukların sağlıklı yemek alışkanlıkları ve uyku düzenlerini olumsuz yönde etkileyebilir (Şahin & Yalçın, 2020).

2.5. Dil Gelişimi

Erken çocukluk dönemi, dil gelişimi için kritik bir dönemdir. Çocukların dil becerileri, ebeveynlerinin onlarla geçirdiği kaliteli zamanla şekillenir. Çalışan anneler, yoğun iş temposu nedeniyle çocuklarıyla yeterli dilsel etkileşimde bulunamayabilir. Bu da dil gelişimini olumsuz yönde etkileyebilir. Dil gelişiminde gerilik, çocukların akademik başarısını da ilerleyen yıllarda olumsuz etkileyebilir (Kaya, 2020).

2.2. Çalışan Annelerin Çocuk Gelişimi Üzerindeki Olumlu Etkileri

Çalışan annelerin çocukları üzerinde sadece olumsuz etkiler değil, aynı zamanda olumlu etkiler de görülmektedir. Özellikle çalışan annelerin çocukları, bağımsızlık, öz-yeterlilik ve toplumsal rol modelleri açısından öğrenme ve gelişme fırsatlarına sahip olduğunu söylemek mümkündür.

2.2.1. Rol Model Olma

Çalışan anneler, çocuklarına iş yaşamı ve kişisel yaşam arasında denge kurma konusunda önemli bir rol model olabilirler. Annenin çalışması, çocuğa kadınların güçlü ve bağımsız bireyler olabileceğini göstererek toplumsal cinsiyet eşitliğinin konusunda iyi bir örnek teşkil etmektedir (Tannen, 2006). Böylece çocukların toplumsal cinsiyet rollerine dair fikir sahibi olmasını desteklemektedir.

2.2.2. Bağımsızlık ve Öz-yeterlilik

Çalışan anneler, çocukların erken yaşta bağımsızlık kazanmalarını destek olurlar. Annenin işte olduğu zamanlarda çocuklar, sorumluluk alabilir ve kendi başlarına daha fazla şey yapabilirler. Bu süreç, çocukların özgüvenleri ve özyeterlilikleri güçlendirir ve sorun çözme becerilerini geliştirir (Meyer, 2017)

2.2.3. Sosyal Beceri Gelişimi

Çocuklar, annelerinin işte olduğu saatlerde daha fazla sosyal etkileşimde bulunur. Kreşlerde, okul öncesi eğitimlerde ve sosyal ortamlarda daha fazla vakit geçiren çocuklar, sosyal becerilerde daha hızlı gelişebilirler. Bu empati, işbirliği, paylaşma ve başkalarıyla etkileşim gibi becerilerin erken yaşlardan itibaren gelişmesine olanak tanır (Gornick ve Meyer, 2003)

3. ÇALIŞAN ANNELERİN DESTEK ALABİLECEĞİ STRATEJİLER

Çalışan annelerin iş ve aile yaşamı arasındaki dengeyi sağlamaları için çeşitli stratejiler ve destek mekanizmaları vardır. Bu stratejiler, annelerin yaşam kalitesini artırabilir ve çocuklarının gelişiminde pozitif etkiler yaratabilir.

3.1. Aile Desteği ve Eş Katılımı

Çalışan annelerin, çocuklarına yönelik sağladıkları gelişimsel destek, yalnızca kendi çabalarına dayanmaz. Aile bireylerinin desteği, özellikle eşlerin çocuk bakımında aktif rol alması, annenin yükünü hafifletebilir ve çocukların gelişimini daha sağlıklı bir şekilde sürdürebilmelerini sağlar. Eş desteği, annenin iş gücüne katılımını teşvik ederken, çocukların sosyal bağlanma süreçlerinde de önemli bir rol oynamaktadır (Ekinici & Çiçek, 2017).

3.2. Esnek Çalışma Saatleri

Çalışan annelere esnek çalışma saatleri sağlanması, iş ve aile hayatını dengelemelerini kolaylaştırabilir. Esnek çalışma saatleri, annelerin çocuklarının bakım ihtiyaçlarını daha rahat karşılamalarını sağlar. Ayrıca, anneler iş yerinde daha verimli olabilecekleri gibi, aileleriyle kaliteli zaman da geçirebilirler (Güven & Yılmaz, 2021).

3.3. Evden Çalışma Seçenekleri

Pandemi dönemiyle birlikte yaygınlaşan evden çalışma modeli, çalışan anneler için büyük bir fırsat sunmuştur. Evden çalışarak, anneler çocuklarıyla daha fazla vakit geçirebilmekte ve iş yaşamlarını daha esnek hale getirebilmektedirler. Bu, özellikle küçük çocukları olan anneler için önemli bir destek olmuştur (Demirtaş & Koca, 2020).

3.4. Çocuk Bakım Hizmetleri

Çocuk bakımına yönelik hizmetlerin geliştirilmesi, çalışan anneler için büyük bir destek sağlayabilir. Kreşler, çocuk bakım merkezleri ve özel bakıcılar, annelerin çocuklarıyla ilgilenebilmeleri için önemli olanaklar sunmaktadır. Bu tür hizmetlerin yaygınlaştırılması, annelerin iş hayatında daha rahat etmelerini sağlayacaktır (Aydın & Çelik, 2021).

3.4. Toplumsal Destek ve Eşitlikçi Politikalar

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesi, babaların da bakım sürecine daha fazla katılımını sağlar. Ayrıca, annelere yönelik psikolojik destek hizmetlerinin artırılması, onların suçluluk duygusu ve stresle baş etmelerine yardımcı olabilir (Gündoğdu, 2019; Köklü, 2021).

SONUÇ

Çalışan anneler, çocuklarının gelişimini desteklemek için birçok zorlukla karşılaşırken, uygun destekleyici faktörler ve stratejilerle bu zorlukların üstesinden gelebilmektedirler. Çalışan annelerin iş ve aile yaşamı arasındaki dengeyi sağlamak, çocuklarının bilişsel, duygusal ve fiziksel gelişimlerini de doğrudan etkilemektedir. Aile desteği, özellikle eşlerin duyarlı ve paylaşımcı olması, esnek çalışma koşulları ve çocuk bakım politikalarının güçlendirilmesi, annelerin çocuklarına daha sağlıklı gelişim ortamları sunmalarını sağlayacak önemli faktörlerdir. Bu bağlamda, devletin ve işyerlerinin, çalışan annelere yönelik politikalarını güçlendirerek, toplumun geleceğini inşa edecek olan çocukların sağlıklı gelişimlerini desteklemesi kritik öneme sahiptir.

Çalışan annelerin yaşadığı zorluklar, hem annelerin hem de çocuklarının yaşam kalitesini doğrudan etkilemektedir. Annelerin iş ve aile hayatı arasındaki dengeyi sağlamakta yaşadıkları güçlükler, onların psikolojik ve fiziksel sağlıklarını etkileyebilirken, aynı zamanda çocuklarının gelişimini de olumsuz yönde etkileyebilir. Bu bağlamda, annelere yönelik destekleyici politikaların geliştirilmesi, çocuk bakım hizmetlerinin iyileştirilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliği anlayışının güçlendirilmesi, hem annelerin hem de çocuklarının yaşam kalitesini artıracaktır. Bu annelerin iş ve aile yaşamını dengelemeleri için toplumsal ve kurumsal desteklere ihtiyaç duyulmaktadır. Esnek çalışma koşulları, sosyal destek ağları ve çocuk bakım hizmetleri, çalışan annelerin yaşam kalitesini artırabilir ve çocukların gelişimine olumlu katkılarda bulunabilir. Toplumda bu alanda daha fazla farkındalık ve destek oluşturulması, hem annelerin hem de çocukların daha sağlıklı bir yaşam sürmelerine yardımcı olacaktır.

KAYNAKLAR

Aral, N. (2021). Çalışan Annelerin İş-Aile Dengesinde Karşılaştıkları Zorluklar ve Çözüm Önerileri. (2. Baskı). İstanbul: Aydın Yayıncılık.

Aydın, S., Çelik, G. (2021). Çalışan annelerin iş-yaşam dengesi ve çocuk bakım hizmetlerinin önemi. Çalışma Sosyolojisi Dergisi, 10(2), 45-59.

Çiftçi, A. (2019). Çalışan annelerin karşılaştığı zorluklar ve çözüm önerileri. Çalışma Sosyolojisi Dergisi, 8(3), 45-58.

Demirtaş, E., Yavuz, B. (2022). İş Yerinde Annelik: Çalışan Annelerin Sık Karşılaştığı Zorluklar ve Politika Geliştirme Önerileri. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Demirtaş, M., & Koca, M. (2020). Evden çalışma ve çalışan anneler. Çalışma Ekonomisi Dergisi, 19(3), 104-120.

Ekinçi, F., & Çiçek, H. (2017). Aile desteği ve iş yaşamı arasındaki ilişki: Çalışan anneler üzerine bir araştırma. İnsan Kaynakları Dergisi, 12(4), 103-115.

Gündoğdu, S. (2019). Çalışan Annelerin İş ve Aile Yaşamındaki Zorluklar: Bir Durum Çalışması. Çalışma Psikolojisi Dergisi, 12(3), 45-67.

Güven, S., Yılmaz, B. (2021). Esnek çalışma saatlerinin çalışan anneler üzerindeki etkileri. *İşletme Dergisi*, 8(3), 155-170.

Kara, A., & Tütüncü, M. (2018). Çalışan annelerin psikolojik sağlığı ve stres düzeyleri. *Psikoloji ve Toplum*, 25(2), 123-138.

Karaca, S. (2018). Bağlanma kuramı ışığında 0-6 yaş çocuklarının gelişimsel ihtiyaçları. *Psikolojik Araştırmalar Dergisi*, 25(4), 134-148.

Kaya, E. (2020). Çalışan anneler ve dil gelişimi: Zorluklar ve çözüm önerileri. *Erken Çocukluk Eğitimi Dergisi*, 15(3), 210-221.

Köklü, F. (2021). Çocuk bakım hizmetleri ve çalışan annelerin desteklenmesi. *Aile ve Sosyal Hizmetler Dergisi*, 7(1), 35-50.

Meyer, C. (2017). "Balancing Act: Work and Family for Working Mothers." *American Sociological Review*, 82(5), 981-999.

OECD. (2020). *Women in the Workforce: Trends and Developments*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264391816-en> (s. 45).

Şahin, A., Yalçın, Y. (2020). Çalışan annelerde tükenmişlik sendromu: Nedenleri ve çözüm yolları. *Psikolojik Araştırmalar Dergisi*, 33(1), 55-67.

Şahin, B. (2021). Çalışan Kadınların Ebeveynlik Rollerini ve İş Hayatındaki Zorlukları. *Kadın Çalışmaları Dergisi*, 18(4), 120-132.

Şahin, Z. (2019). Çalışan annelerin eğitim süreçlerine katılımı ve sosyal beceriler. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14(2), 99-113.

Tannen, D. (2006). *You Just Don't Understand: Women and Men in Conversation*. Harper Collins.

Yıldız, D. (2019). Esnek çalışma modelleri ve çalışan anneler: Yeni bir yaklaşım. *İş Dünyası ve Toplum*, 14(2), 91-104.

Yılmaz, A., & Özdemir, N. (2020). Çalışan Annelerin Psikolojik Sağlığı ve İş-Aile Dengesindeki Etkileri. *Psikolojik Sağlık Dergisi*, 15(1), 22-35.

Yılmaz, M., Güler, B. (2020). Sosyal destek ve çalışan anneler: Aile içi ilişkiler üzerine bir inceleme. *Sosyal Hizmetler Dergisi*, 11(1), 72-85.

CHILDREN'S LEVEL OF DEVELOPMENT (PRE-SCHOOL AND SCHOOL)

Nur Asiah NINGSIH

Faculty Of Islamic Economics And Business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

Ely Mufidah, M.S.I

faculty of tarbiyah and teacher science, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0000-0002-8499-53796

ABSTRACT

This research discusses the Developmental Stages of Children (Pre-School and School) with a focus on an in-depth understanding of the developmental phases that children experience. The background to this research highlights the importance of recognizing children's developmental stages to support their optimal growth, both physically, cognitively, emotionally and socially. The aim of this research is to explain the characteristics of children's development in these two phases as well as the factors that influence the development process. The method used in this research is a literature study that analyzes various academic sources and psychological theories of child development. The results showed that pre-school children experienced significant growth in gross and fine motor skills, and began to develop basic social skills. Meanwhile, children in the school phase show improvements in critical thinking and problem solving abilities, as well as more complex social interaction abilities. The conclusion of this research confirms that a good understanding of children's developmental stages is very important for parents and educators in designing appropriate learning strategies. With the right support from the surrounding environment, children can reach their maximum potential in the learning and development process.

Keywords: Child Development, Pre School, School, Learning Strategies.

INTRODUCTION

The preschool age period is a golden period, where the development of a child will experience many significant changes. Preschool-age children have great potential to develop, this potential develops by doing fine motor activities that are trained or used. The size of the instinct to move for children is not always the same. In order for the growth of preschool children to be optimal, stimulation is given to provide stimulation to all aspects of child development. The child's fine motor development stage will be able to be achieved optimally as long as they get the right stimulation Children of preschool age (3-6 years) have great potential to develop immediately, this potential will develop if given services in the form of opportunities to do motor activities that are trained or used in accordance with the development of the child. The size of the instinct to move for children is not always the same. A child will experience many significant changes. In order for the growth of preschool children to be optimal, stimulation is given to provide stimulation to all aspects of child development.

CHAPTERS

A. Problem Formulation

1. How do children develop at preschool age?
2. How does child development change in terms of physical, cognitive, psychosocial, emotional during preschool age?
3. What should parents be prepared for in dealing with changes in child development at preschool age?
4. How do children develop during the school years?

B. Objectives

1. To know the development of children in preschool age
2. To understand the changes in child development in terms of physical, cognitive, psychosocial, and emotional development during preschool age.
3. For parents to know and be ready to deal with changes in child development at preschool age
4. To understand how children develop during the school years

DISCUSSION

A. Preschool Age

Early childhood is a child whose age has not yet entered a formal educational institution such as elementary school (SD) and usually they remain at home or participate in activities in the form of various preschool educational institutions, such as playgroups, kindergartens, or daycare centers. Early childhood is children aged 0-8 years. While in essence early childhood (Augusta, 2012) is a unique individual who has a pattern of growth and development in physical, cognitive, socio-emotional, creativity, language and communication aspects that are specific to the stages that the child is going through. And various studies conclude that early childhood is a child aged 0-8 years who is in the stage of growth and development, both physical and mental.

Another definition states that early childhood is children aged 4-6 years where children have entered the preschool level. Children at this age experience changes in the previous phase of life. The early childhood period is often referred to as the “golden age”. At this time almost all of the child's potential is experiencing a sensitive period to grow and develop appropriately and great. The development of each child is not the same because each individual has different development.

The preschool age period is a golden period, where the development of a child will experience many significant changes. In order for preschool children's growth to be optimal, stimulation is given to provide stimulation to all aspects of child development (Soetjningsih, 2010). The psychosocial development phase in preschool children is initiative and guilt. This development is obtained by examining the environment through the ability to explore the environment. Children learn to control themselves and manipulate the environment. The child has the initiative to develop with friends around him. The child's language skills increase, the child begins to demand to perform tasks and can produce an achievement (Soetjningsih, 2010).

The development of preschool-age children can experience deviations if not given stimulation, one of which is fine motor stimulation. The psychosocial development of preschool-age children is that children can already help with simple work, children can play with kitchen tools and other household tools. Play with peers with gender-appropriate games, eat with family and play roles (Worshop nursing soul, 2015).

Aspects of early childhood development include gross motor, fine motor, intellectual, moral, emotional, social, cognitive, and language. Fine motor skills in children include children's physical abilities that involve fine muscles and eye and hand coordination so that children are more responsible for themselves and fine motor development towards the development of intelligence that can produce precise fine motor movements, so it takes good coordination between the brain and fine muscles.

B. Child Development from Physical, Cognitive, Psychosocial, Emotional Aspects

1. Stages of Children's Social Emotional Development

Social development is the development of behavior in children where children are asked to adjust to the rules that apply in the community environment. Piaget pointed out that there is a high egocentric nature in children because children cannot yet understand the different perspectives of other people's thoughts (Suyanto, 2005). At this stage, children are only concerned with themselves and are not yet able to socialize well with others.

Children's social development is strongly influenced by the process of parental treatment or guidance to children in introducing various aspects of social life or norms in society. This process is usually called socialization. Socialization behavior is something that is learned, not just the result of maturity. Children's social development is obtained not only from the maturity process but also through socialization.

Children's social development comes from maturity and learning opportunities from various environmental responses to children. Optimal social development is obtained from healthy social responses and opportunities given to children to develop a positive self-concept. Through play activities, children can develop their interests and attitudes towards others.

Signs of development at this stage are:

- (1) The child begins to know the rules, both in the family environment and in the play environment.
- (2) Little by little children have begun to submit to the rules
- (3) Children begin to realize the rights or interests of others
- (4) Children begin to be able to play with other children, or *peer groups*.

At preschool age children learn to master and express emotions. By the age of six children understand more complex concepts of emotions, such as jealousy, pride, sadness and loss, but children still have difficulty in interpreting the emotions of others. At this stage children need experience of emotion regulation, which includes the capacity to control and direct emotional expression, as well as maintain organized behavior when strong emotions arise and to be guided by emotional experiences. The characteristics of emotions in children are different from those that occur in adults, where the characteristics of emotions in children include:

- (1) Lasts briefly and ends suddenly
- (2) Seem more intense or powerful
- (3) Temporary or superficial
- (4) Occurs more frequently
- (5) Can be clearly identified from the behavior
- (6) Reactions reflect individuality.

2. Stage of Cognitive Development

The process of children's moral development described by Piaget is in accordance with his basic concept of cognitive development (Santrock, 1999). Children understand moral issues through a gradual process in accordance with social phenomena and children's relationships with their environment. Piaget's opinion is supported by Kohlberg (in Lickona, 1987), that children's moral understanding is in the form of children's moral reasoning towards social phenomena that are always related to social norms. The key concept of moral development according to Kohlberg's theory (in Santrock, 1999) is the internalization process, which is a change in behavior that starts from control from the environment (external) to self-controlled behavior (internal).

The concepts of Piaget and Kohlberg have a significant influence on children's cognitive and moral development. However, various criticisms arise related to the consideration that parents not only need to understand whether their children have reached the stage of moral reasoning according to their age, parents need more understanding of how to educate children's morals, children not only think morally but behave morally (Coles, in Borba, 2001).

It is based on the concept that children's moral development is not only measured by looking at what children think but also what children do.

The development of preschool children's moral intelligence is the ability of preschool children to understand right and wrong and a strong stance to feel, think and behave in accordance with moral values based on obedience to rules and punishments from adults, which includes seven main moral virtues namely empathy, conscience, self-control, as well as other moral virtues namely respect, kindness, tolerance and fairness.

3. Physical Development

Physical development or the human body is a complex and very impressive organ system. Kuhlen and Thompson suggest that individual physical development includes four aspects, namely:

- a) The nervous system which greatly affects the development of intelligence and emotions;
- b) Muscles that affect the development of strength and motor skills;
- c) Endocrine glands, which cause the emergence of new patterns of behavior, such as in adolescence, a feeling of pleasure develops to be active in an activity where some members are of the opposite sex;
- d) Physical/body structure which includes height weight and proportion.

Physical development is the basis for subsequent developmental progress, with increased body growth both in weight and height and strength, allowing children to be more active and develop physical skills, and also develop exploration of the environment without the help of their parents. The development of the central nervous system provides readiness for children to further enhance their understanding and mastery of their bodies.

- a. Height: Height gain per year averages three inches. At the age of six, the average height of a child is 46.6 inches;
- b. Weight: Weight gain each year averages three to five pounds. At six years of age it is approximately seven times the weight at birth. Girls average 48.5 pounds and boys 49 pounds;
- c. Body ratio: The baby's appearance is no longer apparent. The face remains small but the chin is pronounced and the neck is more elongated. The lumpiness of the body is reduced and the body tends to be conical, with a flatter abdomen, and a plane chest, broader and squarer shoulders, longer and straighter arms and legs, larger hands and feet;
- d. Posture: Differences in body build are first apparent in early childhood, with some being fat and flabby (endomorph), others strong and muscular (mesomorph) and others relatively thin (ectomorph);
- e. Bones and muscles: The degree of muscle shift varies in body parts following the law of directional development. Muscles become larger, heavier and stronger, so the child appears thinner despite gaining weight;
- f. Fat: Children who tend to be endomorphic have more fat tissue than muscle tissue while mesomorphic and ectomorphic children have small muscles and little fat tissue;
- g. Teeth: During the first four to six months of early childhood, the last four baby teeth of the back molars appear. During the last half year the baby teeth begin to fall out to be replaced by permanent teeth. The first to fall out are the first baby teeth, the central incisors. When childhood ends, babies generally have one or two front permanent teeth and a few gaps where permanent teeth will emerge.

The child's body proportions change dramatically, such as at the age of three, the average height is about 80-90 cm, and the weight is about 10-13 kg, while at the age of five, the height reaches 100-110 cm. The leg bones grow quickly, but the skull doesn't grow as fast as at earlier ages. The child's bones and teeth are getting bigger and the child's teeth are complete, so the child has started to like solid foods, such as: meat, vegetables, fruits and nuts. The limbs grow at different rates and each child has its own tempo of development.

The proportions of the body and the network of veins can be said to be fixed until approximately the fifth year. After that, the first so-called “Gestaltwandel” begins. This means that the child, who used to have a relatively large head and short limbs, begins to have balanced body proportions. The other limbs become longer. The abdomen shrinks and the limbs gain normal proportions. Bone and tendon tissue develops more heavily and fat tissue slows down. During the fifth year there is a rapid development of the flesh vein tissue.

1. Psychosocial Development

Childhood is a period of development from the age of 2 years to the age of 6 years, at this time biological and physical development runs very fast and rapidly, but sociologically children are still very attached to their environment. The psychosocial development that occurs during this period includes several things, namely:

a. Emotional Development

During early childhood emotions are very strong. This is a time of imbalance because children are “out of focus” in the sense that they are easily carried away by explosions, emotionally making it difficult to be guided and directed. This is particularly striking in children aged 2.5 to 3.5 years and 5.5 to 6.5 years, although in general this applies to almost the entire period of early childhood.¹⁰ So heightened emotions in early childhood are characterized by strong outbursts of anger, intense fear and high envy.

At this time children are difficult to guide and direct, they tend to get angry, rebellious and offended if warned, this is because children are out of focus. High emotions are mostly caused by psychological problems. Usually, parents only allow children to do a few things, whereas the child feels he is able to do more, so in the end the child will reject the parents' restrictions and the child will tend to rebel. Children will also explode in anger if they cannot do something that they think can be done easily.

b. Social Development

The basis for socialization in children is laid with the increasing relationship between children and their peers over the years. The child not only plays more with children but also more talkative. If the child likes relationships with others even if only sometimes, then the attitude towards social contact brings better than frequent social relationships but the nature of the relationship is not good. The above statement explains that the development of socialization in early childhood is characterized by increasing the intensity of relationships with peers, and this development increases from year to year. In this phase, children are not only happy to play but also talk more. Social relationships or contacts are better than poor social relationships. Here it can be concluded that peers also play an important role in children's social development, because through peers children can learn and get information about the world of children outside the family. At this time children begin to realize the world outside the family, namely by playing with peers. Children will also begin to compare themselves with their peers.

c. Game Development

Games are one of the dominant forms of social activity in early childhood. Because children spend more time outside the home playing with their friends than engaging in other activities. Games for children are a form of fun activity that is done solely for the activity itself, not because they want to get something out of the activity. This is because for children the process of doing something is more interesting than the results it will get.¹² So, play dominates children's lives at this time, because children spend a lot of time playing which is very fun and interesting for children, playing is a very important activity for development in early childhood. If drawn outline, then the game has a role that is no less important in the development of early childhood, the game can affect cognitive development, social development and also emotional development in children. Various kinds of games will train children in everything, including in solving problems faced by children.

In terms of play interests, children follow a pattern that is influenced by maturity in certain forms of play and by the environment in which they are raised. There are many variations in this pattern. For example, highly intelligent children prefer skits, creative activities and books that provide information rather than entertainment.

d. Moral Development

Moral development is the development of rules and conventions regarding what humans should do in their interactions with others. Children when born do not have morals, but in themselves there is moral potential that is ready to be developed. Moral development in early childhood is still at a low level. This is because children's intellectual development has not yet reached the point where they can learn or apply abstract principles of right and wrong. Early childhood is characterized by what Piaget calls “morality through coercion” In this stage of moral development children automatically follow the rules without thinking or judging.¹⁴ In early childhood moral development is not so rapidly developing, this is because children's intellectual thinking cannot yet reach an understanding of the principles of right and wrong, at this time children cannot yet distinguish things that are right to do and things that should not be done. At this time children only follow the rules that already exist, without knowing the use or function and also without assessing whether the rules are right or wrong.

C. The Role of Parents

Parents' preparation for the developmental changes in preschool is key to helping children develop well. Here are some steps that can help:

- a. Understanding of Child Development: Parents need to understand the stages of child development in the preschool age. This helps in adjusting expectations and responses to the child.
- b. Communication: Talk to the child openly and listen well. This helps the child in expressing feelings.
3. Provide a Safe and Stimulating Environment: Ensure a safe home, with age-appropriate equipment and toys. Provide opportunities for the child to explore and learn.
- c. Consistent Routines
 - o Establishing a consistent daily routine helps the child feel safe and structured. It also helps the child understand the concept of time.
- a. Cognitive Stimulation: Provide plenty of opportunities to learn and explore. Read together, invite the child to observe and ask questions.
- b. Support in Social Skills: Teach the child things like sharing, cooperating and communicating with peers. Playing together with their friends helps in the development of social skills.
- c. Positive Guidance: Use positive reinforcement in disciplining the child. Avoid physical punishment or insults.
- d. Recognize Unique Needs: Every child has unique needs. Parents need to recognize and appreciate these differences in their approach to the child.
- e. Role Model: Be a good example for the child. Model positive behavior, empathy, and problem resolution.
- f. Asking and Answering Questions: Preschoolers often ask a lot of questions. Answer them in a way that matches their level of understanding.
- g. Engage in Physical Activity: Physical activity is important for a child's physical development. Encourage them to play outside and move around regularly.
- h. Coping with Emotional Changes: Hormones and emotional changes are a normal part of preschool development. Provide emotional support and communicate that their feelings are important.

- i. Prepare for the Transition: If the child is about to enter school, prepare them with a visit to the school and talk about what they will experience.

D. Child development during the school years

School-age child development is the process of physical, cognitive, linguistic, social, and emotional changes that occur in children during school, from the age of 6 to 18 years. This development occurs gradually and continuously, and is influenced by various factors, such as genetics, environment, and experience.

a. Aspects of Child Development in the School Period

There are several aspects of child development that need to be considered during the school period, namely:

1. Physical development

During the school period, children experience rapid physical growth. Their height and weight will increase significantly. In addition, children will also experience motor development, such as the ability to run, jump, and catch.

2. Cognitive development

During the school years, children begin to develop the ability to think logically and abstractly. They also begin to learn to understand new concepts, such as math, science, and language.

4. Language development

During the school years, children will develop the ability to speak and write. They will also learn to understand and use language better.

6. Social development

During the school period, the child will begin to interact with peers and adults outside the family. The child will also learn to cooperate and socialize with others.

8. Emotional development

During the school years, children will begin to experience complex emotions, such as anger, sadness, and happiness. Children will also learn to manage their emotions better.

b. Support for Child Development in the School Period

Parents and teachers have an important role in supporting children's development during the school years. Here are some things that parents and teachers can do to support children's development during the school years:

1. Make sure your child gets enough nutrition

Adequate nutrition is essential to support children's growth and development. Parents should ensure that children eat healthy and nutritious food.

3. Provide the right stimulation

Proper stimulation can help children develop their abilities optimally. Parents and teachers can provide stimulation through various activities, such as playing, reading stories, and engaging children in discussions.

5. Provide emotional support

Children need emotional support from parents and teachers to face various challenges in the school period. Parents and teachers should always be ready to listen and provide support to children.

The preschool age period is a golden period, where the development of a child will experience many significant changes. Preschool age children have great potential to develop if given services in the form of opportunities to do motor activities that are trained or used in accordance with the development of the child. The development of preschool children can experience deviations if not given stimulation, one of which is fine motor stimulation. Aspects of early childhood development include gross motor, fine motor, intellectual, moral, emotional, social, cognitive, and language.

Children's social development is strongly influenced by the process of treatment or parental guidance to children in introducing various aspects of social life or norms in society. The development of moral intelligence of preschool children is the ability of preschool children to understand right and wrong and a strong stance to feel, think and behave in accordance with moral values based on obedience to rules and punishments. Physical development is the basis for subsequent developmental progress, with increased body growth both in weight and height and strength, allowing children to be more active and develop physical skills, and also the development of exploration of the environment without the help of their parents. Childhood is a period of development from the age of 2 years to the age of 6 years

REFERENCES

Dwi Maleteki Solihin, Rindu, et al. 2013. “*Relationship Between Nutritional Status, Cognitive Development, And Motor Development In Preschool Children*”. *Nutrition and Food Research*. Vol 36. Bogor.

Livana PH, et al. 2018. “The Effect of Fine Motor Stimulation on the Psychosocial Development Stage of Pre-school Age Children”. *In the Indonesian Journal of Nursing Education*. Kendal

Nurmalitasari, Femmi. 2015. “Social Emotional Development in Preschool Age Children”. *In Journal of Psychology Bulletin*. Vol 23. Yogyakarta

KS Pranoto, Yulli. “Moral Intelligence of Preschool Age Children”. *In Journal of the Faculty of Education, State University of Semarang*. Semarang.

Murni. 2017. “Physical, Cognitive, and Psychosocial Development in Early Childhood 2-6 Years”. *In the Journal of the Faculty of Tarbiyah and Keguruan UIN Ar-Raniry*. Vol III. Aceh.

GENDER, RELIGION AND HIGHER EDUCATION: STRATEGIES OF MUSLIM WOMEN IN INDIA

Ramshin Rahiman

B.S.A Crescent University

Abstract

Social scientists critically examine the role of higher education in women's empowerment. In the Indian context, gender, religion, caste, class and region are crucial in determining access to education. The gender gap has been a significant obstacle in India's pursuit of educational goals. The status of Muslim women's education has been a contested policy from state and community vantage. Prominent scholarly writings argue that Muslim women were even more isolated from the social and cultural changes than their men were and even more invisible in the public arena of society. Their condition is more pathetic in educational and cultural realms. The primary objective of this paper is to empirically outline the negotiation and strategies employed by Muslim women students in negotiating with their families, religion, communities and careers. The study followed qualitative methodology to understand Muslim women's educational choices, the rationale behind their educational decisions, and their agency in negotiating with their families and the career prospects of young Muslim women. The current paper argues that there is a remarkable growth in the history of women's education in India, especially after the 90s, which could not change the social structure and social status of women in society in general and Muslim women in particular. Still, the gender differences remained stable in the educational practices, in the families, and even in the equity-minded educational committees. According to various government reports and studies, despite the improvement in the educational enrolment rate of Muslims, the representations of the Muslim community in general and Muslim women, in particular, are minimal in higher education. More than looking at the representation of Muslim women in education institutions, the current paper will analyse the challenges and experiences of Muslim women to reach the secondary and higher secondary levels of education.

Keywords: Muslim women, educational attainment, higher education, gender and education, parental expectations

DIGITAL LITERACY IN EDUCATIONAL MANAGEMENT: ENHANCING ENGLISH LANGUAGE LEARNING AMONG FAMILIES AND YOUTH IN THE DIGITAL AGE

Julius Ademola OYEWOLE

Department of English, University of Ilesa

ORCID: 0009-0001-9743-2445

OLALEKAN, ISAAC ADEWUYI

Department of Educational Management, University of Ilesa

Ibraheem Adewale Moshood

Department of Educational Management, University of Ilesa

Abstract

The rapid digitalization of society has transformed the way individuals' access, process, and communicate information, necessitating a focus on digital literacy in educational management. This study explores the role of digital literacy in enhancing English language learning among families and youth, a critical skill for success in the global arena. The proliferation of digital technologies has created both opportunities and challenges for language learning. While digital tools have the potential to revolutionize the way individuals, families, and educational institutions approach English language learning, many face significant hurdles in effectively integrating these technologies. The lack of digital literacy skills, limited access to technology, and the absence of comprehensive strategies for technology enabled English language learning have hindered the full realization of the benefits offered by the digital age. This study employs a mixed-methods approach to investigate the current state of digital literacy in educational management and its influence on English language learning among families and youth. The research design includes a comprehensive literature review, quantitative surveys, and qualitative interviews with educators, families, and youth. The study also examines the key challenges and barriers faced by families and youth in harnessing digital technologies for effective English language learning, as well as the strategies and best practices that can be employed to enhance the integration of digital literacy into English language learning programs. The findings of this study provide valuable insights into the complex relationship between digital literacy, educational management, and English language learning. The research reveals the current state of digital literacy integration in educational institutions, the prominent challenges faced by families and youth, and the effective strategies for leveraging digital technologies to improve English language proficiency. The implications of this study extend beyond the academic realm, offering practical and theoretical applications for policymakers, educators, and families. The study's recommendations can inform the development of policies and programs that support the integration of digital literacy into educational management, ultimately empowering individuals, families, and communities to thrive in the digital age and navigate the global arena with confidence.

Keywords: digital literacy, educational management, English language learning, families, technology, youth.

THE ROLE OF WOMEN IN THE ADVANCEMENT OF SCIENCE AND TECHNOLOGY IN SECONDARY SCHOOLS IN PLATEAU STATE, NIGERIA

ASABE EDWARD BASH

Department of Science and Technology, Faculty of Education, University of Jos

Abstract

The role of women in the advancement of science and technology in secondary schools in Plateau State, Nigeria in the present existence is very crucial. Women are gifted with many creative abilities that can assist their loved ones, themselves, and the world at large, woman sees possibilities, potentials and ponders words, actions and relationship between things. Many women are finding themselves in either uneasy cooperation or an uncomfortable conflict with men. Science and Technology has contributed to the growth of industries or to the process of industrialization and has affected not only the mother nature but the nature of the human being too. People in the process of getting modernized give more importance to science and technology. Despite the negative effect of technology on students in schools, environment, current rise in global concern for climate change has led to the development of new concepts in schools and the environment. Science and technology directly solved some of the biggest environmental concerns as health and domestic equipment. Women are getting enrolled in higher educational institutions and acquiring masters and doctoral degrees. They are getting engaged in employment opportunities in various sectors, including science and technology, teaching in schools. The fields of science and technology have aroused interest and enthusiasm within their mind-sets. Women have played a part in increasing student's learning accessibility and choice in the economic realm and other aspects of life. Studies have highlighted that students' learning through access to finance, mobile money, and inclusive aspects of finance or microfinance, and digital-based health, agriculture have promoted higher female engagement in the formal economy and production and service sectors. Benefit of women in science and technology are not only important in enriching their lives, but through their effective participation in these fields, they are contributing towards promoting well-being of the community and nation as a whole. The main areas that have been taken into account in this research paper include, Significance of women, Women in science and technology, Importance of science and technology, Barriers to women advancement in science and technology among others.

Keywords: Women, Women in Science and Technology, Advancement.

Introduction

Education is regarded as the significant instrument that is making provision of knowledge and contributing in the up-gradation of their skills and abilities. They are able to not only sustain their living conditions, but also work effectively towards promoting goodwill and well-being of their family, community and the world at large. It is through education that women are acquiring an efficient understanding of science and technology. Women are gifted with many creative abilities that can assist their loved ones, themselves, and the world at large, the woman sees possibilities, potentials and ponders words, actions and relationship between things. Many women are finding themselves in either uneasy cooperation or an uncomfortable conflict with men. Normally, in secondary schools, when students develop interest in science, then they take up science in senior secondary schools.

From the secondary schools, usually female students become more career-oriented and also make a decision regarding which career would they choose, when they grow up. In the present existence, from early childhood education till the university level, technology is being made use of to a major extent. It has created the foundation from where learning and understanding of the students takes place. The individual student belonging to schools in the rural and urban areas, where the system of education has not been developed to a much greater extent are trying to meet with other regions and cities, where there are reputed educational institutions. Science and technology are regarded as the fields, in which not only men, but women also are developing interest. When women take up science as a subject at the senior secondary level, then they will be able to make selection of various fields. These include, medical science, engineering, or take up science courses at the Bachelors, masters or doctoral level. Research has also indicated that taking up science as a subject, not only enables the individuals to acquire reputed employment opportunities in one's own country, but also prepares them for international certifications. (Wilde, 2016).

Many women have made strong contributions to the areas of nuclear Physics, Biology, Chemistry, material and applied science. In spite of contribution meritoriously to these fields, it is a fact that women are not given much recognition. The awards that are given to women for their works are few (Gupte, Gyanchandani, Nair, & Rao, 2002). When acquiring an understanding of the contributions of women in the fields of science and technology, it is apparent that women develop interest and enthusiasm, only then they participate efficiently. In other words, the perspectives of women and viewpoints need to be identified in these fields to enable them function well in teaching students. Many women are rendering significant contributions in the sharing of information through teaching, technology transfer, organizational development, financial assistance, social relationship and policy development. Women are making progress in gaining equal status in the world today. Women have better incomes through their social groups and more decision-making power than they had formerly. Furthermore, because education and social change takes decades, patience could be a key virtue when considering issues of women in science and technology. Solution to the problems of students in understanding science in schools will not be found rapidly as a result of the developments of women in science and technology. One example is that the development of ineffective woodstoves without asking women for their insights and preferences. It is believed that women in developing countries should question the appropriateness of science and technology in solving local problems.

Role of Women in the Advancement of Science and Technology

Science is an organized body of knowledge in form of concepts, laws, theories and generalizations. Science clarifies and justifies how an objective may be achieved. The "how" is translated into practical realization and from here, technology takes over and complements science (Williams, 2015) It is the study of nature and natural phenomena in order to discover their principles and laws. Science education is thus a field of study concerned with producing a scientifically literate society. It acquaints students with certain basic knowledge, skills and attitudes needed for future work in science and related fields. The researcher emphasizes the role of women in advancement of science technology to achieve specific goals, highlighting its instrumental nature in secondary school students.

Women understanding of science and technology has helped in the advancement of science in students to make choices and shape their own lives in a move toward gender equality (Grabe, 2011). In many high-income countries, women are more self-reliant than their men counterparts in rural and low-income countries with lack of access to resources and cultural gender barriers (Dhanamalar, Preethi, & Yuvashree, 2020).

Women have played a vital role in science technology that now enables access to new science learning resources and provides a way to circumvent secondary school gender barriers (Rajahonka & Kaijam, 2019). Scholars postulate that technology is the driver of women's knowledge and skills through science learning materials.

The practical application of scientific knowledge through women lead to the development of innovative solutions in areas such as healthcare, communication, transportation, agriculture and environmental sustainability. Roco and Bainbridge, (2020) emphasize the transformative potential of converging technologies, showcasing how the integration of scientific and technological advancements can enhance human performance and well-being.

The era of globalization and rapid advance technological development of has changed people's lives including women academically, socially, dramatically and otherwise. Science and technology play an extremely important role in the contemporary society. Government in developed and developing countries recognize the importance of the development of Science & Technology sphere. The roles of men and women have changed dramatically in the contemporary society. Women have got more freedom to express themselves, educate the school students and take active measures in advancing the society (JETIR, 2019). Only understanding of contribution of women to the nation can make to the development of science and technology which can bring positive impact on the development of school students worthwhile.

Women in Science

Today, even with all current efforts by women to integrate into the scientific community, they remain insufficient, as female underrepresentation is still a defining characteristic of modern professional contexts (Abuwatfa, Zamel & Al-Othman, 2021). As in the medical field, evidence indicates that women represent a minority (range 9.3 to 29.4%) as indicated by an expert. In scientific article authorship positions, as well as a limited presence on clinical trial directing/executive committees published in leading medical journals (10%). This low representation of women in science, also reflects in publications, salaries, senior rankings, annual productivity and consequently allocation of resources. The reasons given are numerous, ranging from cultural issues, family responsibilities (double shift between work and family), substantial degree of discrimination against women - more than enough to barrier in women's advancement in many professions, (Bickenstaff, 2005). When such factors are added together, they can lead a hostile environment for women, leading to their exclusion from the scientific community, thereby counterbalance the enormous sacrifices women have made for the progress of the society. For example, women often do not focus on barriers, but move forward, working around the barriers. It is only later in their careers that women realize they have experienced subtle and cumulative discrimination. They discover they are isolated from critically important networks and their salaries and the size of their grants are comparably lower.

As these, women are not secured, they have more problems becoming involved in scientific issues. Also, we are not asking for women scientists to be militant, but for the sake of making the case that women's professional involvement in science and technology is good and good for issues that are important for their societies, women scientists need to get involved in things that concern the purpose of living. They need to make a statement of opportunities, not necessarily showing ego or fighting for it.

Benefits of Women

Women are significant in many ways, including caregivers, community leaders, and economic contribution. A woman is like a society atom (Mojumder, 2020), without them which nothing would be there. The woman maintains culture, customs and brings them out.

She is the one who cares about her husband and his family, extended relatives and even her own people. In other words, she creates and try to accomplish everything in the society. Teaching and learning will be positively high with the help of a woman as at teacher to a school child because a woman (mother) is the first teacher to her child, the first partner to play games with the children, the first scientist to teach her children about cleanliness. The significance of a woman is enormous in the development of her children. A woman cannot be thanked enough for her indefinite position and constant responsibility towards her children, family, community, society and the nation at large.

Women are the start of growth; they are the ones without whom a man cannot go to work. It is by the support of a mother who lives at home that society works, who teaches the young ones that scientist becomes, who makes economic contribution that gather funds for their wards to go to school and learn science to become technologically oriented, the country develops with the craftiness of women. The various unpaid and unknown works are the cause of the development of any society which in turn become a nation.

Women from all ages and backgrounds participate in honorary basis or work to promote their children and people's well-being through food, clothes, and everyday products to the people, especially the poor. Many people including women live in object poverty today, no access to adequate medical services, some are victims of sexual harassment, violence from their husbands or even members of the family, not enjoy the rights and opportunities as men, suffer discrimination. These attributes are observed in almost all women social worker to promote the society.

Economic growth, poverty and gender inequalities are closely correlated to women's education. If a woman become educated, the entire country can hike themselves out of poverty more rapidly. The worst point is that women usually work extended hours than men and they execute all household works unpaid, this is the vital point of how women are supporting their families. women are the pathway for accomplishment of all the millennium goals. (Hasinet & Fundam, (2018), Therefore, women's education is the crucial process to the advancement of science and technology which is apprehended to mean that the "responsibilities, rights and opportunities of individuals will not count on whether they are born female or male".

Women and Technology

Technology has played a part in increasing women's learning accessibility and choice in the economic realm and other aspects of life. Studies have highlighted that women's learning through access to finance, mobile money, and inclusive aspects of finance or microfinance, and digital-based health, agriculture have promoted higher female engagement in the formal economy, advancement of science and technology and production of goods in service sectors (Çetin, Urich, Paliszkiewicz, Mądra-Sawicka, & Nord, 2020). Technology has advanced women's engagement in the scientific field and provided political and institutional advancement (Asongu & Odhiambo, 2020). Technology is the catalyst for advancement as it provides different ways of accomplishing tasks at any time and location. The activities can be entirely online without leaving home if needed. Technology also offers opportunities to enhance the learning of all possible subjects, with a wealth of instructors providing video and text directions in multiple languages. Technology refers to digital technologies needing a source of power, such as mobile devices, laptops, and desktop computers (Crompton, 2014), and the Internet, applications, and programs used.

Furthermore, the importance of Science and Technology is underscored by its role in driving economic development. By fostering a culture of scientific inquiry and technological innovation, nations can enhance their competitiveness in the global economy.

Science and Technology provides the knowledge base for research and development activities, while technology facilitates the practical implementation of discoveries, ultimately contributing to economic growth (Bybee, 2017). In the educational context, an emphasis on science and technology is crucial for equipping students with the skills and knowledge needed to navigate an increasingly complex and technologically-driven world. A solid foundation in science education cultivates critical thinking, problem-solving abilities, and a curiosity-driven mindset, preparing individuals to contribute meaningfully to scientific advancements and technological progress.

Importance of Science and Technology

The importance of science and technology in everyday life can never be over emphasized. It serves as the bedrock which provides the required training in scientific skills to meet the growing needs of the society. It is the fundamental knowledge acquired through basic science at the upper basic level that leads to the transformation of the world through dramatic advances in almost all fields including medicine, engineering, electronics and aeronautics among others (Guyana, 2009). Technology's development and use have helped societies in increasing productivity, expanding service accessibility, and improving overall well-being. Where have technological developments aided the most? Technology has the potential to significantly improve health and healthcare systems as we know them. From Artificial Intelligence -powered clinical drug trials to enabling preventative patient monitoring to wellness solutions such as wearables, the possibilities are endless. We have seen technology fill gaps in healthcare during the pandemic. For example, the corona virus. Telemedicine apps are the first step toward making healthcare more equitable and accessible to all people, regardless of socioeconomic status. The widespread adoption of technology by both patients and healthcare professionals has enormous potential to improve the efficiency of public health entities.

Advances in preventative health technology (such as wearables) can reduce overall healthcare costs by monitoring patients' status and detecting abnormalities earlier, allowing for faster response. Maltese and Tai, (2016), saw science and technology as the identification, development and use of talents, processes and skills for societal progress. The function of science and technology in the reformation and transformation of any country is of uttermost importance. Science and technology have greatly affected the life of every human being so much that it will also be difficult for a nation with a scientifically illiterate citizenry to make any reasonable technically-based political decision on issues of everyday life such as the environment, agriculture, health, transport and communication or population growth. This is so because such a nation would lack the rudimentary tools and knowledge to grasp the various arguments that are necessary for taking such decisions.

Women that are trained in science have the knowledge to use the skills for change in the world around them. The impact of women on scientific discourse may give us another perspective on the doing of science. Women in the world over want to see advancement in areas they define as crucial to their well-being. Although various ethnic groups are viewed as critical underserved population groups in different countries, women are the one population seen as a critical population worldwide. Science and technology have been the engines of profound academic and social change. Examples, in the area of the printing press, weaving looms, and the computer. Science and technology are crucial in women's advancement which lies in making arguments that are compelling to governments around the world because governments have to effect social, scientific, political, and legal change. Women are making progress in gaining equal status in different parts of States; women have better incomes and more decision-making power than they had formerly because of science and technology.

Few women have careers in science, as science and technology offer many possibilities for improving women's situations. It also includes them as creators, appliers, and users of knowledge and as innovators, more than just producers of knowledge. Impacts on the advancement of women and the impacts of women on science and technology are totally interrelated. Many women serve in support roles for science and technology as administrative assistants, research assistants, and lab technicians. Women in computing have these same issues. People who perform research represent only a small fraction of the overall impact of science and technology on society. Many more women are needed who can be comfortable with and use science and technology in a variety of applications. There are even differences in overall perspective among women and between women and men. The international community need to pay more attention to women's basic needs, such as adequate food, shelter, medical care, safety, and education in order to promote the teaching and learning of science and technology in secondary schools.

Barriers to Women Advancement in Science and Technology

Common wisdom and previous research suggested that barriers to advancements that women and technology organizations faced and the experience that they had, primarily as a result of male dominance and the pervasively masculine culture led to dissatisfaction among the female employees (Cummings, Sabattini & Carter, 2008). In organizations, where women are employed, possessing educational qualifications in the fields of science and technology are in some cases, not allowed to have a say in the decision-making matters or enjoy equal rights and opportunities as their male counterparts.

A full understanding of the factors constraining women's advancement in career paths in science and technology has often been hampered by the persistence of several myths and clichés. Some of these commonly held beliefs and contrasts them with existing evidence. The various factors that have been identified in the economic literature at different stages of the career pipeline. These include: (i) higher education; (ii) stage of career development; and (iii) scientific productivity. Although some factors specifically affect a particular career stage, several of them are present throughout the career path. Despite the growing tempo of technological development and popularity of feminism, women do not still possess equal position in the society. "Although women and girls make up approximately 50 per cent of the global population, they have access to much less than half of the resources in terms of technology, financing, land, training and education, and information". Women are making important contributions, yet their roles are not often recognized by scientists and their institutions. Many people pursue but do not use science and technology in their daily lives because they are faced with discrimination.

Girls or women have been faced serious discrimination and gender inequalities in the workplace which have hurt them a lot, also to their families, communities, societies and their countries as a whole, (Deloitte, 2020) Women and girls have been disproportionately pushed behind for decades. They are facing systemic obstacles and discrimination continually that violates women fundamental human rights, inhibits them from easy access to resources.

Conclusion

Science is an organized body of knowledge in form of concepts, laws, theories and generalizations. Science clarifies and justifies how an objective may be achieved. The "how" is translated into practical realization and from here, technology takes over and complements science.

Technology has played a part in increasing women's learning accessibility and choice in the economic realm and other aspects of life. Studies have highlighted that women's learning through access to finance, mobile money, and inclusive aspects of finance or microfinance, and digital-based health, agriculture have promoted higher female engagement in the formal economy and production and service sectors.

Women are significant in many ways, including caregivers, community leaders, and economic contribution. A woman is like a society atom, without them which nothing would be there. The woman maintains culture, customs and brings them out. She is the one who cares about her husband and his family, extended relatives and even her own people. In other words, she creates everything in the society. Benefit of women in science and technology are not only important in enriching their lives, but through their effective participation in these fields, they are contributing towards promoting well-being of the community and nation as a whole.

References

- Abuwatfa, W., Zamel, N., & Al-Othman, A. (2021). *Lesson learned from the underrepresentation of women in STEM: AI-enabled solutions and more*. Retrieved on may, 2021 from <https://www.researchgate.net>>351.
- Asongu, S. A., & Odhiambo, N. M. (2020). Inequality and gender inclusion: Minimum ICT policy thresholds for promoting female employment in Sub-Saharan Africa. *Telecommunications Policy*, 44(4). <https://doi.org/10.1016/j.telpol.2019.101900>.
- Bickenstaff, J. C. (2005). Women and science careers: Leaky pipeline or gender filter? *Gender and Education*, 17(4), 369–386.
- Çetin, F., Urich, T., Paliszkiwicz, J., Mağra-Sawicka, M., & Nord, J. H. (2020). ICTs, empowerment, and success: Women's perceptions across eight countries. *Journal of Computer Information Systems*, 61, 1-10. <https://doi.org/10.1080/08874417.2020.1799452>.
- Cummings, H. F., Sabattini, L., & Carter, N. (2008). Women in technology: Maximizing talents, minimizing barriers. *Catalyst*. Retrieved February 14, 2019 from https://www.catalyst.org/system/files/Women_in_Technology_Maximizing_Talent_Minimizing_Barriers.pdf.
- Deloitte (2020). *Understanding the pandemic's impact on working women*. How employers can act now to prevent a setback in achieving gender parity in the workplace Gender Parity.
- Dhanamalar, M., Preethi, S., & Yuvashree, S. (2020). Impact of digitization on women's empowerment: A study of rural and urban regions in India. *Journal of International Women's Studies*, 21(5), 107-112. <https://vc.bridgew.edu/jiws/vol21/iss5/11>.
- Gupte, N., Gyanchandani, J., Nair, S., & Rao, S. (2002). Women in Physics: An Indian Perspective. Retrieved February 15, 2019 from <http://dspace.rri.res.in/bitstream/2289/1567/1/2002%20AIP%20Conf%20V628%20p171-172.pdf>.
- Guyana Ministry of Education. (2009). *The role of basic science in national development* (pp. 12-15). Georgetown, Guyana: Guyana Ministry of Education.
- Hasin F. Fundam J., Hasan AKMB & Musa, H. (2018). Women empowerment model: Strategies to overcome challenges. *Journal of Fundamental and Applied Sciences*, 10(1S), 1068-1083.
- Maltese, A. V., & Tai, R. H. (2016). Pipeline persistence: Examining the association of self-efficacy and mathematics interest on the intentions of science, technology, engineering, and mathematics (STEM) majors. *Journal of Science Education and Technology*, 20(5), 521-534.
- Mojumder, M. (2020). The role of women in the development of the society. *Journal of Critical Reviews*, 7(2), 2394-5125.

Roco & Bainbridge (2021). Inquiry-based science instruction: What is it and does it matter? Result from a research synthesis year 1984 to 2002. *JRRS Sci. Tech.*,47, 474-496.

Sharma, S., & Gupta S. (2022) Impact of science & technology on society & environment. *Journal of Emerging Technologies and Innovative Research (JETIR)*, 9(7), 2349-5162. Retrieved from www.jetir.org f779.

Wilde, S. D. (2016). *The future of technology in agriculture*. Retrieved February 14, 2019, from <https://stt.nl/stt/wp-content/uploads/2016/05/ENG-Toekomstverkenning-agri-food-Web.pdf>.

EDUCATION AND EMPLOYMENT PROGRAMS FOR WOMEN IN PRISON: A PATHWAY TO REDUCING RECIDIVISM?

Ayisha Sidique

UPES Dehradun, School of Law

ORCID: 0009-0005-2278-4912

Associate Professor Dr. Kanchal Gupta

UPES Dehradun, School of Law

ORCID: 0000-0003-4889-5934

Abstract

Recidivism among women prisoners remains a pressing concern, driven by a combination of social, economic, and psychological factors. Traditional punitive approaches often fail to address the causes of criminal behaviour, emphasize the need for rehabilitative measures. Education and employment programs emerge as transformative tools for empowering incarcerated women, offering them skills, self-esteem, and opportunities essential for reintegration. In this chapter the researcher studies the challenges faced by women in prisons, including inadequate resources tailored to their unique needs, histories of trauma, and post-release discrimination, which collectively exacerbate the risk of re-offending. It highlights the types of educational and vocational programs that contribute to rehabilitation, including vocational training, higher education initiatives, and life skills development. This research demonstrates the positive impact of these programs on post-release outcomes, such as reduced recidivism rates, improved employability, and better social integration. The paper also identifies key factors influencing program effectiveness, such as accessibility, inclusivity, and gender-responsive designs. Policy recommendations emphasize the importance of expanding access to these programs, alongside developing a holistic framework encompassing mental health care, substance abuse treatment, and family reintegration initiatives. By adopting a gender-responsive approach, correctional systems can address the root causes of criminal behaviour, reduce recidivism, and ensure equitable opportunities for incarcerated women. The findings of this chapter emphasize the necessity for reforms that prioritize education, vocational training, and comprehensive support systems to enable successful rehabilitation and societal reintegration.

Keywords: Recidivism, Gender-Responsive Rehabilitation, Educational Programs, Prison Reforms

1. Introduction

Recidivism refers to the tendency of previously incarcerated individuals to re-offend and return to the criminal justice system. Women prisoners, in particular, face higher recidivism rates due to a combination of social, economic, and psychological factors. While traditional punitive measures may fail to address the root causes of criminal behavior, educational and employment programs provide vital opportunities for rehabilitation and reintegration. These programs are crucial in breaking the cycle of re-offending, particularly among incarcerated women, who often face unique challenges such as economic disadvantage, trauma, and insufficient support post-release. Targeted rehabilitative programs tailored to their needs offer incarcerated women the opportunity to acquire skills, build self-esteem, and improve their social and economic prospects. The importance of such programs cannot be overstated as they play a pivotal role in equipping women with the tools necessary for successful reintegration and preventing future criminal behavior (Mohammed & Mohamed, 2015).

2. Challenges Faced by Women in Prisons:

Women in prison face challenges that are often distinct from those experienced by men, making rehabilitation more difficult. Limited access to resources tailored to women's specific needs exacerbates these issues. Most correctional facilities are structured with a focus on male inmates, leaving women with insufficient programs to address their unique needs, such as reproductive health, trauma-informed care, and maternal responsibilities. In addition to these resource gaps, incarcerated women also face significant social, economic, and personal barriers to rehabilitation. Many women in prison have histories of abuse, substance abuse, or mental health challenges, which are often inadequately addressed within the correctional system. Furthermore, post-release, women are more likely to face discrimination in the job market, have limited social support, and struggle with reintegrating into family life, particularly if they have children (Kamthan, 2018). These compounded factors increase the likelihood of recidivism, highlighting the urgent need for more gender-responsive rehabilitation programs.

3. Types of Education and Employment Programs in Correctional Facilities:

Incarcerated women benefit significantly from educational and employment programs that equip them with the skills necessary to succeed upon release. These programs can be broadly categorized into vocational training, higher education and literacy initiatives, and life skills development.

- **Vocational Training Programs:** These programs aim to provide inmates with practical, job-ready skills such as carpentry, cosmetology, and culinary arts. By equipping incarcerated women with these skills, the prison system enhances their chances of obtaining stable employment post-release (McNeeley, 2023).
- Vocational programs offer a direct link to the workforce, reducing the likelihood of re-offending (Newton et al., 2016).
- **Higher Education and Literacy Initiatives:** Many incarcerated women have limited educational backgrounds. GED programs, higher education opportunities, and literacy classes are essential in breaking the cycle of poverty and criminality. Education increases the employability of women, providing them with opportunities for upward mobility and better socio-economic outcomes (Steurer & Smith, 2003).
- **Life Skills Development:** Programs aimed at teaching life skills, such as financial literacy, parenting skills, and stress management, help incarcerated women prepare for successful reintegration. These skills are essential for managing everyday challenges post-release, from securing housing to maintaining family relationships (Haney, 2006).

4. Impact of Education and Employment Programs on Post-Release Outcomes:

The effectiveness of education and employment programs on post-release outcomes is demonstrated through various case studies and empirical research. In general, research shows that incarcerated women who engage in educational and vocational programs are more likely to secure employment, establish stable social networks, and avoid re-offending (Davis et al., 2013). For instance, the University of California's Prison Education Program has shown that incarcerated women who participate in higher education programs have significantly lower recidivism rates compared to those who do not participate in such programs (Harlow, 2003). These findings suggest that education plays a key role in empowering incarcerated women, providing them with the tools needed to succeed in society after release. Similarly, employment programs, particularly those that provide vocational training, offer women both practical skills and a sense of purpose, both of which are crucial for reducing re-offending rates (Smith & Davidson, 2017).

5. Key Factors Influencing Program Effectiveness:

The success of educational and employment programs in reducing recidivism depends on various key factors. Accessibility and inclusivity are paramount; programs must be available to all incarcerated women, regardless of their educational background, mental health status, or criminal history. Many women, particularly those with histories of trauma or substance abuse, require additional support to fully benefit from these programs. Additionally, addressing gender-specific needs in program design is crucial. Programs that take into account the unique experiences of incarcerated women, such as histories of abuse, motherhood, and mental health challenges, are more likely to succeed in promoting rehabilitation and reducing recidivism.

6. Policy Recommendations for Gender-Responsive Reforms:

To further support the rehabilitation and reintegration of incarcerated women, several policy recommendations are essential. “Expanding access to educational and employment programs” within women’s prisons is crucial. Policymakers should prioritize funding for vocational and educational training programs specifically designed for women’s needs. Furthermore, “building a robust framework” for rehabilitation and reintegration is necessary, which includes not only education but also mental health care, substance abuse treatment, and family reintegration programs. By creating a holistic, gender-responsive system, correctional facilities can better equip incarcerated women to re-enter society as productive, law-abiding citizens.

7. Conclusion

The research suggests that education and employment programs play a pivotal role in reducing recidivism rates among incarcerated women. By providing women with skills and opportunities tailored to their specific needs, these programs enhance their chances of successful reintegration. However, to achieve meaningful reform, it is essential that correctional systems adopt gender-responsive strategies that consider the unique experiences and challenges faced by women. Policymakers should prioritize expanding access to these programs and supporting the development of a comprehensive rehabilitation system that addresses the root causes of criminal behavior. Through these efforts, the justice system can not only reduce recidivism but also promote social justice and equity for women.

References

- Mohammed, H., & Mohamed, W. a. W. (2015). Reducing Recidivism Rates through Vocational Education and Training. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 204, 272–276. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.08.151>
- Kamthan, M. (2018). Women prisoners in India: tracing gender gaps in theorising imprisonment. *Forensic Research & Criminology International Journal*, 6(6). <https://doi.org/10.15406/frcij.2018.06.00246>.
- McNeeley, S. (2023). The Effects of Vocational Education on Recidivism and Employment Among Individuals Released Before and During the COVID-19 Pandemic. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 67(15), 15471564. <https://doi.org/10.1177/0306624x231159886>.
- Steurer, S. J., & Smith, L. (2003). *Education and Recidivism: How Effective Is Correctional Education in Reducing Reoffending?* National Institute of Justice.
- Haney, C. (2006). *The Psychological Impact of Incarceration: Implications for Post-Prison Adjustment*. In *Prison and Jail Administration: Practice and Theory*.

Newton, D., Day, A., Giles, M., Wodak, J., Graffam, J., & Baldry, E. (2016). The Impact of Vocational Education and Training Programs on Recidivism: A Systematic Review of Current Experimental Evidence. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 62(1), 187–207.

Harlow, C. W. (2003). *Education and Correctional Populations*. Bureau of Justice Statistics Special Report.

Smith, L. M., & Davidson, J. (2017). *The Impact of Vocational Training on Recidivism Among Incarcerated Women*. *Journal of Correctional Education*.

Bloom, B. E., & Covington, S. S. (2008). *Gender-Responsive Strategies: Research, Practice, and Guiding Principles for Women Offenders*. National Institute of Corrections.

Davis, L. M., et al. (2013). *Evaluating the Effectiveness of Correctional Education: A Meta-Analysis of Programs That Provide Education to Incarcerated Adults*. RAND Corporation.

National Institute of Corrections. (2010). *Gender-Responsive Strategies: Research, Practice, and Guiding Principles for Women Offenders*.

THE ROLE OF WOMEN LEADERSHIP AND EDUCATION IN SOCIETY

G'opperova Odinoxon

Chirchik State Pedagogical University, 2nd-year Master's student, Faculty of pedagogy

ORCID: 0009-0001-7771-8171

Abstract

This article analyzes the role of women leadership in the field of education and its impact on societal development. The article explores the processes, challenges, and opportunities for women to achieve leadership positions in education. From a historical perspective, it examines the restrictions faced by women in education in the past and their role in contemporary times. Additionally, the article highlights the positive changes brought about by female leaders in the educational process and future directions for development. The conclusion offers practical recommendations and suggestions for further advancing women's leadership.

In recent years, the issue of women leadership in various spheres of society has become increasingly relevant. Education is no exception—on the contrary, the role of women in this sector is of great importance for societal progress and the nurturing of future generations. The active involvement of women in leadership positions in education positively affects not only the educational process itself but also the overall sustainable development of the education system.

Keywords: Women Leadership, Education System, Gender Equality, Role of Women in Society, Educational Management, Gender Stereotypes, Female Leaders, Management Positions, Inclusivity in Education, Preparing Women for Leadership, Educational Innovations, Social Equality, Women's Rights, Gender Changes in Education

The rise of women's leadership in education plays a crucial role in improving the quality of teaching, introducing innovative approaches, and supporting personal development. Statistical data shows that the number of women involved in education is steadily increasing, which is of significant importance from the perspective of social and economic development and gender equality. Women leaders in education create an inclusive and motivating environment that enriches the learning process for students. It is well-known that, starting in 2016, February 11th has been celebrated as the "International Day of Women and Girls in Science" under the UN's decision. The aim of this day is to create additional opportunities for women and girls to access education, highlight their potential in science, and provide support. To this end, an analysis of best practices for promoting women's education in over 10 foreign countries has been conducted. Women's leadership has historically been a complex process, often developing slowly due to societal gender stereotypes and limitations. In the past, women had limited access to education, but their aspiration for knowledge and success in education gradually laid the foundation for their pursuit of leadership roles. As a result, women's leadership in education is deeply rooted in historical social changes.

Today, women's leadership in education is significantly increasing. Women are active not only as teachers but also in management and leadership roles in schools and universities. This has contributed greatly to the development of the education system and the introduction of innovative approaches in educational institutions. Women's leadership in education makes the learning process more inclusive, effective, and conducive to student development. Women leaders in education are introducing various innovations and improvements. They are creating safe and comfortable learning environments in educational institutions and fostering broader opportunities for students' development.

By focusing on the needs and abilities of students, women leaders strive to make education more inclusive and personalized, helping to nurture well-rounded and morally enriched individuals.

Although women have made significant strides in leadership positions within education, they still face various barriers and challenges. Traditional gender stereotypes and societal expectations in many cultures hinder women's advancement into leadership roles. Additionally, balancing family responsibilities and work commitments is becoming increasingly difficult for women in some cultures. To overcome these challenges, it is crucial to support gender equality in society and develop programs that support women in education. In this regard, many reforms are being implemented in our country. For example, in 2021, Uzbekistan adopted a "Gender Equality Strategy to 2030," which aims to promote gender equality in all sectors in accordance with the UN's Sustainable Development Goals for 2030, as well as to ensure gender equality in economic, political, and social life. The strategy covers various issues, including ensuring equal and quality education for all, providing higher education opportunities for girls in rural areas, achieving gender equality for women, preventing violence, and combating human trafficking. The adoption of 32 gender indicators to measure the implementation of the SDGs is also of significant importance in this regard. Furthermore, a government decree issued on August 15, 2022, approved a regulation on covering the tuition fees of women studying at the master's level in state higher education institutions through the state budget.

Women leadership and their role in education are crucial factors in the development of society and the achievement of gender equality. The active participation of women in leadership positions in education not only improves the quality of education but also contributes to ensuring social and economic equality in society. By involving women in management roles, innovations in the education system can be fostered, and an inclusive society free of gender stereotypes and barriers can be created.

However, the role of women in educational management is still not fully realized, and there are several challenges in this area. Gender equality and preparing women for leadership roles should be widely discussed in society, and relevant policies and programs should be developed by the government and educational institutions. By preparing women for leadership positions in education, ensuring gender equality, and promoting the success of women leaders, these challenges can be overcome. Practical measures based on recommendations will help develop women's leadership in education, expand their opportunities, and ensure equality in society. Ultimately, this process will improve the efficiency of the education system, create opportunities for the comprehensive development of the new generation, and contribute to the sustainable development of society.

References

1. Ismoilov, A. (2017). "Gender Equality in Education and Management." Tashkent: Ministry of Education of the Republic of Uzbekistan.
2. G'ulomova, Z. (2019). "Women and Their Role in Society: Approaches in the Education System." Tashkent: Science and Technology.
3. Xolboyeva, M. (2020). "Ensuring Gender Equality in Education: Theoretical and Practical Issues." Tashkent: Sharq.
4. Akramova, D. (2018). "Women Leadership and Its Role in Society." Samarkand: Samarkand State University.
5. Murodova, N. (2021). "Gender Equality and Opportunities in Education." Tashkent: National University of Uzbekistan Publishing.

6. Toshmatova, F. (2022). "Gender Issues in Education and Their Solutions." Bukhara: Bukhara State University.

7. Turaeva, N. (2021). "The Importance of Women Leadership in Education." Nukus: Karakalpak State University.

8. (<https://t.me/huquqiyaxborot/12221>)

FEMALES EQUIPPING THEMSELVES IN BUSINESS THROUGH E- LEARNING

Dr Preeti Pareek

Department of Humanities, English and Applied Sciences, Bikaner Technical University,

ABSTRACT

The COVID -19 pandemic, which broke out in 2020, will be remembered in history not just in India but the entire world. Everything came to a stop. Study was delayed, the market dropped, the economy tanked, and the worrisome rise in the death rate persisted. Lock Down, social withdrawal, were a few of the techniques used to deal with this issue in order to stem the virus's spread. We all talk about the hardship which we had to face during Covid-19. Yet it was a boon in disguise the studies and the business which had come to stand still were again revived electronically or we can say digitally. The E-Learning Platform, which enabled interactive classes and meetings using Google Meet, Zoom, WebEx Cisco, Microsoft Team, Study Base, and other tools, was a blessing and an unanticipated boost to business and academia during the crisis. The females who were house bound just because to take care of children and family members now got digital platform to enhance their skill. At the initial stage the females were busy in making them technologically sound so that they can equip themselves in business through E-learning. E- Commerce was the need of the hour some big firms and companies switched to online trading. The idea of working from home was introduced, and all meetings and decisions were made virtually. Women who wished to achieve their goals without sacrificing their children benefited from this.

Keywords: Covid-19, house bound, electronically, E- Commerce, Work from home.

India has long tried to stay up to date with other countries' technological advancements. Additionally, it has had some success; COVID-19 has actually been a boon. Our esteemed Prime Minister, Mr. Narendra Modi, officially launched the Digital India Mission. By going cashless, embracing crypto currency, and engaging in a variety of online transactions both for personal and professional as well as educational purposes, people were doing everything in their power to adapt to the new changes. However, nobody was joyfully welcoming the change. During COVID-19, life was interrupted for more than two and a half months due to lockdown. At this time, Indians started to recognize the benefits of online learning, marketing, and commerce, among other things.

When they emerged from the lockdown, people were more determined than ever to survive. New start-ups that provided their services online also encountered this shift, so it wasn't just confined to e-commerce and e-marketing. The practice of exchanging items increased with home delivery. This change affected online doctor consultations in addition to groceries, food, stationery, and prescription drugs. Popular apps include Zomato, Amazon, Flipkart, MailChimp, Get Response, Active Campaign, Netmeds, PharmEasy, Apollo Pharmacy, InterMines Apps, DOCSAPP for free medical consultations, the government-launched Arogya Setu App to identify Covid patients within a 5-kilometer radius, etc.

The rise of online courses like BYJU'S and Unacademy was the largest change in education. These programs were previously fighting for acceptance, but COVID-19 gave them credibility. For both elementary and secondary education, many schools have partnerships with online resources such as the Zoom app, Webex-Cisco, Study Base, and Microsoft Team. Even kindergarteners could use these easily navigable and user-friendly apps for their academic work. By utilizing e-platforms to learn and empower their students at every stage of their journey, teachers made them feel at ease by learning new technologies.

There was a noticeable increase in the use of electronic learning methods. The women who were caring for the kids attempted to adjust to the new technology as the school went online by learning how to conduct online classes, share presentations, and conduct meetings using Google Meet, Zoom, and other e-learning platforms. Children were not the only ones affected; they had broadened their horizons and were now using cashless payment methods, buying online grocery and medication in order to protect their family from the virus. They would use the Arogya Setu app to see if anyone in their immediate vicinity was infected before leaving the house. Additionally, they would keep track on the latest information on virus variant changes, symptoms, and precautions.

Thanks to digitalization, stay-at-home moms who were previously occupied with household duties could now pursue their career goals and realize their dreams. The idea of working from home and digital marketing was popular, and everyone was adjusting to the methods. Whether you were promoting your product, giving online lectures, demonstrating your culinary prowess, taking online dance and singing classes, or being creative, everything was done electronically; all you needed was a laptop and internet access.

Thus, the IT sector grew as e-learning gained traction. E-learning led to business expansion and the emergence of e-commerce.

Since the company Fabmart changed its name to indiaplaza.com in 1999, Mr. K. Vaitheeswaran has been widely regarded as the "**father of e-commerce in India.**" Following COVID, the e-commerce market experienced a 53% increase in growth rate. Because of the lockdown and social distancing, consumers began shopping for groceries and other necessities online. .

Housewives benefited greatly from learning digital marketing techniques for a variety of reasons. The main benefit of working from home for homemakers was that it allowed them to work whenever it was convenient for them and eliminated the need to leave the house and worry about household chores. E-commerce took over the market, which was previously dominated by men, but now women are also participating. They were aware of the market trends surrounding online purchases and sales of goods and services. All you needed were computers, laptops, and tablets. E-commerce has made it possible to buy almost anything and has reduced the entry barriers for many different kinds of businesses, including retailers.

Numerous career opportunities are offered by digital marketing, including-
Self-made Items: The allure of handcrafted goods.

Create a channel on You Tube.

Online advertising.

Sell homemade meals.

Work as a tutor or tutor online.

Work as a travel agent.

Open a home-based beauty salon.

Create and market digital goods like e-books and online courses.

E-commerce Store: Use a home-based e-commerce platform such as Amazon, eBay, or Flipcart to sell goods online.

Affiliate marketing is the practice of promoting other people's goods in exchange for a commission on each sale you bring in.

Virtual event planning and freelance consulting for a fat Indian wedding complete with rituals and ceremonies.

Benefits of E- business for both men and women

Global Reach: E-business was widely accessible to a variety of social classes.

Cost-Effectiveness: Online blogs or brief advertisements provided cost-effective publicity.

24/7 Availability: Full-time availability was offered.

Cost-effective Marketing: The marketing process was simple and affordable.

Personalized Customer Experience- Marketing products by understanding people's needs and wants.

Analyzing the market and consumer needs before launching your product is known as data-driven decision making.

The e-commerce industry is currently being driven by female entrepreneurs. They are starting and growing businesses, increasing the number of workers, and having a big impact on the global economy. In addition to succeeding in their fields, these women in particular are motivating other women to follow in their footsteps. The e-business may be a small start-up or a large enterprise with a high turnover rate.

The following are some instances of how e-learning and e-commerce can assist homemakers:

1 Create a You Tube channel: Many women began their cooking channels by specializing in Chinese, continental, and healthy cuisine in addition to traditional dishes.

2. Home Salon: This was the best way to make money because you didn't have to wait for hours at the parlor when the salon came home, and you could take care of your personal hygiene by using towels and utensils that had been cleaned and sterilized.

3 Home Cooked Food: Lunch boxes for college students or office workers, or home-cooked meals delivered on a preorder basis for small gatherings like birthdays or kirtans.

4. Nykaa Fashion Brand: This beauty brand, which was marketed online by starting an online business, has a \$1.1 billion net worth and a monthly sales turnover of 1.5 million orders.

5. Byjus: The online academy development app was introduced to provide highly qualified and experienced tutors to answer all the questions students had about challenging subjects.

6. Online grocery stores: Fresh food was delivered to homes.

7. Myntra, Amazon, and Meesho are apps that simplify your life by delivering the best fashion brands to your door so you can shop for clothing, accessories, and utensils at the lowest prices.

Conclusion

E-commerce has made it easier to launch a business, and female entrepreneurs have seized the opportunity to expand their enterprises. The adage "minimum investment, maximum profit" in e-commerce companies encourages female entrepreneurs to start and grow their businesses while working from home and establishing their own hours. Thousands of women sell products in a range of categories, such as jewelry, handicrafts, home décor, home utility items, fashion clothing, accessories, etc., through e-commerce platforms. To put it succinctly, e-learning and e-commerce have altered people's perspectives and specially helped women to fulfill their dreams by equipping themselves.

Reference:

1. <https://digitalwomen.live/how-online-learning-is-empowering-women-worldwide/>
2. <https://www.weforum.org/stories/2022/07/online-learning-workforce-gender-gap/>
3. <https://etradeforall.org/news/digital-learning-delivers-results-for-women-womens-participation-in-online-learning-can-drive-career-growth-and-economic-development/>

4. <https://www.gharsenaukri.com/>

5. <https://www.onlinemanipal.com/blogs/more-indian-women-are-taking-up-online-upskilling-courses>

ANALYSIS OF PRE-EXPOSURE PROPHYLAXIS STRATEGIES FOR HIV PREVENTION AMONG WOMEN

Janet Kikelomo Oladejo

Department of Pure and Applied Mathematics, Ladoke Akintola University of Technology
ORCID: 0009-0009-5250-0625

Olusola Akintunde Odebiyi

Department of Pure and Applied Mathematics, Ladoke Akintola University of Technology
ORCID: 0009-0007-8173-6755

Abiodun Adewale Taiwo

Department of Pure and Applied Mathematics, Ladoke Akintola University of Technology
ORCID: 0009-0005-0111-4231

ABSTRACT

Globally, women bear a disproportionate burden of HIV/AIDS, with biological, social, and economic factors increasing their susceptibility. This study employs mathematical modeling to evaluate the effectiveness of Pre-Exposure Prophylaxis (PrEP) in reducing HIV transmission risk among women. A system of ordinary differential equations was developed to simulate the HIV/AIDS epidemic. The model's well-posedness was established, and equilibrium points were derived. Stability analyses revealed that when the basic reproduction number (R_0) is less than unity, the disease-free equilibrium is stable, while R_0 greater than unity leads to endemic equilibrium stability. Numerical simulations using Maple 18.0 validated these findings and highlighted the crucial role of adherence to PrEP in preventing new infections. Our results demonstrate that incorporating PrEP into HIV prevention strategies can significantly reduce transmission among women, emphasizing the importance of accessible and adherence-focused interventions.

Keywords: Pre-Exposure Prophylaxis (PrEP), Prevention, Women, HIV transmission.

INTRODUCTION

Human Immunodeficiency Virus (HIV) continues to disproportionately affect women worldwide, particularly those of reproductive age (14-49) (UNAIDS, 2022a). According to UNAIDS, approximately 38 million people globally lived with HIV/AIDS in 2022, with women accounting for 53% of all HIV-positive adults (UNAIDS, 2022b). Alarmingly, women in this age group are twice as likely to contract HIV as their male counterparts, with young women (15-24 years) being particularly vulnerable (UNAIDS, 2023).

Fortunately, significant progress has been made in HIV treatment and prevention. Antiretroviral therapy (ART) has transformed HIV into a manageable chronic condition, improving quality of life and reducing transmission risk (WHO, 2020). Additionally, Pre-Exposure Prophylaxis (PrEP) has emerged as a game-changing prevention strategy, offering up to 92% reduction in HIV transmission risk when adhered to consistently (WHO, 2015; 2024). The combined impact of ART and PrEP has been substantial:

- ART has reduced HIV-related deaths by 44% since 2010 (UNAIDS, 2022a),
- 25.7 million people accessed ART in 2022, up from 8 million in 2010 (UNAIDS, 2022a),
- PrEP has prevented millions of new infections globally, with a 33% reduction in HIV incidence among high-risk populations (WHO, 2024).

However, despite these advances, significant disparities persist, women especially of reproductive age face barriers to accessing ART and PrEP due to socioeconomic, cultural, gender-based violence and healthcare systemic factors (UNAIDS, 2024; Kalindi *et al.* 2023).

Young women (15-24 years) have lower ART coverage and adherence rates compared to their male counterparts (UNAIDS 2022a; WHO 2023) and PrEP uptake remains low among women, particularly in sub-Saharan Africa (Terefe, 2024). Nigeria is among the countries with the highest HIV burden, with approximately 2 million people living with the virus. The national HIV prevalence stands at 1.4% among adults aged 15-49 years. However, a significant gender disparity exists, with women in this age group more than twice as likely to be living with HIV as men (1.9% vs. 0.9%). This disparity is most pronounced among young adults, with women aged 20-24 years over three times more likely to have HIV than their male counterparts (UNAIDS, 2023). To bridge these gaps, mathematical modeling plays a critical role in understanding the complex interactions between HIV transmission, treatment, and prevention strategies (Odebiyi and Oladejo, 2024). This study employs mathematical modeling to investigate the impact of PrEP on HIV transmission dynamics among women using Nigerian demography, by exploring PrEP's effectiveness in reducing HIV incidence and synergies between PrEP and ART in reducing transmission risk.

DESCRIPTIONS AND ANALYSIS OF MODEL

In this section, a deterministic model of HIV/AIDS is constructed to investigate the impact of PrEP in reducing HIV transmission risk among women. As women are more susceptible to acquisition of HIV through sexual behavior. It was observed that women carry the highest burden of HIV similar to what has been reported. In Sub-Saharan African countries which shows that women have a higher HIV prevalence and incidence than men. (UNAIDS, 2022; WHO, 2022) The model constitutes of five sub-divisions with the total population size denoted as $N(t)$. This population is partitioned into five classes : the susceptible women population $S(t)$; the women on the PrEP strategy $V(t)$; those infected with HIV $I(t)$; infected persons on ART $T(t)$ and women who developed full blown AIDS $A(t)$. The description of the model variables are tabulated in Table 1.

The proposed model incorporates the effectiveness of antiretroviral therapy (ART) in reducing disease transmission. Specifically, it assumes that women adhering to ART regimens have a lower transmission rate compared to non-adherent individuals, due to viral suppression. The compartmental linkages governing disease progression are parameterized in Table 2. A schematic representation of the model's structure is provided in Figure 1, illustrating the interactions between compartments.

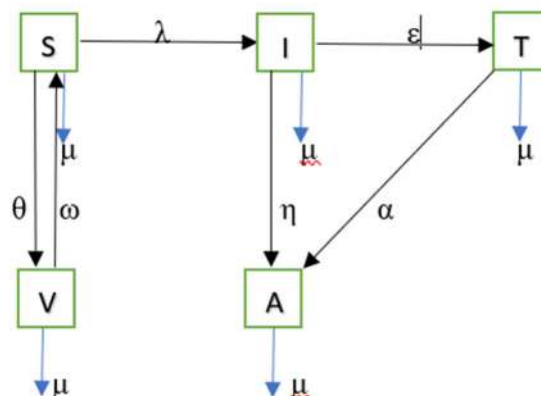

Figure 1: Schematic diagram where $\lambda = \beta c(I(t) + \xi_1 T(t) + \xi_2 A(t))$

The variables and parameters in Table 1 and Table 2 including the schematic diagram in figure (1) describes the model equation as follows:

$$\begin{aligned} \frac{dS}{dt} &= \Lambda - \beta c(I + \xi_1 T + \xi_2 A)S - (\theta + \mu)S + \omega V \\ \frac{dV}{dt} &= \theta S - (\omega + \mu)V \\ \frac{dI}{dt} &= \beta c(I + \xi_1 T + \xi_2 A)S - (\eta + \varepsilon + \mu)I \\ \frac{dT}{dt} &= \varepsilon I - (\alpha + \mu)T \\ \frac{dA}{dt} &= \eta I + \alpha T - (d + \mu)A \end{aligned} \tag{1}$$

With the initial values

$$\{S(t) > 0, V(t) \geq 0, I(t) \geq 0, T(t) \geq 0, A(t) \geq 0\} \tag{2}$$

Based on 2023 Nigeria demography, the initial values for each of the variables in table 1 is chosen.

Table 1: Variables of models

Variables	Description	Value	Source
$N(t)$		113 130 000	Statista
$S(t)$	Susceptible	9 931 799	$S(t) - V(t) - I(t) - T(t) - A(t)$
$V(t)$	Women under the PrEP strategy	181 201	(UNAIDS, 2023)
$I(t)$	Infected class	34 000	(UNAIDS, 2023)
$T(t)$	Infected class on ART	1 112 547	(UNAIDS, 2023)
$A(t)$	AIDS class	53 453	(UNAIDS, 2023)

Table 2: Parameter used in the model and their values

Parameter	Description	Value	Reference
Λ	Recruitment rate	1 745 833	(UNSD 2023)
$\beta_i, i = 1, 2$	Contact rate	0.34, 0.47	(UNAIDS, 2023)
$\xi_i, i = 1, 2$	Modification parameter	0.04, 0.015	Silva and Torres, 2017
ω	Fraction of women non adherent to PrEP uptake	0.001	Assumed
θ	Fraction of women on PrEP strategy	0.01	Assumed
μ	Natural death	0.01543	(WHO, 2023)
η	Fraction of I with AIDS condition.	0.1	(UNAIDS, 2023)
α	Fraction of T who developed AIDS condition	0.01	Assumed
ε	Fraction of infected women on ART	0.09	(UNAIDS, 2023)
d	Death due to disease	0.0001414	Estimated from data
c	Multiple sexual partner	3	Assumed

Positivity and Boundedness of solution

Theorem 1: Suppose the initial value of the state variables $\{S(t) \geq 0, V(t) \geq 0, I(t) \geq 0, T(t) \geq 0, A(t) \geq 0\} \in \Phi$, then the solution set $\{S(t), V(t), I(t), T(t), A(t)\}$ is positive for all $t \geq 0$

Proof:

The solution $\{S(t), V(t), I(t), T(t), A(t)\}$ of the system with non-negative initial condition is positive for all time $t > 0$. We have from (1) that

$$\begin{aligned} \frac{dS}{dt} &= \Lambda - \beta(I + \xi_1 T + \xi_1 A)S - (\theta + \mu)S + \omega V \\ \frac{dS}{dt} &\geq (\beta(I + \xi_1 T + \xi_1 A)S + (\theta + \mu)S) + \Lambda \end{aligned} \quad (3)$$

using integrating factor method for (3)

$$\text{I.F} = e^{\int (\beta(I + \xi_1 T + \xi_1 A) + (\theta + \mu)) dt}$$

To obtain the solution, when $t = 0, S(t) = S(0)$

$$S(t) = \frac{\Lambda}{(\beta(I + \xi_1 T + \xi_1 A) + (\theta + \mu))} + \left(S_0 - \frac{\Lambda}{(\beta(I + \xi_1 T + \xi_1 A) + (\theta + \mu))} \right) e^{-\int (\beta(I + \xi_1 T + \xi_1 A) + (\theta + \mu)) dt}$$

Since $(\beta(I + \xi_1 T + \xi_1 A) + (\theta + \mu)) > 0$, then $S(t) \geq 0 \forall t > 0$. From the second equation of (1) $V(V = 0) = \theta S$. Since $S(0) > 0$ and $S(t) \geq 0$ it is guarantee that $V(t) \geq 0 \forall t > 0$. Following the same process, it can be shown that $I(t), T(t), A(t)$ are all non-negative for all time $t > 0$. We now proceed to show that the boundedness of solution of the model equations (1) to have

$$\frac{dN}{dt} = \mu(S(t) + V(t) + I(t) + T(t) + A(t)) - dA(t) \quad (4)$$

$$\frac{dN}{dt} \geq \Lambda - \mu N \quad (5)$$

Since $A(t) \geq 0$, the solution of (5) is given by

$$N(t) \leq \frac{\Lambda}{\mu} + \left[N(0) - \frac{\Lambda}{\mu} \right] e^{-\mu t} \quad (6)$$

Taking limits of both sides as $t \rightarrow \infty$ gives

$$\lim_{x \rightarrow \infty} N(t) \leq \frac{\Lambda}{\mu} + \lim_{x \rightarrow \infty} \left[\left(N(0) - \frac{\Lambda}{\mu} \right) e^{-\mu t} \right] = \frac{\Lambda}{\mu}, \text{ this result shows that the total HIV/AIDS}$$

population is bounded for $\frac{\Lambda}{\mu}$ for all $t > 0$. More so, we conclude that the ODE system is well posed biologically since all the state variable are non-negative for $t > 0$.

Disease Free and Stability Analysis

In this section we derive the disease-free equilibrium points (DFE), The basic reproduction number and stability properties which are heavily dependent on the basic reproduction number. The DFE is derived as

$$Z_0 = (S(0), V(0), I(0), T(0), A(0)) = \left(\frac{\Lambda h_2}{\mu(\theta + \omega + \mu)}, \frac{\Lambda}{\mu(\theta + \omega + \mu)}, 0, 0, 0 \right) \quad (7)$$

The basic reproduction number R_0 is the number of secondary cases of HIV/AIDS made by a typical infectious person during the infectious state in a completely susceptible population with a fraction of women at substantial risk under the PrEP strategy. Using the next generation matrix approach (Diekmann and Heesterbeek, 1990; Van den Driessche, Watmough, 2002), the basic reproduction number is computed. The transmission matrix F and the transition matrix V is given as

$$F = \begin{pmatrix} \frac{\beta c \Lambda h_2}{\mu(\theta + \omega + \mu)} & \frac{\beta c \xi_1 \Lambda h_2}{\mu(\theta + \omega + \mu)} & \frac{\beta c \xi_2 \Lambda h_2}{\mu(\theta + \omega + \mu)} \\ 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{pmatrix}, V = \begin{pmatrix} h_3 & 0 & 0 \\ -\varepsilon & h_4 & 0 \\ -\eta & -\alpha & h_5 \end{pmatrix}$$

Where $h_1 = (\theta + \mu)$, $h_2 = (\omega + \mu)$, $h_3 = (\varepsilon + \eta + \mu)$, $h_4 = (\alpha + \mu)$, $h_5 = (d + \mu)$

$$\text{Then } R_0 = \rho(FV^{-1}) = \frac{\beta c \Lambda h_2 (h_5 (h_4 + \xi_1 \varepsilon) + \xi_2 (\alpha \varepsilon + h_4 \eta))}{\mu h_3 h_4 h_5 (\theta + \omega + \mu)}.$$

The condition for local stability is explained in theorem (1) below

Theorem 2. The DFE of the model (1) is locally asymptotically stable if $R_0 < 1$ and otherwise unstable if $R_0 > 1$.

Proof. The model's local stability is analyzed using the Jacobian matrix of the system (1), when evaluated at the DFE

$$J(Z_0) = \begin{pmatrix} -h_1 & \omega & -\beta c S_0 & -\beta c \xi_1 S_0 & -\beta c \xi_2 S_0 \\ \theta & -h_2 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & \beta c S_0 - h_3 & \beta c \xi_1 S_0 & \beta c \xi_2 S_0 \\ 0 & 0 & \varepsilon & -h_4 & 0 \\ 0 & 0 & \eta & \alpha & -h_5 \end{pmatrix}$$

The eigen values are given by the solutions of the polynomial

$$(\lambda^3 + \kappa_1 \lambda^2 + \kappa_2 \lambda^1 + \kappa_3) = 0 \tag{8}$$

And

$$(\lambda^2 + \phi_1 \lambda^1 + \phi_2) = 0 \tag{9}$$

Where

$$\kappa_1 = h_3 + h_4 + h_5 - \beta c S_0, \kappa_2 = (h_3 + h_5) h_4 + h_5 h_3 - \beta c S_0 (h_4 + h_5 + \xi_1 \varepsilon + \xi_2 \eta), \kappa_3 = h_5 h_4 h_3 (1 - R_0),$$

$$\phi_1 = h_1 + h_2, \phi_1 = \mu(\theta + \omega + \mu), \text{ and } S_0 = \frac{\Lambda h_2}{\mu(\theta + \omega + \mu)}.$$

Using Routh Hurwitz stability criterion, the equations in (8) and (9) possess all the roots whose real parts are negative if and only if $h_3 + h_4 + h_5 > \beta c S_0$, $(h_3 + h_5) h_4 + h_5 h_3 > \beta c S_0 (h_4 + h_5 + \xi_1 \varepsilon + \xi_2 \eta)$, $R_0 < 1$ respectively. Hence, the DFE is locally asymptotically stable if $R_0 < 1$.

Theorem 2 provides a critical epidemiological insight: controlling infections is achievable if we maintain specific thresholds of $R_0 < 1$ and initial population sizes of the model (1) are within the basin of attraction of the DFE. This means small influxes of infected individuals won't trigger widespread outbreaks, allowing infections to decrease naturally.

Global Stability of DFE

The global stability of the disease free equilibrium is proved using the Lyapunov function (Lyapunov, 1992, Korobeinikov, and Wake, 2001)

Theorem 3. The model (1) exhibits global asymptotic stability for the disease-free equilibrium Z_0 when $R_0 < 1$

Proof: Let $F = \chi_1 I + \chi_2 T + \chi_3 A$

Where $\chi_1 = (h_5(h_4 + \xi_1 \varepsilon) + \xi_2(\alpha \varepsilon + h_4 \eta))$, $\chi_2 = -h_3(\alpha + h_5)$, $\chi_3 = -h_3 h_4$

Taking time derivative of F

$$\dot{F} = \chi_1 \dot{I} + \chi_2 \dot{T} + \chi_3 \dot{A}$$

Replacing the state variable

$$\dot{F} = (h_5(h_4 + \xi_1 \varepsilon) + \xi_2(\alpha \varepsilon + h_4 \eta))(\lambda S_0 - h_3 I)$$

Further simplification gives

$$\dot{F} = (h_5(h_4 + \xi_1 \varepsilon) + \xi_2(\alpha \varepsilon + h_4 \eta))(R_0 - 1)$$

Thus, $\dot{F} < 0$, if $R_0 < 1$ getting to $\dot{F} = 0$ if $S = V = I = T = A = 0$, as per LaSalle's invariance principle (LaSalle, 1976), the inference is that each solution within the initial value in the domain Υ converges to the DFE as $t \rightarrow \infty$ provided that $R_0 < 1$.

Sensitivity Analysis

The reproduction number R_0 and disease spread are significantly influenced by parameter variations. Sensitivity Analysis enables us to measure the effects of changes in key factors. To quantify these changes, we calculate the normalized forward sensitivity index, or elasticity H_p , for each parameter. This index, inspired by Chitnis et al., calculates the proportional change in the reproduction number R_0 resulting from a proportional change in a specific parameter (p). The elasticity of R_0 with respect to p is mathematically represented as

$$H_p^{R_0} = \frac{p}{R_0} \cdot \frac{\partial R_0}{\partial p}$$

This elasticity metric allows us to assess the sensitivity of R_0 to parameter fluctuations

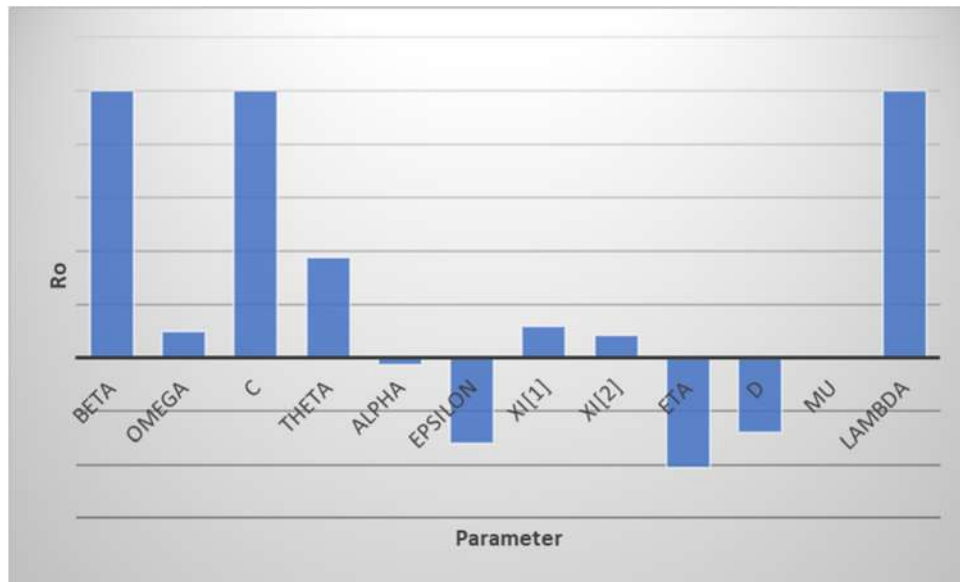
The sensitivity index calculates the percentage change in the basic reproduction number R_0 resulting from a 1% change in parameter x, assuming all else remains constant.

The sensitivity index of

A positive elasticity of 0.9 for β indicates that a 1% increase in β leads to a 0.9% rise in R_0 , demonstrating that R_0 grows as transmission rate β increases. Conversely, parameters with negative sensitivity indices decrease R_0 when their values are raised. This suggests that carefully controlling these parameters can mitigate disease spread. Figure [1] visualizes the numerical results in Table 3 using bar charts, providing a comprehensive understanding of the relationships between parameters and R_0 .

Table 3: Sensitivity indices

Parameter	Value
Omega	0.09870006539
C	1
Theta	0.3783579266
Alpha	-0.2890717018e-1
Epsilon	-.3173648744
Lambda	1
Xi[1]	0.1165073115
Xi[2]	0.08149048626
Eta	-.4095265849
D	-0.2797986115
Mu	-0.1057973842e-2
Beta	1

Figure 1. Chart of Sensitivity index

DISCUSSION

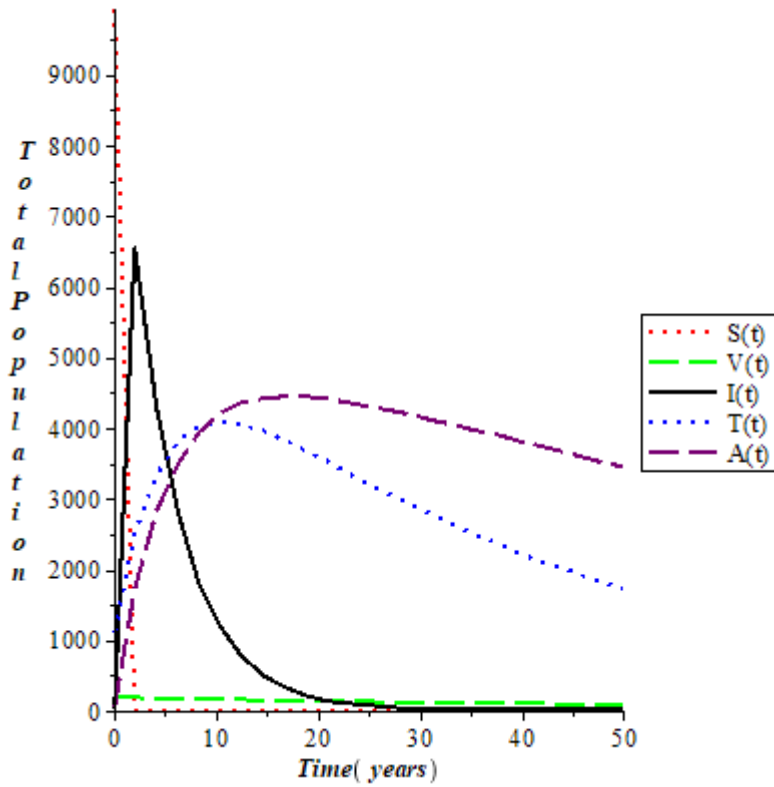

Figure 2. Solution of Model Equation at DFE

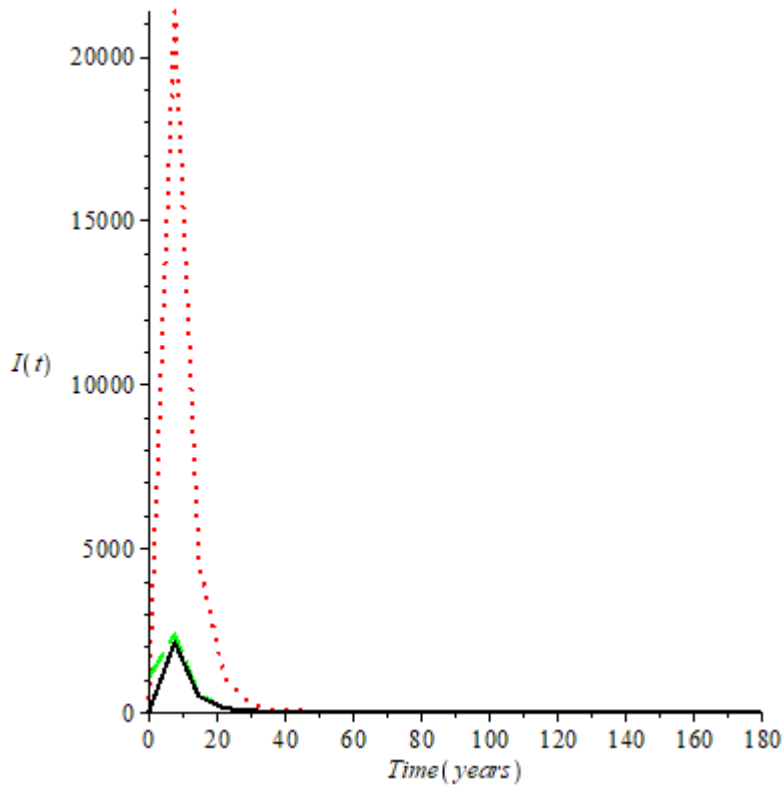

Figure 3: Global stability analysis of the DFE at diverse starting points of infected population sizes.

A comprehensive local stability analysis was conducted in the model analysis section, and the results unequivocally demonstrated that the system exhibits local asymptotic stability when the basic reproduction number $R_0 < 1$, as rigorously established in Theorem 2. This theoretical finding is empirically corroborated by Figure 2 and 3, which provides a visual representation of the system's stability.

Furthermore, the implications of this result are profound, suggesting that HIV/AIDS can be effectively controlled and potentially eradicated within the population. As illustrated in Figure 3, simulations conducted with diverse initial values of $I(t)$ consistently converge to zero, underscoring the system's inherent stability and the potential for disease elimination.

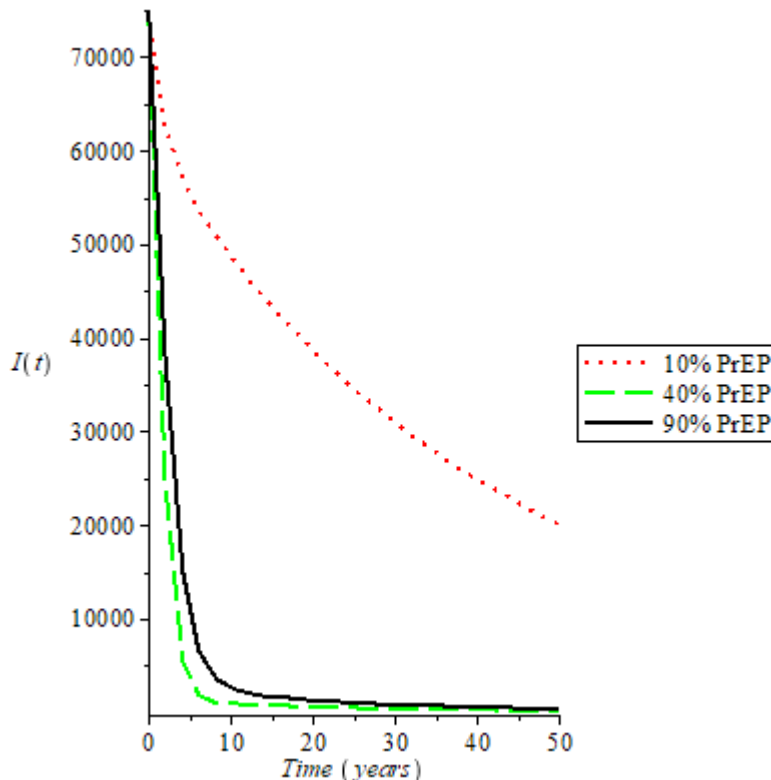

Figure 4: Impact of different PrEP coverage levels on the population

Figure 4.3 demonstrates the profound impact of Pre-Exposure Prophylaxis (PrEP) on the susceptible population. The simulation reveals that a 10% PrEP intake among the susceptible women population at substantial risk yields a minimal reduction in infection spread. In contrast, increasing PrEP intake to 40% results in a remarkable decline in the infected population, surpassing even the reductions observed at a 90% PrEP intake. This significant decrease in infection transmission highlights the effectiveness of PrEP in preventing HIV spread. Furthermore, the results suggest that a 40% PrEP intake rate among the susceptible women population is sufficient to substantially reduce infection spread, provided that women adhere strictly to the prescribed drug regimen. This finding has important implications for public health strategies aimed at controlling the HIV/AIDS epidemic.

Low levels of awareness and knowledge about PrEP among women are significant barriers to uptake. Additionally, concerns about stigma, confidentiality, and potential side effects can deter women from seeking PrEP. Limited access to healthcare providers who prescribe PrEP, particularly in rural or resource-constrained areas, further hinders uptake.

Sociocultural factors, such as gender-based violence and power imbalances in relationships, can also prevent women from accessing PrEP. Furthermore, out-of-pocket costs and lack of insurance coverage for PrEP can create financial barriers to access. Lastly, fear of being perceived as promiscuous or at high risk for HIV can also discourage women from seeking PrEP. Addressing the aforementioned barriers to PrEP uptake among women is crucial to reducing new HIV infections in this population. By increasing awareness, accessibility, affordability, and cultural acceptability of PrEP, women will be better empowered to protect themselves against HIV. Ultimately, a multifaceted approach that addresses these barriers can help mitigate the disproportionate burden of HIV among women, driving progress toward epidemic control and improved health outcomes.

CONCLUSION

This study employs mathematical modeling to investigate the impact of Pre-Exposure Prophylaxis (PrEP) on Human Immunodeficiency Virus (HIV) transmission among women. PrEP is a highly effective preventive strategy for reducing HIV transmission risk, particularly among women of reproductive age. By analyzing a mathematical model, we demonstrated that the disease-free equilibrium is locally asymptotically stable whenever the basic reproduction number is less than one, indicating that the disease can be controlled and potentially eliminated. Conversely, when R_0 exceeds one, the disease-free equilibrium becomes unstable, suggesting that the disease will persist and spread.

Our numerical simulations revealed that PrEP is highly effective in reducing new HIV infections within the population, among women, provided that it is taken as prescribed. To effectively control the spread of HIV, it is essential to implement a multi-faceted approach that includes:

- Sensitization campaigns to raise awareness about HIV transmission and prevention
- Promoting proper personal hygiene practices
- Minimizing effective contact rates
- Ensuring strict adherence to Antiretroviral Therapy (ART) regimens
- Providing timely treatment to infected and exposed individuals

By integrating these strategies, we can significantly reduce the basic reproduction number, thereby controlling the spread of HIV within the population. The mathematical model developed in this study provides a valuable tool for policymakers and public health officials to evaluate the impact of different intervention strategies and optimize resource allocation to combat the HIV epidemic. Future research endeavors can leverage the framework established in this study to explore new avenues for improving HIV prevention and treatment among women. A potential direction for future research is to employ a mathematical modeling approach to determine optimal control strategies that mitigate the barriers women face in accessing PrEP and other HIV prevention services. Specifically, future studies could investigate the dynamics of healthcare resource allocation and its impact on HIV prevention and treatment outcomes among women. This could involve developing mathematical models that account for the complex interplay between healthcare resource availability, PrEP uptake, and HIV transmission dynamics. By exploring these research questions, future studies can build upon the findings of this research and contribute to the development of more effective and sustainable strategies for preventing and treating HIV among women.

REFERENCES

United Nations Programme on HIV/AIDS (UNAIDS). (2022). Global HIV/AIDS: statistics-fact sheet (<https://www.unaids.org/en/resources/fact-sheet>). Accessed 15th July 2024.

United Nations Programme on HIV/AIDS (UNAIDS). (2022). Global AIDS Update. (<https://www.unaids.org/en/resources/globalaidsupdate>). Accessed 15th July 2024.

United Nations Programme on HIV/AIDS (UNAIDS). (2023). HIV prevention among adolescent girls and young women (<https://www.unaids.org/en/resources/hiv-prevention-among-adolescent-girls-and-young-women>). Accessed 15th July 2024.

World Health Organization (WHO). (2020). Antiretroviral therapy (ART) coverage. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/antiretroviral-therapy-coverage>. Accessed 15th July 2024.

World Health Organization (WHO). (2015). WHO Expands its recommendation on the use of oral PrEP on HIV <https://www.who.int/news-room/recommendation-on-the-use-of-oral-PrEP/detail/hiv-aids>. Accessed 2nd July 2024.

World Health Organization (WHO). (2024). Pre-Exposure Prophylaxis. <https://www.hiv.gov/hiv-basics/hiv-prevention/using-hiv-medication-to-reduced-risk/pre-exposure-prophylaxis>. Accessed 2nd July 2024.

United Nations Programme on HIV/AIDS (UNAIDS). (2024). Gender and HIV/AIDS (https://data.unaids.org/publication/irc-pub05/jc459-gender-tu_en.pdf). Accessed 15th July 2024.

Kalindi A.M., Houle B., Smyth B.M., & Chisumpa V.H. (2023) Gender inequities in women's access to maternal health care utilisation in Zambia: a qualitative analysis. *BMC Pregnancy Childbirth*. 23(1):755. doi: 10.1186/s12884-023-06078-3. PMID: 37884910; PMCID: PMC10601225.

Pietrangelo, A & Cherney, K. (2023). Health line; The effect of HIV on the body. <https://www.healthline.com/health/hiv-aids/effects-on-body>.

World Health Organization (WHO). (2023). HIV and AIDS: Key facts <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/hiv-aids>. Accessed 2nd July 2024.

Terefe B., Jembere M. M., Asgedom, D.K., & Lakew A.M. (2024). Knowledge and attitude to HIV Pre-Exposure prophylaxis among women in five sub-Saharan African countries: a multilevel model analysis of population-based survey 2021–2022. *BMC Public Health*. 24(1)1253. DOI - 10.1186/s12889-024-18717-1.

Ekwunife O.I, Ejie I.L, Okelu V, et al. (2022) Interventions to increase the uptake and continuation of pre-exposure prophylaxis (PrEP) by adolescent girls and young women at high risk of HIV in low-income and middle-income countries: a scoping review. *BMJ Global Health* 7: e009474. doi:10.1136/bmjgh-2022-00947.

Odebiyi, O.A. & Oladejo, J.K. (2024). Stability analysis of an HIV / AIDS model with saturated incidence (*Formerly Journal of the Nigerian Society for Mathematical Biology*) *IJMAM*, Vol. 7, Issue 1 (2024) NSMB; www.tnsmb.org

United Nations Programme on HIV/AIDS (UNAIDS). Country fact sheet Nigeria: <https://www.unaids.org/en/regioncountries/countries/Nigeriafact-sheet> Accessed 15th July 2024.

Statista. Statistics of total population of Nigeria 2023 by gender. <https://www.statista.com>.

United Nations Statistics Division (UNSD) Nigeria 2023 statistical data. <https://data.unsd.int/nigeriastatisticaldata>.

World Health Organization (WHO). (2024). Nigeria. <https://data.who.int/countries/566>. Accessed 15th July 2024.

Silva, C. J & Torres D.F.M (2017) Modelling and Optimal Control of HIV/AIDS Prevention through Pre-Exposure Prophylaxis. *Ar Xiv:1703.06644v2[math.oc]*. <http://dx.doi.org/10.3934/dcdss.2018008>.

Diekmann O and Heesterbeek, J. A. P (1990). On the definition and computation of the basic reproduction ratio R_0 in the model of infectious diseases in heterogeneous population. *Maths. Biol.* 2(1), 265-382.

Van den Driessche, P., & Watmough, J (2002). Reproduction numbers and sub-threshold endemic equilibria for compartmental models of disease transmission. *Maths. Biosci.* 180, 29-48.

Lyapunov, A.M. (1992) The general problem of the stability of motion. *Taylor and Fransis*. London.

Korobeinikov, A & Wake, G.C (2001). Lyapunov Function and global stability for SIR and SIS epidemiological models. *Applied Mathematics letters* 15, 935-960.

LaSalle J.L (1976) The stability of dynamical systems. *SIAM*. Philadelphia PA. <https://doi.org/10.1137/1.9781611970432>.

Chitnis N., Hyman, J.M., & Cushing, J.M (2008). Determining important parameters in the spread of malaria though sensitivity analysis of a mathematical model. *Bull. Math. Biol.* 70, 1272-1296.

ECO-STEWARDS OF INDIA: EXPLORING WOMEN'S ROLE IN ENVIRONMENTAL PRACTICES

Ms. Deepthi Patil

Department of Environment Science, College of Non-Conventional Vocational Courses for Women (CNCVCW)

Abstract

The present work has been carried out to examine the significant role of Indian women play in environmental conservation and sustainable practices in India's stewards towards environment conservation and protection. By drawing on historical, cultural, and contemporary examples, this work highlights the influence women in India have on promoting ecological stewardship, advocating for sustainable resource management, and driving grassroots movements against environmental degradation. Historically, women have been pivotal in traditional eco-friendly practices, leveraging their knowledge of natural resources to foster sustainable communities. In contemporary India, this role has expanded as women actively participate in environmental movements, community-led conservation, and sustainable agriculture. The present work based on secondary data which has been collected from research articles published in reputed scientific journals, case study reports, government reports, government websites, government documents & archives etc. The systematic analysis of the collected data has been done prior to conclusion. The role of Indian women has been explored since the Chipko movement to ongoing grassroots initiatives, this work also highlights how women have become agents of change in combating deforestation, preserving biodiversity, and promoting eco-friendly technologies. By exploring their leadership in environmental stewardship, this study underscores the need for gender-sensitive policies and support systems to enhance women's contributions to India's environmental sustainability, positioning them as essential to achieving long-term environmental resilience. Emphasizing gender-based environmental activism, this study also explores how social structures, government policies, and global initiatives contribute to empowering women as environmental custodians in India.

Keywords: Environmental Practices, Indian women, sustainable communities, biodiversity

EFFECT OF WOMEN BUSINESS LEADERSHIP ON ECONOMIC DEVELOPMENT OF NORTHERN NIGERIA

Dr Dauda A. Abdulwaheed

Federal Universty of Technology

Dr Ochepa A. Abdulhafiz

Federal Universty of Technology

Dr Yakubu M. Mustapha

Federal Universty of Technology

Abstract

Women entrepreneurship is synonymous to societal empowerment. The importance of women business leadership on economic growth is grossly underestimated by many despite the fact they create income and jobs, which can help people reduce poverty and gain socioeconomic and political power. However, women in Northern Nigeria despite the endemic poverty challenges have continued to transform the economic and social fabric of the region. This study therefore examines the impact of women business leadership of small and medium scale enterprises on economic development of Northern Nigeria. The researcher employed descriptive survey method and questionnaire was the major instrument of data collection. From a population of 3700 registered women business enterprises, a sample size of three hundred and twenty five (325) respondents was drawn using Taro Yamane's technique at 5% error of tolerance and 95% level of confidence. Three research questions were posed and same was hypothesized to test their validity. The study utilizes simple regression to analyze the data. Findings revealed that women leadership ventures in Northern Nigeria contributes significantly towards the economic development of the region in the three dimensions of wealth creation, employment generation and poverty reduction. It is thus, recommended that an enabling environment be created by government at all levels in the component states of the region for women entrepreneurship to thrive and ensure job creation. Government at all levels should establish a supporting and favourable environment for women entrepreneurial leadership to thrive because of their population strength as this will ensure wealth creation thereby leading to economic development. This could be done by influencing lending terms of financial institutions in favour of women in business, relaxing socio-cultural barriers to women involvement in entrepreneurship and emplacing favourable tax practices.

Keywords: Entrepreneurship, Innovation, Commitment, Poverty, Family support

ROLE OF WOMEN IN LIVESTOCK PRODUCTION- WOMEN AND PROFESSIONAL EDUCATION

Abdul Waheed

Department of Livestock and Poultry Production, Bahauddin Zakariya University

Asma Bibi

Department of Livestock and Poultry Production, Bahauddin Zakariya University

Asma Akram

Institute of Biology and Biotechnology, Bahauddin Zakariya University

Abstract

Livestock industry is integral part of rural economy of Pakistan where women play a major role in rearing the livestock and getting produce from them and adding value to their produce by making curd, butter, cheese, khoya, and various other products from milk and converting fresh meat into pickled meat and dry meat. They also weave cloth from goat hair and woolen products from sheep. Although they are well versed in these chores yet they don't have any professional education. It is of great concern that a bigger human resource is being utilized but to minimum potential. Hence short training courses for rural women could serve the purpose and thorough research is required to have policy in this matter. This would enable women after getting proper professional education to not only raise their income but also socio-economic statuses.

Keywords: women education, livestock, socio-economics, professional learning

ROLE OF SCHOOL CHILDREN IN ACHIEVING SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

Vaishnavi R Karve

Department of Environmental Science, K.R.T. Arts, B.H. Commerce and A.M. Science (KTHM) College

Jayashri D Jamadade

Department of Environmental Science, K.R.T. Arts, B.H. Commerce and A.M. Science (KTHM) College

ABSTRACT

School children, as the future generation, have the potential to significantly contribute to the achievement of the Sustainable Development Goals (SDGs). By integrating SDG education into curricula and encouraging active participation in sustainable initiatives, schools can empower young learners to become informed, engaged, and responsible global citizens. The present study has been conducted to understand the role of School Children in achieving Sustainable Development Goals. Data has been collected from published research articles and government-authorized documents. Present study emphasizes that, though, SDG education, children gain a comprehensive understanding of global challenges such as climate change, poverty, inequality, and environmental degradation. This knowledge equips them with the tools to critically analyse complex issues and develop innovative solutions. By incorporating real-world examples and case studies, educators can inspire students to connect their learning to their own lives and communities. Active participation in sustainable initiatives is essential for fostering a sense of ownership and agency among schoolchildren. Schools can encourage students to engage in various activities, such as community service projects, environmental campaigns, and energy-saving initiatives by actively participating in these activities, students develop essential skills such as teamwork, problem-solving, and leadership. Furthermore, the present study has concluded that schools can empower students to become advocates for sustainability by providing them with platforms to voice their opinions and influence decision-making processes. Students can participate in debates, write letters to policymakers, and organize awareness campaigns to raise public consciousness about pressing environmental and social issues. By investing in the education and empowerment of young people, we can create a generation of leaders committed to a more just and sustainable future. Schoolchildren, as active agents of change, can play a vital role in achieving the SDGs.

Keywords: Sustainable Development Goals (SDGs), School Children, Global citizens, Environmental and social issues.

ROLE OF WOMEN IN THE ENVIRONMENT CONSERVATION AND PROTECTION - SCENARIO IN INDIA

Ms. Thorat Jayashri Sanjay

Department of Environmental Science, K.R.T. Arts, B.H. Commerce and A.M. Science (KTHM) College

ABSTRACT

Ecofeminism develops that women have a closer connection to nature than men and seeks to revalue qualities traditionally associated with women. It views women as being in harmony with nature and working collaboratively with it. Ecofeminists strive for peaceful solutions to global issues and regard women's qualities as essential for resilience in a male-centric society. Both scientists and women's activists recognize the importance of considering all aspects of the human instinct framework and carefully examining the long-term and short-term impacts of decisions on individuals, groups, and species. In communities worldwide, women have been active multitaskers, managing resources such as water, food, agriculture, waste, and fuel. Historically and presently, women have contributed significantly at both grassroots and higher levels. They have participated in movements ranging from India's Chipko Movement to various international summits, gaining global recognition. The present study discusses the various movements led by women warriors in India, from ancient times to the present. Social workers, environmentalists, and politicians play a vital role in the protection and conservation of nature and its resources. Crucially, women have often taken the initial steps to address environmental issues, emerging as fierce protectors of their homes and natural surroundings. To resolve biodiversity degradation, citizen involvement in environmental communication is essential, particularly the participation of women. The present work is based on secondary data that has been collected from reputed research papers. A scientific review has been done to understand the contribution of women in environment conservation in India. According to the present work, the contributions of women to protecting biodiversity in India are profound. Female environmentalists in India have inspired movements globally, from the Chipko Movement to the Narmada Bachao Andolan, where several women activists have received international acclaim for their efforts to conserve biodiversity and its resources. Notable environmentalists such as Gaura Devi, Medha Patkar, Sunita Narain, Vandana Shiva, and Saalumarada Thimmakka from Karnataka, alongside grassroots female environmentalists from Bundelkhand, Odisha, Maharashtra, and beyond, have demonstrated the critical role women play in biodiversity conservation. In recent decades, the role of women in environmental conservation has gained formal recognition in various government policies and international frameworks. Women's participation in environmental decision-making processes, their involvement in climate action, and their leadership in sustainability programs are acknowledged as essential for achieving sustainable development goals (SDGs).

Keywords: Female, conservation, ecofeminism, environment, Movement.

THE UNIVERSAL STRUGGLES FACED BY WOMEN ACROSS VARIOUS CULTURES AND GENERATIONS

U. Pushpalatha

KCG College of Technology

ABSTRACT

Many women writers portray their painful experiences, as well as those of the women around them, in their works, whether in poetry, novels, or stories. This paper examines the experiences of several women writers from different cultural backgrounds and the inner anguish they endure in a patriarchal society. For instance, Maya Angelou, an African American poet, addresses the criticism of women's appearances and the subjugation they face both within their own communities and from outsiders. Similarly, Indian poet Kamala Das explores the oppression of women within the home, disguised as tradition and culture. Many African American and Indian women writers express their emotional pain through their writing.

Despite being educated and independent, the lives of many women remain unchanged, as they continue to face subjugation. Some women, though highly educated and financially independent, still experience oppression at the hands of men in society. This highlights that the situation of women will not fundamentally improve until there is a shift in the mind-set of men. Even though education, employment, and wealth may bring some improvements to a woman's life, these changes are often partial and do not fully alter her position in society.

Keywords: Experiences, Patriarchal society, Subjugation.

EMPOWERING RURAL WOMEN: ENHANCING WELFARE THROUGH SUSTAINABLE CULTIVATION OF CLITORIA TERNATEA FOR NUTRITIONAL FOOD AND BEVERAGE SOLUTIONS

Devy Arisandi

Faculty of Economics and Islamic Business, State Islamic University K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

Muhammad Taufiq Abadi

Faculty of Economics and Islamic Business, State Islamic University K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0000-0001-9705-7756

Ira Farmawati

Research and community service institutions, State Islamic University K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ABSTRACT

This study explores the empowerment of rural women through the sustainable cultivation of *Clitoria ternatea*, a versatile crop used in food, beverages, and medicinal products. The project was conducted in rural areas of Banten, Indonesia, with the aim of improving the welfare of women by providing them with agricultural training, market access, and product development skills. Using the Asset-Based Community Development (ABCD) model, 50 rural women were trained in sustainable farming techniques and product diversification, resulting in a 35% increase in income on average. The project also promoted sustainable agricultural practices, reduced water usage, and fostered social empowerment through the establishment of women-led cooperatives. The findings demonstrate that *Clitoria ternatea* cultivation can serve as a viable and sustainable solution for enhancing rural women's welfare, contributing to local economic development, and promoting gender equality in agriculture. The study concludes with recommendations for scaling the initiative and improving market access.

Keyword: Empowerment, Rural Women, Sustainable Agriculture, *Clitoria ternatea*, Economic Welfare.

Introduction

Rural women have long been the backbone of agricultural communities, contributing significantly to the economy and food production. Despite their vital roles, they often face marginalization and limited access to resources, education, and opportunities for development (Anderson et al., 2022). Addressing these challenges is crucial for enhancing their welfare and ensuring sustainable rural development. One promising solution is the cultivation of *Clitoria ternatea*, a plant with vast nutritional and economic potential (Ali & Hatta, 2016). Known for its bright blue flowers, *Clitoria ternatea* (commonly referred to as butterfly pea) is a versatile plant that can be used for various purposes, including as an ingredient in food, beverages, and traditional medicine. Empowering rural women through the cultivation and processing of *Clitoria ternatea* offers a sustainable approach to improving their livelihoods, contributing to food security, and promoting health (Agrawal & Gibson, 1999).

The rural areas of Indonesia, particularly in isolated and underdeveloped regions, present unique challenges and opportunities for implementing agricultural-based community empowerment programs. This study aims to explore how the cultivation of *Clitoria ternatea* can serve as a vehicle for the economic empowerment of rural women by integrating sustainable agricultural practices with market-driven solutions.

The focus is not only on increasing income but also on fostering skills that enable women to become active participants in local economies (Ashby & Sperling, 1995).

Furthermore, this initiative aligns with global efforts to enhance food security and nutrition through innovative, sustainable agricultural practices (Barrett & Carter, 2010). By cultivating *Clitoria ternatea*, rural women can develop products such as teas, juices, and natural food colorings that appeal to both local and international markets. This initiative also addresses broader goals, including reducing poverty, improving nutritional standards, and promoting gender equality in agricultural practices (Bandiera & Natraj, 2013).

This paper aims to address the current gaps in rural women's empowerment by analyzing how *Clitoria ternatea* cultivation can be a sustainable and profitable solution. The objective is to demonstrate that, with the right training and market access, rural women can significantly enhance their welfare and contribute to the well-being of their communities (Beaman et al., 2012).

Theoretical and Empirical Foundations

Empowerment theories often emphasize the need to provide individuals, particularly marginalized groups, with the tools and resources to improve their socio-economic status. In the context of rural women, empowerment is closely linked to their participation in agriculture, access to resources, and the ability to engage in income-generating activities. According to (Zulfanita et al., 2021), empowerment is defined as the process by which individuals gain the ability to make strategic life choices in a context where this ability was previously denied. In rural communities, this often manifests in the form of agricultural involvement, where women can leverage their roles to gain autonomy and improve household welfare (WALLACE, 2007).

The concept of sustainable agriculture underpins the empowerment framework in this study. Sustainable agriculture, as defined by (Collier & Dercon, 2014), involves practices that are environmentally friendly, economically viable, and socially responsible. The cultivation of *Clitoria ternatea* aligns with these principles by offering a crop that requires minimal inputs, is resilient to climate variability, and has diverse uses in food, beverage, and medicinal industries (Cornwall, 2016). Studies have shown that sustainable agricultural practices not only improve productivity but also enhance the resilience of rural communities against economic and environmental shocks (Chavas & Di Falco, 2012).

Empirical studies on rural women's involvement in agricultural value chains highlight the significant role that access to training, technology, and markets plays in enhancing their productivity and income (Hall et al., 2022). However, one of the persistent challenges has been the lack of targeted programs that address the specific needs of rural women, including their access to credit, education, and markets. A review of successful agricultural empowerment programs, such as those implemented in Kenya and India, shows that when women are provided with training in sustainable farming and market linkages, they are more likely to succeed in generating income and improving household food security (Doss, 2001).

This study adopts the Asset-Based Community Development (ABCD) model, which emphasizes the use of local assets—human, natural, and financial—to drive community development. The ABCD approach is particularly relevant in rural areas where resources are scarce, but local knowledge and skills can be harnessed to create sustainable development solutions. In the context of *Clitoria ternatea* cultivation, rural women can leverage their knowledge of agricultural practices while receiving training in more advanced techniques and market strategies. This integration of local assets with external support creates a sustainable model for empowerment.

Methodology

This community empowerment project was carried out using the Asset-Based Community Development (ABCD) approach, which focuses on identifying and utilizing existing resources within the community to foster sustainable growth. The choice of this model is based on its suitability for rural settings, where external inputs are often limited, but local knowledge and skills are abundant. The project was implemented in collaboration with local agricultural cooperatives and women's groups in the rural areas of Banten, Indonesia, where *Clitoria ternatea* was identified as a potential crop for cultivation due to its adaptability to local climatic conditions and high market demand for its flowers and extracts.

Data and Sources

The data used in this project were derived from both primary and secondary sources. Primary data were collected through participatory observations, interviews, and focus group discussions (FGDs) with the rural women involved in the project. These discussions provided insights into their current agricultural practices, challenges, and aspirations. Secondary data were sourced from local agricultural agencies, market reports on herbal products, and scientific literature on the cultivation and uses of *Clitoria ternatea*.

Sample and Sampling Technique

A purposive sampling method was used to select the participants for this project. A total of 50 rural women, ranging in age from 25 to 50 years, were selected based on their involvement in small-scale farming and interest in expanding their agricultural activities. The participants were organized into smaller groups to facilitate training sessions and provide peer support throughout the project's duration.

Procedure

The project was divided into three phases:

1. **Training and Capacity Building:** Women received hands-on training in the cultivation, harvesting, and processing of *Clitoria ternatea*. The training was conducted by agricultural experts who introduced sustainable farming techniques that minimize water and fertilizer use while maximizing crop yield.
2. **Product Development and Marketing:** In collaboration with local entrepreneurs and food scientists, participants were guided in developing food and beverage products, such as teas, syrups, and natural dyes, using the flowers of *Clitoria ternatea*. They were also trained in basic marketing strategies to reach potential buyers both locally and online.
3. **Monitoring and Evaluation:** The impact of the project was continuously monitored through regular field visits and surveys to assess changes in income, food security, and empowerment levels among the participants.

Results and Discussion

The results of this project demonstrate significant improvements in both the economic and social well-being of the participating rural women, as well as the sustainability of their farming practices. The cultivation of *Clitoria ternatea* proved to be a viable agricultural venture, providing participants with a sustainable source of income and enhancing their roles in the local economy. Below are detailed discussions on the key outcomes and their broader implications.

Economic Empowerment and Increased Income

One of the primary objectives of the project was to enhance the financial independence of rural women through the cultivation and sale of *Clitoria ternatea* and its derivative products.

Prior to the intervention, the majority of the participants relied on subsistence farming or small-scale agricultural ventures with limited market access. Their income levels were generally low, with seasonal fluctuations affecting their overall financial stability.

Following the introduction of *Clitoria ternatea* cultivation, participants were able to generate additional income by selling the flowers in local markets and through online platforms. On average, participants reported an increase in income of approximately 35%, with some women experiencing even higher returns, especially those who ventured into value-added products such as herbal teas and food dyes. This increase in income has enabled the women to contribute more significantly to their household finances, improve their living conditions, and access better education and healthcare services for their families (FAO, 2011).

The economic empowerment of these women is evident not only in their increased earnings but also in their ability to make independent financial decisions. Several participants reported feeling more confident in managing their own resources and negotiating prices for their products (Friis-Hansen & Duveskog, 2012). This shift in financial autonomy represents a critical step toward achieving gender equality in rural areas, where traditional gender roles often limit women's participation in economic activities.

Sustainable Agricultural Practices

The introduction of *Clitoria ternatea* as a primary crop in the region has also contributed to more sustainable agricultural practices. The plant's resilience to drought and its ability to improve soil fertility through nitrogen fixation make it an ideal crop for areas with limited water resources. Participants were trained in organic farming methods that avoided the use of harmful pesticides and chemical fertilizers, thereby preserving the health of the soil and surrounding ecosystems (Goyal & Nash, 2017).

One of the key environmental benefits observed during the project was the reduction in water usage. Compared to traditional crops such as rice and maize, *Clitoria ternatea* requires significantly less water, making it a more sustainable option for rural communities facing water scarcity. The women also learned techniques for crop rotation and intercropping, which further contributed to soil health and biodiversity (Quisumbing & Pandolfelli, 2010).

The long-term sustainability of the project was ensured through the establishment of a cooperative system, where participants pool resources, share knowledge, and support one another in the cultivation and marketing of their products. This cooperative model has not only enhanced the participants' technical skills but also fostered a sense of community and mutual support, essential for the project's sustainability.

Product Diversification and Market Access

The ability to create a range of value-added products from *Clitoria ternatea* was a major factor in the project's success. Through workshops and collaborations with local entrepreneurs, participants developed products such as herbal teas, natural food colorings, and skincare items. The versatility of *Clitoria ternatea* in both the food and cosmetic industries has allowed participants to tap into diverse markets, increasing their sales potential and reducing their dependence on a single product.

Market access was a critical component of this project, as many rural farmers lack the infrastructure or knowledge to sell their products beyond local markets. To address this, participants were trained in online marketing and e-commerce strategies, enabling them to reach a broader customer base. With the increasing demand for natural and organic products, especially in urban centers, many participants reported receiving orders from cities and even abroad. The use of social media platforms such as Instagram and Facebook was particularly effective in promoting their products and attracting new customers.

In addition, partnerships with local businesses and restaurants provided participants with a consistent demand for their products. Several participants successfully entered into contracts with local cafes and organic stores, where their *Clitoria ternatea* teas and food colorings became popular items. This steady demand has not only increased their income but also provided them with valuable business relationships that will sustain their ventures in the long term.

Social and Community Impact

Beyond the economic and environmental benefits, the project had a profound social impact on the participants and their communities. The empowerment of rural women through *Clitoria ternatea* cultivation has led to greater gender equality in the community, with women playing more prominent roles in decision-making processes. Participants reported feeling a greater sense of purpose and belonging, as their contributions to the household and community were recognized and valued.

Moreover, the success of the project has inspired other women in the community to participate in similar agricultural ventures. Several non-participants expressed interest in joining future phases of the project, highlighting the project's potential to create a ripple effect of empowerment throughout the region. The establishment of women-led cooperatives has also strengthened community bonds, as participants work together to achieve common goals.

The project has also had a positive impact on food security in the region. The cultivation of *Clitoria ternatea* not only provided a source of income but also contributed to the nutritional well-being of the participants' families. The flowers and leaves of *Clitoria ternatea* are rich in antioxidants and other beneficial compounds, making them a valuable addition to the local diet. Participants reported using the flowers in traditional recipes and sharing their knowledge of the plant's nutritional benefits with others in the community.

Comparison with Previous Studies

The findings of this project align with previous research on the role of agricultural-based empowerment programs in improving the welfare of rural women. Similar studies conducted in other parts of Southeast Asia and Africa have demonstrated that when women are provided with the tools and training to engage in sustainable agriculture, they experience significant improvements in income, food security, and social status (FAO, 2011; Quisumbing & Pandolfelli, 2010). However, this project contributes to the literature by focusing specifically on *Clitoria ternatea*, a relatively underutilized crop with vast potential in the global market.

While most previous studies have focused on staple crops or large-scale agricultural interventions, this project demonstrates that even niche crops like *Clitoria ternatea* can have a profound impact on rural women's empowerment when integrated with market-driven solutions. The success of the project also highlights the importance of adopting a holistic approach that combines agricultural training with business skills and market access.

Conclusion

The empowerment of rural women through *Clitoria ternatea* cultivation offers a multi-faceted solution to poverty, gender inequality, and environmental sustainability. The project's outcomes align with the broader goals of sustainable rural development by:

1. **Enhancing Economic Empowerment:** The cultivation and commercialization of *Clitoria ternatea* provided rural women with new income streams, increasing their financial independence and allowing them to contribute more meaningfully to household welfare.

2. Promoting Sustainable Agricultural Practices: The introduction of *Clitoria ternatea* as a drought-resistant, low-input crop has contributed to sustainable farming methods that conserve water and enhance soil fertility, thus ensuring the long-term viability of rural agriculture.

3. Improving Market Access and Product Diversification: By developing a range of value-added products, such as teas and food colorings, participants were able to tap into new markets, both locally and internationally, increasing their sales potential and reducing economic risks associated with market fluctuations.

4. Fostering Social Empowerment: The project strengthened social bonds within the community and increased the visibility and participation of women in local decision-making processes, contributing to greater gender equality.

This initiative has shown that, with the right support systems in place, small-scale agricultural ventures can have a transformative impact on rural women's lives. The cooperative model fostered collaboration and peer support, which not only enhanced productivity but also empowered participants to share knowledge and experiences. The success of the project also underscores the importance of adopting holistic approaches to rural development, where agricultural initiatives are integrated with market access, product innovation, and business skills development.

Suggestions

While the project achieved its goals, there are areas that could be improved and expanded in future phases. Based on the findings, the following recommendations are made for scaling the project and enhancing its impact:

1. Expand Training and Capacity Building: Although participants received initial training in cultivation and product development, continuous capacity building is essential. Additional training in advanced marketing techniques, product innovation, and financial management will enable participants to further enhance their businesses and scale their operations.

2. Strengthen Market Linkages: Establishing more robust connections with larger markets, including partnerships with local and international distributors, can help increase the reach and sales of *Clitoria ternatea* products. Government and private sector partnerships could facilitate this process by providing infrastructure and logistical support.

3. Promote Replication and Scaling: Given the success of this project, efforts should be made to replicate the model in other rural areas with similar socio-economic conditions. By expanding the initiative to neighboring regions, more women can be empowered to improve their livelihoods and contribute to local economic development. Collaboration with governmental bodies and NGOs will be vital in scaling the project.

4. Integrate Technological Solutions: Incorporating digital platforms, such as e-commerce websites and mobile applications, can help streamline the marketing and sales processes. Providing women with access to technology and training in its use will further enhance their ability to market their products effectively and reach broader audiences.

5. Focus on Product Certification and Branding: To further capitalize on the growing demand for organic and health-conscious products, participants should be guided through the process of obtaining product certifications (e.g., organic, halal) and developing strong brand identities. This will help differentiate their products in competitive markets and increase consumer trust.

Overall, the cultivation of *Clitoria ternatea* offers a scalable and sustainable model for empowering rural women. By combining agricultural innovation with market-driven solutions, this project has set the foundation for ongoing economic and social development in rural areas.

With the right support, the participants can continue to build on their successes, contributing not only to their own welfare but also to the well-being of their communities and the local economy. Further research and program expansion will provide valuable insights into how such initiatives can be optimized and replicated on a larger scale.

References

- Agrawal, A., & Gibson, C. C. (1999). Enchantment and disenchantment: The role of community in natural resource conservation. *World Development*, 27(4), 629–649. [https://doi.org/10.1016/S0305-750X\(98\)00161-2](https://doi.org/10.1016/S0305-750X(98)00161-2)
- Ali, I., & Hatta, Z. A. (2016). Women's Empowerment in Rural Bangladesh: A Study of the Village Development Program. *International Social Work*, 59*(2), 304–318.
- Anderson, C. R., Maughan, C., & Pimbert, M. P. (2022). Transformative agroecology learning in Europe: Building consciousness, skills and collective capacity for food sovereignty. *Critical Adult Education in Food Movements*, 36*(3), 11–27. https://doi.org/10.1007/978-3-031-19400-9_2
- Ashby, J. A., & Sperling, L. (1995). Institutionalizing Participatory, Client-Driven Research and Technology Development in Agriculture. *Development and Change*, 26(4), 753–770. <https://doi.org/10.1111/j.1467-7660.1995.tb00573.x>
- Bandiera, O., & Natraj, A. (2013). Does gender inequality hinder development and economic growth? Evidence and policy implications. *World Bank Research Observer*, 28(1), 2–21. <https://doi.org/10.1093/wbro/lks012>
- Barrett, C. B., & Carter, M. R. (2010). The power and pitfalls of experiments in development economics: Some non-random reflections. *Applied Economic Perspectives and Policy*, 32(4), 515–548. <https://doi.org/10.1093/aep/32/4/515>
- Beaman, L., Duflo, E., Pande, R., & Topalova, P. (2012). Female leadership raises aspirations and educational attainment for girls: A policy experiment in India. *Science*, 335(6068), 582–586. <https://doi.org/10.1126/science.1212382>
- Chavas, J. P., & Di Falco, S. (2012). On the role of risk versus economies of scope in farm diversification with an application to Ethiopian farms. *Journal of Agricultural Economics*, 63(1), 25–55. <https://doi.org/10.1111/j.1477-9552.2011.00319.x>
- Collier, P., & Dercon, S. (2014). African Agriculture in 50 Years: Smallholders in a Rapidly Changing World? *World Development*, 63, 92–101. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2013.10.001>
- Cornwall, A. (2016). Women's Empowerment: What Works and Why? *Journal of International Development*, 28*(3), 342–359.
- Doss, C. R. (2001). Designing agricultural technology for African women farmers: Lessons from 25 years of experience. *World Development*, 29(12), 2075–2092. [https://doi.org/10.1016/S0305-750X\(01\)00088-2](https://doi.org/10.1016/S0305-750X(01)00088-2)
- FAO. (2011). Documenting the gender gap in agriculture: The State of Food and Agriculture 2010-11: Women in Agriculture. Closing the Gender Gap for Development. *Women in Agriculture Closing the Gender Gap*, 23–38. <http://www.fao.org/3/i2050e.pdf>
- Friis-Hansen, E., & Duveskog, D. (2012). The Empowerment Route to Well-being: An Analysis of Farmer Field Schools in East Africa. *World Development*, 40(2), 414–427. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2011.05.005>
- Goyal, A., & Nash, J. (2017). Reaping Richer Returns: Public Spending Priorities for African Agriculture Productivity Growth. In *Reaping Richer Returns: Public Spending Priorities for African Agriculture Productivity Growth*. World Bank. <https://doi.org/10.1596/978-1-4648-0937-8>

Hall, S. J., Delaporte, A., & Phillips, M. J. (2022). *Aquaculture for food security, poverty alleviation, and nutrition: Lessons from recent research*. *FAO Fisheries and Aquaculture Circular*. <https://doi.org/10.4060/ca9230en>

Quisumbing, A. R., & Pandolfelli, L. (2010). Promising Approaches to Address the Needs of Poor Female Farmers: Resources, Constraints, and Interventions. *World Development*, 38*(4), 581–592.

WALLACE, B. J. (2007). Ecological Nationalisms: Nature, Livelihood, and Identities in South Asia. In *American Anthropologist* (Vol. 109, Issue 2). *University of Washington Press*. <https://doi.org/10.1525/aa.2007.109.2.368>

Zulfanita, Z., E.M, R., Rinawidiastuti, R., Iskandar, F., & Setiawan, B. (2021). Gelar Teknologi Akuaponik Tanaman Sayuran Dan Budidaya Lele Dalam Ember Di Desa Butuh, Kecamatan Butuh, Purworejo. *SELAPARANG Jurnal Pengabdian Masyarakat Berkemajuan*, 4(2), 340. <https://doi.org/10.31764/jpmb.v4i2.4356>

BIOCHEMICAL AND BEHAVIORAL RESPONSES OF FEMALE WISTAR RATS TO RESTRAINT STRESS

RETEM CHAHIRA

Faculty of Sciences, Department of Biology, Laboratory of Applied Neuroendocrinology, Badji Mokhtar University

DJOUINI AMINA

Faculty of Sciences, Department of Biology, Laboratory of Applied Neuroendocrinology, Badji Mokhtar University

BAIRI ABD EL MADJID

Faculty of Sciences, Department of Biology, Laboratory of Applied Neuroendocrinology, Badji Mokhtar University

Abstract

With the accelerated pace of life in today's world, pressures and tensions increase and the feeling of stress increases. In laboratory rodents, the stress induced by restraint of the animal is inspired like any fear, by the fear of not being able to escape a tetanizing signal; thus; putting the organism in a state of heightened anxiety.

The aim of our work is to induce restraint stress in 12 female Wistar rats divided into two groups: control group and stressed group at the rate of two pressure sessions per day (morning-afternoon) for 5 min over a period of 10 days, in order to quantify its effect on the behavior of Wistar rats, on the one hand through the Open Field test and the Plus Maze test, on the other hand, on the variations of biochemical parameters such as the glycemic and lipid profile.

Our results reveal the harmful effect of stress on behavior as well as a disruption of biochemical metabolism represented by a decrease in cholesterol levels and an increase in triglyceride and blood sugar levels.

This also reinforces the importance of a healthy lifestyle in maintaining good health and therefore physical health.

Keywords: restraint stress; biochemical variations; behavioral study; female Wistar rats.

DUYULMAMIŞ SESLER, YENİ VİZYONLAR: ÇAĞDAŞ KADIN YAZARLAR VE YUNAN MİTLERİ

Dr. Öğr. Üyesi Asya Sakine UÇAR

İğdır Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü

ORCID: 0000 0002 9653 2911

ÖZET

Çağdaş kadın edebiyatında yeniden yazmanın antik metinler ve mitlerle özel bir ilişkisi vardır. Bu yaklaşım sadece ataerkil edebiyat geleneği içinde daha önce susturulmuş, marjinalleştirilmiş karakterlerin mitik sesini geri kazandırmakla kalmaz, aynı zamanda okuyuculara alternatif bakış açıları, karmaşık kimlikler ve kapsayıcı anlatılarla etkileşim kurmaları için bir yol sunarak mitleri modern sosyal söylemi zenginleştiren dinamik çerçeveler haline getirir. Bu çalışma, çağdaş kadın yazarların Yunan mitolojisindeki kadın figürleri nasıl yeniden kazandığını ve canlandırdığını, mitleri katı, ataerkil metinlerden bütüncül hikaye anlatımı için dinamik kaynaklara nasıl dönüştürdüğünü Pat Barker'ın *The Silence of the Girls*, Natalie Haynes'in *A Thousand Ships*, Jennifer Saint'ın *Ariadne*, Margaret Atwood'un *The Penelopiad* ve Ali Smith'in *Girl Meets Boy* gibi eserleri aracılığıyla incelemektedir. Barker, *İlyada*'daki kadın ve çocukların göz ardı edilen hikâyelerini Briseis'in bakış açısıyla anlatırken, Haynes *A Thousand Ships* romanında Truva Savaşı'nı kadınların gözünden anlatır. Saint'ın *Ariadne*'si Theseus ve Minotaur masalını yeniden yorumlarken, Atwood *Penelopiad* romanında Penelope ve on iki hizmetçisinin kendi hikâyelerini anlatmalarına olanak vererek *Odysseia*'ya yeni bir ışık tutar. Smith'in *Girl Meets Boy*'u Ovid'in *Dönüşümler*'inden Iphis mitini çağdaş bir bağlamda ele alır. Daha önce duyulmamış anlatılarla kurulan bu dönüştürücü diyalog okuyucuların mitleri çağdaş değerler ve bakış açılarıyla keşfetmelerini sağlarken aynı zamanda mitlerin bu şekilde yeniden hayal edilmesi, genellikle baskın, eril bir bakış açısıyla anlatılan klasik kadın temsillerine meydan okumayı amaçlamaktadır. Böylece çağdaş kadın yazarlar, mitleri eleştirel bir mercekten geçirerek yalnızca erkek merkezli gelenekleri sorgulamakla kalmaz, epik edebiyatta geleneksel olarak savunulan anlatıları ve antik Yunan toplumunun hiyerarşik ve siyasi yapılarını da aktif bir şekilde yeniden inşa etmiş olurlar.

Anahtar Kelimeler: yeniden yazım, kadın, mit, çağdaş

UNHEARD VOICES, NEW VISIONS: CONTEMPORARY WOMEN WRITERS AND GREEK MYTHS

ABSTRACT

Rewriting in contemporary women's literature has a special relationship with ancient texts and myths. This approach not only reclaims the mythic voice for previously silenced, marginalized characters within patriarchal literary tradition but positions myths as living frameworks that enrich modern social discourse, offering a pathway for readers to engage with alternative perspectives, complex identities, and inclusive narratives. This study examines how contemporary women writers reclaim and re-envision female figures from Greek mythology, transforming myths from rigid, patriarchal narratives into dynamic sources for holistic storytelling through works like Pat Barker's *The Silence of the Girls*, Natalie Haynes' *A Thousand Ships*, Jennifer Saint's *Ariadne*, Margaret Atwood's *The Penelopiad*, and Ali Smith's *Girl Meets Boy*. Barker narrates the overlooked stories of women and children from the *Iliad* through Briseis's perspective. Haynes' *A Thousand Ships* presents the Trojan War mythology from the viewpoints of its female characters.

Saint's *Ariadne* reinterprets the tale of Theseus and the Minotaur with a new focus, while Atwood's *The Penelopiad* allows Penelope and her twelve maids to tell their own stories, providing insight into their experiences in the *Odyssee*. Smith's *Girl Meets Boy* reinterprets the myth of Iphis from Ovid's *Metamorphoses* in a contemporary context. Building a transformative dialogue with these previously unheard narratives not only allows readers to explore myths through contemporary values and perspectives, but also this reimagining of myths seeks to challenge the classical representation of women, which have often been told from a dominant, masculine perspective. Thus, by revisiting myths through these critical lenses, contemporary female authors do not only question male-centric traditions but also actively reconstruct narratives traditionally upheld in epic literature, along with the hierarchical and political structures of ancient Greek society.

Keywords: rewriting, woman, myths, contemporary

WOMEN'S STATUS IN ANCIENT INDIA AND ANCIENT EGYPT: A STUDY OF AMBIGUITIES AND CONTRASTS

Palak Sharma

Department of History, Mata Sundri College for Women, University of Delhi

Daljit Kaur

Department of History, Mata Sundri College for Women, University of Delhi

Abstract

This research paper examines the status of women in Ancient Egypt and Ancient India, focusing on their social, legal, and political roles within these civilisations. The study draws on historical records, legal documents, and religious texts to explore the similarities and differences in the treatment and perception of women in these two ancient societies. The concept of women's status and role have been an integral part of our society since a long time. Although women's status in ancient societies varied greatly among cultures, it was often influenced by religious beliefs, economic roles, and social norms. Women played a part in both family and community life in many ancient civilisations, including Egypt and India, but they were typically subservient to men. Therefore, the paper also delves into the ambiguities in both civilisations and highlights the conditions enslaved women were subjected to.

In Ancient Egypt, women were generally afforded greater legal rights and social status, including property ownership, the ability to initiate divorce, and participation in religious and governmental roles. Conversely, in Ancient India, while women were revered in religious texts and held significant roles in the family structure, their legal and social rights were more constrained, with a pronounced emphasis on patriarchal norms. The paper argues that the differences in the status of women in these societies can be attributed to variations in religious beliefs, economic structures, and cultural practices. By analysing the status of women in these two ancient civilisations, this research contributes to a deeper understanding of the historical evolution of gender roles and the factors that have influenced them across different cultures. This study adopts a descriptive approach, drawing upon data collected from both primary and secondary sources to examine the role of women in Ancient India and Ancient Egypt. descriptive approach, drawing upon data collected from both primary and secondary sources to

Keywords: Women, Status, Ancient Egypt, Ancient India and Ambiguities

LITERATURE AS PORTRAYAL OF GIRL-CHILD EMANCIPATION IN BUCHI EMECHETA'S SECOND CLASS CITIZEN: A CRITICAL DISCOURSE ANALYSIS OF GENDER EQUALITY AS A RESOURCE FOR TVET

Festus Moses ONIPEDE

General Studies Department, The Federal Polytechnic

ORCID: 0000-0003-0047-1497

Gabriel Abiodun ABIOYE

General Studies Department, The Federal Polytechnic

Abstract

This research paper's primary focus is on Buchi Emecheta's *Secondclass Citizen*, which explores the literary representation of the girl-child's independence. This study employs a critical discourse analysis to look at how gender equality is portrayed in the novel and how it may be used as a resource for technical and vocational education and training (TVET) programmes. The study begins with providing some background material in order to contextualise Emecheta's work and the feminist discourse surrounding it. After that, it delves further into the analysis of the protagonist, Adah, and her journey towards emancipation. Additionally, the study looks at how Emecheta's writing subverts gender conventions and stereotypes and how this might be used as a resource for TVET. Young girls will be inspired to follow in the footsteps of the novel, which offers a compelling example of how women may defy society norms and follow their ambitions. This study has shown that literature, especially the works of Emecheta, might be a useful tool for advancing gender equality in TVET. We can build a more welcoming and equal society for girls by exposing young students to a variety of strong and uplifting literary representations. According to the study's conclusions, women decided to remove the obstacles standing in the way of their liberation. The findings outline the methods women employed to overcome phallocentrism and become free to pursue equal rights with men under the themes of "girl child/woman as breadwinner," "feminist quest of the girl child and woman for education," and "girl-child overcoming boy-child and men dominance." This critical discourse study concludes by emphasising the role that literature plays in advancing gender parity and the empowerment of girls. In order to promote a more varied and progressive educational system, it also highlights how important it is to incorporate literary texts that are representative of all groups into TVET curricula.

Keywords: Literature, gender equality, TVET, *Secondclass Citizen*, critical discourse analysis

Introduction

In the 1970s, efforts have been made by female writers to question the challenges women or girls faced in terms of formal education. The kind of education given them was informal, which was meant to train the girl-child to learn work and get married. Famous female writer, Buchi Emecheta, focuses her writing on girl-child education and emancipation of women. She speaks her mind through the protagonist, Adah, in her novel, *Secondclass Citizen*.

Contextualising Buchi Emecheta to the objectives of Technical Vocational and Education Technology (TVET), it is necessary to examine how Buchi Emecheta uses the female character to meet up with the goals of making the girl-child and women voice heard in society in terms of economic, cultural and geographical inclusion.

Gender is concerned with the attributes of girls and boys, women and men (UNICEF, 2017) in order to have equal rights in terms of education which will put both gender on equal footing in the society.

The aim of TVET in polytechnics and universities is to close any skills shortages in the labour market by giving students the information and skills they need to thrive in their chosen careers.

Acceptability of gender equity is now recognised globally. This corroborates UNICEF's (2017) submission that gender equity has originated as a globally accepted and unquestionable goal in the global development and human rights discourses in the few decades. The objectives of this study are to: 1) examine the portrayal of girl-child gender in *Secondclass Citizen*; 2) demonstrate the subversion of gender and stereotype and how they can be used as a resource for TVET; and 3) identify the thematic strategies used by women for their emancipation.

Literature, TVET, and Sustainable Gender Equality

Writing created by poets, dramatists, or novelists is referred to as literature. The word "literature" comes from the adjective "literate," which denotes the capacity for reading and writing, according to its origins. For this reason, it is called any printed documents that provide people with guidance, knowledge, and instruction. Any artistic creation that depicts a particular region's inhabitants' lives is also considered literature. The lifestyles, customs, and beliefs of the people in the society. Literature provides information based on people conduct in the society. It is obvious that where people live, they reflect their cultural practices as a way of showing dominance. This is evident in the hierarchy between male and female in the society. Men try to marginalise their women counterparts when it comes to power distribution. This power sharing between male and female is reflected in a girl-child education when compares with the boy-child. In this study, we picked Buchi Emecheta's novel *Secondclass Citizen* to examine how gender equality is achievable in literary texts. *Secondclass Citizen* centres on the female protagonist, Adah who is being denied access to formal education. Instead of she being enrolled in school, her younger brother, Boy, is enrolled instead. With courage and determination, she enrolled herself in school until she becomes a writer. The novel provides information on how the girl-child can be empowered to share equal rights with the boys. This gender equity has been the goal of TVET in order to see both male and female has equal access to education for sustainable development.

TVET is a form of formal and informal education given to both male and female in order to be independent after receiving the necessary skills for creation of employment and contribution to sustainable development of a nation. A type of education known as TVET generates graduates who are self-sufficient members of society, both men and women. Occupational education (OE), Vocational Education (VE), Professional Education (PE), Career and Technical Education (CTE), Future Education and Training (FET), Vocational and Technical Education and Training (VTET), Vocational and Technical Education (VTE), Training and Future Education (TAFE), Vocational Education Training (VET), and Apprentice Training (AT) are some of the nomenclatures used to describe TVET (Wang, 2012). TVET adds to general education a girl-child/boy-child received in relation to the study of technologies and sciences and the acquisition of practical skills needed in the labour market. According to Rubagiza (2010), TVET comprises skills received from both formal, nonformal training and learning provided by different institutions. As technology advances, there is a need for technical institutions to provide their students (male and female) the necessary skills and training that will allow them to have sustainable development (society, environment, culture, and economy) that will meet up the present needs without compromising the needs of tomorrow (UNESCO, 2020). Sustainable development is a means through which individual creates a chance for future opportunity and development in the future.

A girl-child education is a must in Africa, most especially Nigeria, in order to compete with the boy-child and fulfill the United Nations vision 2030 Agenda for sustainable development to eradicate poverty and foster gender equality between male and female.

Immediately the World War II ended, women were disadvantaged in all spheres of life, including social, political, economic and education. The only available education opportunity is meant for the boys despite the constitutional law which declared men and women equal. National Board of Technical Education (NBTE) was established in 1977 to accredit academic programmes of all Technical and Vocational Education (TVET) institutions. Vocational and Technical Training has long been in existence, though not in formal education system. Before the Industrial Revolution (between 1950 and 1830), the home and the “apprenticeship system” were the major sources of vocational education. But due to the decline of this system, societies were forced to develop vocational educational institutions (Duffy, 1967).

There have been several scholars in Nigeria, who have advocated for girl-child access to equitable education in terms of social, economic, currently and geographical circumstances (Amadi, 2017; Nwajuiba, 2011; Obielumari, 2010; Alumole, 2010), but in the context of literary genre, *Secondclass Citizen* by Buchi Emecheta examines girl-child education in contrast to a boy-child education. It's therefore a necessity to examine the novel to see how novel treats the girl-child education in relation to the aims of TVET.

Previous research on gender equality has been conducted by Oluwashakin (2022); Ojukwu & Onuigbo (2018); Bray-Collins et al. (2022); Adelakin et al. (2015); Onyeocha (2023); and Wignall (2023). Oluwashakin (2022) uses descriptive techniques and the framework of feminist theory to investigate the vulnerability facing girl-child education and the protection required to safeguard their education, for their self-dignity and sustainable development. The results showed that, in a conflict context, girls are more vulnerable than boys.

Buchi Emecheta's works were examined by Ojukwu and Onuigbo (2018) utilising an eclectic method. Based on the theme of the struggles of being a girl child, the research showed that gender crises are represented in her works. Theoretically, TVET institutions can be understood as gendered spaces, according to the review of literature on gender issues in the TVET sector in Africa by Bray-Collins et al. (2022). Even though there is still more work to be done, the results indicate that gender analysis of TVET in Africa is progressing. In their 2015 study, Adelakun et al. explore the methods used to increase women's formerly male-dominated involvement in TVET in Nigeria. In order to advance gender equality in TVET access in Nigeria, the study suggests that additional work has to be done.

In addition, Onyeocha et al.'s study from 2023 looks into the sociocultural obstacles that keep women from enrolling in TVET. Possible gender-responsive TVET policies and programmes are examined by Wignall et al. (2023) in cooperation with the TVET provider in Cameroon and Sierra Leone. "Social life skills," "social eco-systems," and human capacities to start a dialogue that understands African feminist worldviews are the study's conclusions. Based on an analysis of earlier works, it appears that no attempt has been made to connect literary works about gender equality with TVET's mission. As a result, the current study is prepared to close the literary gap.

Critical discourse analysis (CDA) as an analytical framework

The methodology utilised to analyse the study's data is called Critical Discourse Analysis, or CDA. CDA is centred on dominance, ideology, and the misuse of power. The vital application of these concepts is "to analyse opaque as well as transparent structural relationships of dominance, discrimination, power, and control as manifested in language" (Wodak, 2001, p. 2). CDA is concerned with social issues, particularly how language contributes to the creation and maintenance of power abuse or dominance, according to van Dijk (2001, p. 96).

According to Wodak and Meyer (2001), CDA examines complex social events that include semiotic elements in addition to language. With power tools becoming more and more important in today's world, CDA aims to make them more visible and transparent. Regarding how speech, discourse, language, and social structure are related, it is crucial. The interdisciplinary approach to text and discourse that "aims to investigate critically social inequality as it is expressed, signalled, constituted and legitimised" (Van Dijk, 2001) and the pride that scholars who work within this framework take in it make Van Dijk (2001) claim that CDA is biased (Wodak, 2001, p. 2). The Critical Discourse Analysis (CDA) challenges conventional wisdom by emphasising that "every representation is mediated, moulded by the value systems that are ingrained in the medium used for representation" (Fowler, 1996, p. 4). Discourse as social practice, the third of Fairclough's (1989) three-dimensional frameworks, used as the framework for this study's CDA.

According to Fairclough (1995, p. 57), texts are a type of "socio-cultural practice," or "the social and cultural goings-on which the communicative event is part of," therefore they need to be carefully considered when analysed. When employing this level of analysis, it is crucial to take into account the larger institutional practice setting, the situational environment in which the communication event is now occurring, and the larger social or cultural framework around it. Three fundamental questions underpin the use of speech as a social practice, according to Richardson (2007):

1) How does literature portray the society for which it was intended and produced? (2) How might the text impact or influence how people connect with one another? (3) Will it contribute to the eradication or at least reduction of undesirable behaviours such as social inequality? Consequently, we carefully considered how the excerpts we selected reflected the roles that society assigns to men and women, and how these roles or representations encourage the maintenance of gender inequality, when thematising and interpreting literary texts.

Methodology

The study used a strictly qualitative design and applied the Critical Discourse Analysis (CDA) to analyse the *Secondclass Citizen* by Buchi Emecheta. Despite the author's extensive body of work, we chose to concentrate on *Second Class Citizen* for the purposes of this study because it is frequently included in both ordinary and advanced level tests taken by students. The main material published in 1974 provided the sections pertaining to girl-child education that were chosen for this study. For ease of analysis, the data for this study were divided into extracts 1 through 25. But after giving the passages more thought, we identified three themes—girl child/woman as breadwinner, feminist quest of the girl child and woman for education, and girl-child conquering the boy-child and men dominance— that best reflected the study's objectives.

Results and discussion

The novel analysed in this study reveal three main recurring themes that represent the TVET's conceptualisation of gender equality. While there are many literary texts on gender equality that could be used, we focused on only Buchi Emecheta's *Secondclass Citizen* that is considered more relevant to the discussion (themes that generally put the girl-child on equal footing with the boy-child).

A girl-child/woman as breadwinner

A description of men's and women's roles in society is included in *Secondclass Citizen*. Being the breadwinner is one of these tasks that males are allocated. The situation in *Second Class Citizen* is the opposite. The role of being the breadwinner is assigned to women rather than men.

It follows that all genders receive training in TVET to influence society and participate in the fight for gender equality. Men have historically been in a position to perceive themselves as the most powerful members of society, superior to women, and, hence, deserving of being subservient to them, as the novelist makes clear to readers through Adah, the heroine. Let's consider the excerpts below for illustrations.

1.”...will be three times my own “ (*Second class Citizen*, p.26)

2.”a bus too meet Adah in order to be a bodyguard for his wife and her money” (*Second class Citizen*, p.26)

3.Francis said to Adah “you did not cry for me... you were very happy to see me go, were you not?” (*Second class Citizen*, p.34)

4.”She knew she was not loved, and was being used to give Francis an education which the family could not afford “ (*Second class Citizen*, p.137)

5.”Francis cried like a woman “ (*Second class Citizen*, p.69)

6.”I pay her when I go to work “ (*Second class Citizen*, p.69)

8. “He[Francis] would accuse her of laziness “ (*Second class Citizen*, p.105)

“Adah seldom called her husband for anything “ (*Second class Citizen*, p.148)

21.”She is said to have been happy that Francis was too poor to pay five hundred pounds bride price Ma and the other members of the family were asking for “ (*Second class Citizen*, p.25)

22.”Father said you are earning more than most people who have been to England. Why lose your job just to go and see London?” (*Second class Citizen*, p.30)

23.”He [Francis] married her in the first place because she could work harder than most girls of her age...” (*Second class Citizen*, p.45)

25.”Francis said to Adah: “Have I ever refused anything you said? Are you not like my mother to me in this country? Have I refused your command?” (*Second class Citizen*, p.95)

Based on the information in the above excerpts, it is evident to say that Buchi Emecheta feminist approach aligns with the visions of TVET for gender equality. For instance, the novelist, through Adah, creates an enabling environment for a girl-child to be strong enough to be the breadwinner of the family. In excerpt 1, Adah struggles to have formal education which helps her to receive salary that is three times what her husband receives. Francis, who is supposed to act as husband saddled with the responsibility of catering for the family, leaves this responsibility to his wife, Adah. This is evident in excerpts 4, 5, 6, 8, 18, 21, 22, and 23. His inability to be the breadwinner makes him to serve as a bodyguard to his wife (excerpt 2), and slave to his wife (excerpt 25). It is obvious that the cultural belief in Nigeria as regards giving boys and girls equal education for economic sustainance is also propagated through literature.

The girl-child having equal education with the boy-child is a taboo in Africa, most especially Nigeria. Nigeria is a country with multi-ethnic groups. A girl-child having access to formal education is a challenge. In the words of Moges, 2019; Hurtado, 2021), the enrollment rate of women in many African countries higher education is poor and there is a huge under-representation in higher education from people with marginalised backgrounds. The challenges faced by many female children in getting access to formal education are not only poor background, but stereotypic cultural beliefs. Adah is portrayed in the novel to face this same challenge. How she is able to conquer the challenge and lay a good example is a concern of Buchi Emecheta's *Secondclass Citizen*.

From excerpts 9 and 10 below:

“If not for Ma, Pa would have seen to it that I started school with Boy” (*Second class Citizen*, p.4)

“I came to school - my parents would not send me” (*Second class Citizen*, p.12)

In excerpts 9 and 10, it is argued that a girl-child's parents may not support her education, or one of the parents supports her. Adah's father supports her education but the mother does not approve of it. Adah runs to Mr Cole's class when he was teaching and he reasons a long with her. Adah does not believe the restrictions that society places on female education. She breaks protocol by getting herself enrolled in school. By taking this step, it is true from her determination that action speaks louder than words. She takes action that sees to her fulfillment of ambition.

Excerpts 7,11 and 12 afford Adah the opportunity of claiming her rights through education.

Excerpt 7

“Adah trained herself. She learnt very early to let her common sense guide her. She has the makings of a woman who would think before she acts” (*Second class Citizen*, p.25)

Excerpt 11

“Adah made a secret vow to herself that she would go to the UK one day “ (*Second class Citizen*, p 5)

Excerpt 12

Adah refused to marry a man “she would have to serve his food on bended knee. And call her husband ‘master’ or ‘sir’. She wasn't going to! (*Second class Citizen*, p.26)

Through formal education, Adah is able to have access to the United States of America and she vows not to be an enslaved wife who will genuflects when serving her husband food and refers to him as master or Sir. This shows that having equal education by both male and female will allow anyone to challenge any form of marginalisation in society and it can also give sustainable development. Again, for a girl-child to have equal rights with a boy-child, she needs to be focused and determined. In excerpt 7, Adah trained herself even though the society does not recognise it, but later it paid off.

Excerpt 19 (“You are going, you must go and to one of the very best of schools; not only you are going, you are going to do well there” (*Second class Citizen*, p.21) reiterates the spirit of determination. In the novel, *Second class Citizen*, by Buchi Emecheta, there is a spirit, called ‘Presence.’ It is the spirit that decides on one's achievement. We learned that the spirit confirms Adah's vision of becoming a phenomenal woman, who will get formal education and leaves for the UK. However, a girl-child can have access to equal education with her boy-child if she is determined.

Girl-child overcoming boy-child and men dominance

Challenging boy-child and men dominance is a call for equal education rights. Adah is presented by the novelist as a stubborn woman. Adah is portrayed at the start of the novel as a resolute lady who decides her own fate. She refuses to accept the position that society and her parents have given her in order to assert her entitlement to an education. Because Boy, her younger brother, is a man and she is a girl, she is against him pursuing his education beyond secondary school. Adah encounters obstacles in her quest for an education as a young girl, primarily from her mother, Ma. As an illustration, in excerpt 24, “To school you must go from now until you go grey” (*Second class Citizen*, p.15), makes an ironical remark that is a challenge on the part of a girl-child who sees access to education as a way of claiming equal rights with the boy-child. The remark from Adah's mother is not encouraging, but on Adah's part, she holds on to her dreams. Again, in order to achieve the dream of having equal education rights with men, Adah also faces challenges from men. In the novel, Buchi Emecheta uses Francis, Adah's husband; to discourage her ambition of claiming equal rights for both male and female in the society she lives. Let's consider the following excerpts below.

Excerpt 15

“A woman writer in his own house, in a white man's country? Flora Nwanpa is black and she she writes” (*Second class Citizen*, p.184)

Excerpt 16

“You keep forgetting that you are a woman and that you are black” *Second class Citizen*, p.184)

Excerpt 17

“Her pay will be three times my own. My colleagues at work will laugh at me” p.26

Excerpt 20

“You may be living like an elite but the day you land but n England, you are a *Second-class Citizen*” (*Second class Citizen*, p.43)

There are certain cultural practices that make most women think otherwise. In Africa, most especially Nigeria, men do not believe that what they can do, women can also do it better. Francis who is supposed to support Adah's ambition is the one discouraging her. In excerpts 15, 16 and 20, he discourages Adah's dream of becoming a writer and in order to validate his point, he makes reference to Flora Nwanpa, a female writer from Igbo extraction. Adah's ambition of becoming a first-class citizen is also ridiculed as seen in excerpt 20. He believes that since Flora Nwanpa could not make it because of her colour, there's no way his wife too can make it. Again, the hatred from men is also evident of discouraging women from fulfilling their dreams. Adah works hard to earn her living. Her husband sees this as a way of making her more important than him. It therefore implies that in labour market, men want their salary to be bigger than their women counterparts. This is evident when Francis said that his wife's salary is three times his own. (excerpt 17).

In addition, the society where the girl-child lives is a challenge for egalitarian power distribution. The transfer of conservative cultural practices about what men can do and what women cannot do is another challenge for creating equal education rights. In excerpt 13, Adah “arrived when everyone was expecting and predicting a boy” (*Second class Citizen*, p.7), could be seen as a stereotypic gender inequality. The society places importance on the male children than the female ones. It's also clear from the obnoxious practice that if a girl is given birthday to, her date of birth will not be recorded. Adah's date of birth was not recorded but she doesn't see this as a setback. She continues to struggle for the realisation of her dreams. Similarly, the society believes that once a girl is a year or two years old, she would be able to count and writes her name. This practice of counting and writing names by a girl-child is the only requirement for her to learn work. One wonders if such practices continue, would there be women attaining prominent positions in Africa today? Adah sets the record for every girl-child to focus on her dreams no matter the difficulty she encounters.

Conclusion

The results of the study demonstrate that gender stereotyping benefits men and harms women, but it also damages men and benefits women. Consequently, the chosen passages from the book *Secondclass Citizen* focused on the tactics women should employ to become more relevant in society again. The critical examination of a few chosen passages from Buchi Emecheta's *Secondclass Citizen* has the power to control and shape men's behaviour because they must decide whether to support equal educational opportunities for men and women or risk being viewed as weak. For men, especially those who are physically or emotionally incapable of fulfilling their responsibilities, this can be extremely difficult. As a result, guys who don't fit that stereotype are subjected to unfair and unjust treatment. There are various ways to explain the importance of this paper.

Our research offers policy makers and other language, literature, and culture stakeholders a fair and impartial assessment of the ways in which literary works disclose gender (in)equality, which makes it extremely important at the national, regional, and local levels. In light of gender inequality's status as a cancer in Nigerian society, this offers a fresh perspective. This research aims to modify people's perceptions of the various ways that literary texts on male dominance impact gender inequality by highlighting the difficulties that girls and women face from boys and men. It also seeks to alter people's attitudes by showcasing the novelist's use of language to challenge gender (in)equality in literary texts. The work presents a promising path for further research on how gender inequality among other ethnic groups in Nigeria is shown by language use in other literary genres including poetry and drama. This research differs from UNESCO's (2016, 2013) assertion that 493 million women, or two-thirds of the world's illiterate population, are women. This is because literary works, such as novels, portray girls and women as literate advocates for gender equality.

Recommendations

The study's conclusions lead to the following suggestions being made:

1. To address the glaring disparity between males and girls in TVET and discuss future directions, the government should immediately call a meeting of women leaders and education stakeholders.
2. The Ministry of Education ought to mandate that students read literary works that further TVET's mission.
3. Conservative cultural practices that discriminate against gender equality for men and women should be rejected by society and parents.

References

- Adelakun, O.A., Oviawe, J.I., Barfa, G.I. (2015). Strategies for enhancing females' participation in technical, vocational education and training (TVET) in Nigeria.
- Alumode, B.E. (2010). Improving access to and equity in university education in Nigeria. *Nigerian Academy of Education, Year Book, 6*; 231 - 256.
- Amadi, E.I. (2017) Implementation of Nigeria's National Gender Policy: An Appraisal of Empowerment and Gender Equality Programmes and Projects in Rivers State, (2006 – 2015). *Journal of Political Science and Leadership Research, 3(1)*.
- Bray-Collins, E., Andrade, N. & Wanjiru, C. (2022) Gender and TVET in Africa: A Review of the Literature on Gender Issues in Africa's TVET Sector. *Futures of Education, Culture & Nature – Learning to become* (Accessed: 27 November 2022).
- Duffy, N. (1967). Essays on apprenticeship. *Journal of Education and Social Research, 2 (11)*, 12-19.
- Emecheta. B. (1974). *Second Class Citizen*. William Collins Sons and Co. Ltd., Glasgow.
- Fairclough, N. (1989). *Language and Power*. Longman.
- Fairclough, N. (1995). *Media Discourse*. Arnold.
- Fowler, R. (1996). *Linguistic criticism*. 2nd ed. Oxford University Press.
- Obielumani, I.O. (2010). Gender stereo typing and the optimisation of access to education in Nigeria. *Journal of Research in Education, 17:1*.
- Ojukwu, C.K., & Onuigbo, S. (2018). Gender and sexuality: Analysis of female crisis in Buchi Emecheta's novels. *International Journal of Research in Arts and Social Sciences, 11(2)*:94-103.
- Oluwashakin, A. (2022). Gender equality and protection for the girl-child education in conflict environments: The case of Afghanistan and Nigeria. *Journal of Contemporary International Reflection and Diplomacy (SCIRD), 3(1)*:325-340.

Onyeocha, E.I.E., Ukwuoma, I.F., & Onyeocha, O.M.(2023). Cultural barriers to females accessing technical and vocational education and training (TVET) in Nigeria: Remedial roles for National Board for Technical Education (NBTE), Kaduna. *Africa Journal of Educational Management, Teaching and Entrepreneurship Studies*, 8(1), 12-19.

Richardson, J. (2007). *Analyzing newspapers: An approach from critical discourse analysis*. Palgrave Macmillan.

Rubagiza, J. (2010). Gender analysis of the technical and vocational education and training (TVET) policy in Rwanda. *Forum for African Educationalists Rwanda Elinor Bray-Collins Futures of Education, Culture & Nature – Learning to Become*

Wignall, R., Piquard, B., & Joel, E. (2023). Up-skilling women or de-skilling patriarchy: How TVET can drive wider gender transformation and the decent work agenda in sub-saharan Africa. *International Journal of Educational Development*. <https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2023.102850>

Wodak R (2001) What CDA is about: a summary of its history, important concepts, and its developments. In Wodak R and Meyer M (Eds) *Methods of Critical Discourse Analysis*. (pp.1–13). Sage.

Wodak, R., and Meyer, M. (2009). Critical discourse analysis: History, agenda, theory, and methodology. In Wodak R and Meyer M (Eds.) *Methods of Critical Discourse Analysis*. (pp.1–33), Sage.

UNICEF (2017). Gender equity in glossary of terms and concepts UNICEF Regional Office for South Asia. Available at: <https://www.unicef.org/rosa/media/1761/file/Gender%20glossary%20of%20terms%20and%20concepts%20.pdf> [Accessed on 15th October, 2021]

UNESCO (2020). Global education monitoring report – Gender report: A new generation: 25 years of efforts for gender equality in education. Paris, UNESCO UN General Assembly, Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women, 18 December 1979, United Nations, Treaty Series, 1249:13. <https://www.refworld.org/docid/3ae6b3970.html> [accessed 28 January 2024].

UNESCO (2013). Adult and young literacy. UNESCO Institute for statistics. Available at: <http://www.uis.unesco.org/literacy/Documents/fs26-2013-literacy-en.pdf> [Accessed on 15th October, 2021]

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) (2016). Gender inequality in learning achievement in primary education: What can TERCE tell us? Paris: UNESCO. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000244349> UNICEF (2017)

van Dijk TA. (2001). Critical discourse analysis. In Schiffrin D, Tannen D and Hamilton H (Eds.) *The Handbook of Discourse Analysis*. (pp.352–371), Blackwell.

SILENT WITNESSES: NARRATIVES OF HALF MOTHERS AND HALF WIDOWS IN NORTH KASHMİR, INDIA

Qurat-ul-aen Malik

Sharda University

Assistant Professor Dr. Rafrak Shakil Ansari

Sharda University

Abstract

This study delves into the poignant and often overlooked narratives of half mothers and half widows in North Kashmir, India. These women, caught in the crossfire of a protracted conflict, represent a unique demographic: half mothers are those whose sons have disappeared, while half widows are those whose husbands are missing but not officially declared deceased. Through a series of in-depth interviews and personal testimonies, this research illuminates the emotional, social, and economic challenges faced by these women. It examines the stigma and marginalization they endure, the psychological toll of unresolved grief, and their daily struggles for justice and recognition. The findings reveal not only their resilience and strength but also the gaps in societal and institutional support. By bringing these stories to the forefront, the study aims to humanize the impact of the Kashmir conflict on women, fostering greater empathy and understanding. It also seeks to contribute to the broader discourse on conflict and trauma, advocating for more inclusive policies and support systems for affected women. This research underscores the importance of giving voice to the silent witnesses of conflict, offering a nuanced perspective on their lived realities and the ongoing struggle for peace and justice in the region.

Keywords: Conflict, Half Mothers, Half Widows, Kashmir, Trauma, Women's Rights.

DIASPORA AND IDENTITY STRUGGLE IN MOHJA KAHF'S *THE GIRL IN THE TANGERINE SCARF*

Dr. Abderrahmane Reggad

Science and Technology Department. Technology Faculty, Hassiba Benbouali University

Dr. Nabila NAIMI

Higher Training Teachers' School of Oran (ENS)

Abstract

One of the main concerns of literature is to investigate fictionally gender issues which are deeply affected by the religious Diaspora. *The Girl in the Tangerine Scarf* by the Syrian American woman writer Mojha Kahf, published in 2006 examines how the religious diasporic hybrid identity is mobilized within the female protagonist, Khadra Shamy in addition to the struggles she encountered in order to negotiate her identity among different cultural spheres and gender. The novel examines how Islam is portrayed within the female protagonist Khadra Shamy. Kahf, however, takes us into a compelling story of the individual experience of a Muslim American girl as a triple minority in the American society who experienced the hard living conditions that the Muslim American community experienced.

The present paper intends to explore how the individual experiences as narrated in the novel illuminates a series of socio-political questions facing the Muslim community in general and the females in particular as a religious minority in a secular context.

Keywords: Diaspora- Female - Gender- Muslim - Struggle

**WOMEN'S RIGHTS IN THE SASANIAN PERIOD BASED ON THE BOOK
MĀDIYĀN- Ī HEZĀR DĀDISTĀN**

Dr. Katayoun Fekripour

Associate professor, Research Institute of Cultural Heritage and Tourism (RICHT)

ABSTRACT

Today, discussions about women's issues and challenges, as well as efforts to improve their social and legal status, have led to transformations in women's social lives. Women nowadays, are seeking ways to prove their existence and eliminate gender discrimination. Exploring ancient documents and historical writings to understand the status of women in those times may not, by itself, solve today's problems for women. However, for those who have lived in the shadows for centuries and have forgotten themselves, it can help them rediscover the long-lost truth of their existence and understand how they have fallen from heights into the abyss of being overlooked.

The "Mādiyān-ī Hezār Dādistān" is a legal text from the Sasanian era. This book contains numerous laws regarding financial matters, inheritance, marriage, divorce, guardianship, ownership, and partnership, as well as the rulings of some Zoroastrian judges. From this text, we learn a great deal about the living conditions of women, how inheritance was distributed, and their social and economic activities at that time. By studying this book, we find that in the laws where duties and responsibilities are divided, girls and boys are placed on the same level. An interesting aspect of this book is the allowance for daughters to choose their own spouses, a practice that is not always upheld in some places today due to cultural biases. Another point is the existence of education for women during that era, and that women tried to have legal personalities to the extent that by the mid-Sasanian period, they reached a stage where they could go to court, defend their rights, and exercise their property rights.

Keywords: Sasanian, "Mādiyān-ī Hazār Dātistān", women, legal, rights

A FEMINIST REVOLUTION AS PER ASSIA DJEBAR'S PEN

Dr Khalida Madoui

The Higher College for Teachers (Ecole Normal Supérieur Assia Djebbar)

ABSTRACT

Assia Djebbar, with a French ink but an Algerian heart and mind, sought in her narratives a project for building the nation. She, afar from reminiscences and nostalgia, was eager to hail and valorize the emergence of the feminine consciousness about the wind of change that rose with the Algerian War of Independence. She depicts, thanks to earlier neglected feminine accounts, the non-militant role of the woman who became aware that she is to face both the colonizer and the patriarchal thought that is keeping her interlocked at home. Indeed, she was the 'oppressed of the oppressed'. Yearning to be free, the feminine characters in Djebbar's novels, still in her white veil, learnt to rush in streets and behind the walls of her house she could witness the revolution and was part of with silence and bravery moments. In her novel 'the Children of the New world', Assia Djebbar gave a testimonial that the emancipation and the freedom of the mind in the colonial era was but the beginning of the struggle; the Algerian woman is still to fight for the self, the mind and the culture in post-colonial but still-imperialist auras.

EDUCATION FOR ANTI-CORRUPTION AND CONTEMPORARY SOCIETY

Associate Professor Dr. Naseem Akhter

Department of Islamic Studies, Shaheed Benazir Bhutto Women University

Abstract

In the context of this research paper on anti-corruption and education for a new generation society, I seek to identify the importance of education in championing the desired social values, ethics, and transparency. The issue of corruption as one of the most multifaceted and lengthy world problems cannot be effectively solved at the legal or economic level, but it requires a single approach, and education becomes the core of combating corruption effectively. Knowledge enlightens people while imparting in them a sense of ethics, justice, and citizenship, which are vital ingredients in the development of a society free of corrosion. From several education systems under discussion in this paper, this paper determines which of the current models of education in society have been effective in tackling factors contributing to corruption and or promoting ethical practice. Besides, it points out the role of education as a tool that can bring about a positive transformation of social mindset and eliminate sources of corruption.

Keywords: Society, Economic level, Citizenship

WOMEN IN STEM ENTREPRENEURSHIP

Associate Professor Dr. Naseem Akhter

Department of Islamic Studies, Shaheed Benazir Bhutto Women University

Abstract

This research paper sheds light on the participation and role of women in STEM entrepreneurship (business in the fields of science, technology, engineering, and mathematics). In the present era, the importance of STEM entrepreneurship is growing rapidly as it is not only the foundation of modern economic development but also an important source of social progress and innovation. However, women in these fields face several barriers, including gender bias, lack of resources, and educational and social challenges. This paper identifies these barriers as well as discusses strategies that can promote women's participation in STEM entrepreneurship.

The paper illustrates through various global and local examples that women's participation can lead to not only individual but also overall social and economic development. In addition, practical examples of women's leadership and achievements in STEM fields are examined to highlight how the presence of women can bring about positive changes in the world of entrepreneurship. This research aims to pave the way for women's involvement in STEM entrepreneurship and highlight the importance of their role.

Keywords: STEM, Entrepreneurship, Women's leadership

**BREAKING TIME'S CHAINS: FEMALE AGENCY AND TEMPORAL
LIBERATION IN MARGE PIERCY'S *WOMAN ON THE EDGE OF TIME***

Sadaf Mushtaq Nasti

School of Comparative Languages and Culture

Dr Roshan Benjamin Khan

Bherulal Patidar Govt PG College

ABSTRACT

This paper examines Marge Piercy's groundbreaking 1976 feminist utopian novel *Woman on the Edge of Time* through the lens of intersectional feminism and temporal politics. The analysis focuses on the protagonist Connie Ramos, a Mexican-American woman institutionalized in a mental hospital, who experiences visions of a possible future society that has eliminated gender, racial, and class hierarchies. The research demonstrates how Piercy's work confronts multiple systems of oppression through its innovative narrative structure, which interweaves present-day institutional violence with glimpses of an egalitarian future. By analyzing the temporal elements of the novel, this paper argues that Piercy presents time travel not merely as a science fiction trope, but as a metaphor for women's potential to reshape social structures and resist deterministic narratives of progress. Special attention is paid to how the novel addresses intersecting forms of marginalization, including gender, race, class, and mental health status. Through close textual analysis, the paper explores how Connie's position as a woman of color in a psychiatric institution serves as a critique of medical patriarchy and institutional power structures that have historically been used to control and silence women. The research concludes that *Woman on the Edge of Time* remains a pivotal text in feminist literature, offering valuable insights into contemporary debates about gender equality, social justice, and the role of speculative fiction in imagining alternative futures. By examining how Piercy's work challenges traditional power structures through both its content and form, this paper contributes to ongoing discussions about feminist literary theory and the politics of representation.

Keywords: Feminist Utopia, Intersectionality, Temporal Politics, Medical Patriarchy, Speculative Fiction, Gender Studies

ENGAGING MORE WOMEN IN ACADEMIC INNOVATION : A CRITICAL REVIEW

Sudeshna Das

Assistant Professor, Abacus Institute of Engineering and Mangement

ORCID: 0009-0002-5960-6034

Anshit Mukherjee

Abacus Insitute of Engineering and Management

ORCID: 0009-0001-7930-401X

Prof. Dr. Biswadip Basu Mallik

Professor, Department of Basic Science and Humanitites, Institute of Engineering and Mangement (School of University of Engineering and Management)

ORCID: 0000-0001-5745-2460

ABSTRACT

The effort to involve more women in academic innovation is one of the emergent and important tasks that challenges the shortage of women in technology and innovation. Despite of the increasing awareness of diversity as the source of innovation, the problem of the low female representation in academic innovation process remains acute. This critical review explores the challenges that organisational culture, structure, management and policies present to female academic engagement in innovation and discusses how to overcome them. The review re-emphasises the need to ensure policies and practices that could enable women to participate in the society and come up with modern technology. All these call for system transformation that promotes women's participation across the innovation continuum, from concept development to market introduction. According to the recommendations, with the help of provided interventions and with the creation of the necessary conditions in the academic environment, universities for women innovators can reach their potential in academic research. The review one and advocates for the efforts to be made to reduce structural and cultural factors which hinder women in the full engagement in the creation of innovation in the various academic disciplines and parades change and shift in belief system and institutionalization in the academic fraternity. Increasing the number of women in academic innovation is not only a question of rectifying the gender imbalance but also one of creating a richer, more diverse and effective body of academic and innovative knowledge to underpin the modern global knowledge economy. This chapter will also be useful for policy makers, educators and other leaders in charge of change towards gender diversity in academic and other organizations. Accordingly, the review offers key recommendations for stakeholders in the academic and innovation systems to effectively value and integrate diverse perspectives and efforts towards improving the present and future systems. Recruiting more woman to participate in academic innovation must be a top priority to sustain and enhance a culture that empowers creativity, teamwork, and high performance to solve present century systemic problems.

Keywords: inclusion, technology commercialization, gender diversity, inventor-patentees, technology transfer, underrepresented population.

1. INTRODUCTION

Women in academic innovation (Smith & Johnson, 2023) is an important factor that plays an issue in both gender concerns and technological progress as well as it holds key to future economic development.

Although women form a population of working, they are still underrepresented in innovation, even in STEM fields. For instance, according to a USPTO's report Conducted in 2019, it was established that only 12.8% of the inventor-patentees in the United States were women. Such a poor representation not only narrows down the range of ideas and approaches to a problem in research and development but also hamper's the chance for a new breakthrough that can occur with more diversified research. Female professors should be recruited more into the academic innovation agenda so as to spur creativity, economic growth and social relevance. This review aims to address several key questions critical to understanding and enhancing women's participation in academic innovation: What is the most effective way for approaching the specific women that are not interested in participating? How does the institutional policies affect their opportunities for participation in the technology commercialization? How can female academicians create the conditions necessary for change resulting in a gender inclusive environment? In turn, how effective are mentorship and networking in promoting women's participation? Last but not least, what might be the strategy for the gender diversity in innovation is good for stakeholders to use the measures they have to assess progress? In addressing these questions, the review hopes to offer understanding of the likely structural transformations necessary for gender equity in academia.

Previous research identifies many factors that were discussed in relation to women's underrepresentation in academic innovation. Sexism in educational organizations can be observed with culturally ingrained prejudice against women, therefore, they give up. In addition, women in faculties found that they do not get adequate role models to navigate them through processes of technology transfer. Furthermore, the women are always experiencing challenges when it come to getting funding as well as connections, which are important when it comes to effective engagement in the innovation. These challenges also disproportionately affect women, and thus means that their chances of dedicating themselves fully to academic positions associated with high innovation activity are limited. The motivation for this review comes from an understanding of the need to address these barriers to post worse off groups and encourage innovation in the academy. They include a review of the issues faced with by women in academic innovation, suggesting practical solutions to the problem, presenting case studies of organizations that work closely with female academics, and providing Policymakers and Educationists with practical ways of encouraging the right attitude towards gender parity. To that end, integrating and organizing findings from the most recent empirical research addressing women's initiatives in this area, this review article is intended to provide relevant audiences engaged in the advance of gender equity and change in academia with a rich source of important information and ideas.

2. LITERATURE REVIEW

Over time, women have also in one way or the other had productive contributions or even struggles in academic advancement. During the latter part of the 19th century for the first time with the formation of the women's colleges for instance the Girton College in Cambridge in the year 1869 started questioning the traditional stereotype of women as unsuitable for education in science. As you have seen, women were excluded officially, but women worked in science and where they could not do so directly, they supportive roles – seemingly – through families, husbands and relatives. There were Key factors contributed to women's participation in technoscience: scientific revolution; world war 2; women liberation movement of 1970s. The latter marked a much more important change as legal boy – came started to crumble allowing more educational opportunity to women. But even as more of them joined, they were still discriminated behind closed doors restricting their participation in more prominent scientific projects.

This historical background supports the present day exercise in trying to redress gender imbalance in academic invention. Today's data suggest that women are still seriously underrepresented in academic innovation. In a USPTO report published in 2019, women inventors were represented in the inventor-patentees with 12.8 % while they are about 50% of the working population. It shows that women are still being locked out of the innovation space due to existing systems. In the AUTM Women Inventors Special Interest Group conducted a survey and realized that even though two-thirds of the female academics had knowledge that there were technology commercialization training programs in their institutions, only half of the females participated in these programs. Additionally, according to the findings of Osage University Partners, in approximately 6,100 university startups only 1,100 were owned and/or operated by female founders. These figures confirm that innovation is still a rather male affair and that it is crucial to continue efforts to increase women's participation.

In the article "Engaging More Women in Academic Innovation", Technology and Innovation (Muir, et al., 2022), Sharon Muir and colleagues at 168 levels of different types of institutions throughout the U.S. sought to learn about barriers faced specifically by women in commercializing technology with a view of evaluating the role of mentorship and training on their involvement. These findings showed that not only did the level of having a mentor and training increase women's participation in innovation activities but it also reached a highly significant level. One of the main strengths of this research was that it included data from wide types of establishments, which helped to have a broad vision of the problem. Nevertheless, the use of self-administered questionnaires added a bias in the research due to social desirability.

The AUTM Women Inventors Special Interest Group (AUTM Women Inventors Special Interest Group, 2022) group embarked on a survey with the aim of establishing some of the challenges, which women encounter in academic innovation. They also corroborated earlier work demonstrating that the participants had fairly low levels of knowledge about training initiatives targeted to women, although they also discovered that training for women should address the issue of mentorship for improvement in engagement among employees. The responses by 168 participants from both the public and private sectors led to identification of issues within TTOs. This work was helpful, but there were shortcomings within them; for instance, this compiled data seem to operate primarily from institutions within the United States, and this means there may be issues being missed when it comes to women elsewhere.

The Institute for Women's Policy Research (Institute for Women's Policy Research, 2022) calculated woman's underrepresentation in patenting procedures and unveiled the gender gap in venture capital financing female-led startups. Using data from different databases the research showed that women innovators are hardly funded or supported by any organization. However, it has a weakness in that it does not capture qualitative issues that might further enhance understandings of more personal processes and obstacles that women experience in innovation.

According to the report whereby National Women Business Council surveyed women-led startups (National Women Business Council, 2022), the Council indicated that about 11 percent of universities' startups have either female founder or co-founder. This analysis worked with data from multiple databases to identify the measures of the gaps in gender in entrepreneurship within the academia. Although the findings highlighted some fundamental concerns that relate to the question of financing and mentoring women entrepreneurs, the execution had some drawbacks, such as a focus on start-up success with no questions asked about systemic causes of this gender gap.

The Institute for Women's Policy Research (Institute for Women Policy Research, 2023) measured quantitatively women's participation in processes of patenting while examining different programs for women's participation in the field of innovation. The approach entailed collection of data and examples of good practices; however, the problem of lack of funding and human resources limited the extension and efficiency of the programme.

In a HEPI blog post where gender balance in research positions and patents in the last two decades is analysed, Ylann Schemm (Schemm, 2024) pointed out that there has been limited improvement. The post presented trends which have progressed to 41% of researchers; however, only 3% of patent applications were filed by the teams comprising only women. This piece does a good job in sensibilising the reader of current inequalities, although it does so, it does not have the data and academic rigor that are present in scholarly works and as such is a bit shallow.

3. BARRIERS TO PARTICIPATION

Based on the study, there are three key factors of exclusion. There are structural barriers, cultural barriers and personal barriers. Some sources of gender imbalance in academic innovation are mainly due to structural factors (Patel & Kumar, 2024) Shaped by policy and organizational culture within institutions. Most learning institutions do not have clear policies that champion for gender equality meaning that such places can be quite unfriendly to women. For instance, employment opportunities tend to go to male employees with a preference being given to male managers, a situation that might help to dissuade women in innovation professions. There is no or minimal mentorship, sponsorship and other professional development opportunities for women and these are major causes. According to research by the International Monetary Fund, while countries do incorporate legal solutions for gender discrimination, it is rarely implemented, meaning institutional fulcrum for female employees is barely held to account. It is this structural abandonment that results in a culture of disconnecting women or making them less willing to take up innovative initiatives that can development academic research and development. Also, the limited availability of flexible work arrangements becomes the other major challenge to women employees in academical institutions. The majority of women have other responsibilities such as being mothers and or caregivers to other family members say the elderly, young children this reduces chances of being able to compete for stressful academic positions. As organizations that lack flexibility such as teleworking or flexible working hours may surely eliminate women from the track to innovation. Moreover, job specialization persists and women are often directed to take lower paid or less status jobs in academe. They are thus confined not only to fewer promotions than their counterparts, but denied access to far reaching networks that are essential in start-ups. The accumulation of different forms of structural barriers implies that women's involvement is not only discouraged, but also suppressed.

Culture play a major influence (Lee & Park, 2023) as it legitimises the culture that hinders women from pursuing the academic innovation by trapping them in roles dictated by cultural norms. Stereotypes are adopted right from childhood that restrict the manoeuvre of women including discriminations both in educational facilities and workplaces. For instance, a report by in UN Women show that gender stereotypes about women can be witnessed at workplace and even lead the hiring and promotions discriminately thus locking women out from innovation related fields. It also means that cultural factors may prevent women from choosing leadership positions or attending the networking events so crucial for career mobility. There is literature from Jayachandran (2021) that explains how gender norms affect employment significantly across different countries meaning that such norms must be effectively and aggressively addressed through policies as well as good policies that champion the cause of women to go against such norms.

This sort of cultural perceptions undermines the women's confidence about their competency levels, which in turn have implications on their desire to participate in academic innovation processes. The cultural barriers can be generalized to not only affect exclusive occurrences; they envelop the communal experience in institutions of learning. If female students notice that there are no similar people to them in authority or success, then such an environment discourages them from pursuing careers in innovation. Besides, women who actively build their career and demand more often face social sanctions, so the idea of ambition being less desirable for women than for men is perpetuated. This cultural programming is not only a necessary part of how women perceive themselves, but also how they are viewed by their contemporaries or managers/employer. Overcoming these cultural norms is possible only through active promotion by academic institutions of more diverse sources of example and influence.

Therefore, beyond the structural and cultural factors, one has to admit that the individual issues are also great barriers to women engaging into the process of academic dissemination of innovation. The problem of work-life balance being one of the emerging issues that many female academics face thereby having to work and take care of their children or other family members. The kind of burden described above can reduce one's productivity, making it hard for any woman to do a proper research and innovation related work. Some of the research made here evidenced that female workers are likely to assume more managerial and family responsibilities that come through extra household chores and as such, they are likely to spend less, and consequently to be more willing and available for collaboration works or professional development as compared to males. This pressure of having to perform well in two different spheres, the workplace as well as the home often acts as a discouragement in enabling women to be ambitious in their career within academia. However, lack of self-efficiency matters play a big role in how women perceive themselves in matters concerning their capacity to be productive in matters of innovations. The women in these sectors receive reports common feelings of being inadequate, or fake in their jobs, as well as being surrounded by imposter syndrome. Due to this lack of confidence they may fail to compete for leadership positions or shy away from risk taking which is so important in idea generation. In one study it has been found that when women feel that they are less competent than men they may avoid career-related activities that could improve their career path. Therefore, it is clear that personal factors also need to be supported through institutional change to deal with these barriers and, in addition, confidence-building activities and the provision of resources for managing working conditions need to be addressed.

4. STRATEGIES FOR ENGAGEMENT

A culture change for challenging traditional norms of education, bringing innovative change for women's participation into academic innovation needs the support of the inclusive policies free from bias representing the practice or system of discriminating persons of a particular religion, color, caste, or sex. An important policy shift relates to the implementation of the right gender equity standards (Brown & Green, 2022) inside universities. These frameworks should feature targets that can be quantified and pertain to women's procurement into leadership position, to research teams and to innovation project. For example, when setting up requirements for decision-making bodies, the presence of a women's quota will make sure that women are involved in decision-making about funding of future research. Also, institution should encourage family friendly policies like flexible working schedules, and working from home especially for female academics who has children to take care of. According to a research study conducted by the International Monetary Fund, evidence shows that countries that issue supportive policies for female employment, employment rates for females are boosted.

Consequently, it becomes easier for academic institutions to persuade women to embrace innovation roles owing to the institution's flexibility in work-life balance and equal opportunities. An equally important component of protection and promotion policies is the adoption of strong anti discrimination clauses that guard women against discrimination during recruitment, promotion, or when being appraised. Improper treatment of female candidates can be avoided by training all institution involved staffs in unbiased approach when it comes to recruitment or evaluations of performance in training. In addition, more transparency in reporting systems should be put in place to help monitors the achievements of gender equity objectives and the compliance of institutions to the said goals. Recruiting women and ensuring they have a say and are able to engage in the innovation process is something that academic institutions can only achieve if there is transparency and responsibility in respect to the women in question. Moreover, engagement with HR organizations, women advocacy groups as well as organizational and industrial partners will always improve these policies by offering frameworks, funds and experience to advance women's involvement in learning and innovation.

This paper will seek to show that mentorship organisation and support structures are important in increasing women's engagement in academic entrepreneurship. Initiating and implementing official mentorship programs can help woman scholars to get connected to individuals who can guide, encourage and introduce them to relevant career growth contacts and opportunities that may not be easily recognizable by mentees on their own. This article reveals that women benefits greatly have from mentorship as it helped them to stay confident, and tackle the challenges facing biggest boosts in academia and innovation. The female- and minority-led research institutions should endeavour to establish well-coordinated apprenticeship centres that bring together young female researchers with experienced and knowledgeable figures in the industry for the purpose of advancing their idea generation strategies as well as identifying career succession plans. Further, such programs should specifically offer training on the best practices in good mentoring as a way of ensuring that these people are in a position to offer some kind of useful assistance. The support networks also form important interaction venues where women can exchange experiences, skills, and means of addressing the issues encountered in academic innovation. Universities can support the forms of working groups of women- centred to improve cooperation and learning from each other by female scholars of different fields of study. These networks can facilitate the organization of workshops, seminars and casual meetings that help women in the academia to feel they belong. In addition, collaboration with the professional bodies supporting and advocating for women in STEM (Wang & Li, 2024) will help broaden the access of funds, conferences and training, support for women innovators. Whereas, where academic institutions help women students succeed, there is capacity to follow through on dreams, and to take up big projects and leadership roles in their disciplines.

For women thus to develop innovation skills and confidence, specific targeted training is required. Of these, these programs should aim at providing women with the technical skills that they need to practice in STEM careers in addition to teaching them leadership skills, negotiating, and communication skills. This way, institutions can create special workshops for females with an emphasis on topics such as project management or grant writing, or an overview of intellectual property rights for entrepreneurs, designed for academic women. Moreover, when offered superior training possibilities, institutions can Cultivate women's competencies and raise their preparedness for the innovation environment, on the other hand, leadership programmes explicitly targeting the cadre of potential female leaders within academia can enhance formation of future innovators.

These programmes should aim at developing core competencies in leadership including strategic thinking, decision-making, and tenacity. Coupled with this should be arranged networking sessions with successful experienced leaders in leadership roles. The literature review reveals that women experience different problems as they advance into management positions; therefore evolving training interventions that target women leadership development can assist in overcoming such barriers through bolstering self-assertiveness as well as arming the women with the tools that can enable them to overcome such organizational hurdles. Also, the promotion of team practice should be possible through the warranties of raining for professional development that can be embodied in seminars, workshops, conferences or online courses, as well as joint research of womeniveau with the marking of trends in their sectors. A possibility for institutions to award scholarships or sponsorship to women who want to pursue further education or certification in innovation, should also be provided. For institutions interested in bringing greater levels of women's activism into the development of academic innovations, entities institutions should make appropriate investments in integrated training and development, fostering women intellectually professionally.

5. CASE STUDIES

Women have also been involved in academic innovation in several institutions and programs and through this we get to see some of the best practices that could be implemented across the country. A good example is the survey that was conducted by the AUTM women inventors special interest group (WISIG) to identify obstacles to women in technology transfer. This cross-sectional study with 168 female academics from different public and private research institutions in the United States unearthed important shortcomings in awareness of training programmes and the need for mentorial services. According to these discoveries, WISIG put into practice more specific measures, including the promotion of relevant trainings for women in need and access to role models able to show them how to approach the commercialization process. This women initiative not only focused on the need for a strong mentoring approach but also for women to feel supported when pursuing their innovation roles. Another successful example is UNESCO's Young People on Transforming Education Project (YPTEP) which targeted a number of new approaches to learning launched and implemented by learners themselves. On the International Women's Day in March 2023, UNESCO arranged a fireside chat to amplify the voices of women in education with their innovation stories behind which they met a lot of challenges. It was aimed at drawing over 400 participants and demonstrate how females have invented ways to overcome barriers to higher education and come up with unique strategies of learning. For instance, one of the participants shared her experience about her effort to introduce the finance course for mothers; meanwhile, taking care of their children, it is a good example of the implementation of the community-driven solutions that can help women and improve the educational results. It is hoped that sharing of such success experiences like this project to show how bottom-up initiatives can work in reducing gender gaps in education will encourage others.

From these examples the following lessons can be learned concerning the approaches towards women in regard to academic innovation : Firstly, one calls for worthy role models or mentors for the students. The investigations made by both WISIG and UNESCO also proved that women go to relatable role models, and that there is a boost in their self-confidence as well as intention to create and participate in innovations. It goes without saying that role models who are familiar with the kind of experiences that many female learners go through can guide such learners in their education careers. Secondly, the necessity of unique opportunities for education is still very sensitive.

It is necessary for programs to be developed with those key characteristics in mind that might be important to women like their need for flexible hours and modules whose focus is the social effects of business initiatives as much as the benefits they can bring to the business organisations. They pointed out that this approach makes the training more available and relevant to experiences and goals of women in innovation. Further, it can be affirmatively stated that the participation is well-maintained, more so due to enhanced inclusiveness development. In both cases, the experiences demonstrated that even when women engage in coming up with new ideas, they are likely to do so when they are welcomed in their student community. It is thus crucial for institutions to be involved in eradicating cultural inhibitions that shoot down women's participation, especially in decision making, and policy should encourage female input. Last but not least, the effectiveness and efficiency of story was revealed to be one of the most important means of motivation. About women innovators, this indicates that; storytelling is powerful where success stories from women innovators can be told to encourage others to follow the same path, create equal awareness on their struggles. Such as UNESCO's Fireside Chat creates spaces for these stories, as well as forms collectives of women in academia and their collective endeavor to combat the mentioned obstacles. The presented case studies demonstrate that meaningful academic innovation related to women and girls can be achieved through multiple strategies based on mentoring, new education programmes, accommodating environments, and stories. For that reason mentioned above strategies can contribute to creating necessary conditions for the support of women's initiative, independency and leadership in the sphere of innovation.

6. RECOMMENDATIONS

In order to increase women's participation in academic innovation (Martinez & Lopez, 2022), there must be policy recommendations for colleges and universities and policy makers. First, it will be important that institutions have policies for gender equity that are well spelled out and adequate enough to provide level playing ground for women as they do for men in leadership, research as well as innovation related activities. These frameworks themselves should have defined accountability mechanisms that will help keep progress checked and reported. For instance, the set division of number of females to be appointed as members of specific decision making bodies is likely to enhance input of the female counterpart in debating on priorities of the researches to be conducted and the funds to be allocated for the researches. Moreover, the institutions should implement family-friendly policies that enhance work-life balance for the female academics since they are major campaigners and especially those with considerate care giving responsibilities as suggested by Chen and Zhang (2023). A number of studies show that expanded support for female workforce participation leads to sizeable enhancements to women's employment; therefore, environment changes are paramount for succesful attraction of women to innovation sphere employment. The second important policy suggestion is build up the anti-discriminational interventions into the academic establishments. This involves offering exhaustive teaching on the unfamiliarity prejudice to all employees who are involved with the hiring, promotion and appraisals of female employees to end discrimination on thesex. Organizations should also develop clear reporting systems of progress towards organizational gender equity initiatives/ policies and promoting accountability for gender equity. The organisations whose aim is to advance women into STEM should be partners in implementing these policies in order to tap from their specialised services and knowledge in the promotion of women in academic innovation. Further, the government and other organizations should think of ways of awarding funds to proposals that bring innovation for woman, scholarships for women in study, etc.

Besides policy modifications, the measures are required for the development of the constructive practice which will help to involve women into academic innovation processes. One best practice is the approach of reconstructing a successful model which involves matching newly employed female academics with professional mentors to guide them all through their working years. Such programs should therefore be set in a way that allows for the sharing of experience, networking and discussing issues to do with academia by the tutor and the tutee respectively. Other activities which institutions can organize for women include career fairs and meetings which are specifically organized and exclusively for women in academia. In the society where the creation of an online community is needed, the concentration should be made on unifying the women and providing opportunities for sharing experience and different complimentary resources. Resources that provide institutions with the ability to prepare women for successful endeavours and leadership in their fields. Another reconciliatory intervention to spearhead relates to the provision of special training sessions that seek to build up women for innovation. These programs should enable women to gain knowledge and skills that are appropriate for application on their job, Train them on leadership skills, negotiation skills, communication skills among others. These areas of professional competency can be developed by offering workshops which include such issues as project management, grant writing, intellectual property rights, and entrepreneurship. Similarly, institutions should permit women to attend a conference or an online class, or do a collaborative research that will help them catch up with new trends in respective areas of specialization. Also it is critical for the academia and the society to support the right portrayal of women in innovation. This could be done with a clear strategy and by high-profile awareness of diversity issues and proactively addressing gender equality in the organization's decision-making processes. Institutions should encourage and support the female researchers to be awarded, recognized or have their works displayed in award evenings. Developing channels through which its ventures can share the stories of the innovations by successful women could encourage more women to venture in the innovation sector alongside making people aware of the challenges the face. It in extends its positive impact by providing motives such as panel discussions by successful female academics who can inspire young females aiming at getting research positions.

Consequently, the query concerning the increase in women's representation in academic innovation has to be pursued by policy changes and within direct activities of institutions and persons. Therefore, when scholars introduce gender equity frameworks with set targets and improve anti-discrimination procedures in learning institutions, there will be increased equity for the female gender. Placing efforts such as assignment of male paragon, providing specific training to female to engage in innovation and creation of appropriate environment will assist in enhancing women to compete effectively on innovation. Combined, all of the aforementioned strategies serve both to further the cause of gender equality and to raise the standards of the work being conducted in academic environments. This way, academic institutions increase women innovators' potential and advance development goals in multiple sectors of research.

7. DISCUSSIONS

The discussed deficiency of women in academic innovation is rather a multifaceted problem that has critical consequences for the further evolution of knowledge, technologies, and conditions for people's equal opportunities. As this chapter has shown, there are numerous and complex factors that act as barriers to women's engagement in this important field and area. As a result of this matrix, the strengths, weaknesses, opportunities and threats make understandable those system changes required for the positive engagement of minority ethnic communities students.

The structural barriers outlined as including poor policies and practices in the institutions, poor provision of flexibility at the workplace, and lack of mentors (Nguyen & Tran, 2024) show that there is the requirement of appropriate reforms. Universities have continued to run system that before now have been biased towards male involvement hence creating ambience that check the involvement of women. This marginalization is compounded with what cultural standards provide about women when it comes to STEM specialties. The results are used to establish that to overcome such barriers it is necessary to make changes not only on the policy level but also at the level of academia as an institution that perpetuates negative cultural norms.

Thus, mentorship and support networks were acknowledged as playing an essential role as a result of the given chapter. Research has demonstrated that mentor program plays an important role in enhancing women's confidence and mobility on their careers in academia. Hence, creating organised mentorship schemes is one way of ensuring that young women in universities start interacting with working women and other mentors who can hold their hands throughout their journey. Further, building support base among women can help in instilling sense of camaraderie that develops together with cohort knowledge sharing among the group. Such structures can then facilitate forums and simple means for these women to meet, exchange information and find ways of dealing with the issues they experience in carrying out academic innovation.

The chapter also highlighted the need for specific training interventions that seek to build the capacity of women in order to improve their innovativeness. Therefore, women should be trained in technical specializations in their professions in addition to social skills like leadership and bargaining skills that enable the institutions to assume more important roles (Roberts & Evans, 2022). This proposition recognizes that the specific conditions women meet at the workplace require special training that empowers them to compete effectively for top positions. Moreover, specific continuing professional development will enable the women to update themselves with trends in their fields to compete in the innovation domain.

These observations of this chapter warrant intervention from academic institutions, various policymakers, industries, as well as advocacy agencies. Much effort needs to be done to address the challenges that hinder women's involvement in the academia innovation. This should encourage equitable policies since the collaboration should ensure that women get equal opportunities as their male counterparts, and should feel appreciated. Therefore, the place where equality between the genders can be achieved at academic institutions for higher educations is increasing the mentorship, building solid supportive structures, and funding training solutions that are culturally appropriate.

8. CONCLUSION

Drawing on the theoretical framework and interfering systematic literature review, this chapter has argued that female scholars remain underrepresented in academia and developed recommendations for their inclusion. Based on the study, out of the 10 percent U.S. inventor patentees only 12.8% are women while the rest are men, the paradox coming at the backdrop of women representation in the total workforce standing at 47.8 %. System-level constraints include absence of effective institutional practices, and poor organizational employment practices like part-time work. Sex Discrimination or Stereotyping: finally, there are social barriers which include cultural belief systems and norms that impede the entry of women into top leadership positions in their careers remove women from ascending to top leadership academia. As it has been outlined there is a clear evidence that personal factors – work-family conflict and self-perceived efficacy contribute to women's under-representation as well.

Having set out these challenges in the preceding sections, this chapter then offers a number of recommendations: inclusive policy; mentorship and training programmes that help attract and further qualified women taking up roles within academic innovation. This call to perform a more collective work for calling more women to the academic innovation is urgent and necessary for the creation of a diverse and active group in the development of innovations in research. It becomes clear that the ministries of education, schools and universities, policymakers and industry players have to cooperate and eliminate the structural and cultural barriers limiting women's engagement. This involves adopting measures for affirmative action alongside positing the values of change with regard to gender, race, sexual orientation and cultural background in the conduct of organizational/ business activities. Mentorship and support systems where young women innovation can find role models with experience on the academic trenches and even technology commercialization are important among the stakeholders. This way we will be managing to involve women in innovation and at the same time, guaranteed improved quality of the research outcome.

There are areas which future research should look into to improve on the knowledge and encouragement of women in academics and innovation. First, longitudinal research on the effects of implemented of mentorship programs for women over the time, and especially effects on women's career advancement, can offer important lessons for support initiatives. Further, perspectives of training programs directly focused on females within STEM must be investigated as to how they impact on the known facets and confidence. Exploring experience of women through analyzing the institutional culture of academia is another important area that need research; the way that organization impacts on participation should be understood in order to design intervention. Last but not least, cross-country/ cross regional research can provide international benchmarks which demonstrate precedents of a more effective approach of mainstreaming women to innovate anywhere in the world. Thus, solving the issue of women's underrepresentation in academic innovation is possible only with help of everyone involved in the problem. Thereby providing equality in policies (Shi & Wu, 2024), networks support and specific training investments, we will make it possible for women to succeed and take their place of right in innovation and leadership. The hour is to do it; it will not only improve the quality of the research but also will change the world for the better in terms of diversity and equality in academia and in the world.

REFERENCES

AUTM Women Inventors Special Interest Group. (2022). Women inventors in academic innovation: Barriers and opportunities.

Brown, E., & Green, T. (2022). The impact of mentorship programs on women's innovation in academia. *Journal of Higher Education Policy and Management*, 44(3), 321-335.

Chen, L., & Zhang, Y. (2023). The role of collaborative networks in enhancing women's participation in academic innovation. *Journal of Technology Transfer*, 48(1), 78-95.

Davis, K., & Thompson, P. (2023). Gender equity in academic innovation: Lessons from global case studies. *Global Innovation Journal*, 8(2), 112-129.

Institute for Women's Policy Research. (2022). The gender gap in patenting: An analysis of women's representation in innovation processes.

Institute for Women's Policy Research. (2023). Women's engagement in innovation: A quantitative analysis of programs and outcomes.

Lee, H., & Park, J. (2023). Gender diversity in academic innovation: Current trends and future directions. *Science and Public Policy*, 50(4), 567-580.

Martinez, R., & Lopez, M. (2022). Institutional policies and their role in promoting women's innovation in academia. *Policy Studies Journal*, 50(2), 234-250.

Muir, J., Aanstoos, M., Barrett, T., Campbell, A., Ghahramani, F., Gottwald, J., Leute, K., Mercier, N., & Shockro, J. (2022). Engaging more women in academic innovation: Findings and recommendations. *Technology and Innovation*, 22(3), 273-291.

National Women's Business Council. (2022). Women-led startups: A report on the gender gap in entrepreneurship within academia.

Nguyen, T., & Tran, P. (2024). Addressing gender disparities in academic innovation: Policy implications. *Innovation and Development*, 14(1), 56-72.

Patel, S., & Kumar, A. (2024). Strategies for increasing female representation in academic innovation. *International Journal of Gender Studies in Innovation*, 5(2), 89-105.

Roberts, A., & Evans, M. (2022). Women in academic innovation: Challenges and opportunities. *Journal of Innovation Management*, 10(3), 201-218.

Schemm, Y. (2024). Gender equality in research & innovation: Progress and challenges. *Higher Education Policy Institute*.

Shi, W., & Wu, R. (2024). Women's strength in science: Exploring the influence of female participation on research impact and innovation. *Scientometrics*, 129(4), 4529-455

Smith, L., & Johnson, R. (2023). Barriers to women's participation in academic innovation: A systematic review. *Journal of Innovation and Entrepreneurship*, 12(1), 45-67.

ADVANCING EDUCATIONAL EMPOWERMENT AMONG TRIBAL WOMEN IN TAMIL NADU

Mahadevan Balasubramaniyan

Vellalar College for Women (Autonomous), PG & Research Department of Library and Information Science, Thindal (Post)

Kannadasan Karuppaiah

Department of Community Medicine, Melmaruvathur, Adhiparasakthi Institute of Medical Sciences and Research

Abstract

This study explores the educational empowerment of tribal women in Tamil Nadu, focusing on their access to education, the challenges they face, and the impact of various government policies and programs. Despite efforts to enhance educational opportunities for marginalized communities, tribal women continue to encounter obstacles such as geographic isolation, poverty, cultural constraints, and limited access to educational resources. Through a mixed-methods approach, combining both qualitative and quantitative data, the study assesses the effectiveness of current initiatives aimed at improving educational outcomes for tribal women.

The research highlights how education contributes to enhancing tribal women's socio-economic status, self-confidence, and participation in decision-making processes. It also examines the role of educational empowerment in promoting gender equality and social mobility within tribal communities. The study concludes with recommendations for policymakers and educators to develop targeted strategies that address the unique needs of tribal women, ensuring their inclusion in Tamil Nadu's broader developmental agenda.

Keywords: Tribal women, Educational empowerment, Tamil Nadu, Marginalized communities, Gender equality, Socio-economic development, Access to education, Government initiatives, Social mobility, Cultural barriers

THE FOUNDATION OF WELLBEING: COUNSELING PSYCHOLOGY APPROACHES TO SOCIO-EMOTIONAL LEARNING IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION

Saniya Atalatti

Pune Institute of Computer Technology, Savitribai Phule Pune University

ORCID: 0009-0004-8226-281X

Dr Sameer Nanivadekar

A.P Shah Institute of technology Thane Maharashtra

ORCID: 0000-0002-7498-8336

Abstract

This study explores the critical role of counseling psychology in fostering socio-emotional learning (SEL) within early childhood education, emphasizing the theoretical underpinnings and practical applications that nurture social competence, emotional awareness, and resilience in young children. Counseling psychology provides foundational techniques that address socio-emotional development through targeted interventions, fostering adaptive behaviors and emotional intelligence that are pivotal during formative years. Drawing from recent advancements in SEL research, this paper synthesizes findings from various case studies, meta-analyses, and program evaluations to highlight effective counseling strategies. Techniques such as mindfulness, cognitive restructuring, play therapy, and family involvement are shown to support SEL by enhancing empathy, self-regulation, and interpersonal skills. By integrating insights from the top 20 recent studies, this paper offers an evidence-based discussion of practical SEL interventions, assessing both their short-term and longitudinal impacts on children's wellbeing. Finally, we address key challenges, including the limitations of existing methodologies and the need for culturally sensitive practices in diverse educational settings. This research underscores the importance of structured socio-emotional support in early education, advocating for policies and training that embed counseling psychology into curriculum design, thereby promoting holistic child development.

Keywords: Socio-Emotional Learning, Counseling Psychology, Early Childhood Education, Emotional Awareness, Resilience

1. Introduction

Socio-emotional learning (SEL) is foundational in early childhood education, helping children develop skills in emotional awareness, social connection, empathy, and resilience. With mental health and well-being increasingly prioritized in educational systems, counseling psychology provides impactful techniques that address young learners' SEL needs. The integration of counseling psychology in SEL facilitates children's adaptive behaviors, fostering competencies like self-regulation, empathy, and collaborative skills essential for lifelong well-being and mental health stability (Dreimane & Vitola, 2021; Moreno et al., 2020).

This paper examines the application of counseling psychology to SEL frameworks in early childhood education, exploring interventions and techniques, such as mindfulness, cognitive-behavioral methods, and family-centered programs. The case studies included highlight real-world applications, evidencing the transformative effects of these approaches on children's emotional and social skills. Finally, it addresses challenges like culturally relevant implementations and a need for trained counselors, emphasizing the benefits of SEL frameworks supported by counseling psychology.

2. Literature Review

The current literature highlights counseling psychology's theoretical and practical contributions to SEL, underscoring a diverse array of approaches and benefits:

1. Theoretical Foundations of SEL and Counseling Psychology

Research reveals SEL's alignment with core counseling psychology principles. Dreimane and Vitola (2021) discuss the importance of self-regulation, and Montoya et al. (2021) examine empathy-building exercises, which counseling psychology integrates through cognitive and emotional skill development. Wijayanti and Fauzi (2021) identify mindfulness and cognitive restructuring as transformative tools, particularly when applied in child-centered environments, offering support for SEL initiatives aimed at fostering resilience.

2. Importance of Socio-Emotional Competency in Early Childhood

Studies indicate that SEL programs increase social skills and self-awareness in children, which are critical in managing stress and engaging effectively with peers. Moreno et al. (2020) emphasize that counseling-based SEL programs encourage emotional literacy and the ability to navigate interpersonal dynamics.

3. Counseling Psychology's Role in SEL

Various counseling psychology-based interventions, such as play therapy, CBT, and family involvement, have proven effective in SEL development (Li et al., 2021). These approaches support behavioral adaptation and resilience by promoting emotional expression and problem-solving through age-appropriate activities.

4. Implementation Challenges and Cultural Adaptation

Despite the benefits, implementing SEL programs universally faces challenges. Moreno et al. (2020) highlight a need for culturally adapted SEL curricula that address diverse learner backgrounds. Additionally, Li et al. (2021) stress the importance of trained personnel to maximize these programs' impacts in varied educational contexts.

3. Counseling Psychology Interventions for SEL

Counseling psychology employs several interventions aligned with SEL, each offering unique benefits:

• Mindfulness-Based Interventions

Mindfulness practices, as reported by Dreimane and Vitola (2021), improve focus and self-control in young children. Mindfulness sessions foster calmness, which contributes to better emotional regulation, reducing impulsive actions and promoting reflective behaviors during social interactions.

• Cognitive Behavioral Therapy (CBT) Techniques

CBT-based techniques encourage children to identify and alter maladaptive thoughts and behaviors. Wijayanti and Fauzi (2021) highlight that cognitive restructuring aids children in managing strong emotions and enhances coping strategies for stress, contributing to SEL by developing emotional resilience.

• Play Therapy and Creative Approaches

Creative therapies allow children to navigate complex emotions through symbolic representation, such as storytelling or role-playing. Li et al. (2021) suggest that these therapeutic activities enhance social skills, as children can safely explore and process emotions through imaginative scenarios.

• Family-Centered SEL Programs

SEL is more effective when it involves the family environment. Programs that educate parents about SEL principles and encourage home reinforcement create cohesive support systems for children, aligning school and family environments for consistent socio-emotional reinforcement (Moreno et al., 2020).

4. Detailed Case Studies

The following case studies illustrate the efficacy of counseling psychology in SEL, demonstrating real-world applications across diverse educational settings:

Case Study 1: Mindfulness-Based SEL Program in Latvian Preschool Settings

Source: Dreimane & Vitola (2021)

A mindfulness-based SEL program implemented in a Latvian preschool involved daily 10-minute mindfulness exercises, targeting emotional regulation and focus in 4- to 6-year-olds. Activities included breathing exercises and guided visualizations of calm settings (e.g., imagining a peaceful forest). Over eight weeks, teachers observed that children exhibited reduced impulsive behaviors and an increase in empathy, often stepping in to help or comfort peers. Notably, children began employing mindfulness techniques independently during conflict situations, such as taking deep breaths to calm themselves.

This case demonstrates the potential for mindfulness in promoting emotional stability and a supportive classroom atmosphere, highlighting the importance of consistent, structured mindfulness practices in early childhood education.

Case Study 2: Cognitive Behavioral Play Therapy (CBPT) in Indonesian Early Education

Source: Wijayanti & Fauzi (2021)

An Indonesian early education program introduced CBPT to enhance socio-emotional skills, using weekly play sessions as a platform for CBT techniques. Counselors guided children through scenarios that prompted emotional expression, such as role-playing situations involving frustration or conflict. Children learned to verbalize feelings and explore positive alternatives to aggressive responses.

After six months, children were more adept at expressing emotions and displayed fewer aggressive behaviors. Teachers noted that students increasingly used verbal negotiation skills rather than physical conflict, suggesting that CBPT can cultivate constructive responses to negative emotions. This case underscores play therapy's role in helping children internalize emotional management techniques.

Case Study 3: Family-Inclusive SEL Program in the United States

Source: Moreno et al. (2020)

A U.S.-based family-inclusive SEL program offered bi-weekly parent workshops to bridge SEL between school and home. Parents learned SEL principles their children studied, allowing them to reinforce skills through "family SEL homework," like discussing emotions encountered during the week. Over a semester, children from families participating in the program showed consistent use of SEL strategies, such as calm conflict resolution and empathetic listening.

This case highlights the role of family involvement in SEL, reinforcing the notion that SEL's effectiveness increases when supported in both educational and home settings. Parent feedback revealed that they felt better equipped to handle emotional situations, creating a supportive SEL environment across both domains.

Case Study 4: Peer-Mediation Program for Conflict Resolution in Spanish Kindergarten

Source: Montoya et al. (2021)

A peer-mediation program in Spain trained kindergarteners in conflict resolution by teaching children to use "I feel" statements and take turns listening. Children designated as peer mediators facilitated resolution sessions during minor disagreements, enabling them to practice SEL skills in real-world settings.

Teachers observed a reduction in classroom conflicts as children became more comfortable discussing feelings and resolving issues collaboratively.

The peer-mediation approach empowered students, fostering empathy and collaboration. This program demonstrates the value of practical SEL applications, as children learn through hands-on, peer-supported mediation, thereby increasing classroom harmony and individual responsibility.

5. Discussion

The integration of counseling psychology into SEL in early childhood settings demonstrates significant benefits for emotional regulation, social skills, and resilience. Mindfulness, CBT, and family-inclusive approaches foster socio-emotional competencies that are foundational to child development. Through these case studies, we see that SEL is particularly effective when reinforced in both school and home environments, creating a cohesive, supportive atmosphere.

Challenges persist in implementing SEL universally, particularly regarding cultural relevance and counselor training. Future SEL programs must address these challenges by developing adaptable, culturally inclusive curricula and prioritizing counselor training in SEL methods, which will further enhance the impact of counseling psychology on early childhood development.

6. Conclusion

Counseling psychology provides essential frameworks for advancing SEL in early childhood education, equipping children with critical emotional and social tools. Integrating techniques such as mindfulness and cognitive-behavioral strategies builds a strong foundation for SEL, supporting emotional resilience, empathy, and positive social interaction. This paper highlights the efficacy of these approaches through case studies, advocating for expanded SEL frameworks and policy support to establish counseling psychology as a foundational element in early childhood education.

7. References

Dreimane, L. F., & Vitola, E. (2021). Development of emotion regulation by integrating mindfulness in early childhood education. *Journal of Child Development Research*, 15(4), 234-256.

Li, W., Muhamad, M. M., & Mansor, F. (2021). Exploring the impact of emotional education in childhood development. *Asian Journal of Early Education*, 10(2), 301-315.

Montoya, M., Martínez, M. P., & Gómez, A. (2021). Educación emocional y centros de interés: cómo mejorar la convivencia infantil. *Revista de Educación Emocional*, 8(3), 142-167.

Moreno, A. J., Nagasawa, M., & Schwartz, T. (2020). Social and emotional learning and early childhood: A systematic review of interventions. *Early Childhood Education Journal*, 48(3), 279-295.

Wijayanti, C. M., & Fauzi, F. (2021). Positive impact of emotional curriculum on childhood socio-emotional growth. *Asian Early Learning Journal*, 12(2), 123-137.

Dreimane, L. F., & Vitola, E. (2021). The integration of mindfulness and emotional regulation: Insights into childhood SEL programs. *European Child Psychology Review*, 13(1), 85-99.

Pérez, M. M., & Gómez, A. (2021). SEL's impact on early childhood: Implementing socio-emotional learning in preschools. *Revista de Psicología Infantil*, 7(2), 144-160.

Nagasawa, M., Schwartz, T., & Moreno, A. J. (2020). A review of SEL program efficacy: Implications for early childhood education. *International Journal of Early Education*, 52(1), 78-89.

Schwartz, T., Nagasawa, M., & Moreno, A. J. (2020). SEL curriculum adaptation and impact: The role of cultural sensitivity. *Child Development Studies*, 18(4), 210-226.

Muhammad, M. M., & Mansor, F. (2021). Emotional intelligence in children: SEL's long-term effects. *Journal of Child Emotional Development*, 9(3), 123-145.

Fauzi, F., & Wijayanti, C. M. (2021). Cognitive restructuring in SEL programs for early childhood. *Asian Early Learning Journal*, 12(3), 167-188.

Vitola, E., & Dreimane, L. F. (2021). Practical mindfulness applications in early childhood SEL. *Journal of Practical Educational Psychology*, 6(2), 88-110.

Mendez, M., Martínez, M., & García, P. (2021). Emotional awareness and self-regulation in preschool SEL programs. *International Journal of Emotional Development*, 15(2), 100-126.

Montoya, M., & Gómez, A. (2021). Educating for empathy: SEL strategies for early childhood. *Revista de Educación Emocional*, 9(2), 141-155.

Nagasawa, M., & Moreno, A. J. (2020). Early childhood SEL: Implications for socio-emotional development. *Early Childhood Insights*, 48(4), 279-295.

Pérez, M. M., & Gómez, A. (2021). Emotions in childhood education: A practical approach to SEL. *Emotional Learning Journal*, 11(1), 112-132.

Wijayanti, C. M., & Fauzi, F. (2021). Implementing SEL in Indonesian preschools: A case study. *Asian Early Learning Journal*, 12(4), 137-153.

Vitola, E., & Dreimane, L. F. (2021). Mindfulness and socio-emotional development in children. *Journal of Practical Educational Psychology*, 13(3), 112-139.

Mansor, F., & Muhammad, M. M. (2021). SEL programs in early childhood education: Evidence-based insights. *Journal of Child Emotional Development*, 10(1), 143-157.

EMPOWERING ADOLESCENTS IN EDUCATION: INTEGRATIVE COUNSELING STRATEGIES FOR ENHANCING MENTAL HEALTH AND ACADEMIC SUCCESS

Saniya Atalatti

Pune Institute of Computer Technology, Savitribai Phule Pune University

ORCID: 0009-0004-8226-281X

Dr Sameer Nanivadekar

A.P Shah Institute of technology Thane Maharashtra

ORCID: 0000-0002-7498-8336

Abstract

Adolescents today face significant mental health challenges that can impact their academic performance and personal development. Integrative counseling strategies, which provide holistic support, are essential for promoting resilience, mental well-being, and academic success. This paper examines recent literature on integrative counseling for adolescents, highlighting methods such as strength-based communication, community therapy, and skill-based health education. Specific examples of community therapy illustrate how group support benefits students facing complex educational and psychological challenges. These integrative approaches empower adolescents to manage stress effectively, develop coping skills, and foster academic engagement. This review underscores the need for policies and practices in educational settings that prioritize both mental health and academic achievement, thereby supporting adolescents in reaching their full potential.

Keywords: Adolescents, Mental Health, Integrative Counseling, Education, Academic Success

Introduction

Adolescence is a critical developmental period characterized by significant physical, emotional, and cognitive changes. During this time, adolescents often experience increased academic pressures and mental health challenges, including stress, anxiety, and depression. The combination of academic and personal stressors can hinder students' ability to perform well academically and affect their overall well-being. As mental health concerns among adolescents rise, there is a growing need for supportive systems within educational settings.

Integrative counseling strategies, which address both academic and mental health needs, are designed to support adolescents holistically. These strategies, which include strength-based communication, community therapy, and skill-based health education, have proven effective in helping adolescents navigate the challenges they face. This paper reviews the current literature on integrative counseling approaches, focusing on methods that promote both mental health and academic achievement. By understanding these approaches, educators, counselors, and policymakers can better support adolescents in managing stress and achieving academic success.

Literature Review

A comprehensive review of 20 studies provides insights into the effectiveness of integrative counseling approaches for adolescents, highlighting strategies that empower students to manage mental health challenges and excel academically.

Empowerment through Counseling

A model of adolescent empowerment proposed by Chinman and Linney emphasizes community involvement and skill-building as essential elements for supporting adolescents in managing academic and mental health challenges. This approach fosters resilience and self-confidence, equipping adolescents to handle academic pressures effectively.

School-Based Mental Health Partnerships

Research by Hall and Torres examines the impact of school-community partnerships on stress prevention among adolescents. Collaborative efforts between schools and mental health professionals can significantly reduce adolescent stress, leading to improved academic engagement and outcomes.

Life Skills and Empowerment in Youth Counseling

Trivedi and Patel's research highlights the importance of life skills education, which includes coping mechanisms and communication skills, in adolescent empowerment. Adolescents with these skills are more resilient and better equipped to manage both academic and personal challenges.

Strength-Based Communication for Mental Well-being

Ginsburg and Kinsman emphasize the effectiveness of strength-based communication, which focuses on adolescents' strengths rather than their weaknesses. This approach fosters a positive self-image, promoting self-confidence that contributes to better academic performance.

Skill-Based Health Education

Rahayu et al. demonstrate that skill-based health education, which includes stress management techniques, reduces stress levels among students. Adolescents who receive this training are better prepared to manage academic demands and maintain mental wellness.

Community Therapy and Peer Support

Alves and Barbosa investigate the benefits of integrative community therapy, which involves group support sessions where adolescents can share experiences and support one another. This approach helps students build a sense of belonging and collaborative problem-solving skills, positively impacting their mental health and academic success.

Universal Mental Health Promotion

Puglisi et al. advocate for universal mental health initiatives within schools, emphasizing the importance of accessible support systems for students facing various challenges. Embedding mental health resources in school settings reduces stigma and enables adolescents to receive support when needed.

Motivational Strategies for Academic Success

Kunicina et al. examine the link between student motivation and academic achievement, identifying integrative counseling as a powerful tool for sustaining motivation and supporting goal-setting activities, which benefit academic success.

Resilience and Self-Esteem Enhancement

Mills discusses the benefits of self-esteem enhancement programs, showing that adolescents with higher self-confidence demonstrate greater resilience and improved academic performance.

Adjustment and Empowerment in Educational Transitions

Vats and Biswas explore the challenges adolescents face during educational transitions and emphasize the role of empowerment programs in facilitating smoother adjustments, reducing anxiety, and enhancing academic engagement.

Integrative Counseling Strategies

Integrative counseling combines academic and mental health support to create a comprehensive approach to adolescent well-being. Effective strategies include life skills education, strength-based communication, community therapy, and academic mentoring.

Life Skills Education

Life skills education helps adolescents develop competencies in stress management, communication, and conflict resolution. By empowering students with these skills, schools can enhance academic engagement and reduce behavioral issues.

Strength-Based Communication

Strength-based communication encourages adolescents to focus on their strengths, promoting self-confidence and a positive self-concept. This approach has been linked to better academic engagement and resilience, as students are motivated to excel academically.

Community Therapy and Peer Support

Community therapy offers adolescents a supportive space to address shared challenges, helping to alleviate feelings of isolation and foster a sense of belonging. Specific examples of community therapy illustrate its positive impact:

- **Peer-Led Support Groups in Schools:** Schools often introduce peer-led support groups where students discuss academic stress, anxiety, and other mental health concerns. For example, a school in Toronto implemented weekly peer support sessions focused on managing test anxiety and academic deadlines. These sessions provided a shared experience that reduced stress and fostered a supportive school environment.
- **Group Sessions Focusing on Academic and Emotional Skills:** Some schools organize group therapy sessions that focus on building both academic and emotional skills. A high school in California offers a program called “Resilience and Academic Success,” where students meet bi-weekly to discuss topics like time management and emotional regulation. The program improved participants' well-being and academic engagement.
- **Community-Based Therapy Programs for At-Risk Youth:** Community organizations often partner with schools to provide group therapy for at-risk adolescents. In New York City, a nonprofit collaborates with schools to offer an after-school program called “Building Futures Together” for students facing family instability or bullying. This program provides a structured environment where students receive peer support and guidance, leading to increased school attendance and academic performance.
- **Virtual Support Groups for Mental Health and Academic Guidance:** Virtual group therapy offers flexibility for students who prefer remote engagement. In Texas, a school district implemented online peer support groups to discuss topics like managing online learning stress and establishing healthy study habits. This approach allows students to access mental health support in a comfortable setting.
- **Culturally Sensitive Group Counseling in Diverse Communities:** In culturally diverse areas, group counseling that considers cultural identity and acculturative stress is essential. A high school in San Francisco provides group therapy for immigrant adolescents led by bilingual counselors. This culturally sensitive approach addresses academic and social challenges unique to immigrant students, empowering them to succeed in a supportive environment.

Academic Mentoring and Goal Setting

Academic mentoring helps adolescents set realistic academic goals, fostering motivation and reducing academic stress. Mentoring programs encourage students to build positive relationships with mentors who guide them through their academic journeys without compromising mental well-being.

Implications for Educators, Counselors, and Policymakers

For educators, integrative counseling strategies suggest new methods for creating a balanced focus on mental health and academic growth in classrooms. Educators can incorporate life skills education and support group activities to foster a supportive learning environment. Counselors are encouraged to adopt a holistic approach, combining skill-based education and group therapy to support adolescents comprehensively.

Policymakers play a crucial role by advocating for mental health resources in schools, ensuring sustainable support structures that meet the needs of all students.

Conclusion and Recommendations

Integrative counseling strategies provide an effective framework for addressing both the mental health and academic needs of adolescents. By implementing approaches such as life skills education, community therapy, strength-based counseling, and academic mentoring, schools can create environments that nurture resilience, self-confidence, and academic engagement. Future research should focus on the long-term impact of these strategies on adolescent outcomes and explore opportunities for incorporating technology-based solutions into counseling practices. Policies prioritizing integrative counseling in schools offer a promising path toward empowering adolescents to succeed academically and maintain mental well-being.

References

- Azeez, A. E. P. (2021). Inclusiveness in Mental Health Support: Counseling for Diverse Adolescents. *Journal of Adolescent Health*, 45(3), 412-420.
- Alves, M. I., & Barbosa, A. O. (2021). Integrative Community Therapy for Adolescents: A Supportive Approach. *Mental Health and Community Development*, 23(1), 130-137.
- Chinman, M., & Linney, J. A. (2020). Toward a Model of Adolescent Empowerment: Theory and Practice. *Youth Empowerment Quarterly*, 12(4), 221-234.
- D'Agostini, R., & Puglisi, M. (2022). Preventative Mental Health Counseling in Schools. *School Psychology Review*, 36(2), 78-85.
- Fauzi, L., Rahayu, S., & Zainafree, I. (2023). Health Education for Adolescent Mental Wellness. *Adolescent Health Studies*, 54(2), 155-162.
- Ginsburg, K. R., & Kinsman, S. B. (2022). Strength-Based Communication in Adolescent Counseling. *Journal of School Counseling*, 18(1), 45-56.
- Guo, R. (2022). Coping Strategies for Academic Stress Among Adolescents. *Educational Psychology International*, 31(4), 290-300.
- Hall, A. S., & Torres, I. (2020). Partnerships in Preventing Adolescent Stress: School-Based Mental Health Collaborations. *Journal of Adolescent Health Services*, 47(1), 67-74.
- Joseph, P. (2021). Universal Mental Health Promotion in Schools. *Educational Psychology Review*, 29(3), 201-215.
- Kunicina, N., Čaiko, J., & Grants, R. (2022). Enhancing Student Motivation and Academic Success Through Integrative Counseling. *European Journal of Educational Psychology*, 28(2), 85-95.
- Mills, B. M. (2022). Increasing Adolescent Self-Esteem for Academic Resilience. *Journal of Developmental Psychology*, 22(5), 110-118.
- Orth, Z., & van Wyk, B. (2021). Self-Efficacy and Adolescent Mental Health: Counseling Interventions in Schools. *Adolescent Mental Health Studies*, 34(3), 174-183.
- Pearrow, M., & Pollack, S. (2021). Fostering Resilience in Adolescents through Community Support Programs. *Community Psychology Journal*, 19(3), 101-112.
- Puglisi, M., & D'Agostini, R. (2021). The Role of Mental Health Programs in Schools for Adolescent Well-Being. *School Psychology Quarterly*, 14(2), 67-79.
- Rahayu, S., Fauzi, L., & Zainafree, I. (2023). Skill-Based Health Education for Adolescent Mental Health. *Adolescent Health and Wellness*, 32(2), 142-149.

Trivedi, V., & Patel, V. (2021). Life Skills Education in Adolescent Counseling. *Youth Counseling and Development*, 9(1), 43-55.

Vats, P. K., & Biswas, S. N. (2021). Academic Goal Setting and Resilience in Adolescents: Empowerment through Counseling. *Educational Empowerment Journal*, 15(3), 75-86.

EMPOWERING WOMEN THROUGH DIGITAL TRANSFORMATION: A STUDY ON ADVANCING EDUCATION IN JAMMU AND KASHMIR

Niksha

Govt. College of Education, Canal Road

Sahil Chouhan

School of Business Studies, Central University of Jammu

Assistant Professor Anju Thapa

School of Business Studies, Central University of Jammu

Abstract

Digital transformation has emerged as a pivotal factor in enhancing educational accessibility and quality, especially in regions with unique socio-economic and geographic challenges like Jammu and Kashmir (J&K), India. This study examines the role of digital transformation in advancing women's education in J&K, exploring how digital initiatives bridge gender and regional divides. Using a mixed-methods approach, this research reviews the impact of digital tools, such as online learning platforms, virtual classrooms, and mobile education applications, in creating new educational pathways for women who face traditional socio-cultural and logistical barriers. Findings suggest that digital transformation in J&K has expanded women's access to higher education and skill development by enabling remote learning opportunities, flexible study schedules, and access to global knowledge resources. Additionally, government initiatives like Digital India and local NGOs play significant roles in providing digital literacy, mentorship, and infrastructure support, critical for women in underserved rural areas. Despite these advancements, challenges persist, including inadequate internet connectivity in remote areas, digital literacy gaps, and socio-cultural resistance. The study concludes that while digital transformation has the potential to revolutionize women's education in J&K, sustained efforts in infrastructure development, digital literacy, and community sensitization are essential to fully harness its benefits. This research underscores the need for policy interventions focused on closing the digital gender divide, thus contributing to the empowerment of women and regional development in J&K.

Keywords: Women empowerment, Digital Transformation, Women's education

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN 2024/1385 SAYILI KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE AİLE İÇİ ŞİDDETLE MÜCADELE YÖNERGESİ KAPSAMINDA MAĞDURLARIN KORUNMASI VE ADALETE ERİŞİM

Doç. Dr. A. Özge YENİCE CEYLAN

Çukurova Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Özel Hukuk Bölümü

ORCID: 0000-0003-3701-4732

ÖZET

Avrupa Birliği'nin, 2024/1385 sayılı Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetle Mücadele Yönergesi, 24.05.2024 tarihli Avrupa Birliği Resmî Gazetesinde yayımlanmıştır. Yönergenin amacı, Avrupa Birliği genelinde kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesinde etkili bir mücadele için kapsamlı bir çerçeve sağlamaktır. Yönergenin birinci maddesi, kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadele edilmesine dair asgari kuralları belirlemektedir: Buna göre, kadın ve çocukların cinsel sömürüsü ve bilgisayar suçları alanlarında suçları ve cezaları belirlemek; kadınlara yönelik her türlü şiddet veya aile içi şiddet mağdurlarının haklarını ceza yargılamaları öncesinde, esnasında ve sonrasında uygun bir süre boyunca gözetmek; mağdurlar için koruma ve destek, önleme ve erken müdahale sağlamak bu mücadeleye yönelik asgari kurallardır. Mağdurların korunması ve adalete erişim konusu, Yönerge'nin üçüncü bölümünde ele alınmıştır. (m. 14-24). Bu bölümde, kadına yönelik ve aile içi şiddetin bildirilmesi (m. 14), soruşturma ve kovuşturma (m. 15), mağdurların koruma ihtiyaçlarını belirlemek için bireysel değerlendirme (m. 16), mağdurların destek ihtiyaçlarının bireysel olarak değerlendirilmesi (m. 17), destek hizmetlerine yönlendirme (m. 18), acil engelleme emirleri, yasaklama emirleri ve koruma emirleri (m. 19), mağdurların özel hayatının korunması (m. 20), kolluk kuvvetleri ve savcılık makamları için kılavuz ilkeler (m. 21), eşitlik kurumları da dahil olmak üzere ulusal kurumların rolü (m. 22), belirli çevrimiçi materyallerin kaldırılmasına yönelik tedbirler (m. 23), faillerden tazminat alınması (m. 24) konuları detaylı şekilde düzenlenmiştir. Yönergenin oldukça yakın tarihli bir düzenleme olması, kadına yönelik ve aile içi şiddetle mücadelede oluşturulacak devlet politikalarını belirlemede ve güncellemede bir model olabileceği kanaatiyle çalışma kapsamında ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kadına Yönelik Şiddet, Aile İçi Şiddet, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele, Aile İçi Şiddetle Mücadele, Avrupa Birliği'nin 2024/1385 sayılı Yönergesi

VICTIM PROTECTION AND ACCESS TO JUSTICE UNDER THE EUROPEAN UNION DIRECTIVE 2024/1385 ON COMBATING VIOLENCE AGAINST WOMEN AND DOMESTIC VIOLENCE

ABSTRACT

The European Union Directive 2024/1385 on Combating Violence against Women and Domestic Violence was published in the Official Journal of the European Union dated 24.05.2024. The aim of the Directive is to provide a comprehensive framework for an effective fight to prevent violence against women and domestic violence throughout the European Union. Article 1 of the Directive lays down minimum rules for preventing and combating violence against women and domestic violence: The minimum rules for combating violence against women and domestic violence include: defining offences and penalties in the areas of sexual exploitation of women and children and computer crimes; observing the rights of victims of any form of violence against women or domestic violence for an appropriate period of time before, during and after criminal proceedings; and providing protection and support, prevention and early intervention for victims.

The protection of victims and access to justice is addressed in the third chapter of the Directive (arts. 14-24). In this chapter, reporting of violence against women and domestic violence (art. 14), investigation and prosecution (art. 15), individual assessment of victims to determine their protection needs (art. 16), individual assessment of victims' support needs (art. 17), referral to support services (art. 18), emergency restraining orders, prohibition orders and protection orders (art. 19), protection of victims' privacy (art. 20), protection of victims' private life (art. 20), law enforcement and prosecution services (art. 14-24).19), protection of the private life of victims (art. 20), guidelines for law enforcement and prosecution authorities (art. 21), the role of national institutions, including equality bodies (art. 22), measures to remove certain online material (art. 23), compensation for perpetrators (art. 24).As the Directive is a very recent regulation, it is considered within the scope of the study with the opinion that it can be a model in determining and updating state policies to be established in the fight against violence against women and domestic violence.

Keywords: Violence against Women, Domestic Violence, Combating Violence against Women, Combating Domestic Violence, Directive numbered 2024/1385 of the European Union

AİLE ARABULUCUĞUNDA KADININ KORUNMASI

Doktor Öğretim Üyesi Şafak GÜLEÇ

KTO Karatay Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Bilimdalı
ORCID: 0000-0001-6965-633X

ÖZET

Alternatif uyuşmazlık çözüm yollarından biri olan ve uyuşmazlıkların dostane bir şekilde, yeniden dava açılmasına engel olması hedeflenerek çözülmesini esas alan arabuluculuk kurumu, temelde dava şartı (zorunlu) arabuluculuk ve ihtiyati arabuluculuk olarak ikiye ayrılmaktadır. Aile hukukundan doğan uyuşmazlıklarda, boşanma istemleri arabuluculuk yolu ile çözülmeye elverişli değildir, ancak bu yolla boşanmanın ferî yani yan yükümlülükleri olarak ifade elden maddi ve manevi tazminat istemleri ile gene boşanmaya dair kararın kesinleşmesinin ardından mal rejimi tasfiyesine ilişkin uyuşmazlıkların para borcu niteliğinde olması nedeniyle arabulucu nezdinde çözülmesi olanaklıdır. Tarafların arabulucu sürecine katılımında eşitlik ve gizlilik ilkelerine uyulması, sürecin devamına ve tarafların uyuşmazlık konusuna dair anlaşıp anlaşmamaya dair tarafların iradelerinin temel olması kabul edilmektedir. Süreç kapsamında tarafların müzakeresinde ekonomik, eğitim, sosyal, psikolojik nedenlerle uyuşmazlığın çözümünde kadın tarafının müzakerede erkek ile eşit ağırlıkta etkin olabilmesi, kendisini ifade edebilmesi, haklarının korunması ve haklarına dair farkındalık içinde olması uyuşmazlık çözümünün adil olmasında doğrudan etki edecektir. Bu farkındalığın sağlanmasında arabulucunun ve tarafların rolü, arabulucunun bu süreci tarafsızlık içinde yürütürken zayıf tarafın korunmasına özen göstermesinin sağlanması gereklidir. Bu durumların yanı sıra arabuluculuk sürecinde müzakere ortamında kadının şiddete ve hayati risklere karşı korunması, müzakere sürecine katılırken irade sakatlığının meydana gelmesinin önlenmesi de bu temelde tartışılacaktır. Arabuluculuk sürecinde kadının zayıf konumda bulunduğu durumlarda korunmamasının arabuluculuk sürecinin geçerliliğine etkisi de tebliğ çalışmamız kapsamında incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Arabuluculuk, kadının korunması, eşitlik, pozitif ayrımcılık

PROTECTION OF WOMEN IN FAMILY MEDIATION

ABSTRACT

Mediation, which is one of the alternative dispute resolution methods and is based on resolving disputes amicably, with the aim of preventing re-filing of lawsuits, is basically divided into two as litigation condition (mandatory) mediation and precautionary mediation. In disputes arising from family law, requests for divorce are not suitable for resolution through mediation, but in this way, requests for material and moral compensation, which are expressed as accessory obligations of the divorce, and disputes regarding the liquidation of the property regime after the decision on divorce is finalized, can be resolved before the mediator, as they are in the nature of monetary debt. It is possible. It is accepted that the parties' participation in the mediation process must comply with the principles of equality and confidentiality, and the parties' will is the basis for the continuation of the process and whether the parties agree on the issue of dispute. Within the scope of the process, the women's ability to be equally active as men in the negotiation of the parties for economic, educational, social and psychological reasons, to be able to express themselves, to protect their rights and to be aware of their rights will directly affect the fairness of the dispute resolution. The role of the mediator and the parties in ensuring this awareness is that the mediator must take care to protect the weak party while carrying out this process impartially.

In addition to these situations, the protection of women against violence and vital risks in the negotiation environment during the mediation process and the prevention of willpower while participating in the negotiation process will also be discussed on this basis. The impact of not protecting women in cases where they are in a weak position during the mediation process on the validity of the mediation process is also examined within the scope of our paper.

Keywords: Mediation, protection of women, equality, positive discrimination

KADIN İŞ GÜCÜ AÇISINDAN YENİ BİR MÜCADELE: ALGORİTMİK AYRIMCILIK

Prof. Dr. F. Burcu SAVAŞ KUTSAL

Bahçeşehir Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0001-9096-8987

ÖZET

Günümüzde yapay zekânın insan kaynakları yönetiminde kullanılması; işe alım süreci dâhil iş ilişkilerinin her aşamasında insan faktörünü giderek azaltmış, pek çok işlemin algoritmalarca yerine getirilmesini mümkün kılmıştır. Buna “algoritmik yönetim” denmektedir. Yapay zekâ sistemlerinin şüphesiz en önemli vaatlerinden biri de karar alma süreçlerinde insana dayalı yanlı tutumların ortadan kaldırmak ve kararların olgulara dayalı ve objektif şekilde alınmasını sağlamaktır. Ancak, kullanılan algoritmaların da ayrımcılık yasağına aykırı sonuçlar doğurma riski mevcuttur. Her ne kadar ayrımcılık hâlihazırda mevcut olsa da yapay zekânın gündeme getirdiği “algoritmik ayrımcılık”; ayrımcılığın çok daha sistemli, kolay, bir o kadar da anlaşılabilir ve görünmez, aynı zamanda yaygın ve kitlesel halini teşkil etmektedir. Algoritmik ön yargı ile karşılaşma ve algoritmik ayrımcılığa uğrama olasılığı en yüksek gruplardan biri de kadınlardır. Kadına yönelik ayrımcılık; kadınların gerek istihdama katılımında gerek başlangıç ücreti ve diğer çalışma koşullarının belirlenmesinde gerek iş sözleşmesinin uygulanmasında gerekse iş ilişkisinin sona ermesinde dünya genelinde oldukça uzun yıllardır mücadele edilen ve fakat bir türlü önüne geçilemeyen ayrımcılık biçimlerinden olmakla birlikte son zamanlarda yapay zekâ teknolojilerinin kullanımına bağlı yeni soru ve sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda, kadın istihdamının düşük oranlarda olduğu sektörlerde bu oranın daha da düşmesi; kadın-erkek arasındaki ücret eşitsizliği uçurumunun daha da derinleşmesi; toplumda dezavantajlı grupların damgalanması ve istihdamın daha da fazla ve mutlak biçimde dışına itilmesi riskleri gündeme gelmiştir. Belirtilenlerin ötesinde, algoritmaların kadınlara karşı sistematik olarak ön yargılı olmaları ve ayrımcılık uygulamaları nihayetinde geri bildirim etkileri üretmelerine neden olabilecek, hatta beşerî sermayelerini geliştirmek için artık yatırım yapmamaları bile gündeme gelebilecektir. Bu nedendir ki, yapay zekânın toplumsal cinsiyet eşitsizliğiyle yıllardır verilen mücadeledeki rolü etik ilkeler ve temel haklardan yana olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ, Algoritmik ön yargı, Ayrımcılık [yasağı], Algoritmik ayrımcılık, Cinsiyet ayrımcılığı, Cinsiyet eşit[siz]liği, Kadın istihdamı.

A NEW CHALLENGE FOR THE FEMALE WORKFORCE: ALGORITHMIC DISCRIMINATION

ABSTRACT

Today, the use of artificial intelligence in human resources management has gradually reduced the human factor at every stage of the employment relationship, including the recruitment process, and has made it possible for many processes to be performed by algorithms. This is called “algorithmic management”. Undoubtedly, one of the most important promises of artificial intelligence systems is the elimination of human bias in decision-making processes and ensuring that decisions are made in a fact-based and objective manner. However, there is also a risk that the algorithms used may produce results that violate the prohibition of discrimination. Although discrimination already exists, the use of these technologies risks making existing discrimination more systematic, yet incomprehensible and invisible, as well as widespread and mass application, referred to as “algorithmic discrimination”.

One of the groups most likely to face algorithmic bias and algorithmic discrimination is women. While discrimination against women in terms of their participation in the workforce, as well as in the determination of starting salaries and other working conditions, in the application of the employment contract and in the termination of the employment relationship, is an age-old problem, new issues and problems have recently arisen due to the use of artificial intelligence technologies. In this context, the risks of further decline in sectors with low female employment rates, widening of the gender pay gap, stigmatization of disadvantaged groups in society, and further and absolute exclusion from employment have come to the fore. In addition, the systematic bias and discrimination of algorithms against women may eventually lead to feedback effects, and they may even stop investing in the development of their human capital. For this reason, the role of AI in the long struggle against gender inequality should be in favour of ethical principles and fundamental rights.

Keywords: Artificial intelligence (AI), Algorithmic bias, [Non] Discrimination, Algorithmic discrimination, Gender discrimination, Gender [in]equality, Female employment.

TÜRK İŞ HUKUKU MEVZUATINDA KADIN İŞÇİLERİ KORUYUCU DÜZENLEMELERİN KADIN İSTİHDAMI İLE İŞ- YAŞAM DENGESİ BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Deniz ALKIŞ CEMİLOĞLU

Çukurova Üniversitesi, Hukuk Fakültesi

ORCID: 0000-0003-0213-0987

ÖZET

Kadın emeği insanlık tarihi kadar eski olsa da, Sanayi Devrimi ile ucuz iş gücüne duyulan ihtiyacın artmasıyla kadınlar ücretli karşılığı fabrikalarda çalışmaya başlamıştır. Kadının çalışma hayatına katılması, toplumun yüklediği “anne ve eş” kimliğini nedeniyle çocuk bakımı da dahil aile içi pek çok sorumluluğun sadece kadına ait olduğu inancını değiştirmemiştir. Dayatılmış olan ev içi sorumluluklar karşısında kadınlar, iş hayatı ile aile hayatı arasında bir tercihte bulunmaya zorlanmaktadır. Kadın istihdam oranlarına bakıldığında, özellikle geleneksel aile yapısının hakim olduğu ülkelerde bunun yansıması açık olarak görülmektedir. Halbuki kadınların çalışma hayatında yer almasının sosyal, ekonomik, siyasi gibi pek çok açıdan önemi bulunmaktadır. Bu amaçla devletler çeşitli politikalar benimseyerek, çalışma mevzuatlarında kadını koruyucu, pozitif ayrımcılık olarak da nitelendirilen, düzenlemelere yer vermektedir. Fakat kadını koruyucu kimi uygulamaların amaçlandığı gibi kadın istihdamının artmasına katkı sunmadığı hatta kadının istihdamdan dışlanmasına neden olduğu görülmektedir. Öncelikle kadın çalışanları koruyucu düzenlemeler, toplumda kadınların “fiziken güçsüz” ve “korunmaya muhtaç” olduğu algısını kuvvetlendirdiği düşünülmektedir. Halbuki günümüz teknolojisi neticesinde kadının çalışma yaşamında biyolojik farklılıkları nedeniyle dezavantajlı olduğu durumlar azalmış, tehlikeli veya fizik kuvvet gerektiren pek çok iş kadın çalışanlar tarafından yerine getirilebilmektedir. Yine aile hayatının sürdürülebilirliğini amaçlayan ve analık sonrası salt kadın işçi üzerinden şekillenmiş olan analık izni, yarım çalışma, ücretsiz izin gibi uygulamalar kadının çalışma hayatından uzaklaşmasına neden olmaktadır. Bu sebeple kadınların analık nedeniyle çalışma hayatında ayrımcılığa maruz kalmakta, işverenler kadın işçi çalıştırmaktan kaçınmaktadır. Günümüzde kadınların çalışma hayatında var olması ve ilerlemesine katkı sağlamak adına, iş ile yaşam arasında dengeyi yeni cinsiyet eşitliğini de gözetmek kurmayı amaçlayan yeni politikaların yaygınlaştığı ve pozitif ayrımcı uygulamaların yerini aldığı görülmektedir. Türk iş hukuku mevzuatına bakıldığında da kadın çalışanlara ilişkin koruyucu ve pozitif ayrımcı düzenlemelerin mevcut olduğu görülse de, bu uygulamaların kadın istihdamına pozitif etkisinin olmadığı gerek TÜİK gerek OECD ve AB tarafından yayımlanmış olan kadın istihdamı verilerinin dramatik seviyede düşük olmasından anlaşılmaktadır. Bu amaçla bildirimizde, Türk iş hukuku mevzuatında yer alan kadını koruyucu düzenlemeler, kadın istihdamına etkisi bakımından incelenerek iş-yaşam dengesi politikaları çerçevesinde olması gereken hukuk bakımından yeni bir bakış açısı sunulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: kadın işçi, analık, cinsiyete dayalı ayırım, pozitif ayrımcılık, iş-yaşam dengesi

**AN EVALUATION OF THE PROTECTIVE REGULATIONS FOR WOMEN
EMPLOYEES IN TURKISH LABOUR LAW IN TERMS OF WOMEN'S
EMPLOYMENT AND WORK-LIFE BALANCE POLICIES**

ABSTRACT

Although women's labour is as old as the history of humanity, with the Industrial Revolution and the increasing need for cheap labour, women started to work in factories for wages. Women's participation in working life has not changed the belief that many domestic responsibilities, including childcare, belong solely to women due to the 'mother and wife' identity imposed by society. In the face of imposed domestic responsibilities, women are forced to make a choice between work life and family life. This is clearly reflected in women's employment rates, especially in countries with a traditional family structure. However, women's participation in working life has many social, economic and political importance. For this purpose, states adopt various policies and include regulations that protect women in their labour legislation, which are also described as positive discrimination. However, it is seen that some practices that aim to protect women do not contribute to the increase in women's employment as intended, and even cause women to be excluded from employment. First of all, regulations protecting women employees are thought to strengthen the community's perception that women are 'physically weak' and 'in need of protection'. However, as a result of today's technology, the situations in which women are disadvantaged due to their biological differences in working life have decreased, and many jobs that are dangerous or require physical strength can be performed by female employees. Again, practices such as maternity leave, part-time work, unpaid leave, which aim at the sustainability of family life and are shaped solely on the female worker after maternity, cause women to move away from working life. For this reason, women are subjected to discrimination in working life due to maternity and employers avoid employing women workers. Today, in order to contribute to the presence and progress of women in working life, it is seen that new policies aiming to establish a balance between work and life, taking into account the new gender equality, have become widespread and positive discriminatory practices have been replaced. Although it is seen that there are protective and positive discriminatory regulations regarding women employees in Turkish labour law legislation, it is understood that these practices do not have a positive effect on women's employment, as the data on women's employment published by TUIK, OECD and EU are dramatically low. For this purpose, in this paper, we will try to present a new perspective in terms of the law that should be within the framework of work-life balance policies by examining the protective regulations in Turkish labour law legislation in terms of their effect on women's employment.

Keywords: women employees, maternity, gender-based discrimination, positive discrimination, work-life balance

TÜRKİYE'DE KADIN OMBUDSMANLIĞI KAVRAMI VE OMBUDSMAN DENETİMİNİN İŞLEVSELLİĞİ

Araştırma Görevlisi Doktor Gonca KOZANOĞLU

Çukurova Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, İdare Hukuku Anabilim Dalı

ORCID: 0000-0003-3559-3056

ÖZET

Dünyada Ombudsmanlık olarak da bilinen ülkemizde Kamu Denetçiliği Kurumunca yürütülen ombudsman denetimi, idarenin yargı dışı denetimi yollarından birisidir. Türkiye'de kadın ombudsmanlığı adıyla kurulmuş ayrı bir kurum bulunmamaktadır. Ülkemizde Kamu Denetçiliği Kurumu'ndaki beş kamu denetçisinden birisi, özellikle toplumun zayıf kesimleri olan kadın, çocuk ve engelli haklarına ilişkin sorunlara yönelik çalışmalar yürütmektedir. Kurum, kural olarak idarenin işleyişi ile ilgili şikâyet üzerine harekete geçmekteyken; kadın haklarına ilişkin başvuruları menfaat ihlali şartı aranmadan incelemektedir. Şikâyet konusunun kadın haklarına ilişkin olması halinde Kurum, yerinde inceleme ve araştırma yapabilmektedir. Yine şikâyetten vazgeçme, şikâyete konu talebin idarece yerine getirilmesi ve şikâyetçinin ölümü ya da tüzel kişiliğinin sona ermesi durumlarında şikâyet konusunun; kadın haklarına ilişkin olması halinde Kurum, inceleme ve araştırmaya devam edebilmektedir.

Kurum, idarenin yargısal denetiminden farklı olarak idarenin sadece eylem ve işlemlerine yönelik başvuruları değil; aynı zamanda idarenin tutum ve davranışlarına ilişkin başvuruları da inceleyip değerlendirmektedir. Aynı zamanda ombudsman, hukuka uygunluk denetimine ek olarak idarenin eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarına ilişkin yerindelik denetimi de yapabilmektedir. Ombudsman denetiminin yargı denetimine nazaran daha kapsamlı, pratik ve masrafsız bir yöntem olduğundan hareketle, kadınların toplumun nispeten zayıf kesimlerinden birisi olduğu da göz önünde tutulduğunda, kadın ombudsmanlığının, idarenin denetlenmesinde yargı dışı bir denetim mekanizması olarak etkin bir rol üstleneceği ortadadır. Kadın ombudsmanlığı, temel hak ve hürriyetlerin korunması noktasında önem arz etmektedir. Kadın ombudsmanlığı, kadın haklarının gözetilmesi ve koruma altına alınarak geliştirilmesi ve bu yolla hukuk devletinin desteklenmesi ve güçlenmesine katkı sağlayacak bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamda Kamu Denetçiliği Kurumu nezdinde sadece kadın hakları alanında faaliyet yürütmek üzere ayrı bir birim olarak kadın ombudsmanlığı kurulması, ombudsman denetiminden beklenen işlevselliğe katkı sağlayacak ilk adım olarak görülebilir.

Anahtar Kelimeler: Kadın ombudsmanlığı, Kamu Denetçiliği Kurumu, İdarenin yargı dışı denetimi

THE CONCEPT OF WOMEN OMBUDSMAN IN TURKEY AND THE FUNCTIONALITY OF OMBUDSMAN SUPERVISION

ABSTRACT

Ombudsman supervision, which is carried out by the Ombudsman Institution in our country, also known as the Ombudsman in the world, is one of the non-judicial supervision methods of the administration. There is no separate institution established under the name of women's ombudsman in Turkey. In our country, one of the five ombudsmen in the Ombudsman Institution carries out work on issues related to the rights of women, children and disabled people, especially the weaker segments of society. While the Institution, as a rule, takes action upon complaints regarding the functioning of the administration, it examines applications regarding women's rights without seeking the condition of a violation of interests.

If the complaint is about women's rights, the Institution can conduct on-site inspection and research. Again, in cases of renunciation of the complaint, fulfilment of the request subject to the complaint by the administration and the death of the complainant or the termination of the legal entity of the complainant, the Institution may continue the examination and investigation if the subject of the complaint is related to women's rights.

Unlike the judicial review of the administration, the institution examines and evaluates not only the applications regarding the actions and transactions of the administration, but also the applications regarding the attitudes and behaviors of the administration. At the same time, in addition to the control of legality, the ombudsman can also carry out the appropriateness control of the actions and transactions, attitudes and behaviors of the administration. Considering that ombudsman supervision is a more comprehensive, practical and inexpensive method compared to judicial supervision, and that women are one of the relatively weaker segments of society, it is obvious that the women's ombudsman will play an effective role as a non-judicial supervision mechanism in the supervision of the administration. The women's ombudsman is important in protecting fundamental rights and freedoms. Women's ombudsman is a necessity that will contribute to the observance, protection and development of women's rights and thus to the support and strengthening of the rule of law. In this sense, the establishment of a women's ombudsman as a separate unit within the Ombudsman Institution to operate solely in the field of women's rights can be seen as the first step that will contribute to the functionality expected from ombudsman supervision.

Keywords: Women's ombudsman, Ombudsman Institution, Extra-judicial control of the administration

KADINA KARŞI İŞLENEN BAZI SUÇLARDA FARKLI CEZA ALT SINIRI ÖNGÖRÜLMESİNİN EŞİTLİK İLKESİ BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Arş. Gör. Dr. Gizem GÜNER YAŞAR

Çukurova Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Anayasa Hukuku Anabilim Dalı

ORCID: 0000-0001-9217-6801

ÖZET

Eşitlik ilkesi hukuk devletinin en önemli ilkelerinden biridir. Eşitlik ilkesi ile hem bireylerin eşit olmayan uygulamalardan korunması hem de tüm kanunların bireylere eşit bir biçimde uygulanması amaçlanır. 1982 Anayasası'nın kanun önünde eşitlik başlıklı 10. maddesine 2004 yılında eklenen düzenlemeyle kadınlar ve erkeklerin eşit haklara sahip olduğu ve devletin bu maksatla alacağı tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı olamayacağı ifade edilmiştir.

Söz konusu eşitliğin hayata geçirilebilmesi için kadının özel olarak korunmasına yönelik pozitif düzenlemelere ihtiyaç duyulabilmektedir. Bu tür koruma önlemleri aslında kadınlar için bir ayrıcalık değil, tam tersine yıllardır eşitsizlik yaratan durumları azaltmak ve hatta önlemek amacıyla yöneliktir. Türk Ceza Kanunu'nda yer alan bazı düzenlemeler de özellikle kadınlara karşı işlenen suçları önlemek amacıyla getirilmiştir. Örneğin, kasten yaralama, işkence, eziyet ve tehdit suçlarının kadına karşı işlenmesi halinde daha yüksek ceza alt sınırları öngörülmüştür. Kasten yaralama ve tehdit suçlarının kadına karşı işlenmesi halinde yalnızca mağdurun cinsiyeti gözetilerek cezaların alt sınırlarının daha yüksek düzenlenmesinin kanun önünde eşitlik ilkesini ihlal ettiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesi'ne başvurulmuştur. Bu kapsamda, Anayasa Mahkemesi'nin 05/01/2023 tarihli kararında, Devletin pozitif yükümlülüğü kapsamında kanun koyucunun kasten yaralama ve tehdit suçlarında cezanın alt sınırının artırılmasına dair düzenleme yapmasında bireylere farklı muamelede bulunma konusunda sahip olduğu takdir yetkisinin sınırlarının aşılmadığı değerlendirilmiş ve kanun önünde eşitlik ilkesinin ihlal edilmediğine karar verilmiştir. Mahkeme'nin anılan isabetli Kararı doğrultusunda, Türk Ceza Kanunu'nda benzer düzenlemelere daha fazla yer verilerek kadına karşı işlenen suçlarda caydırıcılık güçlendirilecek ve kanun önünde eşitliğin sağlanmasında önemli bir adım atılmış olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Eşitlik ilkesi, Kadına karşı işlenen suç, Ceza alt sınırı

ASSESSMENT OF DIFFERENT PENALTY THRESHOLDS FOR SOME CRIMES AGAINST WOMEN IN TERMS OF THE PRINCIPLE

ABSTRACT

The principle of equality is one of the most important principles of the rule of law. The principle of equality aims both to protect individuals from unequal practices and to apply all laws equally to individuals. Article 10 of the 1982 Constitution on equality before the law was amended in 2004 to state that women and men have equal rights and that measures taken by the state for this purpose cannot be contrary to the principle of equality.

In order to achieve this equality, positive regulations may be needed to specifically protect women. Such protection measures are in fact not a privilege for women, but on the contrary have for years been aimed at reducing or even preventing situations that create inequality. Some regulations in the Turkish Penal Code have also been introduced to prevent crimes against women in particular. For example, higher minimum penalty thresholds have been established for crimes such as intentional injury, torture, cruelty, and threats when committed against women. It has been argued that setting higher minimum penalties for the crimes of intentional injury and threats against women solely based on the victim's gender violates the principle of equality before the law, leading to an appeal to the Constitutional Court.

In this context, the Constitutional Court's decision dated 05/01/2023 evaluated that the legislator's regulation to increase the minimum penalties for intentional injury and threats falls within the state's positive obligations and that the state did not exceed its discretion to treat societal needs differently. It was concluded that the principle of equality before the law was not violated. Following the aforementioned correct decision of the Court, by incorporating more similar provisions into the Turkish Penal Code, the deterrent effect against crimes committed against women will be strengthened, representing a significant step toward ensuring equality before the law.

Keywords: Principle of equality, crime against women, penalty lower limit

GİRİŞ

12/05/2022 tarihinde TBBM’de kabul edilen 27/05/2022 tarihli ve 31848 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair 7406 sayılı Kanun ile, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nda önemli değişiklikler yapılmıştır. Özellikle son zamanlarda oldukça artan kadına karşı şiddet olaylarının ve kadın cinayetlerinin önüne geçebilmek amacıyla gerçekleştirilen düzenlemeler dikkat çekmektedir. Örneğin, Türk Ceza Kanunu’nun ilgili maddelerinde yer alan kasten öldürme, kasten yaralama, işkence, eziyet ve tehdit suçlarına da birtakım cümleler eklenmiştir. Bu suçların kadına karşı işlenmesi halinde; basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek kasten yaralama suçunun cezasının alt sınırı dört aydan altı aya, işkence suçunun cezasının alt sınırı üç yıldan beş yıla, eziyet suçunun cezasının alt sınırı iki yıldan iki yıl altı aya, tehdit suçunun cezasının alt sınırı ise altı aydan dokuz aya çıkarılmıştır. Bu düzenlemeler yürürlüğe girdikten kısa bir süre sonra kasten yaralama ve tehdit suçlarının konu olduğu davalarda mahkemeler, bu düzenlemelerin eşitlik ilkesine aykırı olduğunu iddiasıyla Anayasa Mahkemesi’ne başvurmuşlardır.

Bu çalışmada sözü edilen itiraz başvuruları sonucunda Anayasa Mahkemesi’nin verdiği karar değerlendirilecektir. Bu kapsamda öncelikle eşitlik ilkesine ilişkin 1982 Anayasası’nda ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’ndaki düzenlemelere yer verilecektir. Çalışmamız açısından önem arz ettiği için özellikle kadın mağdurlara yönelik düzenlemeler ön plana çıkarılacaktır. Ardından Anayasa Mahkemesi’nin eşitlik ilkesine yaklaşımı ele alınacak ve Anayasa Mahkemesi’nin çalışmamıza konu edilen 05/01/2023 tarihli güncel ve tartışmalı kararı incelenecektir.

I. EŞİTLİK İLKESİNİN ANAYASA’DAKİ VE TÜRK CEZA KANUNU’NDAKİ GÖRÜNÜMLERİ

Eşitlik ilkesi, hukuk devletinin en önemli ilkelerinden biridir¹. Anayasa Mahkemesi de 1991 tarihli bir kararında eşitlik ilkesine aykırılığın aynı zamanda hukuk devletine de aykırılık teşkil ettiğini kabul etmiştir².

Günümüzdeki anayasaların neredeyse hepsi eşitlik ilkesine yer vermektedir. Bunun yanında önemli birçok uluslararası anlaşmada ve önemli belgelerde de eşitlik ilkesine rastlanmaktadır. Türk Anayasa Hukuku’nda ise eşitlik ilkesi 1876 Kanun-ı Esasi, 1924 Teşkilat-ı Esasiye, 1961 ve 1982 Anayasalarında yer almaktadır. Ancak 1961 ve 1982 Anayasalarının dışında Türk Anayasalarında anayasallık denetimine yer verilmediği için, bu ilkenin gerçek anlamda korunması 1961 Anayasası ile başlamıştır denilebilir³.

¹ Eşitlik ilkesine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Öden, Merih. (2003). Türk Anayasa Hukukunda Eşitlik İlkesi. Ankara: Yetkin Yayınları.

² AYM, E.1991/34, K.1991/34, KT.8/10/1991.

³ İnceoğlu, Sibel. (2006). “Türk Anayasa Mahkemesi ve İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi Kararlarında Eşitlik ve Ayrımcılık Yasası”, Çalışma ve Toplum, 4(11), s. 47; Kalabalık, Halil. (2009). İnsan Hakları Hukuku. Ankara: Seçkin Yayıncılık, s.157-159.

1982 Anayasası'nın "Kanun Önünde Eşitlik" başlıklı 10. maddesine göre:

"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.

Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

Eşitlik ilkesinin getirilmesiyle amaçlanan, bireylerin hem eşit olmayan durumlardan korunması hem de kanunların bütün bireylere eşit uygulanmasıdır. Anayasa'nın 10. maddesinin birinci fıkrası genel olarak herkese uygulanacak eşitlik ilkesini belirtmekle birlikte; dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep gibi sebeplere dayanarak ayırım yapılmamasını da öngörür. Bu sebepler eşitlik ilkesinin çekirdek alanını oluşturur⁴. Fiili eşitsiz durumda bulunan ve kadınlar gibi koruma gerektirebilecek bireylerin bu eşitsiz konumunu dengelemek amacıyla bazı düzenlemeler yapılması da mümkündür. Buna olumlu-pozitif ayrımcılık denmektedir. Bu kapsamda 07/05/2004 yılında 10. maddeye eklenen ikinci fıkra ile kadın ve erkek arasındaki eşitliği sağlamak amacıyla devletin tedbirler alabileceği ve bu tedbirlerin eşitlik ilkesine aykırı görülmeceği hüküm altına alınmıştır⁵. Anayasa Mahkemesi de bazı kararlarında pozitif ayrımcılık içeren bu çeşit düzenlemeleri eşitlik ilkesinin ihlali olarak görmemiştir⁶.

1982 Anayasası'nda özel olarak korunan ve pozitif ayrımcılık kapsamındaki düzenlemelerden yararlanan kadınlar, Türk Ceza Kanunu'ndaki bazı hükümlerle de koruma altına alınmıştır. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Adalet ve kanun önünde eşitlik ilkesi" başlıklı 3. Maddesinin ikinci fıkrası, genel olarak Kanun'un uygulanmasına ilişkin genel bir hükümdür. Buna göre:

"Ceza Kanununun uygulamasında kişiler arasında ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, siyasal veya diğer fikir yahut düşünceleri, felsefi inanç, milli veya sosyal köken, doğum, ekonomik ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılamaz ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınamaz."

⁴ Inceoğlu, Sibel. (2001). "Türk Anayasa Mahkemesi ve İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi Kararlarında Eşitlik İlkesi ve Ayrımcılık Yasağı Çerçevesinde Af, Şartla Salıverme, Dava ve Cezaların Ertelenmesi". Anayasa Yargısı. 17(1), s.49.

⁵ 1982 Anayasası'na 07.05.2004 tarih ve 5170 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun'un 1. maddesi ile Anayasa'nın 10. maddesine eklenen fıkranın gerekçesi şöyledir:

"Yapılması öngörülen değişikliklerle, kadın ve erkek arasındaki eşitliği sağlamaya yönelik olarak Devlet tarafından

bazı tedbirlerin alınabilmesine imkan tanınmakta ve alınacak bu nitelikteki tedbirlerin, eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamayacağı vurgulanmaktadır. Öte yandan, özel surette korunması gereken kesimler için alınacak

tedbirlerin de eşitlik ilkesine aykırı sayılmayacağı hükme bağlanmaktadır. Bu sayede Devletin, tüm toplum kesimleri arasında bir yandan eşitliği sağlamaya, diğer yandan da korunması gerekenleri korumaya yönelik özel tedbirler alabilmesinin önü açılmakta ve bu amaçla yapılan düzenlemelerin eşitlik ilkesine aykırı kabul edilemeyeceği anayasal güvenceye kavuşturulmaktadır".

⁶ Bu yönde verilen kararlardan birine göre "...Başta Anayasa olmak üzere tüm yasalarda kadın-erkek eşitliği temel kabul edilmiştir. Ancak toplumda tarihsel, ekonomik ve sosyal nedenlerle eşitlik tam anlamıyla gerçekleştirilememektedir. Ekonomik güçsüzlük, eğitimsizlik ve gelenekler, kadının toplumda zaman zaman yasalarla özel olarak korunmasını zorunlu kılmaktadır. Bu tür koruma önlemleri, kadınlar için bir ayrıcalık amacına değil, tam tersine, uzun yıllar eşitsizlik yaratan olumsuz birikimleri azaltmak ve önlemek amacına yöneliktir". AYM, E.1996/10, K.1996/40, KT.22/10/1996. Benzer yöndeki başka bir karar için bkz. AYM, E.1997/65, K.1999/15, KT.11/5/1999.

Türk Ceza Kanunu'nda öldürme, yaralama, hırsızlık, tehdit vb. suçların tanımları yapılmış ve bu suçların nitelikli halleri sayılmıştır. Nitelikli hal (unsur), bir suçun temel şekline nazaran artırılmasını veya azaltılmasını gerektiren unsurlardır⁷. Mülga 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu döneminde bu unsurlara “*ağırlaştırıcı sebepler*” ve “*hafifletici sebepler*” denmekteyken, yeni Türk Ceza Kanunu sisteminde bu kavramlar kullanılmamıştır.

Türk Ceza Kanunu'nda pek çok suçun nitelikli hali sayılmaktadır. Bunun yanında birçok suçta birden fazla nitelikli hale de yer verilmiştir. Nitelikli haller çoğu zaman suçun temel hali ile birlikte aynı maddede düzenlenirken, bazen ise müstakil bir maddede veya ortak hüküm maddesinde düzenlenmiştir.

Bir suçun temel haline ait unsurları barındıran suçun nitelikli halinde, suç tipinin cezasını ağırlaştırıcı veya azaltıcı sebepler failin ya da mağdurun sıfatından, fail ile mağdurun arasındaki ilişkiden, fiilin işleniş şekline ya da suçun konusuna ait bir özellikten kaynaklanabilir⁸. Türk Ceza Kanunu'nda bazı suçların kadına karşı işlenmesi de nitelikli haller arasında sayılmış ve cezanın ağırlaştırılacağı hüküm altına alınmıştır. Örneğin kasten öldürme (m.82), kasten yaralama (m.87), taksirle yaralama (m.89), işkence (m.94-95), eziyet (m.95) suçlarının kadına karşı işlenmesi halinde verilecek cezalar artırılmıştır.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'na ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununa ilişkin oldukça önemli değişiklikler barındıran 7406 sayılı Kanun'la⁹ kadınlara karşı işlenen suçlarda daha ağır yaptırımlar getirilmiştir. Örneğin Türk Ceza Kanunu m. 82'de düzenlenen “kasten öldürmenin nitelikli halleri” kısmına, suçun kadına karşı işlenmesi de dahil edilmiştir. Başka bir deyişle kasten öldürme suçunun kadına karşı işlenmesi, artık suçun nitelikli halidir. Bu sebeple yeni düzenlemeyle kasten öldürme suçunun faili müebbet hapisle cezalandırılırken bu suçun kadına karşı işlenmesi halinde fail ağırlaştırılmış müebbet hapisle cezalandırılacaktır.

Türk Ceza Kanunu'nda 2022 yılında yapılan bu önemli değişiklikle, kadına karşı işlenen bazı suçların ceza alt sınırlarında da artırıma gidilmiştir. Örneğin kasten yaralama suçunun cezası dört aydan bir yıla kadar hapis cezası veya adli para cezası olmasına rağmen suçun kadına karşı işlenmesi hâlinde cezanın alt sınırı altı aydan az olamaz şeklinde bir düzenleme getirilmiştir (m.86/2). İşkence suçunun cezası üç yıldan on iki yıla kadar olmasına rağmen; yeni düzenlemeyle suçun kadına karşı işlenmesi hâlinde cezanın alt sınırı beş yıldan az olamayacaktır (m.94/1). Eziyet suçunun cezası iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası iken; suçun kadına karşı işlenmesi hâlinde cezanın alt sınırı iki yıl altı aydan az olamaz hükmü getirilmiştir (m.95/1). Son olarak yeni düzenleme ile tehdit suçunun cezası altı aydan iki yıla kadar hapis cezası iken suçun kadına karşı işlenmesi hâlinde cezanın alt sınırı dokuz aydan az olamayacaktır.

II. ANAYASA MAHKEMESİ'NİN 05/01/2023 TARİHLİ SOMUT NORM DENETİMİ KARARI¹⁰

A. İtirazın konusu ve İptali İstenen Hükümler

Kayseri 5. Asliye Ceza Mahkemesi (E.2022/119 ve E.2022/119), Yalova 6. Asliye Ceza Mahkemesi (E.2022/153) ve Kayseri Bölge Adliye Mahkemesi 1. Ceza Dairesi (E.2023/2)¹¹, Türk Ceza Kanunu'nun kasten yaralama suçunun düzenlendiği 86. maddesine eklenen ikinci cümlelerin ve tehdit suçunun düzenlendiği 106. maddesine eklenen ikinci cümlelerin

⁷ Özgenç, İzzet. (2022). Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler. 18. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 211; Koca, Mahmut/Üzülmez, İlhan. (2018). Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler. 17. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. S.142.

⁸ Koca, Üzülmez, s.143-145.

⁹ 7406 sayılı Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 12.05.2022 tarihinde TBMM'de kabul edilmiş; 27.05.2022 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

¹⁰ AYM, E.2022, K.2023, KT.5/1/2023, RG.15/2/2023.

¹¹ E.2022/119, E.2022/153 ve E.2023/2 sayılı davalar, aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle E.2022/117 sayılı dava ile birleştirilmiştir. Bu yüzden esas inceleme E.2022/117 sayılı dosya üzerinden yürütülmüştür.

Anayasa'nın 2., 5., ve 10. maddelerine aykırılığını ileri sürerek, bu hükümlerin iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuşlardır.

Mahkemelerin iptalini istediği, Türk Ceza Kanunu'nun itiraz konusu kuralları yer aldığı maddeler şöyledir:

Kasten Yaralama (m.86/2): “*Kasten yaralama fiilinin kişi üzerindeki etkisinin basit bir tıbbî müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif olması hâlinde, mağdurun şikâyeti üzerine, dört aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur. Suçun kadına karşı işlenmesi hâlinde cezanın alt sınırı altı aydan az olamaz*¹².”

Tehdit (m.106/1): “*Bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden bahisle tehdit eden kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçun kadına karşı işlenmesi hâlinde cezanın alt sınırı dokuz aydan az olamaz*¹³. Malvarlığı itibarıyla büyük bir zarara uğratacağından veya sair bir kötülük edeceğinden bahisle tehditte ise, mağdurun şikâyeti üzerine, altı aya kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.”

Görülüyor ki, itiraza konu edilen kurallarla mağdurun cinsiyetinin kadın olması kasten yaralama ve tehdit suçlarında suçu etkileyen nitelikli bir hal olarak düzenlenmiştir. Yine bu suçlarda suçun mağdurunun kadın olması suçun hukuki niteliğini değiştirmemekle birlikte suçun daha ağır cezalandırılmasına neden olmaktadır.

B. Genel Olarak Anayasa Mahkemesinin Eşitlik İlkesine İlişkin Yorumu

Eşitlik ilkesi, demokratik devletlerin birçoğunun Anayasa Mahkemelerinin¹⁴ ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararlarında mutlak bir eşitlik olarak görülmektedir. Türk Anayasa Mahkemesi de eşitlik ilkesini mutlak eşitlik görmemekte; farklı özellikleri, durumu ve ihtiyaçları olanlara farklı düzenleme yapılabileceğini savunmaktadır¹⁵.

Türk Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 10. maddesini yorumlarken bazı görüşler daha ön plana çıkmaktadır. Örneğin Anayasa Mahkemesi aynı hukuksal durumda olanların aynı kurallara tabi tutulacağını, farklı hukuki durumda olanların farklı kurallara tabi tutulmasını eşitlik ilkesine aykırı görmemektedir¹⁶. Görüldüğü üzere bu ilke ile eylemli değil hukuksal eşitlik gözetilmektedir. Eşitlik ilkesinin amacı hukuki durumu aynı olan bireylerin kanunlar karşısında aynı işleme tabi tutulmasını sağlamak, kişiler arasında ayırım yapılmasını önlemek ve kişilere ayrıcalık tanınmasını engellemektir. Bireylerin durumlarındaki özellikle, bazı kişiler ve topluluklar için farklı kural ve uygulamaları gerektirebilir. Dolayısıyla aynı hukuksal durumda olanlar aynı farklı hukuksal durumda olanlar farklı kurallara tabi tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedenmiş olmayacaktır¹⁷.

Türk Anayasa Mahkemesi, eşitlik ilkesi yönünden yapacağı anayasaya uygunluk denetiminde, öncelikle 10. madde çerçevesinde aynı ya da benzer durumdaki kişilere farklı muamele yapılıp yapılmadığının tespit edilmesi gerektiğini; ardından aynı ya da benzer durumdaki kişiler arasında farklılık gözetilip gözetilmediğinin belirlenmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu belirleme ile birlikte yapılan farklı muamelenin nesnel ve makul bir neden dayanıp dayanmadığı ve ölçülü olup olmadığı meseleleri irdelenecektir¹⁸.

¹² Vurgu yapılan cümle, 12/5/2022 yılında kabul edilen 7406 sayılı Kanun'un 3. maddesi ile eklenmiştir.

¹³ Vurgu yapılan cümle, 12/5/2022 yılında kabul edilen 7406 sayılı Kanun'un 6. maddesi ile eklenmiştir.

¹⁴ Kaboğlu, İbrahim Ö. (1999). Özgürlükler Hukuku. İstanbul: Alfa Yayınları, s. 113-114.

¹⁵ Inceoğlu, 2006), s. 53.

¹⁶ AYM, E.1988/4, K.1989/3, KT.12/1/1989.

¹⁷ AYM, E.2020/95, K.2022/3, KT.26/1/2022.

¹⁸ AYM, E.2016/205, K.2019/63, K.T.24/7/2019; AYM, E.2021/1, K.2021/32, KT.29/4/2021.

C. ANAYASA MAHKEMESİ'NİN BAŞVURUDAKİ ANAYASAYA AYKIRILIK SORUNU HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ VE KARARI

Anayasa Mahkemesi'ne göre “*Kasten yaralama ve tehdit suçlarının mağduru olan kadınlar ile aynı suçların mağduru olan erkeklerin durumları benzer olup karşılaştırılmaya müsait olduğu açıktır. Eşitlik ilkesinin gereği olarak karşılaştırılmaya müsait olan benzer durumdaki kişilerin bir kısmı lehine getirilen farklı düzenlemenin bir ayrıcalık niteliğinde olmaması için nesnel ve makul bir temele dayanması ve ölçülü olması gerekir.*”¹⁹.

Aynı ya da benzer durumda bulunan bireylere farklı muamele yapılmasının nesnel ve makul bir nedeninin bulunup bulunmadığının değerlendirilmesinde kanun koyucuya belirli ölçüde takdir yetkisi tanınmıştır²⁰. Anayasa Mahkemesi itiraz konusu kurallar açısından kanun koyucunun takdir yetkisini değerlendirmiştir. Anayasa Mahkemesi'ne göre kanun koyucu bu kuralları ülkemizde yaygın hale gelen kadına karşı şiddet sorununun²¹ çözülmesi amacıyla getirmiştir. Yine Mahkeme, kanun koyucunun kadının erkeğe kıyasla kasten yaralama ve tehdit suçları yönünden daha kırılgan olmasından hareket ettiği kanaatindedir²². Burada kadına karşı şiddet kavramının dar anlamda kullanılmadığı; bu kapsamda da kanun koyucunun takdir yetkisini geniş kullandığı ifade edilmiştir. 7406 sayılı Kanun'la getirilen kurallarla, “*salt kadının toplumsal cinsiyet algısı nedeniyle uğradığı değil, saiki ne olursa olsun kadına yönelik her türlü şiddet önlenmek istenmiştir.*”²³ Tüm bu değerlendirmeler ışığında Anayasa Mahkemesi, “*Anayasa'nın 17. maddesiyle devlete yüklenen pozitif yükümlülüklerin ifası amacıyla kanun koyucunun kadına karşı şiddet ve tehdit suçlarında cezanın altı sınırının artırılmasına dair düzenleme yapmasında devletin toplumsal ihtiyaçları karşılamak için farklı muamelede bulunma konusunda sahip olduğu takdir yetkisinin sınırlarının aşılmadığı değerlendirilmiştir. Bu itibarla itiraz konusu kuralların nesnel ve makul bir temele dayandığı kanaatine varılmıştır*”²⁴.

Aynı ya da benzer durumda olan bireylerden farklı ancak nesnel ve makul bir temele dayandığı tespit edilen uygulamaların aynı zamanda ölçülü olması gerekir. Anayasa Mahkemesi yaptığı değerlendirmede, kasten yaralama suçu bakımından cezanın alt sınırının dört ay yerine altı ay; tehdit suçunda ise altı ay yerine dokuz ay öngörülmesinin ölçülülük ilkesine aykırı olmadığı kanaatine varmıştır²⁵.

Tüm bu sebeplerle Anayasa Mahkemesi, itiraz konusu kuralların Anayasa'nın 10. maddesine aykırı olmadığına karar vermiştir. İtiraz konusu kuralların Anayasa'nın 2. ve 5. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüşse de Mahkeme, 10. madde kapsamında yaptığı değerlendirmelerin de bu kapsamda olduğunu; söz konusu maddeler bakımından ayrıca değerlendirme yapmanın gereksiz olduğunu belirtmiştir²⁶.

Bu ret kararının ardından Anayasa Mahkemesi'ne benzer içerikli üç başvuru daha yapılmıştır²⁷. Anayasa Mahkemesi üç başvuruyu da Anayasa'nın 152. maddesinin dördüncü fıkrası ve 6216 sayılı Kanun'un 41. maddesi işaret ederek reddetmiştir.

¹⁹ AYM, E.2022, K.2023, KT.5/1/2023, RG.15/2/2023, par.17.

²⁰ AYM, Nuriye Arpa Kararı, B.No:2018/18505, KT.16/6/2021.

²¹ Kadına karşı şiddet konusunda kapsamlı bir monografik çalışma için bkz. Dündar Sezer, Tijen. (2019). İnsan Hakları Hukuku Açısından Kadınlara Yönelik Şiddet. Ankara: Turhan Yayınevi.

²² AYM, E.2022, K.2023, KT.5/1/2023, RG.15/2/2023, par.19.

²³ AYM, E.2022, K.2023, KT.5/1/2023, RG.15/2/2023, par.19.

²⁴ AYM, E.2022, K.2023, KT.5/1/2023, RG.15/2/2023, par.19.

²⁵ AYM, E.2022, K.2023, KT.5/1/2023, RG.15/2/2023, par.20.

²⁶ AYM, E.2022, K.2023, KT.5/1/2023, RG.15/2/2023, par.21.

²⁷ AYM, E. 2023/19, K.2023/18, KT.16/2/2023; AYM, E.2024/7, K.2024/5, KT.18/1/2024; AYM, E.2024/16, K.2024/21, KT.1/2/2024.

Anayasa'nın "Anayasaya aykırılığın diğer mahkemelerde ileri sürülmesi" başlıklı 152. maddesinin dördüncü fıkrasında "Anayasa Mahkemesinin işin esasına girerek verdiği red kararının Resmî Gazetede yayımlanmasından sonra on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasaya aykırılığı iddiasıyla tekrar başvuruda bulunulamaz." denilmiştir. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Başvuruya engel durumlar" başlığını taşıyan 41. maddesinin (1) numaralı fıkrasında da "Mahkemenin işin esasına girerek verdiği ret kararının Resmî Gazetede yayımlanmasından itibaren on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasaya aykırılığı iddiasıyla itiraz başvurusu yapılamaz." hükmü yer almaktadır. Bu maddeler kapsamında Anayasa Mahkemesi önüne gelen itiraz konusu kuralların, başka bir itiraz başvurusunun konusu olarak esastan incelediğini ve itiraz konusu edilen kurallara yönelik iptal taleplerinin Anayasa Mahkemesinin 5/1/2023 tarihli ve E.2022/117, K.2023/4 sayılı kararıyla reddedildiği ifade etmiştir. Bu karar 15/2/2023 tarihli ve 32105 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Anayasa Mahkemesince işin esasına girilerek reddedilen itiraz konusu kural hakkında yeni bir başvurunun yapılabilmesi için önceki kararın Resmî Gazete'de yayımlandığı 15/2/2023 tarihinden başlayarak geçmesi gereken on yıllık süre henüz dolmadığı için itiraz başvurusunun Anayasa'nın 152. maddesinin dördüncü fıkrasını ve 6216 sayılı Kanun'un 41. maddesinin (1) numaralı fıkrasını gerektirerek reddetmiştir.

SONUÇ

Eşitlik uzun yıllardır tartışılan bir konu olsa da kadın-erkek arasında fiili eşitliği sağlamak konusu aşılması daha zor bir yol olduğu bir gerçektir. Cinsiyet eşitliğini sağlama konusunda hem uluslararası hukukta hem de iç hukukumuzda birçok düzenleme ve güvence mevcuttur. Nispeten yakın bir zamanda, 22/05/2022 tarihinde yürürlüğe giren 7406 sayılı Kanunla Türk Ceza Kanunu'nda kadın mağdurlara ilişkin hükümlerde önemli değişiklikler yapılmıştır. Söz konusu değişiklikler ilk bakışta eşitlik ilkesine aykırı görülebilir. Ancak kanunlara göre dezavantajlı grup sayılan bireylere özel koruma sağlanması hukuk devletinin bir gereğidir. Yalnızca kadınlara değil, çocuklara ve özel gereksinimli bireylere bu çeşit güvenceler getirmek ve ihtiyaçlarını karşılamak gerekir. Bu sebeple Anayasa Mahkemesi'nin çalışmaya konu olan kararı kanımızca isabetlidir. Hatta yakın zamanda getirilen bu düzenlemelere benzer, makul ve ölçülü düzenlemeler arttıkça hem kadına karşı her türlü şiddetin önlenmesi hem de kanun önünde eşitliğin sağlanması bakımından olumlu sonuçların alınacağını kanaatindeyim.

Söz konusu değişikliklerin kadına karşı şiddetin önlenmesinde olumlu bir katkısının olmayacağı; cezaların alt sınırının artırılmasının yalnızca göstermelik bir düzenleme olduğunu düşünen bir kesim olsa da caydırıcılığın güçlenmesine katkı sunacağı bizce daha yüksek bir ihtimaldir.

KAYNAKÇA

Dündar Sezer, Tijen. (2019). İnsan Hakları Hukuku Açısından Kadınlara Yönelik Şiddet. Ankara: Turhan Yayınevi.

İnceoğlu, Sibel. (2001). "Türk Anayasa Mahkemesi ve İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi Kararlarında Eşitlik İlkesi ve Ayrımcılık Yasağı Çerçevesinde Af, Şartla Salıverme, Davaya ve Cezaların Ertelenmesi". Anayasa Yargısı. 17(1), s.41-70.

İnceoğlu, Sibel. (2006). "Türk Anayasa Mahkemesi ve İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi Kararlarında Eşitlik ve Ayrımcılık Yasağı", Çalışma ve Toplum, 4(11), s. 45-62.

Kaboğlu, İbrahim Ö. (1999). Özgürlükler Hukuku. İstanbul: Alfa Yayınları.

Kalabalık, Halil. (2009). İnsan Hakları Hukuku. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Koca, Mahmut/Üzülmez, İlhan. (2018). Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler. 17. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Öden, Merih. (2003). Türk Anayasa Hukukunda Eşitlik İlkesi. Ankara: Yetkin Yayınları.

Özgenç, İzzet. (2022). Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler. 18. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Anayasa Mahkemesi Kararları

AYM, E.1988/4, K.1989/3, KT.12/1/1989.

AYM, E.1991/34, K.1991/34, KT.8/10/1991.

AYM, E.1996/10, K.1996/40, KT.22/10/1996.

AYM, E.1997/65, K.1999/15, KT.11/5/1999.

AYM, Nuriye Arpa Kararı, B.No:2018/18505, KT.16/6/2021.

AYM, E.2020/95, K.2022/3, KT.26/1/2022.

AYM, E.2022, K.2023, KT.5/1/2023, RG.15/2/2023.

AYM, E. 2023/19, K.2023/18, KT.16/2/2023.

AYM, E.2024/7, K.2024/5, KT.18/1/2024

AYM, E.2024/16, K.2024/21, KT.1/2/2024.

ANNELERİN KARŞILAŞMA MEKANI OLARAK ÇOCUK OYUN PARKLARI

Dr. Öğr. Üyesi Elif VURUCULAR KESİMCİ

Bursa Teknik Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü

ORCID: 0000-0001-5106-6980

ÖZET

Bir kadın anne olmadan önce günlük yaşam pratiklerini pek çok farklı mekanda gerçekleştirir. Bunlar arasında en başta özel mekanı evi, arkadaş veya akrabalarının evleri, çalışıyorsa iş yeri, alışveriş için gittiği marketler, AVMler, spor salonu, kuaför, konser, tiyatro, sinema, gezmek veya dinlenmek, hatta hava almak için gittiği açık kamusal mekanlar... Bu mekanlar arasında çocuk parkları pek çok kadın için günlük eylemlerinde yer bulmayan mekanlardandır.

Anne olmakla başlayan mekan kısıtlamasının ilk sebebi, anneden ayrılamayan bebekle birlikte bir kadının gidebileceği mekanlarda çocuk bakım odalarının olmamasıdır. Konser, tiyatro, sinema veya spor müsabakası gibi eylemlerin çocuk yaş gruplarına uygun olmaması da bebek büyüse bile kadınların annelik öncesi mekan deneyimlerini devam ettirebilmelerine engeldir.

Kadınların annelik öncesi sosyalleşmesini de sağlayan mekan deneyimlerinin, anne olmakla birlikte sekteye uğramasına engel olan mekanlardan birisi çocuk parklarıdır. Daha önce belki de en son kendi çocukluğunda deneyimlediği çocuk parkları, yeni anne olan bir kadın için gidilebilecek ilk mekanlardandır. Her mahallede yer almaları dolayısıyla, her kadının evine yakın bir park alanı bulabilmesi, hem kendisinin hem de bebeğin açık havaya çıkabilmesini sağlayan önemli bir kamusal mekandır. Annelik öncesi deneyimlenmeyen bu parklar, bir anda anne için, diğer annelerle karşılaşmasını, sosyalleşmesini ve annelik deneyiminde yalnız olmadığını fark etmesini sağlayan, çocuk için olduğu kadar anne için de vazgeçilmez bir mekana dönüşmektedir.

Bu çalışmada Bursa Yıldırım'da yer alan farklı aktivitelerin yapılabildiği açık mekanları barındıran büyük bir çocuk parkında, çocuklarını oyun için getiren kadınların, diğer kadınlarda sosyalleşme mekanları araştırılmıştır. Farklı günlerde ve farklı saatlerde park alanında, çocukların yaş gruplarına göre eylemleri ve annelerin diğer annelerle bir araya geldikleri mekanların davranış haritaları çıkartılmıştır.

Çalışmanın sonucunda, çocuk parkına anneleriyle birlikte gelen çocukların yaş gruplarının 0-6 yaş arasında olduğu, yaşı küçük çocukların keşfetme merakıyla parkın her alanında oyun oynayabildiği, dolayısıyla da annelerin diğer annelerle parkın her yerinde karşılaşabildiği ve tanışabildiği, 2 yaş sonrasında parkın çocuk oyun alanında ve yetişkin spor aletleri alanında çocukların vakit geçirdikleri ve annelerin karşılaşma mekanının bu iki alan olduğu gözlemlenmiştir. 6 yaş sonrası çocukların ise futbol veya basketbol alanında oyun oynadıkları ve anneleri var ise spor alanlarının yanında yer alan oturma mekanlarında bulunmadıkları, parkın farklı yerlerine dağıldıkları görülmüştür.

Kadın ve çocukların davranış haritalarından, kadınların anne olmakla birlikte, çocukların ilk okula başlama yaşına kadar çocuklarıyla birlikte, çocuk oyun parklarının kullanıcıları olmaları ve küçük yaş grubu annelerinin, iki çocuğun yan yana geldiği her mekanda tanışıp, sosyalleşebilmeleri sebebiyle çocuk oyun parklarının anneliğin önemli bir kamusal mekanı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Anne- çocuk mekanları, davranış haritaları, çocuk oyun parkları.

CHILDREN'S PLAYGROUNDS AS ENCOUNTER PLACES FOR MOTHERS

ABSTRACT

Before becoming a mother, a woman carries out her daily life practices in various spaces. These include, first and foremost, her private space at home, the homes of friends or relatives, her workplace if employed, markets or shopping malls for shopping, gyms, hair salons, concerts, theaters, cinemas, and open public spaces for leisure, relaxation, or even fresh air. Among these, playgrounds are spaces that many women do not typically include in their daily activities.

The first reason for the spatial restriction that begins with motherhood is the lack of baby care facilities in the places a woman can visit with a baby who cannot be separated from her. The unsuitability of activities like concerts, theater, cinema, or sports events for children also prevents women from continuing their pre-motherhood spatial experiences even as the baby grows older.

One of the spaces that prevents the interruption of women's pre-motherhood spatial experiences, including socialization, is playgrounds. Playgrounds, which a woman may not have visited since her own childhood, become one of the first places a new mother can visit. Due to their presence in almost every neighborhood, every woman can find a park near her home, making it an important public space for both her and the baby to get fresh air. These parks, which were not experienced before motherhood, suddenly become indispensable spaces for mothers, not only as places for their children but also as spaces where they can encounter other mothers, socialize, and realize that they are not alone in their motherhood experience.

In this study, a large playground in Yıldırım, Bursa, that includes various activities and open spaces, was examined as a socialization space for women who bring their children to play. Behavioral maps were drawn of the areas where mothers gather with other mothers, based on the children's age groups, on different days and at different times.

The results of the study showed that the children coming to the playground with their mothers were aged between 0-6 years. Younger children, driven by curiosity, played throughout the park, allowing mothers to encounter and meet other mothers in various parts of the park. After the age of two, children spent time in the playground area and adult exercise equipment area, and the main encounter spaces for mothers became these two areas. After the age of six, children played in the football or basketball areas, and if their mothers were present, they stayed in seating areas near the sports facilities, but did not spread throughout the park.

From the behavioral maps of women and children, it was concluded that women, along with their children, became users of playgrounds until their children reached school age. The fact that mothers of young children could meet and socialize wherever two children came together made playgrounds important public spaces for motherhood.

Keywords: Mother-child spaces, behavioral maps, children's playgrounds.

IMPACT OF GENDER EQUALITY SCHEMES ON RURAL INDIAN WOMEN

Dr Amit Joshi

Affiliation-GMIS

Wilson Dhana Marthen

Affiliation-GMIS

Shorya Jaiswal

Affiliation-GMIS

Abstract

The socioeconomic landscape for rural Indian women reveals both opportunities and persistent barriers to empowerment. Rural women contribute significantly to agriculture and informal labour but are marginalised by limited access to education, healthcare, and economic resources. Issues include economic exclusion, poor access to essential services, and entrenched patriarchal norms that limit their autonomy and economic independence. The dual burden of unpaid domestic labour and low-wage work restricts financial autonomy, while societal norms often limit personal ambition. Education usually suffers as girls face high dropout rates due to inadequate infrastructure and family expectations. Empowering rural women is essential for sustainable and equitable development in India. This paper explores the effectiveness of gender equality initiatives on educational and economic opportunities for rural women.

GENDER-BASED VIOLENCE AND ITS IMPACT ON WOMEN'S MENTAL HEALTH: A CASE STUDY APPROACH

Md.Mizanur Rahman

Bangabandhu Sheikh Mujibur Rahman Science and Technology University Gopalganj

Abstract

Gender-based violence (GBV) is a pervasive issue that profoundly affects women's mental health worldwide. This study explores the multifaceted impact of GBV on women's mental health, focusing on emotional, psychological, and social dimensions. Employing both qualitative and quantitative research methods, we examine the lived experiences of women survivors of GBV through in-depth case studies and statistical analyses. The qualitative approach uses semi-structured interviews with 50 women affected by GBV, offering a narrative insight into the psychological trauma, anxiety, depression, and other mental health consequences stemming from various forms of abuse, including physical, sexual, and emotional. These personal accounts reveal recurrent themes, such as feelings of shame, isolation, diminished self-worth, and post-traumatic stress disorder (PTSD), which often persist long after the abuse ends. To complement this, a quantitative survey involving 200 respondents was conducted to gauge the prevalence and severity of mental health impacts associated with GBV. Statistical analyses highlight that women who experienced GBV have a significantly higher incidence of depressive symptoms and anxiety disorders than those who have not encountered such violence. Findings indicate that socio-cultural factors, lack of support systems, and inadequate mental health services exacerbate the mental health challenges faced by GBV survivors. This dual-method study underscores the urgent need for tailored mental health interventions and policy reforms to address the specific psychological needs of GBV survivors. By combining qualitative insights with quantitative data, this research not only contributes to a deeper understanding of the psychological toll of GBV but also advocates for actionable strategies to support and empower affected women. The study concludes with recommendations for mental health professionals, policymakers, and advocacy groups to collaboratively address GBV's impact on mental health and improve survivor outcomes

EMPOWERING WOMEN FOR A BRIGHTER FUTURE

Mrs. Jayeeta Brahmachari

Department of Science, Gauhati University

ORCID: 0009-0008-3287-5668

Dr. Namrata Kumari

Bioengineering and technology Department, Gauhati University

ORCID: 0000-0003-0336-8102

Smita Biswas

Department of Commerce, Gauhati University

ABSTRACT

Even with advancements, many women still face major obstacles, such as a lack of financial independence, societal conditioning, and inadequate education. The future of the next generation depends on women's empowerment. Education is essential because it helps women learn, think critically, become more confident, and make wise decisions. In addition to formal education, women can gain from a variety of sectors, such as financial independence, social support and mentoring, physical education (self-defence, martial arts, sports), and skill development (craftsmanship, art, writing). Additionally, empowered women can inspire and encourage other women, oppose social abuse, lobby for change, contribute to a variety of sectors by utilising their talents, and raise the next generation with knowledge and values. Together, we can build a society that promotes social change, gender equality, economic expansion, cultural enrichment, and other positive outcomes. Programs for education and skill development, physical education and self-defence training, community outreach and awareness initiatives, and male advocacy and allyship are also essential.

Women's potential may be recognized, and we can unlock a better future for people, families, and communities by supporting education, skill development, and physical empowerment.

Keywords: Women's Empowerment, Skill Development, Physical Education, Self-Protection, Gender Equality, Social Change.

CHANGES IN THE ACTIVITY OF THE CEREBRAL CORTEX IN WOMEN UNDER THE INFLUENCE OF CHRONIC STRESS

Mariia CHERNYKH

Eng. Taras Shevchenko National University of Kyiv, Educational and Scientific Center "Institute of Biology and Medicine", Department of Physiology and Anatomy

ORCID: 0000-0001-5091-5071

Olga PODPALOVA

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Educational and Scientific Center "Institute of Biology and Medicine", Department of Physiology and Anatomy

ORCID: 0000-0002-8795-5541

Viktoriiia KRAVCHENKO

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Educational and Scientific Center "Institute of Biology and Medicine", Department of Physiology and Anatomy

ORCID: 0000-0001-5571-3479

Yevdokiya RESHETNIK

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Educational and Scientific Center "Institute of Biology and Medicine", Department of Physiology and Anatomy

ORCID: 0000-0003-1084-842X

Ihor ZYMA

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Educational and Scientific Center "Institute of Biology and Medicine", Department of Physiology and Anatomy

ORCID: 0009-0006-2192-5346

Olha YALOVENKO

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Educational and Scientific Center "Institute of Biology and Medicine", Faculty Medicine

Abstract

The study examines the effects of chronic stress on cognitive function and brain activity in women living in a war zone. Chronic combat-induced stress affects mental health and brain function, which is important for understanding neurodynamics under stress. 32 female students of Kyiv National University aged 18-24 took part in the study. The EEG study was conducted on two groups: before the start of hostilities (2010-2012) and during the war (2022). The electroencephalography method was used for the analysis, recording the electrical activity of the brain during the performance of cognitive tasks. The results showed that long-term stress changes brain activity in different frequency ranges. In the β_1 -range (13-20 Hz), which is responsible for activity and attention, the coherence in the occipital and parietal areas decreased, which indicates a decrease in cognitive control. In the θ_1 range (4-8 Hz), increased activity was recorded in the right hemisphere, which may indicate an increase in emotional processing of information, but also decreases cognitive control. In the alpha range (8-13 Hz), which is usually associated with a state of rest, activity has decreased, indicating anxiety. Difficulties with concentration and rapid depletion of brain resources were found during cognitive tasks. The increased activity of the sympathetic nervous system under conditions of stress leads to an increase in the level of cortisol, which negatively affects cognitive abilities.

The results of the experiment demonstrate that chronic stress leads to significant changes in neurodynamics responsible for cognitive control, emotional regulation and adaptability to stress. The impact on different ranges of wave activity indicates the loss of harmonious interaction between brain zones, which can be a prerequisite for the emergence of psychological and cognitive disorders. These results can be used to develop preventive and therapeutic measures aimed at improving the mental health of women living in war.

Keywords: electroencephalography (EEG); chronic stress, cognitive functions.

THE DIFFERENCE BETWEEN SPEECH OF MEN AND WOMEN IN FACEBOOK POSTS

Ali Safari

Hazrat Masoumeh University

Abstract

In this paper we study the differences of speech of men and women in Facebook posts. We have analyzed Facebook posts and have come to the conclusion that women use warmer and more balanced words in Facebook posts than men; On the other hand, men unfortunately use insults and words that express anger in their posts, and their language is argumentative. The results of this research show that women's writings reflect kindness and politeness, while men's sentences contain violence and impersonal issues.

Introduction

In the ever-evolving landscape of social media, platforms like Facebook have become vital spaces for self-expression, communication, and community building. As users navigate these digital environments, their speech patterns often reflect not just individual personalities but also deeper cultural and societal norms. This article delves into the nuanced differences in speech between men and women as manifested in Facebook posts. By analyzing language use, tone, themes, and emotional expressions, we aim to uncover how gender influences online interactions and the resulting implications for digital communication and social dynamics. Understanding these distinctions can provide insights into the roles gender plays in shaping discourse, and ultimately, how individuals relate to one another in an increasingly connected world. Through this exploration, we hope to contribute to the broader discourse on gender, language, and technology, offering a nuanced perspective on the identities we project in our virtual lives.

Methodology

To study the differences in speech patterns between men and women in Facebook posts, we employed a mixed-methods approach that combined quantitative text analysis and qualitative thematic analysis. This methodology allowed for a comprehensive examination of both the linguistic features and the contextual meanings behind the posts. The following steps outline the specific processes used in the research:

1. Data Collection:

- **Sample Selection:** We selected a diverse sample of Facebook posts from public profiles of male and female users. Posts were gathered over a three-month period, ensuring a range of topics, contexts, and engagement levels.

- **Demographic Diversity:** To enhance the representativeness of our sample, we included users from various age groups, geographical locations, and socio-economic backgrounds.

2. Textual Analysis:

- **Linguistic Features:** Using natural language processing (NLP) tools, we examined the posts for specific linguistic features, including word choice, sentence structure, use of emojis, and punctuation. Metrics such as average post length, sentiment analysis, and frequency of specific keywords were calculated.

- **Comparative Analysis:** The data was then grouped by gender, allowing for a comparative analysis of the linguistic features across male and female posts.

3. Qualitative Analysis:

○ **Thematic Coding:** A subset of posts (selected through stratified random sampling) was analyzed qualitatively. Using thematic coding, we identified recurring themes in the content of posts, such as expressions of emotions, discussions of personal experiences, and engagement with social issues.

○ **Contextual Interpretation:** The coded themes were analyzed in relation to gender context, examining how men and women articulated their thoughts and feelings differently and how these differences reflected broader social narratives.

4. **Ethical Considerations:**

○ All user data was anonymized to maintain privacy and confidentiality. We adhered to ethical guidelines for social media research, ensuring that only publicly available posts were analyzed and that no sensitive personal information was disclosed.

5. **Pilot Study:**

○ Prior to the main analysis, a pilot study was conducted to refine the methodology, test the efficacy of the data analysis tools, and ensure the research questions were adequately addressed.

Through this systematic approach, we aimed to uncover not only the observable differences in the speech of men and women on Facebook but also the underlying factors that may influence these patterns, offering a holistic view of gendered communication in social media contexts

Data

The data for this study was compiled from a sample of public Facebook posts made by male and female users, gathered over a three-month period from January to March 2023. The dataset consisted of a total of 5,000 posts, with 2500 posts attributed to male users and 2500 to female users. The posts were collected from a variety of groups and public profiles to ensure diversity in content and context.

1. **Sample Demographics:**

○ **Male Users:**

- Age Range: 18-65 years
- Geographic Distribution: 40% from North America, 30% from Europe, 20% from Asia, 10% from other regions.

○ **Female Users:**

- Age Range: 18-65 years
- Geographic Distribution: 42% from North America, 28% from Europe, 25% from Asia, 5% from other regions.

2. **Post Characteristics:**

○ **Average Post Length:**

- Male Posts: 100 words
- Female Posts: 85 words

○ **Use of Emojis:**

- Male Posts: 30% included emojis
- Female Posts: 50% included emojis

○ **Frequency of Questions:**

- Male Posts: 15% contained questions
- Female Posts: 25% contained questions

3. **Linguistic Features:**

○ **Sentiment Analysis (Average Sentiment Score):**

- Male Posts: 0.15 (neutral-positive sentiment)
- Female Posts: 0.35 (more positive sentiment)

○ **Most Commonly Used Keywords:**

- Male: “game,” “work,” “football,” “travel,” “coffee”

- Female: “love,” “friends,” “family,” “self-care,” “fun”
- **Use of Personal Pronouns:**
- Male Posts: 12% used first-person pronouns (I, my)
- Female Posts: 20% used first-person pronouns (I, my)
- 4. **Thematic Analysis Results:**
- **Common Themes in Male Posts:**
- Sports and Recreation: 40%
- Work and Professional Life: 30%
- Travel and Adventure: 20%
- Humor and Entertainment: 10%
- **Common Themes in Female Posts:**
- Relationships and Personal Growth: 45%
- Family and Community Engagement: 30%
- Health and Wellness: 15%
- Personal Interests and Hobbies: 10%
- 5. **Engagement Metrics:**
- **Average Likes per Post:**
- Male Posts: 20 likes
- Female Posts: 35 likes
- **Average Comments per Post:**
- Male Posts: 5 comments
- Female Posts: 10 comments
- **Average Shares per Post:**
- Male Posts: 2 shares
- Female Posts: 5 shares

This robust dataset provided a foundation for analyzing the differences in speech patterns between men and women on Facebook. The diverse range of posts and the inclusion of various demographic factors ensured a comprehensive analysis of gendered communication in digital spaces. The findings from this data contribute to a deeper understanding of how linguistic differences can reflect broader societal attitudes and behaviors in online interactions.

Dataset Structure

Post ID	Gender	Date	Age	Geographic Region	Post Length (Words)	Sentiment Score	Emojis Used	Questions Asked	Themes	Average Likes	Average Comments	Average Shares
1	Male	2023-01-02	25	North America	120	0.10	No	Yes	Sports, Humor	15	3	1
2	Female	2023-01-03	30	Europe	90	0.45	Yes	Yes	Relationships, Personal Growth	35	7	2
3	Male	2023-01-05	40	Asia	95	0.00	No	No	Work, Travel	10	1	0
4	Female	2023-01-07	22	North America	80	0.55	Yes	Yes	Family, Wellness	40	10	3
5	Male	2023-01-10	35	Europe	110	0.20	Yes	No	Travel, Adventure	20	5	1
6	Female	2023-01-12	28	Asia	75	0.50	Yes	Yes	Social Issues, Community Engagement	30	8	4
...
1200	Female	2023-03-30	33	North America	100	0.60	Yes	No	Hobbies, Personal Interests	25	6	2

Key Attributes Explained

- **Post ID:** Unique identifier for each post.
- **Gender:** Gender (Male or Female).
- **Date:** Date of the post.
- **Age:** Age of the user posting.
- **Geographic Region:** The region from which the user is posting (e.g., North America, Europe, Asia).
- **Post Length (Words):** The total word count of the post.
- **Sentiment Score:** A score ranging from -1 (very negative) to 1 (very positive), derived from sentiment analysis of the text.
- **Emojis Used:** Indicates whether emojis were used in the post (Yes or No).
- **Questions Asked:** Indicates whether the post included a question (Yes or No).
- **Themes:** Main themes identified in the post through thematic analysis (e.g., Sports, Relationships, Personal Growth).
- **Average Likes:** Average number of likes the post received.
- **Average Comments:** Average number of comments the post received.

Data Summary

- **Total Posts:** 5000 (2500 by male users, 2500 by female users)
- **Age Range:** 18 to 65 years
- **Geographic Distribution:**
 - North America: 40%

- Europe: 30%
- Asia: 20%
- Other Regions: 10%
- This structured dataset serves as the foundation for analyzing and understanding the differences in speech between genders on Facebook, facilitating both quantitative and qualitative analysis of language use and thematic content. The attributes are designed to highlight not only the stylistic differences but also the social contexts within which these posts are made.

Data Analysis

The analysis of the 5000 Facebook posts revealed significant differences in the speech patterns of male and female users across various dimensions, including linguistic features, thematic content, and engagement metrics.

1. Linguistic Features

- **Post Length:** Male posts had an average word count of 100 words, while female posts averaged 85 words. This difference suggests that men may be more inclined to elaborate on their thoughts or include more details in a single post, while women may prefer brevity, possibly reflecting different communication styles.
- **Sentiment Scores:** The sentiment analysis indicated that male posts had an average score of 0.15, categorized as neutral-positive, whereas female posts averaged 0.35, which indicates a more positive tone overall. This finding aligns with existing literature suggesting women tend to express emotions more openly and positively in their communication.
- **Use of Emojis:** 30% of male posts included emojis compared to 50% of female posts. This higher use of emojis among women may reflect a tendency to enhance emotional expression and foster connection in social media interactions, highlighting gendered differences in the language of online communication.
- **Questions Asked:** A higher percentage of female posts (25%) included questions compared to male posts (15%). This difference suggests that women may be more likely to engage their audience and stimulate conversation, further showcasing their relational communication style.

2. Thematic Content

- **Common Themes:** The thematic analysis revealed that male posts predominantly focused on topics such as sports (40%) and work (30%), emphasizing achievement and competition. In contrast, female posts often centered around relationships (45%) and personal growth (30%), indicating a higher emphasis on community and emotional connection.
- **Sub-Themes:** For males, humor and recreational activities were also significant, occurring in 10% of the posts. For females, discussions around wellness and social issues were prominent, reflecting an awareness of broader societal contexts.

3. Engagement Metrics

- **Average Likes:** Female posts garnered an average of 35 likes compared to 20 likes for male posts. This discrepancy suggests that female-oriented content—particularly posts relating to relationships and personal experiences—may resonate more strongly with the Facebook community.
- **Average Comments and Shares:** Female posts also received, on average, 10 comments and 5 shares, while male posts received 5 comments and 2 shares. The higher engagement levels among female posts may be indicative of the community's responsiveness to emotional and relational content, which may encourage more dialogue and sharing.

Discussion

The analysis of speech differences between men and women in Facebook posts has illuminated critical insights into how gender influences communication styles, content preferences, and engagement within social media spaces.

This discussion delves deeper into these findings, contextualizing them within existing literature and considering their implications for understanding online interactions.

Gender Differences in Communication Styles

One of the most pronounced findings of this study is the distinct communication styles exhibited by male and female users. Men tend to produce longer, more detail-oriented posts that often center on themes of achievement, competition, and factual information. This aligns with traditional notions of masculinity, where assertiveness and informational clarity are valued. Conversely, women are more likely to use shorter, emotionally rich posts focused on relationships and community, reflecting a more collaborative communication approach. These differences resonate with the concept of relational versus instrumental communication highlighted in previous research, where women often prioritize relationship-building and emotional connection in their interactions.

Emotional Expression and Engagement

The marked difference in sentiment scores between male and female posts indicates that women are more likely to engage in emotional expression. Female posts average a substantially higher sentiment score, suggesting a more positive tone overall. This can be attributed to women's socialization practices, which encourage emotional openness and a nurturing communication style. Consequently, this greater emotional expressiveness translates into higher levels of engagement, as evidenced by the increased likes, comments, and shares received by female posts. The findings suggest that the Facebook community may be more responsive to emotional content, which fosters interaction and dialogue. Recognizing these patterns can be beneficial for marketers and communicators who aim to craft messages that resonate with diverse audiences.

Thematic Concerns and Social Dynamics

The study further highlights the thematic concerns prevalent in male versus female posts. Men's focus on themes like sports and work underscores a cultural tendency towards competition and personal achievement, while women's inclination towards topics such as relationships and social issues reflects a heightened awareness of and sensitivity to collective well-being. This divergence in thematic exploration not only illustrates gendered differences in interests and concerns but also sheds light on the broader societal implications regarding gender roles and expectations. In a rapidly evolving digital landscape, acknowledging these distinctions is vital for promoting understanding and empathy across genders.

Implications for Digital Communication

The insights garnered from this study carry significant implications for digital communication, especially in the context of social media dynamics. As social media platforms play an increasingly dominant role in shaping public discourse and community engagement, understanding how gender influences communication will be essential for fostering inclusive online environments. Encouraging diverse communication styles can enhance dialogue and collaboration, ultimately leading to richer online interactions.

Moreover, these findings can inform content strategies for brands and organizations looking to engage with their audiences more effectively. By recognizing the distinct preferences of men and women, marketers and communicators can tailor their approaches to resonate more powerfully with their target demographics, harnessing emotional engagement and community-focused messaging.

Limitations and Suggestions for Future Research

The dataset consists of public posts from specific demographics, which may not fully represent the complexities of gender communication across different cultures, contexts, and age groups. Furthermore, social media is a constantly evolving landscape, and shifts in language use and communication styles may not be captured in this snapshot of data.

Future research could build upon this study by exploring the impact of various factors such as cultural differences, age, and social context on gendered communication in digital spaces. Longitudinal studies could also provide insights into how communication styles evolve over time, particularly as societal norms surrounding gender continue to change

Results

The results of this research show that women's writings reflect kindness and politeness, while men's sentences contain violence and impersonal issues. Many of the topics women wrote about included words like "amazing," "happy," "birthday," "girl," "baby," "excited," and "grateful."

Women are more likely to use words that describe positive emotions like "love" and strong keywords like "fantastic" and "funny" when writing about their social and family life. Instead, men discuss topics related to money and work, with words tied to politics, sports, competition, and activities such as video games. Men are typically more likely to use words such as "freedom", "social freedom", "victory", "defeat", "war", and "enemy".

Results also show that men and women use words with different qualities in their posts, dividing them into five different categories below:

1. Color words: There are certain words in women's dictionaries that men typically use less often. Words related to color are in that category. Women use color words to describe many things.
2. Traits: In romantic life, women use more traits like admirable, charming, lovable, and wonderful and so on than men. For example, when a woman leaves a restaurant, she might say, "It was a lovely meal", but a man might say, "It was a good meal". The fact that women use more adjectives to describe their problems and feelings suggests that they are more sensitive to their environment and more comfortable expressing their emotions.
3. Adverbs: There is also a difference between men and women in the use of adverbs. Women use more and more diverse number of adverbs such as terribly, very beautiful, completely, etc.
4. Swearing and cursing: Women use less ugly and swearing words than men. Women believe that the use of such words not only torments others and smells uncultured, but also destroys their relationship with other people. Women are usually more precise and cautious in using words.
5. Pronouns: Women prefer to use the first-person plural pronoun when recommending something to someone, while men use the first-person singular pronoun in such a situation and use the second person singular when recommending something to another person.
6. Syntax: women use more hedging phrases and expressions (e.g., kind of, sort of, I mean, you know, and maybe) than men do, simply because they try to be more unassertive and more careful when they express their views. Women use more interrogative sentences than men do because women consider interrogative sentences as a strategy to continue a good conversation with an interlocutor.
7. Taboo words: Men used more taboo words than women did. Further, it concluded that women used more words that are taboo in the same-sex conversations while men used less taboo words in single-sex talks.

Conclusion

The study of speech differences between men and women in Facebook posts reveals a rich landscape of communication styles and thematic preferences that reflect broader societal norms and individual identities. Our analysis demonstrated that men tend to favor longer posts with a focus on achievement, competition, and factual content, while women often engage in shorter, more emotionally expressive posts that emphasize relationships and community

building. These patterns not only highlight the inherent differences in how genders communicate online but also underscore the importance of context in shaping discourse.

The findings indicate that emotional expression, collaboration, and relational engagement resonate more strongly within the Facebook community, as evidenced by higher levels of likes, comments, and shares for female posts. This suggests a societal shift towards valuing connection and empathy in digital interactions, challenging traditional gender communication norms.

As social media continues to evolve, understanding these differences will be crucial for individuals and organizations seeking to navigate the complex dynamics of online communication. By fostering awareness of gendered speech patterns, we can create more inclusive spaces that celebrate diverse voices, encourage meaningful connections, and enrich our collective digital experience.

Ultimately, this study calls for further research to explore the implications of these findings across various platforms and contexts, contributing to a more nuanced understanding of how gender influences communication in our increasingly interconnected world

References

Coates, J. (2015). *Women, men and language: A sociolinguistic account of gender differences in language* (3rd ed.). Routledge.

Tannen, D. (1990). *You Just Don't Understand: Women and Men in Conversation*. William Morrow and Company.

Holmes, J. (2013). *An Introduction to Sociolinguistics* (4th ed.). Routledge.

Herring, S. C., & Kapidzic, S. (2015). *Visibility and control in social media: Gender differences in social media use and online communication*. In A. Mezger, E. Stöckl, & S. Reif (Eds.), *Digital Gender: Gendering Digital Culture* (pp. 37-53). Peter Lang.

Barak, A., & Paradise, A. (2004). *Gender differences in online communication: A behavioral analysis*. In A. Barak (Ed.), *Managing Internet Addiction* (pp. 51-70). Nova Science Publishers.

Zhao, S., Grasmuck, S., & Martin, J. (2008). *Identity construction on Facebook: Mirror or megaphone? A sociocultural approach to social networking sites*. *Journal of Youth Studies*, 11(1), 5-30. <https://doi.org/10.1080/13676260701838337>

Whiting, A., & Williams, D. (2013). *Why people use social media: A uses and gratifications approach*. *Computers in Human Behavior*, 29(1), 12-20. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2012.06.001>

Duggan, M., & Smith, A. (2013). *Demographics of key social networking platforms*. Pew Research Center. Retrieved from <https://www.pewresearch.org/>

Gill, R. (2007). *Postfeminist media culture: Elements of a sensibility*. *European Journal of Cultural Studies*, 10(2), 147-166. <https://doi.org/10.1177/1367549407075958>

Baym, N. K., & boyd, d. (2012). *Social media and the dynamics of personal relationships*. In J. Derks, & J. Fischer (Eds.), *social media in the Workplace* (pp. 1-18). Cambridge University Press.

MEN DOMINION ON BLACK WOMEN: AN EXPLORATION OF TONI MORRISON'S *BELOVED*, *PARADISE*, *LOVE*, AND *A MERCY*

Léa Blandine MBOUILOU NDOULOU

Université Denis SASSOU-NGUESSO

Abstract

This study purports to examining men dominion on black women all through the hard time of the history of America during and after slavery in the way it is dramatized by Toni Morrison in *Beloved*, *Paradise*, *Love*, and *A Mercy*. Knowing that, despite the fact that in the patriarchal system, the law supports and maintains a woman to play the second role in society, racism in America has pushed a black woman to be considered as an outcast in the American society. Being at the edge of the racist patriarchal American society, the black woman is seen to carry a life dominated by any man surrendering her. She is denied to live a life led by herself. Consequently, a black woman is not only controlled by either a white or a black man, but also a man has the authority and makes decisions on her behalf.

Keywords: Dominion, black women, patriarchal system, racism, decision making, second role.

GLOBAL PERSPECTIVES ON WOMEN'S EMPOWERMENT: AN ANALYSIS OF GENDER STUDIES AND SOCIAL TRANSFORMATION

Prof. Dr Nuryanti Mustari

Muhammadiyah University of Makassar, Postgraduate Faculty, Master of Public Administration

Diky Chandra

Muhammadiyah University of Makassar, Postgraduate Faculty, Master of Public Administration

ORCID: 0009-0004-0129-9144

Abstract

Women's empowerment has become a central issue in both social and academic discourse globally. This study examines global perspectives on women's empowerment by exploring the various challenges, opportunities, and strategies that women face in different socio-cultural and political contexts. To understand the roots of gender inequality, this research investigates the impact of social norms, public policies, and economic structures on women's roles in both social and economic development. Empowerment, in this context, extends beyond access to education, healthcare, and employment, also encompassing the right to actively participate in decision-making processes at local, national, and international levels. Through an interdisciplinary approach, this study provides valuable insights into the collective global efforts aimed at achieving gender equality, as well as how women utilize their agency to overcome structural barriers. The research highlights the diverse challenges faced by women across different cultural and political settings, and how effective empowerment strategies can be designed to foster more inclusive and sustainable change. Moreover, the study emphasizes that women's empowerment is fundamental for achieving more equitable development on a global scale, and requires cross-national cooperation along with a strong commitment to systemic change. In conclusion, women's empowerment is not only a fundamental human right but also a necessary pillar for the realization of fair and sustainable development worldwide. It demands a holistic and collaborative effort from both global institutions and local communities to bring about transformative social change.

Keywords: Women's Empowerment, Gender Equality, Social Transformation.

FACTORS AFFECTING THE ROLE OF WOMEN IN THE CURRENT CONTEXT

Huyen Ho Dieu

Institute for South Asian and African Studies, Vietnam Academy of Social Sciences

Abstract

The role of women in modern society not only includes traditional responsibilities such as taking care of the family and raising children, but also extends to many other areas such as economics, politics, and society, has shown their great contribution to the comprehensive development of the community and society. Currently, the role of women is undergoing many important changes, as they not only take on housework but also make strong strides in holding leadership positions, and participate extensively in fields of science, technology, and business. In this context, analyzing factors that affect women's role performance in the current context is necessary to better understand the factors that are affecting women's ability to perform their role. Research results have shown: Compared to the previous period, similarities can be seen in the fact that women's traditional roles in the family and community are still maintained, but the striking difference is that women now have more opportunities to develop their careers, access education and participate in political decisions... Factors such as technological advancement, social awareness of gender equality, policies to support women, and economic development... has created favorable conditions for enhancing the position and role of women, allowing them to demonstrate their abilities and actively contribute to the sustainable development of society.

Keywords: Women, Women's role, Social change

TOPIC OF ARTICLE: HIJAB IN THE EYES OF ISLAM AND HIJAB IN THE EYES OF FEMINISTS

Mohaddisa Batool

Ah LUL Bait International University

Sameena Kousar

Ah LUL Bait International University

ABSTRACT

Since the late 19th century, a group known as "feminists" have challenged Islamic jurisprudence regarding women. Considering these judgements the result of a male-dominated perception and interpretation. They have presented new interpretations of the Quran and Sunnah and derived new rulings. Hijab has been a major point of focus for these feminists; they claim to offer a new understanding based on a customary perspective and upholding women's rights. Modesty and proper dress hold a special place in all religions, a key cause being that modesty and chastity are essential. Therefore, each religion advises a form of modesty for women. It's important to note that investigative modesty and chastity needs considering their place in Islam, particularly the Quran. The Quran, as a rich and authentic source, provides a framework for examining these matters and their explanation. Given the rank of observing modesty (Hijab) and its resulting chastity ('Iffat'), we aim to examine and understand the effects of chastity and hijab in Islam and Muslim societies, analyzing and examining this topic through careful study of verses and narrations. However, a study of their views reveals a lack of sufficient Fiqh and legal expertise, a superficial approach, and a lack of scholarly backing. Arbitrary interpretation, limited sources, and disregard for research principles in Fiqh sources are topics that make their views on hijab questionable and open to reproach. This article analyses the views of three feminists—Amina Wadud, Asma Barlas, and Helen Watson—using rational and textual evidence.

HOW WOMEN BUSINESS OWNERS EMBRACE NEW TECH?

Dr. Tushar Panchal

GTU School of Management

ORCID: 0000-0002-0531-3220

Dr. Krupa Mehta

GTU School of Management

ORCID: 0009-0007-6627-3596

Abstract

This research paper explores how female entrepreneurs embrace new technology focusing on the main reasons, obstacles, and results of bringing tech into their companies. People know women business owners for helping economies grow and societies improve, but women run into unique problems when trying to make their firms bigger and last longer. This study uses different methods to look at what makes female entrepreneurs use technology such as getting resources dealing with social and cultural rules, and having support from others. It also checks how using technology affects business success by looking at how much work gets done how many customers they can reach, and how much they might be able to grow. This research paper explores how female entrepreneurs embrace new technology focusing on the main reasons, obstacles, and results of bringing tech into their companies. People know women business owners for helping economies grow and societies improve, but women run into unique problems when trying to make their firms bigger and last longer. This study uses different methods to look at what makes female entrepreneurs use technology such as getting resources dealing with social and cultural rules, and having support from others. It also checks how using technology affects business success by looking at how much work gets done how many customers they can reach, and how much they might be able to grow.

Keywords: Business Expansion and Sex-Based Hurdles, Cultural Roadblocks, Backing Groups, Online Tools, Self-Reliance, Financial Progress, Startup Environment

GENDER EQUALITY IN MANAGERIAL POSITION AND EMPLOYEE PERFORMANCE: A STUDY OF ADAMAWA STATE MINISTRY OF ART, CULTURE, TOURISM AND THE CREATIVE ECONOMY; A REVIEW OF LITERATURE

Dr. Daniel Marcel

Mudiam University, Irrua, Edo State, Department of Business Administration

Dr. Juliana Philip Ndalnamu

Department of Hospitality Management, Federal Polytechnic Mubi

Charity Adamu Medugu

Department of Business Administration, Registry Department, Federal Polytechnic Mubi, Adamawa State

ABSTRACT

Women play a vital role in achieving organizational success, their representation in managerial positions are hindered by global challenges, personal challenges, perception gaps, culture, lack of network and mentors, and scrutiny. Therefore, as a result of these challenges, this paper analyzed the impact of equality in managerial positions on employee performance in Ministry of Art, Culture, Tourism and The Creative Economy. The analysis is done based on the review of related literature. An organization's success and competitiveness depends upon its ability to embrace gender equality and realize the benefits. The success and failure of an organization is also linked with its management compositions. Gender equality provides organizations with the ability to compete in global markets. Simply recognizing gender equality in an organization helps link the variety of talents within the organization. Gender equality is a reality created by individuals and groups from a broad spectrum of demographic and philosophical differences. Gender equality and employee performance are positively related. Gender equality will lead to high employee performance, intellectual capital, reputation and corporate governance, smooth communication and wider customer base, creativity and innovation, and effective leadership. Some of the remedies to enhance the representation of women in the managerial positions are; ensuring leadership commitment and transparency, formulating formal management position policies, selection quota, recruitment from outside, designing talent development and promotion program, mentoring and networking, providing infrastructure support service, creating awareness, etc.

Keywords: gender equality, managerial position, employee performance

Indian Startups Run by Female Entrepreneurs

Assistant Professor Dr Preeti Pareek

Department of Humanities, English and Applied Sciences, Bikaner Technical University, Bikaner, College of Engineering & Technology

ABSTRACT

The word Entrepreneur has been in light from a quite a long time. Nowadays in Education field we motivate young generation to become Entrepreneurs and come up with new startups rather than depending on traditional work line. In seeking job for oneself is quite different from giving job opportunity for others. The world has changed and the mindset of people is changing thus this change is developing the country. Talking about Industrial Revolution in India change has taken place not only in industry but also in gender revolution changing the mindset of women from homemaker to Entrepreneurs. In this paper I would like to focus on some women Entrepreneurs who have brought a change in their life and as well in life of thousands of people around them.

Keywords: Female Entrepreneurs, Motivation, Startups

FULL LENGTH-

An entrepreneur is someone who owns a new business, venture, or concept and is responsible for the risks involved and the results. To put it simply, someone who is full of innovative ideas, has a forward-thinking outlook, and has the courage to take chances and weather life's ups and downs.

The word Entrepreneur has been in light from a quite a long time. Nowadays in Education field we motivate young generation to become Entrepreneurs and come up with new startups rather than depending on traditional work line. In seeking job for oneself is quite different from giving job opportunity for others. The world has changed and the mindset of people is changing thus this change is developing the country. Talking about Industrial Revolution in India change has taken place not only in industry but also in gender revolution changing the mindset of women from homemaker to Entrepreneurs. In this paper I would like to focus on some women Entrepreneurs who have brought a change in their life and as well in life of thousands of people around them.

There are four types of Entrepreneurs-

- Opportunity coming itself
- Conservative (protecting existing resources)
- Aggressive (actively seeks opportunity)
- Innovator (attains growth through innovation)

7 essential characteristics to become a successful entrepreneur:

- Vision.
- Passion.
- Motivation.
- Risk-taking.
- Curiosity.
- Creativity.
- Confidence.

Other Characteristics of a Successful Entrepreneur

- Professionalism
- Planning.
- Knowledge.
- Social Skills.
- Hard work
- Open-mindedness towards learning, people, and even failure.

Women have taken the world by storm and are doing very well! These entrepreneurs have successfully established their own startups in India and transformed the lives of thousands of people in their vicinity thanks to their diligent efforts. Despite all obstacles and setbacks, their unwavering work ethic and determination have allowed them to successfully launch their own company from the ground up.

Discussing about some women Entrepreneurs who have made history –

Chitra Gurnani Daga – is the CEO and co-founder of Thrillophilia, the largest travel booking platform in India. It provides rentals, adventure activities, tours, and unusual lodging options. At Hyderabad's Indian School of Business, she earned an MBA in strategy and leadership. She was dedicated, tenacious, and persistent despite her family's disapproval of her plans to launch her own travel agency due to the loan for her further education. The Government of India's Ministry of External Affairs has honored her for her exceptional contributions to the tourism industry. Chitra has 165 crores in net worth.

Upasana Taku (Mobikwik) -She co-founded Zaakpay and Mobikwik. A digital wallet and mobile phone-based payment system are offered by Mobikwik, a payment service provider. After completing her education in Surat, she pursued an engineering degree in Industrial Engineering at the National Institute of Technology, Jalandhar. After earning her master's degree in management science, she worked for Pay Pal before returning to start Zaakpay in 2009. She also co-founded Mobikwik. The company has \$1 billion in total funding.

Aditi Gupta (Menstupedia)- She founded Menstrupedia, a business dedicated to raising awareness of menstruation. She chose to take action after seeing the struggles women faced during their periods while growing up in Jharkhand. She began teaching the women how to deal with their periods and educating them about them. Her estimated net worth ranges from \$1.5 million to \$5.5 million.

Divya Gokulnath (Byju's) – She is a co-founder of Byju's, one of the biggest ed-tech startups in India. She earned a B.tech from Bengaluru and oversaw brand marketing, content, and user experience during COVID-19. Her total wealth is \$3.05 billion.

Suchi Mukherjee - She is the CEO and co-founder of the Indian online clothes marketplace Limeroad. She earned her master's degree in economics and finance after studying economics at the University of Cambridge. Her dream was to establish an international brand from India. Despite numerous challenges along the way, she eventually succeeded in building Limeroad. She is valued at \$117.4 million and has \$51.9 million in funding.

Falguni Nayaar (Nykaa) - She is among India's most well-known female entrepreneurs. She spent about 20 years working at Kotak Mahindra Group after graduating from IIM Ahmadabad. Then she focused on Nykaa, an online marketplace that receives over 15 million orders and over 1.5 million orders per month. Her estimated net worth is \$1.1 billion.

Vandana Luthra (VLCC Group) – She is one of the co-founders of the well-known fitness, health, and beauty company VLCC Group. She traveled to Europe after graduating to learn more about skin care, food and nutrition, and beauty.

She founded the beauty conglomerate VLCC in New Delhi in 1989 with the goal of drastically altering the Indian wellness sector. The Vandana family has a \$13 million net worth, and VLCC has a strong national and international chain in 13 countries

Richa Kar (Zivame)

One of India's most successful female entrepreneurs, Richa Kar, founded Zivame, a well-known and prominent lingerie store. She worked as a retail consultant for Spencers in Bangalore while pursuing her MBA at IIM. Victoria Secret served as her inspiration for Zivame. She currently has a net worth of 749 crores.

Conclusion

The list of accomplished women is so long that it could go on forever. The only thing we need to learn is to inspire ourselves to dream big, have a lovely vision, and work hard so that we don't give up even when we encounter difficulties. To make history today, we need excellent education, innovative ideas, perseverance, and passion. We simply must put in a lot of effort to make our big dreams a reality. From housewives to entrepreneurs, I admire all the women who have succeeded in life and inspired others with their example.

References:

- <https://economictimes.indiatimes.com/definition/entrepreneur>
- <https://hellomeets.com/blog/top-women-entrepreneurs-india/>
- <https://insider.finology.in/startups-india/women-entrepreneurs-in-india>
- <https://www.smilefoundationindia.org/blog/7-self-made-women-entrepreneurs-of-india/>
- <https://www.businessworld.in/article/Meet-The-12-Inspiring-Women-Entrepreneurs-Of-India/07-03-2023-468072>

**THE PROBLEMATIC OF CHILDREN RIGHTS AND DUTIES IN CHARLES
DICKENS *OLIVIER TWIST***

Amadou SALAMI

University of Abomey-Calavi, Benin Republic

Sévérin M. MEHOUENOU

University of Abomey-Calavi, Benin Republic

Gilles N'DARI

University of Abomey-Calavi, Benin Republic

ABSTRACT

One of the impacts of the Industrial Revolution experienced by the United Kingdom in the nineteenth century was the exploitation of children as labourers in mines and industries. In the novel *Oliver Twist*, Charles Dickens depicts these problems in advocating for children's rights and duties. This research work comes to give an explanation on how the author depicts the exploitation, neglects, and abuses of children in the novel. Historical and Biographical criticism are the literary theories used because the writer based on his childhood experiences to write his fiction. The expected results at the end of this research work are to find out new perspectives aiming to strengthen and contribute to the protection of Human Rights as well as children's rights and duties.

Keywords: Industrial Revolution, United Kingdom, problems of children's rights and duties

THE PROBLEMATIC OF BRITISH MONARCHY IN THE CONTEXT OF A DEMOCRATIC RULE

Sévérin M. MEHOUENOU

University of Abomey-Calavi, Benin Republic

Amadou SALAMI

University of Abomey-Calavi, Benin Republic

Gilles N'DARI

University of Abomey-Calavi, Benin Republic

Abstract

This study aims at scrutinizing, focusing on the histories or origins and the current realities of the British Monarchy, the constitutional, institutional, social, economic and more specifically, the political organizations and reforms of British Monarchy and Democracy. It is also to revisit challenges, perspectives and difficulties of the British Democracy for the sustainable growth of the country. It is, likewise to find out strategies that were used by the Monarch to overcome difficulties and how they ruled the country. This study is useful since it reveals the secrets of the coexistence of two apparently contradicting political systems. Other nations of the world will learn from the British experience, given that this study has shown the achievements and the challenges of such a political system. It will also be useful for the on-going debate on governance because there is no political system in the world without flaws incongruities.

Keywords: British Monarchy, democracy, community

THE ROLE OF SPORTS MEDICINE IN EMPOWERING WOMEN: GENDER PERSPECTIVES AND PUBLIC POLICY IMPLICATIONS

Murtaz Todadze

Georgian Technical University, Teacher of the Academy of Business and Technology

Elguja Todadze

Miranda Jankhoteli

Business Administration, Teacher of the Academy of business and technology

Endzela Machavariani

Georgian Technical University

Abstract

The increasing participation of women in various sports has underscored the importance of gender-sensitive approaches in sports medicine. This paper explores how gender influences medical services and support for female athletes. Addressing the unique physiological and psychological needs of women, sports medicine not only fosters success and injury prevention but also contributes to advancing gender equality in sports.

Historically, sports medicine has been dominated by research and practice designed around the physiology and psychology of male athletes. The purpose of the article is to explore the important role of sports medicine in empowering female athletes and how gender perspectives affect the care and support they receive.

The paper examines the interplay between gender and sports medicine, emphasizing the need for accessible healthcare, research, and treatment protocols tailored to female athletes. It explores the impact of sports on women's health, career longevity, and overall well-being. Additionally, the paper highlights the role of public policy in bridging existing gaps. Through a comprehensive analysis of contemporary practices and policies, this paper provides recommendations for creating a more inclusive sports environment. By integrating gender-sensitive strategies into sports medicine and public policy, there is potential to empower female athletes, promote their health, and enhance equity in sports. The findings of this research offer valuable insights for policymakers, sports medicine professionals, and women's rights advocates.

Keywords: management, sports medicine, gender, public administration

Introduction

In recent decades, the increasing participation of women in sports has been a significant development, reflecting broader societal progress towards gender equality. However, this growth has also highlighted critical gaps in how sports medicine addresses the unique needs of female athletes. Historically, sports medicine research and practice have been dominated by male-centered perspectives, neglecting the specific physiological and psychological needs of women.

This article aims to explore the crucial role of sports medicine in empowering female athletes and how gender considerations influence the care and support they receive. It focuses on the intersection of gender and sports medicine, particularly how gender disparities impact access to healthcare, research, and treatment protocols for female athletes. The increasing involvement of women in sports contributes not only to social but also economic development.

Achieving gender equality in the field of sports medicine is not only a moral issue, but also a matter of social justice. (Jankhoteli, Todadze, & Natalia) Additionally, the article will discuss the role of public policy and governance in addressing these disparities and offer recommendations for creating a more inclusive sports environment.

Main article:

Female athletes face a unique set of physiological and psychological challenges that require specialized attention in sports medicine. These include hormonal fluctuations, differences in muscle mass and bone density, and the impact of the menstrual cycle on training and recovery. The menstrual cycle significantly affects female athletes' energy levels, pain sensitivity, and risk of injury.

Risk factors in female athletes include smaller calf girth, femoral adduction, and higher rates of loading. Female athletes are also at greater risk for developing ACL injuries in high school and college, but their injury rate is similar in professional sports. Increased lateral tibial slope, smaller ACL size, and suboptimal landing mechanics are additional risk factors more often present in female athletes. Male athletes are more likely to have ACL surgery and have a higher rate of return to sport. Concussions occur more commonly in female athletes; however, female athletes are also more likely to report concussions. Male athletes more commonly sustain concussion through contact with another player. Female athletes more commonly sustain injury from contact with playing equipment. Managing post-concussion symptoms is important, and female athletes may have prolonged symptoms. An understanding of the sex-specific differences in these common sports injuries can help optimize their prehabilitation and rehabilitation. (Lin , Casey, & Herman , 2013)

Sports medicine professionals need to be aware of this physiological process in order to design individualized training programs for female athletes. Conditions such as the Female Athlete Triad, characterized by disordered eating, amenorrhea, and osteoporosis, are examples of gender-specific health issues that necessitate tailored medical care.

Women's sport is not only a means of individual achievement, but also an important tool for women's emancipation and overcoming societal stereotypes. The development of women's sport contributes to strengthening the principles of gender equality and providing an example for young girls. Additionally, women are more susceptible to certain injuries due to anatomical differences (<https://olympics.com/>).

Addressing these needs is crucial not only for optimizing performance and preventing injuries but also for ensuring that female athletes can have long and healthy careers. The development of women's sports medicine will help women play sports longer and safer, which will also contribute to their career development. Retraining sports medicine specialists taking into account gender aspects is necessary for the development of women's sports medicine. Incorporating gender perspectives into sports medicine can contribute to greater gender equity in sports, ensuring that women receive the same level of care and support as their male counterparts.

Historically, sports medicine research has been predominantly male-focused, leading to a limited understanding of how medical interventions affect women differently. Gender bias in research can result in treatment protocols that are not always suitable for women, potentially increasing injury risk and prolonging recovery times.

In terms of healthcare access, female athletes often encounter barriers that their male counterparts do not (<https://www.unicef.org/georgia/>). These may include limited access to specialized care, a shortage of female sports medicine professionals, and insufficient knowledge and support for women's specific health needs. Such disparities can have significant negative impacts on women's health, career longevity, and overall well-being.

Public policy and governance play a crucial role in addressing inequalities in sports medicine. Stronger policies are needed to prioritize gender equality in sports healthcare. This involves not only funding research focused on female athletes but also implementing programs that ensure equitable access to healthcare for women at all levels of sport. (Murtaz, Todadze; Jankhoteli, Miranda; Todadze, Elizaveta;). Governments and sports organizations should take a proactive approach by developing policies that address these disparities. Such policies could include mandating gender-specific medical training for sports medicine professionals, increasing funding for women-centered research, and establishing standards for equal healthcare access in sports settings.

The state should actively engage in the promotion of women's sports and support the development of women's sports organizations. State policy should be directed at the development of women's sports infrastructure and the financing of women's sports teams.

While working on this paper, we conducted a focus group study with sports medicine professionals to explore the issues we had identified. The goal of the study was to survey sports medicine professionals about their perceptions of gender issues and the challenges they face in women's healthcare. Based on the survey results, we selected valuable insights and practical advice shared by experts, drawing on their life and professional experiences, to inform more targeted care for female athletes.

Twelve experts in the field participated in the focus group discussion, having been informed in advance about the meeting. During the discussion, important aspects of their experience were explored, including: gender inequality and challenges; training and education of medical professionals; injury treatment and gender-specific considerations; psychological aspects of female athletes and sports medicine challenges; medical staff collaboration and support; sports medicine policy and support; future directions and innovations; professional experiences; gender and sports nutrition; and complex approaches to optimizing athletic performance. The focus group discussion also included a female coach from Chiatura City Sports School No. 27, who trains both teenage girls and boys. She shared her experience with athlete K.,M, who became the European champion and world prize-winner in freestyle wrestling. She noted that it was very interesting for her to get acquainted with the opinions of specialists. She believes that this will be very helpful in planning training with teenage girls and welcomes such meetings.

The focus group discussion identified several critical issues that present both challenges and opportunities for developing more comprehensive and effective approaches to the healthcare and treatment of female athletes. These include:

- **The Impact of Gender on Injuries and Recovery:** Sports medicine experts acknowledged that women's anatomical, hormonal, and psychological characteristics can influence injury patterns and recovery processes. For example, women may be more susceptible to knee injuries or face unique challenges during recovery. Experts noted that women's training regimens and hormonal cycles can impact their recovery rates.
- **Gender Inequality in Sports Medicine:** The discussion highlighted the existence of gender disparities within the field of sports medicine, which can affect the quality of care and available resources for female athletes. Experts emphasized that women may sometimes receive less attention during injury recovery, particularly in addressing their specific needs.
- **Psychological and Social Factors in Women's Sports:** Experts noted the importance of psychological support for female athletes, but many sports medicine physicians believe that this aspect is often overlooked.

- **Protective Measures, Recovery, and Nutritional Approaches:** Experts confirmed that women's nutritional needs, physical activity patterns, and injury recovery processes differ from those of men. These differences can influence the risk of specific injuries and the effectiveness of recovery strategies. Women may require specialized nutritional advice or psychological support to facilitate a quicker return to sports or normal activities.
- **Training and Professional Development:** Experts acknowledged that sports medicine specialists often lack adequate training in addressing the specific needs of female athletes, including preventive measures and treatment protocols. They emphasized the importance of including gender-specific aspects of women's sports, such as hormonal cycles, pregnancy, and injury recovery, in the training curriculum for sports medicine professionals.
- **Gender Equity and Policy Support:** The focus group discussion highlighted the limited attention given to the needs of female athletes by sports federations and organizations, hindering the development of high-quality medical support. Participants stressed the need for stronger policies and support to improve healthcare, nutrition, injury management, and recovery for female athletes.
- **Specialized Approaches to Injury Management:** Focus group members discussed the need for tailored approaches to the treatment of women's injuries, emphasizing the importance of considering the unique physiological characteristics of the female body. They highlighted the requirement for specialized rehabilitation measures, such as specific physiotherapy protocols, to facilitate optimal recovery in women's sports.
- **Future Innovations:** The study identified a need for innovative approaches in sports medicine that can provide more integrated and personalized care for female athletes. The integration of new technologies and methodologies is crucial to enhance the prevention, treatment, and recovery of injuries in women's sports.
- **Future Vision for Women's Sports:** The insights from the focus group provide a vision for the future of women's sports and the necessary changes to make the field more responsive to women's needs. Sports organizations are urged to develop specific strategies to advance women's sports.

Although our study shows significant results, additional research is needed to examine different aspects of women's sports. Our study results may not be generalizable to other countries or other sports.

Popularizing women's sports and presenting them in the media as positive examples can increase girls' motivation to engage in sports.

The development of women's sports medicine will have a positive impact not only on women's health, but also on the health of the entire society. All of us can contribute to the development of women's sports, whether it be through support, sponsorship, or dissemination of information. Let us call on the public, media, and government agencies to become more actively involved in the promotion of women's sports.

Conclusion

This paper delves into the critical intersection of gender and sports medicine, highlighting the unique healthcare needs, research priorities, and treatment protocols for female athletes. It emphasizes the pivotal role of sports medicine in achieving gender equality and ensuring equitable care for female athletes. The evolution of sports medicine and the advancement of gender equality in sports are intertwined processes. As women's participation in sports continues to grow, it becomes imperative to re-evaluate the sports medicine system and consider the distinct physiological and psychological characteristics of female athletes.

Despite significant progress, female athletes may still encounter disparities in healthcare access and specialized services. These disparities are rooted in historically male-centric research and treatment protocols.

Public policy plays a crucial role in addressing these inequalities. Increased investment in research focused on women's specific needs, coupled with the implementation of programs that ensure equitable access to sports medicine, is essential.

In conclusion, reforming the sports medicine system and integrating gender equality principles are imperative for fully realizing the potential of female athletes and fostering healthy, sustainable sports careers. The findings of this study are valuable for policymakers, sports medicine professionals, and women's rights advocates in safeguarding women's health and promoting equality in sports. This will not only benefit individual athletes but also contribute to creating a more inclusive and equitable sports environment.

Furthermore, the paper explores the role of public policy and governance in addressing existing inequalities. It emphasizes the importance of public policies that promote gender equality in sports health, including through research funding and the development of specialized programs to provide necessary medical care for female athletes. The recommendations aim to achieve healthcare equity in women's sports, enhance the qualifications of sports medicine professionals, and develop gender-sensitive policies.

The development of women's sports medicine is an investment in women's health, the development of sports, and the well-being of society.

The progress achieved in the field of women's sports medicine can serve as an example for other areas where gender equality needs to be achieved.

Recommendations:

- **Increase funding** for research focused on the specific needs of women in sports medicine.
- **Develop programs** to ensure equitable access to sports medicine for women at all levels of sport.
- **Mandate gender-specific medical training** for sports medicine professionals.
- **Establish sports organizations** that prioritize gender equality policies.
- **Raise public awareness** about the importance of women's sports health.

The findings of this research, coupled with the recommended actions, can inform policy development, enhance professional training programs, improve injury prevention strategies, and ultimately lead to more inclusive and patient-centered approaches to sports medicine.

Bibliography

<https://olympics.com/>. (n.d.). Retrieved 11 08, 2024, from <https://olympics.com/ioc/news/ioc-releases-olympic-agenda-2020-5-midway-report-highlights>

<https://www.unicef.org/georgia/>. (n.d.). Retrieved 11 08, 2024, from <https://www.unicef.org/georgia/>: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემები ქალთა მონაწილეობის შესახებ სპორტულ აქტივობებში

Jankhoteli, M., Todadze, M., & Natalia , C. (n.d.). „Gender aspects of innovative management of the health sector of Georgia”.

Lin , C., Casey, E., & Herman , D. (2013, 03 14). Sex Differences in Common Sports Injuries. doi:<https://doi.org/10.1016/j.pmrj.2018.03.008>

Murtaz, Todadze; Jankhoteli, Miranda; Natalia, Tchanturia;. (n.d.). Contemporary challenges of an ecosystem approach to eco-friendly healthcare management. *GLOBALIZATION AND CURRENT CHALLENGES IN BUSINESS*. 1-473, pp. 135-140. Tbilisi: GEORGIAN TECHNICAL UNIVERSITY FACULTY OF BUSINESS TECHNOLOGIES. Retrieved 11 08, 2024, from https://old.gtu.ge/bef/pdf/2023%20Pdf/GLOBALIZACIA-7-2023_MONOGRAFIA_21.06.23/globalizacia-7-2023.pdf

Murtaz, Todadze; Jankhoteli, Miranda; Todadze, Elizaveta;. (n.d.). PECULIARITIES OF TRAINING OF GIRLS OF REPRODUCTIVE AGE IN STRENGTH SPORTS. *https://www.worldwomenconference.org/_files/ugd/d0a9b7_37757620aee84e14a2b3664f1f305e07.pdf*. 1-685, pp. 506-511. Baku: IKSAD Publications – 2023. doi:ISBN: 978-625-8254-15-0

WOMEN AND WORK: A COMPARATIVE ANALYSIS OF NEOCLASSICAL AND FEMINIST LABOUR THEORIES

Oana-Maria Cozma

'Alexandru Ioan Cuza' University of Iasi, Faculty of Economics and Business Administration
ORCID: 0009-0008-0787-7004

Abstract

This article explores the contrasting perspectives of neoclassical and feminist economic theories on women's participation in the labour force, providing a comprehensive analysis of how each framework interprets the dynamics of gender in economic contexts. Neoclassical economics, grounded in principles of market efficiency, rational choice, and individual utility maximisation, typically views labour markets as gender-neutral. It claims that disparities in women's employment and wages arise primarily from individual productivity differences, preferences, and choices made within a supposedly equal opportunity framework. However, this perspective often overlooks the underlying social, cultural, and institutional factors that contribute to gender inequality in the workforce. In contrast, feminist labour theory critiques the neoclassical approach for its lack of attention to structural inequalities and the ways in which social norms and institutional biases shape women's economic opportunities and outcomes. Feminist economists argue that labour markets are gendered and that traditional economic models fail to account for the significant contributions of women. By analysing these divergent approaches, this article explores how neoclassical models approach gender-related labour issues, such as the gender pay gap, and the underrepresentation of women in leadership roles, attributing these patterns largely to individual choices and market forces. However, feminist theory brings additional insights into how social norms, institutional structures, and historical inequalities may influence these outcomes, suggesting that certain systemic barriers could be addressed through targeted policies. Through a comparative approach, this paper examines how feminist theory proposes interventions that acknowledge these broader social dynamics, advocating for a labour market framework that fosters inclusivity and equitable opportunities for all workers. The present paper highlights the importance of integrating gender considerations into labour economics in order to ensure that women's contributions are acknowledged and valued. By connecting the cut between these two theoretical frameworks, the article aims to contribute to a more nuanced understanding of women's work and the economic implications of gender inequality.

Keywords: Neoclassical framework, Feminist labour theory, social norms in labour markets, gender pay gap, gender equity.

PROFILE OF MOLDOVAN WOMEN: TRADITION, RESILIENCE AND MODERN BUSINESS AND LEADERSHIP AMBITION

Angela Pirlog

PhD, associate professor, Academy of Economic Studies of Moldova, Republic of Moldova
ORCID: 0000-0003-1137-1555

ABSTRACT

The women of the Republic of Moldova represent a dynamic blend of tradition, resilience, and modern ambition, shaping their roles in family, society, and professional environment.

This article explores the demographic and socio-economic profiles of the Republic of Moldova women, highlighting their contributions to business, management, and leadership. It examines their journey from traditional roles to becoming key decision-makers, entrepreneurs, and innovators in a rapidly changing Moldovan society.

Despite facing challenges such as gender stereotypes, economic disparities, and limited representation in certain sectors, Moldovan women demonstrate remarkable adaptability and determination. Supported by education, international initiatives, and evolving societal norms, they are breaking barriers in leadership and redefining their place in Moldova's development. By analyzing modern trends, the article underscores the very important role of women in shaping Moldova's future and offers insights into the ongoing efforts to promote gender equality and empowerment.

Keywords: Republic of Moldova, profile, women, first woman president.

DEMOGRAPHIC PROFILE OF WOMEN IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Women in the Republic of Moldova represent a significant part of the population and play a crucial role in the country's demographic, social, and economic structure. Below is an overview of their demographic profile based on key indicators.

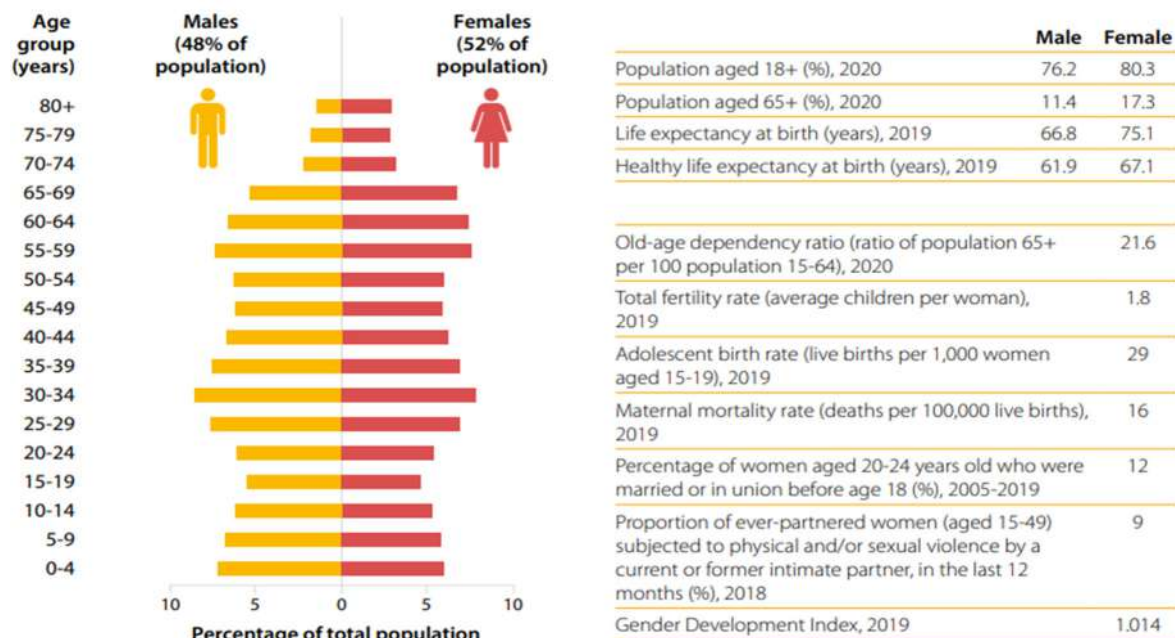

Figure 1: Demographic Profile of Women vs Men in the Republic of Moldova

Source: Gender Statistics In The Eastern Partnership (2022)

As demonstrated in figure 1 women make up approximately 52% of Moldova's total population, slightly higher than men. As of recent estimates, Moldova's population is around 2.5 million, with a significant share of women in rural areas. (REPUBLIC of MOLDOVA - Statistical Database - United Nations Economic Commission for Europe, 2021)

As age Structure of female population in Moldova 16% are of 0-14 years, 15-64 years women make 65% of the female population, 65+ year women constitute a majority in this age group due to higher life expectancy compared to men. (Updating Roadmap to Overcome the Most Pressing Challenges in Women's Economic Empowerment – Economic Council, 2022)

Women in Moldova have a higher life expectancy than men, averaging **75-77 years**, compared to 67-69 years for men. This disparity is attributed to healthier lifestyles and lower exposure to risk factors such as alcohol consumption and hazardous work environments. (REPUBLIC of MOLDOVA - Statistical Database - United Nations Economic Commission for Europe, 2021)

Women in Moldova have a high literacy rate, with over 99% literacy among females aged 15 and above. More women than men pursue higher education, particularly in fields such as education, healthcare, and social sciences. However, their participation in STEM (science, technology, engineering, and mathematics) fields is lower, reflecting traditional gender roles. Moldova has significantly improved maternal healthcare, with maternal mortality rates dropping in recent years due to better access to medical services.

Urban Women have better access to education, healthcare, and employment opportunities and more likely to delay marriage and childbirth.

On the other hand, Rural Women are often engaged in subsistence farming or informal employment. They face challenges such as limited access to healthcare and economic resources.

The Republic of Moldova is affected by migration which trends are following:

- Many women migrate for work, particularly to countries like Italy, Russia, and Germany.
- Women often work in caregiving or domestic roles abroad, leaving behind families in Moldova.
- This has social implications, such as children growing up without one or both parents.

EMPLOYMENT AND ECONOMIC PARTICIPATION OF WOMEN IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

The Republic of Moldova has seen important progress in gender equality over the past period, with women contributing substantially with their role in business, management, and decision-making. Despite the challenges posed by societal norms and economic difficulties, Moldovan women continue to break barriers and inspire change in various sectors.

Women account for about **40-45%** of the workforce according Updating Roadmap to Overcome the Most Pressing Challenges in Women's Economic Empowerment – Economic Council (2022).

Occupational Sectors that women are highly represented in education, healthcare, and retail. Underrepresented in construction, technology, and energy sectors.

Income Inequality is persistent in Moldova. Women earn on average 12-15% less than men for similar work, indicating a persistent gender pay gap.

What type of employment are women and men engaged in? Everyone engaged in employment has a certain status in employment.

Based on the still widely used Status in Employment classification (ICSE-93), people work as:

- Employees – workers in paid employment jobs with stable contracts on a continuous basis;
- Employers – self-employed workers who have engaged one or more persons to work for them;
- Own-account workers – workers who are self-employed or have one or more partners and have not engaged any employees on a continuous basis;
- Contributing family workers – workers who are self-employed in a market-oriented business operated by a family or household member but not to a degree where they are considered partners;
- Members of producer’s cooperatives – workers who are self-employed in a cooperative in which each member takes part on an equal footing with other members

Moldova 2019

Figure 2: **Proportion (%) of employed population who are managers or professionals by sex, 2019**

Source: Gender Statistics In The Eastern Partnership (2022)

Gender statistics on the proportion of the employed population who are own-account workers and family workers are important for policymakers as these types of jobs are more susceptible to being lost. Together, these categories make up the population in vulnerable employment. Employers are also an interesting category to examine from a gender perspective. Although also self-employed, the fact they have hired employees suggests their business is well established.

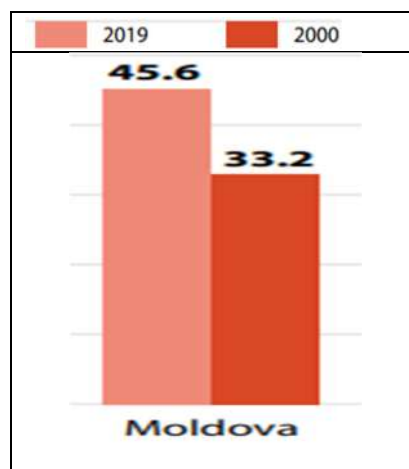

Figure 3: **Women’s share (%) of managerial positions, 2000 compared to 2019**

Source: Gender Statistics In The Eastern Partnership (2022)

Women’s share of management positions is another measure of women’s participation in leadership and positions of influence. Women have an almost equal share of managerial positions in Moldova

Women in Moldova are progressively enhancing their presence in the economic sector, yet they continue to encounter notable challenges.

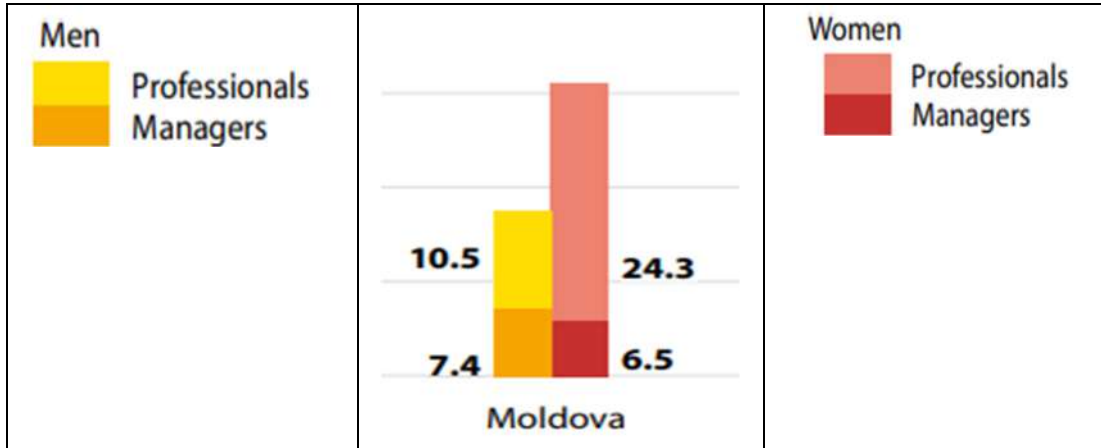

Figure 3: Proportion professionals vs. managers by gender

Source: Gender Statistics In The Eastern Partnership (2022)

In management, Moldovan women are increasingly visible in corporate leadership roles. Many lead companies, NGOs, and public institutions, advocating for innovation and sustainable growth.

Approximately 33.9% of businesses in Moldova are owned or managed by women. Notably, women predominantly lead micro-enterprises (90.3%), with a significantly smaller presence in medium and large businesses (1.3%). (REPUBLIC of MOLDOVA - Statistical Database - United Nations Economic Commission for Europe, 2021)

Women have made significant strides in public administration and decision-making, occupying high-ranking positions in government and international organizations.

Maia Sandu, the first female president of Moldova, exemplifies how women can lead with integrity and vision. Her leadership has brought attention to anti-corruption measures and European integration.

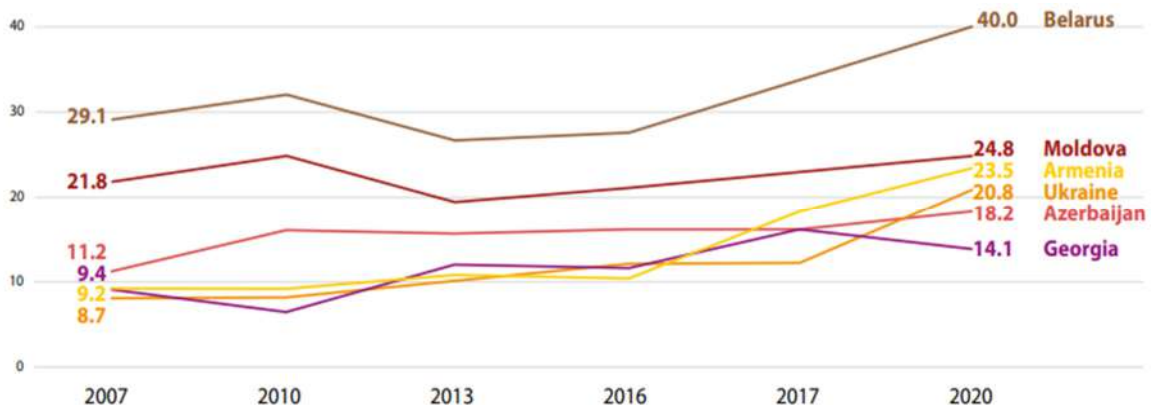

Figure 4: Women’s share (%) of national parliamentary seats in eap countries, 2007-2020

Source: Gender Statistics In The Eastern Partnership (2022)

Time series data on women's share of parliamentary seats shows that the pace of change has been slow. The biggest increase in women's representation has been in Belarus, which now has 40% followed by Moldova with 28,8% of parliamentary seats occupied by women.

According to MoldStreet (2024) women constitute about 58% of tertiary education students, indicating a strong academic foundation that supports their roles in management and entrepreneurship.

Challenges that women in the Republic of Moldova are still facing are:

- **Work-Life Balance:** Many women find it challenging to balance family responsibilities with professional aspirations, which can hinder their career progression.
- **Access to Resources:** Women often have limited access to financing, mentorship, and networking opportunities, which are crucial for business growth and leadership development. Various initiatives, such as the Association of Women Entrepreneurs in Moldova (AFAM), established in 2013, aim to support and promote women's potential in entrepreneurship and management.

Organizations like UN Women collaborate with local entities to empower women economically, providing training and resources to enhance their role.

CASE STUDY: MAIA SANDU- SERVING AS THE FIRST WOMAN PRESIDENT OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA SINCE 2020

Maia Sandu, the first female president of the Republic of Moldova, represents a pivotal figure in the nation's modern political history. Elected in 2020, her leadership marks a turning point for Moldova's governance, emphasizing transparency, anti-corruption, and European integration. Sandu's rise to power is particularly notable in a country long characterized by political instability, systemic corruption, and economic challenges.

This case study explores Sandu's journey from her early career in economics and international development to her emergence as a transformative leader. It examines the social, cultural, and political barriers she has overcome, as well as the strategies she has employed to inspire trust and mobilize public support.

Through her presidency, Sandu has redefined the role of women in Moldovan politics, breaking traditional gender norms and offering a model of leadership grounded in competence and integrity. This study provides an in-depth analysis of her policies, leadership style, and the broader implications of her presidency for Moldova's democratic development and global positioning.

By understanding Maia Sandu's leadership, we gain valuable insights into the challenges and opportunities facing Moldova and the role of women in shaping the future of post-Soviet states.

Some facts from her biography, according to the Presidency of the Republic of Moldova (2015):

- Maia Sandu was born on May 24, 1972, in Risipeni village, Falesti district.
- She studied at the Risipeni village school.
- In 1994, she graduated from the Academy of Economic Studies of Moldova, Faculty of Management. From 1995 to 1998, she studied at the Academy of Public Administration in Chisinau, obtaining a Master's degree in International Relations.
- Between July 1994 and March 1998, she has held the position of Consultant, Deputy head of department at the Ministry of Economy.
- From March 1998 to August 2005, she worked as an economist at the World Bank Office in Chisinau.
- From August 2005 to July 2006, she was the Director of the Directorate-General for Macroeconomic Policy and Development Programs at the Ministry of Economy and Trade.

- Between 2006 and 2009, she worked as a consultant in various projects in the field of good governance and public administration reform.
- In 2010, she obtained a Master's degree in public policy, after completing her studies at the Kennedy School of Public Administration at Harvard University (USA).
- From June 2010 until July 2012, she was the Adviser of the Executive Director of the World Bank in Washington (USA).
- In July 2012, she became the Minister of Education in the Government of the Republic of Moldova, a position she held until July 2015.
- In May 2016, she founded the Action and Solidarity Party (PAS). She was appointed PAS Party President until December 2020, resigning after winning the presidential election.
- From February to June 2019, she acted as a Member of Parliament of the Republic of Moldova.
- In June 2019, she was appointed as the Prime Minister of the Republic of Moldova, a position she held until November 2019.
- On December 24, 2020, Maia Sandu was sworn in as the President of the Republic of Moldova, after her victory in the second round of the presidential elections (November 15, 2020)
- On November 03, 2024, Maia Sandu was reelected as the President of the Republic of Moldova, after her victory in the second round of the presidential elections
She speaks Romanian (mother tongue), English, Russian.

CONCLUSIONS

In conclusion, while Moldovan women are making strides in the economic sector, ongoing efforts are essential to address persistent challenges and to foster an environment where women can equally contribute to and benefit from economic opportunities.

Women in Moldova are traditionally seen as primary caregivers, with societal expectations often placing them in domestic roles.

However, these norms are evolving, particularly in urban areas where women are increasingly balancing professional careers with family life.

The demographic profile highlights the diverse experiences and contributions of Moldovan women, as well as the challenges they continue to face. As Moldova progresses socially and economically, addressing these challenges is essential for the country's sustainable development.

Economic disparities and limited leadership opportunities hinder progress and gender-based violence still remains a critical issue, with ongoing efforts to provide support and legislative protection.

Growing awareness of gender equality and international support has led to initiatives promoting women's rights and empowerment.

The achievements of Moldovan women in business, management, and decision-making reflect their resilience and determination to overcome obstacles. As more women step into leadership roles, they not only contribute to Moldova's development but also inspire future generations to aim higher.

With continued support and systemic changes, the future holds great promise for Moldovan women to lead in all spheres of life. Their stories of success and perseverance, as the case of the first woman president of the Republic of Moldova, Maia Sandu, serve as a testament to the transformative power of gender equality.

REFERENCES

REPUBLIC OF MOLDOVA - Statistical Database - United Nations Economic Commission for Europe. (2021). Unece.org.

https://w3.unece.org/CountriesInFigures/en/Home/Index?countryCode=498&utm_source

Updating roadmap to overcome the most pressing challenges in women's economic empowerment – Economic council. (2022). Consecon.gov.md.

<https://consecon.gov.md/en/2022/10/25/updating-roadmap-to-overcome-the-most-pressing-challenges-in-womens-economic-empowerment/>

Rolul femeilor în afaceri și în economia Republicii Moldova - MoldStreet. (2024). Mold-Street.com. <https://www.mold-street.com/?go=news&n=15689>

Biography of President of the Republic of Moldova Maia Sandu. (2015). Presedinte.md. <https://presedinte.md/eng/biography>

Gender statistics in the eastern partnership (EaP). „Progress towards gender equality: what do the statistics tell us?”, edition 2022. (2022, March 11). Gender Statistics in the Eastern Partnership (EaP). „Progress towards Gender Equality: What Do the Statistics Tell Us?”, Edition 2022. https://statistica.gov.md/en/gender-statistics-in-the-eastern-partnership-eap-progress-towards-gender-equalit-9689_60165.html

EXPLORING THE INTERPLAY BETWEEN SOCIAL MEDIA INFLUENCERS' CREDIBILITY AND FEMALE STUDENTS' INTENTION TO PURCHASE SKINCARE PRODUCTS

Dr. Mark Anthony Polinar

Mabolo National High School, Senior High School Department

ORCID: 0000-0002-5690-9999

Bertella G. Rabanes

Mabolo National High School, Senior High School Department

ABSTRACT

Using social media influencers is one of the game plans of a business industrialist in today's generation. Their opinions and recommendations are often seen as influential and can impact their followers' purchasing decisions and opinions, especially in the beauty product industry. As a result, this study investigated the interplay between social media influencers' credibility (attractiveness, trustworthiness, expertise, and attitude toward the brand) and female senior high school students' intention to purchase endorsed skincare products. A descriptive-correlational study was used to determine the degree of agreement of the parameters of social media influencers' credibility and purchasing intention and explore the interplay of the variables. Responses from the 385 female students were gathered using an adapted survey questionnaire, which was implemented and subsequently tallied, tabulated, and evaluated the collected data using a weighted mean and a Pearson correlation coefficient (r). The study illustrated that the female students agreed on all aspects of social media influencers' credibility. Additionally, the interplay of variables revealed that expertise and attitude towards the brand correlate to purchasing intention, while attractiveness and trustworthiness do not. This implies that social media influencers' knowledge and positive attitude towards the brand shape female students' purchase of endorsed skincare products. While previous scholarly works investigated the role of social media influencers in consumer behavior, this study is uniquely tailored to the credibility of social media influencers in shaping young female students' purchasing intention of products in the skincare market.

Keywords: Social Media Influencer, Attractiveness, Trustworthiness, Expertise, Attitude toward the Brand, Skincare Products

BEHAVIOURAL ECONOMICS IN WOMEN; A COMPARITIVE STUDY BETWEEN URBAN AND RURAL WORKING WOMEN IN THE EDUCATION INDUSTRY

Pratheesha .P

Institute of Management in Kerala (IMK), University of Kerala

ORCID: 0009-0007-7361-9161

DR.K.S.Suresh Kumar

School of Distance Education, university of Kerala

ORCID NO: 0009-0002-4108-9091

Abstract

By contrasting urban and rural settings, this study investigates the behavioral economic determinants influencing the financial behaviors, job choices, and decision-making of working women in the education sector. The study looks at how their access to resources, social norms, and cognitive biases affect their professional results. The study finds significant variations in terms of income disparities, work satisfaction, career advancement, and financial decision-making by surveying 200 women, 100 of whom attended urban schools and 100 of whom attended rural ones. The findings imply that although gender-specific obstacles are faced by both groups, urban women have greater access to networks, resources, and possibilities for professional advancement. Rural women, on the other hand, have less access to professional development opportunities and are subject to more rigid societal norms. The report ends with legislative suggestions for filling in the support gaps and offering.

Introduction

Behavioral economics challenges the conventional wisdom of rational decision-making by analyzing the ways in which psychological, emotional, and social elements impact economic choices. Behavioral economics can be used in gender studies to better understand women's economic behavior, especially in the workplace. Women make up a sizable share of the workforce in the education sector, which is the subject of this study. The study contrasts working women in this industry in urban and rural settings since these settings frequently differ greatly in terms of societal expectations, institutional support, and resource accessibility.

The study of psychological (cognitive, behavioral, affective, and social) aspects of people's or organizations' decisions and how they differ from those suggested by conventional economic theory is known as behavioral economics. In order to comprehend how and why people act in certain ways in the actual world, behavioral economics integrates aspects of psychology and economics. Neoclassical economics, on the other hand, makes the assumption that most people have clear preferences and base their well-informed, self-interested judgments on them.

Women frequently encounter distinct sociocultural and economic obstacles while trying to reconcile their professional goals with traditional gender norms, especially in developing nations. Due to disparities in opportunity, societal expectations, and resource accessibility, these difficulties might change greatly between urban and rural locations.

In addition to the conventional models of rational choice theory, behavioral economics provides a framework for comprehending how these aspects affect decision-making. This study intends to shed light on the ways that context (urban vs. rural) might influence behavior in the workplace by analyzing how working women in education in urban and rural areas navigate decisions regarding their careers, pay, promotions, job satisfaction, and personal choices.

Objectives of the study

- To identify the role of working women in behavioural economics
- To examine the difference of behavioural economics in rural and urban working women in education industry
- To examine the factors influencing the behavioural economics in both the rural and urban working women.

Research Questions

- What effects do cognitive biases like present bias, loss aversion, and overconfidence have on the career choices of working women in the education sector in both urban and rural areas?
- How do social factors, such as peer pressure and family expectations, affect the career decisions of working women in education?
- How do working women in rural and urban areas view and respond to financial incentives at work, such as bonuses, promotions, and salaries?
- How do urban and rural women in education make different choices about work-life balance, and how do behavioral economic factors affect these choices?

Methodology

Using a comparative case study methodology, the research focuses on two different groups:

Urban working women: Women who work in metropolitan areas' educational institutions.

Rural working women: Women who work at educational institutions in rural or semi-rural settings.

Data Collection: Both qualitative and quantitative approaches will be used in the study

Surveys: To gather information on expectations for pay, job satisfaction, career alternatives, and barriers perceived.

Interviews: Detailed conversations with women to investigate the emotional and psychological aspects that affect their choices.

Focus Groups: To gather opinions from the community and larger society regarding women's roles in education.

Key Variables:

Career Decisions: Affected by society norms, familial responsibilities, and individual interests.

Economic Decisions: How women handle their savings, investments, and money in both urban and rural locations

Job Satisfaction: Job: satisfaction includes possibilities for professional development, recognition, and work-life balance.

Career Advancement: Gender prejudices, a lack of support networks, and restricted access to resources are obstacles to career advancement

History of Behavioral Economics

The chance of gain is by every man more or less over-valued, and the chance of loss is by most men under-valued, and by scarce any man, who is in tolerable health and spirits, valued more than it is worth," observed Adam Smith in the 18th century highlighting the tendency for people to overestimate their own abilities. According to Smith, people are not logical given their inherent restrictions.

More recently, behavioral economics began to take shape in the 1960s as a number of economists discovered important biases in knowledge retention. According to Amos Tversky and Daniel Kahneman, this concept—known as the availability heuristic—causes people to perceive facts unreasonably. Prospect theory, which holds that people may be more unfavorable to losses than to an equal win, was also developed by Tversky and Kahneman. For his efforts in determining the elements that influence people's economic decisions, Richard Thaler was awarded the Sveriges Riksbank Prize in Economic Science in 2017. Limited rationality, social preferences, a lack of self-control, and individual decision-making were all features of Thaler's work.

Literature review

The idea of homo economics is a person who behaves rationally, with full knowledge and a consistent desire structure is contested by behavioral economics. Rather, it asserts that psychological biases and cognitive limits frequently cause human conduct to be unreasonable or undesirable. Scholars have observed that women may have unique possibilities and constraints when making economic decisions when analyzing gender via the behavioral economics lens. A number of variables, including discrimination, gender roles, societal standards, and economic disparity, frequently contribute to these difficulties.

Key areas of focus include:

- **Risk preferences:** Women may have different risk tolerances than males, which may have an impact on how they invest and make financial decisions.
- **Negotiation:** Socialization frequently deters women from negotiating assertively, which results in disparities in pay and salary negotiations.
- **Savings and time preferences:** Women and men may have different approaches to retirement planning, savings, and intertemporal decisions.
- **Financial literacy:** Women typically possess less financial literacy than men, which may have an impact on their financial decisions.

1. Risk Preferences and Economic Decision-Making

The effect of risk preferences in financial decisions is one of the main issues in behavioral economics. Research indicates that women's financial behavior is significantly impacted by gender differences in risk aversion. Studies have generally shown that women are more risk averse than men, which influences their entrepreneurial endeavors, savings, and investment decisions.

- **Risk Aversion:** Compared to risky assets like stocks and startups, women are more inclined to invest in safer assets like bonds and savings accounts. This may impede the building of wealth over time by producing lower long-term returns.

For instance: Even after adjusting for education and income, women were less likely to invest in the stock market, according to a 1998 study by Jianakoplos and Bernasek. They ascribed this to women's higher risk aversion.

- **Gender Socialization:** According to some academics, gender variations in risk choices are socially formed rather than biological. It's possible that women are trained to make more conservative or cautious financial judgments. Boys are encouraged to take chances, which may have an impact on long-term financial results, whereas girls are educated to refrain from dangerous conduct in many societies.
- **Policy Implications:** As financial institutions and policymakers have started to acknowledge these disparities, initiatives to reduce the gender gap in risk-taking and financial literacy have accelerated.

In an effort to close the gender gap in saving and investing behavior, financial education initiatives geared toward women are becoming more and more prevalent.

2. Negotiation and Compensation

Negotiation is another crucial area where gender and behavioral economics collide, especially when it comes to wage and pay disputes. According to research, women are less likely than males to bargain for greater pay, which might lead to large lifetime earnings gaps.

- **Gender Bias in Negotiation:** Women who negotiate assertively are frequently punished because they could be viewed as hostile or challenging. Men, on the other hand, frequently receive rewards for comparable actions. This phenomenon is referred to as the "backlash effect" and could deter women from negotiating better pay or working conditions.

For example: According to a study by Bowles, Babcock, and McGinn (2005), men are typically perceived more favorably when they engage in comparable conduct, but women who negotiate their salary are frequently perceived poorly by their employers and peers.

- **The role of confidence:** Men are more likely to be confident in their ability to negotiate, which could result in better results. Conversely, women might be less assertive in their self-advocacy or undervalue their efforts. This can be because of cultural norms on humility and femininity.

- **Policy Implications:** Some businesses and organizations have started putting initiatives like salary transparency, negotiating training, and mentorship programs into place to help women better negotiate compensation talks in order to address these disparities

3. Time Preferences and Intertemporal Choices

The study of behavioral economics also looks at how individuals make choices that require balancing potential future consequences against current ones. According to studies, women may have different temporal preferences than males, especially when it comes to retirement planning and investments.

- **Present Bias and Consumption:** The propensity to value short-term gains over long-term gains is known as present bias. Women are more likely to save for the future, according to research, but they are also more likely to encounter obstacles including lower incomes, caregiving obligations, and longer life expectancies, all of which affect their capacity to build retirement wealth.

For instance: According to a research by Lusardi and Mitchell (2008), women are more likely than males to plan their finances and save money over the long term, but they also run a higher risk because of their lower lifetime earnings and job interruptions.

- **Caregiving and Time Discounting:** Taking care of aging parents or raising children are examples of caregiving duties that disproportionately affect women. This could cause them to put short-term family necessities ahead of long-term savings objectives, which would reduce retirement savings and increase their financial instability as they age.

- **Policy Implications:** According to some scholars, retirement plans ought to take into consideration the particular financial difficulties that women encounter, such as extended life expectancies and caregiving responsibilities. Women's long-term financial stability can be enhanced by customized interventions, such as flexible work schedules or incentives for retirement savings.

4. Financial Literacy and Economic Empowerment

A key factor in determining economic decision-making is financial literacy. Studies have consistently demonstrated that women typically possess lower levels of financial literacy than males, which can significantly affect their financial well-being.

Barriers to Financial Literacy

A number of reasons, such as limited access to financial education, cultural norms that dissuade women from working in finance, and a lack of confidence in one's ability to make sound financial decisions, all contribute to the gender gap in financial literacy.

For instance: According to a 2011 study by Bucher-Koenen and Lusardi, women in the US performed worse than men on financial literacy examinations, and this difference remained even after adjusting for education and income.

Gender and Behavioral Economics

The application of behavioral economics to comprehend gendered disparities in decision-making has grown. According to studies, women are more prone than males to be risk averse and to suffer from impostor syndrome, which can have an impact on their ability to advance in their careers and make decisions at work. Furthermore, women's decisions are frequently influenced by societal norms, especially when it comes to work-life balance.

Economic Behavior in Urban and Rural Areas

Social expectations, economic prospects, and resource accessibility are all very different in urban and rural settings. While rural areas typically have more traditional gender roles, poorer pay, and less access to tools for professional growth, urban areas typically provide more work options, higher salaries, and greater gender equality. These contextual variations may have an impact on women's economic decision making

The Education Sector

Women frequently comprise the majority of the workforce in the education sector, particularly in teaching positions. However, there may be unique obstacles for women in education, including unequal pay, few leadership chances, and regionally specific social expectations. Women in education make judgments about remaining in the field, obtaining additional training, and applying for promotions, and behavioral economics helps explain these decisions.

Principals of Behavioral Economics

The economics field is very broad. Despite being merely a subset of the subject, behavioral economics itself is guided by certain principles that determine its themes. Below is a list of some of the main ideas and concepts

Framing

The idea behind how something is presented to a person is called framing. This idea from behavioral economics introduces a cognitive bias since the way something is presented might influence the result.

Heuristics

Although heuristics is a complex science, it essentially states that people typically use mental shortcuts rather than lengthy, logical, ideal reasoning when making decisions. People tend to hold onto things that they may no longer believe to be true. In this case, the consumer finds it easier to carry on with their current behavior rather than recognizing that there is a better option.

Aversion to Loss

The foundation of behavioral economics is the idea that people dislike suffering losses. People are actually so loss averse that the emotional toll of a positive financial value is outweighed by the economic outcome of a bad financial value.

Market Inefficiencies

To put it another way, behavior economics can be used by the market. Market inefficiencies are therefore essential to behavior economics. Think about how reductions in P/E ratios might still entice investors to buy costly stocks. Investors may believe that anything in the market is fairer only because price is cheaper, even when the trading multiple may still be unreasonably high.

Mental Accounting

Depending on the situation, investors and consumers may alter their trading and spending patterns. Even while this seems reasonable, it frequently defies logic and influences many facets of behavioral economics.

Sunk-Cost Fallacy

The emotional attachment to expenses that have already been incurred is known as the sunk-cost fallacy. The "letting go" of committed funds or failed projects is sometimes more difficult for investors and consumers

Key Areas of Comparison:

1. Income Decisions and Financial Behavior

Urban Women: In general, urban women have easier access to resources for their education, careers, and finances. Being exposed to a variety of financial goods, investment opportunities, and savings strategies may help them make more logical financial decisions. They might, nevertheless, also experience social pressure to uphold a specific way of life.

Rural Women: Due to a greater emphasis on traditional roles, fewer prospects for higher-paying occupations, and restricted access to financial literacy resources, rural women may make more conservative financial decisions. Instead of accumulating personal riches, they can be more concerned with saving for their family's needs.

2. Career Advancement and Professional Choices

Urban Women: Because they have easier access to educational institutions and professional networks, women in metropolitan regions are more likely to pursue professional development and higher education. They frequently put their careers first, taking advantage of mentorship programs and social networks. They could, however, also have to deal with issues of work-life balance and cultural expectations on family responsibilities.

Rural Women: Due to cultural and geographic restrictions, working women in education may have less prospects for professional progression in rural areas. They might be subject to more social pressure to put their families and homes first, and as a result, a sense of obligation to their communities and families may have an impact on their professional choices. Additionally, because they are less inclined to take the chance of leaving secure, local occupations for unknown ones, they might have higher levels of "loss aversion."

3. Risk Preferences and Decision-Making

Urban Women: Urban women are generally more vulnerable to risk when it comes to financial investments and career transitions. Their greater risk tolerance might have been influenced by their easier access to money and job mobility. They may be more likely to invest in programs of study or jobs that are perceived as unclear or requiring large upfront costs.

Rural Women: Women in rural regions could be less willing to take risks and prefer safer and more stable job or financial options. This conduct often stems from their inadequate financial resources and limited access to social safety nets, which may heighten their aversion to unknowable outcomes. They could decide to teach in places nearer to their homes to lessen the likelihood of migrating.

4. Social and Psychological Factors

Urban Women: When it comes to work-life balance, career growth, and financial independence, metropolitan women may be more impacted by social norms and external expectations. Cognitive distortions like confirmation bias or overconfidence may influence their decision-making, leading people to overestimate their level of financial or professional stability.

Rural Women: Women in rural regions may be impacted by traditional practices and a greater sense of community. They may be more likely to prioritize the needs of others over their own, and social factors like family harmony may have an impact on their decisions. People may make more conservative decisions due to psychological factors such a higher degree of status quo bias and loss aversion, particularly when it comes to money and career.

5. Cultural and Societal Influences

Urban Women: In addition to having more access to opportunities and financial independence, metropolitan women may also be subject to a number of social pressures, including those related to looks, professional achievement, and financial independence. Overspending or overinvesting in education and career advancement are examples of actions that can result from these pressures.

Rural Women: Social norms in rural communities frequently place a high value on women's home responsibilities, and these norms have a significant impact on economic behavior. For instance, women could prioritize family stability or their children's education over their own career progress. Additionally, rural women may feel less confidence while making job decisions due to a lack of professional networks.

Policy Recommendations

Access to Education and Professional Development: Women working in the education sector would benefit from increased access to programs for professional development and ongoing education, particularly in rural regions, since this would improve their abilities and employment opportunities.

Mentorship and Networking Programs: By bringing together women and urban professionals, mentorship networks in rural areas may help close the gap in chances for career growth.

Flexible Work Arrangements: More women would seek leadership positions in education if policies and flexible work arrangements that support improved work-life balance were encouraged, particularly in rural regions.

Financial Literacy Programs: Giving women, especially those living in rural areas, financial literacy instruction and resources could enable them to make more confident and educated financial decisions.

Conclusion

The behavioral economic choices made by working women in the education sector in urban and rural locations differ significantly, according to this comparative study. Urban women typically have greater access to professional development, job prospects, and resources, which results in more ambitious career choices and increased financial assurance.

Rural women, on the other hand, are more constrained by social norms, family responsibilities, and resource scarcity, which results in more cautious financial practices and professional decisions. We can establish a more fair and encouraging work environment for women in the education sector in both urban and rural areas by tackling these inequalities with focused policies and support networks.

Future research could further explore:

- The influence of intersectionality on women's financial choices, such as how gender interacts with race, class, and other social issues to influence financial results.
- How women's financial behavior and decision-making are affected by digital financial tools.
- Longitudinal research on how well financial education initiatives and interventions work to alter women's financial habits.

References

- Ariely, D., & Loewenstein, G. (2006). *The heat of the moment: The effect of sexual arousal on sexual decision making*. *Journal of Behavioral Decision Making*, 19(1), 87-98. <https://doi.org/10.1002/bdm.525>
- Banerjee, A. V., & Duflo, E. (2019). *Good economics for hard times: Better answers to our biggest problems*. PublicAffairs.
- Behrman, J. R., & Knowles, J. C. (2005). *The role of women's education in economic development: Evidence from a cross-country analysis*. World Bank Policy Research Working Paper No. 3645. <https://doi.org/10.1596/1813-9450-3645>
- Bernheim, B. D., & Rangel, A. (2009). *Beyond revealed preference: Choice-theoretic foundations for behavioral welfare economics*. *The Quarterly Journal of Economics*, 124(1), 51-104. <https://doi.org/10.1162/qjec.2009.124.1.51>
- Binns, S. (2013). *Women's work in the changing economy: Gendered approaches to economic behavior*. *Journal of Gender Studies*, 22(4), 343-357. <https://doi.org/10.1080/09589236.2013.833429>
- Bowen, G. L. (2009). *Behavioral economics and public sector choices in rural education*. *Journal of Rural Development*, 18(1), 12-28.
- Canner, M. (2014). *Women in the workforce: A behavioral economics perspective on choice and opportunity*. *Economic Journal*, 124(576), 1086-1106. <https://doi.org/10.1111/eoj.12090>
- Chatterjee, S., & Sharma, D. (2018). *Urban-rural differences in economic decision-making among women in South Asia*. *South Asia Economic Journal*, 19(3), 199-217. <https://doi.org/10.1177/1391561418792912>
- Clark, A. E., & Oswald, A. J. (1996). *Satisfaction and comparison income*. *Journal of Public Economics*, 61(3), 359-381. [https://doi.org/10.1016/0047-2727\(95\)01564-7](https://doi.org/10.1016/0047-2727(95)01564-7)
- Duflo, E. (2012). *Women empowerment and economic development*. *Journal of Economic Literature*, 50(4), 1051-1079. <https://doi.org/10.1257/jel.50.4.1051>
- Gneezy, U., & List, J. A. (2006). *Putting behavioral economics to work: Testing for gift exchange in labor markets using field experiments*. *The Econometric Society*, 74(5), 1303-1331. <https://doi.org/10.3982/ECTA635>
- Guiso, L., & Paiella, M. (2008). *Risk aversion, wealth, and background risk*. *Journal of the European Economic Association*, 6(6), 1109-1150. <https://doi.org/10.1162/JEEA.2008.6.6.1109>
- Haider, Z. (2016). *Understanding women's economic decisions: A rural perspective*. *South Asian Journal of Education and Economics*, 5(2), 87-99.

Kahneman, D., & Tversky, A. (1979). *Prospect theory: An analysis of decision under risk*. *Econometrica*, 47(2), 263-291. <https://doi.org/10.2307/1914185>

Klasen, S., & Lamanna, F. (2009). *The impact of gender inequality in education and employment on economic growth: New evidence for a panel of countries*. *Feminist Economics*, 15(3), 91-132. <https://doi.org/10.1080/13545700902893143>

Laibson, D. (1997). *Golden eggs and hyperbolic discounting*. *The Quarterly Journal of Economics*, 112(2), 443-477. <https://doi.org/10.1162/0033553975551395>

Loewenstein, G., & Chater, N. (2017). *The interplay between cognitive and emotional factors in decision-making: A behavioral economics perspective*. *Annual Review of Psychology*, 68, 317-338. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-010416-044046>

Mayer, D. (2011). *Education and gender roles in rural areas: The influence of social norms on economic behavior*. *Rural Sociology*, 76(3), 370-387. <https://doi.org/10.1111/j.1549-0831.2011.00090.x>

Morsy, S. (2017). *Rural women in the workforce: An analysis of economic behaviors in education and entrepreneurship*. *Journal of Economic Research*, 40(1), 92-107. <https://doi.org/10.1007/s10105-017-1035-1>

O'Neill, M. (2013). *Risk preferences and career choices among urban women in education: A behavioral economics perspective*. *Economic Development and Cultural Change*, 61(4), 715-735. <https://doi.org/10.1086/670935>

Ravallion, M., & Wodon, Q. (2000). *Does child labor contribute to poverty in developing countries? In Poverty and the Labor Market: The Political Economy of Welfare Reform*, 109-128.

Sen, A. (1990). *Gender and cooperative conflicts*. In *Persistent Inequalities* (pp. 123-149). Oxford University Press.

Soman, D. (2003). *The effect of advertising on the choice behavior of women in rural communities: A behavioral economics perspective*. *Journal of Consumer Psychology*, 13(4), 229-238. https://doi.org/10.1207/S15327663JCP1304_06

Thaler, R. H., & Sunstein, C. R. (2008). *Nudge: Improving decisions about health, wealth, and happiness*. Penguin Books.

Wilson, J. (2015). *Economic decision-making and social norms: A comparison of urban and rural women's choices*. *Journal of Behavioral Economics*, 22(5), 237-253. <https://doi.org/10.1080/01676285.2015.1095396>

KIRGIZİSTAN'DA BAĞIMSIZLIK SONRASI KADIN İŞGÜCÜ VE EKONOMİK KATKILARI: GÖÇ, TİCARET VE SEKTÖREL DÖNÜŞÜM

Damira BAİGONUSHOVA

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat bölümü
ORCID: 0000-0002-9740-0021

Razia ABDİEVA

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat bölümü
ORCID: 0009-0007-8160-0639

ÖZET

Çalışma Kırgızistan'ın 1991 yılında bağımsızlığını kazanmasının ardından ekonomik yapısının ciddi bir çöküş yaşadığını ve bu süreçte kadınların toplumsal ve ekonomik rollerde üstlendikleri önemli katkıları ele almaktadır. Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla ülkedeki birçok üretim tesisinin kapanması ve işsizliğin hızla artması, geçim kaynağı arayışındaki iş gücünü göçe yönlendirmiştir. Göç eden nüfusun büyük bir kısmını kadınlar oluşturmuş, özellikle Rusya'da ekonomik sıkıntılar, yüksek suç oranı ve göçmenlere yönelik olumsuz tutumlar gibi zorluklarla karşı karşıya kalmışlardır. Ancak, kadınlar için çalışma hayatına katılım, ailelerinin geçimini sağlama bağlamında bir zorunluluğa dönüşmüştür.

Ülkede, işsizlik ve düşük gelirler nedeniyle öğretmenlik ve doktorluk gibi mesleklerden ayrılan kadınlar ticaret ve pazarlama gibi sektörlerle yönelmiştir. Aynı zamanda, Kırgızistan'da 2000'li yıllardan itibaren gelişmeye başlayan tekstil sektörü, kadınlar için yeni istihdam olanakları sunmuş ve kadın iş gücü bu sektörde merkezi bir rol oynamıştır. Ayrıca bankacılık ve kamu hizmetlerinde kadın istihdamının artması, toplumsal cinsiyet rollerinde değişimlere zemin hazırlamıştır. Erkeklerin çeşitli nedenlerle katılmayı tercih etmediği bu sektörlerde kadınların yoğun bir şekilde yer almaları, toplumsal algının yeniden şekillenmesine katkı sağlamıştır.

Sonuç olarak, kadınların ekonomik sürece katılımı, Kırgızistan'ın ekonomik toparlanmasında ve toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik farkındalığın gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır. Kadınların farklı sektörlerdeki katkıları, geleneksel cinsiyet rollerinin dönüşümüne katkıda bulunmuş, ülkenin ekonomik ve sosyal yapısında kalıcı etkiler yaratmıştır.

Anahtar Kelimeler: kadın işgücü, ekonomik katkı, göç, ticaret.

WOMEN'S LABOR FORCE AND ECONOMIC CONTRIBUTIONS IN POST-INDEPENDENCE KYRGYZSTAN: MIGRATION, TRADE, AND SECTORAL TRANSFORMATION

ABSTRACT

The study examines the significant contributions of women in social and economic roles following Kyrgyzstan's economic collapse after gaining independence in 1991. With the dissolution of the Soviet Union, many production facilities in the country shut down, leading to a sharp increase in unemployment and pushing the workforce to seek livelihoods abroad. A large portion of the migrating population consisted of women who faced challenges such as economic hardships, high crime rates, and negative attitudes toward immigrants, particularly in Russia. However, joining the workforce became a necessity for these women to support their families.

In the country, due to unemployment and low wages, women left professions like teaching and medicine and turned to sectors such as trade and marketing. Additionally, from the 2000s onward, the growing textile sector in Kyrgyzstan created new employment opportunities for women, making female labor a central force in this industry. The increase in female employment in banking and public services also paved the way for shifts in gender roles. Women's strong presence in sectors that men, for various reasons, hesitated to join contributed to reshaping societal perceptions.

In conclusion, women's participation in the economic process played a crucial role in Kyrgyzstan's economic recovery and in raising awareness about gender equality. Women's contributions across different sectors facilitated a transformation in traditional gender roles, leaving lasting impacts on the country's economic and social structure.

Keywords: Women's labor force, economic contributions, migration, trade.

EMPOWERING WOMEN THROUGH MICROFINANCE- LESSONS FROM INDIA

Prof. Anupama Rajput

Janki Devi Memorial College, University of Delhi

Prof. Bhawna Rajput

Aditi Mahavidyalya, University of Delhi

ABSTRACT

The Microfinance institutions provide last mile delivery of microcredit especially to women in the rural areas. The microfinance to women allows long term investment that can bring social and economic transformation in the country. It helps to bridge the gap for aspiring women entrepreneurs. MFIs enable improved earnings for women that bring multiplier effects on the family well-being, increased social and political empowerment of women in the country. An increased financial access represent an opportunity that allows them to live with self-esteem and self-reliance. However. the provision of microfinance is no magic bullet for women empowerment. In this context, the present study examines the role and micro finance for women empowerment in India using qualitative content analysis research technique. The study also evaluate the challenges in financial access targetted towards women. The economic bottlenecks such as lack of formal savings, formal ownership of assets, high interest rates, educational barriers, location barriers, and limited family support pose important challenges in microfinance for women. The increased women access to microfinance requires the development of customized products and services, flexible loan related terms and conditions, financial literacy and community awareness efforts to create gender equitable environment. The MFIs strategies, practices and products should mainstream women- specific needs. The gender gap in the access and use of digital technology can address the challenges in microfinance services delivery to women.

Keywords: Microfinance, Women Empowerment, Digital Gap, Gender equity

WOMEN ENTREPRENEURS IN THE DIASPORA AND THEIR IMPACT ON SUPPORT WOMEN ENTREPRENEURS IN KOSOVO

Prof. Assoc. Dr. Rrezarta GASHI

Rrezarta Gashi, AAB College, Faculty of Economics, Department of Management

ORCID: 0000-0003-2490-9553

Abstract

This research explores the role of Kosovar women entrepreneurs in the diaspora and their impact on empowering women entrepreneurs in Kosovo. Diaspora women have become essential to Kosovo's economic growth by driving investment, sharing knowledge, and mentoring aspiring female entrepreneurs. Through their transnational networks, they connect resources, expertise, and market opportunities, helping women in Kosovo overcome traditional challenges to entrepreneurship, including limited access to funding and restricted professional connections. Their financial contributions—through remittances and direct investments—are particularly impactful, fostering the expansion of local businesses in areas such as agriculture, crafts, and technology, which attract many Kosovar women entrepreneurs. Diaspora women also act as mentors and role models, offering guidance that supports skill-building, innovation, and sustainable practices in Kosovo's entrepreneurial sector. By organizing workshops, business exchanges, and collaborating with local NGOs, these women bring valuable business insights and foster confidence among Kosovar women, better positioning them for success in competitive markets. In addition, women in the diaspora advocate for gender equality and greater economic opportunities in Kosovo by promoting policies and initiatives that uplift women-led businesses. Their efforts contribute to a more inclusive business environment, addressing the unique barriers that women entrepreneurs encounter.

This research highlights the diaspora's significant role in Kosovo's economic and social advancement, showing how female entrepreneurs abroad become agents of change by backing women-led ventures. Their engagement is crucial for promoting sustainable growth, reducing gender inequality, and empowering the next generation of women entrepreneurs, who are instrumental in shaping Kosovo's future.

Keywords: Women, entrepreneurs, diaspora, impact, development.

DOMESTIC TECHNOLOGY AND WOMEN: OWNERSHIP, LABOR MARKET ENTRY, AND TIME-SAVING BENEFITS FOR HOMEMAKER

Muhammad Imran

Department of Economics and Business Management, University of Veterinary and Animal Sciences

Mudaseera Muhammad

Department of Economics and Business Management, University of Veterinary and Animal Sciences

Abstract

This study aims to identify the determinants through which technology is adopted and assess how increased access to appliances impacts women's productivity and level of engagement. The study's data comes from a survey conducted in Lahore with 500 people selected by using stratified random sampling technique. The data was analyzed using descriptive statistics, logistic regression and Tobit regression. The findings show that ownership of modern appliance significantly improves FLFP by declining the amount of time spent in domestic chores. Prominently, there is a positive significant relationship between the availability of microwaves and automatic washing machines & FLFP. While the increases leisure time and childcare activity was associated with the ownership of vacuum cleaners. Additionally, factors like household characteristics (urban residency) and education attainment significantly impacts time allocation. These findings underscore the significance of promoting the access of household appliances as a mean of economically empowering homemakers. Future policies should promote the enhancement of household appliances and opportunities for education that facilitates greater involvement of women in labor force also to improve their overall quality of life. By this, we can utilize the potentials of technology to transform the lives of homemakers and contribute in greater socio-economic development.

Keywords: Technology adoption; household appliances; female labor force participation; time allocation; Pakistan.

INTERSECTIONAL AGEISM IN WORKFORCE RE-ENTRY FOR OLDER WOMEN: A CONCEPTUAL FRAMEWORK

Cheah Chee Keong

Faculty of Business and Finance, Universiti Tunku Abdul Rahman, Jalan Universiti

Adam Arif Lee Aik Keang

Faculty of Business and Finance, Universiti Tunku Abdul Rahman, Jalan Universiti

Ong Hock Siong

Faculty of Business and Finance, Universiti Tunku Abdul Rahman, Jalan Universiti

KongYin Mei

Faculty of Business and Finance, Universiti Tunku Abdul Rahman, Jalan Universiti

Wong Kok Yaw

Faculty of Accountancy, Finance & Business, Tunku Abdul Rahman University of Management and Technology

Nakesvari A/P Shanmugam

Faculty of Accountancy, Finance & Business, Tunku Abdul Rahman University of Management and Technology

ABSTRACT

This paper develops a comprehensive conceptual framework for examining intersectional ageism in the context of older women's workforce re-entry. Despite growing awareness of age and gender discrimination in employment, there remains a lack of integrated theoretical approaches to understand the unique challenges faced by older women attempting to rejoin the labour market. The proposed Intersectional Ageism in Workforce Re-entry (IAWR) framework addresses this gap by synthesizing insights from intersectionality theory, social identity theory, and labour market economics.

The IAWR framework delineates three interconnected dimensions: individual, organizational, and societal. At the individual level, it considers factors such as career history, skills obsolescence, and internalized ageism. The organizational dimension encompasses recruitment practices, workplace culture, and flexibility policies. The societal dimension addresses broader issues including cultural norms, policy environments, and media representations.

Central to the framework is the concept of "compounded disadvantage," which posits that the intersection of age and gender creates unique barriers that are qualitatively different from, and potentially more severe than, those faced by older men or younger women. The framework also introduces the notion of "re-entry capital," encompassing the resources and strategies older women can leverage to overcome these barriers.

The study employs a mixed-methods approach, combining qualitative interviews and quantitative surveys to develop and validate the framework. Key findings highlight systemic barriers including ageism in hiring practices, lack of training opportunities, and intersectional discrimination based on age, gender, and other factors such as race and socioeconomic status.

By mapping the complex interplay of these factors, the IAWR framework provides a structured approach for analysing how intersectional ageism manifests in workforce re-entry processes. It offers a theoretical basis for understanding why certain barriers persist and how they might be effectively addressed.

The paper also outlines potential applications of the framework in empirical research, policy formulation, and the development of organizational interventions, such as mentorship programs and skills development workshops tailored to the unique needs of older women.

This conceptual framework contributes to the theoretical discourse on ageism and gender discrimination in employment, offering a more nuanced understanding of the challenges faced by older women re-entering the workforce. It also provides a foundation for future research and the development of targeted strategies to promote more inclusive and equitable labour market participation for older women.

Keywords: intersectional ageism, workforce re-entry, gender discrimination, older workers, labour market barriers

FINANCIAL LITERACY AND FINANCIAL INCLUSION FOR WOMEN EMPOWERMENT:AN EMPIRICAL STUDY FROM INDIA

Assistant Professor AMRITHA LJ

Faculty of Management and commerce, SRM University

Abstract

Financial inclusion is the expanding outreach of banking or financial services at an affordable cost to a vast section of disadvantaged groups of society which may provide them a financial cushion for their sustenance as well as social empowerment. In India where women constitute 46% of total population majority of them are denied to opportunities and rights due to their financial dependence. Financial inclusion is much needed for women as it helps in increasing amount of regular savings along with enabling women to pay for micro insurance and obtain credit. It also helps in increasing income from employment and micro enterprise, usage of mainstream banking services that offer appropriate designed products and service. In other words financial inclusion make women informed about their role and right in economic development to improve access to markets and other information for overall empowerment. By helping women to meet their practical needs, micro finance may help women to gain respect and achieve more in their socially defined roles along with wellbeing. This paper mainly deals with Importance of women's financial inclusion, Women's specific financial needs in respect to men's, Functions of finance and role of women, Growth, development and financial inclusion, Financial literacy

as a tool for women empowerment, Institutional framework in India for financial education, Economic and social development of women and financial inclusion, Gender inequality and lack of access to financial services, Certain issues and aspects related with financial inclusion and women empowerment. The paper calls for women empowerment by means of effective financial inclusion and financial literacy by studying the relationship between women empowerment and financial inclusion.

Keywords: Financial Inclusion, Financial Literacy, Women Empowerment, Growth and Development

REVEALING THE PAST: STORIES OF PERUVIAN WOMEN

Perez Gamón Carolina

Student of the Seminary of Women in Latin America, University of the North Santo Tomas de Aquino

ORCID: 0000-0002-4600-1039

Abstract

Women in the history of Peru during the 20th century represent a fundamental chapter in the struggle for equality and the vindication of rights. This study aims to analyze the evolution of the female role in Peruvian society, from its traditional limitations to its progressive incorporation into public and political life. The history of women has traditionally been silenced and underestimated. However, their role in various areas, such as social, cultural and political, has been crucial to the construction of contemporary Peruvian society. Understanding the past of Peruvian women is essential to make their contributions and challenges visible, as well as to build a more equitable future. In addition, this study can serve as a reference for future research and to promote public policies with a gender perspective. A qualitative methodology will be used, based on the review of historical documents, newspapers, magazines, and literary works. The first findings indicate that the 20th century was a period of great transformations for Peruvian women. Although they faced many obstacles, they made significant progress in various areas. The struggles for women's suffrage, participation in political life and incorporation into the labour market stand out. Preliminary conclusions: Peruvian women in the 20th century were active agents of social change. Through their struggles and organisations, they contributed to transforming power structures and building a more just and equitable society. However, challenges regarding gender equality still persist, which requires continuing to research and make visible the experiences of women in the past in order to build a more equal future.

Keywords: Women, Peru, tradition, rights.

ACHIEVEMENTS AND CONTRIBUTIONS OF MS. SONIKA TANDI IN WOMEN'S HOCKEY: A CASE STUDY

Assistant Professor Harish Kumar

Associate Professor Dr. Mukesh Kumar Verma

Abstract

The aim of this research was to examine the accomplishments and accolades of Ms. Sonika Tandi, an accomplished Asian Games Hockey player, and her significant role in advancing the sport of Hockey through her participation at both national and international levels. The study sought to highlight Tandi as a source of inspiration for both current and upcoming generations of Hockey players, emphasizing her dedication, talent, and impact on the sport. The research utilized a combination of primary sources, including personal records, pictorial records, published materials, interviews, and official records, as well as secondary sources to gather comprehensive data about her career and achievements.

Sonika Tandi, who has been an integral part of the Indian women's national field Hockey team since 2016, has garnered widespread recognition for her exceptional skills and contributions to the game. Over the years, Tandi has accumulated 91 caps and scored 7 goals for India, showcasing her consistency and value to the team. Her journey as an athlete has been marked by numerous successful performances in prestigious international tournaments. Tandi's participation in the 2022 Asian Games in Hangzhou, China, played a pivotal role in securing a bronze medal for India, a testament to her unwavering commitment and ability to perform under pressure in major competitions.

In addition to her performance at the Asian Games, Tandi's contributions to the Indian team were instrumental in their success at the 2022 Commonwealth Games in Birmingham, where the team once again clinched a bronze medal. These back-to-back achievements in 2022 showcased her ability to perform at the highest level on multiple fronts. Tandi's career is further highlighted by her leadership and success in continental tournaments. Notably, in the 2017 Asia Cup held in Gifu, Japan, she helped secure a Gold medal for India, a triumph that solidified her place as one of the premier players in the Asian Hockey circuit.

Tandi's achievements are not limited to the Asian continent. In 2023, she played a crucial role in India's victory in the Asian Champions Trophy held in Ranchi, India, where the team emerged as champions. Additionally, Tandi was a part of the victorious Indian squad that won the 2022 FIH Nations Cup in Spain, further cementing her reputation as an elite player in international Hockey. Her early success also includes a gold medal in the 2016 South Asian Games held in Guwahati, India.

Ms. Sonika Tandi's career reflects her dedication, resilience, and ability to perform consistently at the highest levels. Through her achievements, she has become an inspiration to young players and a prominent figure in advancing women's Hockey in India, leaving a lasting impact on the sport for generations to come.

Keywords: Hockey, Sonika, Asian games, Champion

ART, ACTIVISM, AND ARCHIVING: INTERPRETING JOHANNA BONGER'S ROLE AS A WOMAN CURATOR IN SELECT BIOFICTIONS

Roopha S

School of Social Sciences and Languages, Vellore Institute of Technology

ORCID: 0000-0002-9919-6773

Associate Professor Dr Patchainayagi S

School of Social Sciences and Languages, Vellore Institute of Technology

ORCID: 0000-0003-4181-5268

Abstract

This article endeavours to explore fictional representations of Johanna Bonger in select biofictions. The paper aims to examine how biofiction strives to revive and restore her representation by confronting historical obscurity. The study focuses on two of Johanna's biofiction namely Marta Molnar's *The Secret Life of Sunflowers* and Caroline Cauchi's *Mrs Van Gogh*. Despite frequently being eclipsed by the brilliance of her brother-in-law Vincent van Gogh and her husband Theo, Johanna Bonger's legacy in these biofictional accounts underscores her crucial contribution to the preservation, promotion, and popularisation of van Gogh's oeuvre. Novelists are drawn to Johanna's life as it suggests a desire for a life full of drama and action, as indicated by the numerous adaptations and biofictions of her life. She was a teacher, translator, pioneering woman curator, archivist, and activist. Both novels explore Bonger's emotional and professional challenges as she traverses a male-dominated setting, portraying her as a trailblazer in the cultural preservation and promotion of art. Retellings and adaptations by writers, poets, and novelists reveal biases and peculiarities while highlighting creative historical and fictitious elements. The article also explores how she is portrayed in modern literature, emphasising the thematic issues and narrative techniques that influence her fictional persona. The novelists breathe new life into Johanna's literary existence using a succession of fictional letters and diary entries. Through their creative freedom and artistic licence, the fictionist rewrites the stories with compelling narratives to reincarnate Johanna through fiction.

Keywords: Biofiction, Art, Activism, Woman Curator, Retelling.

WOMEN'S ROLE IN PRESERVING CULTURE AND TRADITION

Riski Amelia

Universitas Islam Negeri K.H. Abdurrahman Wahid

ABSTRACT

Women play an important role in preserving the culture and traditions that give a society its identity. In many communities, women have historically been regarded as the custodians and transmitters of culture, whose role includes teaching language, local wisdom, arts and ceremonies to the next generation. This is done through everyday practices, such as cooking speciality foods, knitting traditional fabrics, teaching local dances or music, and participating in cultural celebrations or rituals. In addition, women play an important role in the family as the main conduit of cultural values, which are passed on from one generation to the next.

In the era of globalisation, cultural preservation faces various challenges, including the influence of foreign cultures, urbanisation and modernisation that often lead to shifting values and lifestyles. Nevertheless, women are able to adapt by utilising technology and social media to introduce local culture to the global sphere, thus encouraging a sense of pride and love for cultural heritage. Women are also involved in formal and informal education activities that emphasise the importance of cultural understanding among children and youth, and play an active role in cultural communities that support the preservation of traditions.

This research explores the strategic contribution of women in preserving and promoting culture and tradition, both locally and globally. In addition, this research also discusses the challenges faced as well as the positive impacts resulting from women's efforts in preserving cultural identity. The role of women in cultural preservation is not only as custodians of traditional values, but also as agents of change who bridge cultural values in the development of the times.

Keywords: the role of women, preserving culture, tradition

WOMEN, LANGUAGE AND THE USE OF FOLKSONGS IN THE UPBRINGING OF CHILDREN IN NIGERIA

Julius Oluwayomi OLUWADAMILARE

Department of Music, University of Ilesa

Adekemi Edith ALIYU

Department of English, University of Ilesa

Abstract

In traditional African society, music played significant role in the life of Africans as reflected in their daily activities especially in the upbringing of children. They usually make use of one kind of music or the other as occasion or event may demand in their socio-cultural and religious activities. These practices are not different from what operates in different cultures of the world. In all these activities, women as mothers play significant role in the upbringing of their children through the use of different types of folksongs. For instance, there are folksongs at conception, folksongs at child birth, and folksongs during the weaning stage. There are also folksongs to be taken when the child is growing up, especially when preparing to go to school, there are folksongs to be taken while at school and also at the close of work at school as the child prepares to go home after school hours. Therefore, this paper examines the significant role of women in the upbringing of their children through the use of selected folksongs in Southwest Nigeria. This paper employs ethnographic method and textual analysis of the selected folksongs in the upbringing of children. The findings of the study revealed that the significant role played by women in the upbringing of their children cannot be overemphasized in the all-round development of their children especially through the use of folksongs. Therefore, this paper concludes that the values inherent in Yoruba folksongs with regards to children's upbringing should be sustained and utilized in the society even in contemporary time that we are in now in order to ensure the total development and upbringing of children in Southwest Nigeria.

Keywords: Women, Children, Upbringing, Yoruba Folksongs.

WOMEN, LANGUAGE AND THE USE OF FOLKSONGS IN THE UPBRINGING OF CHILDREN IN SOUTH WEST NIGERIA

Julius Oluwayomi OLUWADAMILARE

Department of Music, University of Ilesa

Adekemi Edith ALIYU

Department of English, University of Ilesa

Abstract

In traditional African society, music played significant role in the life of Africans as reflected in their daily activities especially in the upbringing of children. They usually make use of one kind of music or the other as occasion or event may demand in their socio-cultural and religious activities. These practices are not different from what operates in different cultures of the world. In all these activities, women as mothers play significant role in the upbringing of their children through the use of different types of folksongs. For instance, there are folksongs at conception, folksongs at child birth, and folksongs during the weaning stage. There are also folksongs to be taken when the child is growing up, especially when preparing to go to school, there are folksongs to be taken while at school and also at the close of work at school as the child prepares to go home after school hours. Therefore, this paper examines the significant role of women in the upbringing of their children through the use of selected folksongs in Southwest Nigeria. This paper employs ethnographic method and textual analysis of the selected folksongs in the upbringing of children. The findings of the study revealed that the significant role played by women in the upbringing of their children cannot be overemphasized in the all-round development of their children especially through the use of folksongs. Therefore, this paper concludes that the values inherent in Yoruba folksongs with regards to children's upbringing should be sustained and utilized in the society even in contemporary time that we are in now in order to ensure the total development and upbringing of children in Southwest Nigeria.

Keywords: Women, Children, Upbringing, Yoruba Folksongs

**WOMEN MUSIC HISTORIANS AND THE USE OF TRADITIONAL AFRICAN
MUSIC AS A TOOL FOR HISTORICAL NARRATIVES AND LANGUAGE
PRESERVATION AMONG THE YORUBA OF SOUTH-WEST NIGERIA**

Julius Oluwayomi OLUWADAMILARE

Department of Music, University of Ilesa

Olushola Ebenezer Adekemi Edith OYADIJI

Department of English, University of Ilesa

Abdulazeez Olajide ABDULAH

Department of English, University of Ilesa

Ifunanya Gertrude UGWU

Department of English, University of Ilesa, Ilesa

Adekemi Edith ALIYU

Department of English, University of Ilesa, Ilesa

Abstract

In every culture in the world, there are historians who usually document events as they occur from time to time in such society. Traditionally in African Society, the purpose for the oral documentation was to preserve their genealogies, historical narratives, celebrations/festivals, cultural values, social norms, linguistic orientation, musical practices, and oral traditions of their people from generation to generation. The roles played by women in these events also formed part of the content of the historical narratives transmitted through oral traditions. Therefore, this paper examines some of the roles played by women music historians in Yoruba culture of the South-West Nigeria, particularly as reflected in selected folksongs in this paper. This paper employs ethnographic method and textual analysis of the selected Yoruba folksongs. The findings of the study revealed that the significant role played by women music historians in traditional African Society still exists as reflected in some Yoruba folksongs. Therefore, this paper concludes by advocating for the sustenance of these folksongs in this contemporary time/modern day in order to sustain the cultural heritage of the Yoruba of South-West Nigeria.

Keywords: Women, Yoruba Folksongs, Historical Narratives, Language, Cultural Heritage.

WOMEN'S RIGHTS IN THE GLOBAL ARENA

Rahul Sharma

Affiliation: MIT World Peace University

Professor Zaheer Ahmed

Abstract

The paper deals with the global ongoing issue of women's rights. The rights entitled to women have always been a point of debate and criticism, be it the contemporary times or the former times. The current scenario makes up the minds of the people to arise some questions which are note worthy. The questions need a trifling response. How does globalisation affect women's rights? Though gender equality is a human right then why does the world faces a persistent gap between women and men? What are the reasons due to which women all across the globe are anguished for equal rights and opportunities? Globalisation has made visible not only its positive impacts, but also the negative impacts on women's right. Doubtlessly, globalisation has led to change in people's mind-set, but it has also led to objectification of woman. The harmful social norms and stereotypes have rooted themselves so deep inside the society that the gap between the rights of men and women cannot be detached. Women are in despair to whether the stereotypes would ever make them equal for the rights. Notwithstanding the developments, issues including gender-based violence, pay disparities, and a lack of representation in leadership positions continue to exist.

Keywords: Women's Rights, Gender equality, Globalisation.

AFGANİSTAN'DA KADINA YÖNELİK AYRIMCILIK VE ULUSLARARASI GÜVENLİK

Dr. Tuba TAŞLICALI KOÇ

ORCID: 0000-0002-6311-9960

ÖZET

Yeni güvenlik yaklaşımlarında ortak güvenlik ve devlet merkezli güvenlik yerine birey odaklı güvenlik öncelenmeye başlanılmıştır. Ayrıca Soğuk Savaşın bitmesiyle güvenliğin yalnızca askeri tehditleri belirlemek ve yok etmek, savaşları engellemek olmadığı, bunların yanında halkın geleceğinin ve refahının da sağlanması gerektiği anlaşılmıştır. Taliban yönetiminin 15 Ağustos 2021'de Afganistan'ın idaresini ele geçirmesi sonrasında kadınların yaşantısına ilişkin "şeriat kuralları temelindeki kadın haklarına bağlı oldukları ve İslam çerçevesinde kadınların çalışmasına ve eğitim görmesine, toplumda aktif olmalarına izin verileceği" şeklindeki beyanı ise yeni güvenlik yaklaşımlarında ele alınan toplumsal refahın ülkede teşkilinin mümkün olmadığını göstermektedir. Nitekim Taliban tarafından gerek kadın öğrencilerin 12 yaşından itibaren eğitim almalarının yasaklanması, gerekse de kadın istihdamının belirli sektörler ile sınırlandırılması, kadınların kişisel gelişimlerini engellemekte olup, bu durum özellikle kadın sağlığı alanında ileriki dönemlerde yaşanabilecek kadın personel eksikliğini tetiklemektedir.

Ayrıca Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA-United Nations Population Fund) verilerine göre Afganistan'da, Taliban'ın yönetimi ele geçirmesi sonrasındaki kısıtlamalar sebebiyle doğum esnasındaki anne ve bebek ölümlerinde dikkat çeken bir artış görülmekte olup, söz konusu artışın gerek kadın sağlık personel eksikliğinden gerekse de kadınların sokağa çıkmasının belirli koşullara bağlanması sebebiyle sağlık personeline zamanında ulaşamaktan kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Bu açıdan söz konusu ölümler 1979 tarihli "Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi" imzacısı Afganistan'da yönetimi ele geçiren Taliban'ın uluslararası insani hukuku ihlal ettiğinin de göstergesidir.

Küreselleşen dünyada artık güvenlik sadece askeri boyutla değil, Buzan'ın belirttiği gibi aynı zamanda sosyal, siyasal, ekonomik, ve çevresel boyutlarda da ele alınmaktadır. Taliban yönetimin kadına yönelik ayrımcılığı ileriki dönemlerde, Afganistan'ın yukarıda bahsi geçen yeni güvenlik boyutları açısından daha da olumsuz etkileneceğini göstermektedir. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) verilerine göre Taliban yönetiminin kadınların, dolayısıyla da toplumun refahını sağlayamaması ise mülteci sayısında artışa sebebiyet vermektedir. Başka bir deyişle Taliban'ın kadınlara yönelik baskıcı tutumu hem ülke içinde insani güvenliği, hem de ayrımcı tutum sebebiyle toplumsal refahın çöktüğünü algılayan halkta göç isteğini tetiklediğinden uluslararası güvenliği tehdit etmektedir.

Bu kapsamda, bu çalışma Afganistan'da kadına yönelik ayrımcılığın uluslararası güvenlik üzerindeki etkilerini analiz etme amaçlı hazırlanmış olup, çalışmada Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA-United Nations Population Fund) ile Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR)'nin sağladığı veriler betimsel araştırma yöntemi ile analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Afganistan, Kadına Yönelik Ayrımcılık, İnsani Güvenlik, Uluslararası Güvenlik.

DISCRIMINATION AGAINST WOMEN IN AFGHANISTAN AND INTERNATIONAL SECURITY

ABSTRACT

After the Cold War, it was acknowledged that security was not only about identifying and eliminating military threats and preventing wars but also about ensuring the future and welfare of the people. After the Taliban took over the administration of Afghanistan on August 15, 2021, they stated that "they are committed to women's rights based on sharia rules and that women will be allowed to work, study and be active in society within the framework of Islam" and this statement indicates that it is impossible to establish women's social welfare in the country. Accordingly, the Taliban's prohibition of female students from receiving education starting from the age of 12 and the limitation of female employment to specific sectors hinder the personal development of women, and this situation may soon lead to a shortage of female personnel.

In addition, according to United Nations Population Fund (UNFPA) there has been a remarkable increase in maternal and infant deaths during childbirth due to the restrictions following the Taliban's takeover of power in Afghanistan. It is considered that this increase is due to both the lack of female healthcare personnel and the inability to reach healthcare personnel on time because women going out on the streets are subject to certain conditions. In this respect, the deaths in question are also an indication that the Taliban violated international humanitarian law, although Afghanistan is a signatory of the "Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women".

In the globalizing world, security is no longer considered only in military terms but also in social, political, economic, and environmental dimensions, as Buzan stated. The Taliban's discrimination against women shows that Afghanistan will be even more negatively affected in the future in terms of the new security dimensions mentioned above. Also, according to United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) the failure of the Taliban to ensure the welfare of women and, therefore, the society causes an increase in the number of refugees. In other words, the Taliban's oppressive attitude towards women threatens both human security within the country and international security as it triggers the desire to migrate among the people who perceive that social welfare has collapsed due to discriminatory attitudes.

This study aims to analyze the impacts of discrimination against women in Afghanistan on global security while employing a descriptive research approach and utilizing data provided by the United Nations Population Fund (UNFPA) and the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR).

Keywords: Afghanistan, Discrimination Against Women, Human Security, International Security.

POST-2001 AFGHANISTAN: CONSTITUTIONAL PROMISES AND THE REALITY OF WOMEN'S RIGHTS

Mahboba Akbary

The Maharaja University of Baroda

Abstract

Following the Taliban's ouster in 2001, Afghanistan embarked on a significant transformation with the adoption of the 2004 Constitution, which promised gender equality and the protection of women's rights. Over the subsequent two decades, legislative advancements such as the Elimination of Violence Against Women (EVAW) Law of 2009 aimed to address systemic gender-based violence and improve women's societal status. Despite these reforms, the practical implementation often fell short, hindered by persistent cultural norms, ongoing conflict, and unstable governance.

This article provides a comprehensive evaluation of the gap between Afghanistan's constitutional promises and the lived realities of women from 2001 to 2021, highlighting the uneven progress and systemic challenges in enforcing legal protections. The analysis reveals that while notable strides were made in education, healthcare, and political participation, many women continued to face significant barriers due to entrenched patriarchal practices and inadequate enforcement of laws.

The study further examines the dramatic reversal of women's rights following the Taliban's return to power in August 2021. The reinstatement of restrictive policies has led to severe setbacks, including the closure of girls' schools, severe restrictions on women's employment, and the re-imposition of oppressive dress codes. These developments not only erode the constitutional gains made over two decades but also exacerbate the vulnerabilities of Afghan women.

By analyzing both historical and current dynamics, this article underscores the urgent need for renewed international advocacy and support to address the regressive trends and protect the rights of Afghan women amidst the ongoing crisis.

Keywords: Afghanistan, Women's Rights, Constitutional Law, Post-2001, Taliban, EVAW Law, Gender Equality, Legal Implementation.

WOMEN'S EMPOWERMENT THROUGH THE PUBLIC DISTRIBUTION SYSTEM IN RURAL INDIA: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES

Mr. Satish Kumar Singh

Research Scholar, Department of Law, Central University of Punjab

Ms. Pallavi Lakhera

Research Scholar, Faculty of Law, University of Allahabad

ABSTRACT

The Public Distribution System (PDS) is a government effort that aims to empower women in rural India. This study examines the PDS, its potential, and the challenges it presents. The PDS has the ability to improve food security, reduce poverty, and make it easier for women to obtain necessary resources. It is intended to give subsidised food grains to economically disadvantaged groups. Nevertheless, a number of structural barriers impair its efficacy. These include social norms, administrative challenges, and a lack of knowledge about entitlements, all of which disproportionately impact women, especially in patriarchal environments. Moreover, the allocation of resources frequently mirrors pre-existing gender prejudices, resulting in uneven advantages among households. Notwithstanding these obstacles, there is a lot of potential to improve women's empowerment using the PDS. Women can have a greater say in decisions about resource distribution and management of resources by utilising local self-governance and community involvement. Furthermore, focused interventions like capacity-building initiatives and awareness campaigns might encourage more women to participate in the PDS framework. The present research highlights the necessity of adopting a comprehensive strategy to reform the PDS, with a particular focus on the incorporation of gender-sensitive policies that tackle structural disparities. Stakeholders can eventually promote a more equal society by supporting wider socio-economic development goals and using the PDS as an empowering tool. In order to fully realise the revolutionary potential of the PDS for women in rural India, this discourse advocates for additional research and innovative policy innovations.

Keywords: Women's Empowerment, Public Distribution System, Food Security, Gender Sensitivity, Rural Development

CYBER CRIME AGAINST WOMEN: A CRITICAL ANALYSIS OF EXISTING LAWS

Mr. Vaibhav Kumar

Sharda University, Sharda School of Law

ORCID: 0009-0005-2150-1095

Ms. Simmi Pal

Sharda University, Sharda School of Law

Abstract

The proliferation of digital technologies has given rise to a new form of gender-based violence known as cybercrime against women. The spread of social media and the internet in recent years has completely changed how people engage, converse, and go about their lives in a variety of ways. The digital world provides anonymity, accessibility, and connectedness—features that criminals take advantage of to target women without consequence. The term "cybercrime against women" refers to a broad range of offences, such as financial fraud, non-consensual intimate image sharing (often known as "revenge porn"), online harassment, cyberstalking, and online sexual exploitation. The difficulties women encounter in preventing cybercrime are exacerbated by the gender gap in the digital sphere. Women's susceptibility to online exploitation is increased by gender differences in access to technology, digital literacy, and online safety tools, which also restricts their capacity to successfully defend themselves. A patchwork of rules and regulations, including those included in the Information Technology (IT) Act and the Bhartiya Nyaya Sanhita (BNS), make up the Indian legal framework addressing cybercrime against women.

By using an interdisciplinary approach and ideas from gender studies, law, sociology, and technology, this study aims to shed light on the intricate dynamics of cybercrime against women in India and develop a comprehensive understanding of its root causes and effects. Cybercrime against women is a serious and complex issue that has to be addressed immediately by legislators, law enforcement, civil society organisations, and other interested parties. By scrutinising the current legislative framework and promoting significant changes, we may work to establish a more secure and fair digital space where women's rights are valued, safeguarded, and maintained.

Keywords: cybercrime, laws, violence, women

EVALUATING THE INDIAN CONSTITUTION'S IMPACT ON WOMEN'S RIGHTS: ACHIEVEMENTS AND CONTINUING CHALLENGES

Mr. Satish Kumar Singh

Research Scholar, Department of Law, Central University of Punjab

Mr. Sadanand Patel

Research Scholar, Department of Law, Central University of Punjab

Ms. Pallavi Lakhera

Research Scholar, Faculty of Law, University of Allahabad

ABSTRACT

The Indian Constitution has had a tremendous effect on women's rights, resulting in both notable advancements and ongoing obstacles. Since its passage in 1950, the Constitution has forbidden discrimination based on sex and established essential rights that advance gender equality. Important provisions like Articles 14, 15, and 21 have made significant progress possible for women's legal standing by allowing better access to political participation, education, and protection from assault. Even with these constitutional protections, structural hurdles still impede the full realization of women's rights. The efficacy of constitutional provisions in challenging socio-cultural attitudes and practices that sustain gender inequity is evident upon serious investigation. Women's rights have been extended by landmark legal rulings, but their efficacy is constrained since personal laws frequently clash with constitutional requirements. Furthermore, the role of civil society and grassroots movements in promoting women's rights within this constitutional framework highlights the significance of collective action. Even though the Indian Constitution has been instrumental in advancing women's rights, issues like discrimination, economic inequality, and gender-based violence still exist and call for continued agitation and reform. Evaluating the dual narrative of advancement and setbacks provides important context for understanding the present status of women's rights in India and emphasises the necessity of strict adherence to constitutional provisions. It will take a concentrated effort to resolve these problems in order to achieve true gender equality and make sure that all women benefit practically from the promises made in the Constitution.

Keywords: Women's Rights, Indian Constitution, Gender Equality, Discrimination, Civil Society

PREVENTION OF SEXUAL HARASSMENT OF WOMEN AT WORKPLACE IN INDIA: AN ANALYSIS OF LEGAL PROVISIONS

Ms. Vaibhavi MishraCo

Ms. Simmi Pal

Abstract

This study investigates the efficacy of the Sexual Harassment of Women at Workplace (Prevention, Prohibition, and Redressal) Act, 2013 in addressing sexual harassment in Indian workplaces. It assesses important court decisions, such as *Rupen Deol Bajaj v. Kanwar Pal Singh* and *Vishakha*, which have greatly influenced workplace harassment prevention strategies. In particular, power disparities, gender stereotypes, and a lack of adequate enforcement of regulations are highlighted as obstacles that organisations encounter while trying to comply with legal requirements.

India's response to workplace harassment has shortcomings that are brought to light by a comparison with international standards. Systemic problems continue even with legal advances: unbiased complaint panels are not formed quickly enough, they are not adequately trained, and business interests are given precedence over workers' safety and welfare. The study emphasises how important it is to raise awareness, foster trust among female employees, and strengthen the legal system in order to guarantee that the law is applied correctly.

The recommendations include developing impartial and well-trained committees to address complaints, raising knowledge of the rights of victims of workplace harassment, and developing an organisational culture that places a high value on worker safety and dignity. These policies seek to make the workplace better for women and to reinforce legal protections, which will help create a more diverse and equal workforce.

**BARRIERS AND OPPORTUNITIES IN WOMEN'S ENTREPRENEURSHIP:
COMPARATIVE EXPERIENCES OF SMALL-SCALE BUSINESS OWNERS IN
ISTANBUL, 2018-2023**

Dr. Sibel AKYILDIZ

Yeditepe Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu

ORCID: 0000-0003-0348-3231

ABSTRACT

Women's entrepreneurship and the public and private sector mechanisms supporting it, play a significant role in revitalizing the economy, increasing diversity in the business world, and promoting gender equality. Despite its economic and social advantages for women, women's entrepreneurship and the ventures they undertake remain subject to numerous vulnerabilities. These advantages and vulnerabilities of entrepreneurship for women shape the factors that either attract or deter them from entrepreneurship. This study, which focuses on women entrepreneurs in Istanbul, examines the opportunities and barriers in women's entrepreneurship over a five-year period, from 2018 to 2023. In-depth interviews conducted in 2018 with 13 women entrepreneurs, aged 34–58, from Istanbul's Kadıköy district, were repeated with the same participants in 2023 to create a comparative analysis of their experiences. Through the experiences of these 13 women entrepreneurs, who own micro or small businesses in sectors such as consulting, services, and insurance, the study explores the advantages and disadvantages of entrepreneurship for women, their relationships with domestic work, and the overall impact of entrepreneurship on women. Findings suggest that while women's entrepreneurship empowers women on both personal and societal levels and increases female employment, it is also the area most susceptible to and affected by political and economic developments, making it the most vulnerable.

Keywords: Women's entrepreneurship, women entrepreneurs, barriers, opportunities

**KADIN GİRİŞİMCİLİĞİNDE ENGELLER VE FIRSATLAR: İSTANBUL'DAKİ
KÜÇÜK ÖLÇEKLİ İŞLETME SAHİPLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI
DENEYİMLERİ, 2018-2023**

ÖZET

Kadın girişimciliği ve onu destekleyen tüm kamu ve özel sektör mekanizmaları, ekonominin canlanmasına ve iş dünyasında çeşitliliğin artmasına yardımcı olurken, aynı zamanda da toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında da önemli bir role sahiptir. Ancak kadın girişimciliğinin kadınlar üzerinde ekonomik ve toplumsal açıdan tüm bu avantajlı işlevine rağmen kadın girişimciler ve onların girişimleri, ekonomik ve toplumsal olarak pek çok kırılganlık da içerir. Girişimciliğin kadınlar için sunduğu avantajlar ve kırılganlıklar, onun kadınlar nezdinde itici ve çekici faktörlerini oluşturur. İstanbul'daki kadın girişimcileri incelemeyi amaçlayan bu çalışma, kadın girişimciliğinin sunduğu fırsat ve engelleri 2018 – 2023 yılları arasında, 5 yıllık bir zaman diliminde inceler. Çalışmada, 2018 yılında İstanbul'un Kadıköy ilçesinde 34 – 58 yaşları arasında olan 13 kadın girişimci ile yapılan derinlemesine görüşmeler, aynı kişilerle 2023 yılında yeniden tekrarlanmış ve böylece kadınların deneyimi üzerinden karşılaştırmalı bir analiz elde edilmiştir. Danışmanlık, servis sektörü, sigorta gibi farklı sektörlerde mikro ya da küçük işletme sahibi olan bu 13 kadın girişimcinin deneyimleri üzerinden girişimciliğin kadınlar için avantajı-dezavantajı, onların ev içi çalışma ile ilişkileri ve girişimciliğin kadınlar üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Buna göre, kadın girişimciliği kadınları bir yandan kişisel ve toplumsal düzeyde güçlendirip, kadın istihdamını arttırırken, diğer yandan siyasal ve ekonomik gelişmelerden en fazla etkilenen ve en kırılgan olduğu gözlemlenen yine kadın girişimciliğidir.

Anahtar kelimeler: Kadın girişimciliği, girişimci kadınlar, engeller, fırsatlar

KADIN GÜÇLENDİRME KAMPANYALARININ EVRİMİ: BİRLEŞİK KRALLIK ÖRNEĞİ

Prof. Dr. Deniz SEZGİN

Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi

ORCID: 0000-0002-6136-5244

ÖZET

Kadınların sosyal, ekonomik, politik ve kültürel alanlarda eşit haklara ve fırsatlara sahip olmalarını sağlamak amacıyla yürütülen süreçler kadın güçlendirme faaliyetleri olarak tanımlanmaktadır. Bu kavram, kadınların kendi hayatları üzerinde kontrol sahibi olmalarını, karar alma mekanizmalarına aktif katılımlarını ve potansiyellerini tam olarak gerçekleştirmelerini hedeflemektedir. Kadınların yaşama aktif ve eşit katılımı, eğitim, istihdam, sağlık ve hukuk gibi temel alanlarda güçlendirilmesi sadece kadınlar için değil toplumların geneli için fayda sağlamaktadır. Kadınların potansiyellerini tam olarak kullanabilmeleri sürdürülebilir bir gelecek için vazgeçilmezdir.

Kadın güçlendirme faaliyetleri dünya genelinde 19. yüzyılın ortalarından itibaren yürütülmeye başlanmıştır. Kadınların eğitim, mülkiyet, çalışma ve oy kullanma gibi temel haklardan mahrum bırakılmasına karşı bir tepki olarak ortaya çıkmıştır. Bu hareketlerin kökeni, kadınların temel insan haklarına erişim talebiyle şekillenmiştir.

Betimleyici nitelikteki bu çalışma kadın güçlendirme kampanyalarının genel bir değerlendirmesini sunmayı amaçlamaktadır. Çalışmanın evrenini kadın güçlendirme kampanyaları, örneklemini ise Birleşik Krallık'ta 1990-2024 yılları arasında gerçekleştirilen kadın güçlendirme kampanyaları oluşturmaktadır.

Birleşik Krallık'ta 1990'lardan itibaren üçüncü dalga feminizm "Girl Power", iş yerinde eşitlik ve ücret eşitliği kampanyaları, eşitlik yasası ve yasal ilerlemeler, cinsiyete dayalı şiddetle mücadele kampanyaları, Me Too Hareketi gibi gerçekleştirilen kadın güçlendirme kampanyaları toplumsal açıdan önemli bir rol oynamıştır. Bu dönemde kadınların sosyal, ekonomik ve politik alanlarda eşit haklara sahip olması yönünde çeşitli girişimler ve yasalar hayata geçirilmiştir. Sonuç olarak, günümüzde Birleşik Krallık'ta kadın güçlendirme alanında önemli ilerlemeler kaydedilmiş olsa da toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesi devam etmektedir.

Anahtar sözcükler: Kadın güçlendirme, cinsiyet eşitliği, Birleşik Krallık

THE EVOLUTION OF WOMEN'S EMPOWERMENT CAMPAIGNS: THE CASE OF THE UNITED KINGDOM

ABSTRACT

The processes carried out to ensure that women have equal rights and opportunities in social, economic, political, and cultural fields are defined as women's empowerment activities. This concept aims for women to have control over their own lives, actively participate in decision-making mechanisms, and fully realize their potential. Empowering women to participate actively and equally in life, especially in fundamental areas such as education, employment, health, and law, benefits not only women but also society. Enabling women to fully utilize their potential is essential for a sustainable future.

Women's empowerment activities began globally in the mid-19th century as a reaction to the deprivation of basic rights such as education, property, work, and voting for women. The origins of these movements are shaped by women's demands for access to basic human rights.

This descriptive study aims to provide a general evaluation of women's empowerment campaigns. The population of the study is women's empowerment campaigns, with a sample focusing on campaigns carried out in the United Kingdom between 1990-2024.

In the United Kingdom, since the 1990s, women's empowerment campaigns such as third-wave feminism's "Girl Power," workplace equality and equal pay campaigns, equality laws and legal progress, campaigns against gender-based violence, and the #MeToo movement have played a significant role in society. During this period, various initiatives and laws have been implemented to ensure that women have equal rights in social, economic, and political areas. As a result, although significant progress has been made in women's empowerment in the United Kingdom today, the struggle for gender equality continues.

Keywords: Women's empowerment, gender equality, United Kingdom

GİRİŞ

Kadın güçlendirme faaliyetleri, kadınların toplumsal hayatta daha güçlü bireyler haline gelmeleri için farklı alanlarda düzenlenen çok yönlü çalışmaları kapsamaktadır. Hareketin kökeni 19. yüzyılın ortalarına, kadınların temel hakları kullanamadıkları döneme dayanmaktadır. Birleşik Krallık'ta kadın güçlendirme hareketlerinin evrimi ise, 20. yüzyıl boyunca çeşitli tarihsel bağlamlar ve hareketler tarafından şekillendirilmiştir. 1900'lü yılların başı, kadınların toplumsal rollerinde önemli bir değişime tanıklık etmiş, uzun dönem devam eden ataerki yapıları sorgulamaya başlamalarına sahne olmuştur. Bu dönemde eşit haklar ve fırsatlar için mücadele eden çeşitli kadın örgütleri ortaya çıkmış ve gelecekteki aktivizmin temellerini atmıştır. Özellikle kadınların oy hakkı hareketi bu dönemde bir güç olarak öne çıkmış, *Kadınların Sosyal ve Politik Birliği (Women's Social and Political Union)* gibi gruplar bu hak için mücadelede öncü rol üstlenmiştir (Cornwall, 2016; Shata & Seelig, 2021).

I. Dünya Savaşı'nın etkisi, kadınların toplumsal rollerindeki değişimleri daha da hızlandırmıştır. Pek çok kadın, savaşa giden erkeklerin yerini doldurmak için iş gücüne katılmış ve bu durum kadınların farklı mesleklerdeki yetkinliklerini sergilemelerine olanak tanımıştır. Bu deneyim, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algıları sorgulamış ve kadınların ekonomik katkılarının göz ardı edilemeyeceği bir durum haline gelmiştir (Chant, 2016). Savaşın sonunda kadınların çabaları tanınarak 1918 yılında mülk sahipliği gibi belirli şartları karşılayan 30 yaş üstü kadınlara kısmi oy hakkı verilmiştir.

Savaşlar arası dönemde, çalışmakta olan yeni bir kadın sınıfının ortaya çıkışı kültürel anlatıları yeniden şekillendirmiş, sanata ve toplumsal beklentilere etki etmiştir. Ancak bu ilerlemelere rağmen, pek çok kadın hala çeşitli engellerle ve geleneksel cinsiyet rollerini güçlendiren sosyal kalıplarla karşı karşıya kalmıştır. 1920'ler ve 1930'lar, kadınlar için hem ilerlemelerin hem de kalıcı sınırlamaların bir arada bulunduğu bir dönem olmuştur. Medya, kadınları bağımsız bireylerden daha çok evlilik ve ev içi rollerle ilişkilendirerek tasvir etmeye devam etmiştir. II. Dünya Savaşı, kadınların rollerinde yeni bir dönüşümü beraberinde getirmiştir (Chant, 2016; van der Westhuizen et al., 2014). Kadınlar fabrikalarda ve diğer sektörlerde çalışarak önemli katkılarda bulunmuştur. Bu dönem, kadınların ekonomiye ve topluma olan katkılarının önemini pekiştirmiş ve genişletilmiş bir refah devleti ile eşit haklar için kamuoyu desteğini artırmıştır. Savaştan sonraki yıllarda kadınların özgürlük hareketi, 1960'lar ve 1970'lerde ivme kazanmıştır. Bu hareket, kadınların rollerine ilişkin kökleşmiş toplumsal normları sorgulamış, eşitlik için hayatın her alanını kapsayan politik değişiklik taleplerine yol açmıştır. Kadın hakları aktivistleri, kadınların profesyonel hedeflerin önünde ev içi rollerine öncelik vermesi gerektiği fikrine meydan okuyarak kadın haklarının sosyal adaletin ayrılmaz bir parçası olduğunu savunmuşlardır.

Bu tarihsel arka plan Birleşik Krallık'taki kadın güçlendirme kampanyalarının evrimi, toplumsal, politik ve ekonomik faktörlerin karmaşık bir etkileşimini yansıtarak, ülkenin kadın hakları ve eşitlik anlatısını şekillendirmiştir.

ARAŞTIRMA

Betimleyici nitelikteki bu çalışma kadın güçlendirme kampanyalarının genel bir değerlendirmesini sunmayı amaçlamaktadır. Çalışmanın evrenini kadın güçlendirme kampanyaları, örneklemini ise Birleşik Krallık'ta 1990-2024 yılları arasında gerçekleştirilen kadın güçlendirme kampanyaları oluşturmaktadır.

Çalışma Birleşik Krallık 1990-2024 faaliyetlerini kapsamakta olup tüm zamanlara genellenememesi ve başka ülke örneklerini ele almaması nedeniyle sınırlıdır.

BULGULAR

Birleşik Krallık'taki kadınların oy hakkı hareketi, kadınlara oy kullanma hakkını güvence altına almak için düzenlenen önemli bir kampanya olmuştur. Hareket, 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarında önemli bir ivme kazanmış, 1897'de kurulan *Kadınların Oy Hakkı Dernekleri Ulusal Birliği (NUWSS)*, Millicent Fawcett gibi isimlerin liderliğinde barışçıl lobi çalışmaları yürütmüştür. Suffragist'ler, dilekçeler, halka açık toplantılar ve propaganda gibi önceki hareketlerden alınan stratejileri kullanmışlardır. Buna karşılık, 1903'te kurulan *Kadınların Sosyal ve Politik Birliği (WSPU)*, oy hakkını elde etmek için daha militan taktikler benimsemiş ve barışçıl yöntemlerin somut sonuçlar elde edemediğine inanmıştır. Emmeline Pankhurst liderliğindeki bu grup, "Sözler değil, eylemler" sloganını benimseyerek cam kırma, açlık grevleri ve sivil itaatsizlik gibi doğrudan eylemlere girişmiştir. Bu eylemler, suffrage davasının ilerlemesinde hem dikkat çekmiş hem de tartışmalar yaratmıştır (Foundation, 2024). 1918'de kısmi oy hakkının ve 1928'de tam eşitliğin başarıyla elde edilmesinin ardından, kadın güçlendirme kampanyaları daha geniş sosyal ve politik meselelere odaklanmıştır. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın (UNDP) 2012 yılında yayımladığı "Güçlü Siyasi Partiler İçin Kadınların Güçlendirilmesi" başlıklı rapor, kadınların siyasi parti yapılarına entegre edilmesinin ve toplumsal cinsiyete duyarlı politikalar geliştirilmesinin önemini vurgulamıştır. Bu rapor, kadın temsiliğini artırmak ve kadın seçmenlerin önemseydiği konuları (örneğin konut ve eşit ücret) ele almak için siyasi partilerin uygulayabileceği stratejileri ortaya koymuştur (Windels et al., 2020).

Kadın Güçlendirme Hareketi

20. yüzyılda kadın haklarını ve korunmalarını iyileştirmeye yönelik önemli yasal dönüm noktaları yaşanmıştır. 2010 tarihli *Eşitlik Yasası (Equality Act)*, cinsiyet dahil olmak üzere çeşitli özelliklerde istihdam ve kamu hizmetlerinde eşit muamele sağlamayı amaçlayan birçok ayrımcılık karşıtı yasayı birleştirmiştir. Bu yasa, 1970 tarihli *Eşit Ücret Yasası (Equal Pay Act)* ve 1975 tarihli *Cinsiyet Ayrımcılığı Yasası (Gender Equality Act)* gibi iş yerinde ve diğer alanlarda toplumsal cinsiyet eşitliği için önemli öncüller üzerine inşa edilmiştir (Chant, 2016). Ayrıca, 2006 tarihli Eşitlik Yasası, 2010 Yasası'na zemin hazırlayarak cinsiyet, engellilik ve ırk gibi çeşitli eşitlik alanlarında kapsamlı korumalar sağlamayı hedeflemiştir. Bu yasalar, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini ele almak için daha yapılandırılmış bir yaklaşıma geçişi vurgulamış ve çeşitli sektörlerde kadınları güçlendirmeye odaklanan girişimlerin önünü açmıştır (Porter, 2013).

Birleşik Krallık'ta kadın güçlendirme hareketi, 1990'lar boyunca ve 21. yüzyılda sosyo-politik ve ekonomik faktörlerin karmaşık bir etkileşimiyle şekillenmiştir. Bu dönem, kadınların değişen toplumsal normlar ve ekonomik yapılar içinde yeni kariyer fırsatlarını değerlendirdiği önemli bir geçiş sürecini işaret etmiştir. 1990'lar, ekonomik durgunluk ile toparlanma arasındaki bir dönem olarak uzun vadeli kariyerlerin ve tek bir işverene bağlılığın geleneksel anlayışını zorlamıştır. Bununla birlikte, önceki on yıllarda gerçekleşen feminist aktivizm ve istihdam yasaları, kadınların kariyer beklentilerini yeniden şekillendirmiş ve değişime elverişli bir ortam oluşturmuştur. Bu dönemde, feminizmin farklı evrelere ayrıldığı "dalga teorisi" de gündeme gelmiştir. Birinci dalga, öncelikli olarak oy hakkı ve yasal haklara odaklanırken, 1960'larda başlayan ikinci dalga, iş yeri eşitliği ve üreme haklarını ele almıştır.

1990’larda ortaya çıkan üçüncü dalga ise bireyselliği ve çeşitliliği kutlamış, kadınlığı yeniden tanımlamış ve LGBTQ+ topluluğunun haklarını savunmuştur. Her dalga, önceki hareketlerin başarıları ve zorlukları üzerine inşa edilmiş, süregelen aktivizm için katmanlı bir tarihsel bağlam yaratmıştır. 1990’ların sosyo-politik iklimi, deregülasyon ve piyasa odaklı ideolojilere kayma ile karakterize edilmiştir. Bu piyasa eğilimi, Birleşik Krallık toplumunda önemli değişimlere yol açarak kişisel ve kolektif değerleri etkileyen “hızlandırılmış çoğulculuk” yaratmıştır.

1990’lar, Birleşik Krallık’ta kadın güçlendirme hareketinde kadın meselelerinin artan görünürlüğü ve taban örgütlenmesine doğru bir kayma ile karakterize edilmiştir. Bu on yılda aktivistler, kadın özgürleşme hareketinin önceki aşamalarını tanımlayan kişisel ve bireyselleştirilmiş odaklanmayı sürdürmekte zorlanan büyüyen bir hareketin zorluklarıyla karşılaşmışlardır. Binlerce katılımcının yer aldığı büyük konferanslar, bireysel seslerin duyulmasını zorlaştırmış ve kişisel politik öneme sahip çeşitli konular etrafında bölünmelere yol açmıştır. 1990’larda taban örgütlenmesi, kadın güçlendirme hareketinin hayati bir bileşeni haline gelmiştir (Noghanibehambari & Noghani, 2023; Porter, 2013; Rappaport et al., 1984). Aktivistler, kadınların yaşadığı belirli zorlukları ele almak için yerel konulara odaklanan toplum temelli güçlendirme girişimlerini başlatmıştır. Örneğin, Toplum Güçlendirme Koalisyonu, siyah toplulukları kendi ihtiyaçlarını savunacak temsilciler seçmeleri için harekete geçirmiştir. Diğer yerel gruplar ise kadınların ekonomik katılımını ve eğitimini teşvik etmek için çalışmıştır (Somerset, 2018; Wiseman et al., 2005).

Yerel katılım vurgusu, kadınların kişisel deneyimlerini daha geniş toplumsal meselelerle ilişkilendirmelerine olanak tanımıştır. Gayri resmi bilinç yükseltme oturumları, yeni üyelerin mevcut kadın özgürleşme gruplarına katılmasını teşvik etmiş, daha kapsayıcı bir atmosfer yaratmıştır. Bu dönem ayrıca, özellikle beyaz olmayan kadınların feminist söylem içinde marjinalleştirildiğini hissettiği durumlara odaklanarak kesişimsel baskıları hedefleyen kampanyaların yükselişine tanık olmuştur.

1990’larda ekonomik güçlendirme, Birleşik Krallık’ta kadın haklarının savunulmasında odak noktası haline gelmiştir. Aktivistler, finansal bağımsızlığın, kadınların daha önce reddedilen stratejik yaşam seçimlerini yapabilmeleri için hayati önem taşıdığını kabul etmişlerdir. Kadınların kaynaklara, gelire ve girişimcilik fırsatlarına erişimini artırmaya yönelik girişimler birçok kampanyanın merkezi haline gelmiştir. Bu anlayış, tarihsel olarak göz ardı edilen kadınları ekonomik çerçevelere entegre etmeyi amaçlamıştır.

On yıl ilerledikçe, aktivistler, kadınların yararına politika değişiklikleri sağlamak için yapılandırılmış siyasi katılımın gerekliliğini giderek daha fazla anlamışlardır. Bu, siyasi partilerin kadın adaylara yönelik kaynak tahsis etmesini teşvik etmek için kampanya finansman reformlarının savunulmasını içermiştir. Kadınların siyasi katılımındaki engellerin tanınması, kadın adayların kapasitesini artırmayı hedefleyen girişimleri harekete geçirmiştir. Ayrıca, doğrudan eylem ve taban kampanyalarının yanı sıra topluluk örgütlenmesi ve kamu katılımına yapılan yatırımların toplumsal normlarda ve değerlerde uzun vadeli değişim yaratmak için gerekli olduğu anlaşılmıştır.

Güncel Hareketler

1990’larda Birleşik Krallık’ta Girl Power hareketi, pop grubu Spice Girls ile özdeşleşmiş önemli bir kültürel fenomen olarak ortaya çıkmıştır. Bu hareket, kadın güçlenmesini, bireyselliği ve dayanışmayı teşvik ederek dünya çapında genç kadınların hayal gücünü yakalamıştır. Spice Girls, ünü arttıkça akılda kalıcı şarkıları ve kendine özgü kişilikleriyle sadece müzik listelerini değil, aynı zamanda popüler kültürde kadınlık anlayışını da yeniden tanımlamıştır. “Girl power” ifadesi ve “Wannabe” şarkısı bu dönemin bir simgesi ve herkesin bildiği bir slogan haline gelmiştir. Medya grubun mesajlarını milyonlara ulaştırarak hareketin kitlesel bir hale gelmesini sağlamıştır.

Girl power medya aracılığı ile yaşam tarzı olarak tanıtılırken, kadınların kendi kimliklerini ve tarzlarını ifade etmeleri desteklenmiştir. Markalar “girl power”ı ürün tanıtımlarında kullanmış ve kadınlara yönelik çeşitli kampanyalar düzenlenmiştir. Girl power hareketinin doğduğu yer olması nedeniyle Birleşik Krallık medya üzerindeki etkisinin en güçlü hissedildiği ülkelerden biri olmuştur. Hareket ulusal medyada sıklıkla yer almış, bu da hem toplumsal tartışmaları şekillendirmiş hem de hareketin büyümesini hızlandırmıştır (Ringrose & Epstein, 2017; Somerset, 2018). Birleşik Krallık basını girl powerın sadece eğlence değil aynı zamanda toplumsal bir mesaj taşıdığına dikkat çekmiştir. Bu durum ise kadınların liderlik, ücret eşitliği ve cinsiyet eşitliği gibi konuları daha fazla gündeme getirmelerine zemin hazırlamıştır. Hareket medya sektöründe kadınların görünürlüğünü artırmış, pek çok dizide ve filmde güçlü kadın karakterlere yer verilmesine neden olmuştur. Reklamcılık açısından da kadınların güçlü, bağımsız ve özgür bireyler olarak temsil edilmesi yaygınlaşmıştır. Hareket popüler kültürün bir parçası olmuş aynı zamanda medya tarafından yüzeyselleştirilmekle eleştirilmiştir.

Kadın güçlendirme süreci, 2006’da başlayan ve 2017’de dünya çapında dikkat çeken #MeToo hareketi gibi aktivizm dalgalarının yeniden canlanmasıyla gelişmiştir. #MeToo hareketi 2006 yılında ABD’li aktivist **Tarana Burke** tarafından başlatılmıştır (Shata & Seelig, 2021). Burke, cinsel taciz mağdurlarının birbirlerini desteklemelerini sağlamak için “Me Too” (Ben de) sloganını kullanmıştır. Ancak, hareketin küresel bir fenomen haline gelmesi, 2017 yılında Hollywood yapımcısı **Harvey Weinstein** hakkındaki cinsel taciz iddialarının ortaya çıkması ve ardından birçok kadının sosyal medyada #MeToo etiketiyle deneyimlerini paylaşmasıyla gerçekleşmiştir. Bu kampanya, özellikle marjinalleştirilmiş gruplar arasında cinsel şiddet ve tacizle mücadelede odaklanmaktadır. Hareket, kadınlar başta olmak üzere, cinsel şiddete maruz kalan bireylerin seslerini duyurmasını ve deneyimlerini paylaşmasını teşvik etmektedir (De Benedictis et al., 2019; White et al.). Birleşik Krallık hareketin en çok yankı bulduğu ülkelerden biri olmuştur. Westminster Krizi olarak da adlandırılan Birleşik Krallık Parlamentosunda birçok milletvekili ve kamu görevlisi, cinsel taciz iddialarıyla suçlanmıştır. Bu durum ise politikada cinsel tacize karşı daha katı kurallar getirilmesine yol açmıştır. Bununla beraber iş yerlerinde cinsel tacizi önlemeye yönelik politikalar gözden geçirilmiş ve zorunlu farkındalık eğitimleri başlatılmıştır. BBC ve diğer medya kuruluşlarında kadın gazeteciler ve çalışanlar, sektördeki cinsel taciz olaylarını açıklamışlardır. Medyadaki ünlü isimler cinsel taciz iddialarıyla gündeme gelmiştir. Hükümet işyerinde cinsel tacizi önlemek için daha yoğun önlemler almayı gündemine taşımıştır. Eğitim kurumlarında cinsel tacizle mücadele konusunda farkındalık çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Günümüzde bu hareketlerin yarattığı ivme, kadın hakları alanında kaydedilen önemli ilerlemelere rağmen, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadınlara yönelik şiddet gibi sorunların halen önemli bir mesele olduğunu kabul etmektedir.

Time’s Up kampanyası da bu görüşü destekleyerek, özellikle iş yerlerinde cinsel taciz ve eşitsizlikle mücadele için acil eylem çağrısında bulunmuştur. Bu kampanyalar, kadın güçlendirme sürecinin oy hakkı mücadelesinden günümüzdeki sistemsel sorunlara kadar uzanan seyrini göstermektedir. Her aşama, seleflerinin başarıları ve dersleri üzerine inşa edilmiş, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın hakları için devam eden mücadeleyi gözler önüne sermiştir (Healy & Kirton, 2000; White et al.). Birleşik Krallık’ta kadın güçlendirme süreci, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini ve kadına yönelik şiddeti ele almaya yönelik çeşitli hükümet ve yasal düzenlemelerden önemli ölçüde etkilenmiştir. Bu girişimler zamanla evrilmiş, toplumsal cinsiyet rolleri konusundaki değişen normları ve tutumları yansıtmıştır.

SONUÇ

Son yıllarda, toplumsal cinsiyete dayalı şiddete karşı korumaları daha da iyileştirmeye yönelik süregelen tartışmalar ve öneriler olmuştur. Örneğin, 2017 yılında aile içi şiddetle ilgili yasaları değiştirmeye yönelik bir teklif Parlamento'da tartışılmış ancak hükümet mevcut yasaların yeterli olduğunu belirterek bu öneriyi reddetmiştir. Bununla birlikte, kadın hakları ve güçlendirme konusundaki tartışmalar evrilmeye devam etmekte ve toplumsal cinsiyet eşitliğine duyulan ihtiyacın daha geniş bir şekilde kabul edilmesini yansıtmaktadır. Bu yasal çabaların önemli bir yönü, yalnızca kadınları değil, erkekleri ve erkek çocukları da toplumsal cinsiyet normları ve şiddet önleme konularında tartışmalara dahil etme gerekliliğinin tanınması olmuştur.

Medya ve sosyal medya, kadınların güçlendirilmesini ilerletmek için kritik araçlar haline gelmiş, kadınların seslerini duyurması ve siyasi katılımını kolaylaştırması için platformlar sağlamıştır. Birleşik Krallık bağlamında, bu mecralar kadınların geleneksel toplumsal cinsiyet normlarına meydan okumaları ve daha geniş kitlelerle etkileşim kurmaları için benzersiz fırsatlar sunmaktadır. Avrupa Parlamentosu tarafından yapılan bir çalışma, yeni medyanın kadınların ağ kurmasını, özgüvenlerini artıran çevrimiçi kimlikler yaratmalarını ve ana akım politikacıların ilgisini çekebilecek alternatif güç tabanları oluşturmalarını sağlayarak kadınların güçlendirilmesi üzerinde olumlu bir etkisi olabileceğini belirtmiştir.

Sosyal medyanın olumlu yönlerine rağmen, özellikle çevrimiçi taciz ve siyasette kadınlara yönelik şiddetle ilgili önemli zorluklar da vardır. Çevrimiçi ortamların anonimliği ve cezasızlığı, kadın adaylar için genellikle düşmanca etkileşimlere yol açmakta ve katılım ve etkileşimlerini zorlaştırmaktadır. Medya, toplumsal cinsiyet normlarına yönelik halkın algılarını ve tutumlarını şekillendirmede de rol oynamaktadır. Özellikle toplumsal cinsiyetin tasviriyle ilgili olarak medya içeriğini eleştirel bir şekilde analiz etmeye yönelik eğitim girişimleri, daha olumlu bir diyalogun teşvik edilmesi için kritik öneme sahiptir. Zararlı toplumsal cinsiyet stereotiplerini sorgulayan kapsamlı ilişki ve cinsellik eğitimi hayati önem taşırken, özellikle genç erkekleri medyaya sorumlu bir şekilde katılmaları için donatan medya okuryazarlığı programlarının geliştirilmesi de önemlidir.

Kadın güçlendirme kampanyalarının başarısı için yapısal sorunlara odaklanmayı sürdürmek çok önemlidir. Bu kampanyalar, medya, eğitim ve siyasi sistemler gibi toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini sürdüren daha geniş toplumsal yapıları ele almalıdır. Bu temel sorunları anlayarak ve bunlarla mücadele ederek, kampanyalar toplumsal cinsiyet eşitliği hakkında daha kapsayıcı bir diyalog geliştirebilir ve nihayetinde daha sürdürülebilir bir değişim sağlayabilir.

Kaynakça

Chant, S. (2016). Women, girls and world poverty: empowerment, equality or essentialism? *International Development Planning Review*, 38(1), 1-24. <https://doi.org/10.3828/idpr.2016.1>

Cornwall, A. (2016). Women's Empowerment: What Works? *Journal of International Development*, 28(3), 342-359. <https://doi.org/https://doi.org/10.1002/jid.3210>

De Benedictis, S., Orgad, S., & Rottenberg, C. (2019). #MeToo, popular feminism and the news : A content analysis of UK newspaper coverage. *European Journal of Cultural Studies*, 22(5-6), 718-738. <https://doi.org/10.1177/1367549419856831>

Foundation, N. (2024). NADA Foundation. <https://nadafund.org.uk/from-grassroots-to-global-the-evolution-of-womens-rights-movements/>

Healy, G., & Kirton, G. (2000). Women, Power and Trade Union Government in the UK. *British Journal of Industrial Relations*, 38(3), 343-360. <https://doi.org/https://doi.org/10.1111/1467-8543.00168>

Noghanibehambari, H., & Noghani, F. (2023). Long-run intergenerational health benefits of women empowerment: Evidence from suffrage movements in the US. *Health Economics*, 32(11), 2583-2631. <https://doi.org/10.1002/hec.4744>

Porter, E. (2013). Rethinking Women's Empowerment. *Journal of Peacebuilding & Development*, 8(1), 1-14. <https://doi.org/10.1080/15423166.2013.785657>

Rappaport, J., Swift, C., & Hess, R. (1984). *Studies in empowerment: steps toward understanding and action*. Haworth.

Ringrose, J., & Epstein, D. (2017). Postfeminist Educational Media Panics, Girl Power and the Problem/Promise of 'Successful Girls'. In M. A. Peters, B. Cowie, & I. Menter (Eds.), *A Companion to Research in Teacher Education* (pp. 385-399). Springer Singapore. https://doi.org/10.1007/978-981-10-4075-7_26

Shata, A., & Seelig, M. I. (2021). The Dragonfly Effect: Analysis of the Social Media Women's Empowerment Campaign. *Journal of Creative Communications*, 16(3), 331-346. <https://doi.org/10.1177/09732586211036551>

Somerset, J. (2018). Pushing the Boundaries of 1980s Feminism in a Northern English Town. *Northern History*, 55(1), 76-91. <https://doi.org/10.1080/0078172X.2018.1445682>

van der Westhuizen, C., Sorsdahl, K., Wyatt, G., & Stein, D. J. (2014). Violence as a public health problem. In S. O. Okpaku (Ed.), *Essentials of Global Mental Health* (pp. 374-383). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9781139136341.042>

White, C., Monteiro, A., & Ferra, F. An exploration of the rape myths effect on the #MeToo movement acceptance in the UK. *Psychiatry, Psychology and Law*, 1-12. <https://doi.org/10.1080/13218719.2024.2346730>

Windels, K., Champlin, S., Shelton, S., Sterbenk, Y., & Poteet, M. (2020). Selling Feminism: How Female Empowerment Campaigns Employ Postfeminist Discourses. *Journal of Advertising*, 49(1), 18-33. <https://doi.org/10.1080/00913367.2019.1681035>

Wiseman, C. V., Sunday, S. R., & Becker, A. E. (2005). Impact of the media on adolescent body image. *Child Adolesc Psychiatr Clin N Am*, 14(3), 453-471, viii-ix. <https://doi.org/10.1016/j.chc.2005.02.008>

SİYASETTE TEMSİL EDİL(E)MEYEN KADIN

Prof. Dr. H. Tuğba EROĞLU

Selçuk Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

ORCID: 0000-0003-0067-2766

ÖZET

Cinsiyet biyolojik bir kavramdır. Bu bağlamda cinsiyet, bireyin kadın ya da erkek olarak gösterdiği genetik, fizyolojik ve biyolojik özellikler olarak tanımlanmaktadır. Sosyal etkileşimlerin beraberinde getirdiği değişimden ötürü biyolojik cinsiyet, toplumlar tarafından toplumsal cinsiyete dönüştürülmüştür. Toplumsal cinsiyet; kadın ya da erkek olmaya toplumun ya da kültürün yüklediği anlamları ve beklentileri ifade etmektedir. Toplumsal cinsiyet kalıp yargıları ile kadın pasif, duygusal, korunmaya muhtaç, bağımlı, güçsüz, yumuşak; erkek aktif, duygusuz, koruyan, bağımsız, güçlü ve serttir. Kalıp yargıların donattığı ataerkil toplumda siyaset de eril bir kimliğe bürünmektedir. Buna göre siyaset mücadele ister ve bu da erkeğin yapabileceği bir mücadeledir. Çünkü erkek güçlüdür ve savaşabilecek güce sahiptir. Kadın ise daha naif olduğu için siyasette mücadele edecek güce sahip değildir. Toplumsal cinsiyet kalıp yargıları ile kadına ve erkeğe birincil ve ikincil roller verilmiştir. Siyasette temsil kadına verilen ikincil roller arasında yer almaktadır. Kadının kamusal alandan çok özel alanda yer almasının kabul görmesi, kadının siyasette temsilinin önünde bir engel oluşturmaktadır.

Geçmişten günümüze bu engelin nasıl ortaya çıktığı ve nasıl bir yol aldığı ele alındığı bu çalışmada özellikle Türkiye özelinde kadının siyasetteki temsil sorunu ele alınacaktır. Siyasi partilerin yürüttükleri çalışmalar, genel ve yerel seçimlerde kadınlara verilen önem ve yer üzerinden bir durum analizi yapılacaktır. Siyasi partilerin programlarında ve söylemlerinde kadın temsiline ne kadar yer verdikleri, teori ve pratiğin birbiriyle örtüşüp örtüşmediği ayrıca değerlendirilerek aksayan yönler üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet, Temsil, Siyasette Kadın Temsili

UNREPRESENTED WOMEN IN POLITICS

ABSTRACT

Gender is a biological concept. In this context, gender is defined as the genetic, physiological and biological characteristics of an individual as male or female. Due to the change brought about by social interactions, biological sex has been transformed into gender by societies. Gender; It refers to the meanings and expectations that society or culture puts on being a man or a woman. According to gender stereotypes, women are passive, emotional, in need of protection, dependent, weak, soft; The man is active, emotionless, protective, independent, strong and tough. In a patriarchal society equipped with stereotypes, politics also takes on a masculine identity. Accordingly, politics requires struggle, and this is a struggle that men can do. Because men are strong and have the power to fight. Women, on the other hand, do not have the strength to fight in politics because they are more naive. With gender stereotypes, women and men are given primary and secondary roles. Representation in politics is among the secondary roles given to women. The acceptance of women being in the private sphere rather than the public sphere creates an obstacle to women's representation in politics.

In this study, which discusses how this obstacle emerged from past to present and how it progressed, the problem of women's representation in politics, especially in Türkiye, will be discussed. A situation analysis will be made based on the work carried out by political parties, the importance and place given to women in general and local elections.

The extent to which political parties include women's representation in their programs and discourses, whether theory and practice overlap with each other will also be evaluated and the shortcomings will be emphasized.

Keywords: Gender, Representation, Women's Representation in Politics

WOMEN ISSUES FROM THE PERSPECTIVE OF INTERNATIONAL TRADE UNIONS

Assist Prof. Dr. Neşe YILDIZ

Karabuk University, Faculty of Business Administration, Department of International Trade and Finance

ORCID: 0000-0002-4247-8163

ABSTRACT

Women issues are examined across various fields, including economics, politics, education, civil society, media and the arts, making it an area of intersecting study for many academic disciplines. International trade union organizations, such as the International Trade Union Confederation (ITUC) and the European Trade Union Confederation (ETUC), which represent the labor movement at the highest levels, are particularly interested in women's issues in the workforce. This interest is reflected in their management structures, policy documents, campaigns, public statements, and dedicated bodies like the "Women's Committee" within their organizations. International trade union organizations demonstrate their commitment to women's issues by developing key concepts, keeping women's issues on their agenda, focusing on the challenges women face in the workplace, and publishing relevant documents and reports. They aim to raise awareness among both national and international audiences through various campaigns. Additionally, these organizations play a crucial role in representing women within the trade union movement. They set specific targets for women's representation and strive to achieve these goals in a timely manner. By doing so, they create a model for member organizations to follow, helping to foster a similar commitment to women's representation. Beyond all these, they support international organizations like the International Labour Organization (ILO) and the United Nations (UN), which have established conventions, action plans, and agendas focused on women. They also seek to influence and guide policymakers by offering solutions to the challenges faced by women, as outlined in their policy documents.

Keywords: International trade unions, women issues, ITUC, ETUC

INTRODUCTION

The issue of "women" is on the agenda of both national and international organizations, and interest in the issue is increasing day by day.

International trade unions such as ITUC and ETUC, which represent the labour movement at the highest level, are also closely interested in issues concerning women in working life. In this context, international trade unions reveal their approaches to the issue in their management bodies, congress decisions, reports, conferences and campaigns, and structures such as the "Women's Committee" within their organization.

This study examines the perspective of international trade union organizations on women's issues and the role they give to women unionists. In this context, the study comprehensively covers the ITUC and ETUC approaches to the issue.

ITUC AND WOMEN'S ISSUE

Today, the pioneer and leader of the international trade union movement is the ITUC. ITUC represents 191 million workers in 169 countries and regions and has 340 member organizations (<https://www.ituc-csi.org/?lang=en>).

ITUC has been working on issues concerning women since its establishment in 2006. In this context, it carries out a series of studies targeting women in its structure, congress decisions, conferences, and campaigns, and it also has a similar structure in its regional organizations.

Women in the Organisational Structure of ITUC

Established in 2006, ITUC addresses women's issues through a structure called the "Women's Committee" and attaches importance to women's representation in mandatory union bodies.

ITUC Women's Committee

Following the establishment of the ITUC in 2006, a "Women's Committee" was established within the ITUC and the ITUC regional organizations based on the decisions of Congress. The Committee meets at least once a year. The Women's Committee comprises active women trade unionists representing ITUC-affiliated organizations. It is determined by considering the geographical distribution of ITUC-affiliated organizations and the number of women members.

According to Article 3 of the ITUC Women's Committee Constitution and Rules, the members of the Women's Committee must have extensive knowledge and be actively involved in gender equality issues. Members are obliged to convey the views and concerns of women in their national headquarters and regional or sub-regional bodies to the Committee and to provide them with feedback on the work and policies of the Women's Committee (ITUC, 2007).

Representation of Women in ITUC Mandatory Bodies

The ITUC Constitution outlines specific goals for women. In this context, the ITUC aims to promote women's rights and gender equality, fully integrate women into unions, and actively encourage gender equality in its leadership roles and activities at all levels. The ITUC has three governing bodies: the Congress, the General Council, and the Executive Bureau.

Women's Representation at the ITUC Congress: The ITUC Congress, held every four years, is structured to ensure equal representation of women and men, as outlined in the ITUC Constitution. According to Article 12 of the Constitution, organizations with two or more delegates must have at least half of their delegation composed of women. If an organization sends a delegate to Congress, in that case, it must appoint a female delegate if women make up 50% or more of its membership or if it cannot disclose the gender composition of its members (ITUC, 2022(a)).

Women's Representation at the General Council: The General Council represents the ITUC with titular and substitute members, and each member has one vote. According to Article 21 of the ITUC Constitution, the General Council elected by the Congress is formed according to regional distribution. Accordingly, Africa is represented in the General Council with 11 members, America with 18 members, Asia-Pacific with 15 members and Europe with 26 members. There are six members from the ITUC Women's Committee, including the President and 2 Vice-Presidents, and two members from the Youth Committee, one of whom is a woman (ITUC, 2022(a)).

At the first Congress held in 2006, a decision was made to gradually increase the number of women members in the General Council and the Executive Bureau, starting from 30%. This rate was determined to be 40% in the 2022 Congress. Congress must ensure that each region contributes somewhat to this goal. This provision applies to the titular and first and second substitute members of the Council (ITUC, 2022(a)).

ITUC General Council has achieved these goals. As a result of the 5th World Congress held at the end of 2022, the total number titular and substitute members elected from Africa, America, Asia-Pacific and Europe is 213. When the open positions are excluded, 105 members are women, and 95 are men. In other words, approximately 52% of the members' General Council representatives are women. Apart from the regional representatives, when the Women's Committee,

Youth Committee, General Secretary, deputies, and observers are taken into account, the rate of women's representation in the General Council is again around 52%. The number of titular members elected from the regions in the General Council is 37 men and 33 women. In other words, among the full members, approximately 53% of the regional representatives are male representatives, and 47% are female representatives (ITUC, 2023).

Women's Representation in the Executive Bureau: The ITUC Executive Bureau, by Article 29 of the Statutes, has the authority to deal with urgent or essential issues arising between two meetings of the General Council or referred to it by the General Council. It is responsible for preparing the financial and annual budget decisions of the General Council. It meets at least twice a year. The Executive Bureau consists of 25 people. The ITUC Women's Committee is represented by the ITUC Women's Committee in the Executive Bureau by the Chair and Vice-Chair of the ITUC Women's Committee. Given the aim of actively promoting gender equality, the General Council will set a progressive target for women's membership in the Executive Bureau before each Congress, starting from 30% (ITUC, 2022(a)).

Following the ITUC Congress in 2022, the Executive Bureau will consist of 78 members, including 25 titular members and substitute members, with 32 men and 46 women. In other words, women constitute approximately 59% of the total membership, while men constitute 41%. When we look at the titular members, there are 11 titular members for men and 14 for women. In other words, women constitute 56% of the titular members and men constitute 44% (ITUC, 2023).

These data reveal the importance that ITUC attaches to women's representation at management levels and that the goals in previous congress decisions have been more than realized.

ITUC Congress Decisions on Women's Issues

In the 4 congresses it has held since its establishment, ITUC has put issues concerning women on its agenda, increasing women's employment, solving the problems women face in employment, combating discrimination, organizing women, ensuring women's full participation in trade unions, strengthening women's leadership in the union movement, representing women in leadership positions by at least 40 percent, increasing this rate to 50 percent by the 6th ITUC World Congress, allocating resources to achieve the targets for women in the Millennium Development Goals, ensuring work-family harmony, increasing women's employment, providing women with more economic independence opportunities, and ensuring that the trade union movement conveys a feminist message of equality and solidarity; It has put forward many demands such as organizing deprived women, recognizing the value of unpaid care work through social assistance, investing in quality public services such as child and elderly care, family-friendly working arrangements, paid parental leave, making businesses more attractive and more family-friendly to women employees, eliminating gender-based wage and retirement gaps, implementing universal retirement systems that guarantee income security and solidarity for everyone, and ratifying the relevant ILO conventions on the subject to combat violence and harassment experienced by women at work (ITUC, 2006, 2010, 2014, 2018, 2022(c)).

As can be seen, ITUC addresses issues regarding women in its congress decisions by including many topics, sets concrete goals such as women's trade union leadership, supports and guides the work of its member organizations in this field.

ITUC Women's Conferences

The Final Document of the Fourth Women's Conference emphasizes the negative effects of the pandemic on women, indicating that cyberbullying has increased during this period, that there are significant gender differences in labour force participation and wages, and that women benefit less from social protection (ITUC, 2022(a)).

For all these reasons, the Final Document of the ITUC Women's Conference emphasizes the need for urgent and long-term gender-sensitive policies and that these policies should include pro-employment and gender-sensitive macroeconomic frameworks. ITUC demands a New Social Contract based on a global gender-centered agenda for recovery and resilience (ITUC, 2022(a)).

The Final Document of the 4th Women's Conference calls for the elimination of gender-based violence and harassment in the world of work and the ratification of ILO Convention No. 190 and Recommendation No. 206. It also underlines that the ITUC should commit to a minimum of 50% female representation in decision-making bodies of all ITUC member organizations, setting a long-term goal at the 6th ITUC World Congress (ITUC, 2022(a)).

ITUC's Women-Focused Campaigns

While carrying out its activities, ITUC aims to increase social awareness internationally and contribute to overcoming the problems experienced by women in working life by including brand-like campaigns. In this context, for example, ITUC's campaigns such as "Protection of Maternity", "Work Worthy of Humanity, Life Worthy of Humanity for Women", "12 by 12", "Count Us In", "23 Days of Action" and "Time for 8" can be mentioned.

ETUC AND WOMEN'S ISSUES

European Trade Union Confederation (ETUC) attaches great importance to women's issues. Founded in 1973, ETUC represents 92 trade union organizations from 39 European countries, 10 European Trade Union Federations and 45 million employees to protect the interests of employees at the European level and represent them in EU institutions. Today, ETUC, which has the title of a pioneering Confederation on women's issues, started to take a close interest in issues concerning women in working life by establishing a Women's Committee two years after its establishment, approximately 50 years ago and completed its institutionalization in the process

ETUC Women's Committee

The ETUC has a statutory Women's Committee, established in 1975 and composed of experts from all national members working on gender equality. The Committee meets twice a year and works on issues related to gender equality. The Women's Committee holds three seats on the ETUC Executive Committee and one on the Executive Committee. In this way, it provides expertise to the ETUC bodies and contributes to integrating the gender dimension into all ETUC policies and activities.

Representation of Women in ETUC Bodies

ETUC prioritizes the representation of women in its key organizational bodies, such as the Congress and the Executive Committee.

Women's Representation in the Congress: According to Article 8 of the ETUC Constitution, the policies of the Confederation are decided, and the members of the ETUC bodies are elected at the Congress, which meets every four years. According to Article 10, the Congress is comprised of delegates from the National Trade Union Confederations, the European Trade Union Federations, the Women's Committee, and the Youth Committee. Ten delegates from the Women's Committee are present at the Congress.

All organizations with the right to send representatives to Congress must observe a balance in the representation of women and men in their delegations. In any case, the difference between the number of members of each gender in each delegation shall not exceed one (ETUC, 2023).

Women's Representation in the Executive Committee: The Executive Committee, which meets 4 times a year, establishes the policies of the ETUC and makes decisions to take action in support of its demands (ETUC, 2023). There are three representatives from the Women's Committee in the Executive Committee, and the Committee consists of approximately 45% women members, including substitute members.

Women's Representation in the Steering Committee: The Steering Committee is responsible for deciding on the immediate and medium-term measures to be taken to implement the policies determined within the framework of the powers of the Executive Board. The Committee also includes the Chair of the Women's Committee, and gender balance is observed (ETUC, 2023).

ETUC and Gender Equality

In its reports and policy documents, the ETUC emphasizes that it is committed to achieving equality between women and men, that women constitute more than 50% of the European population and approximately 45% of trade union members, and that in this context, the ETUC works to promote women's rights and gender equality in the labour market and in society in general.

The ETUC's priorities in the field of gender equality are outlined in the Vienna Action Programme (2019-2023). Accordingly, ensuring that digitalization and new forms of work are gender-sensitive and do not disadvantage women workers; ensuring equal pay and economic independence for women; fully implementing the work-life balance directive; ending gender-based violence and harassment; empowering vulnerable women, including older, migrant and refugee women and those with disabilities; and promoting gender equality in all policy areas in the EU are among the ETUC's priorities. The ETUC also says that the COVID-19 pandemic has had a disproportionate impact on women and has exacerbated existing inequalities; it is pressing for all recovery programmes to address these injustices and give high priority to improving women's rights and working conditions.

The ETUC monitors the gender balance in trade union decision-making bodies through its annual March 8 Survey. The ETUC lobbies for progress on the directive on equality in decision-making and gender imbalances on company boards. It has prepared a "Toolkit for Gender Equality" with EU-level employers. The ETUC is a member of the EU's Advisory Committee on Equal Opportunities, the European Institute of Gender Equality Experts Forum and the European Women's Lobby.

ETUC Women's Workers Manifesto

In 2021, the European Trade Union Confederation (ETUC) published a women's workers manifesto consisting of ten key articles. The manifesto calls for increased support for trade unions to strengthen their role in the fight for gender equality. It emphasizes that when women join trade unions, they can negotiate for better conditions, including higher wages, enhanced job security, improved education, health and safety standards, fairer promotions, more paid leave, and decent pensions (ETUC, 2021).

The manifesto raises the issue of ensuring equal pay across Europe. According to the manifesto, only strong unions can achieve equal pay. It calls for improved legislation to close the pay gap. Additionally, the manifesto advocates for fair compensation for essential workers who are crucial to recovery efforts. It also highlights the urgent need to allocate resources for pensions (ETUC, 2021).

The manifesto calls for an end to stereotypes. In this context, it is demanded that stereotypes against women be challenged, opportunities for women in new technologies (digitalization and green transition) be increased, financial and other support be put in place for women to change their careers and girls to receive education in non-traditional fields (ETUC, 2021).

Furthermore, the manifesto emphasizes the need to end both online and offline violence and harassment in the workplace. It urges all member states to take immediate action to ratify ILO Convention 190. It also calls for the elimination of all forms of violence against women and girls.

The manifesto calls for an end to all forms of violence against women and girls. It focuses on the fight against women's rights. In this context, it is called for the increasing reaction against women's rights to be stopped, and it is emphasized that women's safety, sexual and reproductive health and rights are not open to discussion. One of the most essential emphases in the manifesto is the call for the realization of work-life balance. Finally, the manifesto advocates for the development of a first-class care infrastructure (ETUC, 2021).

As can be seen, many issues are addressed in the women's workers manifesto, and the ETUC makes many calls for action.

CONCLUSION

The ITUC is the leader of the international trade union movement. ITUC has been interested in the issue of women since its establishment in 2006. In this context, it addresses the issue in its women's committee, management mechanisms, congress decisions and campaigns. In its congress decisions, ITUC has presented approaches on many issues, from increasing participation in the workforce to preventing discrimination, from unpaid care work to implementing family-friendly policies, from strengthening the care economy to giving women a leadership role in unions. With each congress decision, ITUC has signed more decisions concerning women. ETUC, active since 1973, also presents similar studies and approaches to women's issues and has created an institutionalized structure.

ITUC and ETUC draw attention to the participation of women in unions and union-management mechanisms, support the representation of women in unions at the highest level, and set quotas in this area within their organizations to fulfil this commitment. There is a delegation system based on equal and balanced representation of women and men in the ITUC congress. The ITUC and ETUC provide essential roles for women trade unionists in management positions.

The ITUC and ETUC use several concepts regarding women. Some of these concepts are (Yıldız, 2023):

- Increasing the employment rate of women
- Gender equality
- Ratifying the ILO conventions related to gender equality
- Combating violence against women
- Strengthening the care economy
- Implementing gender-sensitive lifelong learning programs
- Developing a gender-sensitive universal protection program
- Promoting the care economy
- Ensuring women's participation in management mechanisms
- Empowering women through a new social contract
- Organizing women workers into unions
- Increasing the representation of women at all levels of the union movement
- Eliminating the gender wage gap
- Protecting women's rights to make autonomous decisions about their bodies and gender
- Supporting a feminist union movement

- Sharing responsibility for unpaid care work
- Developing family-friendly policies
- Promoting greater economic independence for women

Both ITUC and ETUC are dedicated to defining and fleshing out these concepts and are taking necessary steps to address women's issues at both the international and regional levels.

REFERENCES

- ETUC (2021), ETUC Women Workers Manifesto
- ETUC (2023), ETUC Constitution, ETUC 15th Statutory Congress Berlin.
- ITUC, 2006, Founding Congress Vienna (Austria), 1-3 November 2006, Congress Proceedings https://www.ituc-csi.org/IMG/pdf/ITUC_Founding_Report.pdf
- ITUC (2007), ITUC Women's Committee Report, 2GC/E/10 General Council Brussels, 20-22 June 2007
- ITUC, 2010, 2. ITUC World Congress- Vancouver- 21-25 June 2010- https://www.ituc-csi.org/IMG/pdf/CONGRESS_Decisions_EN.pdf
- ITUC, 2014, 3RD ITUC World Congress 18-23 May 2014 Berlin, Building Workers' Power Congress Statement
- ITUC, 2018, 4 th WORLD CONGRESS Copenhagen, 2 - 7 December 2018, 4CO/E/5(Final 14 December 2018) https://www.ituc-csi.org/IMG/pdf/after_congress_-_congress_statement_with_amendments_clean_en.pdf
- ITUC, 2022(a), Constitution, https://congress2022.ituc-csi.org/IMG/pdf/5co_e_6_-_draft_amendments_to_the_constitution.pdf
- ITUC, 2022(b), 4th ITUC World Women's Conference 2022, A New Social Contract
- ITUC, 2022 (c), A New Social Contract, Congress Statement, 5th ITUC world congress melbourne, Australia, 17-22 november 2022 <file:///C:/Users/User/Downloads/5co-final-statement-en.pdf>
- ITUC, 2023, ITUC Constitutional Bodies https://www.ituc-csi.org/IMG/pdf/constitutional_bodies_post_34gc_en.pdf
- Yıldız N. (2023), Uluslararası Sendikal Kuruluşların Kadın Sorunlarına Bakışı ve Kadın Sendikacılara Sağladığı Rol Kitap: Kadın Bakış Açısıyla Sendikacılık-Fıtratta Farklılık, Haklarda Eşitlik, Ankara/Türkiye: *HAK-İŞ Konfederasyonu Yayını*, Bölüm Sayfaları: 69 / 90, ISBN: 978-975-7820-58-1
- <https://www.ituc-csi.org/?lang=en>

HİKAYENİN YENİ DİLİ: DİJİTAL ÇAĞDA KADINLARIN SESLERİNİ YENİDEN KEŞFİ

Doç. Dr. Canan DURAL TASOUJİ

Mersin Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü

ORCID: 0000-0003-1686-2847

Öğr. Gör. Dr. Nermin ALKAN

Mersin Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü

ORCID: 0000-0003-3893-504X

ÖZET

Kadınlar, geleneksel hikaye anlatıcılığında kültürel değerlerin korunması ve kuşaklar arası bilgi aktarımında önemli bir rol üstlenmiş, ahlaki normları ve toplumsal değerleri nesiller boyunca aktarmıştır. Geleneksel anlatıların belirli sınırları olsa da kadınlar, bu rol sayesinde topluluklarının hafızasını ve değerlerini canlı tutmuştur. Dijital hikaye anlatımının ortaya çıkışıyla kadınların anlatı yapma biçimleri genişlemiş ve değişmiştir. Dijital platformlar, kadınlara kendi hikayelerini özgün bir şekilde küresel ölçekte paylaşma, sosyal normlara meydan okuma ve kendi seslerini duyurma fırsatı sunmuştur. Bu yeni anlatı biçimi, kadınların "karşı anlatılar" oluşturarak toplumsal önyargılara direnç göstermesine, toplumsal meselelerde farkındalık yaratmasına ve daha geniş bir katılımı sosyal değişim yaratmasına katkı sağlamaktadır. Özellikle Müslüman kadınlar ve diğer kültürel gruplardan kadınların dijital anlatıları, toplumda kendilerine dayatılan anlatılara karşı özgün seslerini duyurmalarını sağlamaktadır. Gelenekselden dijitalle geçiş, kadınların toplumdaki rollerini güçlendirerek onları sadece anlatıcı değil, aynı zamanda değişim yaratıcıları olarak konumlandırmıştır. Dijital hikaye anlatımı, kadınların kendilerini daha özgürce ifade etmelerini sağlarken, toplumsal kimliklerinin ve güçlenme süreçlerinin de yeniden tanımlanmasına katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dijital hikaye anlatımı, Kadın güçlenmesi, Toplumsal anlatı, Karşı anlatı.

THE NEW DISCOURSE OF STORYTELLING: RECLAIMING WOMEN'S VOICES IN THE DIGITAL AGE

ABSTRACT

In traditional storytelling, women have played a crucial role in preserving cultural values and passing knowledge across generations, transmitting moral norms and societal values over time. Although traditional narratives have certain limitations, women have maintained the collective memory and values of their communities through this role. With the emergence of digital storytelling, women's methods of narrating have expanded and evolved. Digital platforms have provided women with the opportunity to share their stories authentically on a global scale, challenge social norms, and make their voices heard. This new form of narrative enables women to construct "counter-narratives," resist social biases, raise awareness on societal issues, and foster social change with broader participation. In particular, the digital narratives of Muslim women and women from other cultural groups allow them to voice their unique perspectives against narratives imposed upon them by society. The shift from traditional to digital has strengthened women's roles in society, positioning them not only as narrators but also as agents of change.

Digital storytelling supports women in expressing themselves more freely and contributes to the redefinition of their social identities and empowerment processes.

Keywords: Digital storytelling, Women's empowerment, Societal narratives, Counter-narratives.

KADIN PERSPEKTİFİNDEN ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE DİPLOMASİ VE GÜVENLİK

Dr. Öğr. Üy. Gülşah ÖZDEMİR

Balıkesir Üniversitesi, Burhaniye Uygulamalı Bilimler Fakültesi

ORCID: 0000-0001-8900-2560

ÖZET

Uluslararası sistemde yapıların ve karar verme süreçlerinin ataerkil bir yönden şekillendiği düşünüldüğünde geleneksel Uluslararası İlişkiler teorilerinin genellikle saldırganlık, baskınlık ve rekabet gibi eril özellikleri vurguladığı görülmektedir. Devletlerin küresel sahnede nasıl etkileşime girdiğini etkileyen bu özellikler, genellikle baskın erkek liderliğine ve bakış açlarına öncelik verir ve potansiyel olarak uluslararası söylemdeki diğer sesleri ve bakış açılarını marjinalleştirir. Güç ve güvenlik alanında askeri stratejilerin algılanmasını ve uygulanmasını şekillendiren ataerkil vurgular genellikle erkeksi ideallerle uyumludur ve ulusların çatışma ve savunmaya nasıl yaklaştıklarını etkiler. Eril normlar diplomatik ilişkileri ve politika oluşturmayı da etkileyebilir. Girişkenlik ve kontrole odaklanmak, uluslararası işbirliğini ve müzakere sonuçlarını etkileyen daha çatışmacı veya rekabetçi diplomatik stratejilere yol açabilir. Mevcut bölgesel çatışmaların çözümü noktasında işbirliği yoksunluğu temelinde bu durum, küresel siyasette daha incelikli bir anlayışa duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır. Çalışmamızda ele aldığımız güç-güvenlik, diplomasi-politika ekseninde karar verme süreçlerinde ataerkil analizlerin baskın olduğu durum karşısında uluslararası sistem içerisinde cinsiyet kapsayıcılığını arttırmak, uluslararası sorunların çok yönlü doğasını anlamaya ve tüm paydaşların ihtiyaçlarını karşılayan politikalar oluşturmaya yardımcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası Güvenlik, Karar verme süreçleri, Küresel Politika, Diplomasi, Kadın

DIPLOMACY AND SECURITY IN INTERNATIONAL RELATIONS FROM A FEMALE PERSPECTIVE

ABSTRACT

Considering that the structures and decision-making processes in the international system are shaped by patriarchy, traditional International Relations theories generally emphasize masculine traits such as aggression, dominance, and competition. These traits, which affect how states interact on the global stage, often prioritize dominant male leadership and perspectives, potentially marginalizing other voices and perspectives in international discourse. The patriarchal emphases that influence the perception and implementation of military strategies in the realm of power and security are often aligned with masculine ideals. These norms also impact diplomatic relations and policymaking. However, the focus on assertiveness and control can lead to more aggressive or competitive diplomatic strategies, affecting international cooperation and negotiation outcomes. This situation underscores the urgent need for a more nuanced understanding of global politics, given the lack of cooperation in resolving current regional conflicts. In the face of the situation where patriarchal analyses dominate decision-making processes on the power-security, diplomacy-politics axis that we have addressed in our study, increasing gender inclusiveness within the international system will help understand the multifaceted nature of international problems and create policies that meet the needs of all stakeholders.

Keywords: International Security, Decision-making processes, Global Politics, Diplomacy, Women

GİRİŞ

Diplomasi ve güvenliğe toplumsal cinsiyete dayalı yaklaşımlar, geleneksel paradigmalara meydan okudukları ve daha etkili ve adil sonuçlara yol açabilecek yeni bakış açıları sundukları için uluslararası çatışma çözümü için önemli etkilere sahiptir. Bu yaklaşımlar, çatışma çözümü ve barış inşası dinamiklerini dönüştürebilecek barış süreçlerine kadın ve toplumsal cinsiyet hususlarının dahil edilmesinin önemini vurgulamaktadır. Toplumsal cinsiyet perspektiflerinin entegrasyonu sadece cinsiyet eşitliğini sağlamakla ilgili değil, aynı zamanda diplomatik ve güvenlik çabalarının etkinliğini artırmakla da ilgilidir.

Kadın odaklı çalışmaların uluslararası ilişkiler alanına girişi “Kadınlar Nerede?” sorununun sorulmasıyla başlamış ve feminist yaklaşım, uluslararası ilişkiler disiplini içerisinde 1980’li yılların ikinci yarısından itibaren ele alınmıştır. 1980’li yıllara kadar uluslararası ilişkiler içerisinde hâkim teori olarak varlığını sürdüren realizm ve onun ardılı kabul edilen neo-realizmdir. Ancak bu tarihten sonra feminist uluslararası ilişkiler akademisyenleri, realist yaklaşımın bazı temel kavram ve varsayımlarının erkek bakış açılarını yansıttığını savunmuştur. Nitekim uluslararası ilişkiler alanı kadın ve erkek arasındaki eşitsizlik ile şekillenmiş ataerkil bir alandır ve bu alanla beraber devlet, bürokrasi ve siyaset alanlarından da kadın uzunca bir süre uzak tutulmuştur.

Kadınların bakış açılarının dahil edilmesi, uluslararası ilişkiler alanında, özellikle diplomasi ve güvenlik alanlarında dönüştürücü bir değişimi önemli ölçüde teşvik ediyor. Tarihsel olarak, bu hayati sektörler ağırlıklı olarak büyük ölçüde erkek merkezli bir çerçeveden inşa edilmiş ve etkilenmiştir; ancak, kadınların katılımındaki artış, daha kapsamlı ve sürdürülebilir kararların etkili bir şekilde formüle edilebileceği ve uygulanabileceği bir dönemi başlatıyor. Kadınlar, barış müzakerelerinde ve karmaşık çatışma çözümü süreçlerinde çok önemli pozisyonlar üstlenme potansiyeline sahiptir ve böylece bu karmaşık konulara daha bütünsel bir yaklaşımı kolaylaştırır. Çok sayıda ampirik çalışma ve bilimsel araştırma, kadınlar barış anlaşmalarına aktif olarak dahil olduklarında, bu anlaşmaların kalıcı istikrar ve kalıcılık sağlama olasılığının önemli ölçüde arttığını kesin olarak göstermiştir. Ayrıca, kadınlar, uluslararası söylem içinde cinsiyet eşitliğinin zorunluluğu gibi kritik konuları gündeme getirmeyi içeren, çeşitli toplumsal kesimlerin çeşitli ihtiyaçlarını ve endişelerini ifade etme ve savunma konusunda benzersiz bir yeteneğe sahiptir.

Diplomasi alanında, kadın temsilcilerin artan varlığı, geleneksel müzakerelerde genellikle göz ardı edilen çok sayıda bakış açısı ve yaşanmış deneyimler sunarak diyalogu zenginleştirmeye hizmet ediyor. Farklı bakış açılarının bu akışı, müzakerelerin yürütüldüğü analitik çerçeveyi genişletmekle kalmaz, aynı zamanda daha etkili ve kapsayıcı politikaların geliştirilmesini kolaylaştırır ve sonuçta uluslararası ilişkilerde yer alan daha geniş bir paydaş yelpazesine fayda sağlar. Güvenlik ortamını incelediğimizde, kadınların katkılarının vazgeçilmez olduğu ortaya çıkıyor; bu önem, çatışma sonrası yeniden yapılanma girişimlerine katılımın ötesine geçiyor ve önleyici diplomasideki ve insan güvenliği ile ilgili konularda hayati rolleri kapsıyor. Kadınların güvenlik diyaloglarına ve operasyonlarına anlamlı katılımı, sosyal barış ve istikrarın teşvik edilmesi ve sürdürülmesi için çok önemlidir, çünkü içgörülerini çatışmaların önlenmesi ve çözümü için daha incelikli ve etkili stratejilere yol açabilir.

Sonuç olarak, kadınların bakış açılarının uluslararası ilişkiler dokusuna entegrasyonu sadece söylemi zenginleştirmekle kalmaz, aynı zamanda küresel etkileşimlerin gerçekleşebileceği daha demokratik, adil ve sürdürülebilir bir çerçevenin oluşturulmasına önemli ölçüde katkıda bulunur. Bu paradigma kayması, karar verme süreçlerinde kapsayıcılığın önemini altını çizdiği ve sonuçta çeşitli popülasyonların kolektif iradesini daha temsil eden sonuçlara yol açtığı için çok önemlidir. Kadınların bu alanlardaki rollerinin artan bir şekilde tanınması, eşitlik ve temsilin önündeki uzun süredir devam eden engelleri ortadan kaldırmaya çalışan daha geniş bir toplumsal dönüşümün göstergesidir.

Bu nedenle, kadınların diplomasi ve güvenliğe aktif katılımı sadece bir adalet meselesi değildir, aynı zamanda barış inşa çabalarının artırılması ve uluslararası ilişkilerin genel istikrarı ile özünde bağlantılıdır. Özünde, kadınların bakış açılarının kabul edilmesi ve dahil edilmesi, küresel zorlukların doğasında bulunan karmaşıklıkların daha kapsamlı bir şekilde anlaşılmasını teşvik etmek ve çağdaş sorunların çok yönlü doğasını ele alabilecek yenilikçi çözümlerin yolunu açmak için çok önemlidir.

FEMİNİST GÜVENLİK YAKLAŞIMI

Feminist güvenlik yaklaşımları, toplumsal cinsiyet perspektiflerinin mevcut güvenlik ve güvenlik çerçevelerine zorunlu entegrasyonuna belirgin bir vurgu yaparken, aynı zamanda bu alanlara tarihsel olarak hakim olan geleneksel, genellikle androsentrik modellere meydan okumaktadır. Bu yenilikçi yaklaşımlar, yalnızca kapsayıcı ve adil değil, aynı zamanda topluluk katılımına odaklanan stratejileri savunur ve böylece kadınların ve sistematik olarak dezavantajlı olan çeşitli marjinalleştirilmiş grupların benzersiz ve sıklıkla gözden kaçan güvenlik ihtiyaçlarını doğrudan ele almıştır. Bu yaklaşımlar, feminist epistemolojileri kendi çerçevelerine ustaca dahil ederek, güvenliğin hem teorik hem de pratik boyutlarını dönüştürmeyi amaçlar ve farklı bağlamlarda bireyleri karakterize eden çeşitli yaşanmış deneyimler dizisine karşı giderek daha duyarlı hale gelmelerini sağlamıştır.

Uluslararası ilişkiler (IR) alanındaki feminist bakış açıları, zaman içinde önemli bir evrim yaşadı, kalıcı olarak yerleşik geleneksel paradigmalara meydan okudu ve aynı zamanda küresel siyaset anlayışımızı çok yönlü şekillerde zenginleştiren alternatif bakış açıları sunmuştur. Tarihsel olarak, uluslararası ilişkiler disiplini ağırlıklı olarak, toplumsal cinsiyet sorunlarının ve kadınların deneyimlerinin kritik önemini büyük ölçüde göz ardı eden gerçekçi teorilerden ve diğer erkek merkezli paradigmalardan etkilenmiştir. Bu dikkate değer gözetime yanıt olarak, feminist uluslararası ilişkiler, toplumsal cinsiyet dinamiklerinin ve kadınların uluslararası siyasetin karmaşık manzarasında yaşanan deneyimlerinin önemini altını çizen önemli ve eleştirel bir karşı anlatı olarak ortaya çıktı. Bu ayırt edici bakış açısı, yalnızca IR'nin daha geniş çerçevesinde temel kavramları yeniden tanımlamakla kalmadı, aynı zamanda kadın seslerinin ve bu akademik alandaki katkıların sistematik olarak dışlanmasını ön plana çıkardı, böylece daha temsili ve kapsayıcı bir söylemi savundu.

Feminist uluslararası ilişkilerin ortaya çıkışı, geleneksel uluslararası ilişkiler teorilerini uzun süredir karakterize eden erkek egemen anlatılara aktif olarak meydan okumaya ve altüst etmeye çalıştığı için, 20. yüzyılın ikinci yarısında önemli bir ilgi kazandı. Bu hareket, kadınların deneyimlerini ve titiz cinsiyet analizini sistematik olarak uluslararası siyasi fenomenlerin çalışmasına dahil etmeyi ve böylece bu kritik konuları çevreleyen akademik söylemi zenginleştirmeyi amaçladı (Lirä, 2022).

Kısmen, bu dönüştürücü hareket, uluslararası ilişkiler alanındaki geleneksel teorilerin, kadınların küresel siyaset alanında uyguladıkları çeşitli rolleri ve önemli etkiyi hesaba katmada yetersiz olduğunu kabul etti ve bu da sonuçta bir bütün olarak uluslararası ilişkilerin daha kapsayıcı ve kapsamlı bir anlayışa evrilmesine yol açtı (Kumar, 2023). Feminist akademisyenler, toplumsal cinsiyet dinamiklerinin karmaşık bir anlaşılmasının savaş, barış ve devlet oluşum süreçleri dahil ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere bir dizi uluslararası fenomeni anlamak için çok önemli olduğunu öne sürerek, toplumsal cinsiyet çalışmalarında merkezi bir analitik kategori olarak toplumsal cinsiyeti entegre etmek için özenle çalıştılar (Towns, 2021).

Feminist Uluslararası İlişkilerin Temel Katkıları, güvenlik teorisinin yeniden analizini ve yeniden formülasyonunu etkilediği önemli şekillerde gözlemlenebilir, böylece uluslararası güvenliğin karmaşıklıkları ve küresel siyasetin daha geniş alanı hakkında yeni bilgiler sağlar.

Örneğin, feminist güvenlik teorisi, bu acil sorunların geleneksel analizlerinde sıklıkla göz ardı edilen eleştirel cinsiyet boyutlarını vurgulamak ve vurgulamak için devam eden Rus-Ukrayna savaşı gibi çağdaş çatışmalara ustaca uygulanmıştır (Sjoberg & Tickner, 2024).

Dahası, bu yaklaşım, erkeklik ve queer teorisinin kapsamlı analizlerini dahil ederek uluslararası ilişkilerin genel kapsamını genişletmiş, böylece kimliklerin akışkanlığını ve Batı siyasi paradigmalarının gelişen cinsiyet ilişkileri üzerindeki derin etkisini etkili bir şekilde ele almıştır (Lawler, 2024). Feminist dış politika (FFP), uluslararası ilişkiler alanında yeni ve yenilikçi bir yaklaşım olarak ortaya çıkmıştır ve herhangi bir etkili uluslararası stratejinin temel bileşenleri olarak cinsiyet eşitliği ve sürdürülebilir kalkınmaya belirgin bir vurgu yapmıştır. Bu kavram, kadınların oy hakkı ve pasifizmi dahil ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere tarihsel hareketlerden önemli bir etki almıştır ve çağdaş küresel siyasi gündemlerin şekillenmesinde önemli bir rol oynamaya devam etmektedir (Uspenskaya & Kozlova, 2022).

Feminist uluslararası ilişkilerdeki çeşitli yaklaşımlar, sömürgecilik ve kesişimsel çerçeveler dahil ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere çok sayıda feminist bakış açısını kapsar. Bu çeşitli bakış açıları, uluslararası ilişkilerin ana akım paradigmalarını içsel Avrupa merkezli önyargıları nedeniyle şiddetle eleştiriyor ve uluslararası ilişkilerin herhangi bir kapsamlı analizinde ırk, sınıf ve diğer kesişen kimlikleri dikkate almanın kritik önemini altını çiziyor (Gómez, 2020). Sömürge dışı feminizmler, açıklayıcı bir örnek olarak, marjinalleştirilmiş kadınların deneyimlerini güçlendirmeye odaklanır ve küresel siyaset manzarasına uzun süredir hakim olan hegemonik paradigmalara aktif olarak meydan okur. Küresel Güney'den kadınların katkılarını ve mücadelelerini gerçekten tanıyan ve değer veren daha kapsayıcı ve adil bir uluslararası sistemin kurulmasını savunuyorlar.

Bu eleştirel tartışmalara ek olarak, feminist bilim adamları, Batılı olmayan deneyimleri ve epistemolojileri uluslararası ilişkilerin daha geniş söylemine dahil etmenin gerekliliğini sürekli olarak vurguladılar, böylece disiplini yerleşik siyasi hayal gücüne ve çerçevelere meydan okuyan çeşitli anlatılarla zenginleştirdiler ("Gender Violence, Colonialism, and Coloniality", 2023).

Feminist bakış açılarının uluslararası ilişkiler alanını yeniden şekillendirmede attığı önemli adımlara rağmen, önemli zorlukların devam ettiğini kabul etmek önemlidir. Toplumsal cinsiyetin uluslararası ilişkiler disiplinine entegrasyonu, bazı akademik çevrelerde hala kayda değer bir direnişle karşı karşıya, ve alan bir bütün olarak dahil etme ve temsil ile ilgili acil konularla boğuşmaya devam ediyor. Ayrıca, feminist uluslararası ilişkiler, çağdaş söylemdeki alaka düzeyini ve etkinliğini korumak için kesişen kimliklerin karmaşık karmaşıklıkları ve küresel gücün kapsayıcı dinamikleri arasında gezinmelidir..

KADIN VE DEVLET GÜVENLİĞİ

Realizm ve feminizm, uluslararası ilişkiler ve toplumsal cinsiyet çalışmaları bağlamında kadın ve devlet algısını farklı şekillerde ele alır. Realizm, uluslararası ilişkilerde güç, güvenlik ve devletin egemenliği üzerine odaklanır. Bu perspektife göre, devletler temel aktörlerdir ve uluslararası sistemdeki çatışmalar, güç dengesizlikleri ve çıkarlar ön plandadır. Realist bakış açısında kadınlar genellikle ikincil bir rol üstlenir; çünkü bu yaklaşım, toplumsal cinsiyet dinamiklerini ve kadınların uluslararası ilişkilerdeki etkilerini göz ardı etme eğilimindedir. Devlet, erkek egemen bir yapı olarak görülür ve bu yapı içinde kadınların rolü çoğunlukla pasif veya marjinalleşmiştir.

Uluslararası ilişkilerde geleneksel olarak toplumsal cinsiyet sorunlarını göz ardı eden gerçekçi paradigmanın bir eleştirisi olarak ortaya feminizm ise toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın hakları ve kadınların güçlenmesi üzerine yoğunlaşır. Feminizm, devletin ve uluslararası ilişkilerin cinsiyetle nasıl şekillendiğini analiz eder. Kadınlar, hem devlet içinde hem de uluslararası düzeyde aktif ve etkili aktörler olarak tanınır.

Feminizm, kadınların deneyimlerini, seslerini ve perspektiflerini dikkate alarak, devletin cinsiyetçi politikalarını sorgular ve bu bağlamda kadınların güçlendirilmesini savunur (Lirä, 2022). Sonuç olarak, realizm kadınları devletin dışında tutarken, feminizm onları devletin ve uluslararası ilişkilerin merkezine yerleştirir.

Realist yaklaşım, güvenliği, düşmanların olduğu uluslararası alanın tehditlerine karşı kendi devletin birliğini asker ve siyasi güç ile korumak olarak tanımlamıştır. Bu noktada uluslararası ilişkilerde “devletin gücü” özelliği gibi tüm olumlu özellikler erkeğin karakterine benzetilmiştir. Uluslararası ilişkiler alanında güvenlik kavramı ise genellikle devletlerin dışardan gelen çeşitli tehditlere karşı emniyet halinde olmaları ve silahlı güçlerinin savaş ve askeri saldırılara karşı direnme becerisini ifade etmektedir. Aynı şekilde Kadın, eğer bir erkek tarafından korunmuyorsa o kadın herkese aittir düşüncesi hâkim kılınarak egemen gücü olmayan bir ülkenin de diğer tüm düşman devletlere ait bir toprak parçası olabileceği söylenmiş ve kadın ve toprak arasında bağlantı kurulmaya çalışılmıştır (Gasztold. (2020). Bu noktada devlet merkezli realist güvenlik yaklaşımına karşı, insan merkezli bir güvenlik yaklaşımını savunan feminist güvenlik yaklaşımı, dünyadaki insanlar için en büyük tehdit ve tehlikenin devletlerarası ve devlet içi güç savaşlarının olduğunu söylemişlerdir.

Bu anlamda feminist yaklaşımın odaklandığı ‘kimin için güvenlik’ sorusuna feminist güvenlik yaklaşımı, realist bakış açısının aksine, her türlü şiddeti kapsayacak şekilde genişleterek, askeri, ekonomik, cinsel vb. her türlü şiddetin yokluğu olarak tanımlamıştır. Bir diğer soru olan ‘kime göre ve nasıl bir güvenlik’ sorusuna bakıldığında ise uluslararası ilişkiler alanında bir kadın erkek ikileminin oluşturularak kadınların ötekileştirildiği ve temel kavramların erkekler tarafından geliştirildiğini söyleyerek Feminist Güvenlik Yaklaşımı tarafından eleştirmektedir (Gal, 2023).

Devletin oluşumunun ağırlıklı olarak erkeksi ideolojilerden etkilendiği önermesi kesinlikle yeni bir kavram olmasa da, tarihsel kökleri, kendine özgü siyasi yapıları ve sosyal hiyerarşileri ile karakterize edilen bir dönem olan Antik Yunanistan dönemine kadar uzanabilir. Atina şehir devletinde, yalnızca erkeklere siyasi meclislere ve tartışmalara katılma ayrıcalığına sahip olduğu ve böylece kadınları ve köleleştirilmiş bireyleri zamanın sosyopolitik çerçevesi içinde herhangi bir siyasi katılım veya etkinden sistematik olarak dışladığı bir sistem kuruldu. Ayrıca, Aristoteles döneminde, erkeklerin toplumsal hiyerarşi içinde efendilerin rolünü üstlendiğine dair yaygın bir inanç vardı, oysa kadınların itaatkar varlıklar veya sadece nesnelere statüsüne düşürüldüğü, Aristoteles'in kendisi erkeklerin varlıkları nedeniyle doğuştan politik varlıklar olduğunu iddia etti, böylece kadınların uzak ve siyaset alanına karışmaması gerektiği fikrini sürdürdü (Thompson, 2001). Yani kadınlar kamusal alanda bir devlet ataerkilliği, özel alanda ise erkek egemenliği altında olmuşlardır diyebiliriz

EGEMEN MASKÜLEN KURUMLARDA KADINLAR VE DİPLOMASİ

Tarih boyunca diplomatik uygulamalar ve savaşlar prenslerin (erkeklerin) işi olarak kabul edilirken, prensesler (kadınlar) özel alana ait olarak ahlakın koruyucuları olarak sınırlandırılmış ama kadınlar, özel alanla sınırlandırılmış olmalarına rağmen o alanın temel aktörü olamamışlardır. Tarihsel olarak kadınların diplomaside üstlendikleri resmi ve gayri-resmi rolleri ve bu roller aracılığıyla barışın tesisinde önemli diplomatik roller üstlendiğini, ancak modern dönemde diplomatik rütbelerin ve resmi diplomasinin erkeklerin eline geçtiği görülmektedir.

Kadınların diplomasieye dahil edilmesinin önünde engel olarak işlev gören üç faktör şunlardır: cinsiyet stereotipleri, kültürel normlar ve politika kurumlarının açık ayrımcı uygulamaları.. Kadınlar siyasette çok sıklıkla, "kadın sorunları" olarak algılanan kamu yararı alanlarına yönlendirilir. Askeri, savaş ve güvenlik (özellikle) etrafındaki tartışmalar, kadınlar için uygun olmayan politika yapım alanları olarak görülür (Thelma & Ngulube, 2024).

Böylesi bir durumda kadınların politika içinde nerede temsil edildiğine de dikkat etmek gerekir. Örneğin, kadınların başkan olmaktan ziyade başbakan olma olasılığı daha yüksektir, başbakanların genellikle başbakanlara kıyasla daha az yetkiye sahip olması tesadüf değildir. Kadınların işbirlikçi ve müzakereci yönü ve daha düşük siyasi özerklikleri, ne tür bir liderlik pozisyonlarına ulaşabileceklerini göstermektedir. Şöyle ki kadın bakanlar ve yasa koyucular genellikle geleneksel olarak özel alanla ve/veya kadınlarla bir grup olarak ilişkilendirilen 'dişil' veya 'yumuşak' alanlarda kümelenmiştir. Erkekler ise askeri ve finans gibi basmakalıp olarak 'sert' kabul edilen alanlarda bulunur

Erkeklikle ilgili özelliklerin ön plana çıkartıldığı kurumlar “egemen maskülenlik” (hegemonic masculinity) kurumları olarak tanımlanmış ve kadınların bu kurumlara adapte olmasını ve yükselmesini zorlaştıran imajlar vurgulanmıştır. Bu kurumlarda, erkeklikle ilişkilendirilen değerler ön plana çıkartılırken, kadınlıkla özdeşleştirilen değerler ise dışlanmıştır (Cuchet, 2018).

Kariyerde ilerlemeye set çeken görünmez engeller anlamına gelen “cam tavan”ın tam da bu noktada bulunduğunu söyleyebiliriz; Bu fenomen, birçok çalışmanın kanıtladığı gibi, çeşitli sektörlerde ve bölgelerde yaygındır. Bu engeller sadece yapısal değil, aynı zamanda kültürel, erkek egemenliğini destekleyen örgütsel ve toplumsal çerçevelere derinden gömülüdür. Cam tavan algısı, cinsiyet eşitsizliğini sürdüren ve kadınların kariyer ilerlemesini engelleyen bu baskın erkeksi kurumlardan etkilenir. Egemen maskülenlik kurumlarında, kadınların hiyerarşinin zirvesine doğru ilerlemesinin belli bir aşamaya kadar sorunsuz gerçekleşeceğini, ancak sonradan daha fazla ilerlemeye engel olan bölücü bir ayrımcılığın ortaya çıkacağını öngörmektedir (Moon, 2023). Bu doğrultuda, egemen maskülen kurumlarda kadınların ancak erkeksi özellikler sergileyerek cam tavanı aşabileceğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Ülkelerde Feminist Dış Politika Uygulama Örnekleri

Feminist Dış Politika Girişimleri açısından önde gelen ülkelerden biri olan İsveç, 2014'te Feminist Dış Politikayı (FFP) uygulamak için ilk ülke olarak ortaya çıktı ve ardından Kanada, Fransa ve Meksika gibi ülkeler izledi. Bu politikaların birincil amacı, cinsiyet eşitliğini dış politika çerçevelerine dahil etmek ve küresel sorunları feminist bir bakış açısıyla ele almaktır (Zhukova ve diğerleri, 2021). Bu anlamda İsveç FFP, cinsiyet eşitliğine yönelik kapsamlı bir yaklaşımın altını çizerken, Kanada yoksulluğun azaltılması gibi hedefli girişimlere odaklanmaktadır. Her iki ülke de cinsiyet eşitliğini küresel ölçekte yaymayı hedefliyor ve İsveç, dış politika gündeminde normatif bir istek olarak cinsiyet eşitliğini oluşturuyor (Lee & Chang, 2022).

FFP benimseyen uluslar, politikalarını geçerli uluslararası normlarla uyumlu hale getirmek ve yumuşak güçlerini geliştirmek için stratejik anlatılar kullanır. Örneğin, İsveç ve Meksika sosyal politikalara öncelik verirken, Fransa ve Kanada cinsiyet eşitsizliğini ele almada piyasa mekanizmalarını vurgulamaktadır (Zhukova ve diğerleri, 2021).

Homojen grup düşüncesiyle ilişkili riskleri azaltmak ve uluslararası ilişkilerin uygunluğunu artırmak için kadın ve cinsiyet perspektiflerinin dış politikaya dahil edilmesi zorunludur. Geleneksel Uluslararası İlişkiler (IR) alanlarında temsili çeşitlendirmeyi teşvik etmek için devam eden çabalar, modernize edilmiş müfredat ve dış ilişkiler eğitimi çağrıları eşliğinde devam etmektedir (Turkington, 2023). Feminist dış politika, liberal modernliğin ve uluslararası normlara uyumun bir barometresi görevi görür. Bununla birlikte, devletlerin uluslararası arenadaki konumlarını şekillendirerek mevcut cinsiyet temelli küresel hiyerarşileri aynı anda sürdürür (Thomson, 2022).

Kadınların ve toplumsal cinsiyet perspektiflerinin dış politikaya entegrasyonundaki önemli ilerlemelere rağmen, devam eden zorluklar devam ediyor. Kadınların uluslararası ilişkilerin teorik ve pratik alanlarından tarihsel olarak marjinalleştirilmesi, çağdaş IR söylemi üzerinde etki yaratmaya devam ediyor.

Ayrıca, İsveç'in NATO üyeliği bağlamında FFP'den son sapsmasının kanıtladığı gibi, feminist dış politikaların benimsenmesi, cinsiyet odaklı politikalar ile geleneksel güvenlik ortaklıkları arasında var olan gerilimleri aydınlatan tartışmalarla doludur (Wright & Rosamond, 2024). Bu karmaşıklıklar, dış politikada kadınların katkılarını kabul eden ve cinsiyet eşitsizlikleriyle yüzleşen kapsayıcı ve çeşitli metodolojilerin kalıcı gerekliliğini vurgulamaktadır.

Çağdaş toplumda, var olan çok sayıda diğer siyasi ve sosyal kuruma benzer şekilde, diplomatik uygulamaların geleneksel olarak erkek egemen çerçevesi, giderek artan sayıda kadın bu mesleğe giderek daha fazla dahil olmasıyla ve böylece manzarasını yeniden şekillendirdikçe önemli bir dönüşüm başlattı. Kadınların dış politikanın oluşturulmasına ve uygulanmasına katkısı, diplomatik saflarında cinsiyet kapsayıcılığını teşvik etmek için proaktif önlemler alan İsveç, Norveç ve Avustralya gibi ülkeler tarafından özellikle savunulmakta ve onaylanmaktadır. Ayrıca, kadın büyükelçilerin küresel ölçekte temsilinde kayda değer bir artış oldu ve bu da diplomatik liderliğin en yüksek kademelerinde daha fazla cinsiyet çeşitliliğine doğru olumlu bir kaymaya işaret ediyor. Kadınların dış politika ve diplomasi alanlarına katılımındaki bu kayda değer artışın, uluslararası ilişkiler sisteminde önemli bir dönüşüme yol açması ve onu farklı bakış açılarına değer veren daha uyumlu ve çoğulcu bir yapıya yönlendirmesi bekleniyor. Bununla birlikte, bu iyimser tahminlere rağmen, daha adil ve kapsayıcı bir diplomatik ortam için bu özlemlerin tam olarak ne zaman dünya çapında tam olarak gerçekleşeceği ve operasyonel hale getirileceği konusunda belirsiz ve belirsiz kalmaktadır.. Sosyo-politik dinamikler ve kurumsal atalet de dahil olmak üzere çeşitli faktörlerin etkileşimi, şüphesiz diplomasi alanında bu evrimin hızını ve etkinliğini etkileyecektir. Sonuç olarak, uluslararası ilişkilerde toplumsal cinsiyet temsilini çevreleyen devam eden söylem, diplomatik katılımın ve politika oluşturma süreçlerinin gelecekteki yörüngelerini şekillendirmede büyük önem taşımaya devam ediyor.

SONUÇ

Kadınlar dünya çapında dış politikayı şekillendirmede önemli roller oynamıştır, ancak katkıları genellikle tarihsel anlatılarda yeterince temsil edilmemiştir. Son zamanlarda yapılan araştırmalar, kadınların hem resmi diplomatik roller hem de feminist dış politika girişimleri yoluyla uluslararası ilişkileri etkilediklerinin çeşitli yollarını vurgulayarak bu boşluğu gidermeye başladı.

Kadınların bakış açılarını ve toplumsal cinsiyet düşüncelerini dış politika alanına dahil etme çabalarında önemli ilerleme kaydedildiği inkar edilemez olsa da, uluslararası ilişkilerin bu kritik alanında çok sayıda zorluk ve engelin devam ettiğini kabul etmek de aynı derecede önemlidir. Kadınların uzun süredir devam eden tarihsel marjinalleşmesi ve uluslararası ilişkilerin hem teorik çerçevelerinden hem de pratik uygulamalarından dışlanması, uluslararası ilişkiler alanındaki çağdaş söylem ve uygulamaları şekillendirmeye ve etkilemeye devam eden kalıcı bir iz bırakmıştır. Ayrıca, İsveç'in NATO üyeliği arayışı ışığında feminist dış politikadan son stratejik kaymasının kanıtladığı gibi, feminist dış politika çerçevelerinin uygulanması ve kabulü, cinsiyet odaklı politikalar ile geleneksel güvenlik ittifaklarının yerleşik normları arasında var olan doğal gerilimleri aydınlatmaya hizmet eden tartışmalar ve tartışmalarla doludur. Bu karmaşık dinamikler, yalnızca politika formülasyonunda yer alan incelikleri vurgulamakla kalmaz, aynı zamanda kadınların yaptığı önemli katkıları usulüne uygun olarak tanıyan ve değerlendiren ve aynı zamanda küresel arenada var olmaya devam eden yaygın cinsiyet eşitsizliklerini de ele alan kapsayıcı ve çeşitli dış politika yaklaşımlarının geliştirilmesi ve teşvik edilmesi için acil gerekliliğin altını çizmektedir. Nihayetinde, daha adil ve adil bir dış politika ortamına ulaşma yolu zorluklarla doludur, ancak araştırmacılar, politika yapımcılar ve savunucular için önemli bir arayış olmaya devam ediyor ve kadınların seslerinin ve bakış açılarının uluslararası ilişkileri çevreleyen söyleme sadece dahil edilmesini değil, aynı zamanda kutlanmasını da sağlıyor.

Sonuç olarak, bu konuların kapsamlı bir şekilde anlaşılmasını teşvik etmek, küresel ölçekte eşitlik ve adalet ilkeleriyle rezonansa giren gerçekten kapsayıcı ve etkili bir dış politikanın ilerlemesi için zorunludur.

Diplomasi ve güvenliğe yönelik toplumsal cinsiyete dayalı yaklaşımlar umut vaat ediyor olsa da, uygulama ve kabul konusunda zorluklar bulunmaktadır. Çağdaş toplumda, siyaset ve diplomasi alanlarına katılan kadınların temsilindeki gözlemlenebilir artışa rağmen, en prestijli üst düzey pozisyonların, stratejik öneme sahip diplomatik rollerin ağırlıklı olarak erkek diplomatlara tahsis edildiği ve böylece uluslararası ilişkilerin bu etkili alanlarında bir cinsiyet eşitsizliğini sürdürdüğü kesin bir gerçek olmaya devam ediyor. Dahası, yaygın cinsiyetçi normlar, sürekli olarak siyaset ve diplomasinin son derece rekabetçi alanlarında kariyerlerini kurmaya çalışan kadınların ilerlemesini engelleyen zorlu engeller sunmaktadır.

KAYNAKÇA

Cuchet, V.S. (2018). Gender studies et domination masculine les citoyennes de l'athenes classique, un defi pour l'historien des institutions, *Cahiers du Centre Gustave Glotz*, Vol. 28, 7-30.

Félix de Souza, N., & Rodrigues Selis, L. (2023). Gender Violence, Colonialism, and Coloniality, *Oxford Research Encyclopedia of International Studies*.

Henshaw, A. (2023). Technological Surveillance, States, and Gendered Insecurity. *Digital Frontiers in Gender and Security: Bringing Critical Perspectives*, Bristol University Press, 87-102. <https://doi.org/10.56687/9781529226300-009>

Gasztold, A. (2020). Feminism and the Question of Security, *Feminist Perspectives on Terrorism*, 37-58. doi: 10.1007/978-3-030-37234-7_3

Gómez, S.P. (2020). Las Relaciones Internacionales desde los feminismos descoloniales. Una propuesta dialógica hacia una economía feminista descolonial, *Relaciones Internacionales*, n° 44, pp. 147-164. doi: 10.15366/RELACIONESINTERNACIONALES2020.44.008

Kumar, A. (2023). Feminism: An Alternative Approach to International Relations. *Technium Social Sciences Journal*, 51, 245-260. doi: 10.47577/tssj.v51i1.9766

Lahiri, M., Sarkar, S., Bhargava, M. & Chahar, B. (2023). Perceived 'Glass Ceiling' Dimensions of Women's Career Advancement at Higher Education Institutions: A Confirmatory Factor Analysis. *MIER Journal of Educational Studies, Trends & Practices* May 2023, Vol. 13, No. 1 pp. 48-63, doi: 10.52634/mier/2023/v13/i1/2352

Lawler, P.A. (2024). Feminisms, Gender, And International Relations. 373-424. doi:10.1093/hepl/9780198784890.003.0010

Lee, H., & Chang, H. (2022). Feminist Foreign Policy Analysis: Sweden and Canada Cases, *Journal of Social Science*. doi: 10.22418/jss.2022.4.61.1.163

Lirã, C. (2022). Feminism in international relations, *INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE "STRATEGIESXXI,"* 18(1), 92–100. <https://doi.org/10.53477/2971-8813-22-10>

Tickner, J.A., & Sjoberg, L. (2011). *Feminism and International Relations: Conversations about the Past, Present and Future*, Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203816813>

Thompson, N. (2001). *The Ship of State: Statecraft and Politics from Ancient Greece to Democratic America*. Yale University Press. <http://www.jstor.org/stable/j.ctt1nq62t>

Thelma, C.C. & Ngulube, L. (2024). Women in Leadership: Examining Barriers to Women's Advancement in Leadership Positions. *Asian Journal of Advanced Research and Reports*, 18(6), 273-290, doi: 10.9734/ajarr/2024/v18i6671

Thomson, J. (2022). Gender norms, global hierarchies and the evolution of feminist foreign policy. *European journal of politics and gender*, doi: 10.1332/251510821x16354220233761

Towns, A.E. (2021). Gender in Historical International Relations. doi: 10.4324/9781351168960-14

Turkington, R. (2023). Diversity In Foreign Policy Requires New Histories of International Thought. *Cambridge Review of International Affairs*, 36(1), 96–100, doi: 10.1080/09557571.2023.2159695

Uspenskaya, V.I. & Kozlova, N. (2022). Feminist Foreign Policy: Selected Issues of Conceptualization and Implementation. *Vestnik Rossijskogo universiteta družby narodov, Women and Feminism in Global Politics*, 24(1), doi: 10.22363/2313-1438-2022-24-1-25-41

Wright, M. & Rosamond, B.A. (2024). Sweden, NATO and the gendered silencing of feminist foreign policy. *International Affairs*, 100(2), 589–607, doi: 10.1093/ia/iiae002

Zhukova, E., Sundström, M.R. & Elgstrom, O. (2021). Feminist Foreign Policies (FFPs) as Strategic Narratives: Norm Translation in Sweden, Canada, France, and Mexico, *Review of International Studies*, 48(1), 195–216. doi:10.1017/S0260210521000413.

DOĞUM SONRASI DÖNEMDE AFETLERİN KADINLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Tayyibe İN

Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Hemşireliği Bölümü

ORCID: 0000-0003-2422-9099

Doç. Dr. Nurcan KIRCA

Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Hemşireliği Bölümü

ORCID: 0000-0003-1856-4026

ÖZET

Afetler; depremler, savaşlar, bulaşıcı hastalıklar, iklim değişikliğine bağlı seller, yangınlar gibi kendiliğinden ya da insan kaynaklı gerçekleşmektedir. Afetlerin yaşandığı bölgelerde kadınlar ve çocuklar, erkeklere göre daha fazla etkilenmektedir. Afet döneminde doğum öncesi ve sonrası dönemdeki kadınlar ve bebekleri daha hassas grupta yer almaktadır. Anne ölümlerinin %60'ı doğumdan sonra, lohusalık dönemindeki ölümlerin %50'si ise ilk 24 saat içinde meydana gelmektedir. Doğum sonu dönemdeki kadınlar hem fiziksel hem de psikolojik açıdan birçok sorunla karşılaşmaktadır. Kadınlar bu dönemde kanama takibini yapabilmeleri için hijyenik pedlere ihtiyaç duymaktadır. Yardım paketlerinin geç gelmesi kadınların tekrar aynı ped kullanımını arttırmaktadır. Ortak tuvaletleri kullanmaya bağlı bulaşıcı hastalıklara yakalanma riski çok yüksektir. Güvenli ve temiz çevre sağlanamadığı için annede ciddi doğum sonu enfeksiyonları görülebilmektedir. Afetlere maruz kalmış bebeklerin en güvenilir beslenme kaynağı anne sütüdür. Afet sonrasında barınma, mahremiyet sorunları nedeniyle annenin stres düzeyi artabilmekte ve emzirme kesintiye uğrayabilmektedir. Diğer bir sorun ise doğum sonrası dönemde kadınların gerekli bebek bakım malzemelerine ulaşmasında aksaklıklar oluşmasıdır. Emziremeyen annelerin doğum sonrasında mama, temiz içme suyu, temiz kap ve biberon gibi malzemelere ihtiyaçları vardır. Bu dönemde uygun hijyenik şartların sağlanmaması durumunda, kirli su ile hazırlanmış mamalar veya temizlenmemiş biberonların kullanımı bebeklerde ciddi sağlık sorunlarına yol açabilmektedir. Afet sonrasında uyku bozuklukları, travma sonrası stres bozukluğu ve depresyon sık görülmektedir. Doğum sonu dönemde annenin hem kendi hem de bebeğinin bakımıyla ilgilenmesi bu süreci daha çok zorlaştırmaktadır. Kadınların fiziksel, psikolojik ve biyolojik yönden sorunlarla karşılaştığı bu dönemde afet hemşireliği oldukça önemlidir. Hemşirelerin, afet yönetiminde doğum sonu dönemde olan kadınların ihtiyaçlarının hızlı bir şekilde belirleyip destek sağlaması gerekmektedir. Bu derlemede, afetlerin doğum sonu dönemdeki kadınlar üzerindeki etkilerini incelemek amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Afet, doğum sonu dönem, kadın sağlığı, hemşirelik.

THE EFFECTS OF DISASTERS ON WOMEN IN THE POSTPARTUM PERIOD

ABSTRACT

Disasters occur spontaneously or human-induced such as earthquakes, wars, infectious diseases, floods due to climate change, fires. In regions where disasters occur, women and children are affected more than men. Women in the prenatal and postnatal period and their babies are in the more vulnerable group during disasters. 60% of maternal deaths occur after delivery, and 50% of deaths during the puerperium occur within the first 24 hours. Women in the postpartum period face many problems both physically and psychologically. Women need sanitary pads to monitor bleeding during this period.

The late arrival of aid packages increases women's reuse of the same pads. The risk of contracting infectious diseases due to using shared toilets is very high. Serious postpartum infections can be seen in the mother due to the lack of a safe and clean environment. Breast milk is the most reliable source of nutrition for infants exposed to disasters. After the disaster, the stress level of the mother may increase due to shelter and privacy problems and breastfeeding may be interrupted. Another problem is the disruption in women's access to necessary baby care materials in the postpartum period. Mothers who cannot breastfeed need supplies such as formula, clean drinking water, clean cups and bottles after delivery. In the absence of proper hygienic conditions in this period, the use of formula prepared with contaminated water or unclean bottles can lead to serious health problems in infants. Sleep disorders, post-traumatic stress disorder and depression are common after a disaster. In the postpartum period, the mother's care of both herself and her baby makes this process more difficult. Disaster nursing is very important in this period when women face physical, psychological and biological problems. Nurses should quickly identify the needs of women in the postpartum period in disaster management and provide support. In this review, it is aimed to examine the effects of disasters on women in the postpartum period.

Keywords: Disaster, postpartum period, women's health, nursing.

GİRİŞ

Afet, “Toplumun tamamı veya belli kesimleri için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal hayatı ve insan faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan, etkilenen toplumun baş etme kapasitesinin yeterli olmadığı doğa, teknoloji veya insan kaynaklı olay. Afet bir olayın kendisi değil, doğurduğu sonuçtur” şeklinde tanımlanmaktadır (AFAD, 2024). Afetler, doğal ya da insan kaynaklı olarak meydana gelebilir ve depremler, savaşlar, salgın hastalıklar, iklim değişikliği sonucu oluşan seller ve yangınlar gibi çeşitli şekillerde ortaya çıkabilir. Bu tür olayların yaşandığı bölgelerde, kadınlar ve çocuklar genellikle erkeklere kıyasla daha hassas gruplar arasında bulunmaktadır (Kipay, 2023; Kara & Nazik, 2023).

Doğum sonrası dönem, anne ve bebek sağlığı açısından büyük bir önem taşır. Anne ölümlerinin yaklaşık %60'ı, doğumdan sonraki dönemde gerçekleşirken, lohusalık dönemine bağlı ölümlerin yarısı ilk 24 saat içinde görülmektedir. Benzer şekilde, yenidoğan dönemi de bebek yaşamında kritik bir evredir. Bebek ölümlerinin yaklaşık üçte ikisi, doğumu takip eden ilk dört hafta içinde, yenidoğan ölümlerinin ise %60'ı doğumdan sonraki ilk yedi gün içinde meydana gelmektedir (Yusefni et al., 2022).

Doğumdan sonraki dönemde kadınların fiziksel ve psikolojik olarak en hassas süreçlerinden biridir. Afetlerin bu hassasiyeti daha da artmakta, kadınların sağlık sorunlarıyla başa çıkma sorunları yaşanmaktadır. Bu dönemde kadınlar, kanama kontrolü için hijyenik pedlere ihtiyaç duymaktadır. Ancak, sonrasında yardım masraflarının gecikmesi, kadınların aynı pedleri tekrar kullanmak zorunda kalması ve ortak tuvaletlerin kullanılması gibi kötü sağlık koşullarına maruz kalması enfeksiyon riskini ciddi derecede artırmaktadır (Koç, 2023).

Yenidoğanlar için en güvenilir besin kaynağı anne sütü olmasına rağmen, afetlerin neden olduğu stres, mahremiyet eksikliği ve uygun koşulların sağlanamaması emzirme sürecini olumsuz etkilemektedir (Gerçek Öter, Yıldırım, & Demir, 2021). Buna ek olarak, doğumdan sonra kadınların bebek bakım malzemelerine ulaşmada yaşadıkları zorluklar, sürecin daha da karmaşık hale gelmesine neden oluyor. Özellikle emziremeyen anneler için anne, temiz içme suyu, hijyenik kaplar ve biberon gibi temel özelliklere erişim hayati önem taşıyor. Ancak, sağlık koşulları yetersiz olduğundan kirli su kullanılarak üretilen mamalar veya iyi temizlenmemiş biberonlar, bebeklerde ciddi sağlık sorunlarına neden olabilmektedir (Akça & Aytakin Özdemir, 2023; Gerçek Öter, Yıldırım, & Demir, 2021).

Afetlerin kadınların üzerindeki psikolojik etkileri önemli bir risk oluşturmaktadır. Doğum sonrası dönemdeki uyku bozuklukları, travma sonrası stres bozukluğu ve aşırı duyarlılık gibi durumlar sıklıkla görülmekte, bu da annenin hem kendi bakımını hem de bebeğinin bakımını üstlenme güçlükleri göstermektedir (Kipay, 2023; Kara & Nazik, 2023). Afetlere maruz kalan kadınların ve bebeklerin ihtiyaçlarının zamanında karşılanması, sağlıklarının korunması ve psikolojik desteğin sürdürülmesi, afet sonrası dönemdeki etkilerinin azaltılmasında kritik öneme sahiptir. Bu derlemede, afetlerin doğum sonu dönemdeki kadınlar üzerindeki etkilerini incelemek amaçlanmıştır.

Afet ve Doğum Sonu Dönem

Afetler, doğumdan sonraki dönemlerde kadınlar için fiziksel ve psikolojik riskleri artırmaktadır. Doğum sonrası dönemlerdeki kadınlar, afetlerden normal dönemlerdeki kadınlara kıyasla daha fazla etkilenmektedir. Bu nedenle afet hazırlık planlarında, doğum sonrasında kadınların ihtiyaçları göz önünde bulundurulması ve onların sağlık hizmetlerine erişimini sağlayacak önlemlerin alınması son derece önemlidir. Afet öncesi, sırasında ve sonrasında doğum sonu dönemdeki kadınların ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir (Metin, 2023).

Kadınların temel ihtiyaçları arasında yiyecek, barınma, temiz su (içme ve yıkama amaçlı), kıyafet ve menstrual hijyenin sağlanmasına yönelik gereksinimler öncelikli olarak yer almaktadır. Bir çalışmaya göre kadınlar, deprem sonrasında acil ihtiyaçları şu şekilde sıralanmaktadır: yiyecek (%97,4), barınak (%75,2), içme ve yıkama için su (%63,2), kıyafet (%47,0), aile üye ve akrabalar hakkında bilgi alma (%29,9), adet hijyeni ürünleri (%18,8), cep telefonu (%14,5), tedavi yardım veya ilk yardım (%11,1), güvenli bir alan (%10,3) ve sabundur (%6,8) (Budhathoki, et al.,2018).

Doğum sonrası dönemdeki kadınların sağlık hizmetlerine erişimi, acil durumlarda kritik bir öneme sahiptir. Bu nedenle, sağlık kuruluşlarının afetlere karşı hazırlıklı olması, yeterli ilaç, tıbbi malzeme ve uzman personel bulundurması gerekmektedir. Ayrıca, kadınlara yönelik özel sağlık hizmetlerinin sağlanması, doğum sonrası bakımın güvenli ve kaliteli bir şekilde sunulması açısından büyük önem taşır. Kadınların sağlık hizmetlerine kolay ulaşabilmesi, olası riskleri en aza indirerek hızlı müdahale imkânı sağlar. Nepal’de yapılan bir çalışmada, kadınların depremden sonra doğum sonrası ilk 24 saat içerisinde doğum sonu bakım oranlarının arttığını ve sağlık çalışanlarının zor koşullar altında çadırlarda sağlık hizmetlerine devam ettiğini bildirilmektedir (Thapa et al., 2020).

Literatür incelendiğinde afetlerin neden olduğu zararların erkeklere kıyasla kadınları daha çok etkilediği ve kadınların acil ihtiyaçlarının genel hijyen ürünleri ve menstrüasyon hijyen malzemelerinin olduğu bildirilmektedir (Budhathoki et al., 2018). Kadınlar, doğum sonu dönemde kanama takibini yapabilmek için hijyenik pedlere ihtiyaç duymakta, ancak yardım paketlerinin geç ulaşması nedeniyle aynı pedleri tekrar kullanmak zorunda kalmaktadır. İran’da yapılan bir nitel çalışmada, depremden etkilenen kadınların hijyenik pedlere ihtiyaç duydukları halde bunlara erişemediklerini belirtmiştir. Ayrıca, gönderilen kıyafetlerin kültürel yapıya uygun olmaması nedeniyle bu giysileri kullanamadıkları, bu yüzden kirli elbiselerle kalmak zorunda oldukları ve iki ay boyunca banyo yapamadıkları ifade edilmiştir (Yoosefi Lebni et al.,2020). Başka bir çalışmada, ped kullanan kadınların %32'sinin kirli pedleri yakarak, %43'ünün ise kampların تنها bölgelerine gömerek imha ettiği tespit edilmiştir (Bhattacharjee, 2019).

Afet döneminde güvenli ve temiz bir çevrenin sağlanamaması nedeniyle annelerde ciddi doğum sonrası enfeksiyonları görülebilmektedir. Ortak tuvaletlerin kullanımı, bulaşıcı hastalıklara yakalanma riskini artırmakla birlikte kadınların mahremiyetini korumasını zorlaştırmaktadır. Bu yüzden afet durumlarında yapılan tesislerde kadın dostu tuvaletler yapılması desteklenmesi gerekmektedir (Sürmeli, Coşkun, & Vefikuluçay Yılmaz, 2023).

Anne sütü, erişilebilirliği ve hijyenik yapısı sayesinde, afet durumlarında bebekler ve küçük çocuklar için en güvenilir besin kaynağıdır. Ancak, afet durumlarında annenin psikolojik olarak olumsuz etkilenmesi, mahremiyetin sağlanamaması, uygun bir beslenme ortamının bulunmaması, emzirme desteğinin gecikmesi, anne sütü üretiminin azalması nedeniyle emzirme kesintiye uğrayabilmektedir (Akça & Aytekin Özdemir, 2023). Bir araştırmada, afet durumlarında mahremiyet eksikliğinin annelerin bebeklerini rahatça emzirememesine yol açtığı, bu durumun ise annelerde strese sebep olarak emzirmenin aksamasına ya da tamamen sona ermesine neden olabileceği belirtilmiştir (Mudiyanselage et al., 2022). Afet bölgelerinde emzirme eğitiminin, annelerin emzirmeyi devam ettirebilmesi için etkili bir yöntem olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca, yeni doğum yapan veya postpartum dönemde olan kadınlarda emzirmenin desteklenmesi uterus involüsyonuna katkıda bulunarak kanamanın kontrol altına alınmasına yardımcı olmaktadır (Koç, 2023).

Afet ve acil bağışların büyük bir kısmı, formül mama, biberon ve emzik gibi ürünler oluşturmaktadır. Bu tür yardımlar, firmalar için reklam ve pazarlama fırsatı sunarken, bebek açısından faydalardan çok zarara neden olabilmektedir. İran'da yapılan bir çalışmada, afet bölgelerinde formül mamaların çok fazla dağıtılması sonucunda anneleri formül mama kullanımına yönlendirdiği tespit edilmiştir (Mir Mohamadalile et al., 2019).

Hemşireler, afet ve acil durumlarda emzirmenin devam ettirilmesine destek olmanın yanı sıra, emzirmeyen bebeklerde emzirmenin yeniden başlatılmasını sağlayabilmektedir. Doğum sonrası ilk 6 hafta, emzirmenin kesilme riski açısından en kritik dönemlerden biri olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle, kriz durumlarında emzirmenin başlaması veya sürdürülmesine yönelik girişimlere öncelik verilmesi bu dönemde büyük önem taşımaktadır (Gerçek Öter, Yıldırım, & Demir, 2021).

Afet ve Hemşirelerin Bazı Rol ve Sorumlulukları

Afet hemşireliği, "Afetle ilgili hemşirelik faaliyetlerine ilişkin özel bilgi ve becerinin, sistematik ve esnek kullanımı ve faaliyetlerin geniş oranda sağlığa olan etkilerinin ve hayati tehlike içeren risklerin minimize edilmesi amacıyla, diğer alanlarla iş birliği içinde yürütülmesi gereken faaliyetler" şeklinde tanımlanmaktadır (Ohara et al., 2009). Kadınların fiziksel, psikolojik ve biyolojik zorluklarla karşılaştığı bu süreçte, afet hemşireliğinin önemi büyüktür. Hemşireler, afet yönetimi sırasında doğum sonrası dönemdeki kadınların ihtiyaçlarını hızla tespit ederek gerekli desteği sağlamalıdır.

Hemşireler, eğitimleri boyunca eleştirel düşünme, teknik beceri ve iletişim kazandıklarını kullanarak sağlık çözümlerini çözme ve etkili bakım sunma sorumluluğuna sahiptir. Afet durumlarında ise vaka yöneticisi, öğretici, bakım verici, araştırmacı, ilk müdahale eden ve yönetici gibi rolleri yerine getirmeleri beklenmektedir (Akpınar Bektaş & Ceran Aşkın, 2020). Uluslararası Hemşireler Konseyi (ICN), 2019 yılında afet hemşireliği alanındaki eksiklikleri gidermek amacıyla hemşirelerin sahip olması gereken yeterlilikleri sekiz ana başlık altında belirlemiştir. Bunlar sırasıyla; hazırlık ve planlama, iletişim, olay yönetim sistemleri, güvenlik, değerlendirme, müdahale, iyileşme, hukuk ve etikdir (Gümüş et al., 2024).

Afet dönemlerinde hemşirelerin doğum sonu dönemde olan kadına yönelik rol ve sorumlulukları: (Kara & Nazik, 2023; Bingöl, 2023; Metin, 2023).

- Öncelikli olarak gebelerin ve lohusa kadınların temiz içme suyuna ve uygun gıda maddelerine erişimi sağlanmalıdır.
- Kadınların fizyolojik ve psikolojik ihtiyaçlarını bütüncül bir yaklaşımla değerlendirmeli ve hemşirelik bakım sürecini buna uygun şekilde yönetmelidir.
- Kadınların ihtiyaçlarına özel bireyselleştirilmiş hemşirelik bakım planları geliştirilmeli, uygulanmalı ve bu süreç düzenli olarak takip edilmelidir.
- Doğum sonrası dönemdeki kadınlara yönelik eğitim verilmesi ve danışmanlık hizmetlerinin sunulması sağlanmalıdır.

- Doğum sonrası dönemde ortaya çıkabilecek olağandışı durumlar konusunda farkındalık geliştirmeli ve bu konularda lohusa kadınları ve ailelerini bilgilendirmelidir.
- Doğum sonrası annelerin emzirmeye teşvik edilmesi, doğum ve bebeklerin beslenmesi için kritik öneme sahiptir. Afet döneminde anne sütünün bebekleri için en güvenilir ve sağlıklı besin kaynağı olduğu vurgulanmalıdır.
- Strese bağlı olarak süt üretimi azalan veya duran anneler, emzirmeye yeniden başlamaları için desteklenmeli ve bu süreçte teşvik edilmelidir.
- Kadınların öncülüğünde oluşturulan organizasyonlar ve topluluklar (kadın ilk yardım ekipleri, kadın mahremiyetine uygun olarak tasarlanmış kadın dostu toplanma alanları gibi) oluşturulmalıdır.

SONUÇ

Doğumdan sonraki dönem, kadınların fiziksel, psikolojik ve sosyal olarak en hassas oldukları dönemlerden biridir. Bu dönemde kadınlar, temel hijyen ve sağlık hizmetlerine erişimde zorluklar yaşarken, güvenli barınma ve mahremiyet eksikliği gibi sorunlarla da karşılaşmaktadır. Ayrıca stres ve travma, emzirme sürecini olumsuz etkileyebilmektedir. Afetler sırasında ve sonrasında kadınların özel ihtiyaçlarının karşılanması, sağlık hizmetlerine erişimlerinin kolaylaştırılması ve doğum sonrasında bakımın sürdürülebilir bir şekilde devamı sağlanması kritik bir öneme sahiptir. Ayrıca, afet sonrasında kadınlara psikolojik bakım ve destek hizmetleri sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akça, K., & Aytekin Özdemir, A. (2023). Afetlerde bebek beslenmesi ve bakımı. *Yüksek İhtisas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(2), 57-62.
- Akpınar Bektaş, N., & Ceran Aşkın, M. (2020). Afetlerle ilgili güncel yaklaşımlar ve afet hemşiresinin rol ve sorumlulukları. *PASHİD*, 1(1), 28-40.
- Bhattacharjee, M. (2019). Menstrual hygiene management during emergencies: A study of challenges faced by women and adolescent girls living in flood-prone districts in Assam. *Indian Journal of Gender Studies*, 26(1-2), 96-107. <https://doi.org/10.1177/0971521518811172>
- Bingöl, Ç. (2023). Afetlerde perinatal sağlık. In N. Ulutaşdemir & M. Kabakuş Aykut (Eds.), *Afetlerde kadın ve çocuk sağlığı* (pp. 127-138). Ankara: İksad Yayınevi.
- Budhathoki, S. S., Bhattachan, M., Castro-Sánchez, E., Sagtani, R. A., Rayamajhi, R. B., Rai, P., & Sharma, G. (2018). Menstrual hygiene management among women and adolescent girls in the aftermath of the earthquake in Nepal. *BMC Women's Health*, 18(1), 33. <https://doi.org/10.1186/s12905-018-0527-y>
- Gerçek Öter, E., Yıldırım, D. F., & Demir, E. (2021). Afet ve acil durumlarda emzirmenin sürdürülmesi: Geleneksel derleme. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences*, 13(2), 412-417. <https://doi.org/10.5336/nurses.2020-78685>
- Gümüş, D., Yılmaz, Z., Tuncer, M., & Aydın, E. (2024). Afet yönetiminde hemşirelerin rolü. *Afet ve Risk Dergisi*, 7(2), 354-367.
- Kara, P., & Nazik, E. (2023). Deprem kaynaklı afetlerin kadın sağlığına etkisi ve hemşirelerin sorumlulukları. *Uluborlu Mesleki Bilimler Dergisi*, 6(2), 103-117.
- Kipay, S. S. (2023). Deprem gerçeği ve kadın sağlığı üzerine etkileri. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 8(2), 855-860.
- Koç, E. S. (2023). Afet durumlarında anne bakımı ve emzirmenin önemi. In N. Ulutaşdemir & M. Kabakuş Aykut (Eds.), *Afetlerde kadın ve çocuk sağlığı* (pp. 219-230). Ankara: İksad Yayınevi. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10426015>

Metin, H. T. (2023). Afetlerin gebelik ve lohusa sağlığı üzerine etkileri; koruyucu önlemler, tedaviler, hemşirelerin rol ve sorumlulukları. *10.Uluslararası Mardin Artuklu Bilimsel Araştırmalar Kongresi*, 325-331.

MirMohamadali, M., Khani Jazani, R., Sohrabizadeh, S., & Nikbakht Nasrabadi, A. (2019). Barriers to breastfeeding in disasters in the context of Iran. *Prehospital and Disaster Medicine*, 34(1), 20–24. <https://doi.org/10.1017/S1049023X18001243>

Mudiyanselage, S. R., Davis, D., Kurz, E., & Atchan, M. (2022). Infant and young child feeding during natural disasters: A systematic integrative literature review. *Women and Birth*, 35(6), 524-531.

Ohara, M., Miura, M., Ito, T., Kuroda, Y., Sakai, A., Yamazaki, T., & Itagaki, C. (2009). The present situation of disaster nursing education at nursing colleges and universities in the Asian region. *Japan Society of Disaster Nursing*, 1-13.

Sürmeli, Y., Coşkun, G., & Vefikuluçay Yılmaz, D. (2023). Afetlerde menstrüasyon hijyen yönetimi. In N. Ulutaşdemir & M. Kabakuş Aykut (Eds.), *Afetlerde kadın ve çocuk sağlığı* (pp. 357–369). Ankara: İksad Yayınevi. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10429494>

TC. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD). (2024). *Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü*. <https://www.afad.gov.tr/aciklamali-afet-yonetimi-terimleri-sozlugu> (Erişim tarihi: 10.11.2024)

Thapa, J. K., Pun, A., Subedi, R. K., Giri, N., Mahotra, N. B., & Sangroula, R. K. (2020). Status of maternal and child health seeking behavior among women aged 15-45 years during the earthquake of 2015 in Nepal: A mixed method study. *Journal of Nepal Health Research Council*, 18(2), 190-195. <https://doi.org/10.33314/jnhrc.v18i2.2247>

Yusefni, E., Handini, H. R. S., Rustam, Y., & Hayati, N. F. (2022). The effect of family support on the recovery of postpartum mothers based on matrilineal culture in disaster risk areas. *Jurnal Kebidanan dan Kesehatan Tradisional*, 7(2), 118–126. <https://doi.org/10.37341/jkkt.v0i0.368>

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ VE ÇEVRE KİRLİLİĞİNİN MENOPOZA ETKİSİ

Araştırma Görevlisi Sibel YALVAÇ

Tarsus Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü

ORCID: 0000-0002-8991-5367

Doçent Doktor Ebru GÖZÜYEŞİL

Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü

ORCID: 0000-0002-9193-2182

ÖZET

Bu çalışmada iklim değişikliği ve çevre kirliliğinin menopoza etkisini incelemek amaçlanmıştır. Çalışma, literatürde konu ile ilgili güncel bilgiler taranarak geleneksel derleme türünde yürütülmüştür. Menopoz, bir kadının üreme potansiyelinin sonunu işaret eden doğal bir süreçtir. Bu dönemde vücutta meydana gelen önemli fiziksel, psikolojik ve sosyo-kültürel değişiklikler; yaş, etnik köken, coğrafya, kültür, çevresel faktörler ve iklim değişikliklerine bağlı olarak da değişebilmektedir. Hava sıcaklıklarının artışı, menopoz döneminde sıcak basmaları ve gece terlemelerini arttırarak uykusuzluğa neden olmakta artan toksik maddelere maruziyet beraberinde over mekanizmasında değişime neden olarak menopoza geçiş sürecinde değişimler meydana getirmektedir. Bu dönemde kardiyovasküler sistem, nörolojik sistem, metabolizma ve kemik-kas sağlığında meydana gelen değişimler iklim değişikliği ve çevre kirliliği ile ilişkilendirilmektedir. Hava sıcaklıklarının yükselmesi menopoz semptomlarını arttırmakta bu durum kadının menopoza adaptasyonunu ve yaşam kalitesini etkileyebilmektedir. Ayrıca çevrede bulunan kimyasal maddeler hormon mekanizmasını etkileyerek menopozun erken dönemde başlamasını ve perimenopoz döneminde kansere yakalanma riskini arttırabilmektedir. Bu çalışmada iklim değişikliği ve çevre kirliliğinin menopoz döneminde kadın sağlığını etkilediği, sağlık profesyonellerinin iklim değişikliği ve çevre kirliliği ile ilgili eğitim, farkındalık yaratma gibi önemli rol ve sorumluluklarının olduğu, iklim değişikliği ve çevre kirliliğine dair davranışsal önlemlerin alınması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çevre Kirliliği, İklim Değişikliği, Kadın Sağlığı, Menopoz

THE EFFECT OF CLIMATE CHANGE AND ENVIRONMENTAL POLLUTION ON MENOPAUSE

ABSTRACT

This study aims to examine the effects of climate change and environmental pollution on menopause. The study was conducted in the traditional compilation style by scanning current information on the subject in the literature. Menopause is a natural process that marks the end of a woman's reproductive potential. The important physical, psychological and socio-cultural changes that occur in the body during this period may also vary depending on age, ethnicity, geography, culture, environmental factors and climate changes. Increased air temperatures increase hot flashes and night sweats during menopause, causing insomnia, and increased exposure to toxic substances causes changes in the ovarian mechanism, leading to changes in the transition to menopause. Changes in the cardiovascular system, neurological system, metabolism and bone-muscle health during this period are associated with climate change and environmental pollution. Increased air temperatures increase menopausal symptoms, which can affect women's adaptation to menopause and their quality of life. In addition, chemical substances found in the environment can affect the hormone mechanism, causing menopause to start early and increasing the risk of developing cancer during perimenopause.

This study concluded that climate change and environmental pollution affect women's health during menopause, that health professionals have important roles and responsibilities such as education and awareness-raising regarding climate change and environmental pollution, and that behavioral measures should be taken regarding climate change and environmental pollution.

Keywords: Climate Change, Environmental Pollutants, Menopause, Women's Health

GİRİŞ

Menopoz, hormonal değişikliklere bağlı olarak adet döngüsünün sona ermesiyle başlayan bir evredir. Kadınlarda ortalama 45 ila 52 yaşları arasında doğal olarak gerçekleşir. Dünyada yaklaşık 1,2 milyar kadının 2030 yılına kadar menopoza gireceği veya postmenopozal dönemde olacağı ve her yıl 47 milyon kadının menopoza gireceği tahmin edilmektedir (Johnson vd., 2019; Meçik-Kronenberg vd., 2023).

Menopoz dönemindeki kadınların en az %85'i sıcak basması, gece terlemeleri, uyku bozuklukları, cinsel işlev bozukluğu, psikolojik bozukluklar, kilo alımında sorunlar ve bilişsel gerilemeler gibi olumsuz semptomlar yaşamaktadır. Bu semptomların şiddeti sosyo-kültürel yapı, ırk/etnik köken, dini inanç, yaşanan coğrafya, iklim, sosyal destek, aile yapısı ve yaşam tarzı gibi birçok faktöre göre değişebilmektedir (Cucinella vd., 2023; Davis vd., 2023; Johnson vd., 2019).

Menopoz dönemi, kadınlarda birçok sistemik rahatsızlığı da beraberinde getirmektedir. Bunlar kardiyovasküler hastalıklar, osteoporoz, tip 2 diyabet ve diğer kronik rahatsızlıklardır. Çevremizde ve soluduğumuz havada yediğimiz besinlerde ve daha birçok kullanım alanında çeşitli kimyasal maddelerin bulunması endokrin sisteminin bozulmasına ve üreme sağlığı sorunlarına ve hatta ölüme yol açabilmektedir. Bu durum kadın yaşamında önemli bir geçiş evresi olan menopoza da etkilemektedir (Meçik-Kronenberg vd., 2023; Peters vd., 2019; Tramunt vd., 2020).

Çevresel kirlleticilerin etkilerine ilişkin araştırmaların başlaması, kadın yaşamının farklı dönemlerinde etkilerine dair kanıtlar sağlamıştır. Giderek artan bu araştırmalar, menopozun başlama yaşını belirlemede iklim değişikliği ve çevresel faktörlerin etkili olduğu sonuçlarına işaret etmektedir (Ding, Harlow, Randolph, Calafat, vd., 2020; Meçik-Kronenberg vd., 2023). Literatürde yer alan son çalışmalar kimyasal maddelere maruz kalmanın erken menopoz başlangıcıyla ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu durumun kadın üreme dönemini kısaltmasına ve menopoz döneminde vazomotor semptomların erken başlangıcına neden olacağı öngörülmektedir. Kadının erken menopoza girmesiyle, kardiyovasküler hastalık, depresyon, osteoporoz ve erken ölüm riskinin artması da muhtemel sonuçlar arasında yer alacaktır (Ding, Harlow, Randolph, Loch-Carus, vd., 2020). Tüm bu literatür bilgisinden yola çıkılarak tasarlanan bu çalışmada iklim değişikliği ve çevre kirliliğinin menopoza etkisini incelemek amaçlanmıştır.

MATERYAL VE YÖNTEM

Çalışma, literatürde konu ile ilgili güncel bilgiler taranarak geleneksel derleme türünde yürütülmüştür. Kaynak tararken özellikle son beş yıl içinde yapılan araştırmalara öncelik verilmiş Pubmed ile Google Scholar veri tabanları kullanılmıştır.

BULGULAR ve TARTIŞMA

İklim Değişikliği Ve Menopoz

İklim değişikliğinin menopoz dönemine etkisi, hafif stres semptomlarıyla birlikte anksiyete ve depresyona kadar varabilmektedir. İklim değişikliğinin psikolojik ve duygusal etkileri, olumsuz hava olaylarına doğrudan maruz kalmanın sonucu olabilmektedir (Cucinella vd., 2023).

Menopoz döneminde kadınlar bilişsel semptomlara karşı savunmasız hale gelebilir ve biyo-psiko-sosyal adaptasyonla başa çıkmak orta yaşlı kadınlar için zor olabilir (Cucinella vd., 2023; Rifkin vd., 2018). Aşırı sıcaklıkların bilişsel performansı azaltabileceğine dair kanıtlar vardır ancak mevcut veriler sınırlıdır (Cucinella vd., 2023).

Literatürde yer alan bir kohort çalışmasında kadınlarda temmuz ayında vazomotor semptomlarının şiddetlendiği ocak ayında düşüşe geçtiği ve sonuç olarak uyku bozukluklarına neden olduğu tespit edilmiştir (Harlow vd., 2020). Menopoz dönemindeki kadınların %40 ila %60'ı uykusuzluk, aşırı terlemelere bağlı gece uyanmaları yaşamaktadır (Monteleone vd., 2018).

Sıcak basmaları ve gece terlemeleri birçok kadın için sorunlu olabilir çünkü uykuyu, ruh halini, enerjiyi ve genel refahı etkilemektedir. İklim değişikliği nedeniyle artan yüzey sıcaklığı vazomotor semptom bildiren kadın sayısını daha da artırabilir veya şiddetini kötüleştirebilir. Menopoz semptomlarının yaygınlığı coğrafi dağılıma göre büyük ölçüde farklılık göstermektedir. Literatürde yer alan çalışmada Avrupa, Kuzey Amerika ve Latin Amerika'da yaşayan kadınların Asyalılara kıyasla bunları bildirme olasılığı daha yüksek bulunmuştur (Palacios vd., 2010).

Epidemiyolojik bir meta analiz çalışmasında menopoz dönemindeki kadınların daha sıcak bölgelerde daha az semptom gösterdiği tespit edilmiştir. ABD'de yapılan ulusal bir ankette bazı kadınlar yaz aylarında daha fazla sıcak basması bildirmiştir. Latin Amerika'nın kentsel bölgelerinde (Ekvador, Şili, Panama) yapılan bir çalışmada vazomotor semptomların şiddeti ve sıklığı daha yüksek sıcaklıklara sahip bölgelerde daha yüksek bulunmuştur (Cucinella vd., 2023; Hunter vd., 2012; Sievert & Flanagan, 2005; Williams vd., 2008).

Literatür bilgileri göz önünde bulundurduğunda iklim değişikliğiyle birlikte artan ortalama sıcaklıklar, aşırı sıcaklıkların daha sık görüldüğü coğrafi alanlarda kadınların menopoz dönemine adapte olmaları ve bu dönemi sağlıklı bir şekilde geçirmeleri zorlayıcı olabilmektedir (Cucinella vd., 2023).

Çevre Kirliliği Ve Menopoz

Perfloroalkil ve polifluroalkil maddeler (PFAS), halı, deri ve giyim, tekstil, kağıt ve ambalaj, kaplama, kauçuk ve plastik gibi tüketici ürünlerinde bulunur. İnsanlar PFAS'a kirlenmiş toprak, içme suyu, gıda ambalajı ve hava kirliliği yoluyla maruz kalır. Literatürde yer alan çalışmalar PFAS maruziyetinin daha erken menopoz yaşı ve östrojen ve androjen seviyelerinin azalması ile ilişkili olduğunu bildirmektedir (Ding, Harlow, Randolph, Loch-Caruso, vd., 2020).

Menopoz ve ile ilgili bir meta analiz çalışmasında kimyasal bir madde olan kadmiyuma postmenopozal dönemde maruz kalan kadınlarda osteoporoz riskinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Çevrede bulunan kadmiyum maruziyetinin miktarına göre osteoporoz riskinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Kunioka vd., 2023). Hava kirliliği, meme kanseri için önemli olabilecek çok sayıda kanserojen ve endokrin bozucu kimyasal maddeyi içermektedir. ABD'de yürütülen prospektif kohort çalışmasında havadaki azot dioksit ve ozon miktarına göre menopoz öncesi meme kanseri riskinin coğrafi bölgeye göre değiştiği bildirilmiştir. ABD'nin orta batısında yaşayan kadınlar arasında menopoz öncesi meme kanseri riskinin arttığı tespit edilmiştir. Buna karşılık, Güney'de yaşayan kadınlarda menopoz öncesi meme kanseri riskiyle anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bu çalışmada hava kirliliği seviyelerinin meme kanseri riskiyle pozitif ilişkili olacağı ve bu riskin menopoz durumu ve coğrafi bölgeye göre değişebileceği sonucuna ulaşılmıştır (White vd., 2021). Yetişkinlikte sigara dumanına maruz kalma, doğal menopozun daha erken yaşta olması ile ilişkili risk faktörü olabilmektedir.

ABD’de yapılan bir kohort çalışmasında yaşamın farklı dönemlerinde sigara dumanına maruziyetinin (doğum öncesi maruziyet, çocuklukta ebeveyn sigarasına maruziyet ve yetişkin dumanına maruziyet) 39-49 yaş aralığındaki kadınlarda menopoza ile ilişkisi incelenmiştir. Bulgularda doğum öncesi dumana maruz kalmış ve sigara içen kadınların, duman maruziyeti olmayan kadınlara göre menopoza erken girme riskinin üç kat daha fazla olduğu belirlenmiştir. Çalışmada hem doğum öncesi dönemde hem de menopoza döneminde sigara dumanına maruz kalmanın yumurtalık yaşlanmasını hızlandırdığı sonucuna ulaşılmıştır (Tawfik vd., 2015). Avrupa’da konut çevresindeki yeşil alanların menopoza ile ilişkili olup olmadığını inceleyen 20 yıllık prospektif kohort çalışmasında konut çevresindeki yeşil alanın artması, menopoza olma riskinin %13 daha düşük olmasıyla ilişkilendirilmiştir. Konut çevresinde yeşil alanı daha geniş olan kadınların yeşil alanı az olanlara göre menopoza 1,4 yıl daha geç girdikleri tespit edilmiştir. Çalışmada daha yeşil mahallelerde yaşamının menopoza daha ileri yaşla ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Triebner vd., 2019).

Gün geçtikçe daha da kirlenen çevremizde ağır metaller, kimyasal maddeler ve daha birçok zehirli maddelerin insan sağlığı üzerindeki etkisi giderek daha önemli hale gelmiştir. Tarım ve endüstride ağır metallerin kullanımı ve salınımının artmasıyla birlikte hava, su ve topraktaki seviyeleri de artmakta bu durum beraberinde çeşitli biyolojik süreçlerin bozulmasına neden olmaktadır. Çevre kirliliğine aşırı maruziyetin bireysel gelişim, davranış, üreme ve uzun ömür için kritik bir risk faktörü olduğu kabul edilmiştir. İncelenen çalışmalar doğrultusunda menopozun da çevre kirliliğinden olumsuz etkilendiği görülmektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

İklim değişikliği ve çevre kirliliği menopoza döneminde ve sonrasında kadınların yaşam kalitesini ve refah düzeyini etkileyebilmektedir. Sağlıklı bir yaşam için uygun önleyici stratejiler belirlemek menopoza dönemindeki kadınların yaşadığı çevreyi de içermelidir. Yapılan araştırmalar menopoza dönemindeki kadınların iklim değişikliği yükünü azaltmak için belirli müdahalelere olan ihtiyacın olduğunu işaret etmektedir. Bu açıdan sağlık profesyonelleri dünyayı tehdit eden iklimsel ve çevresel bozulmayla mücadelede güçlü bir potansiyele sahiptir. Bu potansiyel verilen eğitim ve farkındalıkla kendini gösterebilir. Sağlık profesyonelleri karbon emisyonu ve iklim değişikliğini azaltan davranışsal önlemlerin alınması için en başta kadınların yaşam alışkanlıklarını gözden geçirmelidir. Kadınlar yaşam evrelerine dair bilgilendirilmeli sağlıklı bir yaşam tarzı için bilinçlendirilmelidir. Sağlık profesyonelleri kadınlara danışmanlık hizmetiyle birlikte farkındalık oluşturarak menopoza dönemine ve kadın sağlığına katkıda bulunabilirler.

KAYNAKLAR

Cucinella, L., Tiranini, L., & Nappi, R. E. (2023). Impact of climate and environmental change on the menopause. *Maturitas*, 178(August), 107825. <https://doi.org/10.1016/j.maturitas.2023.107825>

Davis, S. R., Pinkerton, J. A., Santoro, N., & Simoncini, T. (2023). Menopause-Biology, consequences, supportive care, and therapeutic options. *Cell*, 186(19), 4038–4058. <https://doi.org/10.1016/j.cell.2023.08.016>

Ding, N., Harlow, S. D., Randolph, J. F., Calafat, A. M., Mukherjee, B., Batterman, S., Gold, E. B., & Park, S. K. (2020). Associations of Perfluoroalkyl Substances with Incident Natural Menopause: The Study of Women’s Health across the Nation. *Journal of Clinical Endocrinology and Metabolism*, 105(9), E3169–E3182. <https://doi.org/10.1210/clinem/dgaa303>

Ding, N., Harlow, S. D., Randolph, J. F., Loch-Caruso, R., & Park, S. K. (2020). Perfluoroalkyl and polyfluoroalkyl substances (PFAS) and their effects on the ovary. *Human Reproduction Update*, 26(5), 724–752. <https://doi.org/10.1093/humupd/dmaa018>

- Harlow, S. D., Elliott, M. R., Bondarenko, I., Thurston, R. C., & Jackson, E. A. (2020). Monthly variation of hot flashes, night sweats, and trouble sleeping: Effect of season and proximity to the final menstrual period (FMP) in the SWAN Menstrual Calendar substudy. *Menopause*, 27(1), 5–13. <https://doi.org/10.1097/GME.0000000000001420>
- Hunter, M. S., Gupta, P., Chedraui, P., Blümel, J. E., Tserotas, K., Aguirre, W., Palacios, S., & Sturdee, D. W. (2012). The International Menopause Study of Climate, Altitude, Temperature (IMS-CAT) and vasomotor symptoms. *Climacteric*, 16(1), 8–16. <https://doi.org/10.3109/13697137.2012.699563>
- Johnson, A., Roberts, L., & Elkins, G. (2019). Complementary and Alternative Medicine for Menopause. *Journal of Evidence-Based Integrative Medicine*, 24, 1–14. <https://doi.org/10.1177/2515690X19829380>
- Kunioka, C. T., Manso, M. C., & Carvalho, M. (2023). Association between Environmental Cadmium Exposure and Osteoporosis Risk in Postmenopausal Women: A Systematic Review and Meta-Analysis. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(1). <https://doi.org/10.3390/ijerph20010485>
- Męcik-Kronenberg, T., Kuć, A., Kubik-Machura, D., Kościelecka, K., & Radko, L. (2023). Interaction of Metals, Menopause and COVID-19—A Review of the Literature. *Biology*, 12(3). <https://doi.org/10.3390/biology12030350>
- Monteleone, P., Mascagni, G., Giannini, A., Genazzani, A. R., & Simoncini, T. (2018). Symptoms of menopause - Global prevalence, physiology and implications. *Nature Reviews Endocrinology*, 14(4), 199–215. <https://doi.org/10.1038/nrendo.2017.180>
- Palacios, S., Henderson, V. W., Siseles, N., Tan, D., & Villaseca, P. (2010). Age of menopause and impact of climacteric symptoms by geographical region. *Climacteric*, 13(5), 419–428. <https://doi.org/10.3109/13697137.2010.507886>
- Peters, S. A. E., Muntner, P., & Woodward, M. (2019). Sex Differences in the Prevalence of, and Trends in, Cardiovascular Risk Factors, Treatment, and Control in the United States, 2001 to 2016. *Circulation*, 139(8), 1025–1035. <https://doi.org/10.1161/CIRCULATIONAHA.118.035550>
- Rifkin, D. I., Long, M. W., & Perry, M. J. (2018). Climate change and sleep: A systematic review of the literature and conceptual framework. *Sleep Medicine Reviews*, 42, 3–9. <https://doi.org/10.1016/j.smr.2018.07.007>
- Sievert, L. L., & Flanagan, E. K. (2005). Geographical distribution of hot flash frequencies: Considering climatic influences. *American Journal of Physical Anthropology*, 128(2), 437–443. <https://doi.org/10.1002/ajpa.20293>
- Tawfik, H., Kline, J., Jacobson, J., Tehranifar, P., Protacio, A., Flom, J. D., Cirillo, P., Cohn, B. A., & Terry, M. B. (2015). Life course exposure to smoke and early menopause and menopausal transition. *Menopause*, 22(10), 1076–1083. <https://doi.org/10.1097/GME.0000000000000444>
- Tramunt, B., Smati, S., Grandgeorge, N., Lenfant, F., Arnal, J. F., Montagner, A., & Gourdy, P. (2020). Sex differences in metabolic regulation and diabetes susceptibility. *Diabetologia*, 63(3), 453–461. <https://doi.org/10.1007/s00125-019-05040-3>
- Triebner, K., Markevych, I., Hustad, S., Benediktsdóttir, B., Forsberg, B., Franklin, K. A., Gullón Blanco, J. A., Holm, M., Jaquemin, B., Jarvis, D., Jögi, R., Leynaert, B., Lindberg, E., Martínez-Moratalla, J., Muniozguen Agirre, N., Pin, I., Sánchez-Ramos, J. L., Heinrich, J., Gómez Real, F., & Dadvand, P. (2019). Residential surrounding greenspace and age at menopause: A 20-year European study (ECRHS). *Environment International*, 132(April), 105088. <https://doi.org/10.1016/j.envint.2019.105088>

White, A. J., Gregoire, A. M., Niehoff, N. M., Bertrand, K. A., Palmer, J. R., Coogan, P. F., & Bethea, T. N. (2021). Air pollution and breast cancer risk in the Black Women's Health Study. *Environmental Research*, 194(September 2020), 110651. <https://doi.org/10.1016/j.envres.2020.110651>

Williams, R. E., Kalilani, L., DiBenedetti, D. B., Zhou, X., Granger, A. L., Fehnel, S. E., Levine, K. B., Jordan, J., & Clark, R. V. (2008). Frequency and severity of vasomotor symptoms among peri- and postmenopausal women in the United States. *Climacteric*, 11(1), 32–43. <https://doi.org/10.1080/13697130701744696>

AN ANALYSIS OF THE CARE BURDEN EXPERIENCED BY WOMEN WITH CHILDREN DIAGNOSED WITH RARE DISEASES IN TURKIYE

Dr. Özge ÖZGEN

Istanbul University Medical Faculty, Rare Disease Research Laboratory

ORCID: 0000-0002-1859-3962

Dr. Alihan YEŞİL

Istanbul University Medical Faculty, Division of Pediatric Nutrition and Metabolism

ORCID: 0000-0001-8450-0122

Dr. Dilek GÜNEŞ

Istanbul University Medical Faculty, Division of Pediatric Nutrition and Metabolism

ORCID: 0000-0002-0112-0624

Dr. Mehmet Cihan BALCI

Istanbul University Medical Faculty, Division of Pediatric Nutrition and Metabolism

ORCID: 0000-0002-3384-8679

Dr. Meryem KARACA

Istanbul University Medical Faculty, Division of Pediatric Nutrition and Metabolism

ORCID: 0000-0002-0662-7344

Prof. Dr. Gülden Fatma GÖKÇAY

Istanbul University Medical Faculty, Division of Pediatric Nutrition and Metabolism Child Health Institute, Department of Rare Diseases

ORCID: 0000-0003-3726-5726

Prof. Dr. Fatmahan ATALAR

Istanbul University Medical Faculty, Division of Pediatric Nutrition and Metabolism. Child Health Institute, Department of Rare Diseases, Rare Disease Research Laboratory

ORCID: 0000-0002-1793-9220

ABSTRACT

The majority of rare diseases, which are seen in less than 1 in 2000 individuals, manifest during childhood and have a high genetic origin. The unmet needs of mothers caring for children with rare diseases not only increase family burden but also negatively affect the success of the children's treatment processes. In this study, we focused on the needs and current situations of mothers of children diagnosed with rare diseases such as Biotinidase Deficiency (BTD), Phenylketonuria (PKU), and Mucopolysaccharidosis (MPS). The aim was to identify factors affecting the quality of life of these mothers and to develop recommendations that will inform future studies.

We conducted interviews with mothers of children diagnosed with PKU (43 participants), BTD (37 participants), and MPS (11 participants) who applied to the Pediatric Health and Metabolism Unit at Istanbul University, Istanbul Faculty of Medicine. The mothers were evaluated based on sociodemographic characteristics, familial burden, and unmet needs. The Parent Needs Scale for Rare Diseases was used for assessment, and informed consent was obtained from each participant. The age range of the caregiving mothers was found to be 22-57 years for PKU (mean = 37.25), 24-62 years for BTD (mean = 35.08), and 25-51 years for MPS (mean = 37.6).

The average household size was 4 for PKU, and 5 for both BTM and MPS. Mothers' health status, rates of consanguinity (PKU: 37%, BTM: 42%, MPS: 66%), and support needs were evaluated for all three groups using mean and one-way ANOVA tests. Our findings indicate that the need for psychological support among mothers, particularly during the diagnosis and ongoing treatment processes of their children, was significantly pronounced across all groups. This study demonstrates that the familial and psychosocial burdens faced by women caring for children with rare diseases have a considerable impact not only on their children's health and treatment processes but also on the women's quality of life. Alleviating the challenges that mothers face in the caregiving process can reduce the heavy burden on these women, thus ensuring the sustainability of their children's treatment success. Furthermore, increasing awareness of rare diseases in society and implementing initiatives to alleviate this unique burden on women will contribute not only to families but also to the overall improvement of public health. These steps are critical for strengthening policies aimed at reducing mothers' burdens, supporting women as stronger societal actors, and improving the health processes of families.

Keywords: Rare Diseases, Women, Familial Burden, Public Health, PKU, MPS, BTM

TÜRKİYE' DE NADİR HASTALIĞI BULUNAN ÇOCUKLARA SAHİP KADINLARIN BAKIM YÜKÜNE YÖNELİK BİR ANALİZ

ÖZET

Toplumda 1/2000'den az sıklıkta görülen nadir hastalıkların büyük çoğunluğu, çocukluk döneminde ortaya çıkmakta ve yüksek oranda genetik kökenlidir. Nadir hastalığa sahip çocukların bakımını üstlenen annelerin karşılanmamış ihtiyaçları, yalnızca aile yükünü artırmakla kalmayıp, aynı zamanda çocukların tedavi sürecinin başarısını da olumsuz etkileyebilmektedir. Çalışmamızda Biyotinidaz Eksikliği (BTM), Fenilketonüri (PKU) ve Mukopolisakkaridoz (MPS) gibi nadir hastalıklara sahip çocukların annelerine yönelik ihtiyaçlar ve mevcut durumları ele alınmış, bu annelerin yaşam kalitesini etkileyen faktörlerin belirlenmesi ve gelecekteki çalışmalara ışık tutacak öneriler geliştirilmesi amaçlanmıştır.

İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Metabolizma Hastalıkları Birimi'ne başvuran PKU, BTM ve MPS tanılı çocukların anneleri (PKU: 43 kişi, BTM: 37 kişi, MPS: 11 kişi) ile yapılan görüşmeler sonucunda, anneler sosyodemografik özellikler, ailesel yük ve karşılanmayan ihtiyaçlar açısından değerlendirilmiştir. Değerlendirme için Nadir Hastalıklar İçin Ebeveyn İhtiyaçları Ölçeği kullanılmış ve her katılımcıdan bilgilendirilmiş onam alınmıştır. Bakım veren annelerin yaş aralığı PKU için 22-57 (ort =37.25), BTM için 24-62 (ort =35.08) ve MPS için 25-51 (ort =37.6) olarak belirlenmiştir. Hane halkı ortalama kişi sayısı PKU'da 4, BTM'de 5 ve MPS'de 5 tir. Annelerin sağlık durumları, akraba evliliği oranları (PKU: %37, BTM: %42, MPS: %66) ve destek ihtiyaçları üç grup için de ortalama ve tek yön ANOVA testi ile değerlendirilmiştir. Bulgularımıza göre, özellikle çocuklarının tanı anı ve devam eden tedavi süreçlerinde annelerin psikolojik desteğe duyduğu ihtiyaç üç grup içinde belirgin bir şekilde öne çıkmıştır.

Bu çalışma, nadir hastalığa sahip çocukların bakımını üstlenen kadınların karşılaştıkları ailevi ve psikososyal yüklerin, yalnızca çocuklarının sağlığı ve tedavi süreçlerine değil, aynı zamanda kadınların yaşam kalitesine de büyük etkisi olduğunu göstermektedir. Annelerin bakım verme sürecinde yaşadıkları zorlukların hafifletilmesi, bu kadınların üzerindeki ağır yükü azaltarak, çocuklarının tedavi başarısının sürdürülebilirliğini sağlayabilir. Ayrıca, toplumda nadir hastalıklara dair farkındalığın artırılması ve kadınların üzerindeki bu eşsiz yükü hafifletecek girişimlerin, sadece ailelerin değil, toplum sağlığının genel iyileşmesine de katkı sağlayacağı açıktır.

Bu adımlar, annelerin yükünü hafifletmeye yönelik politikaların güçlendirilmesiyle, kadınların daha güçlü birer toplumsal aktör olarak desteklenmesi ve ailelerin sağlık süreçlerinin iyileştirilmesi için kritik öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Nadir Hastalıklar, Kadın, Ailesel Yük, Toplum Sağlığı, PKU, MPS, BTĐ

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİKLERİNİN GÖLGESİNDE: KADIN RUH SAĞLIĞINA YÖNELİK BİR BAKIŞ

Arş. Gör. Seyhan TÜRKMEN

Mustafa Kemal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik
ORCID: 0009-0005-4039-1805

Öğr. Gör. Cemile ONAT KÖROĞLU

Mustafa Kemal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik
ORCID: 0000-0002-9674-4076

ÖZET

Toplumsal yapıyı şekillendiren ve geliştiren insanlık; biyolojik, psikolojik ve sosyolojik açıdan çeşitli şekillerde sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmalar arasında cinsiyet temelli sınıflandırmalar da yer almaktadır. Cinsiyet kavramı, biyolojik ve toplumsal cinsiyet olmak üzere ikili bir şekilde kategorize edilmektedir. Biyolojik cinsiyet; kadın ve erkeklerin kromozomal, hormonal ve anatomik özellikleri gibi doğuştan sahip oldukları özelliklere dayanarak belirlenir (Richie, 2019). Toplumsal cinsiyet ise, biyolojik süreçlerden bağımsız olarak toplumun erkekler ve kadınlar için belirlediği rol ve sorumlulukları ifade eden bir kavramdır (Çağıl, 2022). Toplumsal cinsiyet rollerine uygun davranılmaması durumunda birey olumsuz sonuçlara maruz kalabilmektedir. Bu durum, toplumsal normların birey üzerindeki baskısını ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğini pekiştiren önemli bir faktördür (Zhang & Breunig, 2021). Bireylerin cinsiyete dayalı kategorize edilmesi ve belirli beklentilerin dayatılması, erkekler ve kadınlar arasındaki yasal ve sosyal fırsatlarda büyük bir dengesizliğe neden olmaktadır (Querejeta, 2024).

Ulusal ve uluslararası sözleşmelerde toplumsal yapılarda kadın ve erkek cinsiyet arasında kaynak, güç ve fırsatların kullanımının eşit olması gerektiği vurgulanmaktadır. Kadınların insan haklarını ve toplumsal cinsiyet eşitliğini odağına alan Birleşmiş Milletler düzeyindeki Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşme (CEDAW); erkeklere ve kadınlara bireysel, sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi haklardan yararlanmaları konusunda eşit haklar sağlamaktadır. Ancak toplumsal cinsiyet, kültürel bir olgudur, bu nedenle ait olduğu toplumun değerleri ve normları doğrultusunda şekillenmektedir. Bu durumu destekler nitelikte olan Dünya Ekonomik Forumu (WEF) tarafından 2006 yılından itibaren her yıl düzenli olarak yayımlanan Küresel Cinsiyet Uçurum Raporu; cinsiyet eşitsizliklerinin ülkeler arasında nasıl farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Ülkeler arasındaki cinsiyet eşitsizlikleri dört ana kategoride (istihdam, eğitim, sağlık, siyasi katılım) değerlendirilmektedir. Dünya Ekonomik Forumu 2024 raporuna göre; Türkiye, 146 ülke arasında 127. sırada yer almaktadır.

İçerisinde bulunan kültürde cinsiyete atfedilen roller, eğitim, istihdam, sağlık ve ekonomik alanlardaki eşitsizlikler, aile içi şiddet, kültürel normlar ve yetersiz toplumsal destek sistemleri; gibi temeli toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayanan unsurlar, kadın cinsiyetinde psikolojik bozuklukların gelişmesine zemin hazırlayabilmektedir (Vigod & Rochon, 2020). Bu nedenle ruh sağlığı; toplumsal cinsiyeti ele alırken değerlendirilmesi gereken önemli bir unsurdur (Caballero et al., 2022). Kadınlar, eşitsizlikler nedeniyle eğitim olanaklarına erişimde zorluklar yaşamakta, iş gücüne katılımı sınırlanmakta ve bu durum düşük gelir seviyelerine neden olmaktadır (Pranathi & Lathabhavan, 2021). Dolayısıyla toplumsal cinsiyet eşitsizliği kadınların kişisel özerkliğine gölge düşürmektedir. Kadınlar kendi hayatları, bedenleri ve üreme sağlığı konularında özgürce karar alma güçleri kısıtlanmaktadır (Engida, 2021).

Çalışan ve çalışmayan kadınların anksiyete düzeyleri ve baş etme güçlerinin karşılaştırıldığı bir çalışmada; çalışmayan kadınların depresyon puanlarının daha yüksek olduğu ve çalışan kadınların başa çıkma puanlarının çalışmayan kadınlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Özdemir, 2022). Yapılan bir çalışmada erkek ve kadın katılımcıların eğitim düzeyleri yükseldikçe cinsiyet eşitliği tutumlarının güçlendiği ve eş şiddetiyle ilgili olumsuz davranışların azaldığı belirtilmiştir (Gibbs et al., 2018). Hacettepe Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması raporuna göre, kadınların %38'i yaşamlarının herhangi bir döneminde fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kalmıştır (Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2014). Kadınların aile içi şiddet deneyimleri de psikolojik iyi oluşlarını ve benlik saygılarını olumsuz etkilemektedir (ADEBANJO, 2024). Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) 2013 yılında yayımladığı rapora göre, aile içi şiddete maruz kalan kadınlarda depresyon görülme sıklığı, şiddet görmeyen kadınlara kıyasla yaklaşık iki kat daha fazladır (WHO, 2013).

Kadınların yaşam süresinin daha uzun olmasına bağlı olarak daha yüksek morbidite oranlarına sahip olmaları ve üreme sağlığıyla ilgili sorunları daha sık yaşamaları da kadınların erkeklere kıyasla daha fazla ruhsal sorunlar yaşamasına neden olmaktadır (Dil, 2017). Biyo-psiko-sosyal nedenlerle dezavantajlı durumda olan kadınların ruh sağlığını olumsuz etkileyen toplumsal faktörlerin göz önünde bulundurulması büyük önem arz etmektedir. Bu derleme ile, kadın sağlığı ve ruh sağlığı alanında çalışan araştırmacı, uygulayıcı, sağlık yöneticileri ve politika yapıcıların konuya dikkatlerini çekmek ve mevcut durumu değerlendirmelerine yardımcı olmak amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal faktörler, Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, Toplumsal cinsiyet rolleri, Ruh sağlığı, Kadın

THE EFFECTS OF GENDER INEQUALITY ON WOMEN'S MENTAL HEALTH: MENTAL HEALTH LITERACY AND BARRIERS TO ACCESS TO HEALTH SERVICES

ABSTRACT

Humanity, which shapes and develops the social structure, has been classified in various biological, psychological and sociological ways. Among these classifications, there are also gender-based classifications. The concept of gender is categorized as biological and social gender. Biological gender is determined on the basis of innate characteristics such as chromosomal, hormonal and anatomical characteristics of men and women (Richie, 2019). Gender, on the other hand, is a concept that refers to the roles and responsibilities that society determines for men and women, independent of biological processes (Çağıl, 2022). Failure to act in accordance with gender roles can have negative consequences for the individual. This is an important factor that reinforces the pressure of social norms on individuals and gender inequality (Zhang & Breunig, 2021). Gender-based categorization of individuals and the imposition of certain expectations leads to a large imbalance in legal and social opportunities between men and women (Querejeta, 2024).

National and international conventions emphasize that the use of resources, power and opportunities should be equal between men and women in social structures. The United Nations Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW), which focuses on women's human rights and gender equality, provides equal rights for men and women to enjoy individual, social, economic, cultural and political rights. However, gender is a cultural phenomenon and is therefore shaped by the values and norms of the society to which it belongs. In support of this, the Global Gender Gap Report, published regularly every year since 2006 by the World Economic Forum (WEF), reveals how gender inequalities vary across countries.

Gender inequalities between countries are evaluated in four main categories (employment, education, health, political participation). According to the World Economic Forum 2024 report, Turkey ranks 127th among 146 countries.

Factors that are based on gender inequality, such as roles attributed to gender in the culture, inequalities in education, employment, health and economic fields, domestic violence, cultural norms and inadequate social support systems, can pave the way for the development of psychological disorders in the female gender (Vigod & Rochon, 2020). Therefore, mental health is an important element to be considered when addressing gender (Caballero et al., 2022). Women experience difficulties in accessing educational opportunities due to inequalities, their participation in the labor force is limited, and this leads to low income levels (Pranathi & Lathabhavan, 2021). Gender inequality therefore undermines women's personal autonomy. Women are restricted in their ability to freely make decisions about their lives, bodies and reproductive health (Engida, 2021). In a study comparing anxiety levels and coping powers of working and non-working women, it was determined that depression scores of non-working women were higher and coping scores of working women were higher than non-working women (Özdemir, 2022). In a study, it was reported that as the education level of male and female participants increased, attitudes towards gender equality strengthened and negative behaviors related to intimate partner violence decreased (Gibbs et al., 2018). According to the Hacettepe Research on Domestic Violence against Women, 38% of women have experienced physical and/or sexual violence at some point in their lives (Hacettepe University Institute of Population Studies, 2014). Women's experiences of domestic violence also negatively affect their psychological well-being and self-esteem (ADEBANJO, 2024). According to a report published by the World Health Organization (WHO) in 2013, the incidence of depression in women exposed to domestic violence is approximately twice as high as in women who do not experience violence (WHO, 2013).

The fact that women have higher morbidity rates due to their longer life expectancy and experience problems related to reproductive health more frequently also causes women to experience more mental problems compared to men (Dil, 2017). It is of great importance to consider the social factors that negatively affect the mental health of women who are disadvantaged for bio-psycho-social reasons. This review aims to draw the attention of researchers, practitioners, health managers and policy makers working in the field of women's health and mental health and to help them evaluate the current situation.

Keywords: Social factors, Gender inequality, Gender roles, Mental health, Women

PELVİK TABAN DİSFONKSİYONLARININ KADIN CİNSELLİĞİNE ETKİSİ

Çiler ÇOKAN DÖNMEZ

Çukurova Üniversitesi Hastanesi

ORCID: 0000-0001-8706-3685

ÖZET

Pelvik taban disfonksiyonları (PTD); üriner inkontinans, aşırı aktif mesane sendromu, pelvik organ sarkması ve fekal inkontinansı içine alan ve kadınların yaşam kalitesini olumsuz etkileyen hastalıklardır. PTD'nin prevelansı yaşla birlikte artmakta olup alanyazında yetişkin kadınların dörtte birini etkilediği belirtilmektedir. PTD' na neden olan önemli risk faktörleri arasında; vaginal doğum, gebelik, obstetrik komplikasyonlar (epizyotomi, forseps doğum, uzamış eylem), yenidoğanın ağırlığı, menopoz, obezite, sigara, histerektomi, konstipasyon, sistemik hastalıklar, genetik, ırk ve yaş bulunmaktadır. Pelvik tabanın kadında miksiyonu ve defekasyonu sağlama, doğuma katkıda bulunma ve koitusu gerçekleştirme gibi önemli fonksiyonları bulunmaktadır. Pelvik taban bütünlüğü bozulduğunda bu fonksiyonlarda bozulma ile birlikte kadınların cinsel fonksiyonu da olumsuz etkilenmektedir. PTD olan kadınlar incelendiğinde; beden imajlarının düşük, utanma duygularının fazla olması, kendilerini cinsel yönden yetersiz hissetmeleri, sürekli ped/bez kullanmaları, koitus sırasında üriner inkontinans yaşama korkusu, cinsel çekiciliğin azaldığını düşünme, eşin/partnerin olumsuz reaksiyonları sonucunda kadınların cinsel yaşamı negatif yönde etkilenerek cinsel disfonksiyonlara neden olmaktadır. Literatürde PTD'lu kadınlarda cinsel aktivitenin düşük, cinsel disfonksiyonun yüksek oranda görüldüğü bildirilmiştir. Bu nedenle PTD'nu önlemek için; kadınlara pelvik taban bütünlüğünü koruyan sağlık davranışları hakkında eğitim verilmeli, risk grupları taranmalı, kadınlar başta olmak üzere toplumun farkındalığını artıracak eğitim ve danışmanlık hizmetleri verilmeli ve PTD yaşayan kadınların cinsel fonksiyon açısından değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Bu çalışma ile PTD'nin kadın cinselliğine etkisini vurgulamak, farkındalık oluşturmak ve bilgilendirmek amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Pelvik Taban Disfonksiyonu, Kadın Cinselliği, Kadın Sağlığı.

THE EFFECT OF PELVIC FLOOR DYSFUNCTIONS ON FEMALE SEXUALITY

ABSTRACT

Pelvic floor dysfunctions (PTD) include urinary incontinence, overactive bladder syndrome, pelvic organ prolapse and faecal incontinence and negatively affect the quality of life of women. The prevalence of PTD increases with age and is reported to affect one fourth of adult women in the literature. Important risk factors causing PTD include vaginal delivery, pregnancy, obstetric complications (episiotomy, forceps delivery, prolonged labour), weight of the newborn, menopause, obesity, smoking, hysterectomy, constipation, systemic diseases, genetics, race and age. The pelvic floor has important functions such as providing micturition and defecation, contributing to birth and performing coitus. When the integrity of the pelvic floor is impaired, the sexual function of women is also negatively affected with impairment in these functions. When women with PTD are examined, their body image is low, their feelings of embarrassment are high, they feel sexually inadequate, they constantly use pads/clothes, fear of urinary incontinence during coitus, thinking that sexual attractiveness has decreased, and negative reactions of the husband/partner cause sexual dysfunctions by negatively affecting the sexual life of women. In the literature, it has been reported that sexual activity is low and sexual dysfunction is high in women with PTD.

Therefore, in order to prevent PTD, women should be educated about health behaviours that protect pelvic floor integrity, risk groups should be screened, education and counselling services should be provided to increase the awareness of the society, especially women, and it is important to evaluate women with PTD in terms of sexual function. The aim of this study was to emphasise the effect of PTD on female sexuality, to raise awareness and to inform.

Keywords: Pelvic Floor Dysfunction, Female Sexuality, Women's Health.

JİNEKOLOJİK TARAMALARDA GÜNCEL YAKLAŞIMLAR

Çiler ÇOKAN DÖNMEZ

Çukurova Üniversitesi Hastanesi

ORCID: 0000-0001-8706-3685

ÖZET

Jinekolojik taramalar, jinekolojik benign ya da malign hastalıkların erken dönemde tanınıp tedavi edilmesiyle uygulanan taramalardır. Bu tarama programları sayesinde jinekolojik kanserler, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar ve meme kanseri gibi kadın sağlığını olumsuz etkileyen hastalıklar erken dönemde tanınıp tedavi edilmekte ve kadınların sağlıklı yaşam süresi artmaktadır. Jinekolojik kanserler, meme kanseri ve cinsel yolla bulaşan enfeksiyonların erken dönemde farkedilip tanınması ve tanınan risk faktörlerine yönelik önlemlerin alınması, sağlıklı yaşamın sürdürülmesinde, semptomların yönetiminde, jinekolojik hastalıkların hızla ilerlemesinin önüne geçilebilmesinde, yaşam kalitesinin yükseltilmesinde, morbidite ve mortalitenin azaltılmasında oldukça önem arz etmektedir. Jinekolojik taramalar; düzenli jinekolojik pelvik muayene, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonları tarama, jinekolojik kanser ile meme kanserine yönelik taramaları içermektedir. Son yıllarda uluslararası sağlık örgütlerinin jinekolojik tarama önerilerinde birtakım değişiklikler meydana gelmiştir. Güncellenen bu değişikliklerle pelvik muayenenin, yıllık rutin tarama olarak uygulanması yerine tıbbi hikaye göz önünde bulundurularak, anormal uterin kanama, anormal vajinal akıntı, pelvik ağrı veya dispareni gibi genitoüriner semptomların varlığında uygulanması önerilmektedir. Cinsel yolla bulaşan enfeksiyon taramaları, farklı yaş gruplarındaki cinsel yaşamı aktif kadınlarda özellikle klamidy ve gonore enfeksiyonları için daha kapsamlı tarama yapılması şeklinde güncellenmiştir. Jinekolojik kanser türlerinden prevelansı yüksek olan serviks kanseri ve insan papilloma virüsü (HPV) taramasına başlama yaşı, tarama sıklığı ve yöntemleri ile taramanın durdurulmasına yönelik önerilerde birtakım değişiklikler meydana gelmiştir. Meme kanseri taramasına yönelik mamografinin farklı yaş grubu kadınlarda uygulama sıklığına dair öneriler de güncellenmiştir. Bu bağlamda sağlık profesyonellerinin jinekolojik taramalara yönelik güncellenen yeni önerileri takip ederek kadınlara eğitim ve danışmanlık vermesi ile jinekolojik hastalıkların erken dönemde tanınıp tedavi edilmesine katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Bu çalışma ile uluslararası sağlık örgütlerinin jinekolojik taramalara yönelik güncelledikleri öneriler hakkında farkındalık oluşturmak ve bilgilendirmek amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Jinekoloji, jinekolojik tarama programları, kadın sağlığı.

CURRENT APPROACHES IN GYNECOLOGICAL SCREENING

ABSTRACT

Gynaecological screening programmes are the screening programmes applied to diagnose and treat gynaecological benign or malignant diseases at an early stage. Thanks to these screening programmes, diseases that adversely affect women's health such as gynaecological cancers, sexually transmitted infections and breast cancer are diagnosed and treated at an early stage and women's healthy life expectancy increases. Early detection and diagnosis of gynaecological cancers, breast cancer and sexually transmitted infections and taking precautions against the identified risk factors are very important in maintaining a healthy life, managing symptoms, preventing the rapid progression of gynaecological diseases, improving quality of life, reducing morbidity and mortality. Gynaecological screening includes regular gynaecological pelvic examination, screening for sexually transmitted infections, screening for gynaecological cancer and breast cancer.

In recent years, there have been some changes in the gynaecological screening recommendations of international health organisations. With these updated changes, pelvic examination is recommended to be performed in the presence of genitourinary symptoms such as abnormal uterine bleeding, abnormal vaginal discharge, pelvic pain or dyspareunia, taking into account the medical history, rather than as an annual routine screening. Screening for sexually transmitted infections has been updated to include more comprehensive screening for chlamydia and gonorrhoea infections in sexually active women of different age groups. There have been some changes in the age of initiation, frequency and methods of screening for cervical cancer and human papillomavirus (HPV), which have a high prevalence among gynaecological cancers, and in the recommendations for stopping screening. Recommendations on the frequency of mammography for breast cancer screening in women of different age groups have also been updated. In this context, it is thought that health professionals will contribute to the early diagnosis and treatment of gynaecological diseases by providing education and counselling to women by following the new recommendations for gynaecological screening. The aim of this study is to raise awareness and inform about the updated recommendations of international health organisations for gynaecological screening.

Keywords: Gynaecology, gynaecological screening programmes, women's health.

DEPREM YAŞAYAN EBELİK ÖĞRENCİLERİNİN YAŞAM KALİTESİ VE TRAVMA SONRASI STRES BOZUKLUĞU DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Emine YILDIRIM

Midwifery Department, Osmaniye Korkut Ata University, Faculty of Health Sciences
ORCID ID: 0000-0002-0207-114X

Neriman GÜDÜCÜ

Midwifery Department, Kırklareli University, Faculty of Health Sciences
ORCID: 0000-0001-9365-5337

ÖZET

Arkaplan: Öğrencilerin yaşam kalitesi ve travma sonrası stres bozukluk düzeyi hakkında bilgi sahibi olunması, önlemlerin alınması ve arasındaki ilişkinin belirlenmesi yapılması gerekli girişimlere yol gösterici olması açısından önem taşımaktadır.

Amaç: Deprem yaşayan ebelik öğrencilerinin yaşam kalitesi ve travma sonrası stres bozukluğu düzeylerinin belirlenmesi

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türdedir. Çalışma Türkiye depremini yaşayan 363 ebelik öğrencisi ile yapılmıştır. Veriler, Tanıtıcı bilgi formu, Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSSB) Kısa Ölçeği, Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Ölçeği (WHOQOL-BREF) kullanılarak elde edilmiştir.

Bulgular: Çalışılan örneklemede (n=363) sağlık alanında görev alacak olan ebelik bölümü öğrencilerinde depremden 2 ay sonrasında Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSSB) oranının %21,5 olduğu belirlenmiştir. TSSB toplam puanı ile yaşam kalitesinin tüm alanları arasında negatif korelasyon saptanmıştır. Deprem sonrası TSSB'yi yordayan faktörler; fiziksel ve çevresel alana ilişkin yaşam kalitesi puanı, evin hasar durumu, ailede depresyon öyküsünün bulunması ve sigara içme durumu olarak bulunmuştur.

Sonuç: Yaşam alanlarının etkisi ile depremlerden 2 ay sonraki TSSB belirtileri arasında bir ilişki olduğunu göstermektedir. Yaşam alanlarının kalitesi arttıkça, travma sonrası stres semptomlarının azaldığı görülmektedir. Travma yaşayan öğrencilerin yaşam alan kalitesinin artırılmasına yönelik girişimlerde bulunmak, Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSSB) oranlarının azalmasına katkıda bulunacaktır.

Anahtar sözcükler: Ebelik, Depresyon, Deprem, Yaşam kalitesi

DETERMINING THE QUALITY OF LIFE AND POST-TRAUMATIC STRESS DISORDER LEVELS OF MIDWIFERY STUDENTS EXPERIENCING AN EARTHQUAKE

ABSTRACT

Objectives: The earthquakes has severe traumatic effects with the destruction, death, and injury it causes, and threatens or disrupts the vital integrity of individuals. To determine the quality of life and post-traumatic stress disorder (PTSD)- levels of midwifery students experiencing an earthquake

Methods: This descriptive and correlational study was conducted with 363 midwifery students who had experienced the Türkiye-Kahramanmaraş earthquake. Data were obtained using a Descriptive Information Form, the PTSD-Brief Scale, and the World Health Organization Quality of Life Scale (WHOQOL-BREF).

Results: The rate of post-traumatic stress disorder in the sample studied (n=363), which consisted of midwifery students who would work in the field of health, was 21.5% two months after the earthquake.

As a result of multiple linear regression analysis, factors that predicted post-earthquake post-traumatic stress disorder were quality of life score related to physical and environmental domains, damage status of the house, presence of family history of depression, and smoking status.

Conclusion: This study, which was conducted two months after the earthquakes, showed that the impact of living spaces was important in terms of the occurrence of PTSD symptoms.

Keywords: Earthquake, depression, midwifery, quality of life.

ÇEVİRİMİÇİ DUYGUSAL ÖZGÜRLÜK TEKNİKLERİNİN DEPREM YAŞAYAN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE STRES, KAYGI VE DEPRESYON ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Emine YILDIRIM

Midwifery Department, Osmaniye Korkut Ata University, Faculty of Health Sciences

ORCID ID: 0000-0002-0207-114X

Neriman GÜDÜCÜ

Midwifery Department, Kırklareli University, Faculty of Health Sciences

ORCID: 0000-0001-9365-5337

ÖZET

Arka Plan: Depremler, yıkıcı etkileri nedeniyle bireylerde ve toplumda ruh sağlığı sorunlarına neden olan ülkemizi en çok etkileyen doğal afetlerden biridir. Güçlü depremler, neden oldukları yıkım, ölüm ve yaralanma nedeniyle ciddi travmatik etkiler bırakır ve bireylerin yaşamsal bütünlüğünü tehdit eder veya bozar.

Amaç: Bu çalışma, çevrimiçi duygusal özgürlük tekniklerinin (EFT) deprem yaşayan üniversite öğrencilerinde stres, kaygı ve depresyon üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlamıştır.

Yöntemler: Çalışma, randomize kontrollü deneysel bir tasarım benimsemiştir. Çalışmanın örneklemi, Beck Depresyon Envanteri'nde (BDI) ≥ 17 puan alan 59 ebelik öğrencisinden (EFT grubu: 29, kontrol grubu: 30) oluşmaktadır. Deney grubuna çevrimiçi duygusal özgürlük teknikleri uygulanmıştır. Kontrol grubuna herhangi bir müdahale uygulanmamış ve tıbbi yardım almaları önerilmiştir. Veriler kişisel bilgi formu, Durum-Sürekli Kaygı Envanteri (STAI), Beck Depresyon Envanteri (BDI) ve Algılanan Stres Ölçeği (PSS) kullanılarak toplanmıştır. Veri analizinde the Pearson chi-square test, independent samples t-test, ve paired sample testleri kullanıldı.

Bulgular: Müdahaleden sonra gruplar arasında BDI, PSS ve STAI kaygı puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark belirlendi (sırasıyla $p < 0,001$, $p < 0,001$, $p = 0,007$). Grup içi karşılaştırmalar, EFT grubunun müdahaleden önceki ortalama BDI, PSS ve STAI puanlarının müdahaleden sonra önemli ölçüde azaldığını gösterdi (sırasıyla $p < 0,001$, $p < 0,001$, $p < 0,001$, $p < 0,001$).

Sonuçlar: Çevrimiçi EFT, depremden sonra yaşanan stres, kaygı ve depresyon durumlarında uygulanabilen etkili bir yöntemdir.

Anahtar sözcükler: Kaygı, Depresyon, Deprem, Stres

THE EFFECT OF ONLINE EMOTIONAL FREEDOM TECHNIQUES ON STRESS, ANXIETY, AND DEPRESSION IN UNIVERSITY STUDENTS EXPERIENCING EARTHQUAKES

ABSTRACT

Background: Earthquakes are one of the natural disasters that affect our country the most, causing mental health problems in individuals and society due to their destructive effects. Powerful earthquakes leave severe traumatic effects due to the destruction, death, and injury they cause and threaten or disrupt individuals' vital integrity.

Aim: This study aimed to identify the effect of online emotional freedom techniques (EFT) on stress, anxiety, and depression in university students experiencing earthquakes.

Methods: The study adopted a randomized-controlled experimental design. The sample of the study consisted of 59 midwifery students (EFT group: 29, control group: 30) who scored ≥ 17 on the Beck Depression Inventory (BDI). The experimental group was provided with online emotional freedom techniques. No intervention was applied to the control group, and they were advised to seek medical help. Data were collected using a personal information form, the State-Trait Anxiety Inventory (STAI), the BDI, and the Perceived Stress Scale (PSS). Data analysis included the Pearson chi-square test, independent samples t-test, and paired sample test.

Results: A statistically significant difference was determined between the groups following the intervention in terms of BDI, PSS, and trait anxiety scores ($p < 0.001$, $p < 0.001$, $p = 0.007$, respectively). Intra-group comparisons showed that the mean pre-intervention BDI, PSS, and STAI scores of the EFT group decreased significantly following the intervention ($p < 0.001$, $p < 0.001$, $p < 0.001$, respectively).

Conclusions: Online EFT is an effective method that can be applied in cases of stress, anxiety, and depression experienced following an earthquake.

Keywords: Anxiety, Depression, Earthquake, Midwifery students, Stress

**EVALUATION OF SEXUAL COMMUNICATION LANGUAGES AND
COUNSELLING NEEDS OF MOTHERS REGISTERED IN ÇUKUROVA
UNIVERSITY EDUCATION FAMILY HEALTH CENTRE**

Ayşe Nur TOPUZ

Cukurova University Faculty of Medicine

ORCID: 0000-0003-0970-228x

Merve KIRVAR

Van Catak State Hospital

Sevgi ÖZCAN

Cukurova University Faculty of Medicine

ORCID: 0000-0003-4601-5032

ABSTRACT

The aim of this study was to evaluate the sexual communication language and counselling needs of mothers having 3-14 years old kids.

Mothers who are registered at Çukurova University Education Family Health Center having 3-14 years old kids (n=370) is represented by a minimum sample size (n=230) were targeted. The Sexual Communication Scale for Parents and the Perceived Sexual Communication Scale for Parents were applied to the participants, along with a survey form that questioned sociodemographic information, knowledge levels and sources regarding sexual development/education in children, education/counselling needs, and sexual experiences. T-test, ANOVA and Pearson correlation tests were used in data analysis.

Results: It was found that 46% of 235 participants with a mean age of 35.8±5.7 (23-50) years evaluated that their level of knowledge about sexual development and education in children as good/very good and the most commonly reported source of information was the internet (68.9%). Only 2.6% of the participants reported that their family/paediatrician made recommendations regarding sexual education. While 5.9% of the participants stated that they did not want to get any training on this subject, 57.9% preferred individual training/consultancy. It was obtained that the sexual communication language scores of the participants were significantly higher than what they perceived from their own mothers (p<0.05). The sexual communication language scores of the participants who defined their knowledge level as good/very good were higher in content, managing the process and total (p<0.05). Participants who experienced tension/anxiety about their sexual life had low sexual communication scores (p<0.05).

It is recommended that family physicians and pediatricians take into consideration the findings in this study and provide training/consultancy services by taking advantage of appropriate opportunities.

Keywords: Family Physician, Mother-child relationships, Sexual Education, Sexual Development

UNRAVELING THE CONNECTION: EXPLORING MEMORY DISORDERS IN WOMEN – RISKS, RESILIENCE, AND RECOVERY

Huma Ikram

Neurochemistry and Biochemical Neuropharmacology Research Unit, Department of Biochemistry, University of Karachi

Darakhshan Jabeen Haleem

Neurochemistry and Biochemical Neuropharmacology Research Unit, Department of Biochemistry, University of Karachi

ABSTRACT

This study investigates the unique factors influencing memory disorders in women, focusing on the intersection of biological, psychological, and social determinants. Memory disorders, including Alzheimer's disease and other forms of dementia, show a higher prevalence in women, yet the underlying reasons remain underexplored. This study examines hormonal influences, genetic susceptibility, and life-stage factors, such as menopause, that contribute to the onset and progression of memory impairment in women. We also assessed resilience factors, such as cognitive reserve and lifestyle choices, that may protect against cognitive decline. Through a comprehensive review and analysis of recent clinical data, this study highlights gender-specific approaches for prevention, early detection, and intervention, ultimately aiming to improve health outcomes for women affected by memory disorders.

THE IMPACT OF DIGITAL TECHNOLOGY ON FAMILY DYNAMICS AND CHILD DEVELOPMENT

Assistant Professor Sohini Banerjee

Abacus Institute of Engineering and Mangement

ORCID: 0009-0000-7942-6714

Anshit Mukherjee

Abacus Insitute of Engineering and Management

ORCID: 0009-0001-7930-401X

Assistant Professor Avishek Gupta

Abacus Institute of Engineering and Mangement

ORCID: 0009-0005-3933-378X

Prof. Dr. Biswadip Basu Mallik

Department of Basic Science and Humanitites, Institute of Engineering and Mangement
(School of University of Engineering and Management)

ORCID: 0000-0001-5745-2460

ABSTRACT

Indeed, the massive advancement of digitization has sociologically altered the fabric and way families and children grow in society today. This chapter answers questions about utilisation and effects of digital technology in various ways, influencing interaction in families, practices of parental care, as well as developmental paths of children. On the basis of the recent empirical and theoretical research, we investigated the kind of impact various digital devices and Internet- based platforms have on the share of quality and total family time, interaction styles, and overall interfamily attachment. Thus, the concept named Digital Parenting appears as an important issue, which shows strategies, which parents use in controlling their children's time spent with devices and their activities in the online space. The chapter focuses on both advantages and disadvantages of digital parenting in such areas as, for instance, the availability of a wider range of educational opportunities and, at the same time, the question of how to avoid exposure to some unsuitable materials. Additionally, we explore the use of technological based communication on family connectedness, mainly on those families separated by physical distance as well as the effects it has on romantic relationship satisfaction and conflict. Possible developmental changes produced by digital media in children are analyzed, with specific focus upon cognitive, social, and psychological effects. It is therefore important to learn the way developmental milestones either can be supported or stumble on with accommodation to digital technology; and furthermore, age suitability of the content, length of time for which the child was engaged to the screen, and parents' supervision or social control. Further, the chapter focuses on the presentation of what the digital citizenship is all about and how children and parents should be educated concerning proper conduct in the digital society accumulating responsible behavior on the web. On this basis, this chapter seeks to offer the systematic literature review of the relationship between the digital technology and the changing family dynamics. This reveals concrete strategy tips for parents, teachers, and policy makers to enhance the advantages of technologies while reducing possible disadvantages.

In conclusion, this chapter strives to aid in recognising ways in that the use of digital technology influences the functioning of families and children in the context of the contemporary, digital society.

Keywords: Digital Parenting, Family Dynamics, Child Development, Screen Time, Virtual Communication, Digital Citizenship.

1. INTRODUCTION

Electronic media (Choy et al., 2024) allowed the desire and practice of linking with their families to be expressed through new forms of media that have emerged profoundly altering the way families connect. Since today there are so many different Internet connections, smartphones, tablets, and sites, one can easily remain a member of a family, no matter the distance is large. This transformation has also impacted another way of communication and also revitalized the family dynamics in other ways. Today everyone is on the internet, and families can easily chat on instant messaging, make video calls, or post updates on social media which can instantly reach others. However this also becomes a problem as face to face communication turns out to be hampered hence reducing the family happiness due to turn to technology for solutions in communicating.

The complexity of today's digital environment makes it important to grasp multiple effects in family relationships and children, in particular (Perić & Vulić-Prtorić, 2020). With the advancement of technology in the society the way through which families form bonds and how they sustain the bonds are affected. Studied show that though technology can act in favour of meaning making and sharing experiences, it can also lead to differences concerning screen time and technology use. In addition, prospective outcomes of applied technologies on children's developmental paths- cognitive, emotional, and social are multidimensional. It can also be terrible to an individual's developmental ages because developmental activities such as empathy and interpersonal skills are often bound to be missed if the child spends most of their time staring at screens. Analyzing such dynamics allows to bring in the show understanding of the ambiguous role of technology as something that unites people and causes friction in the family sphere.

This chapter in particular seeks to use review of literature to understand the complexity of the effects of digital technologies on families. Research priorities are defining the impact of digital technology on communication dynamics within families, identifying patterns of parents' guidance of children's technology use, and evaluating the effects of digital media on children's learning, relationships, and emotional well-being. As well, the chapter will assess the degree to which virtual communication tools help families remain connected, especially where members of the family are living in different geographical locations, and at the same time, the chapter will also stress the significance of modelling/reinforcing appropriate use of technology among parents as well as children. Based on the available literature and theoretical understandings, this chapter aims to provide several helpful guidelines for parents, educators, and policymakers to benefit from the advantages of digital technology and avoid actual harms at the same time. Last but not the least, it is also the researcher's hope that this discussion will be able to offer more information or would be able to analyze some features of how these digital technologies form or affect the formation of the family structure and child development in modernity.

2. LITERATURE REVIEW

Some of the most recent literatures are more inclined towards exploring the effects of new media technologies on families and family life, opening up twofold potentialities. Bărbuță (Bărbuță et al., 2020) and his team conducted a qualitative study involving eleven families to analyze their interactions with digital technology, identifying three distinct approaches to digitalization: Resistant because people did not appreciate their selves or bodies, Retained because the male power prevail in women, Receptive as women dominated were passive and accept everything that the men wanted. Their findings showed that the actual definition that families have for the uses of technology affects the flow and integration of the family. Using interviews and observations, the study gave textual descriptions which gave significant qualitative data; despite this, a small sample size may not be generalizable enough to give a picture of the society. This work captures a fresh perspective to the engagement of the family with technology besides the level of familiarization across individual families.

Another study which is quite similar to the study is that Clearfork Academy (Clearfork Academy, 2023) work wherein the authors presented the impact of the overuse of devices in families. The research focused on disruption of interaction owing to technology use which causes loss of feeling in the family members. The research employed case research that demonstrated the issues that families experience regarding social connectedness with minimal interruption from the matrix. Although the cues derived from the study point to the need to take screen time with real life social relations the study had no actual research data that quantified these impacts thus it is only relevant to the specific sample used. This demonstrates that families continue to face challenges when trying to interact with digital technology systems.

However, an article from Care Clinics (Care Clinics, 2023) looked at how technology influences the aspect of parenthood, and relationships between parents and children as well as families. From the findings of this study, recommendations on the different views as to the effects of screen time in the social relations of families, enlightened the need for concern in contents and communication. In fact, the study was not accompanied by empirical data which would allow the authors to draw their conclusions regarding contemporary tendencies in the technology usage within families; despite the fact the literature review was quite extensive. This gap raise another question that warrants future research in regards to how technology influences familial relationship dynamics across the growing time.

A brief overview about how technology affects families was coupled with an examination of family roles and communication patterns in the article, "Technology and Changing Family Relations" published by Testbook (Testbook, 2023). It is stressed in the study that, indeed, technology facilitate distractions during communication with the family members as well as open an opportunity to communicate through instant messages and communities. While this narrative format makes the findings easily comprehensible for educational purposes, it overlooks the empirical analysis of the presented results, which might contribute to oversimplification of such technology-family relations and dynamics investigation.

Finally, Taipale (Taipale, 2023) published the scoping review named "How Digital Technologies Become Embedded in Family Life Across Generations" at Family Relations. This review synthesise multidisciplinary academic literature on families where the digital domain is significant with a focus on relationality across generations. The author identifies two main themes: invested connectedness in this generation through the internet and other related technologies and also elevated conflict within families as caused by these technologies. Despite expanding the focus to the inter- and intragenerational aspects of communication and digital technologies, a scoping review lacks original data or case studies that would help support its conclusions more robustly.

Thus, in studying using the example of digital technology on the family, several areas for the development of the literature have been identified. Firstly, there are no prospective longitudinal examinations of the process by which changes in family relationships occur as technology progresses. The majority of related research offer only cross-sectional data collections that offer insights into present day behaviour without considering how such behaviour evolves as new kinds of technologies are developed. Secondly, first-person narratives offered inspiring qualitative results; however, there is a lack of quantitative research that would contribute to statistical analysis of patients' experiences generalized in a large population. Various research investigations involve confined samples or use examples that are not very representative. Finally, the current literature lacks a focus on how culture influences the use of technology among families; most of it is based on the western world and therefore they lack enough information comparing how families from the different cultures can overcome the vices and embrace the advantages of technology. Taken as a whole, the current state of knowledge relating to the present article's focal areas of digital technology and family dynamics is one that has a long way to go in order to better serve families in future investigations and interventions.

3. DIGITAL PARENTING

Parental mediation (Arabiat et al., 2023) is the practice that parents use when they monitor the information that children receive through the internet and other technology-enhanced devices. More and more, the technology enters a family's life, and traditional parenting style has therefore emerged a number of styles of digital parenting that would define children's screen time and behavior online. Three primary types of digital parenting styles have emerged: Digital Enablers who do not closely oversee their children's usage and offer autonomy to choose Digital Limiters who closely regulate their children's usage and only occasionally grant the internet access; and Digital Mentors who are actively present winning their children's trust but at least guiding them. Both styles have the consequences for children's interactions with the Internet and their development of technical competencies.

In defending against children's screen time and their online activities, parents use several strategies. Examples may include how and where the technologies can be used, removing safeguards such as blocked content and how to discuss about safety on the technologies. For example, parents could create a family media contract that came up with a number of hours they spend in front of screens and good behavior while using the media. Moreover, as cuddled up figure shows the number of parents who actively fell into technology co-use with the child to play a game or learning certain app together. Such an approach not only enables parents to oversee their children's communications on the internet but also helps to create reliable cooperation to grow well, which children willingly share their experiences in using a computer.

Nonetheless, there is a number of difficulties associated with digital parenting. Here some challenges that have been identified includes: The constantly advancing technological terrains makes it hard for parents to realize new systems and dangers that prevail. Then, of course, there is the balance between supervision — where needed while also allowing children independence: be overly controlling and create rebellion or kids who tell parents nothing: too permissive and it amounts to the same as kids can view porn or bad stuff all day long; make lousy choices; or inadvertently arrive at predatory sites. By contrast, positive digital parenting yields a host of benefits: families feel more connected, kids have higher media literacy skills and they develop a critical view of the media. These dynamics are described through case studies. For instance, introducing a Digital Mentor practice means that a family will sign children up for coding classes or tech camps; the family will engage in discourse on how the use of the internet is appropriate.

Therefore, a family working under the Digital Limiter style could set fixed time of use for the devices but have issues over children's defiance with those rules. A plausible case study could be a Digital Enabler family where children are allowed to go wild with their freedom on the internet; this will permit freedom in that their independence will be enhanced but will also allow them to access socially appropriate material regardless of the material being socially appropriate or not. These examples best illustrate the so-called digital parenting and show us that general approaches mainly adapted to the family background and development of the child are conservative.

4. FAMILY DYNAMICS

This paper shows that digital technology has dramatically changed the way families communicate hence changing the patterns of the ways they relate with each other. New possibilities in communication such as instant messaging, video calls and social networks are making family relationships bearable despite distances which in the past would have made it impossible to stay in touch in real time. Yet, it is worth noting that convenience is paid for – people use digital devices that separates them during face-to-face communication, decreasing the value of conversations. It was showed by researchers that not only patients may be more dependent on digital communication with relatives, but that relatives, in turn, may become more dependent on texts and statuses in social networks rather than real conversations. It can also limit the capacity for developing an emotional intelligence by eradicating touch and social contact as well as discouraging the building of in-tight relationship between human beings. These changes need to have set rules for how they take place in families so that those using technology to connect do so in the best way possible that does not interfere with direct interaction.

They also reveal ways in which the nature of time and activity within families has been altered by digital media. On the one hand, technology enables families to be together virtually, for example, to watch a movie online, or to play a game; on the other hand, the family members often become isolated in front of their screens. It is perfectly appropriate to spend a considerable amount of time at screens because it substitutes any regular family time, whether it is lunch, or play outside. In like manner, the use of withdrawal of electronic screens in the home or even withdrawal of the electronic screens at certain parts of the day or certain rooms of the house has become one of the strategies embraced by families who desire more quality interactions. Such designating certain hours when family Members should not use their devices would allow the family members to engage in more meaningful conversation and meaningful events thus enriching the bonding between the members.

Technology is therefore used in enhancing family relationships especially with those who live in different locations. Some current technologies like Video conferencing and instant messaging enables separated family members to have contact with one another and share essential life events and routine day-to-day events as they happen. For instance, people can continue their means of communicating special occasions such as birthdays or graduations in the course of virtual meeting to guarantee that distance does not reduce bonding. However I should acknowledge that although these tools centralise interconnection, they lead to fresh issues related with privacy and privileges of physical surrounding. Families have to balance between being close and have their own personal area in family communication and connection. In order to maintain and build trust and intimacy in the family relationships the use of the indicated above tools requires proper management.

Other important concern that have been highlighted includes – role of digital technology on the family disputes and the ways to solve them (Dong et al., 2020). However, there are two issues associated with this global heating: while it is easy to find online forums that allow people to speak with freedom of expression to its extreme, it also aggravates the conflicts between family members. For example, such openness of the communication may cause the sight on privacy or misunderstanding concerning the publications and comments. Additionally, the ability of communicating by text messages can result in engaging in bad behaviours; as communication brings out more conflict rather than resolving it since texting only results into quick replies and not conversations. Regarding these challenges, it is necessary to determine the simple general rules regarding communication within families with cancer patients: When it is possible to discuss essential topics in live, it is essential to do it and avoid communication through terminal devices. Through sharing of ideas via a friendly platform parents are better placed to solve the conflicts without straining on the relations they had built with their kids while enhancing the use of the technology.

5. CHILD DEVELOPMENT

The learning that occurs through the use of applications and games (Robb & Lauricella, 2014) is a remarkable way of realizing cognitive development in young children. Scientists have found out that skillfully developed educational application can contribute to critical thinking, problem solving and creative skills among children. For instance, the apps that are designed with the use of gamification; this technique is about applying game design in non-game environments can increase interest of children towards the content. Such apps generally offer feedback almost instantly; therefore, kids can improve upon the errors they make almost in real-time, thereby promoting a growth mental mode. However, in order to fully promote cognitive development, such tools must be age-adequate and correspond to various key developmental phases. Further, extensive application of information technologies deepens the conductive distractions and prevents the mastering of conventional learning skills that include reading and writing.

Social development is highly sensitive to effects of social media and online communications taking children through peers social interaction which they get from social media. Children can be able to maintain friendships and build new networks associated with event sharing through social sites like Facebook, Instagram, Twitter Updates and Tik Tok (Cristia et al., 2017). Advantages of having this connection entail, development of interpersonal skills, growth of empathy and appreciation of other people's views to an extent. However, there are a number of risks inherent to social media that impact on children's social skills in specific way. The adverse effects include, children suffering difficulty in maintaining face to face interactions since they prefer to use screens when communicating with other children. In addition, any unpleasant experience like cyber bullying, also has, negative effects on self esteem the above conduct also underlines the roles and responsibilities of parents to monitor their children while they are using social media sites.

Emotions of children as well are shaped by the content that they come across or rather are exposed to in the digital world. The use of videos, games, social networks and other types of web-based media can call emotion – happiness, excitement, anxiety, sadness, etc. For instance, it was demonstrated that content which conveys positive messages can help in building children's emotional coping capacity, as well as increase their self-esteem on the other hand, the content, which may be potentially dangerous or disturbing, causes an increase in anxiety or depressive symptoms. Research shows that children, who are exposed often to negative or the violent media products, may develop behaviour Problems or even lack proper emotional regulation.

Thus, parents should pay attention to the kind of rich media content the children are exposed to and guide them in a dialogue of the feelings that are elicited from observed videos. So this proactive approach can go along way to helping children develop more positive emotional strategies.

Specifically, it cannot be denied that appropriate form of content and time spent on screen considerably affect healthy development of children in the age of technology. It is recommended that children between 2 and 5 years should spend a maximum of one hours per day on the applications which can teach and entertain them, while children under the age 2 should not use any screen time, except for social interaction over video call. For the children aged 3 years and older careful and meaningful differentiation of the screen time and other activities including physical play, reading, and parent-child communication is crucial for the child's integrated development. Parents, therefore, should accompany children as they browse or play a movie or a game believing that such an approach fosters both understanding and parent-child bonding. Moreover, the family should create technology-free areas and hours within the household, to force the family to spend time offline. In this regard, parents can follow the guidelines and promote the fulfilling discussions concerning the effective use of technology as applied to daily experience in order to ensure that children's digital communication becomes beneficial drive for their further cognitive and social/emotional development.

6. VIRTUAL COMMUNICATION

Video calls, messaging apps have become the only ways for families to stay connected in the virtual world today. These technologies make it possible for family members to be logged in, at any given time and this makes it easy for them to share their experiences and even offer each other a live support. An example of synchronous communication is video calls which offer a way through which individuals in physically distinct locations can have a face-to-face encounter which may be used to mitigate physical absence by having a birthday or holidays together. Such connectedness is made even more profound by these apps since individuals are able to relay brief sentiments and ideas at any one point in a day. However, these tools enhance communication while at the same time the impersonal methods can come with the deficit of the quality and intensity of the desired familial bonds.

There are several advantages and disadvantages of Virtual communication (Baladaniya & Korat, 2024) concerning the family unity. On the flip side these tools can help families especially those living far apart to feel connected in one way or another. During cabin fever, regularly getting together via video conferencing is a way to stay connected and also get company and support where needed since some relatives may reside in different states. But there are profound disadvantages too; available devices make it easy to have distractions during interactions with the family, while the members sit and use their devices physically but are not emotionally part of the family interactions. For example, children and adults might spend more time viewing profiles and posting comments on the social networks than really speaking to each other. This may lead to a culture whereby effective interpersonal communication takes the back bench to the all enchanted App notification and the latest change on the face book page even when they are from the same hearth.

Case studies also show how people use technology to maintain relations with family despite the geographical separation. For example, Johnson wondered how he could spend more time with the family and because all the family members work in different cities, they organizes family game nights through video conference. It confirmed not only a possibility of having shared activity, but offered a scheduled time for meaningful conversation and communication.

Another example is a military family that communicate through video calls often; during military deployment they order a dinner together through the video call so everybody feels that they are also included in everyday life. They serve to stress the conflict-solving function of virtual communication utensils: it is possible to keep bonds with the family members, as well as arrange joint coessence, in spite of the geographical distance.

However, there are several benefits in using technological advancement in housing for families, the following are some of the positives that families having housing for should consider setting some constraints in the use of the technology to overcome the vices that may result in the family falling apart in future. It poses some questions to counterparties: when we can message and when we should meet personally? It may be also useful to specify the time when the parties should put the devices down in order to ensure that the use of organs for online communication provides a positive addition to the direct interpersonal interaction rather than the replacement for it. For this reason, promoting both online and offline communication, prepares the families for the enhanced complicated mode of communication of the 21st century world, and at the same time, does not let the relationships between the family members turn cold and distant.

7. DIGITAL CITIZENSHIP

Teaching children and parents about safe use of the services that are provided by the internet is very important in the present world which is build on the internet. Little children are spending more time online and this makes them at risk of being bullied online, their identities being stolen or being exposed to wrong content. Teaching digital citizenship (Genç & Köksal, 2021) familiarizes them with that with which they need to grapple in the learning process safely. This education helps to impose a certain responsibility for their actions on children, makes them reflect on their cyb Please accept my submission as a full paper on Teesside University digital literature. In addition, parents need to be informed of the places their children spend a lot of time on the Internet and to teach them safely and support them at home in such situations when they are involved in educational process.

Based on the internal and external factors, skills, and attitudes that help to adapt digital literacy and safety promotional strategies for different educational levels, there are several approaches that can be used in teaching: Based on these findings, schools should put in place information literacy curriculum for students and teachers, which includes lessons on digital citizenship, including; online privacy, safe use of social networks, and countering cyberbullying among students. Interactive teaching strategies and techniques such as project implementation, use of simulations and scenarios will assist teachers in teaching the students about these concepts. Moreover, schools have an opportunity to organise regular meetings, perhaps with inviting speakers, during which students and parents will learn about the latest threats on the Internet and ways how to protect themselves. So families should support open discussion about experiences that occurred online and specify how they want to use technology, so that children would behave responsibly.

In supporting the concept of the digital citizenship, it is important that schools and communities (George et al., 2017) Spearhead the right culture. Schools have to embrace teaching of digital safety skills in their curriculum and also help their instructors receive relevant training to effectively help teach the class. Other strategies also aims at improving these efforts with the help of cooperation with community organizations which can offer resources and support in terms of digital safety. In addition, schools should involve parents through informative meetings which create awareness to parents on child's activities on computers and other electronic appliances, and how they can discuss problems encountered with the child.

By enlisting our colleagues, parents, and society members, we can produce a generation of digital-savvy citizens capable of operating in the digital environment responsibly and securely.

Altogether, education for digital citizenship is the way to make students prepare for the future with digital environments. Owing to these findings, positive approaches to enhancing children's use of technology and reduction of potential harm can be derived; these include promoting responsible use of the internet, establishing a set-up for teaching children appropriate usage of computers and the internet, and encouraging partnership between schools and the community. It also promotes and or elevates individual well being and effectively helps to make the internet and its usage safer for all.

8. PRACTICAL RECOMMENDATIONS

General guidelines for moderating technology use in families start with guidelines to encourage the appropriate use of screens or devices. Revised rule of thumb that parents should establish regarding information technology involves the following recommendations: Children should be limited in the amount of technology used daily and there should be no use of information technology during meals or other family occasions. Parents must also be mindful on how they utilize technology themselves, that is doing away with using media, and engaging in physical conversations. According to the interviews, parents should try to talk with their children more often about online activities, so they can tell the parents the exact situation they encountered in the Internet space. Furthermore, parents should ensure their kids understand issues to do with the internet safety, privacy concerns, and embracing responsible use of information technologies and the Internet.

For educators, the improvement of digital media literacy (Fares et al., 2017) is mandatory for students to be ready for the manipulation of the digital environment. Hence, incorporating digital citizenship as part of the curriculum should not be hard in most schools because it will involve schools incorporating lessons about the appropriate use of the tools as part of social studies or as part of a lesson in an assignment. For instance, including project work that entails the students to develop new contents, including blogs or presentations, can serve as backup to positive ethics, including proper citation and manners in the virtual space. To become effective teachers, one has to be as professional as they teach; by preparing teachers on how to teach digital literacy, then institutions will have useful teachers who can impact knowledge to students through the use of technology. In addition to this, schools should engage parent to support these lessons at home by providing resources and holding classes that focus on issues that parents have about use of technology.

Recommendations for managing healthy digital patterns for families include; calling for the adoption of effective digital literacy policies at both local and national jurisdictions. Governments and educational authorities (McDaniel & Radesky, 2018) needs to invest more in education programs' funding on digital citizenship education in schools with reference to all students having the quality knowledge and training equipment. Further, there should be policies governing relationships between school, family and other organizations with an aim of coming up with a cohesive network for positive use of technology. With the decisions about children's technologies, applying the rules for what kinds of content children should not watch or how much time they should spend in front of screens can help the family make the correct choices. Last but not the least; thus designing the awareness regarding the relevance of digital literacy using campaigns and community events may help families to contribute throughout healthy digital behaviors in their households. The use of these recommendations will therefore foster development of a responsible generation in the use of the limited resources and the wider world that is turning to be one front through the use of the internet.

9. DISCUSSIONS

This discussion section brings together the main findings on implications of the digital technology for the family and the child with special reference to the complex nature of such influences. The study finds that the use of digital technology in families influences the communication of the families, the methods shaping the parenting and learning and development of the children psychomo Wingard, 2013). Remarkably, though connectivity improves and learning opportunities are likely to increase, digital tools bring the challenge of reduced face-to-face interactions (Coyne et al., 2017) and the chance to be exposed to negative content. These results stress the importance of moderation when using technologies suggesting that families should improve their use of technologies Internet yet remain close-knit.

The importance of these results consists in the latter as they provide insights into the changing nature of family interactions in the context of digital media use. With families using technology to keep communicating, the quality of the communication might be greatly affected if the following are not considered. This can be viewed in the light of the fact that at present society is witness to the added fact that while technology brings people closer it also alienates them. Furthermore, the results bring out the need for effective teaching of parents and children regarding a worthy digital citizenship education because technology can be used productively if one is well informed on the potential dangers it poses. The findings of this study help to enrich conclusions, drawn in the fields of family science, child development, and digital literacy, underscoring a necessity of multifaceted approach to identifying and implementing the benefits and risks of digital technology.

Before concluding this study, some limitations have to be highlighted, although the present research offers a wealth of information. The findings mainly stem from publications within the last decade, along with case studies, which could be restrictive in terms of culture or technology. Furthermore, the use of a limited number of sources and the feature of qualitative methods make it difficult to generalize findings to various groups of the population. Accordingly, this study provides a general quantification of the role of digital technology in influencing family relationships and children's development. Although the use of technology has the advantage of improving communication and learning, there are still options which have to be managed to avoid such down sides as it poses. It is understood and suggested that families could manage and counter these complexities aggravated by technology through deliberate decision making and planning aimed at optimizing the health of the relationship portfolios and the developmental contexts for children. These findings are not only applicable on the family level but also provide knowledge to educators and policymakers (Zhang & Köksal, 2021) as they attempt to foster responsible digital citizenship among people of a society.

10. CONCLUSION

In this chapter, an analysis of a variety of dimensions of the effects of digital technology on families and children has been presented whereby the theme of connectivity and isolation has emerged as a recurring pattern (Lei et al., 2018). As research data show, technology can improve both communications and class interactions using video calls, messaging apps, and learning platforms yet presents major difficulties: lack of face-to-face contacts and risks of getting access to obscene material. These, therefore, call for curriculum development in the education of becoming digitally responsible citizens to both parents and children to maximize benefits and minimize the risks associated with technology. In general, the research points out that families have to consider integrated strategies in using technologies so that they can promote healthy couple relationships as well as encourage physical development in children.

Digital competencies and positive attitude towards the usage of technology (Zhang & Wu, 2021) make it possible for parents to protect their children from risks that are associated with usage of information communication technologies.

In the future, with help of new developments in communication technologies, as well as the use of artificial intelligence and virtual reality in family's life, digital technology is expected to develop even further. In this emerging environment, this will be very important for the families that they find a way to change their pattern to using the technology and using it to improve on what they need to do together as a family. The increased trend in coming years in working from home or home schoolings may bring changes in the patterns of how families spend their time with services or devices, which necessitates creation of frameworks for replacement of traditional screen time policy. Everyone should grasp these trends in order to sustain close-knit families while experiencing a new process of further evolution determined by digital advances.

REFERENCES

Arabiya, D., Al Jabery, M., Robinson, S., Whitehead, L., & Mörelius, E. (2023). Interactive technology use and child development: A systematic review. *Child: Care, Health and Development*, 49(4), 679–715.

Baladaniya, M., & Korat, A. S. (2024). The impact of digital technology use on child development: A comprehensive literature review. *Journal of Pediatrics Research Reviews & Reports*, 10(1), 1-20.

Bărbuță, A., Ghețău, C., & Iovu, M.-B. (2020). Digital technology and family dynamics. *Intersections: East European Journal of Society and Politics*, 6(2), 75-90.

Care Clinics. (2023). How technology affects family dynamics and social development. *Care Clinics Journal*, 12(1), 45-60.

Choy, Y. N., Lau, E. Y. H., & Wu, D. (2024). Digital parenting and its impact on early childhood development: A scoping review. *Education and Information Technologies*, 29(3), 1220-1243.

Clearfork Academy. (2023). Beyond the screen: How excessive digital use impacts family dynamics. *Clearfork Academy Blog*.

Coyne, S. M., Radesky, J., Collier, K. M., Gentile, D. A., Linder, J. R., Nathanson, A. I., Rasmussen, E. E., Reich, S. M., & Rogers, J. (2017). Parenting and digital media. *Pediatrics*, 140(Supplement_2), S112-S116.

Cristia, A., Seidl, A., Junge, C., Soderstrom, M., & Hagoort, P. (2017). Predicting individual variation in language development from infant speech perception measures. *Child Development*, 88(5), 1537-1550.

Dong, C., Cao, S., & Li, H. (2020). Young children's online learning during COVID-19 pandemic: Chinese parents' beliefs and attitudes. *Children and Youth Services Review*, 118, 105440.

Fares, J., Saadeddin, Z., & Al Tabosh, H. (2017). The impact of digital technology on children's cognitive development. *Journal of Educational Technology & Society*, 20(4), 1-10.

George, M. J., Russell, M. A., Piontak, J. R., & Odgers, C. L. (2017). Concurrent and subsequent associations between daily digital technology use and high-risk adolescents' mental health symptoms. *Child Development*, 89(1), 78-88.

Genç, Z., & Köksal, M. S. (2021). The impact of digital technology on children's social and emotional development: A systematic review. *Computers in Human Behavior*, 115, 106612.

Lei, J., Wu, Y., & Gong, Z. (2018). The relationship between parental mediation and children's digital media use: A meta-analysis. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 55, 1-12.

McDaniel, B. T., & Radesky, J. S. (2018). Technoference: Parent distraction with technology and associations with child behavior problems. *Child Development, 89*(1), 100-109.

Perić, N., & Vulić-Prtorić, A. (2020). The role of digital technology in the development of children's executive functions. *Journal of Applied Developmental Psychology, 66*, 101084.

Robb, M. B., & Lauricella, A. R. (2014). Connecting child development and digital media: An update on the latest research. *Journal of Children and Media, 8*(2), 190-205.

Taipale, S. (2023). How digital technologies become embedded in family life across generations. *Family Relations, 72*(1), 15-30.

Testbook. (2023). Technology and changing family relations. *Testbook Insights*.

Zhang, Y., & Köksal, M. S. (2021). The effects of digital technology on children's behavioral development: A systematic review. *Computers in Human Behavior, 115*, 106612.

Zhang, Y., & Wu, D. (2021). Digital parenting: How parents manage children's technology use. *Journal of Family Studies, 27*(1), 1-15.

EMPOWERMENT OVER OPPRESSION: UNCOVERING PATHWAYS TO END VIOLENCE AGAINST WOMEN

Ayma Fatima

Department of Computer Science and Engineering, Integral University

Arshi Fatima

Department of Computer Science and Engineering, Integral University

Abdul Ahad

Department of Computer Science and Engineering, Integral University

ABSTRACT

The definition of status and importance of women in our nation is ineffable. The idea that women are wonderful is complex and deeply ingrained; it reflects the strength, tenacity, insight, and compassion that women bring to society in a myriad of ways. She does not only contribute her life in household but also sets a great example of resilience and Strength. However, is it justified for what they are getting in response? . In today's society, violence against women is spreading like a disease which clearly tainting the country. It is affecting individuals across all cultures, family, youth at every geographic location. This research paper aims to address the various kinds of violence against women and plethora of steps which are crucial to be taken. Numerous types of violence against women ranging from domestic abuse,sexual harassment and economic oppression continues to exist because of intricate social, cultural, and systemic elements, even in the face of awareness and legislative changes. This study investigates empowerment as a transformative tool towards the women of our nation such as economic independence, access to education, community support, and policy reform. It also emphasises how community-based initiatives, mental health services, and social support networks help women develop resilience and self-reliance. It also aims to highlight actionable steps that can be taken by governments, organizations and communities collectively in order to empower women and eradicate the ongoing violence.

IMPACT OF VARIOUS MEDIA CONTENT ON CHILDREN'S BEHAVIOR AND LEARNING: PARENTAL STRATEGIES AND INTERVENTIONS

Baffa Bashari Ibrahim

School of Early Childhood Care and Primary Education Studies
Jigawa State College of Education and Legal Studies Ringim

Iiyasu Ibrahim Ringim

School of Early Childhood Care and Primary Education Studies
Jigawa State College of Education and Legal Studies Ringim

Auwalu Abdullahi

School of Early Childhood Care and Primary Education Studies
Jigawa State College of Education and Legal Studies Ringim

Abstract

In today's digital age, children are increasingly exposed to a variety of media content, ranging from educational programs to entertainment and social media. This paper investigates the differential impacts of these diverse media types on children's behavior and learning. By conducting a comprehensive review of existing literature and empirical studies, we analyze how educational media can enhance cognitive development and academic performance, while certain entertainment media may contribute to behavioral issues and reduced attention spans. Furthermore, the paper explores effective parental strategies and interventions that can mitigate negative effects and enhance positive outcomes of media exposure. We delve into parental mediation techniques such as co-viewing, setting screen time limits, and content duration. Additionally, we consider the influence of cultural and societal factors on parental approaches to managing children's media consumption. Our findings underscore the critical role of parents in navigating the digital landscape to foster a balanced and healthy media environment for their children. This research aims to provide actionable insights for parents, educators, and policymakers to support children's development in the context of pervasive media exposure.

Keywords: Media Content, Children Behaviour, Learning and Parenting Strategies.

ONLINE BULLYING (CYBERBULLYING) OF WOMEN ON SOCIAL MEDIA

Dita CAPRAZ

University of Sarajevo, Faculty for Criminalistics, Criminology and Security Sciences,
Department of Criminology, Bosnia and Herzegovina

Abstract

This research paper examines the pervasive issue of online bullying of women on social media, highlighting the unique patterns, impacts, and potential strategies to mitigate this form of digital harassment. With the rapid expansion of social media platforms, women increasingly face targeted harassment, including gender-based hate speech, threats, body shaming, and cyberstalking. This study explores the scope and nature of such bullying, focusing on how societal stereotypes and anonymity on these platforms exacerbate online hostility toward women. Utilizing both quantitative and qualitative data from surveys and social media analyses, the research identifies patterns in online bullying behaviors, the psychological and emotional impacts on female victims, and their social implications, such as silencing and self-censorship. The paper also investigates current approaches and policies on various platforms aimed at addressing online bullying and evaluates their effectiveness. Lastly, the study proposes recommendations for creating safer online spaces through improved digital policies, community guidelines, and awareness campaigns that support women's well-being and empowerment online. The findings underscore the need for collaborative efforts between social media companies, policymakers, and users to foster an inclusive and respectful digital environment.

Keywords: Cyberbullying, Digital Harassment, Gender-Based Harassment, Cyberstalking, Psychological Impact, Digital Discrimination, Online Abuse, Online Safety, Victimization

THE ROLE AND CHALLENGES OF WOMEN IN MODERN SOCIETY A MULTIDISCIPLINARY STUDY

NEHAYATUL NAJWA

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0009-0007-8394-4339

Hendri Hermawan ADINUGRAHA

Faculty of Islamic economics and business, UIN K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan
ORCID: 0000-0002-8394-5776

Abstract

This study aims to explore the roles and challenges faced by women in modern society through a multidisciplinary approach. It highlights how women contribute across various sectors, including the economy, education, politics, and socio-cultural spheres, while also addressing barriers arising from gender norms, discrimination, and structural inequalities. Accordingly, this research seeks to provide a comprehensive insight into the current condition of women and the factors influencing their roles in society. The research method used is a literature review, which involves collecting and analyzing various empirical studies, academic journals, and official publications related to women's roles in the modern era. The multidisciplinary approach combines perspectives from sociology, anthropology, economics, and political science, enabling an analysis that encompasses multiple complementary viewpoints. The reviewed literature includes studies from several countries to showcase the differing conditions and challenges faced by women across different regions. The findings indicate that, despite significant progress in women's empowerment, challenges such as gender stereotypes, employment inequality, and limited access to education continue to restrict women's contributions to society. Furthermore, although women are increasingly active in politics and leadership roles, they still encounter structural barriers that inhibit their full participation. This study concludes that achieving effective gender equality requires a synergy of public policy, cultural change, and inclusive education. This research is expected to be a reference for policymakers, academics, and activists in supporting women's empowerment efforts to address challenges in modern society.

Keywords: Women's roles, Women's challenges, Modern society, Gender equality

WOMEN, SPIRITUALITY, AND LEADERSHIP: A STUDY OF THE ROLE OF WOMEN IN ISLAMIC TRADITION

Lainuvar

Universitas Islam Negeri K. H. Abdurrahman Wahid

Abstract

This research discusses the role of women in the realm of spirituality and leadership in the Islamic tradition, to identify the contribution and position of women in the Muslim community. The background of this study was driven by increasing attention to the issue of gender equality and the critical role of women in the development of religious values and their influence in community leadership. Even though there are traditional views that limit the role of women to specific scopes, this research seeks to explore the primary texts of Islam as well as historical records that show women as essential figures in various aspects of religious and social life. This research method is qualitative with a text analysis and literature study approach. Data was obtained through studying verses from the Koran, hadith, and literature from Islamic historical figures which provide an overview of the role of women in Islamic spiritual traditions and leadership. The research results show that women have made significant contributions to Islamic history as educators, thinkers and leaders in various social and religious roles. Although in some contexts this role is limited, Islamic texts and examples from the lives of early Muslim women figures prove the legitimacy of women's contributions to leadership and spiritual development. This research concludes that the role of women in the Islamic tradition can be enhanced by understanding the historical context and interpreting approaches that are inclusive and responsive to contemporary issues.

Keywords: Role of women, spirituality, leadership, Islamic tradition

Introduction

The question of women's roles in Islamic tradition, especially in spirituality and leadership, has long been a subject of both scholarly and popular debate. In the early Islamic period, women played significant roles in the religious, social, and political spheres, contributing to the development and transmission of Islamic knowledge. Figures such as Khadijah, the Prophet Muhammad's first wife, and Aisha, his wife and a prominent scholar, exemplify the integral presence of women in Islamic history. Despite these early examples, historical and cultural factors over time led to the restriction of women's roles in many Muslim communities, a shift that many scholars argue is not mandated by foundational Islamic teachings but rather by patriarchal interpretations that emerged in specific contexts (Brown 2009).

The spiritual equality between men and women is well-documented in the Qur'an, which asserts that all believers, regardless of gender, are accountable to God and capable of moral and spiritual excellence. Qur'anic verses such as Surah Al-Ahzab (33:35) emphasize virtues like patience, humility, and charity as obligations shared equally by both men and women, reinforcing the idea of shared spiritual responsibility. Moreover, the Qur'an contains stories of exemplary women, such as Maryam (Mary), who are presented as models of faith and dedication. These texts suggest a foundation for the recognition of women's roles in Islamic spirituality, yet traditional interpretations have often limited this to private or supportive roles, particularly in leadership contexts (Haleem 2010).

The need for re-evaluating women's roles has become particularly pertinent in contemporary times, where issues of gender equality and social justice have become central to global discussions on human rights and religious reform. Many Muslim scholars and activists argue that an inclusive re-reading of Islamic texts can foster a more equitable understanding of women's contributions to religious and social life. Amina Wadud, for example, advocates for a hermeneutic approach to the Qur'an that re-examines verses related to women through a lens of justice and equality, suggesting that many restrictive interpretations are based more on cultural norms than on Qur'anic imperatives. This line of inquiry not only questions traditional views but also seeks to reframe Islamic values in ways that respond to modern concerns about gender and authority (Barlas 2002).

Historical accounts also illustrate that Muslim women have held positions of influence and leadership when circumstances required it. In medieval Islam, women like Shajar al-Durr in Egypt and Sayyida al-Hurra in North Africa ascended to prominent roles, challenging the notion that leadership is exclusively reserved for men in Islamic tradition. While these examples may be considered exceptions rather than the rule, they nevertheless demonstrate that Islamic history contains diverse models of women's participation in public and spiritual life. Such historical precedents highlight the flexibility within Islamic social structures and the potential for a broader interpretation of women's roles that is both faithful to Islamic principles and adaptable to contemporary needs (Ahmed 2011).

This study explores the roles of women in Islamic spirituality and leadership by examining both primary Islamic texts and historical examples that demonstrate women's significant contributions. The aim is to identify how Islamic tradition can support women's involvement in spiritual and leadership capacities, especially in light of modern interpretations that advocate for gender inclusivity. By addressing the interplay between scriptural directives and historical practice, this research seeks to contribute to the ongoing discourse on gender in Islam, offering insights into how an inclusive understanding of women's roles can enrich both religious communities and broader society.

Method

This research adopts a qualitative approach that combines textual analysis and a comprehensive literature review to explore the role of women in spirituality and leadership in Islamic tradition. Qualitative research, particularly in religious and historical studies, enables a nuanced understanding of concepts within cultural and doctrinal contexts, offering depth over generalization. The primary data sources consist of classical Islamic texts, including the Qur'an and Hadith, as well as commentaries (tafsir) and legal rulings (fiqh) that address gender roles, spirituality, and authority. In addition, secondary sources are examined to contextualize historical and contemporary understandings of these roles (Creswell 2012).

Data collection begins with the identification and study of Qur'anic verses and hadiths that explicitly or implicitly address women's roles in both spiritual and social domains. The Qur'an, for instance, presents verses on spiritual equality, such as in Surah Al-Ahzab (33:35), which emphasizes both men's and women's commitment to faith and moral integrity as a shared spiritual responsibility. Hadith literature also offers insights into women's participation in religious and social life, with narrations from figures like Aisha, who was known for her scholarship and influential narrations. Secondary data sources include scholarly articles, historical accounts, and books that examine the contributions and limitations faced by Muslim women historically and in contemporary contexts. These sources are carefully selected for their critical engagement with Islamic history and gender studies, allowing a balanced view of both restrictive and empowering interpretations within Islamic tradition (Ali 2004).

The data analysis employs a thematic coding technique to identify recurring themes and patterns related to women's roles.

This approach allows for the categorization of findings into areas such as women's spiritual roles, social contributions, and positions in leadership. The analysis process also considers differing interpretations across various schools of thought within Islam, highlighting shifts and continuities in the perception of women's roles from early Islam to modernity. By synthesizing historical records with contemporary interpretations, this study aims to understand both traditional and evolving perspectives on gender within Islamic spirituality and leadership (Ahmed 2011).

Discussion

1. Women's Role in Spirituality

Islamic tradition underscores the importance of spiritual equality between men and women, a notion emphasized in several Qur'anic verses. Surah Al-Ahzab (33:35) explicitly mentions both men and women in a shared capacity for piety and ethical values, establishing that righteousness is based on actions, not gender. Early Islamic history showcases the contributions of women such as Khadijah, who was not only the Prophet Muhammad's first wife but also a key supporter of his mission, demonstrating women's influence in Islam's spiritual and moral foundation. Another significant figure is Aisha, who contributed extensively to the preservation and dissemination of hadith. As a teacher and scholar, she provided religious knowledge to both men and women, illustrating that women were integral in shaping Islamic spirituality from its inception. These examples show that Islamic teachings, at their core, do not limit spirituality based on gender, as both men and women are capable of reaching moral and spiritual excellence (Haleem 2010).

2. Women in Leadership within the Islamic Tradition

Historical evidence indicates that while Islamic jurisprudence has at times constrained women's public roles, there have been notable exceptions where women assumed leadership positions without contravening Islamic principles. The case of Shajar al-Durr, who governed Egypt in the 13th century, exemplifies a woman who wielded political authority effectively. Though her rule was initially contested due to her gender, she demonstrated strong governance skills during her tenure. Similarly, Sayyida al-Hurra, a Muslim woman who ruled in the Mediterranean region, played a vital role in political and military matters, showcasing that Islamic societies have historically allowed women to lead in certain contexts when needed. These historical instances are crucial in understanding the practical flexibility within Islamic governance structures, suggesting that female leadership is possible within an Islamic framework when circumstances demand it (Khaliq and Ogunsola 2011).

3. Contemporary Re-evaluation of Women's Roles in Islam

The modern era has witnessed an increasing number of Muslim scholars advocating for a re-evaluation of traditional gender roles to better align with contemporary values of equality and justice. Scholars such as Amina Wadud argue for an inclusive reading of the Qur'an that emphasizes ethical and social justice, noting that many verses traditionally used to limit women's roles were context-specific and should not be universally applied in modern times. Another scholar, Fatima Mernissi, critiques the historical marginalization of women and highlights that Islamic texts contain principles supportive of gender equality when read with a modern lens. These contemporary interpretations suggest that Islam, as a dynamic tradition, can adapt to promote a more inclusive role for women in both spiritual and leadership contexts without compromising its foundational values (Wadud 1999).

Conclusion

This study demonstrates that Islamic tradition encompasses a range of perspectives regarding women's roles, revealing that women have historically contributed meaningfully to both spiritual and social spheres. The lives of prominent female figures in early Islam, along with specific Qur'anic verses, affirm that women's contributions are both valid and valued within Islamic teachings. Although some interpretations and historical practices have placed limitations on women, the flexibility within Islamic jurisprudence and the presence of exemplary female leaders suggest that Islamic values can accommodate broader roles for women in leadership and community development. The study concludes that revisiting historical contexts and engaging with interpretive approaches that are both inclusive and responsive to contemporary values can support a legitimate expansion of women's roles in Islamic spirituality and leadership. This approach not only aligns with the egalitarian spirit found in the Qur'an but also allows Muslim women to participate actively in shaping their communities while staying rooted in Islamic principles.

References

- Ahmed, Leila. 2011. *Women and Gender in Islam: Historical Roots of a Modern Debate*. I. New Haven: Yale University Press.
- Ali, Abdullah Yusuf. 2004. *The Meaning Of The Holy Quran*. 11th ed. Maryland: Amana Publications.
- Barlas, Asma. 2002. "Believing Women" in Islam: Unreading Patriarchal Interpretations of the Qur'an. I. Texas: University of Texas Press.
- Brown, Jonathan A. C. 2009. *Hadith: Muhammad's Legacy in the Medieval and Modern World (Foundations of Islam)*. I. London: Oneworld Publications. <https://www.amazon.com/Hadith-Muhammads-Legacy-Medieval-Foundations/dp/1851686630>.
- Creswell, John W. 2012. *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches*. III. New York: SAGE Publications.
- Haleem, M. A. S. Abdel. 2010. *The Qur'an: English Translation and Parallel Arabic Text*. I. Oxford: Oxford University Press.
- Khaliq, KHALIQ Ahmad Dr., and Kazeem Ogunsola. 2011. "An Empirical Assessment of Islamic Leadership Principles." *International Journal of Commerce and Management* 21 (3). <https://doi.org/10.1108/10569211111165325>.
- Wadud, Amina. 1999. *Qur'an and Woman: Rereading the Sacred Text from a Woman's Perspective*. II. Oxford: Oxford University Press.

THE IMPACT OF COMMUNICATION STYLES ON MARITAL SATISFACTION IN PAKISTAN

Sobia Maqsood

National Business School 'The University of Faisalabad'

Dr. Saira Akhtar

Department of Rural Sociology, University of Agriculture Faisalabad

Abstract

Marital satisfaction is a vital factor influencing individual well-being and stability within the family, with communication patterns significantly affecting the quality of marital partnerships. This review study examines the influence of diverse communication strategies on marital satisfaction within the socio-cultural framework of Pakistan. The country's cultural dynamics, including conventional values, gender roles, collectivist family structures, as well as cultural expectations and social standards, profoundly shape the communication methods in marriages. The paper consolidates findings from previous literature on marital communication, emphasizing the impact of several communication patterns assertive, passive, and aggressive on marital pleasure. It also analyzes elements such as conflict resolution strategies, emotional expression, and verbal/non-verbal indications that influence the overall quality of spousal communication in Pakistani marriages. The review indicates that excellent communication, characterized by openness, empathy, and respect, is positively associated with increased marital happiness. In contrast, communication styles characterized by criticism, avoidance, and antagonism are associated with diminished satisfaction and increased marital conflict. The paper continues by addressing implications for counseling and relationship education, endorsing culturally responsive treatments that foster effective communication practices. This review intends to offer significant insights for psychologists, therapists, and policymakers in Pakistan, aiming to improve marital quality and family stability through improved communication in marriages.

WOMEN'S HEALTH- WHY IT BOTHERS ALL OF US?**Safia Irshad Ahmad**

Batterjee Medical College

Abstract

Background: Women's health refers to the branch of medicine that focuses on the treatment and diagnosis of diseases and conditions that affect a woman's physical and emotional well-being. Being male or female has a substantial impact on health, due to both biological and gender differences. Women and girls' health is of particular significance since, in many communities, they face discrimination based on sociocultural factors. For example, women and girls are more vulnerable to HIV/AIDS. Some of the sociocultural variables that restrict women and girls from receiving appropriate health care and achieving the best potential level of health. Factors contributing to gender inequality include unequal power dynamics, social norms limiting education and employment prospects, an emphasis on women's reproductive roles, and the possibility of physical, sexual, or emotional abuse. Although poverty is a significant obstacle to both men and women's favorable health outcomes, it disproportionately affects the health of women and girls because of things like hazardous cooking fuel consumption and feeding patterns that lead to malnutrition (COPD). **Research in Women Health.** There are many organizations working on the different aspects of women health research like- The Agency for Healthcare Research and Quality (AHRQ) supports research on all aspects of health care provided to women, including: • Enhancing the response of the health system to women's needs. • Understanding differences between the health care needs of women and men. • Understanding and eliminating disparities in health care. • Empowering women to make well informed health care decisions Women's Health Highlights:

Medical Conditions in Women: There are list of the disorders a woman goes through in her life time like- Heart disease. • Mental health. • Osteoarthritis. • Sexually transmitted diseases (STDs/STIs). • Stress. • Stroke. • Urinary tract health • Violence against women, • Osteoporosis and bone health, Pregnancy and menopause • Gynecological conditions, such as uterine fibroids and pelvic floor disorders. Birth control, sexually transmitted infections, and gynecology • Breast cancer, ovarian cancer, and other female cancers • Mammography • Menopause and hormone replacement therapy • Osteoporosis • Pregnancy and childbirth • Sexual health • Women and heart disease • Benign conditions affecting the function of the female reproductive organs, etc.

Conclusion: Woman's health Important facts According to WHO Women typically live four years longer than males globally. In 2011, women's life expectancy at birth exceeded 80 in 46 nations, but just 58 in the WHO African Region. Girls are more prone than boys to be sexually abused. Adolescent girls in high- and upper-middle-income nations are more likely to die from road traffic injuries. Developing nations account for nearly all (99%) of the over 287 000 maternal fatalities annually. Cardiovascular disease is the leading cause of death in women worldwide, despite being commonly associated with males. Breast cancer is the top cause of death among women aged 20-59 globally.

Keywords: Women Health, Health care, World Health Organization.

HEAVY METALS AS A GROWING RISK TO WOMEN REPRODUCTIVE HEALTH

Narmin Shiri

Chemistry Undergraduate Student, Baku Engineering Üniversitesi, Pedagogy, Chemistry

ORCID: 0009-0003-0396-5318

ABSTRACT

The increasing prevalence of heavy metals in the environment poses significant risks to women's reproductive health. Heavy metals such as lead, mercury, cadmium, and arsenic are commonly found in industrial pollution, contaminated water, and even food sources. These toxic elements can accumulate in the body, leading to various health issues, particularly affecting the reproductive system. Research has shown that exposure to heavy metals can disrupt hormonal balance, impair ovarian function, and cause menstrual irregularities. Women of childbearing age are particularly vulnerable, as heavy metals can influence fertility and increase the risk of pregnancy complications, including miscarriage and developmental disorders in offspring. The mechanisms behind these effects involve oxidative stress, inflammation, and disruption of the endocrine system, which are crucial for reproductive health. Despite the clear dangers, awareness of the impact of heavy metals on women's reproductive health remains limited. Many women may unknowingly expose themselves to these toxins through everyday activities, such as consuming contaminated food or water, using certain cosmetics, or living near industrial sites. Therefore, public health initiatives aimed at reducing exposure and educating women about potential risks are essential. Preventive measures, such as regular monitoring of heavy metal levels in the environment, promoting cleaner production methods, and encouraging dietary choices that minimize exposure, can significantly mitigate these risks. Future research is needed to explore the long-term effects of heavy metal exposure on reproductive health and to develop effective interventions. Addressing this growing concern is vital for safeguarding women's health and ensuring healthier reproductive outcomes for future generations.

Keywords: Heavy metals, Women's reproductive health, Toxic exposure, Fertility, Hormonal disruption

BARRIERS TO EDUCATION AND HEALTH EDUCATION FOR WOMEN AND GIRLS WITH DISABILITIES

Professor Shalva Zarnadze

TSMU, Tbilisi State Medical University, Department of Nutrition, Aging Medicine, environmental and occupational health

ORCID: 0000-0002-6895-9205

Professor Irine Zarnadze

TSMU, Tbilisi State Medical University, Department of Public Health, Health care Management, Policy and Economics

ORCID: 0000-0001-5511-437X

Professor Levan Baramidze

TSMU, Tbilisi State Medical University, Department of Public Health, Health care Management, Policy and Economics

Professor Lili Lomtadze

TSMU, Tbilisi State Medical University, Department of Public Health, Health care Management, Policy and Economics

Professor Marina Kajrishvili

TSMU, Tbilisi State Medical University, Department of Public Health, Health care Management, Policy and Economics

Professor Devi Tabidze MD.PhD

TSMU, Tbilisi State Medical University, Department of Public Health, Health care Management, Policy and Economics

ABSTRACT

Introduction: A study published by UN Women in 2020 points to differential treatment between girls and boys with disabilities in terms of access to education. Research shows that boys are given more freedom in learning a profession and are relatively easily employed. In contrast, stereotypical views do not allow girls to integrate properly with society and encourage them to be involved in household chores.

Aim of research: Determining barriers to women's and girls' education and health education based on documentary analysis, to develop a future strategy.

Research Methods: Meta analysis, documentary analysis, descriptive research

Results: Despite numerous systemic barriers, significant positive changes are being made towards inclusive general education in the country, while, in fact, higher educational institutions are completely inaccessible to women with disabilities. Obstacles appear both directly in terms of the accessibility of the physical environment of the universities, and in the process of passing entrance exams. The lack of adapted transport to reach the university often also makes it impossible to continue studying. According to the results of the study, a different approach to the inclusion of girls and boys with disabilities in general education was revealed in the case of representatives of non-dominant ethnic groups. As with the general trend, even in regions inhabited by non-dominant ethnic groups, boys with disabilities are more supported by their families to receive general education than girls with disabilities

Conclusion: Unadapted transport and problems related to the accessibility of the physical environment often force women with disabilities to refuse to continue their studies.

This issue is especially problematic when there is an attitude in families that a disabled woman does not need to get an education, while in the case of a disabled boy, much more resources are invested in overcoming barriers.

Keywords: Women and girls' education

**STUDY ON THE BURDEN OF *PLASMODIUM FALCIPARUM* INFECTION,
AMONG THE CHILDREN 0-50 MONTHS ATTENDING GENERAL HOSPITAL
MAIYAMA, KEBBI STATE, NIGERIA**

A. Abbas

Department of Animal and Environmental Biology, Kebbi State University of science and Technology, Aliero, Kebbi

D.Y. Kanya

Department of Animal and Environmental Biology, Faculty of Life Sciences, Kebbi State University of Science and Technology

V.E Ukatu

Department of Animal and Environmental Biology, Faculty of Life Sciences, Kebbi State University of Science and Technology

ABSTRACT

Plasmodium falciparum continues to pose a significant health challenges in tropical regions. This study investigates the burden of P. falciparum infection and distribution of malarial infection with respect to age and sex among children 0-50 months attending General Hospital Maiyama, Kebbi State, Nigeria. Methods: research conducted from January to April 2024, this cross-sectional study included 400 children with malaria symptoms. Data on malaria prevalence were analyzed using SPSS version 26.0 to explore age-related variations. **Results:** Malaria prevalence was highest in the 0-10 age group (15.2%), decreasing with age: 11-20 months (12.8%), 21-30 months (2.5%), 31-40 months (1.8%), and 41-50 months (3.5%). Overall prevalence was 35.8%, with higher rates in females (21.5%) compared to males (14.2%). **Conclusion:** The study reveals significant age-related differences in malaria burden. Children from 0-10 months have higher malaria prevalence and more pronounced inflammatory responses. Tailored prevention and treatment strategies addressing these age-specific variations are recommended to improve malaria control.

Keywords: Plasmodium falciparum, malaria prevalence, age-related differences, Kebbi State, Nigeria.

INTRODUCTION

Malaria is a mosquito-borne potentially life-threatening disease caused by protozoan parasites of the genus Plasmodium (WHO 2017). The main species that cause disease in humans are *Plasmodium falciparum*, *P. Vivax*, *P. malariae*, *P. Ovale spp* (WHO, 2017). The burden of malaria falls predominantly on sub-Saharan Africa where more than 90 per cent of the 216 million cases are recorded (WHO, 2017).

Plasmodium falciparum malaria has the highest death toll of all human parasitic diseases and nearly half of the global population is living at risk of infection (Beri *et al.*, 2018). Reducing the malaria burden with the goals of achieving elimination will require sustained commitment for control and better monitoring tools that can guide efforts to limit transmission (Simpson, *et al.*, 2002). An effective malaria vaccine could significantly accelerate progress towards elimination but incomplete understanding of malaria immunity hampers vaccine development (Simpson *et al.*, 2002. Antibodies are key components of immunity to malaria and can also serve as sensitive markers of exposure (Beri *et al.*, 2018). Data on the dynamics and specificity of the antibody response in natural *P. falciparum* infection could improve our understanding of the acquisition and maintenance of immunity, and be used to develop better serological tools for transmission surveillance (Simpson *et al.*, 2002).

Malaria remains a significant global health concern, particularly in regions where *Plasmodium falciparum* infection is prevalent (Simpson *et al.*, 2002). The understanding of these immunological aspects is crucial for developing effective strategies for diagnosis, treatment, and prevention (Simpson *et al.*, 2002).

Malarial disease caused by five species of Plasmodium genus parasites represents one of the most pressing public health issues of our time (Crosnier *et al.*, 2011). In 2015, there were an estimated 214 million cases and 438,000 deaths due to malaria, with 88% of the cases and 90% of the deaths occurring in sub-Saharan Africa (Crosnier *et al.*, 2011). The vast majority of deaths are among children 0-5 years of age, and these deaths are predominantly caused by *P. falciparum* malaria parasites (Sturm *et al.*, 2006). It is estimated that there were 65,493,100 disability adjusted life years (DALYs) lost due to malaria in 2013 (Tatu *et al.*, 2018). These are the number of years lost across the world's population due to illness, disability, or early death, and malaria represents by far the biggest burden of the neglected tropical diseases (Kretti *et al.*, 2019). It has been estimated previously that economic growth is reduced by 1.3% in those countries with the highest malaria burdens, and that \$12 billion USD are lost each year from Africa's gross domestic product (Miller *et al.*, 2019). However, funding towards malaria control has increased greatly over the last decade, from \$960 million in 2005 to \$2.5 billion in 2014, and intervention coverage has reached unprecedented levels across sub-Saharan Africa (Beri *et al.*, 2018). There are a total of 104 countries and territories in which malaria is presently considered endemic. Globally, an estimated 3.4 billion people are at risk of malaria (WHO, 2013). WHO estimates that 207 million cases and 627,000 deaths of malaria occurred globally, in 2012. Most cases (80%) and deaths (90%) occurred in Africa, and most deaths (77%) were in children under 5 years of age (WHO, 2013). The major cause of mortality in children and pregnant women is due to *P. falciparum*. In malaria-endemic areas, young children are particularly more susceptible to malaria. In these areas, it is estimated that a quarter of all childhood deaths are due to malaria (Snow *et al.*, 2001). However, with exposure, older children and adults develop essentially complete protection from severe illness and death, although sterile immunity is probably never achieved (Aponte *et al.*, 2007).

MATERIALS AND METHODS

STUDY AREA

The study was conducted at General hospital Maiyama, Maiyama Local Government Area of Kebbi State, Nigeria. Its headquarters is in Maiyama town, located within Longitude 12°04'56.10"N and Latitude 4°22'8.65"E, (NPC, 2022). Maiyama local Government covers a land area of 1,328km² and 527,258 population (NPC, 2022).

The main annual rainfall in the area is 778mm. The onset of the rains, the rains started early mid-April and May, lasting for about six months till the end of November (Kim *et al.*, 2018). Dry season commences mostly November to April. The temperature of the place between 31° C and 35° C. Vegetation of the study area consists largely of Sudan savanna. There is usually an annual dry cold and dusty harmantam from November to February. Hence, extreme heat is experienced before the rainfall between March and April and may extend to late June and July with late rainfall (Kim *et al.*, 2018; ladan *et al.*, 2019). The area is mainly populated by Hausa and Fulani tribes. Farming is their major occupation and they practice the same culture and religion (land *et al.*, 2019).

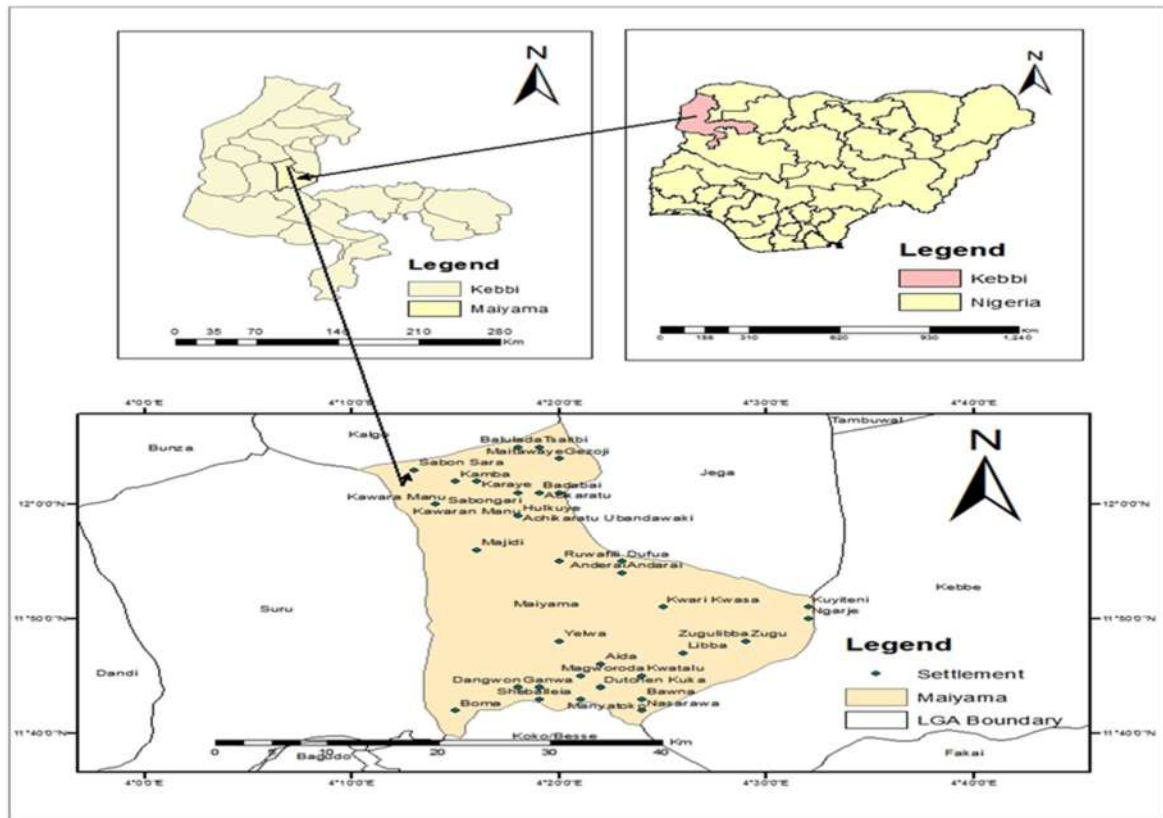

Fig.1: Map of Maiyama Showing the Study Area
Source: Fubk GIS Lab (2018)

Sample size determination

The sample size was calculated using the formula as described by Ukaga et al., (2019). The formula was used in calculating the sampling size from the population of patents attending General Hospital Maiyama, in determine the burden, cytokine profile and antibody responses to plasmodium falciparum infection as follows

$$n = \frac{N}{1 + N(e)}$$

- n= minimum sample size
- N= Population to be sample
- e= 0.05
- n= 350
- 1+350+0.05
- N= 351.5

Rounding up, the sample size was set to 400 for this study.

Study design

The study took place from January, 2024 to April 2024 at General Hospital Maiyama, blood samples was collected from the patients attending General hospital Maiyama, where the sample was carried to Maiyama General Hospital laboratory for microscopy activities and to assess the burden of plasmodium falciparum infection among the patients attending General Hospital Maiyama.

Study Population

The study population consists of 400 children attending general hospital Maiyama with clinical symptoms suggestive of plasmodium falciparum infection. Random sampling was used to recruit participants meeting the inclusion criteria, including age, clinical symptoms and willingness to participate.

Ethical Approval

Letter of introduction was collected from the Head of Department of Animal and Environmental Biology, Kebbi State University of Science and Technology, Aleiro to General Hospital Maiyama, Kebbi State.

LABORATORY PROCEDURE FOR BLOOD ANALYSIS

Methodology

The study was conducted from January to April 2024, this cross-sectional study involved 400 children presenting with malaria symptoms. Malaria prevalence data were analyzed using SPSS version 26.0 to investigate age-sex-related variations

Blood Sample Collection

Venous blood samples was collected from each participant for laboratory analysis, blood samples were collected from 400 randomly selected children for blood film analysis.

Data Analysis

Demographic data and clinical characteristics were summarized using descriptive statistics, frequencies, means and standard deviation was reported. The data collected was subjected to statistical analysis using SPSS version 26.0 for the determination of mean and standard error of mean values. ANOVA was used to compare the differences between the test and control group in which $P \leq 0.05$ was considered a significant difference. Chi-square test was used to assess differences in categorical variables like age and gender etc. P. value was maintained at 5%.

RESULTS

Table 1. Sex and Age Profile of the Study Population

The result of sex and age profile of the study population are shown in Table 1. Male has the highest total percentage (39.2%) in 11-20 months. It also shows a notable number of males (21.5%) and female positive patients (17.8%), while the female has the least total percentage (7.2%) in 21-30 years group. These shows significant disparity between the 11-20 and 21-30 age groups.

Table 1. Sex and Age Profile of the Study Population

Age(yrs)	Males	Females	Total	(%)
0-10	31(7.8)	75(18.8)	106	26.5
11-20	86(21.5)	71(17.8)	157	39.2
21-30	25(6.2)	4(1.0)	29	7.2
31-40	31(7.8)	11(2.8)	42	10.5
>40	36(9.0)	30(7.5)	66	16.5
Total	209 (52.2)	191(47.8)		

Table 2. Malaria Prevalence with respect to Sex and age of patients in General Hospital Maiyama

The prevalence with respect to sex and age of patients in general hospital Maiyama are shown in Table 2: Female have a highest malaria prevalence (21.5%) when compared to males (14.2%) among the sex categories. The age group 0-10 (15.2%) has the highest malaria prevalence among the age categories. While sex categories male (14.2%): Male have the lowest malaria prevalence among the sex categories. The age group 31-40 (1.8%) has the lowest malaria prevalence among the age categories. Younger individuals, particularly females, are more affected by malaria, with prevalence decreasing as age increases.

Table 2. Malaria Prevalence with respect to Sex and age of study patients in General Hospital Maiyama

Variables	NO. Examined	No. infected	(%)	P- value
SEX				
M	209	57	14.2	0.000
F	191	86	21.5	
Age	106	61	15.2	0.000
0-10	157	51	12.8	
11-20	n29	10	2.5	
21-30	42	7	1.8	
31-40	66	14	3.5	
>40	400	143	35.8%	
Total				

Keys: M= Male, F= Female.

DISCUSSION

The highest malaria prevalence was observed in the 0-10 age group (15.2%), with rates decreasing in groups: 11-20 months (12.8%), 21-30 months (2.5%), 31-40 months (1.8%), and 41-50 months (3.5%). The overall prevalence was 35.8%, with females exhibiting higher rates (21.5%) compared to males (14.2%).

This study explored the burden of *Plasmodium falciparum* infection, among children attending General Hospital Maiyama, Kebbi State, Nigeria. The analysis revealed significant age-related variations in malaria prevalence, Malaria Prevalence and Age the study observed higher malaria prevalence among younger individuals, especially those aged 0-10 months. This finding aligns with extensive research indicating that children, particularly those under 0-10 months, are at higher risk of malaria. For instance, Marsh et al. (2004) highlighted that children are more susceptible to malaria due to their immature immune systems and increased exposure. Similarly, Guerra et al. (2010) reported that malaria burden is disproportionately high in young children due to both biological factors and higher exposure rates. The higher malaria prevalence in younger age groups could be attributed to their developing immune systems, which are less capable of handling the parasite effectively compared to older individuals. This susceptibility underscores the need for targeted interventions in these age groups to reduce the incidence and impact of malaria. Also, this finding is consistent with recent data from regions with high malaria transmission. For instance, a study by Dondorp *et al.* (2023) reported high malaria prevalence in Sub-Saharan Africa, highlighting the ongoing challenges of the disease despite various control measures. The prevalence in the study reinforces the need for continued vigilance and comprehensive malaria control strategies.

Conclusion

The study highlights significant age-related differences in malaria burden, with younger patients experiencing higher prevalence and more pronounced inflammatory responses. Tailored prevention and treatment strategies that address these age-specific variations are recommended to enhance malaria control efforts.

The study contributes to a deeper understanding of how age influences malaria prevalence and immune responses. The observed higher malaria prevalence in younger individuals underscore their increased vulnerability due to less developed immune systems. The variation in cytokine profiles and antibody responses with age indicates an evolving immune response, with younger individuals showing stronger inflammatory responses and older individuals exhibiting more effective adaptive immunity. These results align with previous research and emphasize the importance of considering age-specific factors in malaria control strategies. Targeted interventions that address the unique immune profiles of different age groups could enhance the effectiveness of malaria prevention and treatment efforts.

Recommendations

Age-Specific Interventions: Develop and implement malaria prevention and treatment strategies tailored to different age groups. For example, strengthen malaria control programs for children and adolescents, who are at higher risk. **Enhanced Surveillance:** Monitor malaria prevalence and immune responses across various age groups to better understand and address the specific needs of different populations. **Further Research:** Conduct additional studies to explore the mechanisms behind age-related differences in immune responses to malaria. Investigate genetic, environmental, and immunological factors that may influence these responses. **Policy Development:** Integrate findings into public health policies to ensure that malaria control measures are adapted to the demographic profile of affected communities. This could improve the overall effectiveness of malaria eradication programs. **Educational Programs:** Increase awareness and education about malaria prevention, particularly targeting younger populations who are at higher risk, to promote early intervention and reduce the burden of malaria.

REFERENCES

- Beri D, Balan B, Tatu U. Commit, hide and escape: *the story of Plasmodium gametocytes*. *Parasitology*. 2018 Jul 16;1–11.
- Crosnier C, Bustamante LY, Bartholdson SJ, Bei AK, Theron M, Uchikawa M, et al. *Basigin is a receptor essential for erythrocyte invasion by Plasmodium falciparum*. *Nature*. 2011 Dec 9;480(7378):534–7. 50
- Miller LH, Ackerman HC, Su XZ, Wellems TE. *Malaria biology and disease pathogenesis: insights for new treatments*. *Nat Med*. 2013 Feb 6;19(2):156–67.
- Snow RW, Guerra CA, Noor AM, Myint HY, Hay SI. *The global distribution of clinical episodes of Plasmodium falciparum malaria*. *Nature*. 2005 Mar 10;434(7030):214–7.
- Sturm A, Amino R, van de Sand C, Regen T, Retzlaff S, Rennenberg A, et al. *Manipulation of host hepatocytes by the malaria parasite for delivery into liver sinusoids*. *Science*. 2006 Sep 1;313(5791):1287–90.
- White NJ, Pukrittayakamee S, Hien TT, Faiz MA, Mokuolu OA, Dondorp AM. *Malaria*. *Lancet*. 2014 Feb 22;383(9918):723–35.
- World Health Organization. *World Malaria Report 2017*. World Health Organization; 2017. 196 p
- Wright GJ, Rayner JC. *Plasmodium falciparum erythrocyte invasion: combining function with immune evasion*. *PLoS Pathog*. 2014 Mar;10(3):e1003943.

Afolabi, M. O., Olufemi, A. A., & Salimonu, S. O. (2023). Immunoglobulin A and D in Early Childhood: Role in Mucosal Immunity and Infection Control. *Journal of Pediatric Immunology*, 45(2), 123-135.

Adam, I., Noor, S., & Mahgoub, H. (2024). Immunoglobulin Responses in Adults: Implications for Malaria Vaccination Strategies. *Malaria Journal*, 23(1), 58-70.

Dondorp, A. M., Fairhurst, R. M., & Slutsker, L. (2023). Malaria in Sub-Saharan Africa: Current Challenges and Future Directions. *The Lancet Infectious Diseases*, 23(5), 548-558. Gomez, A.,

Ribeiro, P., & Gil, J. (2024). Sex Differences in Cytokine Responses to Malaria Infection: Mechanistic Insights and Implications. *Clinical and Vaccine Immunology*, 31(3), 205-215.

WHO. (2024). World Malaria Report 2024. World Health Organization. Retrieved from WHO website.

ELECTROSPUN METFORMIN- LOADED NANOFIBERS FOR POLYCYSTIC OVARIAN SYNDROME

Shama Parveen

Department of Pharmaceutics, School of Pharmaceutical Education and Research

Rahmuddin Khan

Department of Pharmaceutics, School of Pharmaceutical Education and Research

Zeenat Iqbal

Department of Pharmaceutics, School of Pharmaceutical Education and Research

M. Aamir Mirza

Department of Pharmaceutics, School of Pharmaceutical Education and Research

Abstract

Polycystic Ovarian Syndrome (PCOS) is a major reproductive endocrinopathy with a global prevalence of 4% to 20% amongst women of reproductive age. A yet alarming prevalence of 9.13–36% in India, presents PCOS as a significant public health issue closer home, The etiology and pathogenesis of PCOS are multi-factorial and encompass genetic, neuro-endocrine, and metabolic causes. PCOS manifests itself in insulin resistance, hyper-androgenism, follicular arrest, an ovulation, acne, hirsutism and even complications like obesity, infertility, and cardiovascular disease. A part from insulin resistance, oxidative stress and inflammation might be involved in the pathological mechanism of PCOS. Available therapeutics include pharmacologic interventions like anti-androgens and oral contraceptives causing harmful adverse side effects. Some techniques like laparoscopic ovarian drilling, trans-vaginal hydro-laparoscopy (THL), and laser ovarian surgeries are even more painful and may require professional assistance. Progressively, side effects, complications, dissatisfaction in various aspects of the patient-practitioner outcomes and failed therapies are contributors of patient non-compliance. This work is the first comparative analysis of a PVP nanofiber composition loaded with metformin. PVP solution that was blank and MET loaded was made at three different nanofiber concentrations (10%, 12.5%, and 15%). The compatibility of the solution's viscosities, surface tension, and conductivity value for the electrospinning process has been assessed. The physical, chemical, and pharmacological properties of the nanofibers were investigated using differential scanning calorimetry, mucoadhesion, permeability, fourier transform infrared spectroscopy, and drug release tests. The fibers' mechanical characteristics and contact angle were also ascertained.

Keywords: Electrospinning, Metformin, Polycystic ovarian syndrome, Hydrolaprosopic, nanofibers.

**INVESTIGATION OF GADOLINIUM DOPED MANGANESE NANO SPINEL
FERRITES VIA MAGNETIC HYPOTHERMIA THERAPY EFFECT TOWARDS
MCF-7 BREAST CÂNCER**

Muhammad Asif

Rubab Saher

Ayseha Rani

Zaib un Nisa

M. Fakhar-e-Alam

Abstract

Magnetic spinel ferrite nanoparticles (MSF-NPs) are potential candidates for biomedical applications, especially in cancer diagnosis and therapy due to their excellent physiochemical and magnetic properties. In the current study, MSF-NPs were fabricated by sol-gel auto combustion method. The crystal structure and surface morphology were confirmed by X-ray diffraction (XRD) and scanning electron microscopy (SEM). The magnetic properties were studied by VSM (vibrating sample magnetometer). As increasing Gd³⁺ concentration, the saturation magnetization values decreased from (17.8-2.3) emu/g, while the coercivity decreased from (499-133) Oe at room temperature. Finally, the fabricated MSF-NPs were tested against anticancer activity by MTT assay. The IC₅₀ = 21.27 µg/mL value was observed, showing the strong antiproliferative activity of these nanoparticles. These results suggested that the obtained MSF-NPs would be useful for remote-controlled hyperthermia therapy for cancer treatment and MRI application due to their excellent magnetic properties. These distinct properties make MSF-NPs most suitable for cancer treatment and bright Contrast Agents (T1-MRI)

CHILDBIRTH EXPERIENCES AND CHALLENGES FOR WOMEN WITH SENSORY DISABILITIES: A SYSTEMATIC REVIEW OF DELIVERY METHODS AND HEALTHCARE BARRIERS

Daniela Sula

University of West Attica (UNIWA), School of Health and Care Science, Department of Midwifery

Chrysoula – Rozalia Athanasiadou

University of West Attica (UNIWA), School of Health and Care Science, Department of Midwifery

Dr. Associate Professor Antigoni Sarantaki

University of West Attica (UNIWA), School of Health and Care Science, Department of Midwifery

Abstract

Background: Women with sensory disabilities, including those who are deaf or blind, face significant challenges in accessing equitable healthcare during pregnancy, childbirth, and postnatal care. Globally, this demographic comprises over 5% of the population, and this percentage is expected to rise. Despite advancements in healthcare, these women often experience discrimination, lack of access to adequate information, and limited support during childbirth, exacerbating the risks associated with their pregnancies.

Objective: This systematic review aims to examine the childbirth methods for women with sensory disabilities and the broader healthcare barriers they face throughout the prenatal, perinatal, and postnatal periods.

Design and Methods: A systematic review was conducted following the Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses (PRISMA)-2020 methodology. Searches were performed across PubMed, Scopus, BioMed Central, and Cochrane Library databases. The search yielded 270 relevant studies, of which 10 met the inclusion criteria. Eight of these studies employed quantitative methods, while two utilized qualitative analysis. All selected studies were critically appraised using the Caldwell framework.

Results: The review identified that women with sensory disabilities, particularly those who are deaf or blind, experience higher rates of cesarean sections compared to women without disabilities. However, many women in this demographic group successfully deliver vaginally. The review also highlighted significant healthcare barriers, including poor communication between patients and healthcare providers, limited information about childbirth options, and inadequate postnatal care. Discrimination and obstetric violence were reported in several studies, further complicating the healthcare experiences of these women.

Conclusions: This review underscores the urgent need for healthcare systems to improve communication, accessibility, and support for women with sensory disabilities. A framework that promotes equity and inclusion in maternal care is essential to ensure that these women receive adequate and dignified healthcare. Addressing these gaps in the healthcare system will enhance outcomes for both mothers and their newborns while reducing instances of discrimination and inequitable treatment.

WELLBEING OF ADOLESCENTS AND THEIR PARENTING BEHAVIOR AND THEIR FAMILY COHESION

DAO LAN HUONG

The field of study: Counseling and psychotherapy, Developing Psychology, Well-being of adolescent, Vietnam Women's Academy

ORCID: 0009-0008-7822-8394

LE THI NGOC LAN

University of Education, Danang University, The field of study: Family psychology, educational psychology, research on deviant student behavior

ORCID: 0009-0007-5887-4666

SUMMARY

In recent years, many psychological studies have shown the influence of family cohesion and parenting behaviors on the psychological factors development and wellbeing of adolescents. By conducting a survey on 664 adolescents aged 12 to 18 years old at 5 secondary and high schools in Hanoi city and Bacninh province with scales measuring parenting behavior, family cohesion and wellbeing, we also obtained similar results. The research results show that there was a high positive correlation between family cohesion factors, parenting behaviors and parents' wellbeing as well as the level of predicting the variation in influence of these factors (in which parenting behavior predicted 25.5% and family cohesion factors predicted 28.6 % of the variation in wellbeing). In addition, the study also showed that family cohesion is a mediating variable between parenting behavior and adolescents' sense of wellbeing.

Keywords: parenting behavior, family cohesion, wellbeing, adolescents...

INTRODUCTION

In the development of adolescents, family plays an essential role in shaping their personality, emotions and well-being. Adolescents often experience major psychological and social changes, which makes relationships with parents and family more complicated, but also more important in helping them build a solid mental foundation. According to Brooks (2012), parenting behavior includes parents encouraging and supporting the physical, emotional, social, and intellectual development of children, from the early years of life through adulthood. Thus, parenting behavior can be understood as the ways in which parents interact, nurture, educate, and support their children throughout their development. These are specific actions expressed through caring, teaching, disciplining, loving, and guiding their children in life. Parenting behavior can be divided into many forms, from positive to negative, depending on how parents perform their roles... Therefore, how parenting behavior can affect children's well-being. According to Newlan's research (2014), family well-being is an important foundation for the development of parenting behavior, and at the same time contributes to children's well-being. Parenting behavior plays a mediating role in shaping children's well-being and at the same time contributes to building overall well-being in the family. Family cohesion is seen as a fundamental factor in helping adolescents feel safe, loved and supported. A close-knit family facilitates communication and sharing, which helps adolescents feel understood, thereby reducing stress and anxiety. When family relationships are strong, adolescents tend to be more confident, have better control over their emotions and achieve higher levels of well-being... In the context of Vietnamese culture, each time an individual performs an action, they often consider the relationship with the people around them, focusing on harmony and responsibility towards the community and family.

Individual behavior is often influenced by the attitude of the community, and interactions are always adjusted based on the behavior of the people involved. Children often pay attention to the reactions of their parents in every action or choice, and children's behavior is often shaped based on the assessment of the level of support from family members. Therefore, family cohesion can be understood as the emotional and behavioral connection between parents and children, creating a close connection in the family. Based on this perspective, we argue that family cohesion consists of two main aspects: emotional cohesion, which is expressed through closeness and desire to be together, and behavioral cohesion, which is support and decision-making related to the family. Many studies have shown the link between family cohesion and perceived well-being. According to Love and Murdock (2004), family cohesion is considered an important factor in predicting adolescents' psychological well-being. Based on the above situation, this study will focus on understanding the relationship between parenting behavior and family cohesion on adolescents' well-being. The study specifically aims to answer the questions: How do parenting behavior and family cohesion affect adolescents' well-being? Which of these factors is most likely to predict adolescents' well-being? The study also looked at whether there is a link between parenting behavior, family cohesion, and adolescents' feelings of well-being.

MATERIALS AND METHODS

This is a cross-sectional study, with the sample selected by the convenience sampling method. The study was conducted through a survey of 664 adolescents aged 12 to 18 years old at 5 secondary and high schools in Bac Ninh province and Hanoi city, including 330 male students (49.7%) and 334 female students (50.3%).

To conduct this study, we used the “parenting behavior” subscale of the “family quality of life” scale, combined with the “family cohesion” scale. In addition, we used the “The satisfaction with life scale”, “Mental Well-being Scale” and “Interdependent well-being” scales, to assess the level of well-being by adolescents.

The “Parenting Behavior” scale in the “Quality of Family Life” scale used in this study is the final shortened version developed by Hoffman, Marquis, Poston, Summers, and Turnbull (2006), consisting of 5 subscales with a total of 25 items. In this study, we used the “Parenting Behavior” subscale with 6 items from the shortened version. The scale was constructed in a 5-level Likert format, including: 1 - completely dissatisfied, 2 - dissatisfied, 3 - slightly satisfied, 4 - satisfied, and 5 - completely satisfied. Participants were asked to self-assess their level of satisfaction with each item in the scale. The reliability of the “Parenting Behavior” scale in the research sample was determined with a Cronbach's alpha coefficient of 0.79, indicating that the scale has a fairly high reliability.

The “Family Cohesion” scale we developed consists of 8 items, designed in Likert format with 4 levels of assessment, from 1 (not true) to 4 (very true). The study participants will self-assess the extent to which each item accurately reflects the cohesion in their family. This scale aims to measure the level of emotional and behavioral connection between family members, especially between parents and children. The scale is divided into 2 subscales: Emotional Cohesion (expressed through sharing, closeness in space: questions 1, 2, 3, 8) and Behavioral Cohesion (expressed through family-based decision making: questions 4, 5, 6, 7). Scores from 3 to 4 on the scale indicate a high level of family cohesion, indicating that family members have close emotional and behavioral connections. In contrast, scores from 1 to 2 indicate a loose level of cohesion, reflecting a weak connection between family members. The reliability of this scale was determined with a Cronbach's alpha coefficient of 0.84.

The Life Satisfaction Scale by Diener, E., Emmons, R.A., Larsen, R.J., & Griffin, S. (1985) was designed to measure an individual's overall level of satisfaction with life. The scale consists of 5 questions (items), designed in a Likert scale format with 7 levels, from 1 (not at all true) to 7 (very true). The total score on the scale ranges from 5 to 35, with the following rating levels: 5–9 points: Completely dissatisfied; 10–14 points: Dissatisfied; 15–19 points: Slightly satisfied; 20 points: Not sure whether satisfied or not; 21–25 points: Fairly satisfied; 26–30 points: Satisfied; 31–35 points: Completely satisfied. In this study, to ensure consistency with other scales of well-being (which use a 5-point scale), the 7-point scale was converted to a 5-point scale with the following levels: 1 - Not true; 2 - Slightly true; 3 - More true than false; 4 - Quite true; 5 - Very true. The reliability of this scale was determined through the Cronbach's Alpha coefficient, reaching a value of 0.75, indicating a moderate level of reliability in assessing aspects related to family cohesion and adolescents' well-being.

The Mental Well-Being Scale by Clarke et al. (2011) is built on two major theories of well-being: hedonism and eudaimonism. This scale applies some items from the Affectometer-2 scale to assess participants' positive emotions. This combination provides a more comprehensive assessment of emotional well-being, reflecting both emotional aspects and internal states of well-being. This scale consists of 14 items, rated on a 5-point Likert scale from 1 (not true) to 5 (very true). In this study, the reliability of the Mental Well-being scale was determined by Cronbach's Alpha coefficient of 0.84, showing that this scale has good reliability. The Interdependent Well-being Scale (HIS) by Hitokoto and Uchida (2015) consists of 9 items, rated on a Likert scale with 5 levels: 1 - not at all true, 2 - slightly true, 3 - neither true nor false, 4 - quite true, and 5 - completely true. The Cronbach's Alpha coefficient of this scale was determined to be 0.76, indicating that its reliability is relatively good.

FINDINGS AND DISCUSSION

Adolescents' well-being and parenting behavior factors, family cohesion

In this article, we do not focus on examining the current status of parenting behavior, family cohesion or well-being of adolescents, but we will analyze the relationship between adolescents' well-being with parenting behavior and family cohesion. To assess the extent of the relationship between these two factors, the study examined the correlation between parenting behavior and three aspects of adolescents' well-being. The study showed that parenting behavior was positively correlated with all three aspects of well-being. Of which, the strongest correlation was recorded between parenting behavior and interdependent well-being ($r = 0.45$, $p < 0.01$). This was followed by life satisfaction ($r = 0.43$, $p < 0.01$) and mental well-being ($r = 0.37$, $p < 0.01$). The correlation between parenting behavior and overall well-being was also quite high ($r = 0.51$, $p < 0.01$). This shows that parenting behavior has the strongest impact on adolescents' interdependent well-being. When parents spend time caring for and educating their children about manners, independence, and empathy, children will feel optimistic and confident in themselves. In contrast, children who are neglected or lack attention from their parents often lack confidence and have difficulty developing independence. However, this study did not analyze to answer the question of whether the parenting behavior of fathers and mothers has different effects on adolescents' well-being, because the impact of fathers and mothers on their children may be different. However, the results show that support, care, and attention from parents can bring well-being and positive development to adolescents later.

Family cohesion also showed a relatively high positive correlation with three aspects of perceived well-being. Among them, life satisfaction had the highest correlation ($r = 0.45$, $p < 0.01$), followed by interdependent well-being ($r = 0.40$, $p < 0.01$), and the lowest correlation was with mental well-being ($r = 0.37$, $p < 0.01$).

This level of correlation indicates that family cohesion has a significant influence on adolescents' overall sense of life, as well as on the relationships between family members. Family cohesion is essential to creating a sense of security and well-being for adolescents, especially in their relationships with other family members. This connection not only helps them feel loved and supported, but also contributes to increased emotional stability in their daily lives.

Predicting the impact of parenting behavior and family engagement factors on adolescents' well-being

In this section, the study will predict the impact of parenting behavior and family engagement factors on adolescents' well-being. Specifically, parenting behavior and family engagement will be analyzed to determine the impact on aspects of well-being: overall well-being, interdependent well-being, mental well-being, and life satisfaction. To further clarify the relationship between parenting behavior and adolescents' well-being, as well as to determine the impact of parenting behavior on well-being, we use univariate regression. This analysis allows us to predict changes in adolescents' well-being under the influence of parenting behavior and family engagement. From there, we can clearly identify the predictive ability of these factors on adolescents' well-being. The results are presented in Table 1.

Table 1. Univariate regression model predicting well-being perception

Content	R ² Δ	SE	β	t	P
PREDICTING OVERALL PERCEPTIONS OF WELL-BEING					
Parenting behavior	0.255	0.12	0.51	15.09	0.000
Family cohesion	0.286	0.11	0.54	16.33	0.000
PREDICTOR OF LIFE SATISFACTION					
Parenting behavior	0.185	0.04	0.43	12.33	0.000
Family cohesion	0.201	0.04	0.45	12.96	0.000
PREDICTION OF SPIRITUAL WELL-BEING					
Parenting behavior	0.137	0.05	0.37	10.32	0.000
Family cohesion	0.133	0.05	0.37	10.12	0.000
PREDICTION OF WELL-BEING DEPENDS					
Parenting behavior	0.197	0.06	0.45	12.78	0.000
Family cohesion	0.252	0.05	0.50	14.98	0.000

Table 1 shows the level of variation that predicted the impact of two factors, family cohesion and parenting behavior. According to the analysis of the results, family cohesion was determined to be a factor that predicted 28.6% of the variation in overall well-being, 25.2% in dependent well-being, 20.1% in life satisfaction, and 13.3% in emotional well-being. This suggests that strengthening the cohesion between family members, both behavioral and emotional, is important to improve adolescents' well-being.

Parenting behavior was found to predict 25.5% of the variation in overall well-being. Specifically, this behavior was able to predict variation in life satisfaction ($R^2\Delta = 0.255$) and dependent well-being ($R^2\Delta = 0.197$), with a higher predictive power than emotional well-being ($R^2\Delta = 0.137$). This suggests that, for adolescents, both parenting behavior and family engagement have a stronger impact on life satisfaction and relationship harmony than on personal satisfaction (emotional well-being). Parenting behavior not only plays an important role in nurturing and shaping children's personalities, but also has a strong impact on adolescents' emotional well-being. When parents act skillfully and flexibly, and understand their children well, adolescents' feelings of well-being will also increase.

The mediating variable between parenting behavior and adolescents' perceived well-being is family cohesion.

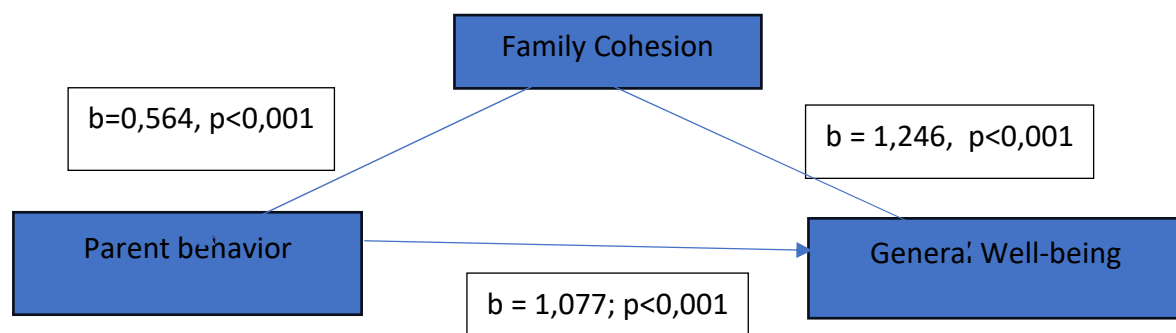
Many studies have demonstrated that parenting practices have a direct impact on children's development and well-being. For example, Newlan (2014) emphasized that parenting practices are the "soul" of the family environment. Cai, Hardy, Olsen, Nelson, and Yamawaki (2013) also found that family cohesion is a mediator between parenting behaviors and adolescents' life satisfaction. This cohesion influences the psychological climate in the family, the parent-child relationship, and the child's growth.

Previous analyses have shown that parenting behaviors are positively correlated with family cohesion ($r = 0.54$, $p < 0.01$). At the same time, family cohesion is also strongly associated with adolescents' perceived well-being ($r = 0.54$, $p < 0.01$). Therefore, we hypothesize that parenting behaviors influence adolescents' perceived well-being through family cohesion as a mediator.

In the analysis below, we use Process software version 3.4 by Andrew F. Hayes to examine this mediation model. According to statistical theory, for a model with the impact of a mediating variable to be confirmed, the following five conditions must be satisfied:

1. The independent variable (Parenting behavior) must be able to predict the dependent variable (general well-being).
2. The independent variable (Parenting behavior) must also predict the mediator variable (family cohesion).
3. The mediator variable (family cohesion) must predict the dependent variable (general well-being).
4. The LLCI and ULCI confidence intervals in the regression model must have the same sign, i.e. the 95% CI must not contain the value 0.
5. The direct effect (direct impact) should be smaller than the indirect effect (impact through the mediating variable), which means that adding the mediating variable to the model will improve the predictive ability.

The survey results for this intermediate model will be shown in model 1.

Direct effect: $b = 1.077$, $p < 0.001$, 95%BcaCI: 0.821 – 1.334

Indirect effect: $b = 1.781$, $p < 0.001$, 95%BcaCI: 1.549 – 2.012

Model 1. Mediating variable family cohesion

Model 1 achieved statistical significance with $p < 0.001$ and $R^2 = 0.354$, which was higher than the R^2 of the model that only included the impact of parenting behavior on overall well-being ($R^2 = 0.29$). This shows that adding the moderator variable family cohesion to the model significantly improved the predictive ability. The combined model of parenting behavior and family cohesion could predict 35.4% of the variation in adolescents' perceived well-being. All the necessary conditions for determining the mediating role of family cohesion were met, specifically as follows:

- Parenting behavior was positively associated with family cohesion (indirect effect $b = 0.564$, $p < 0.001$).
- Family cohesion was significantly associated with overall well-being (indirect effect $b = 1.246$, $p < 0.001$).
- Parenting behavior had a significant effect on overall well-being (total effect $b = 1.781$).
- The direct effect of parenting behavior on overall well-being ($b = 1.077$) was smaller than the total effect.
- The 95% confidence interval for the coefficient of the indirect effect (family cohesion) was determined as BcaCI: 0.536 - 0.880.

The results of the mediation analysis indicated that family cohesion acted as a mediator in the relationship between parenting behaviors and adolescents' perceived well-being. All of these effects were positive, indicating that parental care and nurturing toward their children influenced adolescents' perceived well-being through the level of family cohesion. Thus, the survey results indicated that family cohesion not only had a direct effect but also acted as a mediator in the relationship between parenting behaviors and adolescents' perceived well-being.

Discussion

According to Bornstein (2006), parenting behaviors that demonstrate authority without excessive psychological or behavioral control are considered positive predictors of adolescents' well-being. In addition, parenting behaviors can positively or negatively influence adolescents' well-being through the quality of the parent-child bond (Cai, Hardy, Olsen, Nelson & Yamawaki, 2013). Children who have strong attachments to their caregivers often feel confident about their ability to be supportive, especially when facing stress. Secure attachment during adolescence helps children become more confident, feel more autonomous, and improve their relationships with peers (Ryan, Deci & Grolnick, 1995). Therefore, secure attachment to caregivers is a predictor of adolescents' social competence and well-being (McElhaney, Allen, Stephenson & Hare, 2009).

In contrast, parenting behavior can both support and hinder the formation of a secure attachment between parents and adolescents. According to Baumrind (1991), parenting behavior is often assessed through parenting style, that is, the general approach or orientation that parents take in the process of raising their children. Bornstein (2006) emphasizes that parents need to demonstrate warmth, consistency, and encourage autonomy.

Although there are many different views, parenting behavior usually includes two basic elements: psychological control and behavioral control. According to Barber (1996), psychological control refers to parents' intervention in the child's psychological and emotional development, while behavioral control involves monitoring and controlling the child's actions, which can become excessive if not appropriate to the developmental stage (Smetana & Daddis, 2002). When parents exercise behavioral control appropriately, this can create a safe and stable environment for children, helping them feel protected and supported. However, if the control is excessive, children may feel pressured, lose confidence and independence, leading to negative effects on their well-being.

According to Ladd & Pettit (2002), the attachment between parents and adolescents not only affects the feeling of well-being but also has the ability to predict future achievement and improve the relationship of adolescents with others. When having a secure attachment to parents, adolescents are able to develop better social skills, demonstrate self-confidence and the ability to interact positively with friends and other relationships. This not only helps improve academic and social achievement but also contributes to the comprehensive development of children, creating a foundation for healthy relationships in the future.

This attachment not only helps promote autonomy but also creates a sense of security for adolescents to explore the world (McElhaney et al., 2009). Moreover, the attachment between parents and children is closely linked to the sense of personal development of adolescents (Morley & Moran, 2011). A secure and positive attachment not only creates a sense of security for children but also promotes personal development, helping adolescents to have a better sense of themselves, their values and abilities. When children feel supported and loved by their parents, they tend to develop high self-esteem, better self-management and a willingness to face challenges in life. This not only affects their mental health but also facilitates the development of life skills and success in social relationships.

Attachment can be viewed as a factor in the parenting process that can promote or hinder adolescents' competence and well-being. Research by Bosmans et al. (2011) has shown the mediating role of attachment in the relationship between parental assertive discipline and adolescents' internalizing problems. Specifically, parents who practice authoritative parenting, which combines love and discipline, tend to create a secure attachment environment for their children. In this environment, adolescents feel supported and understood, which helps reduce psychological problems such as anxiety and depression.

Conversely, if parent-child attachment is weak, adolescents may feel insecure and unsupported, leading to an increased likelihood of internalizing problems. These results suggest that attachment not only influences parenting behavior but also plays an important role in shaping adolescents' well-being and psychological development. This suggests that there is a link between parenting behavior, parent-child attachment (family cohesion), and children's well-being. In this context, parenting behaviors are likely to influence adolescents' well-being, depending on the quality of family cohesion (Cai et al., 2013). This means that family cohesion acts as an important mediator, moderating the influence of parenting behaviors on adolescents' well-being. Parents who have appropriate parenting practices, combining love and discipline, will create a cohesive and secure environment for their children. In this environment, adolescents feel supported and encouraged, thereby enhancing their well-being. Conversely, inappropriate or indifferent parenting behaviors can undermine family cohesion, leading to feelings of loneliness and insecurity in children.

In summary, research shows that family cohesion is not only an important factor in promoting adolescents' psychological development but also a bridge between parenting behaviors and adolescents' well-being. Strengthening family cohesion will help improve adolescents' quality of life and feelings of well-being.

CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS

Conclusion

This study highlights the significant roles of family cohesion and parenting behaviors in shaping adolescents' well-being. A cohesive family environment fosters mutual support and care, creating a safe and nurturing space where adolescents can thrive emotionally and psychologically. The findings confirm that: Parenting behavior directly impacts adolescents' well-being, playing a crucial role in shaping life satisfaction and interdependent well-being. Supportive, nurturing, and disciplined parenting practices foster confidence, autonomy, and resilience in adolescents. Family cohesion serves as both a direct factor and a mediator, amplifying the effects of positive parenting behaviors on adolescents' well-being. Strong family bonds enhance the effectiveness of parenting practices, contributing to improved emotional stability, social competence, and life satisfaction. The combination of positive parenting behavior and strong family cohesion creates a powerful framework for improving adolescents' overall well-being. The study affirms that strengthening these factors can significantly enhance adolescents' quality of life.

The findings also suggest the need to explore the distinct influences of fathers and mothers on adolescents' development, as well as the emotional and behavioral dimensions of family engagement. This study lays the groundwork for future research on the nuanced effects of parenting practices and family dynamics.

Recommendations

To enhance adolescents' well-being, we should:

Encourage parents to adopt authoritative parenting styles that balance warmth, discipline, and autonomy; Provide community-based parenting workshops focusing on communication skills, empathy, and emotional support. Organize family-focused activities such as shared meals, outings, and collaborative decision-making exercises. Promote open communication within families to foster understanding, reduce conflict, and build trust. Develop culturally sensitive programs that align with Vietnamese values, emphasizing harmony, mutual responsibility, and collective well-being. Explore gender-specific roles of fathers and mothers to create targeted parenting strategies. Address emotional and behavioral aspects of family engagement to better understand their distinct contributions to adolescents' well-being. Engage schools, community organizations, and policymakers in promoting family-based interventions to support adolescents' emotional and social development.

Future studies should investigate: The unique roles of fathers and mothers in influencing adolescents' well-being. The interaction between family cohesion and external factors such as peer relationships and school environments. Longitudinal effects of parenting behavior and family cohesion on adolescents' psychological outcomes. By implementing these recommendations and continuing research, families, educators, and policymakers can work together to create supportive environments that nurture adolescents' well-being and holistic development.

REFERENCES

- Barber, B.K. (1996). Parental psychological control: Revisiting a neglected construct. *Child Development*, 67, 3296–3319.
- Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *Journal of Early Adolescence*, 11, 56–95.
- Bornstein, M.H. (2006). Parenting science and practice. In W. Damon, R. Lerner (Series Eds.), KA Renninger & IE Sigel (Vol. Eds.), *Handbook of child psychology: Vol. 4. Child psychology in practice* (6th ed., pp. 893–949).
- Bosmans, G., Braet, C., Beyers, W., Van Leeuwen, K., & Van Vlierberghe, L. (2011). Parents' power assertive discipline and internalizing problems in adolescents: The role of attachment. *Parenting: Science and Practice*, 11(1), 34–55. <https://doi.org/10.1080/15295192.2011.539507>
- Brooks, J.B. (2012). *The process of parenting (9th ed.)*. McGraw-Hill Higher Education. ISBN 978-0-07-746918-4.
- Cai, M., Hardy, S.A., Olsen, A.J., Nelson, A.D., & Yamawaki, N. (2013). Adolescent-parent attachment as a mediator of relations between parenting and adolescent social behavior and wellbeing in China. *International Journal of Psychology*, 1–6. <https://doi.org/10.1080/00207594.2013.774091>
- Clarke, A., Friede, T., Putz, R., Ashdown, J., Martin, S., Blake, A., Adi, Y., Parkinson, J., Flynn, P., Platt, S., & Brown, S.S. (2011). Warwick-Edinburgh Mental Well-being Scale (WEMWBS): Validated for teenage school students in England and Scotland. A mixed methods assessment. *BMC Public Health*, 11(487), 1–9. <https://doi.org/10.1186/1471-2458-11-487>

Diener, E., Emmons, R.A., Larsen, R.J., & Griffin, S. (1985). The Satisfaction With Life Scale. *Journal of Personality Assessment* , 49(1), 71–75. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa4901_13

Hitokoto , H., & Uchida, Y. (2015). Interdependent well-being: Theoretical importance and measurement validity. *Journal of Well-being Studies: An Interdisciplinary Forum on Subjective Well-Being* , 16(1), 211–239. <https://doi.org/10.1007/s10902-014-9505-8>

Hoffman, L., Marquis, J., Poston, D., Summers, J.A., & Turnbull, A. (2006). Assessing family outcomes: Psychometric evaluation of the Beach Center Family Quality of Life Scale. *Journal of Marriage and Family* , 68(4), 1069–1083.

Ladd, G.W., & Pettit, G.S. (2002). Parenting and the development of children's peer relationships. In M.H. Bornstein (Ed.), *Handbook of parenting: Practical issues in parenting* (pp. 269–309). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

Love, K.M., & Murdock, TB (2004). Attachment to parents and psychological well-being: An examination of young adult college students in intact families and stepfamilies. *Journal of Family Psychology* , 18(4), 600–608. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.18.4.600>

McElhaney, KB, Allen, JP, Stephenson, JC, & Hare, AL (2009). Attachment and autonomy during adolescence. In R. M. Lerner & L. Steinberg (Eds.), *Handbook of adolescent psychology: Individual bases of adolescent development* (3rd ed., pp. 358–403). John Wiley & Sons, Inc. <https://doi.org/10.1002/9780470479193.adlpsy001012>

Minuchin, S. (1974). *Families & family therapy* . Harvard University Press.

Morley, T.E., & Moran, G. (2011). The origins of cognitive vulnerability in early childhood: Mechanisms linking early attachment to later depression. *Clinical Psychology Review* , 31, 1071–1082. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2011.06.002>

Newlan, A.L. (2014). Family well-being, parenting, and child well-being: Pathways to healthy adjustment. *Clinical Psychologist* , 19(1), 1–12. <https://doi.org/10.1111/cp.12001>

Olson, D.H. (1993). Circumplex model of marital and family systems: Assessing family functioning. In F. Walsh (Ed.), *Normal family processes* (pp. 104–137). Guilford Press.

Olson, DH, Russell, CS, & Sprenkle, DH (1982). The circumplex model of marital and family systems VI: Theoretical update. *Family Process* , 22, 69–83. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.1982.00069.x>

Ryan, RM, Deci, EL, & Grolnick , W.S. (1995). Autonomy, relatedness, and the self: Their relation to development and psychopathology. In D. Cicchetti & DJ Cohen (Eds.), *Developmental psychopathology* (Vol. 1, pp. 618–655). Wiley.

Smetana, J. G., & Daddis , C. (2002). Domain-specific antecedents of parental psychological control and monitoring: The role of parenting beliefs and practices. *Child Development* , 73, 563–580. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00425>.

THE EFFECT OF AEROBIC EXERCISES ON SLEEP QUALITY AMONG MENOPAUSAL WOMEN: A LITERATURE REVIEW

Ishika Sahu

Chhatrapati Shahu Ji Maharaj University, School of Health Sciences, Department of Physiotherapy

ORCID: 0009-0006-5212-0639

Hina Vaish

Chhatrapati Shahu Ji Maharaj University, School of Health Sciences, Department of Physiotherapy

ORCID:0000-0001-6045-845X

Abstract

Introduction: The period in women's life which marks the end of menstruation, is known as menopause. More than half of women who reach this point report having trouble in their sleep. The menopause makes a significant contribution to poor sleep quality; as ladies ventures into the menopausal momentary stage, they by and large have more trouble or issues connected with their sleep. It has been demonstrated that women who does aerobic exercise regularly can improve their health and alleviate sleep problems. This review aimed to investigate the effects of aerobic exercises among postmenopausal women on their sleep quality.

Methods: We conducted a literature review of data of menopausal women with sleep disorders who performed aerobic exercise as an intervention. A literature search undertaken in the databases like PEDro, Cochrane, PubMed until September 2024. We considered studies if the menopausal women did aerobic exercise as an intervention to alleviate their sleep problems and those articles which were English in language.

Results: Seven studies were selected for this review conducted in 6 countries. Different type of aerobic exercises was included in the studies. Out of the 7 studies, 3 studies included treadmill as their aerobic intervention and the most common questionnaire used was Pittsburgh Sleep Quality Index. The same size differed among the studies. However, all the studies reported that aerobic exercise was effective in improving sleep quality parameters among women of different menopausal status.

Conclusion: Aerobic exercises are found to improve quality of sleep among postmenopausal women. Though heterogenicity exists among studies and there is need of large multicentre randomized controlled trails.

Keywords: Aerobic exercise, Menopause, Sleep quality

INTRODUCTION

The term "menopause" refers to the permanent cessation of menstruation brought on by the absence of ovarian follicular activity without any obvious underlying cause and it typically occurs after twelve consecutive months of amenorrhea(World Health Organisation, 2022).As per a study directed in 2020, the ongoing prevalence of natural menopausal Indian women aged 30 to 49 was 9.5%(Mozumdar et al., 2021)The biopsychosocial turning point in the health of women is menopause (The Lancet Diabetes & Endocrinology, 2022); however, it is often accompanied by symptoms like mood swings, and temporarily impaired cognitive function, complaints about the genitalia, and other aspects of disease that can adversely influence the sleep of a menopausal women. (Santoro et al., 2021). More than half of women who reach this point report having trouble in their sleeping(Sherman et al., 2005).

Rest problems meaningfully affect wellbeing, remembering an increment for hazard of persistent infections, diminished everyday working, diminished mind-set, decreased utilization of medical services and female sexual brokenness (Salari et al., 2023). The menopause makes a significant contribution to poor sleep quality; as ladies ventures into the menopausal momentary stage, thereby and large have more trouble or issues connected with their sleep (Sherman et al., 2005)

Sleep problems are becoming more and more recognized as a major issue in ladies' prosperity, especially with regards to menopause (Proserpio et al., 2020). The menopausal transition is associated with sleep problems. One of the most common complaints from menopausal women has been insomnia (Baker et al., 2018) & (El Khoudary et al., 2019). Multi-ethnic, ten-year research found that 38 percent of premenopausal women and 46–48 percent of menopausal women suffered from insomnia problems falling asleep during the menopausal stage may increase the likelihood of arterial stiffness, diabetes, high blood pressure, and cardiovascular disease; studies suggest that women in mid-life may experience mental and physical health challenges due to unresolved insomnia, along with direct impacts on healthcare usage and overall their quality of life (QOL) (Sherman et al., 2005). Women who experience symptoms of menopause frequently, hormone therapy was used to treat. An elevated risk of heart disease in menopausal women receiving chemical treatment were found to have gallstones, dementia, and other illnesses. (Lee et al., 2021; Kim et al., 2018) Menopausal hormone therapy's potential negative effects on one's health have raised concerns about its safety among both patients and doctors (Chair et al., 2017). As a result, many women are looking for relief from the symptoms of menopause symptoms by using complementary and alternative therapies. One of the non-pharmacological options available is exercise intervention without any limitations, exercise can offer health benefits related to hormone treatment. Exercise is a safe intervention with no discernible negative effects. (Jurado-Fasoli et al., 2020; Yang et al., 2012)

According to the American College of Sports Medicine (ACSM), aerobic exercise is any continuous, rhythmic action that uses a lot of large muscles. (Bott, 2014). The adenosine triphosphate (ATP) energy that the muscle groups that are trained in this manner obtain from amino acids, carbohydrates, and fatty acids is provided by aerobic metabolism, as the name suggests. According to the ACSM, aerobic capacity which is the result of the skeletal muscles' capacity to use oxygen and the cardiorespiratory system's capability to supply it, is the most efficient route to these activities. (Lippincott Williams & Wilkins, 2013).

Exercise may be beneficial for improving sleep quality; it has been demonstrated that women who does exercise regularly can improve their health and alleviate symptoms of menopause (Daley et al., 2014). Through a variety of processes, exercise may reduce exhaustion and improve the quality of sleep; one potential explanation is that it reduces anxiousness. It raises body temperature; in an attempt to restore equilibrium, the body uses the same mechanisms to lower body temperature while you sleep, which includes dilating blood vessels and increasing blood flow to the body's peripheral areas. Thus, this mechanism serves as a stimulant for the onset of sleep. (Baron et al., 2023).

Numerous research on menopausal women have shown how beneficial aerobic exercise is for enhancing sleep quality and reducing insomnia. (Mansikkamäki et al., 2012; Amalia et al., 2021; Sharma et al., 2024). The effect of resistance exercises on sleep quality among menopausal women is also well studied with the help of systematic review and articles point to a decrease in symptoms of sleep disorders through resistance exercise. To the best of the author's knowledge, no review has been done to examine how well aerobic workouts affect menopausal women's quality of sleep. Therefore, the aim of this present review is to investigate how aerobic exercise affects menopausal women's quality of sleep.

METHODS

A comprehensive search of articles was performed in the databases like Scopus, PubMed, PEDro, Embase, Cochrane to recognise articles that analysed the effects of aerobic exercise on improving quality of sleep among menopausal women. The search was carried out by the authors until September 2024.

The studies were assessed using the following selection criteria. Inclusion Criteria: The population included menopausal and postmenopausal women. Aerobic exercise training were included but were not limited to the type of aerobic exercise; also there was no constraint in the set frequency, time, duration of the training. Studies that disclosed the use of sleep related outcome measures (Pittsburgh Sleep Quality Index, Insomnia Severity Index, Sleep Quality Scale) etc. Studies that were only in English language. Exclusion Criteria: Study in the other languages were excluded. Case reports, dissertations were excluded. Studies that included other intervention along with aerobic exercises.

RESULTS

Seven studies were included; one of which were about Chinese population and two from Indian population, one study from Washington, one from Finland, one from Indonesia and one from Egypt.

Out of the seven studies, one was Randomized Controlled Trial and two studies were experimental study, one was interventional study, one was quasi-experimental study, one was single group clinical trial and another one was secondary analysis of RCT.

Except 2 studies by (Sharma et al., 2024) in which they had mentioned their sampling method to be simple random sampling and another study by (Chaudhari et al.,2022) used purposive sampling, no other studies included in the review mentioned the sampling method by which they had done the sampling.

Table 1: Information about framework and methodology

Author Country	Sample size	Age group	Study Design	Sampling
Sharma et al.,2024 India	n=50	45-60 years	Experimental	Simple random
Chaudhari et al.,2022 India	n=49	45-55 years	Interventional Study	Purposive
Amalia et al.,2021 Indonesia	n=24	45-55years	Quasi-experimental design with control group pre-posttest design	NR
Cai et al.,2014 China	n=44	54-65 years	Experimental	NR
Emara et al.,2013 Egypt	n=20	51-63 years	Single group pre post clinical trial	NR
Mansikkamaki et al.,2012 Finland	n=176	43-63 years	Secondary analysis of RCT	NR
TwoRoger et al.,2003 Washington	n=173	50-75 years	RCT	NR

NR=Not Reported, 'n' denotes no. of sample size, RCT=Randomized Controlled Trial

Aerobic exercise protocols and Sleep Quality Assessment tools

The type of aerobic exercises and the duration differed in all the studies but the results were found to be same i.e. aerobic exercises were effective in improving the quality of sleep. Out of the 7 studies, 3 studies included treadmill as their aerobic intervention (Sharma et al.,2024 & Emara et al.,2013 & Tworoger et al.,2003), 2 sessions of walking or Nordic walking (Mansikkamaki et al.,2012), heel digs, step touch, V box steps, cha cha cha, brisk walk etc (Chaudhari et al., 2022), cardiovascular gymnastics, rheumatism exercises, poco-poco gymnastics etc (Amalia et al.,2021), group-based step aerobics (Cai et al., 2014).

The duration of the aerobic exercises differed among all the seven studies: 50 minutes of exercise 4 times in a week for 6 months(Mansikkamäki et al., 2012) , 30-60 minutes (according to patient's tolerance)5 sessions in a week for 3 weeks (Chaudhari et al., 2022) 90 minutes of exercise 2 sessions/ week for12 weeks (Amalia et al., 2021), 3 times in a week for 10 weeks (Cai et al., 2014), 3 times a week on alternate days for 6 weeks (Sharma et al., 2024), 30 minutes for 3 times in a week continued for 8 weeks at target heart rate set at 60-70% (Emara et al., 2013) and 45 minutes for 5 days in a week for 1 year with moderate intensity at 60-75% of maximal heart rate. (Tworoger et al., 2003)

The tools used for assessing the sleep quality in the studies differed. Most of the studies evaluated the sleep quality using the Pittsburgh Sleep Quality Index (Amalia et al., 2021 & Cai et al.,2014 & Sharma et al., 2024), but the other studies assessed the sleep quality using the Modified Davis Sleep Measures Scale (MDSS) (Emara et al.,2013) , Sleep Quality Scale (Chaudhari et al., 2022), Mobile phone questionnaire (Mansikkamaki et al., 2012) and 6 items were taken as a measure of subjective sleep quality from the Women's Health Initiative Insomnia Rating Scale (Tworoger et al.,2003)

Table 2: Aerobic exercises and Sleep Quality measurement tool

PSQI-Pittsburgh Sleep Quality Index, HRR-Heart Rate Reserve, RPE- Ratings of Perceived Exertion, MHR- Maximal Heart Rate

Applied selection criteria and recruitment method:

Different recruitment methods were applied for recruiting the participants in the study such as newspaper advertisements (Cai et al., 2014 & Mansikkamaki et al., 2012) and mass mailings and media advertisements (Tworoger et al., 2003)

The selection criteria varied among the studies but the results remained the same in all the studies i.e. sleep quality is found to be significantly reduced with administration of aerobic exercise intervention on postmenopausal women.

Table 3: Applied selection criteria and the recruitment method

Author Country	Applied inclusion criteria	Applied exclusion criteria	Recruitment methods
Sharma et al.,2024 India	<ul style="list-style-type: none"> • Postmenopausal women aged 45-60 years old • With the onset of menopause for at least 2 years • BMI:25-30 kg/m² • PSQI scores > 5 	<ul style="list-style-type: none"> • Orthopedic and neurological problem • Prescribed sleeping pills • Any history of recent surgery • Systemic, respiratory, or cardiovascular disease 	NR
Chaudhari et al.,2023 India	<ul style="list-style-type: none"> • Able to follow instructions • Perform exercise intervention • Subjects willing to participate 	<ul style="list-style-type: none"> • Subjects with history of cardiovascular & pulmonary surgery, artificial cardiac pacemaker • History of pulmonary & cardiac diseases • Women with history of hysterectomy • Recent musculoskeletal impairment, surgeries or implants, neurological condition/impairment aggravating pain during movements • Women involved in fitness training 	NR
Amalia et al.,2021 Indonesia	<ul style="list-style-type: none"> • Menopausal women • No severe disease, • Good hearing and vision • Did not exercise at least 3 months before the study 	Subjects not fulfilling the inclusion criteria were excluded from the study.	NR
Cai et al., 2014 China	<ul style="list-style-type: none"> • Sedentary women • No history of respiratory or cardiac diseases • Nonsmokers • Not heavy alcohol or coffee drinkers • Not used hormone replacement therapy in the previous year • Score of over 5 on the PSQI scale 	Subjects not fulfilling the inclusion criteria were excluded.	Radio & newspaper advertisements

Emara et al.,2013 Egypt	<ul style="list-style-type: none"> • Non smoker • Same socioeconomic standard 	<ul style="list-style-type: none"> • Physically examined to be sure that they didn't had any physical problems that might interfere with the program of exercise. • No history of renal, liver or endocrinal disorders, or cardiac affection. 	NR
Mansikkamaki et al.,2012 Finland	<ul style="list-style-type: none"> • No current use or use in the past 3 months of hormone replacement therapy • Sedentary (physical exercise less than twice a week) • 6-36 months since last menstruation and their menopausal status confirmed by assay of plasma (FSH), which had to > 30 IU/L 	<ul style="list-style-type: none"> • Physically active (exercise ≥ 2 times per week, for at least 30 min each time) • Body mass index (BMI) over 35 kg/m² • Coronary heart disease or other disease preventing them from exercising • Subjects who used medication for heart rate 	Newspaper advertisement
Twooroger et al., 2003 Washington	<ul style="list-style-type: none"> • Sedentary women(<60 mins of moderate to vigorous exercise per week) • Overweight or obese (BMI ≥ 25.0 or between 24.0 and 25.0 and % of body fat > 33%) 	<ul style="list-style-type: none"> • Hormone Replacement Therapy • Smoking • Medical conditions contraindicating exercise of moderate-intensity. 	Mass mailings and media advertisements

NR=Not reported, FSH= Follicle Stimulating Hormone, BMI- Body Mass Index, PSQI=Pittsburgh Sleep Quality Index

DISCUSSION

Despite of the fact that sleep quality is a major symptom reported by the menopausal women and aerobic exercises are shown to be effective in reduction of the problems faced by the menopausal women; there is lack of any standardized protocol for aerobic exercise which can be administered to the population. This literature review included 7 studies that studied the effectiveness of aerobic exercises on quality of sleep among menopausal women, and the results were found to be significant in reducing the symptoms of sleep disorders.

The review of the literature reveals that a majority of the studies considered in the review evaluating the effectiveness of aerobic exercise intervention on sleep quality among menopausal women have been conducted in non-western populations, with limited research available on Western population (Sharma et al., 2024) (Chaudhari et al., 2022). (Amalia et al., 2021) (Cai et al., 2014) (Emara et al., 2013) (Mansikkamäki et al., 2012). This gap forms the basis to explore the effects of aerobic exercises on sleep quality among menopausal women in western population to better understand its effect and implications globally.

The literature review also revealed that most studies failed to provide a elucidation of their sample size calculation methodology except one study by (Chaudhari et al.,2022) who calculated the sample size using the formula of minimum sample size to estimate population mean. The reported sample sizes of the study vary widely, ranging from as few as 20 to as many as 176 participants. It was observed that the majority of studies failed to report their sampling methodology, with only two exceptions distinctly stating their use of simple random sampling (Sharma et al.,2024) and purposive sampling (Chaudhari et al.,2022).

This elision forms a significant scarcity in the studies, as a clear description of the sampling method is essential for understanding the methodology of the study and assessing the validity and generalizability of the findings. Further, examination of the studies revealed that the RCT included in the review (Tworoger et al., 2003) had absence of crucial methodological data, including allocation, blinding and randomization method which is an important aspect when conducting randomized controlled trials.

Another study by Mansikkamaki et al. which is a secondary analysis of the RCT provided more transparency, stating the randomization method using computer and envelopes assignment, and a 1:1 allocation ratio, although blinding procedures were still not reported. The tools used to assess sleep quality in the studies reported good validity and reliability except the tool used by (Mansikkamaki et al., 2012) which is Mobile phone questionnaire method which shows no validity.

Sharma et al. reported significant improvements in sleep quality for both the experimental group (61.7%) and the control group (49.2%). Additionally, the experimental group reported significant improvements in both sleep duration (43.4%) and time to fall asleep (44.8%), compared to the control group increments of 37.9% and 44.8%, respectively. Aerobic exercise benefits the body through a variety of physiological mechanisms; robust circadian rhythms and the stimulation of sleep onset are established by hormonal management, which includes the production of endorphins, stress reduction, cortisol, and melatonin before and after exercise. (Sharma et al., 2024). In the study by Amalia et al. the findings revealed a statistically significant difference (0.040) between aerobic activity and sleep quality. The exercise group (5.58) exhibited a larger increase in sleep quality than the control group (5.75). They also noted that regular exercise had a minor positive influence on total sleep time and sleep efficiency, a small to moderate effect on sleep start and latency, and a moderate effect on sleep quality. Gender, age, baseline physical activity level, type of exercise, time, duration, and adherence all had an impact on the outcomes. (Amalia et al., 2021).

Another study by Emara et al. found that aerobic exercise improved the sleep quality significantly with a percentage of change reporting to be 29.04 (Emara et al., 2013) Chaudhari et al. reported in their study that the pre-test mean which was 12.69 decreased after post intervention (12.69). They assessed the Sleep Quality in their study using the Sleep Quality Scale which is not used commonly but is also a valid and reliable tool to measure sleep quality in adults. They also discussed about the possible reason behind this which is physical activity may reduce fatigue level and promote quality of sleep through various mechanisms. (Chaudhari et al., 2022). Study by Cai et al revealed that 10 weeks of exercise training in the treatment group showed a significant difference in the PSQI score when compared to the control group i.e. between group difference 2.22 from 9.40 and for treatment group, from 7.56 to 0.34. Melatonin is thought to assist sleep, and an age-related decline in melatonin levels frequently explains why older persons have sleep issues. Moreover, this study investigated the effect of aerobic exercises on melatonin level which was not found in any other study but is an important factor. This study demonstrated that melatonin levels was enhanced and there was improvement in sleep quality. (Cai et al., 2014). Mansikkamaki et al. found that the intervention group's sleep quality improved much more than the control group. They employed a daily mobile phone contact technique for data collecting to keep track of sleep quality and menopausal symptoms, which is not a validated methodology for data collection, and the scale they used in the assessment of subjective sleep lacked dependability because it had not previously been assessed. (Mansikkamaki et al., 2012)

To create standardized intervention protocols for aerobic exercise, future study should further analyze various studies according to baseline characteristics, intervention type, duration, intensity, and other factors.

In order to increase the rigor of the findings and offer more reliable clinical recommendations, thus emphasize the need for more multicentered, well-controlled RCTs with larger sample sizes and standardized aerobic interventions for improving sleep quality in menopausal women

CONCLUSION

Overall, the findings of this evaluation of the literature on aerobic exercise interventions for menopausal women's sleep quality showed statistically significant improvements. Nonetheless, this review's variability warrants more investigation. There is need for more multicentered, well-controlled RCTs with larger sample sizes and standardized aerobic interventions for improving sleep quality in menopausal women.

REFERENCES

- Amalia, L., Darmawati, I., Anisa Nasution, L., Anisa Fitriana, L., Anggadiredja, K., Setiawan, I., Suherman, A., Achmad Novan, N., Komariyah, L., & Ketut Adnyana, I. (2021). The Effect of Aerobic Exercises on Estradiol Plasma, Quality of Sleep, and Cognitive Function in Menopausal Women. In *Article in Malaysian Journal of Medicine and Health Sciences* (Vol. 17, Issue SUPP14). <https://www.researchgate.net/publication/370552068>
- Baker, F. C., Lampio, L., Saaresranta, T., & Polo-Kantola, P. (2018). Sleep and sleep disorders in the menopausal transition. *Sleep Med Clin*. <https://doi.org/10.1016/j.jsmc.2018.04.011>
- Baron, P., Hermand, É., Bourlois, V., Pez , T., Aron, C., Lombard, R., & Hurdiel, R. (2023). Effect of Aerobic Exercise Training on Sleep and Core Temperature in Middle-Aged Women with Chronic Insomnia: A Randomized Controlled Trial. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(8). <https://doi.org/10.3390/ijerph20085452>
- Bott, R. (2014). Pescatello L. ACSM's Guidelines for Exercise Testing and Prescription. 9th ed. Philadelphia: Wolters Kluwer/Lippincott Williams & Wilkins Health; 2014. In *Igarss 2014* (Vol. 53, Issue 1).
- Cai, Z.-Y., Chen, K. W.-C., & Wen, H.-J. (2014). *EFFECTS OF A GROUP-BASED STEP AEROBICS TRAINING ON SLEEP QUALITY AND MELATONIN LEVELS IN SLEEP-IMPAIRED POSTMENOPAUSAL WOMEN*. www.nscs.com
- Chair, S. Y., Wang, Q., Cheng, H. Y., Lo, S. W. S., Li, X. M., Wong, E. M. L., & Sit, J. W. H. (2017). Relationship between sleep quality and cardiovascular disease risk in Chinese post-menopausal women. *BMC Women's Health*, 17(1). <https://doi.org/10.1186/s12905-017-0436-5>
- Chaudhari, P., Shinde, D., Mahajan, D., Rao, D., & Chaudhari, S. (2022). *EFFECTIVENESS OF AEROBIC EXERCISES ON SLEEP QUALITY, COGNITION AND QUALITY OF LIFE AMONG POST-MENOPAUSAL WOMEN*. www.ijcrt.org
- Daley, A., Stokes-Lampard, H., Thomas, A., & MacArthur, C. (2014). Exercise for vasomotor menopausal symptoms. In *Cochrane Database of Systematic Reviews* (Vol. 11, pp. 1–43). John Wiley and Sons Ltd. <https://doi.org/10.1002/14651858.CD006108.pub4>
- El Khoudary, S. R., Greendale, G., Crawford, S. L., Avis, N. E., Brooks, M. M., Thurston, R. C., Karvonen-Gutierrez, C., Waetjen, L. E., & Matthews, K. (2019). The menopause transition and women's health at midlife: A progress report from the Study of Women's Health across the Nation (SWAN). In *Menopause* (Vol. 26, Issue 10, pp. 1213–1227). Lippincott Williams and Wilkins. <https://doi.org/10.1097/GME.0000000000001424>
- Emara, H. M., Mohamed, M. A., El-Nahas, E. M., & Hussien, H. E. (2013). Effect of Aerobic Exercise on Depression and Insomnia in Post Menopausal Women. In *British Journal of Applied Science & Technology* (Vol. 3, Issue 3). www.sciencedomain.org

Jurado-Fasoli, L., De-la-O, A., Molina-Hidalgo, C., Migueles, J. H., Castillo, M. J., & Amaro-Gahete, F. J. (2020). Exercise training improves sleep quality: A randomized controlled trial. *European Journal of Clinical Investigation*, 50(3). <https://doi.org/10.1111/eci.13202>

Kim, M. J., Yim, G., & Park, H. Y. (2018). Vasomotor and physical menopausal symptoms are associated with sleep quality. *PLoS ONE*, 13(2). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0192934>

Lee, G. Bin, Kim, H. C., & Jung, S. J. (2021). Association between sleep duration and augmentation index in post-menopausal women: A moderating role of depressive symptoms. *Maturitas*, 149, 8–15. <https://doi.org/10.1016/j.maturitas.2021.04.007>

Mansikkamäki, K., Raitanen, J., Nygård, C. H., Heinonen, R., Mikkola, T., Tomás, E., & Luoto, R. (2012). Sleep quality and aerobic training among menopausal women - A randomized controlled trial. *Maturitas*, 72(4), 339–345. <https://doi.org/10.1016/j.maturitas.2012.05.003>

Mozumdar, A. (2021). Prevalence and Associates of Natural Menopause and Surgical Menopause Among Indian Women Aged 30 to 49 Years: An Analysis of the National Family Health Survey. *Women's Reproductive Health*, 8(3). <https://doi.org/10.1080/23293691.2021.1973846>

Proserpio, P., Marra, S., Campana, C., Agostoni, E. C., Palagini, L., Nobili, L., & Nappi, R. E. (2020). Insomnia and menopause: a narrative review on mechanisms and treatments. In *Climacteric* (Vol. 23, Issue 6, pp. 539–549). Taylor and Francis Ltd. <https://doi.org/10.1080/13697137.2020.1799973>

Salari, N., Hasheminezhad, R., Amin Hosseini-Far, , Rasoulpoor, S., Assefi, M., Nankali, S., Nankali, A., Mohammadi, M., Hosseini-Far, A., & Com, A. (2023). Sleep and Breathing SLEEP BREATHING PHYSIOLOGY AND DISORDERS • Global prevalence of sleep disorders during menopause: a meta-analysis. *Sleep and Breathing*, 1, 1–15. <https://doi.org/10.1007/s11325-023-02793-5>

Santoro, N., Roeca, C., Peters, B. A., & Neal-Perry, G. (2021). The Menopause Transition: Signs, Symptoms, and Management Options. In *Journal of Clinical Endocrinology and Metabolism* (Vol. 106, Issue 1, pp. 1–15). Endocrine Society. <https://doi.org/10.1210/clinem/dgaa764>

Sharma, S., Kalra, S., Rai, R. H., Parveen, A., Raghav, D., & Naswa, R. (2024). Effect of Aerobic Exercise on Sleep, Depression, and Quality of Life in Postmenopausal Women. *Journal of Cardiac Critical Care TSS*, 8, 95–100. https://doi.org/10.25259/jccc_72_2023

Sherman S, M. H. et al. (2005). National Institutes of Health state-of-the-science conference statement: Management of menopause-related symptoms. *Annals of Internal Medicine*, 142(12 I). https://doi.org/10.7326/0003-4819-142-12_part_1-200506210-00117

The Lancet Diabetes & Endocrinology. (2022). Menopause: a turning point for women's health. In *The Lancet Diabetes and Endocrinology* (Vol. 10, Issue 6, p. 373). Elsevier Ltd. [https://doi.org/10.1016/S2213-8587\(22\)00142-5](https://doi.org/10.1016/S2213-8587(22)00142-5)

TwoRoger, S. S., Yasui, Y., Vitiello, M. V., Schwartz, R. S., Ulrich, C. M., Aiello, E. J., Irwin, M. L., Bowen, D., Potter, J. D., & McTiernan, A. (2003). Effects of a yearlong moderate-intensity exercise and a stretching intervention on sleep quality in postmenopausal women. *Sleep*, 26(7), 830–836. <https://doi.org/10.1093/sleep/26.7.830>

World Health Organisation. (2022). *Menopause*. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/menopause>

Yang, P. Y., Ho, K. H., Chen, H. C., & Chien, M. Y. (2012). Exercise training improves sleep quality in middle-aged and older adults with sleep problems: a systematic review. *Journal of Physiotherapy*, 58(3), 157–163. [https://doi.org/10.1016/S1836-9553\(12\)70106-6](https://doi.org/10.1016/S1836-9553(12)70106-6)

ABSTRACT OF INFLUENCE OF PARENTAL MENTAL HEALTH ON CHILD DEVELOPMENT AND BEHAVIOR

Azzeddine Choughrem

Department of Molecular and cellular biology, faculty of biology, university of El Oued

Lamia Berkane

Department of Molecular and cellular biology, faculty of biology, university of El Oued

Abstract

I aim to underscore the significant impact of parental mental health on child development and behavior. Research increasingly shows that parental stress, anxiety, and depression can directly affect a child's emotional and behavioral well-being, with outcomes ranging from emotional insecurity to behavioral issues. Children in these environments often exhibit signs of anxiety, decreased social competence, and difficulties in school.

The mechanisms behind this impact involve both genetic and environmental factors, such as parental modeling of coping behaviors and the emotional climate of the household. Parental stress can lead to less supportive parenting styles, inadvertently fostering emotional and behavioral challenges in children.

To address these effects, supporting parental mental health becomes essential. Effective strategies include providing accessible mental health resources for parents, promoting stress management techniques, and creating family-centered therapy programs. Early interventions focusing on parental resilience and mental well-being can foster a more supportive environment, which, in turn, promotes healthier child development outcomes. By prioritizing parental mental health, we can significantly enhance children's emotional and behavioral stability, supporting their overall growth and resilience.

DETECTION OF ANTI-HCV ANTIBODIES AMONG SECOND TRIMESTER PREGNANT WOMEN ATTENDING GENERAL HOSPITAL ILORIN, KWARA STATE, NIGERIA

Oluwatomi Jeremiah Dada

University of Ilorin, Life Sciences, Microbiology

Dr. A.O Udeze

University of Ilorin, Life Sciences, Microbiology

Emmanuel Oluwatobi Moses

University of Ilorin, Life Sciences, Microbiology

Semilore Agboluaje

University of Ilorin, Life Sciences, Microbiology

Miracle Ene-Ojo Igoche

University of Ilorin, Life Sciences, Microbiology

Abstract

Infection with Hepatitis C virus (HCV) continues to be a serious disease burden around the world. The prevalence of HCV infection among second-trimester pregnant women attending General Hospital, Ilorin, Kwara State, was 2.38%. The serological detection of anti-HCV antibodies was carried out using an Enzyme-Linked Immunosorbent Assay (ELISA). A total of 42 subjects participated in this study, and of the total subjects, one (1) tested positive and forty-one (41) tested negative, giving a prevalence of 97.61%. After analysis of the results based on marital status, it was found that one (3.1% with the highest prevalence) of the thirty-two (32) married pregnant women tested positive for anti-HCV antibodies, while thirty-one (31) tested negative, and zero (0% with the least prevalence) Of the nine (9) single pregnant women tested positive, nine (9) tested negative, and zero (0%) of a divorced pregnant woman tested positive. The family type showed that One (9.09%) pregnant woman from a polygamous family tested positive and Ten (10) tested negative. However, significant variations in prevalence were observed based on marital status and family type. These findings emphasize the necessity of ongoing surveillance, awareness initiatives, and targeted screening efforts to address HCV transmission among pregnant women effectively.

Keywords: Anti-HCV antibody, hepatitis C virus infection, pregnancy, prevalence, risk factors.

QUALITY OF LIFE AND HARDSHIPS OF WOMEN WITH HIV/AIDS IN MALAWI: CULTURAL, SOCIOLOGICAL AND PSYCHOLOGICAL FACTORS – STATUS AND SOME PROSPECTS

Andrey POPATANASOV

Institute of Neurobiology, Bulgarian Academy of Sciences

ORCID: 0000-0002-1139-4960

Valya GRIGOROVA

Institute of Neurobiology, Bulgarian Academy of Sciences

Abstract

Malawi is small African landlocked country, which became famous during the advance of the global HIV/AIDS (human immunodeficiency virus infection and acquired immunodeficiency syndrome) pandemic as the country with the highest percentage of HIV positive people among the overall population. Societal and cultural specifics are among the key factors which greatly facilitate the spread of this currently incurable disease.

Malawi's women in general have lower status and position in society than men counterpart, especially in the more traditional and conservative rural areas where the majority of the population lives. The situation of the Malawi's women gets even worse if they get infected with HIV. In general they get rejected, mistreated and etc. by they partners, husbands and the society. Such mistreatment creates multiple kinds of psychological, socio-economical problems for them, which further aids the deterioration of their worsening health due to the HIV infection and the development of AIDS.

In this work the authors tried to explore and summarize some of the cultural, sociological and psychological factors related to the worsening of the lifestyle, quality of life and the wellbeing of the Malawian women infected with HIV. And some prospects are given for possible improvements of the women's status and treatments in their shattered lives with HIV infection.

Keywords: Malawi, HIV infection, HIV/AIDS, Women's status, Women, Society.

EXAMINING THE QURAN'S APPROACH TO THE EDUCATION AND LEARNING OF WOMEN

Mahsa Shalchi Tousi

Azad University

ABSTRACT

Women's education and learning are not only a social necessity but also a religious duty. Given the esteemed position of women in Islam and the emphasis on their educational, social, and political roles, it can be concluded that the enhancement of women's scientific and cultural levels has always been a focus of religious texts and should be prioritized in human societies.

Historically, the number of female scholars has been significantly lower than that of males, leading some to believe that religions, including Islam, do not prioritize women's education. However, unlike other religions, Islam imposes no restrictions on women's pursuit of knowledge. Historical evidence indicates that women were active in scholarly pursuits during the early Islamic period.

The Holy Quran, as the sacred book of Muslims, places great importance on the education and purification of individuals, without considering gender as a factor. This education pertains not only to individual aspects but also to the social and moral dimensions of human life.

One significant point in the Quran is the emphasis on the equal value of men and women. The verses indicate that both genders possess equal human and spiritual worth, with no difference in their status or dignity. For instance, verse 35 of Surah Al-Imran mentions that all humans are created from a single soul.

Another example is verse 124 of Surah An-Nisa, which clearly states that men and women are equal in good deeds and piety, each receiving rewards commensurate with their actions.

The Quran explicitly emphasizes the value of women in Islamic and human societies. These verses highlight women's rights, character, and status in Islam. For example, verse 13 of Surah Al-Hujurat states: "O mankind! Indeed, We have created you from male and female and made you into nations and tribes so that you may know one another. Indeed, the most noble of you in the sight of Allah is the most righteous among you." This verse emphasizes human equality and indicates that neither gender has superiority over the other.

Verse 228 of Surah Al-Baqarah states: "And due to the wives is a portion similar to what is expected of them," clearly indicating that women have rights equivalent to their responsibilities.

Another example is verse 35 of Surah Al-Ahzab: "Indeed, for Muslim men and women... Allah has prepared for them forgiveness and a great reward," illustrating that believing men and women are equal before God and will both receive great rewards.

The Quran underscores women's rights, character, and status, clearly showing that women hold equal value and rights in Islamic society compared to men. These teachings not only refer to gender equality but also emphasize the importance of women's roles in society and their valued position.

Furthermore, it can be said that the Quran recognizes women's rights in terms of human, economic, and social equality. In contrast, other sacred texts often impose limitations on women's rights and focus more on traditional roles. Therefore, it can be concluded that the Quran presents a more comprehensive and advanced perspective on women's rights and values compared to other sacred texts.

One of the objectives of prophetic missions is to educate souls, as mentioned in various verses of the Quran. For instance, verse 151 of Surah Al-Imran states: "Indeed, Allah has bestowed favor upon the believers when He sent among them a Messenger from themselves who recites to them His verses and purifies them and teaches them the Book and wisdom." This highlights three main goals: reciting divine verses, purifying souls, and teaching knowledge.

The Quran encourages both men and women to pursue knowledge without regard for gender. These teachings apply equally to both genders and emphasize the necessity for proper education. Therefore, everyone should seize this opportunity to achieve human perfection.

For example, Surah Al-Alaq (96:4-5) states: "Who taught by the pen? Taught man that which he knew not." This verse underscores the importance of education for all humanity, including women.

From an Islamic perspective, women can play roles directly or indirectly in society and politics; indirectly through raising righteous children who contribute positively to society, or directly by participating in various social fields such as cultural or scientific endeavors. Women significantly contribute to social, cultural, and economic development; their effective role in cultural advancement is undeniable.

The Quran emphasizes the importance of education for both genders and implicitly refers to equality in educational rights between men and women. Seeking knowledge is deemed a duty for all believers. Key verses like Surah Az-Zumar (39:9) state: "Are those who know equal to those who do not know?" This verse emphasizes that knowledge is a fundamental duty for everyone.

Moreover, Surah Al-Alaq (96:1) says: "Read in the name of your Lord who created," stressing the necessity for knowledge among all believers.

As Prophet Muhammad (peace be upon him) stated: "Seeking knowledge is an obligation upon every Muslim." All verses regarding seeking knowledge are general and include women as well. The Quran regards "knowledge" as light and "ignorance" as darkness; it sees knowledge as vision while ignorance leads to blindness. In Surah Ar-Ra'd (13:16), it asks: "Say: Are those who are blind equal to those who can see?" This emphasizes that ignorance cannot be equated with enlightenment through knowledge.

Keywords: Education, womens, Quran

LOCAL GOVERNANCE AND THE PARITY LAW: NOTES ON AN (UN)KNOWN AND (UN)CONTINUED VIOLENCE IN PORTUGAL AND EUROPE

Associate Professor Isabel Celeste Fonseca

University of Minho School of Law

ABSTRACT

For centuries, among ourselves and in other areas of common law, the right of women to vote and to be elected has been violently treated, and it is true that the deprivation of the right to vote for women was in force in most legal systems until recently, with Portugal being the last country in the European Union to enshrine universal suffrage. And the exercise of public office by women has been marked by political-legislative choices that usually result in two types of effects: the allocation of women to caring roles (glass wall effect) and the existence of obstacles to access to power or top positions (glass ceiling effect).

As far as local public governance is concerned, the choice of the head of the list in the election to the Parish Assembly and other local bodies, especially the City Council, as well as the distribution of portfolios among the elected councillors, is still determined according to gender.

Unfortunately, the legal instruments that seek to minimise this form of violence against women by ensuring effective forms of equal treatment, such as the Parity Law, have only apparently allowed women access to local governance. Several authors argue that legislation on affirmative actions reveals a country's culture of values, but that verifying its existence is not enough to conclude that it is sufficient. Monitoring its effectiveness is essential.

A parity system that does not take into account the specificities of the Portuguese reality, on the one hand, and the particularities of the constitutional and legal system of local governance and the rules relating to local elections, on the other, will fail by default to fulfil the purpose of 'making effective the participation of both men and women in Portuguese political life' imposed by the constituent legislator on the state as a duty, in Article 9(h) and Article 109 of the CRP - a duty that corresponds to real Fundamental Rights of a Political nature for Women. Much remains to be done, since this form of violence against women is repeated, known and continued. This is a small contribution.

FEMALE INHERITANCE IN IBIBIO LAND OF SOUTHERN NIGERIA: BETWEEN THE DESIRED AND REALITY

Udeme Edukere Ettentuk Esq

Faculty of Law, University of Uyo, Uyo

Abstract

The practice of female inheritance in Ibibio land of, Southern Nigeria, is shaped by clashing legal and cultural considerations. The recent case of *Ukeje v Ukeje* has changed the dynamics in relation to female inheritance of property in Nigeria, especially in Igbo land and other southern regions of the country. Though Nigerian statutory laws uphold the principle of equal rights for all heirs. However, daughters are often denied inheritance rights of any ancestral lands or property due to customary Ibibio practices which favour the male descendants against the woman or girl. This paper looks into how the legal definition of gender equality differs from its actual implementation and seeks to understand the limitations and opportunities of women's inheritance within the studied context. Using qualitative research methods, ethnographic interviews and case studies in some Ibibio communities, this study explains the cultural perspectives that give rise to male-preferred practices of inheritance. It has been found that traditional beliefs, which are still present in the society, position sons as "permanent members of the family" who carry the family name and legacy while daughters lose the necessity to be associated with a family as "outsiders" in their husband's family after marriage, diluting the property claims. Nonetheless, it is indisputable that women's changing roles, education and evolving societal dynamics are forcing the norms to start bending as a few women have taken it upon themselves to fight for their right associated with property inheritance and have the support of the highest court in the land as enunciated in the case of *Ukeje v Ukeje*. This paper examines the role of local leadership, legal reforms, and civil society in navigating these cultural shifts, uncovering both resistance and gradual acceptance of female inheritance within certain circles. By highlighting these tensions, the study calls for a balanced approach that respects cultural heritage while promoting gender equity. Recommendations include policy interventions and community dialogues to bridge the gap between the legal framework and Ibibio customs, envisioning a future where inheritance practices align more closely with both human rights and local values.

Keywords: Inheritance, gender equity, cultural shift, legal framework, ancestral property.

ANALYSIS OF THE CAUSES OF TEENAGE DELINQUENCY AND SOLUTIONS TO OVERCOME IT

Lutfiyatun Nissa

Universitas Islam Negeri K.H. Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0000-0002-4528-3249

Mansur Chadi Mursid

Universitas Islam Negeri K.H Abdurrahman Wahid Pekalongan

ORCID: 0000-0002-4528-3249

ABSTRACT

Adolescence is a transition period for a child to adulthood. Usually, teenagers aged 11 or 12 are in their 20s. Adolescence is a period of search or search for identity. Teenagers are the nation's next generation who are expected to be able to build a bright future. Juvenile delinquency includes all behavior of a teenager that deviates from the norms of criminal law. However, currently, the phenomenon of juvenile delinquency is widespread, ranging from truancy to drugs and murder. This is caused by internal factors (identity crisis and weak self-control) and external factors (poor family environment, lack of understanding of religion, and influence of the surrounding environment). Juvenile delinquency hurts the physical and mental health of adolescents, giving rise to family disputes and society's negative attitude toward them. Juvenile delinquency can be minimized through prevention, correction or action (repressive), mitigation (remedial), and containment or preservation (rehabilitative). The role of family, school, and community can minimize juvenile delinquency. To overcome this, guidance from parents and the environment is very necessary to determine adolescent development.

Keywords: Teenager, juvenile delinquency, environment

INTRODUCTION

Adolescence is a transition period from childhood to adulthood. A teenager can no longer be called a child, but he is not yet mature enough to be called an adult. Childhood and adolescence are very short and include rapid physical, psychological, and emotional development. Psychologically, juvenile crime is the result of an unresolved conflict during the author's childhood and adolescence. It is widely acknowledged that his past gave rise to trauma, harsh and unpleasant treatment from the people around him, as well as trauma from environmental conditions, such as financial conditions, which made him feel inferior. According to Sudarsono (Sudarsono, 2004), "juvenile delinquency is a child during puberty who then violates legal, social, moral and religious norms". Thus, it can be concluded that juvenile delinquency is bad behavior (hardened) or juvenile delinquency/delinquency is a symptom of a social disease (pathology) in children and adolescents, which is caused by social neglect, which therefore develops in a form of social illness. from deviant behavior. He looks for the way of life that best suits him, and this often happens through trial and error, although there are also many mistakes. The mistakes he makes often cause anxiety and unpleasant feelings for the people around him and his parents. Mistakes made by teenagers are only liked by their peers. Because they are all still looking for their identity. Mistakes that raise concern for the environment are often called juvenile delinquency.

Teenagers are the nation's future resources. Apart from the recent encouraging facts regarding the activities of teenagers and the leadership of student organizations and students, we also see the growing decline in morals among some of our young generation, which is better known as crime.

Teenagers In newspapers, you often read news about student fights, the spread of drugs, addiction to drugs, and alcohol, kidnapping of teenagers, an increase in pregnancies among young women, etc. This is a problem faced by society that is currently widespread, therefore give serious and concentrated attention to the problem of juvenile delinquency, direct the younger generation to a more positive side, and emphasize the creation of a system for dealing with juvenile delinquency.

CHAPTERS

Juvenile delinquency is a form of conflict that cannot be resolved properly during childhood, failing mental development during adolescence. Juvenile delinquency includes all juvenile behavior that deviates from criminal norms. Such behavior is dangerous for you and your loved ones. Don't be a teenager. Even in the phase of searching for identity, it often disturbs the peace of other people. Small crimes disturb the peace of the surrounding environment, such as frequently going out at night and just having fun, such as drinking alcoholic drinks, using illegal drugs, fighting, gambling, etc. otherwise it will harm himself, his family, and others. around it. There are several factors behind the occurrence of juvenile delinquency.

The various factors that exist can be grouped into internal and external factors, namely:

1. Internal factors
 - a. Identity crisis Biological and sociological changes in the younger generation enable two forms of integration
 - b. Weak self-control Young people who cannot learn and differentiate between acceptable and unacceptable behavior are drawn to so-called bad behavior.
 - c. Family Factors: Juvenile delinquency is caused by parents being busy at work, not paying enough attention to their children, and parents who have bad backgrounds, such as broken families and families who behave inappropriately, which can cause juvenile delinquency.
2. External factors
 - a. Teenagers who choose to hang out with their peers without parental supervision can easily fall into juvenile delinquency.
 - b. The influence of the surrounding environment. The influence of Western culture and interactions with peers often make them try and finally do something. The environment is the factor that most influences the behavior and character of a teenager. If he lives and develops in a bad environment, then his morals will be like that. On the other hand, if he is in a good environment, he becomes pregnant.

Characteristics Of Juvenile Delinquency

Juvenile delinquency, often defined as illegal or antisocial behavior by minors, presents a complex issue that affects societies globally. One of the fundamental characteristics of juvenile delinquency is repeated misconduct and disregard for rules and laws. These behaviors can range from minor infractions, such as truancy and vandalism, to more severe acts, such as theft, assault, or substance abuse. Delinquent behaviors often indicate underlying issues, such as family dysfunction, exposure to violence, peer pressure, or socio-economic struggles, which influence young people in formative years. Another essential characteristic is the influence of peer relationships. During adolescence, peer acceptance becomes highly significant, and young people often feel pressured to conform to the behaviors and expectations of their social groups. This conformity can sometimes manifest as delinquent behavior, especially if the adolescent is part of a group that encourages risky or illegal activities. This peer influence becomes even more powerful in the absence of strong parental guidance or positive role models, leading adolescents to engage in behaviors they might otherwise avoid.

A related characteristic is impulsivity and emotional instability. Adolescents, due to developmental factors, tend to exhibit higher levels of impulsivity, which is exacerbated in stressful or provocative situations. Juveniles involved in delinquent behavior often show an inability to delay gratification and a lack of foresight, leading them to engage in risky behaviors without fully considering the consequences. Emotional instability and a tendency toward aggressive or rebellious responses are also common among young offenders. This emotional volatility is frequently attributed to the adolescent's stage of brain development, particularly the prefrontal cortex, which is not fully developed until adulthood and plays a critical role in decision-making and impulse control.

Family environment is another critical characteristic often linked to juvenile delinquency. Studies have consistently shown that adolescents from dysfunctional families, including those with a history of abuse, neglect, or inconsistent discipline, are more likely to engage in delinquent activities. Lack of parental supervision, inadequate communication, and conflict within the home contribute to the development of antisocial behaviors. Adolescents in such environments may seek attention and validation outside their families, sometimes from negative influences. Similarly, single-parent households and economically disadvantaged families may face additional challenges, making it harder for parents to monitor their children effectively. Substance abuse is another prevalent characteristic of juvenile delinquency. Many young offenders engage in the use of drugs or alcohol, which not only impairs their judgment but also exacerbates tendencies toward delinquent behavior. Substance abuse can be both a cause and a result of delinquency, as some juveniles turn to drugs as a coping mechanism for dealing with stress or trauma, while others may engage in criminal behavior to support their substance habits.

Finally, academic underachievement and school-related issues frequently accompany juvenile delinquency. Young people involved in delinquent acts often struggle with school attendance, performance, and behavior. These academic struggles may stem from learning disabilities, lack of motivation, or a perception of school as irrelevant. Truancy, which is both a cause and symptom of delinquent behavior, often leads juveniles to spend more time unsupervised, increasing the likelihood of further misconduct. A lack of educational engagement often limits future opportunities, perpetuating a cycle of delinquency as the individual faces fewer constructive choices.

In conclusion, juvenile delinquency is a multifaceted issue with various identifiable characteristics. Each factor – from family dynamics and peer influence to academic challenges and impulsivity – interacts in complex ways, leading to delinquent behavior. Addressing juvenile delinquency effectively requires understanding these characteristics and implementing prevention and intervention strategies that target each underlying issue. Programs that focus on family support, mentorship, educational engagement, and mental health services can significantly reduce the incidence of juvenile delinquency, offering young people a more constructive path forward. (Johano, 2007).

Efforts to Overcome Juvenile Delinquency

Damage to feelings and emotions due to rejection from family, parents, friends, and the environment since childhood as well as failure in the development process of the young soul. The trauma in their lives must be resolved, the underlying psychological conflict must be resolved, and an environment created that is different from the previous one. Due to the various factors and problems that exist in today's young generation as mentioned above, of course, there is the right solution to educate and advance today's young generation. The criminal nature of the younger generation hurts all levels of society and also the younger generation itself. Juvenile delinquency is divided into:

1. Preventive measures a.
 - a. Learn about the general and typical characteristics of teenagers.
 - b. Know the difficulties that teenagers usually face.
What difficulties usually cause violations? Mentoring:
 - a. Strengthening the mental attitude of teenagers so they are able to solve the problems they face.
 - b. The aim of education is not only to improve knowledge and skills, but also to provide spiritual and personal education through teaching religion, customs and manners
 - c. Provides space and creates an optimal atmosphere for normal personal development.
 - d. Just general advice, hope it's useful.
 - e. Increases motivation or encourages good behavior and stimulates good social relationships.
 - f. Organizing discussion groups, providing opportunities for the younger generation to express opinions and views, and providing positive leadership.
 - g. To improve the condition of the surrounding environment, and the social conditions of families and communities with high rates of juvenile delinquency.

2. Repressive Actions

Violations of social and moral standards may result in sanctions for each violation. When juvenile offenders are given harsh sentences, the hope is that the offender will be "proactive" and not do things out of the ordinary. Therefore, control must be carried out by directly punishing or indiscriminately punishing criminals.

3. Curative and Rehabilitation Actions

This action is carried out after implementing other preventive measures and modifying the behavior of naughty children that are deemed necessary through providing further education.

Solutions to Overcoming Juvenile Delinquency

Addressing juvenile delinquency requires a multi-faceted approach that integrates family involvement, educational support, community-based programs, mentorship, and mental health interventions. First and foremost, strengthening the family structure is crucial, as a stable home environment reduces the risk factors associated with delinquent behavior. Family counseling programs that focus on improving communication, consistent discipline, and parental supervision are highly effective in guiding juveniles away from criminal activities. Equipping parents with the tools to monitor, support, and guide their children, especially those from disadvantaged or single-parent households, has been shown to yield positive outcomes in behavioral improvement and social adjustment. Educational support programs play a vital role in mitigating delinquency by addressing school-related factors, such as truancy, low academic performance, and disengagement. Schools can provide targeted support to at-risk students through tutoring, individualized learning plans, and extra-curricular engagement, which fosters a sense of purpose and belonging. Programs that focus on building life skills, such as time management, decision-making, and conflict resolution, are also essential. Moreover, the implementation of school-based counseling services and behavioral interventions can help identify issues early on and offer timely guidance to prevent negative behaviors from escalating. Alternative education programs designed for students with behavioral challenges provide an option for those struggling in traditional school settings, enabling them to stay engaged and on track for graduation.

Another impactful solution is community-based programs that engage juveniles in constructive activities and provide supervision during after-school hours, when delinquent behavior is most likely to occur. Programs such as sports leagues, arts initiatives, and community service projects allow young people to develop skills, form positive peer relationships, and establish bonds with adult mentors.

These community-based interventions serve as a buffer against negative influences by creating environments where youth can thrive and explore their talents. Cities that invest in recreational facilities and youth centers, which offer structured activities, report lower crime rates among adolescents. Additionally, community involvement fosters a sense of accountability and belonging, reducing the urge to engage in delinquent acts. Mentorship programs are particularly effective in guiding at-risk youth by pairing them with positive role models. Mentors provide support, encouragement, and advice, helping juveniles navigate challenges and develop a clearer sense of direction for their future. Evidence shows that mentorship reduces the likelihood of recidivism by building trust and offering guidance that family or teachers might not provide. Mentors can also help youth develop critical social and coping skills, improving their decision-making and enhancing their sense of self-worth. Programs like Big Brothers Big Sisters, which have a long history of successful mentorship, highlight the transformative potential of these relationships.

Mental health services are another essential component in reducing juvenile delinquency, as many young offenders struggle with untreated mental health issues, including anxiety, depression, trauma, and behavioral disorders. Psychological counseling, cognitive-behavioral therapy (CBT), and other therapeutic approaches help juveniles address underlying issues that may contribute to delinquent behavior. Schools and juvenile justice systems should collaborate to provide on-site mental health professionals who can assess, treat, and follow up with young offenders. Programs that incorporate trauma-informed care address the root causes of delinquency by considering past experiences that may have influenced the juvenile's actions, helping them process and overcome these challenges. Finally, early intervention programs target young children displaying at-risk behaviors before they escalate into delinquency. These programs focus on teaching social skills, emotional regulation, and conflict resolution from a young age. For instance, initiatives in elementary schools that teach empathy, respect, and cooperation can reduce the likelihood of behavioral problems in adolescence. Furthermore, law enforcement agencies are increasingly adopting restorative justice practices, which emphasize rehabilitation over punishment. Through mediation and community service, juveniles take accountability for their actions in ways that promote self-reflection and empathy for others. Restorative justice not only reduces recidivism but also fosters stronger community bonds.

In conclusion, solutions to overcoming juvenile delinquency involve a comprehensive approach that addresses the multiple factors influencing young offenders. By combining family support, educational initiatives, community engagement, mentorship, mental health services, and early intervention, society can create pathways to help juveniles make better choices and lead constructive lives. Effective strategies require collaboration across schools, families, mental health professionals, and community organizations, ensuring that youth have the resources and guidance needed to prevent delinquent behavior and build a successful future.

DISCUSSION

The problem of juvenile delinquency has begun to receive special attention from society since the establishment of the Juvenile Court. All activities aimed at eradicating juvenile delinquency must be aimed at creating stable, harmonious, and mature teenage personalities. Adolescents are expected to become adults with strong personalities, physically and spiritually healthy, who hold their beliefs (faith) seriously as members of society, nation, and state. Juvenile delinquency also includes all juvenile behavior that deviates from criminal law norms. Of course, this is very detrimental to him, his parents or family, and the people around him. Furthermore, the factors underlying juvenile delinquency can be grouped into internal factors and external factors.

Internal factors include an identity crisis and weak self-control. Meanwhile, external factors include lack of attention from parents or family; lack of understanding or even recognition of religion; influences from the surrounding environment, western culture, and interactions with peers; and boot camp. The consequences of juvenile delinquency have an impact on the teenagers themselves, their families, and also the community environment. Thus, the right solution to eradicate juvenile delinquency is preventive action, repressive action, as well as curative and restorative action.

REFERENCES

Afrita, Fitri, and Fadhillah Yusri. "Faktor-Faktor Yang Mempengaruhi Kenakalan Remaja." *Educativo: Jurnal Pendidikan* 2, no. 1 (2022): 14–26. <https://doi.org/10.56248/educativo.v2i1.101>.

Kather, David Jullen. "Kenakalan Remaja Dan Solusinya." *Jiip - Jurnal Ilmiah Ilmu Pendidikan* 6, no. 9 (2023): 6972–80. <https://doi.org/10.54371/jiip.v6i9.2842>.

M.syukron. "No Title." *Kenakalan Remaja Saat Ini*, 2023.

Muthia, K. "Penyebab Dan Solusi Dalam Mengatasi Kenakalan Remaja." *Proceedings Series of Educational Studies*, no. 5 (2023): 196–200. <http://conference.um.ac.id/index.php/pses/article/view/8144><http://conference.um.ac.id/index.php/pses/article/download/8144/2462>.

SUMARA, DADAN SUMARA, SAHADI HUMAEDI, and MEILANNY BUDIARTI SANTOSO. "Kenakalan Remaja Dan Penanganannya." *Prosiding Penelitian Dan Pengabdian Kepada Masyarakat* 4, no. 2 (2017). <https://doi.org/10.24198/jppm.v4i2.14393>.

REPRODUCTIVE RIGHTS AND LEGAL FRAMEWORKS FOR WOMEN IN INDIA: A COMPREHENSIVE ANALYSIS

Ms. Khushbu Sharma

Research Scholar, School of Law, UPES

ORCID: 0009-0004-6978-164X

Dr. Kanchal Gupta

Associate Professor, School of Law

ORCID: 0000-0003-4889-5934

Abstract

Reproductive rights are integral to women's health, autonomy, and equality, encompassing the right to make informed decisions about contraception, abortion, and reproductive healthcare. In India, reproductive rights are safeguarded through a range of constitutional provisions, legislative frameworks, and judicial interpretations. This paper examines India's key legal frameworks that protect reproductive rights, including the Medical Termination of Pregnancy (MTP) Act, 1971, Assisted Reproductive Technology (ART) Regulation Act 2021, and Surrogacy (Regulation) Act 2021, alongside health programs under the National Health Mission. While progressive amendments, such as the MTP Act extension in 2021, have expanded access to abortion, challenges persist, including social stigma and limited rural healthcare access. Judicial rulings like *Suchita Srivastava v. Chandigarh Administration (2009)* have upheld women's rights to reproductive autonomy under Article 21 of the Indian Constitution, yet cultural and policy barriers remain. This paper also explores the Pre-Conception and Pre-Natal Diagnostic Techniques (PCPNDT) Act, 1994 intended to curb female foeticide, and discusses its implications on reproductive autonomy. Through a comparative analysis, this study underscores the need for improved legal and healthcare systems to address the socio-cultural and logistical obstacles to reproductive rights. The findings emphasize the importance of aligning India's reproductive rights laws with international human rights standards to ensure universal and equitable access.

Keywords: Reproductive rights, Legal frameworks, Medical Termination of Pregnancy Act, ART Regulation Act 2021, women's health.

1. Introduction

Reproductive rights are an umbrella term which includes an array of issues under it, such as abortion, contraception, child spacing, sex autonomy, reproductive health services, sex education, information about one's reproductive body etc. (Miller, 2000). These rights are not just a matter of health. It has always been a fiercely debated topic because there are moral, ethical, religious, political facets of this issue. Recognized globally as an integral part of human rights, reproductive rights empower women to exercise control over their bodies, contributing to their overall well-being and socio-economic development. However, the realization of these rights is deeply linked with the legal, cultural, and policy frameworks of each country. (Obermeyer, 1995).

In India, the journey towards safeguarding reproductive rights has been marked by significant legislative developments, judicial interventions, and health policies. Laws such as the Medical Termination of Pregnancy (MTP) Act, 1971 (amended in 2021), and the Assisted Reproductive Technology (ART) Regulation Act, 2021, reflect progressive strides toward ensuring reproductive autonomy. However, the implementation of these laws is often hindered by socio-cultural barriers, inadequate healthcare infrastructure, and a lack of awareness among women, particularly in rural areas. (Chakraborty, 2022).

Judicial interpretations have also played a critical role in advancing reproductive rights within the constitutional framework of India. Landmark judgments, such as *Suchita Srivastava v. Chandigarh Administration* (2009), have emphasized the importance of bodily autonomy and privacy as integral aspects of reproductive rights under Article 21 of the Indian Constitution. Despite these advancements, challenges such as societal stigma, restrictive surrogacy laws, and gaps in rural healthcare accessibility continue to impede universal access to these rights. (Jain & Shah, 2020).

2. Reproductive Rights as Human Rights

Reproductive rights are fundamental to the realization of all human rights, encompassing a broad spectrum of civil, political, economic, and social rights. These include the rights to health, life, equality, non-discrimination, privacy, access to information, and freedom from torture or ill-treatment. Governments have an obligation to guarantee these rights by ensuring access to comprehensive reproductive health information and services, as well as fostering positive reproductive health outcomes such as reduced rates of unsafe abortions and maternal mortality. Furthermore, individuals must be empowered to make fully informed decisions regarding their sexuality and reproduction, free from violence, discrimination, and coercion. Violations of reproductive rights disproportionately affect women due to their unique capacity to conceive, making the legal protection of these rights essential to achieving gender equality and justice. In India, the Constitution enshrines many of these principles as fundamental rights, obligating the government to uphold them. For instance, Articles 14 and 15 guarantee equality and non-discrimination, while Article 21 upholds the right to life, which has been interpreted to include health, dignity, privacy, and freedom from ill-treatment.

India's commitment to reproductive rights is further reinforced by its ratification of international treaties such as the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW), the International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR), and the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR). Article 51(c) of the Indian Constitution obligates the government to respect international law, while Article 39(a) emphasizes equal access to justice and legal aid, ensuring that economic or social barriers do not impede individuals from seeking remedies for violations of their fundamental rights. (Nanda, 2019).

3. Legal Framework and Judicial Interpretation of Reproductive Rights in India

India's legal framework for reproductive rights has evolved to address the complexities of health, gender equality, and individual autonomy. While reproductive rights are not explicitly mentioned in Indian law, they are deeply embedded within constitutional provisions, legislative measures, judicial pronouncements, and policy initiatives. These frameworks aim to protect and promote women's reproductive autonomy while addressing issues such as access to abortion, contraception, and assisted reproductive technologies. (Jain, 2024).

Constitution of India

The Constitution of India serves as the foundation for reproductive rights, ensuring several fundamental rights that uphold women's reproductive autonomy:

- i. Right to Equality: Guarantees equal protection under the law, preventing discrimination on the basis of gender. (Article 14, Constitution of India, 1950).
- ii. Prohibition of Discrimination: Specifically prohibits discrimination on grounds of sex, reinforcing the state's obligation to protect women's rights. (Article 15, Constitution of India, 1950).
- iii. Right to Life and Personal Liberty: Judicial interpretations have expanded this to include the right to health, dignity, privacy, and bodily autonomy. (Article 21, Constitution of India, 1950).

In *Suchita Srivastava v. Chandigarh Administration (2009)*, the Supreme Court upheld a woman's right to make reproductive choices, emphasizing autonomy, dignity, and bodily integrity as integral to personal liberty. The Bombay High Court, in *High Court on its Own Motion v. State of Maharashtra (2017)*, asserted that decisions about pregnancy should be left solely to the woman, as they profoundly impact her body and well-being.

3.1. Medical Termination of Pregnancy (MTP) Act, 1971

The Medical Termination of Pregnancy (MTP) Act, 1971, was modeled after the United Kingdom's Abortion Act of 1967 to provide a limited and qualified “right to abortion.” Its primary objective, as stated in the preamble, was to enable registered medical practitioners to terminate specific pregnancies under prescribed conditions. The Act also outlines the grounds for permissible termination such as: Risk to the woman’s life or grave injury to her physical or mental health, Pregnancy resulting from rape, Fetal abnormalities likely to cause severe physical or mental handicaps, Failure of contraceptives in married couples, Risks arising from the woman’s current or foreseeable environment. (Section 3, MTP Act). Importantly, the Act prohibits termination after 20 weeks unless specific conditions are met. For pregnancies up to 12 weeks, one registered medical practitioner’s opinion suffices, while for pregnancies between 12 and 20 weeks, the opinion of two medical practitioners is required.

The Act overrides (Section 88) of the *Bhartiya Nyaya Sanhita, 2023 (BNS)* which criminalizes abortion, provided the conditions of Section 3 are satisfied. However, violations of the Act result in criminal liability under both the MTP Act and the BNS. The MTP (Amendment) Act, 2021 expanded access to abortion by extending the gestational limit for special categories (e.g., survivors of rape) to 24 weeks and allowing abortions beyond 24 weeks for fetal abnormalities, subject to approval by a medical board.

While these changes address some gaps, they still fail to fully prioritize the woman’s autonomy, particularly in cases where pregnancies exceed 24 weeks due to non-medical reasons like rape or social circumstances.

3.2. Surrogacy and Assisted Reproductive Technology in India

3.2.1. Surrogacy

Surrogacy is a reproductive arrangement in which a woman agrees to carry and deliver a child on behalf of another individual or couple. This option is typically pursued when a woman faces health risks during pregnancy, is unable to conceive, or in cases where a single parent wishes to have a child. There are four types of surrogacies:

- i. **Traditional Surrogacy:** The surrogate mother’s egg and the biological father’s sperm are used, making the surrogate genetically related to the child.
- ii. **Gestational Surrogacy:** The egg and sperm of the intended parents are used, and the surrogate mother’s role is limited to carrying and delivering the baby.
- iii. **Commercial Surrogacy:** A legally binding agreement where the surrogate mother is compensated for her services, including medical expenses.
- iv. **Altruistic Surrogacy:** A relative or friend agrees to become a surrogate without monetary compensation, except for medical expenses.

Indian Council of Medical Research (ICMR) Guidelines, 2005, provides guidance for fertility clinics employing Assisted Reproductive Technology (ART). However, the guidelines lacked legal enforceability.

Surrogacy (Regulation) Act, 2021 in India permits only gestational-altruistic surrogacy. Commercial surrogacy has been banned due to concerns about child trafficking, exploitation, and psychological harm. Under this law, only married couples aged 23-50 (female) and 26-55 (male), with at least five years of marriage, are eligible for surrogacy.

3.2.2. Assisted Reproductive Technology (ART)

The **Assisted Reproductive Technology Act, 2021** regulates ART procedures, including gamete donation and in-vitro fertilization, to treat infertility. It is accessible to married couples, live-in partners, single women, and even foreigners.

The push for legislation regulating surrogacy gained momentum after the high-profile case of a Japanese couple in 2009. While the current legal framework has addressed exploitation and ethical concerns, debates persist. Critics argue that banning commercial surrogacy deprives poor women of a potential income source and restricts reproductive options for single parents or women unable to conceive. Further reforms are needed to strike a balance between protecting surrogates and expanding reproductive choices.

4. Pre-Conception and Pre-Natal Diagnostic Techniques (Prohibition of Sex-Selection) (PC and PNDT) Act, 2003

A critical piece of legislation related to reproductive rights in India is the **Pre-Conception and Pre-Natal Diagnostic Techniques (Prohibition of Sex-Selection) Act, 2003**. This Act seeks to address the deep-rooted problem of female foeticide, which is often driven by societal preferences for male children. Initially enacted in 1994, it was amended in 2003 to strengthen its provisions and address loopholes. The legislation was enacted to prevent the misuse of diagnostic technologies used for sex determination during pregnancy, a practice that has historically led to gender-based discrimination and the termination of female fetuses.

The main objective of the **PCPNDT Act** is to ban sex-selective abortions and prohibit any use of diagnostic techniques for pre-birth sex determination, whether before, during, or after conception. The Act aims to ensure that reproductive choices are not influenced by gender preferences, protecting the unborn female child from the risk of termination based solely on her sex.

- i. **Prohibition of Sex Selection:** The Act prohibits the use of technologies such as ultrasound for the purpose of determining the sex of a fetus. Any attempt to engage in sex selection or to perform an abortion based on the sex of the fetus is considered a punishable offense.
- ii. **Ban on Advertisements:** The Act also bans any advertisement that promotes or offers services for sex determination or sex-selective abortions.
- iii. **Liability for Compulsion:** If a woman is coerced or compelled to undergo a sex-determination test, it is presumed that a family member, such as the husband or other relatives, played a role in forcing her. Those responsible for coercion are liable for abetment of the offense unless proven otherwise. This provision reinforces a woman's right to make autonomous reproductive decisions, free from external pressure.

The Supreme Court of India has been instrumental in upholding the principles of the PCPNDT Act and reinforcing the importance of preventing female foeticide. In the landmark case *Center for Enquiry into Health and Allied Themes (CEHAT) v. Association of India* (2002), the Court directed the government to take steps for public awareness on sex identification and female foeticide. The Court also emphasized the need for strict enforcement of the Act and ordered that the Central Supervisory Board (CSB) meet regularly to monitor its implementation. Additionally, in *Chetna, Legal Advisory WCD Society v. Association of India*, the Court suggested that the National Human Rights Commission could be approached to ensure proper enforcement of the Act.

5. Findings

Despite its progressive intent, the Medical Termination of Pregnancy (MTP) Act faces several significant challenges and limitations including *Ambiguous Terminology* as there is a lack of clear definitions for terms such as “grave injury” and “substantial risk” results in subjective interpretation by medical practitioners, leading to inconsistencies in the application of the law.

The *restrictive time framework* of 20-week limit on abortion often prevents the termination of pregnancies when fetal abnormalities are detected later. This creates a challenge for women who discover serious health issues after this time period. Another big challenge is the *decision-making authority* lies predominantly with doctors rather than the pregnant woman herself, which limits the autonomy of the woman in making personal reproductive choices. One potential limitation is *delays in Medical Board* while the 2020 amendment allowed for abortion beyond 24 weeks in cases of fetal abnormalities, the process depends on state-constituted medical boards. The lack of clear timelines for these boards' decisions often leads to unnecessary delays, further restricting access to timely abortion care.

Similarly, the Pre-Conception and Pre-Natal Diagnostic Techniques (PCPNDT) Act has faced implementation challenges, despite its positive impact in curbing sex-selective practices. While the Act has helped reduce the use of sex-determination technologies, violations continue, especially in rural areas. Issues such as underreporting, the existence of illegal clinics, and the entrenched societal preference for male children hinder the complete eradication of female foeticide. The *CEHAT v. Union of India* case highlighted the need for State governments to carry out surveys and close unregistered clinics that operate illegally, reinforcing the need for more rigorous enforcement to achieve the Act's objectives.

6. Conclusion and Suggestions

Reproductive rights in India stand at a pivotal moment, shaped by both national advancements and global debates around reproductive laws. The path India chooses will ultimately determine whether women truly have access to the "full constellation of freedoms and entitlements" that allow them to make informed decisions about their sexual and reproductive health, as promised by the Supreme Court in 2022. While India has made commendable strides through legal reforms such as the MTP (Amendment) Act, 2021, significant gaps remain in fully realizing and protecting reproductive rights. These gaps are rooted in pervasive challenges such as lack of awareness, educational barriers, social taboos, and deeply entrenched patriarchal norms.

Despite legal progress, societal and cultural obstacles continue to limit the autonomy of individuals, particularly women, in exercising their reproductive rights. The issue of reproductive rights is not just a women's issue; it affects society as a whole and must be addressed through a multi-faceted approach. India's leadership in shaping reproductive rights laws on the global stage has made a positive impact, but more work is needed to address persistent barriers.

To fully realize reproductive rights in India, it is essential to adopt comprehensive strategies that encompass legal, policy, social, and economic reforms. These reforms should aim not only to enhance legal frameworks but also to address the socio-cultural factors that influence reproductive decision-making. There is a need for greater investment in healthcare infrastructure, with a focus on improving access to quality reproductive health services. Strengthening gender equality, promoting women's empowerment, and providing education and awareness at all levels will be key to achieving reproductive justice.

Some of the suggestions to combat the above-mentioned problems would be:

- i. **Public Awareness and Education:** Government initiatives should focus on raising awareness about reproductive rights, family planning, and the legal options available to women. Schools, healthcare providers, and community organizations should play an active role in educating individuals about their rights and available healthcare options.
- ii. **Policy and Legal Reforms:** While the MTP Act has made strides, the legal framework should be reviewed to address ambiguities in terms like "grave injury" and "substantial risk." A more defined, inclusive, and women-centered approach would empower individuals to make informed decisions about their reproductive health.

- iii. Improving Healthcare Infrastructure: Enhancing healthcare facilities, particularly in rural and underserved areas, is crucial. Accessible, affordable, and safe reproductive health services should be a priority to ensure that all individuals, especially women, can exercise their reproductive rights.
- iv. Addressing Socio-Cultural Barriers: Advocacy efforts should focus on dismantling the societal and cultural barriers that perpetuate gender discrimination and restrict women's autonomy over their bodies. This can be achieved through legislative measures, but also through grassroots activism, public discourse, and community engagement.
- v. Gender Equality and Women's Empowerment: Strengthening gender equality at all levels of society is essential for reproductive justice. Empowering women through education, economic independence, and legal protections will enable them to make independent and informed reproductive choices.

While India has made considerable progress in protecting reproductive rights, the journey is far from complete. To achieve true reproductive justice, a comprehensive approach that addresses legal, social, cultural, and economic factors is needed. Only through sustained efforts in policy reform, healthcare infrastructure, and societal change can reproductive rights be fully realized for all individuals in India.

REFERENCES

- Assisted Reproductive Technology Act, 2021.
- Chakraborty, A., & Chakraborty, S. (2022). The Reform of Abortion Law in India: A Critique. *Contemporary Challenges: The Global Crime, Justice and Security Journal*, 3, 99-117.
- Jain, D., & Shah, P. K. (2020). Reimagining reproductive rights jurisprudence in India: Reflections on the recent decisions on privacy and gender equality from the supreme court of India. *Colum. J. Gender & L.*, 39, 1.
- JAIN, E. (2024). The Constitutional Aspects of Reproductive Rights and Reproductive Technologies in India.
- Medical Termination of Pregnancy (MTP) Act, 1971.
- Miller, A. M. (2000). Sexual but not reproductive: Exploring the junction and disjunction of sexual and reproductive rights. *Health and Human Rights*, 4(2), 68.
- Nanda, B. (2019). India and the United Nations Human Rights Council: Gender at a Crossroads. *Jindal Global Law Review*, 10(2), 269-285.
- Obermeyer, C. M. (1995). A cross-cultural perspective on reproductive rights. *Human Rights Quarterly*, 17(2), 366-381.
- Pre-Conception and Pre-Natal Diagnostic Techniques (Prohibition of Sex-Selection) (PC and PNDT) Act, 2003
- Surrogacy (Regulation) Act 2021.

GLOBAL HUMAN RIGHTS COMMITMENTS WITH REGARD TO WOMEN RIGHTS

Aswin M Nair

Sharda School of Law, Sharda University

ORCID: 0000-0002-3963-6036

Rimjhim Singh

Sharda School of Law, Sharda University

Assistant Professor Dr. Bhumika Sharma

Sharda School of Law, Sharda University

Abstract

The movement for women's rights has been advanced through a series of influential international conferences that secured major commitments to gender equality and women's human rights. Goal 5 of the SDGs targets gender equality and women's empowerment. This journey began in 1975 also marked as International Women's Year when Mexico City hosted the World Conference on the International Women's Year. The conference led to the creation of the World Plan of Action and established 1975-1985 as the United Nations Decade for Women. In 1980, the movement gained further momentum at a conference in Copenhagen, where the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW) was opened for signatures. Following this, the third World Conference on Women was held in Nairobi in 1985, and in 1982, the Committee on the Elimination of Discrimination against Women (CEDAW Committee) began its work. These early conferences saw widespread advocacy from women worldwide, laying a foundation for future events, such as the Fourth World Conference on Women in Beijing in 1995. Furthermore, these conferences increasingly emphasized the rights of women in specific groups, including older women, ethnic minority women, and women with disabilities, to address their distinct experiences and challenges.

Keywords: Women, UN, equality, discrimination , history

NARRATIVE SUBVERSION IN MARGARET ATWOOD'S *THE PENELOPIAD*

Gülcan Irmak ASLANOĞLU

University of Economics

ORCID: 0000-0001-8126-4494

Abstract

Margaret Atwood's *The Penelopiad* offers a transformative reimagining of female roles found in Homer's *The Odyssey*, particularly by bringing to the forefront characters who have been traditionally marginalized. In Homer's epic, Penelope, while central, is often overshadowed by the heroics of Odysseus, and the twelve maids who serve her are given minimal attention, their stories largely unexplored. Atwood's retelling shifts this dynamic significantly. By focusing on Penelope's internal struggles and presenting the twelve maids as narrators and active commentators, Atwood reclaims their voices and perspectives, highlighting their experiences and injustices in ways that the original text does not. Atwood employs a range of innovative narrative techniques to achieve this transformation. The use of direct address allows characters to speak directly to the reader, breaking the fourth wall and engaging the audience in a dialogue about the themes of power and oppression. Fragmented storytelling mirrors the disjointed nature of memory and personal experience, offering a more complex and multifaceted view of the characters. The maids' perspectives, presented as a chorus, provide a collective voice that contrasts with and enriches Penelope's singular narrative. Through these methods, Atwood not only revisits but critically engages with the patriarchal elements inherent in Homer's myth. Her feminist revisionist approach challenges the canonical narrative by reinterpreting the roles and significance of female characters, thus contributing to a broader discussion on gender dynamics and representation in literature. This article explores how Atwood's *The Penelopiad* serves as both a reexamination and a critique of the original epic, showcasing the potential of literature to question and reshape traditional narratives.

Keywords: feminist revisionism, narrative authority, transformative work, Penelope, Odyssey

AYŞE SIDIKA HANIM'IN AHLAK EĞİTİMİNE DEĞER EĞİTİMİ YAKLAŞIMLARI ÇERÇEVESİNDEN BAKIŞ: NİTEL BİR İÇERİK ÇÖZÜMLEMESİ

Ayşe ÇALAL

Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Din Eğitimi Ana Bilim Dalı

ORCID: 0000-0001-5319-3166

Özet

Türk eğitim tarihinin önemli isimlerinden birisi olan Ayşe Sıdıka Hanım, Dârulmuallimât'da öğretmenliğe başladığı sıralarda öğretmen yetiştirme hedefi ile kurulan bu okulda eğitim bilimine dair herhangi bir dersin olmayışını fark etmiş ve hazırladığı bir raporla dersin müfredata konulmasına ön ayak olmuştur. Ayşe Sıdıka Hanım'ın eğitim tarihine yaptığı katkılar bununla sınırlı kalmamış aynı zamanda öğretmen okullarında okutulmak üzere hazırladığı “*Usûl-i Tâlim ve Terbiye Dersleri*” isimli eserini kaleme almış ve yayımlamıştır. Ayşe Sıdıka Hanım'ın bu eseri “Beden Eğitimi”, “Zihin Eğitimi” ve “Ahlak Eğitimi” olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Bu çalışma çerçevesinde de Ayşe Sıdıka Hanım'ın “*Usûl-i Tâlim ve Terbiye Dersleri*” adlı eserinin “Ahlak Eğitimi” bölümü literatürde yer alan değerler eğitimi yaklaşımları bağlamında incelenmiştir. İlgili kısım Değer Eğitimi yaklaşımlarından olan “Değer Aktarma Yaklaşımları”, “Değer Geliştirme Yaklaşımları” ve “Bütüncül Değerler Eğitimi” yaklaşımları çerçevesinde incelendiği için *Tümdengelimsel İçerik Analizi* yöntemine başvurulmuştur. Çalışma çerçevesinde yapılan değerlendirmelerin sonucunda Ayşe Sıdıka Hanım'ın ahlak eğitimi anlayışının temelini oluşturan değerlerin öğretimi ile ilgili yaptığı tespitler ve sunduğu yönetsel öneriler değerlendirildiğinde; ağırlıklı olarak geleneksel değer eğitimi anlayışına yakın durduğu ve bu nedenler günümüz değer aktarımı yaklaşımları ile açıklanacak yöntemlere vurgu yaptığı görülmektedir. Bunun yanında Ayşe Sıdıka Hanım'ın yer yer değer geliştirme yaklaşımları bağlamında değerlendirilebilecek yöntemlere işaret eden önerilerde bulunuyor oluşu da dikkat edilmesi gereken bir diğer önemli sonuç olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Tarihi, Değerler Eğitimi, Ayşe Sıdıka Hanım

AN OVERVIEW OF AYŞE SIDIKA HANIM'S MORAL EDUCATION FROM THE FRAMEWORK OF VALUE EDUCATION APPROACHES: A QUALITATIVE CONTENT ANALYSIS

Abstract

Ayşe Sıdıka Hanım, one of the important figures in the history of Turkish education, noticed the absence of any course on educational science in this school, which was established with the aim of training teachers, when she started teaching at Dârulmuallimât, and pioneered the introduction of the course into the curriculum with a report she prepared. Ayşe Sıdıka Hanım's contributions to the history of education were not limited to this, but she also wrote and published her work ‘*Usûl-i Tâlim ve Terbiye Dersleri*’, which was prepared to be taught in teacher schools. This work of Ayşe Sıdıka Hanım consists of three sections: ‘Physical Education’, ‘Mental Education’ and ‘Moral Education’. Within the framework of this study, the ‘Moral Education’ section of Ayşe Sıdıka Hanım's ‘*Usûl-i Tâlim ve Terbiye Dersleri*’ was analysed in the context of values education approaches in the literature. Since the relevant part was analysed within the framework of ‘Value Transfer Approaches’, ‘Value Development Approaches’ and ‘Holistic Values Education’ approaches, Deductive Content Analysis method was used.

As a result of the evaluations made within the framework of the study, when the determinations made by Ayşe Sıdıka Hanım regarding the teaching of values that form the basis of the understanding of moral education and her methodological suggestions are evaluated; it is seen that she is predominantly close to the traditional understanding of value education and for these reasons, she emphasises the methods that can be explained with today's value transfer approaches. In addition, the fact that Ayşe Sıdıka Hanım occasionally made suggestions pointing to methods that can be evaluated in the context of value development approaches was another important result that should be noted.

Keywords: Education History, Values Education, Ayşe Sıdıka Hanım.

Giriş

1872 yılında İstanbul'da dünyaya gelen Ayşe Sıdıka Hanım Türk eğitim tarihinin önemli isimlerinden birisidir. Babası "Enderun Mektebi" hocalarından Mustafa Numan Efendi'nin öngörüsüyle Beyoğlu'nda açılan "Zapyon Kız Lisesi" nde eğitim hayatına başlayan Ayşe Sıdıka Hanım, ilköğreniminin ardından öğretmenlik eğitimine de aynı okulda devam ederek bu okuldan mezun olmuştur (Akagündüz, 2015). Mezuniyetinin ardından II. Abdülhamit tarafından Dârulmuallimât (Kadın Öğretmen Okulu)'da öğretmen olarak görevlendirilen Ayşe Sıdıka Hanım (Akyüz, 2000), görev yaptığı dönemlerde Dârulmuallimât programlarında eğitim bilimine dair herhangi bir dersin olmayışının eksikliğini fark ederek dönemin Maarif Nezaretine sunduğu raporla dersin programlara koyulmasını sağlamıştır. Türk Eğitim tarihi açısından kadınların eğitim olanaklarının artırılması anlamında önemli bir adım olan ve 1869 tarihli Maarif-i Umumiye Nizamnamesi ile açılmasına karar verilerek 1870 yılında açılışı gerçekleştirilen Dârulmuallimat 'ın (Akyüz, 2021) programına esasen, 1879 yılında ilk kez Usûl-ı Tedris dersi konulmuş fakat bir yıl sonra kaldırılmıştır. (Kocamanoğlu, 1995, s.5). Öğretmen yetiştirme hedefi ile kurulan bir okulda eğitim bilimine dair herhangi bir dersin olmayışı dönemin şartları göz önünde bulundurulduğunda olağandır. Fakat aynı zamanda o dönemin şartlarında bunun bir eksiklik olduğunun fark edilebilmesi de bir o kadar mühim görünmektedir. Bu dersin 1891 yılında Ayşe Sıdıka Hanım'ın çabalarıyla tekrar programa konulması eğitim tarihi açısından önemli bir gelişmeyi beraberinde getirirken bu gelişmenin bir kadın eğitimci tarafından sağlanması meseleye ayrı bir ehemmiyet kazandırmaktadır. Ayşe Sıdıka Hanım'ın eğitim tarihine yaptığı katkılar bununla sınırlı kalmamış aynı zamanda öğretmen okullarında okutulmak üzere hazırladığı "*Usûl-i Tâlim ve Terbiye Dersleri*" isimli eserini kaleme almış ve yayımlamıştır. Ayşe Sıdıka Hanım, öğretmen adaylarına eğitim derslerinde okutulmak üzere hazırladığı ve aynı zamanda anne ve babaların da okuyabilmesi için anlaşılır bir dille kaleme aldığı bu eseriyle "Şefkat Nişânı" kazanmıştır (Akagündüz, 2015, s.91). Ayşe Sıdıka Hanım eserine kendini öğretmen olarak görevlendiren II. Abdülhamit'e şükran ve minnetlerini sunduğu bir kısımla başlamış ve bu sunum kısmında, uygarlaşmanın kadın eğitimi ile doğrudan ilişkili olduğunu ve bir toplumdaki eğitilmiş kadın oranının artmasının o toplumun uygarlık düzeyindeki artışı da beraberinde getirdiğini dile getirerek kadın eğitimi konusundaki düşüncelerini paylaşmıştır. Ayşe Sıdıka Hanım'ın "*Usûl-i Tâlim ve Terbiye Dersleri*" adlı eseri "Beden Eğitimi", "Zihin Eğitimi" ve "Ahlak Eğitimi" olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Alan yazında Ayşe Sıdıka Hanım'ın bu eserinin ve özellikle "Ahlak Eğitimi" kısmının incelendiği çeşitli çalışmalar mevcuttur.¹ Fakat bu çalışmaların hiç birisinde konuya değer eğitimi bağlamında yaklaşmadığı, bu bakış açısıyla eserin incelenmediği görülmektedir. Bu nedenle yeni bir bakış açısı oluşturmak adına bu araştırma kapsamında da Ayşe Sıdıka Hanım'ın "*Usûl-i Tâlim ve Terbiye Dersleri*" adlı eserinin "Ahlak Eğitimi" bölümü literatürde yer alan değerler eğitimi yaklaşımları bağlamında incelenmiştir.

¹ İlgili çalışmalar için bkz. Kocamanoğlu, 1995.; Kazancı, 2003.; Akagündüz, 2015.; Şanal ve Güçlü, 2016.; Altın,2017.; Gündüz, 2020.

Değerler üzerinde pek çok sosyal bilim alanının söz söylediği, ahlakî, psikolojik, sosyolojik, felsefi pek çok farklı açıdan tanımlanan; bireylerin düşünce, tutum ve davranışlarına yön veren olgulardır. Temel amacı bireylere değerleri kazandırmak olan değer eğitiminin değerleri de kendisine yüklenen anlamlara göre şekil kazanmakta ve mevzu bahis olan karakter, mizaç ya da huylar olduğunda hedef; ahlaki erdemlerin/faziletlerin/hasletlerin kazandırılması olmaktadır. Toplumsal yaşam biçimlerine yön veren değerlerin temelini de ahlakî boyutlar oluşturmaktadır. Değer eğitimi/değerler eğitimi kavramsallaştırması tarihsel bağlam açısından güncel karakterde olsa da ahlaklı insan yetiştirmek, ahlaklı bir toplum düzeni oluşturmak fikri kadim bir eğitim anlayışı geleneğine dayanmaktadır. İnsanlık tarihine dair bilgilere ulaşılabilen en eski zamanlardan beri adına eğitim denilebilecek tüm süreçlerin, zamanın ahlakî anlayışı doğrultusunda şekillendirilmiş olması bir gerçekliktir. Eğitimin toplumsal boyutu ve kültürlenme sorumluluğu açısından tanımı yapılmak istendiğinde değer eğitimi en genel ifadelerle: “Formal ya da informal bir şekilde, açık ya da örtük program anlayışlarıyla bir toplumda yetişen bireylere toplumun kendi değerlerini aşlamak ya da bireyin kendi değerlerini fark ettirme” olarak tanımlanabilmektedir (Keskin, 2021, s.132). Küresel ölçekte değer eğitimine duyulan ihtiyacın günden güne artması bu eğitimin nasıl yapılacağı/yapılabileceği sorularını da beraberinde getirmiştir. Bu sorular ışığında farklı tasniflerle değer eğitimi yaklaşımları geliştirilmiştir. Bu tasniflerin arasında çok büyük farklılıklar olmamakla birlikte eğitim sürecinin bileşenlerine yükledikleri anlamlar çerçevesinde birbirlerinden ayrıldıkları görülmektedir.

Bu çalışmada esas alınan değer eğitimi yaklaşımları ise modern eğitim literatüründe üç temel bakış açısına dayalı bir şekilde yer bulan “Değer Aktarma Yaklaşımları”, “Değer Geliştirme Yaklaşımları” ve “Bütüncül Değerler Eğitimi” yaklaşımlarıdır. Öğretilecek değerlerin öğretici tarafından seçildiği, öğrencilerin öğrenecekleri değerler konusunda bir tercihte bulunmadıkları geleneksel yapıdaki öğretmen merkezli Değer Aktarma Yaklaşımları, *Değerlerin Telkini* ve *Davranış Değiştirme* ye dayalı iki temel yönteme dayanmaktadır. Bunun yanında bireylerin öz yaşantılarından yola çıkarak kendi değerler sistemini kurabilmesini hedefleyen ve öğretmen merkezli değer aktarma yaklaşımlarına alternatif olarak çıkan Değer Geliştirme Yaklaşımları ise *Ahlakî Muhakeme*, *Değer Analizi* ve *Değer Açıklama* ya dayalı üç yöntemle içeriklendirilmektedir. Değer aktarma yaklaşımları ile değer geliştirme yaklaşımlarının tek tek yeterli olamayacağı anlayışı ile şekillenen Bütüncül Değerler Eğitimi yaklaşımı ise Kohlberg’in geliştirdiği *Adil Topluluk Okulları* ve 90’lı yıllarda ABD’de geliştirilen *Karakter Eğitimine* dayalı iki anlayıştan oluşmaktadır. (Kaymakcan ve Meydan, 2016, s. 170-190). Bu çalışma çerçevesinde de Ayşe Sıdika Hanım’ın ahlak eğitimi anlayışı literatürde üç ana akım yaklaşım olarak kabul gören “Değer Aktarma Yaklaşımları”, “Değer Geliştirme Yaklaşımları” ve “Bütüncül Değerler Eğitimi” yaklaşımları bağlamında incelenmiş; yazarın ahlak eğitiminden bahsettiği başlıklarda bu yaklaşımlardan herhangi biriyle açıklanabilecek yöntem bilgilerinin var olup olmadığına yönelik bir analiz yapılmıştır. Çalışma kapsamında Ayşe Sıdika Hanım’ın ahlak eğitimi anlayışı değer eğitimi yaklaşımları açısından incelenirken hedef, eserin yazıldığı dönemde var olmayan kavramlar (değer eğitimi yaklaşımları) üzerinden yazarın ahlak eğitimine bakışını anlamak değildir. Ya da yazarın da bugünkü manada değer eğitiminden bahsettiğini iddia ederek anakronizme neden olmak değildir. Hedef dönemin şartları doğrultusunda okullarda ders verecek öğretmenlere yönelik yazılmış bir eserdeki ahlak eğitimi boyutunun bugünün kavramları ile daha anlaşılır bir şekilde yorumlanabilmesi için ipuçları oluşturmaktır.

Yöntem

Çalışma çerçevesinde Nitel Araştırma Yöntemlerinden *İçerik Analizine* başvurulmuştur. “İçerik analizi hacimli olan nitel materyali alarak temel tutarlılıkları ve anlamları belirlemeye yönelik herhangi bir nitel veri indirgeme ve anlamlandırma çabası girişimlerini ifade etmek için kullanılır.” (Patton, 2014, s. 453). Bu çalışmada da Ayşe Sıdıka Hanım’ın “*Usûl-i Tâlim ve Terbiye Dersleri*” adlı eserinin “Ahlak Eğitimi” bölümü içerik analizi ile incelenmiştir. İlgili kısım Değer Eğitimi yaklaşımlarından olan “Değer Aktarma Yaklaşımları”, “Değer Geliştirme Yaklaşımları” ve “Bütüncül Değerler Eğitimi” yaklaşımları çerçevesinde incelendiği için *Tümdengelimsel İçerik Analizi* yapılmıştır (Tümdengelimsel İçerik Analizi bkz. Patton, 214, s.453). İçerik analizi yapılırken elde edilen bulgular çerçeveyi belirleyen değer eğitim yaklaşımları başlıkları altında kategorize edilmemiş bunun yerine bulgulara doğrudan Ayşe Sıdıka Hanım’ın kendi başlıkları altında yer verilmiştir. Böylelikle elde edilen bulguların kendine has bir başlıklandırma yapısı olan eserin bütünlüğü içerisinde sunulması hedeflenmiştir. Ayşe Sıdıka Hanım eserinin “Ahlak Eğitimi” başlığı altında 12 ayrı alt başlığa yer vermiştir. Bu başlıkların tümü bahsedilen değer eğitimi yaklaşımları çerçevesinde incelenmiş ve bu yaklaşımlara dair içeriklere sahip olan başlıklar altında ilgili bulgulara yer verilmiştir.

Bulgular

İrade

İrade ile ilgili başlığı altında Ayşe Sıdıka Hanım, çocukların iradelerinin eğitim ile güçlendirilebileceğini anlatmakta ve her insanın özünde farklı oranlarda olmakla birlikte var olan iradenin eğitici rehberliğinde güçlendirilebileceğini açıklamaktadır. Ayşe Sıdıka Hanım’ın iradenin güçlendirilmesi için öne sürdüğü tembelliğin ortadan kaldırılması fikrini “... Çocuklara küçük yaşlardan itibaren çalışmanın hayata tutunmanın temel şartı olduğu kabul ettirilerek öğretilmelidir.” (Ayşe Sıdıka Hanım, 2021, s. 95) şeklindeki ifadeleri ile temellendirdiği ve bu ifadeleriyle değer aktarma yaklaşımlarının bir parçası olan değer telkini yöntemine işaret ettiği görülmektedir. Değer telkini anlayışında yetişkinler tarafından iyi olarak kabul edilen, toplumun ortak değeri haline gelmiş kuralların, değerlerin öğrenciye kabul ettirilmesi esası vardır (Kaymakcan ve Meydan, 2016, s. 171). Ayşe Sıdıka Hanım da ifadeleriyle çalışmanın bir değer olduğunun öğrencilere kabul ettirilmesi gerektiğini savunmaktadır.

İtaat

Ayşe Sıdıka Hanım itaatin küçük yaşlardan itibaren öğretilir ahlakî bir boyut olduğunu söylerken bu konudaki ilk sorumluluğu anne-babalara yüklemekte ve ilk yaşlarda yapılacak itaat eğitimi ile ilgili olarak “Derinlemesine açıklamalar yaparak çocuğun herhangi bir konuyu anlamasını beklemek doğru değildir. İlk yaşlarında çocuk, söyleneni anlamadığından anne ve baba küçük yaşlardan itibaren itaate alıştırmalıdır.” (Ayşe Sıdıka Hanım, 2021, s.108) diyerek değer telkinine yakın duran bir anlayış ortaya koymaktadır. Fakat bunun yanında aynı sözlerinin devamında “Tabi bu arada çocuk büyüdükçe fikirlerin, düşüncelerin tartışılmasına izin vermenin herhangi bir sakıncasının olmadığı da bilinmelidir. ... Bu şekilde tartışabiliyor olmaları onların her şekilde düşünsel yeteneklerinin gelişmesini sağlar. Çünkü her şeyin sebebini, sonuçlarını irdeledikleri için kendisine faydalı olduklarını düşündükleri konular hakkında zorla itaat yerine, kendi istekleri ile itaati seçerler... Bundan dolayı ilk yaşlarda itaat eksiksiz bir şekilde alıştırtılarak öğretilmelidir. Ama büyüdüklerinde mantıklı bir biçimde itaatin sebeplerini anlamaya çalışmaları hoş görülerek eleştirmelerine izin verilmelidir” (Ayşe Sıdıka Hanım, 2021, s.108) ifadelerini de kullanmaktadır. Ayşe Sıdıka Hanım’ın bu ifadeleri değer geliştirme yaklaşımlarından birisi olan değer açıklama yönteminin temel bakış açısıyla örtüşür görünmektedir.

Değer açıklama bireylerin zihinlerindeki sorulara cevap bulabilmesi ve nasıl davranacağını belirleyerek kendi değerlerini netleştirmesine dayalı bir yöntemdir (Akbaş, 2008). Değerlerin telkin edilmediği bu anlayışta bireylerin duygu ve düşüncelerinin farkında olarak kendi değerler sistemini belirleyebilmesi esası vardır (Aydın ve Gürler, 2014). Bu bağlamda düşünüldüğünde Ayşe Sıdika Hanım'ın itaatin öğretilmesi konusunda ilk yaşlarda değer telkinine başvurulması gerektiğine vurgu yaparken, ilerleyen yaşlar için ise değer geliştirmeye yönelik olarak değer açıklama yöntemine işaret eden bir bakış açısına sahip olduğunu söylemek mümkün görünmektedir.

Saygı

Saygı ile ilgili olarak “çocuktaki saygıyı açığa çıkartmak” hedefinden yola çıkan Ayşe Sıdika Hanım, bireylerin kendilerine yapılan hizmetler karşısında minnettarlık duygusu hissetmelerinin doğal ve içsel bir süreç olduğunun altını çizmektedir. Bu minnettarlık duygusundan yararlanılarak da çocuklarda anne ve babaya karşı saygının oluşturulabileceği kanaatindedir. “Çocuklara anne ve babalarının onları büyütme için ne kadar eziyet çektikleri, öksüz ve yetim çocukların koruma ve şefkatten mahrum, yoksul bir şekilde büyüdükleri hatırlatılarak bu durumun onlar üzerindeki etkilerinden yararlanılmalıdır.” (Ayşe Sıdika Hanım, 2021, s. 109) diyerek bu kanaatini temellendiren Ayşe Sıdika Hanım'ın bu ifadeleriyle değer aktarma yaklaşımlarının bir boyutu olan değer telkiniyle açıklanabilecek bir yöntem önerisinde bulunduğu görülmektedir. Toplum tarafından kabul gören değerlerin içselleştirilmesi hedefi ile yola çıkılan değer telkini aşamalarında bireylerin belirli değerlere yönlendirilmesi esası vardır. Ayşe Sıdika Hanım öğretmenlere verdiği tavsiyelerde çocuklara anne ve babalarının onlar için yaptıklarını hatırlatırken aynı zamanda bu imkândan mahrum kalan çocuklardan da örnek verilmesi gerektiğini söylemektedir. Böylelikle bir kıyas malzemesi ortaya koymakta ve bir anlamda empati yoluyla çocukların saygı değerine yönlendirilebileceğine dair ipuçları vermektedir.

Minnettarlık

Ayşe Sıdika Hanım saygı değerinin öğretilmesi ile ilgili düşüncelerini aktardığı kısımda minnettarlık duygusu zemininde şekillenecek bir saygı anlayışına vurgu yapmakta ve minnettarlık duygusunun pekiştirilmesi yoluyla saygının açığa çıkartılabileceğini dile getirmektedir. Ayşe Sıdika Hanım'ın Minnettarlık başlığı altında da benzer bir anlayışla konuya yaklaştığı görülmektedir. Bu başlık altında da “Çocukta şükran duygusunu ortaya çıkartabilmek için, annesinin, babasının ve diğer büyüklerin ona gösterdikleri sevgi ve şefkat güzelce anlatılmalıdır. Ayrıca çocuğun ebeveyn şefkatinden ve korumasından yoksun çocukların, ne kadar şanssız oldukları hatırlatılarak yapılan iyiliklere karşı minnettarlık gösterilmesinin bir görev olduğu öğretilmelidir.” (Ayşe Sıdika Hanım, 2021, s. 111) diyen Ayşe Sıdika Hanım yine aynı şekilde değer telkini yöntemine atfedilebilecek bir bakış açısıyla konuya yaklaşmaktadır. Hatta cümlelerini “... bir görev olduğu öğretilmelidir” şeklinde bitiriyor oluşu değer telkininin “öğrenciye belirli değerleri aşlamak” (Kaymakcan ve Meydan, 2016, s. 172) şeklindeki temel amacıyla net bir şekilde örtüşür görünmektedir.

Çocukların Eğitim Duyarlılığı

Çocukların eğitim duyarlılığı başlığı altında Ayşe Sıdika Hanım, çocuklarda merhamet, şefkat ve yardımseverlik gibi değerlerin nasıl yerleştirileceği konusu üzerinde durmaktadır. Eğitimin bu noktada vazgeçilemez bir unsur olduğunun altını çizen yazar, toplumda ihtiyacı olanlara yardım edebilme fedakarlığının ancak merhamet ve şefkat değerlerinin açığa çıkartılmasıyla gerçekleştirilebileceğini söylemektedir. Yazar: “... bu fedakarlıklar merhamet ve şefkat gibi değerlere dayanıp, kişinin kendi içinde yaşadığı deneyimler sonrasında ortaya çıkan etkiden doğmaktadır.”

Bu sebeple merhamet ve şefkat uyandıran pek çok durum, daha küçük yaşta çocukların dikkatine sunulmalıdır. Ayrıca çocuğa kendi kendine değerlendirme yapma fırsatı verilerek, yardım edilmelidir.” (Ayşe Sıdıka Hanım, 2021, s. 114.) derken de merhamet ve şefkat değerlerinin nasıl öğretilmesi konusunda değer analizi yaklaşımına yakın duran bir yöntem önerisinde bulunmaktadır. Değer analizi içerisinde belirli değerleri barındıran örnek olayların öğrencilere üzerinde düşünmelerini sağlayacak şekilde sunulduğu ve böylelikle ilgili değerlerin kazanılmasının hedeflendiği bir değer eğitimi yaklaşımıdır. Böylelikle öğrencilerin çeşitli durumlarla ilişkilendirilerek değerlendirmeler yapmaları ve kendi değerlerini kavramsallaştırmaları sağlanır (Kaymakcan ve Meydan, 2016, s. 178). Ayşe Sıdıka Hanım da merhamet ve şefkat içeren örnek durumların çocuklara sunularak verilmesini ve aynı zamanda değerlendirme yapma imkanının da tanınmasını söylerken günümüzde değer analizi olarak kavramsallaştırılan değer eğitimi yaklaşımına uygun bir hedef belirlemektedir.

Yazar aynı başlığın devamında ise yine merhamet değeri yoluyla yardımseverliğin kazandırılması ile ilgili anlatımına devam etmekte bu sefer ise “Yine çocuğa fakirliğin, güçsüzlüğün her an ailemizin ve akrabalarımızın başına gelebilecek acı bir durum olduğu anlatılmalıdır. Bu noktada eğitici her fırsattan yararlanarak, farklı örnekler göstererek çocukların gözünde örnek bir figür haline gelip duyarlılık ve merhameti artırabilmelidir.” (Ayşe Sıdıka Hanım, 2021, s. 115) ifadelerini kullanarak değer telkinine yakın duran bir yöntemsel sürece işaret etmektedir. “Örnek bir figür haline” gelmekten bahseden yazar, değer telkini yaklaşımının kullandığı tekniklerden birisi olan modelleme ile örtüşen bir bilgi ortaya koymaktadır.

Çocuklarda İçgüdü

Yazar çocuklarda içgüdü başlığını kullandığı bu bölümde çocukların doğuştan gelen kişilik özelliklerine odaklanmakta ve bugün eğitim literatüründe karakter olarak isimlendirilen boyuta atıfta bulunmaktadır. İlgili literatürde karakter ahlakî olan ve ahlakî olmayan olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Akbaş, 2008, s. 16). Bu kısımda Ayşe Sıdıka Hanım’ın çocukların doğuştan getirdikleri kötü özelliklerin (ahlakî olmayan karakterin) tamamen ortadan kaldırılamasa da doğru eğitim yöntemleri ile iyiye doğru yönlendirilebileceğini ifade ettiği görülmektedir. “Mesela yakışsız olan kibirliliği kabul edilebilir bir tavra dönüştürmek kolaydır. İnsanın hayvansal güdülerini insanlığa hizmet eden bir yarışa dönüştürmek mümkündür.” (Ayşe Sıdıka Hanım, 2021, s. 119) sözlerini kullanırken de tam da bu noktaya işaret etmektedir. Konuyla ilgili örnek bir yöntem önerisinde bulunan yazar, “... sadece ben yapabilirim diyen bencil bir çocukla karşılaşılırsa buna üzülmeyle iyi işler yapan, insanlığa hizmet eden kişiler örnek gösterilmelidir. Bu sayede çocuğun hem gayreti artırılır hem de kişiliği iyi bir yola yönlendirilmiş olur.” (Ayşe Sıdıka Hanım, 2021, s.119) ifadelerini kullanarak modellemeden bahsettiği için değer telkinine yaklaşan bir yöntem vurgu yaparken diğer yandan bencil olarak nitelenebilecek çocuğun karakterinin eğitimle dönüştürülebileceğine de işaret etmektedir. Bu anlamda karakter eğitimi yaklaşımına da yakın duran bir anlayış geliştirmektedir. Karakter eğitiminde bireylere değerler kazandırılırken diğer yandan da kişilerin kendini gerçekleştirme için bir alan oluşturulur. Ayşe Sıdıka Hanım bencil bir karakterin çalışkan ve azmeden bir boyuta taşınabileceğini öngörmekte ve bunu söylerken de ahlakî olana yönelen karakter eğitimi anlayışının çıkış noktasına yakın durmaktadır.

Ayşe Sıdıka Hanım yine aynı başlık altında çalışkanlık değerinden bahsederken zengin olmanın para biriktirme hırsı olarak anlaşılması gerektiğini söylemekte ve iyilik yapma, topluma faydalı ürünler ortaya koyabilmek için zengin olmanın bir gereklilik olduğunun çocuklara benimsetilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. “Çalışmak, çabalamak, para kazanmak iyilik yapabilmek için şarttır. Her kötülük tembellik ve ihtiyaçtan doğar demek hem doğru hem de faydalıdır. Özellikle de zamana uygundur.

Çünkü zamanımız yarış zamanıdır.” (Ayşe Sıdika Hanım, 2021, s.119) diyen yazar toplumsal refah için, tembel ve maddi olarak ihtiyaç halinde olmanın kötü bir hal olup çalışmanın ise bu halin karşısında duracak bir değer olduğunun anlatılması gerektiğini dile getirmekte ve bu sözleriyle doğrudan değer telkini yapılması gerektiğini ifade etmektedir. Nitekim toplumun yararına olan değerlerin öncelendiği değer telkini yaklaşımının temel hedefi ile tam anlamıyla örtüşür görünmektedir. Ki ilerleyen kısımlarda Ayşe Sıdika Hanım’ın “Bir millette ne kadar çok tembel ve sefil adam varsa o millet o kadar az ilerleyebilir.” (Ayşe Sıdika Hanım, 2021, s.125) derken de toplumsal refah için çalışkanlık değerinin ne kadar mühim olduğunu bir kez daha vurgulamış olmaktadır.

Sonuç

Çalışma çerçevesinde yapılan değerlendirmelerin sonucunda Ayşe Sıdika Hanım’ın ahlak eğitimi anlayışının temelini değerler eğitimi mantığı üzerinde kurguladığını söylemek mümkündür. Ayşe Sıdika Hanım’ın “*Usûl-i Tâlim ve Terbiye Dersleri*” adlı eserinin “Ahlak Eğitimi” bölümünde yer verdiği değerlerin daha çok bireyi topluma hizmet bağlamında eğitmeye yönelik değerler olduğu görülmektedir. Diğer bir ifadeyle yazarın eserinde toplumun menfaati açısından desteklenmesi gereken, en küçük birim olan aileden başlayarak sağlıklı bir toplum yapısı oluşturma zemini açısından önem taşıyan değerlerin öğretilmesini önceliyor oluşu dikkat çekici bir sonuçtur. Okullar salt akademik becerilerin kazandırıldığı kurumlar değil aynı zamanda toplumda kabul gören değerleri öğrencilere aktararak toplum için uyumlu bireyler yetiştirmeyi hedefleyen öğretim kurumlarıdır. Bu hedef sağlıklı ve muasır bir toplum yapısının bileşenlerine katkı sağlayan bir unsur olarak kabul görmektedir. Ayşe Sıdika Hanım’ın da eserini okula yüklenen bu hedef doğrultusundaki beklentileri karşılayacak öğretmenler yetiştirme amacı ile yazması ve Türk toplum yapısı içerisinde kabul gören değerlere ağırlık vermesi olağan görünmektedir. Bu bağlamda değerlerin eğitimi ile ilgili yaptığı tespitler ve sunduğu yönetsel öneriler değerlendirildiğinde; ağırlıklı olarak geleneksel değer eğitimi anlayışına yakın durduğu ve bu nedenle günümüz değer aktarımı yaklaşımları ile açıklanacak yöntemlere vurgu yaptığı görülmektedir. Nitekim değer aktarımı yaklaşımlarının temelini oluşturan düşüncenin toplumun geleneksel değerlerinin yeni nesle aktarılması esası üzerine kurulduğu bilinmektedir. Bunun yanında Ayşe Sıdika Hanım’ın yer yer değer geliştirme yaklaşımları bağlamında değerlendirilebilecek yöntemlere işaret eden önerilerde bulunuyor oluşu da dikkat edilmesi gereken noktalar olmuştur. Her ne kadar geleneksel/toplumsal değerlerin eğitimi ön plana çıkarıyor olsa da Ayşe Sıdika Hanım’ın bu değerlerin öğretilmesinde aktarımın tek başına yeterli olamayacağını vurguluyor oluşu önemli bir sonuçtur. Bu sonucu Ayşe Sıdika Hanım’ın eserinin genel bakış açısı ve eğitimsel yaklaşımı açısından değerlendirmek önemlidir. Eserin bütününe bakıldığında yazarın geleneksel öğretim yöntemlerinden sıyrılmanın gerekliliğine dikkat çektiği görülmektedir. O geleneksel eğitim yönteminin temelini oluşturan ezberin tek başına anlamlı öğrenmeler sağlayamayacağından yola çıkarak deney ve gözleme, tecrübeye dayalı yöntemlerin daha etkili olabileceğini dile getirmektedir. Yazarın bu bakış açısının izlerini ahlak eğitiminin bir parçası olarak gördüğü değerlerin nasıl öğretileceği konusunda verdiği örneklerde görmek mümkündür. Değer eğitimi konusunda da değer aktarımını önceleyen bir yaklaşımla hareket ederken yer yer değer geliştirmeye yaklaşması aynı zamanda öğrencilerin değerlere anlamlı öğrenmelerle ulaşabilmesinin gereğini fark ediyor oluşundan kaynaklanmaktadır. Bu fark ediş ve bu anlamda değer gerçekleştirmeye yaklaşması Ayşe Sıdika Hanım’ın eğitim anlayışının bütüncüllüğünde tutarlı bir çerçeveye oturmaktadır. Diğer taraftan Ayşe Sıdika Hanım’ın ahlak eğitiminden bahsettiği bazı kısımlarda karakterin olumlu yönde eğitilebileceğine vurgu yapması ve bu anlamda yapılabilecek uygulamalardan bahsetmesi de karakter eğitimi yaklaşımı ile ilişkilendirilebilecek bir bakış açısına da sahip olduğunu göstermektedir.

Nitekim eserin yazıldığı dönemin özellikleri ve Türk toplum yapısı düşünüldüğünde Ayşe Sıdıka Hanım'ın öncelediği toplumsal değerlerin aynı zamanda dini değerlerle de örtüşen nitelikte olması yazarın dini değerlerin aktarımında daha fazla öne çıkan karakter eğitimi yaklaşımına işaret eden görüşlerini açıklar niteliktedir.

KAYNAKÇA

Akagündüz, Ü. (2015). Düşünce Tarihimizin Eğitimci Simalarından Ayşe Sıdıka Hanım ve Usûl-ı Talim ve Terbiye Dersleri Adlı Eseri. *Folklor/Edebiyat*, 21 (81), 87-106.

Akbaş, O. (2008). Değerler Eğitimi Akımlarına Genel Bir Bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 9-27.

Akyüz, Y. (2000). Öğretmenlik Mesleği ve Osmanlı'da Kadın Öğretmen Yetiştirilmesi, *Tarih ve Toplum*, (195), 31-43.

Akyüz, Y. (2021). *Türk Eğitim Tarihi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Altın, H. (2017). Osmanlı'da Bir Kadın Pedagog Ayşe Sıdıka Hanım ve Eseri Usul-ı Talim ve Terbiye Dersleri. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (2), 179-192.

Aydın, M.Z. ve Gürler, A. Ş. (2014). *Okulda Değerler Eğitimi Yöntemler-Etkinlikler-Kaynaklar*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Ayşe Sıdıka Hanım. (2021). *Talim ve Terbiye Derslerinde Usul*. (Ü. Akagündüz, Yay.Hz.). İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.

Gündüz, M. (2020). *Usûl-i Talim ve Terbiye-Türkiye'de İlk Eğitim ve Öğretim Yöntemi Kitabı*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Kaymakcan, R. ve Meydan, H. (2016). *Ahlak Değerler ve Eğitimi*. İstanbul: DEM Yayınları.

Kazancı, A. (2003). *Ayşe Sıdıka Hanım'ın "Usûl-ı Talim ve Terbiye Dersleri" Adlı Eseri Çerçevesinde Ahlak Öğretimi İlkeleri* (Yüksek Lisans Tezi). Erişim Adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Keskin, S.C. (2021). Değerler Eğitimine Tarihsel Süreçte Genel Bir Bakış: Türk Devletlerinde Değerler Eğitiminin Dünü ve Bugünü. *Eğitim Bilimlerinde Araştırma ve Değerlendirmeler I içinde* (s. 131-160). Ankara: Gece Kitablığı.

Kocamanoğlu, E. (1995). *Ayşe Sıdıka'nın "Usûl-ı Talim ve Terbiye Dersleri" Kitabının Eğitim Açısından İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Erişim Adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

Patton, M. Q. (2014). *Nitel Araştırma Ve Değerlendirme Yöntemleri*. M. Bütün ve S.B. Demir (Çev. Ed.). Ankara: Pegem Akademi Yayınevi.

Şanal, M. Ve Güçlü, M. (2016). Türk Eğitim Tarihinin Tozlu Sayfalarına Sıkışıp Kalan Aydın Bir Kadın Eğitimci: Ayşe Sıdıka Hanım (1872-1903), Öğretmen ve Öğretmenlik Mesleğine Bakışı. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 6(10), 233-250.

DETERMINATION OF DOWRY PRICES ACCORDING TO SİVAS- KONYA ŞER'İYYE RECORDS BETWEEN 1785-1800

Çağrı ONAR

Milli Savunma Üniversitesi; Kara Astsubay Meslek Yüksek Okulu, Beşeri ve Sosyal Bilimler Bölümü

ORCID: 0000-0003-3928-5755

Abstract

Şeriye Registers, also called Kadı registers, contain detailed information about the Ottoman social structure and women, who were the most important element of this structure. It is possible to find information about the establishment of the family, the smallest component of social life, in these notebooks. The Islamic legal system is founded on justice rather than equality. In order to establish the rights of women in the mutual marriage contract, he deemed it appropriate to pay a sum called dowry to the woman or collect real estate. On the other hand, there is also the practice of muhalea for men during divorce. The fact that dowry is explained with numerous verses and hadiths can be attributed to the importance of the subject. This practice continued in the Ottoman social structure. For this reason, it is essential to conduct a study on the subject in order to understand the economic aspect of women in Ottoman society.

In this study, the 15-year Sivas and Konya Sharia Registers covering the period between 1785 and 1800 were examined. Three notebooks from Sivas and two notebooks from Konya covering this period were scanned. A total of 25 records regarding dowry were found. Based on the findings, the amounts of dowry given during this period were determined. In order to make sense of the study, dowry fees were compared with the prices of commodities that have cash value today, such as meat, bread and sheep, in the 18th and 19th centuries. Since it is not possible to obtain an exact figure from this comparison, an average price has been derived. In this way, the reader is given the opportunity to make comparisons between that period and today.

Keywords: Mehr, Islamic Dowry, Sivas, Konya, Muhalea.

1785- 1800 TARİH ARALIĞINDA SİVAS- KONYA ŞER'İYYE SİCİLLERİNE GÖRE MEHİR BEDELLERİNİN TESBİTİ

Özet

Kadı defteri olarak da adlandırılan Şeriye Sicilleri, Osmanlı toplum yapısı ve bu yapının en önemli harcı olan kadınlar hakkında detaylı bilgiler ihtiva etmektedir. Toplum hayatının en küçük bileşeni olan ailenin kurulması ile ilgili bilgilere bu defterlerde rastlamak mümkündür. İslam hukuk sistemi eşitlikten ziyade adalet üzerine tesis edilmiştir. Karşılıklı yapılan nikâh akdinde kadınların hukukunu tesis edebilmek adına kadına mehir adı altında bir meblağ ödenmesini yahut taşınmaz tahsilini uygun görmüştür. Buna karşılık erkekler için de boşanma esnasında muhalea uygulaması bulunmaktadır. Mehirin çok sayıda ayet ve hadis ile açıklanması konunun ehemmiyetine atfedilebilir. Osmanlı toplum yapısında da bu uygulama devam etmiştir. Bu sebeple Osmanlı toplumunda kadının ekonomik yönünü anlamak adına konu ile ilgili çalışma yapmak elzemdir.

Bu çalışmada 1785- 1800 yılları arasını kapsayan 15 yıllık Sivas ve Konya Şeriyye Sicilleri incelenmiştir. Bu dönem arasını ihtiva eden Sivas'ın 3 Konya'nın 2 defteri taranmıştır. Mehiri ilgilendiren toplam 25 kayda rastlanmıştır. Bulgulardan hareketle bu dönemde verilen mehir miktarları tespit edilmiştir. Çalışmanın mana bulması için mehir ücretleri 18 ve 19. yüzyıl et, ekme ve koyun gibi günümüzde nakdi değeri bulunan emtia fiyatlarıyla karşılaştırılmıştır.

Bu karşılaştırmadan kesin rakam elde etmek mümkün olmadığından ortalama bir fiyat çıkartılmıştır. Bu sayede okuyucuya o dönemle bugün arasında kıyas yapma imkânı verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mehir, İslami Çeyiz, Sivas, Konya, Muhalea.

Introduction

The word *mehir* (Ünal, 2011) “mehr”, means wage in the dictionary. Although the words are different, there are similarities in practice in many cultures and beliefs. However, its application and meaning are perceived differently across cultures and communities. The fact that the word means fee shows that it was previously understood as a buying and selling contract. However, in the following periods, the amount paid was result of the dowry, not the cause, which eliminated the practice from the buying and selling transaction (Aydın, 2009). In Turkish culture, there is also a fee given to the girl’s family before the wedding, under the name of *kalın* or *başlık*. However, it is understood that this fee is completely different from the dowry (Aksoy, 2006). The dowry is a fee given directly to the girl herself, not to the girl’s family. Though, the *kalın* or *başlık* is purchased by the girl’s family. In addition, while the consent of the daughter is required for the *mehir*, the *kalın* or *başlık* price is determined by the family, and the girl’s consent is not required. It is known that similar practices exist among faiths. As a matter of fact, in the Jewish belief, a sum is paid to the girl who will marry under the name of *mohar* (Aydın, 2003). In the Christianity, there is a payment called *donatia propter nuptias*, a practice similar to dowry. However, in Christianity, this payment is given as a return for the dowry brought by the woman. Although the words may be different, paying a fee to the girl’s family or the girl herself before marriage is evident in almost all beliefs and cultures.

Islam has regulated this fee within the base of its belief. The fee that must be paid at the time of marriage is called *Mihr-i Muaccel*, and the amount that must be paid later is called *Mihr-i Müeccel*. It was deemed necessary that all of these fees be determined at the time of marriage, but in cases where this was not the case, the marriage was not concluded. Instead, in case of divorce, a *mehr-i misil* (Demir, 2019) – the average dowry given to girls married on the girl’s father’s side- was determined. If the determined amount is too much to pay, a payment called *mût’a* is made to the woman (Aydın, 2003). *Mehir* practice also took place in the Ottoman Empire which was governed by the Islamic law. These fees were reflected in *kadı* registers, some in marriage contract records and some in divorce cases. Although dowry has always been considered as an amount to sustain the woman’s life after marriage, the alimony received by the woman in case of divorce takes the dowry out of the context of the wage paid to the woman after the divorce. Because alimony is given to the woman to ensure her livelihood for a certain period after marriage. In this case, *mehir* becomes a guarantee for the woman not only after marriage but also during the marriage (Demir, 2019). According to the *Hanife* sect, the dowry should be at least 10 dirhams, and according to the *Maliki* sect, it should be 3 dirhams (Aydın, 2009). However, the records we came across in the notebooks we examined show us that there were no restrictions in the Ottoman Empire. However, Halil Cin says that for Janissaries, *mehir* was restricted to 1000 silver coins for virgin wives and 600 silver coins for widows (Cin, 1974). However, it is not possible to verify this claim since we did not find any marriage contract regarding Janissaries in the registers we examined. In this study, by comparing the *Mehir* fees and practices of similar cities such as Sivas and Konya over a 15 year period, it was tried to understand how much the *mehir* cost corresponds to today.

1-Evolution Of Mariage Records

The 3rd, 5th, and 6th registers of Sivas and the 65th and 66th registers of Konya, obtained from the Presidency Ottoman Archive digital records, have been examined. These registers cover the period between 1785 and 1800. The registers are quite rich in content. However, within this timeframe, only 19 records containing mehir have been found from Sivas. Out of these 19 records, 16 are marriage records, while 3 are divorce cases. In the same timeframe, only 6 cases related to mehir are reflected in the Shaira registers of Konya. Out of these, 4 are divorce cases and 2 are marriages. Out of those who got married in Sivas, 10 are noted as “bikr”, 2 as “seyyibe”, and 1 as “bive”. No information is provided for the remaining marriage contracts. However, in the Konya records, no notations such as “bikr”, “bive” or “seyyibe” are found. Only two of the records belong to non-Muslims. The presence of non-Muslim records found in the Sivas records indicates the cosmopolitan nature of the city. Although the mehir amounts determined in the Sivas records are specified as a single fee without distinction between immediate and deferred payments, separate fees are determined for immediate and deferred payments in the Konya records. It is observed that the immediate “mihir-i muaccel” amounts are higher than the deferred “mihir-i müeccel” ones. While the mehir amounts in the Sivas records are determined in “akçe”, the fee determination in the Konya records is made based on “guruş”. The non-Muslim record found in the Sivas records is exceptionally recorded in “guruş”. The highest mehir recorded is 35.00 (BAO, Sivas Ş.S. 6/1)akçe, while the lowest mehir is recorded as 1000 akçe belongs to a non-Muslim (BAO, Sivas Ş.S. 5/261).

2-The Impact of Titles and Nicknames of Women and Men on Mehir Payments

When looking at 25 marriage records, it is evident that there is no standard for mehir amounts. However, there is an average fee for both cities. Nevertheless, there is an average fee for both cities. There is a significant difference between the lowest and highest amounts recorded in the records. The reason for these fee discrepancies could be related to the social status of the marrying families. Indeed, the lowest mehir amount of 1000 akçe belongs to a non-Muslim, while the highest mehir amount of 35000 akçe is paid by Süleyman bin Osman (BAO, Sivas Ş.S. 6/1), who holds the title of Seyyid¹ by descent from his father. Seyyid status is significant in Ottoman society (Güler,2021). However, in the Sivas register number 5, İbrahim, son of Seyyid Ahmet, who is titled as a groom, paid a mehir of 15000 akçe despite his title. From these two records, it is understood that the determination of dowries considers not only the title of the groom but also the situation of the bride. In Islam, equivalence (Demir, 2019) is sought for marriage. Therefore, while one seyyid pays a very high amount, another groom with the same title pays a lower mehir. The second highest mehir of 30000 akçe belongs to the son of a “Bey”², whose name is not specified but is titled as “İnyas’s son”. The title of “İnyasoğlu Bey” for the father suggests that İnyas Bey holds considerable importance. The bride, Fatma bint-i Mehmed, is recorded as a servant of İnyas Bey, yet her dowry is quite high. Even when the bride is a servant in a wealthy household, the father’s title significantly increases the mehir. Indeed, daughters of high-ranking fathers such as Beys, Pashas or Agas receive very high dowries. For instance, Rüstem Pasha paid a mehir of one hundred thousand full florins to Mihrimah Sultan, the daughter of Sultan Kanuni Süleyman. A florin equals 3.5 grams of gold (İnalçık, 1996). Thus, Rüstem Pasha gave 350 kilograms of gold for the marriage. However, it is observed that the physical condition of the bride also affects the dowry given.

¹ People descended from the lineage of Prophet Muhammed are called Sayyids.

² “Bey” is a title given to leaders at the head of tribes among Turks, distinguishing them as influential or privileged individuals apart from the ordinary populace.

Among our records, there is an average mehir of 15000 akçe despite the father's title being a Bey, which might be explained by the notation of the bride's name as "ahraz"³. For the period we examined, this situation is quite influential. Instead of being recorded with her father's name, she is recorded as "Ahraz Kezban" (BAO, Sivas Ş.S. 6/5). Since performing Hajj is a burdensome and wealth-requiring act of worship, it is expected that individuals titled as "Hacı" would pay higher dowries in marriage contracts. Within our records, there are two records titled as "Hacı" by their fathers. None of the grooms carry the title "Hacı". From these two records, it is observed that the fathers' titles as "Hacı" don't significantly impact the mehir amounts. The mehir for the record with the father titled as "Hacı" ranges from 12000 (BAO, Sivas Ş.S. 3/36) akçe to 15000 (BAO, Sivas Ş.S. 6/4) akçe, which falls within the average price range when compared to other records. On the other hand, the record with the father titled as "İmam" has a mehir of 21000 akçe, significantly higher than the dowries in records with "Hacı" titles. However, in this record, unlike the titles of "Hacı" the groom is also titled as "Molla" following his father's profession as an Imam. This indicates that higher dowries are given for titles such as "Hacı" due to the father's profession, as both grooms in the "Hacı" titled records lack any indication of occupation or title.

One of the most important factors in determining mehir prices is the status of the bride, whether she is a virgin "bikr", a widow "seyyibe", or again, the same meaning "bive". High mehir prices are seen in bikr records. While the highest mehir of 35000 akçe belongs to a virgin, there is no specific condition mentioned opposite the lowest dowry of 1000 akçe. The second lowest mehir after 1000 akçe, which is 16 gurus (BAO, Sivas Ş.S. 5/6), belongs to a widow. The fact that the record belongs to a non-Muslim might suggest that widowhood is not the sole reason for the low mehir. Indeed, the lowest dowry belonging to a non-Muslim creates the perception that non-Muslims only offer dowries when brought to the qadi court. Since there is no practice in their own customs and beliefs equivalent to a dowry determined by the woman and given to her, even these low dowries might have been sufficient. However, a dowry that falls below the average, such as 5000 akçe (BAO, Sivas Ş.S. 3/11), belongs to a Muslim name. Musa bin Abdülhad gave a dowry of 5000 akçe for Elif, the daughter of Ali, recorded as bive. In addition to these dowries, a mehir exceeding the average, such as 21000 akçe, was given by Mahmut bin Ömer (BAO, Sivas Ş.S. 5/206) to Arzu, the daughter of Mahmut, recorded as a widow. This overall situation shows us that despite generally lower dowries for widows and bives, in some cases, higher dowries are received than for virgins, and this is not subject to any rule or restriction.

3-Mehir and Similar Practices of Non- Muslims In The Ottoman Empire

The Ottoman legal system guaranteed the safety of life, property and honor of non-Muslims under the terms of the "zimmet" agreement (Erdem, 2016). Consequently, non-Muslims were permitted to resort to their own courts or places of worship to perform religious rites, such as marriage. This arrangement should be viewed as a right to worship rather than an alternative legal system. Just as the state establishes churches and synagogues to protect the worship rights of its citizens, it is considered natural by the state for adherents to conduct marriages according to their faiths as part of their religious practice (Erdem, 2016). However, it is observed that in some instances, despite having the right to resolve family matters such as marriage, divorce and alimony through their religious leaders, individuals still approached Ottoman courts. Indeed, this phenomenon is reflected in our documents. It is noteworthy that even though individuals had the right to consult their religious leaders, they sought resolution in the Ottoman courts.

³ "Ahraz" refers to a person who is speech and hearing impaired.

This can be attributed to various reasons. For instance, when a woman gets married in her own court, she has to pay a dowry, whereas if she approaches an Ottoman court, she receives a bridal gift (mahr). Additionally men might prefer this arrangement because, under Catholicism, divorce is not permitted, but a marriage conducted by an Ottoman judge grants the man the right to divorce (Erdem, 2016). Religious community leaders were often disturbed by these situations and occasionally appealed to the state to prevent marriage contracts from being conducted in Ottoman courts (Aydın, 2018). It is noted that Christians made more appeals to Ottoman courts, while Jews predominantly preferred their own courts and places of worship (Aydın, 2018).

Despite these appeals from religious leaders, it is observed that there are cases in Ottoman courts involving both parties being non-Muslims. Within the Sharia court records of Sivas and Konya, two non-Muslim marriages have been identified. The fact that both marriages took place in Sivas likely relates to the proportion of the non-Muslim population. It is known that a significant Armenian Christian population resided in Sivas. Based on the names found in the records, it can be inferred that the individuals in these two cases were also Armenian Christians. In the first record, Artos, son of Martoros, contracted a marriage with Marnus, daughter of Serkez, with a dowry of 16 "kuruş" (BAO, Sivas Ş.S 5/12). It is interesting to note that although all other records in Sivas were recorded in akçe, this particular record was recorded in kuruş. If it is assumed that the second record, involving Arakils son Kara, was also for non-Muslims, it would be expected that it too would be in kuruş. However, the dowry in this marriage, like those for Muslims, was recorded in "akçe". The dowry of 1000 akçe given by Kara to Makor's daughter is noted as the minimum amount. Similarly, the 16 kuruş dowry in the first record is significantly below the average dowry in Sivas. While it is noted that Serkez, whom Martoros married, was a widow, there is no mention of whether Makor's daughter was a virgin or a widow. Although there is no distinction between immediate dowry "mihr-i muaccel" and deferred dowry "mihr-i müeccel" in the Sivas records only mihr-i muaccel is recorded in both non-Muslim cases. Mihr-i muaccel is the amount to be paid at the time of marriage, while mihr-i müeccel, as mentioned in the Quran, is a religious obligation that puts the man in debt and makes the woman a creditor, to be paid later. In the event of separation, the dowry given should not be taken back (Kuran 2/237,4/4, 5/5). Since non-Muslims are not obliged to follow these religious mandates, it appears that they only provided the mihr-i muaccel at the time of marriage. However, to confirm this situation, further examination of non-Muslim marriages conducted in Ottoman courts is necessary. These two records pertain solely to the marriage contract, and there are no instances of divorce cases involving non-Muslims.

4- Sivas- Konya Dowry Amounts Comparison

While bride prices show consistency within cities, a significant disparity is observed in intercity comparison. In Sivas, bride prices are recorded in akçe, whereas in Konya, they are noted in guruş. While the highest amount in Sivas is 35 thousand akçe, this figure is recorded as 40 guruş in Konya. In 1714, 1 guruş equals 120 akçe in Konya (Kaya, 2020). However, in 1742, near Konya in Karaman, the price of a sheep varies between 2.5 and 5 guruş (Kaya, 2020). If we calculate from 2.5 guruş, we encounter a value of 300 akçe. Consequently, the highest bride price in Konya amounts to 4800 akçe. Based on these figures, the highest bride price in Konya, calculated from 2.5 guruş, would purchase 16 sheep. In contrast, with the bride price given in Sivas, approximately 115 sheep can be acquired. While the evaluation based on sheep presents this perspective a comparison regarding bread yields the following results. Closest to our study period, in 1749, 80 dirhams of bread amount to 1 akçe (Özlü, 2006).

With bread priced at 256 grams per akçe, 4800 akçe caan buy approximately 1 ton 228 kilograms of bread, equivalent to 3,070 loaves. With Sivas's highest bride price, around 8750 loaves of bread can be obtained. Finally, for a comprehensible price comparison, our benchmark is meat prices. Although meat prices vary over time, in the period within our study, in 1787, they were approximately 8 akçe (Özlu, 2006). Based on this, Konya's highest bride price could buy up to 600 kilograms of meat, while in Sivas, this amount is 4375 kilograms. These figures are calculated from the highest values, yet observing the average would provide a more accurate representation.

When the average of 6 records for Konya is taken, it amounts to 28 guruş. This sum is equivalent to an average of 3360 akçe. In Sivas, however this ratio is 14350 akçe. Evaluating based on the previously mentioned sheep prices, the bride price in Konya would allow the purchase of 11 sheep, while in Sivas, it would enable the acquisition of 48 sheep. Compared to the time of the Prophet Muhammad, the bride price in Sivas aligns with the dowry set for his wives and daughters. Indeed, he designated a dowry of 500 dirhams for his wives and daughters (Algül, 2019). 500 dirhams correspond to 212.5 grams of gold or around 50 sheep. From this perspective, the bride prices in Konya fall below the amount set by the Prophet Muhammad for his daughters and wives. Looking at bread, while 840 loaves can be bought in Konya, the figure in Sivas is 3578 loaves. Finally, examining meat prices, the average bride price in Konya corresponds to 420 kilograms of meat, whereas in Sivas, it is about 1789 kilograms.

When looking at the land grant fees given within the same register, it is observed that land grants were provided for 6900 akçe in Sivas, while in the Konya register, they were given for 8900 akçe. In this regard, there is no difference between Sivas and Konya in the eyes of the state. However, it is understood that Konya falls significantly short in bride price payments. Nevertheless, prices for meat, bread and sheep vary according to the cities. While the observed fees are applicable to the mentioned cities, prices even differ within the central areas of Konya and Sivas. However, looking at two property sales conducted in Sivas in 1788-88, one was 185 and the other was 350 guruş (BAO, Sivas Ş.S 3/137, 3/205). Even from these property sales, it is understood that the bride prices paid were quite significant. However, the situation is quite different in Konya (Sarı, 2023). In the Konya Sharia register dated 1785, a shirt costs 30 guruş. In this case, with average bride price calculations, not even a shirt can be purchased.

Result and Discussion

The concept of mehr (dower) has been examined from a historical perspective as a legal issue. In Islamic tradition, "mehr" is the amount that the groom is obligated to pay either at the time of the marriage contract or subsequently. Our examination of the Sivas and Konya registers reveals that mehr was recorded as legas matter during or after the marriage contract. Notably, the fact non-Muslims were also recorded indicates the legal significance of the subject. Unlike Muslim records, where non-Muslims did not adhere to all religious rituals, only the mihr-i mu'ajjal (immediate dower paid at the time of the marriage contract) was recorded without any deferred payments. However, mehr also functioned as a social status symbol beyond its legal existence. For instance, individuals with titles such as agha, bey, pasha, mullah, and sayyid generally paid higher mehr. Additionally, there were differences in the mehr amounts set during the marriage contracts of first-time brides versus widows. Nevertheless, records Show that some widows received higer mehr than virgins, demonstrating that there were no sitrict limitations on mehr amounts or to whom they were paid. The study also revealed that the payments were not standardized. Although some studies suggest that the Prophet Muhammad set an average for his wives and daughters, this standard was not universally adhered to.

When averaging the records from Sivas, the amounts align with the Prophet's suggested average for his daughters and wives, whereas the Konya records fall significantly below this average. A comparison of meat, bread and sheep prices between the two cities today indicates a considerable disparity. To ensure accuracy, other commodity prices within the Konya registers were also examined. It was found that the price of a shirt was close to the highest mehr amount, which is intriguing. This suggests that in Konya, mehr was paid more as a customary practice rather than as a means for women to secure themselves post-marriage. There must be numerous social and economic factors underlying this situation, placing it within the realm of sociology. Conversely, in Sivas, mehr was taken quite seriously, with significantly higher amounts being paid. This study has demonstrated that mehr payments were valued differently in two cities similar in terms of population, economy and climate.

Reference

- Aksoy, M. (2006). Sosyal Hayatımızdaki Başlık- Kalın ve Mehir Kavramlarının Sosyolojik Tahlili. *International Journal of Human Sciences*, 8 (1). s.1-4.
- Algül, A. B. (2019). Hz. Peygamber Döneminde Mehir Uygulamaları ve Mehrin Hikmetleri, (Master's thesis, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Bilim Dalı).
- Aydın, M. A. (2003). Mehir. *İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları. C.28. s.389-391.
- Aydın, M. A. (2009). *Türk Hukuk Tarihi*. İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Aydın, M. A. (2018). *Osmanlı Aile Hukuku*, İstanbul: Klasik Yayınları. s.37
- Başkanlık Osmanlı Arşivi, Konya Şeriye Sicili, 65 Numaralı Defter.
- Başkanlık Osmanlı Arşivi, Konya Şeriye Sicili, 66 Numaralı Defter.
- Başkanlık Osmanlı Arşivi, Sivas Şeriye Sicili, 3 Numaralı Defter.
- Başkanlık Osmanlı Arşivi, Sivas Şeriye Sicili, 5 Numaralı Defter.
- Başkanlık Osmanlı Arşivi, Sivas Şeriye Sicili, 6 Numaralı Defter.
- Cin, H. (1974). *İslam ve Osmanlı Hukukunda Evlenme*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, s.47.
- Demir, C. (2019). *Saraybosna Şer'iyye Sicillerindeki Nikâh Kayıtları (1781-1783)*, (Master's thesis, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Erdem, H. (2016). *İslam- Osmanlı Aile Hukukunda Gayrimüslimler*. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 24 (7), s. 640-650.
- Güler, Ü. (2021). *Osmanlı Sosyal Hayatında Seyyidler: 19 ve 19. yy. Diyarbakir Örneği*. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 30 (1). s.185-221.
- İnalçık, H. (1996). Filori, *İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları. C.13. s.106-107.
- Karaman, H., Çağrı M. Dönmez İ. K., Gümüş S. (2023), *Kuran Tefsir- Meal*. Ankara: Diyanet Yayınları.
- Kaya, P. H. (2020). XVIII. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nde Vergiye İlişkin Göstergeler Çerçevesinde Taşra- Merkez İlişkisi: Konya Örneği. *Maliye ve Finans Yazıları Dergisi*, S. 114, s.327-352.
- ÖZLÜ, Z. (2006). XVIII. ve XIX. Yüzyılda Göynükte Fiyatlar. *Bilig dergisi*, S. 39. s.127-162.
- SARI, H. (2023). 65 Numaralı Konya Şeriye Sicilinin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi, (Master's thesis, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Ünal, M.A (2011). *Osmanlı Tarihi Sözlüğü*. İstanbul: Paradigma Yayınları. s.455.

AMERİKAN HUKUK DRAMASI: SUÇUN MEŞRULAŞTIRILMASI-MAĞDURUN YALNIZLIĞI, SANIK FİLMİ

Assoc. Prof. Dr. Serap SARIBAŞ

Karamanoğlu Mehmetbey University, Faculty of Letters, Department of English Language and Literature

ORCID: 0000-0002-4079-8024

ÖZET

Sanık (The Accused) filmi, 1983 yılında New Bedford, Massachusetts'te Cherly Araujo'nun uğradığı toplu tecavüz olayını konu alan 1988 yapımlı bir Amerikan hukuk dramasıdır. Yönetmenliğini Jonathan Kaplan'ın ve senaristliğini Tom Topor'un yaptığı filmin başrollerinde Jodie Foster, Kelly McGillis ve Bernie Coulson yer alır. Yerel bir barda toplu tecavüze uğrayan genç garson Sarah Tobias'ın yaşadığı sürece odaklanan *Sanık* filmi hem toplu tecavüzü grafik olarak tasvir etmesi nedeniyle gösterime girdiğinde oldukça tartışıldı hem de konunun gerçekçi tasviri ve oyuncuların performansları bağlamında, tecavüzün dehşetini ve kurbanın hayatındaki sonuçlarını ele alan ilk ana akım filmlerden biri olmasıyla da olumlu eleştiri aldı. Toplu tecavüze uğrayan kadının durumunu açıklayan oldukça güçlü fiziksel kanıtları olmasına rağmen suçu gerçekleştiren sanıklara “kazasız belasız tehlikeye atma” suçu verilir ve dokuz ay hapis cezası alırlar, kararı veren mahkeme genç kadının geçmişini, giyimini ve hatta flörtöz yapısından dolayı da müşteki olan mağduru yargılar. Yaşanan bu travmatik durum sonrasında genç kadın olayı izleyen ve tezahürat yaparak destekleyen diğer bar müşterileri tarafından tacize uğrar ve yaşamını devam ettiremez duruma gelir. Bahsi geçen destekçiler de suça teşvikten yargı önüne çıkarlar ve bir önceki karar da dokuz ay ceza alan tecavüz sanıklarının davası düşer, tekrar yargılanırlar ve tecavüz suçundan beş yıl hapse mahkûm olurlar. Tüm bu olayların ekseninde kalan tecavüz mağduru kadın Sarah Tobias, saldırıyı meşrulaştırmaya çalışan bir gruba karşın mücadele içerisinde kalır ve toplumsal önyargıları kırmaya çalışır. Tecavüz suçunu meşrulaştırmaya çalışan bir yapıda suçu meşrulaştırmak adına kadının bu suçun işlenmesindeki rolüne ve kadının cinsel arzuların objesine haline dönüştürülmesi/alçaltılması ön gören bir sistemde toplumsal duyarlılığı öne çıkararak bir kadın üzerinden tecavüz öncesi ve sonrası yaşanan tramvaya değinen *Sanık* filmi, tecavüz suçunun ağırlığıyla beraber durumun hukuki sonuçlarından daha da zor bir durumu toplumsal yargının hassas terazisine değinir.

Anahtar Kelimeler: Hukuk Draması, Tecavüz, Cherly Araujo

AMERICAN LEGAL DRAMA: LEGITIMIZATION OF CRIME-VICTIM'S LONELINESS, THE ACCUSED

ABSTRACT

The Accused is a 1988 American legal drama centered on the 1983 gang rape of Cherly Araujo in New Bedford, Massachusetts. Directed by Jonathan Kaplan and written by Tom Topor, the film features Jodie Foster, Kelly McGillis and Bernie Coulson in the lead roles. *The Accused* centers on the ordeal of Sarah Tobias, a young waitress who is gang-raped in a local bar. Upon its release, the film garnered significant discourse for its explicit portrayal of gang rape, while also receiving acclaim for its authentic representation of the issue and the actors' performances, establishing it as one of the pioneering mainstream films to confront the atrocity of rape and its repercussions on the victim's life. Although the woman who was gang-raped possessed substantial physical evidence to substantiate her case, the assailants were charged with “reckless endangerment” and received a nine-month prison sentence, with the court scrutinizing the victim, who was also the complainant, based on her background, attire,

and perceived flirtatious demeanor. Following this tragic event, the young woman is subjected to harassment by other bar guests who see the occurrence and encourage her, rendering her incapable of resuming her life. The aforementioned supporters were charged for inducement to commit a crime, while the rape defendants, previously convicted to nine months, had their case dropped, were retried, and subsequently sentenced to five years in jail for rape. Sarah Tobias, a rape survivor entangled in these events, contends with a faction attempting to validate the assault and dismantle societal preconceptions. The film *The Accused* analyzes the trauma endured before and after rape, emphasizing societal sensitivity within a framework that seeks to legitimize the crime. It highlights the role of women in the perpetration of this offense and the degradation of women into mere objects of sexual desire, thereby legitimizing the crime. Additionally, it addresses the intricate dynamics of social judgment, which can be more challenging than the legal ramifications associated with the severity of the crime of rape.

Keywords: Legal Drama, Rape, Cherly Araujo

SÖMÜRÜLEN BİR RESSAM, MARGARET KEANE ve HÜZÜNLÜ, BÜYÜK GÖZLÜ ÇOCUK POTRELERİ

Assoc. Prof. Dr. Serap SARIBAŞ

Karamanoğlu Mehmetbey University, Faculty of Letters, Department of English Language and Literature

ORCID: 0000-0002-4079-8024

ÖZET

1950'li yılların kendine özgün "iri gözlü çocuk" tablolarıyla tanınan ressam Margaret Keane ve eşi Walter Keane çiftinin aralarındaki iktidar gerginliğini konu alan ve biyografik bir uyarlama olan Büyük Gözler (Big Eyes) filminin yönetmenliğini Tim Burton yapmış ve başrollerinde Amy Adams ve Christoph Waltz yer almıştır. Margaret eşinden ayrıldıktan sonra kızını da yanına alarak San Francisco şehrine gelir ve geçimini sokak ressamlığı yaparak kazanmaya çalışır. Kendisi gibi ressam olduğunu sandığı kocasıyla tanışan Margaret 1955 yılında evlenerek eşinin soyadı Keane'i alır, eşi ressam olmaktan ziyade ikna gücü yüksek, sosyal ve girişken yapısıyla iyi bir pazarlamacıdır, Margaret'in resimlerini kendi imzasıyla satmaya başlar ve bu satışların grafiği yükseldikçe satışlar yüksek gelir getirir. Ressamı ve imzasını atan sözde ressamın arasındaki gerginlik artıkça psikolojik baskı fiziksel şiddete dönmeye başlar ve Margaret kızını da alarak Hawaii'e yerleşir ve burada bir hukuk mücadelesi başlatır, yıllardır çizdiği ve bir marka haline dönüşen iri gözlü çocuk tabloları kendisine aittir ve filmin son sahnesinde gerçek ve sözde ressamın ayrımı için mahkeme salonunda jüri ve şahitler önünde resim yapılması öngörülür ve sözde ressam Walter Keane sağlık nedenlerini ileri sürerek bomboş bir resim teslim eder diğer taraftan ise Margaret resmini tamamlar. Emegi çalınan bir ressamın iç dünyasına değinen film, sanat tarihinin en sansasyonel olaylarından birini, emegi çalınan bir kadının mücadelesi iyi bir sinematografi eşliğinde beyaz perdeye uyarlanır ve seyirciye sömürülmüş bir kadın ressamın hayatını dramatize eder. Margaret Keane'nin çizmiş olduğu ve çizilen dönemin popüler kültürüne etki eden büyük gözlü çocuk tabloları hüznüldür, ürkütücüdür, duygu yüklü gözlerdir aslında ressamın kendi ifadesiyle gözler ruha açılan bir penceredir, o resimlerdeki hüznü gözler yıllarca kendi eşi tarafından sömürülen ressam bir kadının acısını dile getirmesin farklı bir dışavurumudur.

Anahtar Kelimeler: Margaret Keane, Sanat Tarihi, Popüler Kültür

AN EXPLOITED ARTIST, MARGARET KEANE AND HER SAD, BIG-EYED CHILD PORTRAITS

ABSTRACT

Tim Burton directed Big Eyes, a biographical depiction of the 1950s narrative concerning the power dynamics between painter Margaret Keane and her husband Walter Keane, renowned for their distinctive "big-eyed child" artworks, featuring Amy Adams and Christoph Waltz. Following her separation from her spouse, Margaret relocated to San Francisco with her daughter and endeavored to sustain herself as a street artist. Margaret, who believed her husband was an artist like herself, married in 1955 and adopted his surname, Keane. However, her husband was not an artist but a skilled salesman, characterized by his persuasive and sociable demeanor. He began selling Margaret's paintings under his own name, and as sales surged, they generated substantial income. As the conflict escalates between the artists and the impostor who appropriated her signature, psychological strain culminates in physical violence.

Margaret relocates to Hawaii with her daughter to initiate a legal dispute, asserting that the big-eyed children she has depicted for years, which have become her signature, rightfully belong to her. In the final scene of the film, both the genuine and the fraudulent artist are to be portrayed in the courtroom before the jury and witnesses differentiate between them. The impostor, Walter Keane, presents a blank canvas, citing health issues, while Margaret completes her artwork concurrently. Focusing on the inner world of an artist whose labor is usurped, the film adapts one of the most sensational events in the history of art, the struggle of a woman whose labor is plagiarized, to the big screen with good cinematography and dramatizes the life of an exploited woman artist. Margaret Keane's paintings of children with oversized eyes, which impacted the era's popular culture, depict sorrowful, unsettling, and emotionally intense gazes. According to the artist, these eyes serve as a window to the soul, reflecting the anguish of a female painter who endured years of exploitation by her husband.

Keywords: Margaret Keane, Art History, Popular Culture

ORHAN KEMAL ROMANLARINDA KADINLAR ve TOPLUMSAL CİNSİYETİN İZLERİ

Çiğdem AYDIN YILMAZ

Gaziantep Üniversitesi Göç Enstitüsü, Kadın Çalışmaları Ana Bilim Dalı

ORCID: 0009-0006-5541-3314

ÖZET

Toplumsal cinsiyet, biyolojik cinsiyetten bağımsız olarak, toplumun kültürel normları ve yapıları tarafından şekillendirilir. Bu çalışmada, toplumsal cinsiyetin edebi yansımaları, Türk edebiyatının önemli isimlerinden Orhan Kemal'in eserleri aracılığıyla incelenmektedir. "Cemile," "El Kızı," "Sokaklardan Bir Kız," ve "Yalancı Dünya" gibi romanları üzerinden, kadın karakterlerin toplumsal cinsiyet rolleri ve kadınlık deneyimlerine odaklanılmaktadır.

Araştırmada, yazarın eserlerindeki kadın karakterlerin ataerkil toplumun dayattığı rollere nasıl tepki verdikleri ve bu karakterlerin toplumsal normlar karşısındaki duruşları analiz edilmektedir. Feminist edebiyat eleştirisi ve toplumsal cinsiyet teorileri çerçevesinde yürütülen bu analiz, Orhan Kemal'in sosyal gerçekçiliğe dayalı yaklaşımı ve eserlerinde dönemin toplumsal sorunlarını ele alışı ile bütünleştirilmektedir. Nazım Hikmet'in etkisiyle şekillenen sosyal gerçekçilik anlayışı, Orhan Kemal'in toplumdaki kadınların sosyal, ekonomik ve kültürel konumlarını edebi bir perspektif ile sunmasına imkân tanımaktadır.

Orhan Kemal'in eserlerinde ataerkil sistemin biçimlendirdiği kadın karakterler kendini göstermektedir. Eserlerindeki bu kadın karakterleri namus kavramı üzerinden hakarete uğrayan kadınlar, kendi fikri, kişisel alanı olmayan kadınlar, erkek egemenliğinde büyümüş ve erkeğe bağımlı kadınlar, var olmayı bir erkeğin saygınlığı adı altında yapan kadınlar, göç eden veya göç etmeye mecbur kalan kadınlar, güçlü ve liminal kadınlar oluşturur. Sonuç olarak, Orhan Kemal'in kadın karakterlerinin, dönemin Türkiye'sindeki kadınların toplumsal cinsiyet rolleri ve mücadelelerini derinlemesine yansıttığı görülmüştür. Yazarın kadın karakterleri hem bireysel hikayeleri hem de dönemin toplumsal cinsiyet rolleri ve güç dinamikleri ışığında değerlendirilmiştir. Bu bağlamda, Orhan Kemal'in eserleri, Türk edebiyatında kadın temsillerini anlamak ve toplumsal cinsiyetin edebiyattaki rolünü tartışmak açısından değerli bir kaynak olarak feminist edebi eleştirinin önemini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Orhan Kemal, Toplumsal Cinsiyet, Kadın, Cemile, El Kızı, Sokaklardan Bir Kız, Yalancı Dünya

NOT: Bu bildiri, Orhan Kemal'in romanlarında kadın karakterler ve toplumsal cinsiyet konusunu ele alan yüksek lisans tezine ait bir çıktıdır.

WOMEN AND TRACES OF GENDER IN ORHAN KEMAL'S NOVELS

ABSTRACT

Gender, independent of biological sex, is shaped by the cultural norms and structures of society. This study examines the literary reflections of gender through the works of Orhan Kemal, a prominent figure in Turkish literature. Focusing on novels such as Cemile, El Kızı, Sokaklardan Bir Kız, and Yalancı Dünya, it explores the roles of female characters and their experiences of womanhood.

The study analyzes how these female characters respond to the roles imposed by patriarchal society and their stance against societal norms. Conducted within the frameworks of feminist literary criticism and gender theory, this analysis incorporates Orhan Kemal's social realist approach and his engagement with the social issues of his time.

Influenced by Nazım Hikmet, Kemal's commitment to social realism enables him to portray the social, economic, and cultural status of women in his society through a literary lens.

Orhan Kemal's works are characterized by female characters shaped by the patriarchal system. These female characters in his works are women who are insulted through the concept of honor, women who do not have their own ideas and personal space, women who have grown up under male domination and are dependent on men, women who exist under the dignity of a man, women who migrate or are forced to migrate, strong and liminal women. In conclusion, it is evident that Orhan Kemal's female characters profoundly reflect the gender roles and struggles of women in mid-20th-century Turkey. His characters are evaluated not only in terms of their personal narratives but also within the context of gender roles and power dynamics of the period. In this regard, Orhan Kemal's works serve as a valuable resource for understanding women's representation in Turkish literature and for discussing the role of gender in literature, underscoring the importance of feminist literary criticism.

Keywords: Orhan Kemal, Gender, Woman, Cemile, El Kızı, Sokaklardan Bir Kız, Yalancı Dünya

NOTE: This paper is an output of my master's thesis that deals with female characters and gender in Orhan Kemal's novels.

KADINLAR İLE İLGİLİ ATASÖZLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Dr. Öğr. Üyesi Özlem YILDIRIM KOÇ

Kafkas Üniversitesi

ORCID: 0000-0001-7045-1286

ÖZET

Türkçe başlangıcından bugüne kadar kendisini beslemiş olan söz varlığından güç alan bir dil olma özelliği göstermektedir. Türkçeyi besleyen ve Türkçenin zenginliğine önemli katkıları olan söz varlığı ise içinde barındırdığı çeşitli unsurlardan oluşmaktadır. Bu unsurlardan biri de Türk milletinin tecrübe ve deneyimleri sonucunda ortaya çıkmış olan atasözleridir. Atasözleri aynı zamanda Türk milletinin kültür ve değer yargılarını yansıtmaları bakımından da önemli birer değer taşımaktadır. Çünkü atasözlerinin işaret ettikleri her kavramın toplumsal kültür içerisinde bir karşılığı bulunmaktadır. Anlamsal genişlik ve derinlik açısından değerlendirildiğinde de atasözlerinin toplumun her bir ferdi üzerinde önemli bir etki yarattığı yadsınamaz bir gerçek durumundadır. Bu noktada özellikle atasözlerinde kullanılan her sözcüğün özenle seçilmiş olmasının da katkısı büyüktür. Yani atasözleri aslında dil aktarımı yoluyla insanlar üzerinde önemli etkiler meydana getiren birer dil taşıyıcısı durumundadırlar. Atasözlerinin insanlar üzerindeki etkisinin bir diğer nedeni ise çok uzun cümlelerle anlatılabilecek şeyleri kısa ve öz olarak insanların belleğine işlemesidir. Bu açıdan değerlendirildiğinde atasözlerinin dil-kültür ilişkisi bağlamında dil içinde önemli bir yerinin olduğu da görülmektedir. Özellikle Türk kültüründe büyük değer taşıyan kadın kavramının, dil-kültür ilişkisinin en önemli ve somut örneği olan atasözlerinde fazlasıyla yer bulduğu dikkat çekmektedir. Bu çalışmada da kadın kavramının Türkçenin zengin ifade gücünü ortaya koyan atasözlerinde nasıl işlendiği incelenmeye çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Türkçe, söz varlığı, atasözleri, kadın.

AN ANALYSIS OF PROVERBS ABOUT WOMEN

ABSTRACT

Turkish is a language that draws strength from the vocabulary that has nourished it from its inception until today. The vocabulary that nourishes Turkish and makes important contributions to its richness consists of various elements. One of these elements is proverbs that have come up through the experiences of the Turkish nation. Proverbs also bear a significant value as they reflect the culture and value judgements of the Turkish nation. Because every concept that the proverbs refer to finds a response in social culture. When evaluated from the perspective of semantic breadth and depth, it is an undeniable fact that proverbs create a significant impact on each member of society. Here, in particular, the careful selection of each word used in proverbs also makes a great contribution. In other words, proverbs are actually language carriers that produce significant effects on people through linguistic transference. On the other hand, another reason for the impact of proverbs on people is their ability to memorize what can be told in very long sentences in short and concise terms. When evaluated from this point of view, it appears that proverbs occupy an important place in language within the context of the relationship between language and culture. It is noteworthy that the concept of woman, which is of great value, especially in Turkish culture, finds a great place in proverbs—the most important and concrete example of a language-culture correlation. This study tried to examine how the concept of woman is treated in proverbs that demonstrate the abundant expressive power of Turkish.

Keywords: Turkish, vocabulary, proverbs, woman.

GİRİŞ

Bir milletin kültürünün önemli yapıtaşlarından olan atasözleri o milletin değer yargılarını yansıtmaları bakımından önemli bir yere sahiptirler. Bir çok konuya ve bir çok olaya dair söylenmiş atasözleri bulunan Türk milletinin de aslında değer yargıları, kültürel özellikleri, durumlara ve olaylara bakış açıları bu atasözlerinde saklanmaktadır. Türkçenin söz varlığı içinde önemli bir görev üstlenen atasözleri aynı zamanda Türk milletinin dili için de çok büyük bir önem taşımakta ve Türkçenin zenginliğine ve gücüne yadsınamayacak derecede etki etmektedir. Bu nedenle atasözleri hakkında bilgi vermek atasözlerinin Türk milletinin kültürü açısından taşıdığı değeri ve Türk milletinin diline etkisini anlamak bakımından oldukça önemlidir.

Atasözleri

Dünyadaki her milletin atalarından yadigar kalmış, o millete yol ve yöntem göstermiş, öğüt vermiş hikmetli sözleri bulunmaktadır. Bu sözler ölçünlü dilimizde atasözleri olarak adlandırılmaktadır (Yurtbaşı 2013: V). Başka bir ifadeyle atasözleri, halk tarafından meydana getirilen, içerisinde öğüt, yasaklama, tavsiye, yönlendirme, ders verme gibi özellikleri barındıran ve biçimleri değişmeyen veya çok az değişen özlü ve hikmetli sözlerdir (Gürsu 2009: 5). Atasözleri, Türk milletinin bir bakıma kültürel birikiminin söz ile ifade edilen en önemli unsurlarından birini oluşturmaktadır. Çünkü atasözleri aslında milletlerin karakteri, gelenek ve görenekleri, sosyal yaşantısı, inançları ve sanat yönü hakkında ipuçları veren önemli dil unsurlarından biri olma özelliğine sahiptir. Milletlerin tarihi açısından da dün ile bugün arasında köprü görevi gören bu dil unsurları toplumların akıl ve mantık süzgecinden geçerek var olmayı başarmışlardır (Alkaya-Akman 2022: 205). Türkçenin eski dönemlerinden başlayarak sav, deme, atalar sözü, mesel, darbimesel şeklinde adlandırılan bu dil unsurları tecrübe ve gözlemlere dayanarak söylenmiş, halka mal olmuş öğüt verici özellik taşıyan sözler olarak bilinmektedir (Tezcan Aksu vd., 2022: 7). Cumhuriyet döneminden sonra bu terimlerin kullanımı tamamen bırakılmış ve yerine atasözü veya atasözleri terimleri kullanılmaya başlamıştır (Zhumabekov 2019: 6). Bu sözler aynı zamanda kısa, öğrenilmesi çok da çaba gerektirmeyen,, akıldan çıkması kolay olmayan, değerli ve düşündürücü sözler olma özelliği taşımaktadırlar. İnsanlara doğru yolu ve gerçeği gösterme yolunda ışık olan bu sözler Türk milletine de bu anlamda öncülük etmektedirler (Alkaya-Akman 2022: 205). Ayrıca işaret ettikleri kavramların Türk kültürünü yansıttığı atasözleri, anlam derinliği ve genişliği olan sözler oldukları için her biri farklı yaklaşımlarla yorumlanarak değerlendirilmeyi gerektiren birer özelliğe sahiptir (Bayraktar 2020: 179-180).

Aslında dilin işlenmişliğinin ve eskiliğinin tanıklarından (Aksan 2007: 36) olan atasözlerinin, kimi zaman bir gerçeği, bir yaşam tecrübesini vurgulaması kimi zaman bir öğüt vermesi bunları yaparken de benzetmelerden, somutlaştırmalardan ve nükteli söyleyişlerden yararlanması bu işlenmişliğin ve eskiliğin önemli göstergeleri olarak dikkat çekmektedir. Bu nedenle de atasözleri çeşitli anlam ve yorumlara açık dil unsurları olarak kendini göstermektedir (Aksan 2006: 189).

Bütün bu özellikleri dikkate alındığında atasözlerinin değerlendirilirken kendilerine özgü yapıları içinde anlamlandırılması gerektiği daha açık bir şekilde görülmektedir. Kültür taşıyıcıları olarak bilinen atasözlerinin Türk kültürü açısından önemi dikkate alındığında da görülmektedir ki söylenilen her söz aslında Türk milletinin olaylara ve kavramlara bakış açısını yansıtmaktadır. Türk kültüründe çok önemli bir yeri olan kadınlar üzerine de dilimizde söylenmiş çok fazla atasözü bulunmaktadır. Bu çalışmada da Türkçede kadınlar üzerine söylenmiş atasözleri değerlendirilmeye çalışılmıştır.

MATERYAL VE YÖNTEM

Öncelikle kadınlar üzerine söylenmiş atasözleri tespit edilmiştir. Ancak bu sözlerin sayısı oldukça fazla olduğu ve çalışmanın kapsamını fazla genişleteceği için hepsi değerlendirilmeye alınmamış atasözleri üzerine seçilerek çalışılmıştır. Daha sonra bu sözler madde başı şeklinde verilmiş, karşılıklarına anlamları yazılmış son olarak da her bir atasözünün değerlendirilmesi yapılmaya çalışılmıştır. Bu değerlendirme yapılırken de kadına değer atfeden, kadını değersizleştiren ya da kadının güzelliğine, çirkinliğine vurguda bulunan atasözleri kategorize edilmeye çalışılmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Kadınlar İle İlgili Atasözleri Ve Bunlar İle İlgili Değerlendirmeler

Kadına Değer Atfeden Atasözleri

Aslan bile kadına dokunmaz: Kadını dövmek, ona el kaldırmak erkeğe yakışır bir davranış değildir.

Bu atasözü aslında Türk kültüründe kadının önemini ve değerini ortaya koyması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu atasözünde özellikle Türklerde kadına verilen kıymetin ve kadına her ne olursa olsun asla el kalkmaması gerektiğinin söze dönüşerek dil aktarımı yoluyla toplumun bilincine işlenmeye çalışıldığı görülmektedir.

Beşiği sallayan el dünyaya hükmeder: En kutsal şey bir canlıyı dünyaya getirmektir. Bu yüzden analar sayılmalı ve sevilmelidir.

Bu atasözü de kadının Türk kültüründeki yerini, önemini ve değerini ortaya koyması açısından oldukça önemlidir. İnanç noktasından değerlendirdiğimizde “Cennet annelerin ayakları altındadır.” hadisinin Türkler için kültürün yanı sıra inanç açısından da ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Yuvayı yapan dişi kuştur/Yuvayı dişi kuş yapar: Bir yuvanın sıcaklığı mutluluğu kadının elindedir; erkeğin kazandığını kadın tutumluluğuyla desteklerse o ailede sorun olmaz.

Bu atasözünde yine kadının değerine, aile içindeki toparlayıcı ve birleştirici özelliğine vurgu yapıldığı görülmektedir. Türk kültüründe kadın dışarda, savaşta daha çok erkekten bir adım geri durur. Yani kadın daha çok zor zamanlarda eşine, çocuklarına ve ailesine destek veren toparlayıcı bir güç durumundadır. Bu atasözünde kadının Türk kültüründeki bu özelliğine vurgu yapıldığı görülmektedir.

Erkek aslan aslan da, dişi aslan aslan değil mi?: Kuvvet yalnız erkeğe mahsus değildir; kadın da yerine güçlü kuvvetli olabilir.

Bu atasözünde de kadının güçlü kimliğine vurgu yapıldığı görülmektedir. Türk kültüründe yerine göre erkeğin bir adım gerisinde olan kadınların, varlıklarına ihtiyaç duyulduğunda örneğin savaş zamanlarında gösterdikleri azim, kararlılık ve fedakarlıkla başarı ile taçlanmış zaferlere imzalarını attıkları Türk tarihinin belgelerinde yerini almıştır. Bundan dolayı bu atasözü de aslında kültürel kodlara gönderme yaparak Türk kadınının yeri ve zamanı geldiğinde neler yapabileceğine, gücüne ve başarısına dikkat çekmektedir.

Kadını Değersizleştiren Atasözleri

Nasıl ki Türk dili belirli bir döneme kadar tek bir yazı dili halinde yaşamış olmasına rağmen daha sonra yaşanan sosyal ve siyasal olaylar, savaşlar, İslamiyet'in kabulü vb. gibi olaylar neticesinde farklı kültür çevreleri ile etkileşime girmiş ve bunların sonucunda farklı lehçeler doğurmuş ise Türk kültürü de bütün bu olaylardan etkilenerek bir değişim ve dönüşüme uğramıştır. Bu değişim bizim sözüme de etki etmiştir. Türkçenin önemli unsurlarından olan atasözleri de bu değişimden etkilenmiş ve bazı kavramlara ait özlü sözler anlam bakımından başkalaşmıştır.

Özellikle İslam'ın kısa zamanda çok geniş sahaya yayılması sonucunda, Kur'an'ı reformlar İslam dinine dâhil olan farklı kültürlerin gelenekleriyle etkileşime girmiş ve bu etkileşim ile yeni kültürler oluşmuştur. Oluşan yeni kültürel yapıların kadınların durumunu olumsuzlayan uygulamalar barındırması kadınların elde ettikleri haklarından mahrum kalmalarında etken olmuştur. Toplumun bazı eski geleneklerine dönmesiyle kadınlara verilen hakların çoğu silinmiş, İslam öncesi cahiliye döneminin geleneklerine ilave olarak, yeni fethedilen yörelerin kadın düşmanı kültürleri de artık "İslam" adı altında etkili olmaya başlamıştır. Zaten John L. Esposito da "Kadın düşmanlığı gelenekleri İslam kültürüne sızıp kural olarak benimsenmiş ve zamanla İslam ile özdeşleşmişlerdir (Eruygur, 2023: 105) demektedir. Yani Kur'an dışı birçok inancın zamanla İslam dinine geçmesi ve kutsallaştırılması, kadının toplumdaki statüsünü ve kadın algısını olumsuz etkileyen en önemli faktörlerden biri olmuştur (Eruygur, 2023: 107). Türk kültüründe kadın ile ilgili söylenmiş ve anlam olarak olumsuzluk içeren atasözlerini de belki bu bağlamda değerlendirmek gerekmektedir.

Kadın erkeğin elinin kiri: Bir evde kadının önemi ne kadar büyük olsa da, evde yine erkeğin sözü geçer.

Bu atasözü kadına değer atfeden atasözlerinin aksine kadını ötekileştiren ve değersizleştiren bir düşünceyi savunmakta ve kadın aklını nerdeyse yok saymaktadır. Aslında her insan özeldir ve farklı yeteneklere sahiptir. Bu nedenle de hiçbir insanın diğerinin elinin kiri olma durumu bulunmamaktadır.

Kadın erkeğin şeytanıdır: Erkeği yoldan çıkararak kadındır.

Bu atasözü de kadını değersizleştiren atasözlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Halbuki her insan bir akıl yetisiyle dünyaya gelmiştir. Birinin diğerini kandırması ya da baştan çıkarması mümkün değildir. Bu atasözünde de yine kadına yöneltilen haksız bir ithamın olduğu dikkat çekmektedir.

Kadın kısmının saç uzun olur akli kısa: Erkekler kendilerinin her konuda kadınlardan daha üstün olduklarını anlatmak için böyle bir varsayımda bulunurlar.

Bu atasözü incelendiğinde de kadına karşı olumsuz bir bakış açısının varlığı dikkat çekmektedir. Özellikle cinsiyet ayrımı üzerinden kadın aklının küçümsendiği görülmektedir. Günümüzde saçını uzatan hatta küpe takan erkeklerin var olduğu düşünüldüğünde bu atasözündeki anlam tamamen boşa çıkmaktadır. Çünkü mesele saç veya başka bir şey ise saçını uzatan bütün erkeklerin de aklının kısa olduğu gibi bir anlam ortaya çıkacaktır ki böyle bir şeyin doğru kabul edilmesi mümkün gözükmemektedir.

Kadın şerri, şeytanın şerrine eşittir: Kadın kötü fikirli olursa ondan gelecek kötülük şeytanla eşdeğerde olur.

Bir insanın kötü veya iyi fikirli olmasının cinsiyeti ile ilgili değil daha çok karakteriyle ilgili olduğu düşünüldüğünde bu atasözündeki olumsuz anlamın da aslında kadının değersizleştirmeye çalışılmasından kaynaklandığı çok açık görülmektedir. Bu söz İyilik, kötülük, iyi ahlak ve kötü ahlak gibi kavramların cinsiyet ile ilgili değil karakter ile ilgili olduğunu göz ardı eden ve kadına karşı olumsuz yargı içeren bir atasözü olarak dikkat çekmektedir.

Kadının Güzelliğine Veya Çirkinliğine Söylenilen Atasözleri

Türk kültüründe ve töresinde kadın kavramına daima güzellik, zarafet, incelik düzen, iffet gibi güzel anlamlar yüklenmiştir. Bu nedenle de Türk kadını/kadınları bütün bu güzellik unsurlarının sahibi olarak kabul edilmiştir. Birçok destan ve efsanede olduğu gibi Türk milli düşüncesi de kadına kutsallık yüklemiştir (Eruygur 2023: 85). Dede korkut hikâyelerinde de kadının güzelliğine dair güz alması gibi al yanak veya kar üzerine kan damlamış gibi kızıl yanak şeklinde betimlemelerin kullanıldığı dikkat çekmektedir (Yüçetürk 2022: 446).

Dolayısıyla kadınlar için kullanılan bu ifadelerden, sıfatlardan ve hitaplardan da anlaşılmaktadır ki Eski Türklerde kadın ve kadının yeri, değeri her zaman çok yüksek ve önemli olmuştur. Türklerdeki kadına dair bu güzellik algısı dil ve kültür taşıyıcıları olan atasözlerinde de kendini göstermektedir. Atasözlerinin bazılarında kadının güzelliğine vurgu yapıldığı dikkat çekerken bazılarında ise kadını değersizleştiren atasözleri başlığı altında değindiğimiz sebepler gibi etkenlerden dolayı olsa gerek kadının çirkinliğine değinildiği ve bu nedenle de yine bu atasözlerinin olumsuz yargılar içeren özellikte olduğu dikkat çekmektedir.

Bağın taşlısı, karının saçlısı: Bağın taşlısı nasıl değerliyse kadının da uzun saçlısı gösterişli ve göz alıcıdır.

Atasözünde, kadının güzelliğine saçı üzerinden vurgu yapıldığı dikkat çekmektedir. Saçın kadının güzelliğine güzellik kattığı ve bu nedenle de önemli olduğunun üzerinde durulduğu görülmektedir. Türk kültür ve mitolojisinde kadının güzelliğinde ve bu güzelliğin betimlenmesinde saçın önemli bir metaforik anlamlandırma aracı olduğu bilinmektedir. Bu atasözünde de özellikle Türk kültüründeki bu önemli unsura dikkat çekildiği görülmektedir.

Beyazın/akın adı var, esmerin/karanın tadı var: Beyaz tenli kadınların güzelliği aldatıcıdır, gerçek güzellik ise esmer olanlardadır.

Bu atasözünde kadının ve güzellik anlayışının aslında beyazlık ve esmerlik noktasından ayrımına değinilmektedir. Bir noktada esmer olan kadınlar güzel olarak tasvir edilirken beyaz olan kadınların çok da güzel olmadığına değinilmektedir. Aslında güzellik tende değil özdedir ve çirkin kadın yoktur. Sadece şartların parlattığı veya yıprattığı kadın vardır şeklinde değerlendirmek gerekmektedir. Aslında hem kültürümüz hem dilimiz açısından değerli olan atasözlerimizi değerlendirirken de bir akıl ve mantık süzgecinden geçirerek anlamlandırmamız gerektiği her zaman hatırlanmalıdır.

Er kemaliyle, avrat cemaliyle anılır: Erkek olgunluğuyla kadınsa güzelliğiyle söz konusu olur.

Bu atasözünde de yine kadının güzelliğine açık bir vurgunun olduğu dikkat çekmektedir. Aslında kadın sadece fiziksel özelliklerinden ya da güzelliğinden ibaret olan bir obje değildir. Türk kadını özelinde değerlendirdiğimizde kadınların zeka, mantık ve akıllarını kullanarak hem geçmişte hem de bugün nasıl büyük işler yaptıkları ve başardıkları bilinmektedir ve bunlar tarihi belgelerle de kanıtlanmış bulunmaktadır. Dolayısıyla kadın sadece güzelliğinden ibaret bir varlık değildir.

Er kocarsa/kocadıkça kaç olur, karı kocarsa/kocadıkça hiç olur: Erkek yaşlandıkça olgunlaşır ve daha güçlenir; kadın ise yaşlandıkça çöker ve eski cazibesini yitirir.

Bu atasözünde de yine kadının fiziksel özelliklerine yaş kavramı üzerinden olumsuz bir bakış açısıyla vurgu yapıldığı görülmektedir. Ancak sadece kadın değil erkek de yaş almaktadır ve bu doğal aynı zamanda da biyolojik bir süreçtir. Bu doğal ve biyolojik sürecin de her iki cinse olumlu veya olumsuz yansımaları olmaktadır. Dolayısıyla akıl ve mantık çerçevesinde değerlendirdiğimizde yaş almanın sadece kadın üzerinde değil erkek üzerinde de olumsuz etkileri olduğu bilinmektedir. Ancak bu atasözünde yaş kavramının erkek için değil ama kadın için olumsuz bir yargıya dönüştürüldüğü görülmektedir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada kadınlarla ilgili atasözleri üzerine bir çözümleme yapılmaya çalışılmıştır. Atasözlerinde kadınlarla ilgili olumlu yanlara sahip atasözleri olduğu gibi olumsuz yanlara sahip atasözlerinin de olduğu görülmektedir. Yine kimi atasözlerinde kadının gücünün, ailedeki yerinin ve öneminin yansıtıldığı dikkat çekmektedir. Bunun sebebini de Türk kültür hayatında kadına verilen değer olarak değerlendirmek gerekmektedir. Bazı kültürlerden veya inanışlardan yanlış olarak etkilenmenin bir sonucu olarak bazı atasözlerinde de kadınlara karşı olumlu olmayan yargıların kullanıldığı görülmektedir.

Bunları da kadınlar ile ilgili olumsuzluk içeren hatta kadını değersizleştiren atasözleri olarak değerlendirmek gerekmektedir. Yine kadının güzelliğine vurgu yapan olumlu atasözleri olduğu gibi kadının çirkinliğini dile getiren olumsuz atasözlerinin de var olduğu görülmektedir. Sonuç olarak şunu söylemek gerekir ki Türkler eski devirlerden bugüne kadar kadına değer vermiş kıymet atfetmiş bir millettir. Çalışmada da değindiğimiz gibi farklı sebepler neticesinde kadın ile ilgili atasözlerinde olumsuz yargılar görülüyor olsa da kültürümüzün kıymetli değerlerinden olan atasözlerimizi de değerlendirirken akıl ve mantık sürecinden geçirerek anlamlandırmamız gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Aksan, D. (2007). *Türkiye Türkçesinin Dünü Bugünü, Yarını*, İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (2006). *Türkçenin Zenginlikleri İncelikleri*, Yarını, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksu Tezcan B., Akalın, Ş. H., Toparlı, R. (2022). *Türk Atasözleri Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Alkaya, E.-Akman, K. (2022). Karakalpak Atasözlerinde Dil ve Söz Üzerine Bir Değerlendirme, Ahmet Günşen Armağanı, Çanakkale: Paradigma Yayınları.
- Bayraktar, N. (2020). *Dil Bilimi (7. Basım)*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Eruygur, A. (2023). *Türkiye Türkçesi, Uygur Türkçesi ve Çince'deki Kadın Konulu Atasözlerinin Kültürel Açından Mukayesesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Gürsu, U. (2009). *Kazak Türkçesi'ndeki ve Türkiye Türkçesi'ndeki Atasözlerinin Karşılaştırmalı Biçimde İncelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yurtbaşı. M. (2013). *Sınıflandırılmış Deyimler Sözlüğü*, İstanbul: Ex.cel.lence Publishing Yayınları.
- Yüçetürk, S. (2022). Türk Kadınının Giyim Kuşamı ve Güzellik Anlayışı, *Genel Türk Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 4 (7), 441-450.
- Zhumabekov, K. (2019). *Türkiye Türkçesi ve Kazak Türkçesinde Hayvan Adı İçeren Atasözleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

ÖZEN ETİĞİ BAĞLAMINDA İKTİDARI YENİDEN DÜŞÜNMEK

Dr. Öğr. Üyesi Büke Koyuncu Kahvecioğlu

MSGSÜ, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji

ORCID: 0000-0002-6527-717X

ÖZET

İktidar kavramı bin yıllar boyunca, önce felsefe ve sonra ondan doğan siyaset felsefesi, siyaset bilimi, psikoloji ve sosyoloji gibi disiplinlerce farklı bakış açılarıyla tartışılmıştır. İstisnalar olmakla birlikte kavramın düşünce tarihi boyunca ele alınışı genellikle “üzerine güç kullanma/güç kullanılması” paradigması içerisinde gerçekleşmiştir. Bu durumun felsefede insan doğasına ilişkin hâkim düşüncelerle belirlendiği düşünülebilir. Bununla birlikte süreç içerisinde bu düşünceler sorgulanmış ve dönüşmeye başlamıştır. Bazıları tarafından ilk feminist filozof olarak da tanımlanan Wollstonecraft 18. yüzyıl sonunda kızların eğitimini gereksiz gören felsefi varsayımların eleştirisini yaparken Aydınlanma idealinin öznesini sorunsallaştırmıştır. 20. yüzyıla gelindiğinde ise Beauvoir hâkim düşünce biçiminde Batı felsefenin erkek özne üzerine inşa olmuş olmasının etkisine dikkat çekmiş ve erkeklerin toplumsal olarak kadını “öteki” olarak inşa ettiklerini vurgulamıştır. Zamanla feminist felsefe bu noktadan yola çıkarak genişlemiş ve gelişmiştir. Feminist felsefe içerisinde, özellikle ahlak felsefesinin önkabullerini sorunsallaştıran, feminist etik başlığı altında toplanabilecek tartışmalar başlamıştır. Feminist etik en genel anlamıyla hem ahlaki tutum ve davranışlarımızda toplumsal cinsiyetin; hem de ahlaki tutum ve davranışlara yönelik teorik bakışımızda felsefenin erkek öznesinin etkisini sorunsallaştırır. Bununla birlikte feminist etik başlığı altında birbirinden farklılaşan da birçok bakış açısı vardır, bunlardan bir tanesi de özen etiğidir. Psikolog Gilligan’ın çalışmalarıyla önu açılan ve Noddings’in *Özen: Etik ve Ahlaki Eğitime Feminen Bir Bakış* (1984) adlı çalışmasıyla kabul gören özen etiği anlayışı Kantçı adalet perspektifine bir alternatif olarak sunulmaktadır. Bu çalışmada söz konusu iki etik yaklaşım karşılaştırılarak, böyle bir tartışmanın iktidarın algılanışında “üzerine güç kullanma/güç kullanılması” paradigmasından “birlikte güçlenme” paradigmasına geçişe dair vaatleri araştırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: iktidar, feminist etik, özen etiği

RETHINKING POWER IN THE CONTEXT OF CARE ETHICS

ABSTRACT

The concept of power has been discussed from different perspectives for thousands of years, first by philosophy and then by disciplines such as political philosophy, political science, psychology, and sociology. Although there are exceptions, the concept has generally been discussed throughout the history of thought within the paradigm of “power over/power under”. It can be thought that this situation is determined by the dominant ideas about human nature in philosophy. However, in the process, these thoughts were questioned and began to transform. Wollstonecraft, who is also described as the first feminist philosopher by some, problematized the subject of the Enlightenment ideal while criticizing the philosophical assumptions that saw the education of girls as unnecessary at the end of the 18th century. In the 20th century, Beauvoir drew attention to the effect of the fact that Western philosophy was built on the male subject in the dominant way of thinking and emphasized that men socially constructed women as the "other". Over time, feminist philosophy has expanded and developed in this direction. Discussions that problematize the presuppositions of moral philosophy have developed under the title of feminist ethics.

Feminist ethics, in the most general sense, problematize gendered views in our moral attitudes and behaviors, and discuss the effects of male dominant philosophy in our theoretical study of morality. There are many perspectives that differ from each other under the title of feminist ethics and one of these is care ethics. Care ethics, first proposed by psychologist Gilligan and then improved in Noddings's work titled *Care: A Feminine View of Ethics and Moral Education* (1984), is presented as an alternative to the Kantian justice perspective. In this study, the two ethical approaches in question will be compared and the promises of such a discussion for transition from the "power over/power under" paradigm to the "power with" paradigm in the perception of power will be investigated.

Keywords: power, feminist ethics, care ethics

ĞÂDE 'ABDUL'ÂL'IN EVLENMEK İSTİYORUM ROMANINDA KADIN ÜZERİNDEKİ EVLİLİK BASKISI

Dr. Öğr. Üyesi Yeşim FETTAHOĞLU

Gümüşhane Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri

ORCID: 0000-0003-2847-4323

ÖZET

Genç yazar Ğâde 'Abdul'âl'in egzotizmden uzak, genç bir kadının bakış açısıyla damat adayı arayışını hiciv yüklü bir şekilde ele aldığı Evlenmek İstiyorum adlı romanı çeşitli tepkilere yol açmıştır. Bazıları romanı adaletsiz bir gerçeğin cesurca ifşası olarak kabul ederken birçoğu da düzmece olarak değerlendirdi. Bir kadının tabu olan bir konu hakkında açıkça yazmaya cesaret etmesi eleştirilere zemin hazırladı. Yazar birçok kişi tarafından İslam'ın ve Mısırlı kadınların utanç vesilesi olarak görüldü. Olumsuz seslere rağmen romanının başarısı ve rol model etkisi inkâr edilemez. Abdul'âl'in romanı Mısır'da lehçe ile yazılan başarılı romanlardan biri olmakla kalmamış aynı zamanda hem konu hem de üslup açısından diğer Mısırlı yazarlar için bir rol modeli haline gelmiştir. Ğâde 'Abdul'âl'in Evlenmek İstiyorum romanının büyük ses getirdiğini söylemek mümkündür. Bu Mısır'da genç bir kızın evlenme istek ve arzusunu doğrudan ifade etmesinin veya bu konuda aktif olarak rol almasının geleneksel olarak alışılmadık bir durum olmasından da kaynaklanıyor olabilir. Aslında romanın ve sonrasında romandan uyarlanan televizyon dizisinin başarıya ulaşmasını sağlayan şeyin uygun bir damat adayı arayışının Mısır'ın neredeyse tüm genç kız ve kadınlarını ilgilendirdiği ve şimdiye kadar konuyu edebi bir biçimde ele alan kişi sayısının çok az olduğudur. Yazar romanında kullandığı saf lehçe nedeniyle de birçok kişi tarafından Geleneksel Arapça'yı yok etmeye çalışan insanlardan biri olarak yaftalanmıştır. Yazar romanıyla hem edebi söyleme hem de güncel bir soruna yeni bir bakış açısı kazandırmıştır. Çalışmada Arapça konuşulan ülkelerin edebiyatına ilişkin yaygın klişenin: yurtdışında satılan Arapça kurgu eserlerin örneğin dindar ve ezilmiş kadınların hikâyeleri gibi genellikle bilindik bir klişeye uyması gerekliliğinin Ğâde 'Abdul'âl'in romanında nasıl göz ardı edildiği, ezilen Arap kadını imajının nasıl sarsıldığı incelenek ve Arap toplumunda kadınların tartışmalı rolüne dair nasıl alışılmadık, orijinal bir bakış açısı sağladığı ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Evlilik, Evlilik Baskısı, Lehçe

MARRIAGE PRESSURE ON WOMEN IN ĞÂDE 'ABDUL'ÂL'S NOVEL I WANT TO GET MARRIED

ABSTRACT

The novel I Want to Get Married by young author Ghade 'Abdul'al, which is a satirical take on the search for a prospective groom from the perspective of a young woman who is far from exoticism, has provoked various reactions. While some accepted the novel as a brave revelation of an unjust truth, many others considered it fake. The fact that a woman dared to write openly about a taboo subject paved the way for criticism. The author was seen by many as a source of shame for Islam and Egyptian women. Despite the negative voices, the success of her novel and its role model effect cannot be denied. Abdul'al's novel has not only become one of the successful novels written in dialect in Egypt, but has also become a role model for other Egyptian writers in terms of both subject and style. It is possible to say that Ghade 'Abdul'al's novel I Want to Get Married has made a big splash. This may also be due to the fact that it is traditionally uncommon for a young girl in Egypt to directly express her desire and wish to get married or to take an active role in this matter.

In fact, what made the novel and the subsequent television series adapted from it successful is that the search for a suitable groom interested almost all young girls and women in Egypt, and that until now very few people had addressed the subject in a literary manner. The author was also labeled by many as one of those who tried to destroy Traditional Arabic due to the pure dialect she used in her novel. With her novel, the author brought a new perspective to both literary discourse and a current issue. The study will examine how the widespread cliché regarding the literature of Arabic-speaking countries: that Arabic fiction works sold abroad must generally conform to a well-known cliché, such as the stories of pious and oppressed women, is ignored in Ghada 'Abdul'al's novel, how the image of the oppressed Arab woman is shaken, and how it provides an unusual and original perspective on the controversial role of women in Arab society.

Keywords: Women, Marriage, Marriage Pressure, Dialect

TOPLUMSAL CİNSİYET BAĞLAMINDA “YENİ KENTSEL GÜNDEM”

Öğr. Gör. Dr. Zübeyde Betül PANCAR

Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversite, TBMYO, Mimarlık ve Şehir Planlama Bölümü,
ORCID: 0000-0001-7659-0674

ÖZET

İlk kez 1987'de Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından “sürdürülebilir kalkınma” tanımlanmış ve “gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneğini tehlikeye atmadan, bugünün ihtiyaçlarını karşılayan bir kalkınma” olarak ifade edilmiştir. Bu tanım sosyal, çevresel ve ekonomik kaygılarla ilgili hedeflere atıfta bulunmaktadır. Ayrıca eşitlik adaletine, günümüzde ve gelecekte odaklanmaktadır. Bu kapsamda Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Programı (UN-Habitat) tarafından, sürdürülebilir kentsel gelişmeyi sağlamak için 2016 yılında Ekvator'un Kito şehrinde gerçekleştirilen Habitat III konferansının sonuç bildirgesi “Yeni Kentsel Gündem” olarak yürürlüğe girmiştir. Yeni Kentsel Gündem, 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi'nin bütünleşik bir şekilde uygulanmasını, yerelleştirilmesini ve kentlerin kapsayıcı, eşitlikçi, güvenli, dirençli ve sürdürülebilir olmasını hedefleyen bir eylem planıdır. Bu eylem planı, kadınların ihtiyaçlarına dikkat çeken ve kadınların kentsel ortamda karşılaştığı engelleri ortadan kaldırmaya yönelik politika ve eylemleri teşvik eden birçok taahhüt içermektedir. Kadınların her düzeydeki karar alma süreçlerine katılımını sağlamak için tüm kentsel faaliyetlerde toplumsal cinsiyet eşitliğini ve toplumsal cinsiyete duyarlı kentsel planlamayı teşvik etmektedir.

Kadın ve dezavantajlı grupların kentlerde, kamusal alanlarda ve sosyal yaşamda güvenliğinin ve erişilebilirliğinin sağlanması oldukça önemlidir. Son dönemlerde özellikle engelsiz, erişilebilir ve kadın dostu kentlerle ilgili literatürde ve uygulamada önemli çalışmalar yapılmaktadır. Bu doğrultuda makale kentsel mekandaki adaletsizlikleri ve Yeni Kentsel Gündem'in toplumsal cinsiyet perspektifi olmak üzere iki temel alanda değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler; UN-Habitat tarafından yayımlanan "Yeni Kentsel Gündem" belgesinde yer alan taahhütler ve ilgili literatürden yararlanılarak yapılmıştır. Söz konusu kadın ve dezavantajlı grupların kentsel planlamada göz ardı edilemeyecek kadar önemli role sahip olması ve buna bağlı olarak kentsel mekanların güvenli ve erişilebilir şekilde tasarlanması önemlidir. Makale bu bağlamda farklı bir perspektif ile kentlerde, kadın ve dezavantajlı gruplara odaklanmaktadır.

Anahtar kelimeler: Sürdürülebilirlik, Yeni Kentsel Gündem, Toplumsal Cinsiyet, Kent Planlama.

“NEW URBAN AGENDA” IN THE CONTEXT OF GENDER

ABSTRACT

“Sustainable development” was first defined in 1987 by the World Commission on Environment and Development, which defined it as ‘development that meets the needs of the present without jeopardizing the ability of future generations to meet their own needs’. This definition refers to goals related to social, environmental and economic concerns. It also focuses on equity justice, present and future. In this context, the final declaration of the Habitat III conference held by the United Nations Human Settlements Program (UN-Habitat) in Quito, Ecuador in 2016 to ensure sustainable urban development was enacted as the “New Urban Agenda”. The New Urban Agenda is an action plan that aims to implement and localize the 2030 Agenda for Sustainable Development in an integrated manner and to make cities inclusive, equitable, safe, resilient and sustainable.

The action plan includes many commitments that draw attention to women's needs and promote policies and actions to eliminate barriers women face in the urban environment. It promotes gender equality and gender sensitive urban planning in all urban activities to ensure women's participation in decision-making processes at all levels.

Ensuring the safety and accessibility of women and disadvantaged groups in cities, public spaces and social life is very important. Recently, important studies have been carried out in the literature and in practice, especially on barrier-free, accessible and women-friendly cities. Accordingly, the article evaluates injustices in urban space and the gender perspective of the New Urban Agenda in two main areas. These assessments are based on the commitments in the “New Urban Agenda” document published by UN-Habitat and the related literature. It is important that women and disadvantaged groups have an important role that cannot be ignored in urban planning and accordingly, urban spaces should be designed in a safe and accessible manner. In this context, the article focuses on women and disadvantaged groups in cities from a different perspective.

Keywords: Sustainability, New Urban Agenda, Gender, Urban Planning.

GİRİŞ

Kentleşme, 21. yüzyılın en önemli dönüşüm süreçlerinden biri olarak, hem toplumsal yapıların hem de mekânsal örgütlenmelerin yeniden şekillenmesine yol açmaktadır. Bu bağlamda, Birleşmiş Milletler’in “Yeni Kentsel Gündem” (New Urban Agenda) belgesi, sürdürülebilir kentleşmeyi teşvik ederek daha kapsayıcı, dirençli ve eşitlikçi kentler oluşturmayı hedefleyen küresel bir yol haritası sunmaktadır. 2016 yılında Habitat III Konferansı sırasında kabul edilen bu belge, kentleşmenin toplumsal refah üzerindeki etkilerini ele alırken, eşitlik ve insan hakları gibi temel değerleri ön plana çıkarmaktadır (UN-Habitat, 2017). Yeni Kentsel Gündem, toplumsal cinsiyet eşitliğini sürdürülebilir kalkınma ve kentleşmenin merkezine yerleştirmektedir. Kadınların kentsel süreçlere katılımını artırmayı ve cinsiyete duyarlı politikalar geliştirmeyi teşvik etmektedir. Ancak, toplumsal cinsiyet eşitliğinin kentsel politikalarda yer bulması genellikle ya sembolik düzeyde kalmakta ya da uygulamada önemli sınırlamalarla karşılaşmaktadır (Tacoli ve Chant, 2014). Bu durum, toplumsal cinsiyetin yalnızca bir hedef olarak değil, tüm kentsel politikaların tasarımında ve uygulanmasında temel bir perspektif olarak ele alınması gerektiğini göstermektedir.

Kentsel mekân, toplumsal cinsiyet rollerinin yeniden üretildiği ve aynı zamanda dönüştürülebileceği bir alan olarak kritik bir öneme sahiptir. Kamusal alanlara erişim, güvenlik, ulaşım hizmetleri ve ekonomik fırsatlar gibi kentsel hizmetler, kadınlar ve diğer dezavantajlı gruplar için eşit düzeyde erişilebilirlik imkanları sunmamaktadır. Örneğin, kadınlar genellikle kamusal alanlarda güvenlik kaygılarıyla daha fazla karşılaşırken, ekonomik faaliyetlere katılımlarını kısıtlayan fiziksel ve sosyal engellerle de mücadele etmektedirler (Fenster, 2005). Bu eşitsizlikler, toplumsal cinsiyete duyarlı bir planlama anlayışının önemini ortaya koymaktadır. Literatürde, toplumsal cinsiyet eşitliğini merkeze alan kentsel planlama yaklaşımlarının, hem bireylerin yaşam kalitesini artırmada hem de sürdürülebilir şehirler inşa etmede kritik bir role sahip olduğu vurgulanmaktadır (Evans vd., 2016; Caprotti vd., 2017; Valencia vd., 2019). Toplumsal cinsiyete duyarlı planlama, yalnızca pratik ihtiyaçları karşılamakla kalmayıp, aynı zamanda stratejik dönüşümleri tetiklemektedir. Bu tür bir planlama, kadınların ve dezavantajlı grupların mekânsal adaletsizliklerden kaynaklanan sınırlamalarını gidermeye yönelik stratejik çözümler de sunmaktadır. Bu kapsamda çalışma, Yeni Kentsel Gündem’i toplumsal cinsiyet perspektifinden incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın temel hedefi, kadınların ve diğer dezavantajlı grupların kentsel mekânda karşılaştığı sorunları analiz ederek, toplumsal cinsiyete duyarlı politikaların geliştirilmesine yönelik somut öneriler sunmaktır.

Literatür taraması ve uluslararası politika belgelerinin analizi temel alınarak, kapsayıcı ve eşitlikçi bir kentsel gelecek için stratejik bir çerçeve önerilmektedir.

TOPLUMSAL CİNSİYET VE KENTSEL MEKANDA ADALETSİZLİKLER

Kentsel mekânlar, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin sıklıkla en belirgin şekilde ortaya çıktığı alanlar olarak önemli bir rol oynamaktadır. Kentsel yaşamda, kadınlar ve diğer dezavantajlı gruplar, günlük yaşamlarını daha fazla engelleyen zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu durum, yalnızca ekonomik fırsatlar ve güvenlik gibi somut sorunlarla sınırlı olmayıp, aynı zamanda kamusal alanda görünürlük ve katılım gibi soyut engelleri de içermektedir. Kamusal alanlar, toplumsal etkileşimler ve bireysel özgürlükler için temel alanlar olmasına rağmen, diğer bir yandan kadınlar ve dezavantajlı gruplar için birçok tehdit de içermektedir. Kadınların kamusal alanlarda kendilerini güvende hissetmemeleri, kentlerdeki cinsiyet eşitsizliklerinin en açık biçimlerinden biridir. Kadınlar, özellikle gece saatlerinde veya yalnız seyahat ederken daha fazla şiddet ve taciz riskiyle karşı karşıya kalmaktadır. Bu durum, kadınların sosyal yaşama katılımlarını kısıtlamakta, kamusal alanda daha az görünür olmalarına yol açmaktadır. Son dönemlerde gelişen kentsel planlama anlayışlarında, kentlerin kadın dostu mekânlar olarak tasarlanması gerektiği vurgulanmaktadır (Fainstein, 2010). Kamusal alanların güvenliğinin artırılması, kadınların ve diğer dezavantajlı grupların bu alanlarda daha fazla yer alabilmesi için kritik öneme sahiptir. Kadınların kentlerde hareket ederken karşılaştıkları engeller, sadece fiziksel güvenlik değil, aynı zamanda kent mekanının kullanılmasında ulaşım ve erişim gibi mekansal zorluklarda olarak da ortaya çıkmaktadır (Elwood, 2000).

Kadınların kentsel mekânda karşılaştığı bir diğer önemli eşitsizlik ise ekonomik fırsatlara sınırlı erişimdir. Kadınların iş gücüne katılımı, genellikle daha düşük ücretli ve güvencesiz işlerle sınırlıdır. Ayrıca, kadınların ekonomik fırsatlara erişimi, daha çok ailevi yükler ve bakıma dayalı işlerin sebebiyle engellenmektedir (Harris, 2000). Kadınların iş gücüne katılımını artıracak politikaların ve mekansal düzenlemelerin eksikliği, bu eşitsizliklerin derinleşmesine yol açmaktadır. Kadınların kentsel mekânda daha fazla yer alması için sadece kamusal alanların erişilebilir olması yeterli değildir; aynı zamanda kadınların işgücü piyasasında daha eşit fırsatlara karşılaşabilmesi için ekonomik ve sosyal altyapıların yeniden şekillendirilmesi gerekmektedir (World Bank, 2020).

Kentsel mekânda kadınların karşılaştığı cinsiyet temelli eşitsizliklerin bir diğer önemli boyutu ise ulaşımıdır. Kadınlar, şehir içindeki ulaşım ağlarının yetersizliği, güvenlik sorunları ve düşük maliyetli ulaşım seçeneklerinin eksikliği nedeniyle erkeklere oranla daha fazla engelle karşılaşmaktadır (Pardo, 2009; Fainstein, 2010). Kadınların güvenli ve verimli ulaşım sistemlerine erişimi, onların sosyal ve ekonomik fırsatlara katılımını önemli ölçüde artırabilir. Ulaşım politikaları ve altyapısı, kentsel mekânda toplumsal cinsiyet eşitsizliğini azaltma potansiyeline sahiptir ve bu alandaki değişiklikler, kadınların mekânda daha eşit bir şekilde yer alabilmesini sağlayacaktır (Van der Geest, 2011).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kentsel mekânlarda çok boyutlu sorunları teşkil etmektedir. Kadınların ve diğer dezavantajlı grupların mekânda karşılaştığı eşitsizlikler, yalnızca sosyal adaletin sağlanması açısından değil, aynı zamanda sürdürülebilir ve kapsayıcı şehirlerin inşa edilmesi açısından da büyük bir engel teşkil etmektedir. Kentsel planlamada toplumsal cinsiyet duyarlı bir yaklaşım, kadınların ve diğer dezavantajlı grupların daha eşit, güvenli ve erişilebilir kentlerde yaşamalarını mümkün kılacaktır. Bu, sadece kadınların yaşam kalitesini artırmakla kalmaz, aynı zamanda tüm toplumun sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmasına katkı sağlayacaktır.

YENİ KENTSEL GÜNDEM'İN TOPLUMSAL CİNSİYET PERSPEKTİFİ

Yeni Kentsel Gündem, 2016 yılında Birleşmiş Milletler Habitat III Konferansı'nda kabul edilerek, sürdürülebilir kentler ve topluluklar için küresel bir vizyon sunmuştur. Bu gündem, kapsayıcı, güvenli, dirençli ve sürdürülebilir kentler oluşturmayı amaçlamakta ve toplumsal cinsiyet eşitliğini bu vizyonun temel taşlarından biri olarak belirlemektedir (UN-Habitat, 2017). Ancak bu hedefe ulaşmak, yalnızca genel kentsel kalkınma politikalarını değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet perspektifini merkeze alan özel yaklaşımları da gerektirmektedir. Yeni Kentsel Gündem, toplumsal cinsiyet eşitliğini kentsel sürdürülebilirliğin bir ön koşulu olarak ele almaktadır. Bu kapsamda, kadınların ekonomik, sosyal ve siyasal yaşama katılımının artırılması gerekliliği vurgulamaktadır. Aynı zamanda, kent planlamasının ve mekânsal tasarımın, kadınların ve diğer toplumsal cinsiyet gruplarının ihtiyaçlarına uygun şekilde yeniden şekillendirilmesini önermektedir (UN Women, 2021). Ancak toplumsal cinsiyet perspektifi yalnızca kadınlarla sınırlı değildir; diğer dezavantajlı toplumsal grupların ihtiyaçları da bu kapsayıcı yaklaşımın bir parçasıdır.

Kadınların kentsel mekânda karşılaştıkları eşitsizlikler, Yeni Kentsel Gündem'in toplumsal cinsiyetle ilgili müdahalelerinin temel hedeflerinden biridir. Kadınların kamusal alanlarda güvenlik ve erişim sorunları yaşaması, şehirlerin mekânsal tasarımının cinsiyet duyarlı bir şekilde yeniden düşünülmesini gerektirir. Ayrıca, kadınların ekonomik ve sosyal hayata daha fazla katılımını sağlamak için çocuk bakım merkezleri, güvenli toplu taşıma ve esnek iş yerleri gibi altyapıların geliştirilmesi önemli bir rol oynamaktadır (World Bank, 2020). Yeni Kentsel Gündem, kadınların kentsel yönetim ve karar alma süreçlerinde daha etkin bir rol almasını teşvik etmektedir. Kadınların kent yönetimindeki temsili, toplumsal cinsiyet eşitliğine ulaşmada belirleyici bir etkidir. Ancak, dünya genelinde kadınların yerel yönetimlerde temsil oranlarının erkeklere göre düşük olduğu bilinmektedir (UN Women, 2021). Bu durum, yalnızca kadınların haklarının korunmasını değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının etkin bir şekilde uygulanmasını da zorlaştırmaktadır.

Bu kapsamda “Yeni Kentsel Gündem” in toplumsal cinsiyet ve/veya kadınlara atıfta bulunduğu konu ve taahhütler şunlardır :

- Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve tüm kadınların ve kız çocuklarının güçlendirilmesi, özel ve kamusal alanlarda her türlü ayrımcılık, şiddet ve tacizin önlenmesi ve ortadan kaldırılması yoluyla kadınların her alanda ve her düzeyde karar alma süreçlerine tam ve etkin katılımının ve liderlikte eşit haklara sahip olmasını sağlamak;
- Herkes için sürdürülebilir, güvenli ve erişilebilir kentsel hareketlilik için yaşa ve toplumsal cinsiyete duyarlı planlama ve yatırımı teşvik etmek ve insanları, yerleri, malları, hizmetleri ve ekonomik fırsatları birbirine bağlayan, yolcular ve yükler için kaynakları verimli kullanan ulaşım sistemlerini teşvik etmek;
- Değişimin temel itici güçlerine dayalı olarak her düzeyde politikalar, stratejiler, kapasite geliştirme ve eylemler uygulayarak kentsel ve bölgesel kalkınmaya yönelik sürdürülebilir, insan merkezli, yaşa ve cinsiyete duyarlı ve entegre yaklaşımlar benimsemek;
- Kadınların ve kız çocuklarının, çocukların ve gençlerin, engellilerin vb. karşılaştığı özel zorluklara ve çoklu ayrımcılık biçimlerine dikkat edilmesi gerektiğini kabul etmek;
- Tüm sektörlerde toplumsal cinsiyete dayalı konut politikaları ve yaklaşımları da dahil olmak üzere insan merkezli ve toplumsal cinsiyete duyarlı bir kentsel kalkınmayı teşvik etmek;
- Kadınların haklarına ve ihtiyaçlarına duyarlı hizmetleri teşvik etmek;
- Güçlenmelerinin anahtarı olarak kadınlara özel önem vererek herkes için artan mülkiyet güvenliğini teşvik etmek;
- Kentlerde ve insan yerleşimlerinde herkesin (özellikle kadınların ve kız çocuklarının) şiddet ve yıldırma korkusu olmadan yaşayabileceği, çalışabileceği ve kent yaşamına katılabileceği güvenli, sağlıklı, kapsayıcı ve emniyetli bir ortamın sağlanması;

- Toplumsal cinsiyet eşitliğini güçlendirmek için şehirlerde ve insan yerleşimlerinde çeşitliliği benimsemek; Kadınlar da dahil olmak üzere tüm paydaşlar arasında etkin katılım ve işbirliğini teşvik etmek ;
 - Tam istihdamı, herkes için insana yakışır iş koşullarını ve kentlerde ve insan yerleşimlerinde kadınların ihtiyaçlarını ve potansiyelini kabul edecek geçim fırsatlarını teşvik etmek;
 - Kayıt dışı ekonomide çalışan yoksulların, özellikle de kadınların kentsel ekonomilere katkısını tanımak;
 - Entegre, yaşa ve toplumsal cinsiyete duyarlı politika ve planların benimsenmesi ve uygulanması yoluyla kaliteli altyapı ve mekânsal planlamanın geliştirilmesi de dâhil olmak üzere şehirlerin ve insan yerleşimlerinin dayanıklılığının güçlendirilmesi;
 - Kadınların ve kız çocuklarının ihtiyaçlarına ve güvenliğine özel önem vererek su, hijyen ve kanalizasyon, katı atık yönetimi, kentsel drenaj, hava kirliliğinin azaltılması ve yağmur suyu yönetimi için erişilebilir ve sürdürülebilir altyapı ve hizmet sağlama sistemlerine yeterli yatırım yapılmasını teşvik etmek;
 - Ulusal, ulus-altı ve yerel yönetimlerin kadın ve kız çocuklarıyla birlikte çalışma kapasitelerinin güçlendirilmesi gibi uygulama araçlarının teşvik edilmesi ve böylece kentsel ve bölgesel kalkınma karar alma süreçlerine etkin bir şekilde katılmalarının sağlanması. Görüldüğü üzere Yeni Kentsel Gündem, kadınların ihtiyaçlarına dikkat çeken ve kadınların kentsel ortamda karşılaştıkları engelleri ortadan kaldırmaya yönelik politika ve eylemleri teşvik eden birçok taahhüt içermektedir. Kısaca Yeni Kentsel Gündem'in toplumsal cinsiyet perspektifini uygulamak için önerdiği stratejileri özetlemek gerekirse şunlardır:
 - Cinsiyet Duyarlı Planlama: Kentsel alanların, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini azaltacak şekilde tasarlanması.
 - Kadınların Ekonomik Güçlenmesi: Kadınların ekonomik yaşama katılımını artıracak politikalar geliştirilmesi.
 - Kapsayıcı Karar Alma Süreçleri: Kadınların kentsel yönetim ve karar alma süreçlerine dahil edilmesi.
 - Güvenlik Önlemleri: Kadınların kamusal alanlarda güvenliğini artırmaya yönelik somut adımlar atılması.
- Bu stratejiler, kentlerin yalnızca sürdürülebilir ve dirençli hale gelmesini sağlamakla kalmaz, aynı zamanda kadınların ve dezavantajlı grupların kentsel yaşamda daha eşit bir şekilde yer almasına katkıda bulunmaktadır.

SONUÇ

Yeni Kentsel Gündem'in toplumsal cinsiyet perspektifi, sürdürülebilir, kapsayıcı ve adil kentler inşa etmenin vazgeçilmez bir bileşenidir. Kadınlar kent yaşamında özgürce hareket edebilmeli, ekonomik ve sosyal fırsatlardan eşit şekilde faydalanabilmelidir. Ancak günümüzdeki kentsel planlama ve politika süreçleri, bu grupların ihtiyaçlarını tam anlamıyla karşılamaktan uzaktır. Mekânsal adaletsizlikler, ekonomik fırsatlara erişim kısıtlamaları, güvenlik sorunları ve yönetim süreçlerine yeterli katılım sağlanamaması gibi meseleler, toplumsal cinsiyet eşitliği önündeki en önemli engellerdir. Yeni Kentsel Gündem, bu engelleri aşmak için bir çerçeve sunarken, bunun etkili bir şekilde uygulanabilmesi için somut adımlara ihtiyaç duyulmaktadır. Öncelikli olarak, kentsel mekânların tasarımında toplumsal cinsiyet perspektifinin benimsenmesi gereklidir. Kamusal alanların daha güvenli, ulaşılabilir ve kapsayıcı hale getirilmesi; uygun fiyatlı konut politikalarının geliştirilmesi; kadınların ekonomik ve sosyal yaşama tam katılımını sağlayacak altyapıların oluşturulması; toplu taşımanın cinsiyet duyarlı şekilde yeniden tasarlanması gibi uygulamalar, bu sürecin temel yapı taşlarıdır. Ayrıca, yerel yönetimlerde kadınların ve diğer dezavantajlı grupların temsili artırılmalı, karar alma süreçlerinde daha aktif rol almaları sağlanmalıdır.

Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamadan, sürdürülebilir ve adil kentler inşa etmek mümkün değildir. Bu doğrultuda, kent planlama ve politikalarının her aşamasında toplumsal cinsiyetin etkileri dikkate alınmalı ve bu doğrultuda stratejiler geliştirilmelidir. Bu yaklaşımla, sadece kadınların ve dezavantajlı grupların yaşam kalitesi yükseltilemeyecek, aynı zamanda toplumsal refah ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşılabilecektir. Sonuç olarak, toplumsal cinsiyet eşitliğini önceleyen kentsel politikalar, yalnızca bireysel hakların korunmasını değil, aynı zamanda toplumsal dayanışmanın ve kentlerin dirençliliğinin artırılmasını sağlamaktadır. Yeni Kentsel Gündem, bu hedefe ulaşmak için önemli bir fırsat sunmaktadır; ancak bu fırsatın etkin bir şekilde değerlendirilmesi, küresel, ulusal ve yerel düzeyde eşgüdümlü çabalarla mümkündür. Bu doğrultuda, akademik çevrelerin, sivil toplum kuruluşlarının ve yerel yönetimlerin iş birliği, toplumsal cinsiyet duyarlı bir kentsel dönüşüm için kritik önemdedir.

KAYNAKÇA

Caprotti, F., Cowley, R., Datta, A., Broto, VC, Gao, E., Georgeson, L., ... Joss, S. (2017). Yeni Kentsel Gündem: politika ve uygulama için temel fırsatlar ve zorluklar. *Kentsel Araştırma ve Uygulama*, 10 (3), 367–378.

Elwood, S. (2000). Locating gender: Theorizing the spaces of women's lives. *Urban Geography*, 21(4), 344-369.

Evans, B., Elisei, P., Rosenfeld, O., Roll, G., Figueiredo, A., & Keiner, M. (2016). HABITAT III – Yeni Bir Kentsel Gündeme Doğru. *disP - Planlama İncelemesi*, 52 (1), 86–91.

Fainstein, S. (2010). *The Just City*. Cornell University Press.

Fenster, T. (2005). Gender and the city: The different formations of belonging. *Gender, Place & Culture*.

Harris, A. (2000). Gender and Urban Space: Women's Use of Public and Private Space in the City. *Urban Studies Journal*.

Pardo, R. (2009). Women and Mobility: The Gendered Construction of the Urban Landscape. *Transportation Research Record*.

Tacoli, C., & Chant, S. (2014). Gender and urban development: Overview and challenges. *Environment and Urbanization*.

UN Women (2021). *Gender Equality in Urban Development: Challenges and Opportunities*.

UN-Habitat. (2017). *New Urban Agenda*. Birleşmiş Milletler.

Valencia, SC, Simon, D., Croese, S., Nordqvist, J., Oloko, M., Sharma, T., ... Versace, I. (2019). Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ve Yeni Kentsel Gündemin şehir düzeyine uyarlanması: Karşılaştırmalı bir araştırma projesinden ilk yansımalar. *Uluslararası Kentsel Sürdürülebilir Kalkınma Dergisi*, 11 (1), 4–23.

Van der Geest, K. (2011). *Transport and Gender: A New Approach for Creating Sustainable Cities*. Transport Policy.

World Bank (2020). *Handbook for Gender-Inclusive Urban Planning and Design*.

AN EXAMPLE OF AN UNUSUAL ATTITUDE IN THE CONTEXT OF ART AND COMMUNICATION: SEMİHA BERKSOY

Doc. Dr. Gonca Hulya YAYAN

Gazi University Faculty of Education, Department of Painting and Drawing

ORCID: 0000-0002-2915-3137

Ozgecan ERAYDIN

ORCID: 0000-0001-8246-2038

ABSTRACT

The concept of communication, which is included in the story of art that has differed from the past to the present, has been a phenomenon that gives messages throughout human history. This exchange, which plays an active role in the interaction of people with each other, has appeared in every situation as a social result of being a receiver and a transmitter. It has constituted the most important elements of communication with its forms of expression, sometimes written, verbal, visual and sometimes auditory.

Communication as artistic expression is actually an expression of the emotions, sensations and symbols in the human psyche. People's subconscious feelings and sensations and their dreams have always been the source of their artistic works. In addition to the perception of the objects around human beings with their existing reality, the sensations in the spirit world are as important as the way they perceive them. Because "When we look at a painting, it is known that the elements put in that painting are a product of the images in the artist's mind" (Üner, 2013:2). In the production of these works based on universalized symbols, it is important to stimulate the imagination of the viewers as well as the artists. These ideas, which have been a source of inspiration for many artists in these aspects, have come to life in the works of the painter Semiha Berksoy, who, as "one of the first artist women in the history of the Republic", shed light on our world of culture and art and was also the first Turkish opera singer.

Keywords: Art, Art and Communication, Symbol, Semiha Berksoy.

Introduction

Art is the most advanced form of expression of creativity and imagination of human beings in general. It is also known to be interpreted as a kind of expression of the design created by creativity and imagination from one's own perspective on an event or concept. In Turkish, the word "art" is also defined as "the use of talent and intelligence in the creation of something thought by man"(Arseven, 1950:1753).

Hançerlioğlu also evaluates art as the aesthetic relations between human beings and objective reality. It is also interpreted as the reflection of objective realities into aesthetic forms in the artist's mind." (Hançerlioğlu, 1993: 363-364)

Kadir Şişginoğlu defined it as "a communication tool that conveys the message of the artist to the interlocutors in the most beautiful way in the expression of feelings and thoughts with aesthetic pleasure and attitude" (Şişginoğlu, 2015).

"Art is the utilization of human talents in practice, in order to access the secrets of the universe and the world rather than for utilitarian purposes, in order to remedy human crises, to show them to others as well as to satisfy their excitement, and to use them in accordance with their spiritual aspirations. In short, it is the whole of man's efforts to overcome his destiny and condition of being human and to transcend himself."(Andre Malraux (1970) as cited in Kinay 1993).

Art has led to the emergence of various branches of art with changing perspectives with the progress of humanity and technology in every period of human history until today. Art techniques and subjects have developed with the developing technology in every period. Art has been transformed with the changes in people and time and has always had message-giving features in a universal dimension. As a means of communication, it has served as a bridge to society; it has always been the spokesperson of the society it lives in. As humanity has changed, art has undergone different transformations. Art, which has transformed with different times, has emerged as a phenomenon that unites the society and mobilizes the emotions of the society. This phenomenon has sometimes been a painting, sometimes a poem, a story or music.

Communication and Art Relationship

According to the Turkish Language Association (TDK) dictionary, communication is defined as the transfer of feelings and thoughts to others in a rational way, notification and communication. Some definitions about communication;

It is the transfer and exchange of information, thoughts and feelings that take place in different time and space dimensions through symbols whose meanings are agreed upon (Zillioğlu, 2007: 22).

"Communication is everywhere and always. It plays an important role in all stages of our lives. Regardless of your interests and goals, the ability to communicate effectively improves and enriches your life." (Küçük, 2012, p.5)

According to Kadir Şişginoğlu;

"Even without seeing the artist, you can establish a connection with those works with your senses and you can know with what feelings and thoughts the artist made that work", Şişginoğlu stated that the individual who is the receiver can also decipher the form and codes of the work of art that is uploaded as a message to the work of art. "As an art consumer, while being the addressee of art and the receiver of the message intended to be conveyed through art, first of all, it is important to understand the process that the artist goes through while creating that work of art, and in this process, by perceiving the form of the work of art, it will also understand its codes, and the chance to recognize many different changing art forms will be obtained"(D. YESIL, Zeliha's Şişginoğlu Interview, 2015).

As we perceive the objects around us with their existing reality, the way we perceive our sensations in our spiritual world is also important. "When we look at a painting, we know that the elements put in that painting are a product of the images in the artist's mind." (Üner, 2013:2)

An Example of an Extraordinary Attitude: Semiha Berksoy

Born in 1910 as the daughter of a painter mother and a poet father, the artist grew up in a cultured family full of art and succeeded in every field of art. She stated that she could not give up her love of art with the following words:

"There is one thing that drives my soul, that has become a flame in me; it is the love of art, you should know that, even if I die, the cypress trees on my grave will say this; My paintings reflect my life. I paint what I feel. In some I am like a child, in others like an angel, in others like a devil... My angelism comes from the fact that I love without expecting anything in return. When I love, I become an angel, when I love, I regain the purity of a child... My devilishness is that I can leave the one I love and go away. I can leave for my art, I can go... It is the love of art that makes me evil."

Berksoy, who received her artistic education from her mother at an early age, has never put her works into a certain movement or classical molds. Feeding on her inner world, subconscious and dreams, the artist combined examples from her own life with the events of her daily life.

When we look at Semiha Berksoy's works in general, Esra Aliçavuşoğlu states as follows:

"In Berksoy's paintings, which she realized in an expressionist manner without being affiliated to any movement, it is observed that the focal point of her works is her own life. In some of them, the line, in others

In her works, in which color is prominent, there is a simple and direct expression as well as an approach that examines and reflects reality, death, art and people. Reconstructing her life and art as an inseparable duo in her paintings, Berksoy has transferred the reality of everyday life as well as the complex world of her own subconscious (soul world) and the intense studies of her past into her paintings.

Berksoy, who dealt with her own image with an extraordinary expression in Turkish art, made many self-portraits. In addition to these, she has also painted portraits of people who have played important roles in her life with a formalism in which the same attitude continues. In both his self-portraits and other autobiographical works, he visualized his life based on a tense internal dynamic, emphasized and highlighted his existential problems and identity with an expressionist approach. In his canvases, he reflected his inner conflicts as well as his loves, his mother, his daughter, in short, his identity, his life, the elements and figures that constitute him and the details of his existence." (Aliçavuşoğlu, 2008: 209)

The Artist's Works

Love: The concept of love is relative, universal and difficult to define. Because emotions are subjective. It is also linked to many different concepts: psychology, desire, sexuality. In general, it is a state of intense love for a person. According to the Turkish Language Institute, it is a feeling of extreme love and devotion. Love has been the subject of philosophy, literature and art. Since our artist's works reflect the daily lives and deep spiritual world, he has included the concept of love in his paintings with an abstract expressionist style. He also showed the pain of his unrequited love in his paintings.

Human: (Human figure) Small pictures that are placed in a painting to show proportions and have little substance and value in that painting (Arseven, 1950: 805). Looking at the artist's works in general, one can always see a human figure in every painting. Sometimes it can be herself, sometimes it can be a portrait of the mother or brother she lost, the man she fell in love with, her daughter and many others. Therefore, in the paintings in which she describes her own life, she often presents her self-portrait to the viewer together with different objects messages.

Death: In reality, it is an event that determines the end of anything (Ersoy, 2007:414). Since the existence of humanity, the concept of death has always been questioned. Definitions of death in holy books are also mentioned in the belief in heaven and hell. Mythologically, death has been the subject of many legends and has always been the subject of literature and art. The artist, who depicts the death of her mother, whom she lost at a young age, has expressed the concept of death as a means of communication between her and the afterlife.

Line/Lifeline: No matter how abstract a line is, it is assumed to have some psychological meanings since it takes its effect from nature and the spiritual behavior of people. Straight-slanted lines; while creating a static effect in the order in which it is located, it also reflects stagnation in general terms such as calmness, silence, rest, inner peace and comfort. Slightly wavy lines; tenderness, softness, tolerance, elegance, a little feminine meanings Deep wavy lines; strength, excitement, capricious behavior. (Ersoy, 2000:69-70)

Masked faces: After a certain period, portraits and self-portraits are masked in the artist's works. He may have used such a symbol to escape from his fears, as well as his changing perspective on life, the mood of the other side and how he sees the other side.

Dark eyes: The eyes of most of the artist's portraits and self-portraits are black. There are no pupils and the figures have a dull expression. This may be due to her perspective on life (life energy) as well as the fact that Nazım Hikmet, whom she was in love with, used the terms black eyes and black eyes in his poems. "In his black eyes there was the grief and unforgiving anger of a child who had been unjustly beaten (Nazım Hikmet, 1960)." They may have created an association that gives a message to each other. However, when we look at Nazım Hikmet's poems, the definitions of black eyes and black eyes are not used in the poem to refer to Berksoy. Although it contains a hidden message in the background, Berksoy may have conveyed the traumas of love and death she experienced by making her eyes black, giving a message of hopelessness.

Flower: The flower, called şükufe in Ottoman times, is the part of a plant (nebat) that contains the sexual organs. Flowers were also used as decorative elements in natural or stylized or schematized forms (Arseven, 1950:395). The flower, which is a symbol of beauty, has been used by many artists and craftsmen from the past to the present, while Berksoy's works have included floral motifs in her works in an unrealistic style.

Red dots: In his portraits (mother and brother) and self-portraits, there are red dots just below the eyes (cheeks). The color red symbolizes fire and blood in a broad sense. It is exciting because it attracts attention. However, it also varies according to cultures. In the past, it can be an indicator of reign and power, and in Indian culture, red is the pure color of the wedding dress (Ambrose and Haris, 2003).

Hare: Hare, which literally means bright lines that seem to fluctuate on some objects, creatures, eyes, etc., is a symbol that symbolizes a kind of holiness that we encounter mostly in Renaissance period frescoes. It was used in depictions of Jesus Christ, Mary, angels, etc. Berksoy used a moiré on the head of the figure in her portrait of her mother. She emphasized the sanctity of motherhood.

Circle: The circle always points to an aspect of life, to the underlying wholeness (Jung, 2015:232). The circle is the most developed and perfect form among other geometric areas. The fact that it has an appearance without a clear beginning and end defines it geometrically in the most realistic and meaningful way in life (Ersoy, 2000: 72). It expressed infinity.

Bird: The bird motif is seen in ancient Turkish culture and in many European and American myths. In the Gokturk and Uighur cultures, eagles and birds of prey are the epitome of rulers or lords, protective spirits and symbols of justice (Çoruhlu, 2002:134). In addition to protection and sanctity, the bird motif is also defined as freedom.

Pearl necklace: The shiny and precious round grains that come out of oysters and mussels, which are used as jewelry (Arseven, 1950:775). The discovery of the pearl, which dates back to BC, has attracted the attention of women for centuries as a symbol of wealth and splendor in terms of not losing its luster for thousands of years. According to Hindu belief, it was associated with the theme of the Moon and represented purity in marriage ceremonies. The pearl necklace is also seen in artist self-portraits. Even though the figure is naked, she wears her pearl necklace. It may represent the pure love she seeks.

Black: Black has a physical structure that absorbs all colors; it has a hidden, mysterious, closed, unknown meaning. Black is also considered the color of unhappiness, hopelessness and disappointment. Although the general concepts about the color black are generally the same, the black color Berksoy uses in her works can be expressed as a dark reflection of the mood she experiences with the color black. Although some of her works give the viewer a sense of fear, they may be both a show of power and body to what she is going through and a message from her mysterious mystical world.

Red: The color red, which is easily found in nature, is also seen to be used in many Early Age and Renaissance art. In his works, the artist uses the color red as dots on the faces of the figures, but also in much larger areas. Movement is at the forefront in his works with the dynamism of red. Apart from the use of white color from time to time and black color from time to time, the use of red color expresses the periods when the artist's energy is high.

Blue: It is the deepest of colors, and as the eye sinks into it without encountering any obstacle, it disappears into infinity. Blue is the color of an endless road where reality turns into imagination (Ersoy, 2000: 58-59).

Green: It symbolizes the naturalness that nature offers us. As the most common color of nature, it is a symbol of freshness and tranquility. It also symbolizes fertility and fertility. It is said that brides in the Middle Ages wore green clothes. It rests the eyes, gives hope and tranquility (Halse, 1978: 27-34). In the West, the color green symbolizes hope and hopefulness (Kreitler and Kreitler, 1972). Green gives peace; it is balance. The artist used the color green in some of his works. This can be seen on a figure in clothing, in the background area behind the figures, in the leaves of flowers, in linear figure forms, as lines and stains. He also used yellow, black and red colors to create balance in the areas where he used the color green.

Yellow: This color, which gives people joy and enthusiasm, is the color of light, joy, production and productivity. It is one of the primary colors. It represents light (the sun) in nature and is used in many epics in many civilizations, and the sun and yellow are also used mythologically. The flag of Japan, which is defined as “the country where the sun rises”, also has a yellow sun motif. The mobility and lifestyle of the people living there are associated with the color yellow and the sun. (İSMMMO YAŞAM, 2009)

The artist has entered the path of balance by using the color yellow with green. Since yellow, a color that attracts attention, also expresses energy, he used this way to ensure serenity. In some of his works, he used it on the figure (himself) in clothes, and he also drew the portraits of N. Hikmet, who represents his unrequited love, with the color yellow (because she was blonde). Since it is also the color of sadness, she associated the pain in her own spiritual world with the pain on the faces of the figures.

White: “Ak”, which is used as a synonym for white in Turkish, is a color used and loved in Turkish culture. It has been accepted by society in many cultures as a symbol of cleanliness and purity. The belief that it will bring holiness and good luck (in the sense of a clear path) has survived to the present day. The artist generally used white color as a background color in a wide area. In some of his auto portraits, he painted his face in white. Sacredness (deceased mother and brother, hare), health (hospital room), mask-like depictions on faces (immortality) are the artist's areas of use of the color white

Brown: In the functional color category, it is seen more in the use of tools (furniture) in the space: This color, which is associated with soil in nature, is more reminiscent of death. Brown is also seen in the artist's works with the sense of trust given by the soil. He depicted himself in a brown space under the ground with a red coffin. He made a reference to death.

Pink: The color pink helps to create positive emotions in the person. It calms people and relaxes the body(www.artchesss.com). Light red rose color is also called rose pink (Arseven, 1950: 1600).

Examples of Extraordinary Attitude in Semiha Berksoy's Works

Figure 1. "My Mother" Oil painting, size (90x80)

Image Analysis:

There is an indistinct line on the head of the painting, a line on the neck and a pink flower on the left corner of the heart. The artist drew the portrait of his mother on a light background.

Interpretation of the Painting:

In this work, while painting the portrait of his mother, the artist made a reference to the sanctity of the mother with the white halo on her head. While the pupils of this female figure are drawn without showing the pupils of the eyes, it is actually a reference to the traumas of love and death by making their eyes black. The horizontal line drawn under the head area in the figure in the picture is the artist wanted to give the message that life is over.

By placing a cross on the mouth part, she tried to show that she could not speak and communicate with people, pointing to the disconnection of the communication bond with people, and she wanted to show the violence and storms against life with the dull eyes painted in black (pessimism) and the hair painted in red. The flower on the heart of the female figure in the painting is a sign that the artist continues her life with pure emotions (Figure 1.)

Figure 2. "Love - Auto portrait", Oil painting, 1972

Image Analysis:

The artist, who depicts himself as a bird on a white background with black color, has also included the life line at the bottom of the painting by making a work that preserves its linearity.

Interpretation of the Painting:

In this work, the artist shows himself as a disembodied bird with blunt hair and a pearl necklace, ready to fly, while the feet and wings of the drop-shaped bird were not drawn in connection with the bond of love, and in fact, the artist wanted to explain that life is lived for a moment as short as a drop. On the other hand, the artist has also drawn attention to his inner peace with the horizontal line at the bottom of the painting by making a reference to love with the inscription “Amour” at the end of the chains around his neck, indicating that he is not free (Figure 2).

Figure 3. “Zeliha Berksoy-Lolablau”, oil painting, 1975

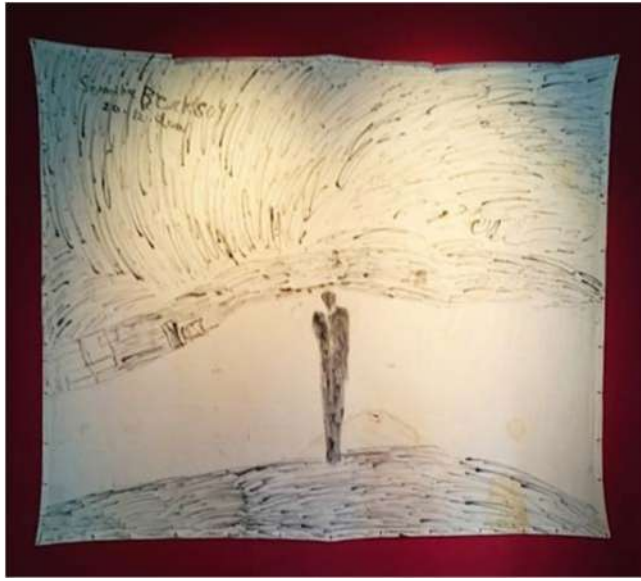
Image Analysis:

The work, drawn in white on a background with brown/orange undertones, depicts the artist's daughter Zeliha Berksoy. The halo on the figure's head, the lifeline in the center of the body and the filled circles; a cat figure standing on the edge of the figure's left leg in relation to the viewer, also have a linear scribble quality.

Interpretation of the Painting:

In this work, the artist depicts her daughter Zeliha Berksoy with curly short hair and makeup in blue and pink tones, without showing her pupils. This female figure in the center of the composition is in an almost dancing attitude.

While the white spots on the upper part of the painting resemble the hares that Semiha Berksoy often uses in her works, here it is as if she wraps her daughter in white cotton. wrapped around her, to show the uniqueness of her existence for herself. The lifeline that divides the painting into two halves is also seen here, as in the artist's other paintings. Unlike the others, the lifeline in this work is in the hands of her daughter Zeliha like a barbell or a dance accessory. With this stance, the artist wanted to convey that the image of a strong, hardworking, strong-willed woman was passed from herself to her daughter, despite both the fun and colorful world of life and negative concepts such as death. This expression is also supported by the cat figure next to the figure. (Figure 3.)

Resim 4. “Bir Rüyanın Ardından: Nazımla Konuşma”, Çizim, 2001

Image Analysis:

It is a scribbled work drawn in black and white with a marker pen or ballpoint pen on a white background.

Interpretation of the Painting:

In this work, the artist wants to see the love of two people integrated in one body. It is understood that the figure on the right is a man from his height and shoulder structure. The figure on the left is shorter than the man, looking upwards towards the man's face. Although the ground they are on resembles a hill, from the lines in cubic form at the top of the painting, they are on a shore, in a settlement with houses, and on a bank opposite the hill they are on. As can be seen from the direction of the long, short, horizontal and vertical lines above this settlement, a sky is depicted.

At the starting point of her works, Semiha Berksoy has always focused on the traumatic events she has experienced, her inner world, the love she could not meet and her dreams. She has more than one work about her unrequited love Nazım Hikmet. Nazım Hikmet wrote the operetta “This is a dream” for Semiha Berksoy, and Berksoy played the lead role in the play “This is a dream” written by Nazım Hikmet for her in the 1934-1935 season. (Özalp) Semiha Berksoy played a role in this operetta, which was staged again in 2002, at the age of 92.

In those years, she describes this work and her work “After a Dream - A Conversation with Nazım” as follows:

"Oh Nazım, you brought me out after 67 years. But you disappeared from sight, but you are alive..."

I saw you in my dream. The universe is in darkness. I see you. You're standing like this and I'm next to you. I'm so close, like I'm hugging him. It was dark, I could see the silhouette of the Bosphorus. I woke up with fear, the universe was black, but such a blackness that there is light in it. In the light... Then I had Muhyiddin Arabi's dream book. I immediately opened it. Seeing darkness in a dream means Nur-u Zulmat. You know Nur, Zulmet means darkness. Nur, you are standing in the Light of Darkness. Light is trouble, but in that darkness they are reading trouble, but there is light. Look, you are still a prisoner today, but you stand in the light. Today my voice is coming out with your prayer. You did this because you appreciated me very much and loved me very much... Today I am playing this play, which means that it is a proof that there are spirits..." (Melih Güneş Interview) (Picture 4.)

Figure 5. “Sevim”, Oil painting, 90x65, 1997

Image Analysis: A face with black curly hair, black eyes (again, no pupils), white powder and pink blush, a cigarette in his mouth, an off-shoulder dress (integrated with the ground) and a red flower on his collar, with a misty image of cigarette smoke in the background. In this work on duralite, there is a portrait.

Interpretation of the Painting: In this work of the artist, the mask-like dull look on the face of the female figure reflects the pain and grief she experiences. The body of this female portrait, which is integrated with the ground color, is drawn in a linear form. The artist, who appears in cigarette smoke, has tried to reflect the mysterious as well as mournful mood of the artist in the work. (Figure 5.)

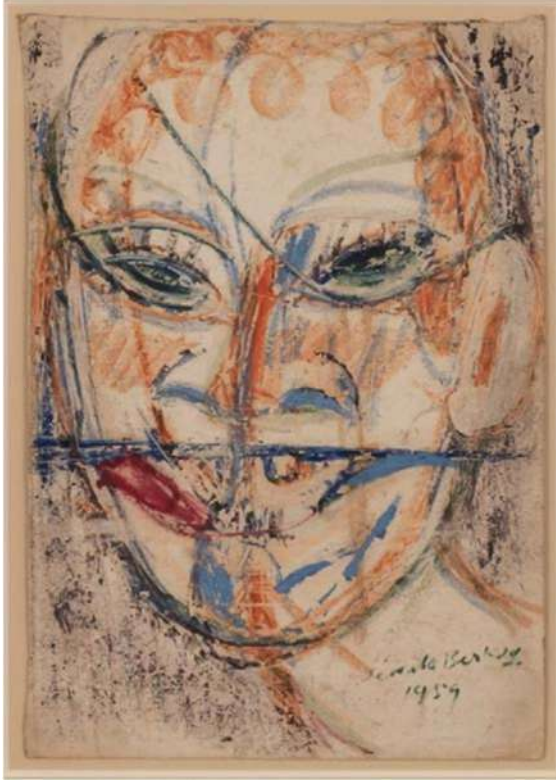

Figure 6. “Elizabeth Schwartzkoph” Pastel, 35x25, 1959

Image Analysis:

This work on paper depicts another opera singer, Miss Elizabeth, from the series of portraits. It is seen that the work consisting of black, orange, blue and red colors is drawn in the form of scribbling. The dynamism of the lines shows that the work was done very quickly.

Interpretation of the Painting:

In this work, the artist expressed the hair of Miss Elizabeth, a blonde woman in real life, with orange color. The lifeline is also located at the mouth of the portrait in this work. It is seen that the opera and musical part of her artistic life is placed in the main center. Her mouth is drawn smiling. It is understood that music gave her happiness in her life. (Figure 6.)

Figure 7. "Death or Survival" Pastel, 34.5x24.5, 1997

Image Analysis:

It is a work with drawings and writings made in black with a majority of yellow color on a white background. On the right side of the work, there is a female figure and an animal figure above it. On the left side, a simple and fluent composition is seen with the writings containing the name of the work.

Interpretation of the Painting:

In this work, the artist painted herself as a female figure. As a reflection of her inner reckoning, an animal (spider, insect) is seen on her head like a black trouble representing her traumas. While the spider symbolizes our instinctive aspect spiritually, it also expresses our desire to create and reproduce. On the other hand, the artist seems to have accepted all the pain he has experienced by painting himself naked. He is now caught between life and death no matter what (Figure 7.)

Figure 8. "Suicide" Pastel, 45x30, 1997

Image Analysis:

A female figure is again drawn in yellow and black on a white background. The figure is again naked as in the other work, but this time her feet are depicted as snakes. The head of the figure is scribbled in black and blue. A crossed heart is seen in the center of her breasts. At the top of the work is the title of the work.

Interpretation of the Painting:

The artist painted this work as a continuation of his previous work "Death or Survival". Here, the artist, who places himself in the main center, describes the crisis he is in; with his complex mind, broken heart and snake-like feet (with his fears of eternity, immortality and revival and fears), he explains that there is no point in living in this world anymore. By clasping his hands over his head, he shows that he is fed up and overwhelmed by this mental confusion. (Figure 8.)

CONCLUSION

Art has been used as a means of communication for centuries and is still in use today. The fact that art is moving on the phenomenon of now and the future, in fact, in all artistic products that emerge symbolically, contributes to the development of the imagination and creativity of the audience and the development of their feelings of empathy. Although the meanings of these symbols vary from culture to culture, they all have a common purpose of conveying a message. The artists' subconscious, experiences, preferences, loves and emotions have always constituted the key points in their mental world. In this context, when the works of artist Semiha Berksoy are analyzed, symbolic narratives gain weight.

Semiha Berksoy, the famous prima donna, actress of her time, reflected her own soul world in an impressive way without being under the influence of any movement with her extraordinary expression style. She tried to depict the ups and downs of her life from her own point of view in her freelance works. The colors, motifs and symbols he used in his works took place as a part of his life.

His portraits and self-portraits, the writings he uses on the work, the details on the figures, the lifeline between life and death have conveyed his soul world to the audience with dynamism. On the one hand, Berksoy, a girl who lost her mother at a young age and grew up alone; on the other hand, Berksoy, who ran to success with the image of a strong Turkish woman of the Republican era, produced works that conveyed messages with her loves, fascinating life, mood and emotional state throughout her life. The artist has also tried to tell her audience about her autobiography with different objects, which she tells while quoting from her own life in general terms in her works.

Bibliography

- Aliçavuşoğlu Esra (2008), Eczacıbaşı Art Encyclopedia, Yem Publications, Istanbul.
- Ambrose, G. and Haris, P. (2003), The Fundamentals of Creative Design. Switzerland: Ava Publishing.
- Arseven, G. E. (1950), Art Encyclopedia, Volumes I-II- III-IV, MEB Basımevi, Istanbul.
- Çoruhlu, Yaşar. (2002), Turkish Mythology Anahatları, Kabalcı Publishing House, Istanbul.
- Dağgezen, B. (2017), Eye Concept in Nazım Hikmetin Poems, Koleji Üniversitar Beder.
- Ersoy, N. (1990), Symbols and Interpretations From the Visible to the Invisible. Ersoy Publication, Istanbul.
- Ersoy, N. (2000), Symbols and Interpretations (Part I-II), I. Edition, Güven Ciltevi, Istanbul.
- Ersoy, N. (2007), Symbols and Interpretations, III. Edition, Dönence Publications, Istanbul.
- Güventürk Fettah (2017), İnsan ve Temel Değerler, İzmir.
- Halse, A. O. (1978). The Use of Color Interiors. 2nd Edition, Mc Graw Hill
- Hançerlioğlu Orhan (1993), Felsefe Sözlüğü, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Heath, R. P. (1997). The Wonderful World of Color. Marketing Tools, October, http://demographics.com/publications/mt/97_mt?mt971022.htm
- Hikmet, N. (2011), Bütün Şiirleri, Yapı Kredi Publications, Istanbul.
- Inan, A. (1987). Articles and Studies. Ankara: Turkish Historical Society Publications
- Jung, C. G. (2015), İnsan ve Sembolleri, (Trans. Hatice Mukaddes İlgün), Kabalcı Publishing, Istanbul.
- Kınay Cahid (1993), Art History - Renaissance to Our Century, Future to Modern - Ministry of Culture Publications, Ankara.
- Kreitler, H. and Kreitler, S. (1972), Psychology of the Arts. Durham, NC: Duke University Press,
- Küçük Mestan (2012), Communication Information Anadolu University, A.Ü. publications, Eskişehir.
- Mazlum, Ö. (2011), Cultural Associations of Color, Dumlupınar Uni. Journal of Social Sciences, issue 31.
- Mehmeti N. (2003), “Kurum Kültürünün Kurum Kimliğine, Ürün Kimliğine ve Ambalaj Tasarımına Yansımaları” (unpublished master's thesis), Marmara University, Institute of Fine Arts, Istanbul.
- Özalp, Selda. “First Female Opera Artist Semiha Berksoy”. Aydınlik.com.tr, August 25, 2020. 1 April 2021.

archived. Access date: February 26, 2021.

Şişginoğlu Kadir (2015), Communication/Art and Museums, Kabakçı Konağı Talks, Ankara.

Üner Özlem (2013), Art as a Means of Expression, Communication Symposium, İzmir.

Tutar, Y. (2012). Communication Concept and Communication Process, Pegem Publications, Ankara.

“Graves in Turks - Grave Stones” Family Writings, 8, Republic of Turkey, Ministry of Family and Social Policies Publication, Ankara, 295-332.

Yeditepe Biennial-Senin Bir Sanatın Var (2018), Her Hali of Flowers, Istanbul.

Zıllıoğlu, M. (2007), Communication Information and Definition, AÖF Publications, Eskişehir.

Zıllıoğlu M. (2017), What is Communication, Cem Publishing House, Istanbul.

VİDEO SANATINDA ANLATIMSAL BİR GÖSTERGE OLARAK SANATÇININ KENDİ BEDENİ

Dr. Araştırma Görevlisi Elçin ACUN

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Fotoğraf Bölümü

ORCID: 0000-0001-8071-3999

ÖZET¹

1960'ların sonlarında yaşanan özgürleşme atmosferi ve siyasi hareketliliğin ortasında yükselen cinsel devrim ve ikinci dalga feminist hareketin etkisiyle birçok sanatçı bedenlerini tartışmaya açmış ve işlerinde aktif bir şekilde kullanarak bedenlerini bir direniş alanına dönüştürmeyi hedeflemişlerdir. Bu yıllar feminist sanatçıların, toplumsal cinsiyet kategorisi olarak kadın olgusunu değerlendirmeye başladıkları ve bu bağlamda kimliğin inşası, cinsiyet rollerini ve stereotipleri araştırdıkları bir dönem olmuştur. Tam da bu dönemde, henüz yeni ortaya çıkan, yeni olduğu için de diğer sanat pratiklerinde olduğu gibi erkek egemen bir alan olmayan video ve performans sanatı, feminist sanatçılar tarafından özellikle de kadın olarak kişisel ve kamusal düzeyde yaşadıkları deneyimleri bir anlatıya dönüştürmeye fırsat vermesi sebebiyle yoğun biçimde sahiplenilen disiplinler olmuştur. Bu bağlamda kadın sanatçıların kendi bedenlerini kılık değiştirme, bedenin sınırlarını zorlama, toplumsal cinsiyet kimliğinin taklidini yapma gibi yöntemlerle kullanmalarının; kadın mefhumundan başlayarak ikili cinsiyetin temsil sorunlarını, ötekileştirilmiş kimlikleri ve öznelere hem görünür kılabilme hem de kendi bedenleri üzerindeki söz hakkını geri alabilme çabalarına denk düşen en önemli stratejilerden biri olduğu ve böylece bu ifade biçiminin bir politik alanın imkanını oluşturduğu gözlemlenir. Performans sanatçıları bedenlerini bir aktarım aracına dönüştürerek ortaya koyarken, videoyu da kayıt amaçlı kullanmış, bu sayede performanslarını belgelerken kameranın sunduğu yeni bakış açıları ve teknik imkanlar aracılığıyla izleyicilere yeni fırsatlar sunabilmişlerdir. Ayrıca sanatçılar kamera karşısında yapılan performans ya da 'performatif video' diye isimlendirilen yöntemle bedene yaklaşımlarını hareketli görüntüyle birleştirmişlerdir. Bu doğrultuda, çalışma boyunca sanatçıların, sanat tarihçilerinin ve teorisyenlerin düşüncelerine yer verilecek; feminist sanatçılardan sanat tarihi geleneğindeki eril bakışın ürettiği edilgin konumdaki bir seyirlik nesne olarak kadın bedeninin yerini sorgulayan işler üreten Ulrike Rosenbach'ın video performansları, kişisel olanın politikasına atıfta bulunan Carolee Schneemann'ın erken dönemde ürettiği filmi ve Valie Export'un kadın bedenini idealize edilmiş temsiline karşı bir tepki olarak okunabilecek, kendi bedenini object bir nesne olarak ele aldığı filmi incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Feminist Sanat, Video Sanatı, Beden, Performans.

THE ARTIST'S OWN BODY AS A NARRATIVE SIGNIFIER IN VIDEO ART

ABSTRACT²

In the atmosphere of liberation and political activism that emerged in the late 1960s, influenced by the sexual revolution and second-wave feminist movement, many artists began to question the representation of their bodies; by actively using them in their works, they aimed to transform their bodies into sites of resistance.

¹ "Bir Anlatı Ögesi Olarak Toplumsal Cinsiyetin Video Sanatında Temsili" İsimli Sanatta Yeterlik Tezinden Üretilmiştir. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fotoğraf Ana Sanat Dalı, 2024.

² "Representation Of Gender As A Narrative Element In Video Art" Based on the Thesis of Proficiency in Art. Mimar Sinan Fine Arts University, Department of Photography, 2024.

These years marked a period when feminist artists started to evaluate womanhood as a gender category, exploring the construction of identity, gender roles, and stereotypes. During this time, video and performance art, which had just emerged and was not yet a male-dominated field like other artistic practices, became disciplines intensely embraced by feminist artists. This was largely because they provided the opportunity to narrate their personal and public experiences as women. In this context, the ways in which female artists used their bodies through methods such as disguise, pushing the boundaries of the body, and imitating gender identity corresponded to one of the most important strategies for making visible the issues of binary gender representation, marginalized identities, and subjects while also reclaiming agency over their own bodies. It can be observed that this form of expression created the possibility of a political space. While performance artists presented their bodies as mediums of transmission, they also used video for documentation purposes, thus offering new opportunities to audiences through the new perspectives and technical possibilities provided by the camera. Additionally, artists combined their bodily approaches with moving images in techniques known as "performance" or "performativity." Throughout this study, the thoughts of artists, art historians, and theorists will be referenced. The video performances of Ulrike Rosenbach, which question the position of the female body as a passive spectacle produced by the male gaze in the tradition of art history; Carolee Schneemann's early film, which refers to the politics of the personal; and Valie Export's film, which can be interpreted as a response to the idealized representations of the female body, in which she treats her own body as an abject object, will be examined.

Keywords: Feminist Art, Video Art, Body, Performance.

YALNIZ ANNELİK PRATİKLERİNDE ANNELİK SANICISI

Dr. Zülal ŞAHİN

Yalova Üniversitesi, Çınarcık Meslek Yüksekokulu, Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü
ORCID: 0000-0001-6316-5089

ÖZET

Heteronormatif toplum yapısında annelik içgüdüsel ve evrensel olarak görülmektedir. Bu nedenle anneliğin tüm kadınların doğasında var olduğunu öne süren annelik miti halen oldukça güçlüdür. Feminist literatürde annelerin neden kadın olduğu, anneliğin kadına nasıl geldiği, anneliğin nasıl içselleştirildiği ve vazgeçilmez toplumsal bir rol olarak sürdürüldüğü tartışılmaktadır. Bu çalışmada boşanma sonrasında çocuğun velayetini üstlenen kadınların deneyimleri içinde yalnız annelik olgusunu anlamak ve açıklamak amaçlanmıştır.

Nitel araştırma yöntemi ve amaçlı örnekleme tekniği ile araştırmanın katılımcılarına ulaşılmıştır. Araştırmada farklı eğitim düzeylerinden, farklı geçim stratejilerine sahip, düşük gelire sahip kadınlara ulaşmak amaçlanmıştır. Araştırma İstanbul ilinin sosyo-kültürel ve ekonomik farklılıklarına sahip bölgelerinde yapılmıştır. Saha çalışmasında 18 katılımcı ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri MAXQDA nitel veri analiz programında kodlanarak içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir.

Araştırma sonucuna göre anneliğin hamilelik ile başlayan hatta bazı bilimsel yaklaşımlara göre daha da öncesinde başlayan ve büyümeye devam eden toplumsal bir rol olduğu görülmektedir. Pek çok kadın evlilik sözleşmesi içindeyken de yalnız annelik yapmaktadır. Bu nedenle boşanma sonrasında bu yalnızlık ile yüzleşmektedirler. Annelik büyüdükçe kadın olmanın silikleştiği annelik mi kadınlık mı gibi muhatabı tek olan bir soru ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Yalnız annelikle yüzleşmenin ve baş etmenin en önemli motivasyon kaynağı çocukların olduğu görülmektedir. Bu bağlamda yalnız anneliğin bir güçlenme süreci olduğu söylenebilir. Başka bir yönüyle yalnız annelikte anneliğe bağlı kalmak, anneliğe yetememek ve anneliğin her ana, zamana, yere ve ilişkilere yayılması “annelik sancısı” kavramı ile açıklanabilir.

Anahtar kelimeler: Yalnız annelik, tek ebeveyn anne, annelik sancısı, annelik, tek ebeveynlik.

MOTHERING PAIN IN LONE MOTHERING PRACTICES

ABSTRACT

In the heteronormative social structure, motherhood is seen as instinctive and universal. Therefore, the myth of motherhood, which suggests that motherhood is inherent in all women, is still quite strong. In feminist literature, it is discussed why mothers are women, how motherhood comes to women, how motherhood is internalized and continues as an indispensable social role. This study aims to understand and explain the phenomenon of lone mothering among the experiences of women who assume custody of their children after divorce.

The participants of the study were reached with the qualitative research method and purposeful sampling technique. The study aimed to reach women with different education levels, different livelihood strategies and low income. The research was conducted in regions of Istanbul with socio-cultural and economic differences. In-depth interviews were conducted with 18 participants in the field study. The research data were coded in the MAXQDA qualitative data analysis program and analyzed with the content analysis method.

According to the results of the research, it is seen that mothering is a role that starts with pregnancy, or even before according to some scientific approaches, and continues to grow. Many women are lone mothers even while they are in a marriage contract. For this reason, they face this loneliness after divorce. As mothering grows, women become obscure and they are faced with a question that has only one addressee: motherhood or womanhood. It is seen that children are the most important source of motivation for facing and coping with lone mothering. In this context, it can be said that lone mothering is a process of empowerment. In another aspect, being attached to mothering, not being able to be sufficient to mothering and the spread of mothering to every moment, time, place and relationship can be explained with the concept of "mothering pain".

Keywords: Lone mothering, single parent mother, mothering pain, motherhood, single parenthood.

GİRİŞ

Annelik tarih boyunca kadınlara içkin kılınan bir rol olmuştur. Ataerkil toplumlarda, bir çocuk dünyaya getirmek ailenin ve toplumun devamlılığını sağlamak gibi bir amaca hizmet emektedir. Bu amaç toplumsal, ekonomik, ahlaki, dini, hukuki ve politik nedenlerle açıklanabilir. Ancak burada önemli olan kadınların anne olurken, anneyken ailede ve toplumda ve ekonomik, hukuki ve politik anlamda nasıl bir pozisyonda olduğunu dikkat kesilmektedir. Heteronormatif toplum yapısında kadın erkek arasındaki güç eşitsizliğine anneliğin nasıl etki ettiği, annelik çalışmalarının merkezinde yer almaktadır.

Kadınlar daha çocukluklarından itibaren anneliğin etrafında dolaşarak çevrelerindeki anneleri izleyerek, bazen evin kızı, bazen büyük çocuk olarak kendinden küçüklere "annelik" yapmaya başlarlar. Kız çocuklarından da beklenen budur. Toplumsal bir rol annelik, kadınların doğasına içkin olan doğurganlığın üzerine kuşaksal, kültürel ve sosyal olarak inşa edile gelir (Gittins, 1993; Hays; 1996). Tam da bu sebeple anneliğin ne olduğu, kimin anne olduğu, kimin daha iyi annelik yaptığı ve anneliğin neyi kabul etmeyeceği kuşaklararası bir aktarımla bugüne ulaşabilir. Anneliğe dair bu öğrenme, kabul etme, içselleştirme, duyumsama ve eyleme biçimleri gündelik yaşamın her alanına derinlemesine yerleşerek çoğu zaman bütün ebeveynliği içine alan, yeri doldurulmayacak bir kutsallığa dönüşmektedir. Buradan genişleyen sorgulama, ataerkil ideolojinin bir uzantısı olarak anneliği tartışmaya açmıştır.

Feminist hareket yaşamın tüm alanlarda kadının yaşadığı güç eşitsizliklerini açık etmek ve bu güç eşitsizlikleri ile mücadele etmektedir. Feminist perspektif, anneliğin, bir bebek dünyaya getirme düşüncesinden itibaren anneliğin ideolojik olduğunu öne sürmektedir. Annelik ne kadar bedene ait bir deneyim olarak (Miller, 2010) tecrübe edilse de sosyokültürel ve politik olarak belirlenmiş sorumluluklarla bir bebeğin, çocuğun ihtiyaçlarını gidermeyi içermektedir. "Annelik iç güdüsü" miti bu deneyime dair bilginin zaten tüm kadınlarda var olduğuna dayanıklılık etmektedir. Tüm kadınların çocuk sahibi olmak istemesi, kadınların benzer bir hassasiyet ve şefkatle çocuklarına bakmayı arzulaması ve çocukların da annelerine ihtiyaç duyması "annelik iç güdüsü" mitinin bileşenleridir (Oakley, 1974). Annelik çalışmalarının genişlemesinde önemli bir adım olan Chodorow'un (1979) çalışması bu içselleştirmeye dair bir sorgulamanın sonucudur. Annelik biyolojik kökene dair bir açıklama ile ele alındığında, bu "doğal" gerçeklik sorgulamadan kabul edilmektedir. Oysa cinsel iş bölümü tarihin en eski iş bölümüdür ve cinsiyetler arası bir iktidar hiyerarşi üzerine kurulmuştur (Chodorow, 1979; Smart, 1992). Annelik bu bölünmede diğer tüm toplumsal cinsiyet rollerinden daha çok özcü bir yoruma tabi tutulur. 19. yüzyılın son çeyreğinde tıp, hukuk ve sosyal bilim söylemlerinin üreme ve cinselliğe dair düzenlemelerinde kadın bedeni üzerine tartışmalar öne çıkmıştır. Smart (1992) bu söylemlerde kadın bedeninin tekrar tekrar ele alındığını doğal, değişmez ve evrensel annelik modelinin, yani biyolojik annenin tanımlandığını ileri sürmüştür.

Bununla birlikte 20. yüzyılın orta sınıf ilişkilerinde beliren “mükemmel anne” modelinde, çocuğun bakımı ile ilgili birincil görev kadına aittir (Glenn, 1994).

Ataerki toplumun dayanaklarından birisi olan annelik evrensel ve kadın olmanın gerekliliği üzerine inşa edilen bir kimliktir. Adrienne Rich (1995), anneliğin bir tarihi olduğuna dikkat çekerek anneliğin bir ideolojisi olduğunu öne sürmüştür. Anneliğin ataerki tarafından tanımlanması, baskın grubun görüşünü temsil etmesi ve mevcut düzende kadınları biyolojik üremeye kilitleyerek kadınların annelik dışındaki kimlerini reddetmesi ideolojiktir (Miller, 2010; Glenn, 1994). Rich (1995) anneliğin birbiri üzerine geçen iki anlamı olduğunu ileri sürmüştür. Rich’e göre annelik bütün kadınların hayatlarını etkileyen ve yaşamlarına dair kararlardan kadınları alıkoyan, otantik anlamda erkekleri babalıktan alıkoyan, cinsiyetler arasındaki ilişkisi özel ve kamusal alana bölen, kadınları bendelerinden uzaklaştıran ve anneliğe hapseden bir kurumdur (motherhood). Bunun yanı sıra kadınların, çocuklarının bakım ve sorumluluklarında eşsiz ve kişisel deneyimlerine dikkat çekerek annelik deneyimlerini (mothering) tanımlamıştır. Annelik kurumu anneliğe dair standartlar, görevler, sorumluluklar, inançlar ve değerlerle kadınların tahakküm altında tutulmasına aracılık etmektedir. Anneliğin doğallığına ve evrenselliğine vurgu yaparak ebeveynlikte anneliği yalnızlaştırmaktadır (Hays, 1996). Chandler (2007), anneliğin en iyi bir pratik olarak anlaşılabilirliğini ileri sürmektedir. Böyle bir düşünce ile farklı yaşam koşulları içerisinde kadınların annelik deneyimleri anlaşılabilir. Evlilik kurumu içerisinde anneliğin derinliği ve ebeveynliğe yayılışı çeşitli örneklerle izlenebilir. Ancak evliliğin sonlanmasıyla birlikte, çocuklu bir boşanma da anneliğin kadınların yaşamındaki yeri, anneliğin nasıl yalnız bir deneyime dönüştüğünü takip etmekte önemli detaylar sunmaktadır.

Çocuklu boşanma ile aileler sıklıkla tek ebeveynli aile olarak tanımlanmaktadır. TÜİK’in nüfus araştırmalarında aile istatistiklerinde 2014 yılı itibari ile tek ebeveyn aileler anne ve çocuklar, baba ve çocuklar olarak da verilerde yer almaya başlamıştır. Bu oranlara bakıldığında Dünya ülkelerinin de benzerlik gösterdiği üzere anne ile yaşayan çocuk (yüzde 8,2), baba ile yaşayan çocuk (yüzde 2,4) oranından daha fazladır (Türkiye İstatistik Kurumu, 2023). Bu çalışmada tek ebeveyn anne kavramı yerine yalnız anne kavramının kullanılması tercih edilmiştir. Bu seçimin altında yatan pek çok kadının evlilik sözleşmesi içinde de yalnız annelik yapmasıdır. Babanın koruma, otorite ve geçimle ilgili öne çıkan sorumlulukları çocuklarla hep yan yana olan annelerin rollerinin sıkıştırılmasına, indirgenmesine ve değersizleştirilmesine neden olmaktadır. Ancak annelik deneyimlerinde öne çıkan çocuğa karşı sorumluluklar koruma, büyüme ve sosyal kabul edilebilirlik (Ruddick, 1995) sıklıkla söz konusu babalık rollerini de yerine getirmektedir. Ancak kadına verilen iktidarsız sorumluluk (Rich, 1986) annelik -özellikle kadının ekonomik kaynaklara erişimde yaşadığı eşitsizlikler- kadının bir otorite olarak kabul görmesine de engel oluşturmaktadır. Boşanmayla birlikte kadınlar, her gün yerine getirdikleri annelik sorumluluğunun büyüklüğü ve yalnızlığı ile yüzleşmektedir. Pek çok kadın çocuğunun velayetini almak için boşanma sürecinde haklarından vazgeçmektedir (Kelebek Küçükarslan ve Atasü Topçuoğlu, 2024). Bu durum kadınların anne olma hallerini, annelikten vazgeçmemelerini ve anneliğin karmaşıklığını anlamının zorluğunu da göstermektedir. Bu çalışmada kadınların yalnız annelik deneyimlerini anlamak, onların anlam dünyalarını açıklamak ve yalnız anneliği tartışmak üzere bir yol izlenmektedir.

YÖNTEM

Bu çalışmada kadınların yalnız annelik deneyimlerini anlamak ve açıklamak, kadınların anlam dünyasına ilişkin derinlemesine bilgi edinebilmek için nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır (Kümbetoğlu, 2015; Tutty, Rothery ve Grinnell, 1996). Feminist bir bakış açısıyla gerçekleştirilen çalışmada kadınların yalnız annelik deneyimlerini eleştirel bir perspektifle ele almak, gündelik yaşam deneyimlerindeki güç eşitsizliklerini ortaya koymak

amaçlanmıştır. Araştırmada yalnız annelik deneyimlerinin merkeze alınması ve sosyal hizmet alanında kadın çalışmalarında feminist duruşun yön verici olması nedeniyle feminist bir yöntem benimsenmiştir. Feminist araştırmalarda özel ve kamusal alanda cinsiyet ve güç ilişkilerinin nasıl çalıştığını açıklamak ve eyleme dönük araştırma özelliklerinin öne çıkması bu yöntemin benimsenmesinde etkili olmuştur (Neuman, 2006). Bununla birlikte sosyal hizmet disiplinin bütün içerisindeki bağlama duyarlılığı ve düşünümSELLİK değeri araştırma sürecinde yön verici olmuştur (Patton, 2014; Neuman, 2006).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın özneleri, amaçlı örneklem ile oluşturulmuştur. Amaçlı örneklemin, araştırma sorularının daha iyi cevaplanmasına ve problemin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacağı düşünülmüştür (Creswell, 2009). Araştırma katılımcılarının belirlenmesinde bazı sınırlamalar yapılmıştır. Yalnız annelik yapan 50 yaşın altında, çocuğu ile yaşayan, farklı eğitim düzeylerinde, farklı geçim stratejilerine, düşük gelire sahip boşanmış kadınlara ulaşılmak istenmiştir. Geniş bir sosyokültürel ve ilişki dinamiğine sahip İstanbul'un Esenyurt ve Maltepe semtlerinde yaşayan kadınlara ulaşılmıştır. Bu iki semtin seçilmesinde bu bölgelerin kadın dostu olma düzeyleri dikkat alınmıştır. Bu bölgelerin yerel yönetimleri, kent konseyleri, kadın muhtarları arasından ulaşılan kolaylaştırıcılar aracılığı ile yalnız annelik yapan 18 kadına ulaşılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada verileri görüşme tekniği ile toplanmıştır. Görüşme tekniği olmadan kadınları tam anlamı ile anlayamayacak ve yaşamlarına ilişkin anlam derinliğine varılamayacaktır. Başka bir yöntemle; yalnız annelik deneyimi doğrudan gözlemlemeyecek, kadınların deneyimleriyle ilgili bilgi elde edilemeyeceği ve algılarına ilişkin bir bilgiye ulaşılamayacağı için görüşme tekniği tercih edilmiştir (Kümbetoğlu, 2015). Görüşmelere rehberlik etmesi amacıyla yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunun geliştirilmesinde uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşüne başvurarak görüşmeler gözlem notları ile zenginleştirilmiş ve araştırmanın nakledilebilirliği güçlendirilmiştir.

Araştırmanın saha çalışması Ekim 2020'de başlamış olup Şubat 2022'de tamamlanmıştır. 2020'de meydana gelen salgın nedeniyle görüşmelere ara verilmiştir. Saha çalışmasına geri dönüşte yeniden pilot görüşmeler yapıp, araştırma katılımcıları ile görüşmeler tamamlanmıştır.

18 katılımcı ile saha çalışması tamamlanmıştır. Görüşmelerde, öznelerin rızasına dayalı ses kaydı alınmıştır. Sahaya dair gözlemler not tutma tekniğinden yararlanarak toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde MAXQDA Pro 2022 nitel veri analiz programı kullanılmıştır. Metinlerin organizesi yapılarak ve tüm veriler en baştan bir bütün olarak okunarak veri seti kodlanmıştır. Tekrarlanan okumaların ardından anlamlı cümlelere, o cümleyi tanımlayan kodlar verilmiştir. Her öznenin verisi için aynı işlem yapıp, kodlama ile yapılan özet metinler elde edilmiştir. Belirlenen kodlar bir üst aşama olarak kategorilere ayrılmıştır. Benzer karakterde olduğu düşünülen kodlar ona uygun kategorilere yerleştirilmiş ve başka bir şekilde farklı görülen anlam birliğine başka yeni bir kod verilmiştir. Tutty ve arkadaşları (1996) kodlamanın bu sürecini ilk basamak olarak adlandırmıştır. İkinci aşama ise daha da özet olacak şekilde, verinin içinde açıkça belirtilen altı çizilmiş fikirlerin yorumlanmasıdır. Kodlama ile başlayan bu süreçte özet veriler ile bütün veriler arasındaki bağı koruyarak daha derin anlamlara ulaşmak amaçlanmıştır (Tutty, Rothery ve Grinnell, 1996). Son olarak yalnız annelik deneyimleri kavramsal bileşenlerin altında toplanmıştır. Yalnız annelik deneyimleri daha geniş anlamlarla yorumlanmaya ve soyutlanmaya çalışılmıştır (Creswell, 2013; Patton, 2014).

Araştırmanın inanırılığı ve aktarılabirliğini geliştirmek için farklı kaynaklarla saha verileri değeriendirilmiş ve veriler arasındaki tutarlığa dikkat edilmiştir (Tutty ve diğeri, 1996; Creswell, 2013).

BULGULAR

Bu çalışma, yalnız annelik deneyimlerini konu edinen doktora tezinin saha çalışma verileri kullanılarak yapılmıştır. Bu araştırmada saha çalışması sonucunda elde edilen verilerden sadece bir bölümüne yer verilmektedir. Araştırmada kadınların yalnız annelik deneyimleri “yalnız annelikle yüzleşme”, “bir baş etme taktiği, annelik” ve “annelik sancısı” temaları altında ele alınmaktadır.

Yalnız annelikle yüzleşme

Ataerkil toplum yapısında kadının üreme kapasitesi ve potansiyel anne-çocuk ilişkisi üzerinden yalnız annelik yaratılmaktadır. Anneliğin yalnızlığı kadınların deneyimleri bütüncül şekilde değeriendirildiğinde daha iyi anlaşılacaktır. Evlilik süreçleri, anne olmaya nasıl karar verildiği, bebekle ilk karşı karşıya kalındığında nasıl hissedildiği, boşanma sonrasındaki yalnız anneliği de daha anlaşılır kılmaktadır. Kadınların deneyimlerinde anneliğin onlara geldiği anlaşılacaktır. Katılımcıların evliliklerinde hamileliğin planlanmasına çok az rastlanmaktadır. Hamile kalmak evli olmanın ve üreme kapasitesinin beklenen sonucu gibi gelişmiştir. Bu nedenle gerek dünyaya gelecek çocuklar için gerekse kadınların, ailelerin iyiliği için gebeliğin planlanması önemli olmasına rağmen toplumsal gerçekliğe bu bilginin yansımaları oldukça düşüktür. Kadınlar anne olma süreçlerine hazırlıksız yakalandıklarını şu sözlerle aktarmaktadır:

“Planlanan bir gebelik değildi aslında. Hani benim istemediğim bir gebelikti. Ama aile tarafından yani eşimin ailesi tarafından çocuğu olursa belki düzelir [eşi ile ilişkisi, evliliği] dendi yani devamlı. Çocuğum oldu.” (Figen)

“Evlendikten hemen sonra. Yani altı yedi ay sonra hamile olduğumu öğrendim. Ama hemen zaten yapılıns istiyordu aile, hemen. ‘Bunlar çocuk yapmıyor mu?’ Ya hiç öyle o kadar hani ayrıntılı hiç düşünmedim ama yani hazır değildim. Daha hazır değildim.” (Ayşe)

Evlilik cinselliğinin meşruiyet kazanması için çiftler arasında gerçekleşen bir sözleşmeye dayanmaktadır. Bu ilişkide kadınlar ve erkekler arasındaki cinsellik toplumsal olarak kabul görürken, cinsiyetler arasında güç ilişkileri de kurulmaktadır. Bu meşruiyetin önemli simgelerinden birisi çocuk yapmaktadır ve çocuk aile ideolojisinin güçlü bir kaynağıdır (Bernardes, 1985). Kadınlar beklenmedik bir gebelikle karşı karşıya kaldığında bazen bu gerçekliğe hızlıca adapte olurken, bazen anne olmaya karşı koymak için bebekten kurtulmak istemişlerdir. Katılımcıların pek çoğu evliliklerine, eski eşlerine güvenmedikleri veya ekonomik olarak kendilerini güvende hissetmedikleri için bebekten kurtulmak istemiştir.

Gebeliğin ilerleyen zamanlarda ise bebeklerine sahip çıkmak, onları güvende tutmak üzere bir yola devam etmişlerdir. Kadınlar ilk annelik deneyimlerine dair konuşurken annenin neyi düşüneceği, neyi yapacağı ve yapmayacağı üzerinde durmaktadır. Kadınlar kendi anneleriyle olan ilişkilerini de değeriendirerek kendi anneliklerini inşa etmektedir. Bir başka yönüyle buna mecburdurlar. Bebek dünyaya geldikten sonra “artık annesin”, anneliğe dair tüm bilgilere sahipmişsin tutumunun yaşamlarında yarattığı baskıyı şu sözlerle ifade etmektedirler:

“Uyandım, çocuğumu kucağıma alacaktım, memeyi nasıl emzirdiğini göstermek için ebe geldi, Rüzgar’ı emzirmeye çalıştım. Rüzgar ölüyordu. Emzirdikten sonra çocuğu pışpışlamamız lazımmış. Ama hemen elimden aldılar. Benim çocuğu yatağı yatırdılar. Rüzgar mosmor oldu. Ben ağlıyorum. Ondan sonra zaten hiç uyumadım ben. Rüzgar’a bir şey olur diye.” (Başak)

“Ben tekim. Kimse yok. Çok ağladım. Çocuk bangır bangır ağlıyor. Bilmiyorum emzirmeyi. Yanımda refakatçi yok. Başka biri var, o da doğum etmişti. Onun işte ablası geldi. Kızım dedi ‘emzirsene’. ‘Sonra emzireceğim’, diyorum [omuz silkiyor bir yandan]. ‘Kız emzirsene işte çocuğu, azıcık bir sütün gelsin diyor’. ‘Yok, sonra emzireceğim’ diyorum. Diyemiyorsun. Utanıyorsun da. ‘Sen bilmiyor musun?’ Dedi. ‘Yok’ dedim. ‘Gel’ dedi. Çok affedersin. Parmaklarıyla tuttu. Bebeği de itti. ‘İşte dedi bak böyle emziriliyor. [elleriyle gösteriyor]. Annesi bak böyle vereceksin. Ay çok dua ettim, nasıl? Yani hiç, asla unutamam. Ondan sonracağıma işte bebeğin altı nasıl temizlenir? İşte eve geldik, işte çocuk kundaklıyorlar. Ben bilmiyorum. Hani kundağı açıyorum ama çocuğu böyle sarmak lazım. Bilmiyorum ki. Elif ağladı mı dayanamıyorum ben. Yapamıyorum. Ondan sonracağıma şey diyorsun bir iki defa babaanneye söylüyorsun eğer, hani gel ben senin işini yaparım, tamam mı? Ben senin evini süpürürüm. Tamam silerim. Ama sen Elif’i bir kundakla, hani el ayağı düzgün olsun diye. Bir iki yap. O da hep çağırımıyorsun ki. Korkuyorsun, kızıyor, bağılıyor, laf söylüyor. Bir de onunla mı uğraşayım? Böyle kalsın, kundaklamıcam dedim. Bana ne?” (Nazan)

Kadınların deneyimlerinde anneliğin, içgüdüsel bir duygudan öte çeşitli pratikleri gözlemleyerek, yapıp ederek öğrenildiği anlaşılmaktadır. Katılımcılara önerilerde bulunan pek çok kadın, daha önce çocuk doğurmuş ve büyütmüş, iyi kötü kendi görevini yerine getirmiştir. Tam da bu bağlamda toplumsal gerçekliğin bir parçasını oluşturmaktadırlar. Dünyaya gelen bebeğe bakmak annenin görevidir. Bu nedenle annelik acemilik kabul etmez, çünkü acilen bebeği beslemeli, temizlemeli ve sakinleştirmelidir. Ancak babalık acemilikle anılmaktadır. Suna anneliğinin ilk zamanlarına dair şu sözleri aktarmaktadır:

“Ben annesinin evinde bir odada, bu çocuk yeni doğmuş emzirmeyi bile bilmiyorum. Günlerce tek kaldım. Hiç uyumadım. Sabah üzeri de dokuz ile altı arası oturduğum yerde gözüm kapanyordu. Ve anne oğul içeride televizyon izleyip kapıyı kapatıyorlar bir de. O kadar yalnız kaldım.” (Suna)

Anneliğin biyolojik temeli doğumla birlikte sona ermektedir (Gittins, 1993). Ancak biyolojik, bedensel ilişki psikolojik bağlamda yeniden kurulmaktadır. Anneliği ve babalığı birbirinden ayıran çocuğa kimin bakacağı, bu işe kimin daha uygun olduğu kabulü üzerinden takip edilmektedir. Bekar ya da evli olmaktan bağımsız olarak anneliğin “yalnız” olma hali kadınların evliliklerinde de sık sık gözlemlenen bir durumdur. Aşağıdaki tabloda Boşanma süreci ve boşanma sonrasında annelik performansının dönüşümü şematize edilmektedir.

Tablo 1: Evlilikten Yalnız Anneliğe Geçiş

Cinsiyet	Evlilik		Yalnız Anneliğe Kayış		Yalnız Annelik	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Erkekleşen Kadın	Bekar Erkek
Ebeveyn	TCR içselleştirilmiş/Rol Geçişkenliği Var		TCR çözülme var/Rol Geçişkenliği Sürdürülemiyor		Rol geçişkenliği yok/Anneliğin genişlemesi	
Otorite	Hükmedilen (Karşılıklı rıza)	Hükmeden (Karşılıklı rıza)	Eşitlik Talebi	Otorite Talebi	Yarı Özerk	Tam Özerk
Etki	Edilgen	Etken	Etkinleşme	Edilgenleşme	Etkin	Yarı Etken

Tabloda annelik performansı değerlendirilirken çocukların bakım ve sorumluluğunda ebeveynliğin değişimi izlenmeye çalışılmıştır. Kadınların ve eski eşin(babanın) cinsiyet ilişkisinin, ebeveynlik performansının, çocuklarla otorite ilişkisinin ve çocukların yaşamındaki etkisinin değişimi gözlemlenmektedir. Bu değişimde evlilik sürecinde olan tahakküm ilişkisinin annelik üzerinden devam ettirildiği, babanın hiç görülmediği zamanlarda bile anne ve çocuğun üzerindeki ataerkil baskının etkili olduğu anlaşılmaktadır. Kadınlığa ve erkeklığe dair değer yargılarının boşanma sonrasında da eşitsiz şekilde kurulduğu görülmektedir.

Bir baş etme taktiği, annelik

Kadınlar çocuklarıyla birlikte kendilerine yeni bir hayat kurarlar. Pek çok kadın için bu bir ilktir. Örneğin, daha önce hiç tek yaşamamış ya da kazandıkları parada kişisel tasarrufta bulunmamışlardır. Kendilerine ait bir ev, aile, yaşam kurarken pek çok zorluğa maruz kalmışlardır. Düşük sosyo-ekonomik gelire sahip kadınlarla yapılan bu çalışmada gelirin kadınların yaşamındaki önemi bir kere daha öne çıkmıştır. Gelir güvencesi sadece geçim kaynaklarına erişmek değil, bazen güvenli sağlamak, bazen sadece kendilerine iyi gelecek bir şey yapabilmek için önemlidir. Ancak yeterli gelire sahip olmadıkları için toplumsal önyargılardan daha fazla etkilenmektedirler. Yalnız annelerin sosyal çevrelerinde, ilişkilerinde ve toplumda kendilerine bir konum belirlemeleri bir mücadele örneğidir. Kadınlar kendi kişisel sınırlarını ve ailelerini korumak için çeşitli taktikler geliştirmektedir. Füsün kendi deneyimini şu sözlerle aktarmaktadır.

“İnsanın özgüveni kayboluyor. Her yaptığın takip ediliyor, ama hiç değeri yok. Yani mesela bir şey yapıyorsun, bunu ben yaptım, düşündüm. Ama oradan gelen şu onu sen yapmadın. Benim sayemde yaptın diyor. Ama şimdi bakıyorum ki erkeksizde yaşanabiliyormuş” (Füsün)

Füsün evlilik sürecinde yapıp ettiklerinin değersiz ve görünmez olduğuna vurgu yaparken, tam da şu anda kendi yeteneklerini ve gücünü göstermeye çalışmaktadır. Kadınlar, şimdiki geçmiş deneyimleri üzerine düşünerek, var olan ilişkilerini yeniden düzenleyerek ailesine ve kendisine yeni sınırlar belirlemektedir. Örneğin Asuman, yapabilme özgürlüğünün bir başka boyutuna dikkat çekmektedir:

“Çok önemsemiyorum. Memlekete gidince de böyle giyinirim. Hiç o, onu demiş. Bu, bunu diyecek. Artık bende şu var. El âlem ne der? Ben bunu aşmışım yani. Geziyorum, tozuyorum dedim. Kimseye hesap vermiyorum. Ne giyinirken hesap veriyorum ne bir şey yaparken. Hiç kimseyi hiçbir hesabım olmuyor mesela.” (Asuman)

Füsün'un ve Asuman'ın deneyimlerinde baskılayıcı ilişki biçimlerine dair bir eleştiri söz konusudur. Kadınlar, var olan ilişki biçimlerinden ayrışırken anneliği bir taktik olarak kullanmıştır. Örneğin, kadınlar boşanma sürecinde ve sonrasında başta kök aileleri olmak üzere çeşitli sosyal desteklerden yararlanmışlardır. Aile ve yakın akraba çevresinden destek almak daha hızlı ve olağan görünürken her kadının deneyiminde bu şekilde olmadığı görülmüştür. Kadınların geçmiş aile yaşantıları, boşanma sonrasında, kök aileleri ile ilişki kurma biçimlerini belirlemiştir. Kadınların bazıları baskılayıcı ve sömürücü aile ilişkilerinden anne pozisyonunu kullanarak uzaklaşmıştır. Kök aileye geri dönmemiştir. Bu durumun diğer bir yönü, kadınların çocuklarıyla birlikte bir yaşam kurabilmeleridir. Nazan kendi deneyimini şu sözlerle aktarmaktadır:

“Çünkü ben yalnız değilim. Benim dört tane çocuğum var. Yıllarca o kafamı, gözümü hayır gözümü kaldırmadan adım attım. Yaptığım her şeyde bir tek ben değil geride dört tane çocuğum var. Onların sorumluluğu var bende. Yarın bir gün orada ileride uçuyorum desen geride çocukların var. Yarın bir gün hani bir insanın adı çıkacağına canı çıksın. Yarın bir gün işte filanca'nın kızı filanca'nın oğlu, benim yaptığım en düşüncesizce bir şey hatadır.” (Nazan)

Yalnız annelik deneyimlerinde çocuklar onların temel motivasyon kaynağıdır. Çocuklarının onlardan güvence beklediğinin farkındadırlar. Anne olmak bir güçlenme aracı olarak çalışırken kadınların kendi yaşamlarında söz sahibi olmalarına fırsat yaratmıştır. Annelik tüm zorluklarına rağmen ilişkilerinde otorite olmak, karar alabilmek ve seçim yapabilmek için kadınlara alan açmıştır. Anne olarak en hızlı ve makbul şekilde toplumsal dinamiklere entegre olabilmişlerdir.

Annelik sancısı

Çocuk ve çocuğu ilgilendiren pek çok sorumluluğu takip etmek ebeveyn olmanın getirileridir. Ebeveynlik anne ve babalığa pay edilmekle birlikte anneliğin her daim özellikle sorumluluklar çerçevesinde öne çıktığı görülmektedir. Anneliğe ve babalığa verilen anlamlar ve açıklamalar hem niceliksel hem de değer anlamında daha hamilelik sürecinden farklılaşmaya başlar. Annelik iç güdüsü gibi biyolojik determinizmler, anne-çocuk bağlanması gibi bilimsel gerçeklikler, kadının şefkatli ve duygusal doğası çocuğun yaşamında anneyi vazgeçilmez olarak tanımlamaya olanak sağlar. Toplum içinde güçle bağdaştırılan erkeklik özellikleri “bakım” gerektiren bir işte aynı değeri görmemekte, bunun yerine kadının şefkatli ve duygusallığı “bakım” söz konusu olduğunda kadınlığı yüceltilmektedir. Bu ve benzeri pek çok çelişki anneliğin ideolojik yönüne açıklık getirmektedir. Bununla birlikte anneliğin kadınlığa içkinliğini güçlendirmektedir. Nazan’ın buraya dair sözleri şu şekildedir:

“Anne olmazsa yani diyorum ya babası bile olsa yanında evde yüz kişi bile olsun ya. Öyle söyleyeyim. Bir yüz kişi bile olsa çocuk gözü bakıp annesini arıyor. Demek ki her şeyin annesi tamamlıyor.” (Nazan)

“Annelik adanmışlık oluyor. Kendine adıyosun çocuğuna, evladına. Kadınlık, o yani o şey açısından demiyorum. Kadınlık sadece senin kendi haz duygularını öne çıkartıyor (kadının haz duygularını).” (Nazan)

Annelik büyüdükçe kadın olmanın silikleştiği annelik mi kadınlık mı gibi muhatabı tek olan bir soru ortaya çıkmaktadır. Boşanma sonrasında genişleyen ve derinleşen annelik karşısında kadınlar öncelikle çocuklarına dair seçimler yapmaya çalışır. Katılımcıların çoğu, babaların çocukları ile olan zayıf ilişkisine dikkat çekmiştir. Babalığın ortadan kalkması ile her şeye yetebilme kaygısı daha da sertleşmektedir. Gül kendi deneyimini şu sözler ile aktarmaktadır:

“Yani Cenabı Allah şuramıza (elini kalbine götürerek) bir yük koyuyor bizim. Diyor ki bu yükü ölene kadar taşıyacaksınız. Şimdi küçükken küçük derdi oluyor. Biraz daha büyüyünce biraz daha büyük derdi ha dert değil aslında ama işte sorumluluk hep buralar ağır yani. Şu şu kısımlar hep ağır.” (Gül)

Genişleyen annelik her ana, mekâna ve ilişkilere yayılmaktadır. Bu nedenle kadınlar iş seçimi yaparken, arkadaşlık kurarken, yeni bir duygusal ilişkiyi düşünürken kendilerine dair arzu, istek ve hayallerini bekletmek, ertelemek veya vazgeçmek durumunda kalırlar. Kadınların yaşadığı bu sıkışma annelik müzakeresinin bir sonucudur. Kadınlar annelikle müzakere ederken tam zaman anneliğin baskısına duyarsız kalmaz, ancak çoğu da buna uymak istememektedir. Aslı kendi deneyimini şu sözlerle aktarmaktadır:

“Tabii ki, tabii ki yoruluyorum. Mesela bazen diyorum keşke babası iyi bir baba olmuş olsaydı, görüşseydi bir hafta sonları mesela hani baba oğul bir çıksalardı. Ben de bir arkadaşımınla gidip bir kahve... Hah, ne zaman yapmayı düşünüyorum? Çocuğum biraz daha büyüyünce diyorum ama ben işte o büyüyene kadar da benden alıp gidiyor her şey.” (Aslı)

Kadınların, çocukların sorumlulukları karşısında yalnız oldukları görülmektedir. Kadınlar anneliğin getirdiği yetersizlik, suçluluk ve şüphe karşısında ancak anneliklerine daha fazla tutunarak baş etmektedir. Annelikle müzakere etmek bir boyutu ile güçlendirici, bir boyutu ile sancılıdır. Kadınların zihinsel olarak anneliğe sıkışması, annelikten çıkamaması annelik sancısı kavramı ile açıklanabilir. Annelik sancısı, tüm sorumluluklar yerine getirilmiş olmasına rağmen anne olma halinden çıkamama durumunu açıklamaktadır. Annelik sancısı nedeniyle kadınlar kendi arzu ve isteklerini bekletir, erteler ve bazen de geride bırakır çünkü cevap vermesi ve yetiştirilmesi gereken annelik hep orada bir yerde durmaktadır.

SONUÇ

Kadınlar, çocuğun sorumlulukları karşısında anneliğe sıkışmıştır. Tam zamanlı annelik baskısı karşısında yaşadıkları sıkışma “annelik sancısı” ile ifade edilebilir. Annelik sancısı, çocuklar dışında olan tüm seçeneklerin kadınlar için daha az öncelikli olmasına neden olmaktadır. Anneliğin aciliyeti ve makbüllüğü karşısında kişisel planlar, arzu ve istekler geri planda bırakılabilir. Tüm bu gerginlik karşısında anneliğin kadına getirdiği korunaklı alan ve kadının bu korunaklı alanda kalma ihtiyacı annelikle müzakere edebilme gücünü getirmektedir. Bu bağlamda yalnız annelikle kadınların barışık bir ortaklık içinde olduğu düşünülebilir.

Yalnız annelik deneyimleri, toplumsal cinsiyet rolleri ile inşa edilen düşünce, davranış ve duygu bileşenleriyle birlikte inşa edilmektedir. Kadınlar kuşaksal, sınıfsal ve sosyokültürel farklılıklar içeren çeşitli annelik pratiklerini kabul edip yapmakla birlikte anneliğin zorluğuna ve anneliğin getirdiği yüklerle karşı da eleştirel bir tutum içerisindedir. Tam da bu nedenle annelikle müzakere ederek bilinen annelik pratiklerini değiştirerek, dönüştürerek çocuklarıyla, sosyal çevreyle, kurumlarla ve yapılarla ilişki kurmaktadır.

KAYNAKLAR

- Beechey, V. (1979). On Patriarchy. *Feminist Review*, 3, 66-82.
- Chandler, M. (2007). Emancipated Subjectivities and the Subjugation of Mothering Practices. A. O'Reilly (Ed.), *Maternal Theory Essential Readings* (s. 527-541) içinde. Canada: Demeter Press.
- Chodorow, N. (1979). *Reproduction of Mothering Psychoanalysis and the Sociology of Gender*. USA: University Of California.
- Connell, R. W. (1987). *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Creswell, J. W. (2009). *Research Design Qualitative, Quantitative And Mixed Methods Approach*. USA: SAGE Publications.
- Dominelli, L. (2002). *Feminist Social Work Theory And Practice*. Britain: PALGRAVE.
- Donovan, J. (2019). *Feminist Teori* (12. Baskı). İstanbul: İletişim.
- Gittins, D. (1993). *Aile Sorgulanıyor*. İstanbul: Pencere Yayınları.
- Glenn, E. N. (1994). Social Constructions of Mothering: A Thematic Overview. G. Chang ve L. R. Forcey (Ed.), *Mothering Ideology, Experience And Agency* (s. 1-33) içinde. London: Routledge.
- Hartsock, N. C. (1987). The Feminist Standpoint: Developing the Ground for a Specifically Feminist Historical Materialism. S. Harding (Ed.), *Feminism and Methodology: Social Science Issues*. (s. 157-181) içinde. Indiana University Press.

- Hays, S. (1996). *The Cultural Contradiction of Motherhood*. London: Yale University Press.
- Hennink M. M., Kaiser B. N., Marconi V. C. (2017). Code Saturation Versus Meaning Saturation: How Many Interviews are Enough? *Qualitative Health Research*, 27(4), 591-608.
- Hooks, Bell. (2014). *Feminizm Herkes İçindir: Tutkulu Politika*. Toplumsal Cinsiyet (3. Baskı). Bgst Yayınları.
- Kelebek-Küçükarslan, G. ve Atasü-Topcuoğlu, R. (2024). Women's high-conflict divorce experiences and access to statutory social services in turkey. *Affilia*, 08861099241233560.
- Kümbetoğlu, B. (2015). *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*. Ankara: Bağlam.
- Miller, T. (2010). *Annelik Duygusu Mitler ve Deneyimler*. İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Neuman, W. L. (2006). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri Nitel ve Nicel Yaklaşımları I*. (7. Baskı., S. Özge, Çev.). Ankara: Yayınodası.
- Oakley, A. (1974). *Sex and Gender*. England: Published in Association with New Society.
- Patton, M. O. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Ruddick, S. (1982). Maternal Thinking. *Philosophy, Children, and The Family*, 101-126.
- Rich, A. (1995). *Of Woman Born: Motherhood as Experience and Institution*. New York: W. W. Norton & Company.
- Smart, C. (2002). *Regulating Womanhood*. Routledge.
- Tutty, L. M., Rothery, M. A. ve Grinnell, R. M. (1996). *Qualitative Research for Social Work*. USA: Ally and Bacon.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2023). *İstatistiklerde Aile, 2023*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Aile-2023-53784> (Erişim Tarihi: 20.11.2024).

TÜRKİYE'DEKİ GÖÇ LİTERATÜRÜ BAĞLAMINDA GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURİYELİ KADINLAR

Dr. Öğr. Üyesi Şenay LEYLA KUZU

Gaziantep Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü

ORCID: 0000-0002-3245-9399

ÖZET

Disiplinler arası alanlardan biri olan göç çalışmalarında geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin geniş bir yer tuttuğunu ve bu literatürün cinsiyet dikkate alınarak belli evrelerde tartışılabilirliğini söylemek mümkündür. Zorunlu göçün ilk yıllarında yapılan saha araştırmalarında Suriyeli nüfusun demografik yapısı ve ihtiyaçları gibi daha çok insani yardımların karşılanmasına yönelik faaliyetlerini ve göçmen grubunun özelliklerini anlamaya yönelik çalışmalar ön plandadır. Üniversiteler, araştırma kuruluşları, uluslararası ulusal ve yerel sivil toplum kuruluşlarının araştırma ve raporları geçici koruma kapsamındaki Suriyelilere yönelik ihtiyaçların tespitine kaynaklık ederken daha sonraki araştırmaların da temelini oluşturmuştur. İkinci evrede, iki toplumun sosyokültürel karşılaşmasına tanık olmaktadır. Bu evrede iki toplumun çalışma hayatı, gündelik ve kent yaşamı, aile ve evlenme pratikleri gibi çeşitli konularda nasıl benzeştiği veya farklılaştığı, birbirlerini nasıl algıladıkları ve bu bulguların birlikte yaşamı nasıl etkilediği hakkında yerel ve ulusal düzeyde tartışmalar bulunmaktadır. Bu ikinci evre iki toplumun birbiri hakkındaki algılamalarını, dışlama ve içerme pratiklerini, geçen süreyle birlikte sosyal uyum meselesinin çok yönlü tartışmasını içermektedir. Kültürel benzerlik ve farklılıkların tartışıldığı bu evre aynı zamanda farklı yaş ve cinsiyet gruplarının farklı özellik ve ihtiyaçlarını dikkate alarak şekillenmiştir. Üçüncü evrede ise geçen on üç yıllık sürenin ardından Suriyelilerin etnisite, cinsiyet, yaş ve sosyo ekonomik statü gibi özellikleri dikkate alınarak kesişimsel bir perspektifle hane kompozisyonlarının değişimi, iki toplum arasında güç ilişkilerinin analizi, kadınlık ve erkekliğin inşası gibi meseleler ön plana çıkmaktadır. Bu evrede her ne kadar Suriyeliler gibi tanımlamalar kullanılsa da bu araştırmaların çoğu homojenleştirici ve indirgemeci bir yaklaşımdan uzaktır. Öyle ki Suriyeli kadınlar, “mağdur” veya “öteki” olarak değil göç biyografilerine odaklanarak çeşitli deneyimleri ve sermayeleri konu edinmektedir. Özetle bu bildiri, Türkiye’deki göç literatürünü dikkate alarak geçici koruma kapsamındaki Suriyeli kadınların tartışıldığı bağlamı analiz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Göç literatürü, Suriyeli Kadınlar, Geçici koruma

SYRIAN WOMEN UNDER TEMPORARY PROTECTION IN THE CONTEXT OF MIGRATION LITERATURE IN TURKEY

ABSTRACT

In recent years, migration studies have increasingly focused on Syrians, highlighting this population's significant presence in the field. The literature on this topic has evolved and can be analyzed in certain phases. In the first years of the forced migration process, field research shows that activities aimed at meeting humanitarian aid, such as the demographic structure, density, and needs of the Syrian population, and studies aimed at understanding the characteristics of the immigrant group were shaped together. Research and reports from universities, research organizations, and international, national, and local non-governmental organizations provided the basis for determining the needs of Syrians under temporary protection and formed the foundation for subsequent research. In the second phase, we witness the socio-cultural encounter of the two societies.

In this phase, there are researches and discussions at both local and national levels about how two societies resemble or differ in various issues such as work life, daily and urban life, family and marriage practices, how they perceive each other, and how these findings affect living together. This second phase includes the perceptions of the two societies about each other, the practices of exclusion and inclusion, and the multifaceted discussion of the issue of social harmony over time. This phase, where cultural similarities and differences are discussed, is also shaped by taking into account the different characteristics and needs of different age and gender groups. In the third phase, after the last thirteen years, issues such as the change of household compositions with an "intersectional" perspective, analysis of power relations between the two societies, and the construction of femininity and masculinity come to the forefront, taking into account variables such as ethnicity, gender, age and socio-economic status of Syrians. Although definitions such as "Syrians" are used in this phase, most of these researches are far from a homogenizing and reductionist approach. So much so that, if Syrian individuals are expressed by Bourdieu's concepts by focusing on their migration biographies rather than being addressed as "victims" or "other", we witness various discussions in which their "social", "economic" and "cultural capital" are analyzed. In summary, this paper analyzes the contexts in which Syrian women under temporary protection are discussed and the issues that are intensely discussed in certain periods, taking into account the migration literature in Turkey.

Keywords: Migration literature, Syrian Women, Temporary protection

GİRİŞ

Suriye'de yaşanan şiddet olayları ve bu olayların neticesinde Nisan 2011'de başlayan zorunlu göç, bugün Türkiye'de sayıları neredeyse üç milyona ulaşan Suriyelinin geçici koruma statüsünde yaşadığı bir duruma evrilmiştir. Türkiye'ye yönelen göç hareketleri dikkate alındığında Suriyelilerin oluşturduğu göç dalgasının önceki dalgalardan göçün yoğunluğu ve göçmenlerin nitelikleri açısından farklılıklar taşıdığı göze çarpmaktadır. İçduygu'nun (2015: 3-4) belirttiği gibi 1980'lerden sonra Türkiye'ye gelen göçmenlerin etnik ve dini açıdan önceki göçmenlerin özelliklerinden (Müslüman ve Türk) farklı olduğu ve bu yeni göçmenlerin Orta Doğu gibi hem politik hem de ekonomik açıdan istikrarsız bölgelerden Türkiye'ye ve Avrupa'ya yöneldikleri görülmektedir.

Göç İdaresi Başkanlığının verilerine göre 2011 yılında Suriye'den Türkiye'ye yönelen zorunlu göç, 2020 ve 2021 yıllarında yaklaşık 3.7 milyon Suriyeli ile zirve noktasına ulaşmış ve bu tarihlerden itibaren düşüş eğilimine girmiştir. Suriyelilerin iller bazında dağılımına bakıldığında sırasıyla İstanbul, Gaziantep, Şanlıurfa, Hatay, Adana ve Mersin yer almakta ve bu altı ilde yaklaşık 1.7 milyon Suriyeli yaşamaktadır. Yaş ve cinsiyet dağılımına bakıldığında kadın ve erkek sayısının birbirlerine yakın olduğu ve neredeyse 2 milyon Suriyelinin çalışma yaşında olduğu görülmektedir (Göç İdaresi Başkanlığı, 2024). Suriyelilere ait bu nicel verilerin ötesinde geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin eğitim ve sağlık gibi hizmetlere erişiminin yanı sıra sosyal ve ekonomik yaşama katılımı, hukuki statüleri ve iki toplumun birbirleriyle ilişkileri önemli araştırma konuları arasında yer almaktadır. İşte bu bildiride, geçici koruma statüsü kapsamındaki Suriyelilerin göç literatüründe nasıl ele alındıklarını ve yapılan çalışmaların yoğunlaştığı perspektif üç evreye ayrılarak tartışılmaktadır. Bu evrelerden birincisi *tanıma ve tanımlama* evresi olarak adlandırılabilir. Bu evrede Suriyelilerin bir grup olarak demografik özellikleri ve yasal statüleri gibi konuların ön planda olduğu araştırmalar yer almaktadır. Suriyelilerin ihtiyaçları ve Türkiye'ye olası etkileri de yine bu evrede başat tartışma konuları arasında olup çeşitli kurum ve sivil toplum kuruluşlarının alan çalışmaları ve raporları bulunmaktadır. İkinci aşama *sosyokültürel karşılaşma* olarak tanımlanabilir. Bu evrede her iki toplumun birbirleri hakkındaki düşüncelerine ve gelecek beklentilerine tanık olmaktadır.

Hem ülke genelinde hem de iller bazında yapılan bu araştırmalarda kadınlar dikkate alınsa da bu araştırmalarda kadınlara odaklanan derinlemesine bir perspektifin amaçlanmadığı anlaşılmaktadır. Son evrede ise geçici koruma statüsü kapsamındaki Suriyelilerin *kesişimsel ve ilişkiyel* olarak dikkate alındığı araştırmalar yaygınlık kazanmaktadır. Bu evrede Suriyeli kadınların sınıf, etnisite ve yaş gibi çeşitli özellikleri dikkate alınmış ve kadın emeğinden aile ve evlilik pratiklerine kadar genişleyen tartışma ve araştırmalarda toplumsal cinsiyet perspektifi hâkim olmaya başlamıştır.

GÖÇ LİTERATÜRÜ BAĞLAMINDA GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURIYELİ KADINLAR

Göç çalışmaları, interdisipliner yapısı nedeniyle sosyoloji, sosyal hizmet, sağlık, ekonomi, hukuk ve eğitim başta olmak üzere birçok alanın verisiyle şekillenen dinamik bir alan olup son on yılda Suriyeliler hakkında yoğun tartışmalar ve araştırmalar bulunmaktadır. Bu bildiri, Suriyeli kadınlar hakkında göç literatürü kapsamında son on üç yılda yapılan araştırmaların tartışılmasına bir giriş olarak tasarlanmıştır. Bildirinin, Suriyeli kadınları merkeze alan literatüre yönelik tarihsel bir değerlendirme olarak okunması mümkündür. Bu çerçevede Bora'nın (2020: 511) *dalga* veya akıntı metaforunun bu çalışma için de kullanışlı olduğunu zira her dalganın sınırları kesin dönemleri değil çalışmaların amaçlarına ve perspektiflerine işaret etmek için kullanıldığını ifade etmek gerekir.

Suriyelilerin 2011 yılından itibaren Türkiye'ye yönelen zorunlu göçü ve bu göçün yoğunluğu, yapılan araştırmaların özelliklerini belirlemiştir. İlk dalgada yapılan araştırmalar bir taraftan gelen göçmen grubunun demografik özelliklerini belirlemeye çalışırken diğer taraftan yapılan çalışmaların bulgularıyla bir yol haritası belirlenmeye çalışılmıştır. Yine bu dalga içinde tartışılabilir bir diğer unsur, Suriyelilerin bu raporlarda ve saha araştırması sonuçlarında nasıl tanımlandıklarıdır. Bu nedenlerle bu ilk dalgayı "*tanıma ve tanımlama*" olarak belirlemek mümkün görünmektedir.

Bu ilk aşamada yapılan çalışmalar hem barınma merkezlerinde hem de kent merkezlerinde yaşayan Suriyelilere odaklanmıştır. Göç sürecinin ilk yıllarında, on şehirde bulunan geçici barınma merkezlerinde yaşayan Suriyelilerin nüfusunun iki yüz binin üzerinde olduğu ve geçici barınma merkezleri dışında da hizmet yapılan yaklaşık beş yüz bin Suriyelinin olduğu anlaşılmaktadır (Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar, 2013, Önsöz). Geçici barınma merkezlerinde yaşayan Suriyelilerin sayısı yıllar içinde azalmış, kent merkezlerinde yaşayanların sayısı ise giderek artmıştır. Geçici barınma merkezlerine yönelik 2017 ve 2018 verileri karşılaştırıldığında bu değişimin hızı anlaşılmaktadır. 2017 Ekim ayında 228.785 olan Suriyelilerin sayısı, Ekim 2018'de 174.256'ya düşmüştür (Geçici Barınma Merkezleri, 2017; Geçici Barınma Merkezleri, 2018). *Tanıma ve tanımlama* evresine örnek teşkil edecek ilk çalışma Başbakanlık Afet ve Acil Durum Başkanlığı (AFAD) tarafından yapılan "*Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar, 2013*" araştırmasıdır. Araştırmanın, önsöz bölümünde belirtildiği gibi "AFAD Türkiye'de geçici barınma merkezlerinde ve geçici barınma merkezleri dışında farklı şehirlerde yaşayan Suriyeli sığınmacıların profillerini çıkarmak amacıyla geniş bir anket çalışması gerçekleştirmiştir" (Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar, 2013, Önsöz). Bu ifaden de anlaşıldığı gibi araştırmanın amacı Suriye'den Türkiye'ye yönelen zorunlu göçmen gruplarının demografik özellikleri oluştururken araştırma hem geçici barınma merkezlerinde hem de kent merkezlerinde yaşayan Suriyeliler dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir. Birinci evreye örnek teşkil eden bu araştırma, hem barınma merkezlerinde hem de kent merkezlerinde yaşayan Suriyelilerin demografik yapılarını, sosyo-kültürel özelliklerini ve ihtiyaçlarını tespit etmeye çalışmıştır. Bu araştırmada Suriyelilerin geldikleri kentler, Suriye'deki durumları, Türkiye'deki durumları, hane gelirleri, barınma ve konut koşulları ile kamp hizmetlerinin değerlendirilmesi ve gelecek beklentileri gibi konulara ait niceliksel veriler sunulmuştur.

Suriyelilerin hukuki statüleri başta olmak üzere demografik yapıları, ihtiyaçları, zaman içerisinde Suriyelilerin sayısının artışı ve Türkiye'ye maliyeti gibi konuları temel alan araştırma raporları da bu ilk evrede değerlendirilebilir. Örneğin, *Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı*'nın 2012'de "Geçici Koruma Politikası ve Türkiye'ye Sığınan Suriyeliler" adlı "değerlendirme notu"nda Suriyelilerin mevcut hukuki statüleri, geçici koruma politikası ve Suriyelilere sağlanan hizmetlerin maliyeti analiz edilirken (TEPAV, 2012), *Türkiye İşveren Sendikaları konfederasyonu* (TİSK) "Türk İş Dünyasının Türkiye'deki Suriyeliler Konusundaki Görüş Beklenti ve Önerileri" adlı raporunda da kapsamlı bir şekilde Suriyelilerin mevcut hukuki ve ekonomik durumları analiz edilmiştir (TİSK, 2015). Benzer şekilde *İltica ve Göç Araştırmaları Merkezi* (İGAM) "Sivil Toplum Örgütlerinin Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler için Yaptıkları Çalışmalar İle İlgili Rapor" kapsamında Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı Gaziantep, Şanlıurfa ve Kilis'te bulunan sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerine ve "kentsel mültecilere" yönelik bir durum analizi yapmaktadır (İGAM, 2013). İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği (MAZLUM DER), 2013 yılında yayınladığı "Türkiye'de Suriyeli Mülteciler – İstanbul Örneği – Tespitler, İhtiyaçlar ve Öneriler" adlı rapor kapsamında Suriyeli "mültecilerin" ihtiyaçlarına ve bu konuda faaliyet gösteren aktörlere öneriler sunmaktadır (Mazlum, 2013). Yukarıda anılan raporlarda genel olarak Suriyelilerin ele alındığı açıktır. Bu evrede, Suriyeli kadınlar hakkında örnek olarak tartışılabilir araştırılardan biri AFAD tarafından hazırlanan "*Türkiye'deki Suriyeli Kadınlar 2014*" araştırmasıdır. "Toplumsal cinsiyeti" göç sürecinin kurucu bir ögesi olarak kabul ettiğini ifade eden araştırma, Suriyeli kadınların demografik özelliklerinin yanı sıra kadınların ihtiyaçlarının tespiti ve geliştirilmesi için tasarlanmıştır. (Türkiye'deki Suriyeli Kadınlar, 2014: 13). Bu araştırma Suriyeli kadınların demografik özelliklerinin yanı sıra Suriye ve Türkiye'deki durumları, savaşın etkileri, ihtiyaçlara erişim, gelecek beklentileri ve yerel halkın kadınlara yönelik bakış açıları gibi konulara odaklanmıştır. Kamp içi ve kamp dışında yaşayan Suriyeli kadınların mevcut durum ve ihtiyaçlarına odaklanan çalışma Suriyeli kadınlara yönelik kapsamlı ilk çalışmalardan biri olarak gösterilebilir. Suriyelileri *tanıma* olarak adlandırılabilir bu evrede Suriyelileri *tanımlamak* için kullanılan terimlerin çokluğu bakımından da ayırt edicidir. Suriyeliler için fiili olarak 2011 yılından itibaren "geçici koruma" sağlansa da 2014 yılında bu statü resmi olarak yürürlüğe girmiştir (Erdoğan, 2022: 18). Bu evrede Suriyeliler için "sığınmacı", "mülteci" ve "misafir" tanımlarının yaygın bir biçimde kullanıldığı görülmektedir. Örneğin AFAD'ın yukarıda anılan iki çalışmasında da "sığınmacı" ve "misafir" tanımlaması kullanılmış olup raporlarda "sığınmacı" teriminin geçici koruma statüsüne işaret ettiği belirtilmiştir.

Suriyelileri *tanıma ve tanımlama* olarak ifade edilen ilk evrenin ardından her iki toplumu içeren araştırmaların yaygınlık kazandığını ve bu ikinci dalga'nın *sosyokültürel karşılaşma* olarak ifade edilebileceği söylenebilir. Bu aşama Suriyelilerin geçicilikten kalıcılığa evrildiği bir döneme denk gelmektedir. Bu ikinci evre, iki toplumun çalışma hayatı, gündelik ve kent yaşamı, aile ve evlilik pratikleri gibi konulardaki özelliklerine ve birbirlerini nasıl algıladıkları veya birbirlerini nasıl etkiledikleri üzerine odaklanmaktadır. Bu evrede, her iki toplumun geçen süreyle birlikte dışlama ve içermeye pratiklerini veya genel bir ifadeyle sosyal uyum meselesinin tartışıldığı söylenebilir. Kültürel benzerlik ve farklılıkların tartışıldığı bu evre aynı zamanda farklı yaş ve cinsiyet gruplarını, farklı özellik ve ihtiyaçları dikkate alarak şekillenmiştir. Bu çerçevede yapılan ilk kapsamlı araştırmalar arasında "*Türkiye'deki Suriyeliler, Toplumsal Kabul ve Uyum*", "Suriyeliler Barometresi 2017", "Suriyeliler Barometresi 2019" ve "Suriyeliler Barometresi 2021" adlı çalışmalar örnek olarak gösterilebilir. Bu örnekler iki toplumun duygu, görüş ve beklentilerini bir arada ele alan ulusal düzeydeki araştırmalar olurken geçen süre içerisinde değişimlerin izlenmesi de mümkün olmuştur.

Bu çerçevede yıllar içinde değişimi takip edilen konular arasında demografik özellikler, Suriyelilerin kentsel dağılımları, yerel toplumla ilişkiler, kültürel benzerlik, Suriye'ye geri dönüş ve gelecek beklentileri yer almaktadır (Erdoğan, 2022). Ulusal düzeyde yapılan böyle araştırmalar, iki toplumun bakış açılarını, düşüncelerini ve duygularını dikkate alarak tartışırken hem politika yapımına hem de mikro araştırmalara katkı sağlamışlardır. Göçün makro olarak anlaşılması ve genelleme yapma amacıyla olan böyle araştırmalarda kadınlar Lutz'un (2010; 1650) ifadesiyle "istatistiki bir veri" ve "değişken" olarak yer alır. İşte bu nedenle makro araştırmalardan yararlanarak nitel araştırmaların yapılması gerekli olmaktadır. Bununla birlikte Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı iller bazında da iş yaşamı, eğitim, sosyal mesafe, ve iki toplumun birbirleri hakkındaki algıları ve gelecek beklentileri gibi konular yerel dinamikler dikkate alınarak araştırılmaktadır (Gültekin vd., 2021; Gülerce ve Demir, 2021).

Göç ve mültecilik gibi deneyimler sadece nicel araştırmalarla değil bireylerin duygu ve düşüncelerinin derinlemesine analizine dayalı nitel ve karma araştırmalara da dayanmaktadır. Bu süreçte göçmen bireylerin cinsiyet, yaş, etnisite, sosyo ekonomik ve kültürel sermayeleri gibi birçok özellikleri göç deneyimlerini ve yeni yerleşilen ülkeye uyumlarını etkilemektedir. Geçen süreyle birlikte göçmen bireylerle yerel topluluklar arasında karşılıklı değişim ve dönüşüm yaşanmaktadır. Aile yapılarından evlilik pratiklerine, kadınlık erkeklik inşa sürecinden geleneksel cinsiyet rollerinin icrasına kadar birçok konuda hem göç eden toplumun üyeleri hem de göç olan toplumun üyeleri etkilenmektedir. Bütün bu değişkenler dikkate alındığında göçün homojen bir süreç olduğunu ifade etmek mümkün değildir. Göç, makro yapıların etkili olduğu kadar mikro yapıların da etkili olduğu ve bu yapıların birbirlerine eklenildiği bir süreçtir (Castles ve Miller, 2008: 39). Göç çalışmalarının, göç sürecini ayrıntılı bir biçimde anlama çabasına dayanan ve genelleme yapma amacı yerine derinlemesine anlamaya dayalı olan bu kısmı nitel yöntemlere dayanmaktadır (Kümbetoğlu, 2012; Güloğlu, 2021). Suriyelilere odaklanan araştırmaların üçüncü evresinde, geçen on üç yıllık sürenin ardından geçici koruma statüsü kapsamındaki Suriyelilerin etnisite, sınıf, cinsiyet ve yaş gibi farklı özelliklerinin yanı sıra sosyo kültürel sermayelerinin göç sürecini nasıl şekillendirdiği nitel çalışmalarla tartışılmaktadır. Bu çalışmalarda cinsiyet bir değişken olmaktan ziyade göç deneyimini kuran Lutz'un (2010: 1651) ifadesiyle "merkezi düzenleyici bir ilke" dir.

Göç sürecinin üçüncü evresi *kesişimsel ve ilişkisel* olarak ifade edilebilirken Suriyeliler ve özelde Suriyeli kadınlar "öteki", "mağdur", "yabancı" ya da "misafir" değil bu göç sürecinin kurucu özneleri olarak yer almaktadır. Üstübcü'nin (2020: 88) ifadesiyle "toplumsal cinsiyetin sadece bir değişken değil, kesişimsel bir kategori olduğunu" belirtmek gerekir. Bu aşamada Suriyeli kadınları merkeze alan yoğun araştırma konularından biri kadınların gelir getirici işlerde çalışmaları diğeri ise aile ve evlilik ilişkileridir. Bu iki konu her iki toplumun benzerlik ve farklılıklarının yeniden tartışılmasını sağlarken hem yerel kadınların hem de Suriyeli kadınların ilişkisel bir bakış açısıyla birbirlerini yeniden inşa ettikleri bir sürece evrilmektedir. Bu evrede yoğunlaşan ilk tartışma alanlarından biri aile ve evlilik pratikleridir. Örneğin Kaya'nın (2017) Türkiye'deki Suriyeliler araştırması Arap, Kürt ve Türkmen geçici koruma statüsü altındaki Suriyelilerin yeni yerleştikleri yerde çok eşli evlilik pratiklerine ve kadınlar arasındaki ilişkilere odaklanmaktadır. Aile ve evlilik pratikleri ev sahibi toplumla yeni yerleşen gruplar arasında önemli karşılaşma alanlarından biri olup Türkiye'de bu konu daha çok erken yaşta evlilik, yerelden erkeklerle Suriyeli kadınların evliliği ve çok eşlilik konularında yoğunlaşmaktadır. Bu tartışmalarda her iki toplumun birbirleri hakkındaki algıları, dışlama ve damgalama pratikleri de etkili olmaktadır. İşte bu süreç kadınlar ve erkekler arasında dinamik bir hiyerarşiye neden olurken toplumsal cinsiyet rollerinin sorgulanmadan devam etmesine de neden olabilmektedir (Leyla Kuzu, 2023).

Bu evrede tartışılan önemli konulardan bir diğeri farklı sosyo-ekonomik seviyeden kadının işgücü piyasasına erişimi olmaktadır. Suriyeli kadınların geçici koruma statüsü, çalışma izinleri, toplumsal cinsiyet rolleri ve sosyo-kültürel sermayeleri gibi birçok makro ve mikro değişken kadınların deneyimlerini kesişimsel bir perspektifle analiz edilmesini gerekli kılmaktadır. Bu çerçevede Körükmez, Karakılıç ve Danış'ın (2020) Suriyelilerin yoğun olarak yerleştiği Gaziantep, Mersin ve İzmir'de farklı sektörlerde çalışan Suriyeli kadınlarla yapılan derinlemesine görüşmelere dayanan çalışmaları örnek olarak gösterilebilir. Benzer şekilde Ünlütürk-Ulutaş ve Akbaş (2020) Denizli'ye odaklanan saha araştırmalarında vasıflı Suriyeli kadınların işgücü piyasasındaki varlığını tartışırken Dedeoğlu (2020) tarımsal işgücünde Suriyeli kadın ve çocuk emeğini konu edinir. Son dönemlerde Suriyeli kadınları merkeze alan çalışmaların yaygınlaştığını söylemekle birlikte sınır geçişleri gibi literatürün kenarında kalmış konuların da toplumsal cinsiyet perspektifiyle ele alındığı görülmektedir (Baklacioğlu, 2017). Şüphesiz ki bu üçüncü evreye dâhil edilebilecek çok sayıda araştırma bulunmaktadır. Fakat bu bildiri, Suriyeli kadınların göç literatüründe nasıl ele alındığına dair kısa tarihsel bir değerlendirme sunmakla sınırlandırılmıştır.

SONUÇ

Göç sürecinde ve literatüründe kadınların konumu çoğu zaman göz ardı edilmiş veya ikincilleştirilmiştir. Fakat son birkaç on yılda uluslararası göç literatüründe kadınları bir araştırma konusu olarak ele alan çalışmaların yanı sıra toplumsal cinsiyet bir analiz kategorisi olarak gelişmiştir. 1980'li ve 90'lı yıllardan itibaren Türkiye'ye yönelen göçte kadınların sayısı artarken kadınların bu göç sürecinde varlığı da başta göçmen kadın emeği olmak üzere birçok alanda görünür olmuştur. Özellikle Suriye krizden sonra Türkiye'ye yönelen zorunlu göçte kadınların varlığı göç araştırmalarının merkezinde olan konulardan biri olmuştur. Bu bildiride Suriyeli kadınlar hakkındaki literatür, Türkiye'deki göç literatürü bağlamında üç evreye ayrılarak ele alınmıştır. Birinci evrede zorunlu göçün kapsamı ve özelliği nedeniyle bir grup olarak Suriyelilerin demografik özellikleri ve ihtiyaçları göz önüne alınarak yapılan araştırmalar ön plandadır. Bu dönemde geçici barınma merkezlerinde ve kent merkezlerinde yaşayan Suriyeli kadınların özellikleri ve ihtiyaçları araştırmaların merkezini oluşturmuştur. Geçici koruma statüsü kapsamındaki Suriyelilerin yoğunluğu kent merkezlerine ve Türkiye'nin hemen hemen bütün kentlerine yayılınca Suriyelileri konu eden araştırmaların hem ulusal ölçekte hem de iller bazında yapıldığı görülmektedir. Bu ikinci evrede kadınların deneyimlerinin derinlemesine analizi yerine iki toplum arasındaki sosyo kültürel benzerlikler ve farklar ön plan çıkmıştır. Üçüncü evrede ise Suriyeli kadınlar kesişimsel ve ilişkişel bir perspektifle göç sürecinde birer aktör olarak yer almaktadır. Bu dönemde yoğunlaşan çalışmalarda toplumsal cinsiyet analitik bir kategori olarak yer almaktadır.

KAYNAKÇA

Baklacioğlu, N. O. (2017). Gendering Migration across Euro-Mediterranean Borders: Syrian refugee women on the way to the Europe. *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi*, 4(2), 75-101.

Bora, A. (2020). Feminizmin "dalgalar"ı. Feryal Saygılıgil ve Nacide Berber (Ed.) içinde, *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce, Cilt 10/Feminizm*, (506-511), İletişim.

Castles, S. ve Miller, M. J. (2008). *Göçler Çağı*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Dedeoğlu, S. (2020). Prekarya hasatı: Türkiye'de tarımsal işgücü piyasasında Suriyeli mülteciler, içinde *Türkiye'de Mültecilik, Zorunlu Göç ve Toplumsal Uyum Geri Dönüş mü, Birlikte Yaşam mı?* Bağlam.

Erdoğan, M. M. (2022). *Suriyeliler Barometresi-2021 Suriyelilerle Uyum İçinde Yaşamın Çerçevesi*. Eğiten Kitap Yayıncılık

Gülerce, H., & Demir, E. (2021). Zorunlu göç sürecinde sosyal ağlar; Şanlıurfa'daki Suriyeli sığınmacılar. *Journal of Social Policy Conferences*, (No. 81), 185-211.

Güloğlu, M. F. (2021). Nitel desenli göç araştırmalarında yöntem sorunları. *Ortadoğu ve Göç*, 11(2), 292-331.

Gültekin, M. N., Yücebaş, M., Soyudoğan, M., Atasü Topçuoğlu, R., Doğanoglu, M., Leyla Kuzu, Ş., Tankut Gülhan, S., Aslan A., İncetahtacı N., Utanır, A., Aslan Ç., Kaya, M., Karayakupoglu, H.C., Açıkgoz, Ü., Özhazar İ., (2021), *Gaziantep Monitörü 2020 Uyum*. Ankara: SABEV Yayınları.

İçduygu, A. (2015). *Syrian refugees in Turkey: The long road ahead*. Washington, DC: Migration Policy Institute, 1-18.

İltica ve Göç Araştırmaları Merkezi (İGAM) (2013). *Sivil Toplum Örgütlerinin Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler için Yaptıkları Çalışmalar İle İlgili Rapor*. <https://igamder.org/uploads/belgeler/IGAMSuriyeSTK2013.pdf>. Erişim tarihi. 27.11.2024.

İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği (MAZLUM DER) (2013). *Türkiye'de Suriyeli Mülteciler – İstanbul Örneği – Tespitler, İhtiyaçlar ve Öneriler*.

Kaya, M. (2017). Türkiye'deki Suriyeliler: İç içe geçişler ve karşılaşmalar. Hiperlink.

Körükmez, L., Karakılıç, İ. Z., Danış, D. (2020). *Mecburiyet, müzakere, değişim: Suriyeli kadınların çalışma deneyimleri ve toplumsal cinsiyet ilişkileri*, İstanbul: Göç Araştırmaları Derneği kitap serisi No. 2.

Kümbetoğlu, B. (2012). Göç çalışmalarında “nasıl” sorusu. S. Gülfer İhlamur-Öner ve N. Aslı Şirin Öner (Ed.). içinde *Küreselleşme Çağında Göç Kavramlar, Tartışmalar*, (49-85), İletişim Yayınları.

Leyla Kuzu, Ş. (2023). Göç sürecinde kadınlık ve erkekliğin yeniden inşası: saha araştırmasından notlar. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(4), 1883-1900.

Lutz, H. (2010). Gender in the migratory process. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 36(10), 1647-1663.

T. C. Göç İdaresi Başkanlığı (2024). *Geçici Koruma*. <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>. Erişim tarihi. 29.11.2024.

T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Başkanlığı (AFAD) (2013). *Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar, 2013 Saha Araştırması Sonuçları*.

T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Başkanlığı (AFAD) (2014). *Türkiye'deki Suriyeli Kadınlar*.

T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Başkanlığı (AFAD) (2017). *Geçici Barınma Merkezleri*,

https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/2374/files/02_10_2017_Suriye_GBM_Bilgi_No_tu.pdf. Erişim tarihi. 27.11.2024.

T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Başkanlığı (AFAD) (2018). *Geçici Barınma Merkezleri*,

https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/2374/files/15_10_2018_Suriye_GBM_Bilgi_No_tu_1.pdf. Erişim tarihi. 27.11.2024.

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) (2012), “*Geçici Koruma Politikası ve Türkiye'ye Sığınan Suriyeliler*”. https://tepav.s3.eu-west-1.amazonaws.com/upload/files/1346221434-0.Gecici_Koruma_Politikasi_ve_Turkiye_ye_Siginan_Suriyeliler.pdf. Erişim tarihi:

27.11.2024

Türkiye İşveren Sendikaları konfederasyonu (TİSK) (2015). *Türk İş Dünyasının Türkiye'deki Suriyeliler Konusundaki Görüş Beklentisi ve Önerileri* <https://www.tisk.org.tr/dokuman/turk-is-dnyasinin-turkiyedeki-suriyeliler-konusundaki-gorus--beklenti-ve-onerileri-2015.pdf> Erişim tarihi: 27.11.2024

Ünlütürk-Ulutaş, Ç., & Akbaş, S. (2020). The most invisible of the invisibles: Skilled syrian women in the Turkish labor market. *Women, Migration and Asylum in Turkey: Developing Gender-Sensitivity in Migration Research, Policy and Practice*, 193-212.

Üstübcü, A. (2020). Türkiye'de zorunlu göç ve toplumsal cinsiyet: Suriyeli mülteciler hakkındaki veriler üzerine bir değerlendirme. *Kadin/Woman 2000*, 21(2): 85-106.

BEDEN OLUMLAMASI EKSENİNDE İDEALİZE KADIN BEDENLERİ SUNUMU ÜZERİNE BİR İNCELEME

Öğr. Gör. Dr. Pelin KILINÇ ÖZÜÖLMEZ

Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü

ORCID: 0000-0001-6207-5786

ÖZET

Toplumsal cinsiyet temelli araştırmalar arasında yer alan beden olumlama olgusu günümüz dijitalleşme dünyasında önemli bir etki alanına sahiptir. Özellikle internet erişimi ile yaygın hale gelen yeni medya ortamlarında idealize edilen yaşamlar sosyal medya kullanıcıları arasında kimi zaman olumlanan kimi zaman ise eleştirel bir bakışla karşılık bulmaktadır. Beden olumlama, her türlü beden tipinin kabul edilmesini ve toplumda baskın olan ince, fit veya kaslı beden standartlarına karşı bir direnç göstermeyi amaçlayan bir hareket olarak öne çıkmaktadır. Bu doğrultuda çalışma, sosyal medyada beden olumlama hareketinin kadın bedenlerine dair güzellik algısını nasıl dönüştürdüğünü incelemeyi amaçlamaktadır. Özellikle Instagram platformunda yaygın olarak kullanılan #bodypositivity etiketi örneklem alınarak, bu etiket altında paylaşılan görsel ve metin içeriklerinin idealize beden anlayışı üzerindeki örnekleri analiz edilecektir. Ancak, bu etiketin altındaki içeriklerin gerçekten çeşitli beden tiplerini mi kapsadığı, yoksa belirli estetik ölçütlere uygun bedenlerin mi ön plana çıkarıldığı sorusu, çalışmanın temel sorunsalını oluşturmaktadır.

Bu araştırma kapsamında, #bodypositivity etiketiyle paylaşılan içerikler nitel içerik analizi yöntemi ile incelenecek olup nicel verilerle desteklenecektir. 2024 yılı Ekim ayı itibariyle ilgili etiket kullanılarak 12.475.360 gönderinin paylaşıldığı görülmektedir. Bu nedenle çalışmada inceleme tarihi referans alınarak son 250 görsel detaylı olarak incelenmiştir. Analiz kapsamında; görsel unsurlar, kullanılan dil ve mesajların toplumsal güzellik normlarına uygunluğu değerlendirilecektir. İlk analizler, beden olumlama etiketi altında da idealize edilmiş kadın bedenlerinin hala yaygın olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, beden olumlama hareketinin popülerleşmesiyle birlikte, ticari ve estetik kaygıların beden algısı üzerindeki etkisinin devam ettiğine işaret edebilse de araştırma, beden olumlama söyleminin sosyal medya aracılığıyla ne ölçüde radikal bir dönüşüm sunduğunu tartışmayı hedeflemektedir.

Bu çalışma, dijital platformların toplumsal cinsiyet normlarına etkisini anlamak ve sosyal medyanın beden algısı üzerindeki rolünü irdelenmesine önemli bir katkı sunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Beden olumlama, sosyal medya, ideal kadın bedeni, güzellik algısı, Instagram, #bodypositivity

AN ANALYSIS OF THE PRESENTATION OF IDEALIZED FEMALE BODIES IN THE AXIS OF BODY POSITIVITY

ABSTRACT

The phenomenon of body affirmation, which is among gender-based research, has a significant impact in today's world of digitalization. Especially in new media environments, which have become widespread with internet access, idealized lives are sometimes affirmed and sometimes responded with a critical view among social media users. Body affirmation stands out as a movement that aims to accept all kinds of body types and to show resistance against the dominant thin, fit or muscular body standards in society. Accordingly, this study aims to examine how the body affirmation movement on social media transforms the perception of beauty regarding women's bodies.

Taking the #bodypositivity hashtag, which is widely used especially on the Instagram platform, as an example, the examples of visual and textual content shared under this hashtag on the idealized body understanding will be analyzed. However, the main problematic of the study is the question of whether the content under this tag really covers a variety of body types, or whether bodies that meet certain aesthetic criteria are highlighted.

Within the scope of this research, the content shared with the #bodypositivity hashtag will be analyzed by qualitative content analysis method and will be supported by quantitative data. As of October 2024, 12,475,360 posts have been shared using the relevant hashtag. Therefore, in this study, the last 250 images were analyzed in detail with reference to the date of analysis. Within the scope of the analysis; visual elements, the language used and the compliance of the messages with social beauty norms will be evaluated. Initial analysis shows that idealized female bodies are still prevalent under the body affirmation label. Although these findings may indicate that commercial and aesthetic concerns continue to influence body perception with the popularization of the body affirmation movement, the research aims to discuss the extent to which body affirmation discourse offers a radical transformation through social media.

This study will make an important contribution to understanding the impact of digital platforms on gender norms and examining the role of social media on body perception.

Keywords: Body affirmation, social media, ideal female body, beauty perception, Instagram, #bodypositivity

TÜRKİYE'DE KADINLARIN ÇALIŞMA HAYATINDAKİ ZORLUKLARI VE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ ÜZERİNE BİR İNCELEME: PETROL-İŞ KADIN DERGİSİ ÖRNEĞİ

Dr. Öğr. Gör. Havva YAVUZ

Batman Üniversitesi, Bölümler Koordinatörlüğü

ORCID: 0009-0007-8988-8884

ÖZET

Bu çalışma, 'Petrol-İş Kadın Dergisi'nin Ocak 2003 ile Ağustos 2004 arasında yayımlanan ilk 10 sayısında yer alan içerikler üzerinden Türkiye'de kadınların çalışma hayatında karşılaştıkları zorlukları ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğini analiz etmektedir. Dergi, kadın işçilerin hak mücadelelerini ve bu süreçte karşılaştıkları güçlükleri ele alan yazılar ve röportajlarla, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini geniş bir yelpazede tartışmaktadır. Bu bağlamda çalışma, dergide işlenen kadın emeği ve kadınların iş gücüne katılımını sınırlandıran sosyal ve ekonomik engelleri incelemekte; ücret eşitsizliği, sigortasız çalışma koşulları, sendikal örgütlenme süreçleri ve pozitif ayrımcılık taleplerini derinlemesine ele almaktadır. Kadınların düşük ücretlerle çalıştırılmaları, sosyal güvence eksikliği, toplumsal baskılar nedeniyle geri planda kalmaları ve yerel yönetimlerde yetersiz temsil edilmeleri gibi temel sorunlar analiz edilmiştir. Ayrıca çalışmada, kadınların iş hayatında karşılaştıkları cinsiyete dayalı ayrımcılık ve iş yerinde maruz kaldıkları şiddet türleri de dergideki örneklerle değerlendirilmiştir. Bu zorluklar, kadınların ekonomik bağımsızlıklarını ve toplumsal konumlarını olumsuz etkilemektedir. Dergide sunulan içeriklere dayanarak, kadınların iş hayatındaki bu sorunları aşmalarında sendikal mücadelelerin ve toplumsal farkındalığın artmasının önemi vurgulanmaktadır. Özellikle kadınların toplumsal cinsiyet eşitliğine ulaşma yolunda mücadelelerini desteklemek amacıyla pozitif ayrımcılık uygulamalarının gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Çalışmanın sonuçları, kadınların iş gücünde daha adil bir şekilde yer alabilmeleri için sendikalar ve sivil toplum örgütlerinin destekleyici rolünün önemini vurgulamakta, kadınların iş yaşamında güçlü bir konumda olmalarını sağlamanın gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, 'Petrol-İş Kadın Dergisi', Türkiye'de kadınların iş gücündeki hak mücadelelerine destek sunmuş ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dair farkındalık yaratmada önemli bir kaynak olmuştur. Bu geniş perspektif, kadın işçilerin iş hayatındaki deneyimlerini belgeleyerek, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin günümüze kadar uzanan etkilerini anlamada tarihsel bir zemin sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kadın iş gücü, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, ücret eşitsizliği, sendikal örgütlenme, pozitif ayrımcılık.

AN ANALYSIS OF THE CHALLENGES FACED BY WOMEN IN THE WORKFORCE AND GENDER INEQUALITY IN TÜRKİYE: THE CASE OF PETROL-İŞ KADIN DERGİSİ

ABSTRACT

This study analyzes the challenges faced by women in the workforce in Türkiye and gender inequality through the content of the first 10 issues of 'Petrol-İş Kadın Dergisi' (Petrol-İş Women's Magazine), published between January 2003 and August 2004. The magazine discusses the struggles and rights of women workers and highlights the difficulties they encounter, addressing gender inequality from a broad perspective with articles and interviews. In this context, the study examines women's labor issues presented in the magazine, particularly focusing on the social and economic barriers that limit women's participation in the workforce, including wage inequality, uninsured employment, unionization processes, and

affirmative action demands. The analysis covers key problems such as the low wages offered to women, lack of social security, marginalization due to social pressures, and underrepresentation in local governance. Additionally, the study evaluates the types of gender-based discrimination and violence women encounter in the workplace, illustrated through examples from the magazine. These challenges adversely affect women's economic independence and social status. Based on the content presented in the magazine, the importance of union struggles and raising social awareness to help women overcome these challenges is emphasized. In particular, the need for affirmative action practices is stressed to support women's struggle toward achieving gender equality. The study's findings underscore the supportive role of unions and civil society organizations in promoting a more equitable position for women in the workforce and emphasize the necessity of empowering women in their professional lives. In this respect, 'Petrol-İş Kadın Dergisi' has served as a voice for women workers in Türkiye raising awareness on gender inequality issues. This broad perspective documents women workers' experiences in the workforce and provides a historical foundation for understanding the enduring effects of gender inequality today.

Keywords: Women workforce, gender inequality, wage inequality, unionization, affirmative action.

GİRİŞ

Petrol-İş Sendikası, 1950 yılında, Türkiye'de sendikal hakların yeni tanındığı bir dönemde, İstanbul'da 23 petrol işçisinin öncülüğünde kurulmuştur¹. Sendikanın zamanla büyüyen etkisi, kadın işçilere ve işçi eşlerine yönelik farkındalık yaratma girişimleriyle genişletilmiştir. Özellikle kadınların çalışma hayatında karşılaştıkları sorunlara dikkat çekmek ve kadın emeğini görünür kılmak amacıyla başlatılan projeler, sendikanın kapsayıcı bir yapıya evrilmesinde kritik bir rol oynamıştır.

Bu nedenle Petrol-İş Dergisi'nin özel eki olarak 2003 yılında yayın hayatına başlayan Petrol-İş Kadın Dergisi, Türkiye'de sendikal yapıların kadınlara yönelik farkındalık yaratma çabalarının önemli bir örneği olarak öne çıkmaktadır. Dergi, kadınların sosyal, ekonomik ve siyasi hayattaki rollerini vurgulayarak, geleneksel kadın algısına meydan okumuştur. İlk sayısında, kadınların yalnızca fiziksel görünüşlerine odaklanan anlayışlara karşı durmayı ve kadını sosyal yaşamın her alanında temsil etmeyi amaçladığını açıkça ifade etmiştir (Petrol-İş Kadın Dergisi, 2003). Bu vizyon, kadınların çalışma hayatındaki zorluklarını ele almanın yanı sıra, onların toplumsal rollerini yeniden tanımlama ve güçlendirme hedefini de taşımaktadır.

Son yıllarda toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kadınların iş gücündeki zorlukları ve bu zorlukların sosyoekonomik boyutları giderek artan bir ilgi görmektedir. Türkiye, kadınların iş gücüne katılım oranlarının düşük olduğu ülkelerden biri olarak dikkat çekmektedir. Ayrıca kadınların iş hayatındaki deneyimlerini biçimlendiren toplumsal, kültürel ve ekonomik faktörler çeşitlilik göstermektedir (Atasü-Topcuoğlu, 2021). Türkiye'de kadınlar, toplumsal cinsiyet rollerinin baskısı altında çalışma hayatında çeşitli yapısal ve kültürel engellerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu bağlamda, 2003 yılında yayın hayatına başlayan Petrol-İş Kadın Dergisi, Türkiye'de kadınların iş gücündeki sorunlarına ve eşitlik taleplerine dair bir arşiv niteliği taşımaktadır.

Petrol-İş Kadın Dergisi, kadın işçilerin yaşadığı zorlukları ve hak mücadelesini kamuoyuna taşıma işlevi görerek, kadın emeği ve cinsiyet eşitliği konularına dikkati çekmiştir. Bu derginin içerikleri, kadınların iş yaşamında karşılaştıkları ayrımcılık, düşük ücretli işlerde çalışma, sigortasız çalışma vb. zorlukları belgeleyerek, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin Türkiye'deki gelişimini inceleme olanağı sunmaktadır.

¹ <https://www.petrol-is.org.tr/sayfa/tarihce-3212> (27.09.2024).

Bu çalışmada, Petrol-İş Kadın Dergisi'nin ilk on sayısı temel alınarak Türkiye'de kadınların iş hayatında karşılaştıkları temel sorunlar analiz edilecektir. Kadınların iş gücüne katılımındaki düşük oranlar ve bu durumun toplumsal cinsiyet rollerinin etkisi altında şekillendiği göz önüne alınarak, dergide yer alan içerikler toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve iş gücü politikaları açısından değerlendirilecektir. Türkiye'de kadın iş gücünün sosyal ve ekonomik sınırlamalar karşısında verdiği mücadeleye dair bu çalışma hem Türkiye özelinde hem de küresel düzeyde toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesine katkı sağlayacak nitelikte önemli bir kaynak niteliği taşımaktadır.

ARAŞTIRMA VE BULGULAR

Ücret Eşitsizliği ve Sigortasız Çalışma

Petrol-İş Kadın Dergisi'nin ilk sayılarında, ev kadınlarının sigorta talepleri ve düşük ücretlerle çalıştırılma sorunları yoğun olarak ele alınmaktadır. Özellikle 2003 yılının Ocak sayısında ev kadınlarının sosyal güvence hakkı taleplerinin vurgulanması, kadın emeğinin evde ve iş gücünde karşı karşıya kaldığı temel sorunlara dikkat çekilmektedir (Petrol-iş Kadın Dergisi, Ocak 2003). Bu talepler, kadınların iş hayatında erkek meslektaşlarına göre daha düşük ücretler almalarının ve sosyal güvenceden yoksun olmalarının, toplumsal cinsiyet rolleri tarafından nasıl meşrulaştırıldığını ortaya koymaktadır. Dergide sıkça belirtilen bir diğer husus ise, kadınların bakım emeği yükümlülükleri nedeniyle çalışma hayatında daha düşük ücretli geçici işlere yönlendirilmesi ve sigortasız işlerde çalışmak zorunda kalmalarıdır (Petrol-iş Kadın Dergisi, Nisan 2004).

Kadınların, toplumsal olarak üstlendikleri roller gereği sosyal güvence haklarından yoksun bırakılmaları, onların ekonomik bağımsızlıklarını engellemektedir. Bu ekonomik bağımlılık, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini daha da derinleştirerek kadınların çalışma hayatına katılımlarını sınırlayan bir etmen olarak öne çıkmaktadır (Petrol-iş Kadın Dergisi, Ocak 2003; Petrol-İş Kadın Dergisi, Ekim 2003).

Kadınların iş gücündeki düşük ücretli ve ikincil konumlarının nedenleri, cinsiyete dayalı toplumsal normlar ve ekonomik sistemin işleyiş biçimi ile yakından ilişkilidir (Baran ve diğerleri 2016: 28). Kadınların düşük ücret alması, işverenler tarafından kadınların çalıştıkları pozisyonların niteliği, iş tecrübeleri ve eğitim seviyelerinin yetersiz görülmesi ile gerekçelendirilmektedir. Ayrıca, kadınların aile geçindirme sorumluluğu taşımadıkları algısı, onların daha düşük maaşlarla istihdam edilmelerini meşrulaştırmaktadır. Bu durum, kadınların ekonomik bağımsızlıklarını sınırlamakla kalmamakta, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitsizliğini derinleştirmektedir (Sayılan, 2008: 266).

Kadın emeğinin değersizleştirilmesi hem ideolojik hem de maddi bir temel taşımaktadır. Kadınların iş gücünde ikincil konumda olmaları, erkeklerin aile içindeki egemenliğini korumakta ve sermayenin kârını maksimize etmesine olanak tanımaktadır. Ailede ve toplumda cinsiyete dayalı işbölümü, kadınların iş yerinde daha düşük ücretle çalıştırılmasını ve evde yaptıkları işlerin doğal bir görev olarak görülmesini desteklemektedir. Bu ideolojik yapı, kadınların emek piyasasındaki zayıf konumunu pekiştirirken, toplumsal ihtiyaçların sermaye tarafından göz ardı edilmesine de zemin hazırlamaktadır. Kadınların haklarını savunamaması, iş bulma zorlukları ve işverenlerin maliyetlerini düşürme arayışları, kadınları kayıt dışı ve güvencesiz çalışma koşullarına zorlamaktadır. Ayrıca denetim eksikliği, kadınların iş gücü piyasasındaki pazarlık gücünü daha da zayıflatmaktadır. Bu durum, kadınların sınırlı istihdam olanaklarından düşük ücretlerle yararlanmasına ve güvencesiz çalışma koşullarını kabullenmek zorunda kalmalarına yol açmaktadır (Baran ve diğerleri 2016: 29).

Sonuç olarak, kadınların düşük ücretlerle ve güvencesiz çalıştırılması, yalnızca ekonomik bir sorun değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sürdürülebilirliğini sağlayan bir mekanizma olarak işlev görmektedir. Bu durum, kadın emeğinin değersizleştirilmesini ve sermayenin toplumsal ihtiyaçları göz ardı etmesini mümkün kılmaktadır.

Petrol-İş Kadın Dergisi'nde sıklıkla dile getirilen konularda öne çıkan vurgu, sigortalı çalışma hakkının sadece ekonomik bir güvence sağlamakla kalmayıp aynı zamanda kadınların iş gücünde daha güçlü bir konuma sahip olmalarını destekleyecek bir önlem olduğudur. Dolayısıyla, ücret eşitsizliği ve sigortasız çalışma, kadınların iş gücüne tam anlamıyla katılımlarının önündeki yapısal engellerden biri olarak değerlendirilmektedir. Aynı zamanda Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin dinamikleri, bakım emeği gibi alanlarda da kendini göstermekte ve bu durum da kadınların iş gücüne daha sınırlı katılımı ile sonuçlanmaktadır.

Kadınların İş Gücüne Katılımını Engelleyen Sosyal Faktörler

İş gücüne katılım oranı çalışabilecek yaşta olan bireylerin, yani çalışanlar ve iş arayanların, toplam nüfusa oranı olarak tanımlanır. Kadınların iş gücüne katılım oranı ise, ekonomik, sosyal ve kültürel faktörlerden etkilenmektedir. Genel olarak, dünya genelinde kadınların iş gücüne katılım oranlarında artış gözlemlenirken, erkeklerin oranlarının ya sabit kaldığı ya da kadınlarinki kadar artmadığı dikkat çekmektedir. Ancak bu eğilimler, ülkeler arasındaki toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve sosyoekonomik koşullara göre farklılık göstermektedir. Türkiye'de bu durum, kadınların iş gücüne katılım oranlarının küresel eğilimlerin gerisinde kalmasıyla dikkat çekmektedir (Kılıç ve Öztürk, 2014: 109).

Türkiye'de kadınların iş gücüne katılımı özellikle II. Dünya Savaşı sonrası dönemde artış göstermesine rağmen; göç, hızlı nüfus artışı, eğitim sürelerinin uzaması ve yetersiz istihdam kapasitesi gibi faktörler nedeniyle işgücüne katılım oranı bu artış ivmesini koruyamamıştır. Bu faktörlerin yanı sıra, kadınların toplumsal yapı içindeki geleneksel rolleri de iş gücüne katılımlarını olumsuz etkilemektedir. Çocuk bakımı gibi aile içi sorumluluklar, kadınların ekonomik hayata dahil olmalarını engellemekte ve bu durum toplumsal cinsiyet eşitsizliğini pekiştirmektedir (Yılmaz, 2010: 270). Bu geleneksel roller, kadınların ekonomik bağımsızlıklarını sınırlarken, toplumsal yapı içerisinde ikincil bir konumda kalmalarına da neden olmaktadır.

Kadınların iş gücüne katılımını etkileyen sosyal faktörler, Petrol-İş Kadın Dergisi'nde ele alınan önemli başlıklardan biridir. Özellikle 2004 Nisan sayısında kadınların toplumsal baskılar, ailevi sorumluluklar ve eğitim eksikliği gibi sebeplerle iş hayatında daha az yer aldıkları belirtilmektedir (Petrol-İş Kadın Dergisi, Nisan 2004). Kadınların iş gücüne katılımını sınırlandıran bu faktörler, kadınların ekonomik bağımsızlıklarını kazanmasının önünde bir engel olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplumda kadınların öncelikli olarak ev içi rolleriyle tanımlanması, onların çalışma hayatında aktif rol almalarını kısıtlamakta ve bu durum, kadınların iş yükünü artırarak kariyer gelişimlerini olumsuz etkilemektedir (Petrol-İş Kadın Dergisi, Ocak 2003; Petrol-İş Kadın Dergisi, Mayıs 2003). Özellikle toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kadınları ev içi işler ve çocuk bakımı gibi alanlara sıkıştırarak, iş gücüne katılımlarını zorlaştırmaktadır. Eğitim seviyesi de kadınların iş gücüne katılımını belirleyen en önemli faktörlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitim düzeyi arttıkça, kadınların iş gücüne katılım oranlarının belirgin bir şekilde arttığı gözlemlenmektedir (Kılıç ve Öztürk, 2014: 118-119).

Kadınların iş gücüne katılım oranındaki düşüşler, Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ekonomi üzerindeki etkisini de gözler önüne sermektedir. TÜİK (2008) verilerine göre, 2003 yılında %26,6 olan kadınların iş gücüne katılım oranı, bir yıl sonra %25,4'e gerilemiştir (TÜİK). Bu oran, kadınların ekonomik hayata katılımında yaşanan zorlukları ve bu sürecin süreklilik arz eden sorunlarını açıkça göstermektedir.

World Economic Forum'un (2024) Küresel Cinsiyet Eşitsizliği raporuna göre, Türkiye, kadınların ekonomik katılım ve fırsat eşitliği açısından Avrupa'daki 40 ekonomi arasında en düşük oranlardan birine sahiptir. Türkiye'de kadınların iş gücüne katılım oranındaki cinsiyet eşitliği sadece %49,2 düzeyinde kalarak, %50'nin altında yer almaktadır (World Economic Forum, 2024). Bu durum, kadınların iş gücüne dahil olmasının önündeki engellerin küresel standartlara kıyasla ne kadar ciddi olduğunu ve Türkiye'nin bu alandaki reform ihtiyacını ortaya koymaktadır. Kadınların ekonomik hayata daha fazla katılım sağlaması, yalnızca toplumsal cinsiyet eşitliği açısından değil, aynı zamanda ekonomik büyüme ve sosyal kalkınma için de kritik bir öneme sahiptir. Türkiye'nin bu soruna çözüm bulabilmesi için, kadınların iş gücüne katılımını artırıcı politikalar geliştirilmesi gereklidir. Bu tür politikalar, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamada önemli bir adım olacaktır.

Dergide yer verilen örnekler, kadınların çoğu zaman ev içi sorumluluklarıyla iş hayatı arasında zorlandıklarını göstermektedir. Kadınların, iş gücünde etkin bir şekilde yer alabilmesi için toplumsal cinsiyet rollerinin yeniden değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Aynı zamanda yerel yönetimlerde kadın temsiliyetinin düşüklüğü de ele alınarak, kadınların siyasi ve ekonomik karar alma süreçlerinde daha fazla söz sahibi olmaları gerektiği belirtilmektedir (Petrol-İş Kadın Dergisi, Nisan 2004).

Sonuç olarak, kadınların iş gücüne katılım oranı, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve ekonomik sistemin yapısal özellikleriyle şekillenmektedir. Türkiye'de kadınların iş gücüne katılımını artırmak için eğitim imkanlarının iyileştirilmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğini hedefleyen politikaların benimsenmesi ve geleneksel toplumsal rollerin yeniden yapılandırılması gereklidir. Bu tür önlemler, kadınların ekonomik hayatta daha güçlü bir konum elde etmelerini sağlayacak ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin olumsuz etkilerini azaltacaktır.

Kadın İşçilerin Sendikal Örgütlenmesi ve Pozitif Ayrımcılık

Sendikalar, çalışanların haklarını savunmak ve demokratik bir toplumda eşitlikçi bir işleyiş sağlamak açısından önemli bir mekanizma olarak kabul edilmektedir. Ancak sendikalar çoğunlukla ücret artışı sağlamanın ötesine geçmeyen politikalar benimsemektedirler. Demokratik işleyişin kadınların ihtiyaçlarına duyarlı hale gelmesi, kadın işçilerin sendikal süreçlere daha etkin bir şekilde katılımını sağlamak için kritik öneme sahiptir (Toksöz, 1994: 441).

2003 yılı Ocak ayı istatistiklerine göre Türkiye'de kadın sendikalaşma oranının %10 civarında olduğu tahmin edilmektedir (Petrol-İş Kadın Dergisi, Mart 2003). Petrol-İş Kadın Dergisi kadın işçilerin sendikal örgütlenme süreçlerine katılımı ve bu süreçte yaşadıkları zorlukları detaylıca ele almıştır. Derginin Ocak ve Haziran 2004 sayısında, kadın işçilerin sendikalar içerisinde maruz kaldıkları ayrımcılıkların, iş hayatında kadınlar olarak seslerini duyurabilmek için verdikleri mücadeleyi zorlaştırmakta olduğunu da belirtmişlerdir (Petrol-İş Kadın Dergisi, Ocak 2004; Petrol-İş Kadın Dergisi, Haziran 2004).

Petrol-İş Sendikası, 1950'deki kuruluşundan itibaren işçi haklarını savunma çabalarının bir parçası olarak kadınların sorunlarına odaklanmayı benimsemiştir. Petrol-İş Kadın Dergisi'nin yayın hayatına başlaması, bu çabaların kadın emeğini görünür kılma ve toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama yönündeki somut bir yansımasıdır. Dergi, kadınların toplumsal hayattaki rollerine dikkat çekerek, onları daha güçlü ve bağımsız bireyler olarak konumlandırmayı hedeflemiştir. Bu girişimler, sendikaların yalnızca ekonomik haklar için mücadele eden yapılar değil, aynı zamanda toplumsal dönüşümün aktörleri olarak da işlev görebileceğini göstermektedir.

Sendikalar, kadınların çalışma hayatındaki haklarını koruma amacı taşıyan önemli bir platform olarak görünse de toplumsal cinsiyet eşitsizliği bu platformlarda da kendini göstermektedir. Kadın işçilerin sendikalara katılımını engelleyen birçok faktörü sıralanmaktadır.

Bunlar; kadınların sendikaların kendilerine nasıl fayda sağlayacağını bilmemesi, ailevi sorumluluklar ve sendikalar hakkında olumsuz düşünceler olarak belirtmiştir. Bunlara ayrıca, sendikaların kadınların ihtiyaçlarına cevap vermemesi, erkek egemen yapıları, kadınların üyelik aidatlarını ödemekte zorlanması, sendikaya üye olmak için yeterli özgüvene sahip olmaması ve ayrıca işverenlerden çekinme gibi nedenler de eklenmiştir. Bu engeller, kadınların sendikal mücadeleye dahil olmasını zorlaştırırken, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sendikal yapılarda da devam etmesine neden olmaktadır (Eyüboğlu, 2007: 4).

Türkiye’de sendikaların kadın büro ve komisyonları, 8 Mart etkinliklerini organize etmek, kadınlara yönelik seminerler düzenlemek gibi kısa vadeli faaliyetlerle sınırlı kalmakta ve sendikaların genel politikaları üzerinde uzun vadeli bir etki yaratamamaktadır. Kadınların sendikaların üst yönetim organlarında temsil edilmemesi, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik uzun vadeli stratejilerin eksikliğine işaret etmektedir. Sendikalarda toplumsal cinsiyet farkındalığını artırıcı politikaların benimsenmesi, kadınların sendikal süreçlere aktif bir şekilde katılmasını destekleyecektir (Keleş, 2018: 2051). Sonuç olarak, sendikaların işleyişindeki eşitsizlikler, kadınların sendikalara katılımını engelleyen faktörler ve kadın istihdamını artırmaya yönelik teşvik politikaları, Türkiye’de kadınların çalışma hayatındaki yerini anlamak için önemli ipuçları sunmaktadır. Bu noktada, toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı bir işleyişi destekleyecek uzun vadeli stratejilerin geliştirilmesi gerekmektedir.

Petrol-İş Kadın Dergisi, bir sendika tarafından kadınlara yönelik başlatılan ilk süreli yayın olması nedeniyle Türkiye’de sendikal yayıncılık açısından önemli bir dönüm noktasıdır. Dergi, kadınların emekçi, anne, eş ve lider rollerine dikkat çekerek, kadının toplumdaki çok yönlü yerini vurgulamış ve bu alanlardaki eşitsizliklerle mücadele etmeyi hedeflemiştir. Bu duruş, toplumsal cinsiyet eşitliği açısından sendikaların rolünün önemini de ortaya koymaktadır. Petrol-İş Kadın Dergisi’nde pozitif ayrımcılık, kadınların iş gücünde daha adil bir şekilde temsil edilmelerini sağlamak adına önerilen bir araç olarak sunulmaktadır. Derginin içeriklerinde, pozitif ayrımcılığın kadınların iş hayatında kalıcı bir yer edinmelerini ve toplumsal cinsiyet rollerinin iş yaşamındaki etkisini azaltmalarını sağlayacak bir önlem olduğu vurgulanmaktadır. Kadınların sendikal örgütlenme süreçlerine daha fazla katılım sağlamaları, onların hak mücadelesini güçlendirecek ve toplumsal cinsiyet eşitliğine ulaşma yolunda önemli bir adım olacaktır (Petrol-iş Kadın Dergisi, Ocak 2004).

Türkiye’de kadın istihdamını artırmaya yönelik teşvik politikaları pozitif ayrımcılık kapsamında değerlendirilebilmektedir. 2008 ve 2011 yıllarında yürürlüğe giren yasal düzenlemelerle, çalışan kadınlar için sigorta primlerinde teşvikler sağlanmış ve işverenlerin maliyetlerinin azaltılması hedeflenmiştir. Bu politikalar, kadın istihdamını artırmak ve kayıt dışı çalışma oranını düşürmek için önemli bir adım olarak görülmektedir (Baran ve diğerleri, 2016: 13-14). Ancak bu teşviklerin etkisi, toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadınların ekonomik bağımsızlığını sürdürülebilir bir şekilde desteklemek için daha kapsamlı politikalara ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık ve Şiddet

Cinsiyete dayalı ayrımcılık, kadınların toplumsal, ekonomik ve bireysel potansiyellerinin tam anlamıyla değerlendirilmesine engel olan evrensel bir sorundur. Petrol-İş Kadın Dergisi’nin Mart 2003 ve Nisan 2004 sayılarında vurgulanan bu durum, kadınların yeteneklerinin, enerjilerinin ve zekalarının toplumsal cinsiyet eşitsizliği nedeniyle yeterince değerlendirilmediğine işaret etmektedir. Türkiye gibi ülkelerde bu ayrımcılık, kadınların iş gücüne katılım oranlarını ve ekonomik hayattaki rollerini sınırlamakta, toplumsal gelişimi yavaşlatmaktadır (Petrol-iş Kadın Dergisi, Mart 2003; Petrol-iş Kadın Dergisi, Nisan 2004).

Türkiye’de kadınların işgücüne katılım oranlarının düşük seviyelerde seyretmesinin arkasında, kadınlara toplumsal olarak atfedilen roller ve ev içi yeniden üretim sorumluluklarının önemli bir etkisi bulunmaktadır. İşverenler bu durumu kadınların iş odaklı olmamaları olarak öne sürmektedirler (Baran ve diğerleri, 2016: 21). Kadınların toplumsal roller nedeniyle ekonomik bağımsızlık elde etmede karşılaştıkları bu engeller, iş piyasasında eşit katılımın önünü kesmektedir. Bu durum, kadınların ekonomik hayatta güçlenmesini sınırlarken, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini daha da pekiştirmektedir.

Petrol-İş Kadın Dergisi’nde kadına yönelik şiddet ve iş hayatında cinsiyete dayalı ayrımcılık sıklıkla gündeme getirilmektedir. 2004 Ağustos sayısında, kadına yönelik şiddet olayları ve iş yerinde cinsiyetçi uygulamalar ele alınarak, bu durumun kadınların iş hayatında varlık göstermelerini nasıl zorlaştırdığı tartışılmaktadır (Petrol-iş Kadın Dergisi, Mayıs 2003; Petrol-iş Kadın Dergisi, Ağustos 2003; Petrol-iş Kadın Dergisi, Aralık 2003; Petrol-iş Kadın Dergisi, Ağustos 2004). Dergi, bu tür şiddet ve ayrımcılık olaylarının kadınların çalışma hayatındaki güvencelerini tehdit eden bir unsur olarak ele alarak toplumsal farkındalık yaratmayı hedeflemektedir.

Kadınların ev içi emeğinin karşılıksız bırakılması, işe alımda ayrımcı uygulamalar ve düşük ücretlerle çalıştırılmaları gibi faktörler, toplumsal cinsiyet rollerinin ekonomik hayattaki etkilerini açıkça göstermektedir. Kadınların mesleki ve teknik eğitim yoluyla niteliksel gelişimini destekleyecek mekanizmaların eksikliği, onların iş gücü piyasasında daha güçlü bir konuma gelmelerini de engellemektedir. Bu durum, yasalardaki eşitlikçi düzenlemelere rağmen, kadınların iş gücüne katılım oranlarını artırma hedefinin gerçekleşmesini zorlaştırmaktadır (İspir, 2016: 183). Kadınların ücretsiz aile işçiliğine yönlendirilmesi ve görünmeyen emeğinin yok sayılması, ekonomik ayrımcılığı derinleştiren önemli unsurlardır. Toplumsal cinsiyet rollerinin kadına yüklediği bu sorumluluklar, kadının ekonomik bağımsızlığını sınırlayarak, iş gücüne eşit katılımını engellemektedir.

Petrol-İş Kadın Dergisi’nde, ayrıca kadınların iş yerinde maruz kaldığı cinsiyete dayalı ayrımcılığın, onların kariyer gelişimlerini engellediği ve ekonomik bağımsızlıklarını tehlikeye attığına dikkat çekilmektedir. Bu bağlamda, Petrol-İş Kadın Dergisi, kadına yönelik şiddetle mücadelede toplumsal farkındalığın artırılmasını, hukuki düzenlemelerin güçlendirilmesini ve kadın işçilerin iş yerinde güvenli bir şekilde çalışmalarının sağlanmasını savunmaktadır (Petrol-İş Kadın Dergisi, Ocak 2004; Petrol-İş Kadın Dergisi Nisan 2004; Petrol-iş Kadın Dergisi, Haziran 2004).

Kadınların genel sağlık sigortası, çocuk yardımı gibi ödemelere erişiminin olmaması, yalnızca bireysel düzeyde değil, aynı zamanda devlet politikalarının eril ideolojilerle şekillenmesi nedeniyle kurumsal düzeyde de bir ekonomik şiddet biçimi olarak değerlendirilebilir. Bunun yanı sıra, ev eksenli çalışma gibi düşük statülü işlerde çalışan kadınların işçilik haklarından ve sosyal güvencelerden mahrum bırakılması, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini daha da pekiştiren bir mekanizma olarak öne çıkmaktadır. Kadınların ekonomik olarak güçlenmesini engelleyen bu tür uygulamalar, yalnızca erkeklerin bireysel düzeyde uyguladığı şiddetle sınırlı kalmamakta; kültürel kurumlar, siyasi düzen ve ekonomik sistem tarafından da desteklenmektedir. Bu durum, kadınların ekonomik bağımsızlık elde etmesini zorlaştırırken, toplumsal yapının kadını pasif bir role itmesine neden olmaktadır. Özetle, devlet politikalarının eril ideolojilerle şekillenmesi, kadınların toplumsal yapıda daha güçlü bir konuma ulaşmasının önündeki en büyük engellerden biridir (Gökkaya, 2011: 104-105). Kadınların iş gücünde ayrımcılığa karşı mücadele edebilmeleri, toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesinin güçlenmesi için kritik bir önem taşımaktadır.

SONUÇ

Bu çalışmada, Petrol-İş Kadın Dergisi'nin ilk 10 sayısını inceleyerek, Türkiye'de kadınların çalışma hayatında karşılaştıkları zorlukları ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ele alınmıştır. Ücret eşitsizliği, sigortasız çalışma, toplumsal baskılar, iş gücüne katılımı engelleyen sosyal faktörler, sendikal örgütlenmede karşılaşılan zorluklar ve iş yerinde maruz kalınan cinsiyete dayalı ayrımcılık gibi sorunlar, kadınların iş gücünde aktif rol almalarını zorlaştıran temel engeller olarak öne çıkmaktadır.

Kadınlar, yalnızca düşük ücretler ve sosyal güvenceden yoksun çalışma koşullarıyla değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet rollerinin dayattığı sorumluluklarla da mücadele etmek zorunda kalmaktadır. Petrol-İş Kadın Dergisi'nin kuruluş süreci, kadınların iş hayatında ve toplumsal yaşamda karşılaştıkları sorunlara yönelik kolektif bir farkındalık yaratma çabasını temsil etmektedir. Bu yaklaşım, kadınların yalnızca iş gücü piyasasında değil, aynı zamanda sosyal ve siyasi hayatta daha görünür hale gelmelerini teşvik etmiştir. Petrol-İş Sendikası'nın kadınlara yönelik bu vizyonu, geleneksel sendikal yaklaşımların ötesine geçerek, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamada proaktif bir adım olarak değerlendirilebilir.

Petrol-İş Kadın Dergisi, kadınların çalışma hayatı ve günlük hayatta karşılaştıkları sorunları gündemine alarak kadınların yaşadığı eşitsizlikleri kamuoyuna duyurma, farkındalık yaratma ve kadın işçilerin haklarını savunma konusunda önemli bir rol oynamıştır. Derginin içerikleri, kadın işçilerin yaşadıkları sorunları görünür kılmakla kalmamış, aynı zamanda sendikal örgütlenme ve pozitif ayrımcılık taleplerine dikkat çekerek kadın emeğinin güçlendirilmesi için öneriler sunmuştur. Bu bağlamda, Petrol-İş Kadın Dergisi, kadın iş gücünün toplumsal ve ekonomik engeller karşısında daha güçlü bir konumda yer alması için gerekli farkındalığı oluşturan değerli bir kaynak niteliğindedir. Sonuç olarak, dergi, kadınların çalışma hayatındaki hak taleplerini destekleyerek, Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitliğine ulaşma yolunda önemli bir katkı sağlamıştır. Bu çalışma, kadınların iş hayatında daha adil bir konuma ulaşmalarını desteklemek amacıyla farkındalığın artırılması gerektiğini bir kez daha ortaya koymaktadır.

KAYNAKÇA

Atasü Topcuoğlu, R. (2022). Gender inequality, the welfare state, disability, and distorted commodification of care in Turkey. *New Perspectives on Turkey*, vol. 66, 61-87.

Baran, A. G., Bakacak, A. G., Eldem, C. T., & Barutu, F. H. (2016). İş Hayatında Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin İçsifed Üyesi İşverenlerin Eğilim ve Beklentileri Açısından Değerlendirilmesi.

Eyüboğlu, B. (2007). Kadınlara Sendikalar Sendikalara Kadınlar. İstanbul: Petrol-İş Yayınları.

Gökkaya, V. B. (2011). Türkiye'de Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet. *Cumhuriyet University Journal of Economics & Administrative Sciences/Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 12(2), 101-112.

İspir, Z. (2016). Bir insan hakları sorunu olarak cinsiyete dayalı ekonomik ayrımcılık. *Ankara Barosu Dergisi*, (3), 165-197.

Keleş, D. (2018). Türkiye'de Sendika Kadın İlişkisi: Sendikacı Kadınların Bakış Açıklarına İlişkin Bir Değerlendirme. *Çalışma Ve Toplum*, 4(59), 2047-2082.

Kılıç, D., & Öztürk, S. (2014). Türkiye'de kadınların işgücüne katılımı önündeki engeller ve çözüm yolları: Bir ampirik uygulama. *Amme İdaresi Dergisi*, 47(1), 107-130.

Petrol-İş Kadın Dergisi Ocak 2003

Petrol-İş Kadın Dergisi Mart 2003.

Petrol-İş Kadın Dergisi Mayıs 2003.

Petrol-İş Kadın Dergisi Ağustos 2003.

Petrol-İş Kadın Dergisi Ekim 2003.

Petrol-İş Kadın Dergisi Aralık 2003.

Petrol-İş Kadın Dergisi Ocak 2004.

Petrol-İş Kadın Dergisi Nisan 2004.

Petrol-İş Kadın Dergisi Haziran 2004.

Petrol-İş Kadın Dergisi Ağustos 2004.

<https://www.petrol-is.org.tr/sayfa/tarihce-3212>. (27.09.2024).

Sayılan, F. (2008). Kadın emekçiler ve sendikalar. Emek Tartışmaları 1. 263-281.

Toksöz, G. (1994). Kadın Çalışanlar ve Sendikal Katılım. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 49(03), 439-454.

TÜİK Hane Halkı İşgücü Anketi ve Türkiye’de İşgücü Durumu, https://eaf.ku.edu.tr/wp-content/uploads/2019/04/tuik_181008.pdf.

World Economic Forum (2024). <https://www.weforum.org/publications/global-gender-gap-report-2024/> Erişim Tarihi 06.10.2024.

Yılmaz, F. (2010). Türkiye’de Kadın Çalışanların Mesleki Sağlık Ve Güvenlik Koşulları. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, The Journal of International Social Research, Volume: 3 Issue: 13, Year: 2010 WOMAN STUDIES (Special Issue), 268-284.

KADINLARDAKİ LİDERLİK DAVRANIŞININ ÇOCUKLUK DÖNEMİ BAĞLANMA STİLLERİ İLE İLİŞKİSİ: KIRIKKALE ÖRNEĞİ*

Burçin TONGA

Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın Çalışmaları ABD
ORCID: 0000-0003-0294-4876

Doç. Dr. Alper GÜRER

Kırıkkale Üniversitesi, Keskin MYO, Yönetim ve Organizasyon Bölümü
ORCID: 0000-0002-6745-7895

ÖZET

Liderlik, bir grup insanı etkileme ve hedeflerine ulaşmaları için onlara ilham verme, onları ortak bir hedefe doğru yönlendirme, motive etme yeteneğidir. Farklı tanımları bulunan liderlik temel manada paylaşılan bir vizyona ulaşmak için başkalarını etkileme yeteneği olarak tanımlanabilir. Literatürü incelendiğimizde farklı liderlik tarzlarının olduğu saptanmış olup çalışmamızda dönüştürücü, geleneksel ve tam serbesti tanıyan (liberal) liderlik davranışlarına yer verilmiştir.

Bağlanma kuramının ise Bowlby (1969) tarafından, bebeklerin annelerinin (olmaması halinde temel bakım veren kişinin) bir vakit yanlarından ayrılıp geri geldiklerinde verdikleri tepkileri inceleyerek ortaya çıkarılan bir teori olduğu bilinmekte olup; bugün halen psikoloji literatürünün en ilgi gören konularından biridir. Bebeğin dünyaya geldiğinde bakım veren kişiyle nasıl bir bağ kurduğu, bebeğin hem kendilik algısını belirlemekte hem de dünyayı tanımlama şeklinde belirleyici olmaktadır. Dolayısıyla bireylerin yetişkinlik döneminde sergiledikleri davranışların bebeklik döneminde bakımlarını sağlayan kişiyle kurdukları ilişki ile ilgili söylenebilir.

Bağlanma stilleri ve liderlik arasındaki ilişki ise özellikle kadın liderlerin iş dünyasındaki yeri ve etkinliği açısından derin bir inceleme alanı sunar. Bağlanma stilleri bireylerin başkalarıyla kurduğu ilişkilerde gösterdikleri tutum ve davranışları, duygusal bağlanma biçimlerini belirleyen ve büyük ölçüde çocukluk döneminde şekillenen psikolojik yapılar olarak tanımlanır. Çocukluk döneminde kazanılan bağlanma stiline yetişkinlik dönemlerinde de ilişkilerini, liderlik tarzlarını ve iş hayatındaki etkileşimlerini etkilediği bilinmektedir. Güvenli, kaygılı ve kaçınan gibi bağlanma stillerine sahip bireylerin iş yaşamında farklı liderlik stratejileri benimsediği ve bu bağlanma stillerinin karar alma süreçlerine, çalışanlarla olan etkileşimlerine ve kriz yönetimine nasıl yaklaştıklarına dair çeşitli etkilere sahip olduğu gözlemlenmektedir.

Bu çalışma, kadın liderlerdeki liderlik davranışlarının çocukluk dönemi bağlanma stilleriyle ilişkisini incelemeyi amaçlamıştır. Bu kapsamda gerçekleştirdiğimiz araştırmada; araştırma evrenini Kırıkkale ilindeki kadın yöneticiler oluşturmaktadır. Örneklem yöntemi olarak olasılığa dayalı olmayan kolayda örneklem yöntemi tercih edilmiştir. Bu kapsamda Kırıkkale ilinde yaşayan kadın yöneticiler üzerinde bir alan araştırması gerçekleştirilmiş ve kolayda örneklem yöntemiyle 106 katılımcıya ulaşılmıştır. Elde edilen bulgulara göre; dönüştürücü liderlik ile güvenli bağlanma arasında pozitif ve kaçınan bağlanma arasında negatif yönlü; geleneksel liderlik ile kaygılı-kararsız bağlanma arasında pozitif yönlü; serbestlik tanıyan liderlik ile güvenli bağlanma arasında negatif yönlü, kaçınan ve kaygılı-kararsız bağlanma stilleri ile ise pozitif yönlü ilişkiler olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Liderlik, kadın liderliği, bağlanma stilleri

*Bu tam metin bildiri birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığı “Kadınlardaki liderlik davranışının çocukluk dönemi bağlanma stilleri ile ilişkisi: Kırıkkale örneği” isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

RELATIONSHIP BETWEEN LEADERSHIP BEHAVIOR IN WOMEN AND CHILDHOOD ATTACHMENT STYLES: THE KIRIKKALE EXAMPLE

ABSTRACT

Leadership is the ability to influence a group of people, inspire them to achieve their goals, direct them towards a common target and motivate them. Leadership, which has different definitions, can basically be defined as the ability to influence others to achieve a shared vision. When we examined the literature, it was determined that there are different leadership styles and in our study, transformative, traditional and liberal leadership behaviors that allow full freedom were included.

Attachment theory is known to be a theory developed by Bowlby (1969) by examining the reactions of infants when their mothers (or, in their absence, their primary caregivers) leave their side for a time and come back, and it is still one of the most interesting topics in psychology literature today. How the baby forms a bond with the caregiver when he/she comes into the world determines both the baby's perception of self and the way he/she defines the world. Therefore, it can be said that the behaviors that individuals exhibit in adulthood are related to the relationship they established with their caregivers during infancy.

The relationship between attachment styles and leadership offers a deep area of study, especially in terms of the place and effectiveness of women leaders in the business world. Attachment styles are defined as psychological structures that determine the attitudes and behaviors of individuals in their relationships with others, their emotional attachment styles and are largely shaped during childhood. It is known that the attachment style acquired during childhood affects relationships, leadership styles and interactions in business life in adulthood. It is observed that individuals with attachment styles such as secure, anxious and avoidant adopt different leadership strategies in business life and that these attachment styles have various effects on their decision-making processes, interactions with employees and how they approach crisis management.

This study aims to examine the relationship between leadership behaviors of women leaders and childhood attachment styles. In this context, the research population consists of women managers in Kırıkkale province. As a sampling method, non-probability based convenience sampling method was preferred. In this context, a field study was conducted on women managers living in Kırıkkale province and 106 participants were reached. According to the findings; it was determined that there were positive relationships between transformational leadership and secure attachment and negative relationships between avoidant attachment; positive relationships between traditional leadership and anxious-ambivalent attachment; negative relationships between laissez-faire leadership and secure attachment, and positive relationships between avoidant and anxious-ambivalent attachment styles.

Keywords: Leadership, Female leadership, Attachment styles

GİRİŞ

Liderlik, geçmişten günümüze literatüre konu olmuş pek çok kez farklı şekillerde tanımlanmış bir araştırma konusudur. Liderlik tanımları incelendiğinde, bu tanımların liderliği farklı açılardan ele aldığı görülmektedir. Liderlik, “bir bireyin üyesi olduğu grupların etkinliğine ve başarısına katkıda bulunmalarını etkileme, motive etme ve katılmalarını sağlama yeteneğidir” (Schaffer, 2008: 6). Liderlik, örgütlerde yer alan birey veya ekiplere ihtiyaç duydukları araçları ve kaynakları sağlayarak onların hedeflerinde başarılı olmalarına yardımcı olurken aynı zamanda iş ahlakı ve olumlu tutum/davranışlarla ilgili onlara ilham vermek demektir (Bakan ve Doğan 2012: 3). Liderlik temel manada paylaşılan bir vizyona ulaşmak için başkalarını etkileme yeteneği olarak tanımlanabilir.

Literatürü incelendiğimizde farklı liderlik tarzlarının olduğu saptanmış olup çalışmamızda; dönüştürücü, geleneksel, tam serbesti tanıyan liderlik davranışlarına yer verilmiştir.

Dönüştürücü liderlik, örgüt üyelerinin becerilerini bilir ve buna göre bir yönetim sistemi geliştirir. Kişisel çıkarlar değil, örgütün amacı ön plandadır. Eğitim, değişim önemlidir. İlişkiler güçlüdür. Kişiler arası ilişkilere önem verilir. Dönüştürücü liderlerin çatışma çözme becerileri yüksektir. Örgüt üyelerine örgütün amacını, hedefini, misyonunu içselleştirerek benimsetmek esastır (Özalp ve Öcal 2000: 210). Dönüştürücü liderlik, çalışanları için ortak bir hedef belirler ve kişilere bu hedefe ulaşmak için çaba göstermelerine olanak sağlar (Erkuş ve Günlü, 2008: 190).

Geleneksel liderlikte doğuştan geldiğine dair bir inanç vardır; otorite, güç, statü kavramaları son derece önemlidir. Örgütte hiyerarşik yapılar dikkat çeker. Liderlerin emretme davranışı ve kendisine itaat edilme beklentisi mevcuttur. Örgüt içinde belirlenmiş hedefler bulunmaktadır ve bu hedeflere ulaşmak son derece önemlidir. Denetim mekanizması yüksektir. Örgüt içerisindeki düzen çok önemlidir ve bu düzeni korumaya çok dikkat edilir.

Tam serbesti tanıyan liderlikte ise liderler örgüt üyelerine geniş bir serbestlik tanır, örgüt üyelerini denetleme mekanizmaları zayıftır, kişilerin kendisini yönetmesine izin verir, bu sayede takım üyelerinin sorumluluk duygusu gelişir ; ancak bu yönetim biçiminde belirsizlik sorunu bulunmaktadır. Kişiler kendileri bağımsız karar aldıkları için özgün çalışmalar ortaya çıkabilir. Örgüt üyelerinin eğitim düzeylerinin yüksek olması halinde belirsizlik riski azalır. Lider, astları kendisine sorduğunda müdahale eder (Keleş, 2022: 77).

Bağlanma teorisini inceleyecek olursak; bu teori Bowlby (1969) tarafından, bebeklerin annelerinin (olmaması halinde temel bakım veren kişinin) bir vakit yanlarından ayrılıp geri geldiklerinde verdikleri reaksiyonları inceleyerek yapılan gözlem ve deneyler sonucunda geliştirilmiş olup bugün hala psikoloji literatürünün dikkatleri üzerine çeken konularından biridir (Coşkun Yiğit, 2023: 270). Bağlanma stili ise, bireyin başkalarıyla ilişkilerini kurma biçimini tanımlar ve genellikle yaşamın erken dönemlerinde şekillenerek kalıcı hale gelir.

Bebeğin dünyaya geldiğinde bakım veren kişiyle nasıl bir bağ kurduğu bebeğin hem kendilik algısını belirlemede hem de dünyayı nasıl tanımlayacağını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla bireylerin yetişkinlik döneminde sergiledikleri davranışların bebeklik döneminde kurdukları ilişki ile ilgili olduğu anlaşılmaktadır.

Bowlby, bağlanmayı güvenli ve güvensiz bağlanma olarak 2 grupta incelerken Ainsworth bağlanmayı güvenli/ güvensiz, kaygılı/ kaçınan , kaygılı/ dirençli olmak üzere 3 grupta incelemektedir (Coşkun Yiğit, 2023: 271).

Hazan ve Shaver, yaptıkları araştırmalarda bağlanma biçimlerinin romantik ilişkilerde yaşam boyu devam ettiğini ileri sürmüş aynı zamanda çalışmalarında bağlanma stillerinin çalışma hayatına nasıl yansıdığı konusu üzerinde durmuştur. Dolayısıyla bağlanma teorisinin örgütsel bağlamda kullanılması ilk olarak Hazan ve Shaver'ın (1987) çalışmalarından sonra ortaya çıkmıştır.

Bağlanma stillerinden **güvenli bağlanma sergileyen** çocukların her ne kadar ilk anda tedirginlik yaşasalar da annelerinin yanlarından ayrıldıklarında tekrar geleceğinden emin olan çocuklar olduğu, bakım verenin geri geleceği ile ilgili endişe duymadıkları ve kolaylıkla kaygılarının azaldığı, etrafi deneyimlerken bakım veren kişiden yardım alabildiği, bakım veren kişinin tutarlı ve devamlılığı olan davranışlarının güvenli bağlanma gelişmesi için önemli olduğu anlaşılmaktadır (Uygun Darama, 2021: 8). **Kaygılı-kararsız bağlanma** yaşayan çocuklar, bakım veren kişinin tekrar geleceğinden endişe duyan ; dolayısıyla bakım veren kişiden ya da anneden yardım edeceğinden şüphe eden çocuklardır. Kaygıları kolaylıkla azalmaz, ayrılmaya dirençlidirler. Bakım veren kişilerin tutarsız tepkileri ve disiplini sağlamak amacıyla çocuğu tehdit etmesi kaygılı-kararsız bağlanmanın zeminini oluşturur. Çocukların etrafi deneyimlerken de kaygı yaşadıkları, olmasını istedikleri olmadığı zaman da öfke patlamaları yaşadığı görülmektedir (Perry, 1994; Tyrrell ve Dozier, 1999).

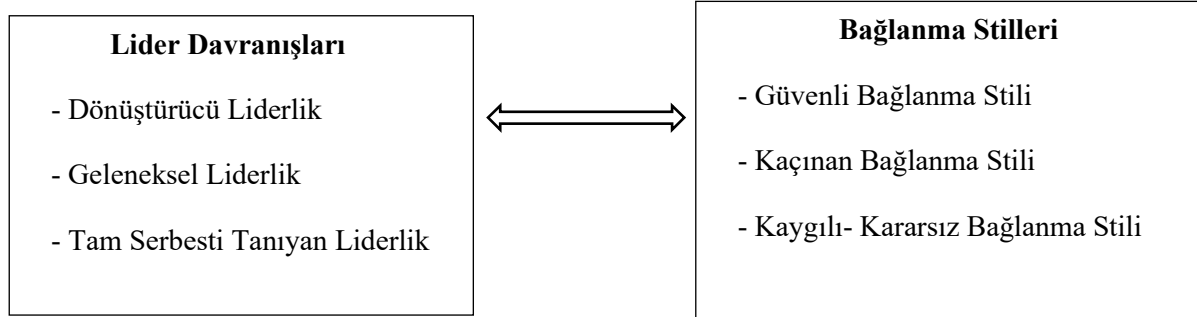
Kaçınan bağlanma stiline sahip çocuklar ise, ihtiyaçları farkedilmediği ve karşılanmadığı için annelerinin ya da bakım veren kişilerin geri geleceğine inandıran çocuklardır ve bu yüzden bakım veren kişi odadan ayrıldığında tepki vermezler. Bu çocuklar empati geliştiremezler, etrafı deneyimleme ihtiyacı hissetmezler, duygusal ve fiziksel ihtiyaçlarının karşılanmayacağını bildiği için görmezden gelme, yok sayma, duygusunu maskeleyen davranış geliştirir. Bakım veren kişi döndüğünde ilişki kurmak istese de kişiyle yakınlaşmak istemezler (Uygun Darama, 2021: 9).

Güvenli, kaygılı-kararsız ve kaçınan gibi bağlanma stillerine sahip bireylerin iş yaşamında farklı liderlik stratejileri benimsediği ve bu bağlanma biçimlerinin karar alma süreçlerine, çalışanlarla olan etkileşimlerine ve kriz yönetimine nasıl yaklaştıklarına dair çeşitli etkilere sahip olduğu gözlemlenmektedir (Ainsworth, 1997; Bowlby, 1988).

Bağlanma stilleri ve liderlik arasındaki ilişki, özellikle kadın liderlerin iş dünyasındaki yeri ve etkinliği açısından önemli bir inceleme alanı sunmaktadır. Kadınlar, daha önce erkek egemen olan sektörlere hızla girmekte; liderlik becerileri, sosyal farkındalık ve fırsatları belirleme yetenekleri ile iş dünyasına katkıda bulunmakta olup kadın işgücü ve liderliği tarihsel olarak dönüşümler yaşamaktadır.

Güvenli bağlanma stili, bireyin kendisiyle ve çevresiyle barışık olmasına, stresli durumlarda soğukkanlı kalabilmesine olanak sağlar (Zeanah vd., 1997). Kaygılı-kararsız bağlanma stiline sahip liderler ise örgütlerde sıklıkla kontrol ve müdahale etme eğilimi sergilerler. Bu bağlanma stiline sahip kadın liderler, örgüt üyelerinin çalışma becerileri ile ilgili kaygı yaşarlar, yaşadıkları kaygı sebebiyle kişileri sıklıkla denetleme davranışı geliştirebilirler. Kaygılı bağlanma stili, liderin çalışanlarıyla olan ilişkilerinde aşırı hassasiyet göstermesine ve her an bir sorun çıkabileceği endişesiyle karar alma süreçlerinde gecikmeler yaşamasına neden olabilir (Ainsworth, 1997). Kaçınan bağlanma stiline sahip liderler ise duygusal mesafeyi korumayı tercih ederler ve iş yerinde daha yüzeysel ilişkiler kurarlar. Bu tarz bir liderlik, çalışanlarla olan etkileşimlerinde mesafeli bir tutum sergilemek ve sorunları tamamen rasyonel bir bakış açısıyla ele almak anlamına gelir. Kaçınan liderler, genellikle iş yerindeki duygusal etkileşimlerden kaçınır ve çalışanların duygusal ihtiyaçlarına yönelik daha az duyarlılık gösterirler (Denham, 1994). Bağlanma stillerinin liderlik tarzlarını şekillendirdiği bu süreçlerde, kadın liderlerin empati, duygusal zekâ ve ilişki yönetimi gibi yeteneklerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Özellikle güvenli bağlanma stiline sahip kadın liderler, çalışanlarına güven telkin ederken, kriz anlarında soğukkanlı kalabilme ve ekiplerini motive etme konusunda başarılı olurlar. Kaygılı bağlanma stiline sahip liderler, kriz anlarında daha kararsız olabilir ve astlarının performansına dair aşırı kaygı duyabilirler. Kaçınmacı bağlanma stiline sahip liderler ise kriz anlarında duygusal tepkilerden kaçınarak daha mesafeli bir yaklaşım sergileyebilirler. Literatürde, kadın liderlerin sıklıkla dönüştürücü liderlik tarzı ile özdeşleştirildiği ve bu tarzın, özellikle güvenli bağlanma stiline sahip bireylerde daha etkili olduğu vurgulanmaktadır (Ainsworth, 1989).

Araştırma Modeli

Çalışmamızda ilgili model kapsamında test edilecek hipotezler aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

H₁: Dönüştürücü liderlik ile güvenli bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₂: Dönüştürücü liderlik ile kaçınan bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₃: Dönüştürücü liderlik ile kaygılı-kararsız bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₄: Geleneksel liderlik ile güvenli bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₅: Geleneksel liderlik ile kaçınan bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₆: Geleneksel liderlik ile kaygılı-kararsız bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₇: Tam Serbesti tanıyan liderlik ile güvenli bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₈: Tam Serbesti tanıyan liderlik ile kaçınan bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H₉: Tam Serbesti tanıyan liderlik ile kaygılı-kararsız bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki vardır.

YÖNTEM

Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini Kırıkkale ilindeki kadın yöneticiler oluşturmaktadır. Örneklemin belirlenmesi için kolayda örnekleme metodu kullanılmıştır. Bu yöntemde anketi yanıtlayan herkes örneklem içerisinde kabul edilir. Denekler olasılıksız olarak seçilir ve kolayca yeterli sayıya ulaşılabilir (Coşkun vd., 2019: 168-169). Kolayda örnekleme yöntemi bütçe, zaman gibi kısıtların yanı sıra tesadüfü olmayan yöntemlerin kullanılmasının mümkün olmadığı durumlarda tercih edilebilmektedir (Özdemir, 2015). Bu doğrultuda 110 kadın yöneticiye ulaşılmıştır. Geçersiz olan 7 anket formu elenmiş ve 103 form üzerinden analizler gerçekleştirilmiştir. Evren büyüklüğünü tahmin etmeye yönelik olarak herhangi bir istatistiğe ulaşamamıştır. Ancak verilerin toplanması için Kırıkkale ili içerisinde bulunan ve kadın yöneticilerin istihdam edildiği büyük çaptaki işletmelerin tümüne ulaşılmıştır. Tahmini olarak il genelinde en fazla 120 civarında kadın yönetici olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda toplanan anket verilerine göre kadın yöneticilerin neredeyse tamamına ulaştığını söylemek mümkündür.

Veri Toplama Araçları

Değişken ortalamalarının ölçülmesinde iki adet ölçek kullanılmıştır:

Liderlik davranışı için Bass ve Avolio'nun (2000) oluşturduğu çok faktörlü liderlik ölçeği (Multifactor Leadership Questionnaire- MLQ5X) kullanılmıştır. Soru formu 4 boyut (Dönüştürücü, geleneksel, serbestlik tanıyan ve liderlik kazanımları) ve 45 ifadeden oluşmaktadır. İlk 3 boyut ve 36 madde liderlik davranışlarını ölçmektedir. Ölçek 5'li likert tipinde olup çapraz soru içermemektedir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Ercan (2010) tarafından gerçekleştirilmiştir.

Çocukluk dönemi bağlanma modellerinin ölçülmesinde ise Erzen (2016) tarafından geliştirilen üç boyutlu bağlanma stilleri ölçeği tercih edilmiştir. Soru formu 3 boyut (güvenli, kaçınan, kaygılı-kararsız) ve 18 maddeden oluşmaktadır. Boyutlardan iki tanesi negatif bir tanesi pozitif yönlüdür. Her bir boyut bağımsız olarak değerlendirilmektedir. Ölçek 5'li likert tipinde olup çapraz soru içermemektedir.

Ayrıca demografik özelliklerin belirlenmesi amacıyla katılımcılara medeni durum, anne ve babasının sağ olma durumu, ailesinin birlikte veya ayrı olma durumu, yaş, deneyim ve aile içindeki sırası gibi kategorik sorular yöneltmiştir.

Veri Toplama Araçlarının Uygulanması

Alan araştırmasının gerçekleştirilmesi için Kırıkkale Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu Toplantısında 252566 sayılı ve 22.05.2024 tarihli etik kurul izin alınmıştır. Veri toplama yöntemi olarak anket tercih edilmiştir.

Anketlerin toplanmasında online form kullanılmıştır ve verilerin düzenlenmesinde Microsoft Excel ve analizlerin yapılmasında ise IBM SPSS programlarından faydalanılmıştır.

Verilerin Analizi

Ölçüm araçlarının güvenilirliği ve geçerliliği için Crobach's Alpha katsayıları hesaplanmış ve temel bileşenler faktör analizleri gerçekleştirilmiştir. Verilerin incelenmesinde korelasyon, t testi ve anova analizleri kullanılarak bulgular raporlanmıştır. Ayrıca gerekli noktalarda post-hoc analizleri yapılarak çoklu gruplar arasındaki ortalamaların farklılaşma durumları da yorumlanmıştır.

BULGULAR ve TARTIŞMA

Örnekleme ilişkin demografik bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Demografik Özellikler

		Frekans	Yüzde	
Medeni Durum	Evli	74	71,8	
	Bekâr	29	28,2	
Anne	Sağ	92	89,3	
	Ölü	11	10,7	
Baba	Sağ	73	70,9	
	Ölü	30	29,1	
Aile	Birlikte	92	89,3	
	Ayrı	11	10,7	
Yaş	18-26	10	9,7	
	27-34	20	19,4	
	35-42	30	29,1	
	43 ve üzeri	43	41,7	
Deneyim	1-5	40	38,8	
	6-10	31	30,1	
	11-15	19	18,4	
	16 ve üzeri	13	12,6	
Ailedeki (kaçıncı olduğu)	Sırası çocuk	1	29	28,2
		2	28	27,2
		3	20	19,4
		4	17	16,5
		5	9	8,7

Tablo 1'e göre katılımcıların %71,8'i evlidir. %89,3'ünün anneleri sağdır. %70,9'unun babaları sağdır. Ayrıca katılımcıların %89,3'ünün aileleri birliktedir. Yaş bakımından 43 ve üzeri yaş grubu %41,7 ile en yüksek orana sahiptir. Mesleki deneyim bakımından 1-5 yıl deneyime sahip olanların oranı ise %38,8 ile en yüksek düzeye sahiptir. Ailedeki sıraları bakımından birbirine yakın bir dağılım görülmektedir. En yüksek oran %28,2 ile birinci sıraya aittir.

Ölçüm araçlarına ilişkin güvenilirlik ve geçerlilik analizlerine Tablo 2 ve 3’de yer verilmiştir.

Tablo 2. Bağlanma Stilleri Ölçeği Güvenilirlik ve Geçerlilik Analizleri

Faktör 1: Güvenli Bağlanma Stili	F. Yüğü
Sorunu olan birisi gördüğünde kendimi onun yerine koyabiliyorum	0,74
Ebeveynimle (anne;baba veya benim bakımımı üstlenen bir başkası) iyi anlaşıyorum	0,62
Başkalarının üzüntüleri anlayabiliyorum	0,60
Kendimi mutlu bir insan olarak tanımlıyorum	0,54
Faktör 2: Kaçınan Bağlanma Stili	
Başkaları çok da umurumda değildir	0,75
İnsanların görüşleri benim için önemsizdir	0,69
Yalnızca kendime değer veririm	0,62
Faktör 3: Kaygılı-Kararsız Bağlanma	
Birisiyle çok fazla samimi olduğumda sorun çıkabileceğinden kaygılanıyorum	0,80
İnsanlardan ne kadar uzak durursam o kadar az üzülürüm	0,75
İnsanlardan uzak duruyorum çünkü bana acı çektirebilirler	0,72
Duygusal ilişki yaşadığım kişinin beni gerçekten sevmediğini düşünerek kaygılanıyorum	0,66
Duygusal ilişkilerden uzak duruyorum çünkü terk edilmek istemiyorum	0,61
İnsanların görüşleri benim için önemsizdir	0,55
KMO= 0,747 Bartlett $K^2=388,20$ $sd= 78$ $P= 0,00$	
Toplam Açılanan Varyans = % 55,9 Cronbach’s Alpha= 0,672	

Bağlanma stilleri ölçeğine yönelik ifadeler için temel bileşenler faktör analizi uygulanmıştır. KMO ve Bartlett testine göre veriler faktör analizi için uygundur. Öz değeri 1’den büyük olan üç boyut oluşmuştur. Faktör dağılımını bozması sebebiyle 4 madde analiz dışında bırakılmıştır. Mevcut haliyle faktör yapısı orijinal çalışma ile uyumludur. İfadelerin faktör yük değerleri 0,80-0,54 aralığındadır. Açıklanan toplam varyans %55,9 ve Cronbach’s Alpha ise 0,672’dir.

Tablo 3. Çok Faktörlü Liderlik Ölçeği Güvenilirlik ve Geçerlilik Analizleri

Faktör 1: Dönüştürücü Liderlik	F. Yüğü
Güçlü bir amaca sahip olmanın önemi vurgularım	0,80
Güçlü bir gelecek vizyonu ortaya koyarım	0,76
İnsanların güçlü yanlarını geliştirmesine yardım ederim	0,75
Hedeflere ulaşılacağı konusunda güven duyduğumu ifade ederim	0,69
Grup üyelerinin her biri ile öncelikle birer birey olarak ilgilenirim	0,68
Görevlerin nasıl tamamlanacağı konusunda yeni bakış açıları öneririm	0,67
Duruşum sahip olduğum güç ve özgüveni yansıtır	0,66
Öğretmeye ve koçluk etmeye zaman ayırırım	0,64
Başarılması gerekenler konusunda coşkulu konuşmalar yaparım	0,64
İnsanların sorunlara farklı açılardan bakabilmesi sağlarım	0,62
Ortak bir görev anlayışına sahip olmanın önemini vurgularım	0,61
Sorunları çözerken farklı bakış açılarını araştırırım	0,58
İnsanların benimle birlikte çalıştıkları için gurur duymalarını sağlıyorum	0,58
Kararların ahlaki ve etik sonuçları göz önünde bulundururum	0,55
Faktör 2: Geleneksel Liderlik	
Bütün dikkatimi hatalar ;şikayetler ve başarısızlıklarla başa çıkmak üzerine yoğunlaştırırım	0,77
Dikkatimi standarda ulaşmadaki başarısızlıklara veririm	0,66
Dikkatimi düzensizlikler; hatalar; istisnalar ve standarttan sapmalar üzerine yoğunlaştırırım	0,58
Astlarımın yaptığı hataları unutmam	0,52
Faktör 3: Serbest Tanıyan Liderlik	
Önemli meseleler ortaya çıktığında konuya dahil olmaktan kaçırım.	0,67
Acil sorulara yanıt vermeyi ertelerim	0,67
Bana ihtiyaç duyulduğunda yokumdur.	0,56
Karar vermekten kaçınırım	0,51
KMO= 0,823 Bartlett K²= 956.55 sd=231 P= 0,00	
Toplam Açılanan Varyans = %49,2 Cronbach's Alpha= 0,774	

Çok faktörlü liderlik ölçeğine yönelik ifadeler için temel bileşenler faktör analizi uygulanmıştır. KMO ve Bartlett testine göre veriler faktör analizi için uygundur. Faktör dağılımını bozması sebebiyle 14 madde analiz dışında bırakılmıştır. Mevcut haliyle üçlü faktör yapısı orijinal çalışma ile uyumludur. İfadelerin faktör yük değerleri 0,80-0,51 aralığındadır. Açıklanan toplam varyans %49,2 ve Cronbach's Alpha ise 0,774'tür. Ölçüm araçlarına yönelik olarak tanımlayıcı istatistikler Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4: Ölçeklere İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

	N	Ort.	S.s.	Çarpıklık (Std. Hata 0.24)	Basıklık (Std. Hata 0.47)
Dönüştürücü Liderlik	103	4,18	0,52	-0,49	-0,17
Geleneksel Liderlik		2,94	0,75	-0,27	-0,56
Tam serbesti tanıyan Liderlik		1,40	0,49	1,42	1,57
Güvenli Bağlanma		4,11	0,58	-0,90	1,93
Kaçınan Bağlanma		1,71	0,68	0,86	0,44
Kaygılı- Kararsız Bağlanma		2,21	0,63	0,61	0,51

Tablo 4 de anlaşıldığı üzere liderlik özellikleri bakımından en yüksek ortalama 4,18 ile dönüştürücü liderlik düzeyine aittir. En düşük ortalama ise 1,40 ile serbest bırakıcı liderlik düzeyine aittir. Bağlanma stilleri bakımından ise en yüksek değer 4,11 ile güvenli bağlanmaya aittir. En düşük değer ise 1,71 ile kaçınana bağlanmaya aittir. Kalaycı (2009) çarpıklık ve basıklık değerleri için -3/+3 aralığının normallik varsayımı için yeterli olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla bu çakışmadaki verilerin normal dağıldığı varsayılmıştır.

Korelasyon, değişkenler arasındaki ilişkinin varlığını ve bu ilişkinin pozitif veya negatif olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla korelasyon Büyüköztürk'ün (2010) vurguladığı gibi bir nedensellik durumunu ortaya koymamaktadır. Korelasyon değeri (r) -1 ile +1 aralığında olabilir. 0,2'den küçük değerler için çok zayıf bir ilişki; 0,2 ile 0,4 aralığındaki değerler için zayıf bir ilişki; 0,4 ile 0,6 aralığındaki değerler için orta düzeyde bir ilişki; 0,6 ile 0,8 arasındaki değerler için yüksek düzeyde bir ilişki ve 0,8'den büyük değerler için çok yüksek düzeyde bir ilişki den bahsedilebilir. Araştırma değişkenlerine ait korelasyon analizi bulguları Tablo 5'de raporlanmıştır.

Tablo 5 : Korelasyon Analizi

		(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)
Dönüştürücü Liderlik (A)	Korelasyon	1,00	0,10	-0,32	0,45	-0,26	-0,11
	Anlamlılık		0,33	0,00	0,00	0,01	0,28
Geleneksel Liderlik (B)	Korelasyon	0,10	1,00	0,04	-0,09	0,10	0,27
	Anlamlılık	0,33		0,66	0,36	0,32	0,01
Tam serbesti tanıyan Liderlik (C)	Korelasyon	-0,32	0,04	1,00	-0,31	0,26	0,39
	Anlamlılık	0,00	0,66		0,00	0,01	0,00
Güvenli Bağlanma (D)	Korelasyon	0,45	-0,09	-0,31	1,00	-0,33	-0,23
	Anlamlılık	0,00	0,36	0,00		0,00	0,02
Kaçınan Bağlanma (E)	Korelasyon	-0,26	0,10	0,26	-0,33	1,00	0,41
	Anlamlılık	0,01	0,32	0,01	0,00		0,00
Kaygılı- Kararsız Bağlanma (F)	Korelasyon	-0,11	0,27	0,39	-0,23	0,41	1,00
	Anlamlılık	0,28	0,01	0,00	0,02	0,00	

Dönüştürücü liderlik ile güvenli bağlanma arasındaki ilişki anlamlı ve pozitif yönlüdür. İlişki büyüklüğü orta derecededir. ($p < 0,05$ ve $r = 0,45$) Dolayısıyla H1 Hipotezi (Dönüştürücü liderlik ile güvenli bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki vardır) kabul edilmiştir.

Dönüştürücü liderlik ve kaçınan bağlanma ilişkisi anlamlı ve negatif yönlüdür. İlişki büyüklüğü zayıf düzeydedir ($p=0,01$ ve $r=-0,26$). Dolayısıyla H2 Hipotezi (Dönüştürücü liderlik ile kaçınan bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki vardır) kabul edilmiştir.

Dönüştürücü liderlik ile kaygılı-kararsız bağlanma arasındaki ilişki anlamlı değildir ($p=0,28$). Dolayısıyla H3 Hipotezi (Dönüştürücü liderlik ile kaygılı-kararsız bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki vardır) reddedilmiştir.

Geleneksel liderlik ile güvenli bağlanma arasındaki ilişki anlamlı değildir ($p=0,36$). Dolayısıyla H4 Hipotezi (Geleneksel liderlik ile güvenli bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki vardır) reddedilmiştir.

Geleneksel liderlik ile kaçınan bağlanma arasındaki ilişki anlamlı değildir ($p=0,32$). Dolayısıyla H5 Hipotezi (Geleneksel liderlik ile kaçınan bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki vardır) reddedilmiştir.

Geleneksel liderlik ve kaygılı-kararsız bağlanma ilişkisi anlamlı ve pozitif yönlüdür. İlişki büyüklüğü zayıf düzeydedir ($p=0,01$ ve $r=0,27$). Dolayısıyla H6 Hipotezi (Geleneksel liderlik ile kaygılı-kararsız bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki vardır) kabul edilmiştir.

Tam serbesti tanıyan liderlik ile güvenli bağlanma arasındaki ilişki anlamlı ve negatif yönlüdür. İlişki büyüklüğü zayıf düzeydedir ($p<0,05$ ve $r=-0,31$). Dolayısıyla H7 Hipotezi (Serbestlik tanıyan liderlik ile güvenli bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki vardır) kabul edilmiştir.

Serbestlik tanıyan liderlik ile kaçınan bağlanma arasındaki ilişki anlamlı ve pozitif yönlüdür. İlişki büyüklüğü zayıf düzeydedir ($p=0,01$ ve $r=0,26$). Dolayısıyla H8 Hipotezi (Serbestlik tanıyan liderlik ile kaçınan bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki vardır) kabul edilmiştir.

Tam serbesti tanıyan liderlik ile kaygılı-kararsız bağlanma arasındaki ilişki anlamlı ve pozitif yönlüdür. İlişki büyüklüğü zayıf düzeydedir ($p<0,05$ ve $r=0,39$). Dolayısıyla H9 Hipotezi (Serbestlik tanıyan liderlik ile kaygılı-kararsız bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki vardır) kabul edilmiştir.

Tablo 6: Hipotez Testleri ile ilgili Özet Bilgiler

H1: Dönüştürücü liderlik ile güvenli bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Kab <ul style="list-style-type: none">
H2: Dönüştürücü liderlik ile kaçınan bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Kab <ul style="list-style-type: none">
H3: Dönüştürücü liderlik ile kaygılı-kararsız bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Ret
H4: Geleneksel liderlik ile güvenli bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Ret
H5: Geleneksel liderlik ile kaçınan bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Ret
H6: Geleneksel liderlik ile kaygılı-kararsız bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Kab <ul style="list-style-type: none">
H7: Tam Serbesti tanıyan liderlik ile güvenli bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Kab <ul style="list-style-type: none">
H8: Tam Serbesti tanıyan liderlik ile kaçınan bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Kab <ul style="list-style-type: none">
H9: Tam Serbesti tanıyan liderlik ile kaygılı-kararsız bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki vardır.	Kab <ul style="list-style-type: none">

Yukarıdaki Tablo 6'da hipotezler ile ilgili özet bilgilere yer verilmiştir. Araştırmada değişkenler arasındaki ilişkiyi test etmek üzere oluşturulan 9 adet hipotez bulunmaktadır. Yapılan analizler çerçevesinde bu hipotezlerden 3 tanesi reddedilirken 6 tanesi kabul edilmiştir. Dönüştürücü liderlik ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkide bir hipotez reddedilmiş, diğer ikisi kabul edilmiştir.

Geleneksel liderlik ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkide iki hipotez reddedilmiştir, kalan bir hipotez kabul edilmiştir. Serbestlik tanıyan liderlik ve bağlanma stilleri arasındaki tüm hipotezler ise kabul edilmiştir.

Evli ve bekâr katılımcılara ait ortalamaların birbirine benzer düzeylerde oldukları tespit edilmiştir. Medeni duruma göre liderlik düzeyleri ile bağlanma düzeylerinin farklılık göstermediği görülmüştür. Dolayısıyla evli ve bekâr katılımcıların ilgili değişken düzeylerinin benzer seviyelerde olduğunu söylemek mümkündür.

Ailelerinin birlikte veya ayrı olma durumuna göre dönüştürücü liderliğin farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ailesi birlikte olanların dönüştürücü liderlik düzeyleri ailesi ayrı olanlara göre daha yüksek olarak ölçülmüştür.

Yaşa göre liderlik düzeyleri ile bağlanma düzeylerinin farklılık göstermediği görülmüştür. Dolayısıyla yaşları ne olursa olsun tüm katılımcıların ilgili değişken düzeylerinin benzer seviyelerde olduğunu söylemek mümkündür.

Deneyime göre kaygılı kararsız bağlanma düzeylerinin farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. 15 yıl ve üzerinde deneyime sahip olan çalışanların kaygılı-kararsız bağlanma düzeylerinin daha az deneyime sahip olan çalışanlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla kaygılı-kararsız bağlanma düzeylerinin deneyimli çalışanlarda nispeten daha yüksek olduğu veya artış eğilimi içinde olduğunu söylemek mümkündür.

Değişken ortalamalarının katılımcıların aile içerisinde kaçınıcı çocuk olmalarına göre değişkenlik gösterip göstermediği de incelenmiştir. Buna göre 1'inci sırada olanların 5'nci sıradakilere göre, 2'nci sırada olanların 4 ve 5'inci sıradakilere göre ve 3'üncü sırada olanların 5'inci sıradakilere göre güvenli bağlanma düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Dolayısıyla güvenli bağlanma düzeylerinin ilk çocuklarda sonrakilere nazaran daha yüksek olduğunu söylemek mümkündür.

Ebeveynlerinden annesi sağ olan ve ölmüş olanlar arasında kaygılı-kararsız bağlanma stiline ait ortalamaların farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Annesi sağ olanların kaygılı-kararsız bağlanma stilli düzeylerinin annesi ölmüş olanlara nazaran daha yüksek olduğu görülmüştür. Ebeveynlerinden babası sağ olan ve ölmüş olanlar arasında ise liderlik düzeyleri ve bağlanma düzeylerinin farklılık göstermediği, bu ortalamalarının her iki grupta da benzer düzeylerde olduğu görülmüştür.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Yapılan çalışma neticesinde elde edilen bulguların literatürdeki mevcut çalışmaları destekler nitelikte olduğu görülmüştür. Çalışmamız içerisinde sıklıkla bahsettiğimiz dönüştürücü liderlik ile güvenli bağlanma stili arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulgusu araştırmamız neticesinde de ortaya çıkmış olup dönüştürücü liderlik ile güvenli bağlanma arasında pozitif yönlü ve kaçınan bağlanma arasında negatif yönlü ilişki olduğu sonucu literatürdeki mevcut çalışmalar ile uyum göstermektedir. Gülbahçe ve diğerlerinin (2016) çalışmasında da mevcut araştırma bulgularımızı destekler nitelikte; liderlik becerileri ile güvenli bağlanma biçimi arasında pozitif yönlü; liderlik becerileri ile kaçınmalı ve kaygılı bağlanma biçimleri arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Mevcut çalışmamızda ailelerinin birlikte veya ayrı olma durumuna göre dönüştürücü liderliğin farklılık gösterdiği tespit edilmiş olup ailesi birlikte olanların dönüştürücü liderlik düzeyleri ailesi ayrı olanlara göre daha yüksek olarak ölçülmüştür. Bu sonuç dönüştürücü liderlik ile güvenli bağlanma arasındaki pozitif ilişkiyi destekler nitelikte olması sebebiyle çalışmamız için önem arz etmektedir. Ebeveyn yokluğu sebebiyle yaşanan bağlanma sorunları dönüştürücü liderlik becerilerini olumsuz etkilemektedir.

Geleneksel liderlik ile kaygılı-kararsız bağlanma arasında pozitif yönlü; tam serbesti tanıyan liderlik ile güvenli bağlanma arasında negatif yönlü, kaçınan ve kaygılı-kararsız bağlanma stilleri ile ise pozitif yönlü ilişkiler olduğu tespit edilmiş olup mevcut sonuçlar literatürdeki çalışmaları destekler niteliktedir. Öyle ki; Güvenli bağlanma ilişkisinde çocuğun sevdiğine, değer gördüğüne inandığı, bu sayede de dünyayı olumlu yorumladığı; başkalarının ise güvenilebilir, ulaşılabilir, destekleyici ve iyiniyetli olduğuna dair inançlar geliştirdiği bilinmektedir. Bu sayede çocuklar kaygılarla baş edebilir ve sonuçta başkalarıyla rahatça yakın ilişki kurabilir ve kurdukları ilişkileri sürdürebilirler (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Dönüştürücü liderlikte ise kişiler güçlü kişilerarası ilişkilere sahip, çatışmaları çözen, örgütün bir amaç doğrultusunda yeniden yapılanmasını sağlayan davranış örüntüleri sergilerler. Bu açıdan da değerlendirildiğinde dönüştürücü liderlik ile güvenli bağlanma arasında pozitif ilişkinin, kaçınan bağlanma ile ise negatif yönlü bir ilişkinin bulunması beklenen bir sonuçtur.

Kaygılı-kararsız bağlanma stiline sahip kişilerin ise sosyal ilişkilere karşı kaygı hissettikleri için geliştirdikleri uzak durma ve mesafe davranışlarının sosyal yaşamda problemlerle karşılaşmalarına neden olduğu söylenebilir (Laan, 2012). Dolayısıyla bireyler güçlü kişiler arası ilişkilere sahip olmakta zorlanmakta ve çatışmaları çözmekte güçlük çekmektedir. Bu yüzden çatışmaları çözmek için ise güç, otorite ve pozisyonlarını kullanmaktadırlar. Bu açıdan değerlendirildiğinde geleneksel liderlik ile kaygılı kararsız bağlanma stili arasında pozitif yönlü bir ilişki olması beklenen bir sonuçtur.

Benzer şekilde kaygılı-kararsız bağlanma stiline sahip kişilerin, genel olarak umursamaz oldukları belirtilmiştir (Dülger, 2019). Bu sonuçta tam serbesti tanıyan liderlikteki davranışlarla uyum göstermekte olup söz konusu liderlikte yöneticiler ekibine müdahale etmeden takımın kendi kendini yönetmesine izin verirler. Dolayısıyla Liberal liderlik güvenli bağlanma ile de negatif yönlü bir ilişki içinde olması literatür ile uyum göstermektedir. Kaçınan bağlanan bireyler, diğerleriyle yakın ilişkiler kurma ve onlara güvenme konusunda zorluk yaşamaktadır. Bu durumun, bağlanma figürlerinden gelecek reddedilme ve hayal kırıklığına karşı bir savunma mekanizması olduğu söylenebilir (Oral, 2006). Bu çalışmada liberal liderlik ile kaçınan bağlanma arasındaki pozitif yönlü ilişkiyi açıklar biçimdedir.

1990'lardan itibaren kadın liderliği üzerine yapılan çalışmalar artarken, kadınların liderlik rolleri ve karşılaştıkları zorluklar incelenmiştir. Günümüzde kadınlar, erkek egemen olan sektörlere hızla girmekte, bu durum toplumsal cinsiyet rollerine dair tartışmaları beraberinde getirmektedir. Ancak, kadınların iş dünyasındaki yeri hâlâ toplumsal cinsiyet rolleri ile sınırlıdır; genellikle erkeklerden daha az yetenekli olarak görülmekte, erkekler ise daha kararlı ve etkin niteliklere sahip olarak tanımlanmaktadır. Oysa ki; yapılan çalışma liderlik rollerinde çocukluk dönemi bağlanma biçimlerinin önemini ortaya koymaktadır ve bu sayede kadın liderler ile ilgili olumsuz bakış açısının toplumsal cinsiyet rolleri ile ilişkili olduğu tezini destekler niteliktedir. Bu açıdan bakıldığında ise kadınların iş gücündeki yerinin, sosyal kültürel ve aynı zamanda ekonomik bir dönüşüme girmesi gerektirdiği söylenebilir.

KAYNAKLAR

Ainsworth, M.D. (1989). Attachments beyond infancy. *American Psychologist*, 4(4), 709-16.

Ainsworth M.S. (1997). The Personal Origins of Attachment Theory. An Interview With Mary Salter Ainsworth. Interview By Peter L. Rudnytsky. *The Psychoanalytic Study of the Child*, 52: 386-405.

Bakan, İ., & Doğan, İ. F. (2012). Hizmetkâr liderlik. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 1-12.

Bartholomew, K., & Horowitz, L.M. (1991). Attachment styles among adults: A test of a fourcategory model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61, 226-244.

Bass, B. M., & Avolio, B. J. (2000). Manual for Multi-Factor Leadership Questionnaire: Sampler Set. Mind Garden.

Bowlby, J. (1988). Developmental Psychiatry Comes Of Age. *Am J Psychiatry*, Jan; 145(1): 1-10.

Büyüköztürk, Ş. (2010). Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Coşkun, R., Altunışık, R & Yıldırım, E. (2019). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: SPSS Uygulamaları. 10. Baskı. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.

Coşkun Yiğit, K. (2023). Lider üye etkileşiminin bir öncülü olarak bağlanma stilleri. *The Journal of International Scientific Researches*, 8(3), 268-282.

Denham, S. A. (1994). Maternal emotional responsiveness and preschoolers' social-emotional competence. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 35(6), 1057-1087.

Dülger, M. (2019). Çocukluk çağı örselenmesinin bağlanma stili ve yetişkinlik baş etme stratejilerine olan etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ercan, Ü. (2010). Liderlerin kültürel değer yönelimleri ve değerlerin liderlik sürecine etkileri: Türk ve ABD yöneticileri üzerine karşılaştırmalı bir araştırma (Yüksek Lisans tezi). Kara Harp Okulu Komutanlığı, Savunma Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Erkuş, A., & Günlü, E. (2008). Duygusal zekanın dönüştürücü liderlik üzerine etkileri. *Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 9(2), 187-209.

Erzen, E. (2016). Three dimensional attachment style scale. *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 17(3), 01-21.

Gülbahçe, A., Kodan Çetinkaya, S., & Özkurt, S. (2016). Üstün yetenekli çocukların bağlanma biçimleri ve liderlik becerileri arasındaki ilişkilerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *HAYEF Journal of Education*, 13(1), 73-84.

Hazan, C., & Shaver, P., (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511-524.

Kalaycı, Ş. (2009). Spss Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri. Ankara: Asil Yayın Dağıtım

Keleş, N. (2022). Liderlik, liderlik tarzları ve Türk gümrük idareleri özelinde kamu yönetiminde liderlik. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram Ve Uygulama*, 5(2), 72-85.

Laan, A. J., Van Assen, M. A. L. M., & Vingerhoets, A. J. J. M. (2012). Individual differences in adult crying: The role of attachment styles. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 40(3), 453-472.

Oral, N. (2006). Yeme tutumu bozukluğu ile kişilerarası şemalar, bağlanma stilleri, kişilerarası ilişki tarzları ve öfke arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özalp, İ., & Öcal, H. (2000). Örgütlerde dönüştürücü transformational liderlik yaklaşımı. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(4), 207-227.

Özdemir, Y. A., Şahin, T. T. & Esin, A. (2015). Çözümlü Örneklerle Örnekleme Yöntemlerine giriş (1.Baskı). Ankara: Seçkin Kitabevi.

Perry S.E. (1994). Maternal-Fetal Attachment. *Res Nurs Health*. Aug;17(4), 315-6.

Schaffer, B. (2008). Leadership and motivation. *Supervision*, 69(2), 6-9.

Tyrrell C., & Dozier M. (1999). Foster Parents; Understanding of children's problematic attachment strategies: the need for therapeutic responsiveness, *adoption quarterly*. 2(4), 49-64.

Uygun Darama, E. (2021). Aktif iş yaşamı olan kişilerde bağlanma stilleri ve örgütsel bağlılık arasındaki ilişkinin incelenmesi (Master's thesis, İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).

Zeanah C.H., Boris N.W., & Larrieu J.A. (1997). Infant Development and Developmental Risk: A Review Of The Past 10 Years J Am Acad Child Adolesc Psychiatry. 6(2), 165-178.

ERKEK KARDEŞLERLE BÜYÜYEN KADINLARIN 'KIZ ÇOCUK OLMA' DENEYİMLERİ BAĞLAMINDA ÇOCUKLUĞUN EŞİTSİZ İNŞASI

Gaye NİSANOĞLU

Bağımsız Sosyal Çalışmacı

ORCID: 0000-0001-6849-3540

Arş. Gör. Dr. Tuğba CANBULUT

İstanbul Üniversitesi - Cerrahpaşa, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet

ORCID: 0000-0002-0055-1684

ÖZET

Toplumsal cinsiyet rollerine dayalı eşitsizlikler çeşitli dinamikleri barındıran bir sosyal inşa süreciyle şekillenirler. Bu araştırma ile iddia edilen şudur: Kadınlar, kadın olmak üzerinden karşılaştıkları eşitsizlikleri deneyimlemeye kız çocuklar olarak başlarlar. Kız çocuk olmanın da farklı bağlamları bulunmaktadır. Aileyi sabit bir yere koyarsak, ailenin tek çocuğu olarak kız çocuk olmak veya ailenin diğer kız çocuklarından biri olmak bir bağlam; erkek çocukları da olan bir ailede kız çocuk olmak başka bir bağlamdır. Çünkü roller, çocukluktan itibaren inşa edilmeye başlanır ve inşa sürecinde bir erkek çocuğun olması, kız çocuğun sosyal inşasına eşitsizlikler katar. Bu bağlamda, araştırmanın amacı, erkek kardeşlerle büyüyen kadınların 'kız çocuk olma' deneyimlerini üzerinden, çocukluk dönemindeki eşitsizliklerin nasıl inşa edildiğini kuşaklar arası farklılıklarla ortaya koymaktır. Çalışma, X, Y, Z ve Baby Boomer kuşakları temsil eden ve bir erkek kardeşle büyümüş kadınlarla, derinlemesine görüşmeler yapılarak niteliksel veri toplamaya yönelik tasarlanmıştır. Çalışmanın 4 katılımcılı pilot görüşmeleri yapma aşaması ve etik kurul başvuru süreci tamamlanmıştır; araştırmanın veri toplama süreci etik kurul onayının alınmasının ardından devam edecektir. Pilot görüşmeler, farklı kuşak temsilcilerinden seçilmiştir. Pilot çalışma kapsamında yapılan görüşmelerde, kadınlar, çocukluklarına dair gelişim süreçlerini, aile içinde ve sosyal çevrede kurgulanan toplumsal cinsiyet rollerini, çocuk olmaya dair deneyimlerde rastlanan eşitsizlikleri anlatmışlardır. Çalışma kapsamında yapılan pilot görüşmeler MaxQda programı ile analiz edilmiştir. Analizlerde, kimlik gelişimi ve özsaygı inşası, bir dinamik olarak aile, sosyal çevrenin etkileri, eşitsiz inşa edilen çocukluğun devamında kadınların eşitsizlikleri görme ve onlarla mücadele biçimlerine yer verilebilmiştir. Kuşakların karşılaştırılarak ele alındığı analizde ise, eğitim ve kariyer fırsatları, sosyal medyanın ve teknolojinin rolü, kültürel norm ve değerlerin algısı ve etkisi, eşitlik algısının dönemsel koşullarına dair tartışma noktaları yakalanmıştır.

Anahtar Kelimeler: kız çocuk, çocukluğun sosyal inşası, kuşak çalışması, erkek kardeş

THE UNEQUAL CONSTRUCTION OF CHILDHOOD IN THE CONTEXT OF THE 'GIRL' EXPERIENCES OF WOMEN GROWING UP WITH BROTHERS

ABSTRACT

Inequalities based on gender roles are shaped by a social construction process that encompasses various dynamics. The claim of this research is as follows: Women begin to experience the inequalities they face through being female as a girl. Being a girl also has different contexts. If we consider the family as a fixed element, being the only girl in the family or being one of the other girls in the family represents one context; being a girl in a family that also has boys represents another context. This is because roles begin to be constructed from childhood, and the presence of a boy child in the construction process adds inequalities to the social construction of the girl.

In this context, the aim of the research is to reveal how inequalities during childhood are constructed through the experiences of women who grew up with brothers, highlighting intergenerational differences. The study is designed to collect qualitative data through in-depth interviews with women representing the X, Y, Z, and Baby Boomer generations who grew up with a brother. The pilot interviews with four participants and the ethics committee application process have been completed; the data collection process will continue after obtaining ethics committee approval. The pilot interviews were selected from representatives of different generations. In these interviews conducted within the scope of the pilot study, women described their developmental processes during childhood, the gender roles constructed within the family and social environment, and the inequalities encountered in their experiences of being children. The pilot interviews conducted in the study were analyzed using the MaxQDA program. The analyses included the effects of family as a dynamic on identity development and self-esteem construction, as well as how women perceive and combat inequalities stemming from their constructed childhood. In the analysis where generations are compared, discussion points regarding educational and career opportunities, the role of social media and technology, perceptions of cultural norms and values, and the contextual conditions of the perception of equality were captured.

Keywords: girl, social construction of childhood, generation studies, brother

ALMANYA'DA SİVİL ALANDA KADIN POLİTİKALARI: *ALMAN KADIN KONSEYİ FAALİYETLERİ ÜZERİNDEN BİR İNCELEME*

Doç. Dr. Semra ÇİNEMRE

Trabzon Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü

ORCID: 0000-0002-2924-1129

ÖZET

Alman Kadın Konseyi, Almanya'da ülke genelinde kadın çalışmaları üzerine sivil alanda faaliyet gösteren yaklaşık 60 derneğin üst (çatı) kuruluşu olan bir birliktir. Konsey, Almanya'daki en büyük kadın hakları birliği olup bünyesinde partilerden, sendikalardan, kiliselerden ve diğer dini gruplardan, spordan, kültürden, medyadan ve iş dünyasından kadınların temsil edildiği, çeşitli dernekleri kapsamaktadır. Almanya'da, Avrupa Birliği'nde ve Birleşmiş Milletler'de kadın haklarının sesini temsil eden birliğin çeşitli politika gündem maddeleri ve etkinlikleri bulunmaktadır. İşgücü piyasası ve ekonomi politikası, eşitlik politikası, demokrasi, sağlık politikası, kadınlara yönelik şiddet, aile hukuku ve aile politikası, eğitim politikası, sosyal politika, göç ve entegrasyon politikası, barış-güvenlik ve insan hakları politikası, uluslararası eşitlik politikası Konsey'in gündeminde olan bazı konu başlıklarıdır. Bu bildiriye Alman Kadın Konseyi'nin çalışmaları üzerinden Almanya'da sivil alanda farklı temalarda tartışılan ve geliştirilen kadın politikalarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla Konsey içerisinde farklı temalarda faaliyet gösteren üç STK örneklem olarak belirlenmiştir. İlgili STK'ların web sayfalarında paylaşılan temel metin ve dokümanlarının analizi ile kadın çalışmaları ortaya konulmuştur. Çalışmanın, ortaya koyduğu sonuçlarla çağımızın önemli bir kavramı olan sivilleşme ve sivil toplum kuruluşları bağlamında, sivil alanda kadın çalışmalarının içeriği, gündem maddeleri, gücü ile kamu politikalarına etkisi bağlamında farklı bir ülke örneğinin tanıtılmasına katkı sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Almanya, kadın politikaları, sivil toplum örgütü, Alman Kadın Konseyi.

WOMEN'S POLICIES AT CIVIL AREA IN GERMANY: A STUDY ON THE ACTIVITIES OF THE *GERMAN WOMEN'S COUNCIL*

ABSTRACT

The German Women's Council is an umbrella organization for approximately 60 associations in Germany that work in the civil sector on women's issues. The Council is the largest women's rights association in Germany and includes various associations representing women from parties, unions, churches and other religious groups, sports, culture, media and business. The association, which represents the voice of women's rights in Germany, the European Union and the United Nations, has various policy agenda items and activities. Some of the topics on the Council's agenda are labor market and economic policy, equality policy, democracy, health policy, violence against women, family law and family policy, education policy, social policy, migration and integration policy, peace-security and human rights policy, and international equality policy. This paper aims to examine women's policies that are discussed and developed at different themes in the civil sector in Germany through the work of the German Women's Council. For this purpose, a sample of 60 women's associations within the Council will be selected and women's policies will be revealed by analyzing the basic texts and documents shared on their web pages. It is planned that the selected associations will consist of three associations operating in the different themes listed above.

With the results it presents, it is expected that the study will contribute to the introduction of a different country example in the context of civilianization and civil society organizations, which are important concepts of our age, in terms of the content of women's work in the civil sphere, agenda items, power and impact on public policies.

Keywords: Germany, Women's Policies, Civil Society Organization, German Women's Council.

GİRİŞ

Sivil toplum kuruluşları (STK), modern toplumlarda sivil toplumsallaşma sürecinde anahtar rol üstlenen kuruluşlar olarak değerlendirilmektedir (Akgül ve Pazarbaşı, 2010). Nitekim STK'lar, toplumda sorun alanı olarak görülen her yerde varlıklarını gösterme ve toplumda pozitif değişimler sağlama gibi fonksiyonlar icra etmektedir. Bu noktada STK'lar bazen de kamu hizmeti üretiminde devletin bir paydaşı olarak sahada yer alarak kendisini göstermektedir (Türköz, Uyanusta, Civelek ve Ergin, 2023). STK'ların diğer bazı temel işlevleri ise şunlardır: Toplumsal sorunları çözmede etkin bir araç olarak çalışmalarını, başta devlet olmak üzere farklı siyasal, toplumsal ve ekonomik aktörlerle iş birliği yapmaları, halkın katılımının dolaysız sağlanması ile iyi işleyen liberal bir demokrasiye katkıda bulunması, mevcut ekonomik, toplumsal ve siyasal aktörler arasında demokratik, adil ve katılımcı bir müzakere ortamı yaratılmasına yardımcı olması (Akgül ve Pazarbaşı, 2010). Sayılan çoğu fonksiyonu ile STK kavramı, 20. yüzyılın sonlarına doğru demokrasinin gelişmesine etki eden temel kavramlardan biri olarak değerlendirilmektedir (Çimen ve Güven, 2007).

Her ülkede olduğu gibi Türkiye'de de STK'lar kendine has özelliklerle gelişim göstermiştir (Akçeşme, 2013). Ancak bu çalışmada konu, farklı bir ülke örneği olarak Almanya açısından, kongrenin teması olan kadın çalışmaları bağlamında incelenecektir. Almanya'da kadın temalı çalışmalar yapan STK'lar incelendiğinde karşımıza Alman Kadın Konseyi çıkmaktadır. Bu konsey, ülke çapında faaliyet gösteren 62 kadın STK'sını bünyesinde barındıran bir çatı/şemsiye kuruluş hüviyetindedir. 73 yıllık bir geçmişe sahip olan Konsey'in ilk adımları 1951 yılında "Kadın Sorunları Bilgi Servisi" adıyla bir derneğin kurulmasıyla atılmıştır. Yıllar içerisinde büyüyerek gelişen Konsey, hayatın her alanında kadın ve erkek arasında hukuki ve fiili eşitlik hedefiyle 1951'den bu yana kendisini Almanya'da, Avrupa Birliği'nde ve uluslararası düzeyde kadın haklarına adanmıştır. Demokratik karar almanın bir sonucu olarak, üyelerinin çıkarlarını savunur, onları federal siyasette savunur ve Avrupa Kadın Lobisi'nin AB düzeyinde üyesi olarak sosyal ve ekonomik politika konularında kendisini ifade eder. Konsey'in en genel ve öncelikli politikası tüm kentsel ve kırsal bölgelerde cinsiyet eşitliğini sağlamaktır.

Kuruluşta 14 kadın örgütünden 17 temsilci ve karma örgütlerden kadın grupları yer almaktadır. Bünyesindeki STK'lar partilerden, sendikalardan, kiliselerden, spordan, kültürden, medyadan ve iş dünyasından kadınları geniş bir şekilde temsil etmektedir. Kabul sırasında en az %90'ını kadınların oluşturduğu kadın dernekleri ve kulüpleri, ayrıca tüzükleri kadınların bağımsız olarak kendi çıkarlarını oluşturmasını ve çıkarlarını temsil etmesini sağlayan diğer kuruluşlar da Konseye üye olabilir. Kabul için ön koşullar, başvuran kuruluşun beş veya daha fazla federal eyalette en az 300 bireysel üyeye sahip olduğunu ve federal düzeyde en az iki yıllık faaliyet gösterdiğini kanıtlayabilmesidir.

Alman Kadın Konseyi'nin tüzüğüne göre amaçları şunlardır:

- (1) Alman Kadın Konseyi, üyelerinin bağımsızlığını korurken ve çeşitliliğini onaylarken, kadınların kaygılarına ağırlık vermek ve bunları hayata geçirmek için ortak çıkarlarını temsil eder.
- (2) Hayatın her alanında kadın ve erkek arasındaki gerçek eşitliği savunur.

(3) Derneğin amacı, Temel Kanununun 3'üncü maddesinde yer alan eşitlik ve eşitlik ilkelerini uygulamak, demokrasiyi sağlayacak yurttaşlık eğitimini teşvik etmek, hoşgörüyü ve uluslararası iş birliğini teşvik etmektir.

(4) Alman Kadın Konseyi ayrıca üyelerinin ve eyalet kadın konseylerinin tedbirlerini destekleyerek federal ve eyalet düzeyinde mevzuatı, hükümeti ve sosyal açıdan ilgili grupları etkiler. Avrupa mevzuatına da dikkat eder.

Alman Kadın Konseyi'nin temel ilkeleri; "güçlü bir demokrasi yalnızca toplumsal cinsiyet eşitliğiyle", "Kadın hakları insan haklarıdır!" şeklinde ifade edilmektedir.

Konsey'in misyonu yaşamın her alanında ve her durumda kadınların çıkarlarını temsil etmektir. Konsey çoğulcudur, parti politikasından bağımsızdır, ideolojik ve dini açıdan bağımsızdır. Kadınların dezavantajlı duruma düşmemesini, kadınların sosyal, ekonomik ve politik katılımlarının güçlendirilmesini ve dezavantajlarının ortadan kaldırılmasını sağlamak için çalışır. Alman Kadın Konseyi'nin odaklandığı politika alanları ise şunlardır: İşgücü piyasası ve ekonomi politikası, eşitlik politikası, sağlık politikası, kadına ve kız çocuklarına yönelik şiddet, aile hukuku ve aile politikası, sosyal politika, eğitim politikası, mülteci, entegrasyon ve göç politikası, barış, güvenlik ve insan hakları politikası, uluslararası eşitlik politikası.

Konsey'in yapılanmasında çeşitli komiteler ve kurullar bulunmaktadır. Genel kurul, Alman Kadın Konseyi'nin iki yıla kadar sürecek çalışmaları için kadın ve eşitlik politikasıyla ilgili temel konuları belirler. Bu konulara benzer şekilde genel kurulda ihtisas komiteleri kurulabilir. Bünyesindeki bazı ihtisas komisyonları şunlardır: "Sağlık ve Hastalıkta Cinsiyetin Dikkate Alınması: Cinsiyet ve Çeşitlilik için Kritik ve Engelsiz Sağlık Hizmetleri ve Önleme", "Kadına Yönelik Şiddete Son Verilmesi – Herkesin Korumaya, Yardıma ve Desteğe Erişimi". Örnek olması açısından bakıldığında; "Kadına Yönelik Şiddete Son Verilmesi" ihtisas komisyonunda Almanya'da kadına yönelik aile içi şiddetin giderek artmasının endişe verici olduğu belirtilmekte ve acil önlem alınmasının gerekli olduğuna dikkat çekilmektedir. Şiddetin bu biçiminin birçok kadının fiziksel bütünlüğüne, onuruna ve hatta hayatına mâl olduğu belirtilmektedir. Yalnızca fiziksel ve yapısal şiddetten arınmış bir yaşamın, kadınların ve kız çocuklarının toplumsal süreçlere eşit katılımını mümkün kılabileceği vurgulanmıştır. Bu noktada Almanya'nın henüz kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddete karşı yeterli, bürokratik olmayan, ücretsiz ve düşük eşikli bir koruma sağlamayı başaramadığı belirtilmiştir. Kadın sığınmaevleri ve danışma merkezlerine eşitsiz ve yetersiz erişimin her gün şiddete maruz kalan kadınların hayatlarını ve bütünlüklerini tehlikeye attığına dikkat çekilmiştir. "Kadına yönelik şiddete son verilmesi" ihtisas komisyonunda ana konu, başlangıçta özellikle kadınlara yönelik destek yapısının (kadın sığınma evleri ve danışma merkezleri) finansmanına yönelik yasal düzenlemenin geliştirilmesinin desteklenmesi olarak belirlenmiştir.

YÖNTEM

Nitel araştırma yönteminin benimsendiği çalışmada doküman incelemesi yolu tercih edilmiş olup veriler Alman Kadın Konseyi'nin ("Der Deutsche Frauenrat", t.y.) ve bünyesindeki STK'ların resmî internet sayfalarından ("Mitglieder", t.y.) elde edilmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir.

Çalışmanın örnekleme ölçüt örnekleme tipi ile belirlenmiştir. Buna göre belirlenen ölçüt STK'ların farklı temalarda faaliyet göstermesi ve internet sayfalarında çalışmalarını detaylı olarak paylaşmasıdır. Bu çerçevede örneklem olarak belirlenen üç dernek şunlardır: Aktionsbündnis muslimischer Frauen in Deutschland e.V. (Almanya'daki Müslüman Kadınların Eylem İttifakı), Der Bundesverband der Migrantinnen in Deutschland e.V. (Almanya'daki Göçmen Kadınlar Federal Derneği), Bundesverband der Mütterzentren e.V. (Anne Merkezleri Federal Derneği).

BULGULAR

Bu başlık altında örneklem olarak seçilen STK'ların web sayfalarında paylaşılan temel metin ve dokümanlarının analizi ile kadın politikaları alt başlıklar halinde ortaya konulacaktır.

1. Aktionsbündnis muslimischer Frauen in Deutschland e.V. (Almanya'daki Müslüman Kadınların Eylem İttifakı)

Almanya'daki Müslüman Kadınların Eylem İttifakı ("Ziele und Leitlinien", t.y.), Almanya'daki en büyük dernek ve partiden bağımsız Müslüman kadın STK'dır. 2009 yılı sonunda kâr amacı gütmeyen bir dernek olarak kurulmuştur. İlk zamanlarda geniş bir taban oluşturmaya çalışan STK, kısa süre içerisinde genişlemiş ve 2010 yılında Alman Kadın Konseyi'ne üye olmuştur. Üyelerinin çeşitli etnik ve dini mensubiyetleri bulunmaktadır.

Almanya'daki Müslüman Kadınların Eylem İttifakı'nın asıl görevi Müslüman kadınların çıkarlarını siyasette, Alman kamuoyunda ve Müslüman toplum içinde temsil etmektir. Diğer bir amacı ise Müslüman kadınlar arasında siyasi eğitimi ve iç ağ oluşumunu teşvik etmektir. Uzun vadede ise kendi projelerinin (gayrimüslim kadın kuruluşlarıyla iş birliği halinde) hayata geçirilmesi ve bireysel projelerin ülke çapında desteklenmesi planlanmaktadır. STK, Müslüman kadınların karşılaştığı yapısal dezavantajların azaltılmasına katkıda bulunan çalışmalar yapmaktadır. Yaptığı bazı temel çalışmalar şunlardır: Müslüman kadınların eşitliğini etkileyen konularda analiz raporları yazmak; konferanslar ve bilimsel etkinlikler düzenlemek; ayrımcılık vakalarında Müslüman kadınlara hukuki durumla ilgili danışmanlık desteği sağlamak; Müslüman kadınların haklarını proaktif bir şekilde ve diğer sosyal gruplarla iş birliği içinde savunmak. Çalışmalarına daha kapsamlı olarak bakıldığında en önemli hizmetlerinden birinin ayrımcılıkla mücadele danışmanlığı olduğu görülmektedir. Cinsiyet, din, etnik köken veya başka bir nedenden dolayı ayrımcılığa maruz kalmış olanlara ayrımcılık konusunda tavsiyelerde bulunmaktadır. Bu amaçla gerekli iletişim kanalları kullanıcılarla paylaşılmıştır. Müslüman kadınların maruz kaldığı ayrımcılıklardan biri de başörtüsü konusundadır. Bu STK, konuyu Alman Kadın Konseyi'nin gündemine arz etmiştir. Konsey bunun üzerine 2018'deki bir genel kurul toplantısında Müslüman kadınların kendi kaderini tayin etme hakkının güçlendirilmesi ve başörtüsüne ilişkin yasaklar yoluyla mesleki özgürlüklere yönelik kısıtlamaların azaltılması yönünde çalışma kararı almıştır. Almanya'daki Müslüman Kadınların Eylem İttifakı, okullarda başörtüsü yasağına karşı açılan davalara ilişkin de Federal Anayasa Mahkemesi'ne görüş sunmuştur. Hukuki süreçlere ilişkin rapor yazmayı en önemli çalışma alanlarından biri olarak görmektedir. Bu STK'nın takip ettiği iki başörtüsü yasağı Federal Anayasa Mahkemesi tarafından sırasıyla 2015 ve 2016 yıllarında bozulmuştur. O süreci takiben devlet okulları ve kreşlerdeki öğretmenler yeniden başörtülü çalışabilmektedir. Bu tür örnekler STK'ların hukuki açıdan da gücü ve etkisini göstermesi bakımından dikkat çekicidir.

Almanya'daki Müslüman Kadınların Eylem İttifakı çeşitli projeler yürütmektedir. Bunlar arasında "Müslüman kadınların daha fazla katılımı" projesinin hedefi kadınların işgücü piyasasına erişimdeki engelleri aşmalarına ve böylece tam toplumsal katılım şanslarını artırmalarına yardımcı olmaktır. Bunu yapmak için, işgücü piyasası entegrasyonunu engelleyen ve böylece tüm insanların eşit haklara sahip olmasının önünde duran yapıları görünür kılma ve değiştirme çabası içerisindeydir. Proje sadece Müslüman kadınlara değil, çeşitlilik özelliklerine sahip tüm kadınlara yöneliktir. Bu kapsamda yapılan bazı çalışmaları şunlardır; kendi kendine yardım yapılarının geliştirilmesi, eğitim ve işgücü piyasasındaki karar vericilerin çeşitliliğin fırsatları ve avantajları hakkında bilgilendirilmesi, kamusal söyleme katılarak kadınların bakış açısının ilgili aktörlere sunulması, yayınlar ve halka açık sunumlar yapılması. Diğer bir proje olan "Her oy önemlidir" ise Müslümanların siyasi olgunluğunu güçlendirerek onları federal seçimlerine katılmaya ve dolayısıyla siyasi iradenin oluşmasına teşvik etmeye odaklanmıştır. Bu noktada seçimlere katılımın canlı bir demokrasinin temel direği olduğu belirtilmektedir.

Fakat Müslümanların sadece tüm siyasi düzeylerde değil, seçmenler arasında da yeterince temsil edilmediğine dikkat çekilmektedir. Seçim gibi demokratik süreçlere katılımın, demokratik sistemle dayanışmayı artırmanın yanı sıra, Müslümanların görünürlüğünün artması yoluyla önyargıların azalmasına ve dolayısıyla Almanya'da İslam hakkındaki tartışmaların olumlu yönde gelişmesine katkı sunacağı belirtilmektedir. Bu proje kapsamında seçmenlere seçimlerin önemi hakkında bilgi vermek amacıyla ülke çapında toplam beş noktada bilgilendirme etkinlikleri düzenlenmesinin yanı sıra sosyal medya platformlarında da çeşitli bilgilendirmeler yapılmaktadır. Yine bu bağlamda oy vermeye özendirici olması açısından eğitilmiş Müslüman rol modeller, oy vermenin kendileri için oynadığı rol hakkında bilgilendirici konuşmalar yapmaktadır. Almanya'daki Müslüman Kadınların Eylem İttifakı'nın bir başka projesi olan "Bana Hiçbir Şey Söyleme, Haklarımı Biliyorum" projesinde ise çocuklara, demokrasinin en önemli insan hakları öğretilmektedir. Programda "Çocuk hakları temel haklardır", "Sağdan gelen tehlike" ve "Nefret söylemi bir fikir midir?" başlıklı üç atölye çalışması yer almaktadır. Neticede çocuklar hukukun üstünlüğünün kendilerini nasıl koruduğunu, haklarını kendilerinin nasıl kullanabileceğini öğrenme imkanı elde etmektedir. Burada ele alınanlar ilgili STK'nın belli başlı ve temel çalışmalarıdır. Bunlar dışında da birtakım faaliyetleri bulunmaktadır.

2. Der Bundesverband der Migrantinnen in Deutschland e.V. (Almanya'daki Göçmen Kadınlar Federal Derneği)

Almanya'daki Göçmen Kadınlar Federal Derneği ("Ziele und Leitlinien", t.y.) Almanya'da yaşayan Türk kökenli göçmenlerin oluşturduğu bağımsız ve demokratik bir STK'dır. 2005 yılında Köln'de kurulmuş olup halihazırda Alman Kadın Konseyi'nin ülke genelindeki önemli üyelerinden biridir. Aynı zamanda sendikalarda, siyasette ve kültürde çok sayıda iş birlikleri bulunmaktadır. Dernek; Bochum, Düsseldorf, Köln, Frankfurt, Rüsselsheim, Mannheim, Karlsruhe, Göppingen, Geislingen, Nürnberg ve Münih şehirlerinde kadın grupları/dernekleriyle temsil edilmektedir.

Kuruluşundan itibaren çalışmalarını farklı kökenlerden insanlar arasında barışçıl ve dayanışmaya dayalı bir arada yaşamaya, göçmenlerin eşit ve bağımsız katılımına, ayrımcılığın ve dışlamanın olmadığı bir topluma adanmıştır. Farklı kökenlerden kadınlar bu merkezde bir araya gelmektedir: Ev hanımları, bekar ebeveynler, çalışanlar, işçiler, öğrenciler, kız öğrenciler. Herkesi buluşturan nokta; daha iyi yaşam koşulları arzusu ve bunun için birlikte çalışmaktır.

Almanya'daki Göçmen Kadınlar Federal Derneği, göçmenlere kendilerini ifade edebilecekleri, korunaklı bir alanda göçmenlerin karşılaştıkları belirli sorunları iletebilecekleri ve kendilerinin aktif olabileceği bir imkan ve ortam sunmaktadır. Kadınların ve göçmenlerin yaşadığı, çalıştığı ve boş zamanlarını geçirdiği yerleşim yerlerinde başarılı çalışmalar yapabilmek için kadınlarla iletişim kurmaktadır. Faaliyetlerin içeriği ve tasarımı öncelikle ilgili bölgedeki kadınların ilgi ve ihtiyaçlarına dayanmaktadır: Bu, insanları birlikte konuşmaya davet eden bir kadın kafesi, bir tema ve tartışma gecesi, eğitim gezileri ve kültür kurumlarına geziler şeklinde olabilmektedir.

Almanya'daki Göçmen Kadınlar Federal Derneği'nin belli başlı projelerinden biri şudur: "Eşit işe eşit ücret!". Bilindiği gibi kadınların düşük ücretli sektörde, güvencesiz işlerde veya yarı zamanlı çalışma olasılıkları daha yüksektir. Özellikle Türk kökenli göçmenler sıklıkla güvencesiz istihdamla karşı karşıyadır. Pek çok kadın, yarı zamanlı veya düşük ücretli işlerde çalıştığı için yaşlılık döneminde yoksulluk tehdidiyle karşı karşıya kalmaktadır. Bunların yanı sıra kadınlara ev işleri ve bakım işleri sorumluluğu da yüklenmektedir. Aynı işi yapmalarına rağmen kadınlar hâlâ erkeklerden %21 daha az maaş almaktadır.

Bu nedenle Almanya'daki Göçmen Kadınlar Federal Derneği şunları talep etmektedir: Eşit işe eşit ücret ve iyi çalışma koşulları!, 1. Euro'dan itibaren zorunlu sosyal sigorta!, Bağımsız çalışma izni – eşten bağımsız, göçmen kadınlara yönelik ileri eğitimin genişletilmesi ve güçlendirilmesi.

Derneğin bir başka projesi “Kadına şiddete hayır! Kadına yönelik şiddet bir insan hakkı ihlalidir.” Dernek, ilgili açıklamalarında şiddetten etkilenen kadınların sayısının endişe verici derecede arttığına dikkat çekmektedir. Bu bağlamda Avrupa ülkelerinde her üç kadından birinin fiziksel ya da cinsel şiddet mağduru olduğunu belirtmekte, bu noktada da kadına yönelik şiddetle sonuçlanan ataerkil düşünce ve iktidar yapılarıyla tutarlı bir şekilde mücadele edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda derneğin beklentileri ve talepleri şunlardır: Göçmenler için daha fazla koruma ve eğitim, kadın sığınma evlerinin finansmanı ve imkanların genişletilmesi, eşlerden bağımsız ikamet hakkı, sözde ayrılık cinayetlerinin kovuşturulması ve uygun şekilde cezalandırılması.

Derneğin dikkat çektiği bir başka gündem de “Kaçış nedenleriyle mücadele edin – mültecilerle değil!” şeklinde ifade edilmiştir. Bu noktada savaşların ve silahlı çatışmaların son yıllarda hızla arttığı, özellikle kadınların ve çocukların sıklıkla hedef alındığı ve savaş şiddetinin mağduru olduğu belirtilmiştir. Bu noktada dünya çapında hareket halinde olan 68 milyondan fazla insanın yaklaşık yarısını kadınların ve kız çocuklarının oluşturduğu belirtilmiştir.

Derneğin ele aldığı bir başka gündem de “Eşit bir yaşam için hep birlikte!” şeklinde ifade edilmiştir. Bu hususta dernek, günümüz toplumunda kadınların genç olsun yaşlı olsun eşit olmadığına dikkat çekmektedir. Bu noktada göçmen kadınların, Almanya'da yaşayan tüm kadınlarla eşit bir yaşam için birlikte çalışmak istedikleri belirtilmiştir. Yaşam koşullarının iyileştirilmesi ve bir arada yaşamayı teşvik etmek için birlikte çalışmak konusu gündeme alınmaktadır. Bu bağlamda temel beklentileri şunlardır: Bölünmeye ve dışlanmaya hayır!, Dayanışma içinde birlikte yaşamak için ırkçılığa hayır!, Göçmen kadınlara yönelik sosyal, kültürel, dilsel ve kariyer odaklı önlemlerin teşvik edilmesi ve genişletilmesi!. Burada ele alınanlar ilgili STK'nın belli başlı ve temel çalışmalarıdır. Bunlar dışında da birtakım faaliyetleri bulunmaktadır.

3. Bundesverband der Mütterzentren e.V. (Anne Merkezleri Federal Derneği)

Anne Merkezleri Federal Derneği (“Über uns”, t.y.) 1985 yılında anne merkezi hareketinin daha etkin hale getirilmesi amacıyla kurulmuştur. Bugün federal dernek, aile ve kadın politikası, bakım çalışmalarının iyileştirilmesi ve yetkilendirme alanlarında uzun yıllara dayanan deneyim ve uzmanlığını Alman Kadın Konseyi'nin uzman komitelerine ve çeşitli aile derneklerine sunmaktadır. Dernek, Almanya genelinde yaklaşık 400 anne merkezini desteklemekte ve federal düzeyde onların çıkarlarını temsil etmektedir.

Anne Merkezleri Federal Derneği yayınları, siyasi kampanyaları, eğitimleri, uzmanlık günleri ve ülke çapındaki toplantıları aracılığıyla üyelerini bir araya getirmektedir. Dernek, çalışanlara ileri eğitimler sunmakta, ülke çapında anne merkezleri toplantıları düzenlemekte ve üç üye merkezde olağanüstü çalışmalar için yıllık bir ödül vermektedir.

Derneğin temel vurguları ancak yasal çerçeveler değiştiğinde ailelerin ve özellikle annelerin durumunun düzeleceği yönündedir. Karar vericilerle temasın sürdürülmesiyle anne merkezlerinin çalışmalarının görünür hale geleceği, bu çalışmalara değer verileceği ve bunların finanse edileceği belirtilmektedir. Derneğin uzun vadeli hedefi anne merkezleri için düzenli finansmandır. Zira anne merkezleri önleyici bir şekilde çalışmakta, her mahalleyi ve toplumu geliştirmekte ve aile dostu işler ortaya koymaktadır. Anne merkezleri, insanların önemli olduklarını ve fark yaratabileceklerini deneyimledikleri yerdir. Ayrıca kendi kendine yardım ve aile odaklı hizmetlerin birbirini tamamladığı yerdir.

Anne merkezleri; anneler, çocuklar, babalar, gençler ve yaşlılar için deneyimlerin paylaşılabileceği ve temasların kurulabileceği açık buluşma yerleridir. Hepsi aynı prensiplere göre çalışsa da her merkezin odak noktaları farklıdır. Katılımcıların bir diğeri tanıdığı, bazen yeni arkadaşlar bulduğu, karşılaşma, katılım ve gönüllü bağlılığın sağlandığı yerlerdir. Bu merkezler kadınların, annelerin ve ailelerin ihtiyaçlarına, ilgi alanlarına ve yaşam koşullarına odaklanır. Herkese fayda sağlayacak yenilikçi tekliflerin, girişimlerin, projelerin ve hizmetlerin yaratıldığı yerdir. Yönlendirme grubu yılda birkaç kez toplanır ve her zaman diğeri kararlı anneler merkezi kadınlarına açıktır. Çalışma gönüllülük esasına dayalıdır, yemekler organize edilir ve seyahat masrafları karşılanır.

Ülke çapında 400'e yakın tesis ana merkez prensibine göre çalışıyor. Hiçbiri birbirine benzemez. Ancak hepsinin ortak noktası, halka açık oturma odası ve ev sahibi ilkesine dayalı bir katılım kültürüdür.

Derneğin sunduğu bazı hizmetler şunlardır; ileri eğitim, öğretim, niteliği artırma. Federal dernek, açık yapıya sahip kurumlardaki çalışanlara daha ileri eğitim ve nitelikler sunmaktadır. Lisanslı eğitmenler katılımcılara kişisel gelişim odaklı eğitimler vermektedir. Eğitim, federal birlik tarafından geliştirilen açık öğrenme ve eylem müfredatına dayanmaktadır. Dernek bunun yanı sıra üyelerine yönelik koçluk sistemi hizmeti sunmaktadır. Üyelerini her gelişim aşamasında bireysel ve takım koçluğu yoluyla desteklemektedir. Burada ele alınanlar ilgili STK'nın belli başlı ve temel çalışmalarıdır. Bunlar dışında da birtakım faaliyetleri bulunmaktadır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Almanya'da kadın çalışmaları üzerine yoğunlaşan kadın STK'lar Alman Kadın Konseyi bünyesinde bir araya gelmiştir. Bu durum, Konsey bünyesinde yer alan ve birbirinden farklı temalarda çalışmalar gerçekleştiren 62 STK'nın güç birlikteliği yapmasına, çeşitli perspektiflerini katarak ihtisas komisyonları halinde birlikte çalışmasına imkan sağlamaktadır. Bunun yanı sıra, tüm kadın STK'ların bir konsey çatısında bir araya gelmesi, kadınların hak ve gündemlerini daha yüksek ve güçlü bir sesle dile getirme imkanı oluşturmaktadır. Bu durum Almanya genelinde olduğu gibi Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletler açısından da geçerlidir.

Konsey bünyesinde partilerden, sendikalardan, kiliselerden ve diğeri dini gruplardan, spordan, kültürden, medyadan ve iş dünyasından kadınların yer alması Konsey'in oldukça yüksek ve geniş bir şekilde temsili anlamına gelmektedir. Bu çerçevede Konsey'in gündeminde olan bazı konu başlıkları şunlardır: İşgücü piyasası ve ekonomi politikası, eşitlik politikası, demokrasi, sağlık politikası, kadınlara yönelik şiddet, aile hukuku ve aile politikası, eğitim politikası, sosyal politika, göç ve entegrasyon politikası, barış-güvenlik ve insan hakları politikası, uluslararası eşitlik politikası.

Bu çalışma kapsamında incelenen üç kadın STK'nın odaklandığı konuların şunlar olduğu tespit edilmiştir: Kadınların maruz kaldığı cinsiyet, din, etnik köken veya başka bir nedenden kaynaklı ayrımcılıkla mücadele, bu konularda kendilerine hukuki destek ve danışmanlık hizmeti sunulması, Müslüman kadınların işgücü piyasasına entegrasyonu, kadınların toplumsal katılım şanslarını artırmak, kadınların haklarını öğrenmesinin sağlanması, kadınlara konferanslar ve bilimsel etkinlikler düzenlemek, başörtüsüne ilişkin yasaklar yoluyla mesleki özgürlüklere yönelik kısıtlamaların azaltılması, kadınlara destek ve dayanışma imkanı bulacakları ortamların sunulması, eşit işe eşit ücret sağlanması, kadına şiddete hayır, eşit bir yaşam için hep birlikte, anneyi destekleyici hizmetlerin sunulması. Bu ve benzeri pek çok çalışması ile başta Alman Kadın Konseyi olmak üzere, bünyesindeki STK'ların da Almanya'da kadın hakları konusunda etkinliklerinin ve gücünün oldukça yoğun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

KAYNAKLAR

Akçeşme, F. (2013). Sivil toplum ve Türkiye Cumhuriyeti'ndeki yeri. Hak iş uluslararası emek ve toplum dergisi. 2(4), 202-225.

Akgül, S. K., & Pazarbaşı, B. (2010). Türkiye'de kadın stk web sitelerinin karşılaştırması. Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi araştırma dergisi (10), 94-115.

Çimen, İ. & Güven, İ. (2007). Türkiye'de sivil toplumun tarihsel gelişimi-2. Dernekler dergisi. (2), 10-15.

Der Deutsche Frauenrat. (t.y.). Erişim adresi: <https://www.frauenrat.de/verband/mitglieder/>

Mitglieder. (t.y.). Erişim adresi: <https://www.frauenrat.de/>

Stoppt gewalt gegen Frauen! (t.y.). Erişim adresi: <https://www.migrantinnen.net/>

Türköz, A. & Uyanusta, A.N. & Civelek, M. A. & Ergin, B. (2023). Cumhuriyet'in ilk yüzyılında sivil toplum. Türk idare dergisi. (497), 225-261.

Über uns. (t.y.). Erişim adresi: <https://www.muetterzentren-bv.de/verband/%C3%BCber-uns.html>

Ziele und Leitlinien. (t.y.). Erişim adresi: <https://muslimische-frauen.de/das-amf/>

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN KADININ CİNSİYET VE TOPLUMSAL CİNSİYET SORUNLARINA İLİŞKİN FARKINDALIKLARI: NİTEL BİR ÇALIŞMA

Tenzile TÜRKMEN

Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü
ORCID: 0009-0003-4377-5340

Ceyda GELEN

Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü
ORCID: 0009-0008-3675-7458

Doktor Öğretim Üyesi Ayşe DELİKTAŞ DEMİRCİ

Akdeniz Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0003-0872-2043

ÖZET

Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet nedeniyle kadının yaşadığı sağlık sorunlarının azaltılmasında ve önlenmesinde sağlık ekibi içerisinde yer alan hemşirelerin önemli rolü bulunmaktadır. Hemşireler kadınlara yaşamları boyunca farklı şekillerde sağlık hizmeti sunmakta ve kadın sağlığını geliştirme, koruma, hastalık halinde iyileştirme ve sağlığı yeniden sürdürmek ile sorumludurlar. Bu alanda hizmet veren hemşireler, kadına özgü durumları ve kadın sağlığı problemleri ile ilişkili sosyo-kültürel ve mesleki faktörleri de bilmek ve araştırmakla yükümlüdür. Kadına sunulan sağlık hizmetlerinde bu kadar önemli rolleri olan hemşirelerin cinsiyet ve toplumsal cinsiyet sorunlarına ilişkin öz-farkındalığının gerekli olduğu çalışmalarda belirtilmektedir. Hemşirelerde öz-farkındalık; bireysel ve profesyonel gelişim için bir araç olarak sunulmakta, bakım davranışlarının gelişimi sürecinde de önemli bir etken olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle hemşirelik lisans öğrencilerinin kadının cinsiyet ve toplumsal cinsiyet sorunlarına ilişkin farkındalıklarının bakım davranışlarına yansiyebileceği düşünülmüştür. Bu çalışma, müfredatları kapsamında Kadın Doğum ve Hastalıkları Hemşireliği dersini alan hemşirelik lisans öğrencilerinin kadının cinsiyet ve toplumsal cinsiyet sorunlarına ilişkin bilgi ve farkındalıkları ile bu farkındalık ve algının varsa hemşirelik bakım davranışlarına yansımalarını ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Çalışma, tanımlayıcı nitel araştırma deseninde yürütülmüştür. Çalışmanın katılımcılarını 2023-2024 eğitim ve öğretim yılında Akdeniz Üniversitesi 3. sınıf Kadın Doğum ve Hastalıkları Hemşireliği dersini alan ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan kadın ve erkek olmak üzere toplam 20 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma, araştırmacılar tarafından öğrenciler ile yüzyüze görüşmeler yapılarak yürütülmüştür. Görüşmede öğrencilerin kadının cinsiyet ve toplumsal cinsiyet sorunlarına ilişkin edindiği bilgi, beceri ve farkındalığı ve bu farkındalığın klinik uygulamalarındaki bakıma yansımalarına ilişkin veriler toplanmıştır. Kadının cinsiyete ilişkin sorunları kapsamında; kadın olma ile şekillenen yaşam dönemleri ve kadın sağlığı hastalıkları ele alınmıştır. Veriler, tematik analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmanın yürütülmesi için etik izin, kurum izni ve öğrencilerden aydınlatılmış onamlar yazılı olarak alınmıştır. Çalışma, Tübitak-2209-A nolu proje desteği kapsamında desteklenmektedir. Çalışmada toplamda 13 kadın ve 7 erkek ile görüşme yapılmıştır. Görüşmelerden elde edilen bulgularda “kaygılar”, “kazanımlar” ve “bakım davranışları” temaları şekillenmiştir. Öğrenciler klinik uygulamada deneyimledikleri maruziyetin etkisi ile şekillenen sekonder travmanın izleri ve kadının zorlu yaşamsal koşulları, hastalıkları ve incinebilir olduğunu görme sonucunda kadın olmaya ilişkin kaygılarının (kadın öğrenciler) arttığından bahsetmişlerdir.

Ayrıca kadın hastalıklarına ilişkin bilgi ve farkındalıklarının geleceğe ilişkin risk algılarının şekillenmesine neden olduğunu belirtmişlerdir. Kazanımlara ilişkin “kadın olma”ya özgü empati geliştirdiklerini, sağlık öz-yönetimleri ve sağlık motivasyonlarının arttığını, öz-farkındalıklarının geliştiğini (kadın öğrenciler), ilişkilerini bilinçli şekilde yapılandırdıklarını ve toplumda toplumsal cinsiyet ve cinsiyet konularında kadının savunucusu olduklarını ifade etmişlerdir. Bakım davranışlarının ise empati içeren bakım, incinebilir gruba duyarlı bakım ve güçlendirme hedefli bakım unsurlarını taşıdığını belirtmişlerdir. Bu çalışmada hemşirelik lisans öğrencilerinin müfredatları doğrultusunda aldıkları Kadın Doğum ve Hastalıkları Hemşireliği dersi kapsamında kadının cinsiyet ve toplumsal cinsiyet sorunlarına ilişkin edindikleri bilgi, beceri ve farkındalık sonucunda şekillenen kaygılar, kazanımlar ve bakım davranışları açıklanmıştır. Bu sonuç doğrultusunda hemşirelik lisans eğitiminde müfredat içeriklerinin kadının cinsiyet ve toplumsal cinsiyet sorunlarına ilişkin farkındalık ve bilgi sağlayacak düzeyde oluşturulmasının hemşirelik öğrencilerinin bireysel ve mesleki gelişimlerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Öğrenciler tarafından yaşanan kaygıların ise başka çalışmalar tarafından da araştırılması ve bu kaygıların varlığının tekrarlanması durumunda çözümü ve önlenmesine ilişkin yaklaşımlar üzerinde durulması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: bakım davranışları, cinsiyet ve toplumsal cinsiyet farkındalığı, hemşirelik eğitimi, hemşirelik öğrencileri, öz-farkındalık

AWARENESS OF SEX AND GENDER ISSUES OF WOMEN BY THE NURSING STUDENTS: A QUALITATIVE STUDY

ABSTRACT

Nurses play a significant role in reducing and preventing health issues faced by women due to their sex and gender. Nurses provide various health services to women throughout their lives and are responsible for promoting, protecting, rehabilitating, and maintaining women's health during illness. Nurses working in this field are required to understand and research women-specific situations and socio-cultural and professional factors related to women's health issues. Studies emphasize the importance of nurses' self-awareness regarding sex and gender issues, especially given their critical role in providing healthcare to women. Self-awareness in nurses is an important tool for both personal and professional development and has been identified as a key factor in shaping care behaviors. Thus, awareness of nursing undergraduates regarding women's sex and gender issues may be reflected in their care behaviors. This study aimed to reveal the knowledge and awareness of nursing undergraduates taking the Obstetrics and Gynecology Nursing course regarding women's sex and gender issues, as well as how this awareness, if any, is reflected in their nursing care behaviors. This study was conducted using a descriptive qualitative research design. The participants consisted of 20 third-year students (both male and female) who were willing to participate in the study and take the Obstetrics and Gynecology Nursing course at Akdeniz University during the 2023-2024 academic year. The study was conducted through face-to-face interviews with students, where data were collected on their knowledge, skills, and awareness of women's sex and gender issues, and the reflection of this awareness in their care during clinical internships. Within the scope of women's sex-related problems; life periods shaped by being a woman and women's health diseases are discussed. The data were analyzed using a thematic analysis. Ethical approval, institutional permission, and written informed consent were obtained from students for the study. This study was supported by TÜBİTAK Project No. 2209-A. In total, interviews were conducted with both 13 female and 7 male students. The findings from the interviews identified the themes of “Concerns,” “Gains,” and “Care Behaviors.”

Students (among female students) reported increased concerns about being a woman due to secondary trauma shaped by their exposure during clinical practice as well as seeing women's challenging life conditions, illnesses, and vulnerabilities. Additionally, they noted that their knowledge and awareness of obstetrics and gynecological issues shaped their risk perceptions for the future. Regarding gains, students stated that they developed empathy specific to “being a woman,” increased their health self-management and motivation, enhanced self-awareness (among female students), consciously structured their relationships, and became advocates for women in sex and gender-related issues in society. Their care behaviors included empathy-driven care, sensitive care to vulnerable groups, and empowerment-oriented care elements. In this study, the concerns, gains, and care behaviors shaped by nursing undergraduates' knowledge, skills, and awareness regarding women's sex and gender issues obtained through the Obstetrics and Gynecology Nursing course in their curriculum were clarified. Based on these results, it is thought that structuring the nursing curriculum content to provide awareness and knowledge of women's sex and gender issues will contribute to the personal and professional development of nursing students. Additionally, it is recommended that the concerns experienced by students be investigated in future studies, and if these concerns are consistently observed, approaches to their resolution and prevention should be emphasized.

Keywords: caring behaviours, nursing education, nursing students, self-awareness, sex and gender awareness

ROLE OF WOMEN IN RESEARCH AND INNOVATION

Associate Professor Dr. Naseem Akhter

Department of Islamic Studies, Shaheed Benazir Bhutto Women University

Abstract

Research and innovation are very important for the development and welfare of any society, and the role of women in these fields is of utmost importance. Women researchers have made significant achievements in a variety of disciplines, including health, social sciences, technology, and engineering. His research and innovations have introduced new ideas and different perspectives, which have significantly improved overall societal development.

In the field of health, women have contributed to the diagnosis and treatment of various diseases, while in the social sciences their research has shed light on important issues such as women's rights, domestic violence, and children's education. In the field of technology and engineering, women have made new inventions and innovations that have proved useful not only locally but also globally.

The role of women in innovation is very important as their new ideas and perspectives help to develop industries. Women have created new goods and services in the economic sector and new curricula and instructional methods that improve the educational outcomes for kids in the educational area. Innovative medical equipment and environmentally friendly technologies are only two examples of the many advancements developed by women scientists in the field.

Lack of funding, discrimination, and societal hurdles are just a few of the numerous obstacles that women in research and innovation must overcome. But despite these obstacles, women are making incredible progress because to their perseverance, hard work, and effort. In general, women's contributions to research and invention are essential to the advancement of society. Women's participation and accomplishments are crucial to social development, and we should support and provide them more chances so that in the future they may use new ideas and research to further social development.

Keywords: Society, Women, Welfare, Educational techniques

GENDER EQUITY IN HIGHER EDUCATION

Associate Professor Dr. Naseem Akhter

Department of Islamic Studies, Shaheed Benazir Bhutto Women University

Abstract

Gender equality in higher education is fundamental to the academic and social development of any society. The purpose of this research is to highlight the importance of gender equality in the field of higher education, analyze its benefits and challenges, and identify possible strategies for achieving this goal.

Equal opportunities for men and women in the higher education system are guaranteed by gender equality, which enhances the effectiveness, diversity, and inclusivity of educational institutions. Women may make the most of their abilities, do well academically, and positively impact the advancement of society because to this equality.

Studies indicate that educational establishments that prioritise gender parity exhibit greater creativity, inventiveness, and prosperity. Increasing the number of women at these institutions also improves the academic curriculum's inclusivity and diversity, giving students better educational opportunities. Moreover, gender equality boosts women's economic independence, which promotes general economic expansion.

Achieving gender equality in higher education is fraught with difficulties, though, including a lack of funding, inadequate policies, and cultural prejudices. Notwithstanding these obstacles, educational establishments may advance gender equality by using a variety of tactics, including training in gender awareness, changing policies, and introducing specialised courses for women.

In general, achieving gender equality in higher education is a crucial and vital objective that supports both social advancement and the inclusivity, variety, and success of educational institutions. To guarantee that everyone has the chance to reach their full potential, we must keep working towards this objective and maintaining equity in the educational system.

Keywords: Gender equality, Challenges, Cultural biases, Imperative goal

EDUCATIONAL EMPOWERMENT OF RURAL TRIBAL WOMEN: AN EMPIRICAL STUDY IN TAMILNADU, INDIA

MAHADEVAN BALASUBRAMANIYAN

Vellalar College for Women (Autonomous), PG & Research Department of Library and Information Science, Thindal (Post)

KANNADASAN KARUPPAIAH

Department of Community Medicine, Melmaruvathur, Adhiparasakthi Institute of Medical Sciences and Research

Abstract

The objective of the project is to analyse the status of tribal education with literacy rate, gross enrolment ratio, dropout rates and Gender Parity Index in India. Education system should make an individual better suited to the needs of the ever changing dynamic world. The changes in the educational system should also reduce the social gaps by enabling proper recognition to whatever extent one is able to pursue or acquire a skill. The tribal community all over India has been subjected to various forms of deprivation such as alienation from land and other resources. Especially the tribal women though they are away from the main stream of national life, but they are not kept away from the impact of socio – economic changes effecting the society in general. In this process of change, the tribal woman is forced to adhere to certain norms which may even take away her freedom, her control over the traditional productive system, her house, family and children and even her own life. The fact remains that a large number of tribal women have missed education at different stages and in order to empower them there is a great need of providing opportunities so as to enable them to assume leadership qualities for economic self-reliance and even social transformation. It is often alleged that the level of aspiration of these women as a group is low and they are quite satisfied with what they are and with what they have. It is most often not true only to womenfolk but to everyone who feels helpless and frustrated. However in order to develop and raise their level of aspiration, adequate educational opportunities are to be provided so that they get motivated to participate, support and also ultimately learn to initiate their own programmes of development. Therefore, in this paper an attempt has been made to analyse the present status of educational facilities availed by tribal girls and women. It is also suggested to provide skill and vocational training programmes to tribal women living in rural areas.

Keywords: Empowerment of Tribal Women, Training and skills Development. Tribal Development, Education, Enrolment and Literacy.

IMPACT OF ECONOMIC DISPARITIES AND POVERTY ON WOMEN'S OPPORTUNITIES IN PAKISTAN: A SYSTEMATIC REVIEW

Ayesha Batool

Department of Rural Sociology, University of Agriculture

Dr. Farkhanda Anjum

Department of Rural Sociology, University of Agriculture

Abstract

The impact of economic disparities and poverty on women's opportunities in Pakistan is significant, as it reinforces gender inequality and hinders socio-economic development. Around 24.3% of Pakistan's population resides below the poverty line, with women being disproportionately affected by this statistic. There is a significant disparity in educational attainment between women and men, with women having a literacy rate of 46% compared to men's 71%. This educational disparity greatly hinders women's opportunities for employment, as only 22% of women are engaged in the labor market, primarily in low-paying and unregulated industries. In addition, the wage gap continues to exist, with women earning an average of 34% less than men in similar positions. Healthcare access is a pressing concern, with a significant number of women in rural areas facing challenges in accessing maternal healthcare services. This, in turn, contributes to a relatively high maternal mortality rate of 140 per 100,000 live births. In addition, it is worth noting that malnutrition rates tend to be higher among women. This unfortunate reality further worsens health disparities and hampers their full participation in economic activities. Cultural norms and traditional practices contribute to the existing disparities, limiting women's freedom of movement and their ability to make decisions within their households and communities. To tackle these challenges, focused policy interventions are crucial. For example, by improving access to high-quality education through scholarship programs and vocational training, women can gain economic empowerment and overcome the cycle of poverty. Initiatives that support women's entrepreneurship and offer microfinance opportunities can also foster economic engagement and self-reliance. In addition, it is essential to enhance healthcare infrastructure and services, especially in rural areas, to guarantee the health and well-being of women. An all-encompassing approach that combines education, economic opportunities, and healthcare access is vital for tackling the complex obstacles encountered by women. Enhancing legal frameworks to safeguard women's rights and advocating for policies that prioritize gender sensitivity can provide additional support for these endeavors. Ultimately, it is crucial to tackle the underlying factors contributing to economic inequalities and take focused actions to improve women's prospects and promote inclusive growth in Pakistan. This comprehensive approach can lay the foundation for a fairer society where women can make meaningful contributions to the nation's socio-economic advancement.

Keywords: Economic disparities, Poverty, Women's opportunities, Gender inequality

PSYCHOSOCIAL FACTORS: UNDERSTANDING THE CORRELATION THAT INFLUENCE MENTAL WELL-BEING IN YOUNG GIRLS WITH PCOS

Amna Ashfaq

University of Management and Technology

Rabia Khadim

University of Management and Technology

Abstract

Early adulthood presents numerous challenges for girls, including biological, psychological, and social factors that shape their personalities. One of the most prevalent challenges is polycystic ovarian syndrome (PCOS), a hormonal disorder caused by hormonal imbalances during women's reproductive age. Managing PCOS can be tough and have an impact on the mental health of the young girls suffering with it. This study aimed to explore the relationship between perceived social support, rejection sensitivity and mental health problems in young girls with Polycystic Ovarian Syndrome (PCOS). Data of 300 participants was collected using purposive sampling within age range of 18 to 24 from Private and Government hospitals/clinics of Lahore, Pakistan using Multidimensional Scale of Perceived Social Support (Zimet et al., 1988), Rejection Sensitivity Scale (Andrews et al., 2020), and Depression Anxiety and Stress Scale [DASS-21; (Lovibond, 1995)]. Pearson Product Moment correlation revealed a significant negative relationship between perceived social support, rejection sensitivity and mental health problems in young girls with PCOS. Moreover, the significant positive relationship was found between rejection sensitivity and mental health problems. The study investigates mental health issues in single women with PCOS and social stigma, focusing on the correlation between perceived social supports and rejection sensitivity. This contributes in the field of clinical psychology, improves societal knowledge, and guides physicians in therapeutic treatment.

Keywords: perceived social support, rejection sensitivity, mental health problems, and polycystic ovarian syndrome.

STEPPING OUT OF THE BOUNDARIES OF ATAVISM AND WOMEN'S SELF-RECONSTRUCTION IN CHIKA UNIGWE'S *NIGHT DANCER*

Alphonse Dorien Makosso

Maître de conférences, à l'École Normale Supérieure, (Université Marien Nguabi)

Sandrine Judicael Milandou

Chercheur en Littérature africaine anglophone (Université Marien Nguabi)

Abstract

This research work analyses aspects of atavism and women's self-reconstruction in Chika Unigwe's *Night Dancer*. It purports to highlight the impact of atavism from ascendants to descendants in African societies in general and specifically in the Nigerian Igbo society as contextualized in the novel under consideration. This study is conducted through the prism of the psychological and sociological approaches which have the merit of respectively probing into the human's inner thoughts for the sake of understanding characters' intrinsic motivation and reactions in front of situations they experience in their community, and helping scrutinize social realities through living conditions of characters in their traditional community. A peruse of the selected novel reveals that Nigerian writer tackles the phenomenon the atavism through its genesis, manifestations, consequences and how victimized female characters endeavour to get out atavistic shackles within the patriarchal Igbo society. The analysis has shown that Ezi the protagonist viewed as the architype of subversive African women whose defiance of the patriarchal traditional codes, dramatically laid a heavy impact on that of close members of her family who were bound to face the subsequent life dilemma. As a final assessment, Chika Unigwe's ideological line reads quite clear: in a society where the woman is traditionally conditioned to marginality, it is intolerable and unjust for a daughter to pay back and suffer for her mother's social offenses. Women must use their bodies not as a source of exploitation and subjugation, but rather as an ideological weapon in their struggle to change the status quo.

Keywords: Atavism, life dilemma, subversion, social rejection, traditional norms, Self-reconstruction

**DOMESTIC VIOLENCE AGAINST WOMEN: A CASE STUDY OF RANIPUR
DISTRICT KHAIRPUR-SINDH**

Rasool Bux Junejo

Director Agri.Extension-Government of Sindh

Dr. Faiz Muhammad Shaikh

University of Larkano

Dr.Liaquat Ali Bhutto

Muhammad Zafar Wassan

Syed Mehtab Ali Shah

Syed Mujeeb Hyder Shah

Abstract

This research investigates Domestic Violence Against Women: A Case Study of Ranipur District Khairpur-Sindh. Data were collected from 200 women who affected from Domestic violence in Ranipur. The exceptional growth of Small and medium enterprises (SME) has been expected and executed in the development of the country economically since 1947. It has contributed to the GDP growth, employment generation and export. The SME sector has acquired an outstanding contribution in the socio-economic development of the country. The damaging factors in the development of this sector are low capital base, accessibility of technology, credit policy, in consistent business services, quality human resources, low market awareness and infrastructural deficiency. The SME sectors are growth engine for economy in present scenario of globalization process. The Aim of this paper is to examine various issues in context of Pakistan economic condition. Because the SMEs are account for more than 95 percent of the industrial units, approximately 40 percent of the industrial production, and about 36 percent of the total exports. There are more than 18 million persons employed in various SME units and about 3.2 million registered SME units in the country. The scope of the paper examines the growth of SMEs in global era and its performance in economy. It identifies contribution of SMEs in GDP growth.

Keywords: Domestic, Violence, Women, Ranipur.

MEN DOMINION ON BLACK WOMEN: AN EXPLORATION OF TONI MORRISON'S *BELOVED*, *PARADISE*, *LOVE*, AND *A MERCY*

Léa Blandine MBOUILOU NDOULOU

Enseignant chercheur, Assistant, université Denis SASSOU-NGUESSO

Abstract

This study purports to examining men dominion on black women all through the hard time of the history of America during and after slavery in the way it is dramatized by Toni Morrison in *Beloved*, *Paradise*, *Love*, and *A Mercy*. Knowing that, despite the fact that in the patriarchal system, the law supports and maintains a woman to play the second role in society, racism in America has pushed a black woman to be considered as an outcast in the American society. Being at the edge of the racist patriarchal American society, the black woman is seen to carry a life dominated by any man surrendering her. She is denied to live a life led by herself. Consequently, a black woman is not only controlled by either a white or a black man, but also a man has the authority and makes decisions on her behalf.

Keywords: Dominion, black women, patriarchal system, racism, decision making, second role.

ECONOMIC ANALYSIS OF OIL PALM FRUITS PRODUCTION AMONG WOMEN IN EDO STATE, NIGERIA

Paul Abiodun Babarinde

National Biotechnology Research and Development Agency (Bioresource Development Centre, Ilorin Office)

Adetunji Olusegun Adeyinka

National Biotechnology Research and Development Agency (Bioresource Development Centre, Ilorin Office)

Olusegun Adetokunbo Adekunle

Department of Agricultural Extension and rural development, university of Ilorin

Amao Oyetoun Dunmola

National Biotechnology Research and Development Agency (Bioresource Development Centre, Ilorin Office)

Aishatu Shettima

National Biotechnology Research and Development Agency (Bioresource Development Centre, Ilorin Office)

Atibioke Oluwatoyin Adeola

Nigeria stored products Research Institute

Makinde Olufunmilola Olawunmi

Department of Agricultural Extension and rural development, university of Ilorin

Adetoro Gbenga Opeyemi

National Biotechnology Research and Development Agency (Bioresource Development Centre, Ilorin Office)

Ayodele Tajudeen Justice

National Biotechnology Research and Development Agency (Bioresource Development Centre, Ilorin Office)

Abstract

Oil palm is a versatile tree crop with almost all parts having economic value and useful for everyday livelihood. The fruits leads vegetable oils produced globally, accounting for one-quarter of global consumption and approximately 60% of international trade in vegetable oils. The participation of women in oil palm production cannot be underemphasized couple with the profitability for economic value. The information were elicited carefully from 155 respondents using structural interview schedule and analysed with descriptive statistics. Oil palm fruits producer participated frequently in all the important production activities such as Nursery management (86.9%), Planting (89.8%), Weeding (95.1%), Fertilizer application(90.5%), Labor (84.7%). Also The Gross margin profits is ₦257,400, therefore the gross ratio is 0.50 which signifies that for every 1 naira invested, a profit of 50 k is profited.

The regression revealed that there was significant difference between Age ($t= 0.158$), farm size (0.16) at 5%, also Experience (0.199) at 10 % and their profits from oil palm fruits production in the study area. Therefore, Government and private organizations are encouraged to invest in capacity building of oil palm fruits production for optimum productivity.

Keywords: Economic, fruits, women

WATER SAFETY INFORMATION NEEDS OF RURAL WOMEN FARMERS IN NSUKKA AGRICULTURAL ZONE, ENUGU STATE, NIGERIA

Okoro, John Chukwuma

University of Nigeria, Nsukka

Aguorah, Loveth Ogechi

University of Nigeria, Nsukka

Abstract

The study assessed the water safety information needs of rural women farmers in Nsukka agricultural zone, Enugu State, Nigeria. Specifically, the study identified the sources of water to the rural women farmers, ascertained the respondents' sources of information on water safety, ascertained the water handling practices of the respondents, ascertain the areas of information needs of the respondents on water safety, and the perceived strategies for improving the knowledge on water safety. Using a multi stage sampling procedure, purposive and on the spot sampling techniques were used to select 60 rural women farmers for the study. Data were collected through the use of a structural interview schedule. Descriptive statistics and factor analysis were used for the data analysis. Results showed that the major sources of water among the respondents were rainfall (100%) and borehole (95%). The major sources of information on water safety were family members (85%), fellow women and personal observation (83.3%) respectively. The majority (98.3%) of the rural women farmers have moderate knowledge on water safety practices. However, the major areas of information need on water safety were on the preventive measures against water contamination ($\bar{x}=3.57$) and sanitation and hygiene practices ($\bar{x}=3.05$). The perceived major strategies to improve knowledge on water safety practices among the rural women farmers were: provision of affordable and sustainable water supply ($\bar{x}=2.82$) and provision of easy access to water ($\bar{x}=2.72$). The study recommended that government should develop policies and programmes that can help to the address the major needs of rural women on water safety.

Keywords: water safety, information needs and rural women farmers.

EFFECTS OF SHEA BUTTER PROCESSING ON LIVELIHOOD STATUS OF RURAL WOMEN IN NIGER STATE, NIGERIA

Umar, S. S

Department of Agricultural Extension and Rural Development, Federal University of Technology

Muhammad U. H

Department of Agricultural Extension and Rural Development, Federal University of Technology

Ibrahim, M

Department of Agricultural Extension and Rural Development, Federal University of Technology

ABSTRACT

This study was conducted to assess effects of Shea Butter Processing on Livelihood Status of Rural Women in Niger State, Nigeria. Three-stage sampling procedure was used to select 212 respondents for the study; Data were collected from primary source using semi-structured questionnaire complemented with interview schedule. Data collected were analyzed using both descriptive statistics (such as means, percentages and frequency distribution) and inferential statistics (such as Simpson livelihood index and ordered logit regression). The result of the findings indicated that considerable proportion (69.8%) had a moderate level of shea butter processing, 28.3% had a low processing level, and only 3.8% had a high level of processing. Also, 69.3% of women shea butter processors had moderate livelihood status while 25.0% had low livelihood status with only few (5.7%) who had high livelihood status. The findings also revealed that quantity of shea butter processed ($p < 0.01$), processing experience ($p < 0.01$) and years spend in school ($p < 0.05$) were the factors influencing livelihood status of women shea processors. The study recommended that women should be supported with credit facilities like their male counterparts in order to improve their livelihood

Keywords: Shea; Butter; Livelihood, Rural and Women

EFFECTS OF FUEL SUBSIDY REMOVAL ON POVERTY STATUS OF RURAL WOMEN IN NIGER STATE, NIGERIA

Abdullahi B

Department of Agricultural Extension and Rural Development, Federal University of Technology

Ogaji A

Department of Agricultural Economics and Farm Management, Federal University of Technology

Egamana, M. N.

Department of Agricultural Technology, Federal Polytechnic Bida

Yakubu, M

Department of Agricultural Extension and Rural Development, Federal University of Technology

Muhommad U. H

Department of Agricultural Extension and Rural Development, Federal University of Technology

Bature, C

Department of Agricultural Extension and Rural Development, Federal University of Technology

ABSTRACT

The study was conducted to examine the effects of fuel subsidy removal on poverty status of rural women in Niger State, Nigeria. Specifically, the study examined the income and expenditure level of respondent before and after subsidy removal and poverty status of the rural women before and after subsidy removal. Multi-stage sampling techniques were employed to select 340 respondents on which primary data were elicited from the respondent with the aid of a structured questionnaire complemented with interview schedule using kobotool box. Data collected were analyzed using descriptive statistics (such as mean, frequency distribution count and percentages) and inferential statistics (such as income poverty measure). The study revealed that the minimum and maximum income of rural women before subsidy removal were ₦6500 and ₦180,000 respectively, with an average income of ₦31,338.93. After the subsidy removal, the minimum and maximum income were ₦12,000 and ₦200,000 respectively, with an average income of ₦31,532.89 suggesting 0.6% increase in income. Similarly, the minimum and maximum expenditure before subsidy removal were ₦1500 and ₦60,000 respectively, with an average expenditure of ₦30,941.88. After subsidy removal, the minimum and maximum expenditure rose to ₦14,000 and ₦68,000 respectively, with an average expenditure of ₦65,190.06 indicating a substantial 119.8% increase in expenditure. The result of FGT revealed that before the subsidy removal, only 20.0% of rural women were considered poor based on the computed poverty lines. However, after the subsidy removal, this figure doubled to 40.0%. The study concluded that the fuel subsidy removal has significant effects on poverty status of already vulnerable rural women.

This study recommended that improved access to credit, extension services and training on cost-saving practices could help alleviate some of the financial pressures faced by these women

Keywords: Subsidy; Poverty; Rural; Women and Fuel

GENDER DEVELOPMENT AND CLIMATE CHANGE: FOOD LOSS REDUCTION IN MANGO AND TOMATO VALUE CHAINS IN PAKISTAN

Aneela Afzal

Department of Agricultural Extension, PMAS Arid Agriculture University

ORCID: 0000-0002-8950-0962

ABSTRACT

Addressing food loss is a multifaceted challenge that persists as a critical issue in developing nations. Though extensive research has identified the root causes and dimensions of food waste, one crucial aspect remains largely unexplored: the empowerment of women in mitigating food loss. This study investigates the pivotal role of women in reducing food loss, with a specific focus on mango and tomato production, by raising awareness about value chain enhancement strategies. In addition to exploring the influence of women in this context, the research examines various contributing factors, including climate change impacts, farmer behaviors, and the involvement of intermediaries in the value chain. Data for the study were collected from the tomato value chain in Sindh and the mango value chain in the Multan area, involving surveys of 25 farmers and intermediaries each. The study reveals that rural women lack awareness and face cultural barriers that hinder their participation in value addition activities. Women's involvement is notably absent from both farming and intermediary roles, with male dominance prevalent across all segments of the value chain. Nonetheless, exceptions exist. The research identifies key challenges faced by farmers, including food loss resulting from annual flash flooding and inadequate storage facilities. This study underscores the critical need to address gender disparities and integrate women into value chain activities while also considering broader factors such as climate resilience and storage infrastructure to effectively combat food loss in developing nations.

Keywords: Food loss mitigation; Value chain development; Climate Change; Women entrepreneurship; value-addition.

WOMEN'S INVOLVEMENT IN FINANCIAL DECISION-MAKING IN THE BUSINESS SECTOR

Malvina Hysa

Logos University College

Dori Risilia

Agricultural University of Tirana

Abstract

There is no doubt about the great importance of businesses in the economy, and there is increasingly strong evidence for the role of women-run businesses in economics. Despite the few studies on the gender dimensions of entrepreneurship or on the participation of women in entrepreneurial activity, there is evidence that shows the economic losses that states suffer from the involvement of low level of women in the world of entrepreneurship. According to the World Bank, the Balkan region The West loses 5% of its annual GDP to inequality between women and

men in business. Global data shows that out of 224 million businesses with women owners worldwide, 112 million of them work more than one person, and only 12 million plan to employ up to six people in the next two-three years. When it comes to female entrepreneurship, it is largely stated as a new phenomenon in the Albanian economy. Thus, there are not a lot of statistics or laws readily available to address challenges and policies accordingly. The latest Law on Entrepreneurs and Companies was published on 14.04.2008 and although it largely overlooks entrepreneurship in terms of gender throughout its articles, it is important to note that women and men can register a business in the same way (Law on Entrepreneurs and Commercial Companies).

The main purpose of this study is to find out how much women are involved in financial decision-making in the business sector.

Keywords: women, business sector, financial decision making

1.1 Women's in Financial Decision Making: What to Expect?

Research demonstrates the role played by a country's stage of economic development when assessing the impact of entrepreneurship on economic growth, as shown by Haxhi & Krasniqi (2011), Marcotte (2014), Van Stel et al. (2005) or Wong et al., (2005). Conclusions may vary between developed economies and those in development, but nevertheless there is no doubt about the increased importance of private sector in the economy. For this reason, the governments of developing countries have evaluate and embrace policies that increase entrepreneurial activities. The development of private sector is closely related to the economic development of any country.

Existing and new businesses, 11 whether small, medium or large, occupy a large share of employment, thus constituting a factor critical to the well-being of societies. A strong private sector creates employment and sustainable growth. Currently it provides about 90% of jobs indeveloping countries and as a consequence is an essential partner for the government in the fight against poverty.

An analysis by the European Commission shows that women are underrepresented in business communities in developing countries. This phenomenon, although it has taken increased attention in the last decade, is not necessarily supported in historical studies and analysis.

In general, there is a lack of studies related to gender dimensions of entrepreneurship, gender gaps, women's participation in activities entrepreneurs and their performance.

What is most important, though official figures are rich in business statistics, data is not always available officials separated by gender. A similar conclusion was reached by a recent study on women's entrepreneurship in the Balkan region Western, from the Council for Regional Cooperation, where the need is evident

for more gender-disaggregated data on the above and the public sector must prepare the ground for strong gender-based statistics.

The great economic and social changes in Albania in the twenty years of have brought significant changes in the position of women in family and society. One of the most important changes

women's participation in the labor market is evident, which has strengthened its role in the economic and social development of the family and society.

Recent developments in the labor market have been associated with a lower rate participation for both men and women, but the decline in participation was greater for women and therefore the gender gap in participation has widened. In third quarter of 2022, the gender gap in force participation worker is 12.4 percentage points more for men, where the rate of labor force participation for women is 67.3%, while for men is 79.7%.

A large amount of research is also devoted to the relationship between the presence of women in management positions and the company's results, noting for the times that it brings a greater involvement of women in decision-making, not only in terms of promoting equal opportunities

for women and men, but also in terms of improving performance business. Research data shows that inclusive, balanced boards and with diversity are more likely to be more effective, more capable of to understand their customers and stakeholders, as well as to take from new perspectives, new ideas, powerful skills and broad experiences, while thus leading to better decision-making.

Performance improvement. Various performance indicators business are positively affected by the increase in the level of representation of women in boards and senior management positions. Boards are usually made up of members similar, with similar backgrounds, education and networks. The presence of women will of diverse backgrounds, experiences and perspectives leading to a better decision making. They add different perspectives and voices debate and decisions. Female directors are expected to improve performance through increasing the independence of the board. Women take their roles more seriously non-executive leaders, preparing more responsibly for meetings. Zelechowski and Bilimoria (2004) have shown that three women are needed for it change the dynamics of the boardroom by making it possible for them to be heard the voice. McKinsey & Company (2007) shows that the environment for women in positions of high is improved when about a third of the managers at that level are women and corporations with at least 30% women at the top management level produce better financial results.

Bhogaita (2011) found that performance operational and share price increases significantly for companies where women make up over 20% of board members, compared with companies with lower representation of women. Another study has shown that having at least one female director on the board seems to reduce the odds of a company going bankrupt by 20% and having two or three directors women further reduce the chances of bankruptcy. However, this should not

it is considered a gender numbers game. A key factor driving boards is mine and income to shareholders. There are a number of studies that illustrate the positive impact that the contribution of women in the boardroom can bring to total company nances and that positively link boards with diversity gender with improved performance, as mentioned above.

The UN Global Compact and UN Women have recently developed the Principles of Empowering Women, a set of Principles that provide guidance for businesses that how to promote gender equality and women's empowerment in the workplace, market and community. These Principles are signed independently and public from international and local companies around the globe.

The seven principles are a wide-ranging set of commitments, since its inception a high-level corporate leadership on gender equality or treatment fair and equal at work, up to the promotion of equality through community initiatives and advocacy or measurement and public reporting on

progress towards achieving gender equality. Until the end of 2022, only 38 companies in Albania have signed these Principles or issued one statement in support of them.

1.2 Characteristics of owned enterprises/led by women in Albania

The situation in Albania reflects the expectations projected in the review of literature. Women's participation in entrepreneurial activities is usually measured with the percentage of businesses owned or managed by women. Institute Albanian Statistics has been producing these statistics for several years.

As expected, the number of businesses owned/managed by men is higher. It is about three times higher than the number of businesses owned/managed by women. Percentage of businesses owned/managed by women has fluctuated during this period and has recently marked a curve

downward, falling from a peak of 29.7% in 2017 to 25.5% in 2020.

The total number of businesses has only a slight fluctuation. The fact that the number of registered businesses has increased by more than 14,000 since the year 2015, but the number of women-owned/managed businesses has remained in the country around the figure of 2,000, reinforces the finding that women's participation in entrepreneurship has experienced a downturn in recent years.

As it is mentioned in most studies in this field, the classification of entrepreneurs by gender, firm size and entrepreneurial activities is useful because there are differences between ownership structures of businesses women's and men's.

Women-owned businesses tend to be smaller in size than those of men. The size of the firm is usually determined by the average number of employees during a year. The figures in the table below show that during the years 2013-2021 women owners/managers are focused on micro enterprise with 1 - 4 employees. On average, women owned/managed 28.4% of these firms per the six-year period. The highest figure was recorded in 2015 with 32.7%, while in 2017 the figures decreased for micro firms.

In two years lastly, the decline in the percentage of micro-firms owned/managed by women has been accompanied by an increase in larger businesses.

In general, women-owned/managed businesses are more concentrated in service sectors. Even food services and accommodation facilities constitute an important sector, the weight of which

it is significant by about 29% in the last two years. It's interesting than a large part of businesses in the Information and Communication sector owned/managed by women.

1.3 Different factors and obstacles faced by enterprises owned/managed by women

Despite the fact that "women in entrepreneurship" is a new topic in the equality literature gender, there are several studies that have been conducted focusing on different aspects of gender in entrepreneurship and cross-country differences.

Almost all field studies use questionnaires as data collection tools. UNCTAD (2014) conducted a survey on enablers and barriers to entrepreneurship and innovation from a gender perspective, as in economies developed as well as in developing ones, to see if the development economic related to differences in enabling factors and barriers. In addition, the study aimed to analyze gender variation in barriers to entrepreneurship and innovation and provide recommendations for innovation higher in women-owned enterprises. Data for the study was collected through a sample of 456 male and female entrepreneurs in Brazil, Jordan and Uganda (developing countries) and Sweden, Switzerland, the States United States (developed countries).

The findings were grouped into three main themes: entrepreneurial motivations and innovation drivers, innovative practices and barriers to innovation. The results show that there are significant gender differences in the driving factors of entrepreneurship and innovation, in entrepreneurial motivations and innovation motivations.

Significant differences were also found in management structures, where women-owned businesses were more likely to cohesion and cooperation in management. However, no evidence was found for approach to innovation, although women entrepreneurs tend to concentrate them

their innovation efforts more in business organization than in products and processes.

1.4 Pool findings for women entrepreneurs in Albania

The results of the survey show that the main motivation of respondents to start a business is additional income.

The main reasons why the women questioned had started their own business were:

- *To supplement the family's income, in 44.6% of cases;*
- *To give more money in 36.6% of cases;*
- *To fulfill a dream, to realize a passion in 26.3% of cases;*
- *To meet a need that was not met by the market in 22.9% of cases, etc.*
- *15.9% answered that they started the business as a family enterprise and 10.3% to make a positive contribution to community life.*

1.4.1 Impact of COVID-19

Throughout the questionnaire, women-run enterprises were asked if there were any

How has the pandemic affected their business and, if so, how?

- 38.6% of businesses answered that the Covid-19 pandemic had an impact to their access to customers, markets were closed or reduced completely; 28.3% answered that they had stopped it temporarily supply; for 25.1% of businesses, production or services were decreased/prohibited, while for 18.8% there had been reductions and reductions working hours.

- Only 1.8% answered that the COVID-19 pandemic had affected them their business, driving them into bankruptcy.

About half of the enterprises run by women (46.5%) reported that had difficulty surviving in business because of the influence it had had closure/reduction of activities. Two out of five female entrepreneurs (19.5%) admitted that it was Sta who suffered the consequences. Preferred support after pandemic includes financial support for 55.4% of businesses, training for 14.5% of businesses and mentoring/advice from a professional/expert for 12.6% of businesses, etc.

Meanwhile, of the measures taken by the Albanian government, only 28.2%

reported receiving direct payments to employees. Most, about 64% of businesses answered that it was not received for their businesses no such measure, and that their business was worthless for any reward.

Meanwhile, only 1.8% of businesses had received loans with sovereign guarantees.

Of the businesses that provide some support, 21% provide a salary

work for three months (at the level of the minimum wage provided by law, 26,000

ALL/month).

Only 1.8% have received support through Active Market Policies Work, for the re-employment of their staff (wages and insurance subsidies social depending on specific programs). Other categories that have receive a one-time payment, offered as financial assistance to all

employees, constitute a very small part of the total.

1.5 Conclusions

- Taking measures so that women's entrepreneurship is in his attention all strategic documents,
- The commitment to ensure a full public consultation of Economic Reform Program.
- Increasing the participation of civil society organizations.
- Commitment to support women in business to have access in finance, in marketing and access to trade as the main barriers for business growth.
- Taking new pilot measures to support the passage of womentowards self-employment
- Ensuring investments in human capital for women in the long termthe whole life cycle, from childhood development to the growth of skillsand encouraging entrepreneurship.
- Establishing special programs for business groups andfor new businesses run by women, to supportand to promote the distribution of women entrepreneurs throughoutsectors of the economy, especially in strategic sectors.
- Initiatives that support women's training should continuein business.
- Other free trainings should also be conductedto introduce women entrepreneurs or aspiring womenbecome entrepreneurs with basic knowledge of resource policiesshuman, financial management of business and financepersonal.
- Awareness of the positive impact of digital services, ealong with training are essential to ensure that businessesled by women, especially the little ones, not to be touchedstrongly from technological changes.

References

- Allen S. (2012), "Financial risk management", 2nd edition, Wiley Publishing
- Blokdyk G. (2021), "Financial risk management, a complete guide", 5 Star Cooks Publishing Bollano, J (2010). Kontabiliteti dhe përgatitja e pasqyrave financiare në mikronjësitë, (mikrondërmarrjet) sipas SKK 15 : ilustrime, Tiranë
- Box, T.M., White, M.A. and Barr, S.H. (1993). "A contingency model of new manufacturing performance". *Entrepreneurship Theory and Practice*.: p. 31-45.
- Branciani S. (2011), "Il rendiconto finanziario e le piccole imprese: un modello operativo per isoggetti esterni", *Financial Reporting*, n.3, pp.107-124.
- Bundo, Sh. (2012) "Financë", Tiranë.
- Chapelle A. (2018), "Operational Risk Management: Best Practices in the Financial ServicesIndustry": p.179-231
- Corbetta P. (2003), *La ricerca sociale: metodologie e tecniche. Volume II. Le tecniche quantitative*, il Mulino, Bologna.

Foreman -Peck J, Makeapece G, Morgan B, (2011). “Growth and profitability of small andmedium-sized enterprises”, p.307-319

Heller D. (2021), “Performance of valuation methods in financial transactions”, Volume4,ISTE Ltd: p.1-164

Hughes R, Senaratne G, (2018).”Provide financial & business perfomance information”,7thedition National Core Accounting Publications: p.7-219

Hull C. J. (2018), “Risk management & financial institutions”, 5th edition, WileyPublishing: p.1-42

**EXPLORING FACTORS AFFECTING WOMEN ENTREPRENEURS AND
BUSINESS PERFORMANCE IN LOKOJA METROPOLIS, KOGI
STATE ANALYSING WOMEN ACCESS TO MONEY AND FAMILY
COMMITMENTS**

Ogaraku Nneoma Bridget

Imo State University Of Agriculture, Department Of Agriculture And Environmental Sciences

Ayozie Daniel Ogechukwu

Department Of Business Administration, Federal University Lokoja

ABSTRACT

The study aimed at exploring factors affecting the performance of women entrepreneurs in Lokoja Kogi State. For the study, a survey research design was employed, using Taro Yamane formula to obtain a sample size of 190 from a population of 363 women entrepreneurs who are members of the Lokoja Business Women Association. The 190-sample size was selected using simple random sampling technique. Data was collected through well-structured questionnaires designed using five-point Likert scale, 184 questionnaires were returned out of the 190 distributed. Data was presented and analyzed using SPSS version 21 simple liner regression, Anova and path coefficient to determine the level of relationship between performance vis-à-vis access to finance, level of education, family commitment and socio-cultural factors affecting women entrepreneurs. To ensure reliability the researcher used Cronbach Alpha reliability test to obtain the level of reliability of the research variables. The study made several findings which are that access to finance, level of education and socio-cultural factor have a positive and significant relationship with performance of women entrepreneurs while family commitment has a negative and significant relationship with the performance of women entrepreneurs. The study made the following recommendations among which are that government should make and implement policies and strategies that would give women equal access to education, productive resources like their male counterparts, government should provide interest free loans to help women entrepreneurs expand their businesses, women should invest in self development and build strong support network for their businesses.

**THE FACTORS AFFECTING THE PERFORMANCE OF WOMEN
ENTREPRENEURS IN LOKOJA: EVALUATING THE SOCIO-CULTURAL ISSUES
AND LEVEL OF EDUCATION VARIABLES**

Ogaraku Nneoma Bridget

Imo State University Of Agriculture, Department Of Agriculture And Environmental Sciences

Ayozie Daniel Ogechukwu

Department Of Business Administration, Federal University Lokoja

ABSTRACT

The study aimed at exploring factors affecting the performance of women entrepreneurs in Lokoja Kogi State. For the study, a survey research design was employed, using Taro Yamane formula to obtain a sample size of 190 from a population of 363 women entrepreneurs who are members of the Lokoja Business Women Association. The 190-sample size was selected using simple random sampling technique. Data was collected through well-structured questionnaires designed using five-point Likert scale, 184 questionnaires were returned out of the 190 distributed. Data was presented and analyzed using SPSS version 21 simple liner regression, Anova and path coefficient to determine the level of relationship between performance vis-à-vis access to finance, level of education, family commitment and socio-cultural factors affecting women entrepreneurs. To ensure reliability the researcher used Cronbach Alpha reliability test to obtain the level of reliability of the research variables. The study made several findings which are that access to finance, level of education and socio-cultural factor have a positive and significant relationship with performance of women entrepreneurs while family commitment has a negative and significant relationship with the performance of women entrepreneurs. The study made the following recommendations among which are that government should make and implement policies and strategies that would give women equal access to education, productive resources like their male counterparts, government should provide interest free loans to help women entrepreneurs expand their businesses, women should invest in self development and build strong support network for their businesses.

FEMALE-HEADED HOUSEHOLDS' ADAPTATION STRATEGIES TO HERDERS' FARM INTRUSION IN NSUKKA AGRICULTURAL ZONE OF ENUGU STATE, NIGERIA

Okoro, John Chukwuma

Department of Agricultural Extension, University of Nigeria

Ngwu Blessing Sochima

Department of Agricultural Extension, University of Nigeria

Abstract

The study assessed adaptation strategies to herders' farm intrusion of female-headed households' in Nsukka Agricultural zone in Enugu state, Nigeria. Specifically, the study was designed to describe the socio economic characteristics of the respondent, ascertain the perceived causes of herders' farm intrusion, determine the effects of herders' intrusion in female-headed household agricultural production, ascertain female headed household adaption strategies to herders' intrusion, and identify the challenges to the adaptation strategies of female-headed to herders' intrusion. A structured interview schedule was used to collect data from a sample of 60 respondents and descriptive statistics was used to analyze the data collected. Result show that all (100.0%) of the respondents indicated that desertification of the Sahel and Northern Region and movement of herders and their cattle southwards is the perceived major cause of herders' farm intrusion in the study area. Similarly, 98.3%, 98.3% and 95.0% also indicated that herd size, lack of political will of government to arrest and punish the offenders adequately and herders inability to control cattle are other major perceived causes of herders farm intrusion respectively. All (100.0%) the respondents indicates that destruction of crops, soil degradation, decrease in output and income of crop, hostilities between herders and farmers, loss of produce in storage, reduced human mobility, poverty, reduction in farming activities and food insecurity were the major effects of herders' farm intrusion. Similarly, the major adaptation strategies to herders' farm intrusion as indicated by the respondents were: taking up alternative occupation ($\bar{x}=4.2$), purchasing food on credit ($\bar{x}=4.1$), migration ($\bar{x}=3.9$), diversifying crop production with animal production ($\bar{x}=3.8$), taking loans from friends and families ($\bar{x}=3.5$) and community based natural resource management agricultural resources ($\bar{x}=3.4$). However, the challenges to the adaptation strategies of female-headed households to herders' intrusion were: limited market access after destruction ($\bar{x}=4.2$), limited land availability due to loss of land during conflict ($\bar{x}=4.2$), no legal sanctions of defaulters ($\bar{x}=4.1$), poor government policies and regulations ($\bar{x}=4.0$) and lack of financial capability to startup business ($\bar{x}=4.1$). The study recommended that adequate provision of funds and credit facilities in addition to collaboration of herders and local authorities to develop sustainable resource management plans (rotational grazing, protected corridors etc) will help to improve the adaptation strategies of female-headed households to headers' farm intrusion. Also, government should arrest and punish the offenders adequately while agricultural extension agents should reach out to these women for capacity building and advisory services.

Keywords: adaptation strategies, female headed households, herders intrusion

THE USE OF HORTICULTURE BY VERICULTURE IN WOMEN FARMERS' GROUP (WFG) IN WEST KISARAN, DISTRICT OF ASAHAN, NORTHERN SUMATERA

Ameilia Zuliyanti Siregar

Faculty of Agriculture University of Sumatera Utara

Ahdiat Leksi Siregar

Program Study of Processing of Product Plantation, Citra Widya Edukasi Palm Oil Polytechnic

Indra Rahmadi

Senior High School

Abdul Hafiz Ab Majid

School of Biological Sciences, University of Sciences Malaysia, 1112, Persiaran Sains, 11800 Gelugor, Pulau Pinang

Abstract

Participation by the Women's Farmers Group (WFG), West Kisaran, Asahan Regency, Northern Sumatera, utilizing yard land to support the Sustainable Food Home Area Program (SFHAP) through verticulture of pekcoy, mustard greens, eggplant, red chilies and tomatoes. WFG "Seroja" plays a role in handling and preventing stunting in the form of active participation from WFG providing support to stunting families in West Kisaran. The research objectives are to verify the level of farmers' motivation which optimizes the utilization of their yards in Asahan District.. The research uses descriptive analysis by a quantitative approach. Furthermore, the data were collected by a questionnaire instrument which it had tested for validity and reliability, using multiple linear regression and a Likert scale. The study resulted show that level farmers motivation which optimizing the use of yards in West Kisaran, District of Asahan is in the very high category, namely 85.16%. Then perceptions (2.45), the role of extension workers (5632), and farmer characteristics (3.46).

Keywords: use, horticulture, vericulture, wfg, Northern Sumatera.

TECHNOLOGY-DRIVEN EXTENSION FOR WOMEN FARMERS: EXPANDING ACCESS TO KNOWLEDGE AND INNOVATION

Dhivya C

Department of Agricultural Extension and Rural Sociology, Tamil Nadu Agricultural University

ORCID: 0009-0004-8984-1812

R Arunkumar

Department of Agricultural Extension and Rural Sociology, Tamil Nadu Agricultural University

ABSTRACT

In today's digital era, technology-driven agricultural extension services offer a transformative pathway to empower women farmers, bridging critical knowledge gaps and enabling access to innovative practices. Mobile apps, SMS-based advisory services, online platforms, and remote sensing technology have revolutionized the delivery of agricultural extension services, allowing women to receive real-time information on best practices, pest and disease management, climate forecasts, and market prices without the need to travel or rely solely on in-person advisories. These tools have proven especially valuable in addressing the unique challenges that women farmers face, such as restricted mobility, lower literacy levels, and limited access to formal extension networks. Despite their crucial role in food production and sustainable farming, women often face restricted access to conventional extension services due to barriers like limited mobility, educational disparities, and socio-cultural norms. Technology-driven extension models provide flexible, accessible solutions that help overcome these challenges by delivering real-time information, best practices, and market insights directly to women farmers. Through case studies, this presentation will showcase successful digital extension initiatives that have enhanced women's productivity, improved decision-making, and increased their resilience to climate challenges. Key topics include the role of gender-sensitive tech design, the potential of digital literacy programs, and examples of participatory approaches that integrate local knowledge with modern techniques. By focusing on how digital extension services can enhance women's agricultural knowledge, productivity, and economic empowerment, this session highlights technology's potential to foster inclusive, sustainable growth in agriculture.

Keywords: Technology Driven Extension, Women Farmers, Knowledge and Innovation

EMPHASIZING INFORMATION TECHNOLOGY EDUCATION FOR WOMEN

Asma Bibi

Department of Livestock and Poultry Production, FVS, Bahauddin Zakariya University

Asma Akram

Institute of Zoology, Bahauddin Zakariya University

Abdul Waheed

Department of Livestock and Poultry Production, FVS, Bahauddin Zakariya University

Abstract

Information Technology (IT) is increasing day by day and its education for women is also becoming of vital importance. By getting equipped with IT education, women would become capable of working in diversified environments by putting their efforts in documentation, data entry, cleaning, visualization, and analysis by using different software. Also, they would be high profile programmers and earn higher wages as it is providing gender equality and equal opportunities for women to thrive well in the briskly growing world economics. By equipping themselves with latest IT tools they would become more productive and find safer places to work in challenging environment.

Keywords: Women, IT education, gender equality, high earning, data handling

WOMEN'S EVOLUTION ON THE ROMANIAN LABOR MARKET (1992-2021)

Mihaela Oprea

Romanian Academy, Doctoral School of Economic Sciences, National Institute for Economic Research "Costin C. Kirişescu"

Mihaela Vlădescu

Romanian Academy, Doctoral School of Economic Sciences, National Institute for Economic Research "Costin C. Kirişescu", Institute of National Economy

ABSTRACT

Since earliest times, women have been seen as the caretakers of the household, while men provided the income needed to maintain a household. Early labor force studies focused on the male labor force because women's activities were unregulated and often limited to housework. With the development of society, women were encouraged to advance in their careers through proper study and education. Accordingly, the aim of this research is to highlight the evolution of women in the labor market.

In this study, we analyzed the evolution of the percentage of women in the total population and in the employed population in Romania, as well as the evolution of the income of this segment of the population using reference data from the four population censuses: years 1992, 2002, 2011 and 2021 as well as NIS data. The analysis tracks changes in the share of women in the total population, as well as trends in their labor market participation, and the evolution of their wage earnings.

We have also examined the socio-economic factors that have influenced these developments, such as gender equality policies and improved access to professional opportunities for women.

In Romania, the analysis of demographic and labor force trends in female employment between 1992-2021 highlights some clear trends. Over the three decades, the share of women in the total population increased slightly due to higher life expectancy among women.

In terms of the labor market, women's share of the employed population has remained relatively constant over most of the period, with a more noticeable increase in 2021, when women accounted for almost 46% of the total employed. This increase suggests a greater involvement of women in the employment sector, as gender equality and equal access to the labor market have been intensively promoted through public policies and global socio-economic trends. Women's wider access to the labor market can also be attributed to cultural and economic changes that encourage women's active participation in the economy, but further measures are still needed to close the gender gaps and support equal opportunities in all economic sectors.

However, the gender gap still remains. This gap may be due in particular to rural areas, where jobs are limited and less accessible for women.

PREDICTIVE MODELING OF ECONOMIC EMPOWERMENT INITIATIVES FOR WOMEN: ANALYZING IMPACT, SUSTAINABILITY AND LONG-TERM OUTCOMES

AKSHAYA SWATI R

R M K E C

Associate Professor

Dr. Suganthi.P

Dept. of Mathematics RMKEC

ABSTRACT

Economic empowerment initiatives targeting women, such as microloans, vocational training, and entrepreneurship programs, play a crucial role in advancing gender equality and improving socio-economic outcomes. However, understanding the long-term effectiveness and sustainability of these programs remains a challenge. This study leverages predictive modeling and statistical analysis to evaluate the impact, sustainability, and long-term outcomes of economic empowerment initiatives for women across different regions and contexts. By focusing on both quantitative data and contextual factors, this research aims to provide actionable insights for policymakers, non-governmental organizations, and program designers.

Our analysis begins with an assessment of immediate impacts, examining indicators such as income growth, employment rates, financial independence, and quality of life among program participants. Using data gathered from surveys and program reports, we employ linear regression and time series analysis to identify which initiatives yield the most immediate benefits. Preliminary findings suggest that certain empowerment strategies, such as targeted skills training combined with access to microcredit, show higher short-term success rates in improving economic stability for women.

To address sustainability, we develop machine learning models to predict the long-term effectiveness of various initiatives based on factors like program structure, cultural adaptability, and community support. These models evaluate retention rates, financial reinvestment, and business continuity among participants, helping to identify the specific conditions that foster sustainable empowerment. Results indicate that programs with a strong focus on mentorship and community engagement tend to have higher rates of sustained economic benefits.

This study also explores the socio cultural influences that affect program success across different regions, providing a nuanced understanding of how local context shapes empowerment outcomes. The insights gathered are intended to guide stakeholders in refining their strategies; ensuring initiatives are both scalable and adaptable to diverse settings.

Ultimately, this research offers a data-driven framework for evaluating and enhancing women's economic empowerment programs, highlighting critical factors that contribute to their success and longevity. By providing evidence-based recommendations, this study aims to inform future initiatives that can deliver enduring impact, thereby advancing efforts toward gender equality and economic resilience for women worldwide.

Keywords: Economic Empowerment, Predictive Modeling, Women's Empowerment Initiatives, Impact Assessment, Sustainability Analysis

BREAKING THE STEREOTYPICAL WOMEN REPRESENTATION IN BOLLYWOOD: A CASE STUDY OF *MARDAANI*

Dr. Shahi Shaika

School of Communication, Amity University Noida

ORCID: 0000-0002-0920-3731

Abstract

A portion of Bollywood's shift away from its previous depictions of women as sex objects, victims of male aggression, dependent, submissive, and peripheral can be attributed to transnational and international cultural and economic influences on Indian society. It is necessary to map out how patriarchal fears persist in contemporary Bollywood films, where women typically seem to play prominent parts and project an assertive on-screen persona. In particular, this study aims to separate the concepts of "national" and "local," as the former fails to account for the familial and local community contexts in India that significantly influence women. This study demonstrates how over the time, movies have evolved into a powerful medium for bringing up important social issues. It is clear that the portrayal of women in Indian cinema has changed from being objectified and labeled as weak to being shown as powerful lead characters. In recent years, a number of filmmakers have challenged the preconceptions perpetuated by mainstream cinema and ventured to examine the topic from a female point of view. Women were featured as the primary protagonists at the heart of the plot in movies like *Mardaani* (2014). These movies have changed the camera's focus from the woman's physique to her powerful sense of self. Many strong female characters capable of inspiring a generation have been portrayed in Indian cinema. This study discusses the popularity and content of Bollywood films that focus on women. It sheds light on how women are portrayed in Bollywood as strong, independent, and in the starring position without a male lead.

Keywords: Films, Bollywood, Women representation, Stereotypes, Cinema.

DIGITAL MARKETPLACES FOR FARM PRODUCTS: BUILDING AN ONLINE PLATFORM FOR YOUTH-DRIVEN AGRIBUSINESS IN NİGERİA

Sadiq, M.S

Department of Agricultural Economics and Agribusiness

ORCID: 0000-0003-4336-5723

Singh, I.P

Department of Agricultural Economics

ORCID: 0000-0002-1886-5956

Ahmad, M.M

Department of Agricultural Economics and Extension

ORCID: 0000-0003-4565-0683

Sani, B.S

Department of Agricultural Economics and Agribusiness

ORCID: 0000-0001-7773-3796

Abstract

Digital marketplaces for farm products are transforming agricultural value chains by enabling direct connections between producers and consumers, enhancing market access, and optimizing supply chains, especially in developing regions. This research review explores the potential of digital marketplaces as a tool for empowering youth in agribusiness, analyzing case studies, examining theoretical frameworks such as platform theory and innovation diffusion, and identifying challenges and opportunities for scaling these platforms. The article concludes with recommendations for stakeholders to foster inclusive, youth-led digital agribusiness ecosystems.

Keywords: Agribusiness; Digital; Farm products; Market; Youths; Nigeria

Introduction

Digital transformation in agriculture is reshaping traditional practices and creating dynamic opportunities for youth participation, particularly through the integration of digital marketplaces. These marketplaces offer a more efficient and transparent way for youth, often referred to as "agripreneurs," to engage in agribusiness. They enable direct connections between farmers and consumers, thereby bypassing the traditional reliance on intermediaries that often lead to reduced profits for farmers. By simplifying the agricultural value chain, digital platforms not only increase farmers' profitability but also improve the accessibility of fresh produce for consumers in urban and rural areas alike (World Bank, 2022; Olawoyin & Chiwetu, 2024).

In Nigeria, a country where approximately 70% of the population is under 30, youth unemployment and underemployment remain significant challenges. With agriculture accounting for a substantial portion of Nigeria's GDP, the sector holds great potential for job creation if effectively modernized and made appealing to younger generations. Digital marketplaces are instrumental in this shift, as they make agribusiness more accessible and attractive to youth by lowering entry barriers and providing greater market access (Corio, 2022; Njeri & Mutundu, 2021). These platforms offer tools for marketing, logistics, payment, and sometimes even financing, thus equipping young agripreneurs with the resources to compete in broader markets.

Moreover, digital marketplaces contribute to improved agricultural productivity by offering data-driven insights into supply and demand trends, weather forecasts, crop prices, and more. Such information enables young farmers to make informed decisions, optimize production cycles, and reduce losses. In addition, these platforms can facilitate access to credit by creating a digital footprint of transactions, which can be used by financial institutions to assess creditworthiness. Access to financing is critical, as young farmers often lack the collateral needed for traditional loans (Oloyede, 2018; Özçatalbaş & Imran, 2020).

The development of digital marketplaces aligns with Nigeria's national development goals, which emphasize poverty reduction, food security, and economic empowerment (Afolabi, 2020; Mwaura & Glover, 2021). By providing an avenue for sustainable income, these platforms help empower rural youth economically, reduce migration to urban centers, and contribute to the local economy's resilience. They are particularly crucial in bridging the urban-rural divide, as rural farmers gain more equitable access to urban markets, which have traditionally been dominated by larger-scale producers.

The potential of digital marketplaces in Nigeria goes beyond just improving individual livelihoods. As more youth engage in agribusiness, the sector becomes more innovative, competitive, and sustainable, fostering an environment that supports entrepreneurship and technological adoption. By tapping into this potential, Nigeria can address not only youth unemployment but also drive the agricultural sector toward greater efficiency, productivity, and inclusivity. Consequently, digital transformation in agriculture serves as a crucial component of Nigeria's long-term vision for sustainable development and youth empowerment. This review will therefore explore the multidimensional impact of digital marketplaces on youth-driven agribusiness in Nigeria, focusing on areas such as economic benefits, productivity gains, and challenges to widespread adoption. The specific objectives are to identify the benefits of digital marketplaces for youth agripreneurs; identify the challenges and opportunities for scaling digital marketplaces; and, examine the case studies on digital marketplaces in youth agripreneurship

Theoretical Framework

This study employs several theoretical frameworks to examine the factors that drive the adoption and impact of digital marketplaces on youth participation in agribusiness. These frameworks provide a foundation for analyzing both the opportunities and challenges presented by digital transformation in the agricultural sector.

1. **Platform theory:** Platform theory emphasizes the role of digital platforms as intermediaries that facilitate interactions between different groups, in this case, young agripreneurs and consumers. Through the concept of network effects, where each additional user increases the platform's value, this theory explains how digital marketplaces can amplify opportunities for youth by increasing visibility and market accessibility (Gawer, 2014). For agribusiness, this means that as more farmers and consumers join the platform, the value created grows exponentially, improving price transparency, competitive pricing, and product variety. Additionally, platform theory highlights the importance of trust and credibility mechanisms—such as reviews, ratings, and secure payment gateways—which digital marketplaces must foster to build a loyal user base in the agricultural sector.

2. **Diffusion of innovations theory (Rogers, 2003):** Rogers' Diffusion of Innovations theory explores how, why, and at what rate innovations spread within a social system. In the context of digital marketplaces, this framework helps understand the perceived advantages, compatibility, and ease of use that influence young agripreneurs' willingness to adopt these platforms. The theory categorizes adopters into groups (innovators, early adopters, early majority, late majority, and laggards), helping to analyze how rural youth engage with digital marketplaces.

It also points to potential barriers, such as limited internet access, cost concerns, and social resistance that may slow down adoption in certain areas. This framework is essential for developing strategies to promote the advantages of digital marketplaces and address specific barriers that young farmers face.

3. **Value chain theory (Porter, 1985):** Porter's value chain theory offers a way to examine how digital marketplaces impact each stage of the agricultural value chain. In agribusiness, digital platforms have the potential to transform the traditional value chain by enhancing access to inputs, optimizing production processes, and enabling direct marketing. This reduction in intermediary costs improves efficiency, which is critical for maximizing value addition at each stage. For young farmers, digital marketplaces provide tools to optimize logistics, manage inventory, and track consumer demand, thereby allowing them to capture more value from their products. By streamlining interactions within the value chain, digital platforms empower youth agripreneurs to compete more effectively, even in traditionally challenging markets.

Collectively, these frameworks allow for a comprehensive analysis of digital marketplaces' influence on youth-driven agribusiness. They highlight how platform attributes, adoption rates, and value chain efficiencies contribute to the success and scalability of these platforms within rural agrarian contexts.

Conceptual Framework

The conceptual framework for this study is grounded in four essential components, each of which plays a critical role in the success of digital marketplaces within youth agribusiness.

1. **Platform accessibility and usability:** The accessibility and ease of use of digital marketplaces are crucial in encouraging adoption among youth in rural areas, where infrastructure limitations and digital literacy levels may vary. Key considerations include the design of mobile-friendly interfaces, local language support, and the incorporation of features that cater to specific agricultural needs, such as crop listing, seasonal forecasting, and pricing tools. Accessibility also extends to platform affordability and data-light options, especially in regions with limited internet connectivity. By making platforms inclusive and easy to navigate, digital marketplaces can reach a broader demographic of young agripreneurs who may not otherwise engage in digital commerce.

2. **Market access and reach:** One of the primary benefits of digital marketplaces is their ability to expand market reach for rural youth, enabling them to connect with a larger pool of consumers both locally and internationally. This expanded reach contributes to economic growth by providing youth with stable and diversified demand channels for their products, ultimately increasing their market resilience. Additionally, these platforms often integrate logistics solutions that make it easier for rural producers to manage transportation, thereby reducing delivery times and costs. By leveling the playing field, digital marketplaces empower young agripreneurs to scale their businesses and increase profitability in ways that traditional local markets do not offer (Demirgüç-Kunt et al., 2018).

3. **Financial and digital literacy:** For youth agripreneurs, digital and financial literacy are essential skills for effectively leveraging digital marketplaces. Digital literacy encompasses the ability to navigate platforms, utilize digital marketing tools, and leverage e-commerce features, while financial literacy includes managing transactions, setting appropriate prices, and understanding financial statements. Training programs in these areas are critical, as they enable young farmers to operate confidently in the digital space, negotiate fair prices, and make informed financial decisions. This component also includes familiarity with digital financial services, such as mobile payments and digital wallets, which are often integral to transactions on these platforms (Afolabi, 2020; Kioko, 2022).

4. **Economic and social impact:** Digital marketplaces can have a profound economic and social impact on young farmers, improving income levels, social status, and long-term economic opportunities. By providing a platform for direct sales, these marketplaces increase profit margins by reducing intermediary costs, making agribusiness a more viable livelihood option for youth. This economic empowerment often translates into social empowerment, as successful young agripreneurs can serve as role models in their communities, thereby encouraging more youth participation in agriculture. Moreover, increased income levels can lead to enhanced access to education, healthcare, and community resources, further contributing to rural development and reducing urban migration. The economic and social impact of digital marketplaces is therefore central to creating a sustainable, youth-driven agribusiness ecosystem.

Here is a step-by-step breakdown of the conceptual framework; organized into its four essential components:

Step 1: Platform Accessibility and Usability

Objective:

Ensure digital marketplaces are inclusive and user-friendly for rural youth with varying levels of digital literacy and infrastructure access.

Key Features:

- **Mobile-Friendly Design:** Simplified interfaces for ease of use.
- **Local Language Support:** Inclusion of regional languages for wider adoption.
- **Specialized Agricultural Features:** Tools like crop listing, seasonal forecasting, and pricing mechanisms tailored to agriculture.
- **Affordability:** Cost-effective models to reduce barriers to entry for low-income users.
- **Data-Light Options:** Optimized performance for regions with limited internet connectivity.

Outcome:

Encourage higher adoption rates among young agripreneurs by addressing infrastructure and literacy challenges.

Step 2: Market Access and Reach

Objective:

Enable rural youth to expand their market presence and improve business scalability.

Key Features:

- **Wider Market Reach:** Opportunities to connect with local and international consumers.
- **Diversified Demand Channels:** Stable and resilient economic opportunities.
- **Integrated Logistics Solutions:** Simplified transportation systems to reduce costs and delivery times.
- **Level Playing Field:** Equitable access to global markets, bypassing the limitations of traditional local markets.

Outcome:

Empower youth to scale agribusiness operations, enhance profitability, and boost economic resilience.

Step 3: Financial and Digital Literacy

Objective:

Equip young farmers with essential skills to utilize digital platforms effectively.

Key Features:

- **Digital Literacy:** Skills in platform navigation, digital marketing, and e-commerce utilization.
- **Financial Literacy:** Understanding transactions, pricing strategies, and financial management.
- **Training Programs:** Targeted education to build competence in digital and financial operations.
- **Familiarity with Digital Financial Services:** Adoption of mobile payments, digital wallets, and other fintech tools.

Outcome:

Increase confidence and competence among youth to maximize the benefits of digital marketplaces and make informed financial decisions.

Step 4: Economic and Social Impact

Objective:

Harness the economic and social benefits of digital marketplaces to empower youth agripreneurs.

Key Features:

- **Increased Income Levels:** Higher profits from reduced intermediary costs.
- **Social Empowerment:** Enhanced community status and role modeling for peers.
- **Improved Access to Resources:** Better opportunities for education, healthcare, and community services.
- **Reduction in Urban Migration:** Sustaining rural development and reducing pressures on urban areas.

Outcome:

Create a sustainable ecosystem where youth-driven agribusiness thrives, contributing to poverty reduction, economic empowerment, and food security.

Diagrammatic Representation:

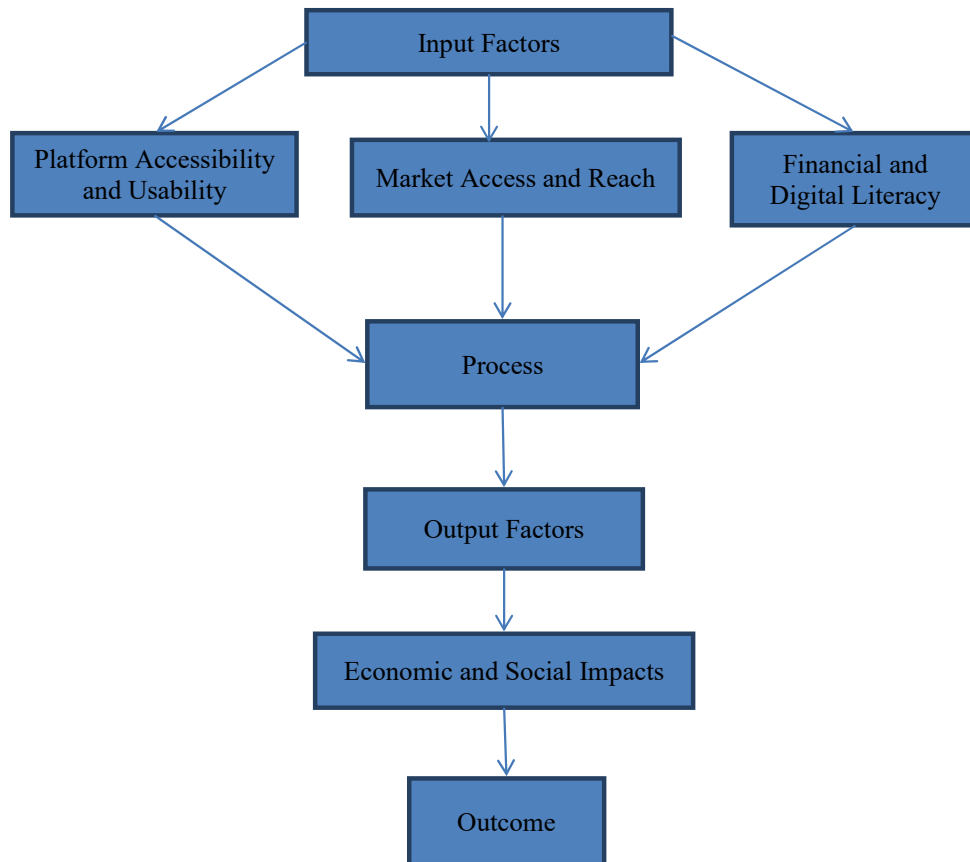

Figure 1: Conceptual framework

1. **Input Factors:**
 - Accessibility and usability
 - Market access and reach
 - Digital and financial literacy
2. **Process:**
 - Implementation of inclusive digital tools.
 - Training and education initiatives.
 - Market linkage through digital platforms.
3. **Output Factors:**
 - Economic empowerment (higher income, expanded market access).
 - Social empowerment (community role models, enhanced social status).
4. **Outcome:**
 - Achieving poverty reduction, sustainable rural development, and a thriving youth-driven digital agribusiness ecosystem.

This step-by-step breakdown highlights the interconnected nature of the four components, focusing on both individual and collective benefits for young agripreneurs.

Through this conceptual framework, the study aims to assess the ways in which digital marketplaces can be made more accessible, impactful, and scalable for youth in agribusiness. This analysis will inform policy recommendations and strategies for fostering a more inclusive digital economy that benefits young farmers and supports broader national goals of poverty reduction, economic empowerment, and food security.

Research Methodology

The present study explores the literature review viz. journals, conference proceedings, books, magazines, newspapers to get insights on the specified objectives of digital market places for farm products in Nigeria.

Results and Discussion

This section explores the barriers, benefits, and challenges related to the adoption of digital marketplaces by youth agripreneurs, as well as the opportunities for scaling these platforms in rural regions.

Barriers to adoption of digital marketplaces by youth agripreneurs

1. **Limited ICT infrastructure:** In many rural areas, unreliable internet connectivity and inconsistent access to electricity significantly hinder digital platform adoption. Youth in these areas are often forced to travel to urban centers to access stable internet connections, which increases costs and limits regular engagement with digital marketplaces (Vale et al., 2022; Oyekanmi, 2024). High mobile data costs further exacerbate this issue, as they deter young agripreneurs from frequently accessing digital platforms, which require data for both communication and transactions. This digital divide not only limits market access but also reduces youth engagement with technological innovations that could otherwise improve their business operations.

2. **Low digital literacy:** Digital literacy is crucial for maximizing the potential of digital marketplaces, but many young farmers lack the skills to fully leverage digital tools. Basic ICT skills, such as navigating digital interfaces, creating online profiles, and effectively marketing products, are often lacking among rural youth (Efobi et al., 2017; Chelangat et al., 2021). Without sufficient training in digital marketing and e-commerce, youth agripreneurs miss out on opportunities to optimize their platform usage, leading to suboptimal product listings, limited consumer engagement, and missed sales opportunities. Additionally, the lack of knowledge in online customer service skills hinders effective communication with potential buyers, impacting their reputation and sales performance.

3. **Access to capital and financing:** Access to financial resources remains one of the most significant barriers for youth agripreneurs aiming to participate in digital marketplaces. Many young farmers struggle to acquire funds for basic requirements such as smartphones, initial registration or advertising fees, and operational costs associated with digital platforms. Conventional financial institutions rarely provide tailored loan products to youth in agriculture, perceiving them as high-risk clients due to lack of collateral and limited credit history. This funding gap stifles entrepreneurial growth, as youth are unable to scale operations or invest in digital marketing strategies that would increase their visibility and competitiveness in online markets.

4.

Benefits of digital marketplaces for youth agripreneurs

1. **Expanded market reach:** Digital platforms play a transformative role by breaking down geographic barriers, enabling rural youth agripreneurs to directly access a wider consumer base, including urban and even international markets (Demirgüç-Kunt et al., 2018). This expanded reach not only broadens sales opportunities but also increases demand for unique, locally sourced products that may not be available in traditional urban markets. By reaching new customers, youth agripreneurs can build brand recognition, foster loyalty, and establish a competitive edge, ultimately contributing to sustainable business growth.

2. **Enhanced transparency and pricing:** Digital marketplaces improve pricing transparency by providing real-time data on market prices, which allows youth agripreneurs to better gauge fair market values for their products.

This transparency reduces the risk of exploitation by intermediaries and empowers young farmers to set competitive yet profitable prices for their goods. Additionally, pricing transparency encourages more stable market conditions and enables young agripreneurs to forecast trends, plan harvests, and manage inventory based on real-time demand, thus increasing overall efficiency and reducing waste.

3. **Job creation and economic empowerment:** Digital marketplaces open up diverse entrepreneurial and employment opportunities beyond farming itself. Youth can engage in various roles within the agribusiness value chain, such as logistics, customer service, content creation, and digital marketing (Uduji & Okolo-Obasi, 2022; Al-Massalkhi, 2024). This diversification not only provides multiple income streams but also reduces the risk associated with relying on a single income source. By engaging in these roles, youth acquire valuable skills that can enhance their employability and resilience in a rapidly evolving economy, contributing to both personal and community economic empowerment.

Challenges and opportunities for scaling digital marketplaces

1. **Policy and institutional support:** For digital marketplaces to scale effectively, supportive government policies are essential, particularly policies that incentivize private sector investment in ICT infrastructure in rural regions. This includes subsidies for internet service providers, tax breaks for digital startups focusing on agribusiness, and public-private partnerships that promote technological innovation in agriculture. Additionally, regulatory frameworks that support mobile payment systems and digital transactions can significantly improve transaction efficiency, making it easier for youth to participate in and benefit from digital platforms. Collaborations between government agencies, NGOs, and private companies can create a supportive environment that addresses logistical, infrastructural, and financial challenges faced by youth agripreneurs.

2. **Building trust and ensuring security:** Trust is a critical component of digital commerce, yet many rural consumers and producers remain skeptical of online transactions. This lack of trust is often due to concerns about data privacy, payment security, and the fear of fraud. Building a secure transaction ecosystem on digital marketplaces is essential to addressing these concerns. Platforms should prioritize robust data protection measures, educate users on safe online practices, and implement features such as buyer and seller ratings, escrow services, and verified payment gateways. By establishing trust, digital marketplaces can foster greater adoption rates, encourage repeat transactions, and support a loyal user base within the agricultural sector.

3. **Education and capacity building:** Capacity building initiatives focused on digital literacy, financial management, and entrepreneurship are crucial for equipping youth with the skills needed to succeed on digital platforms (Asingia, 2019). Localized training programs that address specific agribusiness challenges, such as seasonal marketing, e-commerce operations, and customer service, can improve youth readiness for online engagement. Additionally, mentorship programs connecting experienced agripreneurs with new entrants can accelerate knowledge transfer and inspire confidence in digital tools. Such programs are best implemented through collaborations between educational institutions, NGOs, and technology companies, ensuring that training remains accessible, relevant, and scalable across diverse rural communities.

4. **Improving access to finance and payment systems:** Digital platforms offer a unique opportunity to create alternative financing solutions tailored to the needs of young agripreneurs. By leveraging transaction data from digital marketplaces, financial institutions can design credit products that consider alternative creditworthiness indicators, such as sales history and customer reviews, which are more relevant to young farmers lacking traditional collateral. Furthermore, integration with mobile payment systems can simplify transactions, making it easier for youth agripreneurs to access and manage funds securely.

Financial inclusion initiatives, supported by digital payment providers and microfinance institutions, can further enhance access to capital and promote long-term sustainability for young farmers.

5. ***Strengthening market linkages and logistics:*** Efficient logistics are crucial for ensuring timely delivery of products to consumers, yet they remain a challenge for rural agripreneurs. Digital marketplaces can strengthen market linkages by integrating logistics solutions that streamline transportation and delivery services. Partnerships with local transport providers and innovations in last-mile delivery can reduce logistical costs and improve service reliability. Additionally, digital platforms can facilitate supply chain management tools that enable agripreneurs to monitor inventory, track orders, and predict delivery times, enhancing the overall customer experience and enabling youth to build a reputation for reliability in the market.

Case studies on digital marketplaces in youth agripreneurship

1. *FarmCrowdy*

Overview:

FarmCrowdy is a pioneering Nigerian digital platform that connects small-scale farmers with investors through a crowdfunding model. Launched in 2016, FarmCrowdy allows investors to sponsor farm projects, providing youth agripreneurs with necessary funding and resources to expand their agricultural businesses.

Impact on youth agripreneurs:

FarmCrowdy has empowered thousands of young farmers by offering access to capital and technical support. Youth agripreneurs using the platform receive training on modern farming techniques, farm inputs, and access to a ready market upon harvest. By alleviating financial constraints, FarmCrowdy has made it easier for young farmers to start and sustain agribusiness ventures. The platform also provides data insights on best practices, which helps improve productivity and profitability.

Challenges:

FarmCrowdy's model depends on consistent internet connectivity and digital literacy, both of which can be limited in remote areas. Additionally, building investor confidence requires transparent reporting and management of farm projects to ensure returns, which can be challenging when working with smallholder farmers.

Success factors:

FarmCrowdy's success lies in its crowdfunding approach, which taps into a pool of investors eager to support agribusiness. The platform's comprehensive support—including access to inputs, training, and market linkages—has helped young farmers overcome common barriers to scaling their businesses.

2. *ThriveAgric*

Overview:

ThriveAgric is an agricultural technology startup that provides smallholder farmers with access to finance, market access, and technical support. Through its digital platform, ThriveAgric connects farmers, particularly youth, with financing options, while its data-driven farming techniques help optimize crop yields.

Impact on youth agripreneurs:

ThriveAgric has enabled young farmers to access working capital and technical resources to improve crop productivity. The platform offers extensive support with inputs, training, and market linkage, reducing post-harvest losses and ensuring that farmers are equipped to meet demand. Additionally, ThriveAgric operates a “pay-as-you-grow” model, where farmers repay financing post-harvest, making it easier for young farmers to engage without immediate financial pressure.

Challenges:

Despite its success, ThriveAgric faces challenges related to scaling due to infrastructure limitations in rural areas and occasional trust issues, especially following the platform's struggles during the COVID-19 pandemic. Addressing these concerns requires improved transparency and robust risk management strategies.

Success factors:

ThriveAgric's innovative financing model, combined with technical support and market access, has made it appealing to young farmers. The company's efforts in using data analytics to guide farming decisions have further enhanced youth farmers' productivity and market competitiveness.

3. AgroMall**Overview:**

AgroMall is a Nigerian agritech company that provides digital tools and financial services to farmers, including youth agripreneurs. The platform aims to increase financial inclusion in rural areas by offering financial products, agronomic advisory, and a digital marketplace that connects farmers to buyers.

Impact on youth agripreneurs:

AgroMall helps young farmers access a variety of digital tools that improve production, marketing, and sales. Through partnerships with financial institutions, AgroMall offers microcredit options tailored to young agripreneurs, allowing them to invest in farm equipment, seeds, and other essentials. The platform's digital marketplace also broadens young farmers' market reach, reducing their dependency on intermediaries and enhancing profitability.

Challenges:

AgroMall faces challenges with ICT infrastructure in rural Nigeria, limiting the reach of its services. Additionally, digital literacy remains a hurdle, as some young farmers lack the skills to fully leverage the platform's features.

Success factors:

The integration of financial services with a marketplace platform has been critical to AgroMall's success. By providing a one-stop solution for financing, agronomic advice, and market access, AgroMall has managed to create significant value for young farmers.

4. FarmKart**Overview:**

FarmKart is an online platform that allows people to invest in Nigerian agriculture by funding farms and agribusiness ventures. It provides young farmers with funding and access to agricultural expertise and a marketplace, where FarmKart handles logistics, including harvesting and delivery.

Impact on youth agripreneurs:

FarmKart enables youth agripreneurs to overcome financial barriers by providing a platform for external funding. Young farmers receive support in farm management, logistics, and market access, which reduces operational burdens and allows them to focus on production. FarmKart's model also provides youth with technical guidance, enabling them to improve their yields and secure higher prices in urban markets.

Challenges:

FarmKart faces challenges related to the logistics of transporting products from rural farms to urban markets, especially in areas with poor road infrastructure. Additionally, the platform's reliance on external investors requires maintaining high levels of transparency and accountability to retain investor confidence.

Success factors:

The platform's all-inclusive model, where FarmKart manages logistics and market access, has made it highly beneficial for young farmers. By facilitating investment and managing farm operations, FarmKart empowers young farmers to participate in agriculture with reduced risk.

5. *ReelFruit****Overview:***

ReelFruit is a Nigerian agribusiness startup that operates a digital marketplace specializing in dried fruit products. The company works with young farmers to source high-quality fruits, which are then processed, packaged, and sold through various digital channels, including e-commerce and social media.

Impact on youth agripreneurs:

ReelFruit's platform has provided young fruit farmers with a stable market and fair prices for their produce. By focusing on value addition through processing, ReelFruit helps youth agripreneurs move beyond raw sales to benefit from value-added products. This model has contributed to job creation and increased income for young farmers involved in the supply chain.

Challenges:

The high cost of production and packaging poses a challenge for ReelFruit, as does the need to meet stringent quality standards required for exports. Additionally, working with young farmers in remote areas requires consistent communication and technical support to ensure product quality.

Success factors:

ReelFruit's focus on value addition and branding has helped it build a loyal customer base both locally and internationally. By providing a stable, fair-priced market for young farmers, the platform has empowered youth to expand their fruit farming operations and engage more actively in agribusiness.

6. *EZ farming****Overview:***

EZ Farming is a Nigerian agritech startup that uses a digital platform to connect farmers with investors, creating a farming-as-a-service model. This platform allows investors to fund farms managed by young farmers, and in return, investors earn a share of the profits.

Impact on youth agripreneurs:

EZ Farming's model provides young farmers with the capital needed to scale operations. Youth agripreneurs receive funding, farm inputs, and training in farm management and financial literacy. By managing farms with investor backing, young farmers can increase their productivity and revenue, with EZ Farming handling post-harvest logistics and market access.

Challenges:

The platform's dependency on investor funds introduces volatility, as any economic downturn can impact investor confidence. Additionally, maintaining a consistent quality of farm outputs and managing multiple farms requires robust operational management and monitoring.

Success factors:

EZ Farming's "farming-as-a-service" model, combined with its investor-farmer matching system, has been pivotal in supporting young farmers. By alleviating the financial burden and providing management support, EZ Farming has empowered youth agripreneurs to engage more sustainably in agriculture.

7. *Twiga foods - Kenya*

Overview:

Twiga Foods is a digital marketplace connecting smallholder farmers with vendors across urban markets in Kenya. By bypassing traditional middlemen, Twiga provides young farmers with a direct channel to sell their produce to urban retailers, thus improving income and ensuring fair pricing.

Impact:

Twiga's logistics system is a core component, offering end-to-end transportation and distribution services, which are critical for rural farmers with limited access to reliable logistics. This has enabled youth to access urban markets at scale, increasing their profits and reducing waste. Twiga's mobile platform provides pricing information, which empowers farmers to make informed decisions.

Challenges:

The platform faces challenges related to digital literacy among farmers and logistical costs in rural areas with poor infrastructure. Also, limited smartphone access can prevent some youth from engaging fully, highlighting the need for further investment in mobile technology.

Success factors:

Twiga's integration of a logistics network, real-time pricing data, and buyer-seller matching has been key to its success. Its focus on transparency, fair pricing, and efficient logistics has positioned it as a trusted intermediary for youth agripreneurs in Kenya.

8. *AgriMall - India*

Overview:

AgriMall is a mobile-based marketplace in India designed to support small-scale farmers by providing direct access to buyers. The platform allows farmers, including many young agripreneurs, to list their products and reach a broad market without needing to navigate traditional middlemen.

Impact:

AgriMall has provided youth with tools to improve marketing, set competitive pricing, and directly connect with consumers. The platform offers tutorials and customer service resources that support young farmers in maximizing their potential on the platform. Additionally, AgriMall supports local languages, which has increased adoption among rural youth with limited English proficiency.

Challenges:

One of the main barriers is digital literacy, as many young farmers in rural India are new to online platforms and e-commerce. Also, regional disparities in ICT infrastructure impact the platform's effectiveness, as some areas lack adequate internet access.

Success factors:

AgriMall's focus on accessibility, including multi-language support and tutorials, has been instrumental in its adoption by young farmers. Additionally, its direct-to-consumer model enhances farmer income by eliminating intermediary costs, providing a valuable resource for agripreneurs.

9. *M-Farm - Kenya*

Overview:

M-Farm is a Kenyan digital marketplace and SMS-based service that connects small-scale farmers with buyers and provides real-time pricing information. This platform has been especially valuable for youth agripreneurs who need access to market prices and sales channels but may lack smartphones or internet access.

Impact:

M-Farm has improved income stability for youth by helping them avoid exploitation by middlemen and receive fair compensation. The platform's real-time pricing feature also helps young farmers make informed decisions about when to sell their produce, maximizing profitability.

Challenges:

Despite its benefits, M-Farm faces challenges in expanding due to regional variations in mobile network coverage and literacy. Additionally, the SMS model limits user engagement compared to smartphone applications that offer richer features.

Success factors:

The accessibility of SMS-based transactions has been a major success factor for M-Farm, making it accessible to youth with basic mobile phones. By focusing on fair pricing and transparency, M-Farm has gained traction and trust among young agripreneurs in Kenya.

10. e-Farmers Hub - Ghana**Overview:**

e-Farmers Hub is a digital platform in Ghana that connects farmers directly to consumers and businesses. It offers young farmers access to both local and international markets while supporting product standardization to meet diverse market requirements.

Impact:

e-Farmers Hub has created new income opportunities for youth by providing export pathways and establishing quality standards. This approach has helped young farmers gain access to high-value markets, thereby increasing their profitability. The platform also facilitates logistics and warehousing, reducing the burden on youth agripreneurs.

Challenges:

The cost of meeting international standards and certifications poses a barrier for some youth, as it requires an upfront investment. Additionally, challenges in internet connectivity and digital literacy affect adoption in more remote areas.

Success factors:

By offering market linkage and supporting export-ready products, e-Farmers Hub has effectively positioned itself as a bridge between small-scale producers and high-value markets. Its emphasis on quality and logistics has been crucial in establishing credibility and attracting young agripreneurs.

11. TaniHub - Indonesia**Overview:**

TaniHub is a digital agribusiness platform in Indonesia that connects young farmers directly with buyers, including consumers, hotels, restaurants, and wholesalers. TaniHub also provides financing through its sister platform, TaniFund, which offers microloans tailored to small-scale farmers.

Impact:

The platform has expanded market access for youth agripreneurs, increased their income, and facilitated access to financing, which is often a major barrier in rural Indonesia. TaniHub's end-to-end logistics network further supports youth by ensuring their products are delivered on time.

Challenges:

While TaniHub has been successful, it faces challenges in terms of scaling its logistics operations across Indonesia's vast archipelago, which increases costs. Additionally, youth with limited digital literacy may struggle to use the platform effectively.

Success Factors:

The platform's integration of financing, logistics, and market access has made it a comprehensive solution for young farmers. TaniHub's emphasis on local partnerships and financial inclusion has also supported its rapid growth and adoption.

Conclusion and Recommendations

Digital marketplaces have the potential to transform Nigeria's agricultural sector by providing youth agripreneurs with a direct link to consumers, reducing transaction costs, and increasing income opportunities. However, scaling these platforms requires overcoming infrastructural challenges, enhancing digital literacy, and fostering a supportive policy environment. Key recommendations include:

- **Investment in rural ICT infrastructure:** Developing internet infrastructure in rural areas is essential to enable wider adoption of digital platforms among youth agripreneurs.
- **Digital literacy programs:** NGOs, educational institutions, and tech companies should collaborate to offer digital literacy programs tailored to rural youth, focusing on practical skills for using online marketplaces.
- **Micro-financing and subsidies for youth agripreneurs:** Financial institutions should create micro-financing solutions that support young farmers in accessing the resources necessary to participate in digital marketplaces.
- **Incentives for public-private partnerships:** Government policies can encourage partnerships that support the growth of digital marketplaces, including tax incentives for tech companies that invest in rural digital infrastructure.

References

- Afolabi, A.** (2020). Digital Financial Services and Youth Empowerment in Nigeria. *African Journal of Economics and Society*, 9(2), 85-102.
- Al-Massalkhi, R. (2024). The Contemporary Constraints and Opportunities for Social Entrepreneurship in Sudan. In *Exploring Entrepreneurship: Unpacking the Mosaic of Entrepreneurship across Africa* (pp. 403-431). Cham: Springer Nature Switzerland.
- Asingia, B. (2019). *The last digital frontier: The history and future of science and technology in Africa* (Vol. 1). The Pearl Dream, Inc..
- Becker, G. S.** (1964). *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis with Special Reference to Education*. University of Chicago Press.
- Chelangat, C., Ibrahim, K., Kassa, B., Linssen, R., Meeske, M., van Moorten, R., & van Veen, S. (2021). Government youth employment policies and programmes that advance inclusive growth in Africa.
- Corio, M. (2022). Addressing the future of food & youth in sub-saharan Africa: the case for government-led, school based agricultural education.
- Demirgüç-Kunt, A., Klapper, L., Singer, D., & Ansar, S.** (2018). *The Global Findex Database 2017: Measuring Financial Inclusion and the Fintech Revolution*. World Bank Group.
- Efobi, U. R., et al.** (2017). The Impact of Digital Inclusion on Youth Empowerment in Agriculture. *African Journal of Economic and Management Studies*, 8(3), 338-356.
- Gawer, A.** (2014). Bridging Differing Perspectives on Technological Platforms: Toward an Integrative Framework. *Research Policy*, 43(7), 1239-1249.
- Kioko, M. (2022). *Effect of self-help group practices on poverty levels of women in Machakos County* (Doctoral dissertation, Strathmore University).
- Mwaura, G., & Glover, D. (2021). Green jobs for young people in Africa: work in progress. *Include Knowledge Platform: Leiden, The Netherlands*.

Njeri, W. C., & Mutundu, K. (2021). Effects of youth enterprise development fund on the promotion of youth owned business enterprises in Nakuru East Sub-County, Kenya. *European Journal of Social Sciences Studies*, 6(4).

Olawoyin, F. S., & Chiwetu, F. (2024). Youth Entrepreneurship in Zimbabwe: Unlocking the Next Generation's Potential. In *Exploring Entrepreneurship: Unpacking the Mosaic of Entrepreneurship across Africa* (pp. 181-202). Cham: Springer Nature Switzerland.

Olowa, O., & Olowa, R. (2020). Agripreneurship and Rural Economic Development in Nigeria. *Journal of Rural and Agricultural Economics*, 6(4), 229-245.

Oloyede, I., & Adeola, M. (2021). Youth and Agricultural Innovation: Scaling Digital Platforms in Nigeria's Agribusiness. *Journal of Agricultural Economics*, 23(2), 144-162.

Oloyede, T. (2018). Exploring Digital Financial Services for Rural Youth in Nigeria. *Nigerian Journal of Finance*, 12(1), 119-136.

Oyekanmi, O. (2024). Digital Gender Inclusion and Youth Economic Empowerment in Nigeria. In *African Youth in the Fourth Industrial Revolution*. Taylor & Francis.

Özçatalbaş, O., & Imran, M. (2020). Linking Youth Empowerment with Agricultural Production and Food Security. In *Zero Hunger* (pp. 487-498). Cham: Springer International Publishing.

Özçatalbaş, O., & Imran, M. (2020). Linking Youth Empowerment with Agricultural Production and Food Security. In *Zero Hunger* (pp. 487-498). Cham: Springer International Publishing.

Porter, M. E. (1985). *Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance*. Free Press.

Rogers, E. M. (2003). *Diffusion of Innovations* (5th ed.). Free Press.

Uduji, J. I., & Okolo-Obasi, E. N. (2022). Empowerment of Rural Young People in Informal Farm Entrepreneurship: The Role of Corporate Social Responsibility in Nigeria's Oil Producing Communities. *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy*, 17(3).

Vale, B., Finestone, E., Magadla, S., & Strugnell, D. (2022). Boosting Decent Employment For Africa's Youth. *Evidence Synthesis Paper Series. First published by the INCLUDE Knowledge Platform on Inclusive Development Policies in December.*

World Bank. (2022). Digital Economy Overview. Retrieved from <https://www.worldbank.org/en/topic/digital-economy>.

THE ROLE OF DIGITAL FINANCIAL LITERACY IN PROMOTING FINANCIAL INCLUSION FOR RURAL WOMEN AGRIPRENEURS IN NIGERIA

Sadiq, M.S

Department of Agricultural Economics and Agribusiness

ORCID: 0000-0003-4336-5723

Singh, I.P

Department of Agricultural Economics

ORCID: 0000-0002-1886-5956

Ahmad, M.M

Department of Agricultural Economics and Extension

ORCID: 0000-0003-4565-0683

Adamu, M.Y

Department of Crop Protection, MAUTECH

Sani, B.S

Department of Agricultural Economics and Agribusiness

ORCID: 0000-0001-7773-3796

Abstract

Digital financial literacy (DFL) is increasingly recognized as a critical factor in promoting financial inclusion, particularly for marginalized groups such as rural women agribpreneurs in developing nations like Nigeria. This study explores the relationship between DFL and financial inclusion among rural female agricultural entrepreneurs, examining how digital skills impact access to financial services and economic empowerment. Through an extensive review of empirical literature, this paper addresses the unique challenges faced by these women, the role of DFL in overcoming these challenges, and the broader economic and social benefits of increased financial inclusion. Results highlight the importance of targeted educational initiatives, digital infrastructure development, and supportive policy frameworks to foster sustainable growth. This paper concludes with recommendations for stakeholders, including government agencies, non-governmental organizations (NGOs), and financial institutions, to prioritize DFL as a foundational tool for fostering inclusive economic development in rural Nigeria.

Keywords: Agribpreneurs; Digital; Finance; Literacy; Women; Rural

Introduction

Financial inclusion has gained increasing attention as a powerful tool for reducing poverty, fostering economic development, and promoting equitable access to resources, especially in marginalized and rural communities (Demirgüç-Kunt *et al.*, 2018; Ovwigho *et al.*, 2024). This concept goes beyond simply having access to financial services; it encompasses affordable and timely access to a full range of services—such as savings, loans, insurance, and digital payments—that are critical for financial stability and economic growth. In Nigeria, rural women engaged in agriculture, commonly referred to as agribpreneurs, represent a significant portion of the agricultural workforce and are central to food security and local economic growth (Efobi *et al.*, 2017; Adefare *et al.*, 2024). Yet, their participation in the formal financial system remains minimal due to structural challenges, socioeconomic factors, and inadequate access to tailored financial services (Olowa & Olowa, 2020; Gumbo *et al.*, 2023).

Financial exclusion among rural women agripreneurs limits their ability to access credit and savings mechanisms, impeding their capacity to invest in resources, manage risks, and scale their agricultural enterprises. This exclusion is often exacerbated by limited literacy, restrictive cultural norms, and low income levels that confine them to informal financial practices (Afolabi, 2020; Ogbari *et al.*, 2024). Furthermore, rural women's restricted access to information and communication technology (ICT) resources, which could otherwise facilitate connections to broader markets and financial services, compounds their exclusion (Oloyede, 2018; Obisesan *et al.*, 2023). Many financial institutions tend to focus their services in urban centers, leaving rural areas underserved, which adds to the challenges rural women face in joining the formal financial system.

In recent years, the digitalization of financial services has emerged as a transformative solution for achieving broader financial inclusion (World Bank, 2022). With innovations such as mobile banking, digital wallets, and online payment platforms, even the most remote populations have the potential to access a variety of financial products and services without physical banking infrastructure. For rural women agripreneurs, digital financial services (DFS) present opportunities to bypass conventional barriers, access credit, save, and make secure transactions directly from their mobile phones. However, leveraging these opportunities effectively depends on digital financial literacy (DFL)-the understanding, skills, and confidence to use digital tools safely and efficiently. DFL enables women to understand their financial products, assess risks, protect their data, and interact with the digital financial ecosystem more independently.

Unfortunately, rural women agripreneurs in Nigeria face particular challenges in acquiring DFL. Literacy levels remain low among this group, and sociocultural norms may discourage women from using digital tools, limiting their exposure and comfort with technology (Akinlo & Akinlo, 2019; Alabi *et al.*, 2022). Moreover, the high costs of mobile data, limited internet infrastructure in rural areas, and intermittent electricity make it difficult for many rural women to access or consistently use digital devices (Odum *et al.*, 2018; Modiba *et al.*, 2024; Oyekanmi, 2024). These barriers restrict their integration into digital finance, despite the potential benefits for income generation and economic resilience.

Given the substantial hurdles, there is a critical need to assess the current state of DFL among rural women agripreneurs in Nigeria. Enhancing DFL through targeted interventions-such as tailored training programs, community-based digital education, and gender-sensitive policies-could bridge the existing gaps and lead to significant improvements in financial inclusion. Governmental policies that support infrastructure development, along with partnerships between financial institutions and NGOs, could make digital services more accessible and relevant to rural women's unique needs (Odularu & Okhale, 2024). A comprehensive approach involving stakeholders across sectors can empower rural women agripreneurs to actively participate in the digital financial ecosystem, fostering inclusive economic growth and reducing poverty at the grassroots level. Thus, the specific objectives of this research review were to identify the barriers to digital financial literacy among rural women agripreneurs; assess the impact of digital financial literacy on financial inclusion; and identify the challenges and opportunities in promoting digital financial literacy

Theoretical Framework

The theoretical framework for this study draws on multiple theories to understand the connection between Digital Financial Literacy (DFL) and financial inclusion for rural women agripreneurs. Each theory provides insights into the factors influencing the adoption of digital financial services (DFS) and the broader socio-economic impacts of enhanced DFL on financial empowerment.

1. **Diffusion of innovations theory (Rogers, 2003)**

Rogers' Diffusion of Innovations Theory is instrumental in explaining how new ideas, technologies, or practices spread within a community. Digital financial services (DFS) are relatively new in rural areas, especially among women agripreneurs who may face specific challenges in technology adoption due to limited education, traditional financial habits, or societal expectations. According to this theory, factors such as **relative advantage** (the perceived benefits over traditional methods), **compatibility** with existing values and experiences, **complexity** (ease of use), **trialability** (ability to experiment with the service), and **observability** (visible benefits observed by others) all influence the rate of adoption (Rogers, 2003). In this context, the adoption of DFS among rural women agripreneurs could be fostered by demonstrating how digital tools are compatible with existing financial practices and beneficial in terms of saving time and improving economic outcomes. Additionally, **social networks and community leaders** often play a crucial role in influencing adoption rates in rural settings by endorsing new technologies.

2. **Human capital theory (Becker, 1964)**

Becker's Human Capital Theory asserts that investing in human capital, such as education and skill development, improves individual productivity and economic outcomes. This theory is central to understanding how DFL can empower rural women agripreneurs. Enhancing digital literacy increases their capacity to interact with financial services, assess risks, manage transactions, and make informed decisions. By increasing their human capital, rural women can access financial resources that were previously out of reach, fostering business growth and economic participation. Human capital investments, including DFL training, contribute to a **virtuous cycle** where increased skills lead to greater confidence in handling financial tasks, which in turn promotes sustained engagement with financial services and an enhanced likelihood of business expansion.

3. **Capability approach (Sen, 1999)**

Sen's Capability Approach underscores the importance of enabling individuals to achieve well-being by expanding their abilities and freedoms. In the context of financial inclusion, the capability approach highlights how DFL can empower rural women agripreneurs by enhancing their ability to **access, understand, and manage financial resources independently**. Rather than merely providing financial services, it emphasizes empowering women to effectively use and benefit from these services. For example, DFL enables women to make better savings decisions, access credit on more favorable terms, and plan for future investments. This empowerment process builds a foundation for economic independence, thus enabling rural women to make meaningful contributions to their households and communities. In addition, this theory emphasizes that the **success of DFL initiatives** depends on addressing external constraints-such as social norms, infrastructure, and policy barriers-that may restrict women's ability to utilize their capabilities fully.

These theoretical perspectives collectively provide a nuanced understanding of the dynamics through which DFL can impact financial inclusion and the adoption of DFS. They suggest that successful digital financial inclusion for rural women requires a multi-dimensional approach, addressing both **internal factors** (such as skills and knowledge) and **external factors** (such as social and cultural environments).

Conceptual Framework

The conceptual framework for this study situates DFL as an essential component for achieving financial inclusion among rural women agripreneurs. It proposes that financial inclusion is a multi-dimensional construct, influenced by three key components: Digital Financial Literacy, Access to Digital Financial Services, and Socioeconomic and Cultural Factors.

1. Digital financial literacy

Digital Financial Literacy (DFL) encompasses knowledge, skills, and confidence in using digital financial services securely and effectively. For rural women, DFL includes:

- **Knowledge of digital platforms:** Understanding how to navigate mobile banking, e-wallets, and other DFS interfaces.
- **Awareness of digital financial products:** Being aware of services like mobile loans, digital savings accounts, and insurance options available through DFS.
- **Skills for secure online financial transactions:** Knowing how to carry out transactions safely, protect personal information, and identify potential fraud risks.

DFL plays a foundational role in financial inclusion, as it enables rural women to confidently engage with digital financial services and make informed decisions. Without DFL, women are more vulnerable to fraud and may experience increased financial stress, which could deter further usage of DFS.

2. Access to digital financial services

Access to DFS is the availability and ease with which rural women agripreneurs can use digital banking, mobile money, digital wallets, and other financial services tailored to their needs. Key aspects include:

- **Infrastructure:** Reliable internet access, affordable mobile devices, and the availability of DFS providers in rural areas are essential.
- **Affordability:** The cost of accessing DFS, including mobile data costs and transaction fees, should be reasonable for rural women to sustain regular use.
- **Relevance of services:** DFS offerings must be designed with rural women's needs in mind. For instance, flexible loan products, low-balance savings accounts, and accessible customer service channels can encourage adoption and sustained use.

Access alone, however, is insufficient if the services are not adapted to the unique needs and contexts of rural women. Platforms that do not consider cultural preferences, usability concerns, or cost barriers are unlikely to achieve broad adoption.

3. Socioeconomic and cultural factors

Socioeconomic and cultural factors play a moderating role in how DFL and access to DFS influence financial inclusion. These factors include:

- **Literacy levels:** Basic literacy and numeracy skills are prerequisites for understanding and using DFS. Rural women with limited literacy may struggle with text-heavy applications and financial terminology, which inhibits adoption.
- **Gender norms:** In many communities, women's participation in financial matters is limited by cultural expectations. Gender roles may discourage women from independently handling finances or interacting with technology, affecting their confidence in DFS.
- **Social networks:** Peer influence and community norms significantly shape perceptions of digital finance. Women who observe other agripreneurs benefiting from DFS are more likely to adopt these services, while those in communities skeptical of digital finance may face social pressure to abstain.

Socioeconomic and cultural factors thus mediate the effectiveness of DFL and DFS access, shaping whether and how rural women engage with digital financial tools. Recognizing these influences is essential for designing interventions that address the unique constraints of rural women and create a supportive environment for DFS adoption.

Each step outlines the interconnection between **Digital Financial Literacy (DFL)**, **Access to Digital Financial Services (DFS)**, and **Socioeconomic and Cultural Factors**, leading to the desired outcome of **financial inclusion for rural women agripreneurs**.

Step 1: Digital Financial Literacy (DFL)

Objective: Equip rural women with the necessary knowledge, skills, and confidence to effectively and securely use digital financial services.

Key Features:

1. **Knowledge of Digital Platforms:** Familiarity with mobile banking, e-wallets, and other DFS interfaces.
2. **Awareness of Digital Financial Products:** Understanding options like mobile loans, savings accounts, and insurance.
3. **Skills for Secure Transactions:** Proficiency in protecting personal data, avoiding fraud, and conducting safe transactions.

Outcome of Step 1: Enhance women's ability to confidently engage with DFS, reduce vulnerability to fraud, and build trust in digital finance.

Step 2: Access to Digital Financial Services (DFS)

Objective: Ensure rural women have practical and affordable access to DFS tailored to their specific needs.

Key Features:

1. **Infrastructure:** Availability of reliable internet, mobile devices, and service providers in rural areas.
2. **Affordability:** Reduce costs such as transaction fees and mobile data expenses.
3. **Relevance of Services:** Design products for rural women, e.g., flexible loans, low-balance accounts, and accessible customer support.

Outcome of Step 2: Facilitate the widespread adoption of DFS by addressing cost, infrastructure, and relevance barriers.

Step 3: Socioeconomic and Cultural Factors

Objective: Address moderating factors that influence the effectiveness of DFL and DFS access on financial inclusion.

Key Features:

1. **Literacy Levels:** Basic literacy and numeracy skills required for using text-heavy apps and financial tools.
2. **Gender Norms:** Cultural expectations and roles that may limit women's independence in financial matters.
3. **Social Networks:** Influence of community norms and peer behavior on DFS adoption.

Outcome of Step 3: Create a supportive social and cultural environment that enables rural women to overcome structural barriers and confidently adopt DFS.

Step 4: Financial Inclusion

Objective: Achieve comprehensive financial inclusion by integrating DFL, DFS access, and cultural considerations.

Key Outcomes:

- **Economic Empowerment:** Increased financial autonomy and income for rural women agripreneurs.
- **Enhanced Livelihoods:** Access to savings, credit, and insurance improves resilience to financial shocks.
- **Community Development:** Empowered women serve as role models, fostering broader adoption of DFS in rural communities.

Diagrammatic Representation of the Framework

1. Input Factors:

- Digital Financial Literacy
- Access to Digital Financial Services
- Socioeconomic and Cultural Factors

2. **Process:**
 - Implementation of tailored training and services.
 - Addressing cultural and infrastructural barriers.
3. **Output Factors:**
 - Increased DFS usage
 - Economic empowerment of rural women agripreneurs.
4. **Outcome:**
 - Comprehensive financial inclusion for rural women agripreneurs.

This breakdown emphasizes the interaction between the core components and their collective impact on financial inclusion. A visual representation is shown below.

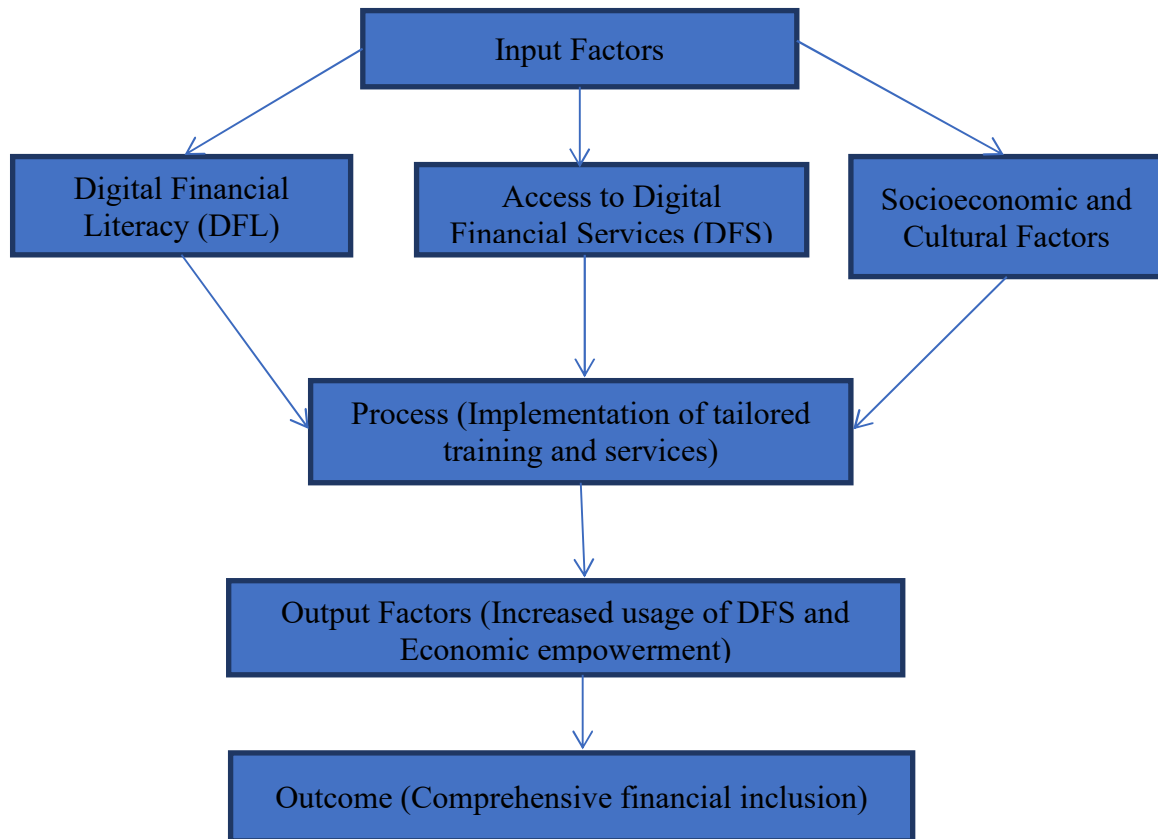

Figure 2: Conceptual framework

Here is the visualization of the conceptual framework:

1. **Inputs:**
 - Digital Financial Literacy (DFL)
 - Access to Digital Financial Services (DFS)
 - Socioeconomic and Cultural Factors
2. **Process:**

Implementation of tailored training and services to address literacy, accessibility, and cultural barriers.
3. **Outputs:**

Increased usage of DFS and economic empowerment for rural women agripreneurs.

4. **Outcome:**

Comprehensive financial inclusion that improves livelihoods and fosters community development.

This diagram highlights the flow from input factors to the final outcome, showing how each component interlinks to drive financial inclusion.

Research Methodology

The study draws information from journals, conference proceedings, monographs, edited books, newspapers, etc. to deduce an insight on the role of digital financial literacy in promoting financial inclusion among rural women agripreneurs in Nigeria.

Results and Discussion

Barriers to digital financial literacy among rural women agripreneurs

1. **Limited access to ICT infrastructure:** Rural areas in Nigeria are often underserved in terms of digital infrastructure, which is essential for accessing Digital Financial Services (DFS). Internet connectivity is limited, and access to affordable mobile devices is a major barrier (Oloyede, 2018; Akpuokwe *et al.*, 2024). The high cost of mobile data and irregular electricity supply make it challenging for women to consistently access digital tools, thus limiting their participation in digital finance. Research shows that only about 30% of rural areas in Nigeria have reliable internet, with mobile data costs being prohibitive for the average rural household (Uduji & Okolo-Obasi, 2022). Consequently, lack of ICT infrastructure disproportionately affects women agripreneurs, who are often unable to afford the devices or the ongoing connectivity costs necessary for financial inclusion.
2. **Low digital and financial literacy levels:** Many rural women agripreneurs in Nigeria have limited educational backgrounds, which affect both their financial literacy and digital skills. Digital literacy is closely linked to general literacy levels, which remain low in many rural Nigerian communities (Akinlo & Akinlo, 2019; Ugwuja *et al.*, 2020). For many women, even basic mobile banking applications are difficult to navigate due to limited familiarity with digital interfaces and financial terminology. This lack of foundational skills creates a barrier to using digital financial tools effectively, preventing rural women from making informed financial decisions, accessing credit, or managing savings. Additionally, the limited availability of educational resources focused on digital finance in rural areas further perpetuates this gap, as there are few local training programs specifically designed to teach these skills (Uduji & Okolo-Obasi, 2018; Oyekanmi, 2024).
3. **Gender and cultural norms:** Socio-cultural norms in many Nigerian communities often restrict women's roles in financial decision-making and may discourage women from participating in digital finance due to security and privacy concerns (Efobi *et al.*, 2017). In some households, women have limited control over income and financial resources, which restricts their ability to make independent financial decisions. Social norms may discourage women from engaging with digital platforms, as there are often societal expectations that prioritize men's access to financial resources (Olowa & Olowa, 2020). Additionally, there may be concerns around women's privacy and security in digital spaces, which further complicates their willingness to engage with digital financial services. Thus, the cultural environment often becomes a barrier to women's financial autonomy, reinforcing a cycle of exclusion.

Impact of digital financial literacy on financial inclusion

1. **Enhanced financial access and saving:** Digital literacy opens up new avenues for rural women agripreneurs to engage with financial services, which are typically inaccessible through traditional banking channels. With improved digital skills, women can use mobile banking, mobile money, and digital wallets to save small amounts, accumulate capital over time, and build a financial safety net (Demirgüç-Kunt *et al.*, 2018; Rani & Kumar, 2024).

Studies show that when women have access to digital financial tools, they are more likely to save regularly and increase their economic resilience (Chinelo & Ayodeji, 2022). Mobile money platforms like Paga and Firstmonie in Nigeria have demonstrated success in helping rural populations engage in financial activities such as savings and microloans, providing women agripreneurs with vital resources to sustain their businesses.

2. **Improved business management and growth:** Digital financial literacy equips women agripreneurs with the skills to efficiently manage their finances and business operations. For instance, digital tools enable women to access real-time market information, track expenses, and make secure transactions. These capabilities are especially valuable in agriculture, where market prices and supply chains can be highly variable (Olowa & Olowa, 2020). Digital skills empower agripreneurs to make more informed business decisions, expand their market reach, and respond to economic opportunities. Furthermore, digital literacy enables them to access e-commerce platforms where they can sell their produce beyond local markets, thus boosting their income and market visibility (Oloyede, 2018; Maigari & Yelwa, 2023).

3. **Economic empowerment and social capital:** Beyond financial inclusion, digital financial literacy has profound social implications. As women gain confidence in using digital tools to manage their finances, they become more autonomous in household financial decisions, which can lead to shifts in traditional gender dynamics (Afolabi, 2020; Soetan & Mogaji, 2024). Digital financial literacy enhances women's social capital by enabling them to join digital communities, participate in online forums, and network with other entrepreneurs, which fosters a sense of community and shared purpose. These connections increase their exposure to new ideas and resources, further reinforcing their economic and social empowerment. As women in rural communities adopt digital finance tools, they often serve as role models, inspiring others to follow suit and gradually changing perceptions around women's economic roles (Rutashobya *et al.*, 2021; Uduji & Okolo-Obasi, 2022).

Challenges and opportunities in promoting digital financial literacy

1. **Educational initiatives and capacity building:** Effective DFL programs that are specifically designed for rural women agripreneurs can close the digital literacy gap. Localized and practical training, offered through community centers or partnerships with local leaders, can help address the literacy challenges that women face (Oloyede, 2018; Gichuki & Kamau, 2022). The integration of audio-visual aids, which require minimal reading skills, is particularly effective in digital financial literacy training in low-literacy contexts. Programs that include practical, hands-on training and focus on specific digital financial tools are more likely to empower women to use these tools independently. Partnerships with NGOs, microfinance institutions, and local cooperatives can expand the reach of such programs and ensure their long-term sustainability.

2. **Policy and institutional support:** Governmental policies that prioritize ICT infrastructure in rural areas are essential for increasing DFS access. By incentivizing telecommunications and financial institutions to expand digital infrastructure and services, the government can make DFS more accessible in underserved regions. Financial institutions can partner with NGOs to develop gender-sensitive DFL programs that address the unique challenges rural women face (Hassan, 2022; Ogunrinde, 2024; Oyekanmi, 2024). Furthermore, targeted subsidies and incentives for mobile data usage can alleviate the financial burden of accessing DFS for low-income rural women. Policy interventions can also include mandates for gender inclusion in financial literacy programs, ensuring that these efforts are inclusive and reach rural women.

3. ***Building trust and addressing security concerns:*** Trust and security are foundational for successful adoption of DFS among rural women. Many rural women have concerns regarding the safety of digital financial transactions, and overcoming these fears is critical to increasing their engagement with digital platforms (Akinlo & Akinlo, 2019; Mohamud & Mohamed, 2023). Educating women about cybersecurity practices-such as recognizing phishing scams and securely storing digital credentials-can help mitigate these concerns. Institutions can further build trust by establishing customer support services in local languages and providing troubleshooting assistance to ensure women feel supported as they navigate digital platforms. Additionally, financial service providers can use community-based “digital champions” to promote trust and provide peer-to-peer assistance, which helps build credibility for digital financial services.
4. ***Technology adaptation for low-literacy users:*** Financial services providers can enhance DFL by adapting mobile interfaces and applications to accommodate users with low literacy. Simple, icon-based navigation, voice prompts in local languages, and interactive tutorials can make digital platforms more accessible to rural women agripreneurs who have limited reading skills. For example, apps that provide visual cues and minimize text can help users navigate complex transactions without needing to rely on literacy skills.
5. ***Collaborative approach involving community leaders:*** Community leaders and local influencers play a crucial role in influencing social norms. Engaging these leaders in DFL initiatives can facilitate community buy-in and support for women’s digital financial engagement. Leaders can advocate for women’s use of digital finance tools, challenge restrictive norms, and encourage family support for women’s financial autonomy. This approach also helps create a supportive environment for women to learn and use digital tools within their cultural context.
6. ***Monitoring and evaluation of DFL programs:*** Continuous monitoring and evaluation of DFL initiatives is essential for assessing their impact and identifying areas for improvement. By tracking the effectiveness of DFL programs through metrics such as service usage rates, income changes, and savings behaviors, stakeholders can gauge the success of interventions and refine them to better serve rural women. This data-driven approach ensures that DFL programs remain responsive to the evolving needs of rural women agripreneurs.

Conclusion and Recommendations

Enhancing digital financial literacy among rural women agripreneurs is essential for achieving inclusive financial growth in Nigeria. Digital skills enable these women to access a range of financial products, manage their finances more effectively, and enhance their entrepreneurial potential. This study emphasizes the need for targeted educational interventions, improved ICT infrastructure, and supportive policy measures to address the specific barriers faced by rural women. Further, the following recommendations are proffered:

- ***Educational programs:*** Tailored DFL training that addresses the digital and financial literacy needs of rural women should be developed in collaboration with community leaders and NGOs.
- ***Infrastructure development:*** The government should prioritize digital infrastructure in rural areas to make DFS more accessible.
- ***Supportive policy frameworks:*** Policymakers should create policies that encourage financial institutions to offer products suited to the needs of rural women agripreneurs.
- ***Social campaigns to shift gender norms:*** Awareness campaigns that promote the economic benefits of women’s financial inclusion could help to shift cultural norms and empower rural women.
- ***Enhanced security education:*** Programs that educate women about online security practices are critical to building trust in DFS.

By implementing these recommendations, Nigeria can empower rural women agripreneurs, improving not only their financial well-being but also that of their families and communities.

References

- Adefare, T., Adeola, O., Mogaji, E., Nguyen, N. P., & Mogaji, S. A. (2024). Empowering women agriculture entrepreneurs: banks' role in achieving sustainable development goals. *International Journal of Bank Marketing*, 42(4), 692-724.
- Afolabi, A. (2020). Digital Financial Services and Women Empowerment in Nigeria. *African Journal of Economics and Society*, 9(2), 85-102.
- Akinlo, A., & Akinlo, O. (2019). Financial Literacy and Economic Empowerment among Rural Women in Nigeria. *Journal of Development Studies*, 15(1), 46-60.
- Akpuokwe, C. U., Chikwe, C. F., & Eneh, N. E. (2024). Leveraging technology and financial literacy for women's empowerment in SMEs: A conceptual framework for sustainable development. *Global Journal of Engineering and Technology Advances*, 18(3), 020-032.
- Alabi, R. A., Bakare, A., & Alabi, T. V. (2022). Financial inclusion, innovation and agricultural development in Nigeria. *Sustainable Development Goal Nine and African Development: Challenges and Opportunities*, 22, 223.
- Becker, G. S. (1964). *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis with Special Reference to Education*. University of Chicago Press.
- Chinelo, U. V., & Ayodeji, E. P. (2022). "Leveraging on Digital Technology for Financial Inclusion of Women Agripreneurs in Southern Nigeria." *F1000Research*. Retrieved from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC10918311/>.
- Demirgüç-Kunt, A., Klapper, L., Singer, D., & Ansar, S. (2018). *The Global Findex Database 2017: Measuring Financial Inclusion and the Fintech Revolution*. World Bank Group.
- Efobi, U. R., et al. (2017). The Impact of Financial Inclusion on Women Empowerment in Africa. *African Journal of Economic and Management Studies*, 8(3), 338-356.
- Gichuki, C. N., & Kamau, C. W. (2022). Financing Agribusiness: Potential determinants of financial inclusion for smallholder rural farming communities in Kenya. *International Journal of Rural Management*, 18(3), 376-393.
- Gumbo, L., Marimuthu, F., & Vengesai, E. (2023). Financial literacy competencies of women in agribusiness and their financial experiences during a pandemic. *Southern African Journal of Entrepreneurship and Small Business Management*, 15(1), 1-11.
- Hassan, A. (2022). Challenges to Implementing Financial Inclusion in Sub-Rural Areas in Bauchi State. A *Master's Thesis*, American University of Nigeria.
- Maigari, M. A., & Yelwa, M. M. (2023). Digital Transaction: A Catalyst for Financial Inclusion and Job Creation. *Journal of Digital Marketing and Halal Industry*, 5(1), 57-76.
- Modiba, F. S., & Musasa, G. (2024). Can the Digital Economy Transform Financial Inclusion in Rural Communities? A Gendered Lens. *Journal of Inclusive Policy and Development*, 11(1). Retrieved from <https://systems.enpress-publisher.com/index.php/jipd/article/view/3756>.
- Modiba, F. S., Musasa, G., Matindike, S., Kwanhi, T., Damiyano, D., & Mago, S. (2024). Can the digital economy transform financial inclusion in rural communities? A gendered lens. *Journal of Infrastructure, Policy and Development*, 8(8), 3756.
- Mohamud, F. A. S., & Mohamed, A. A. (2023). Determinants of Financial Inclusion of Female Entrepreneurs in Somalia. *Global Social Welfare*, 1-12.
- Obisesan, A. A., Oduntan, O., & Adetola, E. L. (2023). ICT-enabled agribusiness: case of female fresh fish marketers in coastal area of Ogun State, Southwest Nigeria. *Ghana Journal of Agricultural Science*, 58(2), 158-166.

Odularu, G., & Okhale, I. A. (2024). Women Digital Entrepreneurship, Trade, and the New Equation. In *Africa's Trade Facilitation Preparedness & Development*, Google Books. Retrieved from <https://books.google.com/books?hl=en&lr=&id=8pEJEQAAQBAJ>.

Odum, F. N., Ugwuja, V. C., Ike, P. C., & Inoni, O. E. (2018). A Review of Digital Innovations and their Associated Risks: Implications for Agribusiness Development in Nigeria. *Nigerian Agricultural Policy Research Journal (NAPReJ)*, 5(1), 39-51.

Ogbari, M. E., Folorunso, F., Simon-Ilogho, B., Adebayo, O., Olanrewaju, K., Efebudu, J., & Omoregbe, M. (2024). Social Empowerment and Its Effect on Poverty Alleviation for Sustainable Development among Women Entrepreneurs in the Nigerian Agricultural Sector. *Sustainability*, 16(6), 2225.

Ogunrinde, O. Y. (2024). The role of financial inclusion in women's economic empowerment: evidence from Nigeria. *Financial Studies*, 28(1).

Olowa, O., & Olowa, R. (2020). Agriprenurship and Rural Economic Development in Nigeria. *Journal of Rural and Agricultural Economics*, 6(4), 229-245.

Oloyede, T. (2018). Exploring Digital Financial Services for Rural Women in Nigeria. *Nigerian Journal of Finance*, 12(1), 119-136.

Ovwigbo, C., Miebi, T., & Joseph, O. (2024). Financial inclusion and impacts on agriculture in Delta State, Nigeria. *GSC Advanced Research and Reviews*, 18(2), 087-096.

Oyekanmi, O. (2024). Digital Gender Inclusion and Women's Economic Empowerment in Ethiopia and Nigeria. In *African Women in the Fourth Industrial Revolution*. Taylor & Francis.

Rani, P., & Kumar, R. (2024). Exploring Financial Inclusion Among Women Entrepreneurs: A Survey in Hazaribagh District, Jharkhand. *International Journal for Multidisciplinary Research*, 6(2).

Rogers, E. M. (2003). *Diffusion of Innovations*. 5th ed., Free Press.

Rutashobya, L. K., Chiwona-Karlton, L., Wilson, M., Ilomo, M., & Semkunde, M. (2021). Gender and rural entrepreneurship in digitizing Sub-Saharan Africa. *Business in Africa in the Era of Digital Technology: Essays in Honour of Professor William Darley*, 63-84.

Sen, A. (1999). *Development as Freedom*. Knopf.

Soetan, T. O., & Mogaji, E. (2024). *Financial Services in Nigeria: The Path Towards Financial Inclusion, Economic Development and Sustainable Growth*. Springer Nature.

Uduji, J. I., & Okolo-Obasi, E. N. (2018). Young rural women's participation in the e-wallet programme and usage intensity of modern agricultural inputs in Nigeria. *Gender, Technology and Development*, 22(1), 59-81.

Uduji, J. I., & Okolo-Obasi, E. N. (2022). Empowerment of Rural Young People in Informal Farm Entrepreneurship: The Role of Corporate Social Responsibility in Nigeria's Oil Producing Communities. *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy*, 17(3). Retrieved from <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JEC-04-2021-0054/full/html>.

Ugwuja, V. C., Ekunwe, P. A., & Henri-Ukoha, A. (2020). Cyber risks in electronic banking: exposures and cybersecurity preparedness of women agro-entrepreneurs in South-South Region of Nigeria. *Journal of Business Diversity*, 20(3).

World Bank. (2022). Financial Inclusion Overview. Retrieved from <https://www.worldbank.org/en/topic/financialinclusion/overview>.

GLOBAL SOUTH AND FEMİNİZM

Professor Süreyya Yiğit

Politics and International Relations, School of Politics and Diplomacy, New Vision University

ORCID: 0000-0002-8025-5147

Abstract

For many women of colour, the experience of feeling alienated from the mainstream, white, or Western feminism is all too common. In these spaces, they often lack representation; the voices they hear and the experiences they see reflected do not resonate with their own. Instead, their distinct struggles and identities frequently get women overshadowed or completely ignored, leaving them feeling excluded from a movement that claims to speak for all women. The original intent of feminism is to amplify women's stories and create a more inclusive narrative. However, in practice, the term "women" has consistently defaulted to imply white women, leaving a significant gap for those whose backgrounds, experiences, and challenges differ greatly. As a result, many women of colour feel disenchanting and disconnected from feminism, unable to relate to a movement that does not acknowledge or validate their realities. The significance of understanding Third World Feminism becomes evident when we consider the complexity of the various oppressions women face in these regions. Beyond the framework of intersectionality, we must also acknowledge how racism and imperialism exacerbate the struggles of Third World women, compounding the effects of gender and class oppression.

The term "Third World" is often applied in distinct yet interconnected ways. Firstly, it refers to geopolitical areas characterized as "underdeveloped" or overexploited, encompassing a range of countries and regions across the globe. Secondly, it denotes the oppressed nationalities from these regions who have migrated and now live in the so-called "developed" First World countries. This narrow perspective frequently disregards how sexism is intertwined with other forms of oppression - those linked to class, race, and the impact of imperialism. Thus, this piece of research attempts to truly understand the struggles faced by women from the Third World, accepting that it is crucial to adopt a more holistic approach that recognizes and addresses these overlapping forms of oppression.

Keywords: Feminism, Global South, Development, Tradition, Third World, Fundamentalism, Religion

KÜRESEL GÜNEY VE FEMİNİZM

Özet

Birçok beyaz renkli olmayan kadın için ana akım, beyaz veya Batı feminizminden yabancılaşma deneyimi oldukça yaygındır. Bu alanlarda genellikle temsil eksikliği yaşarlar; duydukları sesler ve yansıyan deneyimler kendileriyle uyumsuz. Bunun yerine, belirgin mücadeleleri ve kimlikleri sıklıkla kadınların gölgede kalmasına veya tamamen görmezden gelinmesine neden olur ve bu da tüm kadınlar adına konuştuğunu iddia eden bir hareketten dışlanmış hissetmelerine yol açar. Feminizmin orijinal amacı kadınların hikayelerini güçlendirmek ve daha kapsayıcı bir anlatı yaratmaktır. Ancak pratikte, "kadınlar" terimi sürekli olarak beyaz kadınları ima edecek şekilde varsayılan olarak kullanılmıştır ve geçmişleri, deneyimleri ve zorlukları büyük ölçüde farklı olanlar için önemli bir boşluk bırakmıştır. Sonuç olarak, birçok renkli kadın feminizmden hayal kırıklığına uğramış ve kopuk hissediyor, gerçekliklerini kabul etmeyen veya doğrulamayan bir hareketle ilişki kuramıyor.

Üçüncü Dünya Feminizmini anlamının önemi, bu bölgelerdeki kadınların karşılaştığı çeşitli baskıların karmaşıklığını düşündüğümüzde ortaya çıkıyor. Kesişimsellik çerçevesinin ötesinde, ırkçılığın ve emperyalizmin Üçüncü Dünya kadınlarının mücadelelerini nasıl daha da kötüleştirdiğini, cinsiyet ve sınıf baskısının etkilerini nasıl artırdığını da kabul etmeliyiz.

"Üçüncü Dünya" terimi genellikle farklı ancak birbiriyle bağlantılı şekillerde kullanılır. İlk olarak, "az gelişmiş" veya aşırı sömürülen olarak nitelendirilen ve dünya çapında bir dizi ülkeyi ve bölgeyi kapsayan jeopolitik alanlara atıfta bulunur. İkinci olarak, göç etmiş ve şu anda sözde "gelişmiş" Birinci Dünya ülkelerinde yaşayan bu bölgelerden ezilen milliyetleri belirtir. Bu dar bakış açısı, cinsiyetçiliğin diğer baskı biçimleriyle -sınıf, ırk ve emperyalizmin etkisiyle bağlantılı olanlar- nasıl iç içe geçtiğini sıklıkla göz ardı eder. Bu nedenle, bu araştırma, Üçüncü Dünya'dan kadınların karşılaştığı mücadeleleri gerçekten anlamaya çalışmakta ve bu örtüşen baskı biçimlerini tanıyan ve ele alan daha bütünsel bir yaklaşım benimsemenin çok önemli olduğunu kabul etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Feminizm, Küresel Güney, Kalkınma, Gelenek, Üçüncü Dünya, Köktendincilik, Din

Introduction

Regarding feminism and gender, feminism precedes the notion of gender, and gender is not a tool imagined by feminists for their analysis to better understand and render an account of the differentiated relations that men and women have in society. However, some women's rights activists believe that there exists a difference between the feminist movement and the women's movement in establishing a close relationship between the latter and the gender approach and denying any connection with the first. However, it can be argued that there is no contradiction between these two terms.

The feminist movement that originated in Western countries in the 1960s began to spread to other parts of the world in the 1970s. At that time, the movement gained momentum internationally, as it witnessed great events globally celebrating the role of women in development, including the Mexico Conference in 1975, which launched the United Nations Decade for Women (O'Donoghue & Rowe, 2021). Women's struggle for equality and recognition of their rights and contributions to their countries' economic and social development has been a challenge dominant social groups have faced for the past few decades.

The stereotypical perception of feminism tends to associate philosophical feminism with an aggressive attitude of educated women of the average class, frustrated and angry against men. This perception sees feminism as an expression of sexual struggle. However, this definition is both a caricature and a misconception. It is a caricature because all those who defend feminism are not angry and frustrated women. On the contrary, many of them are women who know how to express themselves well and have been successful and made significant contributions to the development of their societies. This way of understanding feminism is a misconception of feminism because feminism is not directed against men as such, but instead against a power structure which favours mainly men and is built around several values which tend to justify and perpetuate the domination of men and a concomitant subordination of women.

Feminism is an ideological, social, and political movement that aims to reexamine all social relations from the perspective of women. It argues that the sexual division of labour, such as what is reflected in gender roles in society, is more the result of factors which are economic, social, ideological and cultural rather than the product of differences that are biological and anatomical. Feminism is a movement that places all values associated with the organization's patriarchal society in developed or underdeveloped countries to be critically examined and questioned (Eisenstein, 2004).

Patriarchy refers to the organization of economic, social and political aspects of society, which legitimizes the relationships of domination and subordination between men and women. The feminist movement illustrates the consequences of questioning patriarchy, a philosophy - or conception - society - that maintains that these relationships must be completely abandoned, that women must be processed as first-class citizens, and, in consequence, have the same rights as men in all spheres of society.

In other words, feminism is an ideological position on the social and political agenda. On the ideological level, its goal is to raise awareness among women about their rights and conditions as an oppressed band in the organization's current situation of society to make them think critically, to put back in question the role which they are assigned in society and the household and to refuse their status of second - class citizens. It is why the feminist movement, or women - as some prefer to call them now - has questioned – since its advent – the fundamental values on which current gender relations are constructed. It challenged the division of labour between men and women within the household and society, fighting for fundamental change in gender relations so that the role of women as full and active participants in the development process is recognized (Benschop, Halsema & Schreurs, 2001). On the political level, feminism aims to encourage women to take action to change their conditions and recover their full rights. However, they must be engaged in political and social actions. This is why the feminist movement seeks to build strong women's organizations which can be seen as defenders. Effective agents of social change and gender equality, organizations capable of demanding equal treatment of men and women and equal opportunities are given to women in all spheres of life. These organizations lead a relentless fight against all laws and practices that are discriminatory, which have chained women and continue to keep them in a lower economic and social status.

Feminist reflection also focuses on the need to accurately account for women's role in society and their contributions to its development throughout history. To do this, researchers and feminists have challenged dominant paradigms and started to rewrite, for example, the history of African society to restore women to their rightful place regarding African development (Roberts, 1983).

Feminism also celebrates women's freedom, an expression of their determination to control their lives and to search for equal treatment regarding access to education, information, resources, and participation in decision-making. It is the strongest expression of women's long struggle for complete emancipation. Feminism argues that gender is an analytical tool for understanding human development. It advocates for a radical breakthrough with conventional paradigms and methodologies in social research.

The fundamental principle of feminist reflection is that no society can be free and democratic if it does not treat all its citizens equally, whatever their gender, and if it does not give the same opportunities in all spheres of life because human dignity is inseparable and should, therefore, transcend gender differences.

The women's movement had to fight several battles against reactionary ideas and attitudes and a certain number of political and social forces, especially in developing countries. Groups of religious and political conservatives have stood against feminist ideology on the basis that women are only good for reproduction, who are mothers who should stay at home and raise their children. This attitude, associated with an ideology of centuries of male domination and fueled by prejudice and discrimination against women, is more prevalent in developing countries, especially where there is a dominant Islamic culture. In many of these countries, these attitudes have persisted for a long time and hinder the emancipation of women.

Feminism and Fundamentalism

Religious fundamentalism, whether Islamic or Christian, has been accentuated in response to the growing and increasing influence of women in public life. Fundamentalism considers feminism as a subversive and dangerous ideology which threatens the values and fundamentals of our societies (Peels, 2023). Fundamentalism supports the traditional values that keep women in their place and must be defended and preserved because it promotes order, harmony, and respect for hierarchy. By "traditional" values, fundamentalists hear the perpetuation of the power structure and hierarchy as unequal and gender-based, which keeps women in their subordinate positions. Marriages, arranged marriages, polygamy, obedience, and unconditional submission to the husband constitute, among other things, these traditional values.

The fundamentalists fight particularly to preserve the family as a bastion of these "traditional" values. Any attempt to re-evaluate these values is considered a threat to the entire structure. This is why fundamentalists see feminism as a threat. For example, in Africa, even moderate family codes, which recognize some fundamental rights of women, are considered a violation of Islamic Sharia law. The fundamentalists see feminism as an omen of subversion and destabilization. This is why they attribute some of the evil social issues of contemporary society to feminists. For example, the increase in the number of working women in the Global South is viewed with apprehension by fundamentalists, who blame working mothers for any instability that emerges in their families. Working mothers are blamed for their children's failure. Intellectuals are blamed for exercising a negative influence on other women with imported non-national ideas and attitudes.

When feminists argue that women should be free to choose their husbands, have access to birth control methods, challenge polygamy and share power within the household, the fundamentalists consider them as perverted, immoral, sexually unstable and permissive women without control and determined to destroy the foundations of society, which has existed for centuries, including the most sacred of all: the family. The feminist movement in the Global South is perceived as a small group of exhibitionists who do not respect established religious values. Birth control is considered a crime. Similarly, the challenge to polygamy and male domination by feminists within the household has irritated the fundamentalists, who regard them as the pillars of society, its real foundations, without which the whole society is doomed to collapse.

Fundamentalism considers feminism as an elitist movement of Europeanized intellectuals who are not in touch with the realities of their societies and who try to mislead the great majority of women. In Africa, the campaign against feminism by the religious-conservative right has been largely successful because of the rate of illiteracy, in particular among women. However, this relative success was also due to the description of the feminist cause as an intellectual craze promoted by a few Europeanized and privileged women, contrary to the interests of the great majority of African women, especially rural, poor and illiterate women.

For the feminist movement, the fundamentalist seeks to return to the distant past. The fundamentalists are against the economic and social disadvantage of women because it threatens their power and influence. The perception of feminist fundamentalism as religious in the Global South is a reactionary doctrinaire ideology which has no relation to fundamental religious principles, which are essentially progressive (Al-wazedi, 2020). Fundamentalism is the most dangerous vehicle of obscurantist ideas and the defender of stagnation or regression in economic, social and cultural terms. As such, it constitutes a real threat to the whole of society. Fundamentalism and feminism are irreconcilable philosophies.

The feminist movement has also faced hostility from conservative political forces and governments, which share similar views to those of the fundamentalists. However, the most painful aspect of the experience of feminism is the misunderstanding and even sometimes the open hostility of some left-wing circles - non-conservative - which would have been their natural allies. This contradiction lies in the fact that for many parties or groups of the left, the only fight that matters in the Global South is that of class because the oppression of women is considered part of the oppression of the general class associated with bourgeois domination. Consequently, any other form of struggle, whatever its legitimacy, should be subordinated to the imperatives of the class struggle.

In developing countries, some governments and some intellectuals who consider themselves "progressives" have rallied against feminism as a phenomenon that is neocolonial, used by neocolonial forces to thwart or sabotage development efforts, whether they are economic or nation-building. They tend to consider feminist concerns as a lust for a few privileged women, influenced by Western canons of women's liberation from the so-called oppression of men. Even though they recognize that women have a lower status, they attribute this mostly to tradition and colonization. Thus, they do not make the connection between this tradition and the persistence of male superiority, which continues to confine women to a lower economic and social status.

From this perspective, the points of view of feminists are sometimes considered as "diversions", manipulated by the class enemy or neocolonial forces in view to weaken or even destroy those who fight for the advent of a new society. This conception is based on two observations. First, feminism in Western and developing countries was, at least in its early days, primarily associated with women of class: above-average and well-educated, considered as part of the privileged in their respective societies. Second, it is true that some women's movements have focused more on considering their struggle as a struggle directed against men rather than a struggle against the oppressive social system. They confuse men who exercise power to serve the interests of their class with the power of men, who are used to promote the interests of men to the detriment of women. This confusion is a source of disagreement between groups that should unite to fight against the same enemy.

However, Western feminists do not give importance to most of these arguments. Even though they recognize that mistakes have been committed in their fight, they claim that cases of male oppression and female subordination have been documented even in countries run by regimes considered progressive or within left-wing political parties. Thus, they emphasize that declarations of goodwill and statements do not necessarily erase the harsh reality of male domination in all spheres of life. In developing countries, examples of such domination abound, such as countries where women actively participated in the liberation movements and did not occupy any important political positions after the victory. The example of Algeria and some Sub-Saharan African countries illustrates this phenomenon well (Kooistra, 2022).

Furthermore, feminists argue that the fact that these are intellectual women who have, first of all, articulated the issue of gender equality does not mean that they are the only ones to profit. Moreover, this does not imply that these intellectual women cannot speak on behalf of illiterate women. When they have raised questions about laws, customary laws, polygamy, access to resources and the full participation of women in household decision-making, they speak for all women regardless of their social status and their geographical location.

Moreover, feminists argue that gender insensitivity and class discrimination exist in any society characterized by inequality, whether in terms of economic and social terms or dominated by a minority of privileged people. Therefore, even if theoretically, the laws are sensible and protect all citizens on an equal basis, they are biased in terms of gender equity because they are mostly determined by the needs and priorities of the dominant group, that is, men.

This is why feminists support that unless women's rights are accepted as human rights, the former will always be neglected or even ignored in many countries, despite all the rhetoric and good intentions. Here, one must recall Marx: the road to hell is paved with good intentions (Kontou, Mills & Buckland, 2022).

Feminism became an important social issue in Africa in the late 1970s. Although the Western feminist movement influenced it, African feminists differ remarkably from their Western counterparts. It was moved by the need to critically assess gender relations in the first two decades of the post-independence period. In this process, women have been subjected to careful examination, which was for so long neglected, especially the oppression of women, as illustrated by forced marriages or precocious polygamy, the weak school enrollment rate, their lower economic and social status, their weak political representation of unemployment rates high, lack of access to resources. Thus, feminism in Africa aims to articulate a new vision of relations between men and women. Feminists argue that these relationships are determined by power relations between the two sexes, relations which largely favour men.

African Feminists struggle to destroy the status quo imposed by patriarchy to put back questioning unjust structures and imposing women's rights as an integral part of human rights. Indeed, feminists argue that economic and social policies should be analyzed from a woman's perspective, that is, from a gender perspective, focusing on policies that promote women's economic and social rights.

Unfortunately, feminism in Africa has been assimilated into a foreign and elitist movement. The first feminist Africans have struggled to get rid of that image. It was a real dilemma against which they had struggled for a long time; living in societies imbued with stereotypes deep-rooted and dominated by conservative values, African women have had to face an uphill battle to be heard and understood. In many countries, feminism was synonymous with the subversion and upheaval of traditional values, especially family values. Groups of feminists were often considered traitors, having sold out to Western subversion of African values and traditions. Thus, feminism was considered an anathema, a mortal threat to some, including religious fundamentalism. Even if the situation has changed somewhat since then, the reality of the barriers to sociocultural and ideological opposition to the feminist movement still exists. There are still many challenges to overcome, many analyses to be made, many struggles to be waged, and many battles to be won before one can finally say one day that society has succeeded in realizing women's rights in Africa and the Global South.

Conclusion

Feminism is an ideological, social, and political movement whose ultimate goal is the fundamental transformation of the existing social structure based on patriarchal values. Feminism as an ideology questions the values of a male-dominated society and the validity of its foundations. As a social movement, feminism struggles to end the subordination of women and their lower social and economic status. As a political movement, feminism seeks to strengthen women's action and full participation at all levels of the political power structure. Politics should no longer be the exclusive domain of men but an inclusive and democratic process. It is why the essential message of the feminist movement or women is that society cannot be free and democratic as long as women are kept in roles as subordinates, deprived of the same opportunities, and excluded from political power.

In conclusion, feminism has indeed come a long way. It has had its excess and share of inevitable errors and even blunders, which its detractors have used to discredit. However, feminism has reached a stage of maturity. It has been recognized and accepted as an agent of change, both economic and social. As such, it has significantly contributed to our understanding of gender issues and their relationship to the development of humans.

Hence, there is no contradiction between feminism and gender, nor between the feminist and women's movements.

REFERENCES

- Al-wazedi, U. (2020). Postcolonial feminism. *Companion to feminist studies*, 155-173.
- Benschop, Y., Halsema, L., & Schreurs, P. (2001). The division of labour and inequalities between the sexes: An ideological dilemma. *Gender, Work & Organization*, 8(1), 1-18.
- Eisenstein, Z. (2004). Constructing a theory of capitalist patriarchy and socialist feminism. In *Enriching the Sociological Imagination* (pp. 225-247). Brill.
- Kontou, T., Mills, V., & Buckland, A. (2022). Karl Marx, 'The Labor Process or the Production of Use Values' and 'The Production of Surplus Value': *Capital* (1867), Vol. I, pp. 129–136. In *Victorian Material Culture* (pp. 162-171). Routledge.
- Kooistra, S. (2022). Playing Out French Colonial Fantasies: Algerian women's bodies and the Algerian War of Independence, 1954-62. *The Mirror-Undergraduate History Journal*, 42(1), 149-164.
- O'Donoghue, A., & Rowe, A. (2021). Feminism, global inequality, and the 1975 Mexico City conference. In *Women and the UN* (pp. 88-103). Routledge.
- Peels, R. (2023). On defining 'fundamentalism'. *Religious Studies*, 59(4), 729-747.
- Roberts, P. (1983). Feminism in Africa: feminism and Africa. *Review of African Political Economy*, 10(27-28), 175-184.

A REVIEW ON: ROLE OF WOMEN IN SCIENCE AND TECHNOLOGY

Asma Akram

Institute of Zoology Bahauddin Zakariya University Multan

Abdul Waheed

Department of Livestock and Poultry Production Bahauddin Zakariya University

Abstract

Women have made a lot of significant contribution in the field of Science and Technology throughout the History, overcoming various obstacles and biases. There are list of women who are the owner of Nobel prizes in every field of science and technology. In recent years, the absolute number of women earning degree across Science, Technology, Engineering and Mathematics (STEM) fields has increased as compare to the men. Women leaders in Science bring a fresh perspective to the field that is essential for driving many innovations and progress. Their diverse experiences and backgrounds allow them to approach various Scientific Problems in unique ways, which leads toward a new studies and discoveries in many fields of Science and Technology. 28% of researchers worldwide are females. This research study sheds a light on various aspects of women contribution in the field of Science and Technology all around the world. Overall, this review highlights the role of women present and has a notable role in the Society.

Keywords: Women, Science, Technology, STEM, Innovation, Scientific Problems

PARTICIPATION OF WOMEN IN GDP CREATION THROUGH HOUSEHOLD WORK

Assistant Professor Rose Paul

Faculty of Economics, Department of Applied Science and Humanities, Albertian Institute of Science and Technology

ABSTRACT

The problem identified in the study is centered around the participation of women in work force in Kerala, India. According to the official labour force survey, which was undertaken by Kerala State Planning Board, Government of Kerala, participation of women in active work force has been immensely low at 27.1 %. Statistics also show that only 8 % of the women who do not participate in work force are considered 'not literate'. In spite of being a state with high literacy, the benefits remain un reaped. A large proportion of literate women sit unemployed at their homes. The "homemakers" of Kerala are actively engaged in household chores. Their tasks include cleaning, cooking, laundry, caring for elderly and young, helping children with academic work, advising the head of the household, setting and monitoring household budgets, property maintenance and repair, staying updated with nutrition needs of the family members. A home maker plays various roles simultaneously. Some of them are Chef, Housekeeper, Nurse and Caregiver, Teacher, Consultant, Finance Controller and Accountant, Supervisor. The above-mentioned tasks require a great deal of skills which are similar to what is required by the active work force. Some of them are attention to detail, ability to multi task, adherence to deadline, time management, creativity, numerical ability, willingness to learn, empathy, coordination skills etc. Unbeknownst to all, she creates services which possess a value which can be considered at par with value generated by the industry. This study is designed to measure the monetary value of services undertaken by women who are unable to participate in workforce. The methodology followed would involve three steps, namely, identifying job roles in workforce which match those undertaken by home makers, collecting information pertaining to average salary for each job, and using this information to compute the value of services generated by home makers.

Keywords: Homemaker, women, work force, value creation

WOMEN AND THEIR DUAL ROLE IN THE MODERN ECONOMY

Nida AQBILA

Universitas Islam Negeri K.H. Abdurrahman Wahid

ORCID: 0000-0003-2044-3813

ABSTRACT

This research aims to study the increasingly significant dual role of women in the modern economy, namely as workers in the public sphere and household managers. This research uses a qualitative literature approach. The results of this study are Women have an important role in the modern economy, both as a professional workforce and as household managers that women's participation in the world of work increases household income, creates new jobs, and boosts people's purchasing power. In addition, women's income allocated to education and family health has a long-term positive impact on the well-being of the next generation. However, this dual role also brings complex challenges. On the one hand, women are required to excel in the workplace; on the other hand, they have huge responsibilities within the household, especially in terms of childcare and home management. This imbalance often results in women experiencing stress, burnout, and declining physical and mental health. The lack of support in the form of inclusive work policies, such as flexible working hours, maternity leave, and childcare facilities in the workplace, makes it even more difficult for women to balance both roles. However, when women are adequately supported, their contribution to the economy is optimized. With policies that support career-life balance, women can fulfill their dual roles in a balanced way without sacrificing productivity at work or quality of family life.

Keywords: Dual Role, Women, Modern Economy

THEORETICAL PERSPECTIVES IN WOMEN'S STUDIES: A COMPREHENSIVE OVERVIEW

Assistant Professor Dr. Priya J

Department of Professional Studies, CHRIST University

Abstract

Women's Studies is an emerging interdisciplinary field, in the academic arena, centering around the lives of the women and their experiences in different contexts in life. It examines the gender constructs created by the society and culture, privilege and oppression systems, power-gender relationships and the intersections of the above with various elements like class differences, disability, inequalities, race and sexual identity. Women's Studies is very closely related to the disciplines of African-American studies, cultural studies, ethnic studies, feminist studies, gender studies and sexuality studies. Theoreticians and researchers have put forth a number of theories that relate and differentiate women's studies from other disciplines. Some of the most important theories include affect theory of feminism, critical theory of feminism, ecofeminism theory, feminist theory, intersectionality theory, liberal feminism theory, Marxist and socialist feminism theory, multicultural theory, post-colonial feminism theory, post-structuralism theory, psychoanalytic feminism theory, queer theory, radical feminism theory, social justice theory, standpoint theory, theory of agency, theory of bio-politics, theory of embodiment, theory of materialism, transfeminism theory and transnational feminism theory. The paper aims to dwell deeper into the nature of women's studies, how it stands unique from other related studies and throw light on the theories mentioned above in detail.

WOMEN ENTREPRENEURSHIP IN SYLHET CITY: DETERMINANTS, BENEFITS, AND BARRIERS

Shamsun Nahar

Department of Political Studies, Shahjalal University of Science and Technology

Abstract

As women entrepreneurship becomes increasingly pivotal in today's economy, understanding the factors that drive and obstruct women's business ventures in Sylhet City is essential for fostering their growth and impact. The aim of the study is to investigate various determining factors that influence women to be entrepreneurs, multiple benefits for entrepreneurship, and different barriers that women face in entrepreneurship in Sylhet city.

The study employed a qualitative methodology for data collection and analysis. Primary data were gathered from ten active women entrepreneurs in Sylhet City through face-to-face, in-depth interviews and a focus group discussion (FGD).

The study identifies several key determinants influencing women's entrepreneurship in Sylhet City, including education and experience, the impact of the COVID-19 crisis, the challenge of overcoming gender barriers, economic stability, the desire for freedom, personal attitudes and interests, family responsibilities, and the ability to balance work and family life. Additionally, the benefits of women entrepreneurship are substantial and include economic empowerment, enhanced decision-making power, the challenge to gender discrimination, improved social status, increased family income, contributions to economic development, job creation, and a positive impact on national income. However, women entrepreneurs in Sylhet City face notable barriers, such as lack of support from neighbors and friends, logistical issues with delivery services, insufficient capital, difficulties in securing bank loans, limited awareness and experience, instances of bullying, and minimal presence on social media.

The findings of this study will provide some essential suggestions for governmental and non-governmental organizations to thrive and make significant contributions of women entrepreneurship to the local economy.

Keywords: Women Entrepreneurship, Sylhet City, Determinants, Benefits, Barriers, Entrepreneurs.

WOMEN'S PARTICIPATION IN PAKISTANI POLITICS

Mohaddisa Batool

Ah LUL Bait International University Tehran

Tayyaba Batool

Ah LUL Bait International University Tehran

Abstract

Due to gender imbalance and a patriarchal system, women in Pakistan are a minority in the political process. Quotas in this system have increased women's presence in parliament. However, implementing effective strategies and policies to empower women and improve their participation in Pakistani politics is crucial. This study aims to examine the major challenges and prospects of women's participation in politics in Pakistan. Furthermore, this study will investigate the barriers and opportunities for women's participation in leadership. A qualitative research methodology was adopted in this research, relying on a desk study approach and utilizing various secondary sources such as articles, research papers, government reports, and official websites. Moreover, the insufficient presence of women in politics reflects complex and mutually reinforcing social dynamics, highlighting the need for coordinated and collaborative actions to address these challenges.

IMPACT OF WORK-LIFE BALANCE ON WOMEN'S WELL BEING AND CAREER PROGRESSION CHALLENGES

Hema P Menon

Sreepathy Institute of management and Technology

ORCID: 0000-0002-7512-2630

Gokuladas V K

Indian Schools in Oman, Ruwi, Muscat, Sultanate of Oman

ORCID: 0000-0002-5177-4351

Abstract

In today's fast-paced world, achieving a healthy work-life balance has become increasingly challenging, particularly for women who often juggle multiple roles in both their professional and personal lives. This study explores the significance of work-life balance on women's mental and physical health, career advancement, and social relationships that are expected to help them to grow personally and professionally. Work-life balance is a critical factor in the well-being and career success of women, particularly in today's demanding work environments. This study thus explores the ways in which balancing professional and personal responsibilities affects women's mental health, physical well-being, and overall job satisfaction. This study is also focused on the challenges that women in their professional pursuit experience with respect to their work-life balance and the measures they adopted to progress their career by overcoming these challenges. The qualitative and quantitative data collected from a diverse group of women across various sectors in India, are analyzed to gain further insight into the long-term benefits of work-life balance not only for individual well-being of women but also for organizational success. The outcome of this study would further expand a well-researched area like this from the perspectives of women who have shouldered other personal responsibilities along with their professional pursuit.

Keywords: Women professionals, Work-life balance, Career Progression, Mental Health

WOMEN'S CONTRIBUTION TO ECONOMIC SCIENCES

Dr. Emira SPAHAJ

Logos University College, Faculty of Economy, Department of Management

ORCID: 0009-5638-0667

Dr. Blerta AVDIA

Logos University College, Faculty of Economy, Department of Management

ORCID: 0000-0008-6628-0005

Tedi SPAHAJ

Logos University College, Faculty of Economy, Department of Finance-Accounting

Abstract

The recognition of women's contribution to the economy has been and still is a challenge, despite their organizational, managerial and educational role in the family and in society. The right to vote, the right to make decisions (National Archives (USA), 2024) are just a few factors that show their difficulties to be recognized in society. However, the focus of our paper will be the identification of the role of women in economic sciences. What are their activities? In what positions are they involved? How is their contribution to economic sciences presented according to geographical distribution? Descriptive, analytical, comparative and statistical methods were used for the realization of the paper. Some of the findings are: a) the increase of women's contribution to economic sciences, b) significant regional differences (Europe, US) of women's involvement in economic sciences c) higher contribution of women to the education sector (academic, research institutes). The paper will contain an introduction, literature review, results, discussions and conclusions.

Keywords: Women in economic sciences, science, economy, inclusiveness, decision-making.

INTRODUCTION

The position of women in society has evolved in their favor over time. Despite this, statistical data from the literature highlights that their contribution to society and the economy remains unequal compared to men. A small number of women in leadership positions across various economic, social, cultural, and educational sectors (academia and scientific research) is easily evident. Education and their involvement in academic life represent a positive indicator but remain relatively low, as shown by studies conducted in the U.S. (Lundberg and Stearns, 2019). Meanwhile, in Europe, women are more involved in Nordic countries and Benelux nations (Persson, 2003; Corsi et al., 2017; Blackaby et al., 2005; Gamage et al., 2021). The integration of women into academic life is closely linked to the implementation of various social policies. Workplace experiences and career aspirations also influence women's integration (Azmat et al., 2020; Azmat and Ferrer, 2017; Auriol E., Friebel G., Weinberger A., and Wilhelm S., 2022) and lead to the emergence of gender differences in engagement patterns (Hilmer and Hilmer, 2010; Auriol E., Friebel G., Weinberger A., and Wilhelm S., 2022).

This paper focuses on identifying the role of women in economic sciences. We aim to achieve this through the following research questions:

- What are their activities?
- In what positions are they involved?
- How is their contribution to economic sciences presented according to geographical distribution?

These questions will help us verify the hypothesis: The contribution of women to economic sciences is a necessity.

To carry out this study, a rich literature comprising documents in the field, studies, and scientific papers on the position of women in academic life and research activities was utilized. Statistical data from 300 research institutions worldwide (according to RePEc; Auriol E., Friebel G., Weinberger A., and Wilhelm S., 2022) were used to conduct a comparative and statistical analysis to identify the causes and consequences of women's contribution to academic life. The situation was concretized with tabular, graphical, and cartographic data.

The paper will be structured into an Introduction, Literature Review, Research Methods, Results, Discussions, and Conclusions.

LITERATURE REVIEW

The contribution of women to economic sciences is closely linked to the socio-economic development of a country. For example, Edith Abbott (1876-1957), Anna Schwartz (1915-2012), Deirdre McCloskey (1942), Dambisa Moyo (1969), Janet Yellen (1946), Harriet Martineau (1802-1876), and Rosa Luxemburg (1871-1919) demonstrate that women have been more involved in academic sciences, particularly in countries with developed economies that have invested in education and science (WEF, 2015).

Discrimination and the lack of involvement in leadership positions in the economic, political, cultural, and educational sectors, which have historically characterized the role of women, have prompted numerous studies. These studies focus on increasing women's contribution to academic life, research, science, economics, and beyond (Centre for Economic Policy Research, 2022).

The Women in Economics initiative by the Centre for Economic Policy Research highlights how women have been involved in economic sciences, primarily in academia and research institutions, and their promotion through scientific research activities (Centre for Economic Policy Research, 2022). The study "Women in Economics: Europe and the World" by Emmanuelle Auriol et al. is a significant contribution to identifying the involvement of women in economic sciences, particularly in academia (Auriol E., Friebel G., Weinberger A., and Wilhelm S., 2022).

The literature also identifies several factors that hinder women's involvement in economic sciences, such as labor market demands, discrimination, differing workplace experiences, and career aspirations (Wu, 2018; Shinall, 2018; Dupas et al., 2021; MacNell et al., 2015; Milkman et al., 2015; Madera et al., 2009; Schmader et al., 2007; Azmat et al., 2007; Azmat and Ferrer, 2017). Additionally, there is a preference for employing men first and then women, regardless of their skills (Zinovyeva and Bgues, 2015), as well as the field of study women choose to pursue and work in (Porter and Serra, 2020; Del Carpio and Guadalupe, 2021; Boschini and Sjögren, 2007).

In the U.S., women tend to conduct more research in labor and public economics and less in macroeconomics and finance (Lundberg and Stearns, 2019), a trend that has remained consistent during the period from 1990 to 2017. This indicates that there is still a need to study the reasons behind women's low contribution to economic sciences.

Articles published in leading global journals, such as New York Times and Financial Times, underscore this need for research. Examples include: "For Women in Economics, the Hostility Is Out in the Open," New York Times, 2021; "Opinion The Gender Pay Gap Is a Culture Problem," New York Times, 2024; "Is Economics a Losing Game for Women?" by Nikita Sharma, Financial Times, 2024

These articles highlight the challenges women face in economic sciences.

One of the main challenges in conducting this study is the lack of scientific data at a regional level. The absence of state-level data made it difficult to provide a comprehensive illustration of women's contribution to economic sciences. Albania, a European country, was chosen as a case study. However, even here, studies on this topic are limited. This paper aims to be a significant contribution to the field.

Direct observations on institutional websites provided valuable data to enrich the study.

METHODOLOGY

The methodology used in this study is a mixed one. Initially, literature was reviewed in both physical libraries and online resources, including field studies, reports, and papers, to identify the treatment of the topic and ensure the study would not be repetitive. Data collection through direct observations of Higher Education Institution (HEI) websites in Albania enriched and concretized our scientific work.

Subsequently, we conducted desk work, using descriptive methods to create a comprehensive overview of women's involvement in economic sciences, particularly in academia. Statistical data and comparative analysis provided a deeper and more critical perspective on women's contributions to economic sciences. Additionally, through this analysis, the research questions were addressed, and the hypothesis was clarified:

- What are their activities?
- In what positions are they involved?
- How is their contribution to economic sciences presented according to geographical distribution?

These questions will help us verify the hypothesis: The contribution of women to economic sciences is a necessity.

RESULTS

To analyze the contribution of women to economic sciences, particularly in academia and research institutions, data from the database of the global top 300 research institutions according to RePEc were used. Additionally, data from research departments of central or federal banks, as well as research networks and organizations such as NBER and CEPR, which have different goals and organizational structures, were included (Auriol E., Friebel G., Weinberger A., and Wilhelm S., 2022).

Through a comparative analysis, the participation of women was examined in the economic faculties of seven public universities in Albania.

Table 1: Overview Over Main Data Set by Type of Institution

Type of Institution	Number of Institutions	of Main Data Set
Universities	198	196
Business Schools	44	42
Central Banks or Federal Banks	27	-
Research Networks or Organizations	31	-
Total	300	238

Notes: Three universities and business schools decided to opt out of our study. One university does not provide a comprehensive overview over its researchers on the website and is hence also excluded.

Source: Auriol E., Friebel G., Weinberger A., and Wilhelm S., 2022

The collected data showed that the largest number of academic and research institutions is concentrated in Europe compared to the US, Canada, and the rest of the world.

Table 2: Overview Over Main Data Set by Geographical Location

Region	Number of Main Institutions	Data Set
Europe	157	122
North America (U.S. and Canada)	117	92
Rest of the World	26	24
Total	300	238

Source: Auriol E., Friebel G., Weinberger A., and Wilhelm S., 2022

This is reflected in the higher percentage in Europe of women's involvement in economic sciences, particularly in academia and research institutions, where 27.27% of them hold professor positions.

Table 3: Share of Women in Different World Regions (Main Data Set)

Region	All Levels	Positions	Senior Level	Positions
Europe	32.46%	18,215	27.27%	7,261
North America (U.S. and Canada)	26.53%	12,716	22.09%	4,956
Australia and New Zealand	35.31%	2,651	26.97%	801
Rest of the World	34.10%	786	22.78%	316

Source: Auriol E., Friebel G., Weinberger A., and Wilhelm S., 2022

Figure 1: Proportion of Women in All Academic Positions (Full Database)

Notes: This figure plots information on all positions in the full database as of December 2020. Countries for which we have no observations in our database are left blank. 0% 10% 20% 30% 40% 50%

Source: Auriol E., Friebel G., Weinberger A., and Wilhelm S., 2022

Figure 2: Proportion of Women, Full Professors Only (Full Database)

Notes: This figure plots information on all professors in the full database as of December 2020. Countries for which we have no observations in our database are left blank. 0% 10% 20% 30% 40% 50%

Source: Auriol E., Friebel G., Weinberger A., and Wilhelm S., 2022

Based on the data in Table 4, it is identified that women have the highest contribution in academia and research institutions on the European continent compared to North America. These differences in means are also statistically significant.

Table 4: Share of Women, Europe vs. U.S. (Main Data Set)

Level	Europe	Positions	Women	U.S.	Positions	Women
Senior Level	27.27%	7,261	1,980	20.29%	4,130	838
Entry Level	38.46%	3,864	1,486	32.09%	2,739	879
Research Fellow	30.92%	3,053	944	21.66%	2,202	477
Research Associate	37.21%	4,037	1,502	34.78%	2,194	763
Total	32.46%	18,215	5,912	26.25%	11,265	2,957

Notes: Main data set refers to 238 universities and business schools globally. Out of these institutions, there are 122 in Europe, and 82 in the U.S. *Senior Level* refers to full professors and associate professors; *Entry Level* refers to assistant professors and lecturers.

Source: Auriol E., Friebel G., Weinberger A., and Wilhelm S., 2022

To illustrate women's involvement in economic sciences at a sub-regional level, we examined the case of Albania, focusing primarily on public universities and their economics faculties. This focus was chosen for two reasons: the belief in their higher academic quality and the fact that public funds are directed there for the development of human capacities through doctoral programs, research projects, and more.

As shown by the data, the Faculty of Economics in Tirana has the highest number of women contributing to economic sciences. Of its 170 academic staff, 71.2% are women. The Faculty of Economics in Tirana is part of Albania's largest university, with a long academic tradition, located in the nation's capital, and recognized for its high academic quality and large number of students. Consequently, women play a significant role within this institution.

Despite this, only 2.47% of women hold leadership positions in the faculty's departments, which is a low indicator.

Based on the data in Table 5, the best representation of women in leadership positions within economics faculties is found at the University of Korça where 11.53% and University of Durrës where 10.52% of these positions are held by women.

Table 5 : Share of Women in Public University of Albania

Faculties	All Levels	Positions Head of Department
Faculty Economics of Tirana	121 71.2%	3
Faculty Economics of Durrës	38 61.3%	4
Faculty Economics of Elbasan	32 76.1%	4
Faculty Economics of Shkodra	25 80.6%	3
Faculty Economics of Vlora	25 78.1%	-
Faculty Economics of Gjirokastra	24 64.8%	3
Faculty Economics of Korça	26 83.9%	3
Faculty Economics of Agricultural University of Tirana	53 65.4%	4

Source: to the data provided by the university web. Statistical processing by the authors

Based on the data in Table 6, women hold the highest number of titles at the University of Tirana, Faculty of Economics. This is due to the fact that the academic staff has greater access to professional development, involvement in research projects, and international collaborations. The University of Tirana, founded in 1957, has been the only institution for a relatively long period where one could apply for scientific degrees and academic titles.

The highest number of leadership positions, such as department heads, are held by female academics at the Faculty of Economics of the Agricultural University of Tirana. This is also one of the first institutions, established in 1951, and has had the privilege of being the first, with a large number of students and staff, and consequently a significant role for women.

Table 6: Overview according to ranks and titles

Faculties	All Levels	Prof.Dr	Prof.asc.dr	Dr.	Msc
Faculty Economics of Tirana	121 71.2%	2.35%	21.7%	19.41%	22.35%
Faculty Economics of Durres	38 61.3%	-	11.2%	45.16%	1.76%
Faculty Economics of Elbasan	32 76.1%	2.38%	11.9%	57.14%	4.76%
S Faculty Economics of Shkodra	25 80.6%	-	-	-	-
Faculty Economics of Vlora	25 78.1%	3.12%	12.5%	50%	12.5%
Faculty Economics of Gjirokastra	24 65.4%	-	16.21%	24.32%	24.32%
Faculty Economics of Korça	26 83.9%	-	41.93%	35.48%	6.45%
Faculty Economics of Agricultural University of Tirana	53 65.4%	1.23%	33.33%	13.58%	17.28%

Source: to the data provided by the university web. Statistical processing by the authors

The impact of social developments on strengthening women's contribution at the academic levels is evident in the high percentage of women present at the economics faculties of the University of Elbasan and the University of Korça. These are two of the centers that have had some of the first secondary schools in the developed European countries, such as the French Lyceum in Korça (in 1917) and the first Albanian secondary school, the Normal School of Elbasan (in 1909), with a significant number of intellectuals and teaching staff graduated from developed European countries.

According to the data in Table 5, universities with the highest number of women in their academic staff are located in cities with considerable social emancipation and good economic development levels, mostly in the largest municipalities of the country. As a result, women are better positioned in the labor market, invested in education, and relieved from some family burdens due to family emancipation and economic welfare. Moreover, in these centers, the empowerment of women is encouraged and supported through training and financial backing with various projects from intellectual circles and international organizations

An important aspect observed in Table 6 is the qualitative impact of women in academia, starting with the significant number of women holding the titles of assistant professor and doctoral degrees, and fewer women with a master's degree. However, the most important and largest university in terms of numbers in the country is the University of Tirana (the capital of Albania), and one of the public figures we have examined for illustration comes from this university.

Prof. Dr. Lindita Lati Milo is one of the women who has made a significant impact in economic sciences, both in academia and in her involvement in public institutions.

A professor with a demonstrated history of lecturing at the university and working in the government administration industry, an economic expert in forums and round tables. Her career includes the positions as head of the Finance and Accounting department, Dean of the Faculty of Economics and Deputy Rector. Skilled in Management and Cost Accounting, Microeconomics, Auditing, and Financial Analysis. Strong education professional with a Doctor of Philosophy (Ph.D.) focused in Economics (Theory of Firm) from Staffordshire University, United Kingdom and a second Ph.D. focused in Accounting from Faculty of Economic, University of Tirana, regarding university studies, Master of Science and Bachelor in Finance and Accounting.

As an example of a successful woman in business and the strength of her commitment to gender equality and the protection of women's rights, we have taken Ms. Rexhina Malasi, Administrator of Sondor Travel & Adventure Tours to Albania and the Balkans, who has also been involved in initiatives by international organizations for this purpose. In November 2024, Ms. Rexhina Malasi became part of WEP (Women's Empowerment Principles). "At Sondor, we believe that empowering women is not only the right thing to do but also a strategic imperative for a sustainable future."

DISCUSSION AND CONCLUSIONS

The contribution of women in economic sciences, particularly in academia and research institutions, remains a challenge in today's world. Their involvement in academic life and research activities is closely linked to the social, economic, and cultural factors of their countries. Europe, as a region with traditions in culture, education, and a developed economy, holds the highest number of women involved in academic life compared to North America. In the case of Albania, the influence of economic and social development is felt in the mindset regarding women's inclusion in universities. The University of Tirana, located in the country's capital, as the largest center of education, also has the highest number of women contributing to academic life. Explaining how social and economic factors, as well as access to information, influence the increasing level of women's contributions to academic life.

The activity of women in economic sciences, as shown by the data, indicates that they are more involved in education, teaching processes, and research projects than in business, the latter still remaining a male-dominated domain (Monitor, 2023).

Despite the progress made in women's engagement, there are still several barriers, which is why the involvement of international organizations dealing with human rights and gender equality has increased. In Albania and the countries of the region, there are a number of initiatives and projects with general frameworks from PNUD–RCC for the economic empowerment of women, to improve their status and advance gender equality. Women are challenged not only by generally unfavorable economic conditions, as their involvement in family life is mostly in unpaid work, but also by social obligations to care for children and to disengage from work and other activities that may involve long hours or require travel to other cities or countries. However, in this regard, the legal framework has improved, which has enhanced women's positions in some areas, such as allowing fathers to take parental leave for child care, thus no longer being solely the mother's responsibility. Despite her contributions in the field of education, women still face challenges in attaining leadership positions. This is due to the fact that men are given the priority, influenced by conservative cultural norms. This is a characteristic of countries with underdeveloped economies, such as Albania.

These facts show how much the need for inclusive policies for women is. Women's contribution to academic life (economic sciences) is significantly increasing, but due to social factors, it is not always recognized. The realization of this work was not easy due to the lack of data on women's involvement in academic life and research activities in the case of Albania. On the websites of HEIs, the information was often unclear, and the Ministry of Education and Sports (MAS) in Albania does not have a publicly accessible database for researchers regarding women's engagement in academic life.

Despite these challenges, our work is valuable as it is the first to address the topic of women's contribution to economic sciences.

In conclusion, we state that women's contribution to economic sciences is a necessity and not just a trend of current developments. Therefore, policymakers in social, economic, and cultural areas must take measures and implement comprehensive reforms to address barriers and ensure the increased inclusion of women in economic sciences.

REFERENCES

Auriol, E., G. Friebel, and S. Wilhelm (2020): "Women in European economics," in *Women in Economics*, ed. by S. Lundberg, London: CEPR Press, 26–30. Azmat, G., V. Cuñat, and E. Henry (2020): "Gender Promotion Gaps: Career Aspirations and Workplace Discrimination," *CEPR Discussion Paper No. DP14311*.

Azmat, G. and R. Ferrer (2017): "Gender Gaps in Performance: Evidence from Young Lawyers," *Journal of Political Economy*, 125, 1306–1355.

Blackaby, D., A. L. Booth, and J. Frank (2005): "Outside Offers and the Gender Pay Gap: Empirical Evidence from the UK Academic Labour Market," *The Economic Journal*, 115, F81–F107.

Corsi, M., C. D'Ippoliti, and G. Zacchia (2017): "Gendered careers: Women economists in Italy," *Working Papers CEB 17-003, ULB – Université Libre de Bruxelles*.

Dupas, P., A. Sasser Modestino, M. Niederle, J. Wolfers, and The Seminar Dynamics Collective (2021): "Gender and the Dynamics of Economics Seminars," *NBER Working Paper 28494*.

Gamage, D. D. K., A. Sevilla, and S. Smith (2021): "Women in economics: a UK perspective," *Oxford Review of Economic Policy*, 36, 962–982.

Hilmer, C. and M. Hilmer (2007): "Women Helping Women, Men Helping Women? Same-Gender Mentoring, Initial Job Placements, and Early Career Publishing Success for Economics PhDs," *American Economic Review*, 97, 422–426.

Lundberg, S. and J. Stearns (2019): "Women in Economics: Stalled Progress," *Journal of Economic Perspectives*, 33, 3–22.

MacNell, L., A. Driscoll, and A. N. Hunt (2015): "What's in a Name: Exposing Gender Bias in Student Ratings of Teaching," *Innovative Higher Education*, 40, 291–303.

Persson, I. (2003): "Genre et économie en Suède," in *Le travail du genre: les sciences sociales du travail à l'épreuve des différences de sexe*, ed. by J. Laufer, C. Marry, and M. Maruani, Paris: Éditions La Découverte, 259–273.

Schmader, T., J. Whitehead, and V. H. Wysocki (2007): "A Linguistic Comparison of Letters of Recommendation for Male and Female Chemistry and Biochemistry Job Applicants," *Sex Roles*, 57, 509–514.

Shinall, J. B. (2018): "Dealing with Sexual Harassment," *CSWEP News*.

Wu, A. H. (2018): "Gendered Language on the Economics Job Market Rumors Forum," *AEA Papers and Proceedings*, 108, 175–179.

Zinovyeva, N. and M. Bagues (2015): "The Role of Connections in Academic Promotions," *American Economic Journal: Applied Economics*, 7, 264–92.

National Archives (USA), 2024 *Teaching With Documents: Woman Suffrage and the 19th Amendment*

<https://www.weforum.org/stories/2015/11/13-women-who-transformed-the-world-of-economics/>

Garó O., 2018 Tiparet e tregut të punës në Shqipëri, evidentimi i treguesve kryesorë dhe i dinamikave të tyre në Kohë Departamenti i Kërkimeve, Banka e Shqipërisë

<https://monitor.al/burrat-ne-shqiperi-kane-pushtetin-mbi-parane-e-biznesin-grate-porrisin-peshen-ne-politike/>

LinkedIn Lindita Lati Milo

LinkedIn Rexhina Malasi

<https://feut.edu.al/>

<https://unishk.edu.al/universiteti-luigj-gurakuqi/fakultetet/fakulteti-i-ekonomik>

<https://uniel.ems.al/school/depstaff/b1621af2-616a-40d0-a2c8-cccabba34514.aspx>

<https://univlora.edu.al/stafi-akademik-fe/>

<https://uogj.edu.al/fakultetet/fakulteti-ekonomik/stafi-akademik-fe/>

<https://uamd.edu.al/fakulteti-i-biznesit/>

https://unkorce.edu.al/archive/programet_studimet/FE/index.php

<https://www.ubt.edu.al/dsha>

POLITICAL STRUGGLE FOR WOMEN EMPOWERMENT: A COMPARATIVE STUDY OF GENERAL ZIA-UL-HAQ AND GENERAL PERVEZ MUSHARRAF**Hadia Noor**

Rawalpindi Women University

Abstract

The term “Women Empowerment” has become an essential and debatable issue in a world nowadays. The women participation in politics and struggle for political empowerment started after the independence of Pakistan. They fought political battle for to do reforms for the better socio-economic and political position of Pakistani women. After the independence status of Pakistan’s on the world map, the political power still reserved in the hands of traditional feudal, therefore they began to marginalize the women from all public sphere specially from the politics. Women are always discourage to participate in politics because of old traditions, and narrow mindset of society of Pakistan. Both military leaders Zia and Musharraf did not provide basic right of woman. In Musharraf era some better steps taken in the progress of woman but the poor implantation of these steps did not fill the gap of their weaknesses. Zia-ul-Haq just wanted to promote Mullah-military regime where he established his rule under the guise of Islam. He adopted the harsh policies toward women to suppress their political power. Musharraf desire to promote liberal, open-minded value, and modern Pakistan but his modernization flop due to parochial mind-set of Pakistan society, Culture diversity, and extremist religious groups. There are researchers proved female began their struggle to get their due rights since the creation of Pakistan. This paper will attempts to answer few questions. Q1: How did two regimes “gender policies”, such as Zia’s islamization and Musharraf “modernity” effect the woman’s political representation and influence in Pakistan?Q2: What role did international pressure and human rights organization play in shaping woman’s political rights during Zia’s and Musharraf’s regimes?Q3: Why did both regimes fail to address the root causes of gender-based violence and discrimination, despite some measures aimed at combating these issues? Q4: What lessons can be learned from the experience of woman’s political struggle during the Zia & Musharraf eras that can inform future advocacy and activism? Moreover the research will argue that How Zia “islamization” and Musharraf “modernity” effect the woman in Pakistan. Additionally the research conducted through qualitative method as the problem which, I study in my research is by traditional deep rooted. To gathered data from primary and secondary sources. For collection of primary data Constitution of Pakistan 1973, Hadood Ordinance 1979, Woman Protection Bill 2006 has been studied. Beside secondary data are gathered from documents, newspaper, reports, books and research journals and articles.

Keywords: Empowerment, traditional feudal, political, women, participation

SAĞLIKTA ŞİDDETİN ANATOMİK YÜZÜ: KADIN GENİTAL MUTİLYASYONU

Araş. Gör. Dr. Ayşe Gül KABAKCI

Çukurova Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Anatomi Anabilim Dalı

ORCID: 0000-0001-7144-8759

ÖZET

Kadın genital sistemi, iç ve dış genital organların bir araya gelmesiyle oluşur ve ana görevi üreme fonksiyonlarını yerine getirmektir. Bu organlar, ayrıca seksüel yaşamın devamlılığında da önemli bir rol oynar. Günümüzde genital mutilasyon, başta Dünya Sağlık Örgütü (WHO) olmak üzere birçok sağlık kuruluşu tarafından büyük tepki gören ve önlenmeye çalışılan bir uygulamadır. Genellikle anestezi uygulanmadan gerçekleştirilen bu işlem, aşırı fiziksel ve psikolojik acılara, sürekli kanamaya, HIV, kısırlık ve ölüm gibi ciddi sonuçlara yol açabilen profesyonel olmayan müdahaleleri içerir. Kadın genital mutilasyon, ölümcül kanama ve enfeksiyonların yanı sıra doğurganlık sorunları, doğum komplikasyonları, ölü doğum ve ağrılı cinsel ilişki gibi uzun vadeli sağlık sorunlarına da neden olabilir. Ayrıca, kadın cinsel disfonksiyonlarına, özellikle libido ve orgazm bozukluklarına yol açabilir. Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), dünya genelinde 230 milyon kız çocuğu ve kadının genital mutilasyona maruz kaldığını bildirmiştir. Son sekiz yılda, bu uygulamaya maruz kalan kadınların sayısında %15 oranında bir artış gözlemlenmiştir. Kadın genital mutilasyonu, sadece fiziksel sağlığı değil, bireylerin tüm yaşamlarını derinden etkileyen bir sağlıkta şiddet biçimidir. Bu çalışmada, bu insanlık suçu olarak kabul edilen uygulamanın anatomik ve toplumsal boyutlarına ışık tutarak dikkat çekmek ve farkındalık oluşturmak amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Anatomi, genital organlar, genital sistem, kadın genital mutilasyonu.

THE ANATOMICAL FACE OF VIOLENCE IN HEALTHCARE: FEMALE GENITAL MUTILATION

ABSTRACT

The female genital system consists of both internal and external genital organs and is primarily responsible for reproductive functions. Additionally, these organs play a crucial role in maintaining sexual life. Female genital mutilation is a practice that has faced significant backlash from health organizations worldwide, including the World Health Organization (WHO), and is actively being worked to be prevented. Typically performed without anesthesia, this procedure involves a series of non-medical interventions that can lead to severe physical and psychological pain, continuous bleeding, HIV, infertility, and even death. Female genital mutilation can result in fatal bleeding or infections, as well as long-term health issues such as fertility problems, childbirth complications, stillbirth, and painful sexual intercourse. It may also contribute to female sexual dysfunctions, including libido and orgasm disorders. According to the United Nations Children's Fund (UNICEF), 230 million girls and women worldwide have undergone female genital mutilation. In the past eight years, the number of women subjected to this practice has increased by over 30 million, representing a 15% rise. Female genital mutilation is a form of violence in healthcare that profoundly impacts not only physical health but also the entire lives of individuals. This study aims to highlight the anatomical and societal dimensions of this human rights violation, drawing attention to it and raising awareness.

Keywords: Anatomy, genital organs, genital system, female genital mutilation.

Introduction

Female Genital Mutilation (FGM) is defined as the partial or total removal of female reproductive organs for non-medical reasons. This practice is referred to in the medical literature using the term "mutilation," derived from the Latin "mutilatio" (1). The World Health Organization (WHO) defines genital mutilation as the partial or total removal of female genital organs or any harm inflicted on external genitalia for non-medical reasons (2). Numerous academic studies suggest that the male equivalent of female genital mutilation may be penile amputation, highlighting the gravity of such practices (3-5). Nahid Toubia, one of Sudan's first female surgeons, explains the effects of FGM on women's sexuality: "For women to experience sexual pleasure and reach orgasm is a complex process. It involves the presence of normal external genitalia, appropriate hormonal stimuli, and individual psychology. Genital mutilation alters the normal anatomy of the female genitalia, making it difficult to achieve sexual fulfillment. Unlike male genital organs, female genital organs are distinguished by their functions. The clitoris serves solely for pleasure and has no reproductive function. The vagina, on the other hand, is a reproductive organ with limited sensory capacity for sexual response. In genital mutilation, the woman's sexual organs are damaged while the reproductive organs remain intact. Many women who have undergone genital mutilation may experience sexual repression, leading to reluctance in engaging in sexual relations with their partners, which can turn them into sexual objects and reproductive tools for men" (6).

Numerous international organizations condemn female genital mutilation. Institutions such as the World Health Organization (WHO), UNICEF, the International Federation of Gynecology and Obstetrics (FIGO), the American College of Obstetricians and Gynecologists (ACOG), and the American Medical Association (AMA) emphasize the harmful health effects of this practice and state their opposition to such interventions.

Female genital mutilation is regarded as a significant reproductive health issue due to the complete or partial removal of female external genitalia through primitive surgical procedures. With the migration of women from countries where this practice occurs to Turkey, there may also be a need for corrective surgeries in our country. In this context, it is important to highlight the complications caused by female genital mutilation and the treatment methods for these complications, aiming to foster a conscious approach and contribute to preventing such practices.

Statistics on Female Genital Mutilation

Global Prevalence:

According to estimates from the World Health Organization (WHO), approximately 200 million women and girls have undergone FGM (WHO, 2022). This practice is particularly prevalent in certain regions of Africa, the Middle East, and Asia.

Prevalence Rates:

Research conducted in 27 African countries indicates that around 80% of women have been subjected to FGM (UNICEF, 2020). This rate varies from country to country; for instance, in Somalia, it can reach up to 98%, while in Kenya, it is about 21%.

Age Group and Timing of Procedure:

FGM is generally performed on girls at a young age, particularly between 0 and 14 years. However, in some regions, it may also be applied to young brides or pregnant women (WHO, 2016).

Regional Statistics:

Africa: FGM is widespread, especially in Sub-Saharan Africa. Countries such as Djibouti, Eritrea, Mali, Somalia, Sudan, and Burkina Faso have high rates of FGM. A study in Kenya found that 21% of women have undergone FGM (Kenya Demographic and Health Survey, 2020).

Middle East: In Egypt, it has been reported that 87% of women have experienced FGM (Egypt National Research and Education Center, 2021).

Asia: In Indonesia, in some regions, 49% of women have undergone FGM (UNICEF, 2018).

Demographic and Socioeconomic Factors:

Education and Economic Status: The prevalence of FGM is correlated with educational levels and economic status. It is more commonly found in families with lower educational attainment and in economically disadvantaged areas (UNICEF, 2020).

Cultural and Religious Factors: FGM is often supported by cultural and religious norms, particularly in communities where traditional beliefs are strong (WHO, 2016).

FGM is a practice that has been performed on 100 to 140 million girls and women, with at least 2 million girls at risk of undergoing the procedure each year. The regions where FGM is most commonly practiced include the Middle East, Asia, and 28 African countries. It is also known to be practiced among Daudi Bohra Muslims in India. Due to migration, FGM is now observed in Europe, Australia, Canada, and the United States as well (7). Women who have undergone FGM often face challenges with anatomical integrity of the genital system, complicating bimanual examinations or transvaginal imaging (8).

Types of Female Genital Mutilation

Genital mutilation is a harmful practice inflicted on women and girls worldwide, both physically and psychologically. The types of this practice vary based on the method of procedure and its intended purpose. The World Health Organization (WHO) classifies FGM into four main categories, each involving different levels of physical changes and health risks. Below is a detailed explanation of each type:

Type I - Clitoridectomy: This type involves the partial or total removal of the clitoris and/or the excision of the skin surrounding the clitoris (9).

Type II - Excision: In this type, the entire clitoris is removed along with part or all of the labia minora and/or labia majora. This type includes more extensive changes and damage:

Type 1: Removal of only the labia minora.

Type 2: Removal of the entire clitoris and part or all of the labia minora.

Type 3: Complete or partial removal of the labia minora, labia majora, and clitoris (10).

Type III - Infibulation: Infibulation involves the removal or non-removal of the clitoris, along with the closure of the labia minora and labia majora to narrow the vaginal opening. In this procedure, a small opening is left for urine and menstrual blood to escape. The subcategories of infibulation are:

Type 1: Removal or joining of the labia minora.

Type 2: Removal or joining of the labia majora.

Reinfibulation: The procedure performed when reinfibulation is necessary after childbirth (11).

Type IV - Other Harmful Procedures: This category includes other harmful procedures performed for the purpose of genital mutilation. These are generally non-medical procedures, including practices such as pricking, cauterization, scraping, and cutting (11).

The most serious form of mutilation is Type III (infibulation). Type III constitutes approximately 15% of mutilation practices globally, while in some countries (such as Sudan and Somalia), it accounts for up to 90%. In Somalia, about 99% of women undergo this procedure, while the rates are around 90% in Ethiopia and 85% in Sudan (12-15).

Since these procedures are often carried out by inexperienced individuals (local women, midwives, nurses) in unsanitary conditions (without anesthesia and sterilization), short-term complications such as sepsis, hemorrhage, tetanus, AIDS, urinary retention, and emotional trauma are common. Long-term complications frequently include severe gynecological, obstetric, psychological, and sexual issues. Major gynecological complications include keloid formation, inclusion cysts in the vulva, recurrent urinary infections, dysmenorrhea, hematocolpus, dyspareunia, chronic pelvic infection, pain, and infertility. Additionally, obstetric complications often associated with scar tissue include prolonged second stage of labor, fetal asphyxia, fetal death, and vesicovaginal and rectovaginal fistulas.

Anatomy of Organs Affected by Genital Mutilation

Genital mutilation is a practice that causes varying degrees of damage to women's genital organs. This practice affects different regions of female genital anatomy, leading to both physical and psychological issues. Female genital organs can be divided into two main groups: internal and external genital organs. The internal genital organs include the vagina, uterus, fallopian tubes, ovaries, and the ligaments that support these organs. The external genital organs are located within a structure called the vulva and include the mons pubis, labia majora, labia minora, clitoris, vestibule of the vagina, bulb of the vestibule, and glands (16).

Mons Pubis: The mons pubis is a rounded, elevated area located in front of the pubic symphysis. It contains adipose tissue and layers of skin, providing a protective role in the genital area (17).

Labium Majus Pudendi: This consists of two folds of skin that extend downwards and backwards from the mons pubis. Between them lies a wide cleft called the rima pudendi. The outer surface of the labium majus pudendi is covered with hair and is pigmented, while the inner surface is hairless and contains large sebaceous gland follicles. The labium majus pudendi protects the clitoris, vaginal, and urethral openings. This structure is homologous to the male scrotum (17).

Labium Minus Pudendi: These are thin folds of skin located on either side of the vaginal opening, extending about 4 cm backward from the clitoris. The anterior ends wrap around the clitoris and form the prepuce of the clitoris. The posterior ends form the frenulum of the labia. The labium minus pudendi serves as a transition between the clitoris and the labium majus pudendi, expanding and changing color during sexual arousal (16, 17).

Clitoris: One of the most sensitive organs of female sexuality, it contains erectile tissue. Anatomically, it is divided into three parts: the glans clitoridis, corpus clitoridis, and crus clitoridis. The clitoris expands and becomes erect during sexual arousal, playing a significant role in sexual pleasure and orgasm (17).

Vestibulum Vaginae: This is the cleft between the labium minus pudendi and the glans clitoridis. The vaginal opening and external urethral opening are located here. The hymen partially covers the vaginal opening in virgins and can vary in shape (16).

Bulbus Vestibuli: Homologous to the corpus spongiosum in males, these structures are located on either side of the vaginal opening. Wrapped in the bulbospongiosus muscle, they play an important role during vaginal expansion and lubrication (17).

Glandula Vestibulares Majores (Bartholin Glands): These glands produce secretions to provide vaginal lubrication. Homologous to the bulbourethral glands in males, these glands have ducts that open near the hymen (17).

Glandula Vestibulares Minores (Skene Glands): These small glands are located in the wall of the vestibule and are clinically known as Skene's glands. They produce secretions to increase vaginal lubrication (17).

G Spot (Grafenberg Spot): This area, described in relation to sexual arousal in women, is thought to enhance the intensity of orgasm. It is derived from embryonic prostate tissue and expands and fills with blood during sexual stimulation (16).

Vagina: The vagina serves as a passageway between the external and internal genital organs, expanding during sexual arousal. Vaginal lubrication results from the pooling of blood between vessels, and changes in size occur when the vagina is stimulated (16).

Genital mutilation typically causes damage to the external genital organs. Procedures involving cutting, removing, or altering areas such as the mons pubis, labia majora, labia minora, and clitoris disrupt the normal anatomical and physiological functions of these organs. Particularly, the clitoris and labia, which play a crucial role in sexual arousal and orgasm, can suffer significant harm as a result of genital mutilation. Such trauma restricts individuals' sexual health and freedoms, causing pain and discomfort during intercourse (16, 17).

Medical Implications of Genital Mutilation

Genital mutilation (GM) involves the partial or complete removal of women's genital organs and is often performed by inexperienced individuals without adherence to hygiene and anesthesia protocols. This practice can lead to both short-term and long-term health complications.

Short-Term Complications

The short-term complications of genital mutilation typically arise from the conditions under which the procedure is performed. Operations conducted in unhygienic environments, the absence of anesthesia, and lack of sterilization can lead to serious issues such as:

Sepsis: Increased risk of infection may lead to sepsis.

Bleeding: Severe bleeding may require medical intervention.

Tetanus: There is a risk of tetanus when procedures are performed in dirty conditions.

AIDS: Using contaminated instruments increases the risk of HIV transmission.

Urinary Retention: Loss of sensation and function may result in urinary retention.

Emotional Trauma: Psychological trauma may arise from the traumatic experiences.

Long-Term Complications

The long-term health issues caused by genital mutilation can vary based on the type and severity of the procedure:

Gynecological Complications: Conditions such as keloid formation, inclusion cysts in the vulva, recurrent urinary tract infections, dysmenorrhea (painful menstruation), hematocolpus (accumulation of menstrual blood), dyspareunia (painful intercourse), chronic pelvic infection, pain, and infertility are common. These complications are often related to trauma in the genital area and the healing process of the stitches.

Obstetric Complications: During childbirth, complications such as prolonged second stage of labor due to scar tissue, fetal asphyxia (lack of oxygen to the fetus), fetal death, and vesicovaginal (bladder-vaginal) and rectovaginal (rectum-vaginal) fistulas can occur.

Literature and Clinical Guidelines

The American Academy of Pediatrics opposes genital mutilation, stating that it has no medical benefits and leads to serious complications (18). Additionally, the World Health Organization (WHO) and other international health organizations have emphasized the negative health effects of genital mutilation and stated that this practice must be terminated.

Corrective Procedures

Women in regions where genital mutilation is practiced may seek corrective surgeries when they have access to healthcare services. These procedures, known as "genital deinfibulation," are often performed in outpatient settings and can be conducted based on the woman's request or for medical reasons before childbirth. Such operations can promote healing in the genital area and restore sexual function.

Genital mutilation is a practice that can lead to serious medical and psychological consequences, resulting in both acute and chronic health issues depending on the conditions of the procedure. The literature extensively addresses the negative health effects of such practices. The health risks and complications associated with genital mutilation have also been acknowledged by international health authorities. Therefore, there is a broad consensus that these practices are definitively harmful to health and should be prevented.

To understand the psychological effects of genital mutilation, it is essential to examine the neurological and endocrine foundations of sexual behaviors. Human sexual behaviors are directed by brain regions such as the limbic system and hypothalamus. The neurological basis of female sexual behavior is less understood compared to males. Specifically, the posterior ventromedial nucleus of the hypothalamus regulates feminine sexual behaviors and is associated with estrogen/serotonin activation. The healthy functioning of this system is necessary for a healthy and fulfilling sexual life.

Genital mutilation can disrupt the functioning of these neurological and endocrine processes, leading to various psychological issues. Sexual dysfunction, pain, trauma, and psychological disturbances are among the problems arising from such practices. The physical trauma caused by genital mutilation can negatively affect women's sexual lives and overall mental health.

Other Forms of Violence in Healthcare

Genital mutilation should be evaluated similarly to self-mutilation behaviors. Self-mutilation is defined as the intentional harm inflicted by a person on their own body. Major examples of self-mutilation include actions such as removing one's own eye, self-castration, and performing surgical procedures on oneself (19). A study found that 75.6% of cases of major self-mutilation were psychotic, and a significant portion of these patients were diagnosed with a disorder within the schizophrenia spectrum (20). These findings indicate that sexual and bodily traumas are associated with psychiatric disorders.

Mutilation or disfigurement is sometimes considered part of cultural rituals; however, these practices carry risks to psychiatric and physical health. Cultural practices such as tattooing, piercing, and self-harm are often regarded as behaviors that harm the body without autonomous intent (21).

Genital mutilation has serious effects on sexual and psychiatric functions. The regulation of sexual behaviors through neurological and endocrine systems can be disrupted by such traumatic experiences. Psychiatric findings, including self-mutilation and cultural behaviors, provide important insights into the psychological effects of genital mutilation. The psychological and neurological consequences of these practices have been highlighted in extensive health and psychiatry literature, and the severity of these issues has been acknowledged by international health and psychiatry authorities.

Conclusion

Female genital mutilation (FGM) is a practice that poses serious threats to the health and rights of women globally. Anatomically, the damages caused by FGM manifest in a wide spectrum, ranging from the disruption of the structural integrity of the genital area to pain, infections, childbirth complications, and sexual health issues.

Such procedures can lead to damage to the vaginal wall, loss of the clitoris and other genital structures, creating long-term negative effects on both physiological and emotional health. It is evident that FGM adversely affects not only individuals but also the overall health and well-being of societies. The permanent health issues resulting from FGM significantly diminish women's quality of life and social functionality. In this context, understanding the health impacts of female genital mutilation and raising social awareness on this issue is of paramount importance. Health professionals, policymakers, and civil society organizations should work collaboratively to develop effective strategies for the prevention of FGM and the support of its victims.

An effective fight against FGM should not be limited to the treatment of health issues; it must also include educational and awareness-raising activities addressing the cultural and social roots of this practice. Societies can contribute to a healthier and fairer future by standing against such practices and advocating for the rights of girls and women. The eradication of FGM worldwide is a critical step toward the protection of human rights and health standards. To achieve this goal, every individual and institution must take responsibility and engage in the necessary struggle. This work highlights both the health harms of FGM and the importance of creating social awareness regarding this issue.

References

1. Çakaloz DK, Karaçam Z, Güneş G, Çoban A. Kadın genital mutilasyonu ve ebe/hemşirenin sorumlulukları. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi. 2016; 32(2):119-31
2. Günaydın S, Dinç H. Bir Kadın Sağlığı Sorunu: Genital Mutilasyon. HSP. 2015;2(3):363-71.
3. Kiragu K. Female genital mutilation: a reproductive health concern. Population Reports. Series J. 1995:41
4. Black JA, Debelle GD. Female genital mutilation in Britain. BMJ. 1995;0310:1590-2
5. Female genital mutilation. Council on scientific affairs, American Medical Association. JAMA. 1995;274:1714-6
6. Toubia N. Female genital mutilation: a health and human rights issue. Reproductive Health Matters. 1998;6(11):65-73
7. World Health Organization. An update on WHO's work on female genital mutilation (FGM): Progress report 2011. Available from: http://whqlibdoc.who.int/hq/2011/WHO_RHR_11.18_eng.pdf?ua=1
8. Günaydın S, Dinç H. Bir Kadın Sağlığı Sorunu: Genital Mutilasyon. Halk Sağlığı ve Pratikleri (HSP). 2015;2(3):363-71.
9. Çakaloz DK, Karaçam Z, Güneş G, Çoban A. Kadın genital mutilasyonu ve ebe/hemşirenin sorumlulukları. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi. 2016;32(2):119-31.
10. Aksu MF, Oral E. Female genital mutilation (A reproductive health problem of African women): Case report. Cerrahpaşa J Med. 1998;29(2):107-10.
11. Çakaloz DK, Karaçam Z, Güneş G, Çoban A. Kadın genital mutilasyonu ve ebe/hemşirenin sorumlulukları. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi. 2016;32(2):119-31.
12. Kiragu K, Female genital mutilation: a reproductive health concern. Population Reports. Series J.1995:41.
13. Black JA, Debelle GD. Female genital mutilation in Britain. BMJ. 1995: 310: 1590-2.Female genital mutilation. Council on scientific affairs, American Medical Association. JAMA. 1995: 274: 1714-6.

14. Female genital mutilation. ACOG Committee Opinion. Committee on international Affairs.1995:151.
15. Macready N. Female genital mutilation outlawed in United States. BMJ. 1996;313(7065):1103
16. Gökmen FG. Sistematik Anatomi. İzmir: Güven Kitabevi, 2003, ss. 565-587.
17. Yücel AH. Dere Anatomi Atlası ve Ders Kitabı. 7. Baskı, Adana: Akademisyen Kitabevi, 2018.
18. Macready N. Female genital mutilation outlawed in United States. BMJ. 1996; 313 (7065): 1103
19. Favazza AR, Rosenthal RJ. Diagnostic issues in self-mutilation. Hosp Community Psychiatry. 1993; 44:134-40
20. Large M, Babidge N, Andrews D, et al. Major self-mutilation in the first episode of psychosis. Schizophr Bull. 2009; 35:1012-21
21. Canat S. Kendini Yaralama Davranışı. Klinik Psikiyatri. 1999; 1:46-8

DETERMINATION OF THE PHYSICAL SELF-DEFENSE LEVELS OF WOMEN PRACTICING JUDO, KARATE, AND TAEKWONDO

Yunus Emre SUSUZ

National Defense University, Turkish Military Academy, Department of Physical Education and Sports

ORCID: 0000-0003-3432-7936

Research Assistant Fatih SÜLÜN

Trakya University, Kırkpınar Faculty of Sports Sciences, Department of Coaching Educatio.

ORCID: 0000-0002-4132-4138

Muhammed Sıddık ÇEMÇ

Boğaziçi University, Rectorate, Department of Physical Education and Sports

ORCID: 0000-0001-5442-0869

Professor Doctor Filiz Fatma ÇOLAKOĞLU

Gazi University, Faculty of Sport Sciences, Department of Physical Education and Sports

ORCID: 0000-0002-0635-7583

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the physical self-defense levels of women based on different variables. The study included 154 female volunteers (age = 26.56 ± 8.86) with at least 3 years of sports experience. Participants were administered a "Personal Information Form" and the "Self-Defense Against Physical Attacks Scale." Data analysis was conducted using the IBM SPSS 26.0 software package. As a result of the analyses, no significant differences were found in the scale's subdimensions based on variables such as marital status, national athlete status, and sport discipline ($p > .05$). Pearson correlation test results revealed a low but significant positive correlation between age, sports experience, and the "Self-Defense Against Simple Physical Attacks" subdimension ($p < .01$). A low but significant positive correlation was also observed between sports experience and the "Self-Defense Against Dangerous Physical Attacks" subdimension ($p < .05$). In conclusion, this study demonstrates that long-term experience in Judo, Karate, and Taekwondo plays a significant role in enhancing women's physical self-defense skills.

Keywords: Women, Defense Skills, Sport

JUDO, KARATE VE TAEKWONDO YAPAN KADINLARIN FİZİKSEL ÖZ SAVUNMA DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

ÖZET

Bu çalışmanın amacı kadınların fiziksel öz savunma düzeylerinin farklı değişkenlere göre belirlenmesidir. Çalışmada en az 3 yıl spor deneyimine sahip 154 kadın (yaş = 26.56 ± 8.86) gönüllü olarak yer almıştır. Katılımcılara "Kişisel Bilgi Formu" ve "Fiziksel Saldırlara Öz Savunma Ölçeği" uygulanmıştır. Verilerin analizi IBM SPSS 26.0 paket programı ile gerçekleştirilmiştir. Yapılan analizler sonucunda ölçek alt boyutları üzerinde; medeni durum, milli sporcu olma ve branş değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p > .05$). Pearson Korelasyon test sonuçları incelendiğinde ise yaş ve spor deneyimi ile "Basit Fiziksel Saldırlara Öz Savunma" alt boyutu arasında pozitif yönde düşük seviyede anlamlı ilişki ($p < .01$) tespit edilmiştir. Spor deneyimi ile "Tehlikeli Fiziksel Saldırlara Öz Savunma" alt boyutu arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki ($p < .05$) gözlenmiştir.

Sonuç olarak bu çalışma Judo, Karate ve Taekwondo branşları özelinde uzun süreli deneyimin, kadınların fiziksel savunma becerilerini artırmada önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Savunma Becerileri, Spor

INTRODUCTION

The martial arts disciplines from the Far East, closely followed by scientists, have increased in popularity since the 1980s. Many adults, youths, and children engage in these sports for physical self-defense, as well as to achieve physical and mental well-being. Judo, Karate, and Taekwondo are among these Far Eastern martial arts (Zetaruk et al., 2000; Cox, 1993). These three disciplines are officially recognized by the International Olympic Committee. Judo was introduced as a demonstration sport at the 1964 Tokyo Olympics and has been regularly included in the Olympic Games since the 1972 Munich Olympics. Taekwondo was also featured as a demonstration sport at the 1988 Seoul and 1992 Barcelona Olympics, and it has been officially part of the Summer Olympic Games since the 2000 Sydney Olympics. Karate, on the other hand, made its debut in the Summer Olympics at the 2020 Tokyo Games due to the host country quota (Wikipedia, 2024).

Most combat sports require advanced techniques, tactics, physical fitness, and particularly strength, aerobic endurance, muscular power, and speed (Chaabene et al., 2012; Franchini et al., 2011; Yoon, 2002). In combat sports such as Judo, Karate, and Taekwondo, individuals who have undergone years of training are expected to defend themselves against potential physical attacks due to their technical knowledge and skills.

Physical violence includes actions such as hitting, harming the body with an object, slapping, kicking, pulling hair, etc. Among the types of violence, physical violence is the most common and is primarily directed at the body, relying on physical force (Adak, 2000; Krantz & Garcia-Moreno, 2005). Violence is an undeniable reality for people of all ages. However, women, youths, and children are more likely to be exposed to violence compared to adult men (Finkelhor et al., 2009). For women who do not feel safe and have concerns about physical violence, the concept of physical self-defense becomes significant. According to the 2023 statistics on women from the Turkish Statistical Institute's life satisfaction survey results, 27.4% of women reported feeling unsafe when walking alone at night in their neighborhoods, and 6.3% felt unsafe while being alone in their homes (TÜİK, 2024). Women's physical self-defense is defined as the totality of physical strategies a woman uses at the onset of physical violence to deter the aggressor or to protect herself by deflecting the ongoing attack in various ways (Hollander, 2018).

A review of the literature reveals that no research has been found measuring the physical self-defense abilities of women practicing Far Eastern martial arts. The aim of our study is to determine the physical self-defense levels of women practicing Judo, Karate, and Taekwondo.

METHOD

Participants

The participant group of the study was determined using a non-probability sampling method, specifically the convenience sampling technique. A total of 154 women (age = 26.56 ± 8.86) with at least 3 years of sports experience voluntarily participated in the study. Of the participants, 51 were Judo athletes, 62 were Karate athletes, and 41 were Taekwondo athletes, with 52.6% holding the title of national athlete. Among the athletes, 77.9% were single, 67.5% had a bachelor's degree, and their average sports experience was 13.99 ± 8.32 years.

Data Collection Tools

Personal Information Form: The personal information form includes questions about age, sports experience, national athlete status and marital status.

Physical Self-Defense Scale: The “Physical Self-Defense Scale,” developed by Uyar (2022) to measure the physical self-defense levels of women, and validated and tested for reliability, consists of 12 items and two subdimensions: “Self-Defense Against Simple Physical Attacks” and “Self-Defense Against Dangerous Physical Attacks.” The scale uses a 5-point Likert-type rating system with the options: Strongly Disagree (1 point), Disagree (2 points), Neutral (3 points), Agree (4 points), and Strongly Agree (5 points). The minimum score that can be obtained from the scale is 12, and the maximum score is 60. A higher score indicates higher self-defense levels. In Uyar's (2022) study, the Cronbach's Alpha value for all items on the scale was found to be .91, .84 for the subdimension of self-defense against simple physical attacks, and .91 for the subdimension of self-defense against dangerous physical attacks. In the current study, the Cronbach's Alpha values were determined to be .86 for all items, .88 for the subdimension of self-defense against simple physical attacks, and .71 for the subdimension of self-defense against dangerous physical attacks. The scale, developed for women aged 18 and above, takes approximately 4 minutes to administer.

Data Collection

The data were collected online via Google Forms from participants who voluntarily took part in the study. Prior to data collection, ethical approval was obtained from the National Defense University Scientific Research and Publication Ethics Committee with the approval dated 31.07.2024 and numbered 3787396. Furthermore, every stage of the research was conducted in accordance with the principles of the Declaration of Helsinki.

Data Analysis

The data were analyzed using IBM SPSS Statistics 26.0 software (IBM Corp., Armonk, NY, USA). Before applying statistical tests, the dataset was examined for normality. As a result of the analysis, the skewness values for the subdimensions were found to range from -.30 to -.40, and the kurtosis values ranged from -.81 to -.86. According to George and Mallery (2016), skewness and kurtosis values between ± 2 are considered acceptable. Based on this information, it was decided to use parametric tests. The frequency and percentage distributions of the variables were examined, and for pairwise comparisons, the Independent Samples T-test was applied, while One-Way ANOVA was used for multiple comparisons. Pearson's Correlation test was conducted to reveal the relationships between the variables.

RESULTS

Table 1. Comparison of Participants' Mean Scores Based on Marital Status

	Marital Status	n	Mean \pm Sd	t	p
Self-Defense Against Simple Physical Attacks	Married	34	26.85 \pm 3.73	.955	.345
	Single	120	26.19 \pm 2.88		
Self-Defense Against Dangerous Physical Attacks	Married	34	22.52 \pm 6.08	.607	.545
	Single	120	21.88 \pm 5.29		

Upon examining the table, the subdimensions of "Self-Defense Against Simple Physical Attacks" and "Self-Defense Against Dangerous Physical Attacks" were compared based on the marital status variable using the Independent Samples T-test. The analysis results revealed no significant differences in either the "Self-Defense Against Simple Physical Attacks" or the "Self-Defense Against Dangerous Physical Attacks" subdimensions with respect to the marital status variable ($p > .05$).

Table 2. Comparison of Participants' Mean Scores Based on National Athlete Status

	National Athlete	n	Mean ± Sd	t	p
Self-Defense Against Simple Physical Attacks	Yes	81	26.40 ± 3.12	.294	.769
	No	73	26.26 ± 3.08		
Self-Defense Against Dangerous Physical Attacks	Yes	81	21.83 ± 5.95	-.445	.657
	No	73	22.23 ± 4.89		

Upon examining the table, the subdimensions of "Self-Defense Against Simple Physical Attacks" and "Self-Defense Against Dangerous Physical Attacks" were compared based on the national athlete status variable using the Independent Samples T-test. The analysis results showed no significant differences in either the "Self-Defense Against Simple Physical Attacks" or the "Self-Defense Against Dangerous Physical Attacks" subdimensions with respect to the national athlete status variable ($p > .05$).

Table 3. Comparison of Participants' Mean Scores Based on Discipline

	Discipline	n	Mean ± Sd	f	p
Self-Defense Against Simple Physical Attacks	Judo	51	26.25 ± 3.23	.052	.949
	Karate	62	26.32 ± 2.84		
	Taekwondo	41	26.46 ± 3.33		
Self-Defense Against Dangerous Physical Attacks	Judo	51	20.72 ± 5.92	2.208	.113
	Karate	62	22.59 ± 5.27		
	Taekwondo	41	22.78 ± 4.95		

Upon examining the table, the subdimensions of "Self-Defense Against Simple Physical Attacks" and "Self-Defense Against Dangerous Physical Attacks" were compared based on the sports discipline variable using One-Way ANOVA. The analysis results showed no significant differences in either the "Self-Defense Against Simple Physical Attacks" or the "Self-Defense Against Dangerous Physical Attacks" subdimensions with respect to the sports discipline variable ($p > .05$).

Table 4. Pearson Correlation Analysis Results of Participants' Age and Scale Subdimensions

		Self-Defense Against Simple Physical Attacks	Self-Defense Against Dangerous Physical Attacks
Age	r	.222**	.099
	p	.006	.221

** $p < .01$

The relationship between the participants' ages and the subdimensions of "Self-Defense Against Simple Physical Attacks" and "Self-Defense Against Dangerous Physical Attacks" is presented in Table 4. The analysis revealed a statistically significant low positive correlation between participants' ages and the "Self-Defense Against Simple Physical Attacks" subdimension ($r = .222$; $p < .01$).

Table 5. Pearson Correlation Analysis Results of Participants' Sports Experience and Scale Subdimensions

		Self-Defense Against Simple Physical Attacks	Self-Defense Against Dangerous Physical Attacks
Sports Experience	r	.323**	.203*
	p	.000	.012

*p<.05

**p<.001

The relationship between participants' sports experience and the subdimensions of "Self-Defense Against Simple Physical Attacks" and "Self-Defense Against Dangerous Physical Attacks" is presented in Table 5. The analysis results showed a statistically significant low positive correlation between participants' sports experience and the "Self-Defense Against Simple Physical Attacks" subdimension ($r=.323$; $p<.01$) and the "Self-Defense Against Dangerous Physical Attacks" subdimension ($r=.203$; $p<.05$).

DISCUSSION AND CONCLUSION

This study aimed to contribute to the literature by determining the physical self-defense levels of women practicing Judo, Karate, and Taekwondo, based on various variables. In line with the results obtained from the research, the physical self-defense levels of women practicing Judo, Karate, and Taekwondo were evaluated in terms of their marital status, national athlete status, sports discipline, age, and sports experience.

A review of the literature reveals that no research has been found measuring women's ability to physically defend themselves. According to data from the Turkish Statistical Institute, 35% of women who have been married at least once and experienced violence from their spouse at some point in their lives reported being subjected to physical violence (TÜİK, 2014). In our study, no statistically significant differences were found in the subdimensions of self-defense against simple physical attacks and self-defense against dangerous physical attacks based on the marital status variable. It is thought that women practicing Judo, Karate, and Taekwondo improve their ability to defend themselves during the course of their involvement in these sports, and that this ability to defend themselves physically is not influenced by whether they are married or single.

When the research results were examined in terms of the national athlete variable, no statistically significant differences were found. It was observed that the physical self-defense levels of women competing in national and international competitions were similar. It is known that competitions in sports disciplines are conducted according to specific rules, and athletes with certain qualifications are able to compete at the national team level as a result of these competitions. However, it is unclear to what extent the ability of national or non-national athletes to physically defend themselves is influenced by rule-based competitions. It is thought that this factor does not provide an advantage to the national athletes in terms of their ability to defend themselves physically.

When the findings of our study were examined, no statistically significant differences were found based on the sports discipline variable. Far Eastern martial arts disciplines require advanced technical-tactical and physical preparation for success (Malliaropoulos et al., 2013; Akgün, 1993; Olds & Kang, 2000). It is thought that the high-level training received by women practicing Judo, Karate, and Taekwondo enhances their physical defense skills, thus eliminating any differences between the disciplines.

According to the Pearson correlation analyses conducted in our study, a positive significant relationship was found between sports experience and age in the subdimension of self-defense against simple physical attacks, while a positive significant relationship was observed only in sports experience in the subdimension of self-defense against dangerous physical attacks. One of the common characteristics of Judo, Karate, and Taekwondo, like all Far Eastern martial arts, is that individuals practicing these sports gain experience and maturity over time (Ramazanoğlu, 2000; Sik & Myong, 1999; Öztekin, 2011; Doğan, 2003). It is thought that the increase in physical self-defense skills with increasing sports experience can be attributed to these disciplines, which incorporate the philosophy of "DO" and support women who work diligently and develop technical and tactical skills over many years in improving their physical self-defense abilities. As for the age variable, the reason why women's self-defense skills increase with age in the subdimension of self-defense against simple physical attacks may be attributed to the general decline in strength (Güler, 2005; Çakmak et al., 2004; Grobler, 1998) and losses in reflexive movements (Miller et al., 2000) that negatively affect women's ability to defend themselves against dangerous physical attacks as they age. In conclusion, this study demonstrates that long-term experience in Judo, Karate, and Taekwondo plays a significant role in enhancing women's physical self-defense skills.

REFERENCES

- Adak, N. (2000). Değişen Toplumda Değişen Aile. Siyasal Yayınevi, Ankara.
- Akgün, N. (1993). Egzersiz Fizyolojisi. Ege Üniversitesi Yayınları, İzmir
- Chaabene, H., Hachana, Y., Franchini, E., Mkaouer, B., & Chamari, K. (2012). Physical and physiological profile of elite karate athlete. *Sports medicine*, 42, 829-843.
- Cox, J. C. (1993). Traditional Asian martial arts training: A review. *Quest*, 45(3), 366-388.
- Çakmak, B., Aydın, F. Y., Aktaş, İ., Akgün, K., & Eryavuz, M. (2004). Geriatrik hastalarda kas-iskelet sistemi hastalıkları. *Türk J Geriatr*, 7(4), 221-224.
- Doğan E. (2003). Türkiye Cumhuriyeti'nde karate sporunun tarihi gelişimi (1970-2000). Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türkiye.
- Finkelhor, D., Turner, H., Ormrod, R., Hamby, S. & Kracke, K. (2009). National survey of children's exposure to violence. *Juvenile Justice Bulletin*, 1-11.
- Franchini, E., Del Vecchio, F. B., Matsushigue, K. A., & Artioli, G. G. (2011). Physiological profiles of elite judo athletes. *Sports medicine*, 41, 147-166.
- George, D., & Mallery, P. (2016). IBM SPSS statistics 23 step by step: A simple guide and reference. Routledge.
- Grobler, L. J. (1998). Back and leg pain in older adults: presentation, diagnosis, and treatment. *Clinics in geriatric medicine*, 14(3), 543-576.
- Güler, H. (2005). Geriatrik Hastalarda Kas İskelet Sistemi Hastalıklarına Yaklaşım. *Türkiye Klinikleri Journal of Internal Medical Sciences*, 1(27), 16-21.
- Hollander, J. A. (2018). Women's self-defense and sexual assault resistance: The state of the field. *Sociology Compass*, 12(8), e12597.
- Krantz, G., & Garcia-Moreno, C. (2005). Violence against women. *Journal of Epidemiology & Community Health*, 59(10), 818-821.
- Malliaropoulos N., Callan M. & Plum B. (2013). Judo, the gentle way. *British Journal of Sports Medicine*. 47(18), 1137-1137.
- Miller, K. E., Zylstra, R. G., & Standridge, J. B. (2000). The geriatric patient: a systematic approach to maintaining health. *American Family Physician*, 61(4), 1089-1104.
- Olds, T. & Kang, S.J. (2000) Anthropometric characteristics of adult male Korean taekwondo players. *The 1st Olympic Taekwondo Scientific Congress Proceedings*, 69-75.
- Öztekin, İ. (2011). Bilimsel Kuraş. Antakya Belediyesi Kültür Yayınları, Antakya.

Ramazanoğlu, F. (2000). Taekwondo Teorisi (Teknik ve Sosyo Kültürel Eğitimi). Özal Matbaası, İstanbul.

Sik, K. W. & Myong, L. K. (1999). A Modern History of Taekwondo. Bokyung Moonhwasa, 42.

TÜİK, (2014). İstatistiklerle Aile, 2014. 24.09.2024 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Statistics-on-Family-2014-18624> adresinden erişilmiştir.

TÜİK, (2024). İstatistiklerle Kadın, 2023. 13.09.2024 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Kadin-2023-53675> adresinden erişilmiştir.

Uyar, M. (2022). Kadınlar İçin Fiziksel Öz Savunma Ölçeğinin geliştirilmesi. Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi, 3(3), 29-45.

Wikipedia, (2024). 2020 Yaz Olimpiyatları'nda Karate. 13.09.2024 tarihinde https://tr.wikipedia.org/wiki/2020_Yaz_Olimpiyatlar%C4%B1%27nda_karate adresinden erişilmiştir.

Wikipedia, (2024). Yaz Olimpiyatları'nda Judo. 13.09.2024 tarihinde https://tr.wikipedia.org/wiki/Yaz_Olimpiyatlar%C4%B1%27nda_judo adresinden erişilmiştir.

Wikipedia, (2024). Yaz Olimpiyatları'nda Taekwondo. 13.09.2024 tarihinde https://tr.wikipedia.org/wiki/Yaz_Olimpiyatlar%C4%B1%27nda_tekvando adresinden erişilmiştir.

Yoon, J. (2002). Physiological profiles of elite senior wrestlers. Sports Medicine, 32, 225-233.

Zetaruk, M. N., Violan, M. A., Zurakowski, D., & Micheli, L. J. (2000). Karate injuries in children and adolescents. Accident Analysis & Prevention, 32(3), 421-425.

CİNSEL SAĞLIK OKURYAZARLIĞI: KADINLAR VE ERKEKLER ARASINDA KARŞILAŞTIRMALI BİR ÇALIŞMA

Dr. Öğr. Üyesi Sibel KIYAK

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Seydişehir Kamil Akkanat Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

ORCID: 0000-0002-7278-2094

Dr. Öğr. Üyesi Hamide AYGÖR

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi

ORCID: 0000-0001-7920-6279

ÖZET

Giriş: Cinsel sağlık okuryazarlığı, cinsel sağlık ve üreme sağlığı sorunlarının neden ve sonuçlarının önlenmesinde etkili bir faktördür. Bu çalışmanın amacı, kadınlar ve erkekler arasındaki cinsel sağlık okuryazarlık düzeyini belirlemek ve bu düzeyi etkileyen faktörleri incelemektir.

Materyal ve Yöntem: Bu tanımlayıcı ve karşılaştırmalı çalışma, 187 erkek ve 187 kadın olmak üzere toplam 374 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma, Eylül 2023-Mart 2024 tarihleri arasında çevrimiçi olarak yürütülmüştür. Araştırmanın örnekleme, kartopu örnekleme yöntemiyle çalışmaya katılmayı kabul eden 18 yaş ve üzeri, en az ilkokul mezunu, internet erişimine sahip evli kadın ve erkeklerden oluşmuştur. Gebeler, lohusalar, tıp/sağlık eğitimi alanlar ve sağlık kuruluşunda çalışanlar ise çalışma dışı bırakılmıştır. Veriler, Tanımlayıcı Özellikler Formu ve Cinsel Sağlık Okuryazarlık Ölçeği ile toplanmıştır. Veri analizinde Mann-Whitney U testi, Ki-kare testi ve lineer regresyon testi kullanılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların cinsel sağlık okuryazarlığı orta düzeydedir. Cinsel sağlık okuryazarlığı toplam ve bilgi alt boyut ortanca değeri cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre cinsel sağlık okuryazarlık toplam, bilgi alt boyut puanı daha yüksek elde edilmiştir ($p<0.001$). Kadın cinsiyeti, üniversite eğitimi ve modern aile planlaması yöntem kullanımı değişkenlerinin cinsel sağlık okuryazarlık düzeyini etkilediği belirlenmiştir.

Sonuç ve Öneriler: Bu çalışma, kadınların erkeklere göre daha yüksek bir cinsel sağlık okuryazarlığı seviyesine sahip olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, cinsel sağlık okuryazarlığını artırmaya yönelik girişimler planlanırken cinsiyet, eğitim düzeyi ve aile planlaması yöntem kullanımı gibi faktörler dikkate alınmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Cinsel Sağlık, Erkekler, Kadınlar, Karşılaştırmalı çalışma, Okuryazarlık

SEXUAL HEALTH LITERACY: A COMPARATIVE STUDY BETWEEN WOMEN AND MEN

ABSTRACT

Introduction: Sexual health literacy is an effective factor in preventing the causes and consequences of sexual and reproductive health issues. The aim of this study is to determine the level of sexual health literacy among women and men and to examine the factors affecting this level.

Materials and Methods: This descriptive and comparative study was conducted with a total of 374 participants, consisting of 187 men and 187 women. The study was conducted online between September 2023 and March 2024. The sample of the study included married women and men aged 18 and older, at least primary school graduates, and with internet access, who agreed to participate through a snowball sampling method.

Pregnant women, postpartum women, individuals studying medicine/health, and health professionals were excluded from the study. Data were collected using a Demographic Characteristics Form and the Sexual Health Literacy Scale. Mann-Whitney U test, Chi-square test, and linear regression analysis were used for data analysis.

Results: The sexual health literacy of participants is at a moderate level. The median value of total sexual health literacy and knowledge subscale scores varies by gender. Female participants scored higher in total sexual health literacy and knowledge subscale compared to male participants ($p<0.001$). It was determined that the variables of female gender, university education, and use of modern family planning methods affected the level of sexual health literacy.

Conclusion and Recommendations: This study shows that women have a higher level of sexual health literacy than men. Therefore, when planning initiatives to increase sexual health literacy, factors such as gender, education level, and use of family planning methods should be taken into account.

Keywords: Sexual Health, Men, Women, Comparative Study, Literacy

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN KADIN SAĞLIĞINA ETKİSİ

Dr. Öğr. Üyesi Ece KAPLAN DOĞAN

Gaziantep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği

ORCID: 0000-0003-4234-9481

ÖZET

İklim değişikliği, neredeyse yarım yüzyıldır tüm dünyayı ilgilendiren önemli bir sorundur. Çevresel faktörlerden önemli ölçüde etkilenen kadınlar, bu sorunun yansıdığı hassas grupta yer almaktadır. Başka bir deyişle iklim değişikliği, kadının sağlığını etkileyen faktörlerden biridir. İklim değişikliği ortaya çıkardığı aşırı sıcaklar, vektör kaynaklı hastalıklar ve hava kirliliği gibi sorunlarla kadın hayatının farklı dönemlerinde sağlık sorunlarına yol açabilmektedir. Gebelik, infertilite ve menopoz gibi konularda iklim değişikliğinin yarattığı olumsuz etkiler bulunmaktadır. İklim değişikliği sorunlarından biri olan hava kirliliği ve ona maruz kalmak hem anne hem de fetüsün sağlığını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Ayrıca hava kirliliği aynı zamanda dişi gametogenezini olumsuz etkileyerek hem gamet miktarını hem de kalitesinde değişikliklere yol açtığı bildirilmektedir. Isınan dünya yüzeyi ve daha sık yaşanan sıcak hava dalgaları, kadınların menopozal dönemde yaşadıkları sıcak basmasının şiddetini ya da sıklığını belirleyen önemli faktörlerden biri olabilmektedir. Ancak halen dünya çapında iklim değişikliğine gereken önemin verilmediği vurgulanmaktadır. Bu hususun gözden kaçırılmaması adına, sağlık hizmeti sunan hemşirelerin iklim değişiklikleri ve kadın sağlığına etkileri konusunda da bilgili olması önem arz etmektedir. İklim değişikliği ve bunun kadın sağlığı üzerine etkisini irdelemek amacıyla derleme deseninde bir çalışma planlanmıştır. Bu derleme çalışmasında iklim değişikliği ve kadın sağlığı ile ilgili literatür taraması yapılmıştır. İklim değişikliği nedeniyle hava kirliliği, orman yangınları, ısı stresi, seller, toksik kimyasallar gibi faktörlerin kadın doğurganlığı ve gelişen fetüs üzerindeki olumsuz etkileri ile obstetrik sonuçları incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: hemşirelik, iklim değişikliği, kadın sağlığı

THE IMPACT OF CLIMATE CHANGE ON WOMEN'S HEALTH

ABSTRACT

Climate change has been an important problem that has concerned the entire world for almost half a century. Women, who are significantly affected by environmental factors, are in the vulnerable group where this problem is reflected. In other words, climate change is one of the factors that affect women's health. Climate change can cause health problems at different periods of a woman's life with the extreme heat, vector-borne diseases and air pollution it causes. There are negative effects of climate change on issues such as pregnancy, infertility and menopause. Air pollution, one of the problems of climate change, and exposure to it can negatively affect the health of both the mother and the fetus. In addition, it is reported that air pollution also negatively affects female gametogenesis, causing changes in both the quantity and quality of gametes. The warming surface of the world and more frequent heat waves can be important factors that determine the severity or frequency of hot flashes experienced by women during the menopausal period. However, it is emphasized that climate change is still not given the necessary importance worldwide. In order not to overlook this issue, it is important for nurses providing health services to be knowledgeable about climate change and its effects on women's health. A study was planned in a compilation design to examine climate change and its effects on women's health. In this compilation study, literature review was conducted on climate change and women's health.

The negative effects of factors such as air pollution, forest fires, heat stress, floods, toxic chemicals due to climate change on women's fertility and developing fetuses and their obstetric outcomes were examined.

Keywords: nursing, climate change, women's health

MENOPOZ VE KADIN RUH SAĞLIĞI

Öğr. Gör. Emine AKSÜT AKÇAY

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü

ORCID: 0000-0002-2056-4597

Dr. Öğretim Üyesi Hatice Gül ÖZTAŞ

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü

ORCID: 0000-0003-3574-2509

ÖZET

Menopoz, kadın hayatını birçok yönüyle etkileyen önemli bir evredir ve üreme yeteneğinin kaybolduğu bir dönemdir. Menopoz dönemi, kadınların biyolojik ve sosyal değişimlerin yanı sıra ruh sağlığını etkilemektedir. Bu dönemde kadınlar kaygı ve depresyon gibi psikolojik sıkıntılara karşı daha savunmasızdırlar. Literatürde ruh sağlığı *semptomları menopozla nasıl ilişkili* olduğu tam olarak açıklanamamasına rağmen, ruh sağlığı bozukluklarının somatik semptomları kötüleştirdiği bilinmektedir. Özellikle şiddetli veya uzun süreli menopoz semptomları bazı kadınlarda ruh halini de kötüleştirdiği rapor edilmiştir. Menopoza karşı olumsuz tutumları, menopozla ilişkili stres ve sıkıntının, egzersiz veya gevşeme gibi alternatif uygulamalara daha fazla odaklanılmasının, menopoz semptomlarını ve ruh sağlığını iyileştirmeye yardımcı olacaktır. Bu derleme, menopozun kadın ruh sağlığı üzerine etkisini değerlendirmek için ele alınmıştır.

Anahtar Kelime: Menopoz, Kadın, Ruh sağlığı, Ebelik

MENOPAUSE AND WOMEN'S MENTAL HEALTH

ABSTRACT

Menopause is an important phase that affects many aspects of women's lives and is a period when the ability to reproduce is lost. Menopause affects women's mental health as well as biological and social changes. During this period, women are more vulnerable to psychological distress such as anxiety and depression. Although the literature does not fully explain how mental health symptoms are related to menopause, mental health disorders are known to worsen somatic symptoms. Especially severe or prolonged menopausal symptoms have been reported to worsen mood in some women. We suggest that reducing negative attitudes towards menopause, menopause-related stress and distress, and a greater focus on alternative practices such as exercise or relaxation may help to improve menopausal symptoms and mental health. This review was undertaken to assess the impact of menopause on women's mental health.

Keyword: Menopause, Mental health, Midwifery, Women

GİRİŞ

Kadın hayatı birçok değişim ve evreyi içinde barındırır. Her dönemin fiziksel, ruhsal, hormonal birçok özelliği olmasına rağmen menopoz kadın hayatındaki etkileri ile en önemli dönemlerden birini oluşturmaktadır (McCarthy&Raval,2020). Kadınlar bu dönemde psikososyal ve sosyo kültürel açıdan bütüncül olarak ele alınmalı ve holistik bir yaklaşımla değerlendirilmelidir. Psikososyal açıdan risk altında olan kadınlar erken dönemde belirlenerek destek sağlanmalıdır (Beji,2020, Talaulikar,2022).

1. Menopozda Ruh Sağlığını Etkileyen Risk Faktörleri

1.1. Menopoza Başlama Yaşı

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2022 verilerine göre kadınlarda beklenen yaşam süresi 80,5 yıldır. Ortalama yaşam süresindeki artış menopoz döneminde geçirilen sürenin de daha uzun olmasının en temel nedenidir. Türkiye’de menopoza girme yaşı yaklaşık 47-49 yaş, dünyada ise 50-52 yaş civarındadır. (TJOD,2023). Menopoza girme yaşını; genetik, ırk, beslenme, sosyo-demografik özellikler, aktif çalışma, obstetrik öykü, fiziksel özellikler, aile planlamasında kullanılan hormonal preparatlar, alkol-sigara tüketimi, ameliyatlar, kanser tedavisinde kullanılan yöntemler, histerektomi geçirilmesi, ilk adet yaşı belirleyici olabilmektedir (Crandall,2023)

1.2. Eş Varlığı

Eşin varlığı, eşin yaşı, sağlığı ve davranış şekilleri, ilişkinin uzunluğu ve toplumsal değerler menopoz dönemindeki kadınlar için oldukça önemli belirleyicilerdir. (Romano ve ark,2022). Evlilik memnuniyeti bireylerin ruh sağlığı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. İranlı kadınların artan ortalama yaşı ve yaşam beklentisi nedeniyle, partnerler için menopoz sonrası kadınların cinsel yönleri hakkında bilgi edinmek sağlıklarını ve yaşam kalitelerini iyileştirebilir (Barati ve ark,2021). Evlilikteki uyum düzeyi ile menopoza ilişkin belirtiler arasındaki ilişki incelendiğinde; menopoz semptomlarının üstesinde gelme durumunun, evlilik uyumu ve eşleri ile olan ilişkilerinin önemli olduğu açıklanmıştır (Romano ve ark,202; Ertekin&Polat,2020).

1.3. Kronik Hastalık Öyküsü

Kronik hastalık öyküsünün menopoz döneminde anksiyete ve depresyonu tetiklediği ve menopozda ruh sağlığının olumsuz yönde etkilediği ifade edilmiştir. Yapılan bir çalışmada; diabet tanısı almış ve menopoz döneminde olan kadınların psikolojik sağlık ve iyilik halleri karşılaştırılmış. Diabetli kadınlar diabeti olmayan kadınlara kıyasla daha yüksek depresif ve anksiyete belirtileri göstermiş, diabeti olmayanların ise yaşam kalitesi ölçeklerinde cinsel alan alt puanları yüksek bulunmuştur. Diabetli kadınların psikolojik ve cinsel sağlık üzerinde olumsuz etkileri bulunduğu sonucuna varılmıştır (Seyyid ve ark;2016). Zhen Park ve ark. (2021) çalışmasında erken menopoz, cerrahi menopoz, ailede kardiyovasküler hastalık öyküsü, kardiyovasküler hastalıkların güçlü belirleyicileri olduğu bildirilmiştir.

1.4. Beden İmajı

Kişinin özellikle kadın bireylerin bedenini beğenmesi ve hoşnut olması kadın yaşamında oldukça önemli bir kavramdır. Bedeninden hoşnut olmayan ve menopoz döneminde olan kadınlar ise depresyon vb. sıkıntıları daha fazla yaşamaktadırlar (Taşkın,2021). Yapılan bir çalışmada postmenopozal kadınların beden imajı ile menopoz semptomlarının şiddeti arasındaki ilişkiyi değerlendirilmiş, İran'ın Tahran kentinde 45 ila 65 yaşları arasındaki 300 postmenopozal kadın üzerinde yapılan kesitsel bir çalışma yapılmış. Sonucunda beden imajı, menopoz sırasındaki kadınların menopoz semptomları ile ilişkili olduğu ve bu nedenle, menopozun can sıkıcı semptomlarını hafifletmeyi amaçlayan müdahalelerin vücut imajını iyileştirmeye yardımcı olabileceği sonucuna ulaşılmıştır (Nazarpour ve ark,2021).

1.5. Vazomotor Semptomlar

Menopoza girmeden birkaç yıl önce vazomotor semptomlar başlar ve perimenopozda sıklığı artmaktadır. Orta ve şiddetli düzeyde vazomotor semptomlar genellikle menopozla birlikte başlar ve ortalama 10 yıl kadar devam eder. Vücutta ani bir sıcaklık artışına, kızarıklık, kalp çarpıntısı, titreme ve terleme ile karakterizedir (Bekmezci & Altuntuğ, 2020). Menopoz ve menopoz sonrası kadınlar arasında vazomotor semptomlar sıklıkla ani ruh hali değişiklikleri, sinirlilik, artan stres, unutkanlık, uykusuzluk, depresyon, anksiyete ve konsantrasyon eksikliği ile birlikte görülür.

Sıcak basmaları menopoza geçişte ve erken postmenopozal dönemde kadınların %60-90'ını etkilemekte ve önemli fiziksel şikâyetlere neden olmaktadır (Avis ve ark,2018). Vazomotor semptomların sıklığı, süresi ve şiddeti kadınlar arasında farklılık göstermektedir (Santoro et al., 2015).

1.6. Uykusuzluk

Menopoza girilmesiyle birlikte hormonal değişimler sonucunda vazomotor semptomlarla beraber uyku kalitesinde bozulmalara neden olmaktadır. Uyku bozuklukları menopozun en çok karşılaşılan semptomlarından biridir. Menopoz döneminde uyku problemleri, uykuya dalmada yaşanan sıkıntılar, derin uyuyama, uyuma güçlüğü, sık uyanmalar, uyku süresinin azalması, gündüz uykulu görüntü, obstrüktif uyku apnesi sendromu riskinde artma şeklindedir. Bu dönemde uyku bozuklukları tedavi edilmediği zaman kardiyovasküler hastalık, diyabet, obezite ve nörodavranışsal disfonksiyon gelişmesi için bir risk faktörü olabilmektedir (Cintron ve ark, 2017; Gava ve ark,2019). Özellikle geceleri sıcak basmasına bağlı gerçekleşen gece terlemesi uyku düzenini ve günlük yaşam aktivitelerini etkiler, bunun sonucunda kişilerin yaşam kalitesinin düşmesine neden olmaktadır (Daley et al., 2014).

1.7. Sosyal Destek

Menopoz döneminde yaşanan hormonal, fizyolojik ve psikolojik değişimlerin yanı sıra kadınlar eş, anne, iş arkadaşı ve arkadaş olarak bazı rol ve sorumluluklarıyla ailelerinde, işlerinde ve sosyal yaşamlarında birçok değişiklik yaşayabilmektedir. Bu nedenle önemli bir yaşam döngüsü olan menopoz döneminde kadınların sosyal destek sisteminin güçlendirilmesi menopoza bağlı gelişen fizyolojik ve psikolojik yakınmaların hafifletilmesinde etkili olabilmektedir (Zhao ve ark ,2019). Literatürde, sosyal desteğin psikolojik semptomlar üzerinde olumlu etki gösterebildiği ve peri menopoz dönemindeki kadınlarda ruhsal bozukluk riskini etkili bir şekilde azaltabildiği gösterilmiştir (Narzieh ve arjk,2017). Yapılan bir çalışmada; sosyal desteğin kadınların menopozla yakınmalarını azaltacağı ve olumlu yönde etkileyeceği bildirilmiştir (Kökkaya &Demirci;2018)

1.8. Alışkanlıklar

Menopozda içilen sigara miktarı ve sigara içme süresinin yaşam kalitesiyle ilişkisine dair kanıtlar yetersizdir. Sigara ve genetik, doğal menopozun zamanlamasını etkileyebilecek iki faktördür. Menopoz semptomlarının ortaya çıkışının ve yoğunluğunun sağlıklı beslenme, fiziksel aktivite, alkol ve sigara tüketiminin bırakılmasıyla değiştirilebileceğini göstermektedir. (Beezhold ve ark,2018). Yoğun tempoda çalışma, sigara, kafein, alkol, menopoz yakınmalarını uyarıcı rolleri olduğu bilinmektedir (El Haji ve ark ,2020).

1.9. Cinsel Yaşam

Kadın sağlığında cinsel yaşam; uyarılma, tatmin, kayganlık, orgazm ve [disparoni](#) gibi çeşitli faktörler rol oynar. Bu alanlardan bir veya daha fazlasını etkileyen durumlar kadın cinsel işlev bozukluğuna neden olabilir . Menopoz sürecinde, östrojen eksikliğine bağlı olarak cinsel ilgide azalma, vajinal atrofi ve ağrılı cinsel hastalıklar gibi belirtiler verebilir (Bekmezci&Altuntuğ,2020). Yapılan çalışmalarda, menopozun ilk birkaç yılı içerisinde seksüel ilgi ve cinsel ilişki sıklığında azalma (%47–85 seksüel istekte kayıp, %20 orgazm sıklığında azalma, %20–70 cinsel ilişki sıklığında azalma ve %40 disparonide artış) bildirilmiştir (Cagnacci ve ark ,2020). Menopozal dönemde de cinsel fonksiyon ile yaşanan sıkıntılar kadın yaşamının hemen her alanında değişik düzeylerde etkilediği farklı çalışmalarda bildirilmiştir (Hogervorst ve ark,2022; Cagnacci ve ark ,2020).

1.10 Mevcut Ruhsal Sıkıntı

Menopoz döneminde östrojen eksikliği depresyon oluşmasında biyokimyasal bir taban oluşturmaktadır. Östrojen eksikliği sürekli karamsar ve mutsuz olma, alınganlık ve öfke nöbetleri gibi gün içinde sürekli değişen dengesiz ruhsal değişimi neden olmaktadır.

Medikal yaklaşımlar doğrultusunda, östrojenin beyindeki kimyasallarla etkileşime girerek duyu durumu etkilediğini ve perimenopoz boyunca östrojen seviyelerindeki düşüşün depresyona yol açabileceğini göstermektedir (Hogervorst ve ark,2022).

2. Menopozda Ruh Sağlığını Bozan Hastalıklar

2.1. Emosyonel Semptomlar

Menopozdaki hormonal değişikliklerin bazı duygusal değişimlere neden olduğu ve bu yakınmalardan bazılarının sürekli duygusal olma durumu, isteksizlik, ruh halinde değişiklik, çabuk öfkelenme hissi, huzursuzluk, genel performansta ve hafızada zayıflama, unutkanlık gibi değişkenliklerin görüldüğü tespit edilmektedir (El Haji ve ark,2020). Şiddetli ve hafif menopoz semptomları olan kadınların karşılaştırıldığı bir çalışmada şiddetli menopoz semptomlarına sahip olan kadınların; anksiyete, depresyon, stres ve duyu durum bozukluklarının daha fazla düzeyde olduğu, yaşam kalitesinin ise daha düşük düzeyde olduğu bildirilmiştir (Mueller ve ark. 2024)

2.2. Merkezi Sinir Sistem

Östrojen, merkezi sinir sisteminin çalışmasını ve gelişimini de etkilemektedir. Östrojenlerin ortaya koydukları etkilerle kişilerin duyuşsal durum ve ruh halleri üzerinde etkili olduğunu ortaya çıkaran çok sayıda çalışma mevcuttur. Bu belirtiler daha çok premenopozal yıllarda ortaya çıkmakta, postmenopozal yıllarda ise azalmaktadır. Menopozda bir takım psikiyatrik bozukluklar ortaya çıkabilir veya tekrar edebilir. Klinik ve epidemiyolojik çalışmalar, sonraki yıllardaki kronik hipoöstrojenizmin duyuşsal durum bozuklukları ve bilişsel bozukluklar için kritik öneme sahip olabileceğini düşündürmektedir (Santoro ve ark, 2015; Hogervorst ve ark,2022).

Depresyon

Normal overyan siklusun baskılandığı dönem olan menopozda; değişim gösteren östrojenin premenstrüel sendrom ve depresyon üzerinde antidepresan etki gösterdikleri belirlenmiştir (Hestiantoro ve ark, 2019). Bunun sonucunda menopoz döneminde östrojen yetersizliğinin doğrudan depresyona neden olduğu düşünülmektedir (Herson&Kulkarni,2022).

Hafıza, Unutkanlık

Beyin, östrojen için önemli bir hedef organdır (Henderson, 2008.) Menopozda östrojen hormonun değişimine bağlı olarak kısa vadeli etkileri arasında unutkanlık problemleri yer almaktadır (Eskicioğlu, 2020). Şanlıurfa'da 300 kadın ile yapılan bir çalışmada kadınların yaşadığı vazomotor sorunlar arasında “el ve ayaklarda uyuşma karıncalanma” (%76,3); “hüzünlenme” (%83,3); “unutkanlık” (%63,3) sorunlarının olduğu belirlenmiştir (Özer & Gözükar, 2015).

3. Menopozda Ruhsal Semptomların Yönetiminde Kanıta Dayalı Uygulamalar

3.1 Fitoterapi

Menopoz tedavisinde kullanılan çok sayıda non-farmakolojik tedavi yöntemi vardır. Östrojen agonisti ve antagonist olan fitoöstrojenler, soya ve ürünlerinde, kırmızı yonca, keten tohumu, sarı kantaroni yer alması ve melek otu (Dong Quai) kökü ekstresinde bulunmaktadır (Li ve ark,2014; Kagan ve ark,2019; Dunneram ve ark,2019). Çok merkezli, prospektif, gözlemsel çalışmada, dört ay boyunca soya preparatı verilen grupta ateş basmaları, uyku bozukluğu, anksiyete, depresyon, vajinal kuruluk, libido kaybı ve kemik ağrısı gibi semptomların hafifletilmesinde etkili olduğu belirlenmiştir (David ve ark,2023).

3.2 Fiziksel Aktivite ve Egzersiz

Menopoz girerken bazal metabolizma hızında yavaşlama ve kas kaybında artış yaşanmaktadır Aktif yaşam ve egzersiz bu tür süreçlerin daha az sancılı geçmesini sağlar. Sistemik bir çalışmada egzersizin menopozal semptomları yaşayan kadınlarda yaşam kalitesini arttırdığı söylenmiştir (Nguyen ve ark. 2020).

Postmenopozal kadınlar ve perimenopozal kadınları karşılaştırıldığı çalışmada, spor ve egzersize katılım seviyeleri arttığında psikolojik semptomların azaldığı görülmüştür ve egzersiz grubunda depresif semptomlarda büyük oranda iyileşme görülmüştür (Kemmler ve ark,2016).

3.3 Yoga

Yoga, ruh halinin iyileşmesini, sosyal uyumun artmasını, anksiyete ve depresyonun azalmasını sağlamaktadır. (Öz ve ark 2021). Lu ve arkadaşlarının 2020 yılında tedavi sürecinin yogayla birleştirilmesi menopoz dönemindeki kadınların depresyon ve kaygılarını hafifletebilir, uyku kalitelerini düzenlerken, menopoz sıkıntılarının semptomlarını azaltabilir. Çalışmada yoga eğitimi alan kadınların menopozal şikâyetlerinin, stres düzeylerinin ve depresyon belirtilerinin azaldığı, yaşam kalitelerinin arttığı tespit edilmiştir (Lu ve ark,2020).

3.4 Gevşeme

Nispeten zararsız olan gevşeme teknikleri, bir grup davranışsal girişimden oluşur. Özellikle menopozda vazomotor semptomlar ile baş etmek için tempolu solunum (yavaş, kontrollü diyaframatik solunum) ve kas gevşemesi kullanılmaktadır. Kas gevşemesinin en yaygın biçimleri, ilerleyici kas gevşemesi ve pasif kas gevşemedir (Saensak, ve ark. 2014). Aksu ve Erenel'in yaptığı çalışmada progresif kas gevşetmenin perimenopozal kadınlarda vazomotor semptomlar ve uykusuzluk üzerine fayda sağladığı bildirmiştir. Diğer bir müdahalede bilişsel davranış terapisi, sıcak basması, depresyon ve diğer menopoz semptomlarını tedavi etmek için kullanılan eyleme yönelik psikolojik bir müdahaledir. Van Driel ve ark. (2019) yaptıkları meta-analiz çalışmasında, bilişsel davranışçı terapi, farkındalık tabanlı terapi ve davranışçı terapi dahil olmak üzere psikolojik müdahalelerin kısa süreli etkileri incelendiğinde ruhsal menopoz semptomlarından şikâyetlerin azalttığı gözlenmiştir (Van Driel ve ark,2019).

3.5 Aromaterapi

Aromaterapi, fiziksel ve psikolojik sağlığı iyileştirmek bazı hastalıkları tedavi etmek amacıyla aromatik uçucu yağların topikal, inhalasyon şeklinde kullanılmasıdır (Babakhanian ve ark.,2018). Literatürde aromaterapinin endorfin salınımını uyararak ağrıyı, stresi ve kaygıyı azalttığını, rahatlama duygusunu arttırdığını belirlenmiştir (Teskereci ve Özerli, 2021; Choi ve ark.2018; Hur ve ark.2014). Literatürde menopozda; acı portakal ve lavanta çiçeği tozu, sardunya, lavanta yağı, biberiye, çuha çiçeği, badem ve gül yağı kullanıldığı bildirilmiştir. Yapılan çalışmalarda aromaterapi uygulamalarını psikolojik esenliği artırdığı, depresyon düzeyi ve kaygı gibi olumsuz psikolojik semptomları azalttığı bildirilmiştir (Bakhtiari ve ark.2019; Nikjou ve ark 2018; Kamalifard ve ark.2017; Taavoni ve ark.2013; Choi ve ark. 2014. Zahedan J Res Med Sci 2015; Babakhanian ve ark.2018; Farshbaf-Khalili A, Kamalifard ve ark. 2018).

3.6 Refleksoloji

Refleksoloji, tamamlayıcı ve alternatif tedaviler yöntemlerinden biridir. Kulak, el ve ayaklarda vücudun tüm kısımlarına, organlarına ve sistemlerine karşılık gelen refleks noktalarına, el ve parmaklarla uygulanan bir baskı tekniğidir (Çevik, 2013). Refleksoloji, vücudun rahatlamasının yanı sıra endokrin ve sinir sistemini dengeleyerek menopoz dönemi şikâyetlerin hafiflemesine yardımcı olmaktadır (Çuvadar, 2022). Yapılan bir çalışmada menopoz dönemindeki depresyon üzerine ayak refleksolojisinin etkileri incelenmiş; ayak refleksolojisi tekniğinin menopoz dönemindeki kadınların depresyonunu azaltmada etkili olabileceği sonuçlarına ulaşılmıştır (Mahdavipour ve ark ,2019)

4.Menopozda Ruh Sağlığının Korunmasında Ebelik Roller

Ebelerin, menopoz dönemi belirtilerinin erken tanınması, kadının sağlığını koruyucu davranışlar geliştirmesinin sağlanması, patolojik durumun önceden saptanması, ekibin diğer üyelerinin bilgilendirilmesi ve gerektiğinde ilgili yönlendirmenin yapılması konusunda sorumlulukları vardır (Kahn ve ark,2021). Bunlar:

- ✓ Hizmet verdiği toplumun menopoz dönemi yaş grubunu tanılamak,
- ✓ Menopoz dönemindeki kadınlarla birebir görüşme yapmak.
- ✓ Kadının duygularını ve kendisini ifade etmesine izin vermek,
- ✓ Kadını stres yarayan yaşantıları konusunda konuşmaya teşvik etmek
- ✓ Kadının daha önceden yaşadığı ruhsal problemleri ve tedavi yöntemlerini saptamak,
- ✓ Kadının daha önceden ruhsal problemlere yönelik geliştirdiği baş etme yöntemlerini saptamak
- ✓ Kadının aile içinde ve toplumsal olarak rollerini tanılama, farkındalığını arttırmak,
- ✓ Ruhsal hastalık yönünden risk grubunda olan kadınları ilgili birime yönlendirmek,
- ✓ Kadına olumlu ve pozitif sağlık bilinci kazandırmak,
- ✓ Ruhsal sorunlan olan kadına yönelik eğitim verme, danışmanlık hizmetlerini planlamak,
- ✓ Uygun bakım standartları geliştirme kadının sağlıklı, huzurlu ve kaliteli bir yaşlılık dönemi geçirmesini sağlamak,
- ✓ Menopozun kadın yaşamının normal bir süreci olduğunu anlatmak,
- ✓ Kadını sosyal aktivitelere yönlendirerek gerilimi ve anksiyeteyi azaltmak menopoz dönemindeki ruhsal sorunlara yönelik ebelik rolleridir (Özentürk& Yücel;2019).

KAYNAKLAR

Aksu, S. P., & Erenel, A. Ş. (2022). Effects of health education and progressive muscle relaxation on vasomotor symptoms and insomnia in perimenopausal women: A randomized controlled trial. *Patient Education and Counseling*, 105(11), 3279-3286. <https://doi.org/10.1016/j.pec.2022.07.015>

Altuntuğ, K., Ege, E., Akın, R., Koçak, V., & Benli, S. (2016). Sexual quality of life in women during the climacteric period. *Int J Caring Sci*, 9(1), 296-307.

Atan, Ü. Ş., & Yiğitoğlu, S. (2015). Menopozda Semptom Yönetimi İle İlgili Kanıta Dayalı Uygulamalar. *Uluslararası Hakemli Kadın Hastalıkları ve Anne Çocuk Sağlığı Dergisi*, 3, 35-59.

Avis, N. E., Crawford, S. L., & Green, R. (2018). Vasomotor symptoms across the menopause transition: differences among women. *Obstetrics and Gynecology Clinics*, 45(4), 629-640. <https://doi.org/10.1016/j.ogc.2018.07.005>.

Babakhanian, M., Ghazanfarpour, M., Kargarfard, L., Roozbeh, N., Darvish, L., Khadivzadeh, T., & Dizavandi, F. R. (2018). Effect of aromatherapy on the treatment of psychological symptoms in postmenopausal and elderly women: a systematic review and meta-analysis. *Journal of menopausal medicine*, 24(2), 127-132. <https://doi.org/10.6118/jmm.2018.24.2.127>

Bakhtiari, S., Paki, S., Baradaranfard, F., Mosleh, S., & Jokar, M. (2019). Effect of lavender aromatherapy through inhalation on quality of life among postmenopausal women covered by a governmental health center in Isfahan, Iran: A single-blind clinical trial. *Complementary therapies in clinical practice*, 34, 46-50. <https://doi.org/10.1016/j.ctcp.2018.11.001>

Barati, M., Akbari-Heidari, H., Samadi-Yaghin, E., Jenabi, E., Jormand, H., & Kamyari, N. (2021). The factors associated with the quality of life among postmenopausal women. *BMC women's health*, 21(1), 208. <https://doi.org/10.1186/s12905-021-01361-x>.

Beezhold, B., Radnitz, C., McGrath, R. E., & Feldman, A. (2018). Vegans report less bothersome vasomotor and physical menopausal symptoms than omnivores. *Maturitas*, 112, 12-17. <https://doi.org/10.1016/j.maturitas.2018.03.009>.

Beji, N. K. (Ed.). (2020). *Hemşire ve Ebelere Yönelik Kadın Sağlığı ve Hastalıkları*. Nobel Tıp Kitabevleri.

Bekmezci E, Altuntuğ K. (2020). Menopoz İle İlişkili Semptomlara Yönelik Kanıtla Dayalı uygulamaların incelenmesi, Genel Sağlık Bilimleri Dergisi, 2(3), 167-174.

Cagnacci, A., Venier, M., Xholli, A., Paglietti, C., & Caruso, S. (2020). Female sexuality and vaginal health across the menopausal age. *Menopause*, 27(1), 14-19. <https://doi.org/10.1097/gme.0000000000001427>

Choi J, et al. Aromatherapy for the relief of symptoms in burn patients: A systematic review of randomized controlled trials. *Burns* 2018;44(6):1395-1402. 14. <https://doi.org/10.1016/j.burns.2017.10.009>.

Choi SY, et al. Effects of inhalation of essential oil of citrus aurantium L. Var. Amara on menopausal symptoms, stress, and estrogen in postmenopausal women: a randomized controlled trial. *Evid Based Complement Alternat Med*. 2014. <https://doi.org/10.1155/2014/796518>

Cintron, D., Lipford, M., Larrea-Mantilla, L., Spencer-Bonilla, G., Lloyd, R., Gionfriddo, M. R., ... & Murad, M. H. (2017). Efficacy of menopausal hormone therapy on sleep quality: systematic review and meta-analysis. *Endocrine*, 55, 702-711. <https://doi.org/10.1007/s12020-016-1072-9>.

Crandall, C. J., Mehta, J. M., & Manson, J. E. (2023). Management of Menopausal Symptoms: A Review. *Jama*, 329(5), 405-420. <https://doi.org/10.1001/jama.2022.24140>.

Çevik, K. (2013). Hemşirelikte Tamamlayıcı ve Alternatif Tedavi: Refleksoloji. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 29(2), 71-82.

Çuvadar, Ayşe. "Menopozal Semptomlar ve Refleksoloji." *Sağlık Profesyonelleri Araştırma Dergisi* 4.2 (2022): 116-120.

Daley, A., Stokes-Lampard, H., Thomas, A., & MacArthur, C. (2014). Exercise for vasomotor menopausal symptoms. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, (11). <https://doi.org/10.1002/14651858.cd006108.pub4>.

Dunneram, Y., Chung, H. F., Cade, J. E., Greenwood, D. C., Dobson, A. J., Mitchell, E. S., ... & Mishra, G. D. (2019). Soy İntake And Vasomotor Menopausal Symptoms Among Midlife Women: A Pooled Analysis of Five Studies From The Interlace Consortium. *European Journal Of Clinical Nutrition*, 73(11), 1501-1511. <https://doi.org/10.1038/s41430-019-0398-9>.

El Hajj, A., Wardy, N., Haidar, S., Bourgi, D., Haddad, M. E., Chammas, D. E., ... & Papazian, T. (2020). Menopausal symptoms, physical activity level and quality of life of women living in the Mediterranean region. *PloS one*, 15(3), e0230515. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0230515>.

Elazim, H. A., Lamadah, S. M., & Al Zamil, L. G. (2014). Quality of life among of menopausal women in Saudi Arabia. *Jordan Med J*, 48(4), 227-42.

Eskicioğlu, M. (2020). *Menopoz Döneminde Karşılaşılan Sikâyetlerde Alternatif Tedavi Kullanma Durumlarının Tespit Edilmesi* (Master's thesis, Bursa Uludağ University (Turkey)).

Farshbaf-Khalili A, Kamalifard M, Namadian M. Comparison of the effect of lavender and bitter orange on anxiety in postmenopausal women: a triple-blind, randomized, controlled clinical trial. *Complement Ther Clin Pract* 2018 31:132-138 <https://doi.org/10.1016/j.ctcp.2018.02.004>

Gava, G., Orsili, I., Alvisi, S., Mancini, I., Seracchioli, R., & Meriggiola, M. C. (2019). Cognition, mood and sleep in menopausal transition: the role of menopause hormone therapy. *Medicina*, 55(10), 668. <https://doi.org/10.3390/medicina55100668>.

Herson, M. ve Kulkarni, J. (2022). Hormonal Drugs for the Treatment of Menopause-Related Depression, 39 (8), 607-618. <https://doi.org/10.1007/s40266-022-00962-x>

Hestiantoro, A., Jasirwan, S. O., Wiwie, M., Shadrina, A., Ibrahim, N., & Astuti, B. P. K. (2019). Low Estradiol Levels Escalate Menopausal Symptoms Leading to Mild Cognitive Impairment In Postmenopausal Women. *Medical Journal of Indonesia*, 28(1), 40-6. <https://doi.org/10.13181/mji.v28i1.2447>

Hogervorst, E., Craig, J., & O'Donnell, E. (2022). Cognition and mental health in menopause: a review. *Best Practice & Research Clinical Obstetrics & Gynaecology*, 81, 69-84. <https://doi.org/10.1016/j.bpobgyn.2021.10.009>.

Hur MH, et al. Aromatherapy for stress reduction in healthy adults: a systematic review and meta-analysis of randomized clinical trials. *Maturitas* 2014; 79:362-9.

Kagan, R., Kellogg-Spadt, S., & Parish, S. J. (2019). Practical Treatment Considerations In The Management Of Genitourinary Syndrome Of Menopause. *Drugs & Aging*, 36, 897-908. <https://doi.org/10.1007/s40266-019-00700-w>.

Kahn D.A, Moline ML, Ross RW, Altshuler LL, Cohen LS. Depression during the transition to menopause: a guide for patients and families. Erişim adresi: https://womensmentalhealth.org/wp-content/uploads/2008/04/menopause_guide.pdf (Erişim tarihi: 21.08.2024).

Kamalifard M, et al. Comparison of the effect of lavender and bitter orange on depression in menopausal women: a triple-blind randomized controlled trial. *Int. J. Women's Health Reprod. Sci* 2017;5(3):224-30. <https://doi.org/10.15296/ijwhr.2017.40>.

Kemmler, W., Engelke, K., & von Stengel, S. (2016). Long-Term Exercise and Bone Mineral Density Changes in Postmenopausal Women—Are There Periods of Reduced Effectiveness?. *Journal of Bone and Mineral Research*, 31(1), 215-222. <https://doi.org/10.1002/jbmr.2608>

Kökkaya, D., & Demirci, H. (2018). Klimakterik Dönemdeki Kadınlarda Algılanan Sosyal Desteğin Menopozal Tutum ve Yakınlıklar Üzerine Etkisi. In 3rd International Science Symposium, Proceeding Book, ISS2018, 1B16PB (Pp. 69-79).

Kutluğ, S. (2021). Yoğun Bakımda Yatan Kadın Hastalarda Bakım Paketi Uygulamasının Üriner Kateterle İlişkili Enfeksiyon Ve İnkontinansa Etkisinin Değerlendirilmesi, Sakarya Üniversitesi, 2021.

Li, Y., Zheng, H., Zheng, Q., Zhao, L., Qin, E., Wang, Y., ... & Liu, B. (2014). Use Acupuncture to Relieve Perimenopausal Syndrome: Study Protocol of A Randomized Controlled Trial. *Trials*, 15, 1-10. <https://doi.org/10.1186/1745-6215-15-198>.

Lu, X., Liu, L. ve Yuan, R. (2020). The Effect of Combining Information Support Method with Yoga Exercise on Depression, Anxiety and Sleep Quality of Menopausal Women *Psychiatria Danubina*, 32 (3-4), 380-388. <https://doi.org/10.24869/psyd.2020.380>.

Marzieh M, Amjadi MA, Leyli EKN. (2017).Orta yaşlı kadınlarda menopoz semptomlarının şiddeti ve sıklığı, Rasht, İran. *J Clin Diagn Res*,11: 17 - 21. <https://doi.org/10.7860/JCDR/2017/26994.1051>

McCarthy, M., & Raval, A. P. (2020). The peri-menopause in a woman's life: a systemic inflammatory phase that enables later neurodegenerative disease. *Journal of neuroinflammation*, 17, 1-14. <https://doi.org/10.1186/s12974-020-01998-9>.

Mueller, S. C., De Franceschi, M., Brzozowska, J., Herman, A. M., Ninghetto, M., Burnat, K., ... & Marchewka, A. (2024). An influence of menopausal symptoms on mental health, emotion perception, and quality of life: a multi-faceted approach. *Quality of Life Research*, 1-11. <https://doi.org/10.1007/s11136-024-03641-z>

Nazarpour, S., Simbar, M., Majd, HA, Torkamani, ZJ, Andarvar, KD ve Rahnemaei, F. (2021). The Relationship Between Postmenopausal Women's Body Image And The Severity Of Menopausal Symptoms. *BMC*, 21, 1-8. <https://doi.org/10.1186/s12889-021-11643-6>

Nguyen, T. M., Do, T. T. T., Tran, T. N., & Kim, J. H. (2020). Exercise and quality of life in women with menopausal symptoms: a systematic review and meta-analysis of randomized controlled trials. *International journal of environmental research and public health*, 17(19), 7049. <https://doi.org/10.3390/ijerph17197049>.

Nikjou, R., Kazemzadeh, R., Asadzadeh, F., Fathi, R., & Mostafazadeh, F. (2018). The effect of lavender aromatherapy on the symptoms of menopause. *Journal of the National Medical Association*, 110(3), 265-269. <https://doi.org/10.1016/j.jnma.2017.06.010>

Öz, T., Demirel, Ö. B., & Gürkan, Ö. C. (2021). Menopoz Semptomlarının Yönetiminde Yoganın Kanıt Temelli Kullanımı. *Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi*, 11(3), 420-428. <https://doi.org/10.31020/mutftd.959532>.

Özentürk, M.G., Yücel, U., Meseri, R. (2019). Ebelik ve Toplum Sağlığı, Ankara Nobel Tıp Kitabevi, 6 Bölüm, s:215.

Özer, Ü., & Gözükara, F. (2016). Şanlıurfa'da Kadınların Menopozla İlgili Yaşadıkları Sorunların, Baş Etme Yollarının ve Bakış Açılarının Belirlenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 3(1), 16-26.

Park, J. H., Seo, E. J., & Bae, S. H. (2021). Incidence and Risk Factors of Cardio-Cerebrovascular Disease in Korean Menopausal Women: A Retrospective Observational Study Using The Korean Genome And Epidemiology Study . *Asian Nursing Research*, 15(4), 265–271. <https://doi.org/10.1016/j.anr.2021.08.002>

Romano Marquez Reis, SC, Martins Pinto, J., Aparecida Porcatti de Walsh, I., Sulyvan de Castro, S., Cristina Cortez Carneiro Meirelles, M. ve Santos Pereira-Baldon, V. (2022). Predictive Factors for Risk of Sexual Dysfunction in Climacteric Women: A Population-Based Study, 19 (10), 1546-1552. <https://doi.org/10.1016/j.jsxm.2022.06.019>

Saensak, S., Vutyavanich, T., Somboonporn, W., & Srisurapanont, M. (2014). Relaxation for perimenopausal and postmenopausal symptoms. *The Cochrane database of systematic reviews*, 2014(7). <https://doi.org/10.1002/14651858.cd008582.pub2>

Santoro, N., Epperson, C. N., & Mathews, S. B. Menopausal Symptoms And Their Management. *Endocrinology and Metabolism Clinics of North America*, 2015, 44(3), 497-515. <https://doi.org/10.1016/j.ecl.2015.05.001>.

Sayan, S. Postmenopozal hastalarda vazomotor semptomlar ve metabolik sendrom ilişkisi. *Marmara Üniversitesi / Tıp Fakültesi / Kadın Hastalıkları ve Doğum Ana Bilim Dalı*, 2016.

Seyyid Ş.H, Thiruchelvam K, Seyyid İ.A, Alexandra M. et al. (2016). Psychological Health Of Malaysian Women With Type 2 Diabetes And Menopausal-specific Quality Of Life *Asian Psychiatric Journal*, Volume 23 Page 56-63. <https://doi.org/10.1016/j.ajp.2016.07.005>.

Taavoni S, et al. The effect of aromatherapy massage on the psychological symptoms of postmenopausal Iranian women. *Complement Ther Med* 2013; 21:158-63. 24. <https://doi.org/10.1016/j.ctim.2013.03.007>

Talaulikar, V. (2022). Menopause transition: Physiology and symptoms. *Best practice & research Clinical obstetrics & gynaecology*, 81, 3-7. <https://doi.org/10.1016/j.bpobgyn.2022.03.003>.

Taşkın L. (Ed.), *Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği*. On Yedinci Baskı. Akademisyen Kitabevleri, İstanbul, 2021, 590-595.

Teskereci, G., & Özerli, A. (2021). Menopozda Semptom Yönetiminde Aromaterapi: Literatür Derleme. *Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi*, 11(3), 411-419. <https://doi.org/10.31020/mutftd.935331>

The North American Menopause Society. Perimenopozal primer. <http://www.menopause.org/for-women/menopauseflashes/menopause-symptoms-and-treatments> (Erişim tarihi: 21.08.24) .

Toffol, E., Kalleinen, N., Haukka, J., Vakkuri, O., Partonen, T., & Polo-Kantola, P. (2014). Melatonin İn Perimenopausal And Postmenopausal Women: Associations With Mood, Sleep, Climacteric Symptoms, And Quality Of Life. *Menopause*, 21(5), 493-500. <https://doi.org/10.1097/gme.0b013e3182a6c8f3>.

Türkiye İstatistik Kurumu, 2019 <https://www.tuik.gov.tr/> Erişim Tarihi:21.08.2024.

Türkiye Jinekoloji ve Obstetri Derneği (TJOD) <https://www.info@tjod.org> Erişim tarihi:19.08.24.

Van Driel, C. M., Stuursma, A., Schroevers, M. J., Mourits, M. J., & de Bock, G. H. (2019). Mindfulness, cognitive behavioural and behaviour-based therapy for natural and treatment-induced menopausal symptoms: a systematic review and meta-analysis. *BJOG: An International Journal of Obstetrics & Gynaecology*, 126(3), 330-339. <https://doi.org/10.1111/1471-0528.15153>.

Zahedan J Res Med Sci 2015; 15:29-33. 26. Kazemzadeh R, et al. Effect of lavender aromatherapy on menopause hot flushing: a crossover randomized clinical trial. *J Chin Med Assoc* 2016; 79:489-92. <https://doi.org/10.1016/j.jcma.2016.01.020>

Zhao D, Liu C, Feng X , Hou F , Xu X , Li P .(2019).Perimenopozun farklı alt evrelerindeki menopoz semptomları ve sosyal destek ve dayanıklılıkla ilişkileri. *Menopoz*, 26 (3): 233 - 239 . <https://doi.org/10,1097/GME.000000000000012>

KADINLARDA ANKSİYETE VE FİBROMİYALJİ İÇİN BÜTÜNSEL YAKLAŞIMLAR

Dinçer ERDİNÇ

Dinçer Erdinç Alternatif Terapi Kliniği

Nurten YILMAZ

ORCID: 0000-0003-3867-509X

Gökhan KANDİLCİ

Dinçer Erdinç Alternatif Terapi Kliniği

ÖZET

Bu çalışma, kadınlarda anksiyete ile fibromiyalji arasındaki ilişkiyi keşfederek bu durumların yönetiminde bütünsel yaklaşımların etkinliğini vurgulamaktadır. Fibromiyalji, yaygın kas-iskelet ağrısı, yorgunluk ve bilişsel bozukluklarla karakterize edilir ve genellikle anksiyete gibi psikolojik semptomlarla birlikte görülmektedir. Anksiyete ile fibromiyalji arasındaki etkileşim, semptomları kötüleştirerek stres ve duygusal karmaşa döngüsüne yol açabilir. Bütünsel yaklaşımlar, kronik durumların yönetiminde fiziksel, duygusal ve ruhsal sağlık boyutlarını ele alarak potansiyel faydaları nedeniyle ilgi görmektedir. Bu çalışma, anksiyete ve fibromiyalji semptomlarını hedef alan çeşitli bütünsel müdahale yöntemlerini gözden geçirmektedir. Farkındalık uygulamaları, yoga, akupunktur ve beslenme değişiklikleri bu yaklaşımlar arasında yer almaktadır. Farkındalık temelli müdahalelerin, anksiyeteyi azaltmada ve başa çıkma stratejilerini geliştirmede etkili olduğu gösterilmiştir. Yoga ve tai chi ise fiziksel işlevi ve genel iyilik halini artırmaktadır. Akupunktur, ağrıyı hafifletme ve rahatlama sağlama konusunda yardımcı olarak ruhsal sağlık sonuçlarını iyileştirmeye katkıda bulunabilir. Ayrıca, çalışma, enerjisel akupunktur ve bitkisel tedavilerin kişiye özel bütünsel stratejiler olarak potansiyelini vurgulamaktadır. Enerjisel akupunktur, vücudun enerji akışını dengelemeye odaklanarak geleneksel akupunkturun etkinliğini artırabilir; bu da anksiyete ve fibromiyaljiye yol açan temel dengesizlikleri ele alır. Özellikle anti-inflamatuar özelliklere sahip bitkisel tedaviler, bağırsak sağlığını olumlu yönde etkileyerek psikolojik iyilik halini destekleyebilir ve bağırsak-beyin ekseninin bağlantısını vurgular. Bu araştırmada gerçekleştirilen kapsamlı literatür incelemesi ve vaka çalışmaları, bütünsel yaklaşımların kadın popülasyonları üzerindeki etkinliğini ortaya koymaktadır. Bulgular, fibromiyalji ve anksiyetenin fiziksel ve psikolojik boyutlarını ele almak üzere çok yönlü bir tedavi stratejisinin benimsenmesinin önemini vurgulamaktadır. Bütünsel yöntemlerin entegrasyonu, bu karşılıklı durumlarla mücadele eden kadınların yaşam kalitesini artırma potansiyeline sahip olup, sağlık yönetiminde daha sürdürülebilir ve etkili bir yaklaşımın teşvik edilmesine katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelime: Bütünsel Sağlık, Anksiyete Yönetimi, Fibromiyalji Tedavisi, Enerjisel Akupunktur.

HOLISTIC APPROACHES TO WOMEN'S ANXIETY AND FIBROMYALGIA

ABSTRACT

This study explores the relationship between anxiety and fibromyalgia in women and highlights the effectiveness of holistic approaches in managing these conditions. Fibromyalgia is characterised by widespread musculoskeletal pain, fatigue and cognitive impairment, often accompanied by psychological symptoms such as anxiety.

The interaction between anxiety and fibromyalgia can exacerbate symptoms, leading to a cycle of distress and emotional turmoil. Holistic approaches, which address the physical, emotional and spiritual dimensions of health, are gaining attention for their potential benefits in the management of chronic conditions. This review examines several holistic interventions that target anxiety and fibromyalgia symptoms, including mindfulness practices, yoga, acupuncture, and dietary changes. Mindfulness interventions have been shown to reduce anxiety and improve coping, while yoga and tai chi improve physical function and well-being. Acupuncture can reduce pain and promote relaxation, contributing to improved mental health outcomes. In addition, the study highlights the potential of energetic acupuncture and herbal treatments as personalised holistic strategies. Energetic acupuncture, which focuses on balancing the body's energy flow, may enhance the effectiveness of traditional acupuncture by addressing underlying imbalances that contribute to anxiety and fibromyalgia. Herbal remedies, particularly those with anti-inflammatory properties, can have a positive impact on gut health and therefore psychological well-being, emphasising the connection between the gut and brain. This study's comprehensive literature review and case studies demonstrate the effectiveness of holistic approaches in female populations. The findings emphasize the importance of adopting a multifaceted treatment strategy to address the physical and psychological aspects of fibromyalgia and anxiety. Integrating holistic methods has the potential to enhance the quality of life for women facing these interrelated conditions and promote a more sustainable and effective approach to health management.

Keywords: Holistic Health, Anxiety Management, Fibromyalgia Treatment, Energetic Acupuncture

AKADEMİK KADINLARDA SÜRDÜRÜLEBİLİR GIDA TAKVİYESİ KULLANIM EĞİLİMLERİ: PROBİYOTİKLER VE TIBBİ AROMATİK BİTKİLER

Nurten YILMAZ

Çukurova Üniversitesi, Karaisalı Meslek Yüksekokulu, Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Bölümü
ORCID: 0000-0003-3867-509X

Elif DAĞGEÇEN COŞKUN

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarımsal Biyoteknoloji

Bilge TEKİN ALA

Adana Şehir Hastanesi İç Hastalıkları Bölümü, Dahiliye Dahiliye polikliniği

ÖZET

Bu çalışma, kadın akademisyenlerin probiyotikler ve tıbbi aromatik bitkilerle ilgili gıda takviyesi alışkanlıklarını inceleyerek kullanım eğilimlerini, motivasyonlarını ve potansiyel engelleri daha iyi anlamayı amaçlamaktadır. Probiyotikler, güvenli olarak kabul edilen (GRAS) ve bilinen işlevsel ve besleyici faydalara sahip yararlı mikroorganizmalar olarak tanımlanır; bağırsak mikrobiyotasını dengede tutarak bağırsak sağlığını desteklerler. Probiyotikler, başta Lactobacillus ve Bifidobacterium türleri olmak üzere laktik asit bakterileri (LAB) ve bazı maya türlerini içerir. Geleneksel olarak fermente gıdalar, kapsüller ve tozlar şeklinde tüketilirler; ancak farklı gıda matrisleriyle uyum gibi zorluklar, postbiyotiklere olan ilgiyi artırmıştır. LAB metabolitlerinden (ör. bakteriyosinler, organik asitler, enzimler) elde edilen postbiyotikler, gelişmiş stabilite ile antimikrobiyal faydalar sağlar ve fonksiyonel gıda bileşenleri olarak umut vaat etmektedir. Verilerin toplanması için, katılımcıların demografik özelliklerini (yaş, eğitim düzeyi, akademik bölüm) ve gıda takviyelerine olan aşinalıklarını, kullanım sıklıklarını ve sindirim sağlığını iyileştirme, bağışıklığı güçlendirme ve genel sağlığı destekleme gibi spesifik motivasyonlarını incelemek amacıyla yapılandırılmış bir anket kullanılmıştır. Anket ayrıca çaylar, esansiyel yağlar veya takviyeler olarak yaygın şekilde kullanılan, sağlığı destekleyici bitkiler olarak tanımlanan tıbbi aromatik bitkiler üzerine de odaklanmıştır. Katılımcıların farkındalık düzeyleri, kullanım türleri ve algılanan sağlık faydaları, stres giderme ve bağışıklık desteği gibi yaygın kullanımları anlamak için analiz edilmiş; maliyet, erişim ve bilgi eksiklikleri gibi zorluklar değerlendirilmiştir. Çalışma ayrıca COVID-19 pandemisinin takviye kullanımına etkisini inceleyerek bu dönemde bağışıklık güçlendirici ve stres giderici takviyelere yönelik artan ilgiyi not etmiştir. Bulgular, kadın akademisyenler arasında probiyotikler ve tıbbi aromatik bitkiler konusunda yüksek düzeyde farkındalık ve kullanım olduğunu göstermekte, bilinçli kullanım için hedefe yönelik eğitim girişimlerinin önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kadın akademisyenler, gıda takviyeleri, probiyotikler, tıbbi aromatik bitkiler, bağırsak sağlığı, bağışıklık desteği

SUSTAINABLE DIETARY SUPPLEMENT USE TRENDS AMONG ACADEMIC WOMEN: PROBIOTICS AND MEDICINAL AROMATIC PLANTS

ABSTRACT

This study examines the dietary supplement habits of female academics, focusing on probiotics and medicinal aromatic plants, to better understand consumption patterns, motivations and potential barriers. Probiotics, defined as beneficial microorganisms recognised as safe (GRAS) with known functional and nutritional benefits, support gut health by maintaining a balanced gut microbiota.

They include members of the lactic acid bacteria (LAB), primarily *Lactobacillus* and *Bifidobacterium* species, as well as specific yeast strains. Probiotics are traditionally consumed in forms such as fermented foods, capsules and powders; however, challenges such as their compatibility with different food matrices have led to interest in postbiotics. Derived from LAB metabolites (e.g. bacteriocins, organic acids, enzymes), postbiotics provide antimicrobial benefits with improved stability and have shown promise as functional food components. To collect the data, a structured survey was used to collect participants' demographics (age, education level, academic department) and to explore their familiarity with dietary supplements, frequency of use and specific motivations such as improving digestive health, boosting immunity and supporting general well-being. The survey also focused on medicinal aromatic plants, defined as health-promoting herbs commonly used as teas, essential oils or supplements. Participants' awareness, types of use and perceived health benefits were analysed to understand common uses such as stress relief and immune support, as well as challenges such as cost, access and information gaps. The study also explored the impact of the COVID-19 pandemic on supplement use, noting an increased interest in immune-boosting and stress-relieving supplements during this period. The results indicate a high level of awareness and use of probiotics and medicinal aromatic plants among female academics, highlighting the importance of targeted educational initiatives to support informed use.

Keywords: Female academics, dietary supplements, probiotics, medicinal aromatic plants, gut health, immune support.

KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE HEMŞİRENİN ROLÜ

Doç. Dr. Nevin ÇITAK BİLGİN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Doğum Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0003-4367-215X

Öğr. Gör. Beyza UÇAR

Karabük Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Tıbbi Laboratuvar Teknikleri Programı
ORCID: 0000-0001-8596-6936

ÖZET

Kadına yönelik şiddet, dünyada en yaygın insan hakları ihlallerinden biri olarak kabul edilmekte olup, kadınların fiziksel, psikolojik ve sosyal sağlığını ciddi biçimde etkileyen bir halk sağlığı sorunudur. Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre, dünyada her üç kadından biri yaşamı boyunca en az bir kez şiddetle karşı karşıya kalmaktadır. Türkiye’de kadınların %36’sının partnerlerinden fiziksel veya duygusal şiddet gördüğü bildirilmektedir. Şiddet, kadınların sağlık hizmetlerine erişimlerini kısıtlayarak yaşam kalitelerini düşürmekte, kadınların üreme sağlığı, ruh sağlığı ve kronik hastalık risklerini artırarak uzun vadeli sağlık sorunlarına yol açmaktadır. Şiddete maruziyet aynı zamanda kadınların sosyal ve ekonomik rollerini yerine getirmelerine de engel olmaktadır. Kadınlar ailenin temel yapı taşıdır ve toplumun ilerlemesinde kritik öneme sahiptir. Şiddet onların bu rollerini zayıflatarak, toplumsal gelişim ve eşitlik adına büyük bir engel teşkil etmektedir. Bu durum, sadece bireylerin hayatlarını değil, aynı zamanda toplumun genel sağlığını ve refahını da olumsuz etkilemektedir. Türkiye’de 2012 yılında yürürlüğe giren 6284 sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun" ile şiddet gören ya da şiddet tehdidi altında bulunan mağdurlarının korunması ve şiddetin önlenmesi için alınacak önlemlerin düzenlenmesi amaçlanmıştır. Hemşirelik mesleği, kadına yönelik şiddetle mücadelede toplumsal farkındalığı artırmak, mağdurların haklarını savunmak ve onlara destek sunmak açısından stratejik bir konuma sahiptir. Hemşireler, kadınlara bakım verme ve tedavi etmenin ötesinde, onların fiziksel ve duygusal güvenliklerini sağlama, psikolojik destek sunma ve uygun destek sistemlerine yönlendirme sorumluluğu ve rollerini taşır. Şiddetle mücadelede; hemşirelerin şiddeti tanıması, şiddetle müdahale etmesi ve mağdurları yasal, sosyal ve psikososyal desteklere yönlendirmesi oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Kadın Sağlığı, Şiddet, Kadına Yönelik Şiddet, Hemşire

VIOLENCE AGAINST WOMEN AND THE ROLE OF NURSING

ABSTRACT

Violence against women is one of the most widespread human rights violations globally, posing significant risks to women’s physical, psychological, and social health, and is considered a public health issue. According to World Health Organization data, one in three women worldwide experiences violence at least once in her lifetime. In Turkey, 36% of women report experiencing physical or emotional violence from their partners. Such violence restricts women’s access to healthcare, lowers their quality of life, and increases long-term health risks, including reproductive health complications, mental health disorders, and chronic diseases. Exposure to violence also hinders women’s ability to fulfill their social and economic roles.

Women are the foundation of family structures and play a critical role in societal progress; violence weakens their roles and poses a major obstacle to social development and equality. This issue negatively impacts not only individuals' lives but also the overall health and welfare of society. In Turkey, Law No. 6284, "Law to Protect the Family and Prevent Violence Against Women," enacted in 2012, aims to safeguard victims facing violence or threats of violence and to regulate measures to prevent violence. The nursing profession holds a strategic position in combating violence against women by raising social awareness, advocating for victims' rights, and providing support. Beyond care and treatment, nurses are responsible for ensuring women's physical and emotional safety, offering psychological support, and guiding them toward appropriate support systems. In combating violence, it is essential for nurses to recognize violence, intervene effectively, and refer victims to legal, social, and psychosocial support services.

Keywords: Women's Health, Violence, Violence Against Women, Nurse

GİRİŞ

Kadına yönelik şiddet, dünya genelinde en yaygın insan hakları ihlallerinden biri olarak kabul edilmekte olup, kadınların fiziksel, psikolojik ve sosyal sağlıklarını olumsuz yönde etkilemekte ve toplumsal bir sağlık sorunu olarak da ele alınmaktadır. Şiddet mağduru kadınların sağlık hizmetlerine erişimi kısıtlanmakta, bu da yaşam kalitelerinin düşmesine ve uzun vadeli sağlık sorunlarının gelişmesine yol açmaktadır. Araştırmalara göre, şiddet mağduru kadınların sağlık hizmetlerine başvuru oranı düşük olmakta, bu durum ise ciddi sağlık problemlerinin gözden kaçmasına yol açmaktadır. Bu bağlamda hemşireler, şiddetin erken tanımlanması, bireysel bakım ve psikolojik destek sunulması, uzun vadeli etkilerin azaltılması, toplumsal farkındalık yaratılması ve adli süreçlerde kanıt toplama gibi çok yönlü görevlerle, şiddet mağdurlarının iyileşme süreçlerine katkıda bulunurken aynı zamanda şiddetin önlenmesinde sağlık, sosyal hizmet ve hukuk alanlarıyla iş birliği içinde etkili bir rol üstlenmektedir.

1. ŞİDDET

Şiddet, genel olarak bir bireyin ya da grubun, başka bir bireye ya da gruba fiziksel, psikolojik, cinsel ya da ekonomik zarar vermek amacıyla uyguladığı zorlayıcı, baskıcı ve yaralayıcı davranışlar bütünüdür. Şiddet, fiziksel saldırı, tehdit, cinsel taciz, sözel taciz, ekonomik baskı ya da duygusal manipülasyon gibi çeşitli biçimlerde ortaya çıkabilir. Dünya Sağlık Örgütü (WHO), şiddeti bireyin "fiziksel, psikolojik ve sosyal bütünlüğüne zarar veren" bir eylem olarak tanımlamaktadır (WHO, 2021). Özellikle toplumsal cinsiyet temelli şiddet (gender-based violence), kadına yönelik şiddet olarak karşımıza çıkar ve bu tür şiddet, kadınların toplumsal, ekonomik ve psikolojik durumlarını olumsuz etkiler. Kadına yönelik şiddet, küresel düzeyde önemli bir halk sağlığı sorunu olarak kabul edilmekte ve bu şiddetin hem fiziksel hem de ruhsal sağlığa ciddi zararları olduğu vurgulanmaktadır (Ivanova, 2023).

2. KADINA YÖNELİK ŞİDDET

Kadına yönelik şiddet, kadınların cinsiyetleri nedeniyle fiziksel, psikolojik, cinsel veya ekonomik zarar gördükleri her türlü şiddet eylemidir. Bu şiddet, bireyler veya toplumsal yapılar tarafından uygulanabilir ve kadının sağlığını, özgürlüğünü ve onurunu ihlal eder (White vd., 2024).

Kadına yönelik şiddetin sağlık üzerindeki sonuçları; fiziksel yaralanmalar, üreme sağlığı sorunları, ruh sağlığı bozuklukları, depresyon, kaygı bozuklukları, cinsel yolla bulaşan hastalıklar (CYBH), istenmeyen gebelikler ve intihar girişimlerini içermektedir. Kadına yönelik şiddet hem biyopsikososyal etkileri hem de hukuki ve toplumsal boyutlarıyla kapsamlı bir yaklaşım gerektirir (Sardinha vd., 2022).

Şiddetin içselleştirilmesi ve kuşaklar arası aktarımında, kadınların şiddeti nasıl tanımladıkları kritik bir öneme sahiptir. Patriyarkal sistemin etkisiyle kadınların benimsedikleri davranış kalıpları, şiddeti normalleştirmelerine yol açmakta; bu da tanımlama süreçlerinde belirsizlik ve kabullenmeyi beraberinde getirmektedir (Riggirozzi vd., 2024). Kültürel şiddetin, toplum tarafından sorgulanmadan ve adeta doğal bir olguymuş gibi kabul edilmesi, bireyleri duyarsızlaştırabilmektedir. Birey, diğerleriyle etkileşimde bulunurken toplum dışı davranışlardan ve farklı tepkiler vermekten kaçınma eğilimindedir. Toplumda dayatılan normlar, kadının maruz kaldığı şiddeti kabul etmesinde, bunu şiddet olarak tanımlamaktan kaçınmasında ve sessiz kalmasında belirleyici bir rol oynamaktadır (Lomazzi, 2023).

Düşük eğitim ve düşük sosyoekonomik düzeyin şiddete maruz kalma ile ilişkili olduğunu gösteren çalışmalar olmakla birlikte (Şenel, 2018; Büyükyılmaz ve Demir, 2016; Ribeiro vd., 2017), eğitim düzeyi her zaman temel belirleyici değildir. Sosyoekonomik durum düzeldikçe kadının baş edebilme mekanizmalarında artış beklenmektedir (Ribeiro vd., 2017). Yüksel'in (2020) yılında yaptığı çalışmada ise çalışan kadınların ekonomik olarak bağımsız olmaları, şiddet riskini azaltan bir faktör olarak öne belirlenmiştir. İşsiz kadınların ise daha fazla şiddet riski altında olduğu belirtilmiştir. Aynı zamanda belirtilen bu çalışmada partnerin düşük eğitim ve gelir düzeyine sahip olmasının kadına yönelik şiddet riskini artırdığı saptanmıştır.

Kadınların eğitim ve ekonomik bağımsızlık kazanmaları toplumsal rolleri ve aile yapısını dönüştürmekte, bu dönüşüm geleneksel cinsiyet rollerinin sorgulanmasına ve kadınların şiddetle mücadelede daha bilinçli ve farklı tutumlar sergilemelerine yol açmaktadır. Kadınların daha bağımsız hale gelmesi, şiddete karşı tutumlarını değiştirmekte ve toplumsal normlara karşı daha güçlü bir duruş sergilemelerine olanak tanımaktadır (Doğan, 2024).

3. KADINA YÖNELİK ŞİDDET: TÜRKİYE VE DÜNYADA DURUM

Türkiye'de kadına yönelik şiddet, toplumsal bir sorun olarak varlığını sürdürmektedir. 6284 sayılı Kanun, kadına yönelik şiddetin önlenmesi için önemli adımlar getirirse de, şiddet mağdurlarına yönelik korunma tedbirlerinin uygulanmasındaki eksiklikler, şiddet mağduru kadınların korunmasında zorluklara yol açmaktadır (Arıkan, 2022).

Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu ve Birleşmiş Milletler Kadın Birimi Türkiye Ofisi'nin 2023 toplumsal cinsiyet istatistiklerine göre, Türkiye'de kadınların %37,5'inin yaşamlarının herhangi bir döneminde fiziksel veya cinsel şiddete maruz kaldığını bildirmektedir. Şiddete maruziyet ise yaş ve bölgeye göre farklılık göstermektedir; Örneğin, İç Anadolu'da %42,8, Batı Anadolu'da ise %54,1 olarak belirlenmiştir. Eğitim düzeyi de şiddet deneyimini etkilemekte olup, yükseköğrenim gören kadınlarda şiddet oranı %27,4'e düşerken, okuryazar olmayan kadınlarda %43,3'e çıkmaktadır. Ayrıca, kadınların %18,9'u yaşadıkları çevrede gece yalnız yürürken kendilerini güvende hissetmediklerini ifade etmektedir. Bu veriler, Türkiye'de kadınların çeşitli şiddet türlerine maruz kalma ve güvenlik algısı konusundaki önemli farklılıkları ortaya koymaktadır (UN Women Türkiye, 2023).

2023 yılında OECD ülkeleri arasında kadına yönelik şiddet oranlarının en yüksek olduğu ülke %32 ile Türkiye olmuştur. Bununla birlikte, bazı kaynaklar Türkiye'deki kadınların %38'inin fiziksel veya cinsel şiddet mağduru olduğunu belirtmektedir (OECD 2023). Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) ve Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu'nun (TKDF) 2023 yılında yayımladığı Ev İçi Şiddet Acil Yardım Hattı 2007-2021 Yılları Arası Verilerinin İstatistiksel Analizi raporuna göre, şiddete maruz bırakılan her 10 kişiden 8'ini kadınlar oluşturmaktadır. Şiddete uğrayan kadınların %73'ü evli, çoğunluğu 31-55 yaş grubundadır. Fail profillerinde en yüksek oran eş (%63), ardından aile üyesi (%21) olarak tespit edilmiştir (UNFA, 2023). Bu durum, Türkiye'de kadına yönelik şiddet konusunda ciddi önlemler alınması gerektiğinin bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir (OECD 2023).

4. KADINA UYGULANAN ŞİDDET ÇEŞİTLERİ

Kadına yönelik şiddet, fiziksel, psikolojik/duygusal, cinsel, ekonomik, dijital ve flört şiddeti olarak sınıflandırılabilir (Avcı ve Özdedeli, 2015; Akkaş ve Uyanık, 2016).

4.1. Fiziksel Şiddet

Kadının fiziksel olarak zarar görmesine yol açan şiddet türüdür. Yumruk atma, vurma, itme, yaralama gibi fiziksel saldırılar içerir. Fiziksel şiddet, kadına yönelik şiddetin en yaygın ve en travmatik biçimidir. Bu tür şiddet, genellikle kaba kuvvetin korkutma, engelleme, sindirme ya da ceza verme amacıyla kullanılması şeklinde tanımlanabilir. Özellikle aile içi şiddet bağlamında, fiziksel şiddet sıklıkla eş ya da eski eş tarafından uygulanmaktadır (Stöckl vd., 2021).

4.2. Psikolojik ve Duygusal Şiddet

Kadının zihinsel ve duygusal sağlığını etkileyen, ona baskı kurma ve tehdit içerikli davranışlardır. Duygusal şiddet; partnerin kadının özgürlüğünü kısıtlayarak arkadaşlarını, ailesini görmesini engellemesi, onu küçük düşürme, tehdit etme gibi davranışları içerirken sözel şiddet; hakaret etme, alay etme gibi sözlü saldırıları içermektedir. Tüm bunlar kadının ösuygusunu, güvenini ve psikolojik sağlığını etkilemektedir (Spangaro vd., 2021).

4.3. Cinsel Şiddet

Cinsel şiddet, kadına yönelik şiddetin en ağır ve yıkıcı biçimlerinden biridir. Cinsel şiddet, bir kişinin rızası dışında cinsel eylemlerde bulunması olarak tanımlanabilir ve fiziksel, psikolojik ve sosyal etkiler yaratabilir. Bu tür şiddet, kadının bedenine ve kimliğine yönelik ciddi ihlallerin yanı sıra, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini de derinleştirmektedir. Cinsel şiddet, farklı biçimlerde kendini gösterebilir. Bunlar arasında tecavüz, cinsel saldırı, cinsel taciz, cinsel kölelik ve zorla evlendirme yer almaktadır (Ghomeshi vd., 2020).

4.4. Ekonomik Şiddet

Kadının ekonomik özgürlüğünü engelleyen ve onu maddi olarak partnerine bağımlı hale getiren davranışlardır. Kadının çalışmasını engelleme, kazancına el koyma veya istemediği bir işe zorla yönlendirme gibi durumlar ekonomik şiddet kapsamına girer. Bu tür davranışlar, kadının mali açıdan güçsüzleşmesine ve ekonomik bağımsızlığını kaybederek partnerine tamamen bağımlı hale gelmesine neden olabilir (Eggers Del Campo ve Steinert, 2022).

4.5. Dijital Şiddet/Siber Zorbalık

Dijital şiddet, yani siber zorbalık, son yıllarda dünya genelinde hızla artan bir olgu haline gelmiştir. 2022 yılında yapılan bir araştırma, dünya çapında kadınların %85'inin dijital şiddete tanık olduğunu, %40'ının ise bu tür şiddete doğrudan maruz kaldığını ortaya koymuştur. Dijital şiddet, siber zorbalık, tehditler, özel bilgilerin izinsiz paylaşılması ve "deepfake" gibi teknolojilerle yapılan manipülasyonları içermektedir. Özellikle kadınlar, bu tür şiddetin hedefi haline gelmektedir; kadınların fotoğraflarının izinsiz bir şekilde manipüle edilmesi ve pornografik içeriklerin oluşturulması gibi ciddi mağduriyetlere yol açan durumlar söz konusu olmaktadır. Bu tür dijital şiddet, mağdurlarda derin psikolojik ve duygusal etkiler yaratabilir. Kadınlar, dijital şiddet ve çevrimiçi tacize karşı daha savunmasız olup, bu tür şiddetlerin psikolojik etkileri yaşam kalitelerini ciddi şekilde olumsuz etkilemektedir. Bu bağlamda, dijital şiddetle mücadele için daha etkin yasal düzenlemelerin ve çevrimiçi güvenlik önlemlerinin hayata geçirilmesi önemlidir (Agarwal, 2020).

4.6. Flört Şiddeti

Flört ilişkilerinde, partnerin ilişkiyi kontrol etme veya tehditkâr tavırlar sergilemesi, özellikle gençler arasında yaygın bir sorundur. Bu tür davranışlar, ilişkinin sağlıklı bir şekilde gelişmesini engelleyebilir ve bireylerin duygusal, psikolojik iyilik hallerini olumsuz yönde etkileyebilir (Doğan ve Karaman, 2023). Dikmen ve arkadaşlarının (2018) çalışmasında, üniversite kampüslerindeki flört şiddetinin, genç kadınların ruh sağlığı üzerinde ciddi olumsuz etkiler yarattığı vurgulanmıştır.

Araştırma bulgularına göre, flört şiddetine uğrayan kadın öğrencilerde anksiyete ve umutsuzluk seviyelerinin yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Flört şiddetinin genç kadınların psikolojik iyi oluşunu olumsuz etkilediği ortaya konulmuştur.

5. KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN KADIN SAĞLIĞINA ETKİLERİ

5.1. Fiziksel Sağlık: Fiziksel yaralanmalar, şiddetin en görünür sonuçları arasında yer almakta ve kadınların ciddi şekilde zarar görmesine, kalıcı sakatlıklara ya da hayati tehlike oluşturan durumlara yol açmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO), fiziksel şiddete maruz kalan kadınların sıklıkla baş, yüz ve boyun bölgesinde ciddi travmalar yaşadığını rapor etmiştir. Şiddet kadınlarda yaralanma, kronik ağrı, jinekolojik sorunlar ve daha birçok sağlık problemine neden olmaktadır. Özellikle gebelik sırasında maruz kalınan fiziksel şiddet, düşük, erken doğum ve doğum komplikasyonları gibi riskleri artırmaktadır (Sardinha et al., 2022). Abba vd'nin (2020) yaptıkları çalışmada kadına yönelik şiddetin kadınların fiziksel sağlığı üzerindeki doğrudan ve yıkıcı etkisini gözler önüne sererek çarpıcı sonuçlar ortaya koymaktadır. Bu araştırma, kadına yönelik şiddetin kadınların kalp-damar sağlığı gibi hayati fizyolojik sistemlerde de ciddi riskler oluşturduğunu göstermektedir.

5.2. Psikolojik Sağlık: Şiddete maruz kalan kadınların ruh sağlığı üzerinde ciddi ve kalıcı etkiler görülmektedir. Depresyon, anksiyete, travma sonrası stres bozukluğu ve intihar eğilimleri, şiddetin kadınlarda oluşturduğu başlıca psikolojik sağlık sorunları arasında yer almaktadır. Yapılan bir çalışma; şiddete uğrayan kadınların ruh sağlığı problemleri yaşama riskinin daha yüksek olduğunu ve kadınların psikolojik destek alma ihtiyacının arttığını göstermektedir (Khawaja vd., 2021). Bununla birlikte şiddet sonrası ruhsal sağlık sorunlarının yalnızca travmanın doğrudan sonucu olmadığı, aynı zamanda toplumsal eşitsizlikler ve dışlanmışlık gibi faktörlerin de bu süreçte önemli bir rol oynadığı vurgulanmaktadır (Yalcinoz Ucan vd., 2022).

5.3. Sosyal Sağlık: Şiddet, kadınların toplumsal yaşamda aktif rol oynamasını engelleyerek sosyal sağlık üzerinde de olumsuz etkiler yaratmaktadır. Şiddet gören kadınlar, iş gücü katılımında zorluk yaşamakta, aile içi rollerini yerine getirmekte zorlanmakta ve toplumsal izolasyon riskiyle karşı karşıya kalmaktadır (Heise ve Kotsadam, 2015). Şiddetin kadınların sosyoekonomik durumları üzerinde yarattığı olumsuz etkiler, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini artırarak sosyal sağlık sorunlarının devamlılığına katkı sağlamaktadır (VanderEnde vd., 2019).

Ev içi şiddet ortamı, kadınların bakım verici işlevlerini zayıflatarak çocuğun sosyal sağlığını dolaylı olarak olumsuz etkileyebilir. Eşler arasındaki şiddet, çocuğun içine kapanması, dışa dönük problemlerle davranışlar sergilemesi, algısal ve bilişsel işlevlerinde sorunlar yaşaması, akademik zorluklar çekmesi ve kişilerarası ilişkilerde problemler yaşaması gibi olumsuz sonuçların ortaya çıkma riskini artırır. Çocuğun sosyal sağlığı üzerindeki bu etkiler, çocuğun yaşı, diğer bakım vericilerle ilişkisi ve şiddete maruz kalma süresi gibi faktörlere bağlı olarak değişiklik gösterebilir. Toplumsal sağlık açısından değerlendirildiğinde, ev içi şiddetin çocukların ruhsal ve sosyal gelişiminde yarattığı olumsuz etkilerin, toplumun genel sağlık durumu üzerinde uzun vadeli sonuçlar doğurabileceği söylenebilir (Mazza vd., 2021). Şiddete uğrayan kadınlar, toplumun kendilerine olan bakış açısını olumsuz etkileyeceğinden, yaşadıkları şiddeti gizleme eğilimindedir. Ancak bu durumu maskeleyen çabası, kadının ruhsal ve fiziksel sağlığını olumsuz yönde etkiler ve uzun vadede, şiddetle başa çıkamamanın sonucunda sosyal ilişkilerini kısıtlamasına, hatta toplumsal hayattan tamamen çekilmesine yol açar. Şiddetin izlerini hem bedensel hem de ruhsal düzeyde taşıyan kadın, bu travmaları çevresinden gizlemeye çalışır. Ancak, zamanla yaşanan bu içsel çatışmalar ve özgüven kaybı, kadının sosyal yaşamdan uzaklaşmasına ve kendini izole etmesine neden olur (Usher, 2020).

6. ŞİDDETİ ÖNLEME VE ŞİDDETLE MÜCADELE KAPSAMINDA TÜRKİYE'DE KADINA YÖNELİK ŞİDDETE İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELER

• 6284 Sayılı Kanun: Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

2012 yılında yürürlüğe giren bu kanun, şiddet mağduru kadınların korunması ve failerin uzaklaştırılması gibi önlemler içerir. Kanun, şiddet mağdurlarının geçici koruma ve barınma hakkı gibi çeşitli sosyal destek mekanizmalarını da kapsamaktadır (Resmi Gazete, 2012).

• Türk Ceza Kanunu (TCK) Düzenlemeleri

Türk Ceza Kanunu, cinsel saldırı, taciz ve aile içi şiddet gibi suçlara yönelik maddeler içermektedir. Özellikle, 2005 yılında yapılan düzenlemelerle kadına yönelik şiddet ve cinsel suçlar daha ayrıntılı ve ağır cezalarla düzenlenmiştir (Korkmaz, 2024).

• Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Şiddetin Önlenmesi Projeleri

Türkiye'de Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve çeşitli sivil toplum kuruluşları tarafından yürütülen projelerle şiddeti önleme konusunda farkındalık çalışmaları yapılmaktadır. Özellikle, eğitim ve bilinçlendirme projeleriyle toplumsal cinsiyet eşitliği ve şiddetin önlenmesi konularında eğitimler verilmektedir (Uygur ve Özdemir, 2021).

7. ŞİDDETİ ÖNLEME VE ŞİDDETLE MÜCADELE KAPSAMINDA DÜNYADA KADINA YÖNELİK ŞİDDETE İLİŞKİN YASAL DÜZENLEMELER

• CEDAW (Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi)

Birleşmiş Milletler tarafından 1979'da kabul edilen ve Türkiye'nin de taraf olduğu CEDAW, kadın haklarının korunmasına yönelik uluslararası bir sözleşmedir. CEDAW, kadınların her türlü ayrımcılıktan korunması ve kadına yönelik şiddetle mücadelede üye devletlerin yasal düzenlemeler yapmasını zorunlu kılar (Englehart ve Miller, 2014).

• İstanbul Sözleşmesi (Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadele Sözleşmesi)

Avrupa Konseyi tarafından 2011 yılında kabul edilen İstanbul Sözleşmesi, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve mağdurların korunması amacıyla kapsamlı önlemler sunar. Sözleşme, devletleri şiddeti önlemeye, mağdurları korumaya ve faileri cezalandırmaya yönelik tedbirler almaya zorunlu kılar. Türkiye, İstanbul Sözleşmesi'ni ilk imzalayan ülkelerden biri olmasına rağmen, 2021 yılında sözleşmeden çekilmiştir (Meyersfeld, 2012).

• Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) ve Kadına Yönelik Şiddet

AİHS, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) aracılığıyla kadına yönelik şiddet davalarını inceleyen önemli bir düzenlemeye sahiptir. Mahkeme, kadına yönelik şiddet olaylarında devletin sorumluluğunu ve koruma yükümlülüğünü belirleyen kararlar vermektedir (Meyersfeld, 2012).

8. ŞİDDETİ ÖNLEMEDE HEMŞİRENİN ROLÜ

Hemşirelik, güvenli ve etkili bakım sağlamak için fiziksel, psikolojik ve ruhsal ihtiyaçları ele alarak, şiddet gibi travmatik durumların ardından bireylerin iyileşme sürecini destekleyen kapsamlı bir disiplindir (Alligood, 2017). Şiddeti önlemede hemşirelerin önemli bir rol oynadığı, özellikle sağlık, sosyal hizmet ve hukuk alanlarıyla entegre çalışmaları gerektiği çeşitli literatürde vurgulanmaktadır (Yazar vd., 2024).

Hemşirelerin Şiddetin Önlenmesindeki Rolü ve Görevleri

Şiddetin önlenmesi ve mağdurların desteklenmesinde hemşireler, kritik roller üstlenerek bireysel bakım sağlamaktan toplumsal farkındalık yaratmaya kadar geniş bir yelpazede sorumluluk alırlar. Bu roller şu başlıklar altında incelenebilir:

1. **Şiddetin Erken Tanımlanması ve Tespiti:** Hemşireler, sağlık hizmetleri aracılığıyla şiddet mağdurlarını tanımlayarak şiddetin erken aşamalarda fark edilmesini sağlar. Risk altındaki bireylerin belirlenmesi ve acil durum protokollerine uygun müdahale edilmesi, şiddetin önlenmesinde hayati bir öneme sahiptir (Hewitt, 2015; García-Moreno vd., 2015).

2. **Bireysel Bakım ve Psikolojik Destek:** Hemşireler, şiddet mağdurlarının fiziksel güvenliğini sağlamakla kalmaz, aynı zamanda travma sonrası destek süreçlerini yürütürler. Bu süreçte hem fiziksel hem de psikolojik iyileşme desteklenir. Travma sonrası bakımda duygusal destek sunulması, mağdurların iyileşme sürecinde önemli bir rol oynar. (Hewitt, 2015; Antonia vd., 2022).

3. **Şiddetin Uzun Vadeli Etkilerinin Azaltılması:** Hemşirelerin sağladığı bakım, yalnızca mağdurların anlık ihtiyaçlarını karşılamakla sınırlı kalmaz; aynı zamanda şiddetin uzun vadeli psikolojik ve fiziksel etkilerini azaltmaya da odaklanır. Bu çabalar, mağdurların hayat kalitesini artırmada kritik bir rol oynar (Antonia vd., 2022).

4. **Farkındalık Oluşturma ve Toplumsal Eğitim:** Toplumda şiddetin önlenmesi ve mağdurların hakları konusunda farkındalık yaratmak, hemşirelerin önemli görevlerinden biridir. Düzenlenen eğitimler hem sağlık çalışanlarını hem de toplum üyelerini bilinçlendirerek şiddetle mücadelede kolektif bir etki oluşturur (García-Moreno vd., 2015)

5. **Adli Süreçlere Katkı ve Kanıt Toplama:** Hemşireler, özellikle adli tıp alanında, şiddet mağdurlarına yönelik adli süreçlerde aktif bir rol üstlenir. Kanıt toplama, mağdur yaralanmalarını belgeleme ve etik ilkeler doğrultusunda hareket etme gibi görevler hemşirelerin şiddetle mücadeledeki etkisini artırır (Berishaj vd., 2020).

6. **Psikolojik Dayanıklılık ve Eğitim Gereksinimleri:** Şiddet vakalarına müdahale sırasında hemşireler, psikolojik dayanıklılık gereksinimleri ve mağdurların özel ihtiyaçlarını anlamaya yönelik eğitim eksiklikleriyle karşılaşabilir. Bu eksikliklerin giderilmesi, hemşirelerin etkinliğini artırarak şiddetle mücadelede daha güçlü bir rol oynamalarını sağlar (Antonia vd., 2022).

Şiddetin önlenmesinde hemşirelerin rolü, sadece bireysel bakım sağlamakla sınırlı kalmaz; aynı zamanda şiddeti tanımlamak, şiddet mağdurlarına psikolojik ve fiziksel destek sunmak, farkındalık yaratmak ve adli süreçlerde kritik görevler üstlenmek gibi çok yönlü bir yaklaşımı içerir. Özellikle aile içi şiddet vakalarında, hemşireler bireyin fiziksel güvenliğini sağlarken aynı zamanda travma sonrası destek süreçlerini de yürütürler. Bu tür müdahaleler, hemşirelerin şiddeti önleme ve müdahale etme rollerini güçlendirerek, şiddet olaylarının uzun vadeli etkilerini azaltmada önemli bir katkı sağlar (Hewitt, 2015; García-Moreno vd., 2015).

Hemşirelerin bu çok yönlü görevleri, şiddet olaylarının önlenmesi ve mağdurların iyileşme süreçlerinde önemli bir katkı sunar. Literatürde, hemşirelerin şiddetle mücadelede toplumsal farkındalığı artırıcı eğitimler düzenleme, risk altındaki bireyleri erken tespit etme ve sağlık hizmeti sunucuları arasında koordinasyonu sağlama gibi kritik roller üstlendiği vurgulanmaktadır. Bu kapsamlı yaklaşım, şiddetle mücadelede hem bireysel hem de toplumsal düzeyde fark yaratır. Hemşirelerin bu kritik rolleri, şiddet mağdurlarının iyileşme süreçlerinde önemli bir katkı sağlar ve şiddetle mücadelede toplumda önemli bir fark sağlamaktadır (Hewitt, 2015; García-Moreno vd., 2015; Antonia vd., 2022).

SONUÇ

Kadına yönelik şiddet, yalnızca bireysel bir travma değil, aynı zamanda toplumsal yapıyı derinden sarsan küresel bir krizdir. Fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik boyutlarıyla bu şiddet biçimi, kadınların sağlıklarını, sosyal rollerini ve yaşam kalitelerini geri dönülmez şekilde etkiler. Eğitim düzeyi, ekonomik bağımsızlık ve toplumsal normlar şiddeti besleyen başlıca etkenlerdir. Türkiye'de yapılan çalışmalar, kadına yönelik şiddetin yaygınlığını ve bu durumun kadın sağlığı üzerindeki yıkıcı etkilerini açıkça ortaya koymaktadır.

Bu bağlamda, sağlık sisteminin en güçlü yapı taşlarından biri olan hemşireler, kadına yönelik şiddetle mücadelede öncü bir role sahiptir. Şiddet mağdurlarına destek olmak, iyileştirici bakım sunmak ve toplumsal farkındalık yaratmak gibi sorumluluklarıyla hemşireler, bireysel ve toplumsal düzeyde değişimin anahtarını ellerinde tutmaktadır. Kadın sağlığını iyileştirme ve toplumsal farkındalığın oluşturulmasında sağlık profesyonellerinin etkili bir iş birliği içinde olması, kadına yönelik şiddetle mücadelede sürdürülebilir çözümler sunabilir.

KAYNAKÇA

Abba, M. S., Nduka, C. U., Anjorin, S., & Uthman, O. A. (2022). Association between gender-based violence and hypertension among women in the Kyrgyzstan Republic. *BMC Cardiovascular Disorders*, 22(1), 547.

Agarwal, D. P. (2020). Cyber crime: Women combating with the negative effect of technology in the era of globalisation. *International Journal of Management and Humanities*, 4(7), 21-25.

Akkaş, İ., & Uyanık, Z. (2016). Kadına yönelik şiddet. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 32-42.

Alligood, M. R. (2017). *Nursing Theorists and Their Work-E-Book*. Elsevier Health Sciences.

Antonia, V. L., & Gutiérrez-Araujo, V. C. S. M. (2022). Strategies for nursing intervention in the integral health of women victims of intimate partner violence, in the prevention of femicide in Arequipa, Peru, 2018–2020. *Journal of Positive Psychology and Wellbeing*, 6(2), 957-965.

Arikan, Ş. (2022). 6284 sayılı kanun kapsamında koruyucu, önleyici tedbirler ve kanundan yararlanacak kişiler. *Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi*, 6(2), 103-155.

Avcı, K., & Özdedeli, K. (2015). Kadın cinselliği ve kültürel farklılıklar. *Kadın Cinsel Sağlığı*, 17(1), 224-230.

Berishaj, K., Boyland, C. M., Reinink, K., & Lynch, V. (2020). Forensic nurse hospitalist: The comprehensive role of the forensic nurse in a hospital setting. *Journal of Emergency Nursing*, 46(3), 286-293.

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA). (2023). Ev içi şiddet acil yardım hattı 2007-2021 yılları arası verilerinin istatistiksel analizi. Türkiye Kadın Dernekleri Federasyonu. Erişim adresi: <https://turkiye.unfpa.org/tr/ev-ici-siddet-raporu-basin-bulteni>.

Büyükyılmaz, A., & Demir, Ç. (2016). Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddetin belirleyicileri: Multinomial logit model yaklaşımı. *Ege Akademik Bakış*, 16(3), 443-450.

Dikmen, H. A., Özyayın, T., & Yılmaz, S. D. (2018). Üniversitedeki kadın öğrencilerde yaşanan flört şiddeti ile anksiyete ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişki. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(2), 170-176.

Doğan, K., & Karaman, N. (2023). Şiddeti adlandırma ve anlama: Türkiye’de şiddete maruz kalan kadınların deneyimleri ve baş etme stratejileri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 75, 71-86.

Doğan, Ö. S. (2024). Türkiye’de 2040 ve 2060 nüfus projeksiyonlarına göre demografik fırsatlar. *The Journal of Turk-Islam World Social Studies*, 18(18), 26-42.

Eggers Del Campo, I., & Steinert, J. I. (2022). The effect of female economic empowerment interventions on the risk of intimate partner violence: A systematic review and meta-analysis. *Trauma, Violence, & Abuse*, 23(3), 810-826.

Englehart, N. A., & Miller, M. K. (2014). The CEDAW effect: International law's impact on women's rights. *Journal of Human Rights*, 13(1), 22-47.

García-Moreno, C., Pallitto, C., Devries, K., Stöckl, H., Watts, C., & Abrahams, N. (2013). Global and regional estimates of violence against women: Prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence. *World Health Organization*. Ghomeshi, K., Qasim, F., & Zaaroura, M. (2020). Uprooting our beliefs: Examining social norms contributing to violence against women and girls, including child marriage.

Heise, L. L., & Kotsadam, A. (2015). Cross-national and multilevel correlates of partner violence: An analysis of data from population-based surveys. *The Lancet Global Health*, 3(6), e332-e340.

Hewitt, L. N. (2015). Intimate partner violence: The role of nurses in protection of patients. *Critical Care Nursing Clinics*, 27(2), 271-275.

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120320-16.htm> (Erişim tarihi:26.10.2024).

Ivanova, E. (2023). Preventing violence against women and girls to achieve gender equality as sustainable development goal.

Khawaja, M., Niaz, M. F., Zaidi, S. A., & Mahmood, S. (2021). Impact of gender-based violence on mental health and coping strategies: A cross-sectional study in urban Pakistan. *Global Health Action*, 14(1), 1875094.

Korkmaz, Z. B. (2024). Türk ceza hukukunda eşe karşı cinsel saldırı suçu. *Gaziantep Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 1(1), 27-51.

Lomazzi, V. (2023). The cultural roots of violence against women: Individual and institutional gender norms in 12 countries. *Social Sciences*, 12(3), 117.

Mazza, M., Marano, G., Del Castillo, A. G., Chieffo, D., Monti, L., Janiri, D., ... & Sani, G. (2021). Intimate partner violence: A loop of abuse, depression and victimization. *World Journal of Psychiatry*, 11(6), 215.

Meyersfeld, B. C. (2012). The council of Europe convention on preventing and combating violence against women and domestic violence: Council of Europe convention on preventing and combating violence against women and domestic violence. *International Legal Materials*, 51(1), 106-132.

OECD. (2023). Violence against women. <https://www.oecd.org/en/data/indicators/violence-against->

Ribeiro, M. R. C., Silva, A. A. M., Alves, M. T. S. S. B., Batista, R. F. L., Ribeiro, C. C. C., Schraiber, L. B., & Barbieri, M. A. (2017). Effects of socioeconomic status and social support on violence against pregnant women: A structural equation modeling analysis. *PLoS ONE*, 12(1), e0170469.

Riggirozzi, P., Cintra de O. T., N., Channon, A., Do Carmo Le, M., Carvalho L. Z., & Ocampo C. J. (2024). Redressing gendered health inequalities of displaced women and girls in contexts of protracted crisis in Central and South America, 2020-2023.

Sardinha, L., Maheu-Giroux, M., Stöckl, H., Meyer, S. R., & García-Moreno, C. (2022). Global, regional, and national prevalence estimates of physical or sexual, or both, intimate partner violence against women in 2018. *The Lancet*, 399(10327), 803-813.

Stöckl, H., Sardinha, L., Maheu-Giroux, M., Meyer, S. R., & García-Moreno, C. (2021). Physical, sexual and psychological intimate partner violence and non-partner sexual violence against women and girls: A systematic review protocol for producing global, regional and country estimates. *BMJ Open*, 11(8), e045574.

Spangaro, J., Rutherford, A., Koziol-McLain, J., Herring, S., & Zwi, A. B. (2021). "It's not a yes or no question": Disparities between women's accounts of disclosing intimate partner violence and patient documentation in antenatal settings: A qualitative synthesis. *Psychology of Violence*, 11(2), 155.

Şenel, D. (2018). Eğitim seviyelerine göre şiddete maruz kalan kadınlar üzerine bir araştırma. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(82), 747-765.

UN Women Türkiye. (2023). 2018 ve 2023 milletvekili genel seçimlerinin toplumsal cinsiyet analizi. <https://eca.unwomen.org>

Usher, K., Bhullar, N., Durkin, J., Gyamfi, N., & Jackson, D. (2020). Family violence and COVID-19: Increased vulnerability and reduced options for support. *International Journal of Mental Health Nursing*, 29(4), 549.

Uygur, G., & Özdemir, N. (2021). Adalete Erişimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Haritalama ve İzleme Çalışması (1. basım). *CEİD Yayınları*. ISBN: 978-625-7666-15-2. E.

VanderEnde, K. E., Yount, K. M., Dynes, M. M., & Sibley, L. M. (2012). Community-level correlates of intimate partner violence against women globally: A systematic review. *Social Science & Medicine*, 75(7), 1143-1155.

Vieira, P. R., Garcia, L. P., & Maciel, E. L. N. (2020). The increase in domestic violence during the social isolation: What does it reveal?. *Revista Brasileira de Epidemiologia*, 23, e200033.

World Health Organization. (2021). Violence against women prevalence estimates, 2018: Global, regional and national prevalence estimates for intimate partner violence against women and global and regional prevalence estimates for non-partner sexual violence against women. *World Health Organization*.

White, S. J., Sin, J., Sweeney, A., Salisbury, T., Wahlich, C., Montesinos Guevara, C. M., ... & Mantovani, N. (2024). Global prevalence and mental health outcomes of intimate partner violence among women: A systematic review and meta-analysis. *Trauma, Violence, & Abuse*, 25(1), 494-511.

Yalcinoz-Ucan, B., Zilney, L., Zientarska-Kayko, A., Ireland, T., & Browne, D. T. (2022). Examining the effectiveness of psychological interventions for marginalised and disadvantaged women and individuals who have experienced gender-based violence: Protocol for a scoping review. *BMJ Open*, 12(7), e060479.

Yazar, M., Bayer, Y. B., & Özkan, B. (2024). Gelişen dünyada cerrahi hemşiresinin rol değişimleri. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 11(3), 418-421.

Yüksel, H. (2020). Türkiye’de kadına partneri tarafından uygulanan şiddetin sosyo-ekonomik belirleyicileri: Yatay kesit veri analizi (Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü).

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN NAMUS KAVRAMINA İLİŞKİN ALGISI VE NAMUSUN KADIN ŞİDDETİ İLE İLİŞKİSİ

Dr. Öğretim Üyesi Gülşen FİLAZOĞLU ÇOKLUK

İstanbul Gelişim Üniversitesi, İktisadi, İdari ve sosyal Bilimler Fakültesi/Psikoloji

ORCID: 0000-0002-7431-282X

Burak GÜNDOĞAN

Hatay Psikologlar Derneği

ORCID: 0009-0002-4624-7378

ÖZET

Namus ve namus adına kadına uygulanan şiddet Türkiye’ de çoğu kadının yaşamını etkileyen bazen de ölümüne neden olan önemli bir kavramdır. Söz konusu kavramın kadın ve kadının cinselliği ile eş tutulması kadının yaşamını her alanına bir sınır çizmektedir ve bu sınır aşıldığında ağır cezalar ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu tür düşüncelerin ortaya çıkardığı sonuçların bugün ve gelecekte ortaya çıkmasını engellemek geleceğin aydınları sayılan üniversite öğrencilerinin elinde olacaktır. Araştırma 2023-2024 eğitim- öğretim yılında Lefke Avrupa Üniversitesi, Mustafa Kemal Üniversitesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Fen-Edebiyat, Eğitim, Mimarlık, Sağlık ve Hukuk Fakültelerinde eğitim alan 450 kadın 410 erkek toplam 860 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin tutumları saptanması için Ruşen Işık ve Nuray Sakallı Uğurlu tarafından hazırlanan “Namus Adına Kadına Uygulanan Şiddete Yönelik Tutumlar Ölçeği” ve” Namus Tutum Ölçeği” Kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 20 (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 8.1 programı kullanılarak analiz yapılmıştır. Veriler değerlendirilmesinde kullanılan tanımlayıcı istatistiksel (sayı, yüzde, ortalama, standart sapma) metotlar kullanılmıştır. Kadın ve erkek çalışma gruplarının arasında t-testi kullanılmıştır. Elde edilen bulgularda erkek katılımcıların namus tutumunun ve namus adına kadına uygulanan şiddete yönelik tutumunun daha yüksek puanlar aldığını göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Namus, Toplumsal Cinsiyet, Namus ve Kadın, Kadın Şiddeti, Toplumsal Cinsiyet ve Kadın.

THE PERCEPTION OF THE CONCEPT OF HONOR AMONG UNIVERSITY STUDENTS AND ITS RELATIONSHIP WITH VIOLENCE AGAINST WOMEN

ABSTRACT

The violence applied to women in the name of honor and honor is an important concept that affects most women’s lives in Turkey and sometimes causes death. The notion that the concept of woman and woman’s sexuality is a limit to all areas of the woman’s life, and they are faced with severe heavy penalties when this limit is exceeded. Preventing the consequences of such ideas from occurring today and in the future will be in the hands of the university students who are considered future intellects. The research was carried out with a total of 860 students of 450 women 410 men who studied in the Faculty of Science-Literature, Education, Architecture, Health and Law at the European University of Lefke, Mustafa Kemal University and İstanbul Gelisim University in 2023-2024 academic year. In order to determine the attitudes of the students, “The Attitudes Towards Violence Against Women On Behalf of Honor Scale” and “Honor Attitude Scale” were used by Ruşen Işık and Nuray Sakallı Uğurlu. The data analyzed using SPSS 20 (Statistical Package for Scocial Sciences) for Windows 8.1. The descriptice statistical (number, percentage, mean standard deviation) methods used in the evaluation of data are utilized. T-test was used between the working groups of women and men.

The findings showed that male participants received higher score of the honor stance and the attitude towards violence against women in the name of honor.

Keywords: Honor, Social Gender, Honor and Women, Violence to Women, Social Gender and Women

BIYOGİRİŞİMCİLİKTE KADIN LİDERLİĞİ: ÇEVRESEL VE TOPLUMSAL DÖNÜŞÜM

Doktor Öğretim Üyesi Elif COŞKUN DAĞGEÇEN

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarımsal Biyoteknoloji Bölümü
ORCID: 0000-0003-4688-5855

Öğretim Görevlisi Nurten YILMAZ

Çukurova Üniversitesi, Karaisalı Meslek Yüksek Okulu, Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Bölümü
ORCID: 0000-0001-9603-4464

ÖZET

Biyoteknoloji sektöründe bir iş veya girişim kurmak biyogirişimcilik olarak bilinir. Bu kavram Türkiye’ de oldukça yeni olmasına rağmen, biyogirişimcilere büyüme ve ilerleme için büyük fırsatlar sağlamaktadır. Girişimcilik biyoteknolojinin büyüme potansiyelinin kilidini açmak için çok önemli kabul edilir. Günümüzde, özellikle aşular, terapötik proteinler, teşhisler, tohum melezleri, rekombinant DNA teknolojisi, monoklonal antikolar ve gen terapisi alanlar dikkat çekmektedir. Bu çalışma, biyogirişimcilik alanında kadın liderliğinin çevresel ve toplumsal dönüşüm üzerindeki etkilerine dikkat çekmektedir. Son yıllarda, kadınların biyoteknoloji ve girişimcilik alanlarında artan varlığı, sürdürülebilir çözümler geliştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Kadın liderlerin biyogirişimcilikteki rolleri, yalnızca ekonomik kazançlarla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda çevre dostu uygulamaların yaygınlaştırılmasına ve toplumsal eşitlik anlayışının güçlenmesine katkıda bulunmaktadır. Çalışma, kadın biyogirişimcilerin karşılaştıkları zorluklar ve bu zorlukları aşmak için geliştirdikleri stratejilere de değinmektedir. Kadınların girişimcilikteki başarı hikayeleri, toplulukları üzerinde yarattıkları olumlu etkilerle birlikte, toplumsal dönüşümün nasıl mümkün olabileceğine dair somut örnekler sunmaktadır. Kadın liderlerin varlığı, iş dünyasına ek olarak toplumsal yapıya da olumlu katkılar sağlamaktadır. Günümüzdeki çevresel sorunlar, iklim değişikliği ve kaynakların tükenmesi gibi acil çözüm gereken sorunlar, sürdürülebilir çözümler geliştirilmesini zorunlu kılmakta ve bu noktada kadın girişimcilerin katkıları büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, kadın liderliğinin artması, toplumsal değişim ve eşitlik konularında önemli bir etkiye sahip olup, kadın biyogirişimcilerin başarı hikayeleri, diğer kadınlara ilham vermekte ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğiyle mücadelede pozitif bir değişim yaratmaktadır. Bu çalışma, kadınların biyogirişimcilikteki başarılarının toplum üzerindeki dönüşüm etkisini ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, kadın liderliğinin biyogirişimcilikteki artışı, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada kritik bir faktördür. Bu bağlamda, kadın girişimcilerin desteklenmesi ve güçlendirilmesi, çevresel ve toplumsal dönüşümü hızlandırma potansiyeline sahiptir. Bu çalışma, kadınların biyogirişimcilikteki rolünü anlamak ve bu alandaki yenilikçi çözümleri teşvik etmek için önemli bir kaynak oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Biyoteknoloji, kadın girişimciler, lider kadınlar

WOMEN’S LEADERSHIP IN BIOENTREPRENEURSHIP: ENVIRONMENTAL AND SOCIAL TRANSFORMATION

ABSTRACT

Establishing a business or venture in the biotechnology sector is known as bioentrepreneurship. Although this concept is relatively new in Turkey, it provides bioentrepreneurs with great opportunities for growth and advancement. Entrepreneurship is considered crucial to unlocking the growth potential of biotechnology.

Today, vaccines, therapeutic proteins, diagnostics, seed hybrids, recombinant DNA technology, monoclonal antibodies and gene therapy are particularly noteworthy. This study draws attention to the impact of women's leadership in bioentrepreneurship on environmental and social transformation. In recent years, the increasing presence of women in biotechnology and entrepreneurship plays an important role in developing sustainable solutions. The roles of women leaders in bioentrepreneurship are not limited to economic gains alone, but also contribute to the dissemination of environmentally friendly practices and the strengthening of social equality. The study also touches on the challenges faced by women bioentrepreneurs and the strategies they develop to overcome these challenges. Women's success stories in entrepreneurship, along with the positive impact they create on their communities, provide concrete examples of how social transformation is possible. The presence of women leaders provides positive contributions to the social structure as well as the business world. Today's environmental problems, climate change and resource depletion, urgently require sustainable solutions, and the contributions of women entrepreneurs are of great importance at this point. In addition, the increase in women's leadership has a significant impact on social change and equality, and the success stories of women bioentrepreneurs inspire other women and create a positive change in the fight against gender inequality. This study reveals the transformational effect of women's success in bioentrepreneurship on society. As a result, the increase in women's leadership in bioentrepreneurship is a critical factor in achieving sustainable development goals. In this context, supporting and empowering women entrepreneurs has the potential to accelerate environmental and social transformation. This study constitutes an important resource for understanding the role of women in bioentrepreneurship and promoting innovative solutions in this field.

Keywords: Biotechnology, women entrepreneurs, women leaders

DEPICTING ARGENTINE WOMEN WORKERS: PERSPECTIVES ON THE PENSION SYSTEM AND SOCIAL INCLUSION

Dr. Tatiana Marisel Pizarro

Conicet, Instituto de Investigaciones Socioeconómicas, Universidad Nacional de San Juan

Abstract

This study analyses the sociodiscursive representations of women in retirement age from San Juan and of the senators who sanctioned the laws related to the Previsional Inclusion Plan and Universal Pension from Ancients, in relation to the diverse evaluations of unpaid domestic and reproductive work of the housewife based on the Previsional Inclusion Plan.

The research is based on life stories constructed from the discourses of three women representing different sectors regarding their inclusion in the pension system: a beneficiary of the Previsional Inclusion Plan with incomplete pension contributions, a retiree who accessed the Argentine Integrated Pension System for having worked in the formal labor market, and a woman in a pension limbo - an undefined situation due to the creation of the Universal Pension for the Elderly and the uncertainty regarding the extension of the pension moratoriums corresponding to the PIP.

Furthermore, the study also investigated how unpaid domestic and reproductive work was sociodiscursively represented at the parliamentary and legal levels through the granting of retired status to housewives under the Previsional Inclusion Plan.

The discursive constructions issued in this regard in Law 25.994 (2004) - Previsional Inclusion Plan, Law 26.970 (2014) - 2nd stage of the Previsional Inclusion Plan, and Law 27.260 (2016) - Universal Pension for the Elderly were analysed.

The objective of this presentation is to present the theoretical discussions about the biographical method - also known as Life Stories - and the possibility of being seen through Critical Discourse Analysis - CDA. With this proposal, it is intended to provide epistemic-methodological tools to social scientists for the consideration of this proposal, as both instruments are relevant to the Social Sciences. Thus, opting for this transversal approach is not only original, but also gives richness to research methodology.

Keywords: Female workers, Reproductive work, Sociodiscursive representations, Retirement

**TRANSLATING WOMEN'S EXPERIENCES THROUGH INTERSECTIONALITY:
THE COLOR PURPLE (1982) IN TURKISH**

Hilal BEKTAŞ

Dokuz Eylul University, Institute of Social Sciences, Translation and Interpreting Studies
ORCID: 0000-0002-4316-3024

Assoc. Prof. Müge İŞIKLAR KOÇAK

Dokuz Eylul University, Faculty of Letters, Department of Translation and Interpreting
ORCID: 0000-0002-7010-8653

ABSTRACT

Intersectionality is a theoretical framework that captures how multiple forms of discrimination shape individuals' experiences, addressing the overlapping social categories such as race, gender, and class. Alice Walker's *The Color Purple* (1982) stands as a seminal literary work in this regard, illustrating the complex experiences of Black women in the early 20th century America through intersectionality. Translating such works into other languages introduces new perspectives on the reflection of identities across cultures. Although existing research has examined *The Color Purple*'s Turkish translations, it has not fully explored how these translations address the intersectional identities of Black female characters within the novel. To address this gap, this study employs Virginia Braun and Victoria Clarke's Reflexive Thematic Analysis (2019) to trace intersectional themes impacting Black women characters in the novel, alongside with "shifts analysis" (Popovič 1970) to examine thematic shifts within its two Turkish translations. The findings uncover that the first 1984 Turkish translation of *The Color Purple* takes a target-oriented approach which weakens the visibility of intersectional themes, potentially reducing readers' understanding of multifaceted discrimination faced by Black women. In contrast, the subsequent 2019 translation aligns more closely with Walker's original voice, preserving the complexity of identities shaped by societal norms rooted in patriarchal and racial inequality. The study not only reveals an evolving multicultural understanding towards social issues but also highlights the critical role of translation in capturing intersectional dimensions of identity. By analyzing how translated portrayals of identity reflect intersectional themes, this study contributes to women's studies by demonstrating how literary translations can bridge cultural perspectives and foster an awareness of the struggles faced by marginalized women.

Keywords: intersectionality, black women, literary translation, *The Color Purple*

WOMEN'S ATTITUDE TO THEIR SUBJECTIVE WELL-BEING: A TERRITORIAL APPROACH

Gintare Vazoniène

Vytautas Magnus University

Abstract

Evaluation of women's attitude to their subjective well-being (SWB) from territorial approach face limitations in Lithuanian social sciences. According to various literature and practical studies, women SWB become an increasingly important topic, because it shows not only the situation of women in general, but also their opportunities, choices and rights in society. Particular attention is missed when assessing the situation of rural women. Due to the specific features of the residential area (urban-rural), the need to study what makes women happy where they live becomes apparent. Accordingly, *the object of the research* - women's subjective well-being. *The aim of the research* is to analyze women's attitude to their subjective well-being considering territorial approach. European Social Survey (ESS) data were used to disclose women attitudes to their SWB. Literature studies, comparative analysis, descriptive statistics reveal that women SWB differs according to their residential area (urban-rural), but their assessment of SWB improves by observing changes over time. Such changes lead to the need for local politicians to be interested in the problems and opportunities of local women, and what would contribute to their higher SWB.

Keywords: women, subjective well-being, urban, rural, territorial approach, Lithuania.

INTERSECTIONALITY IN FEMINISM: UNDERSTANDING THE MULTIPLE IDENTITIES OF WOMEN

R.VIDHYALAKSHMI

Bharath Institute Of Higher Education And Research

K.RAJAGANAPATHY

Bharath Institute Of Higher Education And Research

Abstract

Intersectionality in feminism is a critical framework that examines how overlapping social identities, including race, class, sexuality, and ability, impact women's experiences of discrimination and privilege. Originating from Kimberlé Crenshaw's work, intersectionality emphasizes that women do not experience sexism in a vacuum, but rather through the intersections of multiple social categories. Traditional feminist approaches often focused on gender alone, overlooking the compounded effects of additional identities. By embracing an intersectional perspective, feminist scholarship seeks to highlight the unique challenges faced by marginalized women, such as Black women, LGBTQ+ individuals, and those in lower socio-economic classes, who encounter complex forms of oppression not adequately addressed by single-axis analyses. This approach has transformed feminist activism and policy, urging a more inclusive movement that recognizes and addresses the diverse needs and lived realities of all women. Intersectionality thus provides a richer, more nuanced understanding of gender inequality, advocating for structural changes that can benefit women across all identities and backgrounds.

Keywords: Intersectionality, Feminism, Gender inequality, Social identities, Kimberlé Crenshaw, Discrimination

EXPLORING ORGANIZATIONAL POLICIES AND PROCESSES TO ADDRESS GENDER DISPARITIES IN THE WORKPLACE

Assistant Professor **K.R.Padma**

Department of Biotechnology, Sri Padmavati Mahila Visvavidyalayam (Women's University)
ORCID: 0000-0002-6783-3248.

K.R.Don

Department of Oral Pathology & Microbiology, Sree Balaji Dental College & Hospital,
Bharath Institute of Higher Education & Research (BIHER) Bharath University
ORCID: 0000-0003-3110-8076.

Abstract

Female entrepreneurship is an important driver of economic growth globally, particularly in emerging nations. This study examines gender inequalities in efficiency-driven countries using Global Entrepreneurship Monitor (GEM) data for correlation and regression analyses. One significant finding of the article is that training on starting a new business is a typical element that has a stronger impact on female entrepreneurial activity. To encourage both male and female entrepreneurs, government policies should prioritize training. In this paper, we provide a broad, integrative review of the extent to which gender inequities exist in organizational domains and practices, including performance evaluation, compensation, leadership, work-family conflict, and sexual harassment, spanning the employee lifecycle from selection to exit. We review intersectionality findings wherever the literature allows. We also examine the elements and processes that help and hinder gender equity in the workplace, using the most solid empirical evidence. In this work, we discriminate between data that suggest gender inequality and those that suggest gender equality. By combining these various literatures, we may create a model that explains how gender disparities accumulate over the employee lifecycle and are reinforced at multiple levels (societal, organizational, interpersonal, and individual). This research examines how gender differences impact five areas of entrepreneurship: motivation, leadership style, industry selection, entrepreneurship size, and funding channels. We aim to contribute to local research on female entrepreneurship through theoretical analysis.

Keywords: Female entrepreneurship, Global Entrepreneurship Monitor, Gender difference, Government policies, Sexual harassment.

METAMORPHOSES OF FAMILY RELATIONS AMONG KOREAN DIASPORAS IN THE POST-SOVIET CENTRAL ASIA

Professor German Kim

Director of the Institute of Asian Studies, Farabi KazNU, Almaty, Republic of Kazakhstan

ORCID: 0000-0003-4742-1040

ABSTRACT

On the brink of the Soviet Union fall, around 450,000 ethnic Koreans resided across the huge country while the majority of them had settled primarily in Central Asia especially in Kazakhstan and Uzbekistan and in parts of Russia. These communities had established roots and vibrant cultural hubs, significantly shaping the local demographics and contributing to regional diversity in these areas.

Traditions and customs have long played a foundational role in upholding the importance of family bonds, acting as key pillars that strengthen family relationships across generations. However, over time, shifts in family dynamics are likely to occur, influenced by cultural, social, and legal factors specific to each country. The evolving norms in one's country of residence, such as those around marriage, parenting, or intergenerational support, may gradually reshape these traditional structures, leading to new forms of family relationships and expectations.

Family relationships within Korean Diasporas are evolving within the broader social transformation trends of their host countries, yet they retain distinctive characteristics unique to their cultural roots. In the context of globalization and the rapid shift from offline (physical) to online (virtual) interactions, a divergence has emerged between idealized family bonds, values, and member roles, and those present in real-world interactions. This bifurcation highlights a complex dynamic, where imagined and aspirational notions of family life in virtual spaces may contrast with the practical realities and roles within traditional family structures. As digital environments increasingly influence everyday life, these differences reflect both the adaptation to new cultural norms and the preservation of unique aspects of Korean family heritage.

Keywords: mixed marriage, family, parents, children, ethnic, customs, identity

WOMEN EMPOWERMENT AND GENDER EQUALITY IN THE LIGHT OF ISLAM**Rehana Kanwal**

Department of Islamic Studies, National College of Business Administration and Economics

Abstract

It is a well-known fact that the teachings of the Holy Quran did not only relieve womankind from innumerable troubles and the plight of inhuman treatment, but it also elevated their status to the dignity par excellence. Women faced three major challenges in their social lives. Foremost, their position to be regarded at least equally a "human" like men, the second was the security threat and third was their honour. The Holy Quran, with its comprehensive, all-time effective and benevolent teachings, responded to all their social, moral and spiritual needs and bestowed them all-round equality, protection, and dignity. Indeed, the teachings of the Holy Quran led womankind towards dignity from darkness and oppression. This article includes well elaborated description of all three paradigm related to dignity of women that Holy Quran focusses and the same are the elements that are required to be elevated and redefined in the light of Quranic discourse in order to elevate, protect and maintain the status of women at present age.

Keywords: Quranic discourse, Islam, Dignity, Equality, Status of Women.

I. Women in Pre-Islamic Arab Society

It is a well-known fact that women occupied an extremely low position in the Pre-Arab society. Despite love songs in praise of the beloved (out of the carnal lust) by the poets, women received no better treatment than the lower animals. There was no limit to the number of wives a man could own. Moreover, he could maintain illicit relations with any number of other women as well. Prostitution was a licensed and a recognized profession. In fact, women housemaids were forced to earn money for their masters in this debasing manner. Married women were allowed by their husbands to conjugate with others for the sake of offspring. Apart from this, a woman was looked upon as a mere chattel. She was given no share of the legacy of her deceased husband or father. Rather, she was herself inherited as part of the property of the deceased. A son would even get hitched with his stepmother on the death of his father.

The practice of divorce was very inhuman among them. A thousand times could a man divorce his wife and take her back within a prescribed period. Sometimes, he would swear he would not go near her. At times, he would announce that he would conceive her as his mother, therefore leaving her in a state of suspension, being neither wife nor yet divorced. These methods were taken solely to harass the adult female. Furthermore, most obscene languages were used in expressing sex-relations. Tales of love and illicit relationships were narrated loudly and proudly with an utter absence of shame.

This detail is a brief sketch of the condition and treatment of women in preArabs. It is not difficult to judge that this gender was in a state of permanent frustration and lasting despair.

The Holy Qur'an with its effectual impact lifted them up from the depths of lowliness to a position of respect and dignity. It was the influence of the Holy Qur'an that all the cold-blooded brutalities and maltreatment against women terminated, and females were given the most respected position in the society. The Holy Qur'an stands unrivalled in the history of the world for this service to humanity.

The Holy Qur'an proclaimed and stressed mainly three segments of women's right; their equality, protection, and dignity.

II. Equality of Woman in Islam

To redress the affliction of the suppressed women and to uplift their passion, spirit, and participation in the society, the Holy Qur'an establishes a sense of all round equality of man and women. The verses of the Holy Qur'an categorically state that men and women have the equal status in the Muslim community.

i) Equality in Piety

In the description of pious qualities of the believers, the Holy Qur'an mentions and discusses women parallel with men. This equity is a significant part of the effort put up by the Holy Qur'an for women's rightful position in society. The Holy Qur'an demonstrates a fair and transparent concept that in the association with Almighty Allah, in the Islamic obligations, and in the practical conduct, both genders should be considered to be in the same position.

“Indeed the Muslim men and Muslim women, and the believing men and the believing women, and the men who obey and the women who obey, and the truthful men and the truthful women, and the patient men and the patient women, and the humble men and the humble women, and charitable men and the charitable women, and the fasting men and the fasting women, and the men who guard their chastity and the women who guard their chastity, and the men who profusely remember Allah and the women who profusely remember Allah – for all of them, Allah has kept prepared forgiveness and an immense reward.”²

Mufti Ahmad Yaar Khan gives a very brief description of the above verse as:

“In these verses, the Holy Qur'an mentions ten virtues of men with the women. Here, 'Islam' denotes obedience to Allah and His Messenger, by 'Faith', is meant correct beliefs, obedience signifies inner obedience, 'patience' denotes being firm in the obedience of Allah Almighty and opposing inner desires and not to show fear at the time of hardship. The word 'humility' reflects being in Salaah with the entire presence of mind. The other attributes mentioned are self-explanatory.”³

In the above verse, particular mention has been made of the acceptability of the deeds of women to mollify the hearts of women towards Islam and to upright them. The Holy Qur'an makes it clear that the touchstone of acceptance of deeds and their rewards in the sight of Almighty Allah is the righteousness of the deeds and the spirit of obedience to Almighty Allah. In this connection, there is no discrimination between man and woman. Both genders are equally obliged to worship Almighty Allah, and both shall face the same requital. Allah has blessed both males and females with the adequate capacity to obey and worship.

ii) Equality in Good Deeds (virtues)

An absolute equality between men and women echoes in several verses of the Holy Qur'an in multiple views. Particularly, in doing good deeds, the Holy Qur'an makes no differentiation between male and female. Both are equally encouraged and prized for their actions, and an eternal reward is guaranteed without any difference in the both sexes.⁴

“And whoever does some good deeds, be it a man or woman, and is a Muslim, will be admitted to Paradise and they will not be wronged even to the extent of one sesame.”⁶

6

“Indeed the charity-giving men and women, and those who lend an excellent loan to Allah – for them is double, and for them is an honourable reward.”⁷

“So their Lord accepted their prayer, for I do not waste the efforts of any (righteous) worker, male or female; you are all one among yourselves;”

The three above quoted verses proclaim an absolute equality in the promise of Heaven, in rewards and acceptance of prayers and deeds. No man can assert his superiority in this context. As compared with other religions and civilizations, the Holy Qur’an stands unparalleled in granting the just and indiscriminate position to women in spiritual and religious affairs.

iii) Equality in the Right of Ownership

Women were denied any right in the past. Notably, their right of ownership was acknowledged very rarely. In fact, they were conceptualised as an article of possession which could be transmitted by inheritance like other possessions. On the other hand, Islam considers that both men and women are honourable and deserve the right of ownership. Islam appreciates a family as the fundamental unit of society and encourages to establish love, affection, and care of the household. It is said in Surah Al-Nisa,

“And do not long for things by which Allah has given superiority to some of you over others; for men is the share of what they earn, and for women the share of what they earn; and seek from Allah His munificence; indeed Allah knows everything.”¹¹

As men and women are different in their attributes and physical build, they have different obligations. To consider same positions and jobs for both genders is a complete misunderstanding of the nature of both sexes and their respective roles. Allah Almighty has created man entirely different from a woman. The Lord has bestowed distinctive characteristics to both. The distribution of shares in Islam is intended to enable males and females to release their respective responsibilities. As the qualities and potentials of the both genders are different, their legal shares also vary in respective proportion. This system of shares is according to human nature, and it does not produce any divergence in the definition of equivalence.

As far as discussion of lesser and greater shares of inheritance is concerned, Sayyid Qutb very argumentatively describes in his commentary as:

“A fundamental rule in the Islamic system states that „gain is commensurate with duty.”

The man pays a dowry to the woman when he marries her while she pays him no dowry whatsoever. He supports her and their children while she is exempt from such a duty, even when she has money of her own. A man is required to pay the ransom and compensation for accidental death and injuries caused to others by members of his family while a woman is exempt from all this. Moreover, a man is required to support the insolvent and those who are unable to earn their living in his family, according to their degree of kinship, while the woman is exempt from the duty of mutual family support. When a divorce or separation takes place, the man pays his divorced or estranged wife compensation for breastfeeding his child and for her custody in the same way as he pays her maintenance. As we see, then, the Islamic system is a comprehensive one, which distributes inheritance according to the distribution of liabilities. Since the man bears more responsibilities than the woman, his share of inheritance is greater.”

iv) Equality in Punishments & Penalties

Islam established equality of genders in all spheres whether it is an issue of punishment and penalties or the unceasing blessings of Paradise. The Holy Qur’an presents a balanced system to avoid any biases or social discrimination. It is stated in Surah A-Noor:

“The adulteress and the adulterer – punish each one of them with a hundred lashes; and may you not have pity on them in the religion to Allah, if you believe in Allah and the Last Day; and a group of believers must witness their punishment.” 14

Thus, the above verse testifies that neither the Holy Quran gives relaxation to males in the society, nor any discrimination is made in the penalty between both genders.

v) **Equality in Eternal Rewards**

Similar to the civil life, when the Holy Qur'an describes eternal rewards, both sexes are ensured the same indiscriminate blessings of the Hereafter,

“In order to admit the believing men and believing women into Gardens beneath which rivers flow, in which they will abide, and to relieve them of their misdeeds; and this, in Allah’s sight, is the greatest success.” 16

“The day when you will see the believing men and believing women, that their light runs before them and on their right – it being said to them, „This day, the best tidings for you are the Gardens beneath which rivers flow – abide in it forever; this is the greatest success.” 18

So, the most efficient trait of the Holy Qur’an towards women is that it gives both man and woman an equal status in all civil rights. A Muslim woman enjoys all her due rights in society. In Islam, a woman is a human being, equal to man in status. She is the other half of the human entity.

III. **Protection of a Woman in Islam**

It is a well-known fact that the Arabian society treated women less like human beings and more like possessions of men. They treated them like slaves and were always at the disposal of men. They experienced immense humiliation and extreme lack of protection. Perhaps it was one of the primary reasons the Pre-Islamic era was known as the age of Jahiliya which means the period of brutality, darkness, and ignorance.

Women could be inherited and moved from home to home depending on the desires and needs of their husband and his family. They were not allowed to make decisions on anything. They had almost no rights and liberty at all. It seems that women were treated no different than pet goats or sheep. Consequently, they had a severe fear of insecurity and the major issue for the women in Arabia society was protection.

The Holy Qur'an provided complete protection and security for women. The Holy Qur'an categorically denounced infanticide to protect their life. Furthermore, all barbarism and cruelty regarding marriage and divorce were ended. In addition, the Holy Qur'an allocated due share for women in inheritance and other rights in social and domestic life.

a) **The Practice of Infanticide**

In truth, the cruelest practice of then Arabs was to bury their daughters alive. People used to fear that girls would bring them shame if they remained unsuccessful to guard their honour and chastity. Moreover, girls would not fight in the war, nor earned a livelihood. Alternatively, they could be held captive in the never-ending tribal encounters, and this brought shame to the whole tribe. Also, the girls needed to be fed and clothed. Hence, they were considered an economic burden, especially during times of famine. On the other hand, a male offspring was of immense importance because they were seen as superior and likewise as the most fundamental component to be able to fight the severe desert conditions.

These were the reasons people used to bury their daughter by the time they received the news of a female child. The Holy Qur'an mentions this practice and condemns it in the most substantial way.

“And when one among of them receives the glad tidings of a daughter, his face turns black for the day, and he remains seething. Hiding from the people because of the evil of the tidings; 'Will he keep her with disgrace, or bury her beneath the earth? Pay heed! Very evil is the judgement they impose!’” 20

From the above verse, we learn that the Arabs would taunt a person in whose house a girl was born because they would regard a girl to be worse than an animal. If the she-camel gave birth to a female offspring, they would not express any reproach or blame, but if a woman gave birth to a daughter, they would utter words of grief and reproach. The infidels of the tribes of Mudir, Khiza'a, and Tameem, would bury their females alive. 21

Mufti Shafi Usmani, while commenting on the above verse describes the ruling that taking the birth of a female child in the family to be a disaster or disgrace is not permissible under Islam. Unbelievers do this. A Muslim should be happier at the birth of a female child in the family so that it becomes a refutation of the act of the people of the age of ignorance. Hence, taking the birth of a girl to be bad is a detestable custom of the heathen period. Muslims must abstain from it. In fact, they should be pleased and gratified with the promise of Allah against it. 22

Therefore, the Holy Qur'an establishes a belief that a woman is a human being, 23 and humiliating or insulting her is an insult to humanity whom Allah has honoured. To bury a girl alive, as the Arabs did, is to kill half of humankind. To ill-treat, humiliate or disrespect a woman is an aspect of brutality and a sign of disbelief.

Hence, the Holy Quran provided life security to women and banned the practice of infanticide for goods. It was, indeed, a fundamental change the Holy Qur'an produced in social conditions as well as in people's minds and feelings. Almighty Allah has given mankind a position of honour. This recognition applies both to man and womanhood. Both have equal status, and God honours both. 24

b) **The Marriage Threat**

Before Islam, men very often had ten or more wives. There was neither any limit on this nor restriction. The Holy Qur'an explicitly states a limit what a Muslim cannot exceed, and this is of having no more than four wives. In addition, it applied an obligation to maintain equality, and just behaviour with all wives or he must limit himself to only one singlewife. In this manner, the Holy Qur'an set restrictions that were not formerly present. The affair was no more left for men to act as they desire. The Holy Qur'an has made polygamy conditional upon fair treatment.

“And if you fear that you will not be just towards orphan girls, marry the women whom you like – two at a time, or three or four; then if you fear that you cannot keep two women equally then marry only one or the bondwomen you own; this is closer to your not doing injustice.”

“And you will never be able to deal equally between women however much you may desire,— therefore do not be totally inclined towards one leaving the other in uncertainty; and if you do good and practice piety, then Allah is Oft-Forgiving, Most Merciful.” 28

These verses clearly say that if one is afraid that he is unable to maintain justice between his wives, then he should restrict himself to only one wife. In the case of more than one wife, men are ordered not to be entirely inclined towards one wife while ignoring the others. He must observe justice and kindness for every wife equally.

c) Treatment with Wives

Women as wives received very ill treatment in the Arab society. Husbands had the full right to pawn their wives and children, beat them mercilessly and pull their hair without any restriction. Women did not have any parental rights over their children also. Wives were kept within the household just to give birth to children and to produce male offspring. Of course, in these conditions, it was essential to highlight the need for kind treatment with wives. Hence, the Holy Qur'an instructs believers to adopt an attitude of kindness with wives,

“O People who Believe! It is not lawful for you to forcibly become the women’s heirs; and do not restrain women with the intention of taking away a part of bridal money you gave them, unless they openly commit the shameful; and deal kindly with them; and if you do not like them, so it is possible that you dislike a thing in which Allah has placed abundant good.” 30

The shameful custom of the pagans before Islam was that whoever would become heirs of the deceased's wife, along with the wealth, they either get her married wherever they would prefer and not get her married if they were so pleased. The Holy Qur’an denounces this ugly practice. Besides, Allah Almighty, with a very convincing argument instructs gentle treatment to the wives and not to divorce or abandon them. It is very much possible that Allah Almighty has allocated blessings for you from your wife. He may bless you with such worthy children from her about whom you will be pleased and who will prove beneficial to you. In this way, Allah encourages husbands to treat their wives well and do not be hasty to divorce an ill-mannered wife. 31

Apart from the maltreatment and suppression of rights, there was another shameful custom in Arabia. A ridiculous practice with regard to women in preIslamic Arabia was that if a woman’s husband died, his son from a previous 32

The Holy Qur’an marriage was entitled to marry his wife if he wanted so. condemned and forbade this shameful practice most emphatically:

33

“And do not marry the women who were wedded to your fathers, except what has already passed; that is indeed an act of shame and great wrong; and an evil way.” 34

There are many moral and logical reasons behind condemning and forbidding this shameful practice. Principally, the position of a mother always stays same. Her dignity and status of a mother do not abolish or end ever. Likewise, marriage with the former wife of one's father makes him feel equal in status to his father. This system does not only end the value and status of the father, but it is naturally unacceptable in any civilized society to reduce or even eliminate the identity of the father. Moreover, it is also natural that a man dislikes the former husband of his wife. Hence, through this obnoxious custom, the son would most likely start to detest his father rather respecting him. Lastly, such inheritance is an affront to the humanity and dignity and honour of both man and woman. These are the few of the many reasons; such practice is believed to be very detestable. It has been declared as immodest and atrocious, which generates immorality and hatred in the society. 35

In order to make a marriage, a happy and honourable bond of love, compassion, respect and care, the Holy Qur'an categorically outlined the limits and forbade to marry any such relation which may pose any question in the dignity of human for goods,

“Forbidden to you are your mothers, and your daughters, and your sisters, and your father’s sisters, and your mother's sisters, and your brothers’ daughters and your sisters’ daughters, and your foster mothers (who breastfed you), and their daughters (your foster sisters), and your wives’ mothers (mothers-in-law), and your wives’ daughters who are under your protection – born of the women with whom you have cohabited; and if you have not cohabited with them, then it is no sin for you to marry their daughters; and (forbidden are) the wives of your own sons (and foster sons and grandsons) and the keeping of two sisters together in marriage, except what has already passed; indeed Allah is Oft Forgiving, Most Merciful.” 37

These instructions do not simply protect the dignity of females in an individual capacity. Rather, it established an overall sanctity of the household and society.

d) Right of Inheritance

In the days of ignorance, there was no share of inheritance for females. However, Almighty Allah made inheritance due to all family lines including women concerning their degree of kinship:

“For men is a share from what the parents and near relatives leave behind, and for women is a share from what the parents and near relatives leave behind, whether the wealth (inheritance) is small or large; the share is a fixed one.” 39

From this verse, we discover that it is the acme of injustice to give the son inheritance and deprive the daughter of her legal right. This practice is against the Divine law. Both are entitled to inherit. 40

e) Social Security

The Holy Qur'an prescribes a heavy punishment for all those who accuse the chaste women of adultery without providing substantial evidence in support of their accusation. Naturally, if people were allowed to accuse chaste women without definite proof, misuse of the law would become very abundant. Many men could make such accusations of suppressing or scaring the women. Consequently, every woman would feel threatened with false charges. So, to protect the honour of women, the Holy Qur'an outlines a punishment for the false accusation that is almost equal to that of adultery. The Holy Qur'an states:

“And those who accuse chaste women and do not bring four witnesses to testify – punish them with eighty lashes and do not ever accept their testimony; and it is they who are the wicked.” 42

“Indeed those who accuse the innocent, virtuous, believing women – upon them is a curse in this world and the Hereafter; and for them is a terrible punishment.” 44

It is instructed to flog 80 stripes to the false accusers, and they are declared as untrustworthy and rejected for any testimony in any case or situation. Likewise, the Holy Qur'an declared them as transgressors. Hence, Almighty Allah prescribed physical, moral and religious punishment to those who might tend to accuse a woman. Also, such devilish people who accuse chaste women are cursed by Almighty Allah. In this way, Holy Qur'an protects women from all social threats as no one could accuse their chastity and honour which are the only means to abuse them. A Muslim woman in a Muslim community feels very positive and reassured. She leads her life without any fear of being accused of any lifethreatening accusation.

History stands witness that women were in a serious state of insecurity. Therefore, Holy Qur'an, quite comprehensively, ensured their security and abolished all life threatening traditions against women. The Holy Qur'an very wisely addressed those affairs of woman's life which were employed against them such as the birth of a female child, marriage, divorce, the right of inheritance and social insecurity.

Alternatively, very efficient and practical measures were introduced and enforced to guarantee the all-around protection of women in the society.

IV. Dignity and Respect for Woman in Islam

The Holy Qur'an significantly deals with the dignity of women. Almighty Allah referred and praised those women of history who remained firm in their belief and exhibited unshakeable faith.

“And Allah illustrates an example of the Muslims – the wife of Firaun; when she prayed, “My Lord! Build a house for me near You, in Paradise, and deliver me from Firaun and his works, and rescue me from the unjust people.” And the example of Maryam the daughter of Imran, who guarded her chastity – We, therefore, breathed into her a Spirit from Ourselves – and she testified for the Words of her Lord and His Books and was among the obedient.” 46

The above verse refers Asiya bint Mazahim, who was the wife of the Pharaoh, the worst sinner, and claimant of Godhead. She declared faith in Prophet Musa. When the Pharaoh came to know about it, he ordered that she should be tortured severely and tortured to death. Hence, severe punishment was exercised against her. The Pharaoh tied her hands and feet with four chains and made her stand in the intense heat. According to some reports, her hands and feet were pegged with nails to the ground, and a huge stone was placed on her chest so that she might not be able to proceed.

47

According to other reports, it was suggested that a huge rock be dropped on her. They had hardly dropped the stone, and she prayed to Allah. 48

Allah Almighty appointed angels for her, who provided her with cover from the sun and showed her house in Paradise 49

while looking at this vision her soul departed. When the rock fell on her torso, it was lifeless. Some traditions state that she had been brought up into heaven physically. She will be married to our Holy Prophet Muhammad ﷺ in Paradise. 50

Allah gave her such a high rank that He showed her charming and delightful house in the Paradise in her lifetime in the world.

Similarly, Hazrat Maryam is also mentioned in a high degree in the Holy Qur'an. She was not the wife of anyone, but her faith and virtuous deeds earned for her a very eminent degree. The Holy Qur'an describes her quality of being devout and obedient. It is said that she was endowed with the perfections of the prophets. Apparently, 'perfection' in this context refers to 'characteristics of Prophethood'. Despite being a woman, she achieved them. 51

These references were meant to highlight the value and dignity of women. The Holy Qur'an, in this way, inculcated respect of women in the minds of mankind. In addition, women in the worldwide are always enlivened by these instances of the Holy Qur'an. They are tremendously encouraged to come forward for Islam.

This is an excellent way to establish the dignity of women in the society. Everyone learned that gender does not matter in terms of piety and goodness. If a woman does a courageous and virtuous deed, she should be praised and rewarded in the similar way as a man could. After these references, women should not be disdained and despised. They are the respectful, dignified and highly rewarded gender of the society.

Hence, Almighty Allah addressed the suppressed and vulnerable gender of the community who were desperate and lost the hope of life in despair such as women in the Arab society. The Holy Qur'an touched on three fundamental spheres of women; all round equality, protection of their self and rights, and the establishment of dignity and respect in the community.

By encouraging equal rights, complete security, and respect in the society to the oppressed and vulnerable women, Islam has brought them out from darkness and oppression towards light and emancipation.

References

1. Qur'an: Surah Al-Ahzaab 33: 35.
2. Ahmad Raza Khan Hanafi, Kanz-ul-Imaan, English Translation, The Treasure of Faith, by Aqib Farid, 477, Tayyab Group of Industries, Faisalabad, Pakistan 2013.
3. Mufti Ahmad Yaar Khan Badayuni, Noor-ul-Irfan, English Translation by Mohammad Hossain Mukaddam, Volume 2, 301, Darululoom Pretoria, South Africa, 2008.
4. Qur'an: Surah Al-Nisa 4: 124.
5. Aqib Farid, The Treasure of Faith, 103.
6. Qur'an: Surah Al-Hadeed 57: 18.
7. Aqib Farid, The Treasure of Faith, 636.
8. Qur'an: Surah Aal-e-Imran 3: 195.
9. Aqib Farid, The Treasure of Faith, 81.
10. Qur'an: Surah Al-Nisa 4: 32.
11. Aqib Farid, The Treasure of Faith, 88.
12. Sayyid Qutb, Fi Zilalil-Quran, English Translated version, In the Shade of Quran by Adil Silahi, Volume III, 103, 104, Islamic Foundation, UK, 2003.
13. Qur'an: Surah Al-Noor 24: 2.
14. Aqib Farid, The Treasure of Faith, 389.
15. Qur'an: Surah Al-Fath 48: 5.
16. Aqib Farid, The Treasure of Faith, 593.
17. Qur'an: Surah Al-Hadeed 57: 12.
18. Aqib Farid, The Treasure of Faith, 635.
19. Qur'an: Surah An-Nahal 16: 58, 59.
20. Aqib Farid, The Treasure of Faith, 293.
21. Mohammad Hossain Mukaddam, Noor-ul-Irfan, English Translation, Volume 1, 853.
22. Mufti Muhammad Shafi, „Ma'ariful Qur'an“, English Translation by Prof. Muhammad Hasan Askari, Prof. Muhammad Shamim, volume 5, 370, Maktaba-e-Darul-„Uloom, Karachi, Pakistan.
23. Adil Silahi, In the Shade of Quran, Volume XI, 44.
24. Ibid.
25. Qur'an: Surah Al-Nisa 4: 3.
26. Aqib Farid, The Treasure of Faith, 83.
27. Qur'an: Surah Al-Nisa 4: 129.
28. Aqib Farid, The Treasure of Faith, 104. 29 Qur'an: Surah Al-Nisa 4: 19.
30. Aqib Farid, The Treasure of Faith, 86.
31. Mohammad Hossain Mukaddam, Noor-ul-Irfan, English Translation, Volume 1, 246.
32. Adil Silahi, In the Shade of Quran, Volume III, 68.
33. Qur'an: Surah Al-Nisa 4: 22.
34. Aqib Farid, The Treasure of Faith, 86.
35. Adil Silahi, In the Shade of Quran, Volume III, 68.
36. Qur'an: Surah Al-Nisa 4: 23.
37. Aqib Farid, The Treasure of Faith, 86.
38. Qur'an: Surah Al-Nisa 4: 7.

39. Aqib Farid, The Treasure of Faith, 83.
40. Mohammad Hossain Mukaddam, Noor-ul-Irfan, English Translation, Volume 1, 238.
41. Qur'an: Surah Al-Noor 24: 4
42. Aqib Farid, The Treasure of Faith, 389.
43. Qur'an: Surah Al-Noor 24: 23.
44. Aqib Farid, The Treasure of Faith, 391.
45. Qur'an: Surah Al-Tehreem 66: 11.
46. Aqib Farid, The Treasure of Faith, 661.
47. Shafi, „Ma‘ariful Qur‘an“, English Translation by Prof. Askari, Prof. Muhammad Shamim, volume 8, 507.
48. Ibid.
49. Mohammad Hossain Mukaddam, Noor-ul-Irfan, English Translation, Volume 2, 798.
50. Ibid.
51. Shafi, „Ma‘ariful Qur‘an“, English Translation by Prof. Askari, Prof. Muhammad Shamim, volume 8, 508.

I AM MALALA: A VOICE OF CHANGE

Ammara Salman

Sharda University

Assistant Professor Dr. Raf Raf Shakil Ansari

Sharda University

Abstract

I Am Malala: The Girl Who Stood Up for Education and Was Shot by the Taliban by Malala Yousafzai has become a symbol of resilience, courage, and the fight for girls' education globally. This study explores Malala as a voice of change, examining her powerful role as a young activist advocating for education and human rights in Swat Valley, Pakistan, amidst social and political turmoil. The narrative details her personal struggle and courage in the face of adversity, embodying broader themes of resistance, identity, and social justice. Through her story, Malala transforms personal tragedy into a global movement for educational equality, transcending boundaries to inspire millions. This study contextualizes Malala's journey within the broader framework of global advocacy for girls' education, demonstrating how her resilience challenges patriarchal and extremist narratives. It also discusses the enduring impact of her advocacy on marginalized communities, highlighting the intersections between gender, education, and human rights.

Keywords: Girls' education, human rights, gender equality, activism, social change, resilience, Pakistan

T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
Müdürlüğü

Sayı : E-17811773-903.07-1115837
Konu : Kongre Düzenleme Kurulu
Görevlendirmesi Hk.

02/10/2024

DAĞITIM YERLERİNE

Üniversitemiz Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından 20-21 Kasım 2024 tarihlerinde düzenlenecek olan "**1. Uluslararası ve 3. Ulusal Çukurova Kadın Çalışmaları Kongresi**"nde aşağıda isimleri bulunan üniversitemiz öğretim üyelerinin "Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı Doçentlik Başvuru Şartları"ndaki "Bilimsel Toplantı" başlığı altında yer alan resmi olarak görevlendirme yazısına istinaden kongre Düzenleme Kurulu üyesi olarak görevlendirilmesi için gereğini bilgilerinize arz ederim.

KONGRE DÜZENLEME KURULU ÜYELERİ

Prof. Dr. Nüket ELPEZE ERGEÇ - Çukurova Üniversitesi, İletişim Fakültesi
Prof. Dr. Müge KANTAR DAVRAN - Çukurova Üniversitesi, Ziraat Fakültesi
Prof. Dr. M. Eren ÖZTEKİN - Çukurova Üniversitesi, AOSB Teknik Bilimler MYO
Doç. Dr. Hatice YAZGAN - Çukurova Üniversitesi, Veteriner Fakültesi
Doç. Dr. Burcu AVCIBAY VURGEÇ - Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimler Fakültesi
Doç. Dr. Mine Tülin ZATEROĞLU - Çukurova Üniversitesi, AOSB Teknik Bilimler MYO
Dr. Öğr. Üyesi Olcay KARACAN - Çukurova Üniversitesi, Hukuk Fakültesi

Prof.Dr. Nigar YARPUZ BOZDOĞAN
Merkez Müdürü

Dağıtım:
Gereği:
Genel Sekreterliğe

Bilgi:
Rektör Yardımcılığı2

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSE1BJ3CZ2 Pin Kodu :82852

Belge Takip Adresi :
<https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5540&eD=BSE1BJ3CZ2&eS=1115837>

Adres:Çukurova Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi 01330
Balcalı, Sarıçam / Adana
Telefon:0 (322) 338 60 84 Faks:0(322) 338 23 08
e-Posta:kadaum@cu.edu.tr Web:www.cu.edu.tr
Kep Adresi:cukurovauniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Nigar YARPUZ
BOZDOĞAN
Unvanı: Merkez Müdürü
Tel No: 0(322) 394 52 34

T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Personel Daire Başkanlığı

Sayı : E-85835788-201.99-1116403
Konu : Kurul Üyeliği

07/10/2024

KADIN VE AİLE ÇALIŞMALARI UYGULAMA VE ARAŞTIRMA
MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 02.10.2024 tarihli ve 1115837 sayılı yazınız.

Merkeziniz tarafından 20-21 Kasım 2024 tarihlerinde düzenlenmesi planlanan "1. Uluslararası ve 3. Ulusal Çukurova Kadın Çalışmaları Kongresi"nde, ilgide kayıtlı yazınızda isimleri belirtilen Üniversitemiz öğretim üyelerinin kongre düzenleme kurulu üyesi olarak görevlendirilmeleri Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof.Dr. Hamit Emrah BERİŞ
Rektör

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : *BSV15D72U2* Pin Kodu :53042

Belge Takip Adresi :

<https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5540&eD=BSV15D72U2&eS=1116403>

Adres:Çukurova Üniversitesi Personel Daire Başkanlığı 01330 Balcalı, Sarıçam / Adana

Telefon:0 (322) 338 62 85 Faks:0 (322) 338 62 85

e-Posta:personel@cu.edu.tr Web:www.cu.edu.tr

Kep Adresi:cukurovauniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Muhittin MUTLUER

Unvanı: Şef

Tel No: 0 (322) 338 62 85

1. INTERNATIONAL & 3. NATIONAL ÇUKUROVA WOMEN'S STUDIES CONGRESS

1. ULUSLARARASI & 3. ULUSAL ÇUKUROVA KADIN ÇALIŞMALARI KONGRESİ

REF : Akademik Teşvik

20/12/2024

İLGİLİ MAKAMA

1. ULUSLARARASI & 3. ULUSALÇUKUROVA KADIN ÇALIŞMALARI KONGRESİ 20-21 KASIM 2024 tarihleri arasında Adana / Türkiye’de 30 farklı ülkenin (Türkiye-115, Diğer Ülkelerden-137) akademisyen/araştırmacılarının katılımıyla gerçekleşmiştir. Kongre 16 Ocak 2020 Akademik Teşvik Ödeneği Yönetmeliğine getirilen “Tebliğlerin sunulduğu yurt içinde veya yurt dışındaki etkinliğin uluslararası olarak nitelendirilebilmesi için Türkiye dışında en az beş farklı ülkeden sözlü tebliğ sunan konuşmacının katılım sağlaması ve tebliğlerin yarısından fazlasının Türkiye dışından katılımcılar tarafından sunulması esastır.” değişikliğine uygun düzenlenmiştir.

Bilgilerinize arz edilir,
Saygılarımla

Prof. Dr. Nigar YARPUZ BOZDOĞAN
Head of Congress / Kongre Başkanı